UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...

Ortega, Cristóbal de

Lugduni, M.DC.LXXX.

Controversia II. De Scientia Dei.

urn:nbn:de:hbz:466:1-94274

Visual Library

CONTROVERSIA II.

DE SCIENTIA DEI.

DIVINAM scientiæ infinitudinem exiguo noſtro diſcurſu percurrere, profunditatem metiri, modum penitus explicare, non ſolùm factu eſt impoſſibile, ſed prorſus etiam tentatu ridiculum, & temerarium. Multò enim amentius eſt, quàm velle *cælum* (vt aiunt) *palmo menſurare*. Idcirco Auguſtinus in Pſal. 49. de Diuina ſcientia acturus id primum fatetur, quod potiori iure rudiores longè eumdem ingreſſuri tractatum debemus profiteri. *Ne fortè* (Auguſtini verbis loquor) *hoc à me expectetis, vt explicem vobis quomodo cogneſcat Deus. Hoc ſolum dico: non ſic cognoſcit, vt homo: non ſic cognoſcit, vt Angelus. Quomodo cognoſcit, dicere non audeo: quoniam, & dicere non poſſum.* Cæterùm, cùm diuina à nobis, nonniſi humano modo, atque increata, nonniſi ad creaturarum vmbram, & exemplar tractari pro hoc ſtatu queant: ea omnia de Diuina ſcientia (quæ ſubſtantia eſt, æquè, atque ipſa, cui identificatur, Deitas, improducta) diſcutiemus, quæ de noſtris cognitionibus (phyſicis nempe, creatiſque accidentibus) ſolent diſputari.

Et quidem controuerſiæ huius, ſicut & aliarum ſubiectum ſtatuendum erit: ne de re chimærica tam longè, atque exactè diſceptare videamur. Quare de ſcientiæ Diuinæ exiſtentia texetur diſputatio primum. Secundo: de ijs, quæ ſcientiam noſtram præcedunt; eademne præcedant diuinam? Tertio: ad quænam obiecta ſecundum ſe ipſa cognoſcenda Diuina ſcientia extendatur? Et primo quidem de Deo ipſo, deinde de aliis ab ipſo. Quarto de ſtatibus, in quibus creata cognoſcit. Quinto: quidnam Deo ſit ratio, medium, ſiue materiale, ſiue formale determinatiuum, aut verificatiuum, ſeu motiuum vniuerſa, & ſingula cognoſcendi? Sexto; de Diuinæ ſcientiæ partitione, quæ ex præcedentium examine perſpicue, ac ſine æquiuocatione, & quæſtionibus de nomine, quoad rem ipſam apparebit. Septimò: de diuinæ ſcientiæ metaphyſicis affectionibus. Quibus nihil erit de Diuina ſcientia diſputatione dignum, quod in controuerſia hac noſtra diſputationem deſideret.

DISPVTATIO PRIMA.

De Diuinæ ſcientiæ exiſtentia.

PRIOTA hæc de Diuinæ ſcientiæ exiſtentia circa quæſtionem, an ſit? verſatur: omiſſa quæſtione quid ſit. De hac enim ſatis controuerſia. 1. d..... q....., cert..... num..... ſtatuimus etiam formaliter, & metaphyſicè eſſentiæ diuinæ exiſtentiâ attributa Dei omnia exiſtere, atque entia realia adiecta ſolum metaphyſica eſſe: quare eadem de ſcientia Dei (quam d. 2. q. 2. cer. 2. & 3. ab eſſentia metaphyſica Dei relegauimus) ſententia erit. Tres igitur circa diuinæ ſcientiæ exiſtentiam inſtituemus quæſtiones. Primam de eius exiſtentia ab authoritate. Secundam an eius exiſtentia à ratione monſtretur? Tertiam an è Dei immaterialitate, ſeu ſpiritualitate oſtendatur.

QVÆSTIO I.

An Dei ſcientiam exiſtere ſatis omnibus ab authoritate monſtretur.

CVM omnibus, nec ſolum cum Chriſtianis, ſiue Catholicis, ſiue Hæreticis, Iudæiſque, qui vetus Teſtamentum admittunt, ſed & cum paganis agam: ſicuti & in aliis fidei noſtræ veritatibus: vt omnes aberrantes à vero conuinci poſſint.

CERTAMEN I.

Ex omnium gentium authoritate ſcientiæ Diuinæ exiſtentia monſtratur.

1. DEum omniſcium, nec ſcium ſolummodo, eſſe gentium, nationumque omnium conſenſus ſemper fuit. Et ſi enim Deitatem pluribus plures errore cæcè detulerint; aſt inſcium Deum eſſe non poſſe omnes, quantumuis ſtolidi, & barbari, cognouerunt. Vt clareat citius Dei ſubſtantiam & vnitatem, quam eius ſcientiam ignorari ab hominibus poſſe; cùm, ijs etiam, quibus circa Dei ſubſtantiam, & eſſentiam, ac proinde vnitatem, & ſingularitatem, craſſus adeo error obrepſerat, eius tamen ſcientiæ ignoratio minime potuerit obrepere. Hoc autem inde imprimis conſtat, quod ad Deos ſuos nemo fuerit, qui non preces funderet, vt bona ſibi obuenirent, atque à ſe mala arcerentur. Neque vllus tam amens, ac veſanus eſſe potuit, qui eum, à quo perſpi, cogniſciique non valeat de ſuis commodis conſequendis, maliſque vitandis oret. Accedunt ſacrificia, quæ gentes omnes diis ſuis ſtata inſtituerunt lege; atque obtulerunt: quæ ſiue, vt eos beneficos, ſiue ſuorum criminum non vindices haberent, peragebant, vtique eos, & obſequiorum, & criminum gnaros profitebantur: tanta nimirum conſtantia, vt cùm lapides, & truncos in Deos ſibi erigebant, tamen horum conſcios iudicabant: quo ſuper à Regio ridentur

vate

vate psal. 113. *Oculos habent, & non videbunt: aures habent, & non audient &c.*

2. Quid? quod ipsum nomen, quo à Græcis omnibus Deus Θεὸς nominabatur, ita clare eius scientiam inclamat, vt eos, qui aliter sentiant, non absurditatis modo, verum, & surditatis etiam incusет, vt enim eius vocis proprietatem explicans aiebat Dyonis. 12. de diu. nom. circa med. est *omnia contemplans prouidentia.* Et Clemens Alex. 1. strom. fine ita dictum Deum ex *positione, & ordine, & administratione*, seu prouidentia, quæ quidem sine scientia, imo omniscientia (si rerum omnium, vti in Deo, sit) esse non potest. Pulchre hanc nominis eius etymologiam tradit Damasc. 1. fid. cap. 12. med. *Theos à theaste, idest intuendo omnia. Nam nihil eum latere potest, imo omnium inspector est.* Ex quo sententiam mutuatur S. Thom. aureis his verbis totum hoc argumentum nostrum expressit. 1. contr. g. cap. 44. fine. *Huius autem fidei veritas tantum apud homines inualuit, vt ab intelligendo nomen Dei imponerent. Nam Theos, quod secundum græcos Deum significat dicitur à theaste, quod est considerare, vel videre.* Ad quam rem plura Athanas. de definitionibus colum. 2. §. *quid est Deus?* & dial. 1. contra Macedon. fere init. Nyssen. lib. *quodnon tres dij* ad Ablabium circa med.

3. Eo vero vsque exploratum omnibus fuit Deum scientem, sapientemque esse, vt, neque, pro, rudioribus adhuc, doctrina paranda, ex instituto à priscis Philosophis fuerit disputatum: quod neminem quantumuis rusticum de eo dubitantem viderent. Quare id potius supposuerunt, quàm disputarunt: cùm Deum præfato nomine *Theos* compellarent: passimque ex stata omnibus sententia omniscium, rerum omnium gubernatorem, bene, maleque gestorum iudicem, ac vindicem assererent. Quæ tam multis locis docent, vt hic ea recensere prolixum valde sit: maxime, cum controuersia de prouidentia sint postmodum recitanda. Idcirco Platone, & Stoicorum Principum frequentibus testimoniis omissis, vnum, vel alterum Aristotelis locum adnotare hic placuit. Etenim 10. ethic. c. 8. & 12. met. c. 9. à textu 36. hanc veritatem docuit. *Siue nil*, inquit, *intelligat, sed ita se habeat, vt dormiens, quid præcellens erit?* quibus & scientiæ Dei demonstratio. q. 2. edisserenda continetur.

4. Et vero ex his, qui Deum agnouerunt, nemo, vt dixi, fuit, qui Deum scium negauerit; licet aliqui eum omniscium esse, nollent potius, quam corde diffiterentur. Licet enim perditi illi, quorum meminit regius vates Psal. 93. suorum criminum in Deo ignorationem optantes, vt supplicium vitarent, affigere illam Deo vellent, ne pœnæ metu frænarentur: aliorum tamen, quorum notitia sua non intererat, scientiam Deo, nec tentarunt quidem, negare: ita enim eos vicissim bono se, ac libero animo pro admissis crimibus esse iubentes inducit Psaltes. *Et dixerunt, non videbit Dominus, neque intelliget Deus Iacob.* Eosdemque, vel similes alios Psal. 72. *Et dixerunt: quomodo scit Deus? etsi est scientia in excelso*: suorum, scilicet, operum. Cùm viderent enim se moribus perditissimos bonis omnibus affluere; contra vero iustos, ac pios homines egere, atque ærumnis mille conflictari: nihil de hominum meritis Deum, qui ita res sæculi huius distribuit, agnoscere iudicarunt. Vtrisque vero ita respondet vates, vt Dei scientiam, & prouidentiam demonstret, vt ex ipso nos etiam q. 2. demonstrabimus. Itaque Dei scientiam absolutè nullus negauit: licet aliqui eius omniscientiam negarint.

CERTAMEN II.

Diuinæ scientiæ existentia catholica de fide veritas est.

1. PRobatur conclusio primo ex 14. Esther. *Domine, qui habes omnium scientiam.* Secundo ex Iob. 21. *Numquid Deum docebit quispiam scientiam?* Tertio ex Psal. 138. *Mirabilis facta est scientia tua ex me.* Quarto ex Psal. 93. vbi præfatum, impiorum errorem confutans ait. *Intelligite insipientes in populo: & stulti aliquando sapite. Qui plantauit aurem, non audiet? aut qui finxit oculum non considerat? qui corripit gentes, non arguet? qui docet hominem scientiam?* In quibus non vna, sed multiplex scientia Dei demonstratio continetur, vt q. 2. videbimus. Quinto ex 23. Eccles. *Oculi Domini lucidiores sunt super solem circumspicientes omnes vias hominum, & profundum abyssi.* Sexto ex Eccles. 42. *Cognouit enim Dominus omnem scientiam.* Septimo ex 2. ad Rom. *O altitudo diuitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei.* Octauo ex 2. ad Colos. *In quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei.* Sexcentaque alia his similia passim in scriptura occurrunt. Item illa omnia, quibus Deus, eiusque oculi, aut aures intentæ rebus, precibusque nostris dicuntur, aut à Prophetis desiderantur. Illa etiam, quibus ad Prophetas, & per Prophetas locutus, quibus abscondita, & profunda Dei, cordisque humani scrutari, intueri, ac penetrare enuntiatur. Nihil enim horum absque scientia præstare Deus poterat.

2. Opponi possunt plura Patrum testimonia negantium Deo intelligentiam, sapientiam, & similia. Verum eis locis solum contendunt non esse in Deo sapientiam, & scientiam nostræ creatæ omnino similem, quæque & accidens physicum, & discursiua, causataque vere, tum à potentia, & obiecto, tum à præmissis. Aſt Deo scientiam ab his imperfectionibus liberam, quæque idem reipsa cum Deitate, Deique substantia sit, quam catholicè ex fide fatemur, nusquam Patres negant. Ex qua doctrina, & veritate Catholica occurritur argumentis, quæ contra hanc conclusionem obiecit sibi S. Thom. 1. p. q. 13. art. 1. quod scilicet scientia conclusionum, ac proinde discursiua sit, si propria significatione vturpetur. Secundo: quia scientia, vel habitus, vel actus sit: ac proinde qualitas potentiam, & subiectum reale supponens. Constat enim eiusmodi nomen propria significatione ad creatas cognitiones relata ita solum significare, quia absque eis imperfectionibus scientia in creatis non est, aſt propriori, & perfectiori significatione ad perfectissimam diuinam relata absque eis scientiam significare: cùm præcipuam, & nobilissimam, longeque excellentissimam scientiam significet, quæ principale eius vocis significatum est: cum eam scientiam significet, cuius creata omnis scientia infinite per decrementum perfectionis imitatio, tenuissimaque potius adumbratio est.

3. Difficilius oppones, vt probes veritatem de existentia diuinæ scientiæ non posse esse de fide in hunc modum. Assensus fidei diuinæ essentialiter est ob testimonij Diuini infallibilitatem, siue ob authoritatem Dei dicentis; aſt in Deo esse scientiam ob infallibilitatem Diuini testimonij non possumus, præsertim primo, assentiri: ergo nec possumus, primo præsertim, assentiri fide diuina. Minor probatur: quia infallibilitas diuini testimonij, Deique dicentis authoritas ex diuina scientia infallibili, & Dei veracitate (seu quod idem est) è Dei vtraque actiua, & passiua infallibilitate, qua & falli, & fallere nequit, essentialiter conflatur: ergo non potest esse assensus ob diuini testimonij infallibilitatem, authoritatemque diuinam; quin ob scientiam Dei infallibilem sit: ergo, si assensus sit existentiæ scientiæ diuinæ ob diuinam infallibilitatem, authoritatemque Dei dicentis, vti esse debet, si diuinæ fidei assensus sit, assentiemur existentiæ scientiæ Dei ob ipsam scientiam, quod implicat; idem scilicet ob idem, tamquam motiuum sui assensus credi, & iudicari. Quod autem in eo, quod primo creditur, eiue primo fidei diuinæ assentiamur, maior sit difficultas, constat ex dictis controu. 1. d. 2. q. 5. quia motiuum assensus, vt motiuum ipsius præcognitum necessario esse debet, vt latè ibi in simili de existentia Dei, quam primo per fidei actum iudicari non posse, aliorum solutionibus confutatis, satis ostendimus: quare hoc nobis certo admittendum est, ne iterum solutiones, & impugnationes ibi datas inutiliter repetamus.

4. Magnus meus Magister Didacus Daza in hanc incidens difficultatem respondebat, argumentum probare, non posse nos existentiæ scientiæ Dei reuelantis in se esse scientiam, ob infallibilitatem huius determinatæ scientiæ reuelatæ, cui assentimur, primo assentiri, sed alterius, quam ex fide supponimus, & prænouimus in Deo esse, scilicet, scientiæ Dei vagæ, seu vagi, & indeterminati obiecti,

obiecti, ob quam, inquit, assentimur esse in Deo scientiam huius determinati obiecti. Duo mihi, cum debita tanti Magistri obseruantia, in eius solutione non assequor. Primum fide diuina à nobis credi scientiam illam, ob quam mouemur ad assentiendum existentiæ scientiæ Dei, vt ex fide huic assentiamur. Id enim, vt citata q. 5. cert. & num. vlt. ostendi, necessarium non est. Imo tandem assensus ille existentiæ scientiæ Dei ex fide, nequit vltimo resolui in assensum scientiæ illius Dei, quæcumque illa sit, ob quam huic veritati reuelatæ assentimur, qui ex fide, seu fidei assensus sit, vt ibidem, in simili ostendimus. Secundo displicet, quod ob scientiam Dei vagam, seu vagi, & indeterminati obiecti, huic determinato obiecto reuelato, nimirum existentiæ scientiæ Dei assentiamur. Etenim reuelatæ veritati ob scientiam infallibilem Dei de illa assentimur, non autem ob scientiam infallibilem Dei de obiecto aliquo vago: quæ saluari dicetur ex infallibilitate circa aliquod vnum, licet fallibilis circa alia foret.

5. Æstimo autem scribentis discipuli errorem, & æquiuocationem fuisse, non tanti Magistri: qui dicebat scientiam, quam fide in Deo credimus, esse indeterminati obiecti, eam vero, ob quam credimus tanquam motiuum esse scientiam determinatam huius determinati obiecti, nempe existentiæ scientiæ Dei, quæ reuelatur: idque optime fieri potest, cùm scientia Dei sit supra seipsam identice reflexiua, quod diuinæ scientiæ ita esse proprium, vt creare repugnet, ostendemus. d. 2. Nec refert omniscientiam esse datis locis reuelatam: ac proinde, & hanc determinatam suæ scientiæ scientiam reflexam. Est enim reuelata vniuersaliter, & coniunctim, quod satis est, vt assentiamur ob illam huic particulari scientiæ de scientia sua: quemadmodum ex præmissa vniuersali, in qua coniunctim omnibus particularibus assentimur, deducimus assensum propositionis particularis, cum vi consequentiæ conclusioni assentimur. Scientiæ autem reflexæ de omniscientia Dei reuelata non assentimur eodem actu fidei, sed neque fidei actu, ne processus infinitus motiuorum, & assensuum nostrorum detur; sed aliunde tandem quousque ad aliquam particularem scientiam, ex qua prima reuelatio facta, peruenimus, cuique vel naturali assensu, vel ex alio, quam fidei diuinæ motiuo assentiamur iuxta dicta citata contr. 1. d. 2. q. 5.

QVÆSTIO II.

An diuinæ scientiæ existentia non fide solum certa, sed ratione etiam naturali sit euidenter nota.

NON quærimus, an diuinæ scientiæ existentia sit per se, seu ex terminis nota. Si enim Deum esse, per se, & ex terminis notum non est, vt vidimus contr. 1. d. 1. q. 1. quo pacto scientiæ diuinæ existentia, quæ Dei existentiam supponit, per se, & ex terminis nota erit? solum igitur est quæstio, an per discursum euidentem, seu demonstrationem nobis innotescat.

CERTAMEN I.

Existentia scientiæ diuina euidens nobis demonstratiue est.

1. EST omnium Thelogorum, imo & ex Philosophiæ Principum conclusio, quam ostendent demonstrationes de existentia scientiæ diuinæ subiiciendæ. Et primo quidem omnium gentium, & nationum consensus, quem diximus q. 1. cert. 1. moralem de existentia diuinæ scientiæ certitudinem, euidentiam, ac demonstrationem faciunt. Etenim si Romam esse certum, ac euidens moraliter est, iis etiam, qui nunquam Romam viderunt, quia plures valde, licet non omnes, ita censent. Quare Dei scientiam adesse euidens, ac certum moraliter non erit. Cùm ita gentes, nationesque omnes, in quibus tot sapientes floruerunt omni tempore, ita censuerint. Reor autem ex hoc hominum consensu physicam, ac metaphysicam euidentiam concludi. Omnium quippe hominum de veritate aliqua communis, perpetuus, constansque consensus, eam, vt non per se notam, ad eo tamen principiis primis naturalibus vicinam, proximamque coniunctam, ac demonstrant, vt nulla fere arte, sed solo naturali rationis ductu facile patefiat: quia adeo prope ad plenum (vt sic loquar) rationis lumen posita est, vt ni per se, & ex terminorum apprehensione cunctis pateat, ast solo primorum principiorum lumine ratio egeat, vt statim illi assentiatur. Quo argumento pro existentia Dei demonstranda plures, vt vidimus contr. 1. d. 1. q. 2. ex sapientioribus sunt vsi.

2. Sed demonstratio hæc, quasi reflexa est. Iam directo scientiam Deo adesse demonstremus. Et à posteriori in primis. Deinde à priori. A posteriori quidem primo. Quia Deum esse totius mundi gubernatorem, & Principem demonstratum est citata qu. 2. imo inde Deum esse ibidem demonstrabamus: atqui nequit esse mundi gubernator, & Princeps, ni omnium, quæ in mundo sunt, possuntque esse, scientiam habeat, vt euidens etiam est; ergo adest Deo scientia. Secundo probatur: quia Deus totius mundi prouidentiam habet, vt demonstrabimus contr. 4. Prouidentia autem sine scientia esse non potest, vt patet. Tertio. Quia Deus est bonorum, malorumque creaturæ rationalis operum remunerator, vti ex demonstratione præcipua de immortalitate rationalis animi euidens est: ast nemo potest præmio, aut pœna opera, quæ ignorat, compensare. Quarto: quia Deus agens liberum est creatorum omnium; vt demonstrabitur controu. de voluntate: nequit autem sine scientia faciendorum, & rationum, seu motiuorum, ob quæ ea possit facere, vel secus, agens liberum ad ea peragenda, vel non agenda constitui: vt patet, demonstratumque in physicis contr. de agente libero: ex qua quod satis huic demonstrationi est, desumetur contr. citata de volunt. ergo Deo adest scientia.

3. Quinto probatur ex summa fælicitate Dei, quæ perfecta esse nequit in bonis, nisi cognoscantur à possidente. Ec quis enim fœlix, nedum summè fœlix, sit bonis, quæ inditione sua habet, dum ea ignorat? essent enim perpetuo dormientes, vel amentes bonis, quæ habent, aliis fortunæ fælices. Sexto probatur ex summa Dei delectatione, quæ sine cognitione, & scientia, boni esse nusquam potest. In Deo autem summam delectationem esse debere probatur facile: quia ea perfectum quid, ac bonum est, quodque proinde summo optimo, ac perfectissimo enti (cuiusmodi Deus est) deesse nequeat. Assumptum probatur primo: quia delectatio propria est gradus cognoscitiui, qui cæteris paribus nō cognoscitiuo perfectior est, vt patet. Secundo probatur ex Arist. 10. metaph. & 1. ethicor. c. 13. ita scribente. *Nobiliori enim modo se habet res existens delectabiliter, quam non delectabiliter. Cuius signum est, quod bestiæ, & homines eam prosequuntur. Vnde omnes existimant solam vitam fælicem delectabilem esse: & implicat delectationem esse cum infelicitate.* Denique tot à posteriori scientiæ Dei demonstrationes sunt, quot sunt de actibus voluntatis diuinæ, qui eam necessario supponunt, demonstrationes. Ideo eis expendendis singulatim supersedeo: cum ita generatim eas indicasse sit satis.

CERTAMEN II.

A priori existentia scientiæ Dei demonstratur.

1. PRima diuinæ scientiæ à priori demonstratio sit. Quia Deus est summe perfectum ens tam physicè, quàm metaphysicè: vt de se patere diximus supra: ac insuper demonstrauimus controu. 1. ac proinde, cui nullum prædicatum, cuius negatio melior ipsi non sit, deesse possit: atqui negatio scientiæ, & cognitionis melior sui negatione

Deo non est: ergo hæc deesse Deo non potest. Negatio autem hæc negationis scientiæ, scientia ipsa est. Secunda demonstratio huic similis sumitur ex prædicato viuentis perfectissimi, quod Deo adesse demonstrauimus ibidem. Est enim viuentis perfectissimus gradus, viuentis cognoscitiui, vt patet, ac proinde Deo est necessario concedendus. Vtramque demonstrationem præit Aristoteles subtiliter, & acutè satis verbis illis recitatis ab Aureolo ex 10. met. atque à nobis q.1. cert.1.n.3. paulo immutatis ex alia versione verbis, immutata vero omnino sententia sic Aureolus legit. *Si Deus non intelligit, quid vtique in eo insigne? se enim habebit, vt dormiens.*

2. Tertia demonstratio à priori existentiæ scientiæ Dei exhibita à Dauide fuit verbis illis recitatis q. 1. cert. 2.n.1. ex Psal.93. vbi recitatum impiorum contra scientiam Dei errorem repellebat: *Intelligite insipientes in populo, & stulti aliquando sapite, qui plantauit aurem, non audiet? aut qui finxit oculum, non considerat? Qui docet hominem scientiam?* quibus hæc in primis demonstratio continetur, omne agens principale adæquatum de se debet continere quidquid in effectu est: atqui omnis cognoscitiui creati Deus agens de se adæquatum, & principale est: ergo deber in se continere prædicatum cognoscitiui. Dixi de se esse agens principale adæquatum ne recurratur ad iuuamen causarum secundarum generantium viuentia: nam sine eis potest Deus solus viuentia cuncta producere. Præterquam quod, cum & agentia omnia creata, cum quibus operatur, Deus producat, quidquid in ipsis etiam est, atque hæc ex parte sua viuentibus cognoscitiuis impertiuntur, Deus eorum omnium author, & causa debet, si certa est maior, continere.

3. Maior autem euidens est: quia, vt sæpe diximus, estque naturæ lumine notum, nemo dat, quod non habet: causa autem omni dat effectui, quidquid in ipso producit suo modo: partialiter, si partialiter producit, & totaliter, si producit totaliter. Quare, si adæquatum de se agens est, omnia, quæ in effectu sunt, debet continere. Dices cum Aureolo in causis æquiuocis (vti Deus respectu creatorum omnium est) prædicata formalia effectus in causa principali, adæquata etiam esse formaliter non debere: alioqui non æquiuoca causa, sed vniuoca foret. Id, quod patet in prædicatis pluribus effectuum creatorum, vti accidentis, corporis, & aliis pluribus, quæ in Deo formaliter non sunt, milleque aliis causarum æquiuocarum principalium exemplis apertis. Cæterum causa æquiuoca principalis, licet non debeat habere formaliter omnia prædicata sui effectus æquiuoci secundum omnem effectus formalitatem; ast ea eminenter, ac superiori, siue excellentiori, & nobiliori formalitate, & prædicato debet continere, vt fateris, euidensque est.

4. Ex hoc autem euidenter deducitur Deum, vt pote adæquatam causam principalem æquiuocam cognoscitiui, & intellectiui effectus cuiuscumque creati, hæc prædicata cognoscitiui, & intellectiui à creatis imperfectionibus defæcata formaliter continere. Vt enim ea eminenter contineat, vt continere admittis, debes in eo assignare prædicatum aliud cognoscitiuo, & intellectuali nobilius, quod tamen cognoscitiuum formaliter non sit, adhuc secluso cognoscitiui creati imperfectionibus: ast hoc est impossibile, & inassignabile: ergo debes in Deo admittere formaliter prædicatum cognoscitiui, & intellectiui ab imperfectionibus creatis defæcati: minor probatur: quia illud aliud prædicatum nobilius non assignabit. Secundo: quia prædicatum cognoscitiui, & intellectualis, non cognoscitiuo, & non intellectuali nobilius esse euidentissimum est. Si dicas non assignari, neque hactenus esse illud dignotum; ast esse tamen posse. Dicam, quod vere Christus olim Samaritanæ; *nos affirmamus, quod scimus, vos autem, quod nescitis.*

5. Dices secundo: esse prædicatum entis à se, in quo formaliter metaphysicè intellectiuum, aut scientia non clauditur: quodque est nobilius longe cunctis creatis. Contra tamen est: quia, si ea valet solutio, nullum aliud prædicatum, seu attributum formaliter in Deo erit: cùm hoc sit primum & principalius Dei prædicatum, & quod creatis emineat omnibus. Vnde demonstrationes omnes prædicatorum quæ ex creatis effectibus in causa prima, atque eorum authore Deo esse formaliter ab imperfectionibus suppurata euincunt, prorsus corruent. Habent autem vim manifestam: quia ex eo etiam, quod ens à se, & infinitum physice è suo genere sit, atque omnium causa, infertur & omnia, quæ in creatis nouimus perfectionis sine imperfectione in se formaliter cohibere: indeque omnia creata posse producere: quia ea omnia formaliter, eminentiori tamen, & nobiliori modo, in se coercet: ideòque ab imperfectionibus defæcata, vt vtraque hac demonstratione proxima à priori demonstratum hoc certe est. Tertiam à priori etiam demonstrationem citatis Psalmi extremis verbis videtur Regius Psaltes continere: qui docet hominem scientiam, qui enim nescit, docere minimè potest: vt lumine naturæ patet. Verum an euidès sit rationis solius ductu Deum homines scientiam docere, quin aliqua ex datis hactenus demonstrationibus tangatur, non ita euidenter constat, vt aliam omnino demonstrationem constituat.

CERTAMEN III.

Existentiam scientiæ diuinæ demonstrari de fide non esse. Vbi & obiectionibus fit satis.

1. VEras adeò censent Albiz, & Herize citandi q.3. aliique Doctores diuinæ scientiæ demonstrationes, vt eas tales esse de fide putent. Primò, Quia demonstratio vltima à priori ex Psal.93. ab Spiritu Sancto fuit dictata, vt vidimus. Ergo de fide est ea demonstratio. Vrgetur, quia ea discursu etiam stolidos, & insipientes conuincendos testatur vates: qui vix demonstrationibus tanguntur: ergo dicit discursum illum suum demonstrationem esse. Antecedens constat ex procemio discursus, qui eo loci continetur. Sic enim inchoauit argumentum contra impios illos Regius vates. *Intelligite insipientes in populo, & stulti aliquando sapite. Qui plantauit aurem, non audiet?* &c. Secundo probatur ex 1. ad Roman. *Quod notum est Dei manifestatum est in illis. Deus enim illis manifestauit. Inuisibilia enim eius à creatura mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur: sempiterna quoque eius virtus, & diuinitas: ita vt sint inexcusabiles.* Pende illud: *manifestauit, manifestatum, conspiciuntur, & vt sint inexcusabiles.* Tria enim prima euidentiam significant, quæ si eis non adfuisset, excusationi eorum de diuinorum ignorantia locus esset.

2. Cæterum demonstrationes existentiæ scientiæ Dei esse demonstrationes, nobis fide non constare verius nobis est: quia nil suadere potest efficacius oppositum, quàm adducta loca, quæ id non præstant. Licet enim demonstratio illa ex psal. 93. adducta fuerit à Deo reuelata, non tamen reuelarum, dictumue à Dauide est demonstrationem esse. Potest autem Deus absque suæ veritatis, & veracitatis præiudicio rationes, & discursus probabiles solum nobis, & in se præsertim veros, suis Prophetis reuelare; maxime, si ad eorum, ad quos docendos diriguntur, captum sint accommodati. Imo licitum, & honestum esse litium Patronis, seu aduocatis falsa, & futilia, vt ad verum, & iustum iudices trahant, si illae pro suo captu eos suadendos videant, satis cõsonum, & suo muneri debitum est. Quod ipsum dico de concionatoribus, qui id quotidie præstamus præcipue, qui peccatis nostris nullam iniuriam, seu offensam strictam contra iustitiam recognoscimus, sed solum dignum odio Dei obiectum, & motiuum; & tamen, vt peccatores ad contritionem debitam de peccatis inducamus, ita de his, ac de iniuria, atque offensa stricta contra iustitiam pie, & laudabiliter è suggestu agimus: quia fortius id, & accommodatius, vt eos suorum peniteat delictorum, iudicamus. Nec firmior est Pauli locus. Ea enim omnia de sola morali certitudine, valdeque probabili discursu sufficienter explicantur. Id, quod satis est, vt Philosophi sint in sua idololatria inexcusabiles: ea enim adeo efficax, ac verosimilis ratio pro vero Deo, cui nulla alia pro simulacrorum cultu possit verosimiliter opponi, satis erat, vt inexcusabiliter idola colentes peccarent.

3. Licet autem daremus ea verba Pauli demonstrationem physicam, & metaphysicam strictam significare; non quidem scientiæ Dei eam demonstrationem esse Paulus ait, sed existentiæ Dei vnius, maiestatis, & omnipotentiæ,

portentiæ, seu veritatis eius, vt verba ipsa perspicuè sonant. Mitto leuiorem aliam aduersariorum rationem. Nempe: de fide esse demonstrari plura de Deo, quæ scientiam eius vel claudunt, vel supponunt, vt prouidentiâ, & alia, quæ cert. 1. attigimus: ergo de fide est scientiam Dei, sine quibus illa esse nequeunt, demonstrari. Si verum esset antecedens de his, quæ scientiam Dei euidenter claudunt, teneret consequentia; sed in primis negatur facile aliquid diuinum demonstrari esse de fide: maxime de his, quæ diuinam scientiam formaliter claudant, tamquam prædicatum, ex quo metaphysicè coalescant. Id enim de sola prouidentia censent nonnulli, nec parum iudicio aliorum, qui aliter opinantur, imo & suo, præstabunt, si probabiliter suadeant. Quod autem ex demonstrationibus aliorum diuinorum, quæ fide monstrari de fide sit, scientiamque diuinam euidenter supponant, euidenter scientia Dei demonstretur, satis non est, vt hæc demonstratio talis esse de fide, credatur. Solum enim immediate reuelata de fide esse posse communior, ac verosimilior opinio fert.

4. Oppones contra existentiam scientiæ Dei à ratione. Cognitio stat formaliter, & metaphysicè in physica, & vera emanatione, vel illam essentialiter suppouit: est siquidem vera imago realis obiecti: imago vero realis essentialiter dicit emanationem veram, ac non fictam ab artifice, seu imaginante, vt diximus controu. de Trinit. d. de propriis, & appropriatis personar. q. 2. atqui nullius prædicati diuini communis potest dari vera, ac non ficta emanatio, non solum causalitatis, sed neque originis, vt certum, & dogmaticum est: ergo nullum prædicatum diuinum potest esse cognitio, seu scientia formaliter, sed eminenter, vt summum. Respondetur negando maiorem, scilicet, cognitionem, & scientiam vniuersim, prout etiam increatam continet, vel esse, vel essentialiter supponere veram, & realem physicam emanationem. Ad probationem distinguo maiorem: vera imago realis intentionalis concedo maiorem; realis physica, prout distinguitur contra intentionalem, nego maiorem. Minor de reali physica imagine, vt à reali intentionali distinguitur, est vera; prout hanc etiam coercet, est falsa: neque aliud ex citato loco de Trinitate, vlloue alio nostro colligi potest. In ratione enim formalis expressionis, & repræsentationis intentionalis obiecti sufficienter, & adæquatè ratio cognitionis saluatur; licet in creatis etiam procedere actiuè à cognoscentis potentia inueniatur. Quia ab alio eis esse non repugnat, sicuti prædicato diuino communi repugnat.

5. Rursus maiorem illam primam proximæ obiectionis probabis: quia intellectio essentia sua est actio, seu actus vitalis: de ratione autem actionis, seu actus vitalis est ratem esse, vt illo se moueat viuens, quod nequit esse, nisi is actus, seu actio à viuente procedat: ergo de ratione cognitionis est à viuente procedere. Distingue minorem de ratione actus vitalis physici, & realis concedo minorem, actus vitalis, licet veri, intentionalis solum (cuiusmodi Dei cognitio est) nego iuxta doctrinam communem à nobis datam de vita duplici, physica, scilicet, & intentionali controu. de anima. Vtraque vero vitæ ratio in cognitione creata inuenitur: ac proinde, & in ea inuenitur à viuente, cuius cognitio est, vera, & realis processio: scio nonnullos loca illa sacræ Scripturæ, quibus scientia Dei asseritur de scientia Dei non formali, sed eminentiali explicare. Verùm ea solutio nequit sustineri ob rationes datas cert. 2. n. 5.

6. Secundo malam esse interpretationem iuxta statam regulam interpretandi sacras Scripturas traditam à peritissimo Tychonio, atque ab Augustino, & reliquis Patribus, & scholasticis approbatam: nimirum scripturæ loca, & verba in sua rigorosa, & formali significatione, & propriissimo sensu esse accipienda, ni aliquid inde absurdi contra expressa alia scripturæ testimonia, dogmaue Theologicum inferatur: alioqui nullum esset contra hæreticos firmum scripturæ testimonium, quod distorta eius, & impropria explicatione eludi non posset: ex scientia autem formaliter in Deo asserta, vt propriè scripturæ verba significant, nil absurdi contra scripturam, & bonam Theologiam asseritur; sed necessarium aliquid ad plura scripturæ loca, & dogmata fidei, ac bonæ Theologiæ tuenda. Denique in scriptura duo in re præsenti sæpè habentur, vt vidimus locis datis. Primum Deum esse causam omnis cognitionis, & scientiæ creatæ: in quo scientia eminentialis, seu eminentet in Deo asseritur. Licet autem ex hac eminentiali scientia Dei formalis non inferretur, vt euidenter inferri ostendimus, nobilior scientia creata; aliis pluribus locis scientia Dei asseritur, vt non solum eminenter, quod primis locis continebatur, sed formalissime scientiam Deo adesse crederemus.

QVÆSTIO III.

An ex prædicato substantiæ spiritualis, seu immaterialis diuino, scientiæ Dei existentia demonstretur.

HANC etiam (vt & similes alias de qualitate probationum, quibus conclusiones Theologicæ probantur reflexas quæstiones) aliorum potius exemplo, quam iudicio proprio omnino inuiti instituimus, vt nō semel monuimus. Vt autem inutilibus, futilibusque pro alterutra parte impugnationibus, solutionibus, & instantiis replicatis semel occurratur, titulus præfixus non de spiritualis prædicato, prout idem, atque immaterialis prædicatum est, solamque negationem corporei importat, aut de spirituali vniuersim, adhuc positiue sumpto, prout accidentia spiritualia coercet, dicitque vel impenetrabilitatem, vel independentiam entis positiui à materia. (Hæc enim sine prædicato cognoscitiui saluantur) sed prout substantiæ prædicatum contrahit, atque substantiæ spiritualis genus, siue speciem metaphysicè constituit: eo quippe sensu tradita à priscis Doctoribus scientia Dei demonstratio hæc fuit.

CERTAMEN I.

Demonstratio instruitur atque de eius qualitate sententia.

1. SAnct. Thom. in 1. d. 35. q. 1. a. 1. & 1. contra g. c. 44. q. 2. de verit. a. 2. & opusc. 3. c. 28. & 35. & 1. p. q. 14. a. 1. præsentem demonstrationem in hunc fere modum proponit. Quo substantiæ magis spirituales, atque à materia abstractæ sunt, eo maiori vi cognoscitiua possent, & cognitione: atqui Deus substantia summe spiritualis, atque à materia abstracta est: ergo & summa vi cognoscitiua, & cognitione, seu scientia pollebit. Minor, & consequentia euidentes sunt. Maiorem ostendit: quia viuentia cognoscitiua, adhuc materialia, magis, quàm non cognoscitiua à materia abstrahunt: sunt enim receptiua formarum sine materia, ideſt obiectorum quoad esse intentionale, quod spirituale quodammodo est, si cum physica eorum entitate comparetur. Vis item cognoscitiua potentiæ vitiuæ, quia nobilior, perspicaciorque est, magis à materiæ conditionibus abstrahit in operando. V. g. grauitate, alteratione physica, propinquitate, & similibus. Absolute item intellectiuum omne abstrahere à materia debere probatur ex eodem S. Th. quia in cognitione fit communicatio obiecti ad cognoscens, quod illud in se suscipit, tamquam pertinens ad propriam sui perfectionem: quod nequit fieri per communicationem obiecti, secūdum esse reale, in quo nequit alteri à se communicari, nec communicare; sed per formam aliquam, ab ipso obiecto distinctam, atque ab his separatam, quæ eiusmodi communicationem impediant; id quod, nisi à conditionibus materialibus abstrahat cognoscens, suo quodque perfectionis gradu, fieri minimè potest. Siquidem materiale ad formam propriā coarctatur.

2. Ideireo Caietanus, Zumel, Bañez, Machin. Nazar. Ripa, Ferrara, Capr. Carmelitani Salmant. Ioan. à S. Th. d. 16. art. 1. Cornelio d. 1. dub. 2. Auersa sect. 1. discursum demonstrationem reputant: quibus accessere Soarez d. 30. met. sect. 14. & d. 35. sect. 3. num. 18. Herize 1. p. d. 1. c. 3. Ruiz d. 1. de scientia sect. 3. Noster Deza manuscripto de scientia q. 14. art. 1. Fasol. ibi dub. 2. Franc. Amico

d. 12. num. 1. Martinon. d. 9. Franc. Lugo lib. 1. d. 27. c. 1. Ribas tract. 4. d. 1. c. 1. Gaspar Ribadeneyra d. 1. c. 2. à §. 2. Pasqualigus tract. 1. de Deo, d. 19. falso referens Molinam, qui solum satis probabilem discursum reputat: cum eo etiam nouissime censet Quiros noster de Deo tract. 4. d. 34. sect. 3. licet non omnino S. Thom. discursum probent, sed paulo aliter cum ex spiritualitate substantiæ deducant. Soarius maiorem illam ita vniuersaliter probat: quia substantia spiritualis perfectior non spirituali substantia est: ast quo perfectior substantia est, perfectioris operationis principium est, quam non spiritualis: sed nequit esse principium perfectioris operationis, nisi sit intellectionis principium. Quiros sic discursum efformat. Quia substantia spiritualis titulo excessus excludit materialem, supraque illam est, vt patet: ergo debet habere perfectionem cognoscitiui, quod in substantiis materialibus reperitur, eminenti, & nobiliori modo, scilicet, intellectiuo, & spirituali. Etenim quod cognoscitiuum non est, nequit æquare, nedum superare in perfectione cognoscitiuum. Probat secundo, quia spiritualis substantia è genere suo, & ordine perfectior est materiali cæteris paribus: ideoque Deus in ordine spiritualium, ac non materialium substantiarum collocatur. Sed, nisi sit cognoscitiua, non est cur perfectior ex genere, & ordine suo sit. Nam materiæ exclusio potest per defectum, ac non per excessum perfectionis esse, ac proinde non est cur rem in gradu perfectiori constituat, aliquidque excellentiæ præ materiali in illa ponat. Confirmat: quia spirituale ex eo, quod intellectiuum sit præcise fundat in naturalibus genus perfectius materiali: nam reliqua prædicata, vel possunt inueniri in materiali, vel materialem non excedunt: nec apparet quid materialitas præter perfectam cognitionem, seu intellectionem impediat; ergo quod è genere suo perfectius materiali est, debet esse intellectiuum.

3. Verum omnes isti discursus non ita plane, & placide currunt, vt in aliquot salebras apud alios non incurrant. Primus ex S. Th. vt à nominatis Thomistis intelligitur, atque efformatur, vt vidimus in secunda probatione maioris. Etenim, vel loquitur de coarctatione rei materialis ad formam propriam, ac non alienam secundum esse physicum eius recipiendam, vel ad non recipiendam intentionaliter: si primum: id etiam spirituales substantiæ habent, omnes quidem quantumuis perfectæ: si secundum: cum receptio intentionalis sit, vel ipsamet obiecti, vel specierum intentionalium receptio, in primis peretur principium, atque idem per idem probabitur; scilicet, esse intellectiuam substantiam spiritualem, quia est receptiua alienarum formarum sine materia, seu intentionaliter, quod ipsum est intellectiuam esse, non autem substantiam immaterialem, quod erat probandum. Secundò. Cùm bruta, nosque per materiales sensus sensibilium species, seu formas recipiamus, atque eorum materiales cognitiones efformemus, quin ea obiecta, eorumque formas physicè recipiamus, sed solum cognoscitiue, & intentionaliter: nescio cur intentionaliter etiam alienarum formarum irreceptiuæ materiales substantiæ dicendæ absolutè sint. Maxime iuxta opinionem nostri Valentia, Arriaga, & Ripalda, quos refert, & sequitur noster etiam Quiros tract. 3. de vis. d. 21. sect. 5. & hic sect. 1. de possibilitate potentiæ materialis discursiuæ, & intellectiuæ, æque atque animus rationalis. Idcirco discursui huic, vt à S. Th. efformato ex tanti Doctoris authoritate potius, quam ex principiis (quæ non satis nobis eius veteres discipuli, & interpretes, vt pleraque alia, explicuere, nosque præ nostri ingenij imbecillitate non assequimur) consentiemus.

CERTAMEN II.

Reliquorum discursuum examen, & quæstionis resolutio.

1. Nec firmior videtur aliquibus Soarij nostri discursus è perfectiori operatione necessaria ad perfectius substantiæ genus, quale est spirituale substantiæ, constituendum. Etenim aiunt empyreum cælum perfectioris substantiæ est, quàm sint reliqui inferiores, & tamen perfectiorum operationum principium non est: cum iuxta probabilem opinionem nullam operationem habeat, neque in inferiora, & sublunaria corpora influxum, quem dubio procul habent inferiores: secundæ item qualitates, vt albedo, cæterique colores primis qualitatibus perfectiores sunt, frigore, v.g. & siccitate: & tamen ab eis causantur, quin alias causent qualitates. Cæterum, licet empyreum in sublunaria non influat, suas tamen nobilissimas passiones producet, nobiliori quidam, quam sit inferiorum influxus, operatione: quare, vt pauciores, quam inferiores orbes, operationes habeat; ast nobiliores habebit, quod Soarij argumento satis erit. Secunda item obiectio nil conficit. Non enim sicuti substantiæ, ita & accidentium perfectio, è perfectiori operatione taxanda necessario est: cum hæc genere suo non ad operationem, sed ad ornamentum substantiæ sint data: quare, licet nihil operentur, dum tamen magis, nobiliusque eam ornent, in genere suo æstimabuntur perfectiora: vt in pluribus Beatorum corporum dotibus licet videre. Secundo colores perfectiorum operationum vitalium, nimirum visionum, vel per se, vel per sui vicarias species principia sunt, licet alias qualitates mortuas non efficiant.

2. Facilius quidem, & melius illud Soarij principium ad rem præsentem impugnabitur. Etenim, licet deinus operationem intellectualem nobilissimam è possibilibus esse, de quo statim; ast posse esse substantiam spiritualem, longè materiali nobiliorem, quæ intellectualiter operatiua non sit, videtur certum. Deus quippe (esto intellectiuus sit) ast non est vere physicum, ac sine nostræ figmento intellectionis principium: ergo inprimis in Deo verum non est substantiæ eius perfectionem stare in eo, quod sit eius operationis intellectiuæ physicum principium. Secundo infertur inde posse dari substantiam creatam spiritualem, quæ eiusmodi intellectionis principium non sit, cùm infinite excellens substantia spiritualis diuina detur, quæ non sit eius operationis physicum principium; insuper non videtur aliunde implicare creatura substantialis spiritualis, quæ intellectiua non sit: cum spiritualitatis etiam substantialis prædicatum omnino absque intellectiuo metaphysicè saluetur, vt patet: in ea vero, vel illud principium de perfectiori operatione necessaria perfectiori substantiæ deferendum est, vel admittendum posse esse perfectiorem intellectione operationem: quare alterum ex principiis, quibus Soarij discursus innititur, ac proinde totus discursus euertitur.

3. Et Herize quidem citato loco admittit planè metaphysicè, ac de potentia absoluta Dei loquendo, possibilem eiusmodi substantiam spiritualem, quæ intellectiua non sit; verum demonstrari ait ex spiritualis substantiæ prædicato prædicatum intellectiui in his spiritualibus substantiis, quas de facto habemus. Sed ego, ea possibilitate admissa, nescio, quo pacto, in his adhuc, quas de facto habemus, eiusmodi demonstrationi locus maneat. Neque enim potest esse demonstratio à priori, vel à posteriori, vel à pari. Non à priori: quia ea substantia spirituali possibili admissa, substantiæ spiritualis prædicatum non infert necessario intellectiuum, sine quo esse absolutè potest; non à posteriori: tum quia substantiæ spiritualis prædicatum, nec est effectus potentiæ intellectiuæ, nec necessario cum illa ad conuertentiam dicitur. Non à pari: nam à pari nihil adhuc probabiliter (nedum demonstratiue) probatur, nisi ratio eadem à priori vel à posteriori vtrobique ostendatur, quæ hic non apparet, vt vidimus. Nec refert in prædicato substantiæ spiritualis, quæ de facto est, esse ad intellectiuum necessariam consequentiam. Iam enim non ex prædicato substantiæ spiritualis, sed alio quod in his speciale sit, inferetur: nec video quodnam aliud prædicatum in his sit, præter prædicatum intellectiui, quod illud vniuersalius substantiæ spiritualis contrahat ad harum, quæ sunt de facto species: quodque proinde non magis quam rationale ex animali, ex prædicato suo generico spiritualis substantiæ inferri queat.

4. Nihilo vero firmiores sunt nostri Quiros discursus; imo multa in eis non satis cohærent. Probatione enim prima assumit, prædicatum substantiæ, spiritualis titulo, excessurum supra materialem. In secunda probatione ait talem esse è genere, & ordine suo cæteres paribus; ergo

ergo cæteris non paribus potest non esse in perfectione superà materialem: inde omnia nutant. Secundo vel prædicatum substantiæ spiritualis de se habet titulum excessus supra materialem, vel non, sed ex prædicato alio. Si primum sat erit prædicatum illud ad inferendum intellectiuum contra te; si id habet ex alio prædicato, ex illo quidem non è prædicato substantiæ spiritualis intellectiuum inferetur. Quod si (vt ipse postea assumit) nihil aliud esse potest hoc prædicatum, per quod cæteris materialibus superet substantia spiritualis per excessum, nisi prædicatum intellectiui ex intellectiuo intellectiuum (idem nimirum per idem) malè probabit, vt ipse in Thomistis reprehendit. Ad hæc, vt spiritualis substantia cæteris, vt hic ait, paribus, sit talis per excessum respectu materialium, sat est conceptus solus substantiæ spiritualis, ex quo habet impenetrabilitatem, & immaterialitatem. Denique S. Thom. cuius rationem Quiros tuetur, non sumit spiritualitatem, seu immaterialitatem per excessum, imo nec pro stricta spiritualitate, sed pro immaterialitate, quæ in omnibus cognoscitiuis etiam brutis materialibus reperitur.

5. Ex his sane constat, quam infirme ex prædicato immaterialitatis, seu spiritualitatis, substantialis etiam, prædicatum intellectiui, seu scientiæ vniuersim, atque è summa spiritualitate prædicatum summè intellectiui, seu scientiæ in Deo probetur: multaque in D. Thom. reuerentia, & fide opus fuisse subtilissimo nostro Molinæ, vt satis probabilem discursum diceret, & crederet, sicuti, & Valentia 1. part. d. 1. qu. 1. & Quiros supra: idque certum nunc est: cum discursum, vt ab aliis à S. Th. intelligitur, torque effugiis, ac difficultatibus patet, longè à demonstratione esse. Quin Okam, Gabriel, Basolis, Gregorius de Arimino in 1. d. 35. & quod pluris est, doctrinæ D. Thom. addictissimi nostri Puente Hurtado manuscripto de scientia, & Arriaga 1. part. d. 15. sect. 1. sub sect. 1. damnino eum enerues, & inefficacem iudicarunt. Et sanè, nisi eo modo, quo maiorem illam S. Thom. primo probabamus, eius doctrina intelligatur, non assequor eius discursus probabilitatem. Scio Gasparem de Ribadeneyra, citato loco satis acutè interpretari S. Th. vt immaterialitatem, atque à materialitate abstractionem pro perfectione rerum, siue materialium, siue spiritualium vsurper: atque inde pro maiori cognoscitiui immaterialitate perfectiorem vim cognoscitiuam, & cognitionem, & pro summa in Deo summam rectè colligi à S. Thom. putat: atque eandem esse hanc demonstrationem cum illa, qua ex summa Dei perfectione summa Dei scientia demonstratur.

6. Sed neque huic discursui acquiesco. Primo: quia ea immaterialitatis pro perfectione, & immaterialis pro perfecto vsurpatio, valdè æquiuoca voce, & quæ difficulter rem nobis significet, de sese apparet: cum directè, & propriè immateriale independens à materia, seu quid simile significet: perfectum autem nonnisi analogicè, & impropriè per quandam nimirum analogiam satis obscuram, & difficilem, vt videre in hoc authore est, §. 2. esset autem vitium non leue, S. Th. si ad demonstrationem terminis in sensu improprio, & analogico vteretur, non autem in sensu proprio: maximè, cum terminus proprius ad perfectum, seu imperfectum significandum, si id significare vellet, ipsi suppereret. Secundo: Constanter S. Thom. ex rerum immaterialitate, & earum à materia abstractione earum probat perfectionem: si autem idem immaterialitas, atque perfectio in eius phrasi significet: idem per idem vitiosè probabit. Tertiò demum, vt ij Recentiores aiunt citato §. 2. n. 28. illud, quod ait in hoc discursu S. Thom. nempe: *secundum modum immaterialitatis*, seu perfectionis, *verum esse modum, seu mensuram cognitionis*, non ita intelligendum est vniuersim, vt quidquid aliqualem habet perfectionem, aliqualem etiam habeat cognitionem: est siquidem aperte falsum: cum nihil sit, quod aliqualem non habeat perfectionem, & plura cognitionem, ac vim cognoscitiuam non habeant; sed ita, vt in his, quæ cognoscitiua sint, maior, vel minor perfectio, seu immaterialitas mensura sit maioris, vel minoris virtutis cognoscitiuæ, & cognitionis. Ex hoc autem infertur manifestè ex immaterialitate, seu perfectione etiam maiori, & maiori, imo & summa præcisè non colligi maiorem, vel summam, imo neque vllam vim cognoscitiuam, seu cognitionem: siquidem vis cognoscitiua aliunde supponenda est, vt ex perfectione rei, virtutis cognoscitiuæ, & cognitionis magnitudo taxetur: nec satis ut perfectio rei per te ad eas inferendas. Tædet in quæstione inutili plura proferre.

DISPVTATIO II.

De his, quæ diuinam scientiam verè præcedunt.

NIHIL Dei physicè naturæ, seu originis prioritate tanquam effectum productum vere, & physicè absque rationis figmento eius scientiam in Deo præcedere, tam certum est, quam nihil commune in Deo diuisum, siue ab aliis Deo intrinsecis physicè distinctum esse: eiusdem quippe ad seipsum realiter realis, physicus ordo, prioritasve, & posterioritas vera esse minimè potest: vt ex terminis patet. Idcirco de præcedentia vera, etsi non physica, potentiæ intellectiuæ diuinæ respectu diuinæ intellectionis tanquam termini, & quasi effectus solummodo intentionalis quærimus: an ea omnia, vel aliqua saltem, quæ creatæ scientiæ in nobis præcedunt, increatam etiam antecedant cognitionem? Ea vero sunt potentia, habitus, species, seu obiectum. Vt autem, metaphysicus adhuc ordo prioritatis, & posterioritatis, physici ordinis ad instar, & imitatiuus, poni à nobis in re eadem rationabiliter possit, requiritur, vt rei eiusdem prædicata metaphysicè diuersa sint. Sicut enim, nonnisi irrationabiliter, & implicatoriè eiusdem realiter ad seipsum ordo prioris, & posterioris realis, & physicus admitti potest: ita eiusdem ad seipsum metaphysicè metaphysicus prioritatis, & posterioritatis ordo, nonnisi stolidè potest admitti: vtriusque vero ratio est: quod in nulla linea, seu statu rerum idem ad seipsum ordinari concipiué prius adhuc, sine implicatione potest. Statuta vero metaphysica prædicatorum rei eiusdem constantia, & diuersitate metaphysica locus quæstioni est: an eorum alteri alterum metaphysicè præcedat? sic statuta constantia, & metaphysica diuersitate prædicatorum entis, siue substantiæ à se, cognitionis, volitionis, immensitatis in Deo locus quæstioni est; quodnam eorum alij, vel aliis metaphysicè præeat? ac proinde essentiæ metaphysicæ loco habendum, ponendumque sit: ita, vt cætera ipsum tanquam passiones metaphysicæ, & eius attributa metaphysicè sequantur. Primo igitur examinandum hic erit, deturne in Deo potentiæ intellectiuæ prædicatum à prædicato intellectionis, huiusque intrinseca possibilitate formaliter metaphysicè diuersum? Secundò an detur in Deo vera & formalis ratio obiecti? Tertio an in ipso vera habitus intellectualis ratio inueniatur? Quartò an vera ei ratio adsit speciei intelligibilis? Hæ enim omnino sunt, quæ nostram scientiam antecedunt, ex quibus tandem quintò eorum, quæ in hac scientiæ, & intellectualitatis linea in Deo esse comperiantur præcedentia, vel subsecutio facilè definietur.

QVÆSTIO I.

Deturne in Deo verum potentiæ intellectualis, prædicatum ab intrinseca scientiæ, siue intellectionis diuinæ possibilitate formaliter, & metaphysicè diuersum?

INTRINSECAM rerum, seu prædicatorum possibilitatem voco non repugnantiam, seu repugnantiæ in sui existentia exclusionem, quæ in

eorum quovis intrinsecè reperitur potentiaque eius logica vulgo nuncupatur, nullique rei, siue prædicato vero, ac non chimærico, & ficto deesse potest. Vnde à rei, vel prædicati cuiusvis actu ad potentiam, logicam scilicet, valere infallibiliter consequentiam certissimum, ac Logicis etiam vulgatissimum axioma est. Quare statuta semel diuinæ scientiæ, & cognitionis existentia, quam d.1. demonstrauimus, de eius potentia logica dubitari à nullo cordato potest. Idcirco de potentia intellectuali, à potentia hac logica, & intrinseca diuinæ intellectionis diuersa nostræ quæstionis titulus inquirit: quæ nimirum non sola intellectionis, seu scientiæ diuinæ possibilitas sit, sed intellectiua potentia, & facultas. An scilicet, quemadmodum in nobis non sola cognitionis, & intellectionis possibilitas, seu intrinseca eius potentia est, sed etiam intellectiua potentia, ita etiam eueniat in Deo?

CERTAMEN I.

Doctorum sententiæ, atque imbelles verosimilioris affirmatiuæ rationes.

1. POtentiæ intellectiuæ prædicatum à potentia logica, siue possibilitate intellectionis diuinæ adhuc metaphysicè diuersum constanter negarunt olim Aureol. apud Capreolum in 1.d.35. quæst.1.art.2. Gabriel dub.2. & 3. quam sententiam non mediocriter illustrauit Herize d.2.c.1. & 3. & post ipsum Albiz d.2.sect.3.num.6.& sect. 4. Hemelman t.1. tr.3.d.1. cap.5. Ruiz d.3.sect.2. Petrus Hurtado d.20. metaphys. sect.2. Pasqualigo d.19. sect.2. Garspar. Hurt. d.1. diff.1.Fassol.quæstion.14. art.1. dub.6. Salas 1.2. tract.11.d.2. sect.6. n.31. & 34. Zuniga d.2. de Trin. dub.5. & 20. Sfortia lib.1. suæ Theol. num.40. Ribadeneyra de scientia d.2. cap.2. §.2. Referuntur & ex antiquis alij, quorum ea in re mens satis est dubia. Referri vero pro ea possunt quotquot Dei essentiam metaphysicam scientia, seu intellectione actuali constituunt. Ij siquidem primum in omni linea metaphysica prædicatorum Dei actualem scientiam, etiam metaphysicè, fatentur: cum tamen potentia intellectiua à possibilitate, seu potentia logica diuinæ intellectionis diuersa, si adsit, (vt minimum) debeat metaphysicè in Deo præcedere. Idcirco Soar. d.30. metaph. sect.15. n.4. & 9. potentiam intelligendi plusquam logicam intellectionis ipsius diuinæ negare videtur: cùm Dei essentiam metaphysicam intellectione constituat, sed tamen num.12. & 13. concedit Deo vim intelligendi, & penetrandi obiecta, quæ è suo conceptu vt sic significata, & accepta præscindit ab eo, quod sit actiua physicè intellectionis à se diuersæ realiter, (qualis nostra vis intellectiua est) vel non sit eius physicè actiua, sed ei realiter identificata. Hæc autem quomodo inter se, & cum opinione illa eiusdem Doctoris de constitutione metaphysica Dei per intellectionem cohæreant, videri[illegible] alij.

2. Secunda, ac verosimilior nobis sententia est dari in Deo prædicatum potentiæ intellectiuæ à potentia logica, & intrinseca intellectionis diuinæ, cui reipsa identificatur, metaphysicè, & formaliter diuersum ita Henric. 1. part.art.36. qu.1.3. & 2. ad fin. Alens.1. part.quæst.19. num.1. Scotus in 1. d.2. quæst.7. & 8. quem suæ imitatur schola, Durandus d.35. qu.1. num.8. S. Thom. ibi qu.1. art.5. ad 4. ac 1. part.quæst.41.art.4.ad 3.vbi ait: *Saluari in Deo rationem potentiæ secundum modum intelligendi.* Et qu.1. de potentia *dari in Deo aliquod principium suæ operationis secundum rationem.* Quod vt disputationis præfatione notabamus fieri nequit, ni vera potentia plusquam logica intellectionis in Deo admittatur, licet sola ratione, & metaphysicè ab ea diuersa. Et communiter Dominicanorum schola. Molina 1. par.qu.41.art.4.§.*tota rei*, & qu.27. art.5. d.2. Vasquez quæst.13. art.2. num.30. d.60. cap.1. d.102.cap.1.n.1. d.119. cap.3. Arrubal.d.28. c.3.& 4. Ruiz d.3.sect.4. Smising. tract.3.d.2. qu.1. n.13. Gilius 1. par.lib.2. tract.1. cap.12. tract.2. cap.4.Granad. controu.2. tract.1. d.1. num.5. & 6. d.3. sect.2. Alarcon. sect.2.d.1.cap.1. Tanner.d.2. qu.11.dub.5. Soar. n. citato, Machin. Raynaudus, Luiz. Torrel. Ribus, Portugal. Florauante citati ab Hemelman supra, quibus adde Martinon 1. part.d.13. num.7. & Arriagam 1. par. d.15. sect.3. sub sect.3. quos refert, & sequitur, quoad hoc prædicatum in Deo adstruendum, Quiros tract. 4. d.25. sect.2. num.8. & quotquot huius prædicati veram, nec solum ratione nostra metaphysicam prioritatem respectu diuinæ intellectionis cum ipso defendunt, quos infra referemus. Licet autem nobis vera, adeoque in scholis omnibus communis hæc opinio sit, non tamen ita firmis argumentis ab omnibus eius patronis suadetur, vt eorum plura reiicienda non sint, ne eorum infirmitas minorem de eius veritate pariat æstimationem. Huiusmodi autem illa omnia sunt, quæ inde petuntur, quod scilicet in Deo sit ratio veri, & realis principij suæ intellectionis. Etsi enim inde horum prædicatorum metaphysica diuersitas legitimè inferatur. Est tamen antecedens hoc probatu longè, quam conclusio præsens, difficilius, vt patet de se, clariusque ex dicendis qu.2.

3. Nec firmius arguitur. Deus intelligit: ergo potest intelligere: ergo habet potentiam intellectiuam diuersam metaphysicè à potentia logica, seu possibilitate intrinseca actualis intellectionis. Probatur consequentia siquidem ab actu ad potentiam legitima est consequentia per omnes, etiam summulistas Dialecticos. Cæterum consequentiæ ab actu ad potentiam necessitas ad potentiam logicam, seu possibilitatem actus vi formæ solum esse facilè dicetur; licet ratione materiæ in actibus, seu entibus actualibus, quæ essentialiter à potentia aliqua dependent, potentia, & vis operatiua illorum sæpè etiam concludatur. Ad id autem supponi debet ea dependentia, quam in diuina intellectione à potentia intellectiua aduersarij negant. Imo de physica dependentia negant omnes, quare nihil siue ratione formæ, siue materiæ ea consequentia in re præsenti concludit. An vero aliunde ex illo antecedenti Deus intelligit potentia intellectiua, nec solum logica intellectionis, inferri in Deo aliunde possit, inferius videbimus.

4. Arguitur pro eadem sententia, sed robore non maiori. In Deo non est cognitio existentis, seu futuri Petri, qui pure possibilis est: & tamen, si extra puræ possibilitatis, ad statum absolutæ existentiæ aliquando extractus, vel extrahendus foret, cognosceretur à Deo absolute existens, vel de præterito, vel de præsenti, vel de futuro: ergo est actu in Deo potentia ad cognoscendum Petrum illum, cuius actu cognitio non est: ergo potentia cognoscitiua Petri illius diuersa ex parte obiecti (loquor semper ex suppositione veræ mihi sententiæ præscindentium formalitates ex parte obiecti rei eiusdem) à potentia logica, seu possibilitate intrinseca, seu non repugnantia diuinæ de Petro illo intellectionis. Nam reuera actu potest cognoscere illum. Vnde & respectu omnium existentium contingentium, quæ de facto sunt eadem potentia in Deo conuincitur. Cum ea potuerint absolute non existere: ac proinde, & actualis eorum cognitio; cum tamen Deo posse illa cognoscere, ac proinde, potentia illorum cognoscitiua, deficere nequeat. Cæterum respondetur facile primo: re quidem vera actu esse in Deo potentiam illam cognoscendi Petrum illum pure possibilem, existentem, cuius cognitio, vt existentis actu non est: sed illam potentiam esse ipsammet possibilitatem, seu potentiam logicam putam cognitionis illius, quæ suo modo, & statu absolute est, etiam, cum actu, & exercite cognitio illius non est: vt de omni ente pure possibili necessario fatendum est.

5. Secundo, & verius respondetur; quoad totam intrinsecam formalitatem cognitionis, & repræsentationis formalis diuinæ cognitionis existentiæ Petri illius non existentis actu totam eius cognitionem esse: quia è conceptu cognitionis diuinæ, quæuis formalitas diuinæ cognitionis infinita, etiam per denegationem termini extrinseci, actualis repræsentatio, & cognitio est, vt vniuersim de omni prædicato diuino sæpe controu.1. docuimus; quare omnium, quæ repræsentari, cognosci que, pro quouis eorum statu, possunt, de se formalis, & actualis est repræsentatio; licet eorum positio desideretur extrinseca, si creata obiecta sint: cum autem hæc absit, non re-

præsenta

præsentationis actualis intrinsecæ Dei, sed obiectorum defectus est. Vnde potentia, quæ ad illa repræsentanda est, non est potentia ad cognitionem Deo intrinseca, sed potentia obiectorum ad existendum, siue eorum contingens possibilitas. Mitto alia, quæ ex dictis, atque statim dicendis facile infirma aperte cuiuis apparebunt. Probant alij, quia datur in Deo vera ratio obiecti suæ cognitionis: ergo, & vera ratio potentiæ. Probatur consequentia: quia non minus importat ratio obiecti in creatis distinctionem, & influxum in sui cognitionem, quam ratio potentiæ respectu cognitionis ipsius eadem importet. In primis antecedens dubium est negantibus nonnullis cum Herize vt q. vltima videbimus. Secundo in plurium opinione ratio obiecti, adhuc in creatis, non dicit influxivam vim in cognitionem, sed solam determinationem potentiæ, atque terminationem cognitionis: quod nec dicit posteritoritatem, aut prioritatem realem obiecti, & cognitionis: cum nec respectu actionis, & termini eam dicat: quandoquidem actionem cum termino, & effectu suo sæpè identificari plures docent. Posse autem identificari nullus negat. Tertiò posse dari (imo & de facto dari) cognitionem creatam sui ipsius repræsentatiuam de visione beata plures asserunt, & noster Martinon. 1. part. d. 9. sect. 1. num. 5. cum quo alij ex nostris Recentiores omnem cognitionem, sui ipsius experimentalem cognitionem, & repræsentationem esse docent: ex quo constat, quam dubio antecedenti hoc argumentum innitatur, quamuis veræ nobis adhuc eæ solutiones non sint. Verius tamen facilitusque respondetur; rationem formalem obiecti, vt sic, non dicere distinctionem, & influxum respectu suæ cognitionis, vt contra Herize, qu. vltima ostendemus; dicere autem vtrumque potentiam cognoscitiuam vt sic. Cuius oppositum probandum contra aduersarios erit alia ratione, quam dabimus cert. 4. non autem à paritate petita ex obiecto.

CERTAMEN II.

Solidiores affirmatiuæ nostræ sententiæ probationes.

1. Præfatam sententiam docuisse in primis videtur Arist. 1. ethicor. cap. 8. med. vbi, ne Deus dormiens, aut mortuus cogitetur, ait viuere, atque adeo in seipso operari debere cum autem actio, & operatio physica (nihil enim de personalibus productionibus naturalis, ethnicusque Philosophus cogitabat) intrinseca in Deo admitti nequeat, *quidnam* (inquit ille) *aliud præter contemplationem restat? quare Dei operatio præcellens beatitudine contemplatiua sine controuersia erit.* Vbi autem propria operatio est, & potentia ad operandum eiusdem generis, & ordinis esse debet. Mera enim rei possibilitas, non ad illam operandam, eiusve operationem est, sed solum ad eius esse, siue existentiam sine repugnantia. Sed de hoc loco iterum qu. 2. Mitto Iustinum Martyrem qu. 3. ad Græcos aientem: *quæ differentia est potentiæ ad actum, ea est voluntatis diuinæ ad ipsum velle*: quia, licet Recentium solutio, & interpretatio non placeat, vt statim similibus Nysseni verbis applicata displicebit; tamen hoc opus Iustino impositum magnis fundamentis ostendit Cardinalis noster Bellarminus de scriptorib. Eccles. circa annum quinquagesimum.

2. Sed audiamus Nyssenum de opificio hominis c. 5. in hæc scribentem. *In natura diuina mens est & sermo. Consentaneum his quiddam est in homine: Nam in te ipso animaduertis, & sermonem esse, & vim intelligendi; quæ sunt vera illius mentis, & sermonis imago.* Nec valet loqui de mente, quæ *fit verbi, seu sermonis increati*, quæ secunda est Trinitatis persona, notionalis potentia: loquitur enim de mente, quæ est vis intelligendi, seu intellectiua propriè: quæ quidem, nec respectu verbi erit talis, si sola intellectio in Deo sit: quæ mens quidem nonnisi impropriè, & abusiuè dicetur, licèt potentia notionalis dici possit. Neque enim mens, & intellectio synonyma nomina sunt: quare in significatione propria, de eadem metaphysica formalitate obiectiua in sententia obiectiuarum præcisionum, quam supponimus, vtrumque dici minimè potest. Ad hæc, vt mysterium suadeat diuinarum processionum assumit, quod in intellectione, & mente, qua talibus, non autem, vt notionali potentia, & processione contingit; ne idem per idem suadeat, nec re dubia doctrinam Catholicam confirmet: cùm dubium sit in nobis verbum à formali intellectione diuersum, cum intelligimus, produci; certum autem ex mente produci intellectionem: ex quo aliquid à Deo ex mente produci interius posse suadetur. Nec satis est, quod respondebant Recentiores Iustino: nempe loqui de distinctione mentis à cognitione secundum nostrum modum intelligendi, & significandi, non autem ex parte obiecti. Etenim Nyssænus expressè duo illa mentem, & sermonem, seu cognitionem in natura diuina esse fatetur, ad eiusque instar in nobis: quare non in solo nostro concipiendi modo, sed in obiecto ipso eorum ponit metaphysicam diuersitatem.

3. Probatur viterius. Quia intellectus, & voluntas frequenter in Scriptura, & Patribus Deo tribuuntur, quæ sunt synonyma intellectiuæ potentiæ: ergo hæc proprietate sermonis est in Deo admittenda diuersa metaphysicè ab intellectione. Antecedens patet ex Cyril. 11. Thes. fin. & 1. in Ioan. cap. 5. post med. Damasc. 1. fid. disp. 15. sub med. Euseb. Cæsar. 11. præparat. cap. 10. ac mentis nomine præter datum Nyssænum Dionys. 7. de diuin. nom. circa med. Iren. lib. 2. cap. 48. init. præter eos, qui verbum ex mente Patris procedere dicunt apud Ruiz disp. 2. de Trin. sect. 2. & apud nos disput. 3. & 4. de Trinit. insuper August. & alij ex memoria fæcunda Patris. Denique 6. Synodo sæpe, & in epist. Agathonis art. 4. duplex in Christo voluntas, duplexque operatio diuina scilicet, & humana definitur. Ac Iustinus Martyr, & alij voluntatem ab actu volendi in Deo, formaliter distinguunt ex quo ad intellectum, eiusque actum euidens est consecutio. Vnde constat, quo iure Ruiz d. 3. de scientia temeritatis notet Aureolum, quod potentiam intellectiuam Deo absolutè neget. Nec satisfit his locutionibus potentia intellectiua, siue intellectu virtuali, qui talis absolutè, & simpliciter non est, nec dici potest, sed cum suo addito *virtualis*, quod à Patribus non apponitur. Nec magis præstat intellectus, & mentis nomine potentiam logicam intellectionis significari, vt statim ostendam cert. 3. ostendimusque. Consequentia quoad proprietatem acceptionis constabit certam. 3. vbi ostendemus è propria eius vocis acceptione nihil absurdi Theologici inferri: inde autem eius ab intellectione obiectiua metaphysica diuersitas probatur: quia, vt nuper dicebamus, intellectus, & intellectio proprietate sermonis synonymæ voces, & conceptus formales non sunt, sicut *gladius, & ensis*: ergo diuersum habent signineatum proprium, quod menti, & audienti obiiciant (in opinione præscindentium obiectiue, in qua disputamus) vel idem sub diuerso respectu, & connotato, in præscindentibus solum formaliter, quod satis ad diuersitatem prædicatorum in horum opinione est. Nec satis est intellectum nonnunquam in Scriptura pro actu vsurpari, vt cum Regius Vates sæpè à Deo exposcit: *da mihi intellectum*: quibus non facultatem, & potentiam intellectiuam petit, sed intellectionem. Primo enim ibi intellectum impropriè pro intellectione vsurpari ratio cogeret, si ita acciperetur: quæ in casu præsenti non adest, vt videbimus infra, ac proinde propriè est ea vox accipienda. Secundò nec Dauid intellectionem nomine intellectus impropriè accepto à Deo petit. Siquidem illum petit, vt sequatur & consideret Dei mandata, legem, & mirabilia tanquam medium, & facultatem ad ea habenda. Petit ergo intellectum, idest eiusmodi potentiam à sæculi erroribus, passionibus, vanitatibusque expeditam. Potentia enim impedita perinde est, ac si non esset. Vnde delirio occupatos amentes, idest sine mente esse vulgo dicimus.

4. Stat rursus hæc eorum prædicatorum diuersitas ex illo ad Ephes. *Secundum propositum voluntatis suæ*: vbi *propositum* significat Dei volitionem, hæque dicitur esse voluntatis diuinæ: ergo diuersa formalitas est, & significatur nomine voluntatis, cuius volitio, & propositum est, à volitione, quæ illius est, & propositi nomine significatur. Neque enim nisi inepte sui ipsius aliquid esse dicitur, sed esse idem ipsum. Respondent Recentiores

primo

primo diuersitatem ex nostro modo concipiendi satis ad id fore, licet nulla sit ex parte obiecti, seu significati diuersitas. Sed contra quia iuxta hanc solutionem ensis idem gladij eiusdem significati dici rectè poterit, quod est ridiculum. Respondent secundo; Illud *propositum*, non significare dilectionem Dei necessariam, sed liberum Dei decretum: sed quid inde an respectu decreti, seu dilectionis liberæ Dei admittitur potentiæ, & voluntatis ratio siue formalis, siue virtualis? hæc nequit esse volitio necessaria: ergo aliud prædicatum est in Deo voluntatis, quæ formaliter metaphysicè volitio non sit. Secundo in verioribus principiis quidquid volitionis diuinæ formalis in decretis liberis Dei est, formalissimè, & indiuisibiliter in volitione Dei, qua in se necessario fertur, est: cùm sit infinita è suo conceptu per denegationem termini, etiam extrinseci, sicut reliqua omnia prædicata diuina: quare, si ad volitionem liberam, qua volitio est, admittitur potentia volitiua, nequit non ad volitionem necessariam assignari. Illa enim ipsa volitio Dei necessaria respectu sui, libera est respectu creaturarum: omnem quippe volitionem, volibilium, pro cuiusque dignitate, & pro modo necessitatis, seu libertatis in se continet: estque è suo conceptu indiuisibili omnivolitio, sicuti & scientia Dei est omni scientia. In eoque est libertatis diuinæ ineffabile mysterium, nusquam pro hoc statu satis explicandum, imo neque assequendum: quod scilicet sine additione illa volitionis supra eam, qua se necessariò amat, alia præterea à se libere nolit, aut velit. De quo plura (pro nostro tamen modulo) controu. 4. tomo secundo.

CERTAMEN III.

Vlteriores à ratione probationes.

1. A ratione probatur eadem sententia primò. Quia Deus proprietate sermonis verè, formaliter, & propriè est potens intelligere: ergo habet potentiam intellectiuam. Probatur consequentia. Quia effectus formalis nequit alicui adesse sine forma: ast forma huius concreti, seu effectus formalis, *potens intelligere*, est potentia intellectiua: ergo nequit proprietate sermonis Deo adesse, ni ei potentia adsit intellectiua. Dices, vt supra aiebas concretum hoc potens intelligere satis constitui potentia logica, siue possibilitate intellectionis. Sed contra: quia, vt diximus supra, potentia logica, siue possibilitas tantum est potentia essendi in se illud ipsum, cuius potentia logica, siue possibilitas est; non autem potentia ad operationem, siue physicam, siue intentionalem, siue grammaticalem: ergo nequit constituere potentem intelligere, quod est aliquo ex his modo operari. Antecedens: quia intellectio nostra è sua possibilitate nequit dici potentia intellectiua, neque ab illa constitui proprietate sermonis potens intelligere, adhuc grammaticali operatione intellectionis. Alioqui nos duplicem intellectiuam potentiam, intellectum, & mentem, ac duplicem etiam voluntatem proprietate sermonis haberemus. Quod absque propria stoliditate, & alieno risu dici nequit. Dices intellectionem nostram esse necessario operationem physicam, vel illam supponere: quare, & potentiam physicam operatiuam: quod nequit esse potentia Logica, seu possibilitas intellectionis ipsius, cum nequeat sui ipsius physica operatiua potentia esse? ac proinde in creatis nequit constituere potentem intelligere; secus vbi nulla alia potentia præter logicam est ad intelligendum, sicuti in Deo. Præcluso solutionem verbis illis potentia ad operationem adhuc intentionalem, vel grammaticalem.

2. Contra secundo: intellectio creata, qua intellectio physica operatio non est; licet quia creata physica operatio, seu effectus illam supponens sit: quare neque potentia creata intellectiua physicè actiua erit, qua intellectiua formaliter, vt certam. 4. ostendemus. Tertio. Si in creatis proprietate sermonis forma constituens id, quod propriè potens intelligere, dicitur, qua tale, est aliud prædicatum potentiæ physicæ operatiuæ intellectionis, neque huius potentia Logica, siue intrinseca possibilitas sufficit, vt propriè loquendo potentem intelligere constituat in Deo, in quo potentia intellectionis diuinæ physicè operatiua non est, prædicatum potentis intelligere proprietate sermonis admittendum non erit: sed hoc à Deo erit relegandum: quemadmodum & prædicata alia, quæ in creatis proprietate sermonis aliquid Deo impossibile significant. Audendum ergo necessariò aduersariis erit à Deo prædicatum potentis intelligere reiicere, & proprietate sermonis huius argumenti antecedens negare. Quod nescio an satis tutò negabunt, sine vllius Theologi scholastici exemplo; Imò contra receptam ab omnibus locutionem. Tertiæ huius impugnationis robur exeritur. Etenim, quia ratio potentiæ productiuæ physicè in creatis proprietate sermonis concernit necessario in effectu physicam producibilitatem, atque causæ, & effectus realem distinctionem, ac proinde nec potentia Logica rei creatæ satis est ad constituendum potentem rem ipsam producere: nequit Dei potentia Logica, seu intrinseca possibilitas esse, dicive potentia physica producendi Deum, ab eave constitui Deus potens seipsum producere: ergo, si conceptus potentiæ intellectiuæ creatæ proprietate sermonis dicit vim physicè operatiuam intellectionis, ac proinde potentia logica, seu possibilitas intellectionis potentia intellectiua dici, aut potentem intelligere proprietate sermonis nequit constituere: nec potentia logica, seu possibilitas intrinseca intellectionis diuinæ potentia intellectiua Dei erit, neque potentem intelligere Deum proprietate sermonis poterit constituere.

3. Probatur secundò: quia Deus proprietates sermonis intelligit: ergo in Deo est id, quod intelligit, & intellectio, qua formaliter intelligens redditur: ergo potentia intellectiua. Prima consequentia probatur: quia de formalitate intellectionis solum est esse intellectionem, seu repræsentationem formalem sui obiecti: intelligens autem vlterius aliquid proinde requirit, quod physicè, aut metaphysicè ea afficiatur, aut informetur. Dices denominationes metaphysicas, & in concreto metaphysico significatas, quandoque eius abstractis competere, quin vlla alia formalitas addatur ex parte obiecti, sed tota diuersitas sit ex parte modi nostri concipiendi, & significandi, vt patet in hoc nomine *entitas*, & *ens*, substantiue, & neutre sumpto, quod idem prorsus metaphysicè ex parte obiecti significat, vt controuers. 1. contra nonnullos Recentiores docebamus. Contra vero, quia id specialissimum est in eis concretis, & abstractis entis existentis, & quæ esse significent, & existere: neque in aliis vllis, quæ de formali operationem, adhuc grammaticalem, important (vt in nostro casu) simile aliquod reperietur: neque enim operatio physica dicetur absolutè operans physicè, neque intentionalis operans intentionaliter, neque operatio grammaticalis operans grammaticaliter, vt notum omnibus est.

4. Ratio autem specialis nominum illorum, quæ esse, & entitatem, seu existentiam significant, vt idem omnino substantiua concreta, neque amplius, quàm abstracta significent, est: quia formale significatum eorum vocum adeo intrinsecum, & essentiale, ac necessarium ipsis est, vt sine eo esse, concipique nequeant: quare nec seorsim significari: cum autem insuper in re, & formalitate sua sint abstracta ipsa entitatis, & existentiæ, sintque rationes formales, & primæ in linea formali essendi rei toti, & cuicumque concrete siue physicè, siue metaphysicè enti, seu existenti, se etiam ipsas denominant, atque concretè significatæ sunt, & existunt: ne in infinitum formalitatum, seu formarum essendi, aut existendi progrediamur, atque ipsæ primæ formalitates essendi, ac existendi in linea formali esse desinant. Sicuti, & operatio non solum effectus producti, sed sui etiam ipsius productio est, atque à seipsa denominatur producta: & præsentia seipsa suo spatio præsentatur ob rationem eandem, quæ in concreto intelligentis, & intellectionis nusquam apparet. Iam vero admissa diuersitate formali metaphysica intellectionis, & eius, qui ea intelligit, in Deo, inferri in ipso prædicatum potentiæ intellectiuæ, vt secunda consequentia huius argumenti deducebamus

cebamus, probatur: quia, etsi per possibile, vel impossibile (iuxta varias opiniones constituentes intellectionem, vel in actione, vel in sola qualitate) Deus se solo intellectionem produceret, ac trunco vniret, tamen non redderetur truncus intelligens, ex eo præcisè, quod non habet potentiam, siue capacitatem intelligendi: ergo ex parte subiecti denominandi intelligentis necessario potentia intellectiua, seu capacitas intelligendi supponitur. Confirmatur: quia sensationes materiæ primæ in vulgari, & veriori sententia subiectantur, quin eam sentientem reddant: quia capacitatem, seu potentiam sensitiuam non habet. Cum ergo Deus intelligens dicat vltra intellectionem subiectum ea denominatum, ex parte etiam huius dicet potentiam, seu capacitatem intellectiuam, vt secunda consequentia inferebatur.

5. Probatur tertiò: quia vt controu. 1. d. 2. qu.... probabamus, essentia metaphysica Dei in prædicato entis à se adæquate constituitur: quod quidem est radix metaphysica, licet non physica, cæterorum Dei attributorum, ac proinde intellectionis diuinæ, quæ vnum ex diuinis attributis est: ergo & respectu huius præcedit metaphysicè saltem, & radix metaphysica est: ergo & est potentia intellectiua. Nihil enim nomine potentiæ intellectiuæ, siue physicæ, siue metaphysicæ contendimus, nisi prædicatum, seu rationem, quæ & in Deo sit, & alterutro modo radix sit intellectionis. Secundò: in sic præcedente metaphysicè essentia metaphysica Dei, seu Deitate, & Deo essentialiter metaphysicè constituto, est capacitas suorum attributorum, ac proinde intellectionis, & intelligendi, siue eam formalem, & proximam, siue remotam, & radicalem appelles, siue positiuam, siue præcisiuam: quia, licet à potentia etiam formali intellectiua præscindat, aptum tamen natum est pro signo rationis posteriori intelligere, sicut esse æternum, immensum, & omnipotentem, &c. atqui ea capacitas, & aptitudo est intellectiuitas diuina: atque ex alia parte negari esse potétia logica, siue possibilitas intellectionis: hæc quippe intellectionis est solius possibilitas, seu capacitas essendi ei solum, quod possibile per ipsam formaliter metaphysicè, seu nostro intelligendi modo constituitur. Nihil enim aliud est, quàm non repugnantia essendi id ipsum, cuius possibilitas est; non autè capacitas, seu potentia prædicati alterius, vt intelligat, vel operetur, vt patet. Ex quo impugnata manet Recentium solutio: quod capacitas intelligendi, quæ est in essentia metaphysica Dei ad intellectionem (quod eius attributum est) secum identificatam, sit potentia logica, seu possibilitas intellectionis, licet in creatis, in quibus potentia, seu capacitas illa ad distinctam à se realiter intellectionem est, sit prædicatum diuersum.

CERTAMEN IV.

Quarta eiusdem sententiæ à ratione probatio ex prædicato viuentis.

1. QVarto arguo: quia Deus dubio procul viuens proprietate sermonis est: sic enim sæpe de eo absolutè Scriptura clamat: atqui de ratione viuentis est, quod sit operans in se siue physicè, siue intentionaliter: ergo Deus est in se operans siue physicè, siue intentionaliter: aut nequit constitui principium operans alterutro modo per operationem, siue physicam, siue intentionalem: v.g. intellectionem, vel amorem: ergo præter hæc prædicata dari debet aliud, quo, saltem intentionaliter, principium eorum intentionale constituatur. Id autem ipsum est ratio intellectiuæ, seu volitiuæ potentiæ. Dices Deum dici viuentem propriissimè vita omnino actuali, secluſa omni ratione vitæ potentialis, quod est genus vitæ nobilissimæ. Contra tamen: quia de conceptu vitæ actualis est esse operationem immanentem saltem intentionalem: atqui operatio in nulla linea saluari potest sine principio, seu potentia: ergo datur in Deo prædicatum potentiæ, quæ principium intentionalis operationis, siue actualis vitæ intentionalis sit, vel neque vita actualis, seu Deus actu viuens propriè admitti potest. Nec locus est effugio illi aduersariis trito, & familiari potentiæ logicæ, seu possibilitatis intrinsecæ ipsius intellectionis, seu vitæ actualis, quod sæpe præclusimus, vt patet. Dices Deum viuentem adhuc dici posse: quia processiones operationes vitales sunt, vt controu. de Trinit. dicebamus, verum conceptus viuentis in Deo communis Trinitati est, nec solum personalis: esse autem viuentem notionaliter personalis solum conceptus est, & proprius personarum producentium, non autem Spiritus sancti procedentis in Trinitate solum, nec producentis ad intra: quare hic viuens iuxta hanc solutionem non erit.

2. Respondent tandem Recentiores de conceptu viuentis, vt ad Deum viuentem extendi potest, non esse rationem principij operationis in se immanenter: sed solius viuentis creati, cuius vitæ, siue in actu primo, siue in actu secundo rationes omnes Deo adesse non possunt: in his quippe, & distinctio, & productio physica vitæ in actu secundo à viuente in actu primo, siue potentia vitali, reperitur: insuper esse accidens extra ea omnia, quæ in statu connaturali, & debito viuenti debentur: quæ omnia in Dei vita actuali per intellectionem, vel amorem deficiunt: quare mirum non est, si eidem deficiat potentiam, suique principium supponere: quod & distinctionem ab eis operationibus Deo indignam dicit. Sed sic respondentes rogo: quidnam operationis vitalis adhuc intentionalis, seu vitæ actualis intellectioni, aut amori relinquatur? Dicunt reddere intelligentem identice. Bene: ergo reddere æternum, immensum, omnipotentem identicè satis erit, vt æternitas, immensitas, & omnipotentia vita actualis Dei dicatur, ac Deus per hæc æquè propriè viuet. Dicunt primo id admitti à nostro Martino Perez de Trinitate: verum satis non est solutionis probabilitati ab vno admitti, cuius oppositū reliquis Doctoribus, non modo non asseritur, sed, tanquam indubitatum supponitur potius, quàm disputatur: imo neque à sic respondentibus Recentioribus admittitur.

3. Respondent secundo, eas solum rationes, quas in viuentibus creatis vitam actualem esse nouimus vitam etiam actualem in Deo esse admitti debere, imperfectionibus semotis: eiusmodi autem esse intellectionem, & amorem, non autem præsentiam, durationem, aut potentiam operandi ad extra, eorumve productiones. Contra tamen est; quia vel standum est prædicatis essentialibus vitæ actualis creatæ, vt in creatis essentialiter est, ad hoc vt in Deo admittatur; vel solum, vt est, esseve in Deo potest? Si primum: Deus nullatenus est viuens, quod expressè Scripturæ repugnat. Si secundum; idem omnino reperitur in æternitate, immensitate, &c. ergo & hæ vitæ actuales Dei erunt, ac per eas Deus propriè constituetur actu viuens contra omnes (Martino Perez excepto) imo & contra Recentiores sic respondentes, qui in eo ab ipso dissentiunt. Dices per nos etiam plura intellectioni Dei deficere, vt vita actualis sit, si essentia vitæ actualis creatæ sit seruanda: quare vita actualis diuina alio modo esse per omnes debet: ac proinde argumentum de vita actuali æternitatis, immensitatis, &c. contra omnes est. Sed contra est: quia admissa potentia intellectiua intentionali intellectionis, & volitionis, harumque ab altera intentionali, licet non physica, productione saluatur præcipuus vitæ tam actualis, quàm potentialis conceptus, & ratio: scilicet posse in se immanenter operari intentionaliter, & operatio immanens intentionalis sine vllo incommodo, aut imperfectione Deo indigna, earum, quæ in aliis vitæ creatæ, siue potentialis, siue actualis conceptibus intercedunt; ast hoc prædicato etiam sublato ab intellectione, & volitione diuinis nullum aliud restat, ex quo ad vitam actualem possit spectare, & ratione cuius nequeant spectare ad vitam actualem diuinam æternitas, & immensitas. Quod si hæ etiam metaphysicè, & immanentia identitatis à Dei essentia, & natura metaphysica procedere dicuntur, vt à metaphysica sui radice, vera metaphysica processio non est. Intentionalis autem respectu earum esse non potest sicut respectu intellectionis, & volitionis, quæ lineæ intentionalis sunt.

4. Dices tandem: totum hoc, vocibus quidem, plenum esse, re tamen, & ratione vacuum. Nam immanentia quidem identitatis in natura metaphysica, & essentia Dei, etiam æternitati competit, & immensitati: neque magis obueniunt Deo in naturali suo statu constituto intellectio, & volitio omnium cognoscibilium, volibiliumque, quam æternitas, & immensitas: cùm ea omnia Deo physicè æquè identificentur, æquéque necessario Deum metaphysicè

taphysicè in sua essentia constitutum, metaphysicè etiam consequantur: processio autem illa, seu progressio intellectionis,& volitionis intentionalis vera,& plusquam metaphysica non est: quam etiam habent æternitas, & immensitas. Verum facilè respondetur æternitatem, & immensitatem nostris durationibus, & localibus præsentiis respondere: quæ suo conceptu, vitales, nedum intentionales actus, & operationes, non sunt, resque, qua entia sunt, & existunt, comitantur: quare neque gradum viuentis consequuntur; sicut intellectio, & volitio: quæ licet æquè connaturaliter Deo physicè identificentur, ac metaphysicè essentiam eius consequantur; tamen vt operationes eius immanentes intentionales non proueniunt, sicut intellectio, & volitio, quæ post naturalem potentiam suæ lineæ illam consequuntur: in quo creatas omnes vitales operationes, quoad in Deo admitti potest, imitantur. Quod autem vera, nec solum metaphysica progressio eorum actuum sit, licet non physica, intentionalis tamen, videbimus qu.4.

CERTAMEN V.

A ratione probatio vltima, & obiectionum solutio.

1. VLtima sententiæ nostræ probatio sit, quam Recens Theologiæ auditor contra recens cusum Herize efformabam, doctisque posthac placuisse video: quia prædicatum potentiæ intellectiuæ est perfectio sine imperfectione: ergo Deo concedenda. Antecedens, quod solum probatione eget, suadetur. Duplex enim imperfectio in prædicato potentiæ intellectiuæ excogitari potest. Alterum, quod naturæ, & essentiæ diuinæ metaphysicæ potentiæ prædicatum superaddatur: quasi aliud quo, adhuc metaphysicè, ad has egeat operationes. De quo modo non disputatur: an scilicet hac potentia ab essentia Dei diuersa metaphysicè egeat Deus, necne? quamuis ex dictis d.2. constet aliunde ad essentiam Dei metaphysicam non pertinere: neque id ex indigentia naturæ esse, sed ex metaphysica præcisione, ex qua neque alia attributa, sine quibus Deus re ipsa esse nequit, ad essentiam metaphysicam Dei expectant: quia solum prædicatum entis à se, & primum est, & reliquorum metaphysica radix, ex qua discursu metaphysico per legitimam consequentiam inferuntur. Atque admissa in Deo vera potentia intellectiua, ab essentia eius metaphysica distingui debere censent Molina, Albiz, & Alarcon citati, Basil. leg.1.par.variat. qu.8. schol. cap.6. §.*Ego vero*, Granad. contr.1. tract.2. d.9.num.2.& alij. Contra vero non distingui iudicant Salas, Arriaga, Gilius citati,& Recentiores alij: Ast licet nos primis consentiamus (vt dixi citata d.2.& hic inferius) nunc tamen ea quæstione abstinemus.

2. Secunda imperfectio, (&, cui maximè aduersarij insistunt) est: eiusmodi potentiam intellectiuam, seu volitiuam physicè actiuam sui actus, ac proinde ab eo distinctam esse debere: hanc autem imperfectionem potentiæ intellectiuæ, aut volitiuæ, vt sic, non conuenire, sed vt contractæ per prædicatum potentiæ eiusmodi creatæ, sic ostendo. Intellectio, qua intellectio, actio physica, aut effectus physicè productus essentia sua non est, alioqui intellectio, qua talis Deo repugnabit: ergo nec potentia intellectiua, qua intellectiua est physicè actiua. Patet consequentia: quia potentia actiua physica essentialiter est ad physicam actionem, vel effectum: atqui intellectio, qua intellectio, nec physica actio, neque effectus est: ergo potentia intellectiua (quæ, qua talis, ad intellectionem, qua intellectio, est) ad actionem, vel effectum physicum non est: ac proinde neque actiua physicè est, neque proinde à suo actu, vel effectu diuersa realiter esse debet. Antecedens primum certissimum est. Etenim, si de conceptu essentiali intellectionis, vt sic, & vniuersim sumptæ esset actionem, vel effectum physicum, ac proinde realiter à sua potentia diuersam esse; Deo propriè loquendo intellectio neganda contra Scripturam, & fidem necessario foret. Nec satis est hoc argumento euinci solum logicam potentiam supra à nobis impugnatam. Probat enim, etsi pluspuam logica sit atque admittatur, actiuam è conceptu, & formalitate sua non esse: quare eiusdem tealiter ad seipsum esse posse.

3. Huic rationi à priori, vt vim habeat, inniti debet argumentum illud Salmanticensium Recentiorum Thomistarum, quorum adhuc puerorum ingenium magni nobis, quasi ex diuinatione fuit, iam vero adultorum, & docentium cunctis in plausu est. Nempe: licet intellectio nostra imbibat physicam egressionem, & receptionem ab intelligente, ac proinde physicam distinctionem ab illo, tamen datur absque his cum omni proprietate, & rigore intellectionis in Deo: ergo licet potentia intellectiua dicat actiuitatem physicam in suum actum, creatam scilicet intellectionem, ac proinde distinctionem realem ab illa, dabitur cum omni proprietate, & rigore in Deo, licet sui actus actiua physicè, & ab eo distincta non sit, sed ipsi potius realiter identificata. Ratio enim vtriusque est: quia intellectio, qua talis vniuersim, & præcisè sumpta non dicit physicam à sua potentia egressionem, atque in ea receptionem: quare neque potentia physicam actiuitatem in illam: ac proinde neque ab illa physicam distinctionem. Vnde nec repugnat vtramque reipsa identificari, atque in re physicè insectili, & vnissima (Deo nempe) vtrumque prædicatum potentiæ intellectiuæ, & intellectionis cum omni proprietate, & rigore reperiri.

4. Inde etiam constat ad præcipuum aduersariorum argumentum aperta, & expedita solutio: Negando, scilicet, potentiam intellectiuam (& idem de volitiua esto) dicere essentialiter physicam in suum actum actiuitatem, quare, & realem ab illo distinctionem, seu (vt Recentiores aiunt) posse augere per illum numerum rerum, quod actu identificato realiter cum sua potentia est factu impossibile. Constat enim ex ratione data assumptum hoc quouis modo explicatum de potentia intellectiua, seu volitiua, earumque actibus vniuersim falsum omnino esse; licet de specialibus potentiis, & actibus eiusmodi creatis sit verum. Quanquam neque de his ita absolutè verum sit, si in actione intellectio, & volitio creata constituantur. De ratione enim actionis physicæ non est à sua potentia physica progressio, & distinctio, vt quæst.2. ostendemus, sed solum termini, qui per illam progreditur realis à potentia distinctio: obiectio altera ex identitate etiam formali, & metaphysica essentiæ Dei cum scientia (ad quam necessario saltem metaphysicè debet potentia præcedere, cum tamen nihil adhuc metaphysicè essentiam Dei præcedere queat) constat assumptum de identitate etiam metaphysica, scientiæ, & essentiæ metaphysicæ Dei falsum prorsus esse.

5. Tertia oppositio. Potest concipi viuens, & intelligens in actu sine ratione viuentis in potentia, siue sine potentia. Idque nobilissimum genus viuentis, & viuendi è suo conceptu est: ergo & diuinum: quare à Deo relegandæ potentia vitalis, & intellectiua erit. Respondetur negando maiorem. Nam eo ipso, quod concipiatur intelligens actu, concipitur ex parte subiecti subiectum capax intelligendi: in quo implicitè potentia deuoluitur intelligendi, & viuendi: quare falsum est ea ex parte antecedens. Quod si dicas: potest concipi intellectio, & vita actualis sine potentia, &c. distinguo antecedens, *siue potentia*, pro eo signo metaphysico fateor: pro signo priori metaphysicè saltem, nego. Est enim diuersa metaphysicè formalitas à potentia; cum sit essentia sua operatio vitalis, intentionalis saltem, quæ eadem metaphysica formalitas respectu sui esse nequit. Quoad secundam partem negatur etiam antecedens. Nobilius quippe viuendi, & vitæ genus est potentiæ, & actus vita, quam actus solius: cum potentiæ prædicatum nullam dicat imperfectionem, vt non dicere ostendimus proximè. Secundò, quia, vt cap. 3. ostendebamus, vita actualis sine potentia vitali chimærica est, atque impossibilis: quare imperfectissima,

6. Explicato antecedenti in bono sensu quo nos posset vrgere, satisfecimus. In alio vero, ex quo vrgeri non possumus (scilicet vitam actualem, excludendo vitam in potentia, quo excluditur actualis coniunctio cum actu) verissimum est. Sed inde contra nos nihil: cum potentiam intellectiuam Dei necessario, & identicè semper coniunctam cum actu in Deo ponamus: nec Deum in potentia ad intelligendum vlquam esse posse admittamus: quod optimè docuit sæpe Sanctus Thomas & 1. contra gent.

gent. cap. 28. (ex quibus locis contra nostram sententiam obiici solet) negans in voluntate Dei potentialitatem: *quasi* (inquit) *consideretur in potentia ad vtrumque: vt primo sit volens, potentia, & postmodum actu volens; sed semper est actu volens quidquid vult, non solum in se, sed etiam circa creata.* Verbis autem aliis, quæ ex quæstione 41. 1. part. articul. quarto, ad 3. à Recentioribus opponuntur, solum agit D. Thom. de potentia, prout principium physicum actiuum est, dum eam in Deo respectu communis intellectionis, & amoris negat. Ac solum secundum nostrum modum intelligendi, & significandi concedit, vt ex contextu patet. Rursus opponi posset, non dari ad processiones diuinas (quæ actus intellectus, & voluntatis sunt) potentias notionales, ne vltra quinarium numerum notiones excedatur, si vltra processiones diuinas potentiæ notionales denturergo neque respectu actuum communium scientiæ, & amoris. Sed antecedens est falsum, vt constat ex contr. de Trinit. d. 4. qu. 1. ex eius vero oppositio non inferri plures quinque notiones esse vidimus eadem contr. d. de notionibus diuinis, quod si inferretur idem etiam ex conceptu processionum inferretur. Denique permisso antecedenti negari consequentia poterat: quia ex ea illud absurdum non deduceretur, quod ex antecedenti deducebatur.

7. Denique opponit Aureolus, atque iudicio Recentium euidenter. Non minus est Deus idem re ipsa cum sua intellectione: quam intellectio nostra cum expressione obiecti, actioque, & vnio cum productione, & coniunctione: atqui ob eam identitatem horum non datur vera potentia in intellectione ad exprimendum obiectum, in vnione ad coniungendum extrema, aut in actione ad producendum: ergo neque in Deo ad intelligendum, seu intellectionem. Respondetur negando minorem. Nam expressio obiecti, & intellectio, vnio, & coniunctio extremorum, actio, & productio effectus idem non solum realiter, sed formaliter sunt: ac proinde nonnisi ficta potentia in his ad illa munera, seu actus esse potest. In Deo autem sunt formalitates, & prædicata diuina, vt ostendimus, inter quæ sine ficto prædicato aliquo, possumus distinguere metaphysicè instabis: Potentia hæc Dei ad intelligendum est potentia, vt sit realiter ipsa intellectio, seu idem cum ipsa intellectione: Hoc autem est potentia logica, cùm Dei, tum ipsius intellectionis: ergo non est potentia intellectiua à potentia logica differens. Maior probatur: quia est potentia intelligendi identicè, siue per intellectionem secum identificatam, non autem non identificatam. Respondetur negando maiorem: Ad cuius probationem dicito: potentiam intellectiuam non dicere, qua talem, physicam identitatem cum intellectione, neque illam negare, sed ab illa in suo formali conceptu præscindere; licet ex prædicato simplicitatis, quo omnis realis compositio à Deo excluditur, tam potentia, quam reliqua Dei prædicata dicant identitatem cum intellectione, & aliis: ad actum autem identitatis huius nulla in Deo datur vera, & realis potentia, sed logica, vt summum seu rationis quemadmodum, & relatio identitatis vnius cum alio rationis est: cum sit eiusdem ad seipsum, quæ nonnisi rationis esse potest: vt differte docet S. Thom. 1. part. qu. 28. art. 1. ad 2. Tandem dices: de conceptu potentiæ, maximè actus necessarij, esse, exigere actum; sed ad realem, & veram exigentiam requiritur inter exigens, & exactum vera distinctio, quæ non est in Deo respectu suæ intellectionis: ergo nec vera potentia ad illam. Sed in primis actus omnis verus potiori iure exigit potentiam veram: quare hac sublata respectu intellectionis in Deo, & intellectio auferetur. Respondeo: exigentiam proprissimè acceptam, seu physicam veram solummodo esse de conceptu veræ potentiæ, physicæ, non autem veræ potentiæ vt sic, & intentionalis solum: licet exigentia minus propria pro connexione metaphysica sit de eius conceptu: ad quam satis est vnum conceptum ab alio distingui, metaphysicè atque ex illo inferri.

QVÆSTIO II.

An potentia intellectiua (idem esto de volitiua) veram physicam, & absolutè talem respectu sui actus prioritatem habeat?

Idem inquirimus, atque alij his terminis: an detur in Deo vera ratio actus primi respectu suæ intellectionis, vel amoris? inquiritur autem de vera prioritate, veroque actu primo. Nam de actu primo metaphysico statuta semel vera ratione intellectiuæ potentiæ, à possibilitate, seu potentia logica intellectionis diuersa, dubium esse nequit, quin potentia hæc in Deo metaphysicè præcedat. Sicut essentia metaphysica Dei ea etiam ratione præcedit attributa, eorumque metaphysica radix ab omnibus Theologis habetur. Ea vero potentia ab intellectione metaphysicè diuersa admissa his adhuc esse potest, an inter eas vera aliqua, ac non pure metaphysica prioritas, & posterioritas intersit? vel physica absolute talis, de qua hic, vel physica; quam dicunt virtualis, de qua q. 3. vel intentionalis, vera tamen, vt docti Recentiores contendunt. In qua multum de nomine à plerisque certatur, vt videbimus q. 4.

CERTAMEN I.

Vera physica prioritas absolutè talis potentiæ intellectiuæ communis respectu communis intellectionis à Deo relegatur.

1. Conclusio est omnium nullo excepto, Theologorum licet enim distinguentes formaliter ex natura rei cum Scoto, vel realiter virtualiter inter diuina prædicata proportionatam suæ distinctionis modo potentiam vere productiuam physicè, seu physicè priorem, vel formalem ex natura rei, vel realem virtualem respectu intellectionis, & amoris communis defendant, vt videbimus: aut sine addito, vel formalis ex natura rei, vel virtualis, nemo hactenus potentiam intellectiuam, aut volitiuam physicè, & realiter suorum actuum actiuam, & priorem absolute esse asseruit. Ratio est perspicua: quia actiuitas, & prioritas physica vnius respectu alterius est actiuitas, seu prioritas causalitatis, vel originis: aut neutra harum actiuitatum, seu prioritatum inter potentiam intellectiuam, aut volitiuam Dei, earumque actus esse potest: ergo neque est actiuitas, prioritas realis, & physica earum potentiarum respectu suorum actuum. Minor (quæ sola probationem desiderat) facile ostenditur. Quia nihil sui ipsius actiuum realiter, seue ipso prius realiter, vel causalitate, vel origine esse potest (alioqui probandæ distinctionis personarum Trinitatis ratio nulla suppereret: cum ea vnica sit ex prioritate originis, & processionis vnius personæ ab alia, nec alia à Conciliis, Patribus, & Theologis assignetur) atqui potentiæ eiusmodi absolute idem omnino physicè, & realiter cum suis actibus sunt: ergo neque eorum actiuæ physicè, & realiter, eisue absolute ita priores esse possunt. Secundo probatur: quia si absolute physicè à potentia, & virtute Dei actiua procederent: cum non procederent originaria, & propria personarum processione, procederent causaliter: vnde & & essent creaturæ, atque non à potentia vitali intellectiua, seu volitiua (vt aduersa sententia adstrueret) sed ab omnipotentia procederent.

2. Verum contra hanc catholicam, méque iudice, dogmaticam, conclusionem nonnulla ab authoritate, &

à ratione satis subtilia opponi possunt. Primo Chrysost. hom.1.de incomprehensibili Dei natura dicens: *Non ex sapientia substantia, sed ex substantia sapientia est*, in Deo nimirū, quibus similia passim apud Patres inuenies: atque item Dei essentiam esse principium actiuum, radicem, & receptiuum intellectionis, & volitionis, atque vniuersim attributorum. Hæc autem de principio vtroque, & radice metaphysica, non autem physica intelligenda sunt, & modo nostro concipiendi, vt Cyrillus, qui sæpè ita loquitur, pro omnibus respondit.11. Thes. cap. vnico his verbis. *Frustra igitur contenditis nullo modo aliquid accidere Deo posse; cum multa in essentia eius, quasi accidentia concipiantur*: licet accidentia, & effectus essentiæ verè non sint: vt statim clarius edisserit scribens. *Nonnunquam, quasi accidentia, etiamsi non omnino accidant Deo, hac dicere, & mente accidentium modo concipere, nos cogi.* Hunc etiam explicatum habent Augustini verba qu.15.& 16. ex libro octoginta trium. Nempe: *Deum esse causam suæ sapientiæ*, atque ex 7. de Trinit. cap.1. *illi*, (scilicet Patri) *qui est causa, vt sit, est etiam causa, vt sapiens sit*, quamuis germanior postremi huius loci sensus sit: Patrem, neque suæ essentiæ, neque sapientiæ causam, aut principium, otiginis adhuc, habere: cùm à se, & causaliter, & originariè, seu non ab alio sit.

3. A ratione oppones primo: distinctionem principij, seu potentiæ actiuæ à suo termino ideo præcisè poni debere, quia realiter sui termini respectiua transcendentaliter est: Dei autem potentiam physicè actiuam respectiuam realiter transcendentaliter esse non debere, vt de omnipotentia supra ostendimus, quam à creaturis, quarum actiua physicè est, quæque distinctæ realiter ab ipsa sunt, re ipsa omnino absolutam esse docuimus. Citius ergo potentiæ Dei, physicè etiam actiuæ ad intra, à suis terminis absolutæ realiter transcendentaliter asseri debent, vbi eiusmodi reali respectui obest identitas: ac proinde ad terminum secum identificatum re ipsa esse poterunt. Verum non inde probatur necessitas distinctionis realis potentiæ physicè productiuæ à termino producendo, quod sui termini realiter transcendentaliter respectiua esse debeat. Hoc enim adhuc in creatis sub lite, & iudice est. Distinctio autem necessaria causæ, aut principij physicè productiui à termino causando, & producendo certissima, & indubitata à Patribus, & scholasticis est: qua sublata mysterium Trinitatis sine ratione, ac probatione manebit.

CERTAMEN II.

Subtiliores obiectiones propulsantur.

1. OBiicies iterum à ratione. Datur potentia actiua physica, seu principium actiuum notionale respectu processionis, seu actus notionalis, cum quo physicè identificatur in diuinis: ergo & dari poterit in Deo potentia physica actiua intellectualis, & volitiua respectu intellectionis, & amoris, seu actuum, cum quibus re ipsa, & physicè identificantur. Communis nobiscum in præsenti conclusione sententium solutio est; diuinas processiones alias actiuas esse identificatas realiter cum personis diuinis producentibus, alias passiuas personis diuinis procedentibus realiter identificatas, vt communius Theologi ferunt id quod, licet verum sit, non tamen vt eorum plures reputant dogmaticum, vt ostendimus controu. de Trinit.d.3.eo vero posito distinguunt antecedens *respectu processionis passiuæ*, realiter distinctæ à principio notionali, vtpote identificatæ cum persona procedente, realiter à producente diuersa, concedunt antecedens; *respectu processionis actiuæ*, cum potentia notionali, & principio producente identificatæ realiter, negant antecedens: ac subinde consequentiam, in qua infertur potentiam intellectiuam, seu volitiuam physicè actiuam esse respectu intellectionis, seu amoris ipsis identificati: in quo solum est repugnantia, vt vidimus. Atque hæc sane solutio vera quidem, facilis, & valde probabilis est: cum respectu processionis actiuæ potentia actiua notionalis communis à Theologis non admittatur.

2. Cæterum cum huius oppositum probabile etiam sit, nobisque verosimilius controu. & d. citatis de Trinit. (dari scilicet potētias notionales actiuas physicè respectu processionum, etiam actiuarum, re ipsa cum illis, & personis producentibus identificatarum) nolumus argumenti huius solutionem ex oppositæ sententiæ probabilitate (licet magna) pendere. Tum: quia, licet adeo probabilis vera tamen nobis ea sententia non est. Tum: quia nolumus argumenti contra certissimum, ac ferè dogmaticum euidentque principium, de impossibilitate productionis eiusdem à seipso, solutionem doctrinæ solum probabili inniti: tum denique, quia solutio à nobis in oppositā opinione adhibenda vtilem aliis difficultatibus doctrinam exhibebit. Admisso ergo iuxta oppositam nostram sententiam memoratam antecedenti respectu processionum etiam actiuarum, neganda est consequentia, vt clarius constet eius argumenti, debilitas, atque principij illius de repugnantia productionis physicæ à seipso, ac proinde & eiusdē ad seipsum physicæ actiuitatis, veritas inconcussa.

3. Disparitas est: quia actiuitas notionalis physica ad actiuam processionem secum realiter identificatam non est ad eam tanquam ad terminum producendum, inter quem, & potentiam actiuam physicam necessaria est distinctio, vti principium, quod statuimus, & defendimus, docet, atque in mysterio Trinitatis constat; sed solum est ad processionem sibi identificatam, & actiuam tanquam ad viam causalem, vel causalitatis, seu originis. De cuius ratione non magis est à principio, quam à termino re ipsa distingui, vt fusè citata controu. & d.de Trinit. monstrauimus, licet formaliter, & metaphysicè ac nostro concipiendi modo diuersa sit: quia ad instar viæ inter Thebas, & Athenas (vt ait Atistoteles) cogitatur, quæ ab vtroque termino, & extremo re ipsa diuersa est. Si autem respectu intellectionis, & amoris communis, communis potentia siue intellectiua, siue volitiua actiua physicè admittatur, ad ea, tanquam ad producenda, atque suæ actiuitatis termi nos, comparari debent: atque respectu sui tanquam termini producendi, nec solum viæ ad producendum terminum vlteriorem daretur actiuitas, idemque re ipsa, seipsum physicè produceret (cum vlterior terminus producendus non adsit) quod implicat.

4. Dices tamen: cur non posset potentia intellectiua communis comparari re ipsa ad communem intellectionem tanquam ad viam solum. Respondeo facilè, & apertè, quia id solum via realis causalitatis, seu originis physicè, realiter, & verè est, per quam ponitur in rebus aliquid, siue identificatū cum ipsa, siue realiter ab ipsa diuersum, diuersū tamen realiter à potētia physica actiua; via enim realis, ac non ficta eiusdem ad seipsum cōcipi, nedum esse re ipsa, nequit, intellectione vero, vel amore communibus nihil re ipsa à potentia diuersum ponitur, siue identificatum cum eis actibus, siue ab eis realiter diuersum: ac proinde, si ad illos potentia notionalis actiuè physicè comparatur, ad illos non tanquam viam solum, sed tanquam terminum etiam producendum comparanda est: cum non habeat terminum vlteriorem, ad quem eius potentiæ actiuitas physica sit: hoc autem repugnat, vt diximus, cum potentiæ communi, siue intellectiuæ, siue volitiuæ, earum actus re ipsa absolutè identificentur.

5. Ex hoc vero occurritur etiam facilè alteri obiectioni, quæ ex alia nostra doctrina eiusdem controu. de Trin. d.4.q.2.peti posset. Docuimus enim ibi potentiam notionalem siue proximam, siue remotam, non ita ex communi, & personali personæ producentis cōstitui, vt horum quodvis partialis potentia actiua notionalis formaliter sit; sed ita, vt commune (pura intellectiua potentia) de suo conferat energiam, seu virtutem seminalem, & fæcunditatem, impeditam tamen, si secundum se spectetur, identitate cum termino producendo; personalitas vero, v.g. Patris, ipsi adiuncta identicè conferat expeditionem: quia, cum à personalitate filij differat, potētiam intellectiuam in huius identitatis statu differre eam à filio facit producendo; ex quo illa qualis, qualis energia, & seminalis virtus intrinseca potentiæ intellectiuæ communis, cum intrinseca ipsi sit, respectu processionis (quæ intellectione communi etiam constat, vt ibi d.3. ostendimus) videtur adhuc admittenda: ac proinde aliqualis physica actiuitas potentiæ intellectiuæ

intellectiuæ communis tanquam viæ. Respondetur tamen obiectionem hanc maiorem vim habere, si in communi potentia intellectiua actiuitatem partialem formaliter admitteremus, vt patet, sed nihil probat.

6. Etenim energiam illam potentiæ intellectiuæ communis actiuam realiter formaliter esse nō admittimus, sed partem solum potentiæ notionalis actiuæ formalis, eamque energiam impeditam esse per identitatem cum termino producendo, quo impedimento per identitatem cum persona producente liberatur. Si autem eo impedimento liberari non posset per identitatem cum persona à termino illo producendo, sicut impedimentum necessarium, illi esset potentiæ communi, ita etiam energia, seu fœcunditas illa, inchoata, & seminalis adhuc, esset chimærica, & impossibilis: cum autē respectu intellectionis communis distinctio realis ab illa impossibilis sit, quia neque per identitatem cum persona producente (cui etiam intellectio communis identificatur) ab identitate reali potentia intellectiua liberatur, atque intellectio, qua communis præcise est, processio actiua, vel passiua non sit, sed vt identificata cum persona producente sit actiua processio, & cum persona procedente processio passiua, & vtrumque habeat non respectu sui, sed respectu personæ procedentis, sit plane potentiam intellectiuam communem, nec secundum se, nec vt identificatam adhuc personæ producenti, esse physicè actiuam respectu communis intellectionis, siue tanquam viæ, quia vt sic processio non est, siue tanquam termini, quia intellectio communis terminus producendus non est. Licet vt identificata personæ Patris vtraque potentia intellectiua ad intellectionem vt potentia notionalis actiua physicè tanquam ad viam comparari queat.

7. Dominicani Recentiores, ingenio nobiles, manuscripto de scientia Dei relati à Ribadeneira supra. c.4. n. 55. admissa distinctione virtuali potentiæ intellectiuæ à cognitione contingenti, seu contingentium in Deo, aiunt saluari posse in potentia hac physicam absolute, & simpliciter actiuitatem, & actum primum respectu eius cognitionis, licet absoluta, & simpliciter ratio productionis physicæ saluari nequeat. Extremum hoc addunt, ne vnicum argumentum distinctionis realis formalis diuinarum personarum ex absoluta, & simpliciter productione, & processione physica earum à Patribus datum vel incurrant, vel euacuent. Sed certe cum non maior distinctio inter producens, & productum actu, quam inter productiuum, & producibile requiratur: si ad productiuum, & producibile absolute, & simpliciter tale distinctio realis virtualis satis est, ad producens, & productum actu absolute, & simpliciter satis etiam erit: vnde male Patres, & Theologi omnes ex productione, & processione personarum absolute, & simpliciter inferunt absolutam, & simpliciter talem distinctionem: cum hæc inter solum distincta realiter virtualiter, æque atque actiuitas, & producibilitas physica absolute, & simpliciter talis, dari queat.

8. Quod autem non maior distinctio inter producens, & productum actu absolute, & simpliciter tale, quam inter productiuum, & producibile absolute tale requiratur, probari facile potest. Primo, quia æqua est oppositio relatiua absolute, & simpliciter inter productiuum, & producibile absolute, atque inter absolute producens, & productum: ergo tanta est inter illa, atque inter hæc distinctio: quare si ad eam oppositionem relatiuam sat est virtualis distinctio, & ad hanc etiam oppositionem sufficiet: ex magnitudine enim relatiuæ oppositionis relatiuæ distinctionis oppositorum magnitudo taxatur. Secundo probatur: quia actio non addit causæ, & effectui distinctionem, eamue formaliter in ipsis ponit: sed supponit potius, vt in Trinitate etiam euenire ostendimus controu. de Trinit... d... q... cerr.., & in aliis omnibus omnes censent ad vnum. Quare ea solum in producente, & producto actu distinctio requiritur, estque, quæ in productiua, & producibili esse debet. Tertio tandem: cum vnumquodque eo, quo in se constituitur intrinsecè, ab omni alio, quod ipsum non est, distinguatur, nequit ex actuali productione distingui magis, quam per suam entitatem distinguatur ab alio; licet ex productione bene inferatur distinctio productioni proportionata eorum, vt si absoluta, & simpliciter talis productio physica sit, absoluta, & simpliciter talis principii, & termini secundum se, & intrinsecas suas entitates distinctio realis arguatur; si autem virtualis, eorum etiam virtualis distinctio.

9. Cuius ratio est: quia, cum nihil possit producere seipsum eo ordine, & genere, quo productiuum est, identitatem cum illo excludit, atque ab eo dicit distinctionem, si realiter formaliter, realem formalem; si solum virtualiter productiuum illius est, realem solum virtualem: ex quibus constat Recentiores istos non ita sartam, tectamque rationem Patrum pro personarum distinctione, atque ipsi putabant, volebantque seruare. Constat etiam, eo absurdo omisso perperam philosophatos esse, cum pro absoluta, & simpliciter tali actiuitate sufficere distinctionem virtualem principij à termino putarunt: atque inconsequenter eam ad productionem absolute, & simpliciter talem negasse. Et quidem principij, & causæ actiuæ, & simpliciter talis, à principio, & causa actiuis secundum quid distinctio in eo solum stat, quod illa possunt agere, seu sunt principia operandi absolutè, & simpliciter; hæc vero sunt principia operationis solum secundum quid. Quare implicat actiuitati potentiæ intellectiuæ Dei respectu intellectionis solum respondere virtualem productionem.

QVÆSTIO III.

Num in potentia intellectiua, aut volitiua Dei physica actiuitas, & prioritas cum addito formalis ex natura rei, *vel* virtualis *admitti queat.*

Rejecta à Dei intellectu, & voluntate, absoluta, & simpliciter tali actiuitate, & prioritate respectu suorum actuum quæstioni huic inter Recentiores celebri locus proximus est.

CERTAMEN I.

Authorum sententiæ.

1. Actiuitatem physicam, aut productionem formalem ex natura rei, vel virtualem non hic intelligimus coniunctionem identicam potentiæ intellectiuæ cum intellectione, quarum prima in creatis actiua physicè secundæ est; hæc vero à prima producta. Si enim ita virtualis, aut formalis ex natura rei actiuitas, & productio intelligatur, nequit Deo negari, sed est impropria earum vocum vsurpatio. Si enim nomen virtualis prædicati, siue distinctionis, siue actiuitatis, siue actionis, siue alterius cuiuspiam, ita accipi cum proprietate valeat, innumera prædicata Deo indigna, & absurda cum addito *virtualis*, seu *formalis ex natura rei* adscribi poterunt, quæ fuse persequitur, & recenset Alarcon vbi hoc sensu à se intellectam virtualem prædicatorum Dei distinctionem à Recentioribus assertam confutans mille eiusmodi absurdorum exemplis eam distinctionem infectatur. Illum igitur adeat lector, ne in re certa tempus inutiliter consumatur. Et hoc sane sensu Becan. tract.1, c.1. q.1. num.9. potentiam intellectiuam virtualem realem ad summum admisit. Me autem iudice solum admisit eius ab intellectione realem virtualem distinctionem, ex qua realis virtualis actiuitas minime deducitur, vt statim ostendam.

2. Verum non adeo facile sensus Doctorum eiusmodi actiuitatem physicam, vel formalem ex natura rei, vel virtualem potentiæ intellectiuæ, aut volitiuæ in suos actus intellectionis, & amoris, in vnum cogetur. Vt ex Arrubalis, & aliorum alio, & alio sensu recitando constabit. Germaniot est, qui eam ad modum distinctionis, siue formalis ex natura rei, siue virtualis exponit, vt productio, & actiuitas inter eiusmodi potentias, earumque actus sit: formalis quidem ex natura rei, *quæ res absolute, nec phy-*

sice productiua, nec producta formaliter tamen, & ex natura rei, atque omnino ab intellectu independenter habeant esse productiua altera, altera vero producta. Virtualis vero actiuitas, & productio sit: *qua ea, inter qua nec actiuitas, nec productio physica absolute adest, adesse ue potest; tamen in ordine ad munus proprium physicæ actiuitatis, & productionis ita se gerunt, ac si alterum alterius productiuum esset, alterum vero producibile, & & productum.* Ita virtualem physicam productionem explicant Recentiores apud Herize tract. de volunt. d.12.n. 1. *quod scilicet res non producens, ita se gerat, ac si produceret*, quod in nostram recidit explicationem, à qua, eiusque sensu virtualis productionis solus Arrubal, eius vocis primus in diuinis inductor, discordat. Contra quem proinde agendum nobis pro nostra conclusione ad huius certaminis calcem seorsim erit.

3. Alensis igitur 1.p. q. 20. & Scotus in 1. qu. 7. circa med. §. *obiicitur* versu *ad primum*, & §. *contra istam* versu *ad Tertiam instantiam* referente Quiros supra sect. 2. init. actum primum physicum, siue physicam actiuitatem potentiæ intellectiuæ diuinæ respectu suæ intellectionis, scilicet formalem ex natura rei admittit: pro qua sententia citat ibidem Quiros, Smising. tract. 3. d. 2. q. 1. n. 13. citatique posse ait Scotistas reliquos, qui distinctionem formalem ex natura rei cum suo præceptore admittunt. Sed certe ex hac distinctione, ad similem productionem, & actiuitatem inter diuina non adeo expedita consequentia est. Porro virtualem productionem, siue actiuitatem inter intellectum diuinum, eiusque intellectionem omnem communem, & voluntatem, & amorem, etiam communem necessarium, primus atque sine sectatoribus docuit Arrubal 1.p.d.28. c.4. & d.49.c.1. sensu, vt dixi peculiari: scilicet productionis, & actiuitatis conditionatæ. Quia potentia intellectiua Dei eiusmodi in se est, vt, si à sua intellectione distingueretur reipsa, re etiam ipsa illam produceret: ad eum nimirum modum, quo Dei omnipotentiam ad extra creaturarum productiuam dicimus, si creaturæ possibiles sint, ac non repugnent. Hanc sententiam, & explicationem primus dictauit Arrubal, licet prior cuderit Albelda loco citato supra.

4. Ex aliis vero, qui proprius productionem, & actiuitatem physicam virtualem intelligunt neminem fere vidi, qui potentiam intellectiuam, aut volitiuam respectu suorum actuum communium, & necessariorum physicam virtualem siue actiuitatem, siue productionem admittat. Recentiores solum Complutenses (à quibus semper genio potius, quam animo discedo) in manuscriptis de scientia, & de volunt. in voluntate respectu suorum actuum communium, etiam necessariorum, physicam actiuitatem, & productionem virtualem admittunt: quia inquiunt ad hos etiam Deus, eiusque voluntas præuia cognitione obiecti vere, & realiter, mouetur: implicat autem id, ad quod aliquid vere, & realiter mouetur ab eo, quod ad ipsum mouetur vere, & realiter non pendere, atque produci: cum autem nequeant eiusmodi actus à Deo, eiusque potentia volitiua, cui absolutè, & simpliciter identificantur, realiter, absolute, & simpliciter physice produci, restat produci realiter virtualiter: ac proinde voluntatem realiter virtualiter earum actiuam esse. Secundo: quia hæc denominatio mouendi se ad amorem per obiecti propositionem, quæ Deo proprie, ac sine fictione nostra conuenit, est denominatio, quæ in creatis absque dependentia vera physica, & absoluta amoris ab amante stare nequit: non minus quam communicari, & non communicari absque absoluta reali distinctione; ergo sicut ideo in Deo distinctio realis virtualis admittitur; ita, & realis virtualis productio amoris, etiam necessarii, à voluntate diuina, atque huius in illum actiuitas, & prioritas realis virtualis admitti debet.

5. De potentia vero intellectiua respectu suorum actuum necessariorum actiuitatem, & prioritatem physicam, & realem virtualem horumque ab illa realem physicam virtualem productionem eo argumento probari non reputant d. 2. de scientia n. 2. §. 3. num. 39. quare alias probationes vulgares magis assignant. Prima est ex prædicato vitæ perfectissimæ diuinæ. Secunda ex doctrina quadam Capreoli in 1. d. 35. q. 1. a. 2. ad Aureoli arg. dicentis actum primum in Deo esse perfectionem fixam, & quietè manentem: quod ita explicant, & intelligunt præfati Recentes, vt è prædicato, & formalitate sua nequeat deficere adhuc conditionate, si aliud deficiat, extrinsecum etiam: inde aiunt actum secundum in Deo esse prædicatum in quauis linea non ita fixe, & constanter de se manentem, sed quod Deo è prima, & quasi vniuersaliori formalitate sua potest deficere: cum autem intellectio diuina prout præscindit ab hoc, vel illo obiecto necessario, vel contingenti eam necessitatem essendi, & persistendi non habeat: quandoquidem in cognitione contingentis, quæ deficere potest obiecto contingenti deficiente, diuinæ cognitionis prædicatum est; sit vt cognitio diuina, vt sic, atque prout abstrahit, ab hoc, vel illo obiecto, possit deficere, ac non fixe maneat è ratione, & formalitate sua in Deo: ac proinde actus secundus censeatur. Quoniam vero potentia intelligendi, seu intellectualitas, & posse intelligere à nullo obiecto, eiusue contingentia pendeat, sed de se, & conceptu suo determinatum sit ad cognoscendum, si fuerit aliquid cognoscibile, sit, vt fixe maneat è conceptu suo in Deo, neque contingentiæ subesse è genere suo possit: quare, & actus primus sit, & virtualis quidem actiuitas diuinæ omnis intellectionis; quia de se illam produceret, si reipsa ab ea differret. Quo in Arrubalis tandem sententiam præfati Recentiores eunt.

6. Hinc vero arguunt: quia necessitas, & contingentia nequit non solum eidem formalitati, sed neque realitati esse necessaria, & contingens, imo hæc reperiri sine noui alicuius fluxu vero, & reali aduentu, & accessu in creatis nequit: ergo nec sine virtuali reali non solum distinctione, sed fluxu, & aduentu vnius ab alio, quod sit eius actiua virtualis realis potentia, & actus primus, respectu contingenter aduenientis, quod actus secundus realis virtualis proinde erit. Iam vero inquiunt, si distinctio realis virtualis in Deo admittitur: quia ei adsunt prædicata contradictoria, quæ in creatis sine reali formali distinctione saluari nequeunt, etiam realis virtualis productio admitti debet cum in eo prædicata contradictoria inueniantur, quæ in creatis sine reali formali fluxu saluari non possunt. Viderunt Recentiores hoc argumentum solum probare directe potentiam actiuam, seu actum primum realem virtualem respectu cognitionis diuinæ obiectorum contingentium, quam distinguentes realiter virtualiter inter diuina prædicata communiter admittunt: secus vero respectu cognitionis diuinæ necessariæ. Sed tamen indirecte, & secundario, ac mediate etiam respectu huius tenere argumentum arbitrantur: quia cognitio libera, & necessaria non ex fluxu, aut non fluxu à sua potentia differunt, sed ex eius necessitate, & determinatione, aut indeterminatione, & libertate. Tandem respectu actuum necessariorum, seu actus necessarij diuinæ intellectionis argumento illi vulgari è vita perfectissima Dei in primis fidunt: cum tamen si quid argumentum illud suum de actu primo reali virtuali, & simili actiuitate voluntatis diuinæ respectu amoris, etiam necessarij, ex vera motione Dei ad amorem per obiecti propositionem probet, æque de intellectiua potentia respectu necessariæ intellectionis diuinæ probare videatur: cum & ipsa assensus, & iudicium sit, ad quod ex veritatis propositione, & apprehensione moueatur Deus. Consentiunt præfatis Recentioribus Complutensibus Murcianalii à nobis sæpe laudati manuscripto de scientia: quoad scientiam vero liberam, & volitionem liberam Dei solum. Quæ à suis potentiis non solum distingui realiter virtualiter debent, sed & ab alio realiter virtualiter esse, siquidem id, quod contingens realiter formaliter est, à seipso esse nequit, sed necessario ab alio reipsa distincto: ita quod virtualiter est contingens, vt actus liberi Dei, ab alio virtualiter sint, necesse est. Id enim munus est proprium contingentium realiter formaliter creatorum non minus, quam contradictoria prædicata subire, munus proprium realiter formaliter distinctorum, quod si ab alio realiter virtualiter esse libera Dei cognitio, & volitio proinde debent:

à sua vnaquæque potentia erit. Quare dabitur
in Deo potentia intellectiua realiter, &
physicè, virtualiter tamen, suæ
intellectionis actiua.

***

CERTAM

CERTAMEN II.

Vera realis formalis ex natura rei, seu virtualis actiuitas, seu prioritas potentiæ intellectiuæ, aut volitiuæ diuinæ respectu suorum actuum necessariorum reiicitur.

1. SIt prima conclusio. Non datur in Deo realis, siue formalis ex natura rei, siue virtualis actiuitas, aut prioritas potentiæ intellectiuæ, aut volitiuæ respectu suorum actuum communium necessariorum. Probatur, quia nequit intelligi vera vlla actiuitas, aut productio physica, & realis, sine vera potentia ab actu, seu termino producendo physica, & reali distinctione saltem proportionata reali actiuitati, & productioni: euidens enim est nihil eo ordine, quo idem, atque indistinctum est, seipsum producere posse: atqui in diuinis prædicatis communibus, saltem necessariis, nulla est distinctio realis formalis ex natura rei, siue virtualis: ergo nequit in eis realis actiuitas eius ordinis, realis scilicet formalis ex natura rei, siue virtualis vnius respectu alterius reperiri. Dixi saltem necessariis: quia, licet in contingentibus etiam neutram ex eis distinctionibus admittam, ac proinde etiam respectu contingentis intellectionis, & amoris ratio in nostris principijs probet; ast ea distinctionis siue realis, siue ex natura rei, siue virtualis inter prædicata communia exclusio, & à ratione certior est, atque ab authoribus distinctionis huius virtualis admittitur: quia in eis munus illud subeundi prædicata contradictoria realiter (ex quo virtualis hæc distinctio arguitur) nusquam inuenitur; Scotica vero formalis ex natura rei prædicatorum diuinorum necessatiorum inter sese distinctio minori, imo nullo omnino apparenti fundamento innitur, vt vidimus controu. 1. & si inter necessaria, & contingentia, ac personalia aliquale fundamentum eius distinctionis esse admittamus.

2. Quod autem Recentiores Complutenses pro opposita conclusione adducebant, nullius est ponderis. Atque illatio illa ex contingentis intellectionis, & amoris diuini reali virtuali productione adeo facilis non est, atque ab eis reputabatur, cum respectu contingentium, in eorum sententia ordinis eiusdem, in quo realis virtualis productio ponitur, realis etiam virtualis distinctio sit, quæ, vt minimum, ad realem virtualem productionem eiusdem ordinis necessaria omnino est; inter prædicata vero communia necessaria (ipsis etiam Recentibus annuentibus) virtualis adhuc ordinis distinctio non adest. Itaque distinctio contingentis, & necessarij effectus, seu actus, penes produci, ac non produci non est, vbi termini, seu actus producibiles sunt; ast vbi ratione identitatis realis, omnimodæ potentiæ, & actus, vti in necessariis Dei actibus, productio omnis, siue realis, formalis, siue virtualis est impossibilis, ea etiam improducibilitate ex præcisato superiori à producibilibus distinguuntur, & specie superiori etiam, vel genere differunt: quemadmodum homo ab insensibili, & planta ex sensibilitate, quæ speciem superiorem, vel genus ad sensitiuum, & rationale constituit. Vulgare illud argumentum, cui tandem maxime fidunt, è vita perfectissima intellectuali Dei petitum, cum de intentionali vita sit, nihil probat. Ostendimus enim ad eam physicum viuentis influxum in actus vitales eius generis non requiri, sed ad summum intentionalem, qui an verus, licet non physicus, atque sine vlla mentis fictione sit? an solum mataphysicus, & per rationem? q. 4. examinabitur.

3. Denique acuta illa actus primi, & secundi realis ex Capreolo meditatio seipsa præ sua subtilitate euanescit. Neque in cognitione diuina, vt sic, atque vt ab hoc, vel illo obiecto præscindit contingentiam euincit: alioqui, si in ea, vt sic præcisa, contingentiam euinceret, omnium Dei cognitio contingens foret: quemadmodum, quia animal sensitiuum est, omnes eius species sensitiuæ esse esse debent: quidquid enim superiori conuenit, qua tali, siue secundum se sumpto, & inferioribus debet conuenire: constat autem cognitioni Dei de seipso, vel de obiecto alio necessario contingentiam non adesse. Solum ergo ea præcisione admissa in sic præcisa cognitione Dei capacitas metaphysica admitteretur ad necessitatem, vel contingentiam in suis inferioribus, non quidem omnibus, sed in aliis necessitatem, in aliis contingentiam pro obiecti sui, vel contingentia, vel necessitate: ea vero capacitas contingentiæ, licet distinctionem metaphysicam intellectionis sic acceptæ à virtute intellectiua arguat; non autem distinctionem realem virtualem, quæ solum in contradictoriis realibus, atque independenter ab intellectus operatione, subeundis sita est, non autem in contradictoriis metaphysicis, solum ratione nostra subeundis, vt iidem asserunt Recentiores. Multo autem minus ad productionem realem virtualem satis erit, quæ non, nisi inter ita, vt minimum, distincta versari potest, vt diximus, neque ad formalitates præcisas, & communes est, sed ad singularia, in quibus eæ continentur: cum actio omnis, & actiue, & passiue singularium sit, non vero prædicatorum abstractè communium, vt ex Aristotele axioma vulgare fert: *actiones sunt suppositorum.* Quare Dei cognitio, nonnisi vt in contingenti est, contingentiam vllam, aut virtualem distinctionem, & producibilitatem habere potest.

4. Illa etiam suppositio præcisionis diuinæ intellectionis ab hoc, vel illo obiecto est prorsus falsa. Licet enim admittamus ab intellectione diuina, & creata posse abstrahi conceptum intellectionis communem, qui ad obiectum in communi referatur prout à creato etiam, & increato præscindit: ast omnino ab obiecto nequit magis, quam ab intelligente in communi præscindere: quia essentia intellectionis est tendentia actualis, actualeque exercitium circa obiectum, ac sine alterutro non esse solum, sed nec concipi potest. Atque hic quidem conceptus cognitionis ab increata, & creata abstractus abstrahit etiam à creato, & increato obiecto; ast vbi semel diuina concipitur ab obiecto increato, seu Deo nequit præscindere: cum Deus eiusque essentia obiectum primarium sit, ex quo, tamquam specificatiuo, non solum primario, sed totali totam suam essentiam, & repræsentationem infinitam habet, æque atque ab ipso Deo tanquam à principio: quin obiecta creata quidquam formalis, & intrinsecæ repræsentationis addant, addereve cognitioni diuinæ queant: siue ea in statu necessariæ possibilitatis, siue contingentis existentiæ absolutæ suæ considerentur, vt latius inferius ostendemus.

CERTAMEN III.

Reiicitur etiam respectu contingentium actuum.

1. SIt secunda conclusio. Neque respectu cognitionis diuinæ contingentis, siue quæ circa contingentia creata obiecta versatur, datur in Deo, eiusque intellectiua potentia realis, siue formalis ex natura rei, siue virtualis actiuitas, & prioritas. Conclusio hæc fere omnibus distinguentibus realiter formaliter ex natura rei, vel virtualiter contingentia prædicata à necessariis in Deo aduersa est, si Ribadeneyram excipias supra, c. 4. num. 62. concluſ. 4. in nostris principijs, qui omnem inter contingentia etiam, & necessaria diuina prædicata virtualem, siue formalem ex natura rei distinctionem realem abnuimus, argumento iam efformato pro necessaria Dei cognitione satis suadetur. Id autem, quod nunc supponimus, probatum abunde est variis nostrorum operum locis, atque controu. 1. sed ne ex eo solum principio huius conclusionis veritas pendeat, admissa adhuc inter contingentia, & necessaria Dei prædicata tam formali ex natura rei, quam virtuali distinctione. Probatur secundo conclusio ex alio nostro principio, quod attigimus cert. 2. n. 4. ex controu. 1. eadem, vbi ostendimus nullum prædicatum diuinum ex homogeneis cum ipso partialibus prædicatis

dicatis posse, adhuc metaphysicè, conflari, nedum rebus homogeneis virtualiter adhuc diuersis physicè realiter virtualiter componi. Inde enim euidens est eandem cognitionem necessariam Dei erga se (primarium eius obiectum, & adæquatum specificatiuum) esse formaliter, adhuc in ratione cognitionis, cognitionem extrinsecorum omnium in particulari, etiam contingentium: quia eadem insectili, etiam metaphysicè, formalitate est omniscientia, & omnicognitio, cui nihil in ratione cognitionis addi queat. Hinc autem fit non posse cognitionem contingentem, seu contingentium produci realiter virtualiter in Deo ab eiusque potentia, improducta in ordine reali virtuali necessaria eius cognitione, vt improductam, & improducibilem esse ostendimus cert. 2. quia eadem formalitas metaphysica nequit in vllo ordine producibilis, & producta esse, ac simul improducibilis, & improducta. Difficultatem libertatis actuum diuinorum formaliter indiuisibiliter etiam necessariorum emolliemus, quoad fieri in hac vita potest, d. vlt. de diuinæ scientiæ qualitatibus. Et controu. 4. de voluntate, quò, si impatiens difficultatum ingenium habes, poteris statim adire. Hic enim ea explanare recta methodus vetat.

2. Tertio distinctione virtuali inter prædicata Dei contingentia, & necessaria admissa probatur conclusio argumento, quo iam pridem oppositam sententiam impugnabam. Quia non est admittenda in diuinis realitas virtualis alicuius generis, cuius realitas formalis in creatis reperta repugnat, nisi vbi in Deo inuenitur munus aliquod proprium, quod in creatis realitatem formalem illius generis ineuitabiliter, & necessario requirit: atqui nullum munus proprium realis formalis actiuitatis, & prioritatis, seu productionis physicæ realis formalis creatæ reperitur respectu intellectionis, (& idem est de amore libero) diuinæ contingentis. Ergo nec respectu eius datur in Deo actiuitas, prioritas, aut productio physica realis virtualis. Consequentia est legitima. Maior perspicua est; ac percursu omnium realium virtualitatum eorum, quæ in creatis realia formalia sunt, patebit. Sed clarissime exemplo realis virtualis distinctionis, ex qua eius authores oppositam nostræ huic conclusionem communiter statuunt: etenim ideo inter communia, & personalia Dei prædicata, inter necessaria item, & contingentia realem virtualem distinctionem admittunt, quia in eis verificantur realia, & independentia à fictione mentis contradictoria, essendi, & non essendi, communicatur, & non communicatur: est defectibile, seu potest deficere, imo deficit, eorumque contradictoria: quod munus ita proprium realiter formaliter distinctorum in creatis est, vt sit ipsa distinctio realis formalis: scilicet: esse idem, & non esse idem, & vnum realiter formaliter. Quod, quia in Deo ob sui esse eminentiam infinitam cum reali formali identitate inuenitur, non arguit distinctionem realem formalem; quia tamen realiter adest, virtualem arguit, quæ cum summa Dei vnitate, & identitate reali formali amice componitur: cuique realis formalis distinctio prorsus repugnat. Stet ergo fixa maior nostri syllogismi eius nimirum generis realitatem virtualem posse solum admitti, cum munus tale in eo reperitur, quod necessario ineuitabiliter, & essentialiter realitatem formalem eius generis importat in creatis.

3. Reliquum est, vt ad argumenti firmitatem probemus minorem in hunc modum. Munus siquidem vnicum actiuitatis, prioritatis, & productionis physicæ realis formalis in creatis solum est physica actiuitas, & productio realis formalis eius, respectu cuius realis formalis actiuitas, & productio est; huiusque ab illa realis formalis dependentia: neque aliud munus essentiale, & necessarium inuenies: atqui realis formalis actiuitas, & productio physica adhuc respectu intellectionis, & amoris contingentis, in Deo non inuenitur, vt q. 2. monstratum est, ratioque, & mysteria fidei nostræ conuincunt: ergo nullum munus proprium, & essentialiter requisitum actiuitatis physicæ, & productionis realis formalis creatæ in Deo reperitur respectu intellectionis, & amoris, etiam contingentis. Dices primo reperiri munus viuendi proprie: quod in creatis sine reali physica actiuitate, & productione esse non potest. Sed id negaui de vita intentionali.

4. Dices secundo non minus pugnat distinctio cum identitate, quam productio cum improductione; & tamen cum identitate, & indistinctione reali formali componitur, in hac hypothesi argumenti huius, realis virtualis distinctio in diuinis respectu contingentium: ergo & cum reali formali improductione realis virtualis productio in diuinis componetur. Sed nos non tangit obiectio. Nam, licet non magis pugnent productio, & improductio realis formalis inter se, quam identitas, seu indistinctio, & distinctio: ast distinctio hæc in creatis habet munus proprium, quod absolute cum identitate reali formali componitur in diuinis; secus productio realis formalis: quare cum reali formali virtualis productio componi nequit. Nec valet contingentis prædicatum importare necessario esse ab alio in creatis physicè & realiter formaliter: quare, & munus proprium physicæ realis formalis productionis in liberis Dei actibus reperiri, vt Murciani Recentiores aiebant. Verum esse ab alio ita repugnat Deo, vt si in eo contingentia esset, Deo esset neganda, ac proinde negandum est de essentia contingentiæ, seu libertatis, vt sic, esse, quod ab alio sit: quare id muneris, si vniuersim loquamur, non est munus proprium physicæ productionis. Secundo contingentia actus liberi diuinæ cognitionis non est quoad intrinsecum cognitionis à potentia contingenter operante: sed à potentia necessario operante reipsa, siue in actu necessario diuinæ cognitionis; quia sola extrinseca obiecti positione, sine vllo cognitionis accessu illud repræsentat: quia cognitione sui omniscius Deus formaliter est: quare ni ad actum necessarium potentia physica virtualis admittatur, nequit ad liberum admitti. Licet autem Murciani hi Recentiores, vt hanc inconsequentiam subodorati admittant in Deo potentiam physicè actuum virtualiter respectu intellectionis necessariæ Dei ipsius, aliunde à suæ doctrinæ consequentia deficiunt: cum enim inter eam potentiam, & intellectionem necessariam distinctio virtualis iuxta ipsos non adsit, qui eam merito in iis omnibus negant, in quibus contradictoria necessario ex fide proxime, vel remote non debent admitti: vbi autem distinctio in aliquo ordine siue absolutæ, siue virtualis realitatis inter potentiam, & actum non est, actiuitas physica realis illius ordinis esse nequit, vt cert. 2. ostendimus à numero 1. & q. 2. cert. 2. à num. 7. Præterquam quod ratio illa fluxus actus contingentis vitalis, & liberi ab alio, id est à sua potentia vitali, & libera, cui specialiter, & meo iudicio acute conclusio hæc à Recentioribus actiuitas physica imponitur, imo imponi vnice potest, in actibus necessariis deficit. Tertio: cum hi actus vitæ intentionalis sint, neque in creatis physicum influxum dicunt: licet ex sua imperfectione illum adiunctum habeant: sed solo intentionali fluxu satis essentia sua habent: quare non ita est munus proprium contingentis, & liberi physicus fluxus ab alio, atque distinctorum contradictoria subire.

5. Opponi alia satis debilia solent. Quod scilicet, sicut distinctio virtualis nullam imperfectionem dicit: ita neque productio virtualis. Quare Deo respectu suæ intellectionis contingentis etiam erit concedenda. In nostris principiis suppositum est omnino falsum. Nam & distinctio omnis virtualis dicit imperfectionem abolendi summam, dignamque Deo vnitatem, & omnium, quæ in eo sunt identitatem. Sed dato supposito: dixi proxime virtualem productionem pugnare cum absoluta productione eorum, quæ in Deo sunt. Dices. Pater sine vlla imperfectione realiter formaliter producit Filium: ergo & sine illa natura, seu potentia intellectiua diuina produceret realiter virtualiter intellectionem. Nego consequentiam à paritate disparata. Alia denique opponuntur ex non intellecta productione, & actiuitate physica virtuali, in qua disputatur, quibus, sola explicatione quæstionis occurretur.

***

CERTAMEN

CERTAMEN IV.

Arrubalis, & sequacium sententia explosa.

1. ARrubalis, Albeldæ, & Complutensium Recentiorum, qui in eam tandem sententiam inciderunt; sensus actiuitatis virtualis, quia peculiaris fuit, seorsim, atque specialiter confutandus erit. Primo: quia potentiæ actiuitas intrinseca entitatiue potentiæ cuiusque est. Vel ergo maneret potentia intellectiua, quæ modo est, eadem intrinsece in omni ratione præter distinctionem ab intellectione sua, atque hæc etiam eadem in omnibus aliis præter distinctionem ab eiusmodi potentia; vel secus, atque variata vtraque maneret in intrinsecis? si variata maneret; ergo alia esset in ratione potentiæ ab ea, quæ nunc est, ac proinde non inferetur potentiam, quæ nunc est intellectiua in Deo, esse actiuam intellectionis etiam ex suppositione, quod ab intellectione realiter distingueretur: cum non hæc tunc esset actiua, sed alia. Si autem dicas eandem tunc inuariatam in aliis mansuram præter identitatem, & indistinctionem realem ab intellectione, quæ distinctione reali ab illa in ea suppositione periret: ergo actiua non esset: quandoquidem ea secundum præcata intrinseca reliqua actiua modo non est.

2. Dices modo etiam esse actiuam conditionate sub conditione distinctionis à sua intellectione, qua purificata conditione eadem intrinseca actiuitas in absolutam migrat, ac transit. Sicuti de omnipotentia Dei diximus. Id quod vicinori alio exemplo intrinsecæ actiuitatis diuinæ ad intra, clarius adhuc, probatur, atque illustratur. Etenim essentia Dei similem actiuitatem notionalem habet respectu personarum procedentium: quia, licet ipsa ratione identitatis cum illis actiua absolute illarum non sit: ast sub conditione distinctionis ab illis prout cum personalitate producentium identificatur, actiua de se notionaliter est: atque ea conditione identificationis cum persona producente, atque vt sic distinctionis à producenda, & procedente persona per identitatem realem actiua, vt sic, notionaliter absolute est. Similiter ergo natura, seu facultas intellectiua Dei suæ intellectionis, cui realiter identificatur, actiua etiam ad intra est sub conditione distinctionis ab illa, eaque si adueniret absolute, & purificaretur actiua absolute intellectionis suæ eademmet potentia intellectiua foret: quia vero conditio eius distinctionis purificari nequit, solum remanet potentiæ intellectiuæ Dei actiuitas conditionata respectu suæ intellectionis.

3. Hæc porro sunt, quæ similius vero dici in hac sententia ad nostrum argumentum possunt. Cæterum illi haud quaquam faciunt satis: exempla enim ad rem non sunt. Primum enim de omnipotentia è re non est. Licet enim omnipotentia à creaturarum possibilitate absoluta prorsus sit, vt vere est; actiuitas tamen ex parte sui absoluta est, licet nostro concipiendi modo, vt eius absolutæ actiuitatis ab illarum possibilitate independentia explicetur, ea conditionali propositione vtamur. Quia actiuitatem nullam nisi in ordine ad terminum concipere, & explicare pro hoc statu valemus: sicuti neque æternitatem, aut immensitatem absque respectu ad spatium, vel durationem, à quibus tamen prorsus absolutæ sunt. Sed esto re vera conditionalis actiuitas sit ex parte sui, vti à nobis necessario concipitur; in eius tamen physica, & reali entitate, ac conceptu non imbibitur impossibilitas purificationis conditionis, neque enim metaphysicè, aut physicè omnipotentia impossibilitas creaturarum est, quæ conditionem possibilitatis earum excludat. Ast impossibilitas conditionis imbibitur in potentia intellectiua diuina, de qua agimus: qua diuina enim imbibitam habet essentialiter identitatem realem cum suo actu, & intellectione, quæ impossibilitatem distinctionis ab ea, ac proinde purificationis conditionis illius facit, & constituit: cum alterum sit contradictionis, & repugnantiæ huius necessarium, & ineuitabile extremum.

4. Similiter notionalis actiuitas, quæ in essentia, & natura diuina conditionalis appellatur, sub conditione distinctionis à termino, seu persona procedente naturæ eidem secundum se spectatæ impossibilis, sub conditione, nec physicè, nec metaphysicè absolute possibili, non est. Siquidem, vti in instantia, quam pro aduersariis dedimus, dicebatur: licet secundum se spectatæ naturæ diuinæ distinctio à persona procedente non competat; ast in statu identitatis cum personalitate personæ producentis ipsi competit ab illa distinctio: quare actiuitas ipsius conditionata, & inchoata respectu personæ procedentis sub conditione distinctionis ab illa nec physicè, nec metaphysicè continet impossibilitatem purificationis conditionis, sub qua inchoata, & conditionalis actiuitas notionalis est. Ex quibus constat primo aduersam opinionem nullum ab exemplo, & paritate ex creatis, aut increatis potentiis tam extrinsece, quam intrinsece subsidium habere, quare mere arbitrariam, fictamque pro libito eiusmodi actiuitatem physicam conditionalem, seu eo sensu virtualem potentiæ intellectiuæ Dei respectu suæ intellectionis haberi, æstimarique debere: ipsamque potentiam, quæ nunc est, nullam habere in se imbibitam actiuitatem; sed illam, quæ in hypothesi ponitur distinctionis illius, aliam omnino in ratione potentiæ, & actiuitatis esse, vt contendimus.

5. Ne vero, quod sine exempli alicuius subsidio esse monstrauimus, chimæricum tamen, & fictitium per rationem, contra rationem tamen esse ab aduersariis negetur; sic ex dictis ratio à priori intruenda est, vt id etiam probetur. Implicat è conceptu suo in terminis potentiæ actiua, siue actiuitas physica conditionalis realis sub conditione, cuius purificationis, in eo, in quo eiusmodi actiuitas ponitur, imbibitur intrinseca metaphysicè, aut physicè impossibilitas. Atqui in potentia intellectiua diuina, qua tali, imbibitur intrinseca impossibilitas physica, & metaphysica purificationis conditionis, sub qua in ea conditionata actiuitas ponitur: ergo implicat in ea conditionata illa actiuitas. Maior est certa ex solo percursu, & enumeratione omnium actiuitatum conditionalium, siue ad extra, siue ad intra, quas tam in diuinis, quam in creatis nouimus: vltra omnia enim omnino, quæ nouimus, in materia aliqua aliquid sine ratione vlla afferre commentum purum ac figmentum non solum præter, sed contra rationem est. Secundo à priori probatur: quia nulla actiuitas realis, ac non ficta potest in se inuoluere metaphysice, aut physice suæ operationis, indispensabile impedimentum: atqui actiuitas conditionalis rei includentis in se physicè, aut metaphysicè impossibilitatem, & repugnantiam purificationis conditionis includit in se impedimentum ineuitabile suæ operationis: ergo nulla actiuitas, nisi ficta, & chimærica est. Maior est ex terminis nota, nam actiuitas imbibens in se impedimentum ineuitabile suæ operationis physicè, aut metaphysicè esset actiua, & non actiua simul, siue haberet potentiam, & impotentiam operandi, quod est implicatorium.

6. Minor illa (quod scilicet intellectiua potentia Dei physice habeat imbibitam repugnantiam, & impossibilitatem purificationis conditionis, sub qua ab his Doctoribus actiua dicitur, nempe distinctionis realis) facile suadetur. Quia habet imbibitam physicè identitatem cum intellectione, cuius actiua sub conditione distinctionis ab illa dicitur: sed ea identitas est repugnantia, & impossibilitas vera, & realis illius distinctionis ab intellectione: ergo habet imbibitam physicè impossibilitatem, & repugnantiam purificationis conditionis, sub qua actiua intellectionis suæ asseritur. Vrgetur: quia causæ actiuæ realis à suo effectu distinctio, realis essentialis, saltem physicè, omni causæ est, vt vidimus: ergo ponere actiuitatem potentiæ reipsa identificatæ cum termino sub conditione distinctionis realis eiusdem potentiæ ab illo chimærica est; ponere nempe actiuitatem potentiæ sub conditione, quod per impossibile physicè actiua foret: seu quod actiua esset, quæ actiua essentia sua esse non posset, aliaque potentia, & res physica per

impossibile foret: egregia quidem hypothesis, & conditio impossibilis, quæ affert conditionem essentialem prædicato, quod affirmat de subiecto, cui ea conditio repugnat. Cur non dicis lapidem physicam etiam habere actiuitatem producendi seipsum, aut producendi hominem, aut equum, imo creandi Angelum sub conditione, quod ab ipso realiter distinguatur, vel sicut homo, equus, aut Deus ab ipso distinguitur.

7. Atque vt doctrinam vniuersalem hypotheseon impossibilium inutilium, & vtilium tradam, & simul euasionem, & instantiam Recentiorum Complutensium contra hoc nostrum argumentum ex, vtili quidem, illa hypothesi, & quæstione: *an si Spiritus Sanctus non procederet à Filio distingueretur realiter ab illo?* petitam exarmem. Hæc regula generalis esto: quoties hypothesis impossibilis, repugnansque subiecto cui adhibetur est de essentia prædicati, quæstio est inutilis, & affirmatiua resolutio nugatoria. Præsertim, cum reliqua essentialia prædicati de subiecto non dubitantur: tum enim inutiliter quæritur in hypothesi, an conueniat prædicatum, quod constat non posse conuenire, nisi purificata conditione, quæ explorato nequit in subiecto purificari: nugatorieque affirmatur prædicatum de illo, vt patet in casu nostro, aliisque similibus. Confirmatur: quia, si liceat in hypothesi ponere conditionem impossibilem subiecto, quæ tamen vel de essentia est, vel conditio sine qua non prædicati, quod de illo dubitatur, aut affirmatur: cum Deus, si non esset author, & causa prima peccaret permittendo peccatum, dubitari posset, imo affirmari, habere potentiam realem virtualem, seu conditionatam ad peccandum: quia ex suppositione impossibili, necessario tamen, vt permittens peccata eis posset peccare: quod perinde est, ac si affirmetur posse peccare, si posset peccare, vel sub eis terminis disputetur nugatorie. Quæstio autem illa vtilis de Spiritu sancto est: quia distinctionis essentia productio à distincto non est, neque in diuinis ab aduersariis necessaria reputabatur; licet de facto necessaria esset; sin minus tanquam formale constitutiuum, & distinctiuum, vt ostendimus contr. de Trinit. tamen, vt vnicum distinctionis earum apud Catholicos, & admittentes scripturam sacram argumentum.

8. Quarto impugnatur præfata sententia: quia, vt diximus in illa hypothesi distinctionis realis potentiæ intellectiuæ diuinæ à sua intellectione nec potentia diuina eadem esset, neque item intellectio illa, cuius esset illa actiua potentia, fieret à potentia intellectiua, sed ab omnipotentia foret producenda: siquidem quidquid Deus non est ab omnipotentia, non autem ab intellectiua Dei potentia debet necessario prouenire; ne omnipotentia aliquorum, ac non omnium potentia actiua sit. Denique cum physica actiuitas potentiæ intellectiuæ in illa hypothesi non esset notionalis, esset dubio procul stricte causatiua: vnde & indigentiam causæ in intellectione diuina, vt existeret, supponeret, ac prædicatum essendi à se causaliter, diuino omni prædicato essentiale, destrueret: quæ omnia cum diuinæ intellectioni repugnent, sit plane respectu diuinæ intellectionis actiuitatem potentiæ intellectiuæ diuinæ sub conditione distinctionis realis earum in terminis repugnare.

9. Denique Recentiores Complutenses post multam meditationem aiunt potentiam hanc virtualiter actiuam suæ intellectionis esse in Deo necessitatem cognoscendi quoduis obiectum casu, quod sit. Hoc autem prædicatum formalissime est potentia cognoscendi cum impotentia non cognoscendi eiusmodi obiecta: atqui hæc potentia non est potentia logica per hos, & per rationem: siquidem potentia logica, siue possibilitas cognitionis huius actiua nequaquam est: ergo est potentia physicè absolutè, & formaliter talis, ac sine addito illo virtualis. Patet, quia est necessitas, seu potentia cognoscendi cum impotentia non cognoscendi absolute talis: ergo sine addito virtualis contra re.

10. Opponunt Murciani recentiores. Licet de conceptu vitæ intentionalis non sit physica emanatio à viuente: tamen perfectius viuere viuens, cuius actualis vita, seu operatio vitalis ab eo physicè etiam, procedit, id quod in viuente libere, seu per liberam operationem, seu actum multo verius est: cum nihil aliud sit libertas actus, quam indifferentia principij actiui ad illum ponendum, vel non ponendum: si enim in eius potentia actiua non sit illum ponere, vel non ponere, quo pacto actus ille sub eius dominio, & potestate erit? Cum igitur Deus perfectissimum viuens, & liberum sit, actiuitatem physicam in suos actus vitales, & liberos necessario habebit, non realem formalem, quæ ipsius simplicitati repugnat: ergo realem virtualem. Si antecedens tam de vita, quam de libertate admittamus, vt ad vtriusque perfectionem physica actiuitas requiratur: fiet Deum non quidem perfectissimum viuens, & liberum esse, sed ne simpliciter quidem, & absolute esse tale sola virtuali actiuitate eius in suos actus admissa. Nam eo perfectionis gradu viuens, & liber erit, quo actiuus suorum actuum sit: quare si solum sit eorum actiuus physicè virtualiter, non autem simpliciter, & absolute, nec simpliciter, & absolute viuens, & liberum erit, sed solum virtualiter: quare nec viuens, & liberum perfectissimũ, sed multis creatis viuentibus imperfectius. Respondeo ergo perfectius longe viuens, & liberum esse, quod vita solum, & dominio, seu potestate intentionali viuens, ac Dominus suorum actuum est: ac ideo Deum esse creatis viuens, & liberum perfectius longissime.

QVÆSTIO IV.

An potentia intellectiua Dei veram aliquam intentionalem actiuitatem, aut prioritatem, nec solum rationis, & metaphysicam respectu suæ intellectionis sortiatur?

VBTILIOR meditatio, quæstioque recentior proxime examinatis de actiuitate, & prioritate vera, & reali physica potentiæ intellectiuæ Dei respectu suæ intellectionis, siue absolute tali, siue formali ex natura rei, siue virtuali, siue conditionali examen inpræsentiarum subest. An scilicet, licet neutra eiusmodi realium actiuitatum, prioritatumque physicarum, in potentia intellectiua diuina respectu suæ intellectionis detur (vt non dari hactenus probauimus) vera nihilominus realis actiuitas, seu prioritas intentionalis, vti à Recentioribus dicitur, sit admittenda.

CERTAMEN I.

Recentiorum sententiæ, & fundamenta.

1. NOster Ioannes Martinez de Ripalda manuscripto de volunt. Dei, quem secutus est noster etiam Quiros t. 1. de Deo tract. 4. d. 35. tota sect. 3. aliique Recentiores in manuscriptis de scientia asserunt dari veram, & realem prioritatem non physicam, sed intentionalem respectu suæ intellectionis, siue liberæ, siue necessariæ (quod ipsum de voluntate, & amore Dei dictum volunt) quæ physicè ab illa nec fluit, produciturque, neque vllatenus produci potest. De actiuitate vero intentionali vera, & reali, an eiusmodi potentiis respectu suorum actuum conueniat nihil expresse docent: imo Quiros in huius conclusionis probationibus eo contentus videtur, vt probet Deum esse principium intentionale rerum operans *vt quod*, seu receptiuum intellectionis, vt constat ex num. 17. & 18. vbi eius rationes id solum euincunt. Probat primo: quia potest dari actio, seu operatio physica, ac respectu eius vera physica actiuitas, & prioritas, quin ea ab hac actiuitate physicè fluat, vt constat in physica actiuitate potentiæ notionalis identificata realiter cum processione actiua: ergo & potentia prior realiter, respectu operationis, quæ physicè ab ipsa non procedat. Reliquas probationes nunc silco, quia eas commo

commodius, & forte fortius proponam cert. 2. quam hic referam.

2. Noster etiam Ribadeniera d. 2. citata c. 2. num. 15. qui primus huius sententiæ prælo meminit, totis nisibus, viribusque eam impugnat; eiusque fundamentis, & præcipue huic primo fuse respondet ibidem, & c. 2. §. 3. per totum. Primo huic respondet negando antecedens, vt communius (licet mihi non verius) à Theologis negatur: scilicet potentiam physicam notionalem esse actiuam, realiterque priorem respectu actiuæ processionis realiter identificatæ cum ipsa: multisque contendit nullam potentiam actiuam realem, ac veram dari posse, siue physicam, siue intencionalem respectu eius, quod ab ipsa vere non producatur. Cum autem neque intellectio, quæ operatio intentionalis est, à potentia intellectiua reali fluat, producaturue, neque quidquam aliud præter illam, quænam potentia actiua vera, aut vere prior, & realiter sine mentis figmento esse poterit, quæ ad nihil verum, & reale operandum contendit? quod autem nil præterea verum, & reale à potentia intellectiua Dei vere, & realiter fluat, probat: quia inprimis non intellectio ipsa, sed neque obiectum intellectum, quod esse intencionale per illam dicitur recipere. Illud enim esse extrinsecum pure obiecto est ab intellectione: est enim esse intellectum, seu intelligi, quod ipsi ab intellectione sola formaliter adæquate extrinsecus venit: quare, intellectione inproducta, nequit esse intencionale obiecti produci.

3. Censeo horum Recentium, tam probantium, quàm respondentium, & impugnantium discursus peccare: etsi enim falso postremi negent antecedens, vt vidimus q. 2. cert. 2. num. 2. tamen eo admisso probatio primorum nulla est, negatur enim facile consequentia, redditurque aperta disparitas. Etenim, licet dari possit potentia vere actiua, etiam physica, respectu actionis identificatæ cum ipsa tanquam viæ, licet non tanquam termini: vt ibi nu. 3. dicebamus: ast potentia actiua vere, & realiter talis, ac non ficta, & pure rationis, quæ nullius neque actionis, neque termini alterius per ipsam fluentis productiua sit, nihilque omnino producere queat, non dari solum in re, sed neque mente concipi potest: est enim in terminis ipsis repugnantia actiuitas enim vera nihil aliud esse videtur, quam termini alicuius virtus productiua. Id quod exemplo ipso virtutis notionalis actiuæ, quam etiam respectu processionis actiuæ tanquam viæ actiuam esse censemus, cernere licet. Est enim vere, & realiter productiua termini vlterioris, atque ab ipsa distincti producendi; licet processionis ipsius cum ipsa identificatæ productiua, tanquam termini producendi, minime sit.

4. Confirmatur amplius. Quia virtus productiua vera nequit intelligi sine vera, nec solum ficta actione possibili, siue ab extremis diuersa, siue cum termino, aut agente identificata, vt patet: atqui vbi terminus producendus, aut producibilis vere non adest, nequit esse actio vera: ergo neque vera, ac non solum ficta potentia. Maior est per se nota: vbi enim impossibilis est actio, impossibilis est potentia: maxime in casu nostro, in quo ratione identitatis potentiæ cum actione terminus producendus est impossibilis iuxta dicta à nobis q. 3. cert. 4. n. 6. & 7. ex quibus euasio, quæ adiri poterat, omnino præcluditur de vera potentia actiua, conditionali tamen si actionis, aut termini producendi distinctio à potentia actiua vera esset possibilis. Minor est etiam euidens, ex illo principio: quod nihil sui ipsius vere actiuum sit. Si enim actio sine vllo termino vere producendo, distinctoque vere à potentia vere actiua esse posset: idem posset vere sui ipsius productiuum esse: quocirca Ribadeneira noster, qui tandem hanc rationem attigisse videtur, quod nullus sit terminus per eam potentiam vere producendus, nullo fructu negauit constanter antecedens, quod probabile, nobisque verosimilius est, vt argumento responderet, cum eo admisso solutio clara, atque efficax adeo sententiæ impugnatio à nobis data ad manum esset.

***

CERTAMEN II.

Nostra sententia.

1. DIco primo pro statuenda suppositione, quam quæstionis titulus præse fert (scilicet potentiam intellectiuam Dei metaphysicè esse priorem, & radicem seu principium actiuum suæ intellectionis) eiusmodi potentia radix, & principium actiuum suæ intellectionis ipsaque prior metaphysicè est: est omnium fere Doctorum conclusio: à qua solum nostrum Ribadeneiram video discessisse. Probatur facile à paritate essentiæ diuinæ, quæ ab omnibus radix metaphysica suorum omnium attributorum est, ipsisque metaphysicè prior, non obstante reali, & physica eorum identitate cum ipsa: ergo eadem non obstante potentia intellectiua Dei prior metaphysice, radixque, & principium actiuum metaphysicum suæ intellectionis erit. Ratio vtriusque est: quia distinctio radicis, & principij actiui à suo termino eius solum generis requiritur, in quo hæc inter extrema assignantur: ergo actiuitas, prioritasque metaphysica inter aliqua solam distinctionem metaphysicam eorum requirit: atqui hæc datur inter essentiam diuinam, eiusque attributa: ergo quantum ad distinctionem attinet, prioritas, & actiuitas metaphysica dabitur inter eadem.

2. Sed quoniam non sola distinctio extremorum ad actiuitatem, prioritatemque, & posterioritatem inter illa satis in vllo genere, siue physico, siue metaphysico, est (vt patet in pluribus physice distinctis, quorum nullum alterius actiuum physice est: v. g. Petrus, & Angelus Michael, lignum, & lapis: atque in metaphysice distinctis æternitas, immensitas, omnipotentia) oportet quiddam aliud præter distinctionem metaphysicam prædicatorum ad metaphysicam vnius respectu alterius actiuitatem statuendam requiratur: vt ea in potentia intellectiua Dei respectu suæ intellectionis adinuenta (idemque erit in natura diuina respectu attributorum omnium) merito, & rationabiliter à nobis, Theologisque reliquis eam ipsi, nec solum arbitrario, & imprudenter attribui sit exploratum. De physica enim actiuitate statuenda in rebus adhuc inter realiter diuersa, nulla certa regula potest assignari præter experientiam, licet ad eam pluribus rebus respectu aliarum denegandam plures præter experientiam rationes, ac regulæ suppetant, vt constat ex controuersia nostra de rerum, seu causarum actiuitate.

3. De metaphysica vero prædicati vnius respectu alterius prioritate rationabili ea regula in vniuersum est: vt quoties prædicatum, seu conceptus cum alio identificatus realiter, metaphysicè autem diuersus eiusmodi est, vt eius generis res aliæ ita se habeant respectu aliorum ab ipsis realiter diuersorum, vt eorū actiua physicè sint, ipsisque priora; & conceptus, seu prædicatum illud per imitationem, & analogiam quandam actiuus, & prior metaphysice iure dicatur. Sic etiam distinctio metaphysica rationabilis, & ratiocinata, seu cum fundamento, talis est, ac dicitur per analogiam quandam, & similitudinem ad realem distinctionem. Inde vero facile obiectioni Recentioris memorati occurretur. Non enim, inquit, satis est concipi Angelum corporeum, vt, quod reuera non est, corporeus metaphysicè asseratur: ergo nec prædicato metaphysico concipi à nobis actiuum respectu alterius distincti metaphysicè ab ipso satis erit, vt actiuus metaphysicè dicatur. Negatur consequentia. Angelus enim non ex analogia corporis ad modum cuius concipitur, concipitur corporeus: cum spiritus essentia sua sit, qui corpori essentialiter, & omnino repugnat: sed ex nostri modi pro hoc statu cognoscendi indigentia: cum enim nonnisi ministerio sensuum, atque sensibilium adinstar cognoscere possimus Angelum corporis ad instar, ac per eius species cognoscere possumus, quin tamen illum corpus esse iudicemus. Ast essentiam metaphysicam priorem metaphysicè, atque radicem suorum attributorum, sicque potentiam intellectiuam intellectione actuali metaphysice priorem, & radicem iure censemus: quia & essentiæ, & potentiæ ratio vt sic capax eiusmodi prioritatis, & actiuitatis è conceptu suo est,

atque

atque physica, quam metaphysica imitari debet, & per analogiam, ad quam essentia, & potentia metaphysica talis est, ac dicitur reuera, & prior, & actiua suarum passionum, & actuum est.

4. Sit secunda conclusio. Probabile est potentiam intellectiuam Dei verè priorem, & radicem actiuam intentionalem suæ intellectionis esse. Probatur: quia intellectio vera realis, ac non ficta operatio in Deo est: non physica: ergo intentionalis: atqui implicat esse veram operationem in aliquo genere, quin in eodem sit vera potentia actiua, & prior: ergo in Deo potentia intellectiua, quæ potentia illius operationis est, potentia verè, & realiter actiua, & prior intentionaliter erit. Secundo: quia Deus verè re ipsa intentionali vita actuali viuit: nequit autem viuere actu, nisi immanenter in eo genere operetur: ergo quin in se habeat in eo genere vitæ intentionalis verum, & reale principium actiuum, & receptiuum suæ operationis, ipsaque prius. Probatur consequentia: quia de conceptu vitæ actualis vniuersim sumptæ est ita immanens operatio: & de ratione operationis immanentis est habere idem principium actiuum, & receptiuum sui in viuente, seu vitaliter operante in eo genere, quo viuens viuit: ergo in genere vitæ intentionalis veræ, verum principium vitæ actiuum, & receptiuum reale intentionale: vtrumque harum probationum antecedens, imo & probationem vtramque videtur dedisse Aristoteles 1. ethic. cap. 8. dicens: *viuere Deos vniuersi putant: quare & operari. Non enim opertet eos, vt Endymionem dormire: viuenti igitur ei* (Deo) *cui actio, & multo magis effectio* (actiue, & in se immanenter,) *non tribuitur, quidnam aliud præter contemplationem restat? quare Dei operatio præcellens* (non igitur ficta, sed vera: quid enim boni figmenta habent rationis?) *beatitudine contemplatiua sine controuersia erit.* Ecce operationem veram, & realem immanentem in Deo agnouit Arist. quæ physica actio, aut effectio non sit.

5. Vnicum est, quod vim habere videatur, contra hanc conclusionem argumentum leuiter à Ribadeneyra tactum ex principioque illi notissimo, quod nihil seipsum possit producere innixum. Expendimus illud olim ad rem præsentem aptissimè controu. & d. citata de Trinit. & nuper hic cert. 1. n. 3. si enim vera actiuitas, & prioritas realis distinctionem veram, & realem, sin minus ab actione, & operatione sua, à termino producendo requirit, quod nihil seipsum possit realiter producere: ergo veræ, & realis cuiusvis potentiæ actiuæ, & operationis terminus verè, & realiter ab illa, & producente distinctus siue productus, siue producendus assignandus necessario erit, vt vera realis, ac non ficta potentia actiua, & prioritas sit. Hic autem vt eo num. 3. & 4. vidimus actiuitati potentiæ intellectiuæ diuinæ assignari verè, & realiter distinctus ab ea, & intelligente minimè potest: siquidem neque intellectio diuina realiter, & verè à sua potentia diuersa est: neque per illam aliquid aliud vere, & realiter producitur: ergo eius potentiæ actiuitas, & prioritas intentionalis vera, & realis absolutè non est, sed solum ficta, & metaphysica: quare dum veram, & realem intentionalem dicimus, non physicam, vocibus ludimus, ni addito *intentionalis*, eius actiuitatis, & prioritatis ita voces illas *vera*, & *realis*, imminui volumus, vt earum significatum proprium destruatur: tantundemque significari, ac si diceretur ens rationis vere ens rationis esse.

6. Hæc difficultatis, in re quidem præsenti summæ, summa est: cui si probabiliter saltem, absque solo verborum ludo, seu illusione satisfiat, tenenda ab omnibus conclusio erit: cum & Aristoteli recitato, eiusque menti sit conformior, & melius dogmaticæ veritati de proprietate vitæ actualis Dei adsonet, & concordet: vti ex eius probationibus liquet: & sane, si distinctio operationis, & potentiæ intentionalis à physica potentia, & operatione penetretur, & solutio satis probabilis, & forte vera apparebit, qua & reliqua aduersariorum argumenta euanescant; ea vero est: quod potentia physica actiua, eiusque ratio ad producendum aliquid physicè denuo est: siue ab actione re ipsa diuersum, siue ipsi identificatum, cum qua pugnat, producibile physicè, & realiter identificari. Potentia autem intentionalis in suo genere, & linea intentionali actiua, eiusque operatio veræ, & reales, ac non fictæ alterius physicè termini actiuæ non sunt (id enim esset actiuas physicè esse, atque ad illud actiuitatis, & actionis, genus à quo intentionalem actiuitatem diuidimus implicatorie reuocare) sed solum actiuæ realiter perceptiue, id est quod vera realis hæc potentia versari actu circa obiectum possit, illudque percipere, atque ad se repræsentatione formali, seu cognitione trahere, aut illud assensu, aut affectu prosequi, aut fugere dissensu, aut odio queat, atque alterutrum vere, ac sine fictione actu exercere: quod totum in Deo vere, realiter, ac sine illa fictione reperitur, vocibusque non synonymis significatur.

7. Ex quo patet ad argumentum solutio. Etsi enim de potentia actiua physica vera, & reali recte probet in potentia intellectiua Dei communi non reperiri: quia hæc vbi terminus aliquis, siue actioni realiter identificatus, siue inidentificatus, ab operante realiter diuersus producibilis non est, repugnat, aut de intentionali actiua potentia vera etiam, & reali nihil probat, dum non probat non posse actu obiecta percipere, ad seque repræsentatione trahere: assensu, & amore prosequi, dissensuve, ac odio auersari. Constat etiam leuiter à Ribadeneyra hanc conclusionem referri, dum totus est in probando intellectionem Dei physicè non produci à potentia intellectiua diuina: nec tam extra rem, ac ipse putat, ad quæstionem de actiuitate vera, & reali potentiæ intellectiuæ diuinæ, eiusque vera prioritate, respectu suæ intellectionis hanc distinctionem de actiuitate, & prioritate reali intentionali, ac reali physica fuisse excogitatam: etsi non satis ab eius inuentoribus hactenus explicaretur: imò ipse tandem in argumentorum solutione c. 3. §. 3. fatetur sæpe à num. 47. esse in Deo principium verum operandi intentionaliter circa obiectum, quod solum percipiendum est, atque esse intentionale recipit, non autem intellectionis, qua intellectio formalis, & directa: sed certè, cum esse illud intentionale obiecti nihil aliud sit, quam repræsentari formaliter (quod ipsum intellectio est, vt hic Recentior fatetur) nescio quo pacto obiecti percepti, siue secundum esse intentionale, potentia operatiua, & actiua vera intentionalis sit, non autem ipsius etiam intellectionis.

8. Pro huius quæstionis coronide disputari hic poterat, an potentiæ intellectiuæ duplex conceptus concedendus Deo sit. Alter potentiæ radicalis, remotæ, alter potentiæ formalis, & proximæ: quorum primus in natura, seu essentia metaphysica Dei claudatur; secundus sit primo superadditus: sicut in homine, & animali quovis ad cognitionem eliciendam plures præsertim Thomistæ admittunt. Dicendum est dari in Deo vtramque potentiam intellectiuam metaphysicè: quia datur potentia intellectiua, siue intellectualitas formalis: daturque essentia Dei metaphysica, quæ intellectualitas formalis non est, neque ad intellectionem seipsa formaliter comparatur: quia est solum ens à se, vt vidimus controu. 1. d. 2. q. 3. estque radix metaphysica eiusmodi potentiæ, sicut & attributorum reliquorum: ac proinde remote ad intellectionem metaphysicè comparatur, vt principij eius principium. Vnde patet solutio ad argumentum Complutensium Recentiorum qui in natura, & essentia metaphysica Dei vnicam rationem potentiæ intellectiuæ formalis, & proximæ intellectionis defendunt sine interiecta potentia; quia neque in creatis animæ rationali, aut sensitiuæ datur interiecta potentia, adhuc formaliter diuersa: nec si eis daretur, gradui intellectiuo Dei superaddi adhuc formaliter deberet: quia importaret potentiæ intellectiuæ essentialis indignam prædicato diuino insufficientiam: sed negato supposito (quod in Dei essentia sit prædicatum intellectiuæ potentiæ, sicut est in creatis) omnia euanescunt: in ea quippe solum est prædicatum entis à se, cuius attributum est intellectiuum esse, æque atque esse immensum, æternum &c.

QVÆSTIO

QVÆSTIO V.

An ad Dei scientiam quoad intrinsecam eius rationem aliquod obiectum aliquo modo præcedat?

QVONIAM ex obiecto, & potentia tanquam necessariis creatæ cognitionis principiis, ipsam prouenire certissimum est: statuto iam, etiam Dei scientiam, potentiam intellectiuam, non solum metaphysice, sed realiter intentionaliter actiue supponere: videndum restat, an aliquod essentia sua obiectum supponat: & quidem tam certum est Dei scientiam circa plura, imo circa omnia creata, & increata sua formali repræsentatione versari, quam certum est Deum omniscium esse: id quod & fides, & ratio d. 3. monstrabunt. Adhuc autem litem nobis nonnulli fecerunt: An Deus scientiaque ipsa huius obiectum proprie, & stricte sit: quod examinandum inprimis est, vt de præcedentia tam materiali, quam formali, & specificationis scientiæ diuinæ tam à Deo, seque ipsa, quam à creaturis tanquam obiectis postmodum disputetur.

CERTAMEN I.

Deus, eiusque intrinseca omnia, ac proinde scientia ipsa, diuinæ scientiæ obiectum propriissime sunt.

1. HErize noster d. 4. de scient. c. 1. primus (quem sciam) essentiæ, & cognitioni diuinæ veram obiecti, & termini eiusdem cognitionis rationem negauit: quia ad veram rationem obiecti, & termini cognitionis cuiusvis illorum à sua cognitione realem distinctionem necessariam putabat: cuius fundamenti rationes nobis infra obiiciemus, vt diluamus. Addit autem ea, quæ reali virtuali distinctione in diuinis distinguuntur (vt diuinæ proprietates, volitionesque liberæ) atque prædicata transcendentia, quæ respectu aliorum diuinorum prioritatem maioris vniuersalitatis habent, veram, & propriam rationem obiecti, & termini diuinæ cognitionis absolute fortiri. Generalis doctrina de necessitate realis distinctionis obiecti, & termini proprij cuiusvis à sua cognitione euertenda nobis postmodum erit, vt nostram conclusionem statuamus. Nunc autem ea, quæ hic Doctor addit, cum eo principio minime cohærere paucis ostendam. Et primò quidem cum prioritas maioris vniuersalitatis prædicatorum transcendentium puræ rationis sit, ad veram rationem termini, & obiecti diuinæ cognitionis, quæ realem obiecti, & termini à sua cognitione distinctionem per se requirit, sufficiens non erit.

2. Secundo: si eiusmodi realis distinctio termini, & obiecti à sua cognitione requiritur, pro magnitudine, vel paruitate, seu pro qualitate distinctionis eorum à sua cognitione ratio obiecti, & termini in eis inuenietur: ergo in distinctis, realiter, virtualiter tantum à sua cognitione, solummodo erit ratio termini & obiecti virtualis, vt in simili contra Salmantinos Dominicanos recentiores contendentes potentiam physicam actiuam simpliciter, & absolute talem è sola distinctione virtuali eius à sua intellectione arguebamus. Tertio: si sufficit ad veram rationem termini, & obiecti huius à sua cognitione realis solum virtualis distinctio: cum hæc inter essentiam, & scientiam contingentem seu contingentium, æque, atque inter essentiam, & volitionem liberam in diuinis ab Deo sine & reliquis distinguentibus, realiter, virtualiter in Deo admittatur, ea etiam rationem veram obiecti & termini suæ cognitionis contra Herize habebit. Quarto: quia in nullo signo scientia propria sine obiecto proprio esse potest: atqui pro priori, quo scientia, volitionem (vti eius dux, faxque teste Herize) præcedit, non præcedit volitio vlla, neque contingens, neque necessaria; neque personalia: imo hæc omnia vel tanquam attributa, vel tanquam modi, & termini scientiam (in qua Herize essentiam Dei constituit) consequuntur: ergo pro illo priori aliud ab his, obiectum proprium assignari in huius authoris principiis debet.

3. Hæc de huius Doctoris inconsequentiis. Iam generalis illius doctrinæ euersione probanda nostra conclusio est. Etenim Deum totum secundum omnia, quæ reipsa habet, ac proinde eius scientiam, per eandem reipsa scientiam à Deo cognosci, ac circa ea omnia eius intellectionem intentionaliter penetratiue, & comprehensiue versari dogma Catholicum est, à Scriptura, Conciliis, Patribus, & Theologis omnibus expressum: Et, ex quo plura alia Catholica, & Theologica dogmata pendent, de diuinis processionibus, aliisque rebus & veritatibus integrantibus Catholicam fidem: atqui de ratione proprij, verique obiecti solum est quod cognitione formaliter repræsentetur cognoscenti, atque illud per eam intentionaliter & repræsentatiue cognoscens attingat, circa illudque, vt à se cognitum, versetur: ergo Deus totus, scientiaque diuina eiusdem scientiæ obiectum proprium verum & stricte dictum est. Illud solum (quod in minori probandum est contra Herize, vt necessitatem distinctionis realis à ratione obiecti, qua obiectum essentialiter est, à sua cognitione excludamus) expressit S. Th. 1. p. q. 87. a. 3. sic fatus: *Est aliquis intellectus* (diuinus nempe) *qui est suum intelligere: Et sic in Deo idem est quod intelligat se intelligere, & quod intelligat suam essentiam: quia sua essentia est suum intelligere.* Et præclarius Aristoteles 12. met. c. 9. de diuina intellectione scribens ad rem hanc dixit. *Seipsam ergo intelligit, si est quidem quod optimum est: & est quidem intellectionis intellectio.* Vbi rationem suo ingenio dignam pressit, quam nos mox exprimemus: sed dices: Hæc probare Deum se, suamque scientiam eadem reipsa, scientia intelligere, quod in nostri argumenti maiore, nemine dubitante, assumebamus; non autem esse obiectum proprie, aut in eo solum, quod aliquid intelligatur, & si realiter à sua intellectione non differat, rationem proprij, verique, & stricte dicti obiecti sitam omnino esse vt assumebatur in minori. Contra vero; & simul istud probo. Nam esse proprie, stricte, & vere obiectum, est proprie & vere mente obijci cognoscenti: atqui Deus totus, eiusque scientia, vere, & proprie menti obiicitur per scientiam ipsam eiusmodi obiectis realiter, & quatenus ad scientiam attinet, formaliter identificatam cum scientia ipsa, eo ipso, quod totus Deus eiusque scientia per se ipsam vere, & proprie intelligatur: ergo illis Aristotelis, & S. Th. verbis memoratis continetur, probaturque particula illa *solum*, quæ probanda solum restabat.

4. Probatur, secundo eadem particula *solum* minoris illius. Nam, licet obiectum cognitionis creatæ sæpe à cognitione sua realiter distinguatur, non distinguitur ex munere, seu ratione rei repræsentabilis, seu repræsentatæ vere, ac non ficte per illam sed ex munere complendi principij actiui suæ cognitionis: quia in potentia cognoscitiua creata non est adæquata virtus actiua cognitionis talis, vel talis obiecti: tum, quia in linea actiuitatis suæ ad cognoscendum hoc obiectum, vel illud indifferens est: tum, quia omnia prædicata cognitionis huius obiecti determinati, imo neque obiecti, illi non correspondent: quare, vel actiuitate partiali obiecti, vel speciei, quæ ab illo frequenter actiue procedit, compleri, determinarique actiue indifferentia, & insufficientia actiua illius potentiæ debet. Atqui munus repræsentati, vel repræsentabilis vere, & proprie per cognitionem est ratio veri & proprij obiecti, neque distinctionem realem à sua cognitione requirit: licet munus aliud complendi principij actiui ad illam realem ab ipsa distinctionem requirat: ergo ratio propria obiecti veri non dicit distinctionem realem à sua cognitione, sed solum ea intelligi, & repræsentari. Minoris prima pars constat: quia munus principij actiui respectu cognitionis est agendi physice, & actiuum; munus autem obiecti respectu eiusdem cognitionis est passiuum

suum illius ; scilicet, quod ea cognoscatur, attingatur, & repræsentetur. Constat etiam : quia plura obiecta, quæ per species à Deo inditas cognoscuntur à nobis sæpe, & ab Angelis frequenter, vera & propria suarum cognitionum obiecta sunt; & tamen actiuè ad illas non concurrunt, ac demum plura pro statu possibilitatis, & futuritionis conditionatæ (ad agendum, scilicet ineptè) obiecta vera, & propria sunt suæ cognitionis. Secunda vero minoris pars (quod scilicet munus hoc passiuum cogniti repræsentati, aut repræsentabilis per cognitionem distinctionem realem ab ea non requirat) probatur facile. Tum, quia neque fieri passiuè physicè effectum, realem distinctionem à sua physica actione reposcit: tum, quia munus illud cogniti repræsentati, ac repræsentabilis (in quo rationem propriam stricti & proprij obiecti esse monstrauimus) proprie & verè in Deo, eiusque scientia cum identitate summa cum ipsa stare certissimum, & dogmaticum est.

5. Probatur secundo conclusio : quia, licet in creatis non detur potentia vitalis, sine physica actiuitate sui termini, ac proinde reali distinctione adæquata ab illo ; ast quia, qua intentionalis potentia, eam distinctionem ab illo non requirit, detur in Deo vera potentia notionalis, etiam actiua, sine eiusmodi distinctione & actiuitate physica : ergo, licet obiectum cognitionis creatæ distingui ab ea realiter debeat, vel ratione actiuitatis in illam, vel aliunde : quia tamen id ratione obiecti, & termini repræsentati per suam cognitionem non habet, dabitur in Deo ratio propria & stricta obiecti sine vlla reali distinctione à sua cognitione. Tertio probatur conclusio : quia nulla propria operatio potest dari in vllo genere sine termino proprio, sicuti nec sine principio : imo, neque sine alterutro, adhuc concipi vllatenus potest : atqui terminus proprius operationis intentionalis, seu, quod idem est, cognitionis, est proprium obiectum : ergo nulla vera cognitio seu operatio intentionalis dari potest sine proprio, & vero obiecto : sed intellectio diuina vere & propriè intellectio & operatio intentionalis est : ergo nequit dari sine proprio & vero obiecto. Pergo : nihil creatum potest esse proprium obiectum, sine quo non sit intellectio diuina, ne diuinum aliquid à creaturis in aliquo statu, adhuc possibilitatis intrinsecæ earum, dependeat, ac proinde maioris necessitatis, & constantiæ in sui existentia non sit, quam creaturæ, etiam possibilis, nec sit ens summè necessarium comparatiuè, vti esse Deum ostendimus controuers. 1. d. vltim. de omnipot. ergo obiectum proprium, seu terminus proprius intellectionis diuinæ debet necessario esse diuinum aliquid ab ea realiter indistinctum, ipsique re ipsa identificatum : tantum abest, vt Deus eiusque scientia proprium obiectum & terminus proprius diuinæ intellectionis non sit, vt nihil præter Deum ipsum obiectum proprium & necessarium *sine quo non* diuinæ intellectionis esse queat.

6. Quartò probatur conclusio ratione ab Aristotele attacta : quia diuina cognitio è prædicato diuinæ debet esse infinita physicè & metaphysicè per denegationem termini, etiam extrinseci, vt vniuersim de omni prædicato diuino ostendebamus controu. 1. ac proinde debet esse summa, siue vt Aristoteles recitatus aiebat num. 3. *quod optimum est*, in sua linea intellectionis : Ergo debet esse omniscientia, seu intellectio propriè omnis obiecti proprij, & vere intelligibilis : atqui Deus eiusque scientia est proprium, & verum obiectum intelligibile : ergo Dei totius, eiusque scientiæ tanquam veri obiecti intelligibilis cum ipsa identificari intellectio, & scientia, diuina scientia, & intellectio est : ac proinde Deus eiusque scientia huius metaph. scientiæ verum & proprium obiectum est. Ex hac sane ratione constat, obiectum, & terminum verum, ac proprium scientiæ, vniuersim loquendo, ne formaliter quidem, nedum realiter, à sua scientia, aut cognitione, distingui debere ; licet realiter à creata sua cognitione debeat differre.

7. Oppones obiectum à sui cognitione differre debere, ex S. Thom. 3. controu. 9. cap. 26. argum. 3. dicente: *ipsum intelligere, quod intellectus intelligit, alicuius obiecti est. Vnde oportet, quod vel procedatur in infinitum, vel, si est deuenire ad primum intellectum, hoc non erit primum intelligere* : quia, scilicet, esset sui ipsius intellectio, seu intelligere, quod repugnat. Ratio autem est : quia intellectio est vera relatio ad suum obiectum, veraque illius repræsentatio ; nihil autem seipsum repræsentare, realiterve respicere potest. Respondent nonnulli, obiectum inadæquate solum, non autem secundum se totum à sui cognitione realiter distingui debere : vt patet in hoc iudicio, *omnis propositio est expressio atque assensus, vel dissensus circa iuditatum*, in cuius obiecto necessario hæc eadem propositio cum reliquis aliis sub termino *omnis* continetur : quare eius obiectum inadæquatè solum ab ea cognitione, & propositione distinguitur. Cum autem scientia diuina non in seipsam seorsim feratur, sed in Deum totum, in quo plura alia continentur, eius obiectum ab ipsa scientia inadæquatè diuersum erit : quod ad obiecti proprij rationem satis est. Sed certè, vel admittitur cognitionis ad suum obiectum realis relatio, ac proinde realis distinctio ab illo, vel secus. Si primum : Cum ad terminum realem, atque vt re ipsa est, realis relatio esse debeat : atque in Deo realiter sumpto simplicissimo & indiuisibili, vnum, & aliud non sit, ad idem ipsum diuina scientia terminabitur realiter cum respicit, ac repræsentat essentiam, atque cum repræsentat æternitatem, vel scientiam : nec locus erit partiali vel totali obiecto, vt re ipsa est realiter transcendentaliter repræsentato ; cum, vt sic indiuisibilis sit, nec partibus constet.

8. Secundò non minoris repugnantiæ est aliquid ad seipsum simul cum aliis, quam ad se seorsim sumptum referri. Respondit Magister Didacus Daza secundum diuersas formalitates rectè posse idem cognitum, & cognitionem esse : atque ita euenire scientiæ diuinæ : vt formaliter sumpta sit sui ipsius identicè realiterque sumptæ cognitio. Id quod exemplo illius propositionis vniuersalis confirmari etiam poterat. Sed perstat prima impugnatio data contra solutionem primam. Sic enim in cognitione realis, & physicus respectus, transcendentalisque relatio ad suum obiectum, ac proinde vtriusque realis distinctio, formalis eiusdem scientiæ à seipsa diuersitas nihil confert. Secundo cum identitas realis scientiæ cum diuinis aliis non destruat scientiæ formalitatem, sed solum metaphysicam eius ab aliis prædicatis diuinis præcisionem, rationisque ratiocinatæ distinctionem, si in seipsam, vt realiter identificatam cum diuinis aliis feratur, referaturque, in seipsam secundum suam veram formalitatem referetur, ac simul in alia : quare solutio hæc penetrata in primam recidit ; solum enim respondet: scientiam non posse esse sui ipsius adæquatum obiectum, bene tamen cum aliis, cum quibus adæquatum obiectum constituat : quare & solutionis primæ impugnationibus patet. Propterea dixi posse exemplo illius propositionis vniuersalis confirmari. Illud autem exemplum ad rem non esse facile ostenditur. Siquidem propositio illa vniuersalis non habet seipsam pro obiecto secundum specialem & peculiarem rationem ; sed solum rationem communem propositionis, & singularitatis : quomodo propositio omnis vniuersalis indiuidua omnia tantummodo coercet. Equis enim indiuidua omnia speciei vnius secundum indiuiduationes in particulari cognoscit, dum vniuersalem profert propositionem?

9. Negandum igitur est cognitionem & repræsentationem obiecti vniuersim realem physicum transcendentalem respectum ad obiectum & repræsentatum imbibere : non quidem, quia solum prædicamentalem ex ipsa, & obiecto conflatam dicat (vt asseruit doctus, & acutus alias VVadingo d. 6. incarnat. dub. 6. §. 4. num. 80.) sed, quia operatio & modus ac repræsentatio vera quidem, & realis, sed intentionalis est : de cuius proinde ratione non sit realiter, imo neque formaliter differre : licet obrationes alias in creatis cognitionibus realis à suis & physica distinctio necessaria sit, vt statim dicemus. Constat id quidem in diuina sui, ac Dei, cum quo re ipsa identificatur, cognitione, rationibusque pro hac veritate hactenus datis. Secundo : quia non minus est operatio intentionalis realis & vera intellectio respectu potentiæ intellectiuæ, quam respectu obiecti : & tamen cum potentia hac re ipsa identificatur, vt vidimus. Imo actionem physicam cum altero extremo, scilicet termino identificari posse, de factoque sæpe identificari realiter cum termino per ipsam producto communiter Auctores docent. Imò & cum principio actiuo æquè identificari quan-

doque

doque verosimilius esse ostendimus: quare in Deo scientiam, & obiectum realiter, imo & formaliter identificari posse, licet in creatis, ne realiter quidem, identificari queant; ac proinde in his realiter physicè respectiua transcendentaliter sui obiecti cognitio omnis sit, facile suadebitur.

10. Primo: quia creata cognitio, cum solum entia rationis, sua quasi actiuitate facere possit, reliqua cognoscenda, quæ non ficta, sed vera cognoscibilia sint supponere necessario debet: maximè, cum cognitio iudicatiua est, quæ materiam iudicij necessario supponit: nequit autem seipsam cognitio supponere, ne sit antequam esse, non solum physice, sed & mente concipiatur. Secundo: quia vis cognoscitiua, & cognitio eo magis minusve sibi coniunctorum cognoscitiua est, quo perfectior, imperfectiorve est. Hinc imperfectiora animalia nihil suorum actuum percipere valent: atque è sensibus, externi (qui imperfectiores sunt, adhuc in brutis perfectioribus) suos actus non percipiunt: quos tamen internus percipit sensus in vtrisque: si ergo supra suos actus reflexiua virtus à perfectione potentiæ cognoscitiuæ debet prouenire, vti eis experimentis euincitur, fiet sane, imperfectam, nec summè cognoscitiuam potentiam, non summè, sed valdè limitatam virtutem reflexiuam supra actus suos habere posse: ac proinde eodem actu non posse supra ipsum reflectere; posse autem ita reflectere diuinam, quæ summè cognoscitiua potentia est, nihilque ex prædicato entis à se, ad sui, suæque cognitionis & scientiæ existentiam supponere potest; maximè, quia alias infinita ac summa scientia non esset.

11. Testimonium ex S. Th. pro necessitate distinctionis realis scientiæ à suo obiecto, distorto sensu adducitur: vt pleraque testimonia ab vnoquoque pro sua sententia induci solent. Id quod, vel inde satis constat, quod expresse loco à nobis citat. ex 1. part. de scientia Dei loquens dicat; primum cognoscitiuum, seu intellectiuum; qui Deus est, primamque eius scientiam esse idem ipsum primum intelligibile: loco ergo oppositio ex 3. contra genres agit expresse de amore & intellectione creatis: disputans in quonam eorum actuum nostra formalis beatitudo consistat, in creatis autem non negamus obiectum, & adusum, siue intellectionis, siue amoris primum intelligibile esse non posse. Illud denique de repræsentatione, quæ realiter à repræsentato debeat differre, de intentionali repræsentatione falsum esse ex dictis constat: imo Rex vt potest, si velit seipsum in scæna repræsentare: sicque Christus Dominus seipsum in cruce patientem, macta umque cuente, in ineruente Eucharistiæ sacrificio, quod illius cuenti memoriale & repræsentatio est, repræsentat.

CERTAMEN II.

Deus solus, & qua Deus, siue secundum essentiam specificatiuum diuinæ scientiæ formaliter est.

1. REcentiores Complutenses, cum quibus ingenij quam animi dissidium nobis, tam in philosophicis, quam in Theologicis semper fuit, manuscripto de voluntate, negant Deum suæ scientiæ, etiam prout in Deum ipsum fertur, specificatiuum obiectum esse; licet verum obiectum sit: quia specificatio, vera quædam causalitas specificantis in specificatum est, atque huius ab illo dependentia, quæ eiusdem ad seipsum esse nequeunt: quia vero facilè huic argumento distinctione virtuali satisfieri posse putant (eum tamen inter Dei scientiam respectu sui nulla virtualis distinctio intercedat) aliter conclusionem probant: quia infinitas cognitionis, & repræsentationis diuinæ competit diuinæ cognitioni præcisè: quia Dei. & diuina est: ergo non sumitur ex Deo, vt obiecto. Probant antecedens: quia alia attributa omnia infinita sunt, præcise qua Dei attributa sunt, quin Deum habeant pro obiecto: imo, cum habeant obiectum creatum vt patet in omnipotentia: inde vero probant consequentiam: quia id prædicato diuini, seu quod Dei possessiuè sit competit diuinæ cognitionis sui, suæque repræsentationis infinitas tota, competit quidem ei e prædicato superiori, & communi attributis omnibus omnibus: quare impertinenter se habebit ad illam Deus, vt obiectum: sicut, quia cognitio i Angeli ex prædicato accidentis substantiæ spiritualis superius est, omnibus eius accidentibus conuenit spiritualitas, quod sit huius obiecti spiritualis, vel materialis impertinens est ad eius spiritualitatem. Confirmant: quia opera humanitatis Christi independenter ab obiecto honesto infinitum habent valorem: præcise ex infinita operantis dignitate prouenient ex vnione hypostatica: ergo, & cognitio diuina infinitatem habebit independenter ab obiecto vllo, e sola Dei cognoscentis infinita perfectione. Neque enim minus repugnat, actum, & operationem infinitæ essentiæ diuinæ limitatæ perfectionis esse, quam limitati meriti actum naturæ vnitæ Deo hypostaticè. Cum non magis determinata sit dignitas vnionis ad infinitum meritum, & valorem suorum operum, quam infinitas naturæ ad infinitatem suorum actuum.

2. His tamen non obstantibus vera nostra conclusio est: scientiam Dei à Deo ipso non solum, vt intelligente intentionaliter actiuè, sed ab ipso, vt obiecto verè specificari adæquatè, vt communiter Theologi dicent: qui propterea Deum suæ scientiæ primarium, & specificatiuum obiectum vocant; reliqua vero creata secundarium: ita sentiunt S. Thom. 1. par. qu. 19. art. 5. Vbi eius interpretes Caiet. & Dominicani reliqui, Vasquez ibi & d. 60. Arrub. d. 29. cap. 3. Magn. Albert. in 1. d. 35. art. 1. Ægyd. qu. 3. Dur. quæst. 2. Argentina qu. 1. Scotus quæst. 1. § *ad istam*, Alens. 1. par. qu. 23. met. 1. & 2. atque qu. 25. metaph. 2. art. 2. Henricus quodlib. 9. qu. 2. & vno verbo fere Theologi omnes: & quidem nihil creatum, siue possibile, siue futurum scientiam Dei specificare posse facile probatur: quia si ab eis specificaretur maioris necessitatis, quam creata, à quibus specificaretur, scientia Dei esse non posset: id quod cum summa diuinorum omnium, adhuc comparatiua, necessitate stare minimè potest. Secundo hoc volunt Doctores omnes, qui creaturas obiectum secundarium diuinæ scientiæ esse docent: quod autem Deus suæ scientiæ specificatiuum sit, probatur primò ex consensu Theologorum etiam, qui Deum obiectum primarium suæ scientiæ esse tuentur. Neque enim obiectum scientiæ primarium est, quod est nobilius illorum, quæ per illam repræsentantur. Alioqui è duobus æque primo per eandem cognitionem repræsentatis nobilius obiectum primatium esset: ac proinde altero, ex repræsentatione etiam, deficiente cognitio eadem in creatis perseueraret: dum tamen nobilius aliud repræsentaretur, quamdiu enim obiectum primarii cognitionis perseuerat, perseuerat etiam cognitio: quia hoc solum est obiectum per se illius; secundaria vero obiecta eius, sunt obiecta per accidens.

3. Respondent Recentiores Deum dici, esseque obiectum primarium, & motiuum suæ scientiæ, non, quia nobilius præcisè illius obiectum est; sed, quia, licet de se Deus, vt intellectiuus, determinatus sit, vt quandoque cognoscat infinitè cognoscat, habeatque infinitam cognitionem: tamen Deus ipse, vt obiectum mouet obiectiuè, vt de facto ea infinita scientia, & cognitio sit: ac proinde trahit ad se illam infinitam cognitionis perfectionem, quam eidem cognitioni, vt intellectiuus determinat Deus. Contra tamen est: quia vel, ita determinatus est Deus, qua intellectiuus, vt infinitè cognoscat, quandocumque cognoscat, vt quodcumque obiectum occurrat menti diuinæ mouere possit, vt de facto sit ea infinita cognitionis perfectio, ad seque illam trahere independenter ab eo quod Deus ipse diuinæ mẽti obuersetur, & cognoscatur, vel non? Si primũ æquè vtrũque, creatura, & Deus primarium scientiæ diuinæ obiectũ erũt: ni obiectiuũ primatũ obiectis è suo nobilitatis, & perfectionis entitatiuæ eorũ primatu contra omnes, & rationẽ factã deferas: quod refugiebas. Si autẽ sine Deo cognito nequit esse ea motio obiectiua, vt de facto sit ea infinita perfectio diuinæ cognitionis, ad quam Deus, vt intellectiuus non aliter determinatus est, quam sub conditione, quod Deus per cognitionem menti diuinæ obiiciatur: ergo non est Deus, vt intellectiuus, adæquata ratio, & principiũ absolutè infinitæ perfectionis suæ scientiæ, sed solũ inadæquatum, quod completur Deo ipso, vt obiecto, & sub conditione, quod Deus, vt obiectum moueat ad sui cognitionem intentionaliter. Hoc autem ipsum est esse obiectum

obiectum primarium ſpecificatiuum: ergo eiuſmodi obiectum eſt ſolus Deus reſpectu ſuæ ſcientiæ.

4. Probatur ſecundo: quia cognitio eſſentia ſua æque eſt obiecti alicuius cognitio, atque eſt alicuius intellectus: eſt enim actuale exercitium repreſentandi aliquid alicui, atque eſt potentiæ intellectiuæ exercitium: ergo nulla eius perfectio, aut infinitas eſſe, intelligive poteſt independenter ab omni obiecto: implicat enim eſſentiæ perfectionem eſſe, aut intelligi non intellecta, ſeu ſublata eſſentia: maxime, cum perfectio, ſeu infinitas, ne formaliter metaphyſice quidem, ab eſſentia infiniti differt, vt in diuinis euenit; quæ omnia per eſſentiam ſuam infinita ſunt. Et quidem, ſi cognitio ex genere, & eſſentia ſua eiuſque perfectio independenter ab obiecto, primario ſaltem, intelligi, & eſſe poteſt: non eſt cur in creatis attendenda ſit obiecti perfectio, vt cognitioni perfectio entitatiua taxetur; ſed ſolius principij eliciendis habenda ratio erit. Dices in creatis principium eliciens, ſeu cognoſcens, non eſſe determinatum ad tantam perfectionem cognitionis, ſicut in diuinis ad infinitam determinatum abſolute, & adæquate principium eliciens ad infinitam ſuæ cognitionis perfectionem, in Deo, ſed ſolum inadæquate, & ex parte ſua, ac ſub conditione obiecti infiniti etiam, ſeu Dei obiectiue mouentis. Contra ſecundo: quia, ſi ſemel illud principium negetur: quod ſcilicet cognitionis, vt ſic, eſſentia eiuſque perfectio nequeat eſſe, aut intelligi ſine ordine ad obiectum, atque dependenter etiam ab illo æque atque à principio ſeu potentia cognoſcente; non eſt vnde probetur cognitionis creatæ entitatiuam perfectionem non poſſe determinari è ſolius potentiæ cognoſcitiuæ perfectione: ratio enim vnica ad id probãdum eſt: quia cognitio è genere ſuo æque primo, & indiuiſibiliter reſpectiua eſt obiecti, & potentiæ: ac proinde ex alterutro poteſt eius eſſentia, atque entitatiua perfectio limitari.

5. Hinc apparet falſum eſſe illud antecedens, cui ſuam doctrinam ſuſtinendam imponebant recentes. Nempe infinitatem diuinæ cognitionis è prædicato ſuperiori, quam eius reſpectus ad obiectum ipſi conuenire: nempe ex prædicato diuini communi omnibus eius attributis: licet enim, quidquid diuinum eſt, infinitum eſſe debeat per eſſentiam ſuam, tam phyſicam, quam metaphyſicam, non tamen abſque ſua eſſentia aliquid infinitum per eſſentiam eſſe poteſt: id enim in terminis implicat: ex eo ergo, quod diuinum eſt per idemtitatem, cum Deo debet eſſe quidquid diuinum eſt infinitum per eſſentiam: Ad id autem opus eſt, vt quidquid eſſentia ſua reſpectiuum extremorum eſt, vtrumque extremum infinitum ſimpliciter habeat, neque aliter in Deo eſſe poſſit: quæ etiam ratio præcipua eſt, vt Dei omnipotentia à creaturis omnino abſoluta aſſeratur (quamquam recentes hi non animaduerterunt reſpectuam illarum eſſe docere: ac ſubinde ſublatis poſſibilibus defecturam: quare nec fore omnipotentiam, nedum infinitam fore, eadem conſequentia, qua nunc contra ipſos abſque obiecto cognitionem, nedum infinitam, ſed neque cognitionem fore) atque vt clarius videas æquiuocationem eius vocis *diuinum*, quæ recentes hoſce decepit: aduerte diuinum vniuerſim propriè dici, quidquid identice Deus reipſa eſt: & actus intellectionis, & amoris, qui ſunt vitales intentionales, diuinos ſpecialiter dici: quia à potentia intellectiua, vel volitiua diuina vitaliter intentionaliter eliciuntur: rogo ergo Recentes an intellectionis *diuinæ* infinitas è prædicato illo ſuperiori, & vniuerſali omnibus diuinis attributis, ſcilicet diuinæ, per ſolam phyſicam idemtitatem cum Deo, adæquatè determinetur, an per ſpecialius aliud *diuinæ* per elicientiam intentionalem ab intellectu diuino? ſi primum: ergo contra hos recentiores non determinatur infinitas diuinæ cognitionis ex prædicato *diuinæ* intentionalis elicientiæ à diuino intellectu: quia ex ſuperiori alio *diuinæ* identice, ſi quid eorum argumentorum probat determinatur: ſi ſecundum: cum eodem gradu ſit cognitio à potentia elicitiua, & ab obiecto, non conuenit ei ex prædicato ſuperiori, ceſſatque argumentum, ſeu æquiuocatio recentiorum.

6. Itaque è prædicato *diuini* identice infinitum eſſentia ſua quodvis prædicatum diuinum debet euadere, quod eſſentia ſua reſpectiuum neque realiter, neque intentionaliter eſt; ſed adæquate, & abſolute ad eiuſmodi infinitatem eſt determinatum; quod eſſentia vero ſua reſpectiuum alterutro modo eſt, nequit in ſuæ eſſentialis perfectionis infinitate ab extremis magis, quam ab eſſentia ſua præſcindere: quare determinatio ex prædicato diuini identice abſoluta, & adæquata proxima ad eorum infinitatem per eſſentiam non eſt; ſed dependenter ab extremorum infinitate, & remotè: quatenus ad extrema infinita determinat. Hinc euaneſcunt paritates omnipotentiæ, æternitatis, immenſitatis, & ſimilium, quæ reſpectiua aliorum eſſentia ſua non ſunt. Item ſpiritualitatis accidentium Angeli, quæ, qua talia ſolum ſubſtantiam ſpiritualem tamquam ſubiectum requirunt.

7. Quoad præcedentiam, & prioritatem veram Dei, vt obiecti reſpectu ſcientiæ ſuæ videbitur alicui poſſe concedi veram prioritatem intentionalem, licet non phyſicam: ſicut de prioritate actiua vera intentionali potentiæ intellectiuæ reſpectu ſcientiæ eiuſdem dicebamus. Non ſatis capio poſſe eſſe veram prioritatem vllam eiuſdem formalitatis ad ſeipſam, adhuc formaliter: quare, licet ſcientia reſpectu aliorum ab ipſa prædicatorum, & formalitatum diuinarum poſterioritas vera atque in illis prioritas vera obiectiua concedi poſſet; aſt ſcientiæ reſpectu ſui ipſius vera prioritas aſſignari non poterit. Cæterum nihil diuinum prioritate vera obiectiua diuinam ſcientiam præcedere vero mihi ſimilius eſt: quia conceptus obiecti terminantis præcisè cognitionem nullum dicit in illam influxum verum, ſicut eum dicit potentia intellectiua ex ſpeciali ratione ſua, & vniuerſaliori vitalitatis. Ex eo autem, quod formalitates aliæ à ſcientia diſtinguantur formaliter ab illa, ſatis non eſt, vt ſtatim obiectiuus influxus verus in illam, veraque prioritas concedatur: tum quia influxus ex diſtinctione vnius ab alio non infertur: vt patet in pluribus, ſed ex munere, quod in obiecto, qua tali terminandi primario, ſeu ſecundario eſt, non influendi. Nec ſatis videtur munus obiecti primarij eſſe ſpecificare cognitionem: id enim ſolum eſt terminum neceſſarium eſſe quod prioritas & influxus non eſt; vt patet in actione, & termino reſpectu illius: quod ſi eam ſpecificationem extrinſecam prioritatem fore contendas, non multum gratiabor. Cum terminus extrinſecus aliquo modo ſit neque à diuina ſcientia poſitus vt terminus actionis per ipſam ponitur, ſed ſuppoſitus.

8. Denique aſſero tertio, obiectum primarium & ſpecificatiuum diuinæ ſcientiæ, formaliter, & metaphyſice loquendo, non eſſe diuina omnia, adhuc neceſſaria, ſed ſolum prædicatum eſſentiale, ſeu eſſentiam metaphyſicam Dei: licet phyſice, identice, & materialiter ſint omnia neceſſaria, communia, non autem perſonalia & contingentia: eſt concluſio noſtri Granados 1. p. tract. de ſcientia Dei 1. n. 4. & Vaſq. d. 40. c. 3. & d. 69. c. 5. & recentiorum plurium, & doctorum omnium, quos dedimus contr. de Trinit. d. 5. Vbi oſtendimus, verbum non procedere per ſe quarto modo ex cognitione creaturarum, perſonarum, & actuum liberorum; & ſi contra magnum meum magiſtrum Didacum Daza, & alios qui aſſerunt, Deum ſecundum omnia ſibi identica primarium & ſpecificatiuum ſuæ ſcientiæ obiectum. Ratio de perſonis, & contingentibus eſt: quia pro priori naturæ, ſeu originis ſtare debet obiectum per ſe quarto modo requiſitum ad proceſſiones, ac proinde ad cognitionem infinitam per eſſentiam: quare, quæ pro poſteriori aduenunt, nihil cognitionis in Deo ponunt, neque obiecta primaria, ſeu ſpecificatiua eſſe poſſunt: quod ipſum habet cognitio reſpectu volitionis præſertim libere, quâ ſuo modo intentionaliter vere præcedit & à quâ vt tali, nequit ſpecificari; ceſſ contingés formaliter ſit. Sed tam de his, quâ de reliquis ab eſſentia metaphyſica Dei, vt ab ea præciſis, non ſpecificari formaliter & primatio diuinam ſcientiam loco citato de Trinit. probauimus: ac rurſus probo: tum, quia ordine metaphyſico primum eſt, atque in genere entis ſimpliciter, imo ſimpliciſſime talis, obiectum infinitum per eſſentiam: ac proinde ſufficiens infinitam ſimpliciter infinitate diuina terminare cognitionem: quare reliqua nihil, metaphyſice loquendo, cognitionis, & repræſentationis addunt: cum, quaſi poſterius cognoſcantur, tum præcipue, quia tota veritas obiectiua diuina formaliter in eſſentia metaphyſica Dei, ſeu prædicato entis à ſe in

diuinis

diuinis est: ratione cuius reliqua diuina siue communia, siue personalia, vera adiectiue metaphysice sunt, habentque positiuam soliditatem essendi non apparenter, in quo veritas metaphysicè sumpta consistit: vt constat ex controu. de Trinit. l. 6. q. 2. & ex contr. 1. quare, cum cognitio à veritate, tanquam à formali specificatiuo, & primario obiecto specificetur, per se metaphysicè, & formaliter loquendo, ab essentia metaphysica adæquare specificabitur: quæ his opponi poterant (quod Dei cognitio, vtpote intuitiua, nequit vere concipi in vnum Dei prædicatum sine alio ferri) falsum esse constat ex dictis sæpe, tam hoc tomo quam controuersiis de Trinitate, & incarnatione, vbi docuimus cognitionem, etiam intuitiuam, præcisiuam ex parte obiecti esse posse; secundo, eo admisso, solum probat reliqua ab essentia obiecta necessaria simul cum essentia cognitionis diuinæ obiecta esse debere; non autem specificatiua formalia, seu ratio, sub qua, ab ea attinguntur, sed solum materialia, quæ ratione essentiæ, cui identificantur materialiter, iure identitatis, attinguntur.

CERTAMEN III.

Qui obiecta alia à Deo ad diuinæ scientiæ obiectum primarium & specificatiuum aduocant, confutantur.

1. NOn defuere, qui, licet Deum respectu cognitionis sui primarium obiectum & specificatiuum adæquatum esse docerent: imo, & cognitionis eiusdem, quatenus inde ad creaturas indirectè terminetur; ast respectu cognitionis Dei de creaturis directè immediate habitæ independenter ab eo, quod seipsum cognouerit, creaturas solas esse directum primarium specificatiuum, & adæquatum obiectum, docuerint: ita Scot. in 1. d. 35. q. 1. §. *Ad ista* (quidquid aliter eum in meliorem interpretur sensum Valentia. 1. p. d. 1. genet. q. 14. vt clare ostendunt Vasq. d. 60. c. 1. Soar. 3. de attrib. cap. 21.) sequuntur Scotum Gregor. d. 36. & alij in manuscriptis referentes nostrum Vasq. d. 50. & 60. citata: Cum tamen ille solum neget Deum, vel beatos cognoscere illas in seipso, tanquam in obiecto adæquate primario & specificatiuo suæ omniscientiæ & cognitionis obiectorum quorumque, vt semper asseruit: atque eo sensu Patrum testimonia, quæ cognitionem creaturarum à Beatis, vel à Deo in seipso, tanquam in medio fonare videbantur, constanter vbi vis exponit. Cæterum doctrina hæc duplicem ponit in Deo creaturarum cognitionem, alteramque ab altera omnino independentem, & inconnexam: quod repugnat prædicato scientiæ diuinæ, quæ, qua diuina præcise cognitio, è suo essentiali conceptu indiuisibiliter, etiam formaliter, infinita in suo genere per denegationem termini, adhuc extrinseci, quare & omniscientia esse debet. Vt cert. 2. ac sæpe alias in hac controuersia attigimus, fuseque controu. 1. monstrauimus: sicque & omniscientiæ infinitæ per denegationem termini, etiam extrinseci, è conceptu suo essentiali repugnat alia quauis obiecti cognitio, quoad substantiam, vel modum in illa ita infinita, adhuc formaliter, non inclusa.

2. Ad hæc cognitio illa alia directa creaturæ, atque à creatura ipsa tanquam ab obiecto primario, & specificatiuo Deo addita essentia sua à creatura, tanquam à termino specificante ipsam, penderet: quare nec maioris necessitatis, quam creaturæ ipsam specificantis foret; cum maioris longe necessitatis, quam creaturæ, etiam secundum statum possibilitatis præcisiuæ, quidvis diuinum sit esseque debeat: vt de inconnexione omnipotentiæ cum creaturis possibilibus ostendebamus controu. 1. d. de omnipotentia. Etsi enim possibilitas rerum necessaria sit, neque atque non esse: nec possibilia proinde possint ad impossibilia, siue ad impossibilitatem migrare: ast magis necessarius rerum possibilitate Deus est, magisque illi repugnat non esse, quam possibilibus impossibilitas repugnet: vt late ibidem ostendimus, fundaturque in doctrina Aristotelis 4. met. cap. 4. necessitatem vnam maiorem alia necessitate expresse admittentis. Tertio cum Deus creata non solum, vt possibilia, sed, vt absolute futura, & existentia directè, & independenter, à Deo tanquam à suæ scientiæ specificatiuo & primario obiecto, (horum sententia) cognoscat atque absoluta rerum existentia, & futuritio caduca de esse sit, & defectibilis: & cognitio ipsa Dei de illis iuxta hanc doctrinam caduca de esse, atque absolute defectibilis erit; quod diuino prædicato secundum intrinsecum sui conuenire repugnat: quarto demum infertur cognitionem hanc diuinam, & cognitionem alia, qua se Deus, & creaturas in se, tanquam in obiecto primario, & specificatiuo, indirectè & mediate (vt hi loquuntur) cognoscit, esse imperfectionem intrinsecus: & directam creaturæ cognitionem eo alterius creatura directa cognitione imperfectionem intrinsecus esse, quo creatura illa imperfectior, & imperfectior fit; iuxta dicta cert. 2. & doctrinam Aristotelis 3. met. tex. 15. & 1. de anima tex. 86. & alibi pluries; & tandem nequit non ex vtilitate obiecti primarij, & specificatiui creati cognitio diuina, quoad intrinsecum vilescere.

3. Secundo Arrubal noster. 1 p. t. 1. d. ... c. ... ait Deū obiectum primarium, & specificatiuum sua scientia esse, etiam vt versatur circa creaturas, atque ad illas repræsentandas porrigitur. Cæterum id muneris, non qua Deum, sed solum, qua omnipotentem, habere: vt verum omnino sit Deum habere in se rationem omnia creata cognoscendi, eo præcisè, quod in se omnipotentiam, siue illorum omnium virtutem, & principium habeat. Secuti illum sunt recentiores comprouinciani nostri, quos eius Doctoris asseclas non tam illius amor, quam in nostrum Vasquez, & eius Asseclam magnum Magistrum meum Daza odium, & inuidia, non multa laude, fecit, in eandemque sententiam ire mihi visus est Herize noster. 1. p. tract. 1. d. 5. c. 3. §. 1. qui sane inconsequenter negat rationem obiecti primarij, & specificatiui cognitionis diuinæ de creaturis, cognitioni ipsi, in qua formaliter, nec solum eminentialiter (quod satis ipsi est, vt omnipotentia obiectum primarium specificatiuum sit) contineantur, quod enim ait contineniam creaturarum in omnipotentia realem, robustioremque esse, in earum vero cognitione intentionalem, ac debiliorem, friuolum est. Nam, & intentionalis contineniia creaturarum in cognitione earum diuina, non ficta, & chimærica, sed vera, & realis est, sicuti vera & realis est illarum representatio: atque ex alia parte formalis, clarior, & expressior, quam earum in omnipotentia quod, vt in eius cognitione, tanquam in primario obiecto, & specificatiuo, clarior & expressior earum cognitio euadat, vt ad illas representandas clarius extendatur, magis proculdubio iuuat, quam robustior alia continentia earum in omnipotentia, quæ in linea physicæ actiuitatis, non in linea continentiæ intentionalis, & representationis, ad quam munus obiecti primarij & specificatiui spectat, tota continetur. Secundo quia citato loco ait: non solam omnipotentiam, sed, & cognitionem seu comprehensionem diuinam possibilium, quæ solum, est intentionalis, & debilis (vt ipse loquitur) earum continentia, esse medium, in quo possibilia omnia cognoscantur: ergo intentionalitas, & debilitas contineniiæ creaturarum in sui cognitione comprehensiua diuina non oberit, vt à Deo, vel beatis in ipsa, tanquam in obiecto primario, & specificatiuo cognoscantur.

4. Sed, missis Doctoris huius inconsequentiis, sic primo sententiam ipsam impugno. Ponamus enim per impossibile sublata omnipotentia creaturas possibiles manere possibiles: quod, etsi repugnet, admitti ad quæstionis examen rigidum debet, cum quæstionem, eiusque supositum non destruat; hæc siquidem solum est de obiecto formali primario, & specificatiuo, ratione cuius creaturæ cognoscantur à Deo; non autem de obiecto materiali, & pure terminatiuo, cuiusmodi esse supponimus creaturas, siue possibiles, siue existentes, videcunque illæ, possibiles, vel existentes sint, quod quæstionis non refert: quemadmodum quærimus: an si spiritus non procederet à filio, distingueretur realiter ab illo? quæ sane hypothesis impossibilis est, & tamen admittitur, vt inde dignoscatur, an à filio procedat, quia cum de fide distinguendus sit, si sublata per impossibile eius

à filio processione non distingueretur, rectè infertur à filio procedere; si autem adhuc ea processione sublata distingueretur, ob quam ponitur eius à filio processio, quia inferetur à filio distinctio & non ratione processionis ab illo. Pónamus secundo (id quod mihi, Arrubali, & eius in quæstione præsenti sectariis verissimum & certissimũ est) nempe Dei infinitatem in mutua attributorum, & essentiæ inclusione minimè stare, sed diuinam ob quam eius à filio processio ponitur, quare & ipsum à filio non procedere) essentiam de se formaliter infinitam esse absque attributi alicuius iuuamine. Tũ sic sublata per possibile vel impossibile à Deo omnipotentia adhuc ab ipso cognoscerentur creaturæ, si manerent possibiles: ergo ratio eas cognoscendi non est Deo eius omnipotentia, tanquam obiectum primarium, & specificatiuum suæ, vt ad illas porrigitur, cognitionis. Consequutio est legitima. Rectè enim infertur non esse rationem alicuius id, quo sublato, illud aliud nihilominus perstat. Antecedens probatur. Sublata à Deo omnipotentia Deus perstaret infinitus in essentia, vt aduersarij etiam fatentur, atque ipsum cognosceret: quandoquidem Dei erga seipsum cognitio, aduersariis etiam fatentibus, omnipotentiam pro obiecto primario, & specificatiuo nullatenus habet: ergo perstaret deficiente omnipotentia cognitio diuina infinita simpliciter, etiam per denegationem termini extrinseci. Patet consequentia; quia perstaret cognitio diuina ab obiecto, & potentia reali intentionali simpliciter, & è genere suo infinita per denegationem etiam termini extrinseci: ergo perstare Deo omniscientia est apertum: quia, ni omniscientia sit, infinita per denegationem etiam termini extrinseci è genere suo esse non posset: quandoquidem aliquid generis eiusdem restaret extra ipsam, quod addi ipsi posset: quemadmodum, & quantitati alicui infinitæ non ex genere suo, sed ex plurium partium coniunctione coalesceret, nec infinitas reliquas possibiles intra suam magnitudinem clauderet: iam vero, si ita infinita Dei scientia est, omniscientia necessariò, ac proinde creaturarum pro quovis earum statu possibilitatis, & scientiæ, erit, etsi per impossibile omnipotentia Deo deesset, vt in antecedenti dicebamus.

5. Dices ex hypothesi impossibili, quod omnipotentia deficeret, non esse imperfectionem, quod possibilia à Deo non cognoscantur, etsi per impossibile manerent, nec infinitæ perfectionis diuinæ scientiæ derogare, quod ea non repræsentet. Sicuti nec derogat in eo casu, quod omnipotentiam non repræsentet: neque Deitatis infinitati, quod ei attributum omnipotentiæ deficiat. Sed tamen neutra paritas præstat. Non vltima: quia omnipotentia infinitatem simpliciter talem Deitatis nullatenus formaliter constituit: quare nil mirum, si omnipotentia sublata formalis Deitatis infinitas simpliciter, & ex genere suo talis non deficeret. Non primum: quia sublata omnipotentia eius scibilitas obiectiuaque veritas non esset: quare, quod tunc non cognoscatur non esset defectus omniscientiæ Dei, sed obiectiuæ veritatis, quæ tunc non esset: quare infinitati scientiæ Dei non officeret: ast obesset, si possibilia, quæ eo casu ponimus permanere, non cognoscerentur: quia, & scibilia, ac vera obiectiuè forent: ad quæ, ni diuina scientia perringeret, omnia scibilia non repræsentaret: quare nec omni scientia esset, nec simpliciter è genere suo infinita. Dices secundo: Arrubalem, & alios loqui de omnipotentia radicaliter sumpta; quo pacto idem cum essentia est; non de omnipotentia formaliter: quare argumentum euanescit. Contra vero: quia facta impossibili omnipotentia formali, nec radicalis conceptus omnipotentiæ magis esset in essentia diuina, quam alterius cuiuspiam chimæræ. Secundo æquè est essentia diuina, immensitas, misericordia, bonitas, æternitas, ac cætera attributa radicaliter, atque est omnipotentia radicaliter: imo omnium indiuisim radix est: ergo radicaliter sumpta, prout sunt in essentia, omnia erunt obiecta primaria, & specificatiua & rationes cognoscendi creaturas possibiles, æquè atque omnipotentia radicaliter sumpta, quod hi Doctores negant. Tertiò sic sumpta omnipotentia nil aliud, quam essentia diuina est: ergo asseris solam essentiam esse obiectum primarium, & specificatiuum cognitionis Dei, non solum erga seipsum, sed etiam, quatenus creata pertingit contra tuam conclusionem. Quartò neque esse poterit comprincipium per modum speciei impressæ cognitionis creaturarum (vt Arrubal asserit, etiam de omnipotentia eodem modo à se intellecta) sed vnum, & idem principium cum illa. Denique exalio hæc, etsi ab asseclis Recentioribus pro sententia Arrubalis excogitata contra eius mentem est, qui de omnipotentia formaliter sumpta loquitur.

6. Impugnatur secundo sententia eadem: quia in omnipotentia quouis modo, siue formaliter, siue radicaliter sumpta, non continetur adæquatè plurium præcipue possibilitas, sed solum inadæquate, vt patet in actibus vitalibus, qui essentialiter pendent à potentiis vitalibus creaturarum viuentium, sicuti ab omnipotentia essentialiter pendent: atqui inadæquata continentia actiua non sufficit, vt in illa eiusmodi actus, siue tanquam in obiecto primario, & specificatiuo adæquato cognitionis earum cognoscantur creaturæ; ergo non ita cognoscuntur à Deo in sua omnipotentia. Minor probatur: quia alias vitales sui actus ab Angelis vel hominibus in suis vitalibus potentiis, in quibus actiuè inadæquatè continentur, eodem modo cognoscerentur; quod, ne partialiter quidem fieri posse aduersarij admittunt, debentque fateri: ac proinde omnipotentiam non esse adæquatum specificatiuum, seu medium, siue totam rationem cognoscendi possibilia creata contra suam conclusionem debent fateri, vt de se est perspicuum: nec satis est in omnipotentia, in qua potentiæ vitales nostræ actiuè continentur, esse continentiam mediatam, actus vitalis creati, etiam, prout à potentiis vitalibus procedunt possuntve procedere. Contra primò: quia saltem, sicut non continentur adæquatè, & proximè in ratione entis, ita neque in ratione veri, & cognoscibilis. Cum autem ea continentia adæquata actiua necessaria sit ad specificationem, & rationem cognitionis rerum contentarum, proxima adæquata necessario erit expectanda vt in actum prodeat earum cognitio: nam non, nisi à potentia proxima adæquata potest actus exerceri: quare ad specificatiuum & motiuum cognitionis creaturarum suas partes potentiæ vitales necessario obibunt, nec totum specificatiuum & ratio cognoscendi possibilia omnipotentia, vt hi volunt, erit. Secundo in actibus liberis, cum assistente omnipotentia & posita per ipsam potentia, indifferens hæc maneat, non magis cognoscetur in eis determinatè consensus quam eius negatio: quod si dicas conclusionem esse de cognitione possibilitatis, qua vtriusque extremi est, & in omnipotentia cognoscitur: nil præstat.

7. Acrius pugno: quia in respectu ad possibilitatem præcisè non est potentiæ creatæ vitalis ad omnipotentiam subordinatio, sed solum in essendo, & operando absolutè. Neque enim ex eo, quod possibilia respectum essentialem dicant ad omnipotentiam, habent etiam, vt postea ad potentias creatas referantur: sed ex eo, quod absque illis poni in rebus repugnet, quia principium essentiale earum actionum potentiæ creatæ sunt: quod non inde habent, quod omnipotentia alterum sit earundem comprincipium: vnde rursus arguo: quia actiua continentia, siue actiuitas omnipotentiæ non est in ordine ad possibilitatem rerum, sed in ordine ad earum executionem, & absolutam positionem: quare omnipotentia, qua actiua, seu ratione continentiæ actiuæ, ad rerum possibilitatis, quam actiuè non efficit, cognitionem inferuire non posse argumentum proximum nostrum euincit: & patet ex data solutione. Non enim possibilitatem ponit, sed supponit, vt earum absolutam existentiam ponere queat cognoscendam; ad possibilitatem vero earum cognoscendam, non, qua actiua, seu continens eas actiuitate sua omnipotentia est; sed qua terminus essentialis respectu earum, inseruire poterit. Is autem respectus æque primo, imo indiuisibiliter in vtrumque essentiale suum principium fertur, respicitque: nempe in omnipotentiam, & potentiam creatam, neque in alteram ratione alterius.

8. Tertiò eandem sententiam impugno. Scientia in Deo prior est quam omnipotentia: ideo enim *Deus omnipotens, quia omniscius*, non cõtra in cõmunioti sentẽtia, præcipuè nostr

nostri Herize, contra quem pugnamus, & reliquorum, qui cognitionem Dei eius essentiam asserunt, omnipotentiam vero eius attributum: ex aliis vero, qui in Deo potentiam intellectiuam cognitione Dei anteriorem, & ante vtramque conceptum entis à se, vel alium quempiam, in quo essentiam metaphysicam Dei constituant, recognoscunt, plures qui omnipotentiam in Dei voluntate collocant, eiusque affectibus: atque vniuersim, cum in Deo potentia etiam ad extra operatiua rationabiliter, nec aliter operatiua sit: ea cognitionis prioritas respectu omnipotentiæ admitti debet: ergo, cum nondum metaphysice sit omnipotentia, quæ specificare ac mouere Dei cognitionem ad creaturas deberet, est cognitio infinita ex genere suo, & omniscientia: quare, & cognitio earum ab alio anterius præcedente specificata. Negat Herize (cuius maxime solutio refert) consequentiam: quia de ratione pure termini, ac non specificatiui, seu rationis formalis cognoscendi; non est, quod sui cognitionem præcedat: vt patet in possibilibus, quæ cognitionem diuinam non præcedunt, nec sunt eius specificatiua, sed pure terminatiua obiecta, ad quæ sola ipsorum positione extenditur aliunde præhabita diuina cognitio. Sed contra: ergo omnipotentia, antequam supponitur aliunde habita cognitio, & representatio de se creaturarum possibilium, vt argumentum probat, ratio, & specificatiuum cognitionis creaturarum ex tua hac solutione (qua specificatiuum & motiuum cognitionis debere supponis præcedere) minime est. Apparentius negaret consequentiam; quod scilicet, omnipotentia in alio genere, obiecti, scilicet, specificatiui, etiã ordine essendi metaphysico, sit cognitione posterior, prior non sit: vt de verbo, & Spiritu S. quos è sui vel cognitione vel amore procedere asserunt: ac proinde eis in genere essendi posteriores sunt, ad quos tamen obiectiue præcedunt, philosophantur. Verum contr. de Trinit. d. 6. sic philosophantes confutauimus: & vniuersim mutuam causalitatem causarum, quæ ad causandum sui existentiam requirunt, diximus contr. de causis & in fine controu. de incarnatione.

9. Denique quarto eandem doctrinam impugno ex cognitione diuina de rerum negationibus, quæ actiue in omnipotentia non continentur: imo rerum, quæ actiue in omnipotentia continentur remotiones sunt. Ergo negationem possibilium cognitio diuina non habet pro specificatiuo, & ratione motiua omnipotentiam actiuam earum in ipsa: & tamen aliunde habet rationem representationis formalis earum: ergo, & habebit aliunde, quam ab omnipotentia esse formalem repræsentationem rerum possibilium. Dices cognosci habitum per negationem iuxta vulgare axioma: atque illum actiue in omnipotentia contineri. Sed an inde probabitur contineri actiue in omnipotentia negationem proxime, vel remote, quia habitus, cuius remotio est, in illa actiue continetur? hoc autem necessarium est, vt ratio tuæ conclusionis persistat. Secundo cum habitus seipso sit formalis suæ negationis remotio, implicat per illum, adhuc remote, causari eius negationem, quam seipso excludit, ab omnipotentia: quare, ne remote quidem, per illum, seu medio illo, actiue eius negationem in omnipotentia contineri: illud autem axioma solum vult maiorem vel minorem imperfectionem entitatiuam negationis, non, nisi cognito habitu, quem à rebus remouet, cognosci posse: nam tenebras non, nisi media luce cognosci videriue posse vel non posse non visa luce videri suo modo rediculum est & repugnans: cum lux tenebrarum remotio sit: quare, vbi ea videtur, tenebræ videri non possunt. Respondebis cum recentioribus memoratis Arrubalis assectis: continentiam actiuam habitus in omnipotentia, non esse causæ necessariæ, sed liberæ, quæ est potestas indiuisim, ad eum, & eius contradictorium apponendum: quare, & eius remotio, seu negatio actiue in omnipotentia continetur. Verum, si omnipotentiam in Dei voluntate formaliter hi recentiores constituerent, locum solutio haberet; constituta vero in alia formalitate, & prædicato diuino locum non habet. Etenim potestas libera ad vtrumvis præstandum voluntatis formaliter, qua talis, est; non autem adiunctarum, & quasi subditarum ipsi, quoad vsum, & exercitium, facultatum: vt patet in nostris voluntatibus, quæ, ideo liberæ sunt ad effectus mediis facultatibus efficiendos, quia administris potentiis sibi subditis vti possunt, ac non vti; non quia potentiæ aliæ de se se operari, & non operari pro suo libito queant: quatenus siquidem de se est, operari tantummodo valent, & si à libera nostra voluntate possint ab exercitio suspendi: secundo: quia, eisdem fatentibus, negationem identitatis hominis & equi, & reliquarum chimærarum necessarias negationes Deus cognoscit: cum tamen earum habitus, v. g. identitatem hominis & equi nequeat Deus absolutè, necdũ libere, efficere: Ergo possibiles, imo necessarias has negationes absque vlla earum continentia in omnipotentia actiua, adhuc somniata, per habitum cognoscit Deus. Tertio omnes chimæras, quæ dubio procul in omnipotentia actiue non continentur, nec Deo (vt fert recentissimum aliquorum insomnium) idemetificantur, Deus cognoscit: ergo aliunde, quam à continentia extrinsecorum in omnipotentia, Dei habet cognitio, vt ad extrinseca obiecta porrigatur.

10. Concludamus igitur cum nostro Vasquez d. 40. & 60. citatis è sola essentia metaphysica Dei, tanquam primario obiecto specificatiuo adæquato totam cognitionem diuinam in suo, atque è suo genere simpliciter infinitam, etiam per denegationem termini extrinseci, ac subinde omniscientiam formalem cognoscibilium omnium euadere, vt sola earum positione ipsi vel physice, vel metaphysice extrinseca egeat, vt ad ea extendatur: quare ad diuina attributa primum: deinde ad possibilia omnia, tam positiua, quam negatiua, & rationis entia, siue impossibilia: postmodum ad conditionata futura, ac demum ad absolute futura absque vlla sui variatione extendatur: vt optime obseruauit, citatis locis Vasquez noster; quo etiam respexit Dionysius 7. de diuinis nominibus. *Neque enim*, inquiens, *ea, quæ sunt, ex his, quæ sunt, nouit diuina mens, sed ex se & in se* &c. Et Lactant. 3. diuinar. instit. c. 3. *in se ipso habere propriam scientiam non hominis sed Dei est; mortalis autem natura non capit scientiam, nisi, qua veniat extrinsecus.* Duo huic conclusioni obiici poterant primum: Dei cognitionem vtpote intuitiuam, non posse non ferri in rem, sicuti est: quare nec in suam essentiam præcise, sed ipsis omnibus identificatam & vnissimam, sicuti solum est. Sed cognitionem, intuitiuam etiam, posse ex parte obiecti præscindere ostendimus sæpe contr. de anima & de visione Dei, & de scientia animæ christi: atque illud *sicuti est* in visione tantum significare non cognosci rem per illam abstractiue, per alienas species, & admodum alterius. Secundum est, obiectum, primarium saltem, & specificatiuum, diuinæ cognitionis non posse ipsi identificari, vt diuina omnia ipsi identificantur: nihil enim sibi ipsi speciem tribuit, sed potiùs est, quod illam ab alio recepit: hoc argumentum contra Arrubalem, & reliquos, æque militat, qui Deum totum vt in re est, vel aliquod eius prædicatum primarium, & specificatiuum docent: respondeo tamen verum esse antecedens de diuinis prædicatis ipsi cognitioni formaliter identificatis, quod nullum aliud præter ipsam habet: quare ipsi soli repugnat seipsam specificare, non autem essentiæ diuinæ, vt dicebamus cert. 2. num. 7. Vbi de eius etiam prioritate respectu diuinæ cognitionis quid verosimiliter dici possit statuimus.

Pro Arrubalis sententia, & sua obiiciunt memorati recentiores inter obiectum primarium specificatiuum, & obiectum materiale, & pure terminum cuiusvis cognitionis debere esse respectum aliquem transcendentalem, qui solum est in creaturis ad Deum, qua omnipotentem, ac proinde, qua talem, solum modo debere esse Deum obiectum primarium & specificatiuum cognitionis suæ de creaturis. Antecedens de respectu in genere entis est falsum; & si verum esset debere esse in obiecto primario, & specificatiuo ad secundarium, ad quod ex illo mens duceretur, quasi filo connexionis illius ab ipso, ad secundarium; quem in omnipotentia ad creaturas recentiores ipsi merito non admittunt. Est igitur verum antecedens de connexione in genere scibilis, quæ inter Dei essentiam, & creaturas adest vt ex dictis patet. Denique, pro specificatione cognitionis cuiusque creaturæ ab ipsa, dices, alias confundendas esse in eandem omnium creaturarum cognitionem. Respondeo; id quidem, si quoad intrinsecum cognitionis diuinæ loquamur, non solum verum esse, sed necessarium: cum essentia sua infinita Dei scientia, & omniscientia sit, vt diximus: reliqua ex dictis euanescunt.

QVÆSTIO VI.

Præcedantne alia, quasi actiue ad diuinam scientiam ex parte potentiæ vel obiecti.

RELIQVA quæ ex parte potentiæ, vel obiecti creatam scientiam præcedere solent, duo sunt. Alterum habitus, qui ex parte potentiæ præcedere sæpe à pluribus dicitur. Alterum species obiecti cogniti, & quamuis habitus omnes (supernaturalibus exceptis) ad species reuocarim, quæ ex parte obiecti se tenent, de anima disputans; tamen oppositum in præsentiarum suppono, vt nihil quod ab aliis disputari possit, indispuratum omittam.

CERTAMEN I.

Nullus habitus cognoscitiuus in Deo est admittendus, idemque est de volitiuo habitu.

1. DE supernaturalibus habitibus nemo hactenus in Deo, eiusque potētiis esse cōcedendos, somniauit: hi siquidē solum dantur ad actus altioris ordinis, quàm potentiæ, vt hæ nimirum vltra intrinsecam, & naturam virtutem superioris ordinis rebus agendis proportionentur atque eleuentur: id quod Deo, eiusque potentiis, qui in supremo rerum ordine de se realiter, & formaliter, ac metaphysicè sunt, prorsus repugnat. Secundò ex eo, quod ea ad habitus supernaturales admittendos improportio cum actibus, ad quos admittuntur, in potentiis requiratur, infertur etiam eiusmodi potentias, pro quibus supernaturales habitus admittuntur, de se insufficientes, & partiales potentias esse: quod etiam diuinis potentiis tam physicè, quàm metaphysicè contradicit, vt vidimus sæpè, atque ex illo nostro principio certissimo (scilicet diuina omnia prædicata infinita e genere suo per denegationem termini, etiam extrinseci esse debere) euidenter deducitur: quare lis tota præsens de habitibus, quos naturales vocamus solummodo esse potest, & quidem, licet acquisitis habitibus produci ab actibus in creatis contingat, id in diuinis euenire, eoque sensu acquisitos esse non posse certissimum. Restat ergo de intrinsecis habitus acquisiti prædicatis facilitandi potentiam, determinandi, seu inclinandi ad suos actus potiùs, quàm ad oppositos, v.g. ignorantiam, & errorem, examinare, an in Deo dentur potentiæ intellectiuæ Dei formaliter superadditi.

2. In ea vero quæstione Henricus 1.par.art.37.q.1.& 2. Mairon.in 1. dist.36. qu.1. art.1. Arriaga disp.15. sect.3. sub sect.4. tam intellectui, quam voluntati diuinæ habitus metaphysicè ab eiusmodi potētiis diuersos concedunt: tum, quia in eiusmodi potentiis facilitas ad suos actus Deo adest: tum, quia nemo Deo negare potest, tam voluntatis virtutes, vt misericordiam, iustitiam, & similes, quam virtutes intellectus ab Aristotele numeratas 6. ethic. cap.3. prudentiam, scientiam, & artem, quæ necessariò habitus sunt. Reliqui tamen Theologi tam prisci, quam iuniores nobiscum censent eiusmodi habitus potentiæ intellectiuæ, adhuc formaliter, & metaphysicè, superadditos non esse admittendos: ita Salas 1.2.tract.11. disp.2.Val. 1. par. qu.14.punct.1.Suar.disp.30.metaph.sect.15.n.10. sect.16. num.68.3.de attrib.cap.1.num.1.Ruiz disp.4.sect.4.Albiz. disp.1.sect.1.num.10.Hemelm.tract.4.disp.7.cap.1. Alarc. disp.1.cap.1. num.5. Sfortia. lib.1. num.42. Fasol. qu.14. art.1. dub.5. Ribadeneyra. Quiros, & alij apud ipsos. Ribadeneyra, d.2. citata cap.6. n.77. quia hi habitus solum assignari possunt potentiis plusquam logicis intellectionis, aut volitionis, quæ in Deo non dantur; sed fallo innititur principio, vt constat ex quæstionibus antecedentibus. Quiros disp.35.sect.4.n.26. probat: quia in Deo ea solum potentia intentionalis danda est, quæ, satis sit, vt denominetur Deus intelligens, & amans, ad quod opus non est, neque habitu neque potentia physica, cuius solius, est habitu iuuari; sed sola substantia Dei, quæ sola denominatur intelligens, & amans: sed certè præter capacitatem subiecti denominationum earum, vel in ipsa capacitate imbibitur potentia intentionaliter actiua (siue formalis ea sit, atque essentiæ metaphysicæ Dei metaphysicè superaddita, vt nos censemus, siue in essentia Dei metaphysica inclusa, vt alij opinantur) ac proinde, in ea linea actiuitatis intentionalis, ab ipso Quiros admissæ, potest concipi conceptus facile operatiuæ superadditus metaphysicè: quod solum ab aduersariis contenditur. Vnde impugnatur ratio adducta: quia ad conceptum & denominationem cognoscentis, & amantis facilè, satis non est potentia præcisè cognoscendi, & amandi, sed potentia facilè amandi, & cognoscendi: ac proinde potest prima ratio concipi in Deo, sine fictione potentiæ, sed potentiæ veræ, quæ in Deo est, quin eius facilitas, quæ in eo etiam est, concipiatur; ni id aliundè ostendatur impossibile.

3. Ostenditur autem primò: quia habitus, seu facilitas operandi suos actus est perfectio in genere potentiæ: atqui potentia diuina, qua diuina, est summè perfecta in genere potentiæ: ergo potentia diuina, qua diuina in suo conceptu formali includit facilitatem ad suos actus: ac proinde potentiæ intellectiuæ, seu volitiuæ diuinæ superaddita metaphysicæ formalis facilitas non aderit. Confirmatur, quia facilitas formalis his solum potentiis superaddita cogitari potest, quæ secundum se, vel difficiles sunt, vel impeditæ, aut saltem non expeditæ: at horum quoduis imperfectio est, quæ in potentiam diuinam veram, præcise etiam sub conceptu potentiæ diuinæ consideratam, cadere nequit: ergo neque illi potentiæ habitus formalis metaphysicè superadditus potest verè, ac non fictè cogitari. Minor est certa metaphysicè, atque insuper probatur: quia difficultas ad primum actum solummodo esse potest: in potentiis enim ad primum actum expeditis, & facilibus, v.g. calefactiua, vel visiua, nemo superadditum habitum somniauit, somniaretve: in Deo autem vnicus tantum actus intellectionis, vel volitionis, quoad intrinsecam eorum formalitatem, adhuc metaphysicam est: considera ergo potentiam intellectiuam diuinam formaliter sumptam cum obiecto primario, & specificatiuo eius adæquato: an dices difficulter, ac non cum summa expeditione in illum actum intentionalem prodire. Minimè: ergo is à potentia nuda diuina præcisè sumpta facile prouenit: ac proinde metaphysicè intrinseca illi facilitas, nō autem superaddita est: ad alium autem actum superaddi nequit, cum alius actus, siue intellectionis, siue volitionis diuinæ in Deo non sit. Aliud verò intrinsecum habitus prædicatum inclinandi potentiam intellectiuam Dei, atque impellendi in certam cognitionem potius, quam in ignorantiam, vel errorem circa obiectum, constat potentiæ indifferentis ad omnes eos actus imperfectionem potentiâ diuina indignam continere, quæque perfectione intrinseca, & essentiali potentiæ diuinæ sine superadditto metaphysicè prædicato excludatur.

4. Ex his facile diluitur ratio, quam n.2. contra nostrum Quiros attigimus. Negandum enim est, posse concipi in Deo rationem potentiæ diuinæ, veræ, ac non fictæ, sine conceptu facilitatis, expeditionis, atque determinationis, seu impulsus in actum suum certum potiùs, quam in errorem. Nec quidquam præstare possunt metaphysicæ distinctiones esse, & attributorum, cognitionisque, & volitionis: licèt re ipsa ea omnia in Deo identificentur. Siquidem nihil eorum, quæ ita in Deo distinguimus, diuinaque prædicata vera sunt, in alterius essentiali, & metaphysico conceptu, qua diuina sunt, continetur, sicut facilitatis ad suos actus conceptum in potentia diuina, qua diuina, includi monstrauimus: imò eundem indiuisibiliter potentiæ diuinæ conceptum esse. Nec refert summam perfectionem metaphysicam prædicati diuini non includere perfectionem, nisi sui generis, & signi, non autem alterius generis, & signi posterioris; alioqui in summa perfectione metaphysica essentiæ diuinæ omnia attributa diuina, contra nostram sententiam metaphysicè claudentur; atqui habitus

habitus perfectio diuersi generis, & signi metaphysice posterioris à genere, & signo potentiæ diuinæ est: ergo non spectat ad perfectionem diuinæ potentiæ. Negatur tamen facile Minor: nam facilitas potentiæ essentia sua summe perfectæ, ac non indifferentis ad actus erroneos, vel certos, bonosque, vel malos (cuiusmodi est diuina) ad idem signum, & conceptum metaphysicum potentiæ spectant; licet in creatis, & imperfectis potentiis diuersum quid, non solum metaphysice, sed physicè sit.

5. Oppones tertio, & difficilius, pro habitibus voluntatis diuinæ, (de quibus hic etiam diximus: ne eadem quæstio, atque ex eisdem principiis dirimenda controuersia de voluntate repetereretur) virtutis moralis diuinæ propensiones voluntatis in eorum obiecta v. g. misericordiæ, iustitiæ vindicatiuæ, & distributiuæ (quæ Deo intrinsecæ ante suos actus, & effectus sunt) nequeunt in nuda voluntate Dei metaphysicè constituti; alioqui diuersa attributa à voluntate Dei non essent: imo voluntatis diuinæ attributum ex eis omnibus propensionibus ad ea obiecta virtutum moralium conflaretur: ac proinde ex misericordia, iustitia, fortitudine &c. adde facilitatem, & propensionem hanc, si de conceptu potentiæ volitiuæ sit, indiuisibiliter, etiam metaphysicè, in omnes actus honestos ferri debere: quia infinita è conceptu, & genere suo est per termini, etiam extrinseci, denegationem, vt sæpè diximus, atque de omnipotentia ostendimus. Vnde iustitia à misericordia, ne formaliter quidem, & metaphysicè distinguetur: vnde non minus erit vera hæc propositio: *Deus, qua misereors punit, & qua iustus peccata remittit*: quam hæc: *Qua misereors peccata remittit, eaque qua iustus punit*, quod est paradoxon à Theologia merito explosum. Hæc, me iudice, summa in re præsenti, ac iuxta principia nostra difficultas.

6. Respondetur tamen, præcipuam difficultatem hic tactam, etiam in opinione aduersa admittente habitum in voluntate diuina ab hac formaliter, & metaphysice diuersum, locum habere: etenim facilitas, seu habitus ad honestè operandum vniuersalis, quæ moralis sanctitas Dei est, negari Deo nequit: in quo cum infinita in genere moris, & sanctitatis moralis facilitas, seu habitus, & propensio ad omne honestum formaliter indiuisibiliter cõtinetur, iuxta rationem, & paritatem omnipotentiæ: neque enim, sicuti nobis, Deo pro diuersitate materiæ diuersæ sunt difficultates in distinctarum virtutum exercitio diuersis habitibus expediẽdæ: vnde propositiones illæ obiectæ æque vtraque verificabitur, quare difficultas hæc non tam contra hanc conclusionem, quam contra illud nostrum firmissimum principium est: quod amplius patet: quia in Deo actus voluntatis vnicus, & indiuisibilis est circa seipsum, omnem in se perfectionem actuum voluntatis claudens, ad quem nulla impotentia volitiua difficultas est; sed summa potius necessitas. Item neque in hoc, vt ad hoc, vel illud obiectum virtutum moralium eademmet Dei volitio, sine vlla sui intrinseca mutatione extendatur, vlla difficultas, apparet habitu expedienda; sed sola ad summum extrinseca denominatio, & obiecti extrinseca positio additur, vt de liberis Dei actibus diximus controu. de volunt. licet pro hoc statu libertas hæc diuinorum actuum ad plenum inexplicabilis sit. Inde verò horum attributorum distinctio metaphysica ex parte obiecti pendet: quare ea libertate inibi pro nostro modulo explicata, & eorum distinctio opportunius, commodiusque explicabitur.

CERTAMEN II.

Nulla in Deo speciei impressæ ratio ab obiecti ratione metaphysicè diuersa admitti debet.

1. CVm duplex obiectorum diuinæ cognitionis genus sit, primarium nempe, eiusque adæquatum specificatiuum (quod Deum ipsum esse diximus) & secundarium, seu terminatiuum solum; de vtroque an ad sui cognitionem specie aliqua potentiam intellectiuam Dei adiuuet? vocari in quæstionem potest. Et noster quidem Arrubal. to. 1. disp. 31. c. 3. ad diuinam cognitionem, quatenus ad extrinseca & creata obiecta terminatur, diuinam omnipotentiam, tanquam principium ex parte obiecti determinans, & influens, nec solum terminans, concurrere, ac proinde munus speciei impressæ obire putauit: ita vt verum sit, Deum habere in se principium omnia creata cognoscendi, quia habet in se principium omnia producendi. Respectu autem cognitionis sui nullam speciei impressæ rationem in Deo recognoscit; sed solam rationem obiecti specificatiui, quam adstruxerat disp. 29. c. 3. vt. q. proxima referebamus; Ledesma. q. 9. de diuina perfect. a. 2. conclu. 3. de specie impressa respectu cognitionis diuinæ circa creata refertur sensisse in Deo esse rationem formalem repræsentatiuam creaturarum, quæ speciei impressæ rationem ad ipsarum cognitionem habeat: ita apud Pasqualigo disp. 23. sect. 2. num. 11. à quo etiam refertur Vazquez dist. 60. c. 2. & 3. & Arrubal disp. 30. c. 3. & 4. sed mala fide vterque recitatur, vt de Arrubale constat ex proxime dictis, Vazquez solam speciem expressam creaturarum in Deo agnouit. Referri verosimilius possent alij, qui in idea diuina omnipotentia, vel alio prædicato Dei cognosci ab ipso creaturas, docent: sed cognosci in alio tanquam medio diuersum est, atque cognosci per illud tanquam per speciem impressam, de cuius ratione non est, vt præcognoscatur. Circa cognitionem sui noster Granados 1. p. disp. 1. num. 9. respectu cognitionis sui in Deo veram speciei impressæ rationem admittit, quem Recentiores alij, non omnino Theologicæ rei ignari, postmodum in manuscriptis secuti sint: imo Vazquez etiam noster disp. 60. c. 1. n. 5. fine. Deo rationem speciei impressæ æquè, atque expressæ videtur tribuere; licet mihi exploratum non sit, an id ex propria sententia doceat, an, vt punctum propositæ ibi difficultatis resolutione expediat, cursim ea, quæ dici de Deo respectu suæ cognitionis, vtcumque possent, recensens. Atque extremum hoc mihi verosimilius circa eius mentem videtur: denique posset aliquis in Deo veram speciei impressæ realis virtualis, non formalis, rationem ponere, sicuti, & veram rationem potentiæ realis virtualis actiuæ, vt hæc ex parte obiecti in ordine suo realis virtualis actiuitatis compleretur.

2. Dicendum tamen nobis iuxta præfixum certaminis titulum primò est: non dari in Deo rationem veram speciei impressæ respectu cognitionis sui metaphysicè rationi obiecti primarij illius superadditam. Vt clarius huius conclusionis veritas ostendatur, statuendum est duplex solum munus intrinsecum, & essentiale speciei impressæ notum hactenus iuxta varias opiniones esse. Alterum iuuandi, & complendi potentiæ cognoscitiuæ actiuitatem: alterumque, vt aliqui volunt, determinandi indifferentiam potentiæ ad obiectum hoc potius, quam illud cognoscendum: vtrumque autem munus essentialiter supponit obiecti, pro quo in eis substituit, vel absentiam, ac distantiam, vel improportionem, vt se ipso ea munera obeat: vbi enim obiectum de se proportionatum, & accommodum potentiæ, satisque illi præsens, & coniunctum sit, species ipsius impressa, vt cognoscatur, omnino superflua iudicanda est, ac prorsus reieganda, vt constat ex his, quæ diximus latè controu. de speciebus impres. ad tract. de anima: vbi eam ob causam plurium, sensibilium etiam, obiectorum species impressas, vt à suis sensibus percipiantur, omnino reiecimus. Ex hoc autem notato facile, neque ex vno tantum; sed multiplici ex capite conclusio hæc prima suadetur.

3. Primo: quia speciei impressæ ratio, & essentia est obiecti non satis coniuncti, aut improportionati vicariam esse: atqui Dei essentia, nec magis distans, minusue coniuncta identice intellectui diuino est, minusue ipsi proportionata, quam species illa: ergo nequit esse vera vicaria species, adhuc metaphysice superaddita essentiæ Dei, vt hæc ab intellectu diuino percipiatur. Sed dices: essentiæ Dei vere conuenire munera dicta speciei impressæ, vt fatemur: ergo eius ratio vere datur in Deo. Sed rogo, an conueniat essentiæ Dei vere pro se ipsa substituere, ac sui vicariam vere, ac sine vlla fictione nostra esse? Erit enim mirabile aliquid sui vicarium substitutum, ac delegatum vere, & realiter esse. Hoc autem argumen-

tum solum contendit essentiam Dei (& idem est de quouis alio prædicato diuino) non posse sui ipsius verè, ac reipsa vicarium, & substitutum esse, ac proinde neque speciem impressam ad sui cognitionem. Dices secundo: eorum munerum rationem esse extra conceptum essentiæ metaphysicæ Dei, quæ sola ratione entis, seu substantiæ à se continetur, in quo esse determinatiuum intellectus diuini ad sui cognitionem non clauditur: ergo est ratio superaddita essentiæ metaphysicæ Dei: ergo & speciei ratio est Deo superaddita. Negatur tamen secunda consequentia: licet enim ea ratio superaddita sit prædicato entis à se; est tamen ratio obiecti, seu veri, vt de se patet: vltra hanc vero rationem quæritur in Deo detur speciei impressæ ratio: quam non dari ostendimus, quia suimet vicaria ad sui cognitionem essentia diuina vere, ac sine mentis fictione esse non potest.

4. Probatur secundo conclusio: quia speciei impressæ, hactenus notæ ratio essentialis est iuuare, complere, ac determinare actiuè physicè potentiam cognoscentem, vt verior, & communior sententia fert. Inde verò duæ aliæ probationes obueniunt. Prima quod partialem actiuitatem ad obiectum, siue physicam, siue intentionalé, atq; indeterminationem ad obiecti cognitionem in potentia supponat: atqui indeterminatio hæc, & partialitas, seu inadæquatio actiuitatis ad cognitionem obiecti, & imperfectio ex parte potentiæ intellectiuæ est, quæ in Deum cadere nequit, qui omnino perfectam, & adæquatam potentiam necessario habet, estque determinatus ad cognoscendum quidquid est cognoscibile etiam in particulari: ergo Deo repugnat species. Nec valet: actiuitatem, & determinationem speciei se tenere ex parte obiecti; non autem ex parte potentiæ: quare hanc in sua linea adæquatam perfectissimam, & determinatam esse posse, etsi ex parte obiecti, in eiusque linea ab specie impressa iuuetur, ac determinetur: quemadmodum licet voluntas diuina ex parte potentiæ adæquata, & perfectissima sit, tamen non respuit iuuamen cognitionis sui obiecti, vt in illud feratur. Contra tamen: quia, licet in creatis eæ duæ lineæ actiuitatis sint respectu cognitionis, est quia partialitas, & indeterminatio ad cognitionem obiecti potentiam creatam non dedecent, sicut dedecent diuinam: ast, cum ratio principij productiui intellectionis sit ratio potentiæ intellectiuæ si adæquatum principium non sit, in sua linea inadæquatum principium erit: linea vero obiecti à linea potentiæ intellectiuæ diuersa est linea terminandi, & mouendi tanquam medium, aut motiuum ad sui, vel alterius obiecti cognitionem: in quo nulla actiuitas, seu ratio principij intellectionis actiui adest. Paritas ex iuuamine voluntatis ab intellectione sui obiecti nulla est: quia ad amorem cognitio obiecti actiuè non concurrit, vt docuimus tract. de anima. controu. de volunt.

5. Ex eodem principio rationis essentialis speciei impressæ iuuandi scilicet, & complendi, ac determinandi incompletionem, & indeterminationem potentiæ sic infero secundo (eritque tertia nostræ conclusionis probatio) ergo vbi physica productio, & actiuitas ad cognoscendum est repugnans, repugnat etiam ratio, & essentia impressæ speciei. Dices primo: etsi in Deo non detur potentia intellectiua actiua physice cognitionis: ast per nos dari vere actiuam intentionaliter: ergo dari poterit ratio comprincipij ex parte obiecti vere intentionaliter actiui. Et speciei impressæ, etsi primam consequentiam admitteremus, negare possemus secundam; quia id totum per se, nec per sui substitutum, essentia Dei ad sui cognitionem solummodo præstare posset iuxta argumentum primum. Sed tamen, vt hoc secundum persequar contra est: quia, licet intentionalis actiuitas intellectus diuini ad cognitionem secum identificatam, admittatur, ideo tamen admittitur, quia principium vitale est, vt Deus intellectione vere viuat: ast ex concursu obiectiuo, qui ex se vitalis non est, non viuit Deus: ergo is, neque eius principium obiectiuum vere actiuum, adhuc intentionaliter admitti potest respectu intellectionis cum ipso vere identificatæ. Contra secundo: quia nulla vera actiuitas intentionalis, vltra vitalem (quæ in Deo, vt obiecto esse nequit) eiusdem ad se ipsum esse cogitariue potest, vt supra ostendimus Deo vt obiecto veram respectu cognitionis sui prioritatem negantes.

6. Dices secundò, admitti à nobis in notabili probationibus his præmisso eam opinionem, licet minus probabilem, & communem: quod, scilicet, munus speciei impressæ non sit determinare potentiam actiue, sed solum extrinseca obiecti sui propositione. Sed, licèt hæc sententia, sola sui propositione, suam satis falsitatem prodat, satisque à nobis confurata sit controu. citata de speciebus impressis; in ea tamen vel maxime vrget argumentum nostrum primum: quia, si sola extrinseca obiecti positione ac propositione indifferentia potentiæ cognoscitiuæ determinatur sufficienter ad illud cognoscendum nullo alio quam obiecti proportionati positione, & coniunctione opus erit. Secundò determinatio potentiæ cognoscitiuæ pura per speciem ad hoc potius, quam aliud obiectum percipiendum supponit essentialiter indifferentiam potentiæ ad ea cognoscenda: atqui ea indifferentia in intellectu diuino ad se, vel aliud cognoscendum non est: ergo neque speciei ratio potest esse. Maior est per se nota. Minor probatur: quia intellectus diuinus determinatus de se est ad Deum, non autem indifferens ad Deum, vel obiectum aliud primò cognoscendum; quia nullo alio modo alia à se cognoscere potest, nisi quatenus se primariò cognoscit, atque inde eius cognitio infinita, ac omnis cognoscibilis repræsentatio formalis, & species expressa euadit, ita vt sola cognoscibilium reliquorum positione sine vllo intrinsecæ repræsentationis augmento, aut intentionali noua elicientia cognitionis diuinæ ea formaliter intellectui diuino, siue Deo formaliter intentionaliter repræsententur: denique terminatio, & specificatio cognitionis à nullo obiecto per speciem sui, sed se ipso formaliter exrinsece præstatur: id autem solum Deus respectu suæ cognitionis muneris obit.

7. Dico secundo: Non datur in Deo ratio veræ speciei impressæ virtualis ad sui intellectionem. Conclusio hæc neminem aduersarium habet: ne autem aliquem deinceps habeat, proponitur, & probatur: quia, vt ostendimus q. 3. cert. 3. actiuitas virtualis, siue ex parte obiecti siue potentiæ (de qua eo loci agebamus) sine distinctione virtuali virtutis ab effectu esse non potest: inter Deum autem obiectum, suique cognitionem necessariam distinctio realis virtualis nullatenus intercedit: quare neque ratio actiuitatis obiectiuæ, siue ex parte obiecti esse poterit: vnde neque speciei impressæ ratio. Vide quæ citato loco contra similem actiuitatem ex parte potentiæ intellectiuæ pro simili argumento proposuimus. Vt autem virtualem actiuitatem obiectiuam siue speciei impressæ, rationem respectu contingentis cognitionis Dei, siue contingentium obiectorum euertas; vide quæ in simili de potentia actiua virtuali respectu contingentis cognitionis diximus citato certam. 3. Nec refert rationem speciei impressæ virtualis non actiuitatem virtualem; sed veram virtualem determinationem potentiæ ad Deum cognoscendum potius, quam obiecta alia importare: tum quia vbi determinatio vera realis formalis in ipso obiecto, imò & in intellectu diuino est, vt concl. 1. ostendimus, frustra virtualis determinatio speciei, metaphysice adhuc; superaddita admitteretur.

8. Dico tertiò contra Arrubalem: diuina omnipotentia non habet rationem speciei impressæ respectu cognitionis diuinæ, quatenus creata repræsentæ. Probatur facile; quia id tantum est species impressa, quod, vel adiuuat, vel determinat, siue actiue, siue aliter potentiam cognoscentem ad cognitionem, seu repræsentationem formalem intentionalem obiecti: atqui omnipotentia, qua talis, formaliter, non adiuuat, nec determinat, siue actiuè, siue aliter potentiam ad cognitionem, seu repræsentationem formalem creaturarum: ergo non est species impressa respectu cognitionis earum. Minor (de qua solum dubitare aduersarij possent) suadetur; quia, vt suprà ostendimus, ipseque Arrubal fatetur, obiectum primarium specificatiuumque adæquatum diuinæ cognitionis, & repræsentationis, quantæ quantæ in ratione cognitionis, & repræsentationis quoad intrinsecum infinitæ, est (si metaphysicè loquamur) essentia metaphysica Dei, physicè autem, & identicè diuina omnia, seu simplicissima entitas Dei, diuina omnia indiuisibili identitate continens, ergo non magis omnipotentia, qua talis, quam immensitas erit species impressa Dei ad creaturarum cognitionem, physicè loquendo; metaphysicè autem sola essentia Dei erit. Secundò vrgentius: Et si ea omnia, physicè

physicè loquendo, totum, quod cognitionis intrinsecæ Deo est, etiam quatenus ad creata extenditur, ex parte obiecti adæquati diuinæ præsentent cognitioni; id tamen non præstant, vt species impressa; sed, vt obiectum primarium, & specificatiuum adæquatum diuinæ cognitionis: ergo nihil diuinum se gerit, vt species impressa cognitionis diuinæ creaturarum. Secundò probatur eadem minor; quia omnipotentia, qua omnipotentia formaliter adæquatè, est virtus productiua solum ad extra, in quo nullus respectus, nedum actiuitas, seu determinatio intrinsecæ cognitionis Dei continetur.

9. Secundo esse principium producendi, non est esse principium obiectiuum cognoscendi: ergo nec in Deo esse principium omnia producendi est esse principium obiectiuum omnia cognoscendi. Antecedens est certum: alioqui omnis causa esset species impressa ad cognitionem sui effectus. Secundò, quia alioqui, cum Deus causa adæquata omnium possibilium non sit (siquidem plura sunt, quæ essentialiter à causis secundis etiam dependent, vt patet in actibus omnibus vitalibus, atque actionibus omnibus eductiuis) Dei omnipotentia non esset adæquata species cognitionis eorum, vt Arrubal contendit; sed insuper causæ creatæ, siue actuales, siue possibiles ad speciei impressæ diuinæ cognitionis creatorum totalitatem, contra Arrubalis doctrinam, adnocatenur. Nec refert, eas etiam creatas causas in diuina omnipotentia contineri, vt supra q. 5. cert. 3. dicebam: vel enim eis proximè iuuatur, vt per modum speciei impressæ respectu cognitionis diuinæ, quatenus circa eos versatur effectus, se gerat, ac iam creatis causis: etiam ratio speciei impressæ ad cognitionem eorum creatura completur contra te, Deusque creata specie partiali egeret. Vel non iuuatur: & tunc specialis ratio actuum vitalium, & actionum quatenus à creata causa sunt, vel actu, vel possibiles in omnipotentia, à qua secundum eam rationem non sunt, species proxima, ac proxime vt species concurrens, omnipotentia non esset; licet esset species ad causas illas creatas videndas, quarum adæquatum proximum principium est. Si, iuxta rationem potentiæ, & connexionis creaturarum, ratio speciei Deo in sua omnipotentia concedi debeat, vt iuxta hunc philosophandi modum debet concedi: Consequentia prima patet in hoc discurrendi modo. Si enim ratio principij ratio speciei non sit, ratio principij omnium, ratio speciei impressæ omnium plane non erit. Diuina ergo omnipotentia ad futurorum cognitionem diuinam requiritur, quatenus eâ ponit, ponetue in rebus: quare, vt obiectorum baiula, non vt impressa species: respectu vero possibilium, vt terminus extrinsecus, & præsuppositus possibilitati eorum solummodo. Imo, cum respectu futurorum determinatum principium omnipotentia non sit; sed decreto diuino determinetur, atque species obiecti ad illud præ alio cognoscendum aliquo modo, siue actiue, siue alias, debeat determinare, nescio quo pacto species impressa eorum cognitari queat.

10. Denique nihil diuinum speciem impressam cognitionis creaturarum esse posse probat generaliter ratio, quam contra Arrubalem dedimus num. 7. secundo probatur: quia quidquid illud diuinum sit, vel determinat Deum ad creaturarum cognitionem vt cognitum: sicque non species, sed medium ad illarum cognitionem erit: species enim non determinat ad sui obiecti cognitionem, vt cognita, sed medium cuius determinatio eo à determinatione speciei differt, quod hæc incognita, illud vero nonnisi vt cognitum ad obiecti determinat cognitionem. Si dicas diuinum illud, quodcumque sit, incognitum determinare ad creaturarum cognitionem: primo rem dices inauditam: secundo, æque primo Deus cognosceret creaturas, ac seipsum: vnde & hæc obiectum primarium, & specificatiuum diuinæ cognitionis, quoad intrinsecum eius, forent. Tertiò, cum speciei determinatio necessaria, ac non libera ad obiecti cognitionem sit, etsi creaturæ deficerent, ac repugnarent, ad earum cognitionem determinaret, scientiaque Dei falsa esse posset: neque enim tunc diuinum illud deficeret, cum ab eis non pendeat.

***

DISPVTATIO III.

De obiecto increato scientiæ Dei vt Deus de facto est.

STATVTIS diuinæ scientiæ existentia, eiusque principiis, & obiecto intrinseco necessario examinatis, iam ipsius obiecta omnia, etiam extrinseca vniuersim examinanda, & statuenda sunt: sed quoniam Deum præcipuum primarium, & specificatiuum adæquatum esse diximus, atque aliquatenus de secunda probauimus, non tamen ita fuse, vt tanta veritas requirit: atque alia circa Dei scientiam erga seipsum, tanquam purè terminum suæ cognitionis examinare accurate oporteat: & primum illud statuendum paulo firmius hic est, & reliqua alia, quæ respectu Dei ipsius, tanquam termini pure talis, occurrere possunt examinanda. Nulla tamen habenda hic ratio de Deo tanquam specificatiuo, nec de determinatiuis, seu mediis, in quibus, vel Deus totus, vel diuinum aliquid attingi à scientia Dei, tam respectu sui, quam respectu obiectorum creatorum possunt. Huius generis sunt: an scientia Dei libera sit, an necessaria? & respectu quorum? secunda, vnde ei libertas, vel necessitas adueniat? in quoue consistat? & similes, quas commodius suis locis definiemus. Ergo hic disputabitur: an Deus totus, siue secundum omnia metaphysica necessaria, quæ in Deo de facto sunt, cognoscatur? Secundo: an cognitione sua circa sua præscindat. Tertio: an etiam secundum libera omnia versetur? Quarto: an etiam vt aliquo modo futura? Quinto: an scientia Dei circa Deum totum, vel circa aliquid illius scientia formaliter, ac metaphysice reflexa, licet physice eadem, cognoscatur?

QVÆSTIO I.

An Deus totus, siue secundum omnia necessaria, quæ de facto habet à seipso cognoscatur?

VIDIMVS d. proxima. q. vlt. Deum obiectum terminatiuum esse suæ cognitionis, imo & specificatiuum adæquatum illius: quorum vtrumuis Deus à seipso cognosci supponit: imo inde obiectum proprie esse, contra nonnullos ostendimus, quod certo se cognoscat. Hoc ergo suppositum probationum nostrarum stabiliendum hic est, primo vniuersim, deinde secundum prædicata omnia necessaria, quæ in Deo de facto sunt, gillatim.

CERTAMEN I.

Deum se cognoscere certum de fide atque ex naturali ratione est.

1. PRæstitutam veritatem de fide probant in primis quæ d. 4. q. 1. cert. 1. nu. 2. Deum omniscium ex scriptura monstrabunt. Cum enim Deus aliquid, imo principalissimum omnium ens, longè, imo infinite, reliquis perfectius, veriusque sit, non solum ea vniuersali propositione, qua scriptura omnium scientiam in Deo adstruit, absolute; sed & principalius continetur. Secundò speciatim

ciatim hæc veritas expresse traditur Math. 11. *Nemo nouit filium nisi Pater: neque Patrem quis nouit nisi Filius:* 1. Cor. 2. *Spiritus omnia scrutatur etiam profunda Dei*, idque non solum authoritate, sed & ratione à pari docuit iterum Paulus inferius illis verbis: *Quis enim hominum scit quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis qui in ipso est: ita & quæ Dei sunt, nemo nouit nisi spiritus Dei.* Tertio probatur eadem veritas ex pluribus locis veteris testamenti, quibus Deus de se suæque voluntatis decretis, siue vindicibus, siue misericordibus testatur. Quartò ex Prophetis omnibus, quibus tam in veteri, quam in Nouo Testamento aliquid de se, suisque attributis reuelauit: neque enim fieri vsquam potest, vt quis sibi ignota alteri reueleet. Quinto ex dogmatica veritate processionis Verbi à Patre e sui cognitione, & Spiritus Sancti ab vtroque ex mutuo vtriusque amore; qui tamen absque præuia Patris, filiique cognitione haberi non potest.

2. A ratione insuper eadem veritas demonstratur: & primo duplici ratione à Paulo secundo loco tacta. Altera est: quia nemo æquè alterum, ac semetipse cognouit: atqui nos Deum absolute imo euidenter cognoscimus: multo ergo melius, longeque perfectius seipsum cognoscet Deus. Altera vero est: quia intellectiuum omne seipsum cognoscit, ac intelligit, vt experimento patet in nobis omnibus: vnde, vt aliquid aliud cognosci à nobis, certoque cognosci testemur, dicere solemus: *Hoc æque ac me ipsum noui*: Hispane: *Conoscolo como ami mesmo*: atqui Deus intellectiuus est, vt supra demonstrauimus: ergo se ipsum nouit Deus. Tertia ratio est: quia Deus beatus est; atqui rationalis (vt Deus est) suppositi beatitudo stat in Dei summi boni perfecta cognitione, seu visione, siue in eius fruitione, quæ visionem, seu cognitionem perfectam eiusdem boni essentialiter suppont: ergo Deus perfecte summum bonum, quod ipsemet, est cognoscit, ac videt. Maior est euidens ac supra demonstrata. Minor autem est omnium Philosophorum, & Theologorum sententia (si ex Philosophis pauculos crassiores, & epicureos, vel potius pecudeos excipias) vt controu. de Beatitudine nostra vidimus: quare & ratione naturali euidens censeri debet.

3. Quarta ratio sit: quia Deus se amat, vt controu. de volunt. demonstrabitur: ergo & sese Deus intelligit. Consequentia est euidens ex illo notissimo principio: *Nihil volitum, quin præcognitum.* Quinta ratio: quia Deus omniscius esse debet, nec alicuius veri, & cognoscibilis ignarus: atqui Deus aliquid verum, & cognoscibile est, imo ex veris perfectissimum: ergo sui conscius, ac se ipsum cognoscens esse debet. Maior est certa, & euidens, nam aliquod scibile ignorare imperfectio explorata est. Minor æque certo, & euidenter est nota: tum, quia à nobis Deus cognoscitur, & verè cognoscitur, licet imperfectè cognoscatur: tum quia est ens perfectissimum, & summum, & per cuius analogiam reliqua entia & sunt, & dicuntur: vtpotè ipsius entia per participationem: ergo & summum verum, & vere cognoscibile. Patet: quia veritas positiua, quæ stat in positiua, nec solum apparente, soliditate essendi necessaria passio metaphysica entis est. Sexta ratio ex hoc sumitur, quia summum verum, summeque intelligibile ad summe intellectiuum maxime spectat: imo, ni summe intellectiuæ potentiæ esset, summe intelligibile esse non posset: atqui Deus solus summe intellectiuus est: ergo intra eius intellectiuitatis, vt sic loquar, sphæram obiectiuam Deus ipse est. Antecedens est euidens: nam vere intelligibile virtutis alicuius intellectiuæ, siue ab aliqua virtute intellectiua vere intelligibile est: ergo summe intelligibile à summa aliqua virtute intellectiua intelligibile est, quæ quidem in solo Deo esse potest.

4. Septima ratio: quia, vt dicebamus d. 3. q. 5. cert. 2. scientia, & cognitio diuina summe necessaria est, nec sine aliquo obiecto æquæ necessitatis, quod attingat, ac repræsenter, esse potest: ergo Deus sua cognitione sibi repræsentatur, & à seipso cognoscitur. Probatur consequentia: quia, vt vidimus citato loco, solus Deus obiectum cognitum æquæ necessitatis cum sua scientia, & cognitione est. Octaua ratio ex eodem principio desumitur: quia, cum cognitionis essentialis perfectio, & magnitudo non ex potentia solum, sed ex obiecto pensanda necessario sit: cum vtrumque æque primo essentialiter indiuisibiliter concernat: infinita cognitio non solum principij, seu facultatis intellectiuæ; sed obiecti, in quod feratur, quodque repræsentet, infinitatem requirit; sed scientia, & cognitio Dei infinita essentia, & concepta suo esti: ergo infinitum essentia sua, non solum principium, sed obiectum, quod repræsentet, necessario habet: atqui obiectum essentia sua infinitum solus Deus est: ergo hunc attingit, & repræsentat Deo essentia sua cognitio diuina: quare & sua scientia se cognoscit Deus. Nona ratio: quia Deus verum ens est, & vere cognoscibile est sufficienter proportionatum in entitate, spiritualitate, & perfectione, atque insuper sufficienter coniunctum potentiæ intellectiuæ diuinæ: ergo & ab illa cognoscitur; alioqui hæc non summe intellectiua, & infinita in sua linea erit; ac proinde nec diuina. Decima ratio: quia Deum se cognoscere perfectio, sine imperfectione est: ergo Deo concedenda.

CERTAMEN II.

Deus secundum se totum quoad diuina omnia coniunctim à seipso cognoscitur.

1. PRima ex præpositis conclusionibus est: Deum seipsum secundum se totum, & secundum omnia diuina necessaria coniunctim, & identice sumpta se cognoscere. Probatur primo ex locis scripturæ recitatis cert. 1. Ratione vero probatur: quia ita sumptus Deus verum quid est, & cognoscibile: ergo à se (à quo nihil potest ignorari ob suæ virtutis intellectiuæ, atque intellectionis infinitatem) cognoscetur. Confirmatur: quia cognosci obiectum eo modo esse, quo reipsa necessario est, ita vt reipsa aliter esse nequeat, est perfectissimus modus cognoscendi illud: atqui Deus totus idem secundum omnia diuina necessaria reipsa necessario est, ita vt aliter reipsa esse nequeat: ergo cognosci Deum totum secundum diuina omnia necessaria eundem, & indiuisum, est perfectissimus modus cognoscendi illum. At vero Deo perfectissima cognitio, etiam quoad modum cognoscendi obiectum tribuenda est: ergo Deus se totum secundum omnia necessaria eundem, & indiuisum cognoscit. Maior adeo est certa, vt plures existiment cognitionem rei omnino physicè eiusdem secundum aliquod prædicatum præcisum ab aliis, cum quibus reipsa identificatur, esse chimæricam: alij vero imperfectionem nostri modi cognoscendi, pro hoc statu saltem esse: quare id non Deo solum: sed beatis etiam, & rem intuentibus, impossibilem physice, vel saltem indignam.

2. Probatur inde secundo: quia (quidquid sit de his opinionibus, quibus non assentior) Deum seipsum cognoscere certissimum est: ast cognosci Deum vt præcisum à suis necessarijs prædicatis, & attributis sub lite est: ergo quod sub lite non est, est Dei, vt reipsa est idem cum illis, à se ipso cognitio. Probatur tertio: quia infinitas cognitionis Dei, imo & essentia saluari nequit, nisi Deus seipsum cognoscat, vt d. 3. quæst. 5. certam. 2. atque hic certam. 1. num. 4. docebamus. Cum autem sub lite sit, an aliter, quam, vt reipsa est, cognosci à se ipso Deus possit? ita à se ipso cognosci fixum statumque esse debet. Probatur quarto: quia, etsi perfectissimus modus cognitionis Dei tanquam obiecti non esset cognoscere Deum totum, vt reipsa est secundum omnia necessaria secum identificata; ast ita illum cognoscere perfectio est sine imperfectione, Deoque subinde concedenda: imo vero cum sic sit verum ens cognoscibile intellectiuæ Dei virtuti proportionatum, satisque applicatum, vt dicebamus cert. 1. n. 4. à Deo cognoscetur: ni in eius virtute intellectiua defectum, limitationem, & imperfectionem admittamus. Probatur vltimo: quia Deus vt reipsa est secundum omnia necessaria secum identificata physicum bonum, & amabile est: imo summum verum bonum, de factoque à se ipso amatum: ergo & ita est à seipso cognoscibile, & de facto cognitum, cum nihil amabile sit,

sit, quin eo modo quo amabile est, sit ab ipso cognoscibile, & cognitum eo modo, quo amatum iuxta fixum illud Philosophis, & Theologis axioma.

3. Secunda conclusio est; Deum in seipso cognosci est omnium, certaque conclusio: licet enim an Deus se in, vel ex creaturis cognoscat? quæstio celebris apud Recentiores sit; in se autem cognosci etiam à nemine negatur: quin, vt certum à plerisque supponitur, etiam ab his, qui in alio, scilicet in creaturis, cognosci rursus defendunt, de quo postmodum d. 5. per otium agemus. Probatur conclusio primo: quia Deus secundum se, & in se intimè, atque independenter à quouis alio habet veritatem entitatiuam: imo, vt nuper aiebam, reliqua omnia solum habent veritatem à Dei veritate entitatiua participatam, veraque analogicè solum sunt, relate ad principale analogatum verum, scilicet Deum: atqui reliqua extra Deum, quia in se, & secundum se vera sunt, atque veritatem analogicè, ac non strictissima, & propriissima significatione habent, in se ipsis à Deo cognoscuntur: ergo potiori iure à se in seipso cognoscetur Deus.

4. Probatur secundo: quia de ratione infinitæ, & omnicognoscitiuæ virtutis est de se, & à se ad omnis veri cognitionem habendam determinatam esse: ergo non eget alio determinatiuo, quam veritatis, seu veri positione: quare, cum summum verum Deus necessario sit, nec determinatiuo alio extrinseco eget, vt in ipsum feratur, illumque cognoscat, quod ipsum est in se ipso, à se ipso cognosci Deum. Denique, si in seipso Deus se non cognoscit: sed in alio à se: vt se cognosceret, egeret determinatiuo extrinseco alio: quare, si creata omnia repugnarent, Deus se non cognosceret: ac proinde non esset scientia Dei summe necessaria, maiorisque constantiæ, quam possibilia creata: quod est absurdum. Adde nec fore infinitam cum ab aliquo finito, & creato ex parte obiecti, & principalius, quam à se, in linea illa obiectiua penderet. Contra has conclusiones nihil est, quod vel leuiter, pugnet, diluendum: quod enim difficultatem aliquam præferet ex eo quod ad seipsam scientia feratur, seque cognoscat, quod videtur impossibile, diluimus citata quæst. 5. An vero metaphysicè scientia alia supra scientiam directam reflexiua metaphysicè ab illa diuersa assignanda sit? q. vlt. de actibus liberis difficultas communis est cum cognitione extrinsecorum contingentium; quo scilicet pacto eius scientiæ constantia cum obiectorum contingentia consistat, cui eo loco fiet satis.

QVÆSTIO II.

An Deus sua omnia necessaria singulatim, ac præcisiue alia ab aliis cognoscat?

DVPLICITER aliquid videri totum, seu totaliter potest. Primò implicite, quin partes singulatim attendamus: Secundò explicite singula, quæ illud quoquomodo, constituunt, videndo. Primo modo Deum à seipso videri ostendimus quæst. 1. de secundo modo præsens quæstio instituitur. Licet enim Deus vnissimus simplicissimusque sit; metaphysicè pluribus constat, essentia nimirum, attributis, & personalitatibus.

***

CERTAMEN I.

Doctorum sententiæ referuntur, & expenduntur.

1. QVæstionem hanc inde omnino Murcianì, & reliqui Recentiores dirimendam putant, quod scilicet visio possit, vel non possit in obiecto viso vnum prædicatum ab alio, cui identificatur, ex parte obiecti præscindere; ego vero aliunde quæstionem dirimendam reor. Imo in opinione negante vniuersim præcisiones obiectiuas, etiam per abstractiuam cognitionem, atque formales solumnodo admittente, asserendum omnino esse cognitionem Dei, quatenus ad omnipotentiam tendit, non esse metaphysicè eandem cum cognitione Dei, quatenus ad essentiam, iustitiam, vel aliud quodpiam attributum attendit: ac proinde in Deo dari cognitionem veram circa vnum attributum diuinum, quæ metaphysicè diuersa sit à cognitione Dei, quæ versatur circa attributum aliud, ita vt cognitio Dei ex pluribus partialibus cognitionibus, quarum singulæ singula præcise formaliter repræsentet, totaque Dei erga seipsum cognitio compositione formali metaphysica, (quæ sola in ea sententia esse potest) ex eis omnibus compingatur: non secus atque è suis prædicatis essentiæ, & attributorum in eadem sententia componitur Deus.

2. Ratio est conspicua: quia in ea opinione prædicata metaphysica rem physicè eandem metaphysicè constituentia, non aliter diuersa metaphysicè sunt, quam conceptione rei physicè, & ex parte etiam obiecti eiusdem in ordine ad connotata diuersa? cum autem cognitio Dei, quæ fertur in essentiam, feratur in obiectum formaliter metaphysicè diuersum, (eo modo, quo in hac opinione formaliter solum præscindentium diuersitas metaphysica esse potest) ab omnipotentia, immensitate, & aliis: quod insuper diuersa habeat etiam cõnotata tam proxima, quam remota ab eis, ad quæ eadem realiter cognitio quà omnipotentiæ est, refertur: quare nequit non ab ea metaphysicè distingui, modo distinctionis metaphysicæ in opinione formaliter solum præscindentium possibili.

3. Respondebis ex Murcianis cognitionem intuitiuam obiecti è conceptu intuitiuæ in totum obiectum indiuisibiliter ferri: quare cognitionem intuitiuam in eius vnam formalitatem, & in ordine ad vnum connotatum, seu prædicatum eiusdem rei visæ esse chimæricam, & fictitiam. In primis solutio hæc falso supponit eum esse intuitiuæ cognitionis, seu visionis essentialem conceptum, vt vidimus controu. de Trinit. & controu. de Incarnat. & fusius controu. de actibus intellectus tract. de anima. Secundo, vt ea solutio in præscindentibus ex parte obiecti etiam verum haberet, secus in præscindentibus solum formaliter, sicque solum diuidentibus metaphysicè rei eiusdem physicè metaphysica prædicata. Hi enim è sola diuersitate connotatorum prædicata rei, conceptusque obiectiue formaliter metaphysicè diuidunt: quare implicat rem, seu conceptum obiectiuum vnum posse concipi à nobis in ordine ad connotatum diuersum ab alio, ad quod idem metaphysicè, & obiectiue referri potest, atque è conceptu suo formali essentiali metaphysico ad vtrumque, vel plura (si plura habere possit) formaliter indiuisibiliter referri, vt patet. Secundò in hac sententia formaliter solum præscindente discrimen illud visionis intuitiuæ, & abstractiuæ cognitionis non est: cum neque cognitioni abstractiuæ aliquid rei, non cognito alio, admittatur, esto in sententia præscindentium obiectiue, quam illi, sicut nos, sequuntur, locum habeat.

4. Cæterum in hac præscindentium obiectiue sententia, qui visioni etiam præcisionem obiectiuam æstimant possibilem, per consequens reputant Dei scientiam singula, & omnia prædicata diuina præcisiuè etiam, ac seorsim repræsentare: quare Deum à se non implicite solum; sed explicite secundum partes sui metaphysicas totum cognosci. Probant: quia eo admisso principio, nihil videtur obstare, quominus intuitiua Dei scientia ad

vnum prædicatum diuinum feratur, quin ei, quatenus ed illud tendit, ex parte obiecti aliud occurrat: sicque ex partialibus metaphysice scientiis pro partibus, seu prædicatis metaphysicis, quibus Deus metaphysice constat, scientia etiam Dei metaphysice confletur; quin, cum eiusmodi metaphysica prædicata diuina vera in se, & secundum se, & cognoscibilia mutuò independenter alia ab aliis sint, eo etiam modo à Deo cognosci debere, qui omnes & singulas veritates, & modos cognoscibilitatis obiecti è sua infinita perspicacia, & cognitione attingere, & penetrare debet.

5. Ex aliis verò, qui præcisiones obiectiuas admittentes, eas tamen per solam abstractiuam cognitionem, non autem per intuitiuam fieri posse admittunt, consequenter asserendum existimant, non posse in Deo dari verum scientiæ diuinæ conceptum, qui non in totum Deum, eiusque omnia prædicata simul ex parte obiecti repræsentatum feratur: quare neque ex parte obiecti per partes sui, siue prædicata metaphysica singulatim, ac seorsim præcisiue cognita Deum totum à se cognosci posse. Ratio est, ex qua nuper argumento nostro numeri secundi responderi posse dicebamus n. 3. si enim de visionis, seu intuitiuæ cognitionis essentia, & conceptu specifico est in rem, omniáque prædicata indiuisibiliter ferri: circa vnum veram, ac non fictam, visionem, quin in alia omnia, ferri prorsus repugnat: quare & diuinæ scientiæ, quæ intuitiua essentia sua est circa vnum Dei prædicatum seorsim, ac præcisiue sumptum ab aliis ferri prorsus repugnabit. Quæ solutio licèt in opinione præcindentium solùm formaliter locum non habeat, vt eo n. 3. ostendimus; in opinione tamen admittentium præcisiones obiectiuas per abstractiuas cognitiones suum locum videtur habere, vt ibidem notabamus, licet moderamen iam subiiciendæ opinionis tertiæ possit admittere.

6. Tertia sententia in admittentibus etiam præcisiones obiectiuas, non autem in rei visione, & intuitione, non omnino contemnenda esse potest. Dei scientiam, licèt non explicite totum Deum per partes omnes metaphysicas singulatim, & præcisiue alias ab aliis repræsentatas possit pertingere; ast posse illud per aliquas seorsim propositas Deo ipsi repræsentare: quia, licet non possit non omnia, quæ in Deo nullarenus, nec realiter, nec formaliter ex natura rei distinguuntur, ex prædicato essentiali, & specifico simul, atque indiuisibiliter pertingere: ast ea, quæ in Deo realiter virtualiter siue formaliter ex natura rei verè, iuxta illas opiniones separantur (vt personalia, & libera Dei prædicata ab eius prædicatis communibus, & necessariis) ritè, rectèque posse alia ab aliis seorsim vera Dei scientia præcisiue cognosci; quin intuitionis prædicato scientiæ Dei derogetur. Si enim verè, ac non fictè, alia, & alia res seu formalitas vnumquodque ex eis prædicatis sit, etsi vnum ex eis videatur sine alio aliter ac est, non videbitur: quod solum visioni, & intuitioni repugnat.

7. Nec satis est quod huic argumento Murciani respondebant recentiores: distinctionem nempe virtualem ex aliqua veritate Catholica, certaue theologicè inductam in ordine ad aliquod munus proprium distinctorum, in ordine ad aliud munus proprium distinctorum induci in diuinis non debere: quare, licet inducta sit distinctio virtualis, vel formalis ex natura rei inter necessaria Dei, & libera in ordine ad subeunda prædicata contradictoria defectibilitatis, & indefectibilitatis, defectionis, & non defectionis, atque inter communia, & personalia in ordine ad alia communicationis, & non communicationis; non tamen statim licere eam inter eiusmodi prædicata distinctionem admittere in ordine ad hoc aliud munus distinctorum proprium, *videtur & non videtur*: licèt illa alia contradictoria magis realia, & physica videantur: hæc verò realia intentionalia solum; ac proinde quæ minori reali physica distinctione indigeant.

8. Non, inquam, est satis. Primo: quia aliud est, quorum occasione distinctio in diuinis admittitur; aliud est ea ex occasione vrgente in diuinis admissa, quid consequens theologicè sit, statuere. Ratio facta distinctionem veram, & physicam inter ea diuina siue realem virtualem, siue formalem ex natura rei supponit aliunde inductam; indeque probat, vnam præcise ab alia videri posse, quin visionis naturæ derogetur, quia diuersa res verè, ac non fictè realiter virtualiter est; non autem quod alia contradictoria subeat. Si enim visionis essentia in eo cognitionis modo circa ea obiecta saluatur, nulla, neque respectu visionis, neque respectu obiecti est contradictio: quia circa idem omnino omniuera identitate, ac indistinctione reali non est. Secundo in præcisione obiectiua cognitionis siue abstractiuæ, siue intuitiuæ nulla est vera, & realis contradictio, vt vidimus controuers. de vniuersalib. in logica; ipsique Recentiores Murciani, qui nobiscum præcisiones obiectiuas tuentur debent fateri. Neque verò maior est contradictio in eo, quod idem physicè, & realiter intuitiuè cognoscatur, & non cognoscatur: atque in eo, quod cognoscatur, & non cognoscatur abstractiuè, vt citata controu. & aliis de Trinit. & Incarnat. ostendebamus.

CERTAMEN II.

Nostra verosimilior sententia stabilitur.

1. ETsi visio, & intuitio rei possit aliquod prædicatum illius, non cognito alio attingere, ac proinde ex parte obiecti præscindere, quin essentiali visionis conceptui, & quidditati derogetur; tamen censeo cum Doctoribus secundæ sententiæ; scientiam Dei erga seipsum (imò, & circa quoduis aliud obiectum) non posse vnum prædicatum Dei, siue personale, siue essentiale, & commune, siue contingens, siue necessarium, quod de facto in Deo sit, sine aliis omnibus coniunctim, atque indiuisim ex parte obiecti per eandem formaliter scientiam nec solum, realiter eandem, repræsentare: quare nec se totum explicitè, seu per partes metaphysicas singulatim cognitas, posse cognoscere Deum. Ratio huius conclusionis est: quia licet rationi visionis non obsit vnum rei prædicatum præcisiuè ab aliis rei eiusdem videri; obest autem scientiæ diuinæ intuitiuæ cuiusuis obiecti qua diuina est, vt enim sæpius diximus, scientia diuina, qua diuina, infinita per suam essentiam est per denegationem termini, etiam extrinseci, sicut cætera prædicata diuina: vnde fit (vt etiam sæpius diximus) non posse ex partialibus prædicatis scientiæ, adhuc metaphysice, conflari: sicut nec reliqua attributa ex homogeneis formalitatibus compingi, metaphysice poterunt.

2. Ex his antem duobus principiis nostris abundè probatis controuers. 1. duplex ratio confletur. Prima; quia si scientia Dei, quæ circa essentiam Dei est, non item esset circa omnipotentiam, aut aliud quodpiam prædicatum, quod in Deo est; sed circa vnumquodque scientia alia partialis metaphysicè admitteretur: iam scientia Dei adæquata ex metaphysicæ partialibus scientiis, ac proinde attributum diuinum ex partialibus formalitatibus homogeneis metaphysicè compingeretur contra statutum illud nostrum principium. Secundo: quia iam scientia Dei non esset è suo genere, & conceptu essentiali infinita, nec cui addi aliquid in suo genere aliunde non posset; vt infinitas diuina in quauis linea, & genere requirit. Neque enim Deus diuinaque prædicata infinita solum in suo quodque genere est: is enim infinitatis modus creaturis etiam conuenit: puta quantitati continuæ extensæ per partium infinitarum generis eiusdem additionem: discretæ per additionem infinitarum vnitatum: qualitati intensæ per infinitorum graduum speciei, seu generis, & rationis eiusdem. Verbi gratia, caloris, aut gratiæ adiunctionem. His enim infinita earum vnaquæque in suo genere, siue intra suum genus, apud admittentes earum rerum infinitum, euaderet.

3. Deus autem, diuinaque omnia non ita solum in suo quodque genere infinita sunt; sed ex genere, & conceptu suo essentiali infinita, quomodo nihil creatum, ac non diuinum infinitum esse potest, ac proinde scientia diuina, qua diuina, infinita non solum in genere scientiæ;

scientiæ; sed è genere suo esse debet: ac proindè omnis scientia, cuique nihil in ea linea, & genere scientiæ addi adhuc metaphysicè possit: ergo scientia hæc diuina erga ipsum Deum, vt vere diuina, ac non ficte diuina sit, è conceptu, essentia, & genere suo infinita, atque adeo omniscientia illius obiecti Dei esse debet: vel ergo non solum totus Deus physicè sumptus; sed quodvis eius prædicatum metaphysicum, vt præcisè ab aliis concipitur à nobis verum est, & cognoscibile, vel secus, si sic præcisè vnumquodque sumptum verum non est: ergo nullum ex eis seorsim scientia diuina repræsentatur: ac proinde, nec singulatim ea omnia à Deo cognoscuntur, nec se explicite per cognitionem partium, seu prædicatorum suorum metaphysicè à nobis distinctorum secundum se totum cognoscit Deus. Si autem vera omnia præcisè sumpta sint: ergo in ea omnia simul fertur diuina scientia metaphysicè vere sumpta, nec potest etiam qua scientia diuina concipi ferri in vnum, quin in aliud etiam positiuè feratur: ergo implicat ferri in vnum, præscindendo ex parte obiecti ab aliis: quare & concipi explicitè totum Deum secundum omnia prædicata metaphysica singulatim.

4. Dices, ea omnia prædicata vere in Deo esse, cognoscique à nobis sine fictione vlla ex parte rei obiectæ: quare, & à Deo etiam cognosci ea omnia debere, licet simultate cognitionis diuinæ erga Deum quoduisue diuinum versante, non autem simultate ex parte obiecti: quemadmodum, licet ex prædicato diuinæ formaliter indiuisibiliter in extrinseca omnia feratur à Deo distincta; non tamen simultate ex parte obiecti; cognoscit enim Deus ea ex parte obiecti, & inter se, distincta esse, & à se ipso. Cæterum, cum obiecta alia reipsa ab ipso, atque inter se vere distincta cognoscit, locus est distinctioni simultatis ex parte cognitionis, & non simultati ex parte obiecti: quia hanc habent obiecta de se, ac non cognitione inductam; in re autem eadem, & insectili (vt Deus totus est) eius prædicata de se distinctionem non habent, sed solum inducendam beneficio cognitionis, quæ vnum, non cognito alio, repræsentet: quare cognitione, quæ essentia sua omnia necessario repræsentat, nequit ex parte obiecti inducì: siquidem per illam nequit vnum sine alio cognosci. Vnde idem est respectu obiecti eiusdem, & insectilis cognosci à Deo simultate obiecti, atque cognosci simultate cognitionis, vel è contra.

5. Secunda ratio specialis pro impossibilitate cognitionis diuinæ reliquorum attributorum ab essentia sumitur ex parte obiecti, inniturque alteri nostro principio, quod satis statuimus controuers. de Trinit. d. 6. quæst. 2. & hic controuers. 1. scilicet vnam solum veritatem, sicut & vnam entitatem essentiæ, adhuc metaphysicè, propriam in diuinis esse: quare essentiam diuinam solam esse ens, & verum neutre, & substantiuè; cætera verò siue personalia, siue communia esse entia, & vera adiectiuè metaphysicè solum, iure nimirum identitatis cum essentia à qua, & entitatem, & veritatem, essèque vera, & entia metaphysicè mutuantur. Inde verò fit, reliqua ab essentia in Deo, nisi ex identitate cum essentia vera positiue non esse, ac proinde neque vere cognoscibilia: ergo neque à Deo præcisa ab essentia, siue non identice cum illa cognoscuntur, cognoscìuè possunt: licet essentia, quatenus ex se est, sine illis cognosci à Deo posset, ni aliunde ex prædicato scientiæ diuinæ, vt diximus, repugnaret: quod obiici hic poterat ex fundamento illius tertiæ sententiæ memoratæ certam. 1. num. 6. (quod non omnino contemnendum esse, diximus) dilutum ex his nostris rationibus est: tum quia simul debent Deo repræsentari omnia diuina, etsi aliqua ab aliis distinguantur, vel ex natura rei, vel virtualiter: tum quia ex secunda hac ratione personalia, & contingentia præcisa ab essentia veritatem, & cognoscibilitatem respectu intellectus verè, ac non ficte cognoscentis non habent: tum præcipuè quia ea virtualis distinctio fictitia prorsus, & puræ rationis in diuinis est.

***

CERTAMEN III.

Difficiliorum obiectorum solutio.

1. INstabis adhuc: Deus cognoscit nostras cognitiones præscindentes ex parte obiecti sua metaphysica prædicata, atque repræsentantes vnumquodque ex illis præcise, quin aliud aliquid repræsentent: ergo, & cognoscit obiecta harum præcisionum, quatenus illarum obiecta sunt, & ab eis repræsentantur. Pater: quia cognitio sine obiecto, quatenus ab ea repræsentatur, cognosci nullatenus potest: vnde d. 4. q. vlt. certam. vlt. Deum cognoscere, ac subinde facere entia rationis, quæ nos confingimus, deducemus. Tum sic; obiecta eatum cognitionis sunt prædicata diuina omnia seorsim, ac præcise ab aliis cognita, seu repræsentata: ergo ita ea cognoscit Deus. Nec satis est cognitionem connecti solum cum eo, quod repræsentat; non autem cum eo, quod non repræsentat: quare, vt cognitiones nostræ præscindentes ex parte obiecti cognoscantur à Deo, opus non esse, vt negatio, seu præcisio obiectiua ab aliis Dei prædicatis cognoscantur; sed satis esse cognosci à Deo prædicatum præcisum, non tamen vt præcisum: quia licet eam præcisionem, seu negationem obiectiuam prædicati illius ab aliis diuinis intellectus apponat, & faciat, non tamen eam facit illam cognoscendo; sed non cognoscendo alia prædicata, cum quibus prædicatum illud idem reipsa est: ac proinde satis erit cognosci à Deo illud prædicatum; sed non cum præcisione obiectiua: quare bene poterit à Deo cognitio illa præscindens cognosci cognoscendo iustitiam non cum præcisione identitatis ab omnipotentia, quam, vt dixi, cognitio diuina nequit habere, cum omnia obiecti debeat è suo essentiali prædicato simul repræsentare.

2. Id autem obiectioni satis non esse dices. Tum: quia iustitia, vt identificata omnipotentiæ & reliquis diuinis, non specificat hanc nostram cognitionem præscindentem iustitiam ab eis; sed iustitiæ conceptus secundum se, ac seorsim ab aliis: ergo satis non est, vt nostra hæc cognitio præscindens cognoscatur à Deo, eam cognosci aliis identificatam. Secundò: quia in nostris principiis, Controuers. de vniuersalib. eo ipso, quod iustitia præscindatur à nobis, seu cognoscatur, non cognita omnipotentia, & aliis in statu obiectiuo, habet adiunctam carentiam identitatis cum omnipotentia, & aliis, quæ negatio, seu carentia impossibilis reipsa est, ac proinde negatio rationis, quæ vtique licet sine influxu nostræ rationis, seu cognitionis de ipsa fiat: quia negatiuum ens rationis influxu, vt sic loquar, positiuæ cognitionis de ipso non egeat; sed sola negatione cognitionis rei cum eo, sine quo esse nusquam potest: vti ad negationem physicam satis est actionis in rem, cuius est negatio, defectus; tamen hoc ens rationis negatiuum, seu carentia identitatis iustitiæ præcisè, cum diuinis aliis cognosci debet à Deo non minus, quam reliqua rationis entia cognoscenda esse ab illo dicemus d. 4. quæst. vlt. non quidem ex necessitate eius negationis vt sic; sed ex necessitate cognoscendi omnem veritatem, quæ in Deo est. Nequit autem à Deo negatio illa obiectiua identitatis illius attributi, ac reliquorum cum aliis cognosci, quin vnum, & aliud à Deo cognoscatur, ac proinde vnum obiectiue, non aliud: quod & est præscindere, & distinguere sua prædicata, atque se totum explicitè per cognitionem suorum prædicatorum singulatim cognoscere.

3. Responderi instantiæ primæ posset: cognitionem præscindentem prædicatum vnum Dei, aut cuiusuis alterius, ab aliis cum illo identificatis, non esse exclusiuam identitatis eius cum illis: quare neque minus rectè concipi à Deo cum concipitur eius obiectum, ac simul res tota, & omnia illius identicè cum illa, sed quoniam potest esse cognitio præcisiua negatiue excludendo identitatem obiectiuam illius prædicati cum aliis Dei, siue rei alterius, in qua idem omnia sua prædicata sunt. Respondeo vtrique instantiæ simul: Deum eas omnes obiectiuas negationes fictas

siue per cognitiones nostras præcisiuas vnius prædicati ab aliis, siue per præcisiones negantes cum aliis identitatem cognoscere; sed tamen eas non ad constitutionem veram Dei spectare; sed longe ab ea, & Deo esse, cum impossibiles, & pure rationis negationes sint; Deusque totus possibile, & reale quid necessariò essentia sua existens. Item similiter cognoscere ea omnia diuina simul, atque ea omnia esse reipsa idem: quare neque tunc præscindit ex parte obiecti, cum vnum non cognitis reliquis non cognoscat; licet cognoscat nos præscindere: quia vnum sine alio cognoscimus ac proinde nec sigillatim ea omnia cognoscit, nec se totum explicite.

4. Oppones rursum ex nostra doctrina controuers. de Trinit. d. 5. vbi statuimus Deum per se quarto modo è solius essentiæ cognitione procedere, quin pro eo signo diuinum aliquid, persona Filij, aut Spiritus Sancti, vt obiectum per se quarto modo præcedat: ergò pro eo signo diuinum aliquid à Deo scitur; cum tamen aliquid diuinum non sciatur. Id autem ipsum est, Deum circa sua præscindere sua cognitione. Secundò d. proxima. quæst. 5. certam. 2. essentiam solam Dei specificatiuum adæquatum scientiæ diuinæ esse, nihilque aliud diuinum: indeque ex parte obiecti infinitatem suam omnem trahere scientiam diuinam, vt reliqua omnia obiecta siue creata, siue increata exercite formaliter repræsentet: quod fieri, intelligique nequit, ni scientia diuina in essentiam præcise sumptam prius terminetur: ac proinde pro tunc præscindere ex parte obiecti intelligatur. Respondeo, neutram nostram memoratam sententiam præcisiuam essentiæ ab attributis, & personalitatibus cognitionem euincere. Obiectum quippe per se quarto modo processionis verbi cætera diuina ab obiecto scientiæ diuinæ, qua illud procedit, neque includit absolutè, neque excludit: sed designat id, ratione cuius Verbum procedit; & ex quo, etsi per impossibile cætera identificata illi deessent, æquè eodem modo procederet: quoque sublato, etsi per impossibile adessent cætera, nusquam Verbum procederet. Ad hoc autem opus non est, essentiam præcisè ab aliis diuinis cognosci: quod ipsum dictum puta de specificatiuo scientiæ diuinæ. Ad id enim muneris opus non est præcise ab aliis diuinis cognosci; sed tale esse, vt diuinorum, quæ simul, atque indiuisim repræsentantur, imo & creatorum cognitioni diuinæ infinitam tribuat ex parte obiecti repræsentationem: quia eiusmodi est, vt reliquis diuinis per impossibile deficientibus, aut ignotis ex illo solo obiecto cognito scientia diuina infinitatem traheret, quam ex aliis, si essentia deficeret, aut non cognosceretur, reliquis cognitis non traheret, imò nihil, ea incognita, cognosceretur. Indeque primarium obiectum eius scientiæ dicitur; non autem, quod vere hæc in illam præcisam prius terminetur, posteriusque natura in diuina alia. Ad illud de priori originis ad Verbi processionem, in quo nec Verbum, nec Spiritus sanctus est, verum est nec posse cognosci, vt citato loco dicebamus: id tamen non tollit, quod eadem indiuisibili scientia absolutè cognoscantur: sed solum quod pro eo priori non cognoscantur: quod signum prius præcisionis non est; sed processionis, & originis: siquidem in Dei scientia, quæ præcedit, actualis repræsentatio etiam exercita est personarum procedentium pro suo signo posteriori, imò & omnium creaturarum. Cum autem personæ procedentes cum essentia ac Deo idem omnino sint, ac non realiter ab eo distinctæ, sicut creaturæ, ac eadem indiuisibili Dei scientia exercitè, & formaliter repræsententur; nequit ex parte obiecti esse præcisio vnius ab alio, quæ sola repræsentatione vnius, quæ non sit repræsentatio alterius, induci potest, vt ad argumentum respondebamus. certam. 2. num. 4.

***

QVÆSTIO III.

An secundum statum possibilitatis præcisiuæ, alicuiusue futuritionis se cognoscat Deus?

DEVM se totum, suaque omnia simultate obiecti, & cognitionis eo modo, quo est, ac proinde secundum statum existentiæ, quam essentia sua habet, cognoscere planum ex dictis, atque citra omnem quæstionem est. An vero, licet essentia sua actu, & exercite existens sit, atque ita necessario à se cognoscatur, cognoscatur à se etiam esse possibilis, an aliquo modo secundum aliquid sui futurus disputari adhuc potest: dirimendumque omnino inde est, quod Deo conceptus verus, ac non fictus possibilitatis metaphysicè per rationem nostram ab eius existentia diuersus eo modo, quo in nobis (si contingentiam essendi, ac non essendi secludas) concedatur, vel negetur: atque vera aliqua futuritio, quæ ex tempore, ac duratione non desumatur. (Hæc enim Deo, ac diuinis omnibus aperte repugnat) in diuino aliquo inueniatur.

CERTAMEN I.

Statuitur circa cognitionem possibilitatis suæ à Deo.

1. PRima hac de re sententia sit eorum, qui actualem Dei existentiam, siue esse actu extra essentialem Dei conceptum metaphysicum constituunt: hi enim (in quocumque essentiam Dei constituant) cum eam in chimærico, & repugnanti aliquo non collocent, atque illud ante actualem existentiam, vel logicè, vel metaphysicè statuant, esse non repugnans, ac præscindens ab existentia actuali manifestè docent: quod est Deum eiusque essentiam possibilem præcisiue docere: ac proinde Deum se secundum statum possibilitatis præcisiuæ cognoscere, licet simul existentiam suam actualem iuxta proxime dicta cognoscat. Hi vero Doctores sunt Mairon, Bargius, Trombeta, Picus Mirandulus, Vazquez, Salas, Granados, Ruiz, Arriaga, Murciani Recentiores citata controu. 1. d. 2. q. 3. cert. 1. n. 2. Præter hos autem alii etiam, qui existentiam à se actualem, siue prædicatum entis, & existentis à se actu nobiscum ad essentiam Dei metaphysicam eodem loco n. 3. aduocant, non admodum leuibus fundamentis eandem sententiam possent docere.

2. Et primo quidem: vel Deus, eiusque essentia, licet necessario existat, repugnans est, vel non repugnans, siue possibilis, vel impossibilis: alterutrum enim, cum contradictoria extrema sint, verificari de Deo, eiusque essentia debet: atqui repugnans, ac impossibilis non est: ergo est non repugnans, & possibilis. Ne autem dicas in prædicato existentiæ Dei includi non repugnantiam: contra est probatio secunda: quia existentia, quæcumque, & quomodocumque sit, solum excludit formaliter non existentiam rei, cui soli immediate formaliter opponitur: licet præsuppositiue excludat repugnantiam, & impossibilitatem: quatenus rei existentia eius possibilitatem necessariò prioritate logica supponit, quæ sola formaliter immediatè, & contradictorie impossibilitati opponitur. Tertia probatio. Distincta veritas negatur, saltem quoad statum, cum negatur, Deum existere, ac, cum negatur, Deum esse possibilem: ergo non solum primus status existentiæ; sed & possibilitatis præcisiuæ conuenit Deo.

3. Quarto. Notissima in omnibus, & legitima consequentia est ab actu ad potentiam, logicam saltem quæ

quæ est intrinseca cuiusvis existentis possibilitas : ergo in Deo etiam legitima est consequentia: existit ; ergo potest existere, seu est possibilis. Cum autem eiusdem obiecti ad seipsum consequentia non solum legitima : sed vera esse non possit, apertè conficitur, hanc propositionem: *Deus existit*, ab hac, quæ ex illa legitimè infertur, diuersâ ex parte obiecti, saltem quoad statum, esse : ac proinde Deum possibilem, nec solùm existentem, præcisiuè esse, atque vt talem à seipso cognosci. Quintò : quia idipsum, quod Deus necessariò, & à se existat, nec possit existere solum in potentia, seu non existere possibile omnino est, ac non repugnans : ergo non excludit Dei possibilitatem præcisiuam ; licèt negatiuam, seu coniunctam cum negatione existentiæ excludat. Iam verò si possibilitas præcisiua saltem quoad statum, diuersa ab essentiæ necessaria existentia in Deo admittitur : & eam etiam in eo statu præcisiuæ possibilitatis à Deo cognosci, certum erit.

4. Sit nihilominus conclusio, Deum præcisiuè adhuc, possibilem non esse : quare neque secundum statum possibilitatis à seipso cognosci. Primum (ex quo postremum inoffenso, vt aiunt, pede, ac necessariò currit) Probatur: quia status possibilitatis præcisiuè distinctus formaliter ab statu existentiæ non est in his, quæ nequeunt ab exercitio existentiæ, siue ab existentia exercita præscindere. Sic enim existentia ipsa exercita rerum status possibilitatis esset : à quo omnium sententia differt, resque, vt exercite existentes, atque vt in exercita existentia actu sunt, essent in statu possibilitatis præcisiuæ, quod omnibus aduersum, atque de se repugnans in terminis est : cum status possibilitatis præcisiuæ ab statu exercitæ actu existentiæ præscindat, quomodocumque status vterque explicetur. Cum autem Deus, eiusque essentia ens actuale à se sit, atque è suo conceptu, necessariò, & essentiali, actu, & exercitè existens, nequit in eo status possibilitatis distinctus ab statu existentiæ inueniri : quare neque possibilitas præcisiua, quæ actu exercitam eius existentiam non claudat : in creatis verò, non necessariò, sed contingenter existentibus, duplex ille status concipi optimè potest: quia è suo essentiali conceptu actu exercitè non existunt : cum eorum negatio dari absolutè possit : quare, licet actu, & exercitè existant, status ille possibilitatis præcisiuæ concipi in creatis potest.

5. Probatur secundò ex dictis controuers. 1. d. 2. qu. 3. certam. 2. num. 3. quia ens actuale, & exercitè, siue necessariò existens, qua tale, includit existentiam necessariam sui : atqui existentia necessaria, siue à se actu, & exercite formale exclusiuum impossibilitatis est, qua impossibilitas arceatur, ergo & est formaliter sumpta formalis sui possibilitas. Probatur Antecedens : quia impossibilitas non existendi formalis, est formalis, & necessaria negatio negationis existendi : negatio autem negationis nequit non positiuum quid formaliter esse : ergo negatio necessaria negationis existendi positiuum quid necessario actu, & exercite existens, siue existentia à se, seu necessaria, quæ Deus essentialiter est, est formale exclusiuum impossibilitatis, ac proinde possibilitas formalis Dei. Confirmatur primò : quia Deus non aliter possibilis est, quam necessariò existens actu, & exercite. Confirmatur secundò à contrario : quia negatio à se siue negatio necessaria sui idem prorsus quod impossibilitas est, & formale exclusiuum possibilitatis : ergo à contrario, existens à se, & necessario, siue existentia necessaria, quæ Deus essentialiter est, erit formale exclusiuum impossibilitatis, ac proinde conceptus, seu status verus possibilitatis præcisiuæ ab statu actualis, & exercitæ existentiæ in Deo chimæricus est, & impossibilis. Denique exstat argumentum, quod ibidem num. 4. attigimus. Neque enim ens possibile præcisiuè solum potest esse cum fundamento radix metaphysica attributorum, & præcipuè existentiæ suæ : quare in Dei essentia status existentiæ exercitæ includetur, à qua nequeat proinde status possibilitatis alius vllo modo præscindi.

6. Iam argumenta facta pro opposita sententia solum probant in Deo possibilitatem, seu non repugnantiam inueniri ; non autem formaliter adhuc, secundum statum ab existentia actuali, & exercita ipsius, seu, quod idem est, ab existente à se actu, & necessario diuersam inueniri, quod nos solum negamus : atque aduersarios probare oportebat. Ad primum distinguo consequens : ergo possibilis præcisiuè : nego ; inclusa possibilitate in statu existentiæ : concedo. Ad secundum negatur, existentiam à se, siue necessariam non excludere formaliter impossibilitatem, sicuti, & opposita impossibilitas, siue negatio actualis à se, siue necessaria chimærarum, quæ formalissimus conceptus impossibilitatis est, formaliter earum possibilitatem excludit, vt vidimus num. 5. Ad tertium respondeo negando assumptum : vocibus enim solum diuersæ ea propositiones sunt : *Deus existit*, *Deus est possibilis* : nam solùm necessariò & à se existens, è conceptu suo adhuc, Deus possibilis est, vt quintum aduersum argumentum supponit : cui respondendum est : esse quidem non repugnantiam, seu possibilitatem inclusam formalissimè in conceptu existentiæ à se, ac necessaria, atque ab ea impræscindibilem, adhuc quoad statum existentis necessario, & à se, ac subinde non esse possibilitatem præcisiuam. Ad quartum denique respondeo. In his, quæ non sunt necessario ; sed contingenter esse consequentiam ab actu ad potentiam logicam, siue possibilitatem : ac proinde inferri distinctam veritatem, quoad statum ; secùs in ente à se, ac necessariò existenti, in quo solùm infertur diuersa formalis propositio contra ignaros, & proteruos synonymam negantes propositionis, quam admittunt.

CERTAMEN II.

De cognitione futuritionis sui à Deo statuitur.

1. DEum se, suaque omnia, vt existentia actu absolutè, & de præsenti cognoscere Catholica veritas est : cum diuina omnia æternitate Dei indiuisibili, totaque simul (quæ tamen sine vlla sui, partiumve diuisione suprà, & vltra omne tempus durationem creatam, creabilemque expenditur) durent, nullum est tempus, seu duratio adhuc eis extrinseca, in qua quidquid diuinum est per sui coexistentiam depræsenti non sit. Vnde nihil diuinum vulgari, & frequenti futuritionis acceptione, qua denotatur, rem non esse in tempore, respectu cuius duratio, in qua existet, futura est, futurum esse potest : quia, & duratione propria semper est, & mensuræ extrinsecæ semper, & pro omni extrinseca mensura creata semper de præsenti coexistit: ex quo vlterius fit, neque à se Deum futurum in ea vulgari futuritionis acceptione, nisi per dissensum iudicari à Deo posse : cum nihil falsò iudicare per assensum valeat. Etenim, licèt eiusmodi futuritio concernat tempus, quo ipsum habetur, in eoque futuri negationem : cum duratio, in qua, & cum qua Deus iudicat, æternitas sit (vt diximus controuers. 1. d. de attribut. negatiu. non vitalib. quæst. de Dei immutabilitate) omni tempore coexistens, atque superfluens : neque sic locum in diuinis ea futuritio habebit, vt esse in illis à Deo iudicetur. Sed neque à nobis, si verè cognoscamus, & iudicemus, licet enim nos nostro tempore iudicemus, atque illud, in quo iudicamus, iudicia nostra concernant, non æternitatem afficiunt, cum Deus, & quidquid diuinum intrinsecè est duratione sua æternitatis nostro toti tempore coexistat, implicat in aliquo ex omnibus, quibus iudicare de Deo possumus, Dei negationem esse : quare & respectu illius verè iudicari à nobis Deum ita futurum.

2. Sed licet futuritio non dicat negationem rei futuræ in duratione, qua adest cognitio de ipsius futuritione, imo neque in duratione aliqua ; sed solum fore etiam in alia ei, in qua primò est, posteriore : adhuc nihil diuinum intrinsecumque Deo futurum propriè est, vt taleve à Deo cognoscitur : quia duratio, qua durant diuina omnia intrinseca, æternitas est, in qua non est prius, & posterius. Cum autem esse, & non esse depræsenti, & fore vnicuique secundum intrinsecam durationem conueniat, Deus absolutè non est; & erit, sed est: cumque duratio, quæ iudicio Dei de suo esse concernitur, non extrinseca, & creata, sed æternitas ipsa sit, in qua nec aliquid præteritionis, aut futuritionis est, sed tota simul ; sit planè, nec

clatè ad durationem, in qua Deus de suorum prædicatorum esse, & existentia iudicat, fuisse proprie, aut sore, neque de eis ita posse iudicare. Hinc cum Deus de eloquitur, solummodo dicit: *qui est*, quod autem in Apocal. dicitur: *Qui est, qui erat, & qui venturus est.* Ab homine atque ad humanum captum, & concipiendi modum dictum est: quia homines suam durationem creatam in suis iudiciis concernunt, respectu cuius extrinsecæ durationis & *est*, & *fuit*, & *erit*: sicque à Deo etiam cognoscitur; respectu autem intrinsecæ suæ durationis, qua proprie est, & durat, seque cognoscit, ac iudicat, semper & præsens est: ac proinde non erit, neque fuit formaliter; sed solum virtualiter, quatenus sua duratione indiuisibili, totaque simul præterito, præsenti, & futuro nostro æquiualet, imo excedit.

3. Verissimum tertiò est, sui futuritionem, suorumque omnium vtroque modo explicatam Deum cognoscere apprehensiue, imo diiudicatiue per dissensum. Ex secundo hoc pendet, inferturque necessario primum. Probatur ergo secundum: quia neutro modo de sua futurum se iudicat duratione, aut præteritum esse; sed solummodo de præsenti duratione, seu æternitate sua: ergo iudicat se non durare de præterito, aut de futuro, ac proinde dissentitur suæ præteritioni, aut futuritioni in duratione, tanquam sibi chimæricis: quemadmodum iudicat hircocerui, aut chimæræ alterius cuiusuis negationem necessariam esse, atque eius existentiæ, aut possibilitati dissentitur, vt dicemus d. 4. q. 1. Hinc autem, vt inibi dicemus, probatur manifeste, Deum suam futuritionem, ac præteritionem in duratione vtroque modo explicatam simpliciter apprehendere. Nemo enim obiecto propositionis alicuius cordate, imò nec physice, aut metaphysice assentiri, dissentirive potest, ni illud totum obiectum, apprehensiue saltem, cognoscat, vt patet: nec minus ad prosequendum assensu, vel fugiendum, seu auersandum dissensu præ cognitione opus intellectus habet, quam ad amandum vel odio habendum suum obiectum voluntas. Ad hos enim actus æque mobilis intentionaliter, seu per cognitionem essentia sua vtraque potentia est. Vnde probatur simili discursu ex dictis. n. 2. hoc ipsum. Nam cognoscit Deus, nos cognoscere ipsum nostro concipiendi modo, saltem secundo modo præteritum, & futurum: atque à præue, & erroneè de sua duratione iudicantibus modo etiam primo.

4. Præter hanc verò futuritionem durationis, (quæ propriissime talis, & principalissima est) alia etiam analogica, & per huius imitationem vera, & realis futuritio est, quæ primam futuritionis temporariæ, & vulgarem modum imitatur ex instantibus veris, & realibus naturæ, & causalitatis à Philosophis ac Theologis inter causa, seu principium verum, & eius effectum inuenta, & obseruata. Si enim causa, aut principium productiuum verè, & realiter priùs suo effectu est, atque hic illo posterior satis apte respectu illius prioris instantis naturæ, in quo causa, seu principium est, effectus, qui in posteriori instanti, seu signo naturæ erit, dicetur verè, licet imitatiue, futurus. Hoc futuritionis genus expresse traditur à S. Thom. 1. periherm. lect. 13. & 1. p. q. 19. art. 3. ad 2. & q. 12. de verit. art. 10. ad 7. vbi docet in causa determinata ad effectum hunc esse, dicique posse futurum; cuius verba nonnulli innominati à Suar. prolog. 2. de gratia cap. 7. num. 4. perperam intelligentes nullam aliam in rebus futuritionem præter hanc, quæ causalitatis, & naturæ est, recognoscunt, vt d. 5. videbimus q. 1. eisdem verò S. Thom. verbis minus, sed aliquantulum, decepti plerique respectu solius causæ in actu primo determinatæ ad effectum, non autem indifferentis ad ipsum, vel eius oppositum, ipsius futuritionem naturæ, & causalitatis tantummodo esse defendunt. Cum tamen S. Doctor non ad futuritionem ipsam causalitatis effectus; sed, vt ipsius futuritio talis à nobis ex causa cognoscatur, eiusmodi determinationem causæ ad illum requisierit.

5. Certum etiam sit quartò, diuinum aliquid hoc imitatiuæ futuritionis naturæ, & quasi causalitatis genere verè esse futurum, ac, vt tale, à Deo cognosci. Probatur: quia in diuinis vera realisque prioritas originis, & principij productiui, licet non causatiui, est in personis producentibus, veraque eiusdem ordinis, & lineæ posteioritas in personis procedentibus, vt ostendimus controu. de Trinit. d. de comparat. personarum inter sese: ergo relate ad instans priùs originis personarum producentium, pro quo procedentes personæ non sunt; sed posterius erunt pro sequenti, in linea originis vere sunt futuræ. Confirmatur: quia licet ad huiusmodi futuritionem causæ, seu principij determinatio ad agendum, (vt falsò plerique censent) requireretur: neque id personis producentibus in Trinitate deficeret: cum ad personas procedentes producendas ita determinatæ in actu primo, ac de sese sint, vt nequeant earum productione vllatenùs abstinere, etiam à productione spiritus sancti: quam licet liberam Patri, & Filio docuerit Scotus (contra quem egimus citata controu. d. 3.) tamen liberam re vera pro voluntario vsurpauit, quare nomine solum, impropriaque eius acceptione, non autem sensu aberrauit.

6. Circa diuina alia (actus nimirum, seu operationes liberas immediate voluntatis, ac mediate liberas scientiæ contingentium obiectorum, quæ Deus nouit) mator de eorum præfata futuritione naturæ, & quasi causalitatis physicæ controuersia esse posset; præsertim apud recentiores, qui sicuti virtualem physicam actiuitatem, & productionem, quare, &, prioritatem veram, & posterioritatem virtualem inter hæc admittunt, ita, & futuritionem hanc virtualem etiam admittere tenentur. Nec satis est in eis potentiis in actu primo consideratis non esse determinationem necessariam principij ad effectum, vt hic respectu illius prioris naturæ dicatur futurus: siquidem eo ipso, quod hi actus contingentes sint, ac libere à suis potentiis eliciantur, hæ indifferentes ad illos eliciendos, vel non eliciendos esse debeant.

7. Cæterum respectu actuum diuinæ scientiæ circa obiecta contingentia locum solutio non habet; siquidem posito ex Dei decreto libero obiecto creato indifferens Deus ad illud cognoscendum non est. Secundo: cum futuritio quæuis in sua linea satis constituatur per prioris instantis, in quo non fuit, connotationem, quin requiratur in priori instanti esse determinationem, vt sit in posteriori, in quo erit; sed solum quod in posteriori illo sit vndecumque ibi ponatur: atque in causa indifferenti sit vera prioritas realis & instans vere priùs naturâ respectu effectus, qui in illo non est, sed in posteriori, planè conficitur: respectu eius prioris causæ indeterminatæ esse pro posteriori causalitate, seu natura effectum futurum. In horum ergo de virtuali actiuitate, & effectione actuum liberorum Dei à suis potentiis vera virtualis futuritio causalitatis asserenda necessariò videtur; secùs respectu actuum necessariorum voluntatis, & intellectus diuini, quæ tamen eis impugnationibus datis contra hanc virtualem, tam distinctionem, quam productionem confutanda erit. Secundo quia actus scientiæ, & voluntatis diuinæ quoad intrinsecum scientiæ, & amoris liberi etiam, formaliter adhuc identificantur, vt controu. de voluntate ostendemus: quare nequit actus liber futurus in linea causalitatis respectu suæ potentiæ esse, quin & necessarius eodem modo sit futurus.

8. Ego verò censeo actus potentiæ intellectiuæ, & volitiuæ, siue liberos, siue necessarios in linea & ordine causalitatis vere esse futuros, causalitatis, inquam, non physicæ, siue absolutæ, siue virtualis; sed intentionalis. Atque hæc sit quinta nostra conclusio. Probatur facilè ex dictis d. 2. vbi probabamus, potentiam intellectiuam, & volitiuam Dei esse verè suorum omnium actuum, licet non physice intentionaliter tamen actiuam, ipsisque verè priorem. Ex quo facilè deducitur relatè ad illud intentionale instans priùs suæ potentiæ, pro quo actus non est, tamen pro posteriori erit hoc causalitatis intentionalis, & futuritionis genere vere cum esse futurum. Cui conclusioni nihil aduersari potest præter ea, quæ contra veram actiuitatem, & prioritatem intentionalem harum potentiarum respectu suorum actuum citato loco obiecimus, atque diluimus. In cæteris verò diuinis præter personalia, & actus intellectus, & voluntatis, seu originis vera futuritio assignari, admittive potest.

QVÆSTIO

QVÆSTIO IV.

An scientia Dei per seipsam formaliter sumptam ab ipso cognoscatur?

AD exactum, plenumque examen metaphysicum cognitionis Dei erga seipsum totum in seipso, vt exploratum habemus, hæc etiam quæstio spectat. Licet enim d.2. ostenderimus Deum totum, ac proinde eius scientiam per eandemmet reipsa scientiam videri; adhuc tamen subtilior metaphysica quæstio inter scholasticos Theologos est: An scientia directa Dei circa obiecta alia per seipsam formaliter sumptam Deo innoteat, tanquam per sui formalem cognitionem? An scientia alia formaliter, & metaphysicè diuersa, quæ supra primam directam formaliter sit, metaphysicè assignari debeat, vt Deo prima illa directa repræsentetur.

CERTAMEN I.

Duabus confutatis, tertia sententia eligitur.

1. PRima in proposita quæstione sententia fuit nostri Ruiz d.7. de scientia sect.2. num.1. & 8. asserentis, scientiam Dei de aliis obiectis ab ipsa per seipsam formaliter metaphysicè Deo nec repræsentari, nec posse; sed per aliam formaliter metaphysicè diuersam, quæ reflexe circa directam formaliter versetur: quæque à nobis ratione ratiocinata præscindi, diuidique ab illa queat. Addit verò reflexam hanc scientiam non per aliam; sed per seipsam Deo repræsentari. Sed præter ea, quæ nostram sententiam subiiciendam probabunt, non assequor, quidnam habeat formaliter, & metaphysicè secunda hæc, & reflexa Dei cognitio, vt sui ipsius formalis repræsentatio, & scientia sit, quod non habeat prima, vt se etiam ipsam formaliter repræsentet: Vnde rursus fiet, nec secundam reflexam seipsam repræsentare posse formaliter sumptam; sed alia rursus formaliter diuersa, ac supra ipsam reflexa egere, & sic in infinitum.

2. Idcirco consequentius Salas noster 1.2. quæstion.3. tract.2. d.3 sect.4. fine. Granad.1. par. controu.1.tract.6. d.1.sect.8. & controuers.2. tract.1. d.4. à num.4. Lugo de Incarnat. d.19. sect.1. num.14. Gaspar Hurtado, d.2. de scientia diffic.1. (quibus non abnuit Albiztandem d.13. num.18.) æstimantes scientiam diuinam seipsam formaliter repræsentare formaliter non posse, sed alia formaliter reflexa necessariò repræsentari formaliter debere: de reflexa hac eodem modo, ac de prima directa philosophantur, vt scipsam formaliter sumptam non repræsentet; sed secunda alia formaliter diuersa, quæ ipsius formalis repræsentatio sit; omnino indigeat; quæ etiam supra reflexam primam formaliter reflectat, & supra secundam hanc reflexam tertia alia, supra quam reflectat quarta alia, & supra hanc quinta, sicque in infinitum alia, & alia supra aliam & aliam reflectant: denturque proinde infinitæ scientiæ Dei formaliter diuersæ inuicem metaphysicè subordinatæ nostro intelligendi modo: qua in re, ni fallo niterentur principio, rationabilius, vt dixi, philosophantur.

3. Verum, licet hi processum infinitum formalitatum metaphysicarum in scientia diuina absurdum non reputent: quia, infinita cum sit, atque omnium veritatum cognoscitiua, seu potius cognitio, & actualis formalis repræsentatio infinitam illam formalitatum scientiæ reflexionum capit, quin hæc illius amplitudinem excedat; si tamen rectè infinitas scientiæ Dei, formaliter etiam sumptæ, ab eis doctoribus penetraretur, inuenirent, planè nil magis infinitæ illi aliarum cognitionum Dei supra alias reflexioni obesse, quàm scientiæ Dei formaliter, & metaphysicè sumptæ infinitatem, ex qua illi rectè, facileque componi posse arbitrantur, vt ex nostræ sententiæ, iam subiiciendæ probationibus clarebit. Mitto huius infiniti reflexiuarum cognitionum processus impugnationem: quia scilicet, aliqua tandem maneret incognita, neque enim infinitum hoc in actu aduersarij, seu cathegorematicum admittunt; sed syncathegorematicum, & in potentia: cum illud ex formalitatibus mente nostra diuisis asserant: quæ tamen infinitas actu nequit diuidere, licet nunquam tot diuidat, vt nequeat plures supra vltimam, & vltimam reflexiuas cogitare, ac proinde, quæ cogitatas in vltimo reflexe repræsentet.

CERTAMEN II.

Tertiæ nostræ sententiæ solidæ probationes.

1. TErtia sententia est, scientiam Dei directam de reliquis obiectis formaliter esse suiipsius repræsentationem formalem: neque alia scientia formaliter ab illa diuersa, & supra ipsam reflexa egere, vt Deo formaliter repræsentetur. Huic assentimur: cui expresè Soar.2.de attrib. cap.18.num.8. Herize d.4. cap.1.num.6. & 11. Albiz. d.3. sect.1. n.16. Alarc. tract.2. d.1. cap.3. num.3. Hemelm. tract.4.d.1.cap.22.num.8.& alij Recentiores: estque nostri Vasquez sæpè supposita sententia. Probatur à nonnullis testimonio epistolæ 9. Dionysij ad Litum, Aristotelis 12. metaphys.cap.9. textu 51: à nobis supra recitato, S.Thom.1.par. quæst.14. art.4. ad 3 & 3. contr. gent.cap.26. trat. 2. sed facile de eadem scientia realiter, non autem formaliter sumpta intelligentur: quare eis probationibus, & aliis ex testimoniis Patrum, quæ supra dedimus d.2. quæstione 4. merito abstineo. Neque enim puto, Patres vnquam de hac nostra metaphysica quæstione cogitasse.

2. Sola igitur ratione probanda nostra sententia est: & primo quidem ex dictis hic quæst.2. & fusius d.2.quæst.4. & controuers.1. vbi generale principium posuimus: nempe prædicatum quoduis diuinum, qua diuinum, infinitum per essentiam in sua quodque linea esse debere per denegationem termini, etiam extrinseci; ex quo tam ibi, quàm sæpe alibi hoc tomo inferri, euidenter ostendimus, nullum diuinum attributum veris, ac non fictis, & chimæricis prædicatis homogeneis metaphysicè cum ipso posse metaphysicè adhuc componi. Atque inde pro Dei scientia sæpè (quod maximè ad rem præsentem est) intulimus è conceptu, & essentia metaphysica scientiæ diuinæ formaliter indiuisibiliter in omnia cognoscibilia ferri: atqui ipsa scientia aliquid cognoscibile est: ergo è conceptu, & essentia sua metaphysica fertur in seipsam, suique scientia, & repræsentatio est.

3. Probatur secundo ex dictis d.2. quæst.5. quia, quo perfectius viuens cognoscitiuum est, eo magis sibi conjuncta, & intima cognoscit, ac supra suos actus reflectit: ergo summe cognoscitiuum viuens summe supra suos actus reflexiuum erit: ac proinde eius cognitio, non solum supra seipsam realiter sumptam, sed supra seipsam etiam formaliter sumptam reflecter. Porrò quæ contra hanc conclusionem obiici poterant, soluta sunt citata quæst. 5. quare eis proponendis, diluendisque in præsentiarum erit abstinendum.

***

DISPVTATIO IV.

De sphæra obiectiua extrinseca scientiæ diuinæ.

DE obiectis extrinsecis diuinæ cognitionis instituitur præsens disputatio, postquam de increatis egimus. An scilicet extrinseca Deo secundum se sumpta, atque in seipsis à Deo cognoscantur? Et id quidem vniuersim præscindendo ab eorum statibus, quos vocant possibilitatis futuritionis absolutæ, & conditionatæ, de quibus d.5. agetur? Intelliguntur autem obiecta extrinseca tam creaturæ, quam earum negationes contingentes; imò, & negationes necessariæ, quas chimæras, seu impossibilia, vel habent, vel potius sunt.

QVÆSTIO I.

An creata positiua sciat Deus?

ET hoc quidem, licet adeò apertum nonnulli in quæstionem vocare referuntur, vt non sit omittendum.

CERTAMEN I.

Deum creata positiua cognoscere, certum ex fide, & ratione est.

1. CApreolus in 1. d.35. qu.2. argumentis contra secundam conclusionem refert, Aureolum negasse creata à Deo secúdum proprias entitates cognosci formaliter, solumque admisisse cognosci ab eo eminenter, quatenus essentiam suam, in qua creata omnia eminenter sunt, contemplatur. Hanc, sicut alias Capreoli, acutissimo Cardinali imposturam conqueruntur merito alij, cum quibus & ego: eamque ostendunt ex Aureoli ad purum edito nuper textu: Et quidem ad eam ostendendam satis est quod ipse Aureolus eadem quæst. 2. docet: nempe Deum, licet ratione suæ essentiæ intelligat creaturas, per se tamen primo ad ipsas eius intellectionem terminari: quod planè est ad ipsas in seipsis formaliter repræsentandas diuinam cognitionem extendi, licet quatenus ad diuinam essentiam terminatur, eminentialis solum earum cognitio, & repræsentatio sit: quod solum voluit Aureolus; non negare Deo scientiam formalem creaturarum, vt ipsum distorte interpretatus Capreolus, quam eadem, qu. ac sæpè alibi expresè admittit; Pasqualigus d.23. licet sect.1. Catholicam doctrinam contra Auerroem statuat, tamen sect.4. n.28. negat creaturas esse terminum proprium diuinæ cognitionis secundum propriam essentiam, explicatque terminum proprium esse terminum repræsentatum in argumento; quo & sibi, & Catholicæ veritati videtur aduersari.

2. Itaque præfixam conclusionem nullus Theologus, imo nec philosophus expresè negauit: est quippe fide certa atque euidens, & ratione naturali. Fide quidem Eccles.17. *Oculi eius sine intermissione inspicientes*, creata, de quibus ibi, & c.23. vbi Dei oculi, *profundum abyssi, & hominum corda intuentes* dicuntur: & cap.39. *Non est quidquam absconditum ab oculis eius: A sæculo & usque in sæculum respicit, & nihil est mirabile in oculis eius*, Iob 28. *Ipse fines mundi intuetur, & omnia, quæ sub cælo sunt, respicit*; & cap.21. dixerat: *Nunquid Deum docebit quispiam scientiam.* Docere autem posset, si aliquid non sciret. Et clarius in eandem sententiam Ecclesiast.42. *Cognouit enim Dominus omnem scientiam*, cap.18. *Ecce cælum, & cæli cælorum, abyssus, & vniuersa terra, & qui in eis sunt in conspecta illius.* Ad Hebræos 4. *Non est vlla creatura inuisibilis in conspectu eius, omnia autem nuda, & aperta sunt oculis eius.* Psal.137. *Excelsus Dominus, & humilia respicit, & alta à longè cognoscit.* Et passim in aliis psalmis. Vnde Psal.138. ironice Psaltes dixit: *Forsitan tenebræ conculcabunt me, ne videat Deus.* Statimque addit: *Sicut tenebræ eius, ita & lumen eius*: id est, æque in tenebris, atque in media luce intuetur: Esther. 14. *Domine, qui habes omnium scientiam.* Ioan.vlt. *Domine, omnia nosti*: cum aliis locis, quæ attigimus d.1. quæst.1. & attingemus agentes de possibilium futurorumque, tam absolute, quam conditionatè, scientia Dei. Item de cognitione secretorum cordis. Denique omnia loca, quæ diuinam erga creata causalitatem, gubernationem, prouidentiam, & prædestinationem tradunt, mediate præsentem veritatem testantur.

3. Ratione insuper naturali eadem veritas ostenditur. Primo: quia scientia Dei, qua Dei, seu diuina, infinita illimitata, summaque in sua linea esse debet, non minus quam reliqua diuina prædicata: ergo debet esse scientia, & cognitio omnium veritatum, & obiectorum scibilium, seu cognoscibilium, in quibus indubitato creata obiecta sunt. Alioqui, si creata nesciret Deus, eius scientia limitata argueretur, nec summa foret. Secundo quia Deus vult aliqua extra se: ergo & ea cognoscit; alioqui vellet, quod ignorat, quod & stolidum est, & impossibile. Tertiò: quia non solum ea, vtcumque vult; & amat in eis complacendo, vt Genes.1. dicitur: *Vidit cuncta, quæ fecerat, & erant valdè bona*, scilicet voluntate complacentiæ; sed voluntate desiderij, & eorum effectiua. Est enim prima, & vniuersalis causa perfectissima, ac proinde omnium pro suæ voluntatis, & libertatis arbitrio effectiua: nequit autem voluntate agere, nisi facienda prænouerit, neque libertate, nisi in agendorum, & non agendorum rationes perfectissimè, si perfectissima libertate acturus sit, (vt acturus est Deus) penetret, & percalleat: quare nisi, & agendorum naturas, & essentias perfectissimè cognoscat. Quartò probatur conclusio: quia Deus omnium creatorum prouidentissimus est gubernator: nequit autem eis, quæ ignorat, prouidere, eave, quæ nescit, gubernare: sunt enim hæc munera essentia sua intelligentis, & volentis, vel formaliter vel præsuppositiuè, vt suis locis videbimus.

4. Quintò denique: quia extrinseca obiecta cognoscere est perfectio sine imperfectione: ergo Deo est concedenda. Non disputo modo, an possibilia in seipsis cognoscat Deus? Id enim alterius difficultatis est: licet ex rationibus hic datis definienda. Solum enim contendo creata extrinseca (quæcumque illa sint veritatemque habeant) à Deo esse cognoscenda: an vero eam in se habeant possibilia? quomodove eam habeant futura, præterita, aut existentia? infra erit videndum.

CERTAMEN II.

Obiectiones nonnullæ expediuntur.

1. OBiicitur primò Arist.12. metaph.text.51. vbi Deo creaturarum scientiam negasse videtur. Sed quid inde cum fides, & naturalis ratio ab eius nos reuocant errore? An vero ita eo loci errauerit? dubium est: errasse censent Nemes apud Nyssen. 8. philosoph. cap.4. Iandun.12. metaph.quæst.2. Arimin. in 1. d.35. qu. vnic. Aureol. apud Capreol. qu.2. Valent.1.par.qu.14. punct.4. Vasq. d.87. cap.1. Molina, & alij ab eo excusant errore Aristotelem. Siquidem 4. metaph. text.15. & 1. de anima text.80. & sequentibus probat ex effectuum perfectione: & vt absurdum contra Empedoclem infert, Deum non cognoscere elementa. Insuper 2. physic.textu 75. docet, naturam semper agere propter finem: quod nisi ex primæ causæ intentione, & directione fieri nequaquam

Potest. Rursus 2. de anima tex. 37. & sequentibus, & 8 eæum. lib. 1. metaph. ante textuum diuisionem cap. 3. alias 4. præfert Anaxagoræ sententiam, quod intellectus sit mundi causa, & 12. metaph. cap. vlt. Deum principem, & vnicum omnium gubernatorem fatetur, eiusque ergà res omnes prouidentiam 10. ethic. cap. 8. circa finem, & 7. ethic. ad Eudem. cap. 17. & 18. ostendit bonam fortunam immittentem bonas cogitationes, & motus indeliberatos ad bonum nil aliud esse, quàm Deum qui est vniuersalissimum rerum, & actionum principium, ac proinde & motus in anima: concluditque: *Rationis autem non ratio sed præstantius quidpiam est. Quid autem præstantius, nisi Deus?* Quomodo autem hoc cohæreat cum cap. 8. libri 2. Magnor. Moral. vbi negat Deum bonam fortunam esse, viderint alij. Denique etsi minimarum rerum prouidentiam negauerit, vt aliqui volunt, non statim negasse earum scientiam infertur, cum prouidentia curam addat, quam potuit de minimis, etiam notis, negligere. Denique primam causam vnicam Deum, eamque perfectissimam nouit: quare & omnium per intellectum, & voluntatem effectiuam, vt aperta à nobis data ratio suadet, quam assecutum non esse Aristotelem credere non possum: quare censeo ipsum creaturarum notitiam ab ipsis creaturis acceptam Deo negasse, non autem absolute earū scientiam, vt de Dionysio Areopagita, & S. Th. statim dicam.

2. Oppones Dionysium 7. de diuinis nom. scribentem: *Deus ea, quæ sunt, nouit, non rerum notitia; sed sui*: ergo creata solummodo cognoscit Deus, quatenus in ipso sunt, (quo modo non sunt creata; sed increatus Deus iuxta illud Ioan. 1. *Quod factum est in ipso erat vita*) non autem quatenus in seipsis sunt, siue secundum essentias, & entitates proprias distinctas à Deo. Respondit optimè Vasquez noster d. 60. cap. vlt. solum negari Deo à Dionysio scientiam creaturarum ab ipsis creaturis acceptam, non disciplina solum; sed dependentiâ, tanquam à termino necessario ad intrinsecæ cognitionis diuinæ existentiam. Idque satis aperte ostenditur ex his ab eodem Dionysio ibidem præmissis: *Non ea, quæ sunt ex his, quæ sunt diuersa nouit diuina mens.* Quo etiam sensu S. Thom. 1. par. quæst. 14. art. 5. negauit *Deum videre creaturas in ipsimet*; sed in seipso. Denique Augustinus, qu. 46. ex libro octoginta trium, dum ait: *Non enim extra se quidquam positum intuebatur, vt secundum id constitueret, quod constituebat*: solum voluit, Deum non habuisse exemplar aliquod extrinsecum, quod in mundi creatione imitaretur, non autem res in seipsis non vidisse, constat ex ipsis verbis, atque ex immediatè sequentibus: *Nam hoc, inquit, opinari sacrilegium est*: sacrilegium autem secundum hoc non est; sed illud primum.

3. A ratione oppones: scientia Dei ad creata formaliter, & secundum proprias entitates, & essentias repræsentanda extenditur, ac terminatur: ergo & ab eis specificatur, quoad intrinsecum repræsentationis, & cognitionis diuinæ; ac proinde diuinum aliquid à creatis dependebit, saltem tanquam à termino, sine quo non, quod abnuimus. Patet: quia cognitio omnis qua cognitio, à suo obiecto ita specificatur, ac pendet, vt sine illo esse non possit. Solutio communis, & firma negat consequentiam. Ad eius probationem de obiecto primario, & specificatiuo cognitionis admittit assumptum antecedens; de secundario, ac non specificatiuo (cuiusmodi solum obiecta sunt cognitionis diuinæ creata cuncta) negat. Instabis. Dependentia cognitionis ab obiecto non prouenit obiecto, quod primarium, & specificatiuum illius sit; sed ex eo quod sit eius terminus, circa quem cognitio actuale exercitium aliud repræsentandi, seu actu formalis repræsentatio est. Inde enim esse cum obiecto connexam habet ipsius cognitio: vel ergo creata obiecta in se, suoque speciali esse, & entitate sunt proprie obiecta, & proprij termini diuinæ cognitionis, vel non: si posterius; non cognoscit Deus creata, nisi quatenus ipse Deus sunt; si primum: cognitio Dei circa creata connexa, quoad intrinsecum cognitionis, cum creatis erit, ab eisque dependens.

4. Nihil præstat instantia. Vaiuersim enim loquendo falsum est, connexionem essentialem cognitionis cum obiecto esse cum illo, non quia primarium, & specificatiuum eius sit; sed quia illius sit formalis actualis repræsentatio. Licet enim id in creatis cognitionibus, & repræsentationibus actualibus formalibus verum omnino sit: quia, cum sint repræsentationis limitatæ, quæ vnum tantum obiectum attingit, ac repræsentat, nequit inuariata intrinsecè aliud repræsentare formaliter, vel illud ipsum non repræsentare; ac proinde quidquid verè in se repræsentatur, & attingitur cognitione creata, eiusque terminus actualis est, est terminus sine quo non; inde tamen euincitur, omnia obiecta respectu cognitionis creatæ, quæ in se, & secundum proprias entitates ab illa attinguntur, & repræsentantur, non solum pure terminos, seu obiecta non specificatiua illius esse; sed esse vera specificatiua suæ cognitionis: solumque obiecta, quæ in se non cognoscuntur; sed quatenus aliquid illorum cognoscitur, & repræsentatur esse obiecta materialia secundaria, ac non specificatiua cognitionis: vt patet in substantia, quæ videri, sentirique materialiter dicitur, cum ejus accidentia videntur, aut sentiuntur, qua etiam deficiente, eadem sensatio perseuerat, vt patet in visione panis ante, & post consecrationem. Mitto obiecta formalia assensus, vel dissensus, inter quæ, & materialia aliud discrimen est.

5. In cognitione verò, & scientia diuina ex conceptu, & genere suo illimitata, infinita, & summa, res aliter habet: vt, scilicet, è suo obiecto primario æqueque, atque ipsa constanti, & necessario (scilicet Deo) adeo perfecta in genere cognitionis euadat, vt omnium cognoscibilium scientia sit: nihilque ei aliorum obiectorum accessu cognitionis possit accedere: quare reliqua à Deo cognitionem quoad intrinsecum anticipatam sui à primario obiecto habent, qua actu formaliter repræsententur, cum accedunt: nihilque in eo intrinsecæ cognitionis suæ ponunt: ac proinde pure materialia obiecta sunt. Sicut panis substantia cum per accidentia sua, vtcunque sentitur, licet hic in se non sentiatur; in se autem à Deo cognoscantur creaturæ. Hinc facilè apparet, diuinam scientiam ad creata etiam abiectissima repræsentanda sine vlla summæ suæ perfectionis iactura extendi posse.

QVÆSTIO II.

An creata omnia secundum species, & atomas eorum rationes cognoscat Deus?

STATVIMVS Deum alia à se, nimirum creata obiecta, nosse. In terminis autem omnia creata ab ipso cognosci statuimus hactenus non est: cum tamen circa hanc etiam Catholicam veritatem nonnulli aberrauerint.

CERTAMEN I.

Errores contra præfatam veritatem recensentur ab eisque vindicatur Hieronymus.

1. ARistoteles 12. metaph. cap. 2. & 9. sublunaria hæc; præsertim imperfectiora, à Deo non cognosci, indicauit: quia viliora & imperfectiora sint, quàm oculos supremæ Maiestatis deceant: incassum autem ab eo errore ipsum excusare conantur Soar. d. 30. met. sect. 11. Ruiz. d. 9. de scient. & alij: eū in eo ipsum intelligant Clemens Alex. Nyssen. Naz. Epiph. Eusebius Cæsarien. Theodor. Ambr. Saluianus, Nizetas, & Patres alij relati à nostro Vasquez d. 87. cap. 1. à num. 2. qui cum fuisse Aristotelis errorem, cum citato loco, tum lib. de mundo ad Alex. propè finem, tum lib. magnor. moral. c. 8. solita eruditione demonstrat. Eundem errorem secutus est Auicenna, quem refert & sequitur Auerroes 12. met. comm. 51. & 10. 9. opusc. *Distinctio distinctionis*, quē nullo operæpretio excusare conatur

Ferrara 1. controu. cap. 50. fine. Imo Auicenna, & Auerroes hunc Aristotelis errorem non tam secuti sunt, quàm ampliarunt: censent enim, Deum cætera omnia singillatim, & distinctè minimè cognoscere, sed tantum seipsum. In qua sententia alter è duobus, vt minimum error asseritur; vel Deum seipsum solummodo nosse, & creata solum, quatenus in seipso, vel Deus ipse sunt: quia dedecet Deum creata intueri, vel Deum creata non secundum peculiares, & proprias eorum rationes, sed solum secundum communem eorum rationem cognoscere, vt innominati quidam Doctores apud S. Tho. docuere: & in alterutro quidam Aristotelis error manifestè ampliatur.

2. Restrictum autem Aristotelis errorem videtur sonare vulgatissima illa Hieronymi sententia in illud Abacuch. 1. *Mundi sunt oculi tui, ne videant malum*, ita scribentis: *Absurdum est ad hoc deducere Dei Maiestatem, vt sciat per momenta singula, quot nascantur culices, quotve moriantur: qua cimicum, & pulicum, & muscarum sit in terra multitudo: quanti pisces in aqua natent, & qui de minoribus maiorum præda cedere debeant.* In Catholico verbo-rum horum sensu indagando multi sunt scholastici. Soar. 3. de attributis, c. 3. n. 3. censet solum negari à Hieronymo antecedentem Dei voluntatem efficacem de his animalculis producendis, seruandis, auferendisve causarum ad aliquid ex his naturalium præuisioni. Sed quid actus voluntatis cum scientia de his, quam hæc verba denegare videntur? Secundò ea præfinitio circa supernaturales solum effectus, teste Soario, versatur: ergo nec circa ortum naturalem, interitumve hominum eam Deus habet contra Hieronymi verba. Mitto eam præfinitionem Dei circa effectus supernaturales proximè, vel remotè liberos in Deo non esse, imò neque esse posse, vt contr. de volunt. contra Soarium ostendam. Molina, & Herize, & ante illos Magister, & Episcopus Lucensis in aduertentiis ad 6. tom. Hieronymi, quæsito. 5. aiunt solum negari a Hieronymo earum rerum successiuam, siue temporis successiu, seu, vt ille ait, per momenta singula habitam scientiam. Sed cum eam, quâ de his rebus Deo negat, scientiam, ipsi de hominibus concedat, in aliam hæresim declinare Hieronymum ea explicatio facit: nempe de hominibus successiuam scientiam habere Deum. Tertiò Valentia noster Catholico verborum sensu desperato, censet eum locum ex illis esse, quos in Prophetis ex aliena sententia à se scriptos, Hieronymus testatur Apolog. contra Rufinum: laxior tamen est solutio, desperatiorque, quam verba Hieronymi velint.

3. Germanam igitur eius loci interpretationem contextus dedit, qui, nisi Vasquiano more legatur, plurima, vt è truncatis Patrum sententiis, absurda deducentur. Præmittit immediatè recitatis Hieronymus verba hæc: *In cæteris* (ab homine) *animalibus generalem quidem Dei dispositionem, & ordinem, eursumque rerum intelligere possumus: v. g. quomodo nascatur piscium multitudo, & viuat in aquis: quomodo reptilia, & quadrupedia oriatur in terra, & quibus alantur cibis: cæterum absurdum est*, &c. recitata. Solum ergo negat Hieronymus scientiam, & prouidentiam, specialemque attentionem Dei circa ortum, interitumque eorum animalium propter ipsa, ac non propter hominem potius, cuius commodo, & temporali, & æterno ea condidit, seruat, atque interimit, de quoque specialem curam, attentionemque gerit; quo sensu, 1. cor. 9. dicitur: *Nunquid de bobus cura est Deo?* Constat sensus hic Hieronymi. Siquidem generalem Dei prouidentiam erga illa etiam expresè admittit. Neque enim generalis dispositionis vox significat (vt vult Vasquez) quod eis in particulari sumptis, neque attendat, nec prouideat Deus; sed quod eis non specialiter, sicut homini attendat, sed generali, & communi creaturis omnibus, & singulis prouidentia eis prospiciat. Hunc etiam sensum Hieronymi suadet textus immediatè locum initio propositum sequens. *Non simus tam fatui adulatores Dei, vt, dum potentiam eius ad ima detrahimus, in nosmetipsos iniuriosi simus, eandem rationalium, atque irrationalium prouidentiam esse censentes:* vtque apertius eum loqui de speciali hominum prouidentia constaret, ex qua Angeli eorum custodiæ deputantur, vt ad Deum, quid de eis per momenta singula agatur, referant, ab eaque opem implorent, & de impertita gratias agant: subdit tandem: *Ex quo liber ille stultitiæ damnandus in quo scriptum est: quendam Angelum nomine Tyrij præesse reptilibus.* Et quidem nihil aliud Doctorem maximum ingenij, & constantiæ laudè præstantissimum sensisse, patet ex his, quæ ad illud Matthæi. 10. *Nonne duo passeres asse veneunt*, &c. scripsit: *Si parua animalia absque Deo authore non decidunt, & in omnibus semper est prouidentia, & quæ in his peritura sunt, sine Dei voluntate non pereunt: vos qui æterni estis, non timere debetis, quod absque Dei viuatu prouidentia.* Eandem sententiam docuit expresè ad id Ierem. 32. *Nunquid mihi difficile*, &c.

4. Doctores aliquot tacito nomine citati à S. Th. eundè errorem videntur habuisse, quem in Auicenna, & Auerroe secundo loco notabamus, n. 1. fine. Nempe Deum creata quidem nosse, ast non secundum proprias, speciales, & atomas singulorum rationes; sed solum secundum rationem, seu prædicatum commune, quod solum prædicatum entis ab alio esse potest; cum nullum aliud creatis cunctis commune inueniatur: in eum sensum Mahometanum vtrumque, & innominatos alios Doctores interpretantur hic S. Th. & alij, non desunt tamen, qui eos aliter interpretentur; nempe asserere cognosci creata à Deo secundum omnia sua prædicata, confusè tamen cognita. Hæc tamen interpretatio solum videtur differre in admittendis præcisionibus formalibus & non obiectiuis in cognitione diuina erga creata: si enim confusè omnia simul cognoscit, non, nisi vt existentia seu in ordine ad existentiam ea omnia cognosceret, in quo solum conceptu confusè omnia adunari queunt: quare ea interpretatione sententia hæc non mitescit, imò initiosior est diuinæ cognitioni, cui confusionem in cognoscendis, seu repræsentandis præterea affingit.

CERTAMEN II.

Diuina scientia creatorum adhuc vilissimorum prædicata omnia, atoma etiam clarissimè attingit.

1. NOn vnam tantùm Catholicam veritatem præstitutus continet titulus: ac proinde variis conclusionibus statuendus, probandusque erit. Prima sit: Vilissima etiã creata Deus cognoscit. Conclusio hæc de fide inprimis est, atque oppositi error expressus Aristotelis, & ciuorum Mahometanorum errori cõformis: imo & Manichæorum, qui visibilia, vilia præsertim, à Deo fieri, & gubernari, quare & attendi negabant. Probaturque ex longis tractatibus Augustini, & aliorum Patrum contra Manichæos, & ex Conciliis, quibus is error damnatus est; quorum testimonia, & loca notabimus contr. 6. de prouidentia. Insuper expressa est sapientiorum Philosophorum sententia. Platonis in epimen. & 10. de legib. Plotini. lib. de prouidentia, quorũ testimonia referunt August. 10. de Ciuit. c. 14. & Ludouic. Viues ibi: Mercurij Trimegisti in Pimandro, Socratis apud Xenophontem lib. 4. de eius dictis, & factis, Thaletis Mil. apud Ciceronem dictis de peccatore: *Sed neque cogitant quidem latet Deum*: Sophoclis Poetæ apud Clementem Alexandrinum 5. Stromat. ante med dicentis: *Deum diuina semper exhibere sapientibus*, item Platonis apud Cyrillum Alexand. 3. contra Iulianum. aientis: *Deos neque ignorare, neque vim sustinere possibile esse.* De Ægyptiis refert Clemens Alex. inferius: *Aures, & oculos fabricantes ex materia pretiosa consecrasse, Dijs dedicantes: hoc vique significantes: quod Deus omnia videat, & audiat*: ac de eisdem Cyrill. Alex. 9. contra Iulia. versus med. *Volentes significare Deum, hoc est, summam, & qua super omnia est, naturam pingebant oculum, cui baculum substituebant, vt per hoc intelligatur, quod omnia videat, & sit ei regia dignitas.* Accedunt Philosophi, qui rerum omnium, etiam minimarum, prouidentiam, quæ sine earum scientia esse nequit, Deo concedunt, Zeno Ciceronis eum aliis stoicis; Alexander Aristotelis discipulus lib. de prouident. quæ recitat Cyrillus Alexandrinus 2. contra Iulianum post med. vbi & lib. 3. sub med. refert Platonis ideas rerum omnium, quæ absque earum cognitione esse in Deo non valent, & commissionem creationis animalium Angelis à Deo datam; quæ licet falsa sit, veruntamen de diuina animalium cognitione in sententia Platonis supponit quoad vilia aliqua, expressa veritas est, citato loco Matthæi 10. de passeribus, de liliis, de fœno agri, imo

&

& de capillis nostris fere solum sterquilinio, & ruderibus natis: quos, in numero etiam, notatos à Deo idem textus docet: *Vestri autem capilli capitis omnes numerati sunt*: Vnde ad viliora (si quæ sunt) creata reliqua cuidens ducitur argumentum; cum eadem sit, reliquorum vilium ratio, nec maior in reliquis, quam in enumeratis intuendis Dei indecentia, atque à ratione difficultas. Communem Patrum sensum, tam pro hac, quam pro duabus sequentibus testimonia recitat Ruiz d.illa 9.sect.4.

2. Probatur secundò ex his, quæ tam ab authoritate, quàm à ratione omniscientiam Dei probant: & quæ ab authoritate data iam à nobis sunt, qu.1. certam.1. num.2. & 3. atque nonnulla concl.2. addentur: vbi etiam adiungemus rationes præter datas citata quæstione 1.certam.2. num.tertio, quas præsenti materiæ applicare non est difficile. Primò enim vilissima etiam quæque à Deo causantur perfectissima actiuitate, & operatione, quæ cognitionis & voluntatis, imo & libertatis interuentu in operante necessario est. Secundo ex munere gubernatoris vniuersi, atque creatoris cunctis prouidentissimi parentis. Tertiò ex prouidentia speciali, quam de hominibus habet, & specialissima de prædestinatis, quibus vilissima animalcula mortificationis, ac meriti materia sunt. Quartò: quia hæc eadem, quantumuis vilia, determinatam habent entitatem, veritatem, & cognoscibilitatem: ergo & à Deo cognoscuntur: ne curta, ac limitata eius scientia sit. Vltimo: quia eiusmodi cognitio est perfectio sine imperfectione: ergo Deo concedenda. Antecedentis probatio præcipua, est solutio fundamenti Aristotelici, cui occurrimus qu.1. certam.2. num.4. fine, ex speciali natura cognitionis diuinæ. Cum enim omnino à creatis obiectis absoluta, & independens sit, nihil prorsus intrinsecæ suæ entitatis, & repræsentationis formalis, creatorum etiam emendicans, nil creatuæ vilitatis, imperfectionis, aut limitationis creatorum obiectorum trahit: quemadmodum solis radij purissimi sordida quæque obuia inuisunt, perserutantur, ac permeant, quin sordes inde patiantur, à suaue puritate, & splendore deficiant: quia non ex illis; sed è sole, scilicet limpidissimo, ac pellucido luminis fonte: ita etiam diuinæ mentis radij ex Deo solum ipso (tum, vt intelligente, tum vt obiecto) amplissimo luminum Patre lucem accipientes, ab obiectorum creatorum imperfectione, limitatione, vilitateque, multo solatibus radiis indemniores cuncta perlustrant: vt ideo etiam diuinæ mentis claritas solares faces longè superare dicatur Ecclesiast. 13. *Oculi domini multo plus lucidiores sunt super solem circumspicientes.*

Et hæc sane solutio firmior (vtpote nulli instantiæ patens) est ea, quam subtiliter adhibuit Gregorius de Arimino, vetus scholarum delicium: & si cognitio creata speciem sumat ab obiecto, quod repræsentat, non autem eius imperfectionem, aut vilitatem, quia non obiecti speciem ipsam sumat, sed aliam suam. Neque enim vile est vilia cogitare eum, qui eorum cognitione à nobilioris obiecti cogitatione non remouetur: neque eorum cognitione in vile aliquid inducitur: quorum neutrum accidere Deo, imò nec beatis potest. Desumpta autem videtur solutio hæc ex Augustino de vtilitate credendi. cap.11. vbi ita scribit: *Intelligere semper sine vitio est: nam intelligere magna & honesta, vel etiam diuina beatissimum est: intelligere autem superflua nihil nocet; sed fortasse discere nocuit, cum tempus necessariorum occuparet. Ipsa etiam noxa non intelligere, sed facere, aut pati miserum est. Non enim si quis cogitet, quomodo possit inimicus sine suo periculo occidi, intelligentia, & non potius cupiditate reus est: quæ si absit, quid innocentius dici potest?* Cæterum si diuina cognitio à creatis obiectis, etiam quatenus circa ipsa versatur, quæque repræsentat, quoad intrinsecum sui specificaretur, ac dependeret limitata foret, & quo obiectorum creatorum imperfectiorum, imperfectio crescret, proportione saltem geometrica & diuinæ illorum cognitionis perfectio minutior, & minutior foret: physico quidem, & metaphysico vitio, licet non morali, de quo Augustinus ibi: quare solutioni primæ standum merito censebam, & exemplo, quo eam olim illustrauit Nemesius Emisen.lib. de nat.hominis, cap.44.§.4. post med.

4. Sit secunda conclusio: creata cuncta secundum omnia eorum etiam atoma prædicata, & indiuiduantes differentias cognoscit, & penetrat scientia sua Deus. Est etiam Catholica conclusio contra Auicennam, Auerroem & innominatos à S.Thom. Doctores ex eis omnibus locis, quibus omnium creatorum scientia, seu omniscientia Dei in scriptura, Patribus, & Conciliis asseritur. *Omnia*, enim singularia omnia designat, non solum secundum rationem communem, in qua vnum potius sunt; sed qua plura, atque inter sese singulariter, atque indiuidualiter differunt. Secundo probatur ex illo Genes.1. *Vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valdè bona*, ex quo loco verbo *cuncta* idem argumentum desumitur: verbo autem *fecerat* aliud satis efficax: nam ea omnia in indiuiduo fecerat, atque omnia eorum etiam indiuidualia prædicata: ergo indiuidua omnia creata, & eorum etiam indiuidualia prædicata vidit: ex laude & complacentia diuina erga omnia creata illis verbis, *Et erant valdè bona*: tertium, nihilo segnius, argumentum instruitur: nisi enim intimè speciales, & indiuiduas etiam creatorum naturas penetrasset, imprudenter ea omnia laudaret: cum ex speciali natura, & prædicato cuiusque defectuosa, & indigna laudis esse possent; licet communi entis prædicato bona forent. Bonum enim ex integra causa; malum vero ex quocumque defectu: imo bonitas, & perfectio nil aliud, quam rei totalitas, & integritas, est. Tertiò Psal. 146. notitia Dei indiuiduarum omnium stellarum indiuiduatim esse expressè dicitur: *Qui numerat multitudinem stellarum, & omnibus eis nomina vocat*, vnde ad creata reliqua facilis est consequentia, & perspicua. A ratione verò totidem, eademque argumenta militant pro hac, ac pro prima conclusione: ex eo, quod omnia creata, ac secundum omnia prædicata, etiam indiuiduationem, à Deo intellectu, & voluntate ac libere fiant. Secundò quia secundum omnia sua prædicata sunt cognoscibilia, & vera. Tertiò: quia omnia indiuiduatim cognoscere perfectio sine imperfectione est; imò necessarium, vt Deus omniscius sit, sicuti necessario fore naturali ratione demonstratur.

5. Sit tertia conclusio etiam Catholica: ea omnia singulatim sine vlla confusione clarissimè, & distinctissimè cognoscit Deus. Probatur ex 4. ad Hebræ. *Omnia autem nuda, & aperta sunt oculis eius*; quæ autem confusè solum videntur, nuda, & aperta oculis non sunt. Secundò ex Ecclesiast. 13. vbi *Oculi domini multo lucidiores sunt super solem circumspicientes.* Confusio verò obscuritas potius, quam claritas cognitionis est. A ratione probatur conclusio: quia, etsi Deus posset vnum prædicatum ab alio ex parte obiecti præscindere; ast potest etiam rem, vt physicè est, intueri: re autem ipsa, & physicè res quæuis indiuisa, & insectilis in se est: ergo nequit esse in ea cognitione rei, vt physicè, & re ipsa in se est, confusio, & complicatio, quæ solum in re partibus constante esse potest. Nihil autem partibus metaphysicis (de quibus hic loquimur) physice, atque, vt re ipsa est, constat; imò nec physicis partibus constant creata plura: ergo si qua in rerum, vt physicè sunt, cognitione confusio sit, in ipsa cognitione erit: ergo in Dei cognitione confusionis imperfectio in aduersa conclusione admittetur, quæ summæ perfectioni cognitionis diuinæ manifestè repugnat. Quod si Deus (vt fert valgarior sententia) nonnisi, vt physicè, ac re ipsa sunt, res potest cognoscere, clarius adhuc probata conclusio manebit; in alia verò admittente Deum ex parte obiecti, physicè etiam insectilis, posse cognitione sua præscindere, eadem ratio probat: quia, si omnia, & singula rei cuiusvis prædicata præscindendo cognoscit; in nullo ex his potest esse ex parte obiecti confusio: cum, adhuc metaphysicè indiuisibilia, prorsus omnia, & singula sint: quare, & cuiusvis complicationis, & confusionis obiectiuæ de se, & in se, omnino incapacia: ergo tota rota confusio Dei cognoscentis erit, atque in diuinam refundetur cognitionem: quo nihil absurdius, & eius perfectioni summæ repugnantius.

***

QVÆSTIO III.

An Deus creata omnia in seipsis specificatiue, nec solum secundum proprias eorum entitates, cognoscat?

QVÆSTIO etiam hæc vniuersim exagitatur præscindendo à creatorum statibus, siue possibilitatis, siue futuritionis absolutæ, vel conditionatæ: neque habetur in eo sensu, quo ea, quæ secundum propriam esse, & entitatem cognoscuntur in se, id est, secundum se, & idipsum, quod sunt, dicuntur cognosci: eo enim pacto creata in se à Deo cognosci ex fide, & ratione naturali, q. 1. & 2. certum esse vidimus: solum ergo inquirimus an creata in suæ entitatis veritate, qua diuinam terminant cognitionem, satis habeant, etiam determinatiui vt à Deo cognoscantur, quin aliquo alio egeant, vt in illa tanquam obiecta repræsentanda, & repræsentata diuina scientia feratur.

CERTAMEN I.

Duplex quæstionis sensus aperitur, Doctorumque in vtroque sensu sententiæ.

1. ADhuc in sensu secundo explicato cognitionis obiecti alicuius in se duplex sensus latet primo loco explicandus. Dupliciter enim potest obiectum, quod satis veritatis terminatiuæ habet, vt secundum se, atque eo sensu in se cognoscatur, alio nihilominus egere, vt in ipsum cognoscentis feratur cognitio, quam purè terminat, ita, vt illo alio deficiente, seu non cognito, & applicito, cognoscitiuæ potentiæ, quod illo eget, vt cognoscatur, nullatenus cognosceretur: ac proinde dupliciter potest habere obiectum determinatiuum necessarium ad sui cognitionem. Primo modo: quia alterum necessarium specificatiuum cognitionis illius est, & ipsum, quod cognoscendum per illam dicitur, purè terminatiuum est, vel satis de se non habet, vt suam specificet, aut moueat obiectiuè cognitionem: ita enim altero, vt necessario ad specificationem cognitionis, illius obiecti cognitio determinabitur: quare in se specificatiue, adæquatè, seu omninò non cognoscetur. Secundo modo, cum altero tanquam medio cognitio eget, in quo, aut ex quo illa, vel alia cognitio ad ipsum cognoscendum procedat: vt cum nos ex visione, aut cognitione causæ occultum nobis effectum cognitione deducimus, vel contra, & de vtroque determinatiuo dubium est, an creaturæ egeant, vt secundum se cognoscantur à Deo? ac proinde in se nequeant cognosci? an altero tantum? Verum qu. hac de primo modo, scilicet, specificatiui alterius necessitate agemus, ersi vtriusque meminerimus, vt confusam doctorum pro vtroque citationem abiiciamus.

2. Duplex hoc determinatiuorum genus distinxi 1. explicuique, vt distinctè Doctorum hac in re sententias proponerem, non confusè, sicut alij, qui determinatiua hæc non distinguentes eos, qui primo determinatiuo increato egere creata docent, vt cognoscantur, cum aliis, qui secundo determinatiui genere egere putant, miscent, duplicemque quæstionem satis diuersam confundunt. Inde Quiros noster tractatu de scientia, d. 44. in eius explicatione circa finem, versu, *Nihilominus* partem in dubio hoc affirmatiuam vniuersæ scholæ Societatis esse dixit: quasi hæc etiam sententia, quod creata obiecta non solùm secundum se, sed omnino in se à Deo cognoscantur, quin alio egeant determinatiuo, Thomisticam schoam Societatis nostræ à Thomistica Dominicanorum diuidat. Idque ex eo exploratum putat, quod nostri omnes in futuris creatis liberis id expressè contra Dominicanos fateantur. Sed certè de vtroque genere determinatiui necessarij, sine quo cognitio Dei erga creaturas esse nequeat, fallitur apertè: nam id, in quo nostri à Dominicanis conspirato, atque vnanimiter circa cognitionem diuinam futurorum liberorum in seipsis dissentiunt, non est circa cognitionem eorum in seipsis, tanquam in determinatiuo specificatiuè adæquate, & sufficienti ad ipsorum cognitionem: sed (vt sic loquar) medialiter: id est, non egere eiusmodi futura libera medio alio medialiter determinante Deum ad ipsorum cognitionem, v.g. decreto absoluto Dei, physicave præterminatione, vt Thomistæ, quasi iurato consensu, & sententia, contra nostram auxiliorum efficaciam, scientiamque mediam defendunt. Determinatiuum verò specificatiuè necessariò vt creata à Deo cognoscantur, plures nostri ex primoribus Doctores admittunt: ac subinde creata in se specificatiue (quod hac qu. examinare contendimus) cognosci negant, vt iam videbimus.

3. His ita explicatis, prima in proposita quæstione sententia est: creata vniuersim, ab eorum statibus præscindendo, in seipsis à Deo cognosci tam specificatiuè, quam medialiter, seu quod idem est, nullo determinatiuo à se diuerso, siue tanquam medio, siue tanquam specificatiuo ad diuinam erga ipsa cognitionem egere. Pro hac sententia refert Quiros sect. 1. n. 19. eos omnes, qui omnem Dei connexionem cum creaturis negant: quasi necessario hanc sententiam docere inde teneantur, cum tamen ex connexionis præfatæ negatione, vt summum inferatur, non cognosci in Deo tanquam in medio, ac proinde in se cognosci, quin alio determinatiuo tanquam medio egeant; non autem alio specificatiuè determinante non egere, ac proinde specificatiue non, nisi in alio, cognosci. Refert verò ex aliis, qui eiusmodi connexionem admittunt pro sententia eadem nostros Henrizę d. 5. cap. 4. Martinon. d. 10. sect. 1. Arriaga d. 19. sect. 4. Moncæum d. 3. selectar. cap. 11. § *quod ergo*, Cardinalem de Lugo in manuscriptis, quibus addę Albiz d. 5. de scientia, Becanum: 1. par. cap. 10. qu. 4. n. 4. ac insuper Recentiores Complurentes, & Murcianos sæpè à nobis citatos. Pro eadem Murciani eos omnes stare putant, qui docent, creaturas possibiles in seipsis cognosci. Sed certè, qui ex antiquioribus ita docent, solam necessitatem cognitionis creaturarum in Deo tanquam in medio negant; quare non asserunt in seipsis etiam tanquam in determinatiuo specificante, seu specificatiuo cognitionis ipsarum creaturas cognosci. Vnde non omnino in se cognosci defendere non tenentur.

4. Secunda sententia est, creaturas in seipsis nullatenus à Deo cognosci, sed Deo tanquam determinatiuo egere: Durand. Capreol. Caiet. Bannez, Zumel, & Thomistæ reliqui, quos refert, & sequitur Ruiz d. 10. de scientia sect. 2. d. 11. sect. 3. Molina 1. par. qu. 4. d. vnic. concl. 2. Valent. ibi punct. 4. Soar. 3. de attrib. c. 2. Arrubal. d. 29. cap. 3. Gonz. d. Albiz d. 37. sect. 2. Tanner. d. 2. qu. 3. dub. 3. & alij. Cæterum neque huic citationi fidendum: quia Thomistæ, & reliqui ferè solummodo loquuntur de necessitate cognitionis creaturarum in alio tanquam in medio prius cognito, ac necessariò cognoscendo, vt in illo creaturæ à Deo cognoscantur; non autem de cognitione earum in Deo, tanquam in necessario specificatiuo, seu determinatiuo specificatiue cognitionis suæ erga creaturas. Licet enim medium determinans cognitionem illius specificatiuum habeatur, id tamen non tollit, quod obiectum in illo tanquam medio cognitum, eandem etiam, imo intimius specificet. Et quidem Recentiores pro his duabus sententiis citati pro sua quique citant Scotum in 1. d. 35. & 36. Gregorium, Okam & Gabrielem, qui, me iudice, pro prima potius stant, vt videre est in Scoto d. 36. q. 1. §. *Ad ista*. Gregorio, qu. vnic. §. *Ex his contra secundum*, & §. *Ideo dico sequenti formali*. Gabriele qu. 2. art. 2.

5. Tertia sententia est asserentium, creaturas ad sui cognitionem à Deo ipso, vt medio prius cognito non egere, ac proinde eo sensu in se cognosci à Deo posse, de facto quoque cognosci; ast in seipsis specificatiuè nullatenus cognosci; sed in Deo adæquato cognitionis suæ obiecto primario, & specificatiuo: ac proinde respectu cuius creata, & extrinseca obiecta materialia solum obiecta sunt. Ita noster Vasquez 1. par. d. 60. cap. 3. Arrubal loco citato,

citato, Alarcon tract. 2. d. 2. cap. 3. & 5. Gaspar Hurtado, d. 2. diff. 2. Quarta denique sententia esse posset, creaturas in se specificatiue quidem cognosci à Deo, secus mediate: quia Deo, aliquoue prædicato diuino, vt medio præcognito egent, vt cognoscantur. Non secus ac propositiones non per se notæ; sed ex mediis à nobis illatæ, sua veritate specificant conclusionem, licet medio præcognito, vt eis assentiamur, opus habeant: esto extrinsece, aut physice à medij cognitione conclusionis assensus determinetur in nobis: in Deo autem sit eiusmodi determinatio à cognitione sui ad cognitionem creaturarum metaphysica solum: quia reipsa vtriusque cognitio eadem reipsa est huius sententiæ.

CERTAMEN II.

Nostra prima conclusio stabilitur.

1. DIco primo: creata obiecta in se specificatiue nullatenus cognoscuntur: Pro hac conclusione stant, præter proxime citatos, hi omnes, quos recensuimus d. 2. q. 5. cert. 2. num. 2. Probatur facile ex dictis ibi: quia adæquatum obiectum specificatiuum, sine quo non, diuinæ cognitionis Deus solus est: ergo nequeunt in se specificatiue cognosci: alioqui & ipsa etiam specificatiua diuinæ cognitionis essent: ac subinde non adæquatum specificatiuum Deus solus. Probaui Antecedens citato loco ex independentia prædicati cuiusuis diuini ab extrinseco omni, in quouis statu, maiorique illius necessitate, & constantia essendi, quam reliqua, adhuc possibilia. Ex qua certo infertur, Dei scientiam totam eis per impossibile repugnantibus fore. Dices, fore erga seipsum, non circa possibilia. Contra: quia scientia Dei circa possibilia necessaria est, ac non contingens: ergo non distinguitur realiter, virtualiter adhuc, à scientia Dei erga seipsum. Hinc infero primo: ergo tunc reipsa omnino persisteret scientia Dei erga possibilia secundum omnia intrinseca ipsius scientiæ: siquidem persisteret scientia Dei erga seipsum quæ scientia possibilium realiter, etiam virtualiter est.

2. Si dicas non dari in Deo scientiam possibilium secundum se, sed solum, vt sunt in Deo d. 5. confutaberis, vbi possibilia secundum seipsa, nec solum, vt in Deo sunt, ab ipso cognosci ostendemus. Deinde ea solutio Thomistarum est, qui Deo suæ totius scientiæ adæquatum specificatium non negant. Secundò infertur, deficiente scientia Dei erga possibilia in ea hypothesi repugnantiæ eorum, scientiam Dei defecturam iure identitatis realis, etiam virtualis, cum illa, quam cum fundamento, adhuc apparenti, inter prædicata Dei communia nemo potest admittere: ego autem etiam inter contingentia, & necessaria, personaliaque, & communia nusquam admittendam reor: quare vtraque illatio in scientia diuina contingentium, & diuinorum necessariorum fieri optime in nostris principiis, & earum vltima, maiore, siue clariore, absurditate potest.

3. Probatur secundò conclusio: quia casu, quo creata omnia deficerent, imo repugnarent, scientia diuina daretur, saltem erga seipsum. Inquiro ergo, an aliquid repræsentationis intrinsecæ diuinæ scientiæ tunc deesset? necne: si deesset aliquid repræsentationis formalis intrinsece Deo possibilis, imperfecta neque omniscientia de se esset: quare neque scientia diuina; si nihil repræsentationis intrinsecæ deficeret: ergo eis ablatis, & repugnantibus omniscientia, & omnirepræsentatio de se, & quoad intrinsecum maneret: quare & creaturarum omnium, si illæ, aut existant, aut non repugnent: quemadmodum de omnipotentia philosophamur: ergo creaturæ scientiæ diuinæ circa ipsa exercite & actualis, quoad intrinsecum cognitionis, ac repræsentationis specificatiuum non sunt: etenim scientiam sine suo specificatiuo esse repugnat. Quod autem non esset scientia earum, quoad denominationem, & nostro imperfecto modo cognoscendi nihil præstat, vt de Dei scientia circa creata, prout in seipsa, & quoad intrinsecum quod vere Dei, ac diuinum est, iudicamus.

4. Probatur tertiò conclusio, & confirmatur ratio præcedens: quia scientia Dei actu, & exercite talis (vt de reliquis attributis controu. 1. statuimus) è prædicato diuinæ infinita esse debet; ac proinde omniscientia actu, & exercitè, seu omnis veri, & cognoscibilis actualis cognitio de sese: atqui deficientibus, imo repugnantibus omnibus Deus se cognosceret, essetque absolutè scientia diuina actu, & exercite, quoad intrinsecum: ergo infinita, & omniscientia actu, & exercite creaturarum, quoad intrinsecum sui, à creaturis non specificatur, vt legitime inferebamus nuper. Specificatiuum enim obiectum scientiæ est obiectum, sine quo non, scientiæ ipsius. Dices non minus debere pendere scientiam ab obiecto terminatiuo, quod vere, ac non solum denominatiuè attingit, quam ab specificatiuo: cum non minus illius, quam huius sit actualis, & exercita repræsentatio: ergo hoc argumentum probat contra hactenus statuta; scilicet, creata secundum se non à Deo vere cognosci, & repræsentari: imo, si terminatiuè secundum se repræsententur, ac proinde ab eis pendeat, vt diximus, diuina cognitio, erunt obiecta, sine quibus non, diuinæ cognitionis æque, atque Deus eiusdem cognitionis, vt ad se versatur; quid ergo eis deficiet, vt cognitionis diuinæ erga ipsas, verum ac proprium specificatiuum sint, an solum quod ita eas nolumus nominari?

5. Dicito scientiam vniuersim non minus ab aliquo obiecto terminatiuo, quam ab specificatiuo pendere, vt d. 2. q. 5. cert. 2. contra Recentiores Complutenses probauimus, atque in creatis cognitionibus speciatim verum habere antecedens, ac proinde legitimas etiam in eis fortasse consequentias esse, vt obiectum terminatiuum specificatiuum sit, licet non totale; ast in diuina scientia in speciali solum ex eo antecedenti inferri debere habere aliquod obiectum, sine quo non, tam terminatiuum, quam specificatiuum: cum, vt constantissime omnium sit, tum vt infinita, vtpote diuina, ac subinde omniscientia è conceptu suo essentiali sit. Vt autem hæc habeat, solum potest habere obiectum, sine quo non, summæ necessitatis, atque essentia sua infinitum: cuiusmodi solus Deus est: ac proinde obiecti terminatiui, sine quo non, seu, quod idem est, specificatiui suæ scientiæ solus Deus rationem habet, habereque potest; vti vidimus. Creaturæ autem terminatiui solum, licet secundum se ea cognitione (quæ aliunde esse omnium, ac subinde earum repræsentationem actu, & exercite habet) actu, & exercite repræsentantur. Quare, licet non denominatiue solum cognoscantur, sicut coloris subiectum, cum is videtur; sed vere, ac secundum seipsas; ast, quia ipsarum repræsentatio, & cognitio diuina, qua ipsarum etiam, quoad intrinsecum repræsentationis, non magis pendet, quam à substantia, in qua color est, coloris sensatio, inde pure terminatiui, ac non specificatiui, materialisque, & secundarij obiecti rationem respectu diuinæ scientiæ (etiam vt ipsarum repræsentatio quoad intrinsecum totum scientiæ diuinæ) rationem habent, ac merito eis nominibus communiter à Doctoribus respectu scientiæ diuinæ compellantur.

CERTAMEN III.

Secunda conclusio statuitur.

1. DIco secundo: creata in seipsis absolutè à Deo cognoscuntur, tanquam in obiecto formali, & motiuo cognitionis ipsarum. Hæc conclusio videtur esse contra Gasparem Hurtado, Procœmio disputationis 2. de scientia, vbi docet, Deo nullum esse obiectum formale motiuum ad aliquid cognoscendum; imo nec nobis, nisi ad assensum fidei. Videtur etiam conclusio hæc primæ nostræ hactenus statutæ aduersari: idem enim obiectum specificatiuum formale, & motiuum cognitionis omnibus semare videntur. Cæterum neque ita Gaspari Hurtado aduersatur, neque primæ nostræ conclusioni contradicit. Gaspar enim Hurtado scientiam Dei, vt simplex obiecti cuiusque a prehensio est, præcise considerabat, cum obiectum formale motiuum illi deneg bat: virque iudicij ingenuitate præclarus communem plurium doctrinam, qui

nostris omnibus cognitionibus, imo cognitioni omni vniuersim, obiectum formale,& motiuum designandum censent, præ sua ingenuitate exosus, omni cognitioni negandum iudicauit præter fidei actum, ideſt, assensum, & iudicium, qui discursu non comparatur; sed simplici sola motiui applicatione habetur. Intelligit ergo simplicem, ac non discursiuam cognitionem; nisi assensus, seu iudicium sit, obiectum formale & motiuum non habere, maximè à materiali diuersum præter assensum fidei: id quod verissimum esse, ostendimus contro. de anima, de potentia intellectiua, eiusque actibus, atque hic iterum breui perstringam, dum meam conclusionem probabo, atque cum prima componam.

2. Vtrumque autem præsto, supponendo in cognitione, & scientia diuina cuiusque obiecti duas formalitates necessario esse præscindendas: primam simplicis apprehensionis obiecti, & veritatis propositæ: secundam iudicij, & assensus, qua Deus iudicat, assentiturque ita rem, seu veritatem illam esse, sicut ipsi proponitur: similiter cum alicui obiecto dissentitur, simplici apprehensione non esse cognoscit. Ratio est: quia iudicium de incognitis, ac non apprehensis, neque assensu, nec dissensu haberi potest, sicut certum apud omnes est: atque à paritate voluntatis, quæ nec odisse, aut fugere, neque prosequi, aut amare bonum, vel malum potest, quod ignorat. Supponendum item est contra communem plurium, qui res non satis dispiciunt, & examinant, doctrinam memoratam in actibus intellectus obiectum formale, seu motiuum pro simplici apprehensione non dari, sed solum pro iudicio; & pro hoc ita necessario dari, vt nequeat iudicium sine obiecto formali, seu motiuo aliquo haberi: quod pro iudicio dari motiuum, siue dissensus, siue assensus cuiusuis sit necesse, exploratum apud omnes est: siquidem rem ita esse, vt iudicanda est, aut non ita esse, oportet prænosci ad assentiendum, siue id ex terminis per se innotescat, vt in primis principiis euenit, siue ex medio, cum ex discursu esse, vel non esse iudicamus: siue ex motiuo extrinseco, vt cum alterius testimonio ita esse, vel non esse credimus. Et sanè huic quæstioni *astra sunt paria? vel hoc anno veniet legatus Turcæ Matritum?* nemo assentietur, dissentieturue, si ad alterutrum motiuum non apprehendat. Idcirco dicebamus suppositione 1. Deo simplicem apprehensionem de obiectis iudicandis negari minime posse.

3. Quod verò simplex apprehensio motiuum, siue obiectum formale non habeat, licet illud percipiat, atque pro iudicio habendo intellectui proponat, facile probatur: quia alioqui cuiuis simplici apprehensioni motiuum proponendum per simplicem aliam apprehensionem, vt minimum, & huic per aliam & sic in infinitum assignari oporteret. Secundo: quia ad apprehendendum specie, vel obiecto excitante, & determinante, ac complente actiuè potentiam, satis est, vt experimur. Ratio verò à priori est: quia simplex apprehensio, nec prosecutiua, nec fugax obiecti est; sed solum repræsentatiua simpliciter, iudicio assensum, vel dissensum referuans: ergo motiuo obiecto non eget: imo neque illud habet: Motiuum enim solum ad assensum, seu prosecutionem, vel dissensum, vel fugam potentiæ proponitur. Ex quibus omnibus constat cognitionem vniuersim, diuinamque speciatim, non secundum sui omnem formalitatem debere habere obiectum formale motiuum; licet cognitio omnis aliquod obiectum, sine quo non, ac proinde specificatiuum habere debeat, vt contra Recentiores citata d. 2. quæst. 5. ostendebamus certam. 1. & 2. constatque tandem ad rem præsentem obiectum formale motiuum, idem non esse cum obiecto specificatiuo, vt plures autumant: quare neque secundam hanc conclusionem primæ, quam certam. 2. posuimus, aduersari.

4. Iam verò secunda hæc conclusio facile suadetur: quia motiuum formale obiectiuum scientiæ diuinæ, qua assensus circa obiectum Deo propositum per simplicem diuinam scientiam, eandem realiter cum Dei iudicio, formaliter verò diuersam (vt diximus, atque de diuisione formalitatum diuinæ scientiæ circa idem obiectum dicemus) est ita rem esse, vt repræsentatur, & proponitur: qua dissensus verò non esse ita, vt proponitur, & repræsentatur: atqui hoc est veritas intrinseca, vel falsitas obiecti propositi, non autem aliquid ab eo diuersum, siue creatum, siue increatum sit obiectum: ergo obiectum formale motiuum scientiæ Dei circa creata obiecta intrinsecum semper ipsis est: ergo creata in seipsis, tanquam in obiecto formali motiuo à Deo cognoscuntur. Vltima consequentia est legitima: penultima etiam ex dictis n. 3. si vera est vtraque præmissa, (vt veram statim ostendam) est etiam manifesta. Nam obiectum formale motiuum scientiæ Dei, de quouis obiecto solum esse potest scientia Dei, vt iudicium de illo obiecto est: ergo solum pro iudicio diuino de creatis obiectis esse potest: ergo si pro hoc debet esse obiectum formale motiuum veritas intrinseca creatorum obiectorum, semper erit obiectum formale motiuum scientiæ diuinæ circa creata intrinsecum ipsis creatis obiectis.

5. Restat solummodo probandum Antecedens, cuius Maior est certa: ideo enim assentitur intellectus omnis (præcipuè infallibilis in iudicando, cuiusmodi diuinus est) quia apprehendit saltem, rem ita esse, sicut per obiectiuam propositionem ipsi proponitur; ideoque dissentitur, & fugit, quia non esse ita, sed aliter ac proponitur, apprehendit. Minor æque est conspicua. Etenim rem, vel obiectum creatum, seu increatum ita esse vel non esse extrinsecum rei non est: v. g. hominem esse rationalem intrinsecum, & essentiale homini est: Item hominem existere, esse album, vel nigrum identice idem est cum subiecto prædicationis proposito adhuc in obiectiua propositione accidentali. Ideo enim verum est obiectum cuiusuis propositionis: quia prædicatum idem reuera est quod subiectum. Hoc autem intrinsecum est vtrique, seu potius rei, & obiecto eidem, quod vtrumque est; & à contra ideo est falsum obiectum, quia non est idem in re subiectum, & prædicatum, sicut proponitur, veraque est negatio identitatis in vtroque: v. g. homo est equus, vel est albus cum albus non est: ac proinde ei dissentitur Deus. Hæc autem omnia ita in obiectis habent, quia in seipsis ita reipsa habent; non autem quia Deus, vel quia aliquid diuinum est formaliter loquendo; licet effectiuè in contingentibus ita se habere, vel non habere à Deo pendeat: positis autem obiectis creatis in se, & ita se habentibus, etsi per impossibile à Deo non ponerentur imò nec Deus esset, æque daretur motiuum formale assensus vel dissensus, vt patet.

6. Obiicies: obiectum formale motiuum assensus, vel dissensus nequit non esse eius specificatiuum: ideo enim speciem iudicij generatim, & in specie assensus, vel dissensus sumunt: ac proinde eiusmodi obiectum formale motiuum est obiectum, sine quo non iudicij, quod ob ipsum habetur: in quo essentiam obiecti formalis motiui fuisse diximus: atqui per nos nihil creatum potest esse specificatiuum cognitionis sui à Deo quoad intrinsecum cognitionis: ergo neque obiectum formale motiuum: Respondetur distinguendo, Maiorem. Nequit non esse eius assensus specificatiuum, seu obiectum, sine quo non, creati, concedo Maiorem; increati, nego Maiorem. Sicut enim independenter ab omni obiecto terminatiuo creato est omnis scientia apprehensiue Dei scientia, ita & est omniiudicium, siue omnis veritatis obiectiuæ assensus, omnisque falsitatis dissensus ob motiuum cuiusque; sicut ob veritatem terminatiuam pure est omniapprehensio. Itaque ea omnia ad denominationem siue apprehensionis, siue iudicij diuini de obiecto creato solummodo requiruntur, non ad intrinsecam formalitatem, siue apprehensionis, siue iudicij diuini, ad quam solam obiectiuè terminatiuo, & motiuo: sicut diuina veritas pro sufficit, imo solum iuuare potest, diuina bonitas, ad amorem, vel odium Dei, etiam ob motiuum bonitatis, vel malitiæ creatæ, si affectus quoad intrinsecum ipsorum consideretur.

***

CERTAMEN

CERTAMEN IV.

Tertia & vltima conclusio, qua tandem tota quæstio dissoluitur.

1. Dico tertio: creata omnia obiecta in seipsis immediatiter cognoscuntur à Deo, siue sine medij interuentu necessitate; etsi demus in mediis aliquibus etiam à Deo cognosci, de quo d. 6. Hæc conclusio est contra Thomistas, tam Dominicanos, quam recentes Iesuitas aliquos, aliosque, quos omnes citauimus certam. 1. num. 4. est autem certo, & aperte eorum omnium, quitam à nostris, quam ab aliis, citantur num. 3. & nu. 5. probatur facilius adhuc, & manifestius. Etenim creata omnia entitatem solidam nec solum apparentem habent in se ipsis: ergo, & veritatem: hæc enim, & entis individua passio est, atque in positiua, nec solum apparente soliditate essendi consistit, vt ostendimus in metaphysicis, & diximus controuers. de Trinit. d. 6. quæst. 2. atque hic controuers. 1. ac sepius. Iam vero, si veritatem in seipsis habent, satis etiam habebunt in se ad determinandum obiectiue omnintellectiuum Deum, seu Dei intellectum de se determinatum ad omnis veri, seu veritatis cognitionem: ac proinde in seipsis à Deo cognoscentur. Confirmatur: quia sublato quouis alio, creatisque permanentibus, entitas, veritas, ac proinde earum cognoscibilitas perstitet, & seipsis cognoscibiles essent: atqui existente etiam Deo eadem ipsarum entitas, essentia, & veritas persisteret: cum Dei existentia illarum essentiam, & entitatem, ac proinde veritatem, & cognoscibilitatem non mutet, sed potius eam actiue pro sua voluntate in actu exercito ponat, positiue apponere: ergo à Deo in seipsis, ac sine medio cognoscentur, ni Deus omniscius non sit.

2. Probatur secundò conclusio facilius ex dictis d. 2. quæst. 5. certam. 2. & hic etiam: quia diuina scientia ex Deo, tanquam principio, & obiecto solum, euadit omniscientia, & omnirepræsentatio formalis intentionalis actu, & exercite talis, quoad totum intrinsecum cognitionis, & repræsentationis diuinæ: ergo sola veri positio, seu propositio requiritur, vt actu, quoad denominationem etiam, anticipata sui cognitione, à Deo cognoscatur: atqui creata seipsis, atque intrinseca sua essentia sui veritatem formaliter ponunt: ergo in seipsis cognoscuntur, quin alio egeant, vt actu cognoscantur, & cognitæ à Deo concipi, denominarique possint. Id quod speculi exemplo, quod obuia quæque proposita repræsentat, doctores, quibus ea in re consentimus bene explicarunt: physicum in his influxum specierum ad sui cognitionem, qui actuus planè, ac non pure obiectiuus est, ab obiectiua terminatione mente segregantes; licet autem respectu potentiæ ab obiecto mouendæ non ita facile obiectiuus concursus ab influxiuo, mente adhuc, diuidi posse videatur: at respectu cognitionis formalis, & repræsentationis sui, quoad totum intrinsecum repræsentationis aliunde anticipato habitæ facillime per rationem diuiditur, atque speculi exemplum ad rem nostram adaptatur.

3. Tertio denique probatur: quia etiam dum in alio, tanquam in medio (quodcumque illud iuxta varias opiniones sit) creata cognoscuntur ad ipsa secundum se formaliter repræsentanda diuina cognitio extenditur, neque in medio illo sistit, ne ad ea progrediatur, vt aduersarij fatentur, ex fide que, & ratione ostendebamus q. proxima. Hoc autem fieri minimè potest, nisi ad eam cognitionem Dei quatenus ipsarum repræsentatio est, satis veritatis in se habeant, vt ipsam terminare queant: ergo respectu illius cognitionis, qua ipsa repræsentat in se ipsis, tunc etiam cognoscuntur, & repræsentantur: quid ergo eis deficit, vt sine illo etiam medio cognoscantur in seipsis à Deo? dices possibilia tantum nullam habere entitatem, seu esse; nec futura conditionatè, imo neque futura absolutè actu esse aliquod habere: ergo nec veritatem, & cognoscibilitatem. Difficultates istæ, nec quæstionis, nec dilucidationis præsentis sunt, sed quintæ, vbi eas suo ordine examinabimus. Sed neque præsentes conclusiones tangunt, quibus satis est creata actu existentia, quæque omnium sententia actu vera, & cognoscibilia sunt, à Deo in seipsis cognosci. Præscindunt enim conclusiones istæ, vt diximus, à quæstionibus de statibus, quibus creata in se habeant cognoscibilitatem veram; sed solum contendimus in quocumque illam habeant, in seipsis à Deo cognosci.

4. Magis ad speciem opponuntur S. Tho. 1. p. q. 14. a. 5. fine dicens: *Quod Deus seipsum videt in seipso: quia seipsum videt per essentiam suam; alia autem à se videt non in ipsis, sed in seipso.* Et Dionys. 7. de diuin. nom. sub med. illis verbis: *Ea quæ sunt nouit, non rerum notitia, sed sui.* August. 5. de Genes. ad lit. id. Ioan. 1. *Quod factum est in ipso vita erat:* ita explicans: *In qua vita vidit omnia, quando fecit: & sicut vidit ea, ita fecit: non præter seipsum videns; sed in seipso.* Cæterum, si vt sonant, hæ Patrum negatiuæ propositiones, accipiantur, omnem sensum cognitionis creaturarum à Deo in seipsis excludunt, ac proinde, & secundum seipsas cognosci à Deo, negant iuxta dicta in quæstionis præfatione, quod est erroneum. Idque clarius sonare videtur particula illa *Præter* Augustini. Nonnulli volunt negari à Patribus hisce influxum creatorum obiectorum in sui ipsorum notitiam diuinam; ac proinde huius ab illis dependentiam: id quod, si ita esset, verum certe à Patribus diceretur; sed certe profundius aliquid Patres docere nos volunt; non autem aduersariorum, doctrinæ, sed nostræ consonum valde, quodque alta subtilique, & solita sibi Patrum interpretatione nostet Vazquez supra fuit assequutus.

5. Ex illo igitur, & aliis postea respondeo: Patres hoc se solum docere, quod nos cum ipso docuimus cert. 2. Nempe scientiam Dei erga seipsum omniscientiam, & cognitionem, quoad intrinsecum cognitionis, actualem, & exercitam creatorum, & cognoscibilium omnium esse. Ideo S. Thomas immediate obiectis annectit: *In quantum essentia sua continet similitudinem aliorum ab ipso*; vtique intentionalem cognitionis suæ, quæ eius essentia est, vt ibi aiebat, & quidem alia à Deo in seipsis cognosci docuit expresse a. 6. ad. 1. a. 13. corp. q. 57. a. 3. corp. & ad 3. 2. 2. q. 171. ar. 6. ad 2. & 1. cont. gent. a. 66. fine. q. 2. de verit. a. 4. & 6. in 1. d. 38. q. vn. ar. 5. corp. Id etiam per se sonant Dionysij verba. *Non rerum notitia sed sui*: inaxime, si vicinam eiusdem sententiam addas? *Non igitur proprium sui notitiam Deus habet, aliam autem, qua communiter, & generaliter ea, quæ sunt, omnia comprehendit.* Eadem quippe, & insectisi adhuc formaliter scientia sui alia etiam cognoscit; ac illa; *Eadem etiam causa vna simul, vt à se profecta, & in se ante constantia cognoscat: neque ab his, quæ sunt, ipsorum notitiam accipiat.* Eadem est Augustini sententia, ex qua constat, quomodo Deus quauis formalitate suæ scientiæ beatus sit: quia vna sola formalitate, qua se, & creata obiecta indiuisibiliter ex parte cognitionis repræsentat. Secundo quomodo Dei scientia sit sui comprehentio, atque ex vi eius (si id requiratur ad comprehensionem) videantur à Deo creaturæ? constat denique, neque plura verba, & generationes in diuinis, adhuc formaliter fore: cum eadem formaliter sit Dei, & creaturarum diuina cognitio, etsi in eis, qui eas scientias formaliter metaphysicè diuidunt, & verbi formalitates, & generationes etiam in diuinis dijudere non videatur absurdum. Est autem iuxta nostram doctrinam proximam ita, ne formaliter quidem, diuidere, & Deo dignius, & solidæ Theologiæ multo congruentius.

QVÆSTIO IV.

An creaturarum negationes cognoscat Deus?

Qvæ hactenus de creatorum omnium diuina cognitione diximus, de creatis posticiis rebus, à Deo nimirum diuersis, apertius probant. Ea siquidem

quidem creata entia sunt,& quæ à Deo propriè causantur, ac necessario eius potentiam supponunt, sine qua esse de facto, imo & de possibili, minime possunt; cum essentia sua entia ab alio sint: quare, & huius sublata potentia repugnarent, atque esse adhuc possibiliter desinerent. Negationes autem possibilium tam in statu possibilitatis, quam suæ qualis qualis existentiæ,non ita à Dei potentia, & influxu pendent: quia, vt aliquid non sit, nulla potentia, aut influxus requiritur; sed satis habeat causam, & influxum ad positiuum quod per ipsam formaliter à rebus amouetur, non esse. Ea igitur de causa, & quia in creaturarum carentiis difficultates aliæ occurrunt,de illis seorsim disputandum nobis fuerit. Animaduertendum tamen est, quæstionem præsentem solummodo esse de diuinæ scientiæ ad creaturarum carentias terminatione, & attigentia. An, scilicet, ad eas secundum se sumptas repræsentandas æque, atque ad positiua creata repræsentanda, diuina scientia extendatur? non autem de medio, vel determinatiuo, aut verificatiuo, in quo, vel ex quo ad eas repræsentandas determinetur, an aliquid ab eis diuersum sit? an contra in seipsis eiusmodi carentias solummodo repræsentatione sua pertingat? hoc enim secundum ad disputationem sequentem (si rectæ methodi habenda ratio) attinet aperte. Solum ergo nunc quæritur: an negationes, seu carentias rerum creatarum possibilium secundum seipsas, atque in ipsismet tanquam sufficientibus diuinæ erga ipsas scientiæ terminatiuis obiectiuis,sine repræsentandis obiectis cognoscat Deus? In quo, etsi affinis valde, duplex veritas examinanda continetur, vt decursu quæstionis clarebit.

CERTAMEN I.

Doctorum placita.

1. PRimus hac in re sentiendi modus esto: negationes creaturarum secundum se sumptas, atque in suo quali quali esse negatiuo per Dei scientiam nullatenus repræsentari; sed solum quatenus positiuas entitates (quarum illæ reales formales remotiones sunt) Deus scientia sua, nec pertingit, cum absint, nec realiter formaliter sibi repræsentat: neque aliter illas cognoscí à Deo posse: quemadmodum & nos tenebras oculis corporeis earenus solum videmus, ac videre dicimur, quatenus, cum tenebræ suo modo sunt, & adsunt, abestque lumen, hoc non videmus; non autem visu aliquam eius negationem pertingimus.Ea vero carentiæ cognitio priuatiua eius cognitio vulgo nominatur. Porro hic opinandi modus sicuti etiam subiiciendus secundus male intellecto vulgari illo proloquio: *Quod non est, non scitur*, vnicè innititur.

2. Alter opinandi modus in re præsenti sit: carentias rerum à Deo cognosci non solum priuatiuè (vt modus ferebat primus) quatenus entia, quæ è rebus tollunt, Deus non cognoscit; sed quatenus quasi reflexa cognitione se entia illa non videre cognoscit: ac proinde, & illa entia in rebus non esse. Non secus atque nos tenebras esse intellectu reflexè concipimus, ac iudicamus: quia cognoscimus nos lucem visu neutiquam videre, cum abest. Hic tamen modus facile specialibus (præter communes, quibus nostram statuemus conclusionem) impugnationibus refellitur. Si enim cognitionis entis positiui carentia veritatem obiectiuam & cognoscibilitatem habet, qua secundum se sumpta diuinam cernunt cognitionem, atque à diuina mente cognoscatur: cur non & carentiæ entium aliorum veritatem obiectiuam habebunt, vt secundum se diuinam cognitionem terminare queant? exemplum è nostra tenebrarum cognitione è re non est: quia negatio, seu priuatio, & carentia visionis lucis eadem potentia visiua non percipitur, extra cuius obiectiuam sphæram omnino est; sed à potentia nostra intellectiua,intra cuius obiectiuam est, cognoscitur, discursuque pertingitur: ast si negatio, aut carentia aliqua secundum se veritatem obiectiuam,& cognoscibilitatem habeat, carentiæ vtique omnes eam habebunt, atque intra sphæram omniscij intellectus diuini obiectiuam erunt: ac proinde ab illo secundum seipsas cognoscentur.

3. Tertius hac in re opinandi modus est, rerum carentias non cognosci à Deo secundum se sumptas sed solem, vt vestitas entitate quadam rationis. Atque hæc opinio tribuitur Enrrico, & Canariensi 1.p.q.14. a.9. atque nonnullis primoribus quidem nostris Doctoribus, Valentiæ nimirum tom.1. d.1.q.14. pun.7. §. *Hoc autem vt rectius intelligatur*, Molinæ 1. p.q.14. art.9. Fonsecæ in sua metaphysica. Cæterum Valentia citato loco nihil eiusmodi asseruit, quin expresse concedit Deo conceptum directum, quo cognoscat in re non esse illud bonum,seu positiuum, quod de illa negatur, seu quo illi negetur eiusmodi positiuum,quod ab illa per negationem remouetur: solumque ait, negationem, & priuationem,vt ens rationis est conceptu alio reflexo cognosci; quia directo illo primo ens rationis compingi putat.Molina nec verbum ea de re citato loco habet, solumque ait: priuationis, & negationis esse, rationis esse: quod verissimum est: neque aliud docet Fonseca, quin vt vidimus, carentiis rerum possibilium aliquod esse verum negatiuum concedit, licet esse positiuum illarum rationis solummodo esse posse, defendat. Neque aliam fuisse Enrrici,& Canariensis, fauiue cuiuspiam Doctoris mentem existimo: quam carentias, vt esse, seu cum esse à quocumque cogitentur, entitate rationis eas induci opottere: quod certissimum est, cum esse positiuum, quod verbo substantiuo importatur, nullatenus vere, sed solum ficte, & per rationem habeant: quare æstimo neminem negationes, seu carentias secundum se sumptas cognosci à Deo negasse.

4. Circa secundum, quod hac quæstione examinatur: an scilicet non solum secundum seipsas, sed in seipsis à Deo cognoscantur, quin ad id alio egeant determinatiuo motiuo, aut medio? esto illud habere possint de quo,(vt dixi d. sequenti) maior est authorum dissensio. Primo enim, qui censent creata positiua licet secundum proprium ipsorum esse à Deo cognoscantur,tamen non in seipsis immediatè cognosci; sed in Deo;idem de carentiis omnibus creaturarum docent; sed specialiter de his non posse cognosci in se,sed in habitibus seu positiuis entibus, quæ de medio tollunt, docent Durand. sicuti nec mala, ni per bona, quibus priuant. Quæ sententia vulgo tribuitur S. Thom. a. 9. & 10. & quidem a. 9. vbi de non entibus inquirit, non agit de non entibus, qua non entia formaliter, siue de eorum negationibus; sed de materiali non entis. V. g. Petri possibilis, cuius negatio de facto adest, vt ex textu manifeste liquet. Item a.10. vbi de malis agit, cognoscique per bona, quibus priuant, ait, non loquitur de medio cognitionis malorum; sed de termino in ordine ad quem cognosci debent, vt recte eum intellexit Valentia vbi proximè, §. *Iam vero*, Albiz tract. de scient. d.4. post sectionem 1. in explicatione art.9. Vazquez in eiusdem articuli expositione.

5. Nihilominus, qui sono verborum potius, quam sensu Authorum ducuntur,sententiam prafatam tanquam ipsissimam, (vt sic loquar) S.Thomæ mentem defendunt; cum quibus nunquam de illa contendam, ne de textu iurisperitorum more lites theologicas totas transigam, in quibus vbi fidem, & dogmata non concernunt,præcipuum habet ratio locum. Sat enim speciali obseruantiæ erga Angelicum Doctorem nostræ erit, si eius, quam assequor, menti obsequar, non aduersor. Neque enim doctrinam S.Thom. eius interpretes faciunt; sed eius scripta. Præfatam igitur sententiam communiter Dominicani Thomistæ docent, Nauarrete, Zumel, & alij, Durand. & Palacios, quos refert, & sequitur Fasol. q. 14. a. 10. dub. 2. & a.9. dub.1. Albelda d.40. Arrubal. d.34.35.& 36. c.2. Granados tract.2.d.2.n.7. d.3.n.2. Videtur aliquibus huic sententiæ fauisse Vazquez d.62.c.2. sed vir consequentiæ laude præstantissimus nullatenus sua iam referenda opposita sententia, quam d. 61. tradiderat, adeo proxime recessisse putandus est, maximè, cum citata d.61. c.2. n.6. eius quod dicturus erat d.62. c.2. meminerit, sensumque prædixerit. Solum igitur docet malitiam peccati, etsi semper in priuatione consistat, non per bonitatem Dei, vt aliqui putabant; sed per bonitatem virtutis oppositæ esse necessario cognoscendam: scilicet, tanquam per terminum, non tanquam per medium necessarium, in quo, ac non in se, priuatio eiusmodi cognoscatur.

6. Noster Soar. tom.2. met.d. 54. sect.3. nu.... aliam circa secundum hoc punctum sententiam excogitasse videtur

derur his verbis: *sed est considerandum perfectam cognitionem negationis non consistere in hoc, quod ipsa distinctè, & per modum entis repræsentetur; sed in hoc, quod cognoscendo clarissimè entia positiua in eis cognoscatur eorum non esse aliud, seu hoc non esse vnitum illi absque alia directa repræsentatione ipsius priuationis, vel negationis*: quibus de omni negatione, seu carentia tam contingenti, quam necessaria, qualis est negatio chimæræ, aut hyrcocerui docere videtur à Deo non in se directè, & distinctè, sed in fundamentis, seu rebus positiuis solummodo cognosci. In quo sentiendi modo duo videntur contineri. Primum: carentias huiusmodi nunquam directè, & in se cognosci à Deo. Secundum: neque secundum propriam rationem, qua à positiuis differunt, siue secundum proprium suum quale quale, esse negatiuum, quod dicunt, ipsi repræsentari. Verum si totus textus recitatus attendatur, ac præsertim contextu totius sectionis adiuncto, nihil horum eximius Doctor asseruit; sed solum non debere à Deo carentias per modum entis, siue vt entia rationis necessario cognosci; sed perfectius ab eo cognosci illas entitate positiua nudatas, vt reipsa suo modo negatiuo sunt: expresse enim ait, cognosci à Deo hoc non esse illud, aut non habere, seu non esse vnitum illi, quod ipsum est negationes ipsas secundum se cognosci: atque eo solummodo cognosci eas in se, seu directè negat, scilicet vt aliquid positiuum. Verior circa prædicta sententia, eiusque patroni commodius certam. 2. vbi eandem duplici conclusione statuemus, referentur.

CERTAMEN II.

Carentias rerum creatarum secundum seipsas atque in seipsis cognoscit Deus.

1. CReatarum carentias secundum seipsas, propriumque ipsarum negatiuum, quod dicunt, esse à Deo cognosci (quod prima nostra conclusio est) à nemine negarum video, sed potius ab omnibus, vel suppositum, vel asserum, imo communiter de fide non abs iure putatur. Verum loca scripturæ quibus in eam censuram plerique feruntur, ad rem non sunt. Probant ex his, quibus supra, Deum habere omnium scientiam dicebatur Ps. 138. Ad Hebræos 4. & aliis pluribus similibus. His autem responderi facile posset omnium nomine, carentias rerum, quæ purum nihil sunt, minime contineri. Si dicas esse purum nihil entitate, non autem verificatiue, siue in entitate quidem, non in veritate, seu cognoscibilitate. In primis dicere quis posset omnium nomine, res secundum entis rationem proprie significari, non secundum rationem veri. Secundo, id quod non est, nec veri, quod entis passio est, rationem habere iuxta illud Aristotelicum: *Quod non est, non scitur*. Probant insuper ex loco, vt ipsi putant expressiori ad Rom. 4. *Vocat ea, quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt* minori tamen operæ pretio. Ea enim, quæ non sunt, positiua entia significant, quæ existentium non habent, non autem negationes sui, quas, vt sic loquar, & illa entia habent, & suo modo negatiuo sunt. Ex his igitur & similibus locis conclusio nostra de fide non est: imo nec proxima fidei, cum satis probabiliter, & eis, & discursibus inde ductis posset responderi.

2. Firmius, & fidei proximam, ac de fide nostram conclusionem ostendunt ea loca, quibus Genes. 1. tenebras, quæ formalissime carentia pura lucis sunt, à luce diuisisse, nomenque noctis imposuisse dicitur Deus; quæ necessario eius de tenebris cognitionem supponunt: item Exod. 10. vbi tenebras super vniuersam Ægyptum esse iubet. Neque enim esse iubere potest, quod ignorat: item Iosue 24. 7. & 2. Reg. 22. nu. 12. vbi tenebras dicitur posuisse; cum poni nihil possit ab eo, qui illud ignorat. Secundo probatur ex eis locis, (quibus citandis adhuc præ eorum multitudine abstineo) Deus inducitur expresse intuens, cognoscensve nostras miserias, infirmitates, ignorantias, noctem, tenebras, mortem, peccata, & priuatiuas pœnas: quæ omnia (si positiua peccata, de quibus lis Doctoribus est excipias) in priuatione, & carentiis consistunt. Tertio innumeris locis, quibus Deus per se, vel Prophetas suos negatiua prædicit, vt non ingressurum Moysem & Aaron in terram promissionis ob eorum incredulitatem ad aquas contradictionis. Similiter pluribus Regibus, vel ipsos, vel de eorum genere regnaturos non esse deinceps in Israel: atque id genus sexcenta, quæ passim in sacra pagina occurrunt. Quarto: ex omnibus præceptis Dei negatiuis simile ad rem hanc argumentum instruitur.

3. Ratione autem naturali eadem conclusio facile ostenditur. Quia negationes creaturarum habent veritatem, & cognoscibilitatem sine vlla fictione, aut falsitate: at Deus omne cognoscibile ac verum cognoscere debet, ne alicuius veritatis sit ignarus, ac proinde imperfectus: ergo cognoscit carentias creaturarum. Maior, ordine, ac forma syllogistica minor, probatur: quia à nobis vere cognoscuntur. Nec valet non cognosci vere, ac sine fictione Deo indigna: quia à nobis cogitantur sub tegumento entis rationis, qua eas, vt cognoscamus, inducimus. Etenim per dissensum eas sic non attingimus; sed potius negamus esse entia, quæ ipsis remouentur. V.g. Adamus nunc non est, quo in ipsam negationem Adami iudicium nostrum ferrur. Et quanquam nos cum de ea affirmatiue, & per assensum iudicamus negationem esse illud esse quo eam induimus, & copula importatur, architectemur, tamen ipsam rei positiuæ, non existentis negationem non fingimus, sed independenter à nostro intellectu suo modo vere est. Probatur secundo eadem Minor, quia, tam verum est modo atque à nostræ mentis fictione independens Antichristum non esse, atque suo tempore verum erit Antichristum esse: atque tunc erit verum absolute Antichristum esse, non minus quam nunc me existere: ergo & nunc verum absolute est, Antichristum non esse, seu vera, ac vere, repræsentabilis, iudicabilisque est negatio Antichristi. Probatur tertio conclusio ex communi Doctorum sensu contra errorem Aristotelis ex demonstratione aperta asserentium alteram partem contradictionis in futuris contingentibus necessario esse veram.

4. Atque hinc sumitur probatio tertia à ratione naturali theologica: quia Deus cognoscit futurum contingens, vt contingens, sed nequit cognosci, vt contingens, quin cognoscatur eius negatio, seu carentia, saltem possibilis: ergo negationem eius, saltem vt possibilem, cognoscit Deus: vnde citius, vt existentem suo modo cognoscet pro tempore, quo suo modo erit. Probatur Minor: quia contingens, vt contingens dicit essentialiter possibilitatem non essendi, seu negationis sui: quod enim ita potest esse, vt non possit non esse, ens necessarium, ac Deus profecto est, non contingens. Consequentia vero est perspicua, sicut & Maior. Probatur quarto: quia ni extremum vtrumque contradictionis in faciendis noscat Deus, liber in eis efficiendis non erit; sed ita faciet, vt posse se non facere, seu rem posse non fieri, prorsus ignoret. Probatur quinto conclusio ratione Theologica: quia Deus, vt supremus nostrorum meritorum, ac demeritorum iudex, vindexque, & remuneratur omnia nostra merita ac demerita præmiat: ergo ea omnia cognoscit: atqui in peccatis, omissionis, etiam, quæ in priuatione consistunt, atque in obseruantia præceptorum negatiuorum, quæ omissione prohibitæ actionis cum merito (physice enim vnicus scientiæ actus in Deo est) vt plures volunt, implentur, nequit esse ab eo vindicta, aut remuneratio, ni priuationes eiusmodi ab ipso cognoscantur: ergo cognoscit Deus prinationes. Sexto denique probatur ratione theologica conclusio: Deus vult carentias, & priuationes rerum: ergo eas cognoscit. Consequentia est certa: quia nihil volitum, quin præcognitum, vt axioma philosophicum fert, ostensum à nobis controu. de anima. Antecedens probatur in remotione occasionis peccandi, quæ gratia externæ protectionis est, atque ex nostri benevolentia amatur à Deo. Secundo in permissione peccati, in pœnam præcedentis positiua voluntate à Deo decretæ: quæ in negatione auxilij efficacis consistit.

5. Quo autem actu metaphysicè, & nostro cognoscendi

modo (physice enim vnicus scientiæ actus in Deo est) carentias secundum seipsas cognoscat Deus? posset aliquis rogare: Atque eas, vt in se sunt à Deo apprehendi, ac simpliciter repræsentari, dubium non est: cum de eis iudicet verè. Cum autem dupliciter iudicari de obiectis possit per assensum scilicet, vel per dissensum. Vtroque modo de carentiis à Deo iudicari censet Vazquez d. 61. c. 2. sed eius consequentiam non assequor, cum neget à Deo rationis entia confingi. Neque enim iudicare de se directè potest, per assensum, quin cognoscat: negatio Antichristi est: nequit autem id cognoscere, quin esse importatum per copulam negationis, quæ purum nihil est, de se, tribuat, confingat. Æstimo ergo cum Soario loco recitato certam. 1. per solum dissensum posse à Deo de carentiis rerum creatarum iudicari. V.g. Antichristus non est, ni ens rationis comminiscatur: quare & hoc ponè statui in primis debet, vt per assensum de negationibus iudicare posse asseratur. Sed illo etiam admisso hoc nullatenus posse Deum mihi verosimilius etiam est, in hac quippe propositione: *negatio Antichristi est*, esse importatam per copulam prædicatur de Antichristi negatione, quæ, vt dixi, nullum esse habet; sed est purum nihil: ac proinde falso prædicatur; quare si ita assentiretur Deus falso etiam iudicaret: licet nos, quia negationes pro hoc statu secundum se, atque, vt in se sunt (vt pleraque etiam alia quandoque) non percipimus, sub entis rationis tegumento, & entis ad instar eas percipiamus, ac sub illo entis prædicato, quo eas tegimus, quasi illud de eis prædicemus, in negationem ipsam feramur: ac proinde nostro modo concipiendi vere iudicemus: vnde & Deus, qui nostros assensus omnes sua cognitione peruadit, ac penetrat, illud esse rationis penetrat; illud autem negationi iudicio suo non attribuit; sed solum cognoscit, & iudicat nos illud esse rationis, & fictum negationibus nostro concipiendi imperfecto modo tribuere.

6. Secunda conclusio: Deus carentias rerum, quas, vt in se, suo modo reuera sunt, cognoscit in se, quin vt absolutè eas cognoscat medio, determinatiuo vllo indigeat. Esto: possit aliunde rursus ad eas aliter cognoscendas determinari, quod d. sequente examinabimus. Est contra Doctores citatos certam. 1. nu. 5. est autem conclusio expressa, & constans nostri Vazquez d. 61. c. 2. Tanneri 1. p. d. 2. quæst. 8. dub. 8. assert. 4. Herize. d. 8. c. 4. num 27. Alarcon d. 3. c. 4. Gasparis Hurtado d. 3. dis. 5. Complutensium, & Murcianorum, aliorumque communiter Recentiorum in manuscriptis. Probatur facile: quia carentiæ rerum creatarum in se, & per se habent veritatem, & cognoscibilitatem; ergo non egent alio determinante ex parte obiecti, siue medio determinatiuo, vt absolutè cognoscantur; sed solum potentia cognoscitiua, quæ circa illas versari queat: ergo in se & per seipsas possunt cognosci absolutè à potentia, quæ circa illas versari queat. Vtraque consequentia est legitima: quia id eget medio determinante, vt cognoscatur à potentia sua, quod in se & per se verum, & cognoscibile non est. Antecedens constat ex conclusione 1. adeo enim verum, & cognoscibile est in se, & per se Antichristum non esse, atque esse Angelum Raphaelem: sublatis enim, imo factis per impossibile impossibilibus reliquis veritatibus, & obiectis, æque esset verum: sed Raphaelem esse in se, & per se est absolutè cognoscibile à sua potentia: ergo & negatio Antichristi (idem est de carentiis reliquis rerum) est in se, & per se cognoscibilis à sua potentia. Tum sic; sed potentia intellectiua Dei est potentia cognoscitiua omnis cognoscibilis, & verè (vtpote infinite cognoscitiua) atque de carentiis rerum, vt in se sunt specialim probauimus conclus. 1. ergo carentiæ rerum in se, & per se sunt cognoscibiles à Deo, imo, & ita cognoscuntur cum diuina infinita mens determinata sit ad cognoscendum de facto quidquid cognoscibile est omni modo, quo est cognoscibile.

7. Probatur vlterius secundo. Quia scientia, & cognitio Dei est actualis, quatenus de se est omni scientia, & cognitio omnium cognoscibilium, solumque opus habet, vt extrinseca, in quouis statu, cognoscibilia cognoscantur, cognitaque denominentur, eorum in illo statu appositione, vt sæpè diximus, non secus atque, vt omnipotentia Petri possibilis, aut existentis potentia denominetur, sola Petri extrinseca possibilitate, aut existentia opus habet: ergo nullo alio medio, & determinatiuo ex parte obiecti opus habet vt cognitio carentiæ cuiusuis, adhuc quoad denominationem Dei cognitio sit, quam eius in statu, siue possibilitatis, siue existentiæ suo modo positione; quandoquidem ea carentia secundum se vera est, & sine fictione cognoscibilis, & actu cognita à Deo. Probatur tertio conclusio. Quia pone dari (vt posse suppono ex libertate contradictionis diuinæ quam controuerf. 4. asstruam) negationem, seu carentiam rei è sola suspensione diuini decreti quin adsit efficax nolitio existentiæ rei illius decreto de rei existentia contraria. Tunc quidem nullum est medium, aut determinatiuum ex parte obiecti ad illam negationem rei à Deo cognoscendam; & tamen à Deo cognoscitur; ergo in se ac per seipsam à Deo cognoscetur. Consequentia est legitima. Antecedens probo: quia non adest efficax nolitio existentiæ rei illius. Vel ergo cognoscitur in mera suspensione decreti de rei existentia vel non? si hoc postremum: nihil aliud est, in quo, aut per quod Deus ex parte obiecti, siue obiectiuè determinetur ad carentiam illam cognoscendam. Si primum: ergo cognoscit Deus suspensionem liberam puram sui decreti de rei existentia: cum determinatiuum, seu determinans medium obiectiue ad alterius cognitionem debeat cognosci, ac prænosci. De hac redit quæstio, an in se, vel in alio medio determinante à Deo cognoscatur? aliud medium determinans non apparet, cum sola voluntas Dei indifferens, ac libera in actu primo libertate contradictionis præcedat: in qua proinde repugnat cognosci suspensionem decreti, ad quam indifferens voluntas Dei est, ac non determinata, & cum qua non magis connectitur, quam cum illi contradictorie opposito decreto. Si autem pura illa suspensio decreti de rei existentia in se, & per seipsam, etsi nihil purum, seu carentia mera sit, à Deo cognoscatur: reliquæ omnes carentiæ, etsi purum nihil sint, in se & per seipsas cognosci à Deo euincemus.

8. Sed dices: memoria nos aperte cadere, cum dicimus, nihil aliud ab enumeratis esse, vt decreti carentia, reiue negatio à Deo cognoscatur; siquidem media necessaria, in quibus, seu, per quæ carentiæ à Deo cognosci debeant habitus illi oppositos esse, seu res, quas remouent, dicebamus. Verum huius solutionis impugnatio quarta, & efficax conclusionis probatio sit. Etenim negatio per id quod remouet à rebus nequit tanquam per medium cognosci, nisi forte, vt Recentiores putant, cum illud comprehensiuè cognoscitur: ergo id quod negatione remouetur, non est medium, per quod, seu, in quo necessario negatio cognoscatur: quare in seipsa cognosci à Deo poterit: esto possit cognitione comprehensiua rei in illo, quod remouet cognosci (de quo modo non disputo, sed postea.) Aliud est enim, posse cognosci in alio; aliud non posse in se, seu necessario debere cognosci in alio, vt patet. Antecedens probo: Nam vel potest cognosci negatio in re, quam remouet existenti, vel possibili: non inexistenti, quia, dum negatio eius est, implicat rem, cuius negatio est, esse, vel existere: quare existens cognosci nequit: vel in re, vt possibili, siue secundum statum possibilitatis: sic autem cum ens necessarium creatum ens non sit, indifferens est ad existendum, vel non existendum, ac non magis infert negationem sui, quam suam existentiam: ergo nec determinat ad cognitionem suæ negationis: quin imo, etsi ens non necessarium non determinet ex statu possibilitatis suam existentiam, ast secundum intrinsecum sui illam concernit tantum: licet possibilitas negationis sui, qua eius completur contingentia in actu primo logico, negationem actualem eius concernat. Patet: nam possibilitas tantum dicit in eius existentia repugnantiam, seu contradictionem non inuolui: quod solum connotat eius negationem non esse necessariam, non autem esse possibilem.

***

CERTAMEN

CERTAMEN III.

Oppositionibus obuiatur.

1. OPpones primo contra primam conclusionem illud Aristotelicum ex 1. poster. c.2. satis vulgare proloquium: *Quod non est, non scitur*: atqui negationes, & carentiæ rerum vere non sunt: ergo nec secundum seipsas sciuntur. Proloquium intelligit noster Vazquez vniuersim de scientia non entis per assensum, quasi solo dissensu cognosci negationes possint: vel, vt solum velit Aristoteles ei, quod falsum apparet, ac non esse, vt proponitur in propositione obiectiua intellectum non assentiri; sed dissentiri: sicque intellectum veri, seu entis per assensum prosecutionem, & accessum; secundi per dissensum, recessum, & fugam. Displicet vtraque explicatio: prima, quia nos, vt diximus, negationi entis sub regumento entis, seu esse ficti assentimur; nec solum dissentimur: vt in hac propositione *negatio Antichristi est*. Secunda: quia, si ei solum, quod non apparet verum, dissentimur; assentimur autem ei, quod verum apparet: cum modo appareat, sitque omnino verum Antichristum non esse, & non esse alia omnia, quæ nunc suis negationibus à rebus semouentur, eorum negationibus assentiemur, non autem dissentiemur; licet existentiæ rerum, quas remouent, dissentiamur. Vnde efficaciter ad hominem prima expositio euertitur per secundam. Facilius, germanius, vniuersalius, ac verius proloquium intelligo. *Id, quod non est, non sciri*: ac proinde id, quod negatione remouetur, quandiu negatio adest, nusquam sciri esse: negatio autem rei negatione ipsa non remouetur; sed suo modo est, cum remouet positiuum: ac proinde cum res non cognoscitur, quia non est, eius negatio cognoscetur.

2. Oppones secundo: veritas, seu verum est passio metaphysica entis: ergo ad conuertentiam cum illo dicetur: ergo nequit conuenire negationi: quia iam de non ente dicetur, eique, nec solum enti conueniet. Huius autem communis, & vera responsio est, veritatem positiuam, quæ stat in positiua, nec apparenti solum soliditate essendi (vt diximus controu. met. ac sæpè controuers. de Trinit. & hic controu. 1.) esse entis passionem, ac proinde ad conuertentiam cum illo dici: secus negatiuam veritatem non entium, seu carentiarum propriam. Tertio opponES ex eo quod res est, propositionem, & cognitionem esse veram; ex eo vero quod non est esse falsam, vt vulgo dicitur: ergo non entis vera cognitio esse non potest: ac proinde Deus, qui nihil, nisi vere cognoscere valet, non entia non cognoscit. Distinguo Antecedens: de cognitione, seu affirmatione positiua, seu positiui, vt Petrus est, vel est albus, concedo Antecedens: de negatiua nego. Hæc enim potius ex eo, quod res non est, est vera; esseque falsa, si res esset, vt patet. Quarto oppones: cognitionem esse veram repræsentationem, & similitudinem positiuam cum obiecto cognito, quæ ad negatiuum positiua verè esse non potest: ac proinde neque negatio cognosci valebit. Respondeo: veram positiuam similitudinem physicam non posse esse ad non ens seu cum negatione; posse autem esse veram positiuam intentionalem cum negatione.

3. Quinto: Iocosa, & puerili æquiuocatione argues: vt Deus cognoscit carentiam rei, cognoscit nihil: qui nihil cognoscit, nullam habet cognitionem: ergo Deus circa carentiam rei nullam habet cognitionem: æquiuocatio est in voce *nihil*, quæ verbo præposita negat cognitionem omnem; postposita designat cognitionis obiectum: præterea rigorose loquendo carentia vna non est absolute nihil, hoc enim est omnium entium remotio, illa vero vnius solum. Instabis: visus eo solum modo videt tenebras: ergo & intellectus etiam diuinus. Negatur consequentia: tum, quia visus obiectum color & lux est; non autem verum, & cognoscibile in tota sua latitudine, quod est intellectus obiectum, negationesque, & carentias omnes rerum comprehendit. Respectu autem intellectus diuini specialis alia disparitas intercedit. Nam visus potentia, & principium cognitionis inadæquatum est, quod obiecto per se, vel per speciem actiue debet compleri: id quod negatio neque proxime, neque remotè præstare potest: cum negatio actiua esse non possit. In Dei autem intellectu potentia adæquata ad cognitionem cuiusuis obiecti est: quare nulla obiecti actiuitate eget; sed sola terminatione, seu extrinseca eius positione, & veritate in quouis statu, vt in eo cognoscatur, suaque infinita scientia repræsentetur. Eiusmodi autem veritatem, & cognoscibilitatem carentiis adesse, affatim monstratum est.

4. Tandem, si veritas, & cognoscibilitas carentiis adest, erunt intra sphæram obiectiuam intellectus creati: ergo vt in se sunt, poterunt ab intellectu creato videri, nec solum per species alienas; sed per proprias à Deo saltem immissas. Inde enim Deum videri posse ab intellectu creato per speciem propriam, & vt in se est; nec solum abstractiue communiter probatur: quia, verum, & cognoscibile cum sit, ab illoque proinde naturaliter abstractiue cognoscatur, nequit non absolute posse ab illo intuitiue, & per speciem propriam videri. At implicat videri, & per species proprias ab intellectu creato secundum se sumptas carentias rerum: ergo & habere veritatem, & cognoscibilitatem. Minor suadetur: quia vt videatur, per species proprias debet videri, vt est in se, atque habere esse obiectiue in mente cognoscentis: implicat videri vt est in se quod nusquam est: habereque esse obiectiue quod nullum habet esse. Hoc argumentum (quod minori doctrinarum sumptu in mente Dei enormaretur) æquiuocationis fallacia laborat: illud quippe, *vt est* cognitionis intuitiuæ non significat vniuersim esse positiuum, & absolute tale; sed vel positiuum, vel negatiuum; atque excluditur cognosci ad modum alterius, atque aliter quam suo modo sit, siue positiue, si positiuum obiectum sit, siue negatiue, si negatiuum: quo pacto à Deo carentia videtur esse nihil, seu non esse aliquid rei, cuius carentia est: sicque casu, quod Deus speciem propriam carentiæ intellectui creato infunderet, ab eo videretur.

5. Contra secundam conclusionem oppones. Non entia nequeunt esse obiecta motiua: atqui quidquid cognoscitur in se obiectum motiuum suæ cognitionis esse debet: ergo non cognoscitur in se à Deo. Absolutè distinguitur Maior communiter: de motione physica concedetur, de intentionali negatur. Licet enim nequeant non entia mouere physicè potentiam producendo in illa, vel sui speciem, vel partialiter cognitionem; possunt autem, inquiunt, mouere intentionaliter determinando sua veritate, & cognoscibilitate intellectum Dei, vt in ipsa feratur, Similiterque distinguitur Minor, & negatur consequentia: vnde ad instantiam quæ fieri posset, quod non entia non specificent diuinam cognitionem, vt deberent, si in se cognoscerentur, negant illam non specificare. Ego verò Maiorem plane admitto iuxta verosimiliorem mihi doctrinam supra traditam: quia intellectio diuina è suo primario obiecto, & adæquato specificatiuo Deo infinita, atque omniscientia euadit: determinataque est non solum ad repræsentandum per accessuram repræsentationem, sed repræsentatio actualis cuiusuis veri, & omnium, quæ occurrerint in quocumque statu cognoscibilitatis, & veritatis, quin ei aliquid formale, & intrinsecum repræsentationis actualis addatur, vt sæpe diximus: vnde eis obiectis nec determinari potest, nec specificari, cum vtrumque adhuc respectu illorum antecedenter habeat, Sed Minor de motione physica per speciei, vel cognitionis suæ physicam productionem adhuc respectu intellectus creati falsa est omnino propositio: nam cognosci in alio ad solam obiectiuam determinationem spectat, qua ex prænognito aliquo mens in alterius ducitur cognitionem: quo modo species obiecti non mouet, ac proinde neque efficit, quo minus ob illam obiectum in se videatur, ac non in alio, vt patet in visione coloris, & beatifica creati intellectus.

6. Oppones rursus contra eandem conclusionem illud satis ad rem hanc vulgare Dionys. 7. de diuin. nom. sub med. *Non quod per speciem singula consideret: sed vno causa complexu omnia sciat, & contineat: quemadmodum etiam lux per causam in se tenebrarum notitiam anticipatam, & informatam habet, quod non aliunde,*

aliunde, quam ex luce tenebras nouit: quæ ita contra nos, & pro aduersariis interpretatur S. Thom. 1. p. quæst. 14. a. 10. corp. *Sic autem est cognoscibile vnumquodque, secundum quod est: vnde, cum hoc sit esse mali, quod est priuatio boni, per hoc ipsum quod Deus cognoscit bona, cognoscit etiam mala: sicut per lucem cognoscuntur tenebræ. Vnde dicit Dionys. 7. c. de div. nom. quod Deus per semetipsum tenebrarum accipit visionem, non aliunde videns tenebras, quam à lumine.* Ad 4. vero subdit: *Malum non est per se cognoscibile: quia de ratione mali est, quod sit priuatio boni: & sic nec definiri potest, nisi per bonum.* Respondetur (quod ad præsens attinet) his testimoniis: aliud esse cognosci aliquid necessario in alio, seu per aliud tanquam per medium præcognitum; aliud cognosci per aliud tanquam per terminum. Primum obest quominus, quod ita in alio, seu per aliud necessario cognoscitur, cognoscatur in se; secus secundum: relatiua enim omnia, seu relationes in se, & per se cognoscuntur, & tamen necessario per suos terminos cognoscuntur: non tamen per illos præcognitos; sed simul cognitos, vt de relatiuis aiebat Aristoteles *esse simul cognitione.* Hoc modo solum docent Dionys. & S. Thom. cognosci priuationes, seu non entia per entia, quæ remouent, tanquam per terminos, vt postremis verbis expressit S. Thom. non autem per illa, tanquam per media, quod solum secundæ nostræ conclusioni poterat aduersari. Reliqua quæ in textu Dionysij ad alias quæstiones spectantia continentur suis locis, vel exposita sunt, vel postea suis locis exponentur.

7. Disputatur seorsim, & à S. Thom. & ab aliis an Deus cognoscat mala? atque in S. Thom. etsi titulus diuersus sit de scientia diuina non entium, & scientia diuina malorum: tamen sub extremo hoc titulo de negationibus, & carentiis rerum agit, de quibus nos in præsenti, vt legenti patebit, in priori enim titulo de cognitione Dei erga possibilia, quæ non existunt, solummodo agit, non autem de illius non existentia, siue remotione. Mala igitur triplicis generis sunt, vel physica, & metaphysica, quæ physicam, vel metaphysicam rerum bonitatem remouent, vocaturque malum naturæ, quia rebus, quibus natura constat, disconuenit, quibus etiam positiua aliqua incommodant, vt aquæ calor; vel moralia, seu culpæ, cuiusmodi solum sunt mala peccata; vel pœnæ; & de tertio genere mali, hæc eadem omnino mala quæ primi generis sunt: addito solum quod in pœnam delicti immittantur. Secundi generis mala sunt peccata, siue in priuatiuo omnia, siue in positiuo, quæ commissionis sunt, consistant. Atque hæc posse etiam mala pœnæ esse Recentiores Murciani censent: ego vero cum ex nullo fine amari posse à Deo peccata videam, pœnamque omnem ab infligente illam amari debere, de eorum permissione solum malum pœnæ posse esse iudico: non autem peccata ipsa, si propriè, & rigore scholastico loquamur. Hæc autem omnia malorum genera, eorumque indiuidua singula secundum se à Deo cognosci fide sanctum est. De malis physicis, seu naturæ ex illo Sap. 8. *Monstra scit antequam fiant*: De moralibus ex Amos 5. *Cognoui scelera vestra.* De malis pœnæ ex Amos 3. *Si est malum in ciuitate, quod non fecerit Dominus*, atque adeo cognouerit. Ratione autem, secundum se ea omnia, & in se à Deo cognosci probant omnia, quæ à quæst. 2. huc vsque diximus. Cum enim ea omnia mala vel positiuis entitatibus, vel earum negationibus constent, atque positiua omnia, eorumque negationes & carentias secundum se, & in se vnumquodque cognosci à Deo ostenderimus: & mala triplicis illius generis secundum se, & in se cognosci à Deo, certissimum est. Deinde in ipsis generale illud argumentum sæpè efformatum euidenter instauratur: quia ea omnia, & singula secundum se, & in se veritatem, & cognoscibilitatem habent: quare omniscium Deum nequeunt latere.

***

QVÆSTIO V.

An impossibilia, & chimæras, siue negationes possibilitatis cognoscat Deus? vbi de cognitione diuina entium rationis.

DIXIMVS disputationis præfatione, negationes, seu carentias communiter dici in carentias rerum, quæ esse possunt, ac proinde contingentes, & in carentias earum, quæ esse non possunt, ac proinde necessarias. De primis q. proxima diximus; de secundis in hac seorsim dicemus: etsi enim indiscriminatim ac simul, quasi de vna, eademque difficultate vulgo disputetur, tamen est in vtraque quæstione valde diuersa difficultas, ita vt primo admisso, negari possit magno fundamento secundum, vt ex dicendis patebit.

CERTAMEN I.

Doctorum sententiæ expenduntur.

1. TOtidem ferè sunt in quæstione præsenti, quot in proxima sententiæ fuere; quia eadem vtraque, atque vtriusque difficultas æstimatur. Enricus, Canar. 1. p. qu. 28. a. 2. d. 3. dub. 1. Molina ibidem d. 3. conclus. 4. docere dicuntur, impossibilia, & chimæras, seu necessarias negationes cognosci à Deo, quatenus quadam rationis entitate induuntur, non autem secundum se sumptas: quemadmodum de negationibus omnibus, etiam rerum creatarum, quæ nunquam erunt, docuisse iidem referuntur, ac insuper Valentia, & Fonseca, de quibus supra. Sed certe sicut de Valentia, & Fonseca diximus, nil tale Molina docet loco citato, neque verbum ea de re; sed solum de distinctione formali metaphysica ex parte obiecti vnius attributi ab alio, tam respectu intellectus creati, quam diuini. Canariensis vero sententiam ex loco citato refert ibidem, quæ tota circa idem punctum est, nihilque de præsenti agit; licet vterque Deum entia rationis, quæ creatus intellectus in distinguendis attributis confingit, cognosci à Deo asserat: ex qua doctrina, & ea etiam, quæ, dum negationes chimærarum cogitamus compingimus, à Deo cognosci consequens est. Sed de hoc nulla hic est quæstio; sed an negationes possibilitatis chimærarum secundum seipsas, &, vt vere, ac non fictione nostra sunt (si certe suo negatiuo modo sint) Deus intueatur. Idcirco in hac sententia refutanda hostem, quem impetamus, non habemus, cum nullus exploratus eius patronus adsit. Cæterum, si vt dixi, sub regumento illo rationis vera negatio chimæræ lateat, satis constans ex dictis est, eam secundum se, atque in se videri à Deo.

2. Secunda sententia sit: Non posse à Deo videri vlla ratione, quia positiuum aliquid impossibile, & chimæra vere non est; sed negatiuum: quare neque verum, & cognoscibile, atque adeo solum cognosci à Deo negatiue quatenus chimæram, quam à possibilitate remouet, non cognoscit, vt proxima quæst. de negationibus rerum possibilium certam. 1. in prima sententia referebamus; cuius fundamenta omnia diximus certam. 2. & 3. eius impugnationibus, & solutionibus fundamentorum referendis ideirco abstinemus, cum facile omnia ea à quolibet transferri huc possint. Tertia sententia esse potest, quam in simili de negationibus possibilium non existentium certam. 1. citato secundo loco retulimus, scilicet: cognosci negationes impossibilium, de quibus hic agitur, à Deo solum quatenus cognoscit se possibilia, quæ remouent, non videre. Hæc etiam sententia ad rem præsentem eis rationibus confutanda est, eisque solutio

solutionibus à fundamentis eruenda, quibus similem ibi confutauimus atque radicitus conuulsimus, nihilque præterea hic erit agendum.

3. Quarta sententia sit, quam ex recitata, tanquam Soarij, certam. 1. citato num. 6. primus excogitauit magnus meus magister Didacus Daza manuscripto de scientia, tanto subtilis, solidique ingenij sui acumine, vt me, non solum tanti Doctoris, & Magistri authoritate, & obseruantia, sed rationis etiam pondere traxerit, triginta que & quinque totos annos tenuerit. Negabat ergo suppositum quæstionis nempe impossibilium, seu chimærarum negationes dari: ac proinde neque à Deo secundum se cognosci, cum secundum se vere non sit; sed solum eorum fundamenta, scilicet homo, & equus v.g. quorum vterque adæquatè positiuum quid sunt, quin negatiuum aliquid re ipsa inuoluant, vt vel homo non sit equus, vel equus non sit homo: ac proinde Deus, qui res, vt sunt, intuetur, cognoscendo hominem, & equum, cognoscit, vnum non esse alium, quin negatiuum adhuc, siue negationem ad id necessario cognoscat; licet, quia à nobis negatio concipitur, eam etiam, quam nos concipimus, & fingimus, percipiat: in ordine tamen ad nostram cognitionem. Quod autem vera negatio chimæræ, seu impossibilis non sit, sed ficta probat satis acute: quia impossibile neque est actu, neque potentiâ: ergo nequit esse vera illius negatio, seu remotio. Patet: quia, quod seipso remotum ab omni vero statu rerum est, nequit verè per aliud remoueri: ergo illius solidari potest ficta per rationem nostram negatio, atque remotio.

4. Dices, remoueri possibilitatem identitatis, quæ prædicatis chimæræ, hominis scilicet, & equo posset aduenire. Contra primò: quia, cum possibilitas à re possibili re ipsa non differat, vt controu. metaph. demonstrauimus, idem est rem esse impossibilem, atque ipsam possibilitatem re ipsa esse impossibilem. Secundo, vel hæc possibilitas potest re ipsa aduenire identitati hominis & equi in vero priori aliquo, vel secus. Si postremum: ergo in omni priori reali, & vero impossibile hoc (& idem est de cæteris) de se est impossibile: ac proinde negatio, seu remotio illius possibilitatis reuera, ac non fictè nusquam esse potest. Vbi enim habitus omnino, & pro omni vero signo reali impossibilis est, omnino etiam, & pro omni signo reali eius negatio, & remotio est impossibilis. Si autem admittas primum: nempe in aliquo vero, & reali priori posse impossibile accipere possibilitatem, vere pro illo priori, & signo, poterit eiusmodi potentia ad actum pro posteriori aliquo signo vero, & reali re ipsa reduciiac proinde identitas hominis, & equi, cuiusuisque alterius chimæræ: ac proinde chimæræ omnes erunt possibiles quod repugnat: cum impossibili æque possibilitas, atque existentia omnis repugnet: sic igitur ipsis omnino, & pro omni signo impossibilia remota à possibilitate ipsa sunt: ac proinde implicat dari impossibilium veram, & realem remotionem, seu negationem: quare eorum negatio vera non est, & quæ à Deo secundum se cognoscatur; sed, vt nostris mentibus negatiuo modo explicatur.

5. Recentiores Complutenses respondent: negationem possibilitatis impossibilium non supponere possibilitatem aliquam eorum, quam remoueant, sicut negatio existentiæ rei possibilis supponit rei possibilitatem. Dicit enim ita illam remouere, vt res esse possit: conuenire autem in eo vtramque docet: quod, sicut si negatio existentiæ non esset, Petrus v.g. existeret; ita si negatio possibilitatis chimæræ, v.g. hominis equi, non esset, homo equus esset possibilis. Doctrina quidem horum Recentium vera est, sed, quæ, ni magis explicetur, argumentis factis non satisfaciet: etenim, si eiusmodi chimæra homo, & equus, eorumque identitas positiuum quid, adhuc potentia sit, quomodo eius negatio vera esse potest, quæ nonnisi positiui, quod remoueat, natura, & essentia potest esse, vt per se notum est? Altius ergo pensanda res est, vt difficultas proposita plenè expediatur.

CERTAMEN II.

Deus cognoscit secundum se, & in se negationes possibilitatis, seu necessarias negationes impossibilium.

1. Conclusio prima præfixi tituli est: Deum cognoscere negationes necessarias impossibilium, & chimærarum, v.g. hominem non esse equum secundum se sumptas: nec solum quatenus cognoscit hominem, & equum, sed quatenus cognoscit negationem identitatis necessariam inter hominem & equum. Suffragantur omnes præter meum citatum Præceptorem: nec Soarez dissentit, solum enim negat, vt eiusmodi negationes à Deo cognoscantur, opus esse, vt eas Deus tanquam quid positiuum, siue sub tegumento entis rationis cognoscat, vt vidimus, qu. proxima certam. 1. quin perfectissimam earum cognitionem in ipsas secundum se sumptas tendere contra primam sententiam à nobis recitatam hic cert. 1. num. 1. expressis verbis recitatis docet. Ratioque est manifesta; quia verum est ex parte obiecti, hominem non esse equum siue non esse eorum identitatem, non solum actualiter, sed neque possibiliter: ergo vera est negatio possibilitatis identitatis hominis & equi, adeoque necessaria, vt non possit positiua possibilitate auferri. Insuper est diuersa à possibilitate, seu entitate positiua hominis, & equi: quia negatio nequit positiuo alicui identificari: ergo ab omniscio Deo ea negatio secundum se, nec solum, quatenus homo, & equus ab illo cognoscuntur, intelligetur.

2. Dico secundò: eiusmodi negationes possibilitatis chimærarum non solum secundum se; sed in se à Deo cognoscuntur: esto modò, cognoscantur etiam in alio: est æquè ac prima communis conclusio. Probatur; quia quidquid in se habet veritatem, & cognoscibilitatem potest obiectiue determinare (licet nequeat determinare effectiue) suam potentiam ad sui cognitionem: quin egeat determinatiuo alio, vt cognoscatur; id quod apertius est in Deo, cuius intellectum, seu potius cognitionem nullum extrinsecum obiectum aliter determinat ad cognitionem sui, quam extrinsecæ suæ veritatis positione in aliquo statu ex his, in quibus cognosci potest: quia ex se Deus ad omnia obiecta extrinseca cognoscenda determinatus est, imo est determinata omnium extrinsecorum cognitio exercite, & repræsentatio actualis de se, vt sæpius diximus. Hæc verò de negationibus chimærarum, tam secundum statum possibilitatis, quam existentiæ ita intelligenda sunt: quemadmodum de Deo docebamus, d. 3. qu. 3. certam. 1. num. 4. vbi ostendimus, nusquam esse, cognosciue à se secundum statum possibilitatis præcisiuæ, quæ nullatenus in Deo est diuersa ab statu existentis actu, & exercite à se, siue necessariæ suæ existentiæ: vbi etiam quidquid hic in oppositum obiici posset, satis diluimus. Quod suo modo de negatione à se, & necessaria chimærarum actu, & exercite tali est etiam verum.

3. Opposita Magistri nostri argumenta solum euincunt impossibilia, & chimæras per distinctas ab ipsis negationes veras, neque ab existentia, neque à possibilitate remoueri, cum seipsis à vtroque statu remotæ sint; non autem seipsis, atque indistinctis à suo, quali quali, esse ab vtroque non remoueri; se quippe; & e conceptu suo impossibilia sunt, atque à possibilitate remota (vt ille in suis argumentis supponit) non secus atque possibilia seipsis possibilia intrinseca possibilitate sunt, quin superaddito repugnantiæ exclusiuo opus habeant; sic igitur repugnantia, & impossibilitas intrinseca chimærarum omnium superaddito aliquo opus non habet, vt possibilitatem, seu non repugnantiam excludat. Si ergo seipsis homo equus, seu idem cum equo, reliquæque chimæræ in se, ac secundum se remotæ à possibilitate, & citius ab existentia rerum sunt, negatiuum quid, seu puræ negationes veræ sunt, atque obiecta vera, nec ficta, nisi casu, quo, vt entia cogitentur: ac proinde constat, verum esse quæstionis huius

supp ositum : vereque à Deo chimæras , & cognoscibiles, & cognitas esse.

4. Sed quid inquies hæ impossibilibus intrinsecæ negationes remouent, cum equi , & hominis , seu hominem, equum ab existentia , & possibilitate etiam , formaliter propellunt ? Nam veræ priuationes , seu negationes, nonnisi veri positiui habitus sunt : cum tamen existentia , & possibilitas positiua, ac veræ chimæræ nullius esse possit, vt Magister noster arguebat. Sed rogabo te : quam impossibilitatem , repugnantiam , seu necessariam negationem existentiæ remoueat possibilitas intrinseca rebus possibilibus ? Æquè enim negatio per positiuum amouetur, atque positiuum per negationem remoueatur : & tamen nulla impossibilitas, repugnantia, negatiove necessaria possibilibus potest accidere. Quod mihi responderis , à contrario quæstioni tuæ satisfaciet. Secundò Deus , qui à se ens , & existens est , atque inde ens necessarium demonstratur , ita est , vt nec possit non esse. Rogo : quodnam non esse esse non potest ? An non esse suum : hæc quidem negatio non essendi , est non essendi chimærici in Deo ; & tam en vero positiuo prædicato Dei remouetur. Cur ergo non & vera negatione chimæræ impossibili remoueatur possibilitas ? Respondeo : ergo contradictoria extrema possibilitatis , & impossibilitatis , nec possibilitatem , nec impossibilitatem eorum, à quibus oppositum contradictorium remouent, veram supponere , quod remoueant: quin, vt alterutrum extremum verum sit , alterum debere esse impossibile : quia alias illud formaliter non remouerent iuxta statam contradictoriorum legem , & naturam. Non secus atque negatio existentiæ ex ea lege nihil existentiæ in rebus relinquit , neque existentia aliquid negationis existentiæ.

5. Obiiciunt sibi Recentiores Complutenses : Impossibilitatis essentia in eo est , quod si , quod impossibile est, existat , duo existent contradictoria : siue , si existat identitas hominis , & equi duo contradictoria existent : ergo, vt Deus impossibilitatem, seu negationem possibilitatis chimærarum, v.g. identitatis hominis , & equi , cognoscat , illam hypothesim cognoscet. Antecedens est certum, atque ab oppositio probatur : quia possibilitas rei in horum , & communi sententia , nihil aliud essentialiter est , quàm, quod si res possibilis existat , non existent duo contradictoria. Consequentia est legitima , & euidens: siquidem veritas conditionata cognosci nequit , hypothesi ignota. Inde verò infertur , Deum independenter ab intellectu humano , atque vt impossibilia , seu negationes possibilitatis chimærarum cognoscat cognoscere, ac facere entia rationis. Respondent sibi Recentiores cognoscere de se entia rationis ex infirmitate mentis , & imperfectione modi cognoscendi imperfectum quid, Deoque indignum esse ; ast ex necessitate cognoscendi veritatem aliquam aliter incognoscibilem summæ , atque infinitæ mentis, & cognitionis perfectionem esse, quæ eam etiam cognoscere debet, saltem apprehensiue , ne verum aliquid ignoret.

6. Laudo solutionis doctrinam , iuxta quam statim nonnulla statuam ; sed tamen doctrinam de essentia possibilitatis , & impossibilitatis satis communem , quam solutio supponit, probare nunquam potui, quin eam satis multis confutaui controu. met. vbi de conceptu impossibilitatis chimærarum , & possibilitatis rerum fusè disputaui. Ad rem autem præsentem falsum omnino est , impossibilia , & chimæras , siue negationem possibilitatis identitatis hominis , & equi in ea conditionata veritate consistere : ac proinde neque aliter cognosci à Deo posse. Etenim impossibilitatis conceptus essentialis est conceptus negationis necessariæ , in quo nulla veritas conditionata est : quemadmodum neque in ente necessario Deo, qua ente necessario , vlla conditionata veritas est , imo, vt citato loco dicebam , quemadmodum ratio entis necessarij in Deo posterior metaphysicè est prædicato entis à se, ex quo metaphysicè à priori demonstratur , ac proinde in essentiam metaphysicam Dei non ingreditur , ita neque ratio negationis necessariæ essentia impossibilitatis est ; sed quid metaphysicè essentiam metaphysicam impossibilitatis consequens , quæ in præciso conceptu negationis à se constituitur : in hoc autem nihil conditionatum inuoluitur ; sed totum est absolutum. Verum est ex eo conceptu negationis necessariæ essentiam metaphysicam impossibilitatis metaphysicè , consequenter induci etiam illam veritatem conditionatam , si existat impossibile aliquod , siue chimæra existet contradictorium : non quidem , vt plures æstimant , quia in impossibili vtrumque contradictionis extremum claudatur ; sed , quia negatio necessaria inuoluitur : cui hypothesis existentiæ rei impossibilis contradicit : ac proinde ea purificata hypothesi , positaque in statu absoluto esset absoluta contradictio: quare & eam cognosci à Deo debere de se , & directè nec solum quatenus ab intellectu creato concipitur , vt iam dicam.

CERTAMEN III.

Cognitio , & efficientia diuina entium rationis discutitur.

1. IN quæstione de cognitione, & effectione entium rationis à Deo , tribuenda ipsi sit necne ? Dico primò: Deus directè cognoscit de se entia rationis, nec solum indirectè, quatenus cognoscit creatas cognitiones, quæ illud repræsentant , atque effingunt. Probatur primo conclusio ratione facta cert. 2. num. 5. quia , vt cognoscat , atque assentiatur prædictæ veritati conditionatæ , *Si existeret chimæra , aut homo identificatus cum equo, existeret duplex contradictorium* , oportet cognosci , & apprehendi identitatem hominis , & equi , vt dicebamus , de seque notum est: Secundò : quia, vt hoc iudicium absolutum de se, & directè efformet : *homo non est equus*: oportet etiam, vt identitas hominis & equi significata per copulam, quæ negatur , à Deo etiam apprehendatur : neque enim negari potest , à sano homine adhuc, quod ignoratur : ast identitas hominis , & equi ficta solum , & per rationem est: ergo de se & directè cognoscitur à Deo. Dices , identitatem , quæ in vtraque cognitione à Deo cognoscitur , esse identitatem veram sub conceptu communi veræ , & possibilis identitatis , quæ quidem solum eo iudicio remouetur : non ficta, qua per rationem homo , & equus idem sint : ac proinde nihil rationis à Deo apprehendi , vt vtrumque iudicium efformet. Sed contra : quia cognoscit identitatem contractam ad identitatem hominis , & equi in particulari , ipsiue applicatam, quomodo nequit non ex parte obiecti ens rationis intercedere ; cum autem eam videat ens rationis meræ, quod absolutè non est , esse absolutè inter extrema illa *homo, & equus* , negat si dicas inde inferri Deum entia rationis facere, nihil absurdi infertur, vt constabit ex concl. 3.

2. Dico secundò, Deum cognoscere entia rationis indirectè : quatenus cognoscendo cognitiones creatas, quæ illud confingunt facta à creaturis contemplatur. Hæc conclusio , licet præcedenti certior non sit , est tamen inter Doctores communior. Probatur facilè : quia Deus cognoscit cognitionem , qua efformatur à me chimæra: ergo cognoscit chimæram. Probatur consequentia : quia efformatur à me chimæra , v.g. homo, equus cognitione chimæræ, qua intrinsecè, & essentialiter cognitio , & repræsentatio formalis , realis intentionalis chimæræ est : atqui nequit cognosci repræsentatio , qua talis sine repræsentato : ergo nec cognitio , seu repræsentatio chimæræ quin cognoscatur simul chimæra. Minor constat ex generali communi doctrina de relatiuis ab Aristotele, quod relatiua , præsertim essentialiter connexa cum termino simul cognitione , atque cum illo , ac non aliter cognosci debeant. Dices inferri inde dependentiam creatæ cognitionis realis, & veræ ab ente rationis, à quo implicat pendere realem , & veram entitatem : atque insuper mutua causalitas vera inter ens rationis & cognitionem , qua causatur. Respondetur : dependentiam cognitionis ab ente rationis tanquam à causa vera , & reali admittendam non esse : ea enim est , quæ implicat ; tanquam à termino , cuius effectio cognitio est , & à posteriori , verè dari : ad id enim non requiritur verus , & realis influxus entis rationis in ipsam : quare neque quod habeat esse pro priori aliquo independenter ab ipsa : id quod essentiæ entis rationis repugnat , vt patet. Vt autem terminus cognitionis

gnitionis sit, sat est, quod repræsentari per illam queat. Vnde constat, non esse mutuam causalitatem intentam, magis, quam inter actionem physicam, eiusque terminum, seu effectum.

3. Dico tertiò: entia rationis, non solum vt actu cognita ab intellectu creato; sed etiam vt possibilia extrinsecè, & factibilia ab intellectu creato cognoscit Deus, secus vt possibilia intrinsecè negatiuè, bene autem præcisiuè. Prima conclusionis pars probatur facilè ex dictis conclusione 2. quia cognoscit possibilem cognitionem entis rationis, quæ facto impossibili suo modo, seu incognoscibili per ipsam enti rationis repugnaret: ac proinde, vt possibilis, non cognosceretur à Deo, quin Deus decipereturr; quod repugnat. Secundò: quia Deus videt veram potentiam intellectus creati ad fabricanda entia rationis: quare & ea videt ab illo esse factibilia, ac proinde extrinsecè suo modo possibilia. Secunda conclusionis pars videtur difficilior; sed, me iudice, facilius probatur: quia, cum totum intrinsecum esse actuale entis rationis sit cognosci, nequit à Deo cognosci, vt factibile ab intellectu creato; quin à Deo cognoscatur, atque esse actuale recipiat intrinsecè: ac proinde nequit cognosci à Deo non existens: quod ipsum erit, si à quouis intellectu creato, vt factibile cogitetur: quæuis enim mens entium omnium rationis causa adæquata est existentiæ intrinsecæ eorum, quam non aliter tribuit, quàm ea cogitando: quare respectu cogitantis eorum aliquod non est possibile præcisiuè adhuc; sed existens, & factum; licet respectu non cogitantis possibile extrinsecè, & factibile manent: possibile autem intrinsecè solum esse posset ens rationis, si nemo, nec Deus de illis cogitaret: quemadmodum effectus, qui à pluribus causis physicis adæquatis causari physicè posset, si ab vna fiat respectu aliarum factibilis solum, & possibilis extrinsecè est. Respectu autem illius facta, atque absolutè existens, nec solùm possibilis. Cognoscetur autem ens rationis, vt possibile intrinsecè præcisiuè solum: quia conceptus possibilitatis suo modo entis rationis præcisiuè non pugnat cum eius existentia, nec falsam Dei illud cognoscentis cognitionem redder.

4. Dico quartò, & vltimò: Deus entia rationis architectatur. Conclusio plures habet aduersarios; sed, vt puto, nec sententiam, nec entis rationis essentiam, & naturam, quam statuunt, penetrarunt. Sunt tamen pro nobis Valentia, Fonseca, Molina, Canar. suprà citati, & alij plures, in quibus Complutenses nostri, & Murciani recentiores. Est facilis probatu: quia Deus cum, vt cognoscat nostras cognitiones entium rationis, tum, vt cognoscat modum, quo à nobis possunt efformari, tum denique, vt cognoscat veritates plures tum in hypothesi, tum absolutas opus est chimæras, & obiecta impossibilia, ac seipsis ab omni positiuo diuersas, & amotas nosse, vt possit positiuum concipere, vt de identitate hominis, & equi obtendimus: & idem de aliis iudicium necessario erit: ergo eis omnibus existentiam tribuit obiectiuam: quo illa nil amplius, vt à cognoscente fiant, neque cognoscens, vt ea faciat, requirunt. Dices primò: si Deus ea omnia percipiat, & agat cognitione sua, ab æterno, & in æternum cognoscet, & aget infinita entia rationis, quæ omnia, cum nihil sint, tota æternitate occupatus, distentusque fuit, & erit in nihil agendo, non sine otiositatis, & inutilis occupationis nota. Responderunt benè à nobis supra laudati Recentiores Complutenses, non esse inutilem, & otiosam occupationem eam, quæ, vt tot veritates necessario à Deo cognoscibiles, ne aliquam ignoret veritatem, impenditur: cum constet, eas sine apprehensione simplici entium rationis cognosci à Deo non posse.

5. Oppones: entia rationis non posse cognosci, nisi ab eo, qui res aliter, ac sunt, cognoscit: at Deus res, vt in se sunt, cognoscit, nec potest aliter cognoscere: ergo Deus nec cognoscit, nec potest entia rationis cognoscere: nedum facere. Negatur absolutè Maior, etenim, vt Deus plures veritates, vt reuera in se sunt, iudicatiuè cognoscat, oportet illum entia rationis apprehendere. Minor est vera: vnumquodque enim, vt in se est, cognoscit negationes etiam possibilitatis, & entia rationis, quæ ad iudicandum de illis debet apprehendere, atque ad cognoscendas nostras de entibus rationis cognitiones: inde verò nullatenus infertur consequentia, cum negata sit, & absolutè falsa Maior. Instabis; entia rationis non esse: ergo cum cognoscuntur, esse cognoscuntur aliter ac sunt: ergo ab eo, qui obiecta, aliter ac sunt, nequit cognoscere (vt Deus nequit non cognoscere) non cognoscentur. Secundò: cum nihil reuera sint, nisi cum deceptione, & fictione cognoscentis, quæ etiam Deo repugnant, nusquam cognoscuntur. Distinguo Maiorem. Non sunt realiter, concedo; per rationem nego: & distinguo consequens: esse realiter à Deo non cognoscentur, fateor; esse per rationem à Deo non cognoscentur, diffiteor: idque satis est, vt cognoscantur, ac de veritatibus dictis à Deo iudicetur.

6. Ad secundam instantiam dicito: entia rationis sine fictione, id est, effectione entis rationis, quod eo ipso, quod cognoscitur, fit, atque effingitur, cognosci non posse; eiusmodi autem effectionem seu fictionem non esse Deo indignam, & repugnantem; sed prorsus dignam, vtpote necessariam, vt nullam veritatem ignorer, licet fictio, seu falsitas in cognoscendo, aut dicendo Deo repugnet: hæc autem Deo, ne in cognitione quidem entium rationis, adest; cum cognoscat, nihil verè esse, sed solum fictè, & per rationem. Vnde constat, neque in entis rationis cognitione diuina deceptionem, adhuc passiuam esse: cum ea esse, quod sunt cognoscat, & negationes necessarias, seu chimæras in se etiam cognoscat; licet nequeat de veritate obiectiua illarum iudicare, quin identitatem impossibilem apprehendat, vt diximus. Itaque Deo ad cuiusque siue positiui, vel negatiui realis apprehensionem apprehensione entis rationis opus non est, cum in se omnia tam positiua, quàm negatiua secundum seipsa penetret, vti ad perfectam eius intellectiuam vim spectat; at ad vere, vt debet, de chimæris, seu vnam rem aliam realiter diuersam non esse iudicet, opus illi est vtriusque identitatem purè rationis apprehendere; quæ proinde necessitas ex perfectione summæ intelligentiæ diuinæ promanat. Si autem entia rationis apprehesiuè etiam necessario cognosceret, quia aliter negatiuas veritates, & obiecta apprehendere nequiret, sicut nos: id sane imperfectio esset, mentisque sicut in nobis indigentia, & penuria.

7. Demum ex dictis constat, entia rationis à Deo per eius scientiam, prout apprehensio est, cognosci, atque efformari. Item cum de eis iudicat per iudicium tam assensus, cum assentitur esse rationis figmenta, quam dissensus cum ea verè & physicè esse dissentitur. Si iudicium subiecti, & prædicari repræsentationibus tanquam sui partibus constet: de quo controu. de actibus nostri intellectus ex instituto: tractatu de anima agebamus, quæstiunculas alias de intellectu diuino respectu entium rationis omitto: tum, quia ex his, quæ controu. metaph. de creatis cognitionibus respectu entium rationis diximus, dirimi facilè (resecatis modi nostri cognoscendi imperfectionibus) de intellectu diuino possunt; tum, quia ad bonam Theologiam inutiles: tum denique, quia præsentis materiæ grauissimæ patientiam, nostramque etiam, satis onerauimus his, quæ de laruis figmentisque istis serio disputauimus.

DISPVTATIO V.

De statibus, in quibus præfata obiecta creata secundum se diuinam terminant cognitionem.

DISPVTATIO præsens creata obiecta omnia, ad quæ repræsentanda diuinam scientiam extendi docuimus, admittit, tam negatiua, quam positiua verè, ac sine mentis fictione talia (de entibus quippe rationis, quod ad verum statum, in quo à Deo cognoscuntur, plus satis diximus qu. proxima, certam. 3. num. 3.) quorum omnium statibus aptis, vt secundum eos diuinam

terminent cognitionem, eadem est, & communis difficultas. Triplex igitur eiusmodi obiectorum status à Theologis recognoscitur. Primus possibilitatis, qui amplissimus est, ac proinde prioritate maioris vniuersalitatis, quam vocant, primus. Secundus, proximo strictior, ampliorque sequente, quare & eodem vniuersalitatis ordine inter vtrumque medius, est futuritionis conditionatæ, contingentium scilicet, & liberorum: quæ non solum possibilia sunt; sed sub aliqua conditione existerent, si ea apponeretur: cuius tamen appositio, vel negatio pro eo statu absolutè non est; sed solum in hypothesi, quæ nec absolutè esse, nec non esse absolutè dicitur: ac proinde, quod sub ea hypothesi fore dicitur, non dicitur absolutè esse: vnde proloquio vulgari conditionalem nihil ponere in esse dicimus.

2. Anonymus quidam apud Annatum nostrum d. 2. contra ipsum cap. 3. num. 51. medium hunc statum conditionatæ futuritionis contingentium rerum, quibus solis est proprium, non admittit; sed negat absolutè: quia putat conditionata, quorum conditio purificatur, futuraque absolutè proinde sunt non esse quidem futura conditionata; sed absoluta; quæ autem futura absolutè non sunt, nec esse sub conditione futura; sed mere possibilia: qua in re non solum à reliquis; sed à Dominicanis etiam Thomistis discordat: licet enim hi conditionata, vel ad simplicem intelligentiam, vel ad visionem putent pertinere, statum tamen illum futuritionis conditionatæ contingentium diuersum ab statu possibilitatis eorum recognoscunt, atque ad illum statuendum decreto Dei absoluto ex parte actus, & conditionato ex parte obiecti opus esse contendunt, vt suo loco videbimus, & confutabimus; reuocant autem eius status, & veritatis conditionatæ cognitionem, vel ad scientiam simplicis intelligentiæ: quia ex decreto de futuritione conditionata contingentis ad ipsam conditionatam futuritionem consequentia omnino necessaria est, non minus quàm hæc: si est homo, est animal rationale, vel ad visionis scientiam, quia est status, quem ponit liberum, & absolutum actuale Dei decretum. Licet autem hæc suas difficultates patiantur, & repugnantias; tamen diuersa sunt ab Anonymi sententia statum illum conditionatum ab statu futuritionis absolutæ in conditionatis, quæ absolutæ sunt pro aliqua temporis differentia, vel ab statu possibilitatis inconditionatis, quæ nusquam absolutè sunt, non admittente.

3. Singularis autem opinio hæc. Etenim futuritio conditionata, vt ab absoluta futuritione, vel non futuritione contingentis præscindit, absolutam eius futuritionem, vel non futuritionem non dicit, & tamen aliquid aliud dicit, quàm eius possibilitatem. Etenim cum de homine, & genio, & vsu fure sui pene impote, dicimus, si incideret in arcam pecuniosam furaretur, nec solum furandi periculum, & probabilitatem; sed furtum fore iudicamus, iudicamus simul possibile, vt non furetur, siue possibilem etiam tunc esse negationem furti. Item Christus Dominus cum dixit conditionatam Tyriorum fidem, & pœnitentiam sub conditione signorum, quæ facta Bethsaidæ fuerant, simul iudicabat esse negationem fidei, & pœnitentiæ illorum possibilem: eo enim ipso, quod contingens aliquid est, eius negatio possibilis esse debet: licet autem in vtroque casu negatio furti, & pœnitentiæ Tyriorum possibiles tunc sint, & iudicentur ab his, qui furtum, & pœnitentiam sub eis conditionibus fore iudicant, tamen vtriusque negationes non sunt futuræ conditionatæ sub eisdem conditionibus: in nulla quippe hypothesi potest idem esse, & non esse simul, si hypothesis ipsa contradictio, & chimæra non sit: ergo futuritio conditionata contingentium illarum negationum, ac proinde positiuorum contingentium diuersum quid ab statu possibilitatis est.

4. Secundò: si negatio conditionata, qua absolutè est, quia eius oppositum absolutè non est, à possibili præcisiuè, vel futura absolutè negatione non differt: cum negatio pœnitentiæ Bethsaiditarum, & Corozaitarum æquè possibilis, & absolutè suo modo existēs fuerit atque Tyriorum pœnitentia, æquè etiam fuit sub conditione signorum futura in hac sententia, atque fuit pœnitentia Tyriorum sub conditione illorum signorum; hoc autem & falsum esse constat: quia eis positis signis eorum pœnitentia non ad fuit; & quia alias eluditur increpatio seria Christi Domini. Respondet, male differre solum nostro concipiendi, & enunciandi modo, non autem ex parte obiecti, futuritionem conditionatam ab absoluta, & possibilitate. Si enim absque vllo fundamento ex parte obiecti, arbitrarieque modus noster concipiendi, & enunciandi eam facit diuersitatem, Christus Dominus, imo & nostrum quivis pro suo quisque arbitrio potuit facere Corozaitarum pœnitentiam conditionatam, & contra, conditionatam sub eisdem signis negationem pœnitentiæ Tyriorum: conquerique merito illi possent Christum non eo modo idemmet obiectum pœnitentiæ suæ quoad status alios duos vèros ab Anonymo admissos, atque pœnitentiæ Tyriorum voluisse cognoscere, & enunciare, vt conditionata (eo modo, quo per Anonymum potest) sua, sicuti, & Tyriorum pœnitentia euaderet; vel eo modo pœnitentiam Tyriorum cognoscere, & enuntiare, quo non euaderet conditionate futura, vt eorum comparatione dire adeò non increparentur: sed quæ vesana, & dementis increpatio esset infidelitatis, & impœnitentiæ comparatione Tyriorum, quorum impœnitentia ex se in omni statu vero, ac non ficto æqua erat eo præcisè quod alius aliter, atque aliter de vna, atque de alia, voluit concipere, & enunciare. Debet ergo ex parte obiecti aliquod fundamentum esse, vt conditionata verè talia, nec solum possibilia, vel futura absoluta verè enuncientur, nec arbitrio nostro futura conditionate sint, quæ talia non sunt, vel contra ab vtroque illo statu diuersum quod quidem fundamentum status conditionatus est.

5. Tertius, & strictior, minusque vniuersalis obiectorum status est absolutæ existētiæ de præsenti, vel pro quauis temporis differētia, siue præteriti, siue futuri: & sane de existentibus actu creaturis à Deo secundum seipsas, & vt absolutè in se sunt, cognosci à nemine negarum video: quia ex hactenus disputatis, nulla in eo vel vmbra difficultatis apparet. Pro eis enim aperte militant omnia, quæ pro cognitione creaturarum, & negationum secundum seipsas, & in se dedimus. De eis quippe negari ab vllo nequit esse absolutè, ac vere entitatem, veritatemque, & cognoscibilitatem sufficientem terminationi cognitionis diuinæ. Solum ergo disputandum restat de obiectis à Deo extrinsecis secundum tres illos status: possibilitatis, futuritionis conditionatæ, futuritionis, & (quod idem ad præsens est) præteritionis absolutæ. Cum enim pro nullo eorum statu absolutè sint, imo vero eorum plura absolutè non sint; sed solum vel esse possint, vel sub tali conditione essent, vel pro alia duratione à præsente erunt, vel fuere: quare actu, & depræsenti entitatem, veritatemque metaphysicam absolutè non habeant, neque cognoscibilitatem veram videntur habere, neque cognitionem Dei etiam per aliud medium determinatam terminare (nedum determinare) vsquam posse. Disputabimus autem de positiuis obiectis solum ex quibus ad negationes eorum pro eisdem statibus facili negotio doctrina à quouis poterit facilè deduci: siquidem quoad status à positiuis non differunt.

QVÆSTIO I.

An creaturas secundum statum possibilitatis cognoscat Deus.

POSSIBILIA dupliciter dicuntur: nempe possibilia purè, seu tantum, quia eorum existentia non datur; sed potius eorum remotio, & possibilia præcisiue, vt à sui actuali existentia, quam habent, vel absoluta sui negatione præscindunt. Cum autem vtraque in conceptu, seu statu possibilitatis conueniant, licet prima statum absolutæ existentiæ suæ secludant, atque eius negationem importent; secunda verò statum existentiæ habeant, suique negationem de facto, ac reipsa excludant: quidquid de alterutris secundum illum statum, in quo conueniunt, à Deo cognosci probauerit, probabit etiam à Deo secundum eum statum de alteris.

CERTAM.

CERTAMEN I.

Affirmatiua sententia eligitur.

1. POssibilia, siue obiecta Deo extrinseca secundum statum possibilitatis ab ipso non cognosci in se videntur docere Henricus, quodlib. 9. qu. 2. post med. Ægyd. in 1. d. 35. qu. 3. Arg. qu. vnica Ricard. qu. 3. corp. & q. 7. ad 4. Capreol. qu. 2. art. 1. concl 1. Carthusian. quæst. 1. post med. Bonauent. d. 39. art. 1. quæst. 1. §. *argumenta*. Albert. 1. par. qu. 60. met. 2. Alexand. 1. par. qu. 25. m. 2. Bannez, & Zumel ad 1. par. qu. 14. Ioannes S. Tho. ad qu. 18. art. 2. Molina ad q. 14. ar. 5. d. 11. m. 2. Soar. lib. 3. c. 2. Ruiz d. 10. sect. 2. n. 2. referuntur etiam Aureolus in 1. d. 35. 1. par. ar. 4. & par. 2. ar. 4. §. *Nec valet*, & propos. 3. ad 6. & 7. Valentia d. 1. qu. 14. punct. 7. Pasqualigus d. 23. sect. 4. & d. 24. sect. 1. possentque eadem fide, qua Valentia, & Pasqualigus citati Doctores omnes, quos d. 4. qu. 3. referebamus pro sententia negante creaturas in seipsis cognosci à Deo: illi enim sicut Valentia de possibilibus creaturis speciatim loquuntur, eoque ducuntur argumento, quod pro ratione dubitandi disputationis huius præfatione adducebamus, scilicet: possibilia secundum statum possibilitatis præcisiuæ neque esse, neque entitatem in se habere: ac proinde neque veritatem, neque cognoscibilitatem: quare neque à Deo cognosci posse: maximè cum verbum *est*, absolutè prolatum existentiam denotet obiecti, quam nullatenus creaturæ in eo possibilitatis statu habent: ac proinde nonnisi falsò, ac deceptione passiua, aut actiua, seu mendacio eas esse iudicari, dicive possit, quod Deo repugnat: quare prout in ipso eiusque omnipotentia sunt cognosci à Deo possunt, vt Valentia, & Pasqualigus videntur expressius docere.

2 Sed certè, si ea ratione Doctores citati, vt sonat, ducerentur, non solum negarent creaturas possibiles in seipsis, seu determinatiuè à Deo cognosci; sed & secundum seipsas, seu terminatiuè cognosci ab ipso, quod enim secundum le veritatem, seu cognoscibilitatem absolutè non habet, non solum determinare; sed, & terminare, cognitionem sui nequit. Quare consequentissimè Pasqualigus vtrûque expresè negauit d. citata 23. sect. 4. licet, quoad terminationem duriusculè possibilium, qua talium cognitio Deo absolutè negetur. Censeo ergo, quoad horum Doctorum, & consequentiam, & mentem primo: à terminatione cognitionis diuinæ ad determinationem, vel è contra, in quouis obiecto, ac proinde in creaturis possibilibus, legitimam esse consequentiam vti ex d. 4. q. 3. satis constat: licet respectu cognitionis, & intellectus creati consequentia non teneat: quia infinitæ, ac summe cognoscitiuum, atque illa omniscientia, seu omnirepræsentatio formalis in creatis non sit: ac proinde neque omnem veritatem, modumque cognoscibilitatis obiectorum attingere debet.

3. Censeo secundò: præfatos Doctores mutuam hanc à terminatione ad determinationē diuinæ cognitionis in obiectis possibilibus, siue secùdum statum possibilitatis consequentiam nusquam ignorasse, sed potius negasse vtramque: non quidem eo sensu, qui duriusculus, vt dixi est, atque communiter ex ipsis refertur (ni tardiores aliquot ex illis excipias) scilicet, quasi negent absolutè creata secundum statum possibilitatis determinare, ac terminare diuinam ipsorum cognitionem, siue secundum propriam quidditatem, & essentiam, atque essentialem ipsis, & necessariam veritatem in seipsa. Solum enim negant cognosci à Deo secundum aliquod eorum esse, atque in eo proprie esse, quod extra Deum reuera in creatis secundum statum possibilitatis præcisè sumptæ de facto sit: quod nullatenus esse multis, atque efficacibus rationibus merito oftendunt, cum quibus id ipsum nos inferius, dum difficultatis, & rationem dubitandi solutiones aliquot refellemus. Itaque minus distinctè, confusiusque hi Doctores locuti sunt: ac proinde vocibus solum à verò discordare videntur.

4. Secunda, & communior sententia est, creata omnia secundum possibilitatis statum, siue, vt possibilia secundum proprias essentias determinatas, atque in seipsis à Deo cognosci: est sententia (meo iudice) concors Scotistarum, & Thomistarum scholæ vtriusque, Dominicanæ, & Iesuiticæ. Atque in primis est sententia S. Thomæ 1. p. q. 14. a. 5. & 6. ad primum ar. 13. corp. q. 57. ar. 3. corp. 2. 2. q. 171. ar. 6. ad 2. 1. contr. gent. c. 66. fine. q. 2. de verit. ar. 4. & 6. & in 1. d. 38. q. vnic. ar. 5. corp. Ferrariæ ad locum citatum contr. gent. S. Bonau. in 1. d. 39. art. 1. q. 1. Richard. d. 35. ar. 1. qu. 4. Durandi qu. 2. Gregorij Arim. qu. vnic. Argentinæ, qu. vnic. concl. 4. Molinæ ar. 9. Soarij lib. 3. cap. 2. licet pro opposita, vt vidimus, referantur: quia in sensu à nobis explicato loquuntur. Item Caietani 1. part. q. 14. ar. 6. vbi Bannez pro opposita etiam citati, Vasquez d. 60. c. 2. Ruiz d. 11. sect. 3. & 4. Scoti in 1. d. 36. qu. 1. qu. vnic. & in 4. d. 1. qu. 2. art. 1. quibus locis communiter Scotistæ Rada 1. part. contr. 28. cap. 3. Maior in 1. d. 35. qu. 1. & 2. Smising. 3. de Deo vno d. 2. qu. 3. Quiros & alij citati à nobis d. 4. qu. 3. cert. 2. pro prima, & tertia sententia, & certam. 4. pro nostra tertia conclusione.

CERTAMEN II.

Deus creata possibilia secundum suæ possibilitatis statum secundum seipsas cognoscit.

1. DVplicem habet partem conclusio, & quoad priàmam de cognitione diuina secundum proprium quidditatiuum, licet non actualis existentiæ determinatum, & proprium esse à nemine præter Pasqualigum & Ioannem de S. Thoma negatum video, qui in benigniorem sensum intelligi nequeant. Probatur quoad hanc partem conclusio, quæ, me iudice, fidei dogmatibus proxima est. Primò enim de fide est, Deum pro suæ voluntate, & arbitrio perfectissimo omnia fecisse, vt in se facta de facto sunt: ergo eorum, quæ facienda erant, cognitionem præhabuit: at non potuit eorum, vt existentium cognitionem præhabere: neque enim pro illo priori, quo facienda, seu factibilia voluntati diuinæ proponebantur ante decretum de eorum effectione, & absoluta existentia (quod existentiæ eorum causa efficiens, vel potentia effectiuæ Dei, sine omnipotentiæ applicatio est, ac proinde absolutam eorum existentiam præcedit) existunt absolutè: ergo pro eo priori proponebantur Deo in statu præscindente ab existentia absoluta, ac proinde possibilitatis præcisiuæ. Confirmatur: quia pro tunc naturæ proponuntur à Deo, vt fiant, & ab eo recipiant esse: ergo non facta, neque existentia absolutè: alioqui proponerentur, vt Deus actum ageret, agereque actum decerneret.

2. Confirmatur secundò: quia, vel proponuntur vt existentia à Deo, & hoc repugnat habere ante decretum, ad quod ea propositio Deum solicitat: vel ab alio fine Deo: & hoc etiam repugnat, cum essentia sua creata à Deo pendeant: nec sine Dei concursu absolutè esse vsquam possint. Confirmatur tertiò: quia, si pro illo priori absolutè facta, & existentia creata nouit, non posset earum negationem absolutè ponere, cum ad apponenda simultanio contradictoria potestas vera, ac non chimærica nullatenus sit: ergo ea non appofuit ex arbitrij libertate: ac proinde cognitio creaturarum, quæ ad libertatem Dei in creatorum efficientia adstruendam admittitur, eam omnino destrueret. Iam verò si ea, quæ de facto creata à Deo sunt, prout à suæ absolutæ existentiæ statu præscindunt, siue in statu possibilitatis præcisiuæ cognita à Deo fuere: idem de reliquis creatis possibilibus dicendum necessario est. Tum, quia hæc in statu illo cum creatis omnino conueniunt: tum, quia hæc ex electione præaliis possibilibus, quæ omisit, & condere posset effecit: neque enim hæc solum, quæ effecit, posse à se fieri, nouit Deus. Porrò discursus & confirmationes istæ æquè de negationibus in statu possibilitatis probant: cum ex libertate apponendi, vel non apponendi ea de facto in rerum natura posuerit, atque cætera non posuerit: ad quod effectionis suæ & existentiæ creaturarum omnium negationes, antequam suo modo

absolutè essent in statu etiam præcisiuæ possibilitatis debuit prænoscere.

3. Dices cum Pasqualigo citata d.23. sect.4. num.33. Deum pro illo priori solum cognoscere possibilia, vt in potentia sunt: scilicet, vt in seipso, ac in sua potentia continentur, quomodo distincta, & determinatæ entitatis, ac esse proprij actu non sunt; sed esse diuini, atque distinguibilia, seu distincta in potentia solum: ex qua cognitione possibilium in seipso, siue secundum esse non proprium eorum; sed diuinum directum solummodo Deum ad condenda omnia aiebat Augustinus 5. de Genes. ad litteram illud Ioan.1. *Quod factum est in ipso vita erat*, his commentans: *In qua vita vidit omnia, quæ fecit, & sicut vidit ea, ita fecit: non præter seipsum videns, sed in seipso.* Locum Augustini explicui d.4. qu.3. cert.4. n.5. loqui Augustinum de visione creaturarum, tanquam scientia earum, seu omniscientia in seipso tanquam specificatiuo: Addo (quod verius, & germanius iudico) loqui Augustinum de cognitione ideæ, siue exemplaris etiam creaturarum, quod extra se positum videri à Deo negat, quemadmodum & quæst. 46. ex libro octoginta trium dixisse vidimus eadem d.4. qu.1. certam.2. num.2. *Non enim extra se quidquam positum instruebatur, vt secundum id* (siue ex eius imitatione) *constitueret, quod constituebat.*

4. Sed iam solutionis doctrina impugnatur: quia, licet facienda secundum modum, & substantiam ea faciendi, vt actu facta, & absolutè existentia secundum proprium esse, non debeat Deus cognoscere, vt libere ea secundum substantiam, & modum, quo ea fecit, producat; ast eius quod faciendum, vel non faciendum erat, quoad substantiam, & modum effectionis ad libertatem effectionis eorum debet præhabere cognitionem ante absolutum, imò, & conditionatum etiam ex parte obiecti (si hoc etiam necessarium sit) decretum, de eorum quoad substantiam, & modum effectione: atqui creaturæ secundum esse diuinum in quo eminentialiter, & potentialiter sunt, ac sunt ipse Deus, vtraque diuina, faciendæ, factibilesque à Deo non magis sunt, quam Deus à seipso faciendus, & factibilis sit: ergo à Deo cognosci debuerunt factibiles secundum esse proprium. Confirmatur: quia in huius, nostraque, & veriori sententia, quæ Deum, eiusque omnipotentiam absolutam à possibilitate creaturarum, creaturisve possibilibus statuit, non magis continetur Petrus possibilis, quam hircoceruus impossibilis, vterque enim non continetur absolutè; conditionatè verò sub hypothesi possibilitatis continetur vterque: ergo in continentia eminentiali Dei secundum esse diuinum non magis cognoscitur absolutè factibile à Deo, quod est possibile, quam impossibile, nisi possibilis prius prædicata videantur, non repugnantia, possibilia absolutè, siue vera absoluta sui possibilitate, vt contendimus. Confirmatur secundò: quia id Deo proponitur, vt fiat, quod vult facere decreto suo: atqui vult facere creaturas secundum proprium earum esse, non autem secundum esse diuinum, quod in Deo habent, & in quo sunt ipse Deus: ergo eas secundum esse proprium earum cognoscit: non vt actu factum, & existens; sed vt factibile, & possibile.

5. Probatur vlterius conclusio: quia Petrum secundum proprium esse, v.g. esse possibilem verum & cognoscibile est: ergo & à Deo omniscio necessario cognoscitur. Consequentia est certa, sæpeque à nobis probata. Antecedens probatur Primò: quia id ita à nobis verè cognoscitur: neque negari nisi falsò potest, Petrum esse possibilem, seu habere in suis prædicatis intrinsecis non repugnantiam, seu aptitudinem ad existendum, quam non habet hircocerus, seu aliud quidpiam impossibile, in quocumque demum ea non repugnantia, & aptitudo ad existendum, seu possibilitas, aut potentia logica existendi formaliter constituatur, eique opposita repugnantia, & ineptitudo ad existendum, siue impossibilitas, & impotentia logica existendi. Id quod facilè in quauis de possibilitate rerum, & impossibilitate chimærarum sententia clarebit. Etenim si possibilitas ster iuxta communiorem iam sententiam Recentium politiorum in hac veritate conditionali necessaria: *Si Petrus existat, non existet duplex contradictorium*, velut Murciani malunt, *Si existat habebit potentiam ad existendum*, imò (vt falsò nonnulli dicunt) licet possibilitas creaturarum sit ipsa omnipotentia Dei, vel iuxta veriorem cæteris opinionem nostram iam attingendam. Id quidem cognoscibile, ac verè cognoscibile est, vt patet.

6. Nec valet, id ita esse à nobis verè cognoscibile; relatè non ad veritatem possibili obiecto intrinsecam, quæ nulla est, sed ad conceptum, seu veritatem obiectiuam, quam fingit mens nostra, dum possibile iudicat: quia aliter ipsum cognoscere, ac de eo iudicare nequit quod in Deo locum non habet. Contra enim est. Primò: quia de eo esse obiectiuo, & rationis puro, sine quo possibile non cognoscimus, verum non est, posse reuera existere; sed licet sub eo tegumento, aliud cognoscitur, de alioque iudicium fertur, nempe de quidditate, & prædicatis Petri, dum possibilis iudicatur: vt, dum, quia aliter Deum, & Angelum, quàm, vt corporeos cognoscere pro hoc statu nō valemus, de sic conceptis spiritualeis esse iudicamus, & verè iudicamus: quia de re ipsa asserimus non de corporea illa veste, qua ex parte obiecti illos necessario pro hoc statu vestimus. Secundò, quia licet chimæræ cognitæ illud esse obiectiuum ratione nostra contingat, non tamen sunt, aut iudicantur verè possibilia, neque vt talia à Deo cognoscuntur, cognoscive possunt: ergo veritas possibilitatis, quam creaturis possibilibus tribuimus, in quauis de earum possibilitate sententia, & explicatione, nō est illud esse obiectiuum, & rationis, quo possibilia necessario induimus, cum de illis cogitamus; sed proprium, & quidditatiuum eorum esse ab illo prorsus in sui veritate indepēdens; licet dependens ab illo sit noster cognoscendi modus: quod est valdè diuersū.

CERTAMEN III.

Secunda nostræ conclusionis pars, & obiectionum solutiones nonnullæ.

1. SEcunda nostræ præfixæ cert. 2. conclusionis pars ex prima probata cer. 2. facilè probatur ex dictis d.4. q.3. atque hic à tactis cert.1. à n.2. vbi ostendimus respectu cognitionis diuinæ necessariam ab obiecti terminatione ad determinationem consequētiam deduci: tum quia Deus ratione sui infiniti intellectus determinatus est ad omnis veritatis, seu veri cognitionem: tum quia eius infinita cognitio à Deo, vt intellectiuo principio; &, vt obiecto, omniscientia, omniumque actualis repræsentatio formalis euadit: quocirca extrinseca quæuis veritas quæ satis est, vt terminet, satis etiam est, vt determinet diuinam suam cognitionem. Porrò: quæ contra hanc conclusionem præcipue, atque speciatim militare aduersariis videntur, ea sunt, quæ ex S. Dionysio, Augustino, & Thoma d.4. q.3. cert.vlt. n.5. atque hic cert.2. n.4. disiecta à nobis sunt: quæ verò vtramque conclusionem à ratione difficilem reddunt, præsimusque disputationis huius præfatione ex defectu absolutæ existentiæ, quæ verbo *est* absolutè prolato significatur: ac proinde, & cognoscibilitatis dissoluenda in præsentiarum erunt.

2. Scotus in 1.d.36.q.vn. & in 4.d.1.q.2.a.1. Rada 1.p. contr.28.c.3. Smising.tract.3. de Deo vno d.2.q.3. & communiter Scotistæ apud eosdem à cognitione Dei circa possibilia actu ea produci à Deo volunt, non in esse physico, & reali; sed solum in esse cogniti, seu intentionali: ac possunt respondere, consequenter creata obiecta, licet pro statu possibilitatis præcisiuæ actu physice nec sint nec habeant entitatem, ac veritatem physicam, esse tamen actu in esse cogniti, seu intentionali, quod satis est vt habeant veritatem, & cognoscibilitatem. Sed contra: primo, quia, vt sint in esse cogniti, seu intentionali, oportet cognosci à Deo, atque ab ea cognitione esse illud intentionale recipere: ad cognitionem autem eorum supponi aliquo modo in ipsis debet esse seu entitas, veritas, & cognoscibilitas, quæ nec physica per te in eis est, nec intentionalis illa, quæ est post cognitionem earum, vtpote per illam causata, & producta intentionaliter. Contra: secundo, quia vel illud esse intentionale est aliquid in rebus intentionaliter politiuum, vel sola earū denominatio extrinseca à diuina cognitione earum prouenies. Si hoc vltimum (quod verius certe est) asseras: asseres à Deo cognosci, cum nullum esse, aut veritatem obiectiuam habent, quod est impossibile. Si primum, vel

vel illud esse obiectiuum intentionale est rationis purum opus, vel reale. Si rationis non possibilia; sed ens rationis actu habebit suum quale quale esse, & cognoscibilitatem: si reale, vel illo existunt realiter, & actu possibilia, vel non existunt? primum pugnat cum statu possibilitatis: postremum difficultatem propositam non emollit.

3. Respondent alij possibilia pro statu possibilitatis habere quoddam esse reipsa distinctum à Deo, quod essentiæ est, & æternum non temporale, non existentiæ, secundum quod non solum terminare, sed, & determinare, possint diuinam cognitionem. Vnde eiusmodi propositiones necessariæ, & æternæ veritatis dicuntur, v.g. Petrus est possibilis. Contra hanc doctrinam multo inuehitur stomacho noster Valentia loco citato. Neque absre quidem: licet enim veram solutionem ferè attingat, dum illud esse re ipsa à Deo distinctum esse ait: illud actu extra Deum absolutè esse, & existere videtur admittere: quod falsum omnino est, atque in fide periculosum: cum constet omnia, quæ sunt, recuera à Deo distincta, à Deo esse facta, ac *sine ipso factum esse nihil*: & tamen illud esse possibilium præcisiuè à Deo factum minimè est. Item eum statum habent possibilia plura, quæ nunquam erunt, in quibus aliquod esse absolutè admitti nequit. Admittitur autem ab his: quia realis actualis distinctio duorum vtriusque existentiam realem actualem essentialiter importat. Denique illud esse quidditatiuum esse æternum repugnat Scripturæ asserenti, omnia in tempore esse facta atque ex tempore, non autem ex æternitate extitisse.

4. Recentiores alij, qui rerum possibilitatem ipsis omninò extrinsecam esse cum eodem Valentia defendunt, dicere possunt: possibilia creata secundum statum possibilitatis præcisiuæ veritatem quidem habere actu, & absolutè: scilicet Omnipotentiam Dei, quæ eorum possibilitas est, à qua possibilia formaliter constituuntur: sicque, & esse possibile, & veritatem actualem sortiri: atque ea omnia absurda cessare. Et sanè cessare absurda præfata, si eorum opinio vera foret, certum mihi est; æquè tamen certum, eam sententiam falsam omninò esse, vt controu. 1. ostendi. Secundò ex ea admissa infertur, Petrum possibilem non cognosci, & idem est de cæteris possibilibus. Etenim possibilitas omnium in hac sententia est Omnipotentia, possibile autem Petrus, Paulus, equus, & cætera, vt ab ea denominata, & extrinsecus affecta: vel ergo cognoscitur quod ex parte subiecti dicit Petrus ab omnipotentia denominatus possibilis, vel Omnipotentia, seu eius possibilitas sola. Si hoc habent aduersarij intentum, scilicet creaturas possibiles non cognosci; sed solam possibilitatem, quæ increatum quid est, & diuinum, quodque non magis est possibilitas Petri, quam Bucephali, imo & chimæræ: quia non magis sunt possibilia vt præcisa ab omnipotentia huius, quam illorum prædicata: cum nullam (vt sic dicam) possibilitatem imbibant, vel repugnantiam de se se, si primum aliquid cognoscetur quod absolutè actu non est. Confirmatur: quia, vt cognoscatur possibile concrete, debet cognosci non sola forma possibilitatis; sed subiectum illa affectum.

CERTAMEN IV.

Verior solutio.

1. VT expeditius respondeatur, suppono: possibilitatem creatam (de qua solum in præsenti loquimur) distingui à Dei possibilitate, quam ab existentia impræscindibilem cum fundamento in re à nobis esse docuimus. Est enim possibilitas Dei eius existentia necessaria. Acrursus esse distinctam à negatione necessaria existentiæ, in qua impossibilitatem chimærarum constituebamus, mediantique inter vtramque interiacere, cum neque necessaria existentia sit, neque necessaria existentiæ negatio; sed existentia contingens quare sicut existentiam necessariam Dei in prædicato entis à se posuimus: & necessariam negationem chimærarum, & impossibilium in prædicato negationis à se collocamus: quia seipsis, & essentia sua non sunt, & non existunt: sicut essentia sua, & seipso est, & existit Deus: possibilitatem creatam in prædicato entis ab alio constituendam censemus. In eo enim & aptitudo ad existendum, seu potentia logica existendi continetur, quo necessitas non existendi, quæ impossibilitas est, excluditur, & necessaria existentia, quæ Dei propria est: cum nihil, quod ab alterius arbitrio in suo esse pendeat, necessario esse possit.

2. Supponendum est secundò, existentiam à possibilitate, aut essentia rerum re ipsa non distingui: ac proinde neque ens, aut existens ab alio, ex quo manifestè infertur sublata absolutè è rebus existentia, seu ente actuali non remanere absolutè in rebus ens possibile: formaliter autem metaphysicè loquendo ens possibile, & existens ab alio neutre substantiue acceptum, seu (quod idem est) possibilitas, & existentia ab alio creaturæ ab essentia metaphysica speciali creaturarum differt, sicut superius ab inferioribus metaphysicis, parsque metaphysica à toto. Etenim ens ab alio substantiue acceptum, siue possibilitas, aut existentia ab alio adæquatè ab omnibus differentiis abstrahitur creaturarum, estque prædicatum vniuocum, & generalissimum genus earum, in quò omnes vniuocè conueniunt, substantiæ saltem species, vt latiùs ostendimus controu. 1. metaph. neque admodum leuiter attingimus controu. de Trinit. d. 3. qu. 3. & d. 6. q. 1. ex quo patet, sublato eo prædicato, nullam speciem creatam, adhuc metaphysicè manere posse: sicut sublato metaphysicè animali, implicat metaphysicè homo. Si autem ens possibile, aut actuale ab alio adiectiuè sumatur pro existente, seu potente existere iure identitatis realis cum eo prædicato entis substantiui, siue possibilitatis, & existentiæ, differentiæ inferiores entia, ac non repugnantia adiectiuè metaphysicè manerent: quia sic acceptum ens & existens differentias transcendunt, vt citatis locis dicebamus.

3. Ex his constat Tertiò possibilitatis entis ab alio prædicatum essentiale metaphysicum prædicatum creaturis esse æquè, atque reliqua prædicata, quæ essentias metaphysicas rerum constituunt, v.g. prædicatum animalis, aut rationalis in homine quod sicut in materia necessaria propositionem constituunt, ita & prædicatū entis sumptū pro entis possibilis prædicato: quoniam verò possibilitas hæc existendi non est existendi necessario, vt diximus, prædicatum entis, seu existentis ab alio actu, & exercite, etsi idem ipsum, atque entis possibilis, ex parte obiecti prædicatum sit, est prædicatum contingens, atque in materia contingenti propositionem collocat. Vnde rursus cum statutum apud omnes sit, copulam propositionum in materia necessaria à tempore abstolui: secus autem in materia contingenti sit planè hanc propositionem: *Petrus existit*, siue *absolutè est*, à tempore non abstolui: ac de Petro actu non existente tempore, quo profertur, quodque per copulam importatur, falsam esse: hanc verò: *Petrus est possibilis* quouis tempore, imò ex æternitate conceptam esse veram: quia ab omni tempore absoluitur, idque Doctores omnes volebāt intelligi, cum hanc, & similes propositiones in materia necessaria æternæ, necessariæque veritatis esse, docuerunt. Ex quo patet solutio ad illud, quod pro aduersa sententia proponebatur: nempe, verbum *est* absolutè prolatum actualem existentiam subiecti, & prædicati significare. Id enim in materia contingenti verissimum est: in necessaria verò (cuiusmodi creaturarum possibilitas est) prorsus est falsum.

4. Sed explicandum restat, quomodo subiectum, & prædicatum in propositione: *Petrus est possibilis*: aut est rationalis, & reliquis, quæ in materia necessaria sunt, accipiantur: in sensu quippe, & acceptione reali, cum Petrus non est, nec subiectum est, neque prædicatum reuera, vt patet: siquidem neque Petrus, neque eius possibilitas, quæ eius existentiæ identificantur, sunt, cū existentia Petri non adest, vt diximus. Id autem ita Recentiores nostri explicant, vt sensus realis solum conditionatus sit, licet conditionatum sensum non eundem assignent. Recentiores Complutenses hunc designant: *Si Petrus existat, non existet duplex contradictorium*. Murciani: *Si Petrus existat, poterit existere, seu habebit potentiam ad existendum*. Quemadmodum hæc propositio. *Si Petrus existat, erit rationalis, seu habebit potentiā ratiocinādi*, & similes in materia necessaria: & vtraque quidē conditionata propositio vera in sensu reali conditionato est. Sed Murcianorū postrema possibilitatis conceptum non explicat, qui quidē & prior, & independens ab existentia est: in ea autem propositione dependens ab existentia ponitur, atque cum ex parte rei entitas, & ens substantiuè, atque existentia, & existens idem realiter

imò & formaliter sint, erit conditio, & conditionatum idem, ac si diceretur: *Si Petrus existat, existet*, quod scientiis inutile, imo nugatorium est.

5. Prima etiam verissima est; quia impossibilitas est negatio necessaria, vt diximus, optimè explicata per hanc conditionalem: *Si impossibile existat, existet duplex contradictorium*: non quia duplex contradictorium in impossibilitate contineatur formaliter (vt malè iidem Recentiores cum aliis censent) sed quia, cum impossibilitas sit negatio à se, seu necessaria existentiæ impossibilis, atque in hypothesi ponatur eius existentia, infertur bene extiturum contradictorium duplex, alterum negatiuum quod essentiâ sua imbibitum habet impossibile; alterum positiuum existentiæ eius, quod ponitur in hypothesi. Cum ergo nullo alio modo explicari aptius rerum possibilitas possit, quàm per oppositum impossibilitatis, cui contradicit, in sensu conditionato bene explicatur per conditionatum illum sensum horum Recentiorum: *si existat Petrus, non existet duplex contradictorium*; siue *non existet simul ipsa, eiusque negatio*. Vt simul existeret, si existeret chimæra: & tamen hoc totum conditionatum obiectum verum esse, ac proinde à Deo cognosci certissimum est; sed tamen neque hic est ipsissimus possibilitatis, seu creaturæ possibilis, qua talis conceptus (sicuti neque oppositæ conditionalis conceptus essentia impossibilitatis) sed quid illum consequens, vt vidimus; neque sensus iste ita realis est, vt à Recentioribus asseritur, atque, vt oporteret ad satisfaciendum difficultati. Nam status conditionalis nihil ponit in esse; sed potius ab esse absoluto abstrahit æquè, atque possibilitas: quare de non existentibus verificatur, solumque mente nostra conceptus est: quia status conditionalis nihil magis in esse ponit, quàm possibilitatis præcisæ status: cum hypothesis non ponatur; sed mente solùm supponatur: maximè cum hypothesis, seu conditio idem ipsum est cum eo, quod sub ea fore dicitur, vt in præsenti.

6. Solum ergo veritatem habent propositiones in materia necessaria in statu, & sensu obiectiuo, qui quidem rationis, & fictus non est, licet realis actualis obiectorum non sit: quia absque mentis fictione esse reuera possunt, quæ ita concipiuntur: ac proinde non solum per rationem, sicuti figmenta rationis, quæ esse nequeunt, habent esse: Nullo quippe cogitante, essent, sicut repræsentantur modò, quandocumque existerent. Vnde, licet illud esse per rationem, seu à ratione, vt iam explico, sit, ens tamen rationis non est. Est autem illud esse obiectiuum, non quidem à ratione, seu cognitione prædicatis illis ex parte obiecti superadditum, vt nuper dicebamus, sed sola extrinseca denominatio cognitorum, subiectique, & prædicati terminis, seu prædicato, & subiecto materialibus propositionis illius ab ipsa cognitione, & iudicio obuenientis: quod quidé ex his, quæ experimento constanti didicimus pluriù, quæ in rebus generis, specieue eiusdem existentibus, identice conuenientium nouimus, iure habetur. Inde enim ex parte saltem obiecti ab eorum existentiæ statu præscindendo (quia contingens est, vt diximus, ac proinde scientiis inutile) necessaria entium prædicata cognoscimus, quæ scientiis necessaria sunt: indeque prædicamenta rerum coordinamus, quidditates, siue essentias earum statuimus, diuidimusque. Qua in re multæ sunt suprà rerum, & prædicatorum cognitiones, reflexi conceptus, & cognitiones: imo verò frequenter plura rationis figmenta, sine quibus vix ea prædicata metaphysica (verò quidem, vt diximus, non ficta) concipi à nobis pro hoc statu minimè valent. Vt inde non omninò insipienter dicepat Murciani Recentiores possibilitatem, & existentiam entia rationis esse docuerint.

7. Quod si eorum prædicatorum essentialium species propriæ vndecumque à nobis haberentur, quibus ea ab existentia exercita præscindendo in seipsis cognosceremus, sine vllo vtique figmentorum rationis iuuamine perciperemus. Cum autem ea Deus perfectius nostris intuitionibus videat; rectè de eis prædicatis, non solum apprehensionem, sed & iudicium, sine vlla fictione, & fallitate concipit: sicque iudicat Petrum possibilem, seu ens ab alio, vt ab statu existentiæ exercitæ (quæ reuera nonnisi in diuiduis est) præscindat. Item esse animal: esse rationale: illo enim esse, seu copula est, non existentia exercita (à qua, vt diximus, eiusmodi propositiones vt necessariæ & scientificæ sint, abstrahere debent) sed connexio metaphysica identitatis prædicati cum subiecto cognito, & è contra importatur (quæ verè, ac sine vlla intrinseca ipsis fictione est; licet à nobis cum fictione etiam obiectiua cognoscatur) non autem tempus, quod solum in propositionibus contingentibus copula earum significat. Ex quibus vt interminis propositæ difficultati satisfaciam, respondeo entitatem, seu ens physicum creatum, eiusque physicam veritatem nonnisi entium physicè existentem, & contingentem esse, ex quibus res in statu possibilitatis, siue puræ, siue præcisiuæ non sunt; ast entis, & veri, siue entitatis, & veritatis necessariæ metaphysicæ, quæquamque fictæ rationem (quæ solum scientiis ex vsu esse potest, vt diximus) possibilibus, reliquisque prædicatis conuenire, vt ab existentia exercita abstrahentibus: ac proinde à Deo verè, & sine vlla fictione, falsitateve cognosci secundum se absolutè posse: & similiter veritates illas conditionatas essentialem possibilitatis creatæ conceptum metaphysicè consequentes.

QVÆSTIO II.

An Deus certo cognoscat futura contingentia conditionata secundum se?

SECVNDVS ordine maioris vniuersalitatis à possibilitate status, mediusque inter illam, & absolutam rerum existentiam, & futuritionem, est status futuritionis conditionatæ earum. ac proinde an secundum eum etiam statum à Deo cognoscantur examinandum secundo loco venit. In qua quæstione plura ab aliis disputari video, quæ simul disputata confusionem lectoribus offundunt, neque huius loci sunt propria: quale est illud, an futura contingentia conditionata cognoscantur in se, an in alio? in qua adhuc tres quæstiones latent: An scilicet in alio tanquam ponente, & afferente statum conditionatæ futuritionis rerum contingentium? quod est cognosci in alio, tanquam in medio materiali an in alio tanquam in medio formali? scilicet, ducente Deum ad eius futuritionis vndecumque positæ, cognitionem. Rursus: an in alio tanquam indeterminatiuo aut verificatiuo diuinæ cognitionis? Quæ omnia ex aliis, atque aliis principiis definienda sunt: ac proinde seorsim siue locis disputanda, vt debita claritate, & methodo disputentur. Hoc igitur loco, à reliquis quæstionibus abstrahentes, solum examinamus: an futura contingentia conditionata secundum se, & conditionatæ futuritionis statum à Deo cognoscantur? Oportet autem primò, vt materia disputationis propria ab aliis, quæ ad eam non pertinent, segregata innotescat, rigide eam à reliquis in primis discernere.

CERTAMEN I.

Quæstionis materia propria, & pura statuitur.

1. FVtura conditionata contingentia in præsentem quæstionem vocamus, non conditionata quæuis obiecta contingentia absolutè in essendo, sed solum quæ contingentia sunt in ordine ad causas, seu conditiones, sub quibus futuræ sunt, seu enuntiantur, si illæ apponerentur: quia hypothesis causarum illarum, sub quibus, si apponerentur eiusmodi contingentia essent, non ita oppositum futuri illius excludunt, vt ad illud loco futuri apponendum ab eiusmodi causis absolutam potestatem, & libertatem, quare & futurorum contingentiam excludant. In hoc quidem nemo Theologorum Catholicorum discordat. Certum enim apud omnes Doctores Catholicos est futurum liberum contingens, & in quouis statu, siue absolutæ, siue conditionatæ futuritionis liberè, & contingenter à suis causis prodire: ac proinde progredi ab eis cum earum potestate, siue in sensu composito, siue diuiso ad non agendem,

agendum, siue ad agendum oppositum: alioqui libertas actuum humanorum cum Caluinistis hæreticè negabitur. Quomodo autem eorum libertas, (quam Dominicani patres cum reliquis Catholicis defendunt) cum ipsorum principiis, præsimitionibus, & prædeterminationibus stare possit, ipsi viderint, nosque, cum quibus ea dere lis est antiqua, suis locis controuersiis sequentibus videbimus. De his ergo solum conditionatis futuris contingentibus respectu suarum causarum, & conditionum, sub quibus, si eæ adessent, & illa apponerentur, & forent, præsens est examinanda difficultas.

2. Alia sunt conditionata suis conditionibus causisque non contingentia, & libera vt: *si sit homo, erit animal*, vel *erit rationale*, vel *erit animal rationale*, aut *risibile*, quæ conditionibus suis, metaphysicè adhuc, contingentia non sunt, & similia alia in ordine physico, *vt si sol lucet, vel nostro emisphærio adsit, erit dies*: vel *si ignis debitè applicetur passo capaci & erit in passo calor*, quæ physicè contingentia suis physicis causis non sunt: nec aliam veritatem, nec statum à possibilitate diuersum constituunt. Idem enim earum propositionum obiectum, licet aliis vocibus significatum, est, atque harum: *Homo est animal, & rationale: ignis est calefactiuus de se, & sol est illuminatiuus*, quæ omnium sententia in materia necessaria, & essentialium prædicatorum suis subiectis sunt: ac proindè quæ nullatenus existentiæ, & Futuritionis statum vllum ex parte obiecti diuersum concernant; sed rebus qua possibilibus, & secundum essentiam suam metaphysicam competunt. Dixi autem futura conditionata ordinis physici suis causis, & conditionibus in ordine physico contingentia non esse, de causis, & conditionibus eorum creatis solummodo, & naturaliter loquendo. Si enim Deus earum exigentiæ absoluta potentia non annuat, neque earum actuitatem sua potentia compleat, & iuuet, physicè contingentia absolutè erunt: non quidem respectu earum, cum determinatæ causæ sint, nec possint suum concursum ex parte sui cohibere, aut in oppositum diuertere; sed respectu Dei, qui vtrumque pro sua potestate, & arbitrio præstare potest: quare respectu Dei futura, physicè etiam contingentia conditionata debent conferi.

3. Quoniam vero, vt ex nuper dictis constat, alia sunt contingentia futura, quæ respectu Dei contingentia sunt, & libera, non vero causis creatis: alia vero causis etiam creatis sunt & libera, & contingentia, quia causæ liberæ in actu primo sunt, ac non necessariæ, vt patet in creatis omnibus voluntatibus tam Angelicis, quam humanis. Aduertendum est, in hac quæstione solum agi de futuris contingentibus conditionatis respectu causarum creatarum, non autem respectu increatæ causæ, scilicet Dei. Huiusmodi sunt primo effectus omnes causarum necessariarum, & naturalium cum creatis omnibus requisitis tantummodo in hypothesi positarum, absque decreto diuino concurrendi cum ipsis, vel secus. Posito enim etiam decreto, concurrendi, vel posito decreto non concurrendi cum illis in hypothesi, futurum, eiusue negatio contingens conditionate non erit: neque statum futuritionis conditionatæ diuersum ab statu possibilitatis alterutrum habebit, vt patet ex dictis num. 2. sunt etiam libera, & contingentia respectu Dei, cum omnes suæ voluntatis actus, tum etiam eorum puræ omissiones; si hæ in voluntate diuina admitti queant, de quo controu. de voluntate disputabimus, in præsenti autem de contingentibus conditionatis respectu Dei non quærimus, quia aliquorum Doctorum sententiæ aliam de his, ac de contingentibus conditionatis respectu causarum creatarum quæstionem esse voluerunt: quare de eis q.3. agemus.

4. Eodem etiam iure ab hac q. relegantur futura conditionata, quæ disparata vocantur, è quibus est vulgare illud: *si gallus cantauerit, Turca conuertitur*: quia, licet veritatem cum independenter à decreto, tum dependenter à decreto actuali habere possint, ac proinde à Deo cognosci, tamen neutro modo ad statum conditionatæ futuritionis, medium inter statum possibilitatis, & futuritionis absolutæ habent. Etenim veritas eorum independenter à decreto actuali Dei (quam late probat Ruiz d. 68. vel 78. de scient. sect. 5. num. 21. appendicis contra Vazquez 1.p.d.67. c.3. nu. 17. Lessium de efficac. gra. c. 23. nu.3. Arrubalem d. 45. c.4. Alarcon. 1.p. tract.2.d.2. num. 7. & 8. & alios) solum est veritas coexistentiæ absolutæ, seu concomitantiæ in existendo vtriusque extremi, quæ quidem ad statum futuritionis absolutæ spectat, tantundemque iudicium nota conditionali valet, concipit, & significat, atque hoc *galli cantus, & conuersio Turca coexistent absolutè*; vel vt minimum *quidquid exiterit tempore, quo est aliud, & video absolute exiturum coexistet illi*, quæ veritas necessaria est non minus quam reliqua in essentiali materia constituta, vt Petrum esse rationalem, vel possibilem: quia existens non coexistere existenti est impossibile, & ei coexistere est necesse. Si autem vltra coexistentiam extremorum necessitas existentiæ vtrius extremi positi in hypothesi, vt vtrumque coexistat, significetur (vt significari vere posse, certum omnino contra præfatos etiam Doctores, & contra Soar. lib. 2. de scient. conting. c. 6. num. 4. c. 7. num. 5. & 13. Fonsecam t.3. met. lib.6. c.2. quæst. 4. sect.10. Curiel lib.1. controu.7. a.3. n.162. Ruiz d.78. c.2. & alios) veritas tamen illa obiectiua, & significata ad statum possibilitatis, & necessariæ veritatis omnino pertinet, non autem ad statum medium conditionatæ futuritionis. Solum enim est veritas necessitatis existentiæ vnius extremi, vt existant duo: quæ quidem veritas necessitatem physicam, & metaphysicam continet, & quæ in vtroque ordine contingentiam omnem excludat: non minus, quam essentiales omnes propositiones, quarum copula, vt superius diximus, ab existentia absoluta, & tempore omnino præscindit.

5. Sin vero disparata hæc futura conditionata, eorumque veritas dependenter à decreto Dei de positione vnius ad positionem alterius considerentur, vt considerati necessario debent in illo 4. Reg. 13. Elisæi ad Ioas Regem Israel: *Si percussisses Syriam vsque ad consumationem*: & in illo Eliæ ad Elisæum 4. Reg.2. *Si videris me, quando tollar à te, erit tibi, quod petisti*, etsi quibus similibus: quæ sanè iam disparata formaliter non sunt inter sese: quando quidem è Dei decreto alterius ad alterum, nec solum ad vtriusque coexistentiam conducentiam & minimum habent; ad quam suapte natura opus non est, vt conditionis, seu hypothesis conditionati, siue antecedentis, & consequentis materialiter solum disparate se habentium, imo neque alterius ex ipsis absoluta existentia supponatur, ac videatur: vt in prædictione rei recitatæ constat, in qua, nec conditio antecedens, nec conditionatum, seu consequens vsquam extiit absolutè; sed solum prædicitur vnum apponendum, si alterum apponeretur. Conducentia autem hæc moralis conditionis de se disparatæ in conditionatum ex Dei decreto vel esse potest ex decreto actuali Dei de ponende vno ad positionem, siue ex hypothesi, quod apponatur aliud, vt omnes supponunt, siue ex decreto omnino conditionato tam ex parte actus, quam obiecti, vt bene docet Alarcon supra c. 10. cum aliis: quia, vt vnum sub conditione alterius sit, opus non est, vt aliquod eius principium, seu conditio absolutæ existentiæ eius absolutè apponatur: sed satis est, vt ponatur suspense, & in hypothesi solum: imo, vt conditionate promittatur, opus non est actuali illo decreto apponendi conditionatum, si ponatur conditio; sed sufficit decretum promittendi, & iuxta varias sententias se obligandi ad decretum concipiendum de appositione conditionati si apponatur conditio.

6. Quod si decretum actuale, conditionatum tamen, ex parte obiecti, vel absolutum promissiuum decreti, & conditionati de se disparati, si ponatur conditio de se etiam disparata, huic moralem conducentiam tribuant, veritas eius conditionati, non ad statum, & veritatem obiectiuam mediam conditionatæ contingentis futuritionis (de qua hic) sed ad veritatem necessariam propriamque possibilium, & reliquorum, quæ in materia necessaria sunt, prorsus spectat. Si quidem decreto, & promissioni Dei, quod decretum, promissum ve est apponi, atque adimpleri nullatenus, adhuc respectu Dei, contingens in vllo statu esse potest, cum ex fidelitate, tum ex infrustrabilitate, & immutabilitate diuina. Possent autem ea futura conditionata sub disparata de se conditione absque vllo decreto, aut promissione actualibus Dei esse, eo præcise quod Deus pro libito ad positionem eius conditionis esset cuentum illum decreturus. Et tunc quidem conditionatum illud contingens esset, sed respectu Dei, quod posset

ad promittere, ac reuelare Propheris supra recitatis. Etenim tunc ita libere sub ea hypothesi se decreturum, & acturum sciret, vt quæst. 3. ostendemus, quod satis erat, vt serio promitteret, & vere reuelaret. Sed tamen, licet verum statutum medium futuritionis contingentis conditionatæ conditionatum illud de se disparatum ex decreto Dei haberet, quia tamen ratione, & comparatione creatæ contingentiam, & libertatem illius status non habet; sed solum respectu Dei (cui soli liberum est in ea hypothesi decretum, à quo sub ea hypothesi conditionatum ponerctur) de eius cognitione à Deo cum cæterorum decretorum conditionatorum cognitione simul, semelque agetur.

7. Videó in aliquibus ex his conditionatis de se disparatis, ac non disparatis ratione decreti sub ea conditione de se disparata libere concipiendi aliqua esse per liberas causas, creatas etiam, neque à solo Deo, exequendas: in quibus futura alia conditionata contingentia, & libera creatis causis, & conditionibus suis necessario intercedunt: & quæ generali quæstionis præsentis decisione continebuntur: quandoquidem, vt diximus tota hæc quæstio vniuersim de creatis omnibus futuris conditionatis contingentibus, & liberis respectu causarum, & conditionum creatarum sub quibus, si apponerentur, forent, versatur. Voluimus autem (quia ad hæc ab aliis, quæ futura conditionata vocibus sonant, discernenda de disparatis conditionatis, earumque veritate aliquid prænotare oportebat) ita exacte disparatorum conditionatorum naturam, & veritatem euoluere, vt iterum examinandum non esset quæstionibus aliis apud alios non magno operæ pretio profusis, an hæc à Deo, an etiam per scientiam, quam vocamus mediam, cognoscantur? constat enim ex dictis quouis ex declaratis modo veritatem obiectiuam in se habere, ac proinde secundum se à Deo cognoscibilem, cognitamque eius omniscientia esse. Item nonnisi in modo postremo declarato n. 6. ad scientiam vere, & stricte conditionatam, & mediam pertinere posse; si hæc, vt ostendemus, ad futura contingentia, & libera conditionata respectu Dei cognoscenda extendatur.

CERTAMEN II.

Negatiua in re præsenti sententia Recentiorum Thomistarum primorum scientiæ mediæ impugnatorum fuit.

1. SEntentia negans Deo scientiam contingentium sub conditione futurorum secundum se, & intrinsecam eorum obiectiuam veritatem, sed solum coniecturalem, & probabilitatis prudentis eorum scientiam in Deo admittens, fuit omnium non admodum recentiorum Thomistarum, qui scilicet primo apud sanctæ Inquisitionis Tribunalia: deinde apud sedem Apostolicam Molinam nostrum scientiæ eorum ex scriptura, Patribus, & principiis theologicis effossorem accusarunt. Sententiam hanc typis primus mandauit Thomista Hyeronimianus Cabrera 3.p.q.1.a.3.d.1.§.22. à num.380. Ledesma Dominican. d.2. de scientia futurorum contingentium dif.2. concl. 5. fol. 590. affirmantem oppositam sibi improbabilem dicens. Neque aliud potuit docere, qui omnem viam cognoscendi eiusmodi futura secundum se Deo è principiis propriis, & Thomisticis præclusit: fol. siquidem 574. col. 2. §. *Primus modus* negat contingens futurum cognosci à Deo in suis causis proximis. Quod autem futura contingentia conditionata in præsentia æternitatis cognoscat, nec ipse, nec Thomista vllus admittet. Omnia enim huius generis futura eodem modo, ac via eadem in eorum sententia cognoscuntur. In eorum autem pluribus, quæ scilicet absolute nunquam erunt, fueruntue, ea præsentia æternitatis non adest: quare neque in ea poterunt à Deo cognosci. Sed neque in decreto conditionato ex parte obiecti, & absoluto ex parte actus, quod impugnat, & inferius ineptum esse ait fol. 582. & (cum Vazquez d. 67. c.4. num. 21. & Soario lib. de scientia conditionata c. 7. n. 9. eius decreti impugnatoribus) refellit. Vltima denique eorum contingentium à Deo cognoscendorum (non in seipsis, vt contendimus contra Thomistas) via est in decreto prædeterminatiuo omnino conditionato tam ex parte actus, quam obiecti; & hoc modo non Thomistæ recentiores ferent eorum sententiam in Deo à Ledesma contra ipsos admitti, ac minime ab eo admissam fatetur Hyeronimus Viues Dominicanus d.19. nu. 9. apud nostrum Mathiam Borull. in defensione scient. med. d. 4. sect. 1. num. 238.

2. Eidem negatiuæ sententiæ subscripsit Balthasar Nauarrete Dominicanus 1.p.q.14. a. 14. controu. 56. §. 2. concl. 6. & §. 3. prope finem omnem eorum scientiam formalem Deo negans, solumque virtualem admittens. Qua in re, licet quid amplius, quam Thomistæ reliqui negasse videatur, me tamen iudice, id ipsum, quod alij, nec quidquam amplius negat; scilicet probabilitatem, quæ in conditionibus est, ad ea quæ sub illis forent, coniectanda, formaliter à Deo cognoici, non ipsa futura; quia solum respectu absolute futurorum est in Deo actuale decretum, in quo cognosci ab ipso queant, vt §. 3. citato docet circa futura conditionata: *At vero nihil prorsus cernimus, ex quo colligere possimus determinationem conditionatam*, inquit ille: eamque eius probabilitatis cogitationem, & scientiam Dei formalem virtualem futurorum illorum scientiam esse: quia eius obiecti scientia est: ex quo (ni Dei perfectioni, atque in cognoscendo infallibilitati, & certitudini aduersaretur) coniecturaliter futura illa acutius, meliusque nobis cognosceret: quod ipsum reliquos Thomistas docuisse, dum Deo scientiam coniecturalem, falsitatique obnoxiam, & dubietatis comitem tribuerunt, pium, & vrbanum erit æstimare. Nunnius item Cabezudo 3.p. post q.62. & solut. ad 12. contingentium conditionatorum scientiam Deo negat, atque in Tyrio, & Sidoniis meliorem solum dispositionem, quam Corozaitis & Bethsamitis ad conuersionem sub eisdem signis à Deo cognitam, ait Ripa Dominicanus etiam 1.p.q.14. a. 13. conditionatorum contingentium scientiam absolute, ac sine vlla limitatione Deo negauit: quin decreti absoluti ex parte actus, & conditionati ex parte obiecti meminerit, ficuti nec Cabezudo, eandem sententiam probabilem esse docet Curiel lib.1. controu.7. a.1. nu.37.

3. Sed præter hæc testimonia veteriorum Thomistarum, qui primi hac de re typis scripta euulgarunt, reliqui ætatis illius in eadem fuere sententia, ipsis Thomistis referentibus. Ledesma siquidem citatus post recitatam fol. 574. editionis Salm. anno 1611. nostrorum, (quos alienos ab schola diui Thomæ ait) sententiam decreta Dei cognitione eiusmodi futurorum, negatiuam oppositam refert fol. 579. col. 2. subditque: *Hanc sententiam sequuntur omnes discipuli D. Thomæ, qui hac tempestate interpretantur illum, & omnes, qui sequuntur eius doctrinam in materia de auxiliis diuinæ gratiæ.* Franciscus Zumel è iuratis pene Thomistis to.1. variar. disput. in 1. p. dub.5. ita scribit: *Alij theologi putauerunt, Deum non cognoscere futura conditionata: quia cum talis futuritio non sit vera, neque reponenda conditio vllo tempore, otiosa esset, & impertinens cognitio illorum futurorum:* & post pauca: *Vnde nonnulli theologi hac difficultate pressi dixerunt scientiam, quam scriptura insinuat, Deum habere de his futuris, solum esse coniecturalem quandam cognitionem, in qua sententia veniunt enumerandi omnes illi, qui censent in Deo vnicam præcise esse rationem cognoscendi certo futura contingentia, nimirum realem præsentiam eorum in mensura æternitatis.* Qui autem ita censentes, nisi Thomistæ sunt? & de Nauarrete quidem testatur Ioannes Gonzalez Albella Dominicanus d.44. sect.2. nu.12. & conditionatorum contingentium scientiam formalem & decreta absoluta ex parte actus circa illa negasse. Idipsum de Thomistis testatur cursus Discalceatus Theologus Salmantinus 1.p.tract.3. dicens: *Prima sententia asserit, quod iuxta Scripturam Sacram Deus non cognoscit prædicta certitudine futura contingentia conditionata, de quibus loquimur. Ita Ledesma & alij ex iunioribus Thomistis.*

4. Hæc omnia fusius solito recitaui, vt appareat, quo iure primus dixerit de se, suisque Dominicanis Matthæus Rispolis 1. de auxil. concl.1. *Aduerte nos cum aduersariis conuenire, Deum habere perfectam scientiam futurorum conditio*

conditionatorum. Secundo Ioannes à S. Thoma Dominicanus t.1. in 1.p.d.20. ar.1. conqueritur, quod nostri absque vllo fundamento tubicinent de Thomistis antiquis triumphum, quasi testimoniis, & rationibus suis negantes Deo contingentium conditionatorum scientiam conuicerint, ab eaque sententia scholæ thomisticæ successores deterruerint adeo, vt litem alio diuertere sint compulsi (ne omnino in nostra viderentur castra transire, manusque inermes victoribus dare) scilicet ad eam quæstionem: an ea contingentia cognoscantur à Deo in decreto absoluto ex parte actus, & conditionato ex parte obiecti: *Cum vix vlla, imo nulla vnquam dubitatio inueniatur, aut fuerit Dominicanis cum Iesuitis controuersia de hoc puncto: an Deus simpliciter cognoscat ista obiecta conditionata futura? sed an Deus cognoscat illa certo, & infallibiliter ante decretum suum:* idque ex thesi vtrisque ad disputandum proposita Romæ à Clemente Papa 8. statim probat. Sed historiam huius authoris, & similium disputationum harum Romæ habitarum apocryphum, & falsum decreto addito declarauit Innocentius Papa Decimus. Nec multum authoritatis historiis suis conciliat, qui in re præsenti recitata suorum Magistrorum typis etiam, & publicæ oculorum vsuræ data testimonia cæco, & obstinato inficiatur: imo & cum veritate, & cum sciipso pugnat. Eodem quippe loco pag.211. fatetur, aliquos ex Thomistis (e non admodum scilicet recentibus) decreta absoluta ex parte actus, & condicionata ex parte obiecti circa plura, quæ ad hanc prouidentiam non spectant, futura conditionata non admisisse: sine quibus concordi Thomistarum sententia, vt idem statuit, eorum scientia in Deo esse non potuit. *Et neque hoc*, (scilicet decreta eiusmodi circa ea conditionata, quæ ad præsentem Dei prouidentiam spectant) *ita esse illis certum, quin possint aliqua scripturæ loca exponi in sensu probabili sine talibus decretis.* Teste igitur ipso Thomistæ illi scientiam probabilem solum, seu coniecturalem eorum contingentium, vel (vt vrbanius loquar) probabilitatis eorum in Deo admittebant: vnde a. 2. pag. 620. ait: *Recedimus tamen ab his Thomistis, qui recusabant concedere decreta Dei libera circa talia obiecta conditionata.*

5. Maioris tamen miraculi instar est Hyeronymus Viues Dominicanus Valentinus lib. de primatu diuinæ libertatis &c. contra scientiam mediam, qui visis plerisque datis testimoniis Thomistarum apud illustrem scientiæ mediæ defensionem à nostro Francisco Annato editam Tolosæ anno 1645. dicere audet d.19. a.n.9. sententiam affirmantem, Deum certo scire futura conditionata in decreto omnium Thomistarum certo fuisse, & quidem vt ea testimonia non extarent Hieronymo Viues, Rispoli & Ioanni à S. Thom. suorum Dominicanorum Thomistarum principia, eorumque consequentia satis esse debebant, vt plures Thomistarum pro sententia hac negatiua esse crederent: aliquosque pro affirmatiua fuisse mirarentur. Primo enim præsentiam in mensura æternitatis contingentia nulla pro statu conditionato habent, eorumque plerasque, quæ nunquam absolute erunt, (in quibus sunt conditionata, quæ in scriptura assignantur:) cum tamen à Thomistis Molinæ fere coætaneis, imo (vt hi volunt) à pluribus antiquis, quos refert Aluarez d.10. de auxiliis tota ratio cognoscendi futura, & sine qua nullum sciri à Deo potest, sit præsentia eorum realis in mensura æternitatis: vt inde merito recitatus Zumel huius sententiæ de necessitate præsentiæ realis futurorum in mensura æternitatis, vtà Deo cognoscantur authores omnes pro sententia negante Deo conditionatorum scientiam vniuersim recenseat. Secundo cum eiusmodi futura, non, nisi in decreto actuali Dei conditionato ex parte obiecti in horum Thomistarum recentium principiis cognosci à Deo possint, certum illis, vel inde esse deberet Ledesmij, Nauarretes, & Thomistas alios vetustiores, qui suborta iam apud aliquos de scientia conditionatorum decreta ista horrebant, & impugnabant, & alios, quibus, & in mentem non venerant, eorum contingentium scientiam Deo denegasse, etiamsi eorum aliqui adeo expresse de hac sua sententia non loquerentur, credere Recentiores isti deberent.

6. Accedit, Thomistas omnes, etiam ab huius controuersiæ initio, scientiæ mediæ primos impugnatores inde iam impugnasse, quòd Dei scientia adæquate in scientiam visionis, & simplicis intelligentiæ diuisa fuerit, ac semper dividenda adæquate foret; cum tamen horum contingentium scientia ad neutram posset spectare: ex quo eorum scientiam, quam Molina inducebat, à Deo relegandam absolute clamabant. Præterea quonam eorundem illud argumentum contra nostrates tendebat, quod ex testimoniis Augustini, Prosperi, & Hilarij dicentium semipelagianos recurrentes ad opera conditionata, si diutius viuerent, in paruulis illis ante vsum rationis decedentibus altero baptizato, altero non baptizato assignasse opera futura, quæ non essent futura efformabant, nisi vt futura conditionata neque futura vllo modo esse ex eis testimoniis Thomistæ illi ostenderent: ac proinde à Deo cognoscibilia non esse? nulla enim, siue Patribus, siue Thomistis illis in eo argumento mentio, an ex Dei gratia, an ex viribus naturæ conditionata illa opera forent, sed solum esse futura. Adde, Thomistas illos primos inde præcipue horum conditionatorum scientiam in primis impugnasse, quod semipelagianorum doctrina foret: quæ nusquam, nec contra, neque pro decreto hoc, in quo ea conditionata à Deo cognoscerentur fuit; sed solum de diuina eorum cognitione, quam nostri defendebant, eliminanda, quin si de decreto illo, in quo conditionata cognoscerentur, non autem de sola eorum scientia, Thomistæ illi primi cum nostris tot machinis, accusationibus, atque ad scandalum vsque publicum, tumultibus vbique certassent, minus fortassis prudentes apud æquos rerum æstimatores haberentur.

7. Etenim, si æqui iudices rerum esse velimus, qua precor prudentia contra Molinam, & nostros primi illi Thomistæ adeo turbarentur, atque ad Inquisitionis tribunalia, & sedem Apostolicam hæresis deferrent, quod conditionata omnia, quorum pleraque nusquam absolute erunt, fuerunt ue, & esse, & cognosci absque actuali decreto à Deo, tunc docerent, cum tot Catholici, sapientesque theologi doctis, laudatisque scriptis contra Caluinistas, & Lutheranos docebant, nullum futurum contingens, & liberum à decreto Dei illud efficaciter decernente in sui existentia, aut cognitione pendere: cum certum omnino sit, plus (vt sic loquar) decreti futuris absolute, quæ aliquando absolute erunt, opus esse, quam conditionate futuris, quæ plerumque nunquam absolute erunt; sed in hypothesi, suspense, & sub conditione solum essent, si conditio poneretur. Nota item omnibus theologis tunc etiam erat sententia Patrum, Magistri, & S. Thomæ (de qua postea) docentium præscientiam futuri absolute latius præfinitione, Deique decreto, ac prædestinatione patere: ac proinde futura etiam absoluta sine decreto à Deo præsciri. Qui ergo viri docti (imo non probatæ amentiæ) Molinam, & nostros hæresis toties appellarent, quod conditionata solum futura absque vllo eorum diuino decreto sciri à Deo docerent? scientia igitur ipsa de conditionatis contingentibus, nihil de ea cogitantibus doctis illis viris, ac primum in solis semipelagianis eam animaduertentibus, & legentibus, atque ab Augustino, Prospero, & Hilario tam scientiam illam, quam ipsam conditionatorum futuritionem, licet alio repudiatam videntibus, in causa fuit, vt turbarentur, ac fidei, & prædeterminationis suæ physicæ zelo eam auerrarentur; nec negarent solum, sed hæresis semipelagianæ toties accusarent. Mitto ex illorum solutionibus ad loca scripturæ, quæ Certam. 3. proponemus, satis ostendi illos, vel absolute scientiam conditionatorum contingentium, vel (quod eodem recidit) eius certitudinem, & infallibilitatem Deo negasse.

8. Cum ergo, tam è veterum Thomistarum testimoniis propriis, & aliorum Thomistarum etiam relationibus, quam ex scholæ Thomisticæ principiis, & litis cum nostris contestatione, & argumentis liquido constet, primos illos Dominicanos rei scholasticæ proceres scientiam conditionatorum contingentium Deo denegasse, nostrosque Doctores pro illa cum scripturæ, & Patrum testimoniis, tum rationibus acerrime pugnauisse, tamque ipso Ioanne à S. Thom. & reliquis scientiæ mediæ nuperis impugnatoribus fatentibus) nemo Thomistarum Dominicanorum, eiusque scholæ sequacium eam conditionatorum contingentium scientiam Deo non deferat: viderit lector, an *foliorum solum sonitus, inanesque vmbræ* (vt Ioannes à S. Thom. aiebat) esset triumphum de aduersariis

riis à nostris conclamari, &, vt ipse ait, *Tubicinari*, atque hostes ad nos transisse, manusque dedisse elatis vocibus asserere? sed certe nostri præ modestia sua nihil horum præstiterunt; sed solum quod recta disputandi methodus exposcit, difficultates, quæ in controuersia hac de scientia media esse poterant, vt confusio vitaretur, seorsim quamque proponentes, antiquam illam Dominicanorum Patrum cum nostris controuersiam, an contingentium conditionatorum scientia in Deo admittenda sit? & ipsorum negatiuam sententiam fideliter, vt vidimus, retulerunt. Non defuere tamen ex aliis qui hanc nostrorum de hac in re aduersariis non inani foliorum sonitu: sed fausti is acclamationibus victoriam celebrauerint: R.P.Fr.Petrus à S.Ioseph. è sacro S. Bernardi Ordine in defensione S. Thomæ à physica prædeterminatione d. 2. sect. 10. n. 1. sub fin. ita scripsit: *Quod Thomistæ mentem doctoris in hac re nunquam assecuti sint, vel ex eo constat, quod illi admodum varij sint in quæstione de scientia conditionalium, quam versamus. Nam initio cum primum agitari cæpit controuersia de auxiliis diuinæ gratiæ aliqui omnino negabant Deo scientiam futurorum sub conditione; sed postea ictos conuicti manifestis scripturæ testimoniis, talem scientiam admiserunt.* Gabriel Penotus Canonicus regularis S. Augustini in propugnaculo humanæ libertatis lib. 3. c. 26. n. 2. ait: *Thomistæ initio responderunt, futura conditionata à Deo coniecturaliter solum cognosci; sed postea assidua concertatione certiores facti affirmarunt, Deum illa certo, & infallibiliter cognoscere.*

CERTAMEN III.

Affirmatiua sententia vera, & omnibus iam scholis communis stabilitur.

1. CErta adeo, & aperta veritas est, Deum non solum causas, seu conditiones, sub quibus contingens conditionatum esset, si ponerentur, probabiliaque illius apponendi fundamenta, quæ in eis sunt perfectissime cognoscere; sed ipsa etiam contingentia sub eis conditionibus apponenda esse, si conditiones apponerentur: ac proinde scientiam Dei ad eiusmodi contingentia conditionate futura secundum se, propriamque sui veritatem spectata terminari, vt non solum eadem Dominicanæ, & Scoticæ scholæ, earumque assectis omnibus cum nostra, eiusque assectis; sed Academiis, & Theologis omnibus conuenerit: idcirco authores pro illa singulatim non refero; sed vno verbo iam omnes: videatur Herize d. 7. de scientia, c. 1. nu. 7. quinimo Ioannes à S. Thom. cit. a. 1. & 2. næuum dissormem suæ scholæ antiquioribus procertibus à nostris imponi clamat, qui illos pro negatiua sententia fideliter referebant. Solus Anonymus de ordine apud Annatum nostrum d. 3. defensionis scientiæ mediæ contra ipsum c. 1. sub initium argumento 1. in antiquata iam negante sententia videtur persistere; sed tam sunt, & illud, & reliqua occulti huius doctoris de ordine argumenta deordinata, & seipsis subruentia, vt aperta, ac non velata facie, & in occulto etiam à tardo, & hebete homine proponi minime potuerint. Cæterum, etsi affirmatiua sententia adeo vera, certa, constansque iam omnibus sit, ac negatiua adeo infra mortuos amandata: quia tamen singularia, & sinistra hominum ingenia fædas, & emortuas opiniones ad cæcorum suorum discursuum tenebras suscitandi infaustam habent potestatem: operæ pretium nobis visum est, sententiam affirmantem sine suorum fundamentorum, & rationum luce non relinquere; ne posthac emortuæ negatiuæ manes & larvæ vel appareant, vel vbi primum apparuerint, dispareant.

2. Et in primis affirmantem sententiam adeo certam, fideique consonam reputant, vt ex aduersariis plures, vt oppositam negatiuam censuris grauibus infectentur. Franciscus Zumel supra a. 13. d. 8. concl. 1. ait: *Non est tutum negare infallibilem, & certam cognitionem futurorum in Deo*, de nostraque assertione subiungit: *Hæc assertio est D. Augustini lib. de bono perseu.* c. 10. & tom. 3. d. 5. post concl. primam: *Non solum non esse tutum id negare, sed neque vllo pacto ferendum.* Curiel cit. contiou. 7. a. 4. nostræ tandem subscribit, *vtpotè scripturæ, & Patribus magis consonæ, & necessariæ pene difficultatibus theologicis soluendis: tuendisque fidei veritatibus*, inquit, Stapletonius in id Matt. 11. n. 21. de conditionata Tyriorum, ac Sydoniorum præ Bethsaidiris, & Corozaimitis agens: ac de scientia coniecturali, seu probabilitatis eorum ex dispositione causarum, & conditionum *absque verbi Dei corruptelæ intelligi non posse.* Alexander Pesantius 1. p. q. 14. d. 5. contrariam sententiam *merito à nostro Molina* ait, *vocatam periculosam in fide.* Illustrissimus Ferdinandus Mascareñas de auxiliis diu. grat. par. 3. & 4. d. 2. *Hæc scientia* (scilicet media) *ab his tantum repudiari potest, qui nec diuinas litteras apte interpretantur, nec doctrinam Patrum perspectam habent, nec satis considerant diuinæ prouidentiæ, prædestinationis, & gubernationis ord nem.* Quo autem iure hæc ita scripserit, & relati proxime Doctores, aliique plures innominati ab Herize tract. 1. d. 7. c. 3. n. 14. fine, negatiuam sententiam tutam in fide non esse, sed prorsus periculosam dixerint, is solum ignoret, qui aperta pro scientia Dei ergà contingentia sub conditione futura testimonia iam à nobis subiicienda, non solum non intellexerit, sed ne legerit quidem: vt mirum sit priscos illos Thomistas recitatos illis respondere, ac detorquere sensum fuisse conatos.

3. Nullus ferè est Scripturæ Sacræ liber, in quo scientia hæc Dei futurorum conditionate contingentium non exprimatur. Gen. 11. de Nembrot, & sociis turrim, quæ cælum pertingeret molientibus ait Deus: *Cæperunt hoc facere, nec desistent à cogitationibus suis, donec eas opere compleant*: non quidem absolutè: neque enim absolute eas compleuerunt; sed sub conditione, ni à Deo impedirentur linguarum diuisione, vel aliter Exod. 34. prohibentur Iudæi à Domino per Moysem alienigenas vxores ducere: *Ne postquam fuerint fornicatæ, fornicari faciant & filios tuos in Deos suos.* Cumque ita Salomoni iam grandæuo ob vxores gentiles, Moabitas, Amonitas, Idumæas, Sydonias, Hethæas, & Pharaonis filiam accidisset, notatur 3. Reg. 1. num. 13. hanc prophetiam in Salomone fuisse impletam, sic ab Spiritu sancto sensus recitatur: *Non ingredieminí ad eas, neque de illis ingredientur ad vestras: certissime enim auertent corda vestra, vt sequamini Deos earum.* vbi illud *certissime* hic ab Spiritu sancto, suæ scilicet illius prophetiæ interprete, additum ostendit, vt docte observat noster Ruiz in aliis similibus contingentium, etiam conditionatorum, diuinis prædictionibus esse subintelligendum: quo scientia eorum coniecturalis ex omnibus scripturæ locis, quæ de eorum diuina prædictione, & scientia proinde (neque enim Deus quæ nescit reuelare, & dicere à sano quopiam dici potest) conditionatorum contingentium à Deo efficaciter propulsatur. Tertio extat hæc veritas 4. Reg. c. 2. vbi perenti Elisæo Magistri Eliæ spiritum duplicem, hic respondit: *si videris me, quando tollar à te, erit tibi quod petisti: si autem non videris, non erit.*

4. Eodem lib. Reg. c. 13. num. 18. Elisæus Regi Ioas sistenti in tertia terræ percussione iratus ait: *Si percussisses quinquies, aut sexies, siue septies, percussisses Syriam vsque ad consumationem: nunc autem tribus vicibus percuties eam.* Vbi plura futura conditionata prædicuntur, sicuti in duobus immediatis testimoniis, licet condicio disparata de se sit, tamen extrinsecus conducentiam ad conditionatum habet, vel necessariam, si Dei promissio, vel decretum actuale sit, vel liberam saltem respectu Dei, si solum ponatur sub conditione decretum, ex quo ad conditionata libera respectu creaturarum valet consequentia. Quinto: Hieremias 38. dubium Sedechiam de euentu sic alloquitur: *Si profectus exieris ad Principes Regis Babilonis, viuet anima tua, & ciuitas hæc non succendetur igne, & saluus eris tu, & domus tua: si autem non exieris, tradetur ciuitas hæc in manus Chaldæorum, & succendent eam igne: & tu non effugies de manu eorum.* Cumque de transfugis Iudæis ad Chaldæos, ne ab eis tradererur, & illuderetur, si exiret, sollicitus adhuc esset Sedecias, respondit iterum Hieremias: *Non te tradent.* Sextum testimonium desumitur ex 3. Ezechielis, vbi Dominus illum ad domum Iuda mittit, is ait: *Non ad popu-*

lum

lum profundi sermonis, aut ignotæ linguæ tu mitteris, etsi ad illos mitteretis, ipsi audient te, ad quæ M. Gregor. hom. 10. in Ezechiel. col. 3. *Aperte declaratur quæ quandoque prædicatorum voces essent sine tarditate sequuturæ.* His similia passim in scriptura occurrunt, quæ videri apud nostros possunt præsertim apud nostrum Ruiz.

5. Venio ad celebriora. Septimum testimonium sit ex 1. Reg. 23. nu. 10. vbi Dauid Dominum consuluit, eiusque oraculum accepit his verbis: *Audiuit famam seruus tuus, quod disponat Saul venire in Ceilam, vt euertat vrbem propter me? si tradent me viri Ceilæ in manus eius? etsi descendet Saul, sicut audiuit seruus tuus; indica seruo tuo:* & ait Dominus: *descendet. Dixitque Dauid: si tradent me viri Ceilæ, & viros, qui sunt mecum in manus Saulis? & dixit Dominus: tradent.* Quorum neutrum absolute euenit, sicuti, nec pleraque ex dictis in testimoniis superioribus; ac proinde solum fuit descensus Saulis, & Dauidis traditio, Ceilitis conditionate futura, si Ceilæ Dauid maneret. Respondent 1. aduersarij; nec Dauid consuluisse Dominum, neque hunc respondisse de Saulis descensu, & traditione Dauid à Ceilitis; sed de animo Saulis ad descendendum, & Ceilitarum ad tradendum Dauid cum suis. Sic enim paraphrasis Chaldaica legit: *Num cogitat descendere, sicut audiuit seruus tuus?* Cui Dominus: *Cogitat descendere.* Verum, licet Chaldaicus paraphrastes in aliis libris à Pentatheuco Rabbinorum nugis, & fabulis vitiatus non esset, vt notauit D. Franciscus Ximenez de Cisneros Præf. in Bibl. Complutens. & noster Ruiz, Vulgatæ, & S. Hieronymi, atque eruditissimorum Hæbræorum, qui ei adfuerunt, versioni credere debet: in vtraque enim, & Dauid de descensu, & traditione consulit Deum, qui ei *descendet: tradent:* respondit; non autem de eorum animo, & cogitatu. Secundo: id animo concepisse Saulem, satis ex fama didicerat Dauid, ac si descenderet, tradendum esse à Ceilitis, vt vrbem suam, seque ipsos ab excidio, & euersione liberarent, nemo, etiam hardus, nedum sapientissimus Dauid, discursu non assequeretur: idque satis erat cordato cuiuis, vt inde abscederet, ae se, suosque in tuto reponeret: ergo Deum consuluit de euentu ipso descensus, & traditionis, si ibi maneret, ne probabilis solum euentus coniectura ex animo cum Saulis, tum Ceilitarum sibi satis perspecto ab vrbe sibi commoda discederet, non habito euentus ipsius certissimo oraculo diuino.

6. Inde enim præclusa manet euasio aduersariorum altera: Deum scilicet, prædixisse euentus illos conditionatos non certo absolute, sed moraliter, quatenus ex præsenti rerum peristhasi colligi poterat. Nam eo etiam modo noti erant Dauidi euentus illi conditionati: ac proinde oriosè Deum consuleret, ni certius oraculum speraret, nec quid, non æque Dauidi ex se notum, Deus responderet etiam. Præterquam quod Thomista nemo ea solutione, qui in sua principia impingat, vti potest: cum enim in conditionali, cum scientia, tum obiecto connexionem infallibilem inter antecedens, & consequens semper Thomistæ requirant, requisierintque, eaque ex illa rerum peristhasi inter antecedens, & consequens non detur, nec moraliter certitudini, nec probabili coniecturæ diuinæ (etsi hæc metaphysicam etiam diuinæ cognitionis infallibilitatem non dedeceret) de euentibus conditionatis locus relinquetur. Nec maioribus expensis ablegatur tertia, eaque affinis solutio, quæ huic postremæ impugnationi ad hominem videtur occurri: quod consultatio hæc, & Dei responsio, non de euentibus ipsis; sed de probabilitate eorum certa physice, & metaphysice ex illa peristhasi rerum fuerit. Primo enim refellitur ex dictis num. 5. vbi ostendimus de euentibus ipsis consultum esse Deum, redditque ab eo oraculum. Secundo ex proxime dictis; quia ea probabilitas nota erat Dauidi, quin Deum consuleret. Tertio: quia æquæ fere certitudinis diabolicum, & Angelicum oraculum forent, ac diuina: cum Angeli, ac dæmones, & probabilitatem euentus ex dispositione causarum, quidque probabilius inde euenturum sit, acutissime cernant. Hoc autem adeo absurdum visum est S. Thomæ in 1. d. 40. quæst. 3. vt inde probet, Deum habere scientiam infallibilem futurorum absolutorum; quia alias non essent Angelicis certiora eius oracula. Quarto: quia non teneremur ea conditionate reuelata credere magis, quam opinionem à Deo reuelatam esse probabilem; quod absurdum peruersissime solum, & insanissime admitti posse, dicit Augustinus proxime citandus. Quinto quia inde etiam facile fiet, vt neque futuris absolute à Deo reuelatis fides adhibeatur, imo nec debeatur. Cum enim de his haud clariora sint, quam de conditionatis oracula diuina, æqua facilitate dici poterit solum probabiliter futura absoluta, vel eorum probabilitatem à Deo prædici; quo statuto, liberum erit ea credere, vel secus. Denique Anonymi solutio apud Annatum nostrum d. 2. solum periculum eorum euentuum, & rogatum à Dauide, & à Deo prædictum esse, eadem fere cum solutione de probabilitatis prædictione est. Rursusque impugnatur: quia huius sententia traditio Dauidis a Ceilitis, adhuc ex hypothesi descensus Saulis non futura cognita à Deo erat, & certo cognita non futura: ergo illusorie respondit Deus, periculum esse, seu probabilitatem traditionis sub ea hypothesi. Paret: quia periculum solum est incerti euentus, non autem euentus, qui certo non erit: ac proinde nonnisi illusorie, & falso respondebit fidelis pagano periculum esse, ne mundus non finiatur.

7. Octauum testimonium esto ex Sapientiæ 4. vbi de iusto in iuuenta maturo, atque hominum iudicio immature correpto dicitur: *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne fictio deciperet animam illius:* vbi cum morte ipsa præmatura mutatio, & deceptio absoluta non fuerit, imo ne absoluta esset correptus immature iustus fuerit: eius scientiam, qua Deus ad immaturè illum corripiendum, ne absolute mutaretur, ac deciperetur, si diutius viueret mutationis, & deceptionis contingentis solummodo conditionatæ, non absolutæ fuisse, certissimum est. Verum Magister Curiel citata controuers. 7. in hoc Sap. caput rem præsentem in vtramque disputans partem euasiones omnes tentauit, quibus tantum postea Dominicani illi pro negatiua sententia vsi fuere. Ille igitur ad hunc locum (& ex eo Ledesma, & reliqui) putant ex hoc loco in primis confirmari Dei solum coniecturalem, & probabilem, summumque, moraliter certam conditionatorum contingentium scientiam, vel certam probabilitatis eorum in causarum dispositione, quam nuper impugnabamus. Id quod suaderi putat ex August. de prædest. sanctor. c. 14. vbi datum testimonium his commentatur: *Dictum est secundum pericula vitæ huius, non secundum præscientiam Dei, qua hoc præscivit, quod futurum erat, non quod futurum non erat; ideest, quod ei mortem immaturam fuerat largiturus, vt tentationum subtraheretur incerto; non quod peccaturus esset, qui mansurus in tentatione non esset.* Quibus & scientia Dei conditionatæ ruinæ iusti immature correpti negari videtur initio, solumque periculorum huius vitæ, & incerti tentationum concedi notitia, in quibus probabiliter conditionatus ille lapsus, si non corriperetur, videtur contineri. Confirmari ex ipso contexu facile potest: eius enim sententiæ ratio immediate subnectitur: *Fascinatio enim nugacitatis obscurat bona, & inconstantia concupiscentia transfuerit sensum sine malitia:* quibus, & futuræ illius mutationis, & deceptionis sub conditione, si diutius iustus adolescens viueret, & scientiæ conditionatæ Dei mundi fascinium, & concupiscentiæ fragilitas causa, & medium assignantur: è quibus solum conijecturaliter illæ, vel earum probabilitas à Deo cognoscatur.

8. Sed enim Augustini sententia de scientia Dei conditionatorum contingentium secundum se certa quidem (vt diuinam decet) & infallibili, tam multis eius locis expressa est, vt, vel inde solum oppositi huius interpretationem aduersariorum adulterinam, atque ab eius mente alienam æstimare deberemus. Dedit autem ipse ad idem Sap. testimonium adeo clare suam mentem non semel, vt reliqua superfluat. Etenim c. 9. de dono perseuerantium. Quomodo donum Dei sit perseuerantia contra semipelagianos, modosque, quibus fragilem, & auersam voluntatem ita obfirmare possit, vt tentationi non succumbat; nec supra id, quod potest, tentetur, vt dicitur 1. Corinth. 10. ostendens ait: *Certe poterat illos Deus præscius esse lapsuros antequam id fieret, auferre de hac vita:*

vita: sicut dicitur loco citato de immature correpto. Eidem intento, & modo contra eosdem Semipelagianos incumbens lib. de correptione, & gratia c. 8. de his, qui non perseuerant, ita scribit: *Respondeant, si possunt: cur illos Deus, cum fideliter, & pie viuerent, non tunc de vita huius periculis rapuit, ne malitia mutaret intellectum eorum, & ne fictio deciperet animas eorum? Vtrum hoc in potestate non habuit? An eorum mala futura nesciuit? Nempe nihil horum, nisi peruersissime, & insanissime dici potest.* Scientia autem illa peccatorum futurorum, quæ Deo liberum relinquat peccatorem corripere, antequam & peccata absolute sint, & ante tempus, quo visa sunt patranda futurorum absolute peccatorum non est, quæ nisi eo tempore, & peccatore existente esse absolute non possunt: ac proinde scientia conditionatorum contingentium, si diutius viuerent, esse potest, quam Augustinus absque insania, & peruersitate negari Deo non posse affirmat, confirmatque relatis etiam verbis testimonij, quod versamus. Quocirca loco oppositè ex c. 14. de prædest. sanct. in eiusdem testimonij interpretatione non potuit adeo aperte, & à se, & à veritate deficere, vti aduersariorum auersa intelligentia illum defecisse conuinceret. Negat igitur præscientiam peccatorum absolutorum absolutam, non conditionatorum conditionatam.

9. Constat primo: quia inde probat quod præscierit mortem, & negationem peccati absolutas incompossibiles cum peccati futuritione, eiusque proinde cognitione: absoluta autem futuritio, & mortis, & negationis peccati cum huius futuritione conditionata, scientiaque diuina illius, incompossibilis non est. Secundo constat: quia eo loci Augustinus agebat contra Semipelagianos asserentes ex operibus conditionate solum visis paruulorum, si diutius viuerent, alterum cum baptismo, alterum sine illo corripi: quare vnum saluari, damnari vero à Deo alterum ex meritis, ac demeritis: quibus refutandis, tam ibi, quam alibi ea familiari sibi, & verissima doctrina vtitur: scilicet in solis operibus absolutis, seu absolute futuris; non autem in futuris conditionate meritum esse posse: quare ex præscientia solum conditionata circa futura opera paruulorum non potuisse Deum moueri meritue ad alterum saluandum, & præmiandum; alterum vero puniendum, & condemnandum, adstante præscientia eorum absoluta, quæ vere non adfuit, neque posita absolute immatura morte, & negatione proinde operum adesse potuit: illud vero, quod ait: *secundum periculæ vitæ huius, & vt tentationum subtraheretur incerto*: non ad Dei scientiam referendum est, vt eo medio ducatur, vt mutationem, deceptionemque probabiliter coniectetur, siue in earum probabilitatis cognitione sistat; sed ad eas ipsas mutationem, & deceptionem, quas pericula, & tentationes, licet non necessario, & certo, causarent tamen, si iuuenis diutius viueret, ac successu ætatis tentaretur? quarum etiam causam solum assignauit sapiens verbis ex contextu oppositis. Ea vero futuritione conditionata posita, cognitaque à Deo, motus ipse misericorditer est ad præmaturam mortem, tanquam medium ad salutis finem, non tanquam ob merita adolescentis, seu paruuli iusti ex baptismo, vt Semipelagiani dicebant: quia meritum, & demeritum in operibus absolute futuris tantummodo inuenitur, quod in paruulo hoc non fuit: imo vero in eo fuit demeritum conditionatum, quod, si satis esset, vt puniretur, sine baptismo debebat decedere in pœnam, non cum baptismo, & gratia, vt hoc testimonio docetur: ex quo ita Semipelagianos vexabat ibi, & sæpè alias Augustinus, vt desperata solutione authoritatem Canonicam negauerint sapientiæ libro.

***

CERTAMEN IV.

Postremum, & celeberrimum testimonium expenditur, & firmatur.

1. NOnum, & postremum testimonium, illudque celeberrimum est de conditionata Tyriorum, & Sidoniorum pœnitentia prædicta à Christo Domino, Math. 11. num. 21. & Lucæ 10. illis verbis: *Væ tibi Corozain, væ tibi Bethsaida: quia si in Tyro, & Sidone factæ essent virtutes, quæ factæ sunt in vobis olim in cilicio, & cinere pœnitentiam egissent.* Cum autem, nec virtutes apud eos factæ absolute fuerint, neque ipsos de peccatis suis absolute pœnituerit: certum omnino est Christum Dominum, de futura eorum pœnitentia, non quidem absoluta, sed conditionata præscium, & euulgatorem ibi fuisse: nec solum, qua hominem; sed qua Deum; quem vtique nihil, quod homines cognoscunt, latere vsquam potest; sed huc etiam recurrunt solutiones illæ de scientia coniecturali pœnitentiæ illius conditionatæ ex causarum naturali dispositione meliori ad conuersionem, & pœnitentiam in Tyriis, & Sidoniis, quam in Bethsaidiis & Corozainitis, & affinis alia de scientia non pœnitentiæ, sed probabilitatis eius, quæ in ipsa naturali dispositione erat. Quibus solutionibus fauere videtur sequens contextus, qui sic pergit: *Verumtamen dico vobis Tyro, & Sidoni remissius erit in die iudicij, quam vobis: & tu Capharnaum &c. quia si in Sodomis factæ fuissent virtutes, quæ factæ sunt in te, forte mansissent vsque in hunc diem: verumtamen dico vobis, quia terræ Sodomorum remissius erit in die iudicij, quam tibi.* In his autem particula *forte* coniecturantis solum, ac non certo scientis est: iudicium vero remissius, ac seuerius de absoluta dispositione, & statu iudicandorum est: ac proinde cum tantum Christo Domino, cum, qua homine, tum qua Deo cognitum, & in illo probabilitas eorum conditionatorum videtur suaderi.

2. Verum præter impugnationes harum euasionum ad præcedentia alia scripturæ testimonia supra à nobis data, quatenus præsenti testimonio aptantur, facit specialiter: primo quod videntur solutiones istæ, vel nouitio, vel dono acceptæ ex Caluino, cuius hæc ad verbum solutio, & interpretatio testimonij huius extat apud Stapletonium ad eundem locum Matthæi: *Christus hic non disputat, quid de eis præuiderit Deus futurum; sed quid facturi illis fuissent, quatenus ex reipsa percipi poterat ad, communem humanæ mentis captum sermonem accommodat*: inferius iterum, *humano more loquitur Christus, non autem profert, quid præuiderit futurum, si Sodomitis Prophetam aliquem misisset.* Quam solutionem aude Caluinistæ arripiunt, vt videre est in Tuissio Caluinista apud nostrum Annatum in defens. Scientiæ med. d. 1. Ego autem nollem cum Caluino (& Caluinistis reliquis, interpretibus) Catholicis aduersio interpretationem (maxime hanc, quam sine corruptela verbi Dei admitti non posse, Stapletonius ait) habere communem. Contra secundo: quia est interpretatio non solum aduersa; sed & reprobata, damnataque ab Augustino ita ad eum locum scribente c. 9. de dono perseu, sub fin. *Numquid possumus dicere, etiam Tyrios, & Sidonios talibus apud se virtutibus factis credere noluisse, aut credituros non fuisse, si fierent: cum eis ipse Dominus attestetur, quod acturi essent magnæ humilitatis pœnitentiam, si in eis factæ essent diuinarum illa signa virtutum.* Consonat huic suæ interpretationi ostendens paruulum decedentem sine baptismo ob originale damnari, non ob peccata, quæ ageret, si diutius viueret; concluditque: *Quoniam nullus mortuus iudicatur ex bonis, seu malis, quæ fecerat, si non moreretur, acturus: alioquin Tyrij, & Sidonij non secundum ea, quæ gesserunt, pœnas luerent; sed potius secundum ea, quæ gesturi fuerant, si in eis illa virtutes Euangelica*

gelicæ factæ fuissent per grandem panitentiam, & per Christi fidem consequerentur salutem. Quod aduersari Euangelio dicenti, eos puniendos, licet remissius Corozaimitis, ait paulo superius. Item c. 95. Enchiridij, vbi habet de beatitudine loquens: *Tunc non latebit, quod nunc latet: cur apud quosdam non sint facta virtutes, quæ si factæ fuissent, illi homines egissent panitentiam, & facta sunt apud eos, qui nunquam fuerant credituri: apertissime namque Dominus ait: Væ tibi Corozain &c.*

3. Sed & S. Prosper Aquitania. Præceptoris Augustini in ea verissima interpretatione (sicuti & in aliis ad scientiam conditionalem spectantibus) ne latum quidem discrepat vnguem: ita enim loquitur ad excerpta Genuensium responsi. 8. *De Tyriis, & Sidoniis quid aliud possumus dicere, quam non esse eis datum, vt crederent? quos etiam credituros fuisse, ipsa veritas dicit, si talia, qualia apud non credentes facta sunt virtutum signa vidissent.* Possemus autem dicere contra Augustinum, & Prosperum non credituros etiam, si eis ea signa adhiberentur, si solum scientia, & cognitione probabili, & moraliter solum, ac non physice, & metaphysice certa, & infallibili fides, & pœnitentia illorum conditionata à Christo Domino prædicerentur, vel non illæ secundum se; sed sola earum illatio probabilis in naturali causarum, & circumstantiarum dispositione. Etenim probabilitas solum euentus, cuiusque cognitio probabilis solum, & moraliter solum certa; neque huius falsitatem, neque ita asserti, & cogniti euentus oppositum impossibile, imo vero absolute possibile demonstrat. Quemadmodum, & effectus, refuse quæuis contingens possibilitatem sui oppositi extremi absolute non excludit; sed in sua contingentia essentialiter claudit: vnde possibile, contingens, necessario, & impossibili contradicere, puerulis etiam dialecticis summulistis est notum in modalium contradictoriis assignandis. Mitto ex naturali rerum dispositione oppositum potius conuersioni, & pœnitentiæ Tyriorum conectandum: & probabilius asserendum fuisse, vt iam iam expendam poit recitata alia in eandem sententiam verba, quæ sic inferius Prosper adiecit: *Nos autem, etiam si rationem facti, & profunditatem iudicij eius (in denegatione signorum Tyrus, & Sidoniis) penetrare non possumus, manifestè tamen scimus, & verum esse, quod dixit, & iustum esse, quod fecit.* Similiter S. Thom. 3. p. q. 1. a. 3. ad 2. relatæ Augustini sententiæ ex c. 9. de dono pers. Insistens ait: *Deus hos, quos præuidit, si apud eos factæ essent, suis miraculis credituros, quibus voluit, subuenit, aliis non subuenit:* quibus in huius loci interpretatione pro sententia nostra cum reliquis Patribus stat apud Ruiz d. 62. sect. 1.

4. Tertio huiusmodi interpretationis effugium à ratione præcluditur. Etenim ex naturali Tyriorum, & Sidoniorum dispositione probabilius longe, certumque moraliter erat prædicationi, & signis, quibus Bethsaiditæ non crediderant, eos non credituros: ex illa ergo & signis, quibus Iudæi populi memorati non crediderant perpetram Deus, imo & sanæ mentis homo, credituros illos conjecturetur, ac prædixerit. Antecedens constat ex scriptura. Bethsaiditæ enim, & Corozainitæ Iudæi erant, vni, & in vnum Deum credentes, & quibus signa aduentus Christi, quæ videbant, fuerant per Prophetas (quibus vtique adhibebant fidem) prænuntiata; Tyrij vero, & Sidonij idololatræ auaritiæ, delitiis ac omnivitiorum genere corruptissimi, teste Isaia, c. 23. n. 1. Ezechiele c. 26. nu. 2. c. 27. nu. 3. c. 28. num. 2. & 12. Amos c. 1. nu. 9. ergo ex hac naturali rerum dispositione longe probabilius, & certum moraliter erat, hos nec prædicatione, nec signis ad hibitis credituros, nec pœnitentiam acturos, quibus adhibitis Iudæi nec pœnitentiam egerunt, nec crediderunt. Neque vero Christi Domini tempore ad frugem meliorem fuerant Tyrij, & Sidonij reuocati: illorum quippe, vtique constanti, & veritate, & fama perditissimorum, comparatione vsus Dominus apud Iudæos illos fuit, vt ipsorum duritiem apertius ipsis ostenderet, quo magis erubescerent, dolerent, & conuertertentur: quemadmodum comparatione Sodomorum ad Capharnaitas consilio eodem fuit statim vsus. Secundo: Tyrius, & Sidonius, vt olim etiam erant perditissimi, comparabat illis verbis: *Olim in cilicio, & cinere panitentiam egissent:* quare melior eorum tunc dispositio succedens vim argumenti nihilo eneruat. Tertio: quia ea cuasione ridicula prorsus Domini increpatio redditur: quia quatuor hæ vrbes Tyrus, Sidon, Bethsaida, & Corozain vicinæ erant ad eundem locum, seu sinum Genesareth sitæ, & quarum subinde nulla reliquarum mores ignorabat: quare reprehendenti Domino, & eorum præ Tyriis, & Sidoniis duritiem, & incredulitatem exprobanti respondere Iudæi in faciem possent ægrius Tyros, & Sidonios ad pœnitentiam, & fidem iisdem signis, & prædicatione frangendos: quippe qui idololatria, ac deteriori vita peius essent dispositi, & maiora impedimenta posuissent: ac subinde falso eos pœnitentiæ Tyriorum obiurgari. Certum ergo Catholicis Doctoribus sit, Christum Dominum, &, qua hominem, & qua Deum non probabilitatem moralem solumue certitudinem pœnitentiæ Tyriorum; sed certo illam, nec solum probabiliter, & morali coniectura ex naturali eorum dispositione penetrasse, & Iudæis illis exprobrasse.

5. Iam quæ pro absona sua interpretatione è contextu discurrebant, leuia sunt. Particula enim illa *forte* dubitantis non est: his siquidem, *vtique, certe, sane,* æquialet, vt è græco textu docte obseruat Salmeron. to. 4. in Euang. p. 3. tract. 14. sub med. vers. *Ad secundum dubium.* Est enim vox *an* quæ eis respondet: quo sensu sæpe in scriptura vsurpatur, Ioann. 4. *Tu forsitan periisses ab eo.* c. 8. *Si me scireris forsitan & Patrem meum scires.* Matth. 5. *Ne forte tradat te aduersarius iudici.* c. 7. *Ne forte conculcent eas pedibus suis.* Actor. 8. *Panitentiam age ab hac nequitia tua, & roga Deum, si forte remittatur tibi:* in quorum plerisque ea vox græca habetur. Ne vero in doctis (sicuti, & aduersariis) ab errandi vox *forte* occasio foret, pleraque ex datis illa omissa legerunt Irenæus lib. 4. c. 3. Cyprian. 1. contra Iudæos c. 18. August. hom. 45. de verb. Dom. (vt obseruat Toletus) ad locum Ioan. 8. & lib. 16. contra Faustum c. 26. id Ioan. 5. *Si enim Moysi crederetis forsitam & mihi:* siue *forsitam* legit: pluresque Patres ad loca similia eam vocem omittunt reste Maldonato ibi, & Alcuino apud S. Thom. videantur nostri Ribera in cap. 2. Ioel num. 22. Toler. & Maldonat. proxime Salmeron Prologom. 16. & vbi nuper Ruiz d. 70. sect. 2. qui eruditissime ex Patrum consensu ostendunt particulam *forte* in his, & similibus scripturæ oraculis nihil de pleno certoque affirmationis sensu minuere; sed vel ad nostram incredulitatem ostendendam apponi, vel, vt voluntatis nostræ, cui præuuntiatus euentus contingens est, liberras eius vocis contingentiam sonantis additione monstretur.

6. Secundo hoc sensu appositam censet Hyeronimus ad c. 26. Hyerem. fatus: *Verbum ambiguum forsitam Maiestati Dei non potest conuenire; sed nostro loquitur affectu vt liberum hominis seruetur arbitrium:* quibus consonat ad caput 3. Ezechiel, & ad id Matth. 2. *Forsitam verebuntur filium meum:* sicuti & Chrysost. hom. 77. in Matth. col. 11. Remigius apud caten. S. Thom. ad quem versamus locum, in cuius commentario, & in cap. Ioan. 5. fine. Hæc S. Thom. dicit: *Forsitam ad significandam libertatem arbitrij, non quod in Deo sit aliquod dubium.* Primo sensu sic explicat locum Ioan. 5. Augustin. tract. 3. in Ioan. sub init: *Ille, qui omnia scit, quando dicit forsitan, non dubitat, sed increpat. Attende enim, quomodo increpatiue dicatur ipsum forsitam, quod videtur esse verbum dubitationis: sed dubitationis verbum est, quando dicitur ab homine ideo dubitante, quia nesciente: cum vero dicitur à Deo verbum dubitationis, cum Deum nihil lateat, non opinatur diuinitas.* Quo ipso sensu alia dubitatiua particula Lucæ 18. num. 8. *Putas ne inueniet fidem super terram* vsum Dominum addit: atque grammatice interpretantibus similia Christi verba acriter succensei, & minatur. In eumfere sensum alter recidit, quem dubitatiuis particulis Ezechiel. 2. Matth. 24. & loco Lucæ proximo dedit M. Gregor. hom. 9. in Ezechiel: nimirum, *vt rei difficultas ostendatur:* stet ergo *forte* & similes voces Dei, atque eius nomine loquentium, ac propheratium certitudini scientiæ Dei de prænuntiato Patri, & interpretum omnium sententia non obesse; sed pro materiæ diuersitate aliud quid ex dictis, non autem dubitationem profe-

rentis significare videantur. Salmeron Prolog. 16. pag. 406. Riuera proxime, Vazquez, Soar, Molina hac de re disputantes, apud quos plura extant Patrum testimonia aduersam eius vocis rigidius, vel remissius interpretationem damnantia: multo vero plura apud Ruiz citata d.70.sect. 2. illud demum, quod increpatio, & iudicium non de conditionatis; sed de absolutis operibus esse debeat, certissimum est; ast ex his, quæ alij sub eisdem signis fecissent, quibus Iudæi exobedierunt, aperte conuincitur maiori hos obstinatione, quam illos absolute peccasse: quare merito remissius Tyrijs, & Sidonijs, quam Iudæis hisce iudicium fore. Non quidem ob conditionatam illorum pœnitentiam, & fidem; sed ob minus grauia infidelitatis, & impœnitentiæ absoluta peccata, quæ leuiora quam horum Iudæorum fuisse è conditionata fide, & pœnitentia illorum sub eisdem signis manifesto conuincuntur.

7. His testimoniis plura alia emphasis, & efficacia ad rem hanc similis facile erat annectere. Illud in primis Abrahæ ad diuitem epulonem è tartaro clamantem Lucæ 16. *Si Moysem, & Prophetas non audiunt; neque, si quis ex mortuis resurrexerit, credent*, vbi è rei natura oppositum potius coniectandum vibebatur. Siquidem miraculi veritate, & defuncti, rediuiui conuersos etiam obstinatissimos sæpe legimus; conuertendosque potius, quam viuorum prædicatione, & librorum lectione alios præter experientiam ratio suadeat c.22. fine: *si vobis dixero, non credetis.* Item Ioan. 4. *Si scires donum Dei, tu forsitan petijsses ab eo*, cap. 5. *Si enim crederetis Moysi crederetis forsitan, & mihi* quorum primo *forsitan*, vt petituræ libertas denotaretur dictum volunt Patres, & interpretes recitati in secundo illud Maldonatus, & Alcuinus ex vetustissimis codicibus, & authoribus omittunt, in quibus Cyprianus, & Augustinus 16. contra Faustum. Item illud Ioan. 6. *Iesus ergo cum cognouisset, quia venturi essent* (scilicet si ibi maneret) *vt raperent eum, & facerent eum Regem* (humanum) *fugit iterum in montem ipse solus.* Ex quibus aliisque quam plurimis (quæ nec referre, nedum expendere opus est, nec vacat: maxime cum videri apud Ruiz supra omnia possint) liquet non magis aperte ex sacra pagina deduci futurorum absolute, quam conditionatorum prædictiones, & oracula diuina: quare neque alia aliis certius à Deo cognita, præscitaque esse: vt, quidquid certitudinem, & infallibilitatem scientiæ diuinæ de conditionatis quatiat, impulsu eodem de absolute futuris infallibilitatem quasset, vel potius euertat: sed præstat iam absurdiores nouiorum, & nouatorum euasiones præcidere.

CERTAMEN V.

Anonymi, & Caramuelis euasiones obturato clauduntur.

1. ABsurdius longe respondit Anonymus apud nostrum Annatum d.2. quæst. 3. à num.52. Primo: Christum, quia hominem solum habuisse conditionatæ pœnitentiæ Tyriorum, & Sidoniorum scientiam, non qua Deum; sed certe, vel, qua homo, vere cognouit, vel secus: si secus: ergo falsa eius, qua hominis scientia creata fuit, quod est hæreticalis blasphemia. Si vere verumque cognouit: ergo Deum hæretice etiam veritatis alicuius secundum se absolute cognoscibilis fatetur ignarum, & omniscium negat. Respondet secundo: cognitam à Deo fuisse probabilem, & moralem connexionem fidei, & pœnitentiæ Tyriorum cum miraculis, signis, & prædicatione: in primis cum miracula &c. apud eos facta absolute non fuerint, connexio illa absoluta esse non potuit, sed conditionata. Nec satis erat connexio possibilis; hanc enim cum negatione fidei, & pœnitentiæ ea signa habebant: quare neutra determinate, sed vna, vel altera vel potius vtraque indifferenter (vti ad eorum actuum libertatem opus erat) & sub disiunctione cognosci à Deo, prædicique poterat: imo connexio possibilis, seu in statu possibilitatis præcise cum tam ad actus eos, quam ad eorum negationem sit, implicat in terminis, quod sit cum altero eorum extremorum determinata, atque cum eo sit absolute connexio, & vt talis verè à Deo cognoscatur; sed, ad summum, alterum. Tertio: cum, iuxta huius sententiam memoratam præfat. disputat. num.2. scientia visionis certo Christus, qua Deus etiam, viderit pœnitentiam Tyriorum absolute non esse sub signis, quæ absolute illis non adfuerunt: ergo neque absolutam horum cum illis connexionem: ergo non potuit videre connexionem illam pœnitentiæ cum signis probabilem, & moralem ni videat aliquid aliud diuersum ab eius possibilitate, & futuritione absoluta: quod nihil aliud est ab statu conditionato connexionis, & pœnitentiæ illius, quam verum, & cognoscibile, ac subinde à Deo cognitum esse solummodo contendimus. Quarto signa illa potius cum infidelitate, & impœnitentia Tyriorum probabilem, & moralem connexionem habere ostendimus cert.4. n.4.

2. Tertio: ex innominatis aliis respondet: Christum Dominum nihil minus, quam de conditionata Tyriorum pœnitentia cogitantem per exaggerationem fuisse loquutum. Amentiæ, blasphemiæ, & hæresis plena solutio: ne cogitare quidem Christum de extremo comparationis, quo serio affirmat & qua infidelitatem Iudæorum, & duritiem exprobrat ipsis, & iuste reprehendit. Respondet quarto: Dominum senum prudentum more iuxta Aristotelis Rhetoricam non admodum affirmare, etiam quæ certo sciunt, loquentium dubitanter ibi locutum. Sed quoniam solutio hæc, etsi ad sententiæ dubietatem affatim disiectam certam, 4. à num. 5. recurrat, non tamen ad dubitatiuam particulam *forte*, vel *forsitan* prouocat; sed ad Aristotelis rhetoricam: inde disiicienda erit. Primo: quia, si senum prudentum more ex Aristotelis doctrina, & praxi locutus eis locis est: ergo, cum illi iuxta id præceptum, quæ certo sciunt, dubitanter proferant, & debeant proferre: id quod ipsorum more, ex eoque præcepto Aristotelico dubitanter de conditionate futuris dixit, & certi nouit, ac nosse debuit, vt contendimus. Alioqui, non ex eo rethorico Aristotelis præcepto, & senum prudentum exemplo; sed ex ignorantia dubius loqueretur. Secundo oportebit, si ea arte, & exemplo locutus ea testimonia tam in vulgata, quam in Hæbraica, græca, & aliis omnibus editionibus aliter, quam hucusque extitere interpungi, atque eius, & similium testimoniorum finibus interrogationis notam apponi; quam in nullo, siue originali, siue editione habent. Ita enim suo illo rhetorico præcepto quandocumque vsus Aristoteles fuit: notamque aliquam interrogantis suis sententiis modeste adhibuit *an*, vel *ne*. Tertio: id quod additur in textu, mitius cum Tyriis in iudicio agendum omnem dubij speciem excludit: quod etiam in materia seriæ increpationis per comparationem ad meliorem dispositionem Tyriorum ex conditionata eorum sub iisdem signis pœnitentia comprobatam locum non habet. Denique quomodo Christus cognoscens certo (vt fatetur Anonymus) non futuram, sub ea adhuc hypothesi, affirmaret? an id prudentum senum, an potius garrulorum, & mendacium?

3. Facilioris, quam fœlicis ingenij Doctor Caramuel Benedictinus theologia fundamentali thesi 6. in hac controuers. ab schola nostra discedit concl. 1. scientiam mediam negans: & à decretis Dominicanorum recentiorum absolutis subiectiuè, & obiectiuè conditionatis concl. 2. & 3. statuit concl.4. conditionata contingentia, quæ necessario ab alio absolute non inferuntur absolute futuro non esse determinate vera, vel falsa: neutiquamque conditionate fore potius, quam non fore: & concluf. 5. futura conditionata contingentia, quæ habent causam absolute futuram, à qua necessario, & infallibiliter oriantur, si adfit condirio, habere determinatam veritatem: inde concl. 6. concludit: huius generis esse conditionata contingentia, quæ locis scripturæ datis prænunciantur: & Dauidis traditio Saulî à Zeilitis, si apud eos maneret; sub ea, inquit, conditione foret ex absoluta hac saltem subiectiuè Saulis voluntate multis diebus absolutè duratura: *Si Dauid Zeila maneat descendam, & illam euertam*: Et quia subiectiuè etiam absoluta Zeilitarum vo-

luntate

luntate diebus totidem duratura: *Si Dauid maneat, & defendat Saul, petatque illum traddemus*: Ex vtraque animi voluntate absoluta subiectiue, & Saulis ad Zeilitas defensus, si ibi maneret Dauid, & huius ab illis, si Saul descenderet, traditio necessariò, tanquam ab absolutis causis sub eis conditionibus operaturis, necessariò inferuntur sub conditionibus eisdem. Item Hebræorum idololatriæ, si ad alienigenas mulieres ingrediantur absolutam causam designat eorum voluntatem absolutam concedendi idololatris vxoribus, quod primo petierint, & aliam harum petendi ab eis primum, vt colant idola. Id Ezechiel 3. *Si ad illos Babilonios mittereris, ipsi te audirent*, & pœnitentiam Tyriorum & Sidoniorum conditionatam causam habuisse absolutam in eorum absolutis efficacibus conuertendi se, & obediendi, si ea signa, & prædicatio Ezechielis ipsis exhiberentur. Illud demum Sap. 4. *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius*, & prouenire posse, ait, ex decreto absoluto libero voluntatis humanæ per duos, v.g. dies perseueraturo respiciente obiecta de se indifferentia, quæ primo die ab extrinsecus adiacentia sint bona; secunda verò die ob superuenientes circunstantias sint mala: quas tamen Deus, quin scientia media vtatur arbitrio humano illæso poterit impedire. Quid enim prohibet, quem pridie diei ieiunij specialis Mattriti nil de eo cogitantem voluntate efficaci biduo duraturâ statuere eis duobus diebus cœnare: & tamen amici precibus Mattrito Complutum adire, & ibi cœnare: hunc autem nec biduali voluntate ex præcepti inaduertentia Mattriti concepta peccaret, neque cœna Compluti, vbi ieiunij præceptum aberat ex ea voluntate pridie concepta, & perstante, executa: quare optimè absque vlla scientia media, eiusve vsu intelligitur quomodo ex voluntate illa efficaci Mattriti concepta, & biduo duratura, si ibi secundo die maneret, cœnando peccaturum; si verò Complutum adiret cœnando non peccaturum: ac proinde ex ea absoluta voluntate, & causa sub conditione manendi Mattriti, vel adeundi Complutum vtrumque infallibiliter, & necessariò fore cognosceretur.

4. In primis opinatio hæc futura contingentia conditionata, quæ supponit, euacuat. Siquidem concl. 4. & 5. ait: contingentia conditionata, quæ causam absolutè futuram, ex qua necessariò, & infallibiliter sub ea hypothesi non inferantur, haud quaquam fore magis, quam non fore; eaque solùm contingentia conditionata determinatè fore, quæ eiusmodi causam absolutam suæ existentiæ necessariam sub ea hypothesi habent: ergo eiusmodi conditionata contingentia, & libera, quæ talia esse supponis, contingentia, & libera (contra tuam ipsam suppositionem) minimè sunt. Patet: quia supponunt causam sui sub ea hypothesi infallibilem, ac necessariò de se connexam cum ipsis sub ea conditione, atque sub eadem cum ipsorum negatione incompossibilem: qua solum de causa stupæ combustio sub conditione applicationis ignis ad ipsam conditionatum contingens, & liberum non est. Euidens meo, & plurium iudicio ratio hæc d. sequenti contrà Dominicanos Recentiores vrgenda ad hominem, vt aiunt, Caramuelem conuincit. Primò enim Concl. 2. & 3. physicam prædeterminationem, & decreta efficacia contingentis conditionati absoluta ex parte actus, & conditionata ex parte obiecti hac ipsa ratione negat, & refellit, quod contingentia, & libera conditionate non essent: quia causam necessariò connexam sub illa conditione cum euentu, & cum eius negatione incompossibilem in eis decretis haberent. Confirmatur: quia per te ad futurum absolutum contingens, & liberum principia omnia indifferentia debent esse ad vtrumuis, & prædeterminatio physica, recensque Dominicanorum decretum ablegandum: quia sunt principia determinantia futurum absolutum de se connexa cum illo, & cum extremo opposito, seu eius negatione incompossibilia: quod totum habet causa quæuis absoluta necessariò connexa cum futuro sub hypothesi, & cum eius negatione incompossibilis: ergo eius pro eo statu contingentia, & libertas, quam aduersus, tuâ hac doctrina ex tuis etiam principiis perit: inde arguo ad hominem Terniò: sublata necessariò per te causa absoluta necessariò, & infallibiliter de se connexa cum futuro absoluto contingenti, & libero non erit absolutè futurum absolutum contingens potius, quam non erit: ergo sublata causa absoluta contingentis conditionati connexa necessario, & infallibiliter de se cum eius futuritione sub hypothesi sua non erit magis, quàm non erit conditionatè. Quartò: nullum contingens conditionatum potest determinatè esse conditionatè futurum sublata causa absoluta determinante necessariò ad ipsum sub ipsius hypothesi: ergo sublata causa determinante consensum quempiam contingentem sub hypothesi, sub eadem hypothesi erit negatio contingens ipsius determinatè, quod est aliquam veritatem contingentem, & conditionatam esse, in eo negationes omnes determinatè: vel, vt proprius loquar, determinatè non esse potius, quàm esse contra tuam hanc conclusionem 4. Patet consequentia: Nam deficiente causa essentialiter requisita ad quemuis effectum in quouis statu ponendum, loco eius ponitur necessariò in illo ipso statu eius negatio.

5. Sed in consequentiis missis, & doctrinæ repugnantiis Caramuelis discursus nihil in his, ad quæ extendi potest, conficit, neque ad contingentia omnia conditionata potest extendi. Constat primum: quia nulla voluntas creata, quantumuis absolutè duratura, de effectu sub hypothesi aliqua edendo, se sola illum potest absolutè sub illa ponere absque aliquo Dei decreto, aut voluntate ipsum etiam concursu suo apponendi: cum & hic essentiâ sua à Dei voluntate pendeat, & creatæ omnes causæ à causa prima pendeant in operando: atqui per te non supponitur decretum absolutum Dei subiectiuè, & obiectiuè conditionatum de contingenti illo futuro conditionato sub sua hypothesi, vt constat ex tua concl. 3. quod ergo decretum Dei liberum absolutum ad futuritionem illam determinatam contingentis sub ea conditione à voluntate creata voliti, pro priori ad purificationem conditionis iuxta tuam doctrinam hanc requisita, principalius quidem essentialiter requisitum, vel pro posteriori ad hanc voluntatem creatam, quod tamen ex ipsa necessariò, & infallibiliter inferatur in Deo futurum? Etenim in decreto absoluto subiectiuè, & conditionato obiectiuè, de effectu eodem sub eadé hypothesi, sub qua volitum efficaciter, & perduratiuè à voluntate creata fuit, ab hac sola, nequaquam necessitari infallibiliter physicè, & metaphysicè (vt oportebat ad diuinæ scientiæ infallibilitatem de eo contingenti conditionato) Deus potest, vt sub ea conditione posita ad illum effectum cum creata illa voluntate concurrere velit: vt sic saltem mediatè infallibiliter ex voluntate tua absoluta creata contingentis sub hypothesi sua necessariò eius futuritio, & ineuitabiliter sit sub ea futura. Si dicas, subintelligi & si non vi voluntatis creatæ positum ex parte conditionis, & in hypothesi etiam decretum concurrendi diuinum. Dices quidem re ipsa benè; sed pessimè contra te: quia decretum ad eum effectum in quouis statu ponendum est æquè essentialiter in eo principalius requisitum, quàm voluntas, & causa quæuis creata, quantumuis essentialiter requisita ad ipsum: ast per te ad futuritionem determinatam contingentis illius non requiritur absoluta existentia decreti Dei; sed illud in hypothesi apponi est satis: ergo & voluntatem, seu quamuis causam creatam in hypothesi etiam apponi ad contingentis conditionatam futuritionem determinatam satis erit: nec requiritur ad illam absoluta voluntas creata ex parte actus, & conditionata ex parte obiecti.

6. Tertiò, & quod ostendit secundum (nempe doctrinam hanc ad omnia contingentia conditionata extendi non posse) argumentum eiusmodi est: Decreta contingentia, & libera diuina, quæ non sunt absolutè; sed sub innumeris hypothesibus forent, sunt contingentia determinata conditionatè futura: & quorum nulla causa absoluta, & necessariò determinans, & infallibiliter connexa, nec creata, nec increata datur: ergo, & contingens conditionatum creatum determinate futurum absque vlla causa absoluta determinante, & connexa infallibiliter cum illo sub ea hypothesi verè consistet: ex quo vt dixi, patet Caramuelis doctrinam ad omnia contingentia conditionata non extendi; siquidem non extenditur ad diuina decreta, imò neque potest extendi, ni decretorum diuinorum reflexorum & reflexorum in infinitum regrediamur absurdè. Sed idem ostenditur de contingentibus conditionatis aliis. Etenim voluntas illa efficax, &

& perduraturæ de contingenti sub quauis hypothesi, quam Caramuel statuit, sub aliquod motiuum fuit, ac non à causa aliqua determinata necessariò, & infallibiliter ad illam, siue creata, siue increata, vt ipse statuit concl. 2. & 3. ergo fuit futura conditionatè sub conditione, & hypothesi motiui illius: à qua ergo causa absoluta determinata, & determinante illam sub eius motiui conditione determinatam suam conditionatam futuritionem, & statum illum accepit? An ab alia voluntate efficaci reflexa absoluta ex parte actus, & conditionata ex parte obiecti, si motiuum illud occurreret. Atqui & hæc rursus ex aliquo motiuo fuit concepta, ac proinde statum, & futuritionem conditionatam sub eius motiui hypothesi habuit, de qua redintegratur quæstio; quamnam absolutam, & determinantem causam determinatæ suæ futuritionis, & status conditionati habuerit? Quod si ad aliam reflexiorem volutatem absolutam subiectiuè & obiectiuè recurras, de hac quæstio redibit, percurrendusque tibi erit implicatorius causarum, quæstionum, & responsionum processus, quem ambulando, nedum regrediendo, transmeare stulti, & impossibilis laboris est: quare lassus tandem aliquas voluntates creatas à te assignatas pro euentibus contingentibus conditionatis reuelatis, inuenies quarum conditionatum statum tuâ hac doctrina componebas, pro quarum conditionato statu determinato statuendo causam absolutam determinantem assignare, inuenireve non possis. Accedit, quod in conditionatis pluribus eorum, qui nunquam fuerunt, neque erunt, voluntates eorum absolutæ, & efficaces à Caramuele assignatæ locum non habent, vt patet; neque vlla alia causa absoluta, ac determinans statum illum excogitabilis est: & tamen cognita eorum contingentia, conditionata futura à Deo Theologorum, & Patrum sententia est: quidcirco aliquos non esse à Deo conditos: quia cogniti à Deo fuere peccaturi, si crearentur, merito supponunt. Potuisse autem eos post præscita eorum conditionata peccata, si crearentur, non creare: ac proinde peccatorum conditionatam futuritionem determinatam absolutam eorum efficacem voluntatem vllam minimè supposuisse, à qua determinaretur, & penderet, docent Patres omnes illam quæstionem proponentes: *Cur Deus Angelos, & hominem, quos peccaturos præsciuerat, si crearentur, nihilominus creauerit?* Cum ad eos non creandos in futuris conditionatè eorum peccatis plus satis motiui habuerit: nec parum piæ suæ operæ impendunt in motiuo diuino creandi illos, quod vitandis, si non crearentur absolutis peccatis præualeat.

7. Sed ad locorum Scripturæ interpretationes Caramuelis veniamus, pro quibus nil in textu fundamenti, vel adumbrati, est, nihilque in eis, nisi temerariam diuinationem, & solutam per somnum phantasiam reperies: Nam illud Sap. 4. *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius*, de infantibus ante vsum rationis baptizatis decedentibus, in quibus voluntas nulla fuit, intelligitur ab Augustino. Sed neque in raptis adolescentibus iustis illa Caramuelis voluntas absoluta habet locum: cum à voluntate efficaci vitæ illorum prouenire non possit peccatum, nec præuiderit pro die mortis, in quo non erant, neque vllam eorum voluntatem: quare solum præuiderit potuerunt peccaturi, si tunc viuerent, à voluntate alia non absoluta, sed conditionata, si perduraſſent, ac diutius viuerent: ac proinde exemplum illud de eo, qui Compluti cænauit sine peccato ex voluntate concepta pridie, & perdurante, nihil præstat ad vim loci huius eludendam. Sed nec si perduraſſent iusti postridie ex voluntate pridie sine peccato è simili inaduertentia concepta infallibiliter inferretur peccatum postridie illorum: quia, vt durans pridie non aliter peccatum postridie causare poterat, nisi quatenus sui durationem postridie inferret: eam autem non infert, nisi cum simili inaduertentia, cum qua non causaret peccatum secundo die, sicut nec causauit primo. Voluntas enim ex inaduertentia peccati merè concepta, sicut, si tunc notitia peccati adesset, non conciperetur, ita ea adueniente secundo die, cessabit: quod si adeò pertinax per fas, nefasque agendi concepta fuerit, vt adueniente adhuc postea aduertentiâ peccati, non cesset (vt opus est ad inferendam infallibiliter sui persistentiam die postero cum aduertentia peccati) virtualis, & æquiualens, ac interpretatiua peccandi voluntas, primo etiam die foret, atque etiamsi tunc adesset peccati notitia conciperetur: quare non iusti, vt supponitur tunc, sed peccatoris: quemadmodum de promissione illa obstinata Herodis dandi saltatrici agnatæ quidquid petiisset, etsi nihil tunc de Ioannis nece cogitantis, temerariam illam, & sacrilegum homicidium eam reputant Patres communiter Augustinus ser. 16. & alij. Ad hæc: peccatum, cuius vitandi gratia correptus iustus etiam adultus est, potuit esse voluntas aliqua prima praua, nec ab alia reflexa imperata, cuius respectu doctrina, & exemplum Caramuelis obmutescit.

8. Hinc patet temeritas interpretationis de conditionata peruersione Hæbreorum ad idololatriam; si ad mulieres alienigenas ingrederentur: etsi enim voluntate illa efficaci concedendi mulieribus illis quidquid primò peterent, idololatriæ petitio, & concessio non clauderetur expressè; ast vt audita petitione, non cessaret, ac proinde esset connexa infallibiliter cum idololatria sub hypothesi ingressus ad illas, oporteret, vt eius efficaciæ, & obfirmationis esset, vt perfas, nefasque primam, petitionem, cuiusvis conditionis esset, concedi ab ipsis statueret: quare per summam iniuriam, & temeritatem Hebræos omnes tunc temporis Deo obsequentes, non idololatriæ; sed omnium scelerum ea voluntate, & interpretatione sistit reos: vt de Herodis voluntate diecebamus. Imò, cum ex sacro oraculo mulieres ab ipsis idololatriam petituras, si ad eas ingrederentur (id enim significat illud: *Certissimè auertent corda vestra*) ipsis constaret, si adhuc in ea voluntate persisterent subiectiuè absoluta, obiectiuè conditionata, vt ex ea conditionata eorum idololatriæ futuritio determinata, iuxta Caramuelis doctrinam, consisteret, non virtualem modo, æquiualentem, implicitam, seu interpretatiuam idololatriæ voluntatem; sed formalem, & expressam cunctis Hebræis affigit. Illa verò interpretatio ad locum traditionis Dauid à Zeilitis, si apud eos maneret, impugnata ex dictis est: etsi enim ibi maneret multis de causis, & motiuis, ac circunstantiis poterant Zeilitæ à semel concepta primò voluntate postea absistere; & quidem cum abscedente Dauid, ac non aduentante Saul, nihil iam de illo tradendo Zeilitæ curarint, cogitarintve, illius primæ voluntatis cessatio sub hypothesi abscessus Dauid, conditionatè etiam fuit determinate futura. Item primo conceptæ voluntatis tradendi illum, si ibi maneret, perduratio purè conditionata manit eius abscessu: cum tamen neutrius huius conditionati futuri causa absoluta determinans eorum determinatam futuritionem conditionatam affingatur, ac nisi chimærica possit affignari. Denique obedientiæ Babylonum Ezechielis prædicationi, & pœnitentiæ Tyriorum ob signa à Christo apud Iudæos facta, si apud illos fierent, interpretatio in meliorem illorum dispositionem supra ab aliis allegatam, & à nobis impugnatam certam. 4. n. 4. recidit.

CERTAMEN VI.

Sententiæ nostræ veritas Augustini testimoniis illis etiam, quæ magis aduersari videbantur, aperte illustratur.

1. PRimus ex Patribus producendus pro nostra sententia Augustinus merito fuerit: vt pateat, quam immerito à primis Recentium Dominicanorum contingentium conditionatorum secundum se scientiam negantium affirmanti nostræ sententiæ clamabatur aduersus. Vidimus hactenus aperta eius pro nobis testimonia ex cap. 14. de prædest. Sanctor. certam. 3. num. 7. ex cap. 9. de bono perseuer. & ex cap. 95. Enchiridij certam. 4. num. 2. plerasque multò in eandem eius sententiam videbimus, d. sequenti quæst. 1. & 2. ea tamen adducenda hic sunt, quibus nobis à Dominicanis illis putatur aduersus; à nostris verò nihil fauens: igitur 9. cap. de bono perseuer. conditionata illa merita, & demerita semipelagiana sic refutat:

Cui

Cur enim non dicatur ipsum Euangelium cum tanto labore, passionibusque sanctorum frustra esse prædicatum, vel adhuc etiam frustra prædicari, si iudicari poterant homines, etiam non audito Euangelio, secundum contumaciam, vel obedientiam, quam præsciuit Deus eos habituros fuisse, si audiuissent? Rursus ibi, & cap. 9. de prædest. Sanctorum ex alio suo testimonio hæc recitat: *Dixi, quod in his temporibus, & his locis, quibus Euangelium eius non est prædicatum, tales omnes in eius prædicatione futuros esse, præsciebat, quales multi in eius corporali præsentia fuerunt, qui in eum, nec suscitatis ab eo mortuis, credere voluerunt.* Hæc item: *Quid mirum, si tam infidelibus plenum orbem terrarum Christus prioribus sæculis nouerat, vt eis prædicari meritò nollet, quos nec verbis, nec miraculis suis credituros esse præsciebat.* Præscientia autem incredulitatis gentium præscientiæ Christi Euangelij prædicationi, & signis eorum, quibus ipse, prædicatio, & signa absolutè defuere, conditionata solum esse potuit, non absoluta. Item eius infidelitatis scientia motum Deum fatetur Augustinus, vt Christi præsentiam Euangelij prædicationem, & signa gentibus denegaret, à quorum absoluta positione absoluta eorum infidelitas, atque ipsis incredulitas essentialiter pendebat: ergo præscientia incredulitatis, quæ absolutam eorum omnium gentibus priscis denegationem prædicationis natura anteceſſit, absolutæ incredulitatis gentium non fuit: ne secundum esse absolutum ea infidelitas prior esset naturâ, ac seipsa posterior: fuit ergo scientia, quam his locis admittit, & asserit Augustinus in Deo infidelitatis solummodò conditionata, si gentibus illis Christi præsentia, Euangelij prædicatio, & signa tunc adessent: quare scientia conditionatorum secundum se, siue conditionata, quam adstruimus.

2. Locus autem, quem Augustinus vtroque illo cap. memorat, est ex libro suo, siue epistola. 42. de tempore christianæ religionis, contra Porphyrium, vt constat ex cap. illo 9. de prædest. sanctor. in eius libris, qu. 2. Cum enim perfidus apostata quæstiones sex, quas Paganorum vocat Augustinus, obiecisset. Secunda erat: malè componi necessitatem aduentus Christi, euangelicæ prædicationis, & religionis ad salutem consequendam, cum eorum per tot sæcula toti orbi, & per multo plura tot nationibus irrationabili subinde dilatione. Redarguit tamen difficultatem Augustinus: quia malè etiam componetur necessitas religionis gentilicæ Apollinis, &c. cum eius proinde irrationabili dilatione, & necessitas institutionum Pythagoræ ad piè, beateque viuendum à Porphyrio asserta, cum earum per tot etiam sæcula, quibus, necdum innotuere, irrationabili dilatione: communi igitur difficultati Christianis, & Paganis, sic pro his respondet: *Si tanta potestatis fuisset Pythagoras, vt vbi vellet, & quando vellet, sua dogmata prædicaret: si haberet etiam cum ea potestate summam rerum præscientiam: fore, vt nusquam, & nunquam appareret, nisi vbi, & quando sibi homines credituros esse prænosceret.* Cuius responsi, vtpotè apertissimi, acceptatione à Paganis suppositâ, ita simili difficultati pro Christianis respondet: *Quid respondebunt si (excepta illa altitudine, sapientiæ, & scientiæ Dei, vbi fortassis aliud diuinum consilium longè secretius latet sine præiudicio aliarum fortè causarum, quæ à prudentibus inuestigari queunt) hoc solum breuitatis causa in huius quæstionis inuestigatione dicamus? Tunc voluisse hominibus apparere Christum, & apud eos prædicari doctrinam suam, quando sciebat, & vbi sciebat esse, qui in eum fuerant crediturí.* Scientia autem tam crediturorum, quibus apparuit, & prædicari Euangelium voluit, quam incredulorum, quibus vtrumque noluit exhiberi, non absolutæ incredulitatis horum, neque credulitatis aliorum fuisse; sed conditionatam eis verbis ab Augustino assertam cuidens est: tum quia incredulitas absoluta essentialiter pendere debuit ex præsentia Christi, & prædicatione, quibus resistendum erat absolutis; cum tamen absolutè fuerint illis denegatæ: tum etiam: quia scientia tam credulitatis, quàm incredulitatis ab Augustino hic asserta præcessit decreto concedendi aliis suam præsentiam, & prædicationem absolutam, & aliis eam absolutè denegandi: cum tamen absoluta credulitas, vel incredulitas (ac subinde alterutrius absoluta scientia) alterutrius decretam, & absolutam existentiam necessario supponat, & sequatur.

3. Huic mihi apertissimo Augustini pro nostra sententia testimonio, nemo ex nostris fidit: retractatum vtroque cap. 9. de bono perseuer. & de prædest. sanctor. suspicantur ipsi, & aduersarij clamant adhibito S. Thomæ suffragio: & Annatus noster scientiæ ibi ab Augustino assertæ retractationem eis capitibus contineri ratus, eam non quidem conditionatam toties constanter, semper, & vbique ab Augustino scientiam assertam, sed absolutam fuisse contendit d. 3. contra Theologum cursus Carmelitani discalceati Salmanticensis; Ait enim: Augustinum non tam ex propria sententia, sed ex præsumpta Paganorum approbatione solutionis, quam difficultati communi pro eis dedit de scientia absoluta loquutum, & ad hominem quasi pro Christianis ex ea scientia absoluta respondisse: ita enim solummodo locutum fuisse, non quidem ex sententia propria verba illa, quibus eam doctrinam retractasse videtur cap. 9. de prædest. Sanctor. sub fin. satis produnt: *Cernitisne me sine præiudicio latentis concilij Dei, & aliarum causarum, hoc de præscientia Christi dicere voluisse, quod conuincendæ Paganorum infidelitati, qui hanc obiecerant quæstionem, sufficere videretur.* Cæterum, cum pro Paganis, quod pro eis dici aptissimè poterat, Christianis respondisset, & quod proinde ab illis libentissimè admittendum esset, posseturque admissum ad cogendos, vt simili responsione pro Christianis adhibenda quiescerent, supponat Annatus: Responsio autem quæstioni & difficultati communi pro Paganis de gentilium antiquiorum (quibus nec Christus, neque Euangelij prædicatio absolutè adfuerunt) de absoluta incredulitate, deque absoluta eius præscientia (adhuc ex hypothesi, quod eam præscientiam incredulitatis omnium anteactorum hominum Pythagoras haberet,) adeò vecors sit, & in terminis ferè ipsis repugnans, vt nuper ostendimus: quomodo ea aptissima, vt simili pro Christianis ad Paganorum silentium responderet ab acutissimo, & profundissimo Augustino iudicaretur? Quomodo insuper acceptandam illam responsionem à subtilissimo Philosopho Porphyrio crederet, & acceptatam supponeret? atque à simili adeò explorato falsæ doctrinæ & responsionis pro Christianis difficultati eidem audacter diceret: *Quid respondebunt?* Quasi nec vnde doctrina solutionis eius possit reiici, vel impugnari?

4. Nec satis est; locutum fuisse Augustinum de absoluta præscientia infidelitatis absolutæ, quæ incredulitas non esset, & repugnantia Euangelij prædicationi, & aduentui Christi absolutè suppositis. Etenim adhuc erat stolidior difficultatis solutio: non venisse Christum antiquioribus temporibus, nec tunc, cum venit, nationibus pluribus prædicari Euangelium voluisse: quia infideles absolutè erant; potius enim, quia tales erant absolutè futuri, &, si Christus eis aduenisset, vel peruenisset ad eos Euangelij prædicatio, futuri essent fideles, eis Christus, & Euangelij prædicatio videbatur merito concedenda, & immerito, vt Pagani arguebant, denegata. Ac demum Augustinus statim recitandus, responsionem hanc suam, locum in Tyriis, & Sidoniis, qui absolutè infideles erant, & tales absolutè præsciebantur, non habere fatetur: quare absoluta infidelitatis præscientia vsum minimè fuisse in ea responsione Augustinum constat aperte. Stet ergo Augustinum ibi, tam in responsione pro Paganis, quam pro Christianis de præscientia conditionata, siue credulitatis eorum, quibus prædicatio Euangelij concessa est, siue incredulitatis eorum, quibus fuit absolutè denegata sub conditione prædicationis Euangelij futurarum respondisse: sicuti ex hypothesi, quod Pythagoras præscientiam similem eorum, qui suis institutionibus crederent, & obedirent, & qui eis repugnarent, si eis exhiberentur, simili difficultati in Paganos à se retortæ pro ipsis anteacto responderat: vt inde difficultati simili à Paganis propositæ facilius satisfaceret.

5. Cæterum nusquam Augustinus vtroque illo cap. 9. eiusmodi responsionem, & scientiam propriissimam Dei de conditionatis contingentibus sub hypothesi sui aduentus euangelicæ prædicationis futuris, quam hic defendimus, retractauit. Nihil enim tale credi potest Augustinum fecisse de scientia toties à se constanter asserta. Secundò:

cundò : quia si eam ex eis locis retractasset : retractasset etiam ex innumeris aliis, quibus eam docuerat, quod neque eis capitibus, neque alibi præstitit. Tertio : quia neque verba illa recitata num. 4. ex fine capitis 9. de prædest. sanctor. quibus, vel in primis, retractatio putabatur contineri, quidquam retractationi simile sonant. Sed solum ea solutione sua aliis, siue ex occulto Dei consilio, siue aliunde docte adinueniendis solutionibus aditum occludere minime voluisse ; sed ea tunc fuisse visum, quæ quæstioni, & difficultati tunc à Paganis obiectæ, diluendæ sufficeret, quo & solidam veritatem doctrina, & sufficientiam confirmat denuo potius, quam eneruat : imo vero supina ignorantia eorum videtur, qui scientia media non visum in ea responsione Augustinum, vel ea visum nihilominus recitatis verbis retractasse arbitrantur : cum illis hæc immediate subnectens denuo eam scientiam iterato verissimam asserat, & vti apertissimam sola eius simplici propositione confirmet : *Quid enim*, inquit, verius, *quam præscisse Christum, qui & quando, & quibus in locis in eum fuerant credituri* : nempe sub conditione, quod ipsis prædicaretur ; vt sic eis prædicationem absolutam disponeret, ex illa sua scientia, quæ, & absolutam prædicationis absolutæ dispositionem, item ex illa ortam in Christum fidem, atque de hac absolutam etiam Dei scientiam antecedit.

6. Haud obscurius ex c. 9. de bono perseu. Et scientiæ conditionatæ in ea responsione visus, & eius ab Augustino approbatio constat : etenim ita ipse contra suam illam responsionem obiicit circa eius cap. medium : *Si quaratur à nobis : cur apud eos tanta miracula facta sint, qui videntes ea non fuerant credituri, & apud eos facta non sint, qui crederent, si viderent : quid respondebimus ? numquid dicturi sumus, quod in libro illo dixi, vbi sex quibusdam quæstionibus Paganorum (sine præiudicio tamen aliarum causarum, quas prudentes possunt inuestigare) respondi ?* Recitataque ex parte responsione aptari propositæ nunc à se quæstioni, & difficultati his fatetur. *Hæc certe de Tyro, & Sidone non possumus dicere & in eis cognoscimus ad eas causas prædestinationis hæc diuina iudicia pertinere, sine quarum latentium causarum præiudicio, tunc ita respondere me dixi.* Quibus, dum docet rationem illam responsionis ad quæstionem Paganorum ad nouam hanc suam extendi non posse, duo hæc aperte demonstrat. Quod scientia credulitatis, & incredulitatis, ex qua tunc respondit, earum sub conditione solummodo futurarum, non autem futurarum absolute fuerit, ac proinde proprie, & mere conditionata, non absoluta, sicuti, & scientia, ex qua difficultatem hanc proponit conditionata solum, non autem absoluta est. Secundo, dum in vtroque casu eam scientiam in Deo esse supponit, non retractat quidem) sed eam in Deo esse confirmat. Quod secundum ex ipsa responsionis, seu rationis eius limitatione, vt ad præsentem hanc suam quæstionem extendi nequeat. Iterum confirmat : quia negatam absolute prædicationem, & signa ait, etiam si sub illis futura præsciretur eorum fides, quæ nec absolute fuit, nec præsciri absolute potuit. Confirmat iterum exemplo Tyriorum, in quibus fides quidem conditionata, & pœnitentia ad signa, & miracula Christi, si eis exhiberentur, præscitæ à Deo fuere ; cum tamen, neque signa absolute exhibita sint, neque illis absolute posita fides. Longeque inferius rationi limitationis eius insistens in Tyriis obstirmatius adhuc fidei, & pœnitentiæ conditionatarum, si signa denegata fuissent ipsis concessa, futuritionem, & proprie conditionatam de illis scientiam tradit illis verbis : *Sed numquid possumus dicere etiam Tyrios, & Sidonios, talibus apud se virtutibus factis credere noluisse, aut credituros non fuisse, si fierent : cum ipse Dominus attestetur.* Quæ cum à Deo pro conditionata scientia sint vulgaria, & trita, miror aliquibus in mentem venire potuisse eam scientiam illo eodem capite vbi hæc legunt, fuisse retractatam.

7. Sunt tamen c. 9. de prædest. sanctor. sub finem verba, quæ, quasi paraphrastice, responsionem suam ad Paganorum quæstionem continent, & scientiæ conditionatæ in responsione ad Paganos assertæ, & tamen decreto absoluto ex parte actus, & conditionato ex parte obiecti non immixæ retractationem Augustini Dominicanis recentibus, nescio quo pulsu sonant ; Annato vero nostro sonant scientiæ solummodo absolutæ Dei in ea responsione Augustini visum. Sunt autem verba hæc : *Posset etiam sic dici : tunc voluisse hominibus apparere Christum, & apud eos prædicari doctrinam suam : quando sciebat, & vbi sciebat esse qui electi fuerant in ipso ante mundi constitutionem.* Huius electionis nomine decretum suum subiective absolutum, & obiective conditionatum quasi ex Augustino audiunt aduersarij ; cum tamen electio ante mundi constitutionem absolutum omnino etiam ex parte obiecti decretum deuoluat, siue prædestinationem absolutam : indeque Iudæos absolute incredulos, sub aliqua tamen hypothesi, quæ non adfuit, credituros, & Christianos ideo electos ante mundi constitutionem, nonnisi stultissime dicendos ait August. c. 16. de prædest. sanctor. & c. 14. de bono perseu. Vbi prædestinationem (quam electionem ante mundi constitutionem alias etiam appellat) definit, ab ea excluso Tyrios, & Sidonios ait ; etsi tam hi, quam illi pœnitentiam acturi essent conditionate. Vnde constat contra Dominicanos primo : recitato loco, nihil prorsus subiective absolutis, & obiective conditionatis decretis per voces electionis ante mundi constitutionem contineri. Nec satis est, Augustinum aliquando lib. de prædestinatione Dei, qui post librum de bono perseu. extat, prædestinationem pro quouis Dei decreto etiam conditionato ex parte obiecti accepisse. Primo enim liber hic, vt Augustino indignus in indiculum certo non Augustinianorum operum reiectus à Louaniensibus in sua operum Augustini impressione fuit, quorum, & suo iudicio Pseudo-Augustiniani à nostro Eminentissimo Bellarmino damnatur : quod cum Ioanes à S. Thoma fateatur pag. 368. cum eo testimonio adeo instanter pro suis decretis ibidem vtitur, quam parum subsidij in Augustino sua illa decreta habeant, satis demonstrat. Secundo : etsi is liber Augustini esset, eiusque pro his Dominicanis decretis allegata sententia : cum alibi semper prædestinationem, & electionem ante mundi constitutionem Augustinus pro omnino absolutis decretis vsurpet : vndenam recitatis verbis pro decreto suo absoluto ex parte actus, & conditionato ex parte obiecti electionem ante mundi constitutionem vsurpatam ab Augustino probabunt ? siquidem communiori apud ipsum earum vocum acceptioni standum merito erit ; non autem minus apud ipsum frequenti, imo semel tantum apud eum repertæ : ad sonantius, quam Thomistæ, Annatus noster eis verbis deceptus est cum enim præscientia illa responsionis ad Paganos citatis verbis fuisse illorum, qui electi ante mundi constitutionem fuerant, siue absolute prorsus prædestinati, Augustinus videatur asserere, absolutam fuisse præscientiam docere videtur, non conditionatam : sola quippe absoluta operum præscientia prædestinationem, etiam prædestinatos absolutè operaturos supponit, & sequitur ; conditionata vero operum præscientia prædestinationem operaturorum minime sequitur, sed solummodo antecedit.

8. Verum recitata verba responsi ad quæstionem Paganorum periphrasis, seu explicatio non sunt ; sed nouum aliud responsum ad eandem continent quæstionem, fatente demum Annato num. 62. versus : *Atque hinc etiam intelliges*, id autem contextu capitis clarescet, Conscius siquidem de abusu eius responsionis suæ à Semipelagianis pro errore meritorum conditionatorum è propriis prædestinatorum viribus ad prædestinationem obtinendam vsurpate respondet, se absque *latentis consilij Dei & aliarum causarum* tunc, quod satis erat, respondisse : additque : *Sed vtrum prædicato sibi Christo, à seipsis habituri essent fidem ? An Deo donante sumpturi ? Id est, vtrum eos tantum præscierit.* Ex propriis operantes, an prædestinauerit Deus ? (de quo cum Semipelagianis alia iam quæstio) *quærere, ac disputare tunc necessarium non putaui* : & quamuis de præscientia, & prædestinatione absolutis sit, alterius responsionis ad aliam Paganorum quæstionem, veritatem, & scientiam conditionatam, cui inniterebatur, non euacuat : tum quia non fore donum Dei fidem absolutam eorum, quibus ex meritis propriis, & naturæ virtute habitis, siue conditionate, siue absolute præuisis constans vbique sententia Augustini contra Pelagianos, & eorum reliquas Semipelagianos est

scientis: *Iam gratiam non fore gratiam*: tum quia ab statu absoluto ad conditionatum ineuitabilis consequentia sit proposita de operibus in statu absoluto quæstione, an viribus naturæ, an ex Dei dono debeant esse absolutè futura? atque statuto Dei dono, & gratiâ, seu prædestinatione, non autem naturæ viribus esse absolutè posse: nec posse in statu conditionato absque Dei gratiâ, & prædicatione conditionata esse diffinitum implicite, virtualiter, & æquivalenter est. Vnde id seorsim de conditionatis operibus, ex quorum præscientia Paganis respondit, quæstionem hanc: An sub hypothesi etiam gratiæ Dei, nec solum sub hypothesi solius externæ prædicationis & naturalium virium essent conditionata futura etiam contra Semipelagianos? Vlterius in terminis proponere, ac diffinire opus Augustinos non fuit. Vnde, vt huic nouæ quæstioni, & errori occurreret, addit statim verba, quæ præfatos Doctores decepérunt: *Proinde quod dixi: tunc voluisse hominibus apparere*, &c. *posset etiam sic dici*: Non quidem idem ipsum sensu, & sententiâ inuariata; sed plane additis quæ contra Semipelagianum errorem; & ad denuo subortam cum ipsis controuersiam necessaria erant, poterantque ex statu operum absoluto, de quo hic contra Pelagianum errorem agit, ad conditionatum de quo in responsione ad quæstionem Paganorum egerat facile, ab quoque traduci, vt immediatè adiungit Augustinus: *Sed quoniam, si ita diceretur, lectorem faceremus intentum ad ea requirenda, quæ nunc ex admonitione Pelagianorum necesse est copiosius, & laboriosius disputari, visum mihi est, quod tunc satis erat breuiter esse dicendum, excepta, vt dixi, altitudine sapientiæ Dei*, &c. quæ in negotio absolutæ gratiæ, & prædestinationis diuinæ, (de qua cum Pelagio, eiusque reliquiis intercedunt. Ex quibus liquet oppositio loco ad controuersiam nonam prædestinatione, & electione vsum qua conditionatam sequitur, ex qua ad quæstionem Paganorum respodit Augustinus, nusquamque eo loco retractauit; sed supposuit, & virtualiter ex gratia etiam Dei eum etiam statum sortiri bona opera conditionata docuit; totiesque illis ipsis capitibus, quibus eam retractasse putatur, clarius, fortiusque confirmauit, & asseruit.

CERTAMEN VII.

Ex aliis Patribus eadem sententia monstratur.

1. PLus æquo certamen creseeret, si omnia, quæ ex Patribus selecta eruditione congessit Didacus Ruiz de Montoya d. 65. & 66. recitaremus: maximè, cum eorum plura de mediis conditionatæ cognitionis postea sint opportunius recitanda. Dedimus Prosperum præcipuum post Augustinum diuinæ de contingentibus conditionatè futuris secundum se sumptis scientiæ patronum cert. 4. num. 3. dabimus nunc Patres alios eidem in materiis diuersis contra omniscientiam Dei difficultati respondentes, & ad purum scientiam contingentium conditionatorum secundum se suis responsis confirmantes. Ita illam profuit Cyril. Alex. 9. in Ioan. cap. 10. *Si omnia scire Christus creditur, cur Iudam, qui futurus proditor erat, elegit? Cur Saulem elegisti, quem sciebas gratiam tuam abiecturum? Cur primum hominem de terra formasti, quem sciebas mandatum tuum non seruaturum? Cur Angelorum naturam creasti, cum, vt Deus, præuideres futuram omnium rebellionem?* Atque in vno, vel altero vel electis à Deo ex præscientia euentus, quæ ipsum posset retrahere, ad munus aliquod, vel creatis; eandem Patres alij quæstionem proponunt: in qua planè futuri euentus sub creationis, electionisve ipsarum præscium Deum fatentur, vt ter quaterque fatus proximè est Cyrillus: ac subinde contingentium conditionatorum secundum se sumptorum præscium Deum aperte fatentur. Secundò: cum illorum euentuum præscientia Deo asseratur quâ posset, vel peccaturos non creare, vel electione, aut donis suis abusuros non eligere, suaue gratiâ non donare scientia absolutè futuri ab illis abusus creationis, electionis, & gratiæ esse non potuit: quia absolutè futurus eorum abusus illa omnia absolutè existentia, atque absolutè à Deo facta, & donata supponit: quare ad ea, vel non facienda, vel non donanda abusus eorum absoluti præscientia absoluta nullam Deo relinqueret electionem, & potestatem: sicuti neque quæstioni locum. Sed nec fuit scientia simplicis intelligentiæ, seu possibilitatis puræ abusus eorum donorum: Tum, quia, & futurus à Patribus dicitur, quæ vox in solum possibilia non cadit: Tum, quia, & reliquis à Iuda Apostolis, & Angelis bonis (de quibus nec quæstio est, neque esse potest, creationis: electionis, & gratiæ) abusus possibilis fuit, talisque à Deo præscitus, & antequam eis donarentur, & postquam eis fuerunt donati: siquidem ita illis vsi bene sunt, vt abuti tunc etiam absolutè possent: ergo præscientia Dei de futuro præfatorum abusu creationis, electionis, & gratiæ ad eam quæstionem à Patribus suppositа, & asserta abusus contingentis conditionatè solummodo futuri aperte fuit.

2. Sed hoc ipsum solutiones quæstioni huic à Patribus datæ apertius ostendunt. Cyrilli solutio ibidem sic habet: *Ex istis, cæterisque huiusmodi illud porro sequitur, vt præcognitionis causa, nihil omnino creare debuerit, aut insensatam naturam solummodo producere*: quâ absurda illatione, non solum probat præscientiam conditionatam abusus illorum, si crearentur, aut electione, & gratia sua donarentur præhabita ab eorum creatione, electione, donorumque collatione absistere Deum non debere: verum & rationalium omnium, quos condidit, condereve absolutè potest, similem conditionatorum euentuum sub conditione futurorum scientiam Deo adesse. Consone in eandem sententiam scribit 1. in Genes. col. 3. *Quod homo corruptioni subiaceretur* (vtique si crearetur, futuræ) *Creator omnium minimè ignorauit: imo verò id certo sciebat, cum creare decreuit.* Tertulli. 2. aduersus Marcion. eidem in Iudæ, & Saulis electionibus difficultati respondet: *Deus præsentia iudicat*, id est absoluta, *non futura* (conditionate) *nec condemnat ex præscientia quem nouerit talem fore, qui sibi displiceat* (si eligatur;) *sed tantæ bonitatis est & ineffabilis clementiæ, vt eligat eum, quem interim bonum cernit, & scit malum futurum* (si eligatur) *dans ei potestatem conuersionis.* Anselm. eidem difficultati in malis Angelis ita satisfacit acutè: *Propter ornatum sui operis: vt enim pictor nigrum colorem substernit, vt albus, vel rubeus pretiosior sit: sic in collatione malorum iusti clariores fiunt.* Augustinus eidem difficultati contra dæmonum, & hominum à Deo creationem oppositæ sic respondet 2. de Genesi contra Manich. t. 28. præscium de eorum lapsu, si crearentur, creasse nihilominus eos Deum: *quia de peccato, nulla bona opera facere poterat.* & 11. de ciuit. cap. 17. post med. *Quoniam Deus, cum diabolum condoret, futuræ malignitatis eius non erat vtique ignarus: & præuidebat, quæ bona de malo eius esset ipse facturus.* cap. 18. init. *Neque enim Deus vllum non dico Angelorum, sed vel hominum creauit, quem malum futurum esse præscisset, nisi pariter nosset, quibus eum bonorum vsibus commodaret.* Nyssenus Orat. Cathec. cap. 8. præscientiam lapsus Adami, si condoretur longè à med. his fatetur: *Quod enim à bono homo esset auertendus, non ignorauit, qui omnia suo dominatu continet, sua præuidendi virtute aquè intuens id, quod deinceps* (post decreta sua) *futurum, atque id, quod præteritum.* Et tamen merito hominem ita præuisum auertendum, si condoretur fuisse creatum sic probat: *Quid ergo erat melius? An nostram naturam non omnino ad ortum deducere, quoniam videbat futurum, vt à bono aberraret? An cum aberrasset, & morbo laborasset reuocare ad gratiam, quam habuit ab initio?* Atque hoc extremum melius fuisse concludit.

3. Damascenus aduersus Manich. circa med. & Chrysost. hom. de anathemate communi vtique sententia eadem quæstioni respondet: *Mortuus est pro inimicis, pro Tyrannis, pro maleficis, pro eversoribus, pro crucifigentibus, atque pro his ipsis, quos tales fore ante constitutionem mundi sciebat: eosque præscius formauit vincente præscientiam bonitate.* Vtique conditionata scientia abusus suorum beneficiorum ab illis conditionate futuri, si crearentur: nam præscientia illius abusus futuri post absolutam illorum creationem ab ea Deum retardare non poterat, quam factam supponebat: quare nec cum illa certare Dei bonitas, vt vinceret. Idem Chrysost. hom. de Adam, & Eua,

col.2. *Confitetur vniuersa lingua, Deum præsagum esse futurorum; antequam* (naturæ prioritate) *essent vniuersa, præscivit præuaricaturum primum Angelum, & primum hominem*, scilicet conditionata scientia futuri hominis casus,& casus Angeli,ex cuius creatione ab infidelibus impugnari illam posse ait : quia qui præsciret, nec præceptum videtur homini impositurus, neque Angelum creaturis : cum, & illius impositione, & huius creatione ex ea scientia merito abstineret : solum autem abstinere eis poterat ex conditionata futura sub conditione casus, non ex absolutè futuri absoluta præscientiâ : quæ & creationem Angeli, & hominis absolutam, & absolutam præcepti impositionem necessariò supponit : & in Angeli creatione respondet:*Omni ratione sciuit Deus futurum irreparabilem casum eius, sicut sciuit quanta bona facturus esset de malo eius* : atque in bonis ex malo subortis numerat : *vt boni eorum comparatione fierent clariores* : Sicuti & Anselmus recitatus n.2. In præcepti vero impositione Adamo inferius respondet : *Deus noster faciens hominem dedit præceptum in creatura, id est, in arbore : eligens, vt per transgressionem in creaturam peccaret, quam sine mandato in creatorem offenderet, in Deum ipsum superbiendo* : vt de Angelis dixerat nuper.

4 Theodoretus, quæst.36. in Genes. *Deus, quæ nondum facta sunt, perinde nouit, ac si facta iam essent: quæpropter præuidens, & præscius ipsum Adamum mortalem futurum ob violatum mandatum, talem naturam eius iam ante composuit.* Ne verò quis hæc, & similia Patrum testimonia de scientia coniecturali, aut probabilitati solum conditionatæ futuritionis euentus distortè interpretetur, aduertat præscientiam à Patribus conditionatis euentibus contingentibus assertam visionis, & intuitionis eorum nominibus sæpè in suis testimoniis appellari; quæ sanè voces in coniecturalem solum de illis, siue de illorum probabilitate pura minimè cadunt. Secundò : ratione omniscientiæ suæ ea omnia scire,atque non secus, ac si iam facta, & præsentia essent, non est solum coniecturaliter, & euentus probabilitatem scire. Audiendus Olympiodorus, & Polychronius in Catena Græcor. Patrum, nostri Comitoli in Iob ad capitis 1. verba : *Ecce vniuersa, quæ habet, in manu tua sunt:* ita loquentes *cum futuri ignarus sit diabolus : neque in hominum corda insinuare se penitus possit, frustra sibi eladem iusti pollicetur* : & tamen tentationum pondus ad inclinandas nostras voluntates in ruinam; maximè cum adeo sunt ærumnæ, & calamitates ingentes : quare casurum à iustitia, & patria Iobum & coniectabatur, & ita probabile diabolus merito iudicabat, vt de illo triumphum sibi polliceretur : frustra tamen aiunt hi Patres: *Verum Deus* (Pergunt) *qui multo ante prospicit, cum de iusti victoria minimè dubitaret* (dat autem coniecturalis, & solius probabilitatis de euentu scientia dubio locum) *vt pro sua libidine in virum frugi impetum faciat, diabolo largitur.*

5. Respondet Ledesma, mutuatis à Curiel verbis, controu. illa 7. præscientiam à Patribus assertam eorum euentuum creatione, & electione &c. esse priorem iuxta eorum verba; decreto vero creandi, eligendi, &c. posteriorem : ac subinde absolutam, non conditionatam. Arguebatur enim ab ethnicis, vel Deum tollendum, si eorum euentuum futurorum scientia tolleretur : cum autem conditionata tunc, nec nota esset, nec nominata, de absoluta planè loquebantur : vel ab eis futuris rationem malitiæ : quia cum à Dei præscientia necessario homines agerent, ne eius infallibilitas operum omissione cassaretur, si liberè adhuc, ac non necessariò agerent, tota operum malitia refunderetur in præscium Deum. Contra primo : quia, si præscientia illa absoluta, & absoluto decreto creandi, & eligendi erat cum eo absolutè posito (vtpote cum negatione absolutæ creationis, & electionis pugnante) creatio, & electio non apponi absolutè nequiret : ne à Bardis quidem, nedum à Philosophis, & acutissimo Porphyrio proponi difficultas non posset : neque ea notissima ratione adstante, quæ locum quæstioni præcludebat; alias Patres ei quæstioni incassum occurrerent. Secundò : cum à Deo non aliter creatio apponi, nisi per decretum suum de illa possit :rogare : cur creauerit?idem est arrogare : cur creare decreuerit,cum præscierit? Cum autem ex præscientia absoluta, & supponente decretum non potuerit non decreuisse, seipsa quæstio euanescerer. Tertiò : quia quæstio non in eo stabat, quod præscientiæ infallibilitas cum nostra libertate componeretur : ac proinde, vel Deo imputandum esset peccatum, vel Deus defectu infallibilitatis, & veritatis suæ præscientiæ, sibi identificatæ esset tollendus; sed quomodo, euentus malè præscientia, si homo crearetur, v.g. cum adhuc posset non creari à Deo, cum huius bonitate ipsum creare compati posset : quare de scientia conditionata conditionate futuri euentus, non de absoluta absolutè futuri, cum qua non poterat non decernere, siue non decreuisse, erat quæstio, vel in Deo non dari, vel Deum ita præscium, nihilominus hominem, vel Angelum absolutè creantem bonum non esse : quare, licet scientiæ conditionatæ, seu mediæ nomina tunc, nec Philosophi, nec Patres nossent: quia eius nomenclaturæ destinatus à Deo parochus Molina noster, necdum aduenerat, rem tamen ipsam Philosophi, & Patres ita nouerant, vt eius definitionem dederint, dum præscium Deum futuri lapsus hominis, & Angeli, antequam eos creare decerneret (quod ipsum est si crearentur) in quæstione, & responsionibus supponunt, & probant : quia omniscius, seu omnium cognoscibilium, & veritatum, (in quibus non minus, quam absolutè futura contingentia, conditionatè futura continentur) cognitor est. Demum argumenta contra libertatem nostrorum operum ex præscientia illorum absoluta, si naturæ etiam præcedat ipsa, atque item ex absoluto prædeterminatiuo decreto, quæ Dominicani admittunt, adeò sunt efficacia, & expendenda contra ipsos, d. sequenti, vt eorum solutionem non omitterent, si ea difficultas in his quæstionibus ab ethnicis tangeretur : sicuti nec omissa ab eis solutio fuit, quoties ab ethnicis, vel hæreticis fuit attacta,vt sequenti d. patebit.

6. Denique S.Thom. vbique pro diuina præscientia futurorum contingentium conditionatorum secundum se constans vbique, & apertus stetit 1. par.qu.92. art.1.proposita difficultate : cur Deus præsciens Euam,si crearetur, fore Adamo occasionem ruinæ, eam creauerit ? Respondet,præscientiam illam vti certam supponens : *Creandam fuisse mulierem : quia non debuit tolli, vt vitaretur particulare malum.* Et Commentar. in Matth.Habet: *Quidam dixerunt, quod non saluabuntur nisi, quos præsciuit Deus,quia si prædicaretur eis,conuerterentur* : quod solum ab opposito intellectum respicit, vt supra Augustinus eodem Tyriorum exemplo, qui, etsi fuerint præscitti conuertendi,si eis prædicaretur, male tamen in iudicio habebunt, qu.24. de veritate art.14. corp.ait : *Omnes autem interiores motus à diuina prouidentia moderantur, secundum quod ipse iudicat, aliquem esse excitandum ad bonum his, vel illis actionibus.* Iudicium autem illud, quod præcedit decretum conferendi vocationem, quâ iudicauit, eum effectu excitandum, non absolutè excitationis, quæ decretum,& vocationem absolutam supponit,sed excitationis conditionatæ, seu futuræ, si ea vocatione vocetur, planè est, & asseritur à S.Thom. q.6. de verit.art.3. certitudinem causæ, quam habet per ipsum prædestinatio cum salute prædestinati ita componit : *Licet omnia singularia speciei sint corruptibilia in particulari, tota autem species,quia alteri indiuiduo alius perenniter succedit diuina prouidētia gubernante,corruptibilis non est:ita in eo quem Deus prædestinat, & adminicula præparat,quod vel nō cadat,vel si cadat,quod resurgat.Si igitur consideremus salutem prædestinati respectu causæ proximæ,scilicet liberi arbitrij habet contingentiam; respectu autem causæ primæ prædestinantis habet certitudinem* : quia nimirum nouit cui auxilio, si detur, cooperaturus sit prædestinatus salutem,in quo præscientiâ de conditionato futurorum contingenti sub eius auxilij, ac non alterius conditione asseritur. Id de copia auxiliorum contra efficaciam auxilio intrinsecam efficacissimum testimonium est, de quo alibi.

***

CERTAMEN VIII.

Eiusdem sententiæ nostræ firmæ à ratione probationes.

1. RAtio prima è contingentium futurorum sub conditione à Deo reuelarionibus factis desumitur. Si enim ea determinate & certo non nosset, non solum ea, quæ nesciret temeritatis vitio, & mendacij periculo diceret, sed ea etiam, quæ coniecturaliter tantum, seu quorum solam probabilitatem cognosceret, non autem omninò certo præsciret, iudicio ipsius de reuelatis determinate falsum subesse posset: sicut, & cuiuis coniecturali, & probabili iudicio. Vnde non solum fidei nostræ firmitas labaret, sed temeritatis etiam, & medacij periculo loqueretur, cum aliter, ac asserebat, res se habere possent. Secunda ratio: Deus potest nostrarum omnium opinionum lites dirimere, atque de eis, vtra earum determinate vera sit iudicare, & irrefragabilem ferre sententiam: ergo certissimè scit, quid determinatè verum sit ex eis omnibus, quæ probabiliter discurrentes asserimus, vel negamus. Patet Consequentia: Cum enim iudicij veritas in eo sit, vt ita in seipsis obiecta sint, sicut esse iudicantur; nequit de opinione quauis, vtrum determinatè vera sit, vel falsa iudicium certum haberi, certaque ferri sententia, nisi à certo cognoscente, & iudicante, ita se determinate habere, vel non habere obiectum, sicut ab opinante determinatè putatur, se habere, vel non habere. Tum sic: ast de contingentibus conditionatè futuris homines frequentissimè iudicamus determinate fore, vel non fore: ergo vera eorum opinio de conditionatis illis vera sit, Deus certò, & infallibiliter cognoscit: ac proinde, & certò cognoscit determinatè contingentia conditionatè futura, vel non futura. Subsumptum tam in practicis, quàm in puré speculatiuis patet experientiâ quocidiana: quotidie probabiliter coniectamur modestum, ac virtutis studiosum iuuenem, si cum graui, pioque aliquo Religioso habeat necessitudinem religionem ingressurum; alieni alias notum appetitorem si in arcam diuitis apertam incidat futurorum: puerum huius, vel illius indolis datorum studiis operam vel non datorum: in speculatiuis exemplum esto celebris inter Thomistas omnes Dominicanæ, & Iesuiticæ nostræ scholæ cum schola Doctoris subtilis controuersia illa: *An Adamo non peccante, Christus venisset?* In qua venturum schola vtraque Thomistica determinatè opinatiuè negat; Scotica, opinatiuè etiam, venturum determinatè affirmat: ac subinde alterutra de contingentibus, etiam decretis diuinis, conditionate futuris determinate opinatur.

2. Tertia ratio: quia circa omnia nostra dubia de contingentibus conditionate futuris ritè, rectèque possumus Deum consulere: sicut Dauid, & alij in lege veteri consuluerunt, pieque quotidie à Christianis Deus de eis consulitur, & rogatur: vt si matrimonium, de quo agitur, vel in religionem, ad quam inclinamur, ingressus ruinæ occasio nobis est futura: vel matrimonium, vel religionis ingressum à nobis auertat: quod si quis de his Deum minimè consulendum, orandumque diceret, malè ipsius fides audiret, maleque ipse à fidei quæsitoribus acciperetur: maiori siquidem pietate, & vtilitate de contingentibus conditionatè futuris, quam de futuris absolutè Deus consulitur, & oratur. Horum enim sciendorum cupido, vana plerumque curiositas esse potest: ac verò conditionatorum contingentium cognitio de nostris actionibus deliberationi maturæ, quam maximè semper inseruiet: atque adeò prudentes, sapientesque omnes omni arte quid futurum sit, si hoc, vel illud eligant, aut aggrediantur, indagare videmus, priusquam opus aggrediantur. Et tandem cum similes eiusmodi conditionatis contingentibus consultationes, & orationes ad Deum à Sanctissimis Patriarchis, & Prophetis in lege veteri sint habitæ, eorumque votis Deus annuerit, ac quid determinate futurum sit, responderit, eas imprudentiæ, vanitatis, & superstitionis incusare temerarium & erroneum esse: Atqui si Deus certo, quid determinate sub eis conditionibus futurum conditionate erat, nesciret, imprudenter, vane, & superstitiosè consuleretur, oraretur que à nobis: ergo Deus certo scit, quid determinate sub eis conditionibus futurum subsumptum probatur: quia de euentu determinate sub eis conditionibus contingenter futuro Deus consulitur, & oratur à nobis de vtroque dubitantibus, verum ex eis futurum sub eis conditionibus sit: cum dubij de eo sumus, nec de alterius determinate futuritione securi: ac consulere eum, qui futurum ex vtroque determinate certo nesciat, vt securi de eo reddamur euentu, imprudens, vanum, & superstitiosum est: ergo Deus certo scit, quid determinate sub eis conditionibus sit conditionate futurum. Confirmatur ex omnium, non fidelium modo, sed ethnicorum statu, atque insito, & naturæ congenito iudicio. Omnis quippe, etiam idololatrarum, natio, quibus, falsò etiam diuinitatem deferebat, Deos de euentibus contingentibus conditionatis consulere, antequam bellum, aut grande aliquid aggrederentur, consuerit: vt si bonum ipsis determinate fore respondere nt, executioni mandarent: sin secus abstinerent, nulloque alio magis damones suam apud idololatras diuinitatem ambiebant, atque venditabant, quam de alterius determinatæ partis, simulata diuinatione.

3. Quarta ratio à priori: quia (vndecumque ea consistat contingentis futuritio, quod nunc minime disputamus) futurum contingens conditionatum sufficientem habet veritatem obiectiuam, siue cognoscibilitatem ad terminandam veram de ipso cognitionem (esto: non habeat ad determinandam quod valde diuersum, & d. sequenti examinandum esse, quæstionis præfatione monuimus) ergo à Deo cognoscitur conditionate, & determinate in se fore potius, quam non fore: ergo cognoscitur certo, & infallibiliter fore determinate: siquidem cognitio non certa, neque infallibilis veritatis, siue obiecti cuiusque Deo indigna est, & impossibilis. Prima consequentia est legitima: quia, cum Deus omniscius ex fide, & naturali ratione certissime sit, eius scientia ad omnem veritatem obiectiuam, siue ad omne vere cognoscibile necessario extenditur. Antecedens primum solummodo restat probandum. Id autem probatur facile. Primò: quia, si futurum contingens conditionatum determinate verum ex parte obiecti non est, nullamque habet ex parte sui cognoscibilitatem, siue capacitatem terminandi veram de ipso cognitionem, stulte homines prudentes, & inaniter siue ad statum sibi, vel suis eligendum, siue ad contractus ineundos, siue ad mittendos liberos studij gratia in academias, ad militiamve, aut officio applicandos prius ex eorum genio, & aliis rerum circunstantiis quid, si aliquid ex eis faciant, euenturum sit discurrunt, & coniectantur: prudentiores, peritioresque de eis conditionatis euentibus consulunt, iudicium explorant, & expectant: eoque inanius, & stolidius, quo sapientiores, & prudentiores sunt, se homines gerunt. Hi quippe studio maiori, atque impensiori cura per se, & per alios eiusmodi conditionatos euentus inuestigare, præsagire, ac perscrutari conantur, quam iudiores: quibus longè melius scire deberent, irrito se ea indagare, quæ, quia nec veritatem obiectiuam in se, neque cognoscibilitatem, seu capacitatem habent, vt verè cognoscantur, dum ea cognoscere conantur, conantur in impossibile.

4. Probatur secundo antecedens: quia hominum iudicia circa eiusmodi euentus contingentes conditionatos positiuos, vel negatiuos è personarum geniis, studiis, inclinationibus, & aliis circunstantiis perpensis, ac penetratis deducta reuera omnium sententia probabilia sunt: ergo contingentes illi euentus conditionati, siue positiui, siue negatiui, obiectiuam veritatem, & cognoscibilitatem, & aptitudinem, vt verè cognoscantur, ac veram terminet cognitionem omnium hominum iudicio, & sententia habent Probatur consequentia: quia iudicium de eo, quod, nec obiectiue est verum in se, nec secundum se vere vsquam cognoscibile seu veri iudicij terminatiuum essentia sua falsum est: iudicium autem essentia sua falsum essentia etiam sua est improbabile: quod autem iudicium de eiusmodi conditionatis contingentibus, si obiectiuam veritatem non habeant essentia sua falsum sit, facile probatur: quia iudicium de illis cum suo obiecto confoi mari nusquam potest, quod est essentia sua falsum iudicium esse

alioqui, si conformari cum illo posset, & illud veritatem obiectiuam, & cognoscibilitatem, seu aptitudinem, & capacitatem haberet terminandi secundum se iudicium verum: quod solum de eo obiecto conditionato contingenti antecedens, quod probamus, aiebat. Confirmatur contra Dominicanos hos vrgentissimè argumentum hoc. Ipsi enim Deo horum conditionatorum contingentium scientiam coniecturalem probabilem, & moraliter certam, & infallibilem satis absurde concedunt: quia, quanquam physicè, ac metaphysicè certa, & infallibilis eorum scientia non est, absolutè, & simpliciter fallibilis, & incerta est, sed ea indignitate scientiæ huius coniecturalis probabilis, & moraliter etiam certæ, & infallibilis omissa: ex eius tamen admissione veritas obiectiua conditionati contingentis, eiusque vera cognoscibilitas, & aptitudo terminandi iudicium verum vrgentius argumento proximè facto conuincitur, ea siquidem obiectiua veritate à contingenti conditionato sublata, iudicium de eo omne essentia sua falsum est, & probabilitati proinde omni nedum morali sui certitudine & infallibilitati repugnans.

5. Tertiò idem antecedens ostenditur: quia ex hac propositione: *Petrus cum hac vocatione* (& reliquis, quæ ad absolutum consensum præcedere absolutè volueris, de quibus nulla nunc quæstio) *absolutè consentit*, infertur necessariò, & inexitabiliter hæc propositio prima: ergo, *si hac vocatione* (& reliquis, quæ volueris) *Petrus vocetur consentiet*: ergo, si illa absoluta propositio prima vera, vt potest, de facto sit, secunda item hæc vera erit. Patet extrema hæc consequentia: nam ex vero non, nisi verum, inferri legitimâ consequentiâ potest: atqui propositio secunda per bonam illam consequentiam deducta conditionalis propositio est de obiecto conditionato contingenti: ergo propositio de obiecto contingenti conditionato est, esseve potest vera: ergo contingens conditionatum est vero iudicio cognoscibile, atque terminatiuum veræ cognitionis, ac subinde veritatem obiectiuam in se habet. Duæ consequentiæ postremæ inexitabiles etiam sunt: quare ex toto hoc argumento solum antecedens primum demonstrandum restat in hunc modum: quia ex statu absoluto rerum purificata, seu posita absolutè conditione ad statum earum absolutè, & è contra mutuò valet, estque inexitabilis, & necessaria consequentia. Vnde, quia lucente absolutè Sole, dies absolutè est, certò valet ex sole suspensè, & in hypothesi posito ad diem sub eius conditione futurum; ergo, *si sol lucet, dies est*, & ex conditionali hac propositione pro antecedenti posita, & purificatione conditionis eius, irrefragabiliter deducitur, diem absolutè esse, in hunc modum: *Sol lucet, ergo dies est*: imò nullo aptiori, efficaciorique medio probatur, probarive vsquam potest, veram, falsamve conditionalem fuisse, quam ex comperta positione, vel non positione effectus absolutè, purificata conditione: ac proinde ex deprehensa veritate, vel falsitate propositionis absolutæ conditionatæ veritas, vel falsitas, & in hac quidem mutua legitima illatione à conditionali propositione ad absolutam, & absoluta ad conditionalem stat vis tota syllogismi hypothetici conditionati. Cum enim ab opposito consequentis ad oppositum antecedentis valeat consequutio, si purificata conditione, deficit absoluta existentia rei sub illa conditionatè futuræ, ac subinde illata de eius absoluta existentia propositio, ab huius negatione ad conditionati antecedentis negationem consequentia tenebit. Cum autem conditionati syllogismi hypothetici forma concludendi legitima sit, cuicumque materiæ propositionum, siue de necessario, siue de contingenti obiecto æqua efficacia concludit.

6. Quarta ratio idem antecedens simul confirmat. Si ponantur conditio, & quæcumque velis, hypothesim complere, ac prærequiri (de quibus nihil modo, vt dixi) non potest non poni alterum extremum contradictionis: quia impossibile est in casu, aut hypothesi vlla, nec rem, nec eius contradictorium esse: seu idem nec esse, nec non esse, quod est impossibile, & chimæricum: quare nec sub vlla vera, ac non chimærica hypothesi eius repugnantia miteſcere, aut eicurari poterit, vt sub ea sit absolutè possibilis. Confirmatur ea impossibilitas sub hypothesi vlla. Æquè enim pugnat cum eo principio: Idem nequit esse, & non esse simul, rem simul esse, & non esse, ac rem neque esse nec non esse in aliqua hypothesi. Tum, quia posset dari simul duplex contradictorium simul falsum in aliqua hypothesi non chimærica: quod æque pugnat, ac sub illa simul dari duplex contradictorium simul verum: tum, quia, cum immediatum non esse negationis rei sit res ipsa, qua sola formaliter eius negatio à rebus excluditur, idem ipsum est sub aliqua hypothesi non ficta simul rem neque esse, nec non esse, atque rem esse, ac non esse simul, quod principio illi formaliter immediatè contradicit: ergo conditionatum contingens sub hypothesi sua, v.g. consensus Petri, si hac vocatione vocetur, est futurus determinatè in se, vel determinatè non est futurus. Dices, hæc verum in cathegoricis propositionibus habere, & hypotheticis etiam, in materia necessaria, secus in hypotheticis in materia contingenti: quales sunt propositiones conditionales de futuris contingentibus. Cum enim eorum conditiones, seu principia, quæ in hypothesi ponuntur, libertatem, & indifferentem ad vtrumuis potestatem compleant, vel constituant sub contingentis conditionati hypothesi alterutrum disiunctim confusa suppositione, solummodo esse, necesse est; non autem alterum ex eis determinata suppositione, vt vno extremo determinatè excluso, necessariò sit aliud: quare neque sub ea hypothesi licet alterum determinatè certo cognoscere; sed vt summum ex ea, & circunstantiis coniectari. Mittam (quod nuper dicebam) sublata scilicet contingentis conditionati futuritione determinata, & veritate obiectiua, ne coniecturæ prudenti de illa locum patere; aliunde solutionem argumento, quod persequor, oportunius impugno.

7. Primò: quia ea solutio solum probat ex hypothesi contingentis, quæ potestatem indifferentem, & libertatem causæ in actu primo ad vtrumuis constituat, aut relinquat neutrum determinate ex eis necessario, & vi consequentiæ inferri, asserique posse: quia hypothesis, & cum ea arbitrium, non magis cum vno, quam cum alio extremo connexa est; ac proinde pugnat arbitrium sub ea hypothesi liberum esse in actu primo, & vi consequentiæ ex eis futurum inferri pro statu quouis. Tamen ea potestate indifferenti ad vtrumuis disiunctim posita, & purificata conditione, non solum ea libera potestas absolutè erit; sed & contingenter, ac non necessariò ab ea potestate, & conditione ortus absolutè consensus, v.g. contingens absolutè ponetur: ergo, etsi in hypothesi, & suspense eadem principia, & conditiones potestatem indifferentem ad vtrumuis constituant, quæ disiunctim vtrumvis solummodo respiciat, neutrum verò determinatè; tamen contingenter, ac minime necessariò ex illa hypothesi, poterit sub illa extremum alterum conditionatè poni, & statum futuritionis conditionatæ præ extremo opposito dererminatè sortiri; imò de facto sortitur. Probatur Consequentia efficacissimè: Primò ex necessitate consequentiæ ab statu futuritionis absolutæ effectus purificata, & posita absolutè conditione, ad statum eiusdem effectus conditionatum, posita eadem conditione, suspensè, & in hypothesi, vt num. 5. expendebamus. Secundò probatur non segnius consequentia. Indifferens potestas causæ liberæ absolutæ cum omnibus requisitis ad operandum solum respicit disiunctim vtrumque suæ indifferentis potestatis extremum, nec magis vnum determinatè, quam aliud; & tamen ea indifferentia absolutæ potestatis causæ adæquatè, & completè liberæ absolutæ non tollit, quominus consensus ab ea contingenter egrediatur, & in se sit, vel præsens, vel futurus absolutè determinatè, potius, quam sui negatio: ergo indifferentia potestatis ad vtrumuis solummodo disiunctim causæ liberæ in actu primo non pugnat cum futuritione determinata effectus sui contingentis in seipso: quare indifferens potestas suspense, & in hypothesi posita nusquam pugnabit cum determinata contingentis conditionata futuritione. Et quidem euasio hæc præclusa Dominicanis Recentioribus Thomistis omnibus est: siquidem, cum quibus nunc pugnamus, non admodum recentes physicam prædeterminationem in hypothesi ponebant, Iuniores decretum absolutum ex parte actus, & ex parte obiecti conditionatum ad liberi, & contingentis (quem cum his liberum adhuc, & contingens etiam volunt) effectus conditionatam futuritionem, ex quorum alterutro non determinatè solum: sed necessariò, & infallibiliter consensus in se sit sub conditione futurus contingenter, atque

atque ex potestate ad vtrumvis in hypothesi posita.

8. Vrgeo tandem: quia, vel dari potest casus, in quo principium illud per se notum: *Impossibile est idem esse, ac non esse simul*, deficiat, vel secus. Si non potest: ergo neque in propositionibus hypotheticis, & conditionatis materiæ cuiusvis potest deficere. Si potest dari casus, aut hypothesis, in qua deficiat: ergo absolutè, & simpliciter necessitate metaphysica non est verum, certumque principium, omnisque ars syllogistica, saltem quoad reductionem per impossibile, corruit. Secundo repugnantia, & impossibilitas essendi simul rem, & non essendi est terminorum inter se repugnantia, & contradictio per se, & ex terminis nota, prorsus independens ab alio absque vllo ordine, aut dependentia à simplicitate, compositione, aut modo procedendi rerum à suis causis: ergo quod obiecta simplicia vel composita sint, vel contingenter, aut necessario à suis causis procedant, ac propositiones de illis sint Cathegoricæ, hypotheticæ, causales, conditionales in materia necessaria, vel contingenti, repugnantiam eo principio assertam nec auget, nec euacuat: quare, si de aliquo obiecto, aut propositione negetur, æqua facilitate de omnibus negatur; scientiæque omnes pessum ibunt.

CERTAMEN IX.

Communis alterius rationis efficacia examinatur.

1. CONsulto alias pro nostra sententia rationes, & euasiones aduersariorum referre, ac persequi prolixius omisi, quia illæ non mihi satis firmæ; & vtraque medium, in quo Deus conditionata contingentia cognoscat, debeat ve cognoscere, attingunt: quare sequentibus disputationibus sedem habebunt propriorem. Vnam verò hic probationem producam, quam video à doctis pluribus recentioribus nostris pluris quam à me fieri: quia fallo nobis, & doctoribus, atque vetustioribus principio nititur: etsi ad hominem contra Dominicanos recentiores satis habeat energiæ: idcirco omittenda hic ea ratio non fuit: cum, vt cunctis quanti æstimanda eius efficacia sit, appareat: tum etiam, vt efficax in re præsenti, ad hominem contra aduersarios, argumentum in nobis non desideretur. Est autem huiusmodi: Deus potest absolute efficaciter, & antecedenter præfinire actus honestos liberos voluntatis creatæ, vt Dominicani omnes recentiores fatentur, reputanteque de fide Ruiz d. 69. & alij nostri, qui argumentum efformant: at repugnat eiusmodi præfinito, si Deus certo, & infallibiliter non prænoscat eos actus præfiniendos sub conditione, seu in statu conditionato futuros: ergo in eo statu prænoscit: Consequentia est legitima. Probatur Minor: quia præfinitio eorum actuum efficax, infrustrabilis essentia sua est, &, cui carere effectu præfinito physice, ac metaphysice omnino repugnat: at, ni prænotio eorum actuum sub conditione futurorum decretum, seu præfinitionem ipsorum dirigat, & antecedat, non erit præfinitio essentia sua infrustrabilis; ergo præcedit in Deo eorum actuum sub conditione futurorum prænotio ad præfinitionem eorum concipiendam, vtpote ipsius directiua.

2. Minor proxima probatur: quia nisi scientia directiua præfinitionis eorum actuum sit prænotio futuritionis conditionatæ eorum sub hoc medio, & conditione erit prænotio solius possibilitatis eorum actuum ab hoc, & æque ab aliis quibusque auxiliis, sufficientibus potentiam liberam in actu primo ad ipsos constituere: in qua, & posse illos efficere, & illos posse ab ea effici continetur; at hoc non sufficit infrustrabilitati essentiali præfinitionis diuinæ: ergo, ni prænotio futuritionis conditionatæ eorum præcedat, ac dirigat diuinam de ipsis præfinitionem, hæc natura sua, & essentialiter non erit infrustrabilis. Immediata Minor suaderur: quia, cum media, seu conditiones illæ potentiam liberam, vel constituant, vel relinquant, & indifferentem ad vtrumuis, sub eis tam est possibilis negatio actus præfiniendi, quam actus ipse: ergo scientia simplicis intelligentiæ æque prænoscitur possibilis negatio actus, atque actus ipse præfiniendus: ergo ea scientia componibilis æque est cum negatione actus præfiniti ex ipsa, atque cum actu ipso præfinito: quare, & præfinitio per illam solam regulata, & directa cum negatione eadem præfiniti actus componibilis erit: quod ipsum est natura, & essentia sua fruitrabilem, non autem infrustrabilem esse. Nec satis est, eam præfinitionem dirigi per scientiam solum probabilem coniecturalem, imo moraliter certam de conditionata futuritione consensus præfiniendi: nam ex omnes scientiæ de conditionata futuritione actus præniendi absolute, & simpliciter fallibiles sunt: & cum negatione futuritionis actus conditionatæ, & absolute etiam purificata conditione, physice, ac metaphysice compossibiles: quare neque ex earum essentiali præsuppositione, & directione præfinitiones diuinæ physice, & metaphysice, ac subinde absolute infrustrabiles erunt: vnde neque erunt eorum actuum præfinitiones, quæ, nonnisi absolute infrustrabiles essentia sua esse possunt, absolute possibiles, ni Deo adsit certa absolute ac physice, & metaphysice infallibilis de eis actibus conditionata scientia, qua illæ dirigantur.

3. Confirmatur. Quia nemo potest prudenter præfinire, siue efficaciter antecedenter aliquid intendere, quin prænouerit, habere se in sua potestate media, quibus appositis, illud consequatur. Ex quo fit, vt, quo gradu prudentior, prouidentiorque alicuius intentio consequendi esse debeat, eo perfectior esse debeat eiusmodi notitia de mediis, quibus illud consequendum sit: atqui in Deo summa prudentia, & prouidentia, summeque perfecta in quouis intendendo est: ergo, & in eo est summe perfecta cognitio de continentia in sua potestate mediorum, quibus illud, quod intendit, non solum assequi possit, sed & assequatur. Hæc autem perfectissima præscientia Deo non aderit, nisi ante intentionem efficacem actus nostri liberi, & contingentis prænoscat certo, & infallibiliter habere se in potestate sua media, per quæ eiusmodi actum de facto assequetur, si ab ipso apponatur: ergo id ad præfiniendum, & intendendum actum, ac proinde futuritionem eius conditionatam prænoscere necessario debet, vt illum debita sibi necessaria perfectione prudentiæ, & prouidentiæ efficaciter intendat, ac præfiniat.

4. Nec satis pro Dominicanis illis Thomistis, non admodum iunioribus, quos impugnamus, respondeas: sub conditione, ac per media physicæ prædeterminationis, ac præfinitionis Thomisticæ Dominicanæ Deum certo, & infallibiliter physice, & metaphysice prænoscere actus præfiniendi conditionatam futuritionem sub eis, siue illum fore, si apponantur, vt apponi ea media ab ipso queunt. Id enim & præsenti nostræ conclusioni satis est: (licet de prædeterminationis, & præfinitionis eius Thomisticæ cum actus præfiniti, ac prædeterminati contingentia, & libertate repugnantia cum eisdem Thomistis suo deinceps loco sit nobis quæstio futura) & eorum principiis adeo inquitabile consectarium, vt mirum sit, aliquot ex eis statim à controuersiæ huius de certa scientia conditionatorum principio à nostris in re præsenti discordasse: sicuti & iuniores eorum cæteros ad decretum absolutum ex parte actus, & conditionatum ex parte obiecti pro certa, & infallibili omnino conditionatorum contingentium scientia statuenda confugisse: aliis scilicet, atque aliis tanti ponderis difficultatibus multo sudore, nulloque fuæ adhuc de prædeterminatione, & præfinitione sententiæ fructu subcollantes.

5. Cæterum principium illud, quod in hoc argumento pro maiori assumebatur, & confirmatio supponebat: Deum, scilicet, posse absolute actus nostros liberos, & honestos præfinire, non ita de fide est (quidquid incassum tentet Ruiz noster) vt oppositum per principia intrinseca non sit longe probabilius. Per extrinseca autem principia ab authoritate Theologorum petita sententia præfinitiones actuum nostrorum liberorum Deo possibiles adtruës, non est ita communis, vt licet præter Dominicanos speciales illas suas præfinitiones admittentes Soarez cum Sectariis suis, (in quibus nostet Franciscus Annatus sæpe in defensione scientiæ mediæ) & recentiores Salmantini, qui plerumque Soarizant; & nuper ex Complutensibus nonnulli illas præfinitiones tueantur; at Molina & Vazquez cum asseclis, (in quibus Lessius, & Becanus, atque

ad hæc fere tempora, noſtri omnes, imo & externi Complutenſes Magiſtri, atque ex Auguſtiniana familia viri doctiſſimi numerantur) eas mordicus impugnant, & horrent: ac iure, me iudice, non exiguo, vt controu. 4. d. de intentionibus diuinis. quæſt. de intentionibus efficacibus actuum liberorum creatorum videbimus. Idcirco argumentum hoc, niſi ad hominem contra Thomiſtas illos, &, ſi qui impoſterum poſſibilitatem præfinitionum erga noſtros liberos actus admittentes, ſcientiamque conditionatam eorum Deo negantes, vtendum tuto non erit.

6. Hoc tamen argumentum, quod è poſſibilitate diuinarum præfinitionum efformatum, & confirmatum etiam à Recentioribus, parum roboris habet, quia falſo pleriſque, & nobis etiam, de præfinitionum noſtrorum actuum liberorum principio nititur; è prædeſtinationis diuinæ certitudine, & infallibilitate, quæ non ſolum poſſibilis; ſed exiſtens in Deo abſolute, & de facto eſt maiori longe robore pro diuina noſtrorum actuum liberorum ſub conditione futurorum, vt eo futuritionis ſtatu ſunt, conditionata ſcientia inſtruuntur. Etenim diuinam prædeſtinationem eſſentia ſua infruſtrabilem eſſe, de fide eſt: cum autem intrinſecam antecedentem efficaciam & connexionem non habeat cum liberis, & honeſtis noſtris actionibus, per quas obtinenda de facto ſalus noſtra eſt, ad quam per illam prædeſtinamur, ne earum officiat libertati, nulla alia infallibilis, & neceſſaria prædeſtinationis cum ſalute prædeſtinati connexio, ac ſubinde prædeſtinationis infruſtrabilitas eſſe poteſt, niſi è conditionatæ noſtrarum actionum, & ſcientiæ de eis in ſtatu illo conditionatæ, qua eſſentia ſua prædeſtinatio dirigatur, & reguletur præſuppoſitione: ex qua proinde ſolum Deus in negotio prædeſtinationis noſtræ, qua Deus ſerio de noſtra agit ſalute, prudenter, & abſque fruſtranei conatus periculo ſe gerat.

CERTAMEN X.

Oppoſitionibus ab authoritate obuiatur.

1. OPponit Ledeſma d. 2. de auxil. dif. 2. §. *Primo probatur* ex Curiel loco citato in c. 4. Sap. illud Geneſ. 3. *Nunc ergo ne forte mittat manum ſuam, & ſumat etiam de ligno vitæ.* vbi Septuaginta vertunt. *Ne quando extendat manum ſuam, & ſumat de ligno vitæ*: Chaldaica aduerbio *forte* etiam vtitur: Vatablus: *Et nunc periculum eſt, ne forte omittat manum ſuam.* Deuter. 4. *Non vidiſtis aliquam ſimilitudinem* &c. *ne forte decepti faciatis vobis ſculptam ſimilitudinem maſculi, vel faminæ*, c. 7. *Non poteris eas delere pariter: ne forte multiplicentur contra te beſtiæ terræ.* Iſai. 48. *Prædixi tibi ex tunc, antequam venirent mala, indicaui tibi, ne forte diceres: Idola mea fecerunt.* E quibus locis, è ſola concordantiarum lectione poſſet pluribus argui particula *forte* ſatis ſignificari eorum contingentium conditionatorum dubietatem proprietate ſermonis, quæ à catholico interprete in omni ſcripturæ loco tenenda eſt, quando eius proprietas, nec fidei, nec rationi aduerſatur, iuxta regulam vetuſtiſſimi Tichonij probatam ab Auguſtino S. de Doctrina Chriſtiana. c. 10. hic autem nullum eſt inconueniens, ſi dubietas non ex parte cognitionis diuinæ intelligatur, ſed ex parte obiecti, quod dubium in ſe eſt, nec magis ad vnam partem, quam ad aliam determinatum, quod Deus ita certiſſime cognoſcat: id quod confirmari poteſt, quia Deus cum cognoſcit meum de aliquo iudicium eſſe probabile, meue eſſe de aliquo dubium, & probabile ex parte obiecti ſine vlla imperfectione, aut dubietate ex parte ſuæ ſcientiæ cognoſcit: quod ipſum illis Dei ad Moyſen verbis Exodi 4. continetur: *Si non crediderint tibi neque audierint ſermonem ſigni prioris, credident verbo ſigni ſequentis: quod ſi, neque duobus quidem his ſignis crediderint, neque audierint vocem tuam, ſume aquam fluminis, & effunde eam ſuper aridam. & quidquid hauſeris de fluuio vertetur in ſanguinem.* Vbi euentus incertitudo ſub primo, & ſecundo ſigno ſatis declaratur.

2. Sed etſi eis locis particula *forte* dubietas obiectiua ſolum enuntiaretur, atque eius ſolum cognitio argueretur in Deo; aſt in aliis ſupra adductis vbi ea particula, aliaue eam dubietatem innuens non adeſt; ſed conditionati euentus prædicuntur abſolutè: ſcientiam Dei certam de illis, nec ſolum de eorum probabilitate contineri, inficiari aduerſarij nequeunt, vel ex allegata ab ipſis regula interpretandi ſcripturas, imo inde in his ipſis locis, quæ nobis opponunt, conditionatorum ſcientiam diuinam contineri planum eſt. Siquidem, ſi ad aliqua conditionata contingentia ſcientiam Dei extendi fatendum aduerſarijs neceſſario eſt: ad omnia itidem extendi neceſſaria illatione connicitur; cum, & Deus omniſcius ſit, nec vnum conditionatum ſit alio magis cognoſcibile, aptumque certam Dei, & infallibilem terminare cognitionem. Et quamquam negare non poſſimus, Deum dubietatem obiectiuam, ſicuti & iudiciorum noſtrorum probabilitatem, atque mentis noſtræ dubitationes cognoſcere: aſt euentus ipſos ſub eis conditionibus indifferentibus, atque obiectiue dubijs, & indeterminatis futuros, de quibus eis locis loquitur, à Deo cognoſci ſine omniſcientiæ diuinæ detrimento negari non poteſt. Licet enim conditiones illæ indifferentes, & indeterminatæ, tam ad illos, quam ad eorum oppoſita de ſe ſint; aſt, quod ſub eis libere licet, & contingenter, atque abſque cauſarum, & conditionum determinatione antecedente futurum conditionate eſt, determinatum conditionate, & ſub eis conditionibus eſt: non ſecus atque quod, ab eis abſolute poſitis, & natura ſua indifferentibus, abſolute in ſe determinatum eſt; licet in cauſis determinatum non ſit; ſed indifferenter, vel ipſum, vel eius oppoſitum.

3. Quod ſi ea conditionum indifferentia, & indeterminatio obeſſet determinationi conditionatorum in ſe ſufficienti, vt diuinam terminarent (eſto non determinarent) cognitionem, eadem earundem conditionum abſolute poſitarum indifferentia, & indeterminatio abſoluta obeſſet determinationi abſolutæ futurorum ſufficienti, vt ad ea repræſentanda diuina etiam cognitio extenderetur: quare & præſcientia abſoluta futurorum liberorum ſecundum ſe, & determinatam ſuam entitatem negari Deo eodem diſcurſu deberet: ſolaque probabilitatis, aut dubietatis obiectiuæ, quæ in conditionum illarum abſolute poſitarum indifferentia ad vtrumuis, & in determinatione ad futurum illud abſolute eſt, ſcientia in Deo admittenda foret. Ex his autem conſtat non ſine magno rationis, & Theologiæ incommodo illud in oppoſitis, & ſimilibus locis diuinarum prædictionum, ſiue de conditionatis, ſiue de abſolute futuris aduerbium *fortè*, & ſimilia dubitationem præſe ferentia eo ſenſu accepiſſe: germaniſque cum recitatis Patribus interpretandas eſſe, vt, vel ad ſignificandam arbitrij libertatem, vel voluntatis humanæ duritiem, atque in euentibus, ſiue conditionate, ſiue abſolute ponendis difficultatem, aut paucitatem eorum, qui eos poſituri ſunt, appoſitæ ab Spiritu Sancto dicantur. Id quod teſtimonio illo ex c. 4. Exodi ſolummodo ſignificatur; ſcilicet Iudæos difficulter Moyſi, eiuſque ſignis credituros: nec omnes primo ſigno; ſed aliquos: neque item reliquos ſecundo, licet plures, ſed tertio: eos autem omnes ſingulatim ſuo quemque loco, & ſigno credituros, certo Deus ſciebat, eorumque in credendo difficultatem: ac proinde de eo Moyſen præmonuit: ne, cum vtrumque experiretur cæptis, Deique mandato peragendo animum deſpondens abſiſteret.

4. Secundo opponitur Auguſt. epiſt. 105. ad Sixtum, & c. 12. de anima, & eius origine, & loco à nobis explicato certam. 3. à n. 8. ex cap. 14. de prædeſt. ſanctor. vbi opera ſub conditione futura paruuli baptizati, & ingratia ob illa à Deo, vt Semipelagiani dicebant, correpti vocat *futura non futura*: eorumque diuinam præſcientiam *exinaniri* ait loco cit. de anima, id eſt, inanem, Deoque indignam reddi. Verum, vt citato loco dicebam, Auguſtinus ſolum negat Deo abſolute opera illa infantis præmaturè correpti, quæ meritorie Deum mouere poſſent, præſcita ad eum tunc in gratia baptiſmali corripiendum; cuiuſmodi ſolum abſoluta, ſiue abſolute futura

opera

opera esse possunt: quare & ea opera futura non futura dixit, quia absolute talia non sunt, vti ad meritoriam motionem opus erat: ac proinde præscientiam eorum, qua moueri meritorie Deus debebat, absolutam, inanem, & falsam fore: miraturque c. illo 14. de prædest. sanctor. aliquem, è puris conditionatis operibus, eorumque præscientia Deum ad præmium, vel supplicium præreptis, vel in gratia, vel in originali Deum mouendum, fuisse, arbitratum, his verbis: *Sed vnde hoc talibus viris in mentem venerit, nescio: vt futura, quæ non sunt futura,* absolute, & sine addito diminuente *puniantur, aut honorentur merita parvulorum:* & c. 12. de anima citato, exinaniti Dei præscientiam ait: *Si quod præscitur non erit*, in sic ante absoluta opera præreptis, scilicet absolute, vt ad præmium moueant, vel pœnam recipendam, vt immediate subnectit: *Quomodo enim puniuntur peccata, quæ non erunt.*

5. Et sane, cum, non, nisi ex manifeste falsis, & per se fere notis veritatibus oppositis, admiratione sola, vel eius, quod asseruit, inculcata solum interrogatione, aut simplici oppositi assertione refelli aliquis prudenter possit: dum ea opera immature ante eorum operationem præreptorum assertione, quod non sint futura, seu non erunt, admirationeque, & interrogatione solis refellit, ostendit sed è constanti omnibus, vel ex terminis ipsis non futuritione operum loqui, quæ præreptorum morte demonstratur: ea vero absoluta solum est, &, quæ merito, ac demerito pœnaque, vel supplicio, apta ea reddebat; non de conditionata eorum futuritione, quæ à præreptorum per durationem, imo neque absoluta infantium aliquando existentibus solum; sed, & de nusquam extituris operibus, non ab Augustino solum toties asseritur; sed ab omnibus, etiam aduersariis: etsi ad eius futuritionis conditionatæ operum consistentiam decretum de illa efficax subiectiue absolutum, & obiectiue conditionatum requirant: de quo nunc non disputamus.

6. Opponitur tertio S. Thom. 1. p. q. 14. a. 13. corp. dicens eum, qui contingens cognoscit, non in se, sed in sua causa, *solum habere de illo coniecturalem cognitionem*: at Deus nequit cognoscere contingens in se; sed in sua causa: ergo solum coniecturaliter illud cognoscit: argumentum probat contingens absolute futurum, nec solum conditionare, imo & absolute præsens coniecturaliter solum à Deo cognosci; si quid probat: quia falsa est minor; in ipsa quippe maiori supponit S. Thom. contingens ab aliquo posse cognosci in se: si ab aliquo autem cur non à Deo, qui omnia, & omni modo, quo absque imperfectione cognosci possunt, cognoscit: secundo contingens, etsi in sua causa non habeat determinationem essendi, quia causa ad neutrum extremum determinata est, sed indifferens ad vtrumque: ac proinde in ea, & ex ea neutrum determinate cognosci certo valeat; sed vt summum ex aliqua maiori propensione causæ ad alterum ex illis coniecturaliter solum, vt S. Thom. ibi aiebat: ast in se determinatam entitatem, & veritatem, nec cum extremo oppositio indifferentem, & communem; sed prorsus diuersam, & aduersam: quare in se positum semel cognitionem terminare valet, & certam: quia ex suppositione, quod sit, nequit pro tunc non esse. Vnde contingentis scientia, quæ illum in quouis statu, siue absoluto, siue conditionato, siue possibilitatis in seipso supponit incerta, & infallibilis non magis esse potest, quam possit idem quandiu est, simul non esse, id est, duo contradictoria sibi mutuo coexistere, & amice componi.

7. Opponitur quarto idem S. Doctor recitatis verbis antecedens: *Contingens aliquod dupliciter considerari potest: vno modo in seipso, secundum quod iam actu est, & sic non consideratur vt futurum: sed vt præsens. Alio modo potest considerari contingens, vt est in sua causa*: atque altero è duobus modis cognosci posse à Deo, ait. Sed per nos nequit à Deo cognosci in sua causa, seu conditione conditionatum contingens: quia solum coniecturaliter cognosceretur à Deo, vt nuper ex S. Thom. dicebamus: sed neque potest cognosci in se contingens conditionatum, vt actu est in se: siquidem actu in se non est, vt patet: ergo neque eo modo cognosci à Deo potest: quare neque vllo modo cognosci, cum alius modus ipsum cognoscendi non sit. Respondetur facile: S. Thomam ibi de cognitione contingentium absolute futurorum solummodo egisse, non de cognitione contingentium conditionatorum: quare monebam proxime, argumenta omnia ex eo loco petita contra cognitionem diuinam futurorum absolute contingentium æque pugnare, & quidem magis ad textum. De futuris autem absolute certissimum est non posse in se absolute esse futura, quin pro aliqua duratione actu absolute sint. De conditionatis vero, quæ absolute futura non sunt; sed conditionate solum suspense, & sub hypothesi, id est, quæ essent, si conditio poneretur, opus non est, vt actu absolute aliquando sint, vt in se conditionata sint futura; sed satis omnino est, vt, si poneretur conditio, forent, vt sint sub hypothesi, & conditione in seipsis futura, atque vt talia, & in eo statu conditionato in se futura cognoscantur. Imo vt certam. 8. num. 5. demonstrabam ab statu futuritionis absolutæ contingentis in se, eiusque cognitione, ad statum futuritionis conditionatæ eiusdem contingentis in se, eiusque vt in se pro eo statu conditionato est, cognitionem sit ineuitabilis consequentia: ex doctrina hac S. Doctoris de cognitione, & cognoscibilitate contingentis futuri absoluti, vt in se actu est ad cognoscibilitatem eiusdem in statu conditionato, vt in eo statu est, ineuitabilis est consequentia.

8. Opponitur quinto Damasc. Dial. aduers. Manich. longe à medio scribens: *Si cum* (diabolum) *peruertendum præsciebat, certe, & omnino futurum præsciebat. Etenim eius, quod non omnino futurum sit, præscientia, non præscientia, sed ignoratio est, & impostura.* Infra: *Quonam autem modo præscire queat quod futurum non est? Nam, si aliquem peccaturum præsciuisset, nec eum condidisset, præscientia hæc non esset, sed impostura.* Cum autem Damascenus ibi quæstioni illi respondeat Manichæorum: cur Deus de lapsu Angeli præscius illum nihilominus creauerit, quam præscientiam conditionatam solum lapsus Angeli si crearetur, esse, docuimus, eamque neget Damascenus: vtique conditionate futuri contingentis præscientiam Deo negat. Secundo: præscientia eius, quod absolute futurum, non est, ignoratio, & impostura per Damascenum est: ergo præscientia, quæ absoluta non est, ignoratio, & impostura est: quia omnis præscientia absolute futuri præscientia absoluta est: ast præscientia contingentis conditionati, siue conditionate futuri præscientia absoluta non est: ergo impostura, & ignoratio à Deo alienissima est per Damascenum. Communis est nobis cum magis recentibus Thomistis huius testimonij difficultas: vndecumque enim conditionata contingentis futuritio proueniat, & constitat, siue è subiectiue absoluto, & obiectiue conditionato Dei efficaci decreto, vt hi volunt; siue ex hypothesi plena, & pure, vt nos volumus, eam à Deo præsciri, videtur negare Damascenus: quare valde discalceata est cursus Carmelitani Theologici è decreto illo solutio, vt huic testimonio satisfaciat: solutio pro omnibus solida sit. Damascenum quæstioni huic ex præscientia conditionata, & antecedente decretum creandi Angelum prius respondisse, vt vidimus certam. 7. num. 3. præscientiam hanc conditionatam à Dei bonitate superatam, vt ea pro priori ad decretum Angeli creandi ab eo retrahente, non obstante Angelum creare nihilominus absolute decerneret, ac de facto crearet. Postea vero quia præscientiæ vox æquiuoca erat, ac proinde Manichæorum, vel ignorantia, (quæ, teste Augustino, magna erat) vel consueta hæreticis malitia absolutam poterat sonare etiam eam oppositis verbis confutauit, vt docte Ruiz obseruat.

CERTAMEN XI.

Oppositis à ratione occurritur.

1. PRimo opponitur à ratione. Assertores scientiæ conditionatæ certæ, & infallibilis de contingentibus sub conditione futuris variant: at varietas opinionis defendendæ de falsitate illam, vt minimum, valde suspectam facit: ergo ei noræ subiacet conditionata de contingentibus sub conditione futuris, quam Deo appingimus. Respondetur: falsam esse maiorem. Nulla quippe est nostro

nostrorum Doctorum varietas de scientia conditionatorum contingentium secundum se eam terminantium in Deo asserenda. Sin ostendant obiectantes ex nostris aliquem, qui eam Deo, vel negarit, vel solum coniecturalem, ac non physice potius ac metaphysice certã, & infallibilẽ concesserit: de quo solum nunc quæstio: quin, neque in aliis de medio, siue materiali, siue formali eorum à Deo cognoscendorum, vel vnus ex nostris ab aliis discordat. Omnes siquidem decreta absoluta subiectiue, & obiectiue conditionata ad conditionatæ eorum futuritionis consistentiam, atque vt in eis cognoscantur, impugnant, ab hypothesi etiam, sub qua contingentia conditionate futura sunt, physicam prædeterminationem, decretumque eorum prædeterminatiuum prorsus abiiciunt, cum, vt illa conditionate futura sint, tum, vt à Deo cognoscantur. Nil autem præter ea aliud opus est, vt scientia conditionata, & media, quæ à nostris asseritur, consistat: sin dent ea nobis aduersarij, & nulla nobis cum ipsis posthac controuersia erit: ergo in his, quæ ad scientiam conditionatam tuendam spectant, nemo ex nostris ab alio discordat. Certe aduersarij in oppositio defendendo pauci cum aliis concordarunt. Negarunt quippe conditionatorum contingentium scientiam Deo, atque, vt summum coniecturalem concesserunt hi omnes, cum quibus nunc pugnamus. Decreta absoluta subiectiue, & obiectiue conditionata plures ex eis merito sunt exosi, & pluribus aliis inter se discordant, vt proximis disputationibus patebit. Maior ergo in eis solum est vera: ac proinde, si minor esset firma regesto in ipsis argumento, suo ipsi telo perirent. Sed falsa etiam est Minor: varietas enim aliquid defendendi eius difficultatem probat, non autem falsitatis generat suspicionem. Alioqui Trinitatis mysteria Verbi præ Spiritu Sancto filiatio, diuinorum decretorum libertas, & sexcenta alia de fide certa falsitatis suspecta vehementissime forent: cum tanta sit ea defendendi, & explicandi, quanta Doctorum diuersitas, nullo fere alterius defensione, & explicatione quiescente.

2. Obiiciunt iterum: futurum contingens conditionatum non habet sufficientem, & determinatã obiectiuam veritatem: tum, quia, qua tale non habet entitatem, seu esse in aliqua duratione æternitatis, extra quam nihil esse potest: tum: quia contingenti (cuiusmodi conditionatum futurum illud est) repugnat determinatio essendi præ alio extremo oppositio: tum denique, quia cum principia indifferentia sint ad vtrumuis, non est cur vnum determinate sit præ alio. Antecedens falsum esse, plus satis à nobis ostensum est toto certam. 8. Ad duas eius postremas probationes ex natura effectus contingentis, & ex necessario indifferente causarum eius potestate abunde respondimus certam. 9. num. 2. & 6. contingentiam contingentis non esse in suo intrinseco esse, quod quidem determinatum in se est, & determinate diuersum, & aduersum oppositio extremo, nec cum ipso componibile: totamque eius contingentiam esse respectu suarum causarum, à quibus, quia indifferentis, nec determinatæ ad ipsum potius, quam ad eius oppositum potestatis sunt, ita prouenium, cum ab eis proueniunt, vt non prouenire absolute potuerint: quare ex parte suæ causæ nulla est, esseue ratio necessaria potest, cur illud potius, quam eius oppositum de facto proueniat: imo, si ea non esset indifferens contingentis illius causa non esset: quare neque ipsum contingenter ab illa fieret, neque contingens absolute ipsum foret, siquidem ab indifferentia sua causæ ad ipsum, eiusue oppositum, ac subinde à sui ex illa productione ita, vt potuerit pro priori natura ex illa non procedere contingens est: vnde, si immediate, & proxime in se contingens, & liberum sit (cuiusmodi sunt omnes actus directi voluntatis, nec imperati, aut supponentes alium voluntatis actum, à quo necessario proueniant) actuam causam, & rationem, ex qua determinate necessario, nec solum sufficienter illum præ oppositio proueniat, indagare, perinde est, ac noduin in cyrpo quærere: cum principij ex parte sui prorsus indifferentis, & liberi, nulla alia nisi eius determinata immediata operatio, seu immediatus actus formalis determinatio esse possit, quæ actus eius indifferentis potestatis secundus est, ac tameri ex parte potentiæ illius, seu actus primi ad ipsum prorsus repugnat. Denique (vt ex citatis locis, & ratione ipsa claret) postremæ istæ duæ antecedentis probationes, non solum obiectiuam conditionati futuri contingentis veritatem determinatam impugnant; sed, & absolute futuri, imo & absolute existentis actu, & de præsenti contingentis: cum & contingens absolute sit, & à causa, & potestate indifferenti ad vtrumuis prouenat: quod Thomistæ obiectantes non admittent.

3. Mitto rationes hasce in obiectantes eas Ledesmæ ex Magistro Curiel nullam vim habere: eum ipse ex parte hypothesis physicam prædeterminationem, & prædeterminatiuum decretum, cum quibus nec indifferens ad vtrumque potestas causæ in hypothesi (sicuti nec absolute) ponitur, nec contingentis effectus conditionate futura contingentia subsistit, vt in sequentibus ostendemus. Imo neque in Thomistis aduersariis junioribus, qui eadem principia ad conditionatum contingens ponunt, addunque absolutum subiectiue, seu ex parte & obiectiue, seu ex parte obiecti conditionatum decretum, vt conditionata contingentis futuritio consistat, & ex quo certo, & infallibiliter, tanquam ex causa, & medio inferatur: cum quibus determinatis, & determinantibus antecedenteu ad eam futuritionem principiis, neque ex parte causæ indifferentia potestatis ad vtrumuis, neque conditionata contingentia effectus conditionate futuri stare vsquam potest. Sed quoniam iuniores isti (etsi inealsum) saluari vtrumque contendunt, de coque male apud Ledesmam iam citandum audiant, & impugnentur, eisdem duabus rationibus respondere tenentur: vt mirum sit, eos illis ipsis rationibus contra nostram in rebus hisce doctrinam, vti non semel. Mittenda tamen hic non est Ledesmæ eiusdem impostura Patri Soario facta d. illa 2. de affin. dif. 2. concl. 5. fol. 597. col. 2. lit. B. ita parraphum vnum inchoantis: *Alij vero Authores conueniunt cum præcedenti* (Soario) *quantum ad hoc, quod dicunt illud futurum conditionatum habet determinationem &c. & dicunt, quod illa determinatio ad alteram partem conuenit futuro secundum se, & non prout est in suis causis.* Cum autem conuenire illos cum Soario partim solum dicat in margine: ac verbis recitatis dicat conuenire quoad primum, quod dicunt; quoad secundum scilicet conditionata futura contingentia habere determinationem in se, non in suis causis; in hoc à suis illis Dominicanis dissentire Soarium tacite, vel asserit Ledesma, vel supponit; falso tamen; cum Soarius vbique id ipsum cum nostris omnibus doceat: & expressis verbis lib. 2. de scientia futurorum contingentium conditionatorum c. 6. nu. 3. ex quo loco ibi à Ledesma refertur.

4. Duæ vero probationes aduersariorum primæ antecedentis eiusdem nihil præstant. Prior enim solum probat, conditionata futura contingentia præcise, prout in statu illo non habere esse, siue existentiam actualem absolute, siue absolutam: quare neque, vt absolute futura, veram sui de absoluta existentia cognitionem, & assertum iudicium non posse terminare; ac subinde neque habere pront in statu conditionato veritatem obiectiuam, seu cognoscibilitatem passiuam, quam habent absolute futura, & existentia, quæque vero de illis iudicio asseri potest. At in eo statu conditionato cognosci vero iudicio affirmatiuo contingentia futura conditionata, vereque de illis asseri, fore si conditio, sub qua essent, poneretur; atque adeo veritatem suam obiectiuam, & cognoscibilitatem, seu capacitatem vt veram terminent cognitionem de sua illa conditionata futuritione habent: quia ad cognitionis veritatem solum est opus, vt eius obiectum ita sit, vt enuntiatur; non autem vlterius aliud sit, aut habeat, ab eo quod de ipso cognitione, seu iudicio asseritur: siquidem, illo præciso, inter iudicium, & obiectum, de quo fertur, conformitas erit, in qua veritas iudicij illius formaliter omnino consistit: quare, si de obiecto futuro absolute iudicatur absolute fore verum prorsus iudicium est, etsi tunc, cum iudicium illud habetur, & exittit, obiectum illud actu absolute non sit: quia de eo non affirmatur esse; sed solummodo fore: quin, si iudicium de puro futuro sit, falsum esset, si tunc, cum iudicatur, actu absolute esset illud obiectum, de quo pura futuritio enuntiatur: quia eius futuritio pura non esset, sicut de illo iudicatur, & asseritur. Cum ergo scientia conditionata dicatur, & asseritur. Cum ergo scientia conditionata de conditionato contingenti non asserat, actu absolute esse, vel absolute fore; sed solum fore, si conditio poneretur, esti, nec tunc, cum illud de eo iudicium habetur, imo ne-

quę

que vlla anteriori, vel posteriori duratione esse actuale absolutum habeat, vere de eo iudicatur, eo præcise, quod illud haberet, si adhiberetur conditio, atque adeo suam illius status proprium veritatem obiectiuam, & cognoscibilitatem habet: eaque propter merito prouerbij, & axiomatis dialectici circumfertur, *conditionalem propositionem nihil ponere in esse.*

5. Inde posterior etiam è duabus primis probatio euanescit: scilicet non esse, nec veritatem obiectiuam habere conditionate futurum contingens, quia in nulla duratione æternitatis est, fuit, aut erit. Id enim solum probat in eo statu obiectiuam veritatem absolutam non habere, quam id, quod absolute est, habet. Id quippe solum, quod absolute est pro aliqua duratione, vel præterita, vel præsenti, vel futura esse actu absolute debet. Vt autem vere iudicetur, quod neque absolute est; sed solum suspense, & in hypothesi, vt conditionatum contingens futurum, quod pro eo statu solum habet esse, aut fore, si ponatur conditio, atque id solum de eo cognoscitur, & iudicatur, existentia absoluta ipsius pro duratione aliqua, neque ipsi, nec veritati propositionis de suspensa ipsius futuritione opus est. Ab hac solutione communi Philosophorum, & Theologorum, rationisque perspicuæ suffragio nonnihil, & male variauit Borrul. noster d. 4. de scient. med. sect. vlt. num. 305. dicens: futurum contingens conditionatum tale dici à negatione existentiæ nunc, & existentiæ postea, si conditio poneretur. Nam & id, quod nunc est purificata absolute conditione, est pro priori maioris vniuersalitatis conditionatæ futurum: imo ex eo quod purificata, & posita absolute conditione contingens absolute est, nequit non esse verum, quod esset, si conditio poneretur: cum ab statu absoluto ad conditionatum, & è contra cum purificatur conditio, mutua sit incuitabilis consecutio. Secundo in Tyriis, & Sidoniis, eorumque conditionata conuersione, quæ nunquam fuit, neque erit, impingit solutio, & ratio vtriusque est: quia conditionata contingentis futuritio non ex prioritate, & posterioritate durationis, sed maioris vniuersalitatis status conditionati respectu status existentiæ rerum absolutæ, à quo ad primum valet subsistendi consequentia, non autem contra à conditionato ad absolutum censetur. Hæc omnia ex dictis quæst. 1. certam. 4. de veritate obiectiua, & vera possibilium, qua talium, etsi absolutum esse pro aliqua duratione æternitatis non habeant, manifeste confirmantur. Ea quippe veritas, & ab absoluta existentia, & duratione omni abstrahit: ac proinde necessaria, & æterna obiectiue est, sicuti, & eorum propositiones æternæ sunt veritatis formalis, & nominantur: quia solum cognoscuntur esse posse, non autem physice absolute esse: quare & solum esse metaphysicum eorum, id est, prædicatorum cum subiectis identica connexio: quia subiectum sine identitate cum prædicatis illis esse nequit: ac subinde solummodo identificatum cum eis esse potest, vt enuntiatur; quod in vere, ac non ficte possibilibus absque vllo rationis figmento ipsis extrinseco verissimum est; licet intellectus noster ea enuntiare non valeat, quin veris illis obiectis extrinsecus figmentum aliquod rationis affingat.

6. Tertio opponunt: inter conditionem, & futurum contingens sub illa, nulla est necessaria connexio: ergo nulla specialis veritas præter veritatum extremorum coexistentiam, seu futuritionem simul; quemadmodum distinxi certam. 1. de disparatis conditionatis, quæ vocauimus, *Si gallus cantauerit, Turca conuertetur*: casu, quo galli cantus, & Turcæ conuersio in idem tempus concurrerent: imo vero cum conditionalis propositionis veritas nil aliud, quam consequentiæ bonitas sit, quæ sine necessaria connexione antecedentis cum consequente esse non potest, nulla in conditionatis contingentibus veritas erit. Nego consequentiam primam: ostendi enim certam. primo citato: in conditionatis contingentibus, etsi nulla sit conditionato sub illa contingente futuro necessaria connexio, vt verè non est, non significari solam coexistentiæ absolutam, vti in disparatis ideo à futuris conditionatis contingentibus, ibidem exclusis, sed fore sub conditione ad ipsum, conducente quidem, sed non determinante, aut prædeterminante ne conditionati pereat contingentia, & libertas: sicuti in disparatis conditionatis euenit, si extrinsecus ex Dei decreto conditionato obiectiue conditio cum conditionato connectatur necessario. Hinc patet illud falsum de identitate veritatis conditionati contingentis cum bonitate illationis, seu consequentiæ à conditione ad conditionatum; quæ, si esset, conditionati contingentiam destrueret, eiusque cognitio ad scientiam simplicis intelligentiæ spectaret: quia necessariæ veritatis esset, æque, atque hæc conditionalis: *Si Sol lucet, dies est*, vel conditionales de se disparatæ, si ex decreto Dei conditio, seu hypothesis necessariam cum altero extremo connexionem habeat, vt dicebamus. Cæterum cum hæc opponens Ledesma cum necessaria connexione physicæ prædeterminationis, siue in hypothesi ad conditionatum, siue absolute positæ ad absolutum contingens huius contingentiam in vtroque statu autumet saluari, ac omni conatu contendat: atque Dominicani iuniores contingentiam conditionatam cum decreto absoluto subiectiue, & obiectiue conditionato, ex quo conditionata contingentis futuritio inferatur eius libertatem, & contingentiam, conditionatam componant, nescio qua fronte, & Ledesma contra iuniores suos Dominicanos, & vtrique contra nos hoc argumento secundo vtantur: cum ipsi tam absolutam purificata conditione, quam conditionatam contingentis effectus libertatem, & contingentiam cum ea necessaria connexione conditionis cum illo debeant Catholice in vtroque statu admittere, ac diuersimode se illam veritatē habere, atque hæc naturalium, & necessariorum conditionatorum veritas se habeat, *Si sol lucet, dies est.* Reliquæ Ledesmæ oppositiones à ratione nihil præter prædictorum prolixam repetitionem, & complicationem habent, vt videre in ipso est. fol. 601. col. 2. litt. B. & breuius in nostro Borrul. vbi proxime sect. vlt. nu. 312. col. 2. §. *Instat*, quo vitio reliquorum Thomistarum nobis aduersantium instantiæ laborant: ac proinde otiose hic apponerentur.

7. Quarto opponit Anonymus apud nostrum Annatum: iudicium conditionatum stare nequit cum iudicio absoluto de eodem obiecto: ecquis enim non vecors videns lucere absolute lunam dicat: *Si Luna luceret, illam viderem?* tenensue, & legens librum: *Si librum tenerem, legerem illum?* ergo de his contingentibus, quæ Deus absoluta scientia nouit, nequit conditionatam scientiam habere, siue illa in statu conditionato cognoscere: vt probaret obiectio de his solum contingentibus, quæ absolute erunt, probaret; non de innumeris, quorum nusquam purificatæ, aut purificandæ conditiones sunt: quare neque ipsa absolute vsquam sunt, atque absoluta Dei scientia cognoscuntur. Sed nec de his, quæ absolute sunt, fuerunt, vel erunt, quidquam absolute probat; sed solum scientiam eorum conditionatam absolutam de eodem absoluto obiecto non sequi; non autem non præcedere, vt prioritate maioris vniuersalitatis semper, naturæ vero prioritate sæpe præcedit: quoties nimirum ex conditionata præscientia conditio purificatur, & absolute ponitur, vti ponitur quotiescumque ordine prædestinatiuo ponitur, atque ex ea contingens absolutum, quod per illam conditionate fore, præuisum est: exempla vero è re non sunt: quia visio lunæ, & libri lectio absolute supponuntur à nobis præhaberi nihil prius conditionate de eis obiectis cogitantibus: quare iudicium posterius conditionatum, qua iudicium præcise inutile esset, & ineptum: maxime, quia iam præhabiti desiderium sonat. Cæterum, vt conclusio, & consequentia non ineptum, sed omnino necessarium iudicium illud est: quia ab absoluto ad conditionatum necessaria est consequentia, vt diximus sæpe: ergo si teneo librum, lego, vel si luna lucet, illam video. Sicuti, & causalis propositio infertur etiam, *quia luna lucet, illam video, & librum quia teneo, lego.* Reliqua Anonymi argumenta, nihil præter eius de scientia conditionata ignorantiam probant.

8. Eiusmodi illud est: scientia conditionata nihil ponit in re, seu esse, nihilue affirmat, aut negat futurum: ergo neque aliquid in Deo ponit. Antecedens de esse, & futuritione absoluta obiecti verum quoad vtramque partem est; de conditionato esse, siue futuritione obiecti quoad primam partem etiam: quia illam conditionata scientia non ponit, aut efficit, sed supponit. De cogno-

ſcente vero falſum omnino eſt, ſcientiam conditionatam nihil ponere: maxime in Deo, in quo præter formalem ſuum effectum ponit prædeſtinationis perfectiſſimam prouidentiam, atque infallibilitatem effectus contingentis, ad quem prædeſtinamur, cumque eius contingentia, & libertate noſtra componit. Tale eſt etiam illud: de quibuſcumque fieri poſſunt propoſitiones abſolutæ Cathegoricæ, poſſunt fieri hypotheticæ, & conditionales; at illæ de rebus omnibus fieri poſſunt: ergo & conditionales: quod à noſtris omnibus merito negatur. Sed quia falſiſſima eſt argumenti maior. Cum enim ſcientia re, neq; ſolo nomine, conditionalis eorum ſolum, quæ inter poſſibile & abſolute futurum medium ſtatum habent: ſiue inter abſolute neceſſarium, & abſolute liberum, ſeu abſolute exiſtens contingenter, (quod ſolum in contingentibus, & liberis, ſiue immediatè, ſiue mediate ab arbitrio prouenientibus actionibus, & effectus habet locum, vt conſtat ex certam. 1.) de his ſolummodo vera eſt maior, vt de quibuſcumque fieri propoſitiones abſolutæ poſſunt, poſſint, & conditionales hypotheticæ fieri, ſi cauſæ, & principia, à quibus abſolute poſitis, vel ſunt abſolute, vel erunt in hypotheſi, ſiue ſuſpenſe ponantur: quod ipſum de eorum omiſſionibus liberis eſt. Quicumque enim ſub vno auxilio conſenſurus eſſet, ſi poneretur, ſub aliquo ſaltem, ſi daretur, non conſentiret, & qui non conſentiret ſub vno, ſub alio conſentiret. Id quod mihi certum omnino eſt: quia cunctis coniunctim ſumptis auxiliis eius creaturæ rationalis reſiſtentiæ poſſibilitas eius omnipotentiæ, & ſupremo in creaturas omnes, & ſingulas rationales dominio derogat: creatura vero rationalis omnibus, & ſingulis cogitationibus in bonum à Deo immiſſibilibus conſenſura Dei miſericordiæ, & gratiæ erga illam detrahit, non parum: atque adeo ex miſericordia Dei, & ſupernaturali dono inprædeſtinabilem reddit.

9. Nec melioris conditionis tertium aliud Anonymi argumentum. Nihil Deus ſcire poteſt, ni omnes eius cauſas neceſſario prærequiſitas nouerit; aſt pœnitentiæ Tyriorum, & Sidoniorum, & plurium ſimiliter cauſas omnes neceſſario prærequiſitas non nouit: ergo nec eorum pœnitentiam ſciuit. Minorem probat: quia, quod non eſt, non ſcitur: non fuerunt autem ſigna apud eos facta, neque habita apud ipſos prædicatio, quæ neceſſariæ cauſæ pœnitentiæ illius ob illa futuræ à Chriſto Domino fuerunt præſignatæ. Quidquid de maioris veritate abſolute, & formaliter loquendo ſit (quo ſenſu abſolute non eſt vera; qui enim veritatem ſola eius extrinſeca poſitione attingit, vti Deus, cauſarum cognitione non eget, vt eam cognoſcat, licet veritas ipſa earum poſitione egeat, vt conſiſtat) diſtinguo maiorem conuenienter ad ſtatum eius, quod à Deo ſcitur, fateor; abſolute poſitas nego: & hoc ſolum modo cauſæ pœnitentiæ Tyriorum poſitæ non ſunt, ſecus in hypotheſi, & ſuſpenſe, quo modo ad illius conditionatam futuritionem fuit ſatis. Et negatur conſequentia. Talis demum eſt illa eiuſdem obiectio: ſcientia conditionalis dicit compoſitionem particula *ſi* denotatam: quæ compoſitio ſimpliciſſimæ Dei ſcientiæ repugnat. Sed eodem argumento negandum Deo iudicium eſſet; ſiquidem particula *eſt* denotat etiam vtriuſque extremi compoſitionem, & *non eſt* diuiſionem, quæ ſimplicitati repugnat. Ea tamen compoſitio, & diuiſio tota ſe ex parte obiectorum, & rerum, ſeu conceptuum noſtrorum habet; non autem ex parte diuinæ cognitionis, quæ, ſimpliciſſima in ſe cum ſit, diuiſa quæque repræſentat. Inſtar: ergo diſcurrit Deus, & diſcurſu noſtris diſcurſibus aſſentitur. Sed neſcio, vnde inferat: quia diſcurſus, & nomen, & res dicit deductionem vnius cognitionis ex alia, quæ inſectili omniſcientiæ ſimpliciſſimæ diuinæ prorſus repugnat, vt diximus, atque Anonymus ipſe ſupponit.

***

QVÆSTIO III.

An Deus ſuos etiam liberos actus conditionate cognoſcat futuros.

AN, ſuos etiam contingentes actus ſub conditione futuros, ſicuti noſtros, Deus cognoſcat, quæſtionis huius noua materia eſt, ob ſpeciales in eorum cognitione difficultates adinuentas: & in primis futuritionis etiam conditionatæ nomen nonnullis religionem iniecit: quia futuritionem in ordine ad durationem videtur ſonare: quæ in Dei actus liberos ipſi ab æterno coæuos minime cadit. Potuiſſent vero religionem deponere, vel contingentium creatorum exempio, in quibus conditionata futuritio in ordine ad tempus nuſquam eſt, neque ab vllo, niſi per inaduertentiam intelligi poteſt: cum in præſentibus, & præteritis etiam, locum habeat ea futuritio, abſtrahatque omnino, vt diximus à tempore. Quocirca Bortul. d. 4. ſect. vlt. §. *Reſpondeo in primis* num. 305. ſupponens eam futuritionem dicere carentiam exiſtentiæ nunc, & exiſtentiam poſtea, ſi conditio ponatur (cum ſolum pro eo ſtatu contingens ab exiſtentia abſoluta præſcindat, non autem eam, ſuamue durationem neget ſolus ex noſtris æquiuocationem paſſus de ſubiecto non ſupponente poteſt, quæſtionem hanc æſtimare.

CERTAMEN I.

Notanda, & aliorum ſententiæ.

1. NOta primo, ſub hanc quæſtionem non diuina ſolum decreta, ſed & ſcientiam diuinam, quæ illa ſequeretur, ſi conditio adhiberetur, ob quam decreta à Deo conciperentur, vel quæ de facto ſecura eſt, quia & conditio de facto adhibita, & decreta fuerunt concepta. V. g. de decreto conferendi gloriam, ſi adeſſet pœnitentia tam peccatori, quem de peccatis pœnituit, quam peccatori, quem de peccatis non pœnituit, ac de ſcientia, quæ, ſi primum pœniteret, eſſet de decreto, & gloria illa, quam de decreto, eiuſque, & gloriæ ſcientia, quæ abſolute eſt, quia pœnituit ſecundum. Abſtrahit quippe conditionata futuritio à tempore, & eis, quæ in illo aliquando ſunt, vt diximus ſæpe: ac proinde eam conditionati abſolutam futuritionem pro aliquo tempore, neque includit, neque excludit.

2. Nota ſecundo; non agi hic de conditionatis omnibus, in quibus eſt neceſſaria à conditione ad conditionarum illatio, v. g. *Si Deus eſt ens à ſe, eſt æternus: ſi eſt Pater, eſt in diuinis filius*: Hæc quippe neceſſariæ veritatis cum ſint ſtatum medium inter abſolute contingens, & poſſibile non habent: quare, etſi nomine earum veritatum ſcientia conditionata ſit; re tamen ipſa ad ſimplicem intelligentiam, ſicuti & reliquæ neceſſariæ veritates ſpectant: quare quæſtionis præſentis titulus de conditionatis contingentibus, ſeu liberis diuinis, quæ nimirum ex ſua hypotheſi, ſeu conditione non neceſſario inferuntur, ſed orirentur contingenter, merito inquirit, iuxta dicta in ſimili q. 2. certam. 1.

3. Nota tertio: in conditionatis contingentibus diuinis alia eſſe, quorum conditio contingentis exiſtentiæ eſt: alia, quorum conditio eſt exiſtentiæ neceſſariæ. Primi generis conditionata contingentia ſunt, quæ creatum aliquid pro conditione habent, ex quo Deus ad aliquid vel volendum, vel producendum libere moueatur, vel quæ liberam aliquam Dei voluntatem, ſiue abſolutam omnino, ſiue omnino conditionatam, ſiue ſubiectiue abſolutam, & obiectiue conditionatam, aut liberam aliquam Dei ſcientiam, ex qua Dei voluntas libere moueatur,

retur, si adesset, pro sui conditione, fortiuntur. Secundi generis conditionata diuina sunt, quorum diuinum aliquod prædicatu ex necessariis conditio: ea quippe sola ab existentia physice saltem (esto metaphysice præscindant) non abstrahunt: ac proinde necessariæ existentiæ ea sola sunt. V.g. *Si Deus sit omnipotens, liber &c. mundum creare velit*: quod & contingens est, & conditionate verum considerato Deo pro illo priori maioris vniuersalitatis ad absolutam existentiam decreti diuini de mundi creatione. Oportuit autem duo hæc contingentium conditionatorum diuinorum genera diuidere: quia in conditionatis de conditione necessario existente ardua est specialis, præter vtique generi communes, difficultas.

4. Nota quarto: non omnia, quæ in diuinis conditionata contingentia nominantur in hanc quæstionem vocari: etenim, & conditionatorum creatorum scientia hactenus in Deo adstructa, & iam ab omnibus admissa (quidquid ad eam iuxta varias scholas admittatur, aut præcedat) & decreta subiectiue absoluta, & obiectiue conditionata (quæ necessaria Dominicani Thomistæ ad conditionatorum contingentium consistentiam reputant, nostri vero ad id superflua, imo implicantia, absolute tamen Deo possibilia arbitrantur) contingentia sunt, & ex obiectis suis contingentium nomen sortiuntur: cum autem ea omnia ex parte actus absoluta in Deo sint, inter absoluta contingentia diuina computanda pro eo statu sunt, quem habent, non inter contingentia conditionata, nisi pro alio statu considerentur.

5. Sed ne de subiecto non supponente videamur instituere quæstionem, quinto aduerte: contingentia aliqua conditionata diuina negari minime posse: etenim, etsi Deus, quid hac, vel illa conditione posita faceret, possit absolute decernere decreto absoluto ex parte actus, & conditionato ex parte obiecti, vt nunc dicebamus; ast circa omnia, & in quauis rerum possibili peristhasi, vel vniuersali decreto, vel particularibus innumeris, nonnisi otiose inutiliter, & ipso indigne, actu absolute ex æternitate, & per æternitatem decreuisset: cum eorum pieræque, & peristhases, & operationes, neque futuræ, vnquam in rerum natura sint, imo neque ad rerum naturam, & vniuersum, quod est, vel erit, spectent: ac in super ita ipso omni occasione quid faciendum sit anticipato decernere, his solum, quibus inopinato possunt occasiones occurrere (quod Deo repugnat) prudentiæ vertetur: quare eadeo anticipata Dei de omnibus obiectiue conditionata efficax voluntas subiectiue absoluta eum, vel minus sapientem, vel minus prouidum arguet: quin Dominicani recentiores, etsi eiusmodi decreta necessaria ad conditionati contingentis futuritionem constituendam asserant: non tamen ea necessario à Deo haberi; sed omnino contingenter, & libere circa eo solum conditionata aiunt, quæ velit: quare absoluta eorum conceptio ob hoc, vel illud motiuum libera Deo est: ac proinde fore suo illo contingenter conditionate, est omnino certum. In super, cum diuinorum decretorum omnino absolutorum libertas notissima sit, atque ab omnibus scholis asserta, in his conditionata contingens futuritio negari minime potest, adhuc à Dominicanis; etsi ægre cum decretis absolutis illis suis de conditionata futuritione contingentia rerum saluari queat.

6. His positis, prima sententia docet, Deum diuina contingentia conditionate futura pro eo statu nullatenus cognoscere: ita illi non admodum recentes Thomistæ Dominicani, qui conditionatorum contingentium creatorum scientiam Deo negarunt rationibus contra diuinorum etiam contingentium conditionatorum scientiam communibus; sed specialioribus aliis fundamentis diuinorum solummodo contingentium scientiam Deo negauit noster Molina 1.p.q.14. a.13. d.17. & 18. tum ob impossibilitatem supercomprehensionis diuinæ (sine qua actus arbitrij diuini cognosci à Deo non posse ait) respectu diuini arbitrij: tum ne præhabita à decreturo Deo eorum actuum scientia ante eorum positionem absolutam eorum actuum absolutæ contingentiæ officiat. Citatur Herize d. 17. de scientia, c. 9. nu. 57. sed solum negat dici ea conditionata contingentia diuina futura sub conditione proprie: quia non concernunt durationem, qua anteriùs non fuerint, & postquam sint quam æquinoca-

tionem præfatione quæstionis huius, & q.2. certam.1. satis diximus.

7. Secunda sententia docet, diuina contingentia conditionata de conditione contingentis existentiæ à Deo cognosci; secus quæ de conditione necessariæ, & indefectibilis existentiæ sunt. vt. nu.3. distinximus, & explicuimus. Ita Diotaleuius lib.2. de scient. futurorum conting. conditionatorum. c.8. nu.6. versu. *Secundo de his decretis liberis*, cuius initio videtur fauere, sed tamen ab eius numeri medio ad num. 9. inclusiue: ea etiam prosigno priori ad suam absolutam existentiam, vt conditionate futura à Deo cognosci, late defendit: & quidem secunda hæc sententia potius negat eiusmodi actus diuinos conditionis necessario existentis esse conditionate futuros contingenter, quam scientiam eorum: quia (inquiunt eius authores) eorum conditio purificata est, atque vt talis cognita: quare & decretum contingens absolutum, siue absolute existens, ad quem statum purificata conditione transit omne conditionatum, etiam contingens: quare eiusmodi actus liberi diuini quantumuis conditionate sonent, absoluti sunt: atque eorum subinde cognitio ad absolutam Dei præscientiam, non autem ad conditionatam eius scientiam spectant.

8. Tertia sententia docet, diuinam conditionatorum scientiam ad diuina omnia contingentia vniuersim, siue de conditione necessaria, siue de contingenti sint, extendit. Ita Thomistæ omnes, præter paululum vetustiores illos, cum quibus q.2. pugnauimus. Nostri etiam omnes præter Molinam: Vazquez 1.p. d.55.n.17. d.66.& 67. n.18. Soar. vbi proxime n.15. Prolegom. 2. de gratia c.8. Fonseca to.3.met.lib.2.c.2. q.4. Arriaga. d.47. Herize proxime c.9. Ruiz d.77. sect.2. Diotaleu. proxime, Complutenses, & Murciani Recentiores, etsi Diotaleuus, & Complutenses Recentiores contingentia conditionata diuina de necessario existente conditione à contingentibus diuinis conditionate futuris ablegent, vt num.7. vidimus, quo, non tam vniuersalem hanc sententiam, quam eius suppositum ex parte negant. Huic sententiæ, & Nos iam diu subscripsimus.

CERTAMEN II.

Tertia, & communior sententia variis conclusionibus stata.

1. DIcendum primo: Deum conditionata contingentia diuina de conditione existentiæ contingentis scientia conditionata cognoscere: probatur ex 4.Reg.18. *Si percussisses &c. deleuisses Syriam &c.*Pſ.80. *Si populus meus audisset me pro nihilo forsitan inimicos eorum humiliassem, & super tribulantes eos misissem manum meam*: & frequenter in scripturis Deus dicit, quid ipse decerneret, seu faceret, quod sine decreto suo nequit, si hoc vel illud homines facerent: quod tamen quia homines plerumque non fecerunt, neque ipse absolute decreuit, à Deo prænuntiata, & præcognita ad statum absolutum non transierunt, vt scientia absoluta prænosci possent: ergo solum cognita à Deo sunt scientia de ipsis conditionata. Hinc vero, & de decretis, quæ à Deo absolute concepta sunt, quia homines id præstiterunt, cognita à Deo fuisse constat in statu anteriori contingentis conditionatæ futuritionis, Quia, quemadmodum absolute præstita ab homine conditione libere absolute à Deo concepta decreta illa sunt, ita libere à Deo concipienda esse, si conditio ab homine poneretur, verissimum est. Dices: ita à Deo absolute ex parte actus decretum esse, si conditio poneretur: verum præclusum paulo vetustioribus Thomistis Dominicanis, contra quos nunc agimus, hoc effugium est, cum ipsi similia decreta pro contingentium futurorum conditionatorum consistentia, vt ridicula, & inepta execrentur. Secundo: in his, qui admittunt, quam multum diuinationis est, vt veritates istæ, & scientia de ipsis diuina reuelata consistant. Tertio: cum per decreta omnino conditionata

sit cognitionis diuinæ cum eis adæquatio, & conformitas, absque absoluti subiectiue, & obiectiue conditionati decreti litigiosa necessitate, ad veram de illis scientiam satis erit. Quarto: ea etiam admissa, saluari debet ab ipsis conditionata decreti sub ea conditione futuri contingentia; quod præsenti sufficit conclusioni. Quinto demum: eum decreta illa subiectiue absoluta, conditionata obiectiue, ob aliquod motiuum à Deo concipiantur contingenter sub eo motiuo, & occasione concipienda esse, verum conditionate pro priori ad eorum absolutam conceptionem erit: quare si ad horum conditionatam futuritionem decretis aliis reflexis subiectiue solum absolutis sit opus, in infinitum decretorum processum regrediemur.

2. Dices secundo: illis ipsis decretis subiectiue absolutis, & conditionatis obiectiue, illa, quæ Deus sub conditione fore à se facienda, prænuntiat, sufficienter apponenda, casu, quo purificetur conditio, quin alia tunc omnino absoluta decreta apponantur: ac proinde non esse in Deo scientiam de decretis vllis suis in statu suspensæ futuritionis conditionatæ: nam decreta omnia sua, quæ ad ea præstanda, si conditio ponatur, absoluta ex parte actus sufficiunt, & solummodo sunt: ea siquidem ipsa decreta purificata ab hominibus conditione, in absoluta transeunt: quemadmodum vulgo dicitur conditionata purificata conditione in absolutam transire. Hoc autem admisso, nihil scripturæ loca pro nobis vrgent, cum in nullo ex eis dicatur decretum omnino conditionatum prænosci, foreue sub assignata conditione sua; sed solum effectum à Deo præstandum, si talis conditio ab homine apponatur: quod decreto absoluto subiectiue, & obiectiue conditionato purificatione conditionis in absolutum transeunte à Deo satis præstaretur: sed vero assumptum euasionis huius falsum est, nec satis axiomate illo fundatum: etsi enim de obiectis ipsis verum plane axioma sit; at vero de actibus ipsis voluntatis, quibus ea fore statuuntur, si apponatur conditio, falsum est illos ipsos purificata conditione in absolutos transire: siquidem diuersimode conditionata ex parte obiecti voluntas in illud fertur, atque fertur in obiectum idem, iam obiectiue absoluta: illa enim in illud sub conditione, seu conditionate; hæc vero fertur in illud absolute sicuti & conditionata scientia conditionate solum fore obiectum affirmat, absoluta vero fore, aut esse absolute: quare nec prima, purificata etiam conditione, in absolutam eademmet transit; sed alia scientia opus est, vt absoluta obiecti, seu rei eiusdem existentia cognoscatur. Secundo: si eademmet conditionata voluntas purificata conditione, in absolutam transiret, non posset purificata conditione esse voluntas efficax absoluta de oppositio in eodem subiecto simul: siquidem duplex opposita voluntas efficax mutuo sibi repugnant: & tamen quotidie nos eius, quod sub conditione decreuimus efficaciter oppositum purificata conditione (ob quam conditionata efficax absoluta iuxta eam doctrinam redditur) efficaciter decernimus.

3. Tertio: cum purificatur conditio, sæpe voluntas illa conditionata nostra physice non adest, quod fieri non posset, si eademmet in absolutam physice esset transitura: & eadem inintelligibile, ac imperceptibile prorsus est, quomodo voluntas eadem, quæ in effectum absolute non fertur sola extrinseca conditionis purificatione, intrinseca sui tendentia in illum absolute feratur: quare prorsus contingentia decreta absoluta diuina, vt ea, quæ in scripturis sub conditione contingenti à Deo præstanda dicuntur, absolute præstentur, admittenda necessario sunt: quæ proinde ante conditionis purificationem pro statu contingentis conditionatæ futuritionis & sint, & ita esse à Deo cognoscantur: verum quidem est moraliter, & ciuiliter conditionatas voluntates, purificata conditione, in absolutas transire: quia verum etiam est tam ex voluntate, & decreto conditionato, quam ex scientia conditionata purificata conditione, inferri, & decretum, & scientiam absolutam in Deo immutabiliter decernente, & infallibiliter cognoscente: eius enim decreti absoluti efficacis obligationem conditionatam inducit, quæ in absolutam transit purificata conditione; cui Deus immutabilitatis titulo, & fidelitatis (si eius ad aliquem promissio intercessit) physice, aut metaphysice deesse minime potest: & quamuis defectibiles homines vtroque modo possint absolute deficere, atque absolutam voluntatem, etiam purificata conditione, physice non ponere; nequeunt tamen tunc moraliter & ciuiliter illâ non apponere: quia purificata conditione, independenter à voluntate eorum absoluta, est absoluta obligatio apponendi id, quod sub conditione promissum serio, seu voluntate efficaci conditionata alteri intimata decretum est: ac proinde moralis est obligatio apponendi purificata conditione voluntatem efficacem absolutam, sine qua apponi illud à promittente nequit.

4. Ad instituturum vero præsens redeundo: etsi citata scripturæ testimonia plerumque de his solum conditionatis contingentibus diuinis sint, quorum purificata, & adhibita conditio absolute non est, atque de immediate contingentibus liberis (cuiusmodi sunt diuina decreta) tamen æque efficaciter, licet non æque immediate, de his etiam, quorum purificata conditio est, atque in Deo absolute fuerunt, & de scientia Dei mediate solum libera, & quæ decreta illa, & effectus eorum sequeretur, si apponeretur conditio, & quæ illa absolute posita, sequuta est, probant. Siquidem, vt sæpe dixi, quod absolute contingenter, & libere mediate, vel immediate purificata conditione est, non ideo non habuit, aut perdit statum futuritionis contingentis conditionatæ verum, in quo pro priori maioris vniuersalitatis præcessit: sicuti neque, quod absolute de præsenti est, absolutam sui futuritionem, quam posteriori tempore, vel æternitate habebit, amittit, nec si antea duratione præcessit, perdit antea extitisse ex eo, quod nunc absolute existat.

5. A ratione vero probatur facile conclusio: quia, siue dependenter, siue independenter à decreto absoluto ex parte actus, & conditionato ex parte obiecti (de quo in præsenti non disputamus) verum, vereque enuntiabile est, tam de his decretis, quam de scientia ipsis posteriore, quod absolute in Deo non sunt, quia eorum conditio purificata, & absolute posita non est, quam de his, quæ absolute sunt, quia eorum contingens conditio purificata est vel purificabitur; quod, si ea conditio purificetur, atque apponatur, decreta illa, & scientia diuina apponenturve omnia, quibus id ipsum de contingentibus conditionatis creatis probabamus, euincunt: atqui Deus omniscius est: ergo ea omnia, & fore vnumquodque sub conditione, & hypothesi sua, sub qua esset, si apponeretur conditio cognoscit Deus; alioqui omniscius non esset: & de his quidem conditionatis diuinis, quorum existentia absoluta est, quia conditio contingens purificata est, (v. g. de decreto Incarnationis, si Adamus peccaret, vt absolute peccauit, ac proinde decretum à Deo est conceptum) specialis est ratio: quia ex veritate rerum absoluta, quia absolute purificata est conditio, ad veritatem conditionatam eorum sub illa, est euidens probatio, & consequentia à posteriori: ergo ex veritate cognitionis absolutæ decreti, aut scientiæ diuinæ ab eo motiuo, & causa absolute posita, est etiam euidens consequentia ad veritatem cognitionis diuinæ de decreto, & scientia illa sub hypothesi, & cognitione eiusdem causæ, & motiui. Pro his autem, quæ in Deo non sunt, quia purificata eorum conditio nusquam est, specialiter facit: quia alioqui, si Deus ea sola contingentia, & libera sua cognosceret, quæ absolute talia in ipso sunt, cum plura alia contingentia conditionate futura illius sint, quæ absolute non sunt, quia eorum purificata conditio non est (v. g. omnia decreta ad prouidentiam connaturalem, & supernaturalem spectantia, si alium, aliosue mundos, Angelos, & homines alios creasset) manifeste fiet, plura, imo, pene infinities plura de suis contingentibus conditionatis Deum ignorare, quam scire. Porro, licet hæc specialia, vnumquodque pro alterutro conditionatorum genere sint ratione communis, & eiusdem vtrique status pro vtroque etiam facile quoduis eorum probabit. Tertio probatur: quia, ni ea omnia conditionata contingentia sua Deus nouerit, se minime comprehendet. Etenim ad cognitionem, tam voluntatis, quam intellectus sui in tota sua latitudine perfectionis, tam intensiuæ, quam extensiuæ, quam earum comprehensio essentialiter importat, debent cognosci omnia decreta, omnisque scientia, quæ Deo sub quauis hypothesi adessent: ergo ni ea omnia

Deus

Deus noverit, intellectum, & voluntatem suam non comprehender. Antecedens probatur primò: quia si ea omnia conditionata intellectus, & voluntatis creatæ Deus non cognosceret, neutrum comprehenderet. Secundò: quia, ni omnia sua possibilia decreta, omnemque suam scientiam possibilem contingentem cognosceret, eas potentias suas non comprehenderet: ergo multo minus, ni cognosceret omne suum decretum, & scientiam conditionatam, quæ sub quauis hypothesi essent: quandoquidem proximus earum actiuitatem, & exercitium eliciti-tium, (vt sic loquar) pertingunt. Denique à priori: quia alias potentias illas suas non cognosceret omnimodo, & ex omnibus suis actibus in omni statu ex quibus verè, cognoscibiles sunt: ac proinde earum cognoscibilitatem omnem cognitione sua non æquaret, vt æquare debet earum comprehensio. Tandem ni horum scientia in Deo admitatur, non poterit Deus diiudicare de nostris plurimis iudiciis circa actus suos liberos sub conditione ditione contingenti futuros, vera ne, an falsa sint? v.g. Christum decernendum, vel secus, si Adam non peccaret: nequit eorum veritas, vel falsitas cognosci, ni eorum conformitas, vel diformitas cum obiecto enuntiato cognoscatur, quæ, in cognito obiecto ipso, cognosci nequit.

6. Dico secundò: conditionata diuina sub conditione necessariæ existentiæ, seu prædicati alterius diuini necessarij futuritionem conditionatam contingentem non amittunt, ac proinde scientia proprie conditionali (sicut de futuris similibus hactenus ostendimus) à Deo cognoscuntur: est expressa conclusio Soarij citati certam. 1. num. 7. & Ruiz d. 77. sect. 4. & Recentiorum: item Bellarmini 2. de amissione gratiæ cap. 17. Fonsecæ 6. metaph. cap. 2. sect. 8. Soarij iterum opusc. de scientia futur. conditionator. init. & (licet inconsequenter) Aluarez d. 7. de auxil, & Thomistarum: quatenus asserunt, omne contingens absolutum, (cuiusmodi sunt omnia absoluta Dei decreta) fuisse prius prioritate maioris vniuersalitatis futura conditionate. Est tamen conclusio contra Dicataleuium, & Recentiores Complutenses citatos certam. 1. num. 7. Probatur: quia, licet in re, (etsi placeret etiam in apprehensione) conditio illa, sub qua fore ea contingentia diuina enuntiantur, à sui existentia diuina non præcindat, quia essentiâ sua existens est: ast in modo enuntiandi præscindit: neque enim affirmatur, Deum eiusque omnipotentiam existere, neque negatur existere. Quod satis est, vt verè affirmetur, fore decretum de mundi creatione, si Deus omnipotens omniscius, &c. sit; quin eo iudicio conditionis, aut decreti illius affirmetur existentia. Confirmatur: quia, licet Deus seipso, & essentiâ sua impræscindibiliter adhuc existens exercite, & exercita sua existentia sit: vt docuimus plures controu. 1. & 2. ex modo enuntiandi, cum dicimus: Deus est possibilis, imo, cum id de se iudicat Deus, licet eandem omnino esse suam existentiam, & suam possibilitatem (quia nonnisi existens exercite possibilis Deus est) cognoscat; tamen non affirmatur eius existentia ex modo illo enuntiandi. Confirmatur secundò: quia, licet possibilitas, seu essentia creata vniuersim ab eius existentia non differat, ac proinde existente absolute conditione contingenti nequeat eius possibilitas à Deo cognosci, quin & existentia eiusdem exercita cognoscatur; tamen locus est, vt ex modo enuntiandi non sit in hypothesi existentia exercita eius, neque punctata intelligatur conditio; ac proinde, quod futurum absolute quidem est, quatenus sub ea hypothesi præcisè posita fore iudicatur, futurum solummodo conditionate verè sit, atque enuntietur. Denique confirmatur in nostris principiis: quia omnia prædicata, & attributa diuina metaphysicè Dei essentiam consequentia, existentiam in suo conceptu formali metaphysicè non claudunt, sicuti de eis, & personalitatibus, & proprietatibus personalibus latè probaui controu. 1. de Trinit. d. 6. quæst. 1. per totam: quare ad omnes conditiones omnipotentiæ, arbitrij, omniscientiæ æquè à sua existentia, atque à Dei essentia abstrahunt: quare etsi eadem formalissime scientia Dei de sua essentia, & existentia iudiciosissim adhuc, metaphysicè, cognoscantur, vt docui d. 3. quæstione 1. certam. 2. id tamen ex parte obiecti præsertim suspense, & in hypothesi positi (vt in casu) conclusionis prorsus se habet materialiter.

7. Hinc euanescunt Dicataleuij, & Recentorium Complutensium pro opposito argumenta. Primum est: conditio essentia sua existens absolutè, & exercite nequit magis esse, aut cognosci in vllo statu, aut modo cognoscendi sine existentia absoluta, quàm esse, aut cognosci sine sua essentia: atqui eiusmodi sunt necessaria omnia adhuc præcisiue diuina enumerata: ergo nullo modo esse, aut concipi præcisiue ab existentia absoluta, & exercita possunt: ergo in hypothesi etiam, & sunt, & cognoscuntur exercite, & absolutè existentia: ergo in hypothesi ipsa est, & cognoscitur purificata conditio: atqui conditionatum quoduis, cuius conditio purificata est, non est conditionatum, seu conditionatè futurum, sed absolutum, seu absolutè futurum, & præsens, eiusque cognitio non conditionata, sed absoluta: ergo contingentia diuina sub conditione necessariæ existentiæ, seu sub condirione prædicati cuiusuis necessarij diuini non conditionatè, sed prorsus absolutè existentia sunt. Respondetur facilè in meis principiis negando minorem syllogismi primi de existentia cuiusvis prædicati diuini attributalis formaliter, nec solum materialiter se habentis ex parte obiecti: essentia enim sua metaphysica nullum attributum diuinum, secundum se formaliter ex parte obiecti est existentia exercita sui, magis, quam Dei essentia. Sed iuxta opposita aliorum principia distinguo primam consequentiam: in statu, & cognitione suspensiua debet cognosci formaliter, & exercite eius existentia, nego; materialiter solum concedo consequentiam; in quouis statu, & cognitione non suspensiua debet cognosci, ac esse eius existentia formaliter, & exercite, concedo consequentiam: licet enim de essentia, etiam metaphysica existentia exercita necessariorum prædicatorum Dei sit; ast in ordine ad statum illum cognitionis suspensiuæ, qua hypothesis apprehenditur, quod exercitè, & formaliter, siue essentia sua, siue contingenter quæ in hypothesi sunt, & cognoscuntur, ac significantur, materialiter se habet: cum in ordine ad eum statum, & cognitionem his vocibus respondentes, si existat omnipotentia, vel Deus sit omnipotens, & decretum, quod sub ea hypothesi fore enuntiatur eius, quod in hypothesi ponitur, existentia exercita, siue essentialis, & necessaria, siue contingens conditionis sic apprehensæ, &, veritati, cum formalis enuntiationis, tum obiectiuæ totius illius complexi nihil conducat, aut præstet sed, quod casu, quod ea existentia conditionis detur, & conducat ad conditionati existentiam, & cum huius existentia coniungatur. Similiter distingue secundam consequentiam in hypothesi, & sunt, & cognoscuntur diuina illa absolutè existentia exercite formaliter nego, materialiter concedo: similiter tertiam consequentiam, & nega quartam, & quintam. Oportet enim, vt purificata intelligatur, & sit conditio, ac proinde futurum conditionatum transeat in absolutum, atque scientiæ visionis absolutè obiectum sit, ac non scientiæ conditionatæ cognosci, ac esse absolutè existentiam exercitam formaliter, ita, vt absolutè conditioni adsit, vt obiicitur, ac de ea absolutè possit prædicari; vt autem suspensè obiiciuntur, & apprehenduntur in hypothesi prædicata illa diuina necessaria, neque absolutè existentiam formaliter habent, nec de ita solum apprehensis potest absolutè exercita existentia prædicari: quare neque purificata per absolutè exercitam existentiam sunt, vt intelliguntur.

8. Opponunt secundò Recentiores Complutenses: status conditionatus contingentium conditionatorum prior est prioritate maioris vniuersalitatis statu absoluto eorundem, & à quo ad absolutum non valet subsistendi consequentia, sicut, neque à scientia conditionata eorum ad scientiam visionis, seu absolutæ existentiæ eorundem: quia ex obiecto suo illa prior prioritate maioris vniuersalitatis, quam absoluta eorum visio est: atqui scientia conditionatorum diuinorum sub conditione cuiusvis prædicati diuini necessarij, prior non est prioritate maioris vniuersalitatis, & à

qua non valeat subsistendi consequentia, quam absolutæ eorum visio, nec status conditionatus obiectiuus eorum, quam absolutus: ergo eorum status, & scientia conditionatus, & conditionata non est. Minor probatur: quia valet consequentia à decreto de mundi creatione, si Deus est omnipotens (& similiter de aliis eiusmodi de conditione necessaria) ad absolutam eiusdem decreti existentiam, & visionem absolutam eius, vt patet: quia conditio essentiâ sua purificata, & absolutè existens est: ac proinde nequit esse verum obiectiuè conditionate decretum illud, neque vera formaliter eius cognitio conditionata, quin vtrumque verum absolutè sit. Respondetur tamen facile ex dictis statum conditionatum, vt omnem statum conditionatum complectitur, priorem esse prioritate maioris vniuersalitatis statu absoluto, ac scientiam conditionatam absoluta obiecti eiusdem priores esse prioritate maioris vniuersalitatis formaliter; non autem debere esse priores etiam materialiter, seu ratione materiæ obiecto, & scientia absoluta, qua solum ratione in conditionatis de conditione necessaria, & eorum scientia probat argumentum ab ipsa absolutè, & absolutam scientiam consequentiam valere ratione materiæ conditionis; formaliter autem loquendo adhuc ex iis conditionatis, vt in eo conditionato statu obiectiuo vero sunt, suspenseque cognoscuntur, non valet à conditionato statu, & scientia ad absolutum eorum statum, & scientiam consequentia: nisi eæ conditiones necessario imo, essentia etiam, si placet sua metaphysica, exercitè existentes ita cognoscantur, & iudicentur verè existere absolutè, iudicarique proximè possint: quod nusquam habent, quæ solum in hypothesi sunt, & cognoscuntur. Quid autem sit veritas illa obiectiua status conditionati, à qua verus, & non fictus status sit, constat ex dictis in simili de veritate possibilium pro statu possibilitatis, quæst. 1. certam. 4. à num. 4. & quæstione 2. cert. 11.

CERTAMEN III.

Argumenta aduersa vniuersaliora retunduntur.

1. MVlta hic sibi opponunt ex Dominicanis Thomistis Recentiores nostri, qui seorsim, & singulatim difficultates, & controuersias de scientia conditionatorum contingentium non disputant; sed omnes, vel earum plures simul. Nos verò eorum plura omittemus in præsenti: quia alias controuersias de cognitione eorum in decreto, vel in seipsis, seu de medio, siue materiali, siue formali, & determinatiuo cognitionis diuinæ de ipsis tangunt disputationibus sequentibus examinandas. Primò opponit Nauarrete tom. 1. controuers. 56. §. 5. scientia conditionata suorum decretorum sub quauis hypothesi futurorum ipsi est prorsus inutilis: cum, neque ad creaturarum productionem, neque ad directionem ipsorum absolute habendorum à Deo quidquam referat: ergo à Deo est reiicienda. Negatur antecedens, quod subsumpta ratio non probat. Tum: quia, licet ad ea ibi numerata vtilis non esset; ad diuinæ tamen scientiæ perfectionem, seu, vt omniscientia sit (vt necessario est) eorum etiam diuinorum contingentium conditionatorum scientia non vtilis modo; sed & necessaria omnino est. Tum etiam: quia ad productionem creaturarum, & purificationem conditionis, quare & mediatè ad decreta ipsa absolutè habenda eorum sub hypothesi habendorum conditionata scientia conducit: conduxit enim dubio procul ad Adami creationem, ac de ea decretum scientia hæc conditionata: si Adamum creauero, eique peccatum permittam, decernam Christum in eius, & successorum Redemptorem: & magnam mei nominis gloriam, & exaltationem. Similiterque scientia conditionata de Michaëlis, & reliquorum Angelorum obedientia, ac dæmonum inobedientia sub hypothesi creationis eorum, & impositionis præcepti, quodcumque illud fuerit.

2. Obiicit idem Nauarrete secundò: Decretum primum est primus actus liber Dei: siquidem voluntatis diuinæ, sicuti & humanæ est prima libertas; reliquarum vero potentiarum est solum libertas secundaria, & solum quatenus à libero aliquo voluntatis in aliquo eius actu habito exercitio earum actus pendent: atqui, si in Deo detur suorum decretorum contingentium sub hypothesi futurorum conditionata scientia, nec decretum primum erit primus actus liber Dei, nec voluntatis diuinæ prima, ac primaria libertas: ergo in Deo suorum decretorum sub hypothesi futurorum scientia conditionata non est. Consequentia est legitima. Probatur Minor: quia ante omne decretum absolutum, & ante omne exercitium liberum voluntatis diuinæ absolutè existens erit scientia conditionata decretorum omnium Dei sub hypothesi quauis futurorum: deinde erit libera, & contingens; siquidem est de obiecto contingenti, & absolute suo modo defectibili, &, quod potestate antecedenti diuinæ voluntatis potuit absolute non esse: cum non habeatur à diuina voluntate adhuc ex hypothesi illa necessario; sed liberè, atque ita, vt posset sub ea hypothesi ab ea non haberi. Casu autem, quod sub ea hypothesi habendum illud decretum non esset, eius conditionata scientia, quæ absolutè ex parte subiecti in Deo nunc est, nullatenus foret: ac proinde ante absolutam decreti illius libertatem absolutè libera ex parte subiecti, licet non ex parte obiecti, scientia illa conditionata erit: ergo erit absoluta eius libertas ante libertatem absolutam decreti cuiusvis diuini: ac proinde non erit absoluta eius libertas secundaria, & participata à decreto absolutè libero, & exercitio libero absoluto diuinæ voluntatis; sed potius prima, & primaria à potentia proinde intellectiua Dei immediate participata libertas.

3. Respondeo: libertatem actus, & potentiæ primariam diuinæ voluntati, eiusque actibus conuenientem non stare in actus contingentia, vndecumque illa proueniat precisè: sicuti neque libertas actus, & potentiæ primaria humanæ voluntatis absolutè stat in contingentia actus, vndecumque proueniat: alioqui quæuis alia facultas, & actus, imo causa quæuis naturalis, eiusque effectus primariam, & immediatam libertatem habebunt: cum absolutè vndecumque sit, creatus cuiusvis potentiæ actus, & creatus effectus quiuis contingentes absolutè sint, & defectibiles. Primaria ergo, & immediata actus, & voluntatis vtriusque libertas in contingentia actus, non vtcumque; sed à voluntate ipsa, ad quod in voluntate potestas ad actum, eiusque oppositum, vel contrarium, vel contradictorium (si vel contrarietatis, vel contradictionis libertas sit) omnino indifferens requiritur, ac supponitur: libertasque in actu primo censetur, ac nominatur. Ex quo fit, vt cum actu, & exercite ad actum potius suum præ oppositio per actum, ipsum se determinat, ita se determinet, vt tunc etiam in actu primo ad oppositu alterutro modo se potuerit absolutè determinare, illo ad quem se determinauit, & per quem exercite indifferentem suam illam potestatem determinauit, prætermisso: quare contingentia, & defectibilitas actus cuiusvis ex illis oppositis à voluntate, eiusque indifferente ad vtrumvis potestate est: contingentia autem, & defectibilitas actus seu effectus à quocumque alia potentia, causaue producti, non à sua potentia, causaue proueniet; sed aliunde: quare, etsi absolutè contingens actus, & effectus sit, primariam, & immediatam exercitam, & in actu secundo libertatem non habet: neque potentiæ, causæue suæ libertatem in actu primo supponit, arguitve illius indifferentem ad vtrumuis potestatem. Cum autem scientiæ Dei de suis decretis conditionatis contingens appositio, etsi ex parte actus absoluta, ab intellectus diuini determinatione propria, non proueniat; sed potius à conditionati illius obiecti, seu decreti pro eo statu positi, ad quod pro statu illo repræsentandum intellectus diuinus, vel potius omniscientia Dei determinatur, necessarioque, ac sui impos extenditur, sit, vt primariam absolutam libertatem non habeat, sicut habet, non quidem à potentia sua intellectiua; sed aliunde, contingentiam, non quidem absolutam, & intrinsecam, seu immediatam sed mediatam, atque ab obiecto participatam extrinsecus, quare, & solum conditionatam,

4. Vnde

4. Vnde neque decreti absoluti Dei primariam absolutam libertatem præueniet, tametsi præueniat exercitium absolutum contingentiæ, quatenus absolutum decretum vt sit sui ipsius sub conditione futuri conditionatam scientiam supponit, quæ purificationem conditionis præcedit, quam absoluta decreti illius existentia sequetur. Etenim cum actus contingentia absoluta ad concurrentiam cum absoluta eiusdem primaria, & immediata libertate non dicatur; vt vidimus, poterit absoluta contingentia scientiæ illius absolutè, quasi causalitatis, & naturæ priori decreto illi absoluto præcedere, quin huius absolutæ libertati absque vlla repugnantia præcedat. Ac rursus contingens absolutè scientia illa esse, quin absolutè libera sit; sed solum conditionate. Id quod ita planè scientiæ conditionatæ cuiuis de quouisque contingenti conditionato vsu venit: siquidem mediatam solum extrinsecam, mutuoque acceptam libertatem à suis obiectis habet, cum eam à sua intellectiua potentia immediatè trahere in sui conceptione nequeat: quare nec aliam ab ea, quam eius obiecta alteriusve rationis libertatem habebit: nempe, vel absolutam, si eius obiecta libera absolutè sint, vel conditionatam solum, si (vt in præsenti) sint libera solummodo conditionate. Dices: nihil præter decreta libera Dei posse esse absolutè contingens, quin absolutum Dei contingens decretum supponat; ad hanc verò scientiam conditionatam de contingentibus diuinis conditionatis actibus, nullum absolutum, & contingens decretum Dei supponi: ergo & ipsa absolutè contingens, non absque repugnantia admitteretur. Negatur absolutè Maior: In diuinis actibus, præter decreta: scientia quippe Dei essentiâ sua omniscientia actualis, & formalis repræsentatio etiam exercite, quantum de se est, omnium veritatum est, quin alio, quam extrinseca obiecti, & veritatis positione egeat, vt ad illud terminetur, ac determinetur absque vlla potentiæ alicuius contingenti actiua determinatione: quare quod satis est, vt in statu apto obiectum apponatur, satis est, vt ad illud contingens terminatio, ac determinatio scientiæ consistat. Satis autem conditionata cuiusuis contingentis siue creati, siue increati futuritio absque actuali aliquo decreto Dei, vt statum cognitioni sui aptum sortiatur.

5. Præueni aliam Nauarretæ instantiam: quod scilicet, cum scientia conditionata in se primario, & immediate libera non sit, debet esse libera ratione alterius, quod in se primario, & immediatè liberum sit; nequirque esse aliud, quam decretum: ergo proinde aliquod Dei decretum absolutum debet ad scientiam istam supponi. Negatur enim consequentia: quia, vt diximus, scientia hæc nullatenus libera absolutè, adhuc mediatè, est; sed conditionatè solum libertate mediata, extrinsecusque mutuata à suo conditionato obiecto: vnde propriè media inter absolutè liberam, & absolutè necessariam merito dicitur, vt d. penult. dicemus, quo & præcedens proximæ obiectio eneruatur: siquidem admissa absolutè maiori, scientia media absolutè libera & contingens eo sensu, non est, quod si absolutè esse illam in Deo, potuis sequè absolutè non esse, quare & absolutè contingentem esse contendas passiue quidem mere habet, non actiue à sua potentia sed solum à suo obiecto non, qua actiuo, sed, qua terminatiuo solum, vndecumque illud actiue in suo statu conditionato ponatur, vt autem terminatiue contingentiam absolutam scientiæ suæ causet, existentia absoluta sui opus non habet, vti ad illam actiuè causandam opus haberet: inde verò perspicuum est maiorem obiectionis eius de quouis actu aut effectu contingente, & absoluto prorsus etiam ex parte obiecti veram esse, aît, cum ex parte obiecti actus conditionatus est esse falsam esti enim contingens quodvis, futurum, adhuc conditionatum, è Dei liberâ determinatione debeat necessariò prouenire, cum ad eum statum, Dei determinationem, siue reliqua principia contingentis illius, in hypothesi positi satis sit, vt proportionatè ad statum illum contingentis præcedat: atque mediatè scientiam absolutam ex parte actus, & conditionatam ex parte obiecti terminato huius influxiui absolutum eius esse non requirit, causet, & antecedat.

6 Obiicit Molina: decreta conditionata libera non sunt determinatæ in se veritatis; ergo nec in se cognoscibilia; sed neque in sui causa voluntate diuina ad vtrumuis indifferenti: ergo neque in ea possunt cognosci: Probat consequentiam: quia in causa indifferente, & indeterminata nequit cognosci effectus, seu actus determinatus præ eius opposito, nisi per super comprehensionem excedentem in linea cognitionis cognoscibilitatem obiecti, quod cognitioni diuinæ respectu diuinæ voluntatis æquè in genere obiecti infinitæ repugnat. Negatur prima antecedentis pars ex dicendis d. de mediis materialibus diuinæ cognitionis iuxta ipsius Molinæ doctrinam, quem mirqr, id pro antecedenti assumere: cum in conditionatis contingentibus creatis determinatam veritatem, & cognoscibilitatem cognoscat, & contra Thomistas Dominicanos euincat eisdem rationibus, quæ æquè idipsum euincunt in contingentibus conditionatis diuinis. Principium aliud de supercomprehensionis causæ indifferentis ad vtrumvis, & indeterminatæ necessitate, vt in ea actus determinate futurus præ suo opposito cognoscatur, ipsius Molinæ proprium est; sed falsum confutandumque à nobis d. de mediis formalibus scientiæ diuinæ: eoque permisso, cum super comprehensio causæ indeterminatæ, & indifferentis eatenus solum Deum duceret in cognitionem actus determinatè præ eius opposito futuri, quatenus perfectissima causæ illius penetratio est: idque etiam respectu suæ voluntatis Dei cognitio habeat, quod respectu eius supercomprehensio non sit, atque excessum non habeat respectu illius, quem habet respectu causæ creatæ entitatiuum, nihili ad rem præsentem attinet; cum nil cognoscibilitatis, & penetrabilitatis voluntatis diuinæ in se, & in ordine ad suos actus scientiam Dei lateat, quæ ipsius perfectissima comprehensio est, & Molinæ sensu præfato supercomprehensio dici posset.

6. Opponit vrgentius Molina 1. par. q. 14. ar. 13. d. 17. versu; *quæret fortasse aliquis* & d. 17. versu: *Præterea vt disputationi*, ex quo Albeda 1. par. d. 45. sect. 5. num. 43. & Perdu. relect. de Scient. med. pag. 13. & 36. vbi Molinæ argumentum esse recognoscit. Ne autem puri transcriptores videantur, nonnulla de suo addunt, quæ, quia solutu faciliora, prætermitto. Sic autem argumenti difficultatem totam à Molina propositam efformo: In Deo est scientia decreti sui conditionati, sub hac nimirum, vel illa conditione futuri: ergo hæc scientia conditionata Dei præcedit eiusdem decreti absolutam positionem prioritate naturæ, seu quasi naturæ, quæ inter diuinos actus non repugnet. Probatur consequentia: quia purificatio conditionis, atque absoluta positio ex ea scientia est, vt ex perfecta prouidentia absolutè ponatur, cum conditio, tum decretum, & quod per ipsum decreuit, appositurusque vlterius Deus est: quare tandem decretum ipsum, & per illud apponenda in statu absoluto ab eius conditionata scientia, etsi mediate, pendebit: ac proinde illam absolutè positam pro naturæ, vel quasi naturæ, priori supponet. Hinc infert: ergo scientia conditionata decreti destruet eius in statu absoluto libertatem: ac subinde, & in statu conditionato, cum vtriusque status libertas eadem sit, solo statu differens: quare, & scientia eiusmodi suum destruet obiectum, eritque implicatoria. Prima consequentis huius pars (ex quo reliqua legitimè inferuntur) probatur: quia & scientia hæc conditionati decreti est inconiungibilis, purificata conditione, cum negatione, seu omissione decreti: quare ex suppositione ipsius, & purificatione conditionis nulla est potentia, adhuc antecedens, ad omissionem decreti apponendam, nisi chimærica: erit enim potentia ad coniungendum duplex contradictorium, siue impossibile qua impossibile. Cum autem conditionis absoluta positio, & scientia item, ex qua conditio apponitur absoluta existentia pro naturæ priori ad absolutam decreti appositionem supponantur: ac proinde nec auferri ab illo possint, nec impediri, nequit decretum absolutè omitti, quin illæ cum omissione decreti coniungi possint, quod vt diximus, contradictionem inuoluit.

7. Hoc argumentum vrget, inquit Molina, cum in eo, à quo concipiendum absolutè decretum est: nempe in Deo, & scientia de conditionato decreto, & de purificatione absoluta conditionis sub qua fore cognitum est, coniungitur, & antecedit: siquidem vtraque scientia præhabita ab eo, qui decreturus absolutè est, conatus in oppositum decreti nonnisi frustraneus esset, & amentissimus, vtpote conatus in impossibile cognitum vt impossibile.

Verum

Verum vt ex argumento constat, eadem vis eius est, etsi scientia vtraque in Deo sit, & contingens à voluntate creata apponendum; imo etsi sola scientia in Deo præcedat, & extrinseca sola purificatio conditionis apponatur. Cum enim, vt diximus, conditione appositâ, nequeat contingens absolutè non esse, ni scientia conditionata Dei, quæ supponitur, deficiat, falsave reddatur, atque implicet vtrumque, nulla potentia eis antecedenter, & pro naturæ priori positis fieri potest, vt cum eis à creatura decreti cogniti sub ea conditione ponatur omissio: sin verò, vel id fieri aliqua potentia absolute potest, etsi vtraque in Deo decretuo absolute scientia præcedat, omitti à se decretum absolute posse cognoscet: quare neque si omittere velit decretum, conabitur in impossibile cognitum, vt impossibile: obiectio ergo specialem contra scientiam Dei mediam de suis actibus contingentibus difficultatem non habet; sed æquè omnem scientiam mediam de conditionatis contingentibus nostris impugnat: quare communi solutione erit occurrendum, quam fusius dabimus controu. 7. de decreto collatiuo auxilij efficacis, & scientia, qua reguletur, disputantes. Breui nunc respondeo: scientiam illam conditionatam, quæ physicè præcedit, purificationem conditionis, & contingens absolutum quod sub ea fore, repræsentat, connexam de se adhuc purificata conditione physicè non esse; sed solum cum suo conditionato obiecto, eiusque ratione, & connexione (quæ solum consequens est) cum absoluto contingenti connecti? quare, & necessitate, & connexione consequente solum. Item ratione futuritionis conditionatæ, cum qua vti suo obiecto connectitur, dependentiam habet à contingenti absoluto, cum purificatur conditio. Si enim tunc absolute non apponeretur contingens, futuritio conditionata, ac subinde nec scientia conditionata, non foret: quare & scientia ipsa ab absoluto contingente in sui positione, & existentia pendet, potuitque impediri, ne esset, ac præcederet pro priori, quo fuit, ac præcessit: quocirca neque absolutè contingentis potest liberæ positioni obesse, quam in alio ordine exercitam supposuit, vt in alio præcederet: neque vsquam in casu dicto potestas ad coniungendum duplex contradictorium, antecedens admittitur. Mutuam verò hanc causalitatem, & diuersum genus vtriusque explicare, atque à nonnullis difficultatibus expedire loci proximè citati proprius est.

QVÆSTIO IV.

An futura absoluta, etiam contingentia, secundum se, qua talia, diuinam terminent cognitionem, sintque proinde obiecta saltem materialia ipsius?

1. DE absolutè existentibus de præsenti dubium non est, quin diuina cognitione attingantur secundum se, sintque proinde ipsius materialia saltem obiecta: quia de eis nulla potest esse, vel difficultatis vel æquiuocationis, aut paralogismi occasio, vt omniscientia Dei non repræsentari iudicentur: cum actu in se sunt, ac entitatem, & veritatem metaphysicam cum ente conuertibilem habeant, extra quam nullam veritatem cognoscibilem, atque enunciabilem aliqui recognoscunt; licet ex hoc eorum iudicio difficultas illa contra scientiæ diuinæ Deique ipsius immutabilitatem, grauium recentiorum sententia humana naturali ratione insolubilis, acuatur; & augescat: inquirimus autem in præsenti solum an futura, nondum in sua propria duratione existentia terminent diuinam cognitionem, sintque secundum se, & vt futura nondum, relatè ad durationem creatam successiuam durationem, existentiam absolutam habentia obiecta saltem materialia illius? vt (sicut in præcedentibus de possibilibus, & futuris sub conditione obiectis) à quæstionibus de mediis, tam materialibus, quam formalibus, seu determinatiuis diuinæ scientiæ, vt circa futura ipsa versetur, postmodum rectæ methodi causa instruendis abstrahamus.

2. Futurum autem omne, creatum necessario est: cum, quidquid diuinum est, siue ex prædicatis necessariis, siue contingentibus eadem Dei æternitate indiuisibili, ac tota simul ab æterno & in æternum sit, ac duret: cum autem creata omnia, & singula esse, & existentiam actualem in se independenter à Dei decreto libero aliquo habere non possint: fit, vt futura omnia absolute contingentia, & libera sint: quia decreti diuini libertatem exercitam supponunt, à qua libere & contingenter existentia secundario denominantur: sicuti, & causarum, & facultatum arbitrio & libertati nostræ subditarum opera libera, & contingentia sunt, ac dicuntur respectu, nostræ etiam voluntatis, sine cuius exercitio antecedenti non sunt, & à quo secundario libera & contingentia denominantur. Quoniam vero libertas, & contingentia illa secundaria à præuio exercitio libertatis diuinæ futuris omnibus (seu à causis necessariis secundis, siue à causis secundis liberis, mediate, vel immediate, oriuntur) conuenit, vt hæc ab illis diuidantur, ratio & causa esse non potest: cum autem specialis sit in his, ex libertate, quam à voluntate creata etiam specialiter habent, quæ non in illis, difficultas, seorsim propterea à Theologis examinanda: futura contingentia, & libera specialiter ex libertate arbitrij creati, ab aliis diuidendo, futura contingentia, & libera absolute; alia vero reliqua futura necessaria Theologi nominarunt, in præsenti ergo quæstione de futuris, solum qua futuris, & qua, tam futura necessaria, quam libera, & contingentia respectu nostræ libertatis, in eis continentur, inquirimus, vt communem vtriusque difficultatem examinemus.

CERTAMEN I.

Dominicanorum Recentium futuritionis contingentium formalis constitutio exploditur.

1. RECentiores Dominicani Thomistæ, quos refert Hieronymus Viues (& ipse Dominicanus Thomista) de primatu diuinæ libertatis aduersus scientiam mediam d. 1. & d. 10. & d. 18. asserunt contingentium futuritionem puram formaliter, dicere quidem futuri de præsenti negationem absolutam, non autem absolutam eius existentiam pro vlteriori duratione; sed determinationem anteriori duratione, vt absolute existat pro posteriori. Hanc sententiam idem Viues citatis locis amplectitur, multisque stabilire conatur argumentis. Porro determinatiuum hoc futuris, vt existant posterius, decretum Dei de eius futuritione in sua & suorum sententia dicit esse Viues, citata d. 1. nu. 30. & nu. 118. Et hanc sane sententiam præfati Dominicani Recentes confectariam doctrinæ suæ de auxiliorum efficacia, & scientiæ mediæ tuentur; cum tamen nihili suarum sententiarum referat: etsi enim futuritio rei posteriori existentia inadæquate, iuxta communem omnium aliorum sententiam, ipsa terminorum apprehensione notam, formaliter constitueretur, dummodo ad eam pro ea decretum illud Dominicanum necessarium eius principium admitteretur, satis pro suis sententiis haberent: sed, cum tanti stet suarum harum doctrinarum difficultas, maioris adhuc stare volunt, vt aliò pugnam diuertant: quo, non bene solum (vt vulgo iactatur) sed, male etiam soluturos pignora non dolere nobis frequenter probent.

2. Et quanquam, neque decreta eiusmodi ad rei futuritionem admittenda sint, (vt sequentibus disputationibus monstrabimus) eis tamen admissis, nequaquam illis contingentium futuritionem formaliter constitui ex eisdem eorum principijs ostenditur. Primo: quia rei futuritio non

non minus dicit existentiam rei pro vlteriori duratione, quam esse rei præsens, eius existentiam actu, & de præsenti in hac præsenti duratione: atqui decretum non est rei existentia tempore præsenti: ergo nec inadæquatè rei de futuro existentia, vel futuritio. Maior est certa: Nam verbi substantiui significatum quouis inflexionis, seu conjugationis suæ tempore, siue præsenti, siue præterito, siue futuro idem omnino est; ast, cum de præsenti dicitur *contingens est*, dicitur, & significatur eius contingentis existentia, idque est eius significatum: ergo, cum dicitur *erit*, substantiuo eodem verbo de futuro, dicitur eius existentia pro vlteriori duratione, non minus quam existentia rei de præsenti indicatiui modi prolato, quo de ea dicitur futuritio. Minor item probatur primo: quia decretum de existentia, duratione vlterieri contingentis, non magis eius est existentia vlterior: quam decretum de eius existentia præsenti præsens, & actualis eius existentia sit: atqui decretum de eius existentia de præsenti, illius existentia de præsenti, per vos, non est: ergo nec decretum de eius existentia vlteriori duratione eiusdem existentia vlteriori duratione erit.

3. Secundò: quia posito decreto de rei existentia, pro quauis duratione, sublataque per impossibile rei existentia pro illa non intelligitur res esse pro ea duratione, siue esse de præsenti, præterito, vel futuro: ergo nec decretum est existentia rei pro illa, nec eius præsentia formalis, futuritio, aut præterito. Tertiò: per hoc ce decretum est de rei futuritione: ergo, cum efficax sit, futuritio rei est decreti effectus, & obiectum: atqui decretum, nec obiectum, nec effectus sui ipsius est: ergo neque est eius futuritio. Confirmatur; ex decreto efficaci de existentia de præsenti, siue præsentiæ rei in essendo: quæ, quia eius effectus, & obiectum est in decreto sui stare nullatenus potest: quod etiam verum est, etsi melius sapiens, aut minus male despiens, asseras decretum illud esse non de futuritione adæquatè sumpta; sed de existentia rei pro duratione vlteriori. Minus inquam despiens: nam futuritio per hoc ce negationem futuri de præsenti formaliter includit: quare decretum de existentia rei tempore vlteriori, non est decretum futuritionis; sed partis, vt summum, vnius ex duabus, quibus futuritio constituitur. Vnde quarto arguitur: neque eo posse, quoad partem illam, decreto formaliter futuritionem constitui: quia rei non esse de præsenti, quod altera futuritionis rei pars est, decreto de eius non esse, siue non existentia de præsenti, quam causat, neque inadæquatè constituitur; sed rei non esse, siue non existentia intrinseca rei, quæ ab illo causatur: ergo neque decreto de existentia inadæquata postea, quam causabit adhuc inadæquatè, constituetur futuritio; sed existentia ipsa intrinseca rei per illud causanda. Probatur consequentia, quia non dicit futuritio stricta, & pura, magis intimè non esse nunc, quam esse postea. Confirmatur: Nam non esse tunc rei, quam dicit futuritio, non tollitur formaliter decreto de eius existentia de præsenti, & nunc, sed sola intrinsecæ rei existentiæ negatione nunc, & intrinseci esse de præsenti: ergo esse rei postea, quo non esse rei tunc formaliter pelletur, sine cuius formali expulsione non intelligitur formalis rei futuritio, solo esse & existentia intrinseca rei constituitur formaliter: non autem decreto adhuc de eius existentia postea.

4. Quintò arguitur, & confirmatur vlterius: quia futuritio dicit formaliter realem formalem transitum rei de non esse nunc ad esse postea: atqui realis hic formalis transitus de non esse nunc ad esse postea, nequit esse nisi transeat ad oppositum reale formale contradictorium: ergo neque esse potest per decretum de eius rei existentia postea: Probatur consequentia: nam reliqua sunt nota: decretum de rei esse, siue de existentia postea non est reale formale contradictorium oppositum illi non esse, siue non existentiæ rei de præsenti, à qua ad extremum contradictorium essendi, siue existentiæ postea transitus futuritio est: ergo nec potest esse per decretum de rei existentia postea realis formalis transitus de non esse, seu non existentia rei nunc, ad esse seu existentiam rei postea, quam dicit formaliter eius futuritio: quare neque in eo decreto rei formalis futuritio formaliter adhuc inadæquate, constitui potest: quod rursus inuerso huius transitus formalis ordine à decreto existentiæ rei postea (in quo aduersarij partem, vt minimum, futuritionis eius formaliter constituunt) ad decretum de negatione existentiæ rei nunc, siue ad decreti, de eius existentia nunc negationem, quæ solum contrarie, vel contradictorie realiter formaliter opponuntur. Confirmari potest: deberet enim proinde non esse rei nunc, per decretum de eius non existentia seu negationem decreti de eius existentia nunc formaliter constituti: quod aduersarij negant, ac non esse rei nunc, siue negatione existentiæ de præsenti formaliter ex ea parte constituti asserunt inconsequenter.

5. Sextò arguitur: Nam, etsi decretum illud sit determinatiuum, seu determinatio futuritionis rei, siue, vt res sit postea, quod est pars futuritionis; tamen aliunde nequit esse adhuc quoad eam partem futuritio in quocumque esse rei postea, & non esse nunc, quæ futuritio claudit, formaliter constituantur. Probatur: quia decretum illud nunc formaliter realiter est: ergo si id reale formale esse rei sit, & per quod realiter formaliter adæquate res transit ad esse nunc, & pro nunc transibit ad esse formaliter, quo definat realiter formaliter non esse. Patet quia posita reali formali forma adæquata essendi implicat pro eodem instanti quo posita est, rem non esse; atqui posita est nunc, per vos, decreto hoc existentiæ rei postea forma adæquata existentiæ rei, siue essendi rem postea: ergo implicat nunc rem non esse. Confirmatur: quia ex eo, quod negatio existentiæ rei forma adæquata sit non existendi, & nunc sit, implicat rem non nunc non esse: ergo, si decretum forma adæquata sit essendi rem, & nunc sit, implicabit rem nunc non esse. Vrgetur: quia implicat coniungi in eodem instanti, ac simul formam adæquatam essendi rem absolutè, pro quocumque instanti talis absolutè sit cum forma non essendi adæquata pro quocunque instanti talis sit: coniungetur enim necessario duplex pro eodem instanti contradictorium. Confirmatur vlterius: quia inter formas, quæ simul sunt, nequit esse transitus temporarius rei ab vna ad aliam, quem dicit futuritio. Nec satis est decretum illud esse formam adæquatam existentiæ rei postea, ac proinde non posse rem nunc existentem, & in esse formaliter constituere; sed solum postea: sicut in nostra sententia simul existunt ab æterno decreta determinatiua existentiæ rei præsentis pro nunc, & non existentiæ anteriori tempore, vel posteriori, sine vlla contradictione, aut destructione futuritionis, aut præteritionis rei in his est, & instantia, & solutio. Principia enim contradictoriorum, pro diuersis tamen durationibus, vt sunt decreta illa, sibi non repugnant, & contradicunt: ac proinde simul esse possunt, secus formæ adæquatæ contradictoriorum.

6. Solutio etiam inanis est: vel enim duratio sequens affert aliquid, quo formaliter saltem inadæquatè res sit, transeatque ad esse pro tunc, à non esse pro nunc, vel nihil affert? si affert, illud est forma, ad quam transibit pro ea duratione; si nihil, quia decretum est forma adæquata essendi tunc, & essendi ac transeundi nunc, forma erit, cum nunc est; duratio enim cum aduenit solum facit durare rem pro suo nunc, atque ad eum solum effectum formalem præstandum expectatur; non verò ad alios aliarum formarum effectus præstandos, nisi, vt ipsa forma, & subiectum, si diuersum ab illa sit, coexistant: vt ad effectum formalem seu compositum tunc ponendum oportet: quare ex eo, quod albedo adæquata forma sit constituens album, in quauis duratione deprehendatur, infertur legitimè album constitutum formaliter esse, pro quacumque duratione in subiecto sit, existentia vero, seu esse rei cum à re vel non differat, vel sit, eius primus actus non supponens rem in actu, sed omnino illam à pura potentia, in qua solum ad eum actus supponitur, extrahens, si quacumque duratione talis esse deprehendatur rem facit formaliter esse & transire formaliter à non esse ad esse, in quauis alia duratione, in qua sit, eadem consequentia vi conuincitur. Nec refert, si dicas, nihil aliud esse rem pro quauis durarione, quam pro ea durare iuxta sententiam asserentem, durationem à re durante, & è contra rei esse, & existentiam à duratione non distingui. Eo quippe etiam supposito solum obtinebis ea duratione posteriori non autem decreto existendi de præsenti, & ab æterno transire formaliter contingens, & rem quamuis futuram non esse nunc, ad esse postea pro illo tunc, quo erit: quare futuritionem, quæ in eo transitu formaliter stat, neque inadæquatè eo decreto formaliter constitui, sed duratione posteriori.

7. Septimò contra eam sententiam arguitur: quia rem esse nunc formaliter futuram, nihil aliud est, quam esse

posterius in rerum natura in existendo, comparatè ad instans præsens: vt ex ipsa terminorum apprehensione patet: ast id habent res formaliter præcisè per non esse, seu negationem existentiæ nunc, & per esse, seu existentiam tempore posteriori, (vt in ipsa duratione priori, & posteriori, seu futura clarius, si potest cernitur) quorum neutrum est decretum: ergo contingentis futuritionem est decretum. Respondet Viues sæpe d.1.d.10.d.18.n.44. & 45. negando maiorem. Primò: quia certo, & infallibiliter futurum de præsenti debet habere determinationem ad existendum postea, quam nequit de præsenti habere ab existētia postea, quæ nō potest retrotrahi ad præsens, neque cū sui præsente negatione sine contradictione coniungi, aut misceri: quare eam solum habere potest formaliter à decreto determinate de præsenti existentiam futuri tempore posteriori, & cum negatione præsenti existentiæ amicè componibili. Secundò: quia determinatio præsens decreti sufficit, vt existat res postea; nec aliter possit euenire: quare cum hoc sit prius in eo stabit primaria futuritio rei; licet inde inferatur posterior illa rei futuritio, quam dicimus, completa per existentiam rei postea, & ex qua rursus, vera illa, & primaria formalis rei futuritio à posteriori inferatur. Dedi non solum solutionis secundæ verba, sed mentem: ea tamen aperta est principij petitio, & conclusionem ipsam pro solutione, & ratione dare: cuius nulla alia ratio, tentata sæpe, ab authore, redditur, quam existentiæ postea contingentia; quæ prima tangitur solutione: & cuius proinde confutatione impugnabitur.

8. Est igitur contra primam: quia, licet in priori naturæ ad existentiam contingentis postea contingens sit existentia contingentis futuri postea, ast pro posteriori naturæ existentiæ eius postea ponendæ, certo & infallibiliter ita est ponenda postea, vt non possit non poni: non secus atque ex suppositione, quod actu, & de præsenti idem contingens ex priori naturæ, & ex sua causa indifferenti contingens ponatur, in se pro actu secundo nō potest non poni, nec contingens est, vt non ponatur; ac proinde certo, & infallibiliter positum de præsenti est: quidquid enim est, quamdiu, & ex suppositione, quod sit, necesse est esse, neque vlla est potestas, adhuc diuina, esseue potest, vt nō existat de præsenti postea (cras v.g.) quod cras, vel de præsenti existere supponitur, alterutroue tempore in se existit; licet sit potestas vt non existat antecedenter natura ad eius existentiam: quia nulla est potestas, esseve potest ad coniungendum pro vlla duratione duplex contradictorium, ergo sublata omni determinatione, seu decreto Dei, vt cras, v.g, existat contingens, quod hodie ac de præsenti nō existit, ex eo præcisè, quod pro posteriori naturæ ad suam causam in se postea cras existat, certò, & infallibiliter, ac necessariò necessitate consequente est cras extiturum, & futurum, & ex nunc futurum, quin opus sit existentiam posterioris durationis ad præsentem retrotrahi seu anticipari, misceriue cum præsente existentiæ negatione, sed sua duratione posteriori esse, vt nunc sit ab illa res, quæ non est, futura, dicaturque: est enim futuritio ab absenti existentia constituta, ac denominata æqueque denominata, non secus atque præteritio; quin opus sit vt existentia anterior cum negatione præsenti misceatur trahaturque ad tempus præsens, in quo est res, quæ præteriit: quocirca, neque vt sui principium actiuum decretum prædurans de futuri existentia posteriori per se formaliter, & é sui exigentia, & indigentia requirit; sed satis, si à Deo, pro ea duratione, pro qua rei existentia primo erit, conciperetur, illi foret, vt d. sequenti ostendemus; licet quia non ita à Deo concipi decreta sua in tempore debuo possunt, sed omnia in sua, & ex sua æternitate concepta sunt, ac necessariò, ita concipi debent, materialiter præconceptam tota æternitate requirat.

9. Octauò ex nuper dictis hanc Recentium Dominicanorum sententiam impugno, communemque nostram probo. Præteritio contingentis seu esse contingens præteritum formaliter adæquatè stat in eius nonexistentia nunc, & existentia tempore anteriori, quin formalem eius constitutionem intret decretum de præteritione, aut existētia anteriori ipsius, à quo actiuè extitit anterius contingens: quare ex anteriori existentia contingentis illius, quæ non est de præsenti, & negatione existentiæ de præsenti erto, & infallibiliter præteritio illius, quod nunc, & de præsenti præteritum est, formaliter adæquate consistit: ergo, licet futuræ rei existentia postea, non sit nunc, cum de præsenti res est futura, in illa tamen, & negatione eius præsenti stabit adæquata formalis futuritio, qua res sit nunc, & de præsenti futura, sicque absque vllo decreto, ex eis solis res formaliter erit. Respondet Viues d.18. n.48. præteritionem rei esse solam denominationem extrinsecam ab existentia eius, quæ fuit, ast futuritionem non ab existentia postea, sed à determinatione præsenti ad ipsam: sed quia, vel cæcus, videat ea solutione principium peti, & reiponderi conclusiue, reddit eius disparitatis rationem solutione secunda: quia res fuit: cum de præsenti erat, determinata erat ad esse) & postea determinata manet prorsus ad fuisse, neque ad non esse, vel non fuisse contingentiam habet; at vero futurum contingens, cum nondum fuerit, nec sit, determinatum non est ad esse postea.

10. Hoc tamen impugnatum est n.8. cum solutione 2. ad argumentum 7. à qua non differt, æque enim præteritum atque futurum contingens antecedenter potest non esse in sua duratione; at ex suppositione, quod sit, necesse est esse, qua suppositione vel futurum, vel præteritum, est atque constituitur pro nūc, ac non sine illa: quare, & determinate, ac necessario est, vel futurum, vel præteritum infallibiliter, etsi de præsenti nulla sit decreti determinatio, vt postea sit, vel antea fuerit. Verum quidē est, quod profundè obseruauit de præteritis Anselmus libro de cōcordia præscientiæ cū lib. arbitr. columna 2. *in re præterita est quoddam, quod non est in re præsenti, aut futura. Nunquā enim fieri potest, vt res quæ præterita est, fiat non præterita; sicut res quadā, quæ præsens est, potest fieri non præsens: & aliqua res, quæ non necessitate futuræ est, potest fieri, vt non sit futura.* Cuius rario est, quia, cum duratione signa, & instantia omnia naturæ, cum causæ ad vtrumlibet indifferentis, & potentis, tum contingentis effectus, qui in seipso pro illa sua anteriori duratione ita fuit, abierunt, vt nequeant rursus ad rerum naturam reduci, ac reuocari: neque nunc, neque vlla alia duratione, quæ fuerit, eam in qua, & pro qua contingens extitit, subsecuta, vlla iam est, vt non fuerit, potestas; quare, & fuisse omnino necessarium nunc est, & non fuisse prorsus impossibile: cum tamen in re præsenti contingenti, aut futura, cuius nondum elapsa duratio est, vt pro sua duratione, vel præsenti, vel futura non sit, absolutè sit potestas antecedens, ex qua absolutè non esse possit: licet potestare consequenti non possit, vel nunc vel postea non esse, sed necessario de præsenti sit, vel sit futurum, vt diximus ac proinde cum eiusmodi consequens futuri in seipso necessitas ex nunc futuritionem eius constituat, determinate, ac necessario futurum esse facit contingens, quod de facto erit.

11. Nonò tandem, (vt plura scribendi in re adeo clara tædio reliquis abstineam) eandem Dominicanorum sententiam ad hominem impugno, & communem nostram ostendo primò: quia futura hæc, eorumque futuritionē absolutam in decreto Dei, cognosci tanquam in medio, & Viues, & reliqui iuniores Thomistæ consentiunt: ergo futura non sunt formaliter futura per decretū: nec hæc est eorum formalis futuritio: nihil enim medium est ad sui cognitionem. Secundò: conueniunt illi etiam futura, eorumque futuritionem in seipsis non posse cognosci: ergo nec decretum est eorum futuritio: patet, quia hoc in seipso cognoscitur: quare, si decretum futuritio ipsa futuri formaliter est, nequit decretum in se cognosci, quin in se etiam futuritio, & futura, qua talia, cognoscantur, ni contradictoria admittantur. Tertiò: malitia peccati crastini, vel alterius etiam futuri, (v.g. peccati Antichristi) futura, nunc, vereque futura est, & peccatum qua peccatum formaliter, per illam tale ex nunc, imò ex æternitate est futurum: atqui per vos nullum nunc, neque ex æternitate datur Dei decretum, aut determinatio ad malitiam peccati, neque ad peccatum formale, seu formaliter tale, (alioqui, ne verbis quidem, discrepabitis à Caluino) nec ad materiale ipsum physica præmotio, quæ cum formali connectitur peccati futuri, nunc, aut ex æternitate est: ergo malitiæ peccati futuræ ex nunc & ex æternitate, seu formalis peccati datur ex nunc, & ex æternitate vera futuritio absque eius decreto, aut determinatione, quæ nunc sit aut ex æternitate fuerit: ergo futuritio contingentium aliorum absque eiusmodi decreto constituitur. Respondet Viues d. illa 18. n.52.

num. 52. sequenti tomo se respondurum; interim vero admitti posse decretum Dei ab æterno intrinsecè efficax, circa malitiam formalem peccati, vt duo includat tale decretum Dei circa peccatum, & præfinitionem, ac prædeterminationem circa materiale, & permissionem circa malitiam, & formale illius: sed si permissio, quæ est in eo decreto ad malitiam de se, cum illa infallibiliter connexa sit, (vt ad solutionem opus est,) cum sit connexio illa & determinatio antecedens, & duratione, & natura aperte est præfinitio diuina malitiæ, & formalis peccati, nec solum materialis, quæ verbis etiam ipsis, quibus Dominicani consentiendum Caluino fatentur, plane suus Vives solutione consensit. Melius ergo erat illi, à malè soluturorum more, sua illa solutionis dilatione teneri, quam in adeo præceps agi.

12. Missum nunc facio permissionis nomine eum abvti, ac proinde in ea connexionem cum malitia, & formali peccati futuri admisisse. Neque enim permissio de se cum peccato connexa est, nisi medium cum permissa malitia connexum sit, neque item impermissum obiectum, seu effectum de se tendit positiue: quocirca, ni prædeterminationem physicam ad formale peccati futuri, tanquam medium admittat, nequit in decreto illo, qua permissiuum est malitiæ, connexionem cum malitia, & determinationem, vt postea sit, assignare: &, ne tunc quidem argumenti vires infringet: cum physica illa prædeterminatio malitiæ futuræ nunc, ne dum æternitate tota anteacta, ex qua malitia futura est, nondum sit. Porro omnia, quæ pro sua, & contra nostram communem sententiam Dominicani Recentiores inducunt, vel ad hominem è nostri Ribadeneyra doctrina de necessitate verificatiui præsentis ad veritatem propositionum de futuro contingenti sunt, quam reliqui Societatis nostræ Doctores abiecerunt, abiicientque, & nos deinceps confutatabimus non paucis: vel ex non penetrata futuri contingentis ex parte vna contingentia in causis suis, & actu primo, quibus, & in ordine ad quas, contingens est, cum eis contingenter adiungatur; & ex alia parte necessitate essendi in se, vbi primum est, siue ex suppositione, quod pro sua posteriori duratione sit: vnde cum hac existentia posteriori rei in se futuritio constituatur, futuritio contingentis in se certa ac necessaria est; neque ea certitudine differens à certitudine & necessitate futuri non contingentis, sed omnino necessarij; sed alia, scilicet, necessitate antecedenti, in suis causis, quibus illud coniungi necesse etiam est: cum ergo argumenta omnia horum ignorationi, at inde ortis æquiuocationibus innitantur, singulatim ea diluere otiosum erit: solum aduerto, nihil pro sua sententia à Dominicanis istis afferri, quod in contingenti de præsenti, vel de præterito instari eadem vi contra eosdem nequeat.

13. Quæ obiiciuntur à Thomistis pro sua sententia, diuecta sunt impugnationibus solutionum à Vives adhibitarum, omniaque ei innituntur principio notissimè falso: quod vere futurum, ac non fictum, aliquam actualem sui formam tempore præsenti, ex quo futurum est, debeat habere, nec satis esse negationem actualem de præsenti, quam etiam habent pure possibilia: sed ordinem actualem ad existendum postea, qui intrinsecus rei existenti esse nequit, sed extrinsecus à decreto; cum tamen futurionem sola actuali futuri negatione, sed posteriori eiusdem existentia compleatur: quare implicat totam eius formam actu, & de præsenti esse, nec ordine vllo actuali ad existentiam opus habeat, quæ extrinseco posteriori completur: vti in omni extrinseca denominatione pura vsu venit: quæ verò ex S. Thom. de effectus in suis causis futuritione pro se etiam assumunt, de futuritione penes signa prioritatis, & posterioritatis naturæ, & causalitatis sunt, imitatiua nimirum, ac non propria futuritione temporaria, de qua hic disputatur.

***

CERTAMEN II.

Veræ communis contigentium futuritionis sententia explicata, atque in doctos Recentiores animaduersio.

1. VEra omniumque, siue Philosophorum, siue Theologorum cæterorum communis sententia est: contingentium futuritionem (puram, & perfectam intellige, iuxta mox dicenda) sola negatione existentiæ contingentis in duratione, seu æternitate anteacta ad ipsum, in qua, & ex qua pure futurum est, & existentiæ eiusdem pro duratione posteriori formaliter adæquatè constitui. Longum esset priscos omnes ita docentes, vel citare; ideirco Recentiores aliquot tantummodo referam, apud quos, vel generatim, vel singulatim reliqui videantur: ita Vasquez, Soarius, & Valentia in sequentibus citandi, & vbicumque de futurorum præscientia, vel obiter, vel ex professo disputant. Herize 1. part. d. 6. capite 6. Fassolus quæstione 14. articul. 13. numero 66. Petr. Hurtado d. 9. de anima lect. 6. sub sect. 1. Theophil. Raynaud. d. 2. disciplin. Moral. numero 342. Ruiz tomo de Scientia Dei d. 23. Alarcon tractat. de Scient. Dei d. 4. capite 1. numero 3. & 5. Bartolus Amicus tractat. 21. Logic. d. 4. dub. 4. Franciscus Lugo 1. de Deo vno d. 29. capite secundo, numero 14. Ribadeneyra d. 10. de Scientia capite primo, Pasqualig. tom. 1. d. 25. section. 2. numero 17. licet in præcedentibus aliquid æquiuocationis passus videatur Quiros 1. tractat. de Scient. d. 26. section. 2. numero sexto, Bortull. de sensibus Scient. med. d. 1. section. 2. numero 13. asserens eam esse omnium Societatis Doctorum sententiam. Diceret tamen melius eam non solum omnium Doctorum, sed & Grammaticorum; atque vniuersim omnium hominum sensum esse: quorum syllabum non minuunt pauculi, qui contra vocum, & terminorum, quibus vtuntur sensum, & apprehensionem, etiam suam, vt vidimus, obstinato sententiam ferunt.

2. Sententiæ huius probationes datæ à nobis abunde sunt cert. 1. toto: quare pro quæstionis clariori decisione notandum est primo: futurum, qua tale, siue rei futuritionem in duplici differentia esse vel puram, vel non puram, seu præcisiuè talem: sicut de possibilitate dicebamus: quare, sicut pura rei possibilitas, addit insuper negationem absolutam existentiæ absolutæ in quauis temporis differentia: ita, & pura rei futuritio duo dicit: & absolutam negationem existentiæ in duratione præsenti, respectu cuius futura est, & dicitur, & absolutam eius existentiam in duratione posteriori. Vnde rei futuritio intrinseca illi adæquate non est; sed partim intrinseca partim extrinseca: intrinseca, quatenus eius existentiam absolutam ipsi intrinsecam & identificatam pro posteriori duratione importat; extrinseca, quatenus pro præsenti anteriori tempore negationem absolutam existentiæ rei ipsi coniungibilem denoluit: sicut autem possibilitas præcisiua solam dicit non repugnantiam absolutæ existentiæ rei possibilis, cuius proinde existentiam absolutam non ab omni, imo neque ab aliqua remouet duratione, quare, & rebus absolute pro aliqua, imo, & pro omni duratione (si quæ sint, esseve possint) existentibus, & extituris competit: ita & futuritio præcisiua rebus de præsenti anteriore duratione, & existentibus competit: solumque dicit eorum durationem præsenti anteriore totam absolutæ existentiæ earum durationem non claudi, sed porrigi vlterius, & extendi: quo etiam pacto de præteritione rerum philosophandum erit, quanquam præteritio, si perfecta sit, & absoluta tempore præsenti atque posteriori, respectu cuius, & pro quo præterita absolute res est absolutæ eius existentiæ negationem inuoluat; secus si imperfecta sit præteritio præterito imperfecto verborum significata. Vnde Deo æterne omnino existenti

illud Apocalyp. propriè conuenit, *qui est, qui erit*, seu qui *venturus est*.

3. Hinc fit propositioni,& iudicio omni, quo rei futuritioni assentimur,quaque de re futuritionem enuntiamus, si præcisiuam enunciemus, aut iudicemus nullatenus eius negationem absolutam pro tempore, quo ita illam iudicamus, aut enuntiamus, repræsentari, iudicari, aut enuntiari debere; imo neque posse, quia in futuritione ipsa præcisiua obiecta significata, iudicata, aut etiam enunciata, non clauditur. Propositione autem vel iudicio quibus futuritio rei pura significatur, iudicatur, ac dicitur eius absolutam existentiam pro posteriore duratione, ac eiusdem insuper negationem pro præsenti anteriore duratione significari, dici, atque iudicari: quia id totum in essentia eius obiecti continetur. Hæc apud omnes certa, & citra controuersiam sunt, & apud nostrates, licet aliter, atque aliter rem explicent. Dominicani vero Recentiores in ordine causarum ad existentiam, & durationem futuri, siue perfecti, siue imperfecti, vt vidimus, & confutauimus certam.1. decepti locis Sancti Thomæ, quibus analogicam tradit effectus futuritionem prout in causis earum pro naturæ priori continentur ante sui existentiam formalem, & intrinsecam pro posteriori apponendam; non autem futuritionem propriam, & principalem, quæ in ordine ad tempus anterius est, de qua in præsenti; futuritio enim illa effectus in causis penes prius, & posterius naturæ etiam in rebus, quæ de præsenti sunt, inuenitur, nec proprie verbi tempore futuro significatur: illud autem inter nostrates certum non est. An eius iudicij & enunciationis duratio præsens, qua futuritio, siue pura siue præcisiua, (eadem quippe, quoad dubium hoc est de vtroque difficultas) iudicatur, ac dicitur, iudicio illo, quatenus eius iudicij, & enunciationis duratio formaliter est, eis significetur, iudicetur, & enuncietur: ita, vt iudicium, & enunciatio supra suam ipsorum durationem, quatenus ipsorum duratio est, ac supra se etiam ipsa reflectant, vt ipsorum etiam durationem significet, atque implicitè saltem enuntiet? Nam materialiter durationem præsentem, in qua iudicium, & enuntiatio sunt, significare, & enuntiari per copulam *erit*; aut verbum aliud temporis futuri, quo propositio constat certissimum est.

4. Docti Recentiores censent, copula, aut verbo iudicij, & enuntiationis de rei futuritione significari, & iudicari tempus præsens anterius, quo res vel non est (si pura futuritio enuntietur) quoque id enuntiatur, ac iudicatur, vel vltra quod erit (si iudicatur & enuntiatur futuritio præcisiua) formaliter, vt duratio iudicij, & enuntiationis ipsius est: ac proinde iudicium, & enuntiationem illam esse reflexiuam supra seipsam; alioqui esse iudicij ipsius durationem significare, & enuntiare non posset, nec rei puræ futuræ existentiam, & durationem esse posteriorem duratione actus. Probant, quia per affirmationem enuntiatiuam existentiæ rei de præsenti affirmatur simultas rei, & enuntiationis: ergo per affirmationem de futuro affirmatur existentia enuntiationis in duratione præsenti, in qua habetur, vt eius duratio est, & anterior ad durationem posteriorem absolutæ existentiæ rei futuræ. Probant vlterius à priori: quia cognitio futuri non est præcisè cognitio existentiæ rei pro sua duratione; id enim habet cognitio rei de præsenti habita in eadem duratione, qua, res absolutè existit; quæ tamen diuersa est non ex parte modi cognoscendi, sed obiecti cogniti: nihil autem aliud potest ex parte obiecti per illam cognosci, nisi durationem rei esse posteriorem illa, in qua cognoscitur, & enuntiatur res fore, ergo id totum cognoscitur, & enuntiatur, ac proinde id totum intrat in futuritione rei obiectiua, & id totum cognoscitur & enuntiatur.

5. Nihilominus censeo concerni quidem tempus præsens, quo proferens iudicat, & enuntiat propositionem de rei futuritione, materialiter quidem, vt dixi, non autem, vt ipsi actui correspondet, atque eius mensura temporaria formaliter est. Moueor: quia, vt nuper aduersarij dicebant tempus illud præsens, vt mensura actualis iudicij, & enuntiationis de rei futuritione incognito reflexe iudicio ipso, ac enuntiatione per ipsamet, cognosci nequit; implicat autem cognitionem creatam sui repræsentatiuam, ac supra seipsam reflexiuam esse: vt fusè controuers. de actibus intellectus creati ostendimus, nec nimis curtè controuers. hac 3. d. 2. vbi ostendimus reflexionem cognitionis supra seipsam summè intellectiui, & intelligentis Dei summæque scientiæ, & cognitionis diuinæ proprium esse: ergo implicat per iudicium, seu enuntiationem de rei futuritione tempus præsens, vt mensura est eius iudicij, & enuntiationis per ipsam cognosci, ac enunciari. Moueor secundò: quia eo præcisè, quod res nunc non sit postmodumque pro vlteriori duratione, & tempore existat est futura etsi nulla sit huius cognitio: ergo hoc solum cognito, & enunciato nunc iudicatur, & enuntiatur totum, quod dicit eius futuritio: atqui totum hoc cognoscitur non cognito præsenti tempore, quo futuritio de re cognoscitur, & enuntiatur, vt est mensura cognitionis iudicij, ac enuntiationis, quæ tunc habentur: ergo, vt cognoscatur, iudicetur, ac enuntietur de re futuritio, opus non est cognosci,iudicari, ac enuntiari tempus præsens, vt mensura formaliter est iudicij, ac enuntiationis de ipsa.

6. Fundamenta Recentiorum debilia sunt seipsis, & ex datis proximè rationibus subruentia. Neque enim negamus per copulam propositionis de præsenti consignificari tempus in quo est actus, proferens, & iudicans, eiusque propositio profertur, atque cum proferenti tum, eiusque propositioni proportionatur: cognoscitur enim, sed non formaliter, vt est tempus eius cognitioni, & propositioni respondens; ac similiter dicimus significari per copulam, seu verbum de futuro ipsum præsens cum negatione absolutæ existentiæ rei futuræ, si pure fututa cognoscatur, & iudicetur: sicut de præteritione re perfecta, proportione seruata ad tempus anterius, pro quo extitit, dicendum est; negamus vero aliqua ex eis propositionibus cognosci præsens tempus, vt mensuram iudicij, & enuntiationis, quæ in illo habentur. Ad secundum constat diuersitas obiecti futuritionis rei, quæ enuntiatur propositione de futuro obiectiuo propositionis, & iudicij de præsenti obiectiua veritate.

CERTAMEN III.

Futura, qua futura, ac secundum se à Deo cognosci certissimum de fide, & ex ratione est.

1. Conclusio hæc communis Philosophis, & Theologis omnibus, nullo excepto est. Licet enim Philosophi nonnulli, quos q. sequenti cert. 1. referemus, futura contingentia nostra cognosci à Deo negauerint vt libertatem nostram tuerentur: ast de futuris nobis non liberis, sed necessariis, in quibus ea ratio non adest, nullatenus cognosci à Deo negarunt, & quamuis Theologi, ex Recentioribus etiam nostris nonnulli,ad id omne,quod actu cognoscitur, determinatiuum, seu verificatiuum cognitioni coexistens tunc, cum habenda, concipiendaque est, requirant, tamen ad futura ipsa diuinam scientiam terminari, tanquam ad obiectum saltem materiale, iidem omnes defendunt, idcirco hic cum nullo Doctore super hac conclusione certabimus.

2. Sed neque cum Catholico aliquo certare poterimus: cum adeo sint aperta cognitionis diuinæ de futuris absolutis contingentibus nobisque liberis (in quibus,præter futuritionem, & actualis absolutæ existentiæ negationem alia est ex eorum libertate apparentior difficultas) scripturæ testimonia q. sequenti recitanda, quibus propterea recitandis nunc abstinemus. A ratione igitur probatur primo: quia præterita, etiam perfectè præterita, qua talia, nemine dubitante cognoscit Deus: ergo etiam cognoscit futura pure qua futura. Probatur consequentia: quia præterita perfectè præteritaæque absolute non

sunt

sunt de præsenti, cum cognoscuntur; atque non sint absolute pure futura de præsenti: ergo æque poterunt à Deo cognosci, qua talia: solus enim defectus absolutæ actualis existentiæ de præsenti poterat eorum cognitioni de præsenti apparenter obesse. Tertio: quia cognitio nostra, non ad existentia solum de præsenti, terminatur, sed ad futura, ac præterita, quæ de præsenti non existunt: potiori ergo iure ad ea etiam omnia terminabitur cognitio, & omniscientia diuina.

3. Quarto: distantia localis non impedit, quo minus obiecta loco dissita intellectu nostro, imo tardiori sensibili potentia (v. g. visu, auditu) percipiantur, earumque terminent cognitionem, multoque minus impediret diuini intellectus perspicaciam infinitam, vt etiam loco distantia, sua scientia penetraret, etsi immensitas, ratione cuius omnibus intime præsens, & penetratus Deus est, ipsi deesset: ergo nec distantia temporaria obiectorum pure futurorum oberit infinitæ Dei cognitioni, quo minus ipsa anteacta duratione, imo ex æternitate pertingat. Confirmatur: quia, etsi præsentia, & simultas localis, ac durationis existentiæ obiecti, & cognoscentis requireretur in duratione, & loco, quibus obiectum pertingit, Deo non deficit: cum duratio, & locus, vt sic dicam, quo Deus obiecta cognoscit, & iudicat, æternitas, & immensitas sint: quæ rei futuritioni secundum se totam coexistunt; siquidem coexistit æternitate sua indiuisibili Deus tempori nostro in quo futurum non est, & posteriori durationi, in qua est: sicut immensitate sua tota loco nostro in quo non est, & loco etiam in quo obiectum est; cum autem duratio significata, & denotata per copulam *est*, aut quoduis verbum enuntiationis, sit duratio propria, & proportionata iudicanti, non autem obiecto, vt dicebamus controuers. 1. sit, vt, licet de obiecto nostræ durationis non existenti de præsenti, sed propositeriori duratione, cui, & existentia eius absoluta, & eius negatio absolute coexistunt, cognoscat, & iudicet Deus.

4. Hinc euanescunt, quæcumque contra certam hanc conclusionem obiici poterant, & in primis illud, quod difficillimum, & fere inexplicabilis paralogysmi plenum est, de Dei mutatione, cum obiectum de præsenti aduenit, cuius præsentem veritatem ab æterno cognosci à Deo non potuisse, si, vt futurum cognoscatur ac futuritio rei diuersa ab actuali eius præsentia sit. Cui difficultati satisfecimus citato loco controu. 1. ex doctrina data in confirmatione proxima: ex qua etiam facile constat vim, ne apparentem quidem, vllam non habere illud, quod facit contra nostram de rerum futuritione cognitionem, quando actu absolute non sunt, cum iudicantur, & enuntiantur fore, quia quod non est, non scitur: etsi enim vim aliquam haberet respectu nostrarum cognitionum, & iudiciorum, quæ tempus nostrum transiens, & essentia sua successiuum concernunt; ast respectu diuini iudicii, quæ suam indiuisibilem, ac totam simul, æternitatem concernit, cui toti omnia, tam positiua, quam negatiua, suo quæque tempore, coexistunt, difficultatis vmbram habere non possunt. Idcirco Isaiæ 45. dicitur, *qui fecit, quæ futura sunt.* Explicat Augustinus in Psalm. 104. Ad id: *Vocauit famem super terram*, his verbis: *Apud Deum quippe iam factum est, quod eius dispositione futurum est.* Et Hieronym. in 1. Ierem. sub initio. *Priusquam te formarem in vtero noui te*: ait. *Non quod ante conceptionem (vt hæreticus suspicatur) fuerit Hieremias, sed quod præscierit eum Deus, cui, necdum facta, iam facta sunt.* Et Gregor. Mag. 20. Moral. c. 23. circa medium dubitat: qui Deus, cui nihil præteritum transiens, aut adueniens est, præscius dicitur? ac respondet: *quia ea, quæ nobis futura sunt videt, quæ tamen ipsi semper præsto sunt* (relate ad eius durationem) *præscius dicitur: quamuis nequaquam futurum præsideat, qui præsens videt*: quia scilicet æternitate sua videt.

5. Sed neque respectu alicuius cognitionis nostræ, etiam, quæ tempus nostrum concernit, difficultatem in præsentiarum habet: tum, quia in hac quæstione abstrahimus ab ea quæstione, an futura hæc in se cognoscantur? an solum in alio, quod de præsenti debeat esse eius cognitionis determinatiuum, ac verificatiuum? solum enim, vt de reliquis hactenus obiectis diuinæ scientiæ, disputabimus, de his etiam futuris: an secundum se diuinæ scientiæ obiecta terminatiua sint? siue vt ea pertingat Deus determinatiue, aut verificatiue alio de præsenti, & actualiter absolute existenti habeat, siue non habeat, opus; de quo disput. ab hinc 2. & 3. longa nobis erit cum Thomistis Dominicanis, & vno, vel altero e nostris Recentioribus controuersia: quare hic plura de his addere extra locum, imo extra chorum importune saltare nobis est visum.

QVÆSTIO V.

An futura contingentia secundum se obiecta sint materialia, ac terminatiua diuinæ cognitionis?

QVID futurorum contingentium absolute à Theologis nominatorum voce intelligatur, constat è quæstionis quartæ, præfatione num. 2. scilicet, quæ à libertatis creatæ exercitio absoluto pendent, siue elicitiue proxime, cuiusmodi sunt arbitrij, ac liberæ & indifferentis voluntatis nostræ actus, siue remote, & mediate, vti subditarum ei potentiarum, & facultatum nostrarum operationes, externorum agentium, ex libera nostra applicatione operaturorum. De iis siquidem omnibus, quoad contingentiam eorum ex parte sui principij considerandum eadem est difficultas.

CERTAMEN I.

Deum cognoscere ab æterno futura contingentia nostra de fide est.

1. CIcero teste Augustino 5. de Ciuitate Dei cap. 9. negauit Deo futurorum contingentium nostrorum scientiam, ne, si eam anticipato haberet, eisdem contingentibus necessitatem imponeret, quæ eorum euerteret libertatem, ita ille 2. de diuinat. & 2. de nat. Deor. prope fin. *sicque homines*, inquit Augustinus, *dum vult facere liberos, fecit sacrilegos.* Etsi autem 3. de nat. Deor. Balbi præscientiam, & præuidentiam Deorum propugnantis, quam Cottæ, & eas, & Deos inde negantis sententiæ adhæreat, vitandæ tamen inuidiæ communis causa, non autem ex proprio sensu id à Ciceronе factum Aug. ait: in eodem errore recensetur à Patribus, & Scholasticis Aristoteles ob rationem eandem. Ita, solum seruandæ nostræ libertatis (quam attigisse videtur) causa, cum propositionem de futuro contingenti determinate veram, aut falsam esse vniuersim negauit 1. Periherm. c. 8. hac ratione. *Nam, si omnis affirmatio vera est, aut falsa* (scilicet determinate) *& omne necesse est esse.* Ac statim fere: *Nihil ergo, aut est, aut fit fortuna; neque est quidquam, quod aque fieri, aut non fieri possit, sed omnia necessario eueniunt*: Ex quo errantis sui rationem mutuatus videtur Cicero 2. de natura Deorum prope finem. *Nam, si, inquit, scit Deus certe euenire: quod si certe euenient; nullus est casus, neque fortuna*: aliunde etiam futurorum contingentium scientiam Deo negasse Aristoteles putatur à Patribus: quatenus sui ipsius solum contemplatione absorptum nihil vltra considerare docuisse videtur. Verum ab hoc errore vltimo eum liberauimus d. 4. q. 1. sed de primo titulo libertatis nostræ euertendæ ex scientia Dei de nostris contingentibus futuris eam Deo denegasse fatentur ex Theologis Gregorius in 1. d. 38. quæst. 1. a. 1. & Sanctus Bonauent. ibidem ad 3. Vasquez 1. p. d. 66. c. 1. & 2. Soar. Opusc. de scient. futur. contingent. c. 2. nu. 11. ex Philosophis Conimbr. ad illud caput q. vn. a. 3. & fere omnes eius Commentatores Recentiores ad eum locum. Noster vero Ruiz sect. 5. & 6. cum vetustioribus, eum etiam hoc titulo ab eo errore liberat, de quo nos contr. de anima. In eodem tandem errore fuere teste Herize

d.6.c.1. Stoici, Simon Magus, Lutherus, Caluinus, VVicklefus, & Bardacenſes.

4. Veritas tamen Catholica eſt: ad contingentia futura ſecundum ſe diuinam ſcientiam extendi ac terminari conſtat ex vulgaribus ſcripturæ locis Exod. 3. *Ego Scio, quod non dimittet vos Rex Ægypti, vt eatis, niſi per manum validam.* Deuteronom. 31. *Scio cogitationes eius, quæ facturus ſit hodie.* Pſalm. 138. *Intellexiſti cogitationes meas de longe: & omnes vias meas prouidiſti.* Sapient. 8. *Scit præterita, & de futuris æſtimat*, c. 19. *Præſciebat enim futura illorum*, & Eccleſiaſtici 23. vt probet Dei oculos omnes vias hominum circumſpicere, & corda hominum ait: *Domino Deo antequam crearentur omnia ſunt agnita.* c. 39. *Opera omnis carnis coram illo: & non eſt quidquam abſconditum ab oculis eius. A ſeculo, & vſque in ſeculum reſpicit, & nihil eſt mirabile in conſpectu eius, cui prouidenti nihil nouum.* Daniel. 13. *Abſconditorum es cognitor, qui noſti omnia antequam fiant.* Sap. 8. *Signa, & monſtra ſcis, antequam fiant, & euentus ſæculorum, & temporum.* Iſaiæ 44. *Quis ſimilis mei? vocet & annunciet, ordinem exponat mihi ex quo conſtitui populum antiquum: ventura, & quæ futura ſunt annuntient eis.* c. 45. *Hæc dicit Dominus ventura interrogate me.* c. 48. *Prædixi tibi ex tunc: antequam euenirent.* Ioan. 13. & 14. *Dixi vobis, priuſquam fiat, vt, cum factum fuerit, credatis, quia ego ſum.* vnde Ioan. 2. *Recordati ſunt diſcipuli, quia hæc dicebat, & crediderunt.* Iudæ epiſt. *Subintroierunt quidam, qui olim præſcripti, ab æterno præſciti erant in hoc iudicium impij*, & 2. Petri 2. *Quibus iudicium iam olim non ceſſat*, ad Rom. 4. *Vocat ea, quæ non ſunt, tanquam ea, quæ ſunt*, quem locum de futurorum nondum exiſtentium ſcientia intelligunt Hieronym. recitatus q. 4. cert. 2. num. 4. Auguſtinus ibidem recitatus, Damaſc. Dialog. contra Manich. prope medium his verbis: *Deus, quæ non ſunt vocat, & quæ futura ſunt, velut iam facta, perſpicit ac iudicat.* ad Rom. 8. *Quos præſciuit, & prædeſtinauit*, c. 11. *Plebem ſuam, quam præſciuit.*

3. Præfatæ veritati adſtipulantur Petrus Apoſt. apud Clem. Rom. 1. recognit. verſ. med. *Qui ſolus ſcit* &c. *quæ erunt, ita vt erunt.* Dionyſ. de diuin. nomin. cap. 7. *Deum in ſe verum omnium ſcientiam anticipatam habere* aſſerit: & ita, *vt quæ ſunt omnia ex ſe, atque ab ipſo, vt ſic dicam, initio* (quod abſque initio æternitas eſt) *cognita haberet.* Boëtius 5. de Conſol.

Huic ex alto cuncta tuenti
Nulla terræ mole reſiſtunt:
Non nox atræ nubibus obſtat:
Quæ ſint, quæ fuerint, veniuntque
Vno mentis cernat intuitu:

Et proſa 2. *ille ab æterno cuncta proſpiciens prouidentia cernit intuitus: & ſuis quæque meritis prædeſtinata diſponit.* Auguſt. Nazianz. Irenæ. Baſil. Nyſſen. Chryſoſt. Athan. Cyrill. Alex. Damaſc. Hieronym. Hilar. Proſper. Ambr. Baſil. Mag. Gregor. Fulgent. Leo Mag. Anſelm. multis quiſque locis recitatis à noſtro Ruiz d. 9. de ſcientia ſect. 3. d. 17, ſect. 1. 3. & 5. & d. 28, eis vero nunc, ſicuti, & aliis ſcripturæ teſtimoniis tranſcribendis parco, quia ibi facile videri poſſunt, adeoque ſunt aperta, vt nulla noſtra ponderatione, aut ingeniij induſtria ad rem præſentem euincendam, ſed ſola lectione egeant: id tamen Auguſt. de Ciuit. Dei c. 9. *Confiteri eſſe Deum, & negare præſcium futurorum apertiſſima inſania eſt*: omittendum non fuit: ſed nec longius aiebat Tertullianus de dæmonibus in Apolog. *Æmulantur diuinitatem, dum furantur diuinationem*: & ſtatim fere: *idoneum opinor teſtimonium diuinitatis veritatem diuinationis*, & Iſaiæ 41. *Annuntiate, quæ ventura ſunt in futurum, & ſciemus quia dij eſtis vos.* Conſone Hieron. 3. contra Pelag. *Cui præſcientiam tollis, tollis, & diuinitatem.*

4. Eidem atteſtantur veritati libri omnes Prophetarum, tam veteris, quam nouæ legis in vtroque teſtamento, imo & oraculorum certis hiſtoriis commemoratorum, vniuerſim enim verum, & ſapientiſſimum eſt illud Tertulliani 2. contra Marcionem c. 5. *Præſcientia Dei, tot habet teſtes, quot fecit Prophetas*: nec firmius, imo neque firmum aliquid Deo, eiuſque legi comprobandæ, quam prophetia inuenitur. Docte enim Chryſoſtom. hom. 18. in Ioannem ad illam Chriſti prophetiam. *Tu es Petrus filius Ionæ: tu vocaberis Zephas*, inquit, *Propheta Dei maxime opus eſt, quod neque dæmones imitari poſſunt, quamuis maiorem in modum adnitantur: in miraculis enim, ſub veritatis vmbra, decipi poſſumus*, & quamuis vnum, vel alterum vaticinium caſu poſſit facto ipſo impleri, ac proinde certam illud proferentis ſcientiam non arguat (vti in nonnullis dæmonum oraculis, & vaniloquorum hominum prædictionibus) tamen conſtans ſemper, & conformis diuinis prophetarum veterum ac Chriſti Domini & ſanctorum legis nouæ prophetiis, euentus eos, Deumque reuelantem ex certa futurorum ſcientia loqui, ac reuelaſſe indubitato conuincit: quod enim certo, & conſtanti experimento ſemper euenit, atque alteri coniungitur, aut ſuccedit, non caſu, ſed ſtata lege, & connexione cum illo coniungi, vel ipſi ſuccedere, euidentiſſimum eſt.

5. Accedit Chriſti Domini myſteria, totamque legis nouæ, ſiue Euangelij noſtri veritatem nullo alio, quam legis veteris Prophetarum teſtimoniis in noua impletis, fortius, imo neque æque firmiter obfirmari teſte Petro Epiſtola 2. c. 1. vbi Thaboris gloria & Patris de Filio ſuo Chriſto Domino conteſtationem. *Hic eſt Filius meus dilectus*, relatis ſubdit: *habemus firmiorem propheticum ſermonem, cui benefacitis attendentes, quaſi lucernæ lucenti in caligineſo loco* ex ipſo enim conſtantium ſemper euentuum, quos de Chriſto Prophetæ prædixerunt, euidenti experimento adeo euidentius nobis veritates conſtant, vt inde capta notitia aliunde captis, quaſi præ tenebris lux clareſcere videatur, vt ibi OEcumenius expoſuit. Maiorem vero firmitatem ibi etiam à Petro aſſertam explicat Auguſt. ſerm. 27, alias 29. de verbis Apoſtoli. *Certiorem ſane eſſe dixit; certiorem non meliorem, non veriorem: quid eſt ergo certiorem, niſi in quo magis confirmetur auditor? quare hoc? quia ſunt homines infideles, qui ſic detrahunt Chriſto, vt dicant eum magicis artibus feciſſe, quæ fecit. Poſſent ergo infideles etiam iſtam vocem delatam de cælo per conieĉturas humanas, & illicitas curioſitates ad magicas artes referre, ſed Prophetæ antea fuerunt, non dico ante iſtam vocem, ſed ante Chriſti carnem. Nondum erat homo Chriſtus, quando miſit Prophetas.* Quam ſententiam repetit tract. 35. in Ioan. circa finem.

6. Hinc Chriſtus ipſe Dominus cum diſcredentibus Iudæis, tum credentibus Apoſtolis doctrinæ, & myſteriorum ſuorum veritatem Prophetarum veterum teſtimoniis citatis, recitatiſque probauit: idque Euangeliſtæ diligentiſſime notarunt: poſteaque, tam ipſi quam Apoſtoli, & diſcipuli reliqui Chriſti Domini monitu *ſcrutamini ſcripturas*. Ioan. 5. in Euangelij prædicatione imitati ſunt, vt in Actibus Apoſtolorum ſæpe legitur: quia omnium, quæ Euangelium ſtabiliunt, firmiſſimum fundamentum eſt, quod ex Prophetis ita illud prænunciantibus iactum prouidentiſſime à Deo, eius præſcio, tot ante ſæculis fuit: id quod eleganti illa hyperbolica eiuſdem loci ponderatione docuit Vmbertus Cænomanſis (apud noſtrum Turrianum, de Hierarchico Ordine c. 1.) libro de Azymo dicens: *Deleto vetere Teſtamento nouum euaneſcet: neque poterit retineri abſque charactere ſuo quoniam, neque partes ſtabit abſque fundamento, quod ipſe Dominus ſuis factis, & dictis ſuppoſuit: & Apoſtolis prædicatoribus ſuis inſpirauit, vt narrationis ſuæ curſum firmaret ancora veteris teſtamenti, cuius authoritatem primus Magiſter Eccleſiæ profitetur firmiorem eſſe illa voce, quam ſuper Dominum tranſfiguratum factam audiuit: firmiorem vero intelligamus dixiſſe, non quidem ſimpliciter ſed ratione eorum, qui veteri tantum teſtamento credebant.*

CERTAMEN II.

Rationibus eadem veritas ſtabilitur.

1. A Ratione diuina ſcientia futurorum contingentium probatur: quia, quod omnibus hominibus, quaſi congenitum iudicium, & rationis dictamen eſt, certiſſimum, ac naturæ, & rationis lumine notum eſt: inde plura,

pluta, vt certissima, atque naturali ratione euidentissima in Philosophia & Theologia habemus: in quibus Deum esse, siue existentia Dei numeratur, vt vidimus contr. 1. d.1. Atqui Deum futura contingentia cognoscere omnium hominum iudicium, & dictamen est: ergo id certissimum, & naturæ lumine notum est. Minor est perspicua. Nulla siquidem tam hebes, rudisque natio vnquam fuit, quæ Deum aliquem, etiam falsum, coleret, rebusque præesse putaret, quæ non illum de contingentibus futuris euentibus consuleret, atque, & certa rebus suis disponendis prouidendisque oracula, non obseruaret: ac proinde Deum suum præsciu futurorum contingentium iudicaret: nemo quippe ita vecors, & prorsus stupidus, super eo quod sciri ab alio non iudicat, illum consulit. Hinc apud Gentes oracula dæmonum delphica &c. frequentata Deorum, seu dæmonum potius: Sacerdotes fatidici, ac diuinatores tanquam numine affiati à populis, & Principibus de futuris contingentibus frequenter rogati, acrespondentes crediti: eisque dæmones in eis falsis diis, seu idolis adorati naturalem hanc rationis lumine *notam diuinitatis* cum contingentium futurorum præscientia connexionem agnoscentes, de iis futuris contingentibus, quæ ignorabant, rogati, quandoque iram causati in rogantes non respondebant: quandoque vero, vbi iræ occasio non aderat, æquiuoca reddebant oracula; ne suam de eis ignorantiam proderent, ac subinde apud eos Deitatis æstimationem amitterent. Hinc Isaiæ 41. dicitur: *Annuntiate quæ ventura sunt, & sciemus* (non dixit credemus) *quia dij estis*, & Augustin. 5. de Ciuit. Dei c. 9. *Confiteri esse Deum, & negare præscium futurorum apertissimæ insaniæ est.*

2. Sed tamen adhuc Theologis sub lite est (neque exigua) an scientia hæc Dei de contingentibus futuris sit ratione naturali demonstrabilis: Soar. tom. 2. metaph. d. 30. sect. 15. n. 28. affirmantem amplectitur vt Theologorum communem paucis nominalibus exceptis: ita etiam censent Vasquez 1. p. t. 1. d. 64. c. 1. num. 4. & fusius d. 65. c. 4. Albiz d. 6. de scient. sect. 1. num. 6. omnesque (præter Gabriel & Nominales pauculos) Theologos consentire refert Ruiz noster d. 22. sect. 2. à num. 20. Negatiuam vero sententiam tenet Herize (cuius discursibus docti Recentes subscribunt) tract. 1. d. 6. c. 1. referens Okamum 1. d. 39. q. 1. Gabriel a. 2. post 2. conclusionem, & rursus dub. 3. Gregor. q. 2. a. 2. Anton. de Corduba 1. quæstionar. q. 55. dub. 8. imo Soarium ipsum Opusc. 2. lib. 1. c. 3. & Bellarminum tom. 3. lib. 4. c. 15. quatenus asserunt difficilem explicatu exacte & comprehensione pro hoc statu modum, quo Deus futura hæc cognoscit, quo etiam pacto loqui Augustinum recit. num. 3. ex tom. 3. lib. 15. de Trinit. & tom. 7. lib. de dono perseuer. c. 14. sed potest esse modus quo fiat, siue aliquid, non exploratus, & comprehensibilis; cum tamen illud esse euidenter monstretur: idque in diuinis fere omnibus prædicatis contigit nobis. Augustinus vniuersim de Dei scientia loquitur testimonio 2. non de scientia futurorum contingentium specialiter: cum tamen euidenti ratione naturali constet Dei scientia. Primo vero loco de scientia Dei, tam de præteritis, & præsentibus, quam de futuris nulla habita ratione contingentiæ eorum agit: quomodo in scientia Dei sint coniuncta hæc omnia simul quin transeant, aut desint ibi temporum successu.

3. Nos igitur affirmatiuæ sententiæ subscribimus: existimamusque cum præcedente discursu, tum aliquibus ex subiiciendis demonstrari. Præcipuum, & generale est: quia Deus omniscius est, atque eius scientia omniscientia, non esset autem omniscientia, nisi in omne verum, & cognoscibile terminaretur: atqui futura contingentia vera obiectiue absolute, & actu sunt, seu cognoscibilia duratione anteriori: ergo diuina scientia duratione antecedenti cognoscuntur. Huic demonstrationi insistunt Soar. loco 1. citatus & Vasquez citato c. 4. & Recentiores Complutenses, qui minorem subsumptam probant: quia esse absolute verum obiectiue, seu cognoscibile, nihil aliud est, quam fore veram obiecti cognitionem, si forte detur: atqui, si detur anterius actu, & absolute cognitio futuri contingentis, vera erit: ergo futurum contingens actu, & absolute verum obiectiue est tempore, ac duratione anteriori, seu cognoscibile verum: Minor, nec demonstrata, nec satis probata videtur aduersariis; imo nec Magistro Albiz, & doctis Recentioribus: quia ea probatione solum probatur esse actu cognoscibile denominatiue extrinsece ab actuali cognitione in ea hypothesi, quæ tamen anteriori tempore in terminis implicat: cum futurum contingens actu determinate ab æterno, neque in se sit, neque in causa aliqua in verisimilioribus saltem principiis nostris Dominicanæ Scholæ aduersis: ac proinde, nec sit verum.

4. Cæterum Doctissimi Patres Vasquez, & Soar. de cognoscibilitate ea futuri contingentis actuali, & absoluta per extrinsecam denominationem anterioris actualis intellectionis minime loquuntur. Acrioris enim discursus sunt, quam, vt probandum supponant: vti ita intellecti supponerent: loquuntur ergo de capacitate obiectiua futuri contingentis, vt terminet actualem anteriorem cognitionem: idque satis probant ex eo, quod, si detur eius, vt sua duratione erit, cognitio actualis anteriore duratione, vera determinate, & absolute erit: ex quo euidenter infertur capacitas, & veritas seu noscibilitas obiectiua futuris contingentibus intrinseca; nec solum extrinseca per denominationem ab actuali cognitione in hypothesi posita, siue supposita; ex qua idem per idem probaretur, vt aduersarij & Albiz, ac docti Recentes dicebant. Quod autem obiectiua illa futuris contingentibus intrinseca veritas, & cognoscibilitas inde probetur, sic ostenditur. Etenim, si ea non esset determinate, & absolute vera, si daretur, sed vera simul ac falsa, quia de obiecto, & vero, quod tunc non esset, sed pro tunc chimærico, & impossibili, vnde ea probatio Doctissimorum Patrum eadem cum illa (quam demonstrationem merito reputant docti iidem Recentiores) est: scilicet propositiones de futuro contingenti, quod ita posteriori tempore erit, sicut anteriori duratione iudicatur, atque enuntiatur, esse determinate veras, sicuti, quæ aliter, ac postea erunt, anterius enuntiant, determinate esse falsas: quod demonstrari iidem Recentiores merito censent & nos quæst. 6, ostendemus.

5. Secundo ita eadem veritas obiectiua futuri contingentis ostenditur. Futuritio contingentis, qua futuritio præcise, non obest eius capacitati, & veritati obiectiuæ sufficienti ad terminandam sui cognitionem, & iudicium actuale: imo iudicium actuale certum, infallibile, & euidens; sed neque eius contingentia: ergo futurum contingens verum, & cognoscibile obiectum est, & capax terminandi sui actualem cognitionem, & iudicium præsens, ac proinde terminabit diuinum quod nihil verum potest latere. Prima antecedentis pars probatur, primo ex dictis q. 4. quia futurum non contingens futurum est, & actu cognoscibile nemine negante. Secundo: quia Eclypsis futura demonstratur euidenter à Mathematicis, & Astrologis, antequam sit, & tamen futurum est: ergo futuritio contingentis, qua futuritio, non obest eius obiectiuæ veritati cognoscibilitati, seu intrinsecæ capacitati, vt terminet actualem sui cognitionem, & iudicium de præsenti: eiusdem antecedentis probatur pars secunda: quia eius contingentia solum est in sua causa indifferente in actu primo ad ipsum, & eius oppositum, siue positiuum, siue negatiuum; non autem est eius contingentia in seipso, & dum est, & extitit in actu secundo, quo illa indifferentia, & potestas ad vtrumuis causæ suæ determinatur: quando enim, & quamdiu contingens est, siue de præsenti, siue de præterito, siue futuro tempore, necesse est esse, & non esse contingens non est, sed omnino impossibile: & proinde non minus supponit contingentiam, & indifferentiam causæ determinatam, & potestatem ad oppositum exclusam pro duratione, pro qua erit, aut fuit, per suum esse, quam pro duratione de præsenti, cum de præsenti est, atque à sua causa indifferente in rebus, atque extra causas ponitur: ergo contingentia causæ, siue in causa, licet obsit, vt in ipsa certo cognoscatur, sicut obest, vt in illa actu esse cognoscatur, quando actu, & de præsenti contingens est: ast, vt secundum se cognoscatur non oberit pro duratione futura, aut præterita, in qua in se determinate, secundum suum esse determinatum erit, aut fuit, non minus, quam, cum de præsenti, & actu est: ac proinde esse determinate cognoscitur non obstante contingentia sui in sua causa, & actu primo.

6. Rursus capacitas illa obiectiua futuri contingentis, vt anterius cognoscatur, ita euidenter ostenditur: quia

quia à nobis cognoscitur, vel coniecturaliter, vel certo iuxta medij existentis actu, vel coniecturalem, vel certam moraliter, aut physice, aut metaphysice connexionã cum eius pro illa posteriori duratione existentia: ergo in se habet capacitatem vt intrinsecam, terminet sui cognitionem. Probatur consequentia: quia, nisi haberet in se intrinsecam capacitatem, vt terminaret materialiter, & pure terminatiue cognitionem, nihil aliud posset esse medium determinans intellectum ad illius cognitionem, siue certam physice, aut metaphysice, aut moraliter, imo neque coniecturaliter: esset enim determinatiuum ad cognitionem impossibilem, cum sit impossibilis cognitio potentiæ de obiecto de se incapaci seu non capaci terminandi illam, ac proinde non attingibilem ab eiusmodi potentia. Hinc nihil potest esse determinatiuum auditus, vt percipiat colorem, neque visus, vt eliciat visionem circa sonum, vel relationem coloris transcendentalem ad Deum: quia eiusmodi obiecta aptitudinem, & capacitatem obiectiuam non habent, vt sint obiecta, pure adhuc terminatiua, cognitionum eorum. Iam vero, si habet in se capacitatem intrinsecam, seu veritatem obiectiuam futurum contingens, vti habere demonstrauimus: euidens etiam est à Deo omniscio cognosci, atque eius omniscientiæ materialem terminum esse; licet determinatiuum eius non sit, de quo postea: nunc enim esse terminum, ad quem repræsentandum diuina scientia siue absque alio medio ac determinatiuo, siue illo intercedente extendatur, solummodo demonstrandum suscepimus.

CERTAMEN III.

Demonstrationes aliæ expenduntur.

1. DEmonstratur tertio: quia absolute actualis absentia absolutæ existentiæ, & determinationis, quæ tamen absolute aliquando sunt, non extrahit contingens à sphæra obiectiuæ cognoscibilitatis, siue à veritate obiectiua intellectualis cognitionis: atqui Dei scientia totam permeat, exhauritque repræsentatione sua formali sphæram cognoscibilitatis, seu veritatis obiectiuæ; ergo ad omne absens, etsi non determinatum absolute actu, extenditur, ac terminatur scientia diuina: dummodo pro aliqua duratione eius existentia, & determinatio sint: atqui futuri contingentis, licet actualis existentia, & determinatio, non sit, est tamen pro aliqua duratione: ergo ad illud repræsentatione sua formali repræsentandum diuina scientia extenderur. Antecedens probatur primo: quia obiectum non esse in loco, in quo habetur cognitio, dum modo alicubi, siue ante, siue retro absolute sit, non extrahit illud à sphæra obiectiuæ cognoscibilitatis, & veritatis; ergo, quod nunc absolute non sit, dummodo aliquando sit, non extrahet illud à sphæra eadem. Secundo probatur, quia præteritum absolute actualiter non est; quia tamen pro aliqua duratione est cognoscibile obiectiue absolute, siue intra sphæram obiectiuæ cognoscibilitatis, & veritatis est. Tertio probatur à priori idem antecedens: quia pura veritas, siue cognoscibilitas obiectiua, & capacitas terminandi sui cognitionem, non importat aliquid actiuitatis, seu physicæ causalitatis, materialis, formalis, aut efficientis in cognitionem, ad quam simultanea terminatiui, siue localis, siue temporaria coexistentia obiecti cum cognitione opus sit; licet sæpe obiecta respectu potentiarum creatarum, & cognitionum, maxime sensibilium, etiam habeant physicum influxum, & actiuam determinationem; quæ respectu diuinæ scientiæ in nullo obiecto creato esse potest.

2. Herize loco citato circa finem, licet rationem hanc à priori non tetigerit, tamen secundam Antecedentis primi probationem argumento à paritate sibi oppositi præteritorum contingentium cognitionis diuinæ ad eandem futurorum contingentium, diuinam etiam, cognitionem: cui respondet primo: negando adeo præteritorum cognitionem euidentem esse, quia id solum, quod actu absolute est cognosci à Deo euidens est; sed certe eadem euidentia, saltem morali, qua animi immortalitas demonstratur ex futuro necessario præmio ac supplicio, bonorum, & malorum post hanc vitam, probatur de præteritis cognitio diuina; ignota enim transacta opera, nec præmio, nec pœna affici posse euidentissimum est. Secundo respondet: admisso antecedenti cognitionis diuinæ de præteritis, negando consequentiam cognitionis de futuris: quia præterita, licet actu non sint, neque eorum in se determinatio; fuerunt tamen: ac proinde pro tunc, quo de præsenti fuerunt cognita à Deo sunt, esset autem potentiæ, non obiecti defectus à semel cognitorum scientia deficere. Contra tamen est: quia si actualis absoluta existentia, & determinatio contingentis necessaria est, vt actu determinet cognitionem obiecti contingentis, quod iam præteriit defectus erit, cum actu absolute non sit, neque eius determinatio, non autem potentiæ; si autem necessaria non est actualis illa determinatio, & existentia contingentis, sed satis est, vt pro duratione alia non præsenti, & actuali sit, vt ad illud cognitio terminetur, id æque competit futuro, atque præterito contingenti: quare æque vtramque, vel neutram poterit terminare diuinam cognitionem. Addeæquam cognoscentis, & potentiæ imperfectionem argui cognoscendi aliquando cognitione carere, atque carere cognitione, aliquando etiam cogniti,

3. Quod autem fuerit existentia, & determinatio contingentis præteriti, nihil magis, & existentiæ, & determinationis eius absolutæ ponit actu, & de præsenti, quam futuri, nihilque minus existentiæ, & determinationis in se contingentis futuri supponit natura, & quasi causalitate cognitio actualis, & præsens illius, quam cognitio præsens, & actualis de contingenti præterito: vtriusque enim actualis cognitio præsens eius existentiam, & determinationem causæ suæ, & potentiæ indifferentis per ipsam propria cuiusuis duratione supponit; neutraque actu, & de præsenti illam ponit. Quod autem contingens futurum ponendum, & determinandum nunc dicatur; præteritum vero, positum iam, & determinatum ordine durationis ita dicuntur, non in ordine naturæ, & causalitatis: quo tam supponitur existentia absolutæ contingentis, & determinatio potentiæ, & causæ indifferentis per illam pro sua duratione, quam præteriti contingentis, eiusque causæ pro sua: nullum enim contingens absolute futurum est, cuius absoluta existentia, & determinatio per ipsam suæ causæ indifferentis pro sua duratione non sit. Accedit, quod q.4. certam. 2. à num. 3. dicebamus: durationem, qua Deus cognoscit, actusque suos exercet, esse æternitatem omnino simplicem, atque indiuisibilem, siue totam simul durationem, qua, cum Deus, tum diuina omnia, & singula durant, & cuius respectu æque coexistant, & quæ futura, & quæ præterita respectu temporariæ nostræ durationis sunt; imo, & vtraque, æque atque præsentia: nam respectu æternitatis indiuisibilis Dei, quæ tota omnibus, & singulis creatis durationibus, & imaginariis successiuis, earumque partibus, & indiuisibilibus, etiam singulis, & omnibus coexistit, nihil transit, nihilque futurum est: quare neque respectu sui præteritum aliquid, aut futurum cognoscit. Atque ex hoc rationem reddit Anselmus Dialog. de casu diaboli c. 21. sub init. cur à Deo non autem ab Angelis futura contingentia naturaliter prænoscantur.

4. Quarta demonstratio: quia Deus cognoscit contingentia præsentia, & quæ actu sunt de præsenti, saltem quando de præsenti, & actu sunt: v.g. hodie ne Angelis, dæmonibus, imo, & rudibus hominibus etiam minus sapiens sit, magisque ignorans: secundo, quia alias rerum omnium gubernator Deus eis prouidere, non posset, si euentus hos omnino ignoraret: siquidem ex eo, quod ij euentus, vel oppositi concurrant, aliter, atque aliter de rebus disponendum, & cum causis secundis concurrendum erit. Vel ergo, quod nunc de præsenti contingenter, ac libere à creaturis est, nunc solum ac primum nouit Deus, vel ex æternitate. Si hoc secundum habetur demonstrationis intentum: nimirum Deum, antequam de præsenti sint, imo tota æternitate, antequam essent futura contingentia prænosse. Si autem, nunc primum ea nouit, cum antea ea minime nosset: sed ignorasset: ergo mutatur de non sciente in scientem hæc obiecta. Cumque scientiam sequi debeant decreta ad vniuersi prouidentiam, & gubernationem, nonnisi ex eorum contingentium cognitione oriunda, denuo etiam in tempore concipiet Deus decreta, quæ tota æternitate non habuit: inde & in decreris

mura

tionem suscipier, qua à non decernente ad decernentem denuo in tempore transeat. Rursus, cum contingens transactũ, & præteritum absolute non sit, æque, atque pure futurum non est, tam eius scientia, quam decretum illud supponens cum eo transibunt, eritque vtrumque absolute in Deo defectibile, ac subinde Deus à scientc contingens, ac decernente ex eius absoluta scientia in non scientem, ac non decernentem mutabilis. Accedit demum Deum esse purum actum, nec posse esse in potentia ad actum aliquem suum, vt fuisset anteacta tota æternitate, si contingens, quod nunc primo est, nunc etiam primo cognosceret, & decretum nunc primo conciperet.

5. Respondent Herize supra, & docti Recentiores; non esse demonstrabile ratione pure naturali Deum non posse incipere denuo in tempore cognoscere contingens, quod nunc primum absolute est, ac proinde nunc primum est verum absolute, & cognoscibile obiectiue, vt posset Ethnicus respondere; neque enim Dei immutabilitas euidens naturæ lumine est; sed solum ex fide, ac proinde fidelis solum conuincet discursus. Addit Herize iuxta suam Vasquij, & Arrubalis, ac aliorum sententiam de constitutione decreti, ac scientiæ liberæ Dei per extrinseca connotata, nihil scientiæ, aut decreti liberi Dei intrinsecum, & perfectiuum ipsius incipere in tempore: neque proinde in vlla intrinseca perfectione Deum mutari, aut denuo adquirere illam: tum, quia, quod denuo aduenit extrinsecum connotatum est: tum, quia scire, quod scibile nondum est, perfectio esse non potest, cum sit potius chimæra, & prorsus aperta repugnantia, in primis satis contutidini nostræ conclusionis erit, si certo & infallibiliter ex fidei principiis euincatur. Secundo: quod ait Herize de constitutione diuinæ scientiæ liberæ, vt decreti diuini per extrinseca connotata, ipsa intrinsecum scientiæ, & voluntatis liberæ, & vitalis diuinæ constituant, euidenter est falsum: vt controu. 4. de libertate decretorum agentes ostendemus.

6. Si autem constituant liberos illos actus extrinsece tanquam termini connotationis intrinsecæ actibus liberis, præter alias difficultates, non soluitur difficultas. Nam illa connotatio intrinseca Dei, vel potest esse absque actuali absoluta existentia de præsenti contingentis pure futuri; vel non? si nequit esse absque illa: iam in tempore incipiet aliquid intrinsecum Deo, ac proinde quoad intrinsecum mutabitur: si potest esse absolute sine illa cognoscet, & decernet ab æterno futura contingentia Deus, & ex eorum scientia decernet, vt contendimus. Secundo: cum constitutio hæc actuum liberorum Dei ab Herize, etiam positis fidei principiis, adstruatur, inquiro: an ex ea probabiliter saluetur immutabilitas Dei, quoad intrinsecum, quæ solum est de fide, vel non saluetur; si saluatur ex fide adhuc quod scientia, & decreta Dei in tempore non incipiant, ac proinde quod Deus mutari intrinsecus, quoad illas etiam, nequeat, certo concludetur pro scientia contingentium, & decreti in tempore incipientibus: si non saluatur probabiliter, erit solutio inde petita improbabilis: quare ex immutabilitate Dei in suis actibus, etiam libertis, demonstratio tenebit. Denique ex demonstrationibus secunda, & tertia veritatis, & cognoscibilitatis obiectiuæ futuri contingentis, ipsimet intrinsecæ euidenter confutantur solutiones omnes præsenti demonstrationi ab Herize, & doctis Recentioribus adhibitæ: quæ in opposito principio, vt patet, male fundantur.

7. Obiectionibus fiet satis q. 7. propriori sede: solum respondeo hic: Diuum Thomam, & Philosophos asserere sæpe, esse, vt verum conuerti; vnde inferunt aduersarij, id quod actu non est, sicut absolute non est actu, non esse absolute verum, seu cognoscibile obiectiue: cæterum verum conuertibile cum ente non est veritas obiectiua, sed positiua soliditas essendi absque qua plura veritatem obiectiuam, & cognoscibilitatem habent, vt patet in negationibus, & entibus rationis, quæ cognoscibilia, & vera obiectiue sunt: quare, licet futura non habeant veritatem cum ente conuertibilem, seu positiuam essendi solliditatem nisi quando actu sunt; obiectiuam tamen cognoscibilitatem, & veritatem, quam habent ea etiam, quæ nunquam sunt, esseue possunt, habebunt. Insuper idem Sanctus Thomas dum ait in 1. d. 38. ad 2. *Futurum contingens non est determinate verum antequam fiat, quia non habet causam determinatam; sed dum est in actu est determinate verum*: nihil contra nos docet; illud quippe *antequam* non significat anteceſſionem temporis, sed naturæ, & causalitatis: dum scilicet est in potentia suæ causæ; id quod satis expressit Sanctus Doctor termino illo quem opposuit. *Sed dum est in actu*, qui respondet termino *est in potentia*, quem illo aduerbio *antequam fiat* explicauit. Deinde idem ratione subiuncta explicuit: *quia non habet causam determinatam*, quod non ad prioritatem, & posterioritatem durationis, sed naturæ, & causalitatis spectat, locumque in contingentibus actu existentibus de præsenti habet, quæ nec de præsenti causam determinatam ad eorum esse habent; & tamen quia in se in actu, nec solum in potentia, sunt, quia in actu sunt, determinate sunt pro hac duratione de præsenti: id quod etiam habent futura, & præterita contingentia suis quæque durationibus, quibus in actu fuere, vel erunt: vt diximus certam. 2. & de se patet.

QVÆSTIO VI.

An contingentium futurorum cognitio propria Dei sit?

OSTENDIMVS hactenus futurorum contingentium scientiã Deo competere: nunc vero an ita ad Deum pertineat, vt nulli alteri, ni ex eius dispensatione, & reuelatione possit competere: ac proinde, ita in Dei propriis eorum præscientia numeretur, vt iure naturæ suæ nulli alteri siue Angelo, siue homini competat quæritur; loquimur autem de scientia, siue præscientia certa, & infallibili: quia nos etiam late sumptam scientiam pro opinatiua coniecturali, & moraliter certa de illis, futurorum contingentium scientiam habere posse indubitatum est.

CERTAMEN I.

Certam futurorum contingentium scientiam in proprio Dei censu esse authoritate probatur.

1. HAc in re egregiam nauauit operam noster Ruiz d. 22. à sect. 3. Primum testimonium est Eccles. 7. *quis ei poterit indicare quid post eum futurum sub sole sit?* Ad quæ Olympiodorus. *Hac authoritas omnem funditus euertit diuinandi superstitionem. Nullus enim mortalium certam futurorum scientiam consequi potest.* Isai. 41. *Annuntiate quæ ventura sunt in futurum, & sciemus, quia Dij estis vos:* & infra: *quis annuntiauit ab exordio, vt dicamus iustus es?* Ad quæ Hieron. *vbi Apollo Delphicus, & Loxias, Deliusque, & clarius, & cætera idola futurorum scientiam pollicentia* &c. *cur de Christo nihil potuerunt prædicere, nihil de Apostolis eius, nihil de ruinis, & abolitione templorum? si ergo suum interitum non potuere prædicere, quomodo aliena, vel mala, vel bona potuerunt annuntiare? quod si aliquis dixerit multa ab idolis esse prædicta; hoc sciendum: quod semper mendacium iunxerint veritati: & sic sententias temperauit, vt, seu boni, seu mali quid accidisset vtrumque posset intelligi. Vt est illud Pyrrhi Regis Epirotarum. Aio te Eacida Romanos vincere posse: & Crœsi: Crœsus transgressus Halim maxima regna perdet.*

2. Pergit infra Ilai. capite eodem; *Quis annuntiauit ab exordio, vt sciamus, & à principio, vt dicamus iustus es? non est neque annuntians neque prædicens?* Ad quæ ita interpretatur Hieronymus: *quæ ego iuxta consuetudinem prophetalem feci esse me dico: quasi iam praterita sint, vel (iuxta Symmachum) futura pollicear, nullius damonum, & idolorum potest prædicere:* & Cyrill. Alex.

4. in Isai. c. 41. ex hoc illius loco sic fatur: *diuina, & infallibilis gloriæ proprium, & peculiare est, omnia scire, nihil prorsus ignorare, neque præteritorum, neque instantium, neque futurorum*: & paulo post: *veniant itaque qui putantur ab his esse Dei: annuntient, quæ contingere dicant priora & nouissima & ventura: cognoscemus enim tunc, quod dij sint; verum, inquit, non potestis annuntiare.* In quam sententiam plura multo subnectit idem Cyrillus proxime citatus circa eiusdem capitis finem.

3. Idem Isaias c. 44. sub init. *Ego primus, & nouissimus, & absque me non est Deus quis similis mei? vocet, & annuntiet, & ordinem exponat mihi, ex quo constitui populum antiquum, ventura, & quæ futura sunt annuntient eis.* Quæ Hieron. ista periphrasi interpretatur: *quis similis mei est? vocet ea quæ non sunt, quasi sint* (nempe iuxta id ad Roman. 4. *& exponat ordinem creaturæ meæ, quæ cuncta ratione librauerim ex quo feci hominem super terram. Nec solum volo, sed quæro etiam futurorum scientiam.* Atque in eadem Isaiæ verba ita scribit Cyrill. Alex. 4. in Isai. orat. 2. colum. 4. *Deo enim natura conuenit omnem habere etiam præteritorum, & futurorum notitiam: sin nemo reperiatur in falso nuncupatis Dijs, qui hoc sit consecutus, eos, qui cognitione diuina prædiri non sunt, Deos non esse obscurum non est.* Addit eodem cap. 44. Isaias. *Ego sum Dominus*, &c. *irrita faciam signa diuinorum, & ariolos in furorem vertens*: super quibus præter alia in eandem sententiam Cyrill. loco proximo ait: *falsæ diuinationes passim, & impostura, ac fuci dæmoniorum, quæ scire se fingebant, & prænuntiare posse futura; cum nihil quidquam vel dicerent, vel scirent.*

4. Sextum testimonium Dan. 2. *Respondentes Chaldæi coram Rege dixerunt: non est homo super terram, qui sermonem tuum Rex possit implere &c. excepti Dijs, quorum non est cum hominibus conuersatio.* Vbi Hieron. *Confitentur Magi, confitentur Arioli, & omnis scientia sæcularis literatura præscientiam futurorum non esse hominum, sed Dei. Ex quo probatur Prophetas Dei spiritu locutos, qui futura cecinerunt,* eidem vero Regis interrogationi inferius respondet his Daniel. *Mysterium, quod Rex interrogat sapientes Magi, Arioli, & Haruspices non queunt indicare Regi; sed est Deus in cælo reuelans mysteria, qui indicauit tibi Rex Nabuchodonosor, quæ ventura sunt nouissimis temporibus.* Ad quæ Hieronymus. *Tollit Regi prauam suspitionem, ne humana æstimet inueniri posse solertia, quod Dei notitiæ reseruatur.* Ibi etiam Theodoretus, *Deum esse asseruit arcana reuelandi Magistrum. Et adiecit: in cælo: ijs diis, qui deorsum versantes colerentur, ejectis. Et quidem singulari nomine, Deorum, qui non sunt, expellit multitudinem: eo vero quod in cælo degere ipsum dixit, eos, qui deorsum viderentur, non esse Deos ostendit.*

5. Septimum testimonium Ioan. 13. *A modo dico vobis priusquam fiat, vt cum factum fuerit credatis, quia ego sum*: cuius hanc periphrasim, & interpretationem dedit Cyrill. Alex. 9. in Ioan. c. 11. *Dico igitur à modo vobis, vt cum factum fuerit exitum rerum videntes illum me esse credatis, qui nihil falsi, nihil vanum proferre soleam, & quem scriptura venturum prænuntiauit.* Octauum testimonium Ioan. 16. sub init. *Hæc locutus sum vobis, vt cum venerit hora eorum reminiscamini* &c. Ad quæ Chrysost. homil. 26. post med. *ex his & reliqua credetis. Neque dicere poteritis me ad gratiam loqui, aut, vt vos fallam: neque enim decepturus, qua mendacij argui possent prædiceret: ideo prædixi, ne in non expectata incidentes perturbaremini: ac etiam, ne non præuidisse futura diceretis.* Rursus idem Homil. 18. in Ioan. ad illud Ioa. 1. *Tu vocaberis Cephas*, ait: *Prophetiam maxime Dei opus esse, quod neque dæmones imitari possunt.* Et Hieron. vltra recitata comm. in Hierem. ad id c. 28. *Et tulit Ananias*, ait: *demonstrari nequaquam Prophetas suo tantum arbitrio loqui; sed domini voluntate; maxime de futuris, quorum solius Dei notitia est*; inde celeberrima, & vulgatissima sententia illa Tertulliani 4. contra Marcionem c. 25. & contr. Prax. c. 19. ex testimonio dato Isaiæ 44. & c. 20. Apologet. aduersus gentes, vbi habet: *idoneum opinor testimonium diuinitatis veritatem diuinationis.*

6. In eandem sententiam scribunt Orig. 7. cont. Celsum colum. 4. *Diuini sermonis character est futurorum prædictio.* Ac sibi consonans 4. Periarch. c. 2. circa finem ex loco recitato Isaiæ 41. docens eiusmodi scientiam, non solum humana, sed nec diuiniori scilicet Angelicæ naturæ vlli; imo nec, quæ creata demum, sit competere; Clem. Alex. 2. Stromat versus med. ait, quæcunque fore Prophetæ prædicunt, prius à Deo cognita, & manifestata esse, & lib. 6. versus, & circa, & post. med. *Proprium Dei esse dicit futurorum cognitionem per fidem communicare* iuxta illud Sap. 8. *Signa, & monstra scit, antequam fiat.* Et fine, ac lib. 7. post init. gentium diuinos, & Poëtas fatidicos, eorum, quæ præsagia, vti falsas fabellas irridet. Idem de dæmonum, & fatidicorum vatum oraculis censet Iustin. M. Apolog. 2. ante, & post med. & q. 81. ad Orthodoxos, & q. 146. *Quorum*, ait, *dij non sunt dij, horum, ne vates quidem, sunt veritatis Prophetæ: nec eorum prædictio inuitabilem, ac verum habet euentum: vt enim procul absunt à vera diuinitate, sic & à futurorum prænotione*, & q. 19. ad Gent. *Futurorum prædictio est animæ, quæ à diuino spiritu illuminatur ad cognitionem rerum hactenus incertarum.* Athanasius in vita sancti Antonij post medium de dæmonum præsag. *Non enim ea, quæ nondum fieri cepta sunt* (scilicet naturali causarum suarum ordine ni Deus impediat) *referunt: quia Dominus solus conscius est futurorum.* Vnde lib. de Incarnat. Verbi, & eius corp. aduentu vers. fin. eorum oracula falsitatis accusat.

7. Anastas. Epist. Nicæn. qu. 23. in scripturam col. 2. *futurorum, aut arcanorum nihil præsciunt dæmones; sed solus Dominus, qui omnia nouit, priusquam fiant.* Et confirmat testimonio illo Isai. 41. & col. penult. ex Cyrillo, *Non est ergo dæmonibus adscribenda cognitio. Nos autem eam Deo potius tribuemus tanquam eximiam.* S. Max. centur. 4. c. 32. tom. 5. Biblioth. *Cum igitur eorum, quæ sunt, nullum omnino seipsum, aut aliud cognoscat, quidnam sit secundum substantiam; iusta de causa nihil extat, quod futura secundum naturam præcognoscat, præter eum, qui est super omnia, Deum, qui, tum seipsum nouit, quid sit secundum substantiam: tum subsistendi prænouit rationem eorum, quæ facta sunt ab ipso antequam fierent.* Euseb. 5. præparat. Euang. sex vltimis capitibus, & lib. 6. quatuor primis exemplis, & gentilium confessione falsa, & ambigua fuisse oracula dæmonum, qui nihil de futuris contingentibus scire poterant, quod ipsum probat testimoniis Plutarchi & Porphyrij, & oraculorum ambiguitate, & contrariis euentibus lib. 10. de Euangel. verit. cognitione ex Philosophia Gentil. siue de curandis Græcorum affectionb. & in lib. Reg. & Paralip. de Pythonissa Sauli mortem prænuntiante. Damasc. 2. de fide c. 3. circa med. de Angelis. *Per diuinam gratiam futura enuntiant.* c. 4. à med. *futura quidem neque Angeli neque dæmones sciunt: prædicunt tamen Angeli Deo illis reuelante, & prædicere præcipiente. Prædicunt, & dæmones quandoque ea, quæ longe futura sunt prospicientes quandoque coniicientes; vnde & pleraque mentiuntur.* c. 29. vers. med. *in comprehensibilis est diuina prouidentia, & cogitationes nostræ & actiones & futura illi soli* (Deo) *cognita*, & lib. 3. c. 16. ex Athanas. serm. aduers. blasph. in Spiritum Sanctum *quoniam autem supra naturam est Spiritus Sanctus, & aliud præter generabilium naturam, proprium enim diuinitatis est, ea quæ retro, futuraque sunt conscire.*

8. Pro eadem sententia stetit semper Augustinus 9. de Ciuit. Dei c. 22. 4. de Trinit. c. 17. lib. de diuinat. dæmon, totis quinque capitibus, à quarto. 2. de Genes. ad lit. c. 17. post. med. 13. cont. Faust. c. 14. 15. &. 17. asserens dæmones plura nobis è futuris à causis naturalibus prospicere, naturali nimirum, non absoluta certitudine, & coniectari: quare & sæpe falli, cum non fallantur Angeli, qui Dei leges immutabiles, & voluntatis eius statuta immutabilia pro eius voluntate in Patria vident; è cuius sententia Isidorus 1. Sentent. seu de summo bono cap. 10. sub med. *Angeli in verbo Dei cognoscunt omnia* (nempe, quæ ita ante eius cognoscunt antequam in re fiant) subditque: *quæ apud homines adhuc futura sunt, Angeli iam reuelante Deo nouerunt.* Anselm. dia. de casu diaboli cap. 21. sub init. ait, *Non posse sciri, quod potest non esse, quod enim non esse potest nequaquam, esse, potest certa ratione colligi: qua propter constat illum diabolum nullatenus potuisse præscire casum suum, quem necesse non erat futurum.* Concluditque post pauca: *casum suum futurum ne in suspicionem quidem*

potuisse

potuisse Diabolo venire. Leo item M. Serm.7. de natiuit. c.3.dæmonum de futuris prædictiones mendaces reputat. Denique sententia hæc de futuris contingentibus absolute talibus omnium (nemine dempto) Theologorum est, cum Magistro 2. d.7. à cap. *Et licet* & cum S.Thom.1.p.q.57. a.3. Controuersistarum item Medinæ de recta fide c.3.c.2. fol.33.Arborei 4. Theosoph.u.27. Bellarm.tom.1 lib.4.de notis Eccles.c.15. Bocij tom.1. lib.6. c.2. ideirco conclusionem hanc ita certam, & dogmaticam puto : vt contradictoriam negatiuam non solum temerariam,& erroneam, sed prorsus hæreticam censeam , cum expressis Patrum omnium interpretatione, & intelligentia, testimoniis scripturæ aduersetur. Quibus omnibus præiuit Aristoteles lib.de præsensione per somnium sub init. & med.docens : certæ præsensionis per somnium futurorum contingentium nullam sufficientem causam præter Deum immittentem reddi posse.

CERTAMEN II.

Eiusdem veritatis rationes, à posteriori.

1. A Posteriori naturali discursu , & ratione probatur ; imo demonstratur eadem veritas. Primo : quia dæmones à mundi fere exordio , vti Deos haberi , & coli ab hominibus omni arte, & studio ambierunt : ergo si futura contingentia præscirent , præscireue possent : nunquam falsò prænunciarent, vti experimentis certis de euentibus aliter, quam ipsi prænuntiarunt,non solum ex Patrum,sed, & suorum Idololatrarum historiis,& confessione compertum est. Ergo dæmones non præsciunt, nec præscire possunt futura. Prima consequentia sola probationem desiderat,quam sic præsto : quia falsa prænuntiatio euidens argumentum est (quod dæmones non ignorant) negandi diuinitatem falsò prænuntianti : ergo ambienti omni arte dæmonij diuinitatis opinionem, & cultum per oracula necessario vitanda omni etiam arte erant oracula falsa, ex quibus cum Deum non esse demonstraretur, ac proinde, si præsciret, præscireue omni sua arte, & naturali industria, & facultate futura contingentia valerent,non, nisi vera, prædicerent.

2. Probatur 2. ex eo quod ad opinionem, & cultum Deitatis adeo ambientes Dæmones eo medio fundendi , cum per se è Tripode,& cortinis, tum per suos vates oracula de contingentibus futuris ambigua(vt mendaces non deprehenderentur)cum ita prædicere poterant,& cum aliter non poterant determinate(si forte casus prænuntiationi concordaret, & quasi forte fortuna præscientiæ futurorum æstimationem , ac proinde opinionem Deitatis sibi lucrarentur)fundebant:cum autem ex iis quæ alteri,quam Deo,conuenire queunt, assequi diuinitatis opinionem non possent,dum id per hoc in primis medium assequi,adeo cuncte fraudulenter , & tandem sub fortuna alea conantur, Dei propriam esse futurorum contingentium præscientiam recognoscunt,& fatentur. Confirmatur hæc secunda ratio : quia ideo etiam æquo studio,& arte,vt Deos se hominibus dæmones mentirentur , miraculorum apparentium Architectos,& Patratores se se ostendebant:quia eorum patratio, & architectura euidenter propria Dei supra naturam totam, eiusque dominium est , esseque ab illis cognoscebatur ; ergo idem etiam de præscientia , & prænuntiatione futurorum contingentium , cum hac ad idem assequendum vtebantur , cognoscebant : scilicet eam esse euidens diuinitatis argumentum.

3. Dices : hæc solum probare dæmones,siue Angelos malos non habere præscientiam futurorum , secus autem de Angelis bonis,qui dubio procul plura, quam dæmones, cognoscunt ; ac proinde nec probant præscientiam futurorum contingentium esse propriam Dei. Contra tamen : quia,si futurorum contingentium præscientia posset naturaliter,& absque Dei gratuita,& supernaturali reuelatione bonis Angelis competere , id Cacodæmones non ignorarent,imo saltem,dum viatores ante lapsum erant,fuissent experti:ergo illam non affectarent, vt euidens argumentū conuincendæ opinionis affectatæ à se Deitatis. Contra secundo : quia in peccati sui pœnam Cacodæmones naturali scientia præcipue omnium generis vnius obiectorum, prius non sunt : ergo, si naturale obiectum scientiæ naturæ Angelicæ,secundum se ac sine lapsu spectatæ,essent futura contingentia, etiam naturæ lapsæ Cacodæmonum obiectū forent,vt plurimum saltem,licet ob hominum bonum , & salutem aliqua ab eis ignorari Deus quandoque disponeret : sicuti, & ob eundem finem aliqua naturaliter à bonis Angelis ignoranda cognosci facit. Confirmatur ex S.Tho. 1.p.q.64. de malo a.6. Magist. in 2.d.7. circa medium vbi Sanctus Bonauent. p.2.a.1.q.1.& reliqui Commentatores. Alex.2.p. q. 113. tota,scilicet naturalem cognitionem integram dæmonibus relictam iuxta Dionysium de Diuinis nominibus c.4. p.4. vbi ait : *nec mutatum bonum vniuersum,quod eis situm est ; sed ipsi à toto bono,quod eis datum erat deflexerunt ; dataque eis Angelica munera , nequaquam mutata esse diximus,sed sunt integra,& nitidissima.*

4. Præoccupatur hac doctrina secunda euasio : quod, scilicet,dæmones impediri possint à Deo,impediaturque à futurorum naturali cognitione : ac proinde solam contingentium futurorum naturalem, atque impedibilem absolute cognitionem à Dæmonibus eis oraculis affectatam esse diuinitatis argumentum : constat enim primo naturalem cognitionem nullatenus esse in Dæmonibus impeditam.Secundo : quia omnibus Dæmonibus vniuersim impedire naturalem cognitionem circa aliqua, alienum à prouidentia Dei esse ait Dionysius c.4. citato circa finem,sic fatus : *Nec enim prouidentia est naturam interimere , & tollere : itaque , vt prouidentia vniuscuiusque naturæ conseruatrix , ea qua suis appetitionibus vtuntur : gubernat : & vniuersos,& singulos accomodate vtrisque : quatenus eorum, qua prouidentia reguntur,natura capit.vniuersa prouidentia beneficia,quæ cuique pro captu suo dantur.* August.7.de Ciuit.c.30. *Sic Deus administrat omnia , vt ipsa etiam proprios exercere , & agere motus sinat :* 5. contra Iulianum : *Neque Deus ita naturas creat,vt leges auferat , quas dedit, motibus cuiusque naturæ.* Tertio : quia ea impeditione opus non est: cum Deo imperante nihil Dæmones dicerent de futuris contingentibus, quæ naturaliter nossent. Quarto : quia naturæ lumine nota certæ Diuinitatis est, certa futurorum contingentium prænotio : mentitæ vero eorum ignoratio ; at naturæ lumine scire nequit,an eorum cognitio è Deo non impediente sit, atque ignoratio è non impediente : ergo inde non,vt vera, vel falsa, Deitas naturæ lumine dignoscetur. Et quidem si contingentium futurorum cognitio eo solum,quod contra naturæ suæ debitum impediantur Angelis desit , eorum scientia propria Dei maxime à scriptura non diceretur:vt contra pauculos asserentes cognitionem secretorum cordis Angelis connaturalem , à Deo tamen impeditam. Arguunt Doctores in 1,d.7.& 8.& 1 p.q.57. art.4. ad censuras vsque : quia ea cognitio Dei propria in scriptura dicitur ; non esse autem Dei propriam, si alteri connaturalis esset,& demum ex nulla actione naturali à Deo impedibili creaturæ, & non impedita,eius Deitas arguitur.

5. Dices : medium oraculorum ad conciliandam sibi apud homines opinionem,& authoritatem,& cultum Deitatis à Dæmonibus assumptum esse ; non quia euidens, ac certum medium reuera,& apud ipsos sit ; sed ex falsa hominum opinione , quibus id dæmones suadere contendebant. Verum ex hac solutione alia tertia demonstratio deducitur : id enim quod omnium hominum generi apud nationes omnes concors iudicium , & sententia est , euidens naturæ lumine , rationisque naturalis ductu ipso est : vt nuper, ac sæpius diximus : atqui omnibus hominibus , atque apud omnes nationes fixum iudicium , firmaque , ac constans sententia est, prænuntiationem futurorum contingentium signum, & notam certam Deitatis esse : ergo euidens naturæ lumine Diuinitatis argumentum est prænotio,& prænuntiatio contingentium futurorum. Minoremi dat nobis proxima solutio , euidensque illa ipso experimento est. Nulla enim natio ; nullusque populus ab alio , quam ab eo,quem,vt Deum colebat , eiusue vatibus ipsius spiritu afflatis de futuris contingentibus consuluit : nec super illis oracula , & prænuntiationes recepit. Hinc vates omnes *diuinatores*,atque oracula eorum,& vaticinia *diuinationes* apud omnes gentes dictæ sunt, atque semper vocantur : quia,nimirum,à Diuinitate demum ortum ducere, ac diuinum sonare,& redolere eiusmodi prædictiones omnium hominum sententia est.

CERTAMEN III.

A priori eadem veritas probatur.

1. SEd tamen, an veritas hæc à priori per alia principia naturali ratione demonstrari queat? inter nostros Vasq.1.p.d.208.c.2.& Didac.Ruiz supra sect.4.n.7. contr. est. Negat ille; affirmat hic; eis tamen conuenit in causis futurorum contingentium non posse hæc, ab Angelis adhuc,cognosci: cum omnes illæ indifferentes ad vtrumque sint, etiam, cum de præsenti pro sua duratione adsunt, vel adsint. Dissentiunt tamen: quia Vasquez ait id non obesse determinationi futuri contingentis cum in actu secundo pro sua duratione sit; id quod neque Ruiz, nec sanus Philosophus,aut Theologus negat, negareue potest: inde vero infert nullam reddi posse naturalem rationem, cur non possit à natura Angelica naturaliter cognosci in se secundum illud esse determinatum quod in se habet: sicuti cognosci à Deo communiter admittitur, atque Ruiz ipse fatetur. At vero Ruiz, licet hoc esse determinatum futuri contingentis pro sua duratione,quin causæ suæ indifferentia obstet, ingenue, ac vere fateatur; tamen non posse ab Angelo futurum contingens illudque esse determinatum ipsius in actu secundo pro sua duratione in se cognosci naturali virtute naturæ Angelicæ demonstratum ait citata eadem d. & sectione, scilicet n. 2. & 3.

2. Eius tamen rationes non demonstrationes quidem; sed ne firmiusculæ probationes sunt.Prima enim est: quod cognitio futurorum contingentium in se ipsis propria sit Dei, cui soli sola futuritio intra sphæram cognoscibilitatis ponit futura contingentia; sed ratio hæc pro antecedenti assumit conclusionem probandam,idemque per idem probat. Secunda ratio: quia cognitio futurorum in se ipsis absoluta, & determinata, etiam ex parte obiecti est: cum tamen futurorum contingentium cognitio Angelica solum possit esse de eorum futuritione; *si Deus velit, ac non impediat* fore. Nam neque futura ex causis naturalibus v.g.solis eclipsim, aliter, quam ea conditione ex parte obiecti posita, Angelus cognoscit. Nihilo tamen solidior præcedente probatio. Si enim certum sit cognitionem absoluti futuri cuiusuis in se absolutam omnino etiam ex parte obiecti atque determinatam; neque aliquatenus ex parte obiecti suspensam, ac sub hypothesi,ac conditionatam esse debere; ita sane est Angelica cognitio de futuro quouis in se, esseque de futuro contingenti, quin esset sub ea conditione *si Deus velit, & non impediat*, cuius euidens ratio est: quia esse determinatum, & absolutum futuri in se pro sua duratione voluntatem Dei absolutam, vel positiuam,vel permissiuam ac non impeditiuam,vt pro illa duratione absolute sit,supponit: quare cognoscitur ab Angelo vidente futurum, quoduis in se secundum suu esse absolutum,& determinatam entitatem illam conditionem esse impossibilem,neque ex parte obiecti ponendam;cum opposita voluntas absoluta Dei obiectum absolute existens præcedat: cum autem ex causis earumque dispositione naturalique cursu futurum absolutum ab Angelo cognoscitur, vt eclipsis, ac proinde non in se est ea conditio ex parte obiecti imbibenda,atque ab Angelo,ita illud fore cognoscente, ex parte etiam obiecti necessario apponenda: quia scit naturalem causarum secundarum cursum voluntati diuinæ subiacere concurrendi iuxta naturalem earum seriem, & exigentiam, vel secus.

3. Ego vero ratione naturali ita à priori probari censeo. Quia, obiectum quoduis respectu cuiusuis intellectus creati non se habeat solum pure terminatiue (sicut solum se habet respectu intellectus diuini) in ordine ad sui cognitionem, siue mediate siue immediate; sed etiam determinatiue efficienter, & actiue, cum in se ac non in causis, seu per species alienas, cognoscitur, vt ostendimus controuersijs de anima controuers. de concursu obiecti in sui cognitionem, ferque Aristotelicum illud, & vulgare in philosophia proloquium, *ex obiecto, & potentia paritur notitia*: ergo obiecti, cuius nequit esse actiua determinatio naturalis mediata, nec immediata respectu potentiæ ad sui cognitionem eliciendam, nequit esse naturalis cognitio. Atqui obiecti absentis, & pure futuri nequit esse actiua determinatio naturalis, siue mediata, siue immediata potentiæ ad sui cognitionem: ergo à nullius potentiæ creatæ actiua obiecti determinatione indigentis ad ipsius cognitionem, potest dari de futuro contingenti in se, & per propriam speciem cognoscendo naturalis cognitio. Consequentia prima euidens est: subsumptum antecedens suadetur: quia nulla causa efficiens, neque actiua, neque ex actiua effectus sui, aut concursus diuini ad illum, esse potest nisi actu existat absolute, vt centrou.de conditionibus ad agendum cum omnibus Philosophis demonstrauimus: atqui futurum contingens, pure tale, actu absolute non est: ergo nequit determinare actiue naturaliter potentiam ad sui cognitionem mediate, aut immediate, siue efficiendo, siue exigendo à Deo concursum, siue speciem ad illam eliciendam.

4. Duo huic rationi responderi poterant. Primum: probare multum: quare probare nihil. Probat enim Angelum, neque posse cognoscere naturaliter futura contingentia præterita, quæ absolute actu non sunt; sed tamen inanis est solutio hæc, & instantia à naturali Angelica de præteritis cognitione: cum enim actu absolute iam fuerint, actiue, vel exactiue pro sua duratione vel mediis speciebus, vel immediate pro sua duratione ad sui cognitionem concurrerint: & vtraque semel posita, vel specie,vel cognitione pro naturali sui natura vel minori permanentia naturaliter sui exigunt diuturniorem, vel breuiorem conseruationem: insuper cognitio speciem sui, & obiecti, vt cogniti, speciem relinquit memoriæ vtriusque, cum ipsa deficit, inseruientem: quæ omnia obiecto contingenti pure futuro deficiunt. Secundum est futurorum contingentium species congenitas naturaliter Angelis esse à suæ conditionis initio; sed hæc vana est aliquorum Doctorum,& superuacanea suspicio de futuro etiam non contingenti, & libero, sicuti, & plura alia, quæ à nonnullis arbitrio de Angelis, vt controuersia de anima separata,& Angelis sæpe monui & ostendi) diuinantur: & species istæ congenitæ de futuris specialiter ratione facta impugnatur à priori.

5. Secundo: quia adhuc futura à causis naturalibus, vt terræ sterilitas, & eclipsis, arbitrio creato non contingentia,sed solum diuino siue per ordinariam prouidentiam libere statuenti de illis, non cognoscit Angelus naturaliter in seipsis, sed solum coniecturaliter aut moraliter, vt summum, certitudine,in causis earumque influxu & dispositione; semperque sub hypothesi, quod Deus non impediat, vt ex Athanasio in vita Antonij circa med. Anastas. Nicæn. quæst. 23. in script. colum. 2. Eusseb. Cæsar 6. Præparat. c. 1. & 4. Porphyr. apud ipsum. Damasc. 2. de fide c.4. post med. Aug. c. 9. de Ciuit. c. 12. 4. de Trinit. c. 17. de diuinat. dæmon. c. 6. à med. & communi scholasticor. probat Ruiz citatus sect. 5. ergo eorum species proprias congenitas sibi naturaliter nullus Angelus habet, nedum nostrorum futurorum contingentium. Tertio: quia ex Patribus recitatis certum. 1. Angeli non, nisi per reuelationem, & in verbo vident futura: nec quidem omnia, neque è suæ naturæ iure, sed ex statu beatifico, quæ aliquatenus ad ipsos spectant, ratione custodiæ hominum, alteriusue ministerij: ergo non sunt eis futurorum species à creatione sui congenitæ. Patet consequentia: essent quippe otiosæ: nec possunt species, quæ solum ad cognitionem obiectorum dantur deberi eis, quibus non debetur cognitio eorum. Denique species illæ obiectorum existentium essent; quare, si nunc, cum eis eliceretur, eorum in se visio actu existentia illa repræsentaret, non minus ac quando præsentia absolute fuit, mediisque suis speciebus videntur.

6. Nec valet: esse species, non solum existentiæ absolutæ futurorum contingentium, sed vt futurorum, seu existentium pro sua duratione posteriori, ac non pro hac. Contra enim est primo: quia futuritio, vt dicebamus q. 5. dicit negationem absolute existentiæ rei pro nunc, siue eius absolutam negationem actu: atqui negationis nequit species propria dari: ergo nec futuritionis rei, siue rei futuræ vt futuræ. Dices: non cognosci in se negationem absolutam rei actualem actu intuitiue; species autem solum requiri, atque inseruire, vt obiecta in se videantur; ita ergo ab Angelis naturaliter futura etiam

etiam contingentia cognoscuntur: vt scilicet, existentia absolutè mediis speciebus ipsorum videant pro sua duratione, atque hanc esse posteriorem, ex negatione cognitionis existentiæ eorum pro nunc, & pro anterioribus durationibus, quam experiuntur, expertique sunt, euidenter euincant. Contra tamen: quia experientia illa cognitionis tempore anteriori de existentia futuri contingentis, nequit capi ab Angelo, qui toto anteacto tempore cognouit eius absolutam existentiam, cum potius expertus sit toto anteacto tempore eius absolutam existentiam cognouisse, si futuri existentiam nouit: quare, nisi cognoscat positiue eius pro nunc negationem absolutam, nequit ab experientia educere posterioritatem durationis, qua absolutè futurum existet, atque nunc, seu anteriori duratione non existere: ac proinde nec cognoscere ex speciebus congenitis, & experientia illa futurum contingens, vt futurum. Mitto plura, quæ species has congenitas Angelis futurorum impugnent.

CERTAMEN IV.

Obiectionibus occurritur.

1. QVæ obiici contra prædictam fide, & naturali ratione certam veritatem possunt, ad duo capita reducuntur. Primum est, ob aliquas bonorum Angelorum prænuntiationes veras, quas Scriptura sacra, tam antiqua, quam noua commemorat: atque ob alia dæmonum vaticinia vel per se, vel per suos vates, & fatidicos, cum in Scriptura sacra, tum fide dignis gentium, imo & Patrum historiis relata, quibus vere prænuntiata à dæmone plura futura contingentia fuisse probauit euentus, vt constat ex prophetia Balaam num. 23. & 24. & ex prænuntiatione mortis Saulis 1. Regum 28. & ex pluribus Sybillarum vaticiniis, & bonis quidem Angelis constat ex scriptura eadem, eorumque ibi datis testimoniis eos Dei spiritu afflatos, & missos futura illa prænuntiasse: ac proinde non naturæ viribus; sed ex Dei voluntate, & reuelatione eiusmodi futura prænuntiasse eorum, & Dei testimonio constat ex prophetia vtraque Balaam memorata (licet alias falsus dæmonum vates vaticiniis aliis falleretur, ac falleret iuxta S. Thom. 2. 2. quæst. 172. art. 6. ad 1.) capite enim vtroque sub init. dicitur, *Dominus posuit verbum in ore eius*, Saulis mortem apud Pythonissam, si dæmon (vt vult Augustin. 2. ad Simplician. qu. 3.) Samuelis specie, & nomine prædixit, ita etiam prædixit, Verum Samuelis animam prædixisse ex Eccles. 41. fine constat, ita enim de Samuele dicitur: *Dormiuit, & notum fecit Regi finem vitæ suæ. & exaltauit vocem suam de terra in prophetia*: idque censet Sanctus Thom. 2. 2. quæst. 174. ar. 5. ad 4. & ex multis Patribus, & ratione, Bellarminus tom. 1. lib. 2. controu. de purgator. cap. 6. Mart. Martinez 9. Hypothipos Reg. 21. Ruiz sect. 9. num. 11. *& irruente in se spiritu Dei assumpta parabola ait*: Sybillas etiam, vel ex sacris literis, earumque relatione vel immediatè Dei spiritu afflatas de Christo vera prænuntiasse concors Patrum sententia est, vt diximus controu. de Trinit. d. 1. & controu. 1. de Incarnat. d. 1. & sanè dæmones è Dei voluntate immediatè, vel mediatè Angelis suggerentibus, sæpe futura prænoscere docent: Analtas. Nicæn. qu. 23. in Scriptura col. 2. August. in 2. ad Simplician. qu. 3. post med. de Genes. ad liter. cap. 17. 4. de Trinit. cap. 17. Isidor. 1. Sentent. cap. 10. sub med. & Magister c. *Diximus autem* 2. d. 7. ad cuius literam S. Bonauentura, & par. 2. dist. art. 1. quæst. 3. S. Thom. 1. par. qu. 46. art. 1. ad 4. & 2. 2. qu. 172. art. 6. ad 1. Ruiz sect. 9. num. 2. iidem ex reuelatis à Deo in Scripturis pro tota Ecclesia, vel priuatim Sanctis aliquibus fideliumque sermonibus plura didicere, edidicumque etiam ex futuris, & mysteriis, quæ aliis, prænuntient, ac tanquam oracula sua venditent, vt docet August. citato loco de Trinitate, & Magn. Anton. apud Athanas. in eius vita post med.

2. De vatibus verò dæmonum, qua talibus, deque ipsorum dæmonum oraculis futurorum contingentium quæ euentus vera esse probauit responderur: multiplici ex capite non probare certam fuisse eorum de eiusmodi futuris prænotionem naturæ iure, & viribus habitam: quinimo, quoties ex sui intellectus naturali prænotione prædixerunt temerè, quæ ignorabant, prædixisse, casu sæpè euentum concordasse prædictioni, quemadmodum dum pueri ludentis prædictione par, vel impar numerus forte apparet. August. 4. Confess. c. 3. lib. 7. cap. 6. lib. 12. de Genes. ad liter. cap. 17. & 22. ait: cumque multa prædixerint, mirum non est aliquem ex eis euenisse iuxta adagium illud: *Si multa torqueas, modo hoc, modo illud erit*: quod Garrulis, & Melancholicis aptat ob similem rationem Arist. de præsens. per somnium circa med. prædixerunt autem temere, ne eorum de quibus consulebantur ignorantiam detegerent, diuinisque honoribus à populis spoliarentur, cum silentij causas alias prætendere non poterant, sorti, & fortunæ euentus diuinitatis æstimationem malentes committere, quam ignorantiæ sua confessione certo amittere. Accedit oraculis plurimis ambiguis dæmones, eorumque fatidicos vsos sæpe fuisse; quibus alterutrum ex oppositis æque significaretur; quorum exempla aliqua celebriora dedimus supra atque alterutro euentu id prænuntiatum populi crederent, cum id argumentum sit clarum ignorantiæ de vtroque in ita prænunciante, & fallaciæ diuinationis: de qua Tertull. cap. 22. Apolog. circa finem Theodor. 5. præparat Euang. cap. 10. & lib. 10. de cur. græc. affect. & Aristot. 3. Rhet. cap. 5. circa med. hanc dæmonum fallendi oraculis suis artem aperuit his verbis. *Dicendum est: non ambiguè, nisi consultò ita quisquam faciat, quod faciunt, qui, cum nihil habeant facere aut dicere, aliquid tamen edicere simulant: vt potest fit. & Empedocles facit, decipit enim circuitio, cum crebra sit, ac ita auditores afficiuntur: sicut multi cum ambigua oracula dicunt*: Aliamque fallendi similibus vaticiniis artem statim subdit, scilicet res generalius, quam specialius prænuntiare, quoniam minus est aberrandi periculum: *ideirco*, inquit *rem in genere, qui vaticinantur dicunt. Dicet enim forte aliquis verum magis in ludo paria, vel imparia dicens, quam quot & magis, quod erit, quam quando: quocirca Aruspices non determinant quando.*

3. Denique cum dæmones clarius, acutiusque nobis, atque indistantius, etiam loco & tempore causarum naturalium concursum, & dispositionem, imo & liberarum habitus, passiones, & inclinationes, ex quibus naturales effectus certitudine physica, & naturali (licet sub conditione, quod Deus eorum exigentiæ è iure naturæ annuat, atque absoluto suo dominio & potestate non impediat) fore discurrat; liberos autem sæpe morali certitudine coniecterur, vt supra dicebamus: plura eiusmodi minori erroris periculo poterit prænoscere ac prænuntiare: imo cum physica, moralive certitudine naturali sola intellectus sui virtute: & sæpe ita euenient, sicut prænuntiauerit. Nihil tamen ex eis cum metaphysica certitudine, & cui falsum subesse protsus, & absolute nequeat: sicut Deus omnia ea prænouit, prænuntiatque quæcumque vaticinatur, & ex qua suæ præscientiæ, & vaticiniorum constanti semper & vbique certitudine, & infallibilitate suam nobis demonstrat veram diuinitatem. Multa item dæmones prædicunt, quæ sua naturali potentia facere possunt; quare & afferre, atque ita se facturos statuerunt iam, & prænuntiant, vel ex prænuntiatione, vt homines decipient, exequuntur: sed eæ etiam prænuntiationes eidem periculo alterius aduersæ dispositionis diuinæ, de qua illis non constat, expositæ sunt; idque dæmones non ignorant.

4. Secundum caput continet obiectiones ex hominum diuinationibus petitas de quorum animis refertur à S. Th. 1. par. qu. 87. ar. 4. ad 2. dixisse August. *habere vim sortis, vt natura sua futura prænoscant*. Sicque 12. de Genes. ad lit. cap. 17. circa med. refert Phræneticum quendam mox futuram fœminæ mortem, funus, eiusque comitatum, & viam paulo post futura, quasi iam à se visa narrasse, & c. 22. post med. iuuenis saltantis, & quasi per iocum, & fatidicorum actiones imitantis vaticinium protulisse cum iis omnibus circumstantiis, quibus fere statim euenit; sed certè verba & sententia illa Augustini non est, in eiusque saltem operibus non extat teste Ruiz sect. 10. num. 2. Solum hæc inueniuntur 7. Confessionum c. 6. sub init. *Coniecturas hominum habere vim sortis, & multa dicendo dici pleraque uentura nescientibus eis, quid dicerent, se in ea non tacendo incurrentibus*: vt etiam aiebat Aristote-

les de diuinat. seu præsen. per somnium vulgari illo proloquio: *si sapè iacias, aliud alias iaceris*: est tamen sententia illa Gregorij M.4. dialog.c.26. init. dicentis: *ipsa aliquando animarum vis subtilitate sua aliqua præuider*, scilicet absque reuelatione, & supernaturali eleuatione, à qua eam præuisionem statim distinguit, & confirmat exemplo moribundi, qui prædixit Romæ se per viam Appiam ad B. Sixti Ecclesiam esse processurum: cumque testamentarij id nescientes, nec curantes alio corpus eius efferri decreuerunt, ac funus dirigerent, repente mutato Consilio, & via eo illud, sicut prædixerat, detulerunt; sed in ea sententia excessisse Doctor Sapientissimus merito videtur noster Ruiz num.8. maximè, cum prædictio huius cum euentu concordia casualis, & fortuita iudicari potius debeat; sicut, & aliarum, quas ex Augustino retulimus: vt hic, & Aristoteles de similibus generaliter aiebant verbis datis, & ipse Augustinus iterum 12. de Genes. ad liter.cap.18. sub initio his verbis: *Ego visa ista omnia visis comparo somniantium; sicut enim ali quando, & hæc falsa; aliquando autem vera sunt, sic et iam illa omnia* plerumque etiam sunt falsæ, atque ideo, quia rarissimæ, quæ veræ sunt notantur. Accedit: quod hæc, & similia, vel per iocum, vel phrænesim, ex eis, quæ familiariter ex vsu, & circumstantiis accidere solent, ac moribus præsertim de se fore coniectantur, & prædicunt; ac proinde ita ex vsu eueniant: vel tandem licet ex raro contingentibus casus sint, industria, vel Angelorum inspirantium, vel dæmonum suggerentium ac disponentium, quæ serio fieri desiderabant euenire naturaliter possunt: maximè, si dæmon ita prænuntiari ab illis fecit, vt homines diuinationibus credere faciat, ac Deus in horum pœnam aliove fine illius industriam non impediat.

5. Denique oppones: homines per somnum, exstasim, aut phrenesim, à sensuum vsu alienatos futura cognoscere teste Aristotele proximè: vbi è communi sui temporis fama refert quosdam apud Herculis columnas, & Boristhenen diuinare futura: aitque somnia nec credenda, nec contemnenda semper esse; sed certe contra Leuit.19. dicitur. *Non augurabimini, nec obseruabitis somnia.* Et Ecclesiast.5. *Multas curas sequuntur somnia*, nempe inanes. Et Eccles.34. *Multos enim errare fecerunt somnia*, de quorum detestatione magna ponderatione ait M. Greg.4. dial. cap.48. ante med. quæ generaliter de somniis, non à Deo, vel Angelis è Dei voluntate, & imperio immissis, sed frequentibus, & naturalibus intelligenda sunt. Nam de illis extant plurima credenda in Scriptura: cuiusmodi sunt Patriarchæ Iosephi de manipulis, Soleque, Luna, & Stellis: de statua Nabuchodonosor à Daniele explicatum, & tandem dicitur. Ioël.2. n.28. *& Senes vestri somnia somniabunt*: in Messiæ aduentu, vt explicuit S. Petrus Actor. 2. Neque Aristot. citato libro de diuinatione per somn. oppositum docuit: cum eodem libro dixerit, vt supra retulimus: somnia quandoque à Deo immitti: quare ratione horum docuit non esse semper contemnenda. Ex aliis verò somniantium, atque abusu sensuum per phrenesim, aut extasim abstractorum præsensionibus probabile indicium futurorum, maximè circa corporis bonam, vel malam valetudinem, ac proinde eius curationem futuram colligi, & coniici probabiliter potest, oriuntur enim è corporali corporis dispositione, & inclinatione appetitus, ad quam facilius mouetur dormientis, & ab vsu sensuum alienati imaginatiua, cuius vis ad alia obiecta non distrahitur, totaque ad obiectum interiori sensu per naturales intrinsecas causas propositum colligitur. Vnde Medici iure iis valetudinariorum somniis attendunt, sæpe eiusmodi somnia dormientibus, ac extasticis ab Angelis, siue bonis, siue malis immittuntur: aptioribus scilicet, tum ob collectionem vitiorum imaginatiuæ ad obiectum interius repræsentatum, aptioris proinde ad eiusmodi impressiones patiendas, teste Aristotele citato libro & Sancto Thoma q.87. art.4. ad 2. tum, quia sensibus vtens, seipsum etiam agit, nec solum patitur, vt ab eorum vsu alienatus: quare magis impedit motum, & operationem agentis: quæ proportione seruata minoris probabilitatis sunt de liberis futuris, etiam hominum, qui naturalibus inclinationibus, vel ex consuetudine, & habitu, vel aliunde obremperant, non rationi. Demum iudiciarios Astrologos naturales minus certo, maiorique aberrandi periculo effectus astrorum prædicere, quam dæmones: quia non æquè, atque hi, causarum naturalium collectionem penetrant, imo vix minorem partem illius: quare circa pluuias, ventos, serenitatem, sæpè falsò prædicunt.

QVÆSTIO VII.

Num propositiones singulares de futuro contingenti determinatam veritatem, vel falsitatem habeant.

PROPOSITIONVM singularium nomine non intelliguntur in re præsenti ab scholasticis propositiones singulares entitatiue; sic enim propositio quæuis indiuidua, reque existens, singularis est, de quocumque obiecto sit: intelligitur ergo nomine propositionis singularis obiectiue, siue de obiecto singulari; qua acceptione diuidi à logicis in vniuersalem, particularem, indefinitam &c. propositio solet: quare hoc titulo inquiritur de propositionibus de obiecto singulari, contingenti futuro: cui nimirum soli per se, & ratione sui potest contingentia conuenire, & ratione cuius vniuersalibus, & communibus aliarum propositionum obiectis; & quamuis ad rem præsentem Theologicam de diuina nostrorum contingentium futurorum præscientia, & difficultatibus inde subortis componendis, ita vniuersim de veritate propositionum omnium singularium de futuro contingenti disputare necessarium non videatur; est tamen valde vtile, & quod doctrinam hactenus traditam de eorundem obiectorum præscientia confirmet: cum enim veritatem formalem determinatam habere eiusmodi propositiones nequeant, ni eiusmodi futura contingentia futura singularia, quæ ita fore enuntiantur, vt erunt, veritatem obiectiuam, seu capacitatem, vt veram cognitionem actualem duratione anteriori habitam terminent, habeant: fit, vt ex earum formali veritate, veritas eiusmodi contingentium obiectiua demonstretur: qua ostensa à Deo præsciri euidens subinde erit: idcirco, licet vniuersalis hæc quæstio philosophica sit, hic tamen iure optimo à Theologis disputatur.

CERTAMEN I.

Doctorum placita, & pro veræ decisionis claritate notata.

1. EPicurei apud Ciceronem lib. de fato longè à medio num.28. docuere: eiusmodi propositiones, nec veras, nec falsas esse: *aut, cum id pudet, illud tamen dicunt, quod est impudentius veras esse ex contrariis disiunctiones; sed quæ in hu enunciata essent* (determinatè) *eorum neutrum esse verum*: quasi dicant: Petrum cras pugnaturum, vel non pugnaturum, verum quidem esse, vereque dici disiunctiue; ast pugnaturum determinate, vel non pugnaturum determinate, nec verum esse seorsim, nec falsum, nec verè seorsim dici, nec falso, siue cras pugnet siue non pugnet. Quorum fundamentum illud proculdubio fuit: quod alterum ex contradicentibus esse, tempore quouis signato, seu fore necessarium est: cum simul nequeat vtrumque esse pro vlla duratione; esse vero alterum ex illis determinatè pro omni, & quauis duratione, eorumque contingentia repugnat id quod cæteris, qui aliter, ac veritas fert, de eiusmodi propositionum veritate, aut falsitate determinata sententias tulerunt, præcipua atque vnica extitit causa. Extremæ huic sententiæ Epicureorum parti consentiunt scholastici nonnulli asserentes: in his propositionibus contradictoriis de futuro contingenti determinato, & singulari, licet actu veritas,

veritas, vel falsitas sit; nullam tamen determinate distinctè, ac designate veram esse, nullamque determinate, ac designate falsam: sed alteram esse indeterminate veram, alteram vero indeterminate falsam. Quod si aduerbium *indeterminate* cadat supra subiectum, scilicet, *alteram propositionem*: est in terminis ipsissima sententia Epicureorum pars extrema, vt patet; sin autem cadat supra prædicatum *veram* reipsa in eandem recidit: quod enim verum, vel falsum indeterminate est sub disiunctione verum, vel falsum est, nec magis falsum, quam verum: fuit autem sententia hæc Aureoli in 1. dist. 39. p. 1. a. 1. concl. 1. a. 3. concl. 1. & 2. Bapolid. d. 38. q. 1. a. 3. ad 1. Ægid. ibi q. 3. Argent. d. 40. de Prædest. quæst. vnic. a. 3. colum. vlt. ad 1. & 2. Bargij d. 39. q. 1. §. *Ad argumenta principalia* Cather. libello de verit. enuntiationum.

2. His accedere videntur nostro Ruiz, & doctis iam citandis, Aluarez de auxiliis num. 13. §. *Confirmatur*, & d. 13. conclus. 2. probat. 3. & subdubius Ledesma d. 2. de scient. futuror. dub. 2. solut. 1. Hieronym. Viues de primatu diuinæ lib. d. 1. & 10. ac 18. & alij (Dominicanæ scholæ Recentiores) asserentes has propositiones, nec determinate veras, nec determinate falsas esse ante decretum actuale, & omnino absolutum prædeterminans voluntatem ex omni anteacta duratione, respectu cuius futurum contingens futurum determinate est, ad eius futuritionem, siue existentiam absoluram pro duratione, pro qua futurum determinate est: id quod Hieronymus Viues locis citatis supra, & quotquot ex familia, & schola Thomistica Dominicana censentur Recentiores iam communiter sequuntur. Esti autem in principio illo de necessitate decreti actualis absoluti, & prædeterminantis voluntatem ad rei futuritionem, siue absoluram existentiam pro sua posteriori duratione vehementer decepros iudicem: ast præfatæ sententiæ ita proxime accedere non censeo. Hi siquidem eiusmodi decreto contingentem omnem futuritionem determinatam præ non futuritione constitui arbitrantur, vt vidimus, formaliter, aut minimum, virtualiter, tanquam principio essentiali futuritionis absolutæ, & determinatæ contingentis: ac proinde eo decreto sublato omnis contingentis seu positiui seu negatiui futuritionem abolent manereque in statu possibilitatis, & intra causas docent: abstrahente nimirum ab existentia, seu futuritione, ac non futuritione absoluta, & pro quo neutrum determinate est, sed solum vtrumque esse potest. Non secus, ac docent actualem contingentis existentiam determinate absolutam de præsenti, sine simili actuali decreto prædeterminante esse non posse: ac nos sine præuio decreto indifferenter concurrendi cum causa indifferenti, nec fore contingens potius, quam eius negationem, dicimus: quia neutrum eis sublatis contingenter erit: at vero Aureolus, & reliqui ipsi cõsentientes admissa contingentis futuritione, aut non futuritione, propositionibus de eo singularibus veritatem, aut falsitatem determinatam negant: verum quidem est aliquot ex Thomistis citatis, qui eiusmodi prædeterminantia decreta circa peccata futura negant. Sententiam hanc vniuersim docere non posse, atque rationibus pro sententia communi absolute affirmatiua, quam iam subijcio, & sequar, in peccatis futuris omnino refelli.

3. Sententia igitur absolute affirmatiua propositionibus singularibus de futuro contingenti veritatem, seu falsitatem determinatam deferens, & vera, & communis Philosophis, Patribus, & Theologis est. Quoad Patres, & Philosophos, eos etiam, qui pro negatiua stare ab huius, Patronis putabantur, attinet, ex eorum testimoniis recitandis cert. 2. clarebit. Quoad reliquos vero S. Thom. 2. Periherm. c. 8. lect. 13. 14. & 15. vbi eius discipuli & nostri Coimbricenf. q. vni. ar. 4. & reliqui Arist. Commentatores. item 1. p. q. 14. a. 13. q. 16. a. 7. ad 3. a. 8. ad 3. & 4. & eorum locor. Commentatores. q. 6. de veritate art. 3. arg. 6. cum eius solutione. Albert. 1. p. q. 25. m. 2. a. 3. partic. 1. ad 4. & reliqua, & part. 3. ad 3. Alex. 1. p. qu. 15. m. 5. & 6. fine ac 7. toto. S. Bonauent. in 1. d. 38. a. 2. q. 1. ad 3. vbi Stephan. Brulefer a. 2. in solutionibus oppositam Romæ damnatam fuisse referens, ex distinctionariis citata d. 38. Greg. q. 1. a. 2. Richard. a. 1. q. 1. ad 2. & q. 5. ad 1. Gabriel. q. 1. a. 3. notab. 7. a. 2. post 5. conclusion. Carthus. q. 2. Capreol. q. 2. a. 2. ad 3. contra 7. conclus. & colum. penult. Palacios. d. 2. inter med. & fin. Scotus d. 39. q. 1. §. *Viso de contingentibus*, & §. *Ad argumenta principalia*, vbi Lychetus, & eius Commentatores, & Asseclæ Marsil. in 1. q. 40. ad 3. *Principale*: licet eius verba aliud possint sonare. Aliacens. d. 11. a. 1. lit. B. Holcot in 2. q. 2. a. 7. Abul. p. 2. defensorij c. 28. Sotus in caput 9. ad Rom. circa finem, Fonseca 6. Metaph. d. 2. sect. 6. 7. & 8. Vasq. 1. p. d. 66. Soar. opusc. de præscient. futurorum. c. 2. Herize d. 6. de scient. c. 7. Fasol. 1. p. q. 14. a. 13. Petrus Hurtado d. 9. de anima sect. 6. sub sect. 1. Raynaud. noster disciplinæ moralis d. 2. Albiz d. 7. de scient. sect. 1. n. 8. Ruiz d. 23 sect. 2. Amicus tract. 21. Log. d. 4. dub 4. Francisc. de Lugo 1. de Deo vno d. 29. c. 1. Mathias Borrull. defens. scient. med. d. 1. sect. 6. num. 68. licet verbis in oppositam lapsus partim videatur.

4. Vt clarius communis huius, & nostræ sententiæ veritas ostendatur, & hinc æquiuocatio argumentorum, quibus decepti aduersarij sunt, euanescat, aduerto: propositionem singularem esse determinate veram, dupliciter intelligi posse. Primo, vt de sese, atque essentia sua determinate vera sit, siue determinata ad sui veritatem, vt ipsi esse falsam repugnet. Secundo: ita esse veram determinate, vt, licet eius entitati, & essentiæ falsam esse, non repugnet, tamen de facto vera, atque cum obiecto, de quo enuntiat, conformis sit, quia ita illud erit, de facto, vt per illam enuntiatur: quomodo propositionibus in materia contingenti veritatem determinatam absque necessitate, seu determinatione essentiali ipsarum ad illam competere exploratissimum est in omnibus propositionibus de præsenti, quæ in materia contingenti sunt. Patet in his, *Petrus peccat, Petrus amat, vel currit*, & similibus; quæ quidem peccante, amante, vel currente Petro veræ sunt determinate, seu veritatem determinate habent, potius quam falsitatem; cum tamen de se, ac essentia sua ad veritatem determinatæ non sint, vt patet, siquidem non peccante, vel amante, aut non currente Petro (vt absolute potuit euenire) non quidem veræ, sed falsæ potius determinate eædem propositiones existerent.

5. Et hanc sane determinatæ veritatis propositionum diuersitatem, & postremam acceptionem solam propositionibus singularibus de futuro contingenti seorsim sumptis conuenire obseruauit Boëtius comment. in 1. Periherm. c. 8. his verbis: *in his quidem* (propositionibus de contingenti futuro) *totam contradictionem dictam vnam partem veram habere alteram falsam, & necessario; sed non vt aliquis diuidat ac respondeat hanc quidem ex necessitate veram esse; illam vero ex necessitate falsam*: id quod planissime ab Aristotele dictum præmisit eo loci, cuius ea sunt verba citato c. 8. vers. fin. *Esse quidem, vel non esse omne necesse est, & futurum esse, vel non esse. Non tamen contingit diuidentem dicere alterum necessarium. Dico autem, vt necesse est esse futurum bellum nauale eras, vel non futurum esse, sed non est necesse futurum esse eras bellum nauale: neque rursus est necesse non futurum esse eras bellum nauale.* Ad quæ S. Thom. lect. 15. comment. 2. Boëtio consentiens ait: *Necesse est de vno quoque, quod sit: vel non sit, & quod futurum sit, aut non sit, & hoc sub disiunctione. Hæc necessitas fundatur super hoc principium: quod impossibile est contradictoria simul esse vera, vel falsa: vnde impossibile est nec esse, nec non esse: ergo necesse est esse, vel non esse. Non tamen, si diuisim alterum accipiatur, necesse est illud esse absolute.*

8. Ex quibus constat tam Aristotelem, quam accuratissimos sagacissimos, profundissimosque eius interpretes Boëtium & S. Thom. citatis locis duplicem hanc determinatam veritatem, seu determinationem propositionum destinxisse, alteram illis necessariam, siue determinationem earum de se ac essentia sua, ad veritatem, vel falsitatem; & hanc contradictoriis singularibus in materia contingenti sub disiunctione conuenire docuisse; secus eorũ alteri. Alteram vero non necessariam veritatem, seu ortam ex determinatione essentiali, & intrinseca ac de sese propositionis ad ipsam; determinatam tamen ad hanc quidem cuiuis earum, siue de præsenti, siue de futuro æque non solum non negasse, sed omnino concessisse: ita, vt, licet hæc bona consequentia non sit; contingens affirmatiua non est necessario vera: ergo eius contradictoria negatiua necessa-

rio

rio est vera: quia supponi eos confuse facit, non determinate, vt in summulis cũ omnibus Philosophis diceb amus, (vt patet in hac: *aculus requiritur, necessarioue est ad videndum* & similibus) sit tamen hæc bona consequentia: altera ex contradictoriis contingentibus, siue de præsenti, siue de futuro (v. g. *Petrus currit, vel curret*) non est vera: ergo negatiua contradictoria (v.g. Petrus non curret, vel non curret) est vera; & contra, affirmatiua non est falsa; sed vera: ergo contradictoria negatiua est falsa: quod est alteram esse de facto, etsi non necessario, determinate veram; alteram vero de facto, & determinate, licet non necessario, falsam.

CERTAMEN II.

Affirmatiua sententia authoritate Aristotelis fundatur.

1. PRima ab authoritate probatio ab Aristotele petenda est, eo etiam ipso c.8. quo nobis ab aduersariis opponitur: ex quo loco Aristotelis discursu, & demonstratione nos pro hac communi veritate, multa Boëtius in 1. Periherm. edit. 2. lib. 3. circa med. §. *Ad adstruendum* & §. *sensus argumentationis*. §. *Planissime* hæc præmittens: *qui Aristotelem arbitrati sunt vtrasque propositiones in futuro falsas arbitrari, si hæc qua nunc dicit diligentissime perlegissent nunquam tantis laberentur erroribus*. Statimque distinguit, vt suprà: aliud esse in propositionibus esse verum ac esse definite, seu necessaria earum determinatione verum: quam eandem demum, vti Aristotelicam, persequitur S. Thom. lect. 13. citata circa fin. Ea autem Aristotelis pro hac veritate demonstratio, tam de propositionibus singularibus de obiecto contingenti præsenti, quam futuro (de quibus 1. Periherm. c.8. in terminis agit, vt vidimus) sic habet circa cap. medium. *Nec dicere quisquam potest neutrum esse verum: veluti neque fore, neque non fore.* Ac tursus ibidem: *Si hic dicat futurum esse aliquid, ille vero non futurum dicat, hoc ipsum manifestum est, quod necesse sit verum dicere alterum illorum.* De qua demonstratione: quod, scilicet, ex oppositio vtramque propositionem simul esse falsam chimærice, & repugnanter inferatur fusius agemus cert. 3. num. 2. Secundo: sibi ipsi contradiceret Aristoteles, si oppositum docuisset, eius enim est illud principium, quo altera pro præsenti veritate instruitur demonstratio. *Ab eo quod res est, vel non est propositio dicitur vera vel falsa.* Quod, vt certissimum statuit Aristoteles 9. Metaph. tex. 21. & citato cap. 8.

2. Item, & alterius demonstrationis firmissimo principio apud Aristotelem: scilicet: *de omni re oportet verum esse affirmare, vel negare*: quod his tradit 3. de anima c.6. fine *est dictio quidpiam de quopiam, quemadmodum affirmatio: atque omnis est vera vel falsa*, & 6. Metaph. text. 20. *vnaquaque contradictionum partiuntur sibi ad inuicem verum, & falsum; ita, quod altera pars est vera, & altera falsa.* Quod certissimo eiusdem principio, & dignitate innititur, 4 Metaph. tex. 9. *Idem simul inesse, & non inesse eidem, & secundum idem impossibile est: hoc autem omnium principiorum certissimum.* & c. 7. alias 5. text. 27. *Nec inter contradictionem possibile est quidquam medium esse; sed necesse est dicere, aut negare vnumquodque de vno: quia*, addit, *qui dicit esse quod est: aut negat esse, quod non est: verum dicit: & è contra, qui negat esse, quod est, & affirmat esse quod non est, dicit falsum: quare, & qui dicit esse, aut non esse verum dicit, aut mentitur.* Medij autem impossibilitatem inter contradictoria probat: quia nullum est medium inter ens & non ens: alioqui, *neque verum dicet aliquis, neque non verum, aut prater ens & non ens* concludit ab absurdo. Hoc ipsum principium constanter supponit, & repetit 1. periherm. c.8. init. illis verbis. *Nam si omnis affirmatio, vel negatio vera vel falsa est*: & paulo inferius: *At vero, nec quoniam est verum neutrum, contingit dicere: vt quoniam nec erit, neque non erit.*

3. Sed neque multum à principio capitis, & veritatem præsentem, & aliam eius demonstrationem dedit Aristot. ita scribens: *si album est, nunc verum erat dicere prius, quoniam erit album: quare semper fuit verum dicere, quodlibet eorum, qua facta sunt, quoniam, est vel erit.* Vnde circa medium. *Nihil enim prohibet in millesimum annum hunc quidem dicere futurum esse, illum vero dicere non futurum*: Rursus eandem veritatem supponit Aristotel. sæpe, veram præcognitionem futurorum contingentium singularium, & prænuntiationem supponens: cum per somnium à Diis immissum lib. de præsens. seu diuinat. per somnum sub init. cum per fatidicos homines toto eo libro: ac proinde non esse eiusmodi diuinationes omnino contemnendas (qua de re Nicolaus Leonicus in eius libri argumento) tum per Deorum, & vatum ab eis afflatorum oracula, & responsa, & alia ex animalibus capta præsagia 3. de historia animal. c. 20. longe à medio de Lemnij Capro & 1. Rhetor. ad Theodect. c. 15. ante med. & lib. de mirabilib. auscultation. à medio §. In Cuma fatidicam concedit esse Sybillam. Et ex lib. eius, qui non extat, refert, Cicer. 1. de diuinat. circa med. num. 49. cum somnio cuidam Eudemij tanquam à Deo immisso de duobus euentibus contingentibus futuris credidisse testatur: atque alterum eorum, qui non ita accidit, vt verba videbantur sonare, interpretatum ita esse, vt euentu, in eo sensu, verificaretur. Ex quo constat illum in eiusmodi prænuntio, & præuisioni veritatem determinatam recognouisse. Mitto cum lib. de mundo Lacheſim (qua Deum, sicuti & reliquis Parcis, significari ait) præesse futuris rebus, quibus absque earum præscientia præesse nequit, docuisse, is enim liber certo Aristotelis non est.

4. Denique, vt mens Aristotel. eo cap. 8. (vbi oppositum docuisse non ab aduersariis modo, sed à Conimbricens. supra a. 3. & Vasquez supra etiam c. 1. & 2. & Suarez citato Opusc. cap. 2. n. 11. puratur) pro nostra, & communi sententia aperta monstretur, præter data ex eodem capite illius verba, præcipue recitata n. 3. ex eius in eo capite intento fine monstratur. Finis totus fuit explicare, non quidem quomodo futura multa non necessario, sed, si vere, & contingenter sint euentura (quod, vt notum supponit potius, quam explicet, aut probet) generalis regula quam c. 7. statuerat (nempe ex contradictionibus necessario alteram determinate veram esse, & alteram falsam) in propositionibus singularibus de futuro contingenti, firma etiam persisteret? asseritque: persistere quidem in his etiam æque, atque in aliis, quæ sunt in materia necessaria & remota; cum hoc tamen discrimine: quod necessitas hæc essendi alteram veram, alteram falsam propositionibus in materia necessaria, vel remota singulis conueniat: quia altera secundum se, & in essentia sua determinata est ad veritatem: v.g. affirmatiua materiæ necessariæ, & negatiua materiæ remotæ; altera vero ad falsitatem: scilicet affirmatiua materiæ remotæ, & negatiua necessariæ. At vero necessitas essendi alteram ex contradictoriis contingentis materiæ veram, & alteram falsam, iuxta eam generalem regulam, neutri secundum se, & determinate sumptæ competere, sed vtrique iunctim, & confuse sumptæ: vt scilicet necessarium sit hanc vel illam esse veram, & hanc, vel illam falsam: licet determinate huic, quæ fore enuntiat, quod erit, veritas conueniat contingenter, ita, vt ei secundum se sumptæ, & existenti potuerit non conuenire; illi vero quæ fore negat, quod erit, eodem modo falsitas conueniat: id quod, vt diximus, propositionibus etiam de præsenti contrariis in materia contingenti eodem modo conuenit; nisi hæc contingens præsens supponat, atque contingentiam, seu libertatem causæ in ipsis exercitam: ac proinde cum eo connectantur: tum enim necessariam veritatem habet de se, & natura sua determinata illa propositio: sed ex suppositione, quod contingens in se sit quod pro signo indifferentiæ, & libertatis suæ causæ in actu primo potuit absolute non esse: quo etiam pacto necessariam ex suppositione veritatem habere possunt iudicia, & enuntiationes de contingentibus futuris, vt præscientia diuina, atque inde ortæ de eis reuelationes, & prophetiæ: vnde, cum harum certitudine, & necessaria veritate nostrorum actuum liberorum conciliabimus ex Patribus, & ratione, quæstione sequente libertatem.

5. Hinc

5. Hinc tamen obiicis: diuersam necessitatem veritatis, vel falsitatis nouit Aristoteles eo cap. in propositionibus de præterito, atque in propositionibus contingentibus de præsenti, & de futuro; cum tamen his necessitas ex suppositione conueniat, quæ sola propositionibus de præterito poterit conuenire. Respondetur: propositiones de præterito supponere exercitium libertatis transactum natura, & duratione: quare necessario semper esse veram, quæ vera est, & falsam, quæ falsa est; quod enim fuit ficuti enuntiatur, non potest non fuisse, & quod non fuit non potest fuisse. Ast in propositionibus de præsenti, & de futuro contingenti, cum transactum instans non sit, nec opus est, vt omnia signa, & instantia naturæ actus primi, & secundi libertatis, & contingentiæ transacta cum sua duratione supponantur, sicut supponuntur transacta cum sua duratione in propositionibus de præterito: ex quo capite maior contingentia veritatis, & falsitatis, quam in his, in illis esse potest, nisi ex suppositione libertatis exercitæ habeantur. Item: cum præsens decursu temporis transeat, futurumque eodem decursu fiat præsens, transeatque in præteritum propositiones de eis, veræ etiam, quæ enuntiantur cum tempore, huius solum lapsu falsificari possunt, si sequentibus durationibus enuncient contingens obiectum, quod prius vere enuntiabant, de præsenti, nimiram, vel futuro; secus autem, quæ suum obiectum semel enuntiarunt vere de præterito: quia, quod nunc præteritum respectu præsentis durationis est, & respectu durationis etiam æternæ à parte post ei succedentis, præteritum est; ac proinde propositio de præterito, etiam contingenti, semel vera, semper, ac necessario vera erit quin possit vnquam esse falsa. Totum hoc docte notauit Anselmus lib. de concord. præsc. cum lib. col. 2. dicens *in re præterita est quoddam, quod non est in re præsenti vel futura. Nunquam enim fieri potest, vt res quæ præterita est, fiat non præterita; sicut res quædam, quæ præsens est, potest fieri non præsens? & aliqua res, quæ non necessitate futura est, potest fieri non futura*: præsens quidem etiam in se præsens temporis solius successu: futura vero cum inde, tum ex libertate, quæ anteriori tempore exercita non supponitur. Hanc ob dicta hactenus Aristotelem pro nostra sententia; ac conclusione iteriisse constantem, eo etiam c. 8. Doctores omnes, qui pro ea etiam stare citati à nobis sunt, plane fatentur; si tres illos memoratos n. 4. excipias.

CERTAMEN III.

Aliorum, & Patrum authoritate eadem veritas stabilitur.

1. EIdem veritati patrocinatur Cicero libro de fato longe à medio n. 28. ita generatim principium illud eius demonstrandæ statuens; *quod verum non est, qui potest non falsum esse? aut quod falsum non est, qui potest non verum esse*, idest omnem propositionem necessario veram, vel falsam esse debere. Item, & illud principium eiusdem demonstrandæ, *de omni re oportet verum esse affirmare, vel negare*: *si enim* (ibidem ait: exemplum in propositione de futuro contingenti adhibens) *ex his necesse est alterum verum esse, alterum falsum: vt sanciabitur Philoctetes omnibus ante saculis verum fuit* (recitatis verbis) *non sanciabitur falsum*. Pauloque inferius ait: *Ratio ipsa cogit, & ex æternitate vera esse quadam, & ea non esse connexa causis æternis, & à fati necessitate libera*. Nisi forte, &c. quod ipsum etiam de propositionibus seipsas falsificantibus certissimum putat in *Lucullo* seu lib. 2. Academicar. quæst. post med. edit. 1. demum. lib. de fato post med. num. 21. *Vt præterita ea vera dicimus, quorum superiore tempore vera fuerint instantia: sic futura, quorum consequenti tempore vera erunt instantia, ea vera dicimus.*

2. Boëtius citatis locis Aristotelis mentem pro hac veritate non solum explicuit, sed & secutus est citatis locis & recitatis, cùm cert. 1. n. 7. & cert. 2. n. 1. & postremo hoc loco oppositam sententiam insimulauit erroris. Paragrapho autem: *Sensus argumentationis*, prope finem, vbi illam demonstrationem Aristotelis pro veritate, aut falsitate, cuius meminimus certam. 2. circa finem: eius sequentia verba: *Si autem neque erit, neque non erit cras, non erit vtrumlibet, vt nauale bellum: oportet enim neque fieri nauale bellum, neque non fieri*: ita interpretatur, & pro eadem veritate complectitur. *Si affirmatio dicat cras bellum nauale futurum, quoniam falsa est, non erit bellum nauale. Rursus, si idem neget negatio dicens: non erit cras bellum nauale, quoniam hæc quoque falsa est, erit cras bellum nauale: quia affirmatio falsa est; nec non erit bellum nauale, quia negatio falsa est: sed hanc ineptiam nec animus sibi ipse fingere potest, quis enim vnquam dixerit rem aliquam ex necessitate neque esse, nec non esse? quod ille dicit, qui dicit vtrasque propositiones in futuro falsas existere.*

3. In eadem sententiam scripsit 5. de consolat. prosa quinta, vbi à Deo videri ait: *Quoniam modo, etiam quæ certos exitus non habent, certa tamen videat, ac definita prænotio, neque id sit opinio, sed summæ potius scientiæ nullis terminis inclusa simplicitas*, & prosa 6. post medium: *quid igitur postulas, vt necessaria fiant, quæ diuino lumine illustrantur, cum nec homines quidem, necessaria faciant esse quæ vident? num etiam, quæ præsentia cernis, aliquam eis necessitatem tuus addit intuitus? atqui (si est diuini humanique præsentis digna collatio) vti vos vestro hoc temporario præsenti quædam videtis, ita ille omnia suo cernit æterno.* Paulo item infertus. *Quo fit, vt hæc non sit opinio; sed veritate potius nixa cognitio, cum exituram quid esse cognoscit, quod existendi necessitate carere non nesciat.* Quia scit esse contingens futurum; vbi diuinæ de futuro contingente præscientiæ, non determinatam solum, sed certam, & indefectibilem veritatem concedit: neque aliter de determinata præscientiæ futurorum contingentium, quam de visionis eorundem præsentium determinata veritate esse philosophandum: ac demum inde conciliat veritatem præscientiæ diuinæ determinatam, & necessariam, cum futuri contingentis libertate, quia æque præscientia futurum contingens, atque visio præsens supponit.

4. Eadem paritate veritatis determinatæ, imo necessariæ, visionis de obiecto præsenti determinatam & necessariam veritatem Propheticæ creatæ prædictionis de futuris explicuit Athan. serm. de pass. & cruce Domini longiuscule à principio sic fatus. *Sicut oculis conuentes in contuendo non fallimur, nec aliter videmus, & aliter res agitur: ita quæque Prophetæ futura, vt præsentia cernebant. Verum quæ cernebant oportebat fieri: & ea, quæ fiebant non poterant non videre. Rursum, vt ea, quæ nostris oculis conspicimus, necesse est omnino esse, cum ea, quæ sunt, sub conspectum veniant: neque fieri potest, vt aliter sint, quam à nobis videntur: ita quoque, quæ à Prophetis prospiciebantur, necessarium erat ea esse; neque fieri poterat, vt aliter essent, quam ipsi præuiderant.* Idem prorsus probatur de veritate necessaria, ac proinde determinata præscientiæ de futuro contingenter peccato Iudæ (ac negationis Petri, & similibus) ex Patribus pluribus commodius q. 8. recitandis, asserentibus non ideo peccaturum Iudam (idque ipsum est de Petro, & aliis) quia præuisus peccaturus à Deo est; sed contra: ideo peccaturum præuisum, quia erat peccaturus. Vnde necessariam consequentiam à præscientia ad peccatum Iudæ futurum colligitur, sine contingentiæ, & libertatis peccati præiudicio, quia consequens, & consequentiæ solum, non consequentis necessitas est. Si autem determinate verum non esset peccatum Iudæ futurum, nec determinate vera, nedum necessaria esse posset eius præscientia, quæ eius determinatam futuritionem potius quam non futuritionem ex parte obiecti materialis supponebat. Denique, cum ex præscientiæ, quæ determinate vera est, inferatur futurum peccatum, & econtra, fit, vtrumque determinate verum esse: siquidem determinate verum nequit certa illatione mutua inferre nisi è determinate vera; alioqui posset esse non verum quod infertur ex vero contra statam Dialecticorum regulam.

5. Pro eadem sententia stat Augustinus lib. 16. contra Faustum in hæc verba. *Deus, quod facturus erat, vtique sciebat, & ideo simul sciebat illud futurum non*

fuisse, quod, ne fieret, facturus erat: & procul dubio potius verum est quod scit Deus, ergo & vere est, ac determinate futurum, quod facturus est Deus, & non futurum, quod facturus est, ne fiat, ex Augustini sententia, qui sic tandem concludit inferius. *Vnde, tam non possunt futura non fieri, quam non fuisse facta præterita: quoniam non est in Dei voluntate* (& potestate) *vt eo sit aliquid falsum, quo verum est*: censet ergo à futuritionis, aut non futuritionis suppositione non solum determinate veram alterutrius ex illis prænotionem, & prædictionem, sed infallibilem, c. autem 5. perpetuitatem à parte post veritatis contingentis præteritæ & à parte ante contingentis futuri coæquans ait. *Hæc vera sententia prius inuenitur in animo nostro, cum id verum scimus, & dicimus, sed etsi de animo nostro ablata fuerit, cum id quod scimus obliti fuerimus, manebit in ipsa veritate: semper enim verum erit fuisse illud quod erat, & non est; & ibi verum erit iam fuisse, quod erat, vbi verum erat, antequam fieret futurum esse, quod non erat.*

6. Et sententiam, & doctrinam hanc totam de veritate determinata, & perpetua futuri contingentis, ac præteriti Augustini hausit, & illustrauit Anselmus c.17. Monol. in hæc scribens: *Cogitet, qui potest, quando incœpit, aut quando non fuit hoc verum: scilicet, quia futurum erat aliquid, aut quando desinet, & non erit hoc verum: scilicet, quia præteritum erit aliquid: quod si neutrum horum cogitari potest, & vtrumque hoc verum sine veritate esse non potest; impossibile est cogitare, quod veritas principium, vel finem habeat. Denique, si veritas habuit principium, vel habebit finem antequam ipsa inciperet, verum erat tunc, quia non erat veritas, & postquam finita erit, verum erit quia non erit veritas. Atqui verum non potest esse sine veritate: erat igitur veritas, antequam esset veritas, & erit veritas postquam finita erit veritas; quod inconuenientissimum est.* & dialog. de verit. cap.1. cum vsus esset eadem sententia, & verbis, quærit, quid sit enuntiationis veritas, & cap.2. generaliter esse conformitatem eius cum obiecto suo, vt enuntiatur (quod vtique enuntiationi de futuro etiam contingenti competit) ita sententiam illam explicat c.11. [Cum dixi: quando non fuit verum, quia futurum erat aliquid, non ita, dixi, ac si absque principio ista oratio fuisset, quæ assereret, futurum aliquid esse, aut ista veritas esset Deus; sed quoniam non potest intelligi, quando ista oratio esset veritas illi deesset, vt per hoc, quia non intelligitur, quando ista veritas esse non potuit, si esset oratio in qua esse potest, intelligatur illa veritas fuisse sine principio, quæ prima causa est huius veritatis.]

7. Nil sane ad hanc rem, & perpetuitatem veritatis obiectiuæ futuri contingentis antequam de præsenti, & actu sit probandam, & explicandam subtilius dici, aut illustrius potest: ac statim huius anteriorem perpetuitatem cum posteriori præteriti perpetuitate iterum componit: ex vtroque autem, & Augustino, & Anselmo rationem ac sententiam mutuatus Hugo Victor. lib.1. part.2. cap.22. circa med. paucioribus tamen, his verbis: *Omne, quod fit, ab æterno præuisum est futurum esse, quia ab æterno futurum est: quod ipsum tamen ab æterno non est*: vbi rem, quæ futura est, ab æterno esse optime negat; concedit autem (sicut Augustinus &, Anselmus) ab æterno esse rei illius futuritionem, & hanc ad æternam eius præuisionem supponi, quod statim post pauca repetit; *Quod, quia fiet, & futurum semper est, & præuisum est*: ac iterum: *Præuisum est, quia futurum est.* Denique idem Anselmus de concord. Præscient. cum libert. c.1. colum.2. sic ait: *Non enim, nisi, quod futurum est, præscitur: quia præscientia non est, nisi veritatis.* Et sub inferius. *Pariter autem verum est, quia fuit, & est, & erit aliquid ex necessitate: &, quia necesse est fuisse omne, quod fuit, & esse omne quod est, & futurum esse omne quod erit.*

***

CERTAMEN IV.

Eiusdem veritatis demonstrationes Theologicæ.

1. PRima Theologica demonstratio sit: datur in Deo iudicium, seu prænotio de futuro contingenti singulari determinate vera. Hæc autem est propositio singularis de futuro contingenti, vti ex definitione eiusmodi singularis propositionis, patet: ergo datur propositio singularis de futuro contingenti determinate vera: consequentia est legitima; & maior certa ex reuelationibus à Deo per se, vel Prophetas suos factis de futuris contingentibus singularibus: v. g. de peccato Iudæ, & negatione trina Petri, aliisque innumeris singularibus futuris contingentibus à Deo reuelatis, vt per Prophetas in scriptura determinate prædictis, & proinde, & ab eo præscitis, quibus præclusa manet erronea & insana Aureoli responsio in 1. d. 39. quæstion. vnic. artic. 3. propos. 2. & 3. & conclus. articuli dicentis Deum non præsciisse singularia illa contingentia futura determinate esse, sed indeterminate futura, vel non futura. Etenim determinate futuram esse Iudæ traditionem, & Petri negationem, potius, quam non futuram præsciisse, & reuelasse ex Scriptura fides Catholica est. Secundo: tam hæc, quam singularia reliqua contingentia per se, vel Prophetas futura determinate potius, quam non futura reuelauit: vel ergo determinate fore, aut non fore præsciuit; vel solum indeterminate fore, aut non fore prænouit? si primum: habetur intentum, & deficit à solutione Aureolus. Si secundum: mentitus plane Deus, vitiose etiam, fuit, cum fore determinate; quod fore determinate potius, quam non fore, nesciebat, sciens volensque prædixit: quod solum ad mendacium formale, neque solum materiale requiritur.

2. Contra inde secundo. Quia, si Deus ex præscientia illa futuritionis, vel non futuritionis futuri contingentis disiunctim non reuelat per se, vel per alios futuritionem illius determinate, vel futuritionem, aut non futuritionem disiunctim: non tenebimur credere eius reuelationi de futuritione contingentis reuelati determinate, potius quam de non futuritione; si enim contingens determinate fore potius, quam non fore, ex illa scientia solum de futuritione, aut non futuritione disiunctim, & indifferenter iudicante reuelat, mentitur Deus, vt vidimus, nemo autem tenetur credere testimonio mendacis: si autem solum reuelat fore, vel non fore indeterminate, id solum credere tenemur, quod Deus reuelat: scilicet fore, vel non fore disiunctim contingens reuelatum, non autem determinate fore; imo arbitrio, & coniecturæ nostræ integrum erit, alterutrum euenturum iudicare: quid ergo tantopere Patres Petri incredulitatem contra Christi reuelationem *ter me negabis* ex præsentis sui amoris in Magistrum, & dispositionis animi reclamantis, *etsi oportuerit me mori tecum non te negabo*, & mirantur, & carpunt? maxime, cum æque posset ea reuelatione facta credere ac iudicare se non negaturum, atque, si opposito, & contradictorio modo facta ipsi à Christo Domino fuisset, scilicet, *non me negabis*: si iuxta secundum hoc dilemmatis huius membrum non magis reuelet Deus contingentis futuritionem, quam non futuritionem, vt iam expendo in eius membri impugnatione secunda.

3. Sic igitur impugno illud secundo; & probo iuxta illud absurdum antecedens assumptum: etenim iuxta Aureoli solutionem, & membrum illud dilemmatis. Nil amplius reuelat Deus, cum reuelat futuritionem contingentis, siue fore contingens, quam, cum reuelat negationis eius futuritionem, siue illud non fore: neque enim determinate prænosse, ac prædi-

cere

cere negationem contingentium rerum futuritionem, non autem futuritionem rerum contingentium, admittes, admittereue pores, nisi, qui non solum consequentia, sed à ratione deficiat: ergo tam, cum reuelat contigens fore, quam, cum reuelat non fore, reuelat fore, vel non fore indeterminate, atque disiunctim: ast, cum reuelat non fore, non tenemur credere fore: ergo nec, cum reuelat fore contingens tenemur credere fore contingens, sed, vtrauis posita reuelatione diuina, tantum tenebimur credere contingere illud fore, vel non fore disiunctim indeterminate atque confuse: liberumque proinde nobis erit alterutra posita ex præsentibus circumstantiis alteruttum determinate præ alio futurum coniectari, præfagire, ac prædicere, æque, ac si neutrum à Deo reuelatum esset: quare nihil reprehensione, adhuc materialiter, dignum Petrus egit, cum Christo Domino prænuntianti *negabis me* & iudicio, & ore aduersatus est, *non te negabo*. Contra tertio: quia, si ita solum contingentia futura Deus reuelat, id solum de suis oraculis dicere poterit, quod generali illo Tyresiæ Gentilibus dictum quondam fuit, *quidquid dicam, aut erit, aut non erit*, quod merito irridet Boëtius de Consolat. prosa 3. inter medium, & finem: id quippe de cuiusuis quantumuis stupidi prædictionibus eadem certitudine dici potest: quare inepte hactenus à Sanctis diuina oracula sollicitata essent, atque suspecta.

4. Tertio hinc Aureoli solutionem impugno, quia, si Deus de contingentibus futuris solum scit illa fore, vel non fore, non autem fore determinate, aut determinate non fore, sciet sane, quod de eis scit stupidissimus quisque, nihilque amplius: scilicet contingens fore, aut non fore: ac proinde de illo rogatum, fore aut non fore solummodo respondentem, tanquam stolidum, quem ideo ridere merito solemus: cuius ea ratio est, ex qua quarto impugnatur Aureolus. Nempe, quouis, etiam contingens, fore vel non fore, adeo certam, necessariam, & solo naturæ lumine exploratam veritatem esse, vt qui eo responso satisfaciendum roganti de euentu futuro putet, aut id solum à sanæ mentis homine dubitari, & quæri posse, nisi amentissimus esse nequeat: ex qua ratione sic argumentor. Contingens hoc, vel fore, vel non fore indeterminate, & disiunctim veritas necessaria omnino est, ac nullatenus contingens, seu contingenter futura: atqui Deus per Aureolum eam solum cognoscit: ergo Deus nullum contingens, seu veritatem contingentem futuram cognoscit; quæ omnia, vt vitentur, dicendum necessario est Deum futurum potius determinate, quam non futurum contingens, quod de facto erit, & determinate non futurum, quod de facto non erit prænoscere, & quod ex eis reuelat, siue fore, siue non fore, determinate fore, vel determinate non fore reuelare. Nec quid præstat, satis extra rem, magis Catharini solutio: scilicet, propositiones eiusmodi relatas ad causas futuri contingentis non esse determinate veras: sed neque id negamus, aut eius oppositum contendimus: at (inquit) quatenus Deus, præsens eius obiectum habet, ac scit, & reuelat veritatem habere determinatam; sed certe hoc solum contendimus futurum contingens, vt in se, & extra causas pro sua duratione est (quo solum pacto potest Dei æternitati præsentari, & coexistere in omni opinione) determinate fore, ac futuritionem, & veritatem determinatam habere, quæ ad sui diuinam præscientiam, & reuelationem supponatur.

5. Ex hac Theologica demonstratione determinatæ veritatis præscientiæ Dei de futuritione futuri contingentis præ non futuritione illius: idem de nostris iudiciis, & enuntiationibus de futuro contingenti singulari demonstro duplici ex capite. Primo: quia omne iudicium, & enuntiatio, quæ conformatur cum suo obiecto enuntiato potius, quam cum eius opposito, est determinate vera; at iudicia, & enuntiationes nostræ de futuritione determinata futuri contingentis à Deo præsciti, & reuelati determinate, idem ipsum iudicant, & enuntiant determinate, quod Deus prænouit, & reuelauit: ergo conformantur æque ac Dei prænotio, & reuelatio cum futuritione determinata contingentis quod iudicant, ac enuntiant futurum. Dixi æque conformari: impossibile enim est duas enuntiationes idem eodemque modo ex parte obiecti enuntiantes alteram rei enuntiatæ conformari, alteram non conformari: cum enim nulla sit in enuntiando obiecto diuersitas in obiectum ipsum tota deuoluetur contradictio, vt, scilicet, idem sit, & non sit pro eadem duratione futurum, quod est repugnans. De necessitate vero veritatis, seu conformitatis determinatæ nostrarum enuntiationum de futuro, vel de non futuro contingenti æqua cum necessitate veritatis, & conformitatis diuinæ præscientiæ cum eodem futuro secus res habet: cum hæc summam eius veritatis necessitatem physicam, & metaphysicam habeat, quam nequit habere nostra prænotio, nisi fidei sit, ac proinde eidem præscientiæ ac reuelationi innitatur: quanquam: & de hac quæstio sit: an necessitatem veritatis, quam diuina præscientia, habeat minorem, locumque inter eas Aristotelicum illud proloquium, *propter quod vnumquodque tale, & illud magis* de quo controuersia de fide: assero interim esse æqualem. Secundum caput vniuersalius est arguendi ex præscientia & reuelatione Dei de aliquibus contingentibus determinate vera, veritatem determinatam omnis vniuersim iudicij, & enuntiationis nostræ de futuro contingenti, quod erit, aut non futuritionis eius quod non erit, illud est: quod, nimirum, si vnum ex futuris contingentibus determinate verum in se, ac determinatæ futuritionis potius, quam non futuritionis, est, antequam actu & de præsenti sit, omnia futura contingentia eandem futuritionem determinatam habeant, ac proinde determinate vera obiectiue esse euidens est: atqui ex determinate vera præscientia & reuelatione diuina de aliquo futuro contingenti euidens est illud esse in se determinate vere obiectiue futurum, & determinatæ futuritionis potius, quam non futuritionis: ergo infertur ex eisdem euidenter omnia contingentia futura, quæ erunt, vere esse futura determinate, & non futura, vere esse, ac determinate, non futura: inde vero euidenter etiam infertur: omne nostrum iudicium & enuntiationem de eorum quouis, vt de facto habitam, esse determinate veram, quia conformatur cum futuritione determinate ac potius, quam cum non futuritione si illam iudicat, aut enuntiat: si vero non futuritionem, cum illa determinate, & potius quam cum futuritione conformabitur. Tertium denique caput immediatius arguendi vniuersim veritatem determinatam nostrarum enuntiationum, siue internarum, siue externarum de futuro contingenti singulari quouis, siue non futuro, ex præscientia Dei sumitur de omni futuro contingenti: tum, quia quæuis determinate vera, imo necessariæ veritatis, quam q. 5. authoritate, & rationibus demonstrauimus: tum quia ex illa inde immediate eorum omnium futurorum contingentium determinata veritas obiectiua, deducitur, & inde discursu secundo intentum euincitur: tum quia quæuis nostra enuntiatio, de quouis futuro contingenti determinate conformis suo obiecto ac vera determinate monstratur iuxta discursum primum: totidem modis arguendi inuersis demonstratur falsitas determinata propositionum nostrarum de futuro contingenti aliter, ac erit, enuntiato.

CERTAMEN V.

Aliæ veritatis eiusdem naturales demonstrationes.

1. NAturales huius veritatis demonstrationes adeo sunt principiis per se notis vicinæ, vt cuius mens in eas non inciderit non solum non discurrere; sed neque ambulare posse putanda sit: imo vero, nec mente, sed oculis, & lectione solum opus esse merito videbitur, vt in illas incurratur, cum in Aristotele, & antiquioribus vtriusque facultatis Philosophicæ, & Theologicæ Doctoribus efformatæ, & expressæ reperiantur. Tamen pleraque ex his demonstrationes contra Dominicanos Thomistas requirentes decretum prædeterminativum ad contingentis futuritionem procedere, Docti ex nostris Recentiores aduertunt, quibus merito abnuimus: vt enim diximus certam. 1. num. 4. cum sublato decreto, quo hi in actu primo contingentiam, & libertatem (licet in eo iudicio implicatorie) causæ in actu primo constituunt, con-

tingens futurum non sit, ac proinde eius negatio sit futura, non tamen contingenter, sed necessario est futura: quare non sub præscientiam contingentium, sed necessariorum cadit: quemadmodum sublato decreto Dei indifferenter concurrendi, quo nos libertatem creatam in actu primo constituimus futurum contingens non erit, eritque eius negatio futura; sed necessario quidem, non contingenter, cum sublato principio quouis essentialiter requisito ad effectum, & hunc absolute esse sit omnino impossibile. Solum ergo tenebunt demonstrationes subiiciendæ contra crassos quosdam Thomistas, qui hactenus absolute negant eo decreto sublato contingens absolute ac determinate fore, aut determinate non fore, non habita ratione contingentiæ negationis futuræ, quamquam, & contra eos, qui eius rationem habuerunt rationes extruxerimus efficaces ex eorundem Dominicanorum principiis, vt contingentiam earum saluari ostenderemus, ac proinde, & eos subiiciendis demonstrationibus tandem subiacere. Hic tamen notare hæc oportuit, ne quis eos adeo plane, & immediate, vt docti Recentiores putarunt, sequentibus demonstrationibus tangi post hac putet, aliisque eorum principiis non adscitis, eiusmodi argumentis contra ipsos incassum vtatur.

2. Prima demonstratio ex illo principio petenda est, quod tradit Aristoteles recitatus cert. 3. num. 1. testim. 1. & 3. & num. 2. fine. Scilicet non posse esse duas contradictorias simul falsas: ex quo sic argumentor; affirmatio de quouis futuro contingenti determinate, quod determinate futurum non est, v.g. *Petrus cras peccabit*, est propositio falsa: negatio item determinate eius futuritionis v.g. *Petrus cras non peccabit*, est falsa in opposita sententia: hæ vero sunt contradictoriæ: ergo in opposita sententia datur contra illud principium duplex contradictoria simul falsa. Maior probatur: quia, tam affirmare, quam negare determinate fore, quod determinate non futurum, necnon futurum est, sed solum indeterminate est vel futurum, vel non futurum iuxta oppositam sententiam, falsum omnino est. Explicatur. Propositio affirmans determinate Petrum cras peccaturum, qui tamen peccaturus determinate non est, sed peccaturus, vel non peccaturus, non conformatur cum obiecto, vt in se re quidem est: re siquidem obiectum in se nec determinate est futurum, nec determinate non est futurum in opposita sententia, sed solum indeterminate, vel est futurum, vel non futurum: at omnis propositio, quæ non conformatur cum suo obiecto, vt in se est tempore importato per copulam, falsa est: ergo vtraque propositio est falsa.

3. Secunda demonstratio sumitur ex alio per se principio euidentissimo proxime recitato affini, tradito etiam ab Aristotele recitato etiam certam. illo 3. toto n. 2. & à Cicerone recitato certam. 3. num. 1. Iustino martyre in responsionibus Christian. è Religione natur. rat. sub init. scilicet: omnis contradictionis alteram propositionem debere esse veram determinate, alteram falsam: hæ propositiones (*Petrus cras peccabit, Petrus cras non peccabit*, & similes affirmatiua, & negatiua determinate de futuro contingenti singulari) sunt contradictoriæ: ergo altera determinate vera, altera determinate falsa. Confirmatur; quia vel vtraque propositio præfata dicit Petrum, vel cras peccaturum vel non peccaturum, vel affirmatiua peccaturum determinate, & negatiua non peccaturum. Si primum: vtraque vera est, imo ex veritate vnius euidens est veritas alterius, cum idem ipsum vna enuntiet, quod alia: ergo altera determinate affirmat peccaturum Petrum, altera id ipsum negat determinate: ergo altera verum determinate enuntiat, ac vera proinde determinate est, altera vero falsum determinate, estque subinde determinate ex illo principio falsa.

4. Demonstratio tertia ex alio Aristotelis principio cap. 8. citato de interpretatione ducitur præcedentibus vicino. Scilicet ex propositionibus contradictoriis de futuro contingenti altera vniuersali, altera particulari, vnam esse determinate veram, alteram determinate falsam: atqui vniuersalis determinate vera infert singulares omnes, quas in se continet determinate veras; particularis vero determinate vera saltem singularem aliquam determinate veram: & è contra particularis determinate falsa omnes singulares determinate falsas; & vniuersalis determinate falsa aliquam saltem singularem determinate falsam; ergo propositiones singulares de futuro contingenti, aliæ sunt determinate veræ, aliæ determinate falsæ. Minoris prima pars demonstratur: quia nequit esse determinate vniuersalis vera, nisi cuius omnes partes, seu propositiones singulares, quibus constat, & suo sensu coercet, sint determinate veræ: vnde ab illa ad singulas legitima, & euidens consecutio per descensum est, vt Logicis est notum. Ab hac enim *omnis homo curret*, si vera sit, licet euidenter inferre: *ergo hic homo curret* &c. A particulari vero *aliquis homo curret*, si vera sit, licet inferre: ergo *hic homo curret*, vel *hic homo curret*, quousque ad aliquem veniatur de quo vera sit propositio singularis, *hic homo curret*: quoad secundam minoris partem de falsitate prona est ex dictis demonstratio: cum enim ad particularis veritatem satis sit aliquam singularem veram determinate esse: vt falsa sit, omnes singulares determinate falsas esse necessum est; contra vero, cum ad vniuersalis veritatem omnes singulares veras determinate esse oporteat: vt falsa sit, aliqua saltem de singulatibus in illa contentis falsa determinate esse debebit.

5. Quarta demonstratio ex illo alio principio notissimo instruitur cui præfata principia nituntur; Nempe, *quodlibet est vel non est*, quod quidem tradit Aristoteles, vt *omnium principiorum certissimum* testimoniis recitatis certam. 2. num. 2. circa med. ex 4. Metaph. quod determinate intelligendum necessario est: scilicet, quodlibet determinate esse, vel determinate non esse: confusio quippe, & indeterminata suppositio in rebus ipsis, earumque existentia, vel non existentia locum re ipsa non habet; sed solum in modo nostro concipiendi, & significandi; vnde solum varietas suppositionum terminis, & obiectis, pro quibus illi substituunt, vt ita significatis, obuenit: si ergo futurum contingens re ipsa determinate erit, vel determinate non erit, propositio enuntians determinare fore, vel determinate non fore, quod determinate erit, & quod determinate non erit, conformis suo obiecto est: & quæ enuntiat determinate fore contingens, quod determinate non erit, & non fore, quod determinate erit, determinate difformis suo obiecto est: quare, & determinate falsa, sicut prima est determinate vera: siquidem veritas enuntiationis nihil aliud est, quam conformitas illius cum suo obiecto, sicut sola eius cum suo obiecto difformitas est falsitas.

6. Demonstratio quinta siue quartæ confirmatio ex alio principio procedit. Nempe: *ab eo quod res est vel non est propositio dicitur vera vel falsa*, quod etiam tradidit Aristoteles 9. Metaph. tex. 21. dicens: *Verum dicit, qui diuisum diuidi, & compositum componi putat falsum autem, qui contra, quam res se habeant, aut quando sunt, aut quando non sunt. Non enim propterea quod nos reputamus album esse tu albus es, sed propterea, quod tu albus es, nos, qui dicimus, verum dicimus.* & 1. Periherm. c. 8. prope medium: *manifestum est enim, quoniam sic se habent res, etiamsi non hic quidem affirmauerit, ille vero negauerit. Non enim propter affirmare, vel negare, erit vel non erit:* vnde circa finem addit: *similiter orationes veræ sunt quemadmodum, & res.* Ex hoc principio sic arguitur: ex eo, quod res enuntiata est in se, sicut enuntiatur, propositio est vera: & ex eo, quod non ita est res falsa: ergo ex eo, quod res determinate est, sicut enuntiatur vel determinate non est, erit determinate vera, vel falsa determinate: atqui contingens determinate in se erit, sicut enuntiatur fore, vel determinate non erit: ergo propositio alterutrum significans est determinate vera, vel determinate falsa.

7. Sexta demonstratio traditur ab Aristotele eodem cap. 8. tex. 1. de Interpret. longe ab init. his verbis: datis certam. cert. 2. n. 3. init. hic tamen repetendis. *Si album est nunc, verum erat dicere prius, quoniam erit album; quare semper fuit verum dicere, quodlibet eorum quæ facta sunt, quoniam est, vel erit*; & circa med. *Nihil enim prohibet in millesimum annum, hunc quidem dicere hoc futurum esse, illum vero dicere non futurum. Ita tamen, vt alter verum dicat; alter falsum, & mentiatur*: vt ibidem ait, & 4. met. c. 7. alias 5. text. 27. vt ex eis locis recitabimus certam. 2. num. 1. & 2. circa finem: inititur tamen hæc demonstratio principio illi, quod attigit Aristoteles ibi scilicet futurum tora anteacta æternitate possibili, seu imaginaria creata, vere esse obiectiue siue secundum

cundum se determinate futurum : quod ipsum tradidit Cicero certam. 3. num. 1. eam antecedentiam in duratione veritatis futuritionis rei futuræ ostendens ab æternitate à parte post veritatis præteritionis rei præteritæ ; quâ etiam ratione idem probant & statuunt Augustinus ibi num. 5. & Anselm. n. 6. vbi vtriusque veritatis perpetuitatem alterius à parte ante, alterius vero à parte post præclarissime, & apprime explicuit ; posita autem veritate determinatæ futuritionis futuri contingentis antequam existat, euidens est propositionem illam anteriori tempore asserentem esse determinate veram ; negantem vero esse determinate falsam.

8. Septima denique demonstratio est ex communi sensu hominum, & per se nota veritate scilicet : in propositionibus singularibus de futuro contingenti, & libero esse veram contradictionem ; atqui, ni eorum sensus, & veritas determinatæ sint, nulla esse potest contradictio earum singularium propositionum de futuro contingenti : si enim solum dicit affirmatiua hæc : *Petrus cras peccabit*, non quidem Petrum peccaturum determinate, sed peccaturum, vel non peccaturum, ac proinde nec determinatæ veritatis est ; nec negatiua hæc, *Petrus cras non peccabit*, dicit cras non peccaturum, vel peccaturum determinate, idem omnino de eodem, vtraque dicit : neque altera de Petro negat, quod altera de illo affirmat sed confirmat : ergo non sunt contradictoriæ, neque esse possunt in propositionibus de futuro contingenti, contra per se notum omnium hominum sensum. Secundo idipsum probatur : quia non solum omnis earum propositionum singularium de futuro contingenti contradictio possibilis formaliter in ea sententia excluditur ; sed omnis etiam eiusmodi propositionum possibilitas : nequit autem esse contradictio vera propositionum impossibilium, ac proinde eiusmodi contradictio est de subiecto non supponente. Assumptum patet ; quia rem fore, vel non fore indeterminate necessarium est, non contingens : ac proinde propositio id dicens necessariæ veritatis est, & certissimum, & notissimum principium ; non autem contingentis veritatis ac materiæ, seu in materia contingenti : atqui omnis propositio singularis, quam de futuro contingenti admittit contraria sententia, id solum dicit, ergo omnis eiusmodi propositio non est contingens sed necessaria.

CERTAMEN VI.

Obiectionibus occurritur.

1. Obicies primo futurum contingens ita est, vt absolute possit non esse futurum : id enim est contingens futurum, esse : atqui, si, vt potest, absolute non sit futurum, propositio enuntians erit falsa : ergo eiusmodi propositio potest esse falsa ; ergo non est determinate vera, probatur hæc consequentia : quia quod verum determinate semel est, semper, ac necessario est verum : ergo, quod potest esse falsum, determinate verum non est. Respondetur distinguendo maiorem : futurum, vt futurum in actu secundo potest non esse futurum, nego maiorem, in actu primo consideratum ante determinatam futuritionem, concedo maiorem. Et concessa minore, de potestate futuri in actu primo considerati eodem sensu & potestate conceditur consequentia prima : si enim id, quod futurum in actu secundo non esset (vt in actu primo, siue eius causa ad vtrumlibet considerata poterat) propositio futuritionem eius in actu secundo determinate, ac vere enuntians, falsa esset : ac proinde, ni ipsam futuritionem exercitam, & in actu secundo supponat propositio, de se falsa esse potest.

2. Sed tamen neganda est absolute consequentia secunda : ex eo enim, quod propositio de futuro contingenti singulari, neque illud supponens, de se, ac prædicatis suis non connectatur cum futuritione illius potius, quam cum non futuritione, solum infertur, eam de se esse determinatam ad veritatem, vel ad falsitatem non esse : ac proinde, nec de se necessario veram, aut necessario esse falsam ; sed veritatem, aut falsitatem, licet determinatam, contingenter cum earum entitate coniungi, cum veritas, aut falsitas in conformitate cum obiecto enuntiato, aut deformitate ab illo consistat : quare, & contingentis futuritione, aut non futuritione determinata in re præsenti alterutra, vt determinate talis compleatur : vnde fit, vt propositio contingens de futuro vera semel, in falsam nequeat transire, quamdiu futurum manet futurum determinate : cum enim quod futurum est, quamdiu futurum est, nequeat non esse futurum, atque ea determinata futuritione illius propositionis illam determinate enuntiantis determinata veritas compleatur : implicat posita futuritionis enuntiatione ipsa, & determinata futuritione cõcingentis in se, non esse determinatam propositionis eam enuntiantis veritatem : licet de sese enuntiatio futuritionem, quam non supponit, cuique proinde non connectitur, minime inferat, neque de se sit determinata ad veritatem, sed potius de se falsa esse possit.

3. Oppones secundo : *ex eo quod res est, vel non est, propositio illam enuntians est vera, vel falsa* : vnde veritatem propositionis formalem, ex obiecti enuntiati veritate deiumi certissimum est : ergo, sicut res se habet ad esse, ita propositio ad veritatem. Atqui futurum contingens non est determinatum ad esse, seu determinati esse, sed indifferens ad esse & non esse, ac proinde ad veritatem, vel falsitatem obiectiuam : ergo, nec propositio illud enuntians est determinatæ veritatis, seu determinata ad veritatem, vel falsitatem formalem. Soluta proxime est, & hæc oppositio. Distinguo minorem : in se, & in actu secundo non est determinati esse, seu determinatum ad esse, potius quam ad non esse, nego minorem ; in causa, & actu primo sui, concedo minorem : & nego consequentiam, quoad primam consequentis partem negantem determinationem veritatis : hanc enim habet ea propositio ex determinata veritate obiectiua futuri in se, non autem è causæ suæ determinatione, quæ non est, sed potius indifferentia. Secunda vero consequentis pars, licet primæ Synonyma, ac sola periphrasis videatur, longe aliud significat, estque distinguenda : non est determinata ad veritatem, sed indifferens ea propositio secundum se spectata, ac de se se, fateor ; quia de se non est necessariæ veritatis ; vt coniuncta cum futuritione determinata futuri in se, & per ipsam enuntiata, nego eam partem consequentis : & sane duo hactenus opposita eandem habent difficultatem contra veritatem propositionum singularium contingentium de præsenti, quam omnes etiam aduersarij determinatam esse admittunt, atque, vt ab eisdem illam difficultatibus liberent, præfatis solum solutionibus vti possunt.

4. Sed enim ex eodem principio ab eo *quod res est, vel non est, propositio dicitur vera vel falsa* specialius contra veritatem propositionum de futuro contingenti determinatam arguitur : etenim nunc, cum anteriori tempore contingens fore enuntiatur, adhuc in se determinata non est, nec solum in sua causa determinate vera, si vera sunt, quæ solutionibus datis docebamus. Antecedens patet : quia, quod absolute in se non est, nequit determinate in se esse : atqui futurum contingens tunc, cum fore enuntiari vere dicimus, absolute non est : ergo neque determinate in se est. Respondetur illud principium ab eo *quod res est, vel non est* intelligi debere tempore importato per copulam, non autem tempore non importato per illam, & pro quo non enuntiatur coniunctio identitatis prædicati cum subiecto ; alioqui, nec in propositionibus de futuro non contingenti, nec in propositionibus de præterito, siue contingenti, siue secus, veritas determinata foret : imo in eis omnibus esset determinata falsitas : quia nullum ex enuntiatis tunc est, eum, vel fore, vel fuisse enuntiatur. Inde distinguenda est minor, futurum contingens non est tempore importato per copulam ad coniunctionem identitatis prædicati cum subiecto, nego ; tempore quo profertur propositio, concedo, & nego consequentiam.

5. Dices quarto : veritas determinata, & actu propositionis illius cum obiecto est conformitas actualis ; at conformitas actu, & determinata sine actuali, & determinata coexistentia vtriusque extremi esse nequit : ergo nec veritas actu, & determinata propositionis sine actuali coexistentia eius cum obiecto esse potest : atqui propositio de futuro contingenti non habet coexistentiam cum illo ; ergo nec actualem veritatem determinatam. Mirum est quanti captiosum hoc, & tricosum

argumentum à tota antiquitate Philosophorum & Theologorum in hæc vsque inutilium Sophismatum feracia tempora eneruatum, & neglectum Recentiores faciant: in quot insuper determinatiuorum, & verificatiuorum præcipitia, & agantur, & aliquot alios agant, vt illi satisfaciant, & nullo quidem fructu: cum eius, si quam habeat, difficultas ex determinatiuis, & verificatiuis dissolui nequeat, vt ostendemus. Sed certe, si quid obiectio probat, contra omnis propositionis de futuro, ac de præterito siue de necessario, siue contingenti æque probat: imo probat in nulla earum posse vnquam esse determinatam nec indeterminatam veritatem, vt aduersarij contendunt; sed omnes eiusmodi propositiones determinate falsas esse: siquidem, cum actu, & de præsenti, id quod futurum vel præteritum est, cum qualibet earum coniungitur, falsum est præteritum esse, vel futurum, vt eis propositionibus enuntiatur; cum autem de præsenti non coniungitur cum eis veræ non sunt, ac proinde sunt falsæ determinate. Quidquid enim de se nunquam, nusquamque verum esse potest, de se ad falsitatem determinatum est: quod absurdius, ineptiusque etrore hactenus impugnato est.

6. Respondetur ergo pro omnibus distinguendo maiorem: cum obiecto in se, sicut enuntiatur concedo maiorem, aliter, ac enuntiatur, nego maiorem: & distinguo similiter minorem, sine actuali, & determinata coexistentia vtriusque, sicut alterum enuntiat, & alterum enuntiatur, concedo minorem, aliter, ac alterum, id est obiectum, enuntiatur nego minorem: & concedo primo illo sensu consequentiam: inde vero subsumptum antecedens similiter distinguendum est in propositionibus de futuro, (& idem est de propositionibus de præterito) non habet coexistentiam cum illo, vt enuntiatur, nego (actu enim futurum, & determinate est, quod futurum est ac proinde actu est determinate, sicut actu enuntiatur; suique subinde enuntiationi actu coexistit, quod enuntiatur, sicut enuntiatur) aliter ac enuntiatur non coexistit actu sui enuntiationi, concedo antecedens: nam de præsenti non existit, atque, vt præsens non coexistit actuali & præsenti enuntiationi; ast non enuntiatur existens de præsenti: & nego consequentiam.

7. Instas: cum enuntiatur futurum, nihil eius actu est, sed sola eius negatio: futurum autem, qua tale, duo dicit, & præsentem futuri negationem, & non esse, & absolutam eius existentiam tempore sequenti: quæ non magis in tempus præsens trahi potest, quam tempus subsequens in antecedens: ergo implicat futurum contingens, qua futurum adæquate esse actu, & absolute pro tempore antecedenti præsenti, in quo actu est eius enuntiatio: ac proinde futurum, adhuc, qua futurum, & vt enuntiatur sui enuntiationi coexistere, nequit, vt actualis, & determinata vtriusque conformitas sit, in qua stat per nos actualis, & determinata eius enuntiationis veritas, id ipsum contra veritatem determinatam propositionem de præterito poteris obiicere. Sed obiectio hæc vtriusque potius determinatam veritatem euincit; si enim vtrumque illud inconiungibile simul, futurum, quod de præsenti futurum est claudit essentialiter, scilicet, præsentem negationem absolutam sui, & absolutam sui existentiam tempore posteriori, atque ex hac nondum præsenti, quod nondum est, futurum proprie est: fit denominationem hanc futuri proprie & eius propriam futuritionem actualem absolutam eius de præsenti existentiam non requirere, aut includere, sed potius essentialiter illam excludere: ac proinde esse denominationem, quæ ab illa existentia absente, & negatione præsentis actu, & de præsenti desumitur, atque ex parte obiecti est: quare tota cessat difficultas contra actualem veritatem determinatam, & conformitatem enuntiationis de futuro cum obiecto, vt ab illa enuntiatur, & idem est de enuntiationibus de præterito.

8. Oppones Sexto male inferri ex eis principiis: *quodlibet necessario est, vel non est*; atque ex eo quod necesse sit, *Petrum vel peccaturum esse, vel non peccaturum*, confuse, & disiunctim: atque insuper ex eo, *quod omnis propositio debeat esse vera, vel falsa: ac in omni contradictione altera debeat esse vera, & altera falsa*: quod sit determinate peccaturus, vel determinate non peccaturus, atque altera propositio: v.g. affirmatiua determinate vera sit, & negatiua determinate falsa. Probatur assumptum: quia ex eo quod alter oculus disiunctim, & confuse sumptus sit necessarius ad videndum, non infertur alterum determinate non esse necessarium ad videndum, vel alterum determinate esse necessarium ad videndum; sed potius neutrum determinate esse necessarium ad videndum: ergo similiter ex eis principiis, necessario quidem, & per se notis, non inferetur necessario; futurum contingens determinate esse futurum, vel determinate non esse futurum, aut propositionem de illo alteram determinate esse veram, alteram determinate falsam; sed potius neutram determinate sumptam esse veram, aut determinate falsam.

9. Respondetur, negando male ex eis principiis conclusionem nostram inferri. Ad probationem dicito: ex necessitate alterutrius oculi diuisim ad videndum necessitatem alterius determinate ad videndum non inferri: ac similiter non inferri necessitatem determinatæ veritatis, seu ad veritatem determinatam, vel ad falsitatem determinatam alterius ex contradictoriis singularibus vniuersim: quia bene ea infertur ratione materiæ in non contingentibus sed materiæ potius necessariæ, seu remotæ; secus in contingentibus; quia in primis affirmatiuis veritas necessaria, seu determinatio ad veritatem; in secundis vero necessaria falsitas, seu determinatio ad illam: & in negatiuis è contra. At in contingentibus, ac proinde vniuersim in omni propositione, non infertur ea veritatis, vel falsitatis, aut existendi, vel non existendi determinatio, necessitas. Cæterum determinata veritas, vel falsitas, in quauis propositione, sicut, & existentia determinate, vel non existentia determinate in quouis ente tempore importato per copulam, ex eis principiis infertur; alioqui, neque existentia, aut non existentia determinate cuiusuis entis de præsenti, nec veritas, aut falsitas determinate propositionis cuiusuis de præsenti ex eis principiis inferetur; quod est contra omnes, etiam aduersarios obiectantes: inferetur ergo existentia determinate, vel non existentia determinate cuiusuis entis particularis, & veritas determinate, vel falsitas determinate cuiusuis propositionis singularis ex eis principiis: quia existentia, aut non existentia, veritasque vel falsitas, quæ de ente, aut propositione prædicatur, sunt prædicata, quæ nonnisi exercite, & determinate conueniunt, conuenireue reipsa possunt subiectis, ac proinde determinate, alterum eorum illis euenturum eis principiis enuntiatur, licet alterum eorum determinate, seu necessario illis, aut eorum alicui euenturum non enuntietur: quia eorum pluribus, scilicet contingentibus, determinate, & necessario leuenire nequit,

10. Itaque licet illud principium necessarium sit, & ex necessitate quasi reflexe cognita & posita in illo ex parte prædicati v.g. *Omne ens necessario est, vel non est, vel omnis propositio necessario est vera, vel falsa*, esse vel non esse entis, veritatemque vel falsitatem propositionis, quæ sunt prædicata eo Syncathegoremate affecta confusa, ac vaga suppositione supponi faciat; atque hanc vel illam indeterminate significare: neutrius quippe determinate necessitas est, cum quodliber sufficiat; ast, cum illud Syncathegorema reflexe non apponitur eis principiis esse vel non esse, veritatique vel falsitati exercite assertis, ac non, nisi determinate exercendis, hæc determinate supponuntur, & significantur, ac proinde ab exclusione vnius determinate, valet consequentia ad affirmationem alterius determinate, siue de præsenti, siue de futuro; non valebat autem à negatione necessitatis vnius determinate ad affirmationem necessitatis alterius determinate, Totum hoc exemplo illo, quo ab aduersariis impetebamur perspicuum erit: ex hac siquidem propositione. *Alter oculus necessarius est*, aut, *requiritur ad videndum*; quia necessitate terminus ille *oculus alter* afficitur, & confunditur, ab exclusione alterius determinate non infertur de altero determinate affirmatio necessitatis ad videndum determinate; at vero ex propositione non de necessitate sed de exercitio visionis, quod actu, & exercite à singulari, nonnisi aliquo determinate, habendum, est vera & stata illatio. V. g. *Alter oculos videt* ab exclusione visionis à dextra determinate ad eius de sinistro determinate affirmationem valet infallibiliter consecutio, & euidenter: quare, & similes præfatæ in re præsenti valebunt,

QVÆSTIO

QVÆSTIO VIII.

An veritas præscientiæ, præsertim diuinæ, de futuris contingentibus, & liberis illorum officiat libertati.

VErsanda hic erit ardua illa quondam contra veritatem, & falsitatem determinatam propositionum, & præscientiæ de futuro contingenti singulari, difficultas, quæ Primores Philosophos adeo torsit, vt, non, nisi negata earum propositionum, & præscientiæ determinata veritate ac falsitate, laxari iliam, vel paululum putarint; idcirco cum difficultatibus, quas certamine proximo dissoluimus, in primis à doctoribus examinatur. Vt autem apprime examinetur, totam integram, iustamque quæstionem exposcit.

CERTAMEN I.

Rei difficultas, & qui ob eam deuiarunt à vero.

1. REm aggredimur antiquis pluribus arduam; verum Patribus, & Scholasticis aliis, præcipue nostris tatis planam; quamuis ex eis etiam nonnulli apertam solutionem, nonnullis æquiuocationibus sibi, & forte aliis, obscurent: & rei quidem difficultas ex essentiali veritate, & necessaria diuinæ præscientiæ, eiusque ex æternitate præcedentia ad tempus anteacta æternitate, posterius, in quo futurum creatum contingens est, desumitur: est enim coniecturalis solum præscientia absolute fallibilis de contingenti futuro, nec indifferenti nostræ potestati, neque futuri ab illa contingentis libertati officiat, quamuis illa æternitate anteacta præcedat, quia in se eodem modo præcessisset, etsi libero nostro, in oppositum exercitio falsificaretur, esseque obiecto suo, vt in re tunc eueniret, difformis; tamen, cum præscientia Dei de sese infallibilis sit, & ita infalsificabilis absolute, ac proinde intrinsecam ita habeat cum eo, quod fore prænouit connexionem, vt eam implicet esse, quin, quod fore nouit, sit futurum: atque ex alia parte tota anteacta æternitate ante tempus, in quo, & futurum contingens, & eius causa indifferens erit, & primo existat, esseque incipiat: videtur planum non posse absolute futurum illud eiusque æternam præscientiam, non esse, nisi, vel ad præteritum detur potestas, vt, quod, scilicet, fuisse admittitur, non fuerit (quod est nemine dubitante impossibile) vel potentiam nostram, antequam in se sit, potuisse circa oppositum extremum se exercere, & operari, quod est æque impossibile. Atque huc tandem recidunt, quæcumque pro hac difficultate, & contra veram eius, cum ab antiquis, tum à Scholasticis Recentioribus hac vel illa via addubitam solutionem, ac Molina, Ruiz, & Quiros multis expendunt locis notandis.

2. Præfata quidem difficultate perculsi futurorum contingentium præscientiam Deo negarunt Philosophi, quorum q.6. cert.1. meminimus, vt nostrorum actuum libertatem tueretur; idemque error Philosophis aliis imponitur. Ne autem in hoc absurdum Deo irreuerentes Caluinus, Lutherus, VVikleffus & assectæ incurrerent præscientiam Dei concedentes futuris nostris contingentibus errore aduerso negauerunt (vt videre est apud Vasquez d. 68. Herize d.6. c.8.) libertatem. Denique Catholici Doctores vetusti, qui è Nominalium schola censentur, licet Catholicam vtramque veritatem de Dei præscientia futurorum contingentium, & de eorundem libertate fideliter amplectantur; ast modum, quo vtraque veritas cohæreat, simulque persistat ignorari à se, captuque in hac vita à nobis impossibilem ingenue fatentur. Venerabilis eius scholæ inceptor Okamus in 1.d. 38. qu.vn. inter med. & fin. de earum concordia ait: *modum extrimere nescio*: Gabriel. ibi art.2. circa med. *Non posse sufficienter exprimi in hac vita*: Gregor. q. 2. a.2. vers. fin. §. *Dico ergo: incomprehensibilem, & inexplicabilem nobis esse*, ait. Consentiunt Adamus in 1. etiam quæst.40. fine præmiss. ante articulum 1. & a.1. p.3. init. & a.2. & q. 41. a.2. ante Conclus. in 3. d.14. quæst.2. med. id quod traditum etiam videtur Psalm. 138. cum enim vers. 2. *& omnes vias meas præuidisti*, & vers.3. *tu cognouisti omnia nouissima*, non solum, quæ nunc primo sunt; sed & quæ nouissimis, & postremis erunt temporibus, *& antiqua*; ideest præterita: subdit vers.4. *Mirabilis facta est scientia tua ex me confortata est, & non potero ad eam*, quæ ita, licet textu suppresso ad rem præsentem interpretatus est Aug. 11. Confession.c.19. *Quis nam ille modus est, quo doces futura, cui futurum quidquam non est, vel potius de futuris doces præsentia? nam quod non est, neque doceri vtique potest. Nimis longe modus est iste, ab acie mea, inualuit ex me, & non potero ad illum; potero autem ex te, cum dederis tu dulce lumen oculorum meorum.* Denique Hieron. illud Isai. 7. iuxta Septuaginta. *Nisi credideritis non intelligetis*: ita in hanc sententiam exponit. *Quia quæ Dominus dicit, si futura non creditis non intelligetis*: quasi sola fide res hæc à nobis pro hoc statu intelligi valeat.

3. Cæterum scholastici reliqui, tam prisci, quam iuniores ab Ecclesiæ Patribus edocti concordiam hanc, & necessitatis præscientiæ Dei de contingentibus, quoad sui veritatem certam, & indefectibilem, & quoad scientiam ex æternitate antecedentiam ad contingentia ipsa creata & temporaria cum horum libertate discursu naturali à nobis æquibilem fatentur: communis eorum ratio est: quia Dei præscientia de futuro contingenti huius existentiam in sua duratione non causat, neque prioritate naturæ antecedit; imo vero illud à sua causa ponendum supponit: quare neque causæ illi de se indifferenti ad illud tunc ponendum, vel omittendum, vel immediate, & pure (si libera contradictorie sit) vel mediate, extremi scilicet alterius oppositi, & cum illo naturaliter incomponibilis, appositione, necessitatem antecedentem causalitate (quæ sola eius indifferentiæ, & libertati aduersatur) ad illud suo tempore apponendum imponit; neque illi minuit contingentiam, & libertatem (quæ à causæ suæ indifferentia ipsi omnino extrinsecus desumitur) etsi æternum duratione eius existentiam antecedat: duo sunt veræ, planæque concordiæ huius fundamenta. Alterum antecedens natura & causalitate necessitatem ad effectum apponendum, seu operandum, ac ad illum non apponendum determinate, & causæ indifferentiam, & subinde effectus libertatem, & contingentiam abolere: id quod supponendum nunc est, ex dicendis controu. 3. vbi, tam, quoad positiuum, quam, quoad negatiuum, quod principium istud includit, ex Patribus, Scholasticis, & ratione naturali demonstrabitur, dum de diuinis præfinitionibus disputantes principia libertatis statuemus. Alterum vero est diuinam præscientiam, etsi tota anteacta æternitate futura creata contingentia præcedat; tamen ea natura, & causalitate nullatenus anteire: id quod præsenti q. tanquam propria sede, statuendum est certam.2.

4. Et vero, in hac solutione doctores omnes è Patrum doctrina, & naturali ratione conueniunt, absolute, atque in sensu composito, quod Deus præsciuerit ab æterno, non posse non per æternitatem præscire; nec peccatum non esse futurum, impossibilitate nimirum consequente, quæ eius libertati non obest, secus antecedente: cum Dei præscientia supponat futurum, vt ex tunc sit: quare, & pro priori ad illud potuerit ex æternitate absolute non fuisse, si tunc, cum in tempore ponitur, vt absolute potest, contingens illud non poneretur: ita refert Ruiz d.31.sect. 3. à num. 9. ex Magistro alias subobscure in 1. d. 39. c.2. & clarius d.40. c.3. vbi ex aliis refert, nec impugnat, sed tacite consentit; item ex Alberto 1.p.q.61. m. 6. Alex.q. 24. m. 7. Armacano. 16. de quæstionibus Armenor. c. 11. & 14. Magistrum referente, d. 38. Bonauent. ibid. qu. vlt. S.Thom. d.39. quæst.1. art.1. corpor. & ad 1. de verit. q. 6.a.3. ad 10. q.23. art.4. ad 4. Scoto d.40. q.vnic.ad 1. Durand. d. 38. quæst.3. num.25. Richard. d.39.a.1. quæst.2

Okam

Okam.d.38. quæst.vn. & d.39. q.etiam vnica Gregor.q.2. a.3. notab.5. & prob.2. & ad 2. ration. & 3. fine & §. *Respondeo aliter.* Adam in 3. d.14. q.2. à concl. 6. Marsilio in 4.d.40. a.2. post 4.5. & 7. conclus. & ad confirm. arg. 4. prope eius articuli finem, Nicolao de Orbellis in 1.d.39. 2.2. Maior. d. 38. q.2.& 4. & clarius quæst.5. circa finem. Ferrara 1. contra gentes cap.67.§. *Sed tamen* ex Capreolo in eam sententiam inclinante d.4.a.3.post 1.conclus. & longe à tertia, & solutionibus argumentorum & d.45. qu. vnic.art.2. col. penult.ad 2. argum.contra 2.partem conclus.5. Dionys. Cister.d.38. q.vnic.art.2.concl.4. Michaele à Bononia d.29.q. vn. d.40.q.vnic. & d.41. vbi possibile absolute, addit, Deum non reuelasse, quod præciuit ab æterno contingenter fore, & ante hoc tempus reuelauit: cui in hoc etiam consentiunt Rupert.Holcot in 2.q.1. ante articulum 1. litt.Z. & q.2. a.9. & Petrus de Aliaco in 1. q.12.a.3. Eandem item Magistri sententiam refert ex Recentioribus VValdens. 1. doctrinal. fidei c. 27. præsertim colum.2.Driedone p.2.concord.a.2.& 3.ad 4. Albert. Pighio 8.de libero arbitrio c.1. Vega 2. in Trident.c.17. ad 3. obiect. & lib.12. c.22.& 23. ant. med. Cordub.1. quæstionarij q.55. dub.12. opin.2.& 3.iuncto eius quæst.fine Sylueštr.q.22. Conflator.Bañez.1. p.q.14.a.13. Valent. ibi punct.5.§.3.circa fin. Bellarm.3. de gratia & liber. arbitr. c.17. ad 4. Adde Molinam Soar. infra Vasq.d.68.c.4. Herize disput.6.c.8. Albiz d.6. sect.12. & 13. Arrubal. 1.p.d. 33.c.6. Pasq.1.1.d.25.sect.9. & Quiros.

3. Porro sententiam hanc tripliciter defendi refert idem Ruiz sect.3. à num.7. Primo ex d.24. sect.9. admittendo in Deo absolutam potentiam, vt quod factum fuit, de præterito infectum fiat, vt docuit Gilbertus porretan. in 1. Boëtij de Trinitate cap. 9. Altisiodorens.1.summ. c. 11.q.6. Alex.1. p.q.21. memb.5. art.4. & Angli quidam, quos sequitur in 1.d.42.q.1.a.2. & Corduba qu.55. citata dub. vlt. huic modo, tanquam probabiliori ad rem præsentem adhærens. Miror tamen doctum virum ad suam,& communem hanc Theologis concordiam tuendam, eo modo, vt veriori vti: tum, quia communi huic concordiæ necessarius non est: tum, quia innititur principio ex terminis falsissimo ab omnibus Patribus, Philosophis, & Theologis reiecto atque apertam contradictionem inuoluente, quam, nec diuinitus componi posse per se notum est; tum denique, quia est ad rem præsentem impertinens, & prorsus inutile. Et quidem necessarium non esse communi concordiæ Cordubæ iliud principium ex dicendis constabit, cum eam absque illo, & probemus statim, ac defendamus: quod autem sit inutile, & impertinens ad illam constat: quia, cum hæc ex præsuppositione futuri contingentis nostri, atque potentiæ nostræ libere potentis in actu primo, & naturæ priori illud ponere, vel non ponere, naturaliter quidem, ac proinde, & scientiam Dei pro eodem signo impedire quæ tamen eo contingenti futuro pro sua duratione posito ne ad ipsum omniscientia, & omnirepræsentatio intrinsecus,ac de sese talis,sine vllo suæ repræsentationis augmento extendatur à Deo impediri omnino nequit, inutiliter ad potentiam supernaturalem Dei faciendi infectum, quod factum fuit anterius, & præteritum est, recurritur: siquidem è potentia naturali nostra impediendi, de præscientia Dei fuerit, non autem è potentia absoluta Dei concordia hæc stare debet, vt veresset: neque dato,quod potentia absoluta faciendi infectum, quod semel factum præcessit, potentia non cognoscendi, quod secundum pro quauis duratione est, vel erit, aut fuit, ostendetur. Quod autem lumine naturæ falsum, & aperte repugnans, contradictionemque inuoluens sit eiusmodi principium, & per se pater, & omnes Philosophi docent. Arist. 6. Ethicor. 2. vbi hæc ex Agathone probat. *Hoc etiam ipse Deus, soloque carere videtur, infectum vt faciat, quod factum est, atque peractum*, Augustin. 26. contra Faust. c.5. Hieronym. epist. 22. ad Eustoch.de custodia virginit. relatus c. *Si Paulus* 12. qu. 5. Rursus longiorib. comment. Ad Ephes. Anselm. de conc. præsenti. cap.1. Petr. Damian.ep.4. de omnipotentia Dei c.4.& 8. tom.3.Biblior.

6. Secundo Magister, Alex. S.Tho. S.Bonauent. Richard. ita rem hanc explicant, vt num. 3. referebamus: vt quia æternitas, qua præscientia diuina durat tota simul, & præsens semper est, neque æternitas ipsa, neque aliquod diuinum, quod vbique illa, tanquam mensura propria, durat, vnquam prætereat, sed semper de præsenti sit tota: quocirca sicut in iis, quæ nunc primo contingunt de præsenti absoluta est potestas antecedens in sua causa libera, vt non sint, ita etiam vt non fuerit præscientia, quæ illa supponit ex æternitate: ac proinde licet certissimum, vti est, sit ad id, quod præteritum est: non dari potentiam etiam antecedentem, atque in Deo non fuerit; cum tamen detur etiam in nobis antecedens potestas absoluta, vt contingens non sit, plane, & datur vt præscientia Dei, quæ solum de præsenti est duratione sua, atque illud supponit, de præsenti non sit, atque ad nostram durationem accomodate loquendo, non præcesserit. Hunc tamen modum merito reiicit multis Ruiz citatus sect.5. tota. Contra primo: quia, licet ex indiuisibilitate æternitatis quæ tota simul,ac præsens est, nec illi, nec iis, quæ illa durant, præteritum perfectum, seu pure, & solum præteritum, sicut nec pure futurum, possit conuenire; ast imperfectum, &, quod præsentem durationem nunquam excludat, tam ei, quam diuinis omnibus, quæ illa durant, conuenit, vt expresse docet scriptura Apocal, *Qui est, qui erat, & qui venturus est*, & Eccles.c.1. *Omnis Sapientia à Domino Deo est, & cum eo fuit semper, & est ante æuum*, ideoque præscisse Deum dicitur ad Rom. 8. ergo conuenit eis toto tempori præduraſſe: ergo nequit esse nunc de præsenti potestas, vt non prædurauerit, quin detur potestas, vt quod antea erat antea non fuerit, iuxta modum primum. Secundo implicat id,quod coexistit de præsenti tempori, rebusque, quæ fuerunt,nunc non præextitisse, licet nunc de præsenti duret, sicut &, quod coexistet durationi, & rebus successuris, etsi de præsenti iam sit, implicat non fore: atqui Dei æternitas præscientia, & diuina reliqua, licet semper durent, coexiterunt toto antecedenti tempori reali, imo, & possibili, aut imaginariæ æternitati creatæ, antecedenti durationem contingentis futuri: ergo pro huius duratione verum est præextitisse: ac proinde potentia absoluta, vt nunquam fuerit, erit potentia, vt non fuerit, quod fuit, quam hi doctores, vt implicatoriam, merito reiiciunt. Maior patet: quia coexistentia dicit simultaneam tempore, & durationе eadem vtriusque extremi existentiam: ac proinde implicat pro illa alterum solum, non autem aliud præsens fuisse.

7. Tertio vrgentius, vt mihi visum semper est,arguo: quia ex eo, quod tota simul, ac præsens semper sit æternitas Dei, qua eius præscientia durat, durauitque tota anteacta duratione, potius infertur, vt potentia, qua initio (vt sic loquar) æternitatis, ex quo primum, & æternitas,& præscientia per ipsam durans fuit impediri non potuit,nec possit impediri tempore præsenti; cui eadem indiuisibilis æternitas est coexistens,& præsens: cum enim essentia sua tota simul æternitas sit, solummodo impediri, possunt & ipsa, & quæ per ipsam durant, pro durationibus sequentibus,quatenus ne primo sint,ac durent impediri queunt: siquidem ex indiuisibilitate,& totalitate simul perpetuo durandi, inferetur solummodo impediri posse, quæ sic durant, in prima sui duratione: ea siquidem primo posita, pro quouis nunc temporis, seu æternitatis ex ipsa necessaria perpetuitate durandi eius, quod per illam semel durat,infertur aperta contradictio, quod pro alia vlla sequenti duratione, aut tempore non duret: atqui neque ab æterno, ex quo durare præscientia cæpit, vt sic loquar, neque in tempore anteacto omni, in quo præsens præscientia fuit, adfuit potentia impeditiua durationis, & existentiæ præscientiæ diuinæ, quia non adfuit potentia nostra productiua contingentis; ergo, nec nunc adesse potest. Nec refert in Deo adfuisse, ex tunc æternitatis suæ, potentiam præsciendi, vel non præsciendi futurum contingens. Primo enim deseritur hic concordia quæ ex eo est, quod præscientiæ existentia, & veritas necessaria à nostra libertate temporaria, quæ nunc primo est, & exercetur, quasi dependeat tanquam ab eo quod supponit: ast,si potentia præsciendi, vel non præsciendi ex æternitate primum solo in Deo ponatur, libera quidem Deo præscientia infallibilis erit; ast à nobis futurum, cum quo connectitur, libere non ponetur. Secundo: in Deo non est ad præsciendum, vel non præsciendum immediata libertas, sed solum mediata: quatenus liber est ad decernendum principia constituentia nostram libertatem in actu primo,quibus suo tempore contingens est futurum; iis enim positis,

atque

atque ex eis futuro contingenti, necessario ad illa prænoscenda, sine vlla suæ intrinsecæ repræsentationis Dei actualis formalis additione, omniscientia se extendit. Tertio: si ea potentia Dei possit, quia ex æternitate, & de præsenti ob indiuisibilem sui, ac totam simul durationem libera est, id quod semel præsciuit, non præscisse, citius poterit id, quod semel potentia sua certo libera volitiua decreuit, nunc, pro tunc æternitatis, non decreuisse, seu facere, vt non fuerit decretum, v.g. de mundi creatione: siquidem, & decretum hoc liberum, & voluntas Dei indifferens, & nunc, & ab æterno, sint sicut intellectus, & præscientia futuri contingentis: cum autem eo decreto sublato, nondum etiam, qui fuit sublatum iri necessarium sit, iam in Deo potentiam ad inficiendum, quod factum, & præteritum est, fuisseque supponitur (quod implicatorium hi iudicant) plane è tua hac doctrina debent admittere.

8. Quarto principaliter argumentor cum Ruiz n.18. quia, si ex totalitate simultanea æternitatis, qua Dei præscientia, & potentia, & de præsenti nunc durat, & æternitate anteacta duruit, potentia est pro nunc, vt quod ex tunc præsciit, ex tunc non præscierit; infertur reuelationi diuinæ posse nunc contingere non fuisse: imo, & esse falsam, si hoc renuatur: ac proinde tota fidei nostræ infallibilitas, & certitudo, etiam metaphysica, Dei reuelationi, & præscientiæ infallibili innitens prorsus euertitur. Probatur: quia potuit ea potentiæ præsentia, pro nunc durante, æternitate, qua etiam ex æternitate, cum ipsa, tum præscientia fieri à Deo, vt non præscierit ex æternitate futurum reuelatum: vel ergo reuelatio, quæ præcessit ad nunc præsens, potest, etiam ex nunc, pro tunc illo anteriori, quo facta est, non fuisse; vel secus: si non potest non fuisse: cum præscientia, cui eius certitudo innititur, possit non fuisse, poterit absolute esse falsa, & fallibilis; si potest etiam ex nunc desinere, ac non fuisse pro tunc, tam desinere etiam absolute potest, totum certitudinis fidei nostræ fundamentum. Hoc ipsum argumentum extendi potest ad spei nostræ certitudinem innixam promissionibus, etiam iuratis à Deo, quæ præcesserunt: possunt enim, ex nunc pro illo tunc anteriori, in quo factæ sunt, absolute non fuisse ex præsentia pro nunc voluntatis & volitionis diuinæ per eandem indiuisibilem durationem æternitatis, qua eadem omnino ex æternitate duratunt: quare modus hic tuendi concordiam communem Theologorum præscientiæ futurorum contingentium cum horum libertate inutilis est inconsequens, & absurdus.

9. Tertius modus communem eam concordiam tuendi Sancti Bonauenturæ, & aliorum, ac reipsa Richardi, Durandi, Okami, Gabrielis, & Cordubæ supra, ad connotatorum sententiam recurrit: cum enim in ea, & sit actus intrinsecus, siue quoad intrinsecum diuinæ scientiæ siue omniscientiæ omnino secundum se, reque ipsa à creatis obiectis, præsertim contingentibus, absolutus: & ordo rationis pro nde illius actus ad futura contingentia, quæ repræsentat: licet actus, quoad intrinsecum præscientiæ ab æterno, & necessario præcedentis, nulla potentia absoluta absolute fieri nunc positiue tempore vllo possit, vt non fuerit; at secundum ordinem illum rationis, quem, ac illorum præscientia defectibilis est, addit posse absolute non fuisse: cum enim hic ordo à futuris contingentibus pendeat: imo reipsa nihil actui intrinseco Dei addat præter ipsa futura quibus ipse secundum intrinsecum, & qua necessarius est, non connectitur: potentia, qua nunc, vel postea potest contingens non esse, nequit non esse potentia, vt ordo ille rationis in contingenti fundandus non fuerit. Sed primo falso innititur principio modus ipse de constitutione actuum liberorum Dei, siue scientiæ, siue volitionis per connotationem ad extrinseca creata, vt ostendemus contra n.4. verum, nl istud principium falsum esset, nihil contra hunc modum præstaret, quæ contra illum obiecit Ruiz tota sect.6. vt ab absurdis ostendat præscientiam futurorum contingentium talem esse non posse per denominationem extrinsecam desumptam ab eiusmodi futuris, & necessitate omniscientiæ Dei ab illis aduenientem: quia alias nos, aut Angelus, possemus præscientiam necessariam de possibilitate contingentis, & eius futitionem, futurum cognoscere, æque ac Deus; quod non fatetur, quia scientia nostra, aut Angelica omniscientia non est, sicut diuina, ac proinde apta non est, vt ab extrinseca futuri contingentis positione denominetur eius prænotio atque ad illud terminetur.

10. Quartus modus eandem concordiam defendendi, est limitatio quædam modi Theologis Recentioribus frequens: quod licet, etsi ad præteritum potentia vniuersim dari nequeat, vt quod factum præcesserit infectum fiat, atque, vt non fuerit, fieri possit; ait ad præteritum, quod connectitur cum re contingenti futura dari posse potentiam, vt non fuerit. Hic modus si explicatius, & cum debita distinctione proponatur verissimus, & certissimus est ad præsentem communem concordiam explicandam, & conuincendam. Cæterum, si, vt sonat, intelligatur, scilicet, ad præteritum, quod præteritum supponatur, hoc, vt præteritum, dari potentiam postea, vt non fuerit, etsi, vt præterierit, seu primo fuerit dependentiam aliqualem habuerit à futuro contingenti, cum quo suapte natura connectitur, modus hic nihilo verius primo illo est. Proinde in illum æque, atque in primum, censuras 1. etiam sapientiores Theologi, Molina ad q.14 a.13.d.16. vers. *Vnde quarto* appellat *errorem*, versu *postremo* ait, *parum infra secutum* Soar. de scient. lib.1.c.4.n 9. *non esse verisimilem*: quibus consentit Ruiz d.31. sect.4.n.1. atque item Quiros 1.p.tract.4.de scient. d.47. sect.2.n.12. etsi nu.13. de solo nomine, & æquiuocatione horum doctorum cum huius quarti modi Patronis litem esse merito suspicetur: & quidem, si sensu præfato modus hic intelligatur, atque explicetur eis censuris merito subiacere patet improbabilitatis: quia admitteretur potentia ad coniungendum duplex contradictorium, vt contra primum modum vidimus *error, & periculi in fidem*: quia, vt dicebamus, tota fidei infallibilitas, spesque nostræ certitudo, & firmitas subuertitur.

11. Fatebar nu. 10. proxime merito nostrum Quiros dixisse totam hanc censurantium quartum hunc modum cum eius Patronis de nomine, & æquiuocatione litem esse; sed tamen fateor eiusdem explicationem multis etiam notationibus, & conclusionibus per duas sect.3.& 4. ad eorum vniuocationem adhibitis, magis eum æquiuocum, & implicatorium reddidisse, atque implicasse: id quod semper illis accidit, qui rem paucis alioqui explicabilem explicant multis: vt scilicet, dum pluribus, quam opus sit, explicant, magis implicent, & obscurent: statuit enim sect.3.n.15.16.& 17.notabili 1.2.& 3. voluntatem in tempore maiorem habere indifferentiam potestatis ad omittendum peccatum, quam ad scientiam impediendam, ne ab æterno fuerit: quia prout in tempore reduplicationem necessario, & ineuitabiliter facit cum præcedentia æternitatis, & eorum omnium, quæ per eam intrinsece durant. Ac proinde cum præscientia æterne ipsum antecedente: qua suppositione facta implicat non fuisse ex æternitate præscientiam, ac proinde nunc esse potentiam in tempore, vt ex æternitate non fuerit, ni admittatur potentia ad coniungendum duplex contradictorium: ex quibus concludit: fumendum esse contingens entitatiue, & à tempore suo abstractum, vt saluetur concordia & potentia nostra absoluta, & antecedens impediendi, ne præscientia ab æterno fuerit: sed certæ si eæ suppositionis probationes, cum conclus. sect.3.n.20. tum sect.4. à n.27. conferantur eas falsas, atque cum his pugnantes esse clarebit, etenim, si futurum, qua tale, supponit, sicut durationem, & æternitatem antecedentem etiam, omnia, quæ in illa præcesserunt omnino, vt præcedentia etiam, & præterita, implicat dari potentiam in re, quæ non aliter reipsa est, ad præscientiam impediendam, quin detur reipsa ad præteritum, vt præteritum, & quod præteriisse supponitur, potentia: scilicet ad coniungendum duplex contradictorium.

12. Secundo: contingens temporale, & creatum, & proponitur Deo cognoscendum, & iudicandum ex æternitate sua, quam solam copula, vt sic loquar, diuini, iudicij concernit, respectu cuius, prout correlpondet principio (vt sic loquar) æternitatis diuisibilis, siue possibilis creatæ, siue imaginariæ non potest non contingens, quod ex illo tunc æternitatis iudicatur pro suo hoc tunc esse, non esse futurum, sicque respectu illius futurum iudicatur à Deo; (atque ideo præscientia eius est & ab Apostolo nominatur. Neque enim solum iudicatur eius existentia à tempore suo, quod essentia sua respectu anterioris illius æter-

nitatis futurum est separatim, sed, vt suo tempore futuro erit: quare in ipsa illa eius ex tunc scientia, & præscientia ex parte obiecti asseritur, & contingentis futuritio, & æternitatis, qua ipsa est antecessio: ergo realis illa posterioritas durationis, & futuritio atque æternitatis antecessio contingenti ex parte obiecti asseritur, neque ab ea in eo iudicio abstrahitur ex parte obiecti, atque inter hæc ita realiter, &, vt eueniunt, sumpta indaganda est concordia; non autem interea secundum scientiæ, & contingentis entitates nudas, & prout à futuritione, & antecessione durandi separatis: sic enim nulla est difficultatis vmbra, quæ Philosophos cogeret aberrare: quemadmodum neque vlla eis in visione obiecti contingentis præsentis difficultatis suborta vnquam suspicio fuit, quæ é sola contingentis posterioritate sita temporaria, & antecessione æternæ præscientiæ adeo illos turbauit: quod si, ita eis acceptis, supponi necessario debet existentia anterior, etiam præscientiæ, ac proinde hæc, vt præterita, atque necessitans ad futurum contingens, ne illam impedire possit, ne fuerit (vt vere, qua præterita iam, & supposita anteriori duratione necessitat) eius cum libertate contingentis concordia nequit vllatenus defendi.

CERTAMEN II.

Alterum concordiæ præfatæ, & communis principium (quod præscientia ad futurum contingens natura non præcedat, sed potius illud supponat, sequatur, atque ab illo quodammodo pendeat) statuitur.

1. EX duobus principiis (ex quibus, vt dixi, vera, & communis hæc concordia infallibilitatis diuinæ præscientiæ de contingentibus futuris, cum eorum pro tempore suo contingentia, & libertate omnino pendet) alterum est: solam necessitatem antecedentem natura, seu causalitate quæ in determinatione causæ ad effectum cum illo pro priori naturæ connexæ stat, eius libertati, & contingentiæ obesse: in quo principio duo continentur, vnum positiuum: quod scilicet determinatio causæ antecedenter connexæ cum effectu, & causæ indifferentiam, & subinde futuri contingentis contingentiam aboleat, & libertatem. Secundum negatiuum: necessitatem scilicet, quamuis quæ non ita antecedens, sed subsequens sit, causæ indifferentiam, eiusque in futuri appositione exercitium, neutrius libertati, & contingentiæ obesse in extremo hoc negatiuo Philosophis, Patribus, & Theologis conuenit. In primo positiuo Philosophis, & Theologis reliquis cum Dominicanis Recentioribus Thomistis, eorumque Asseclis aliquibus durum, & ardens certamen est, à nobis cum reliquis priori sede contr. 3. dirimendum: vbi huius principij, quoad vtramque partem veritatem alte fundabimus, vt inde ad præfinitiones diuinas, tam Dominicanas Thomisticas, quã Soaristicas examinandas principia sumamus: idcirco eo nunc lectorem remittimus, qui minus huic nunc supponendo principio credere volet. Alterum vero concordiæ huius principium est diuinam præscientiam de futuris contingentibus ea causalitate, & natura, nullatenus anteire, neque hæc ab illa vllatenus pendere; imo vere diuinam præscientiam de illis ab eis pro suo tempore positis siue in se apponendis, quasi naturæ priori, tanquam à sui terminatiuo, vel determinatiuo quodammodo pendere; qua etiam de re cum Dominicanis Thomistis Recentioribus pugnandum hic est.

2. Etenim Aluarez 2. de Auxiliis d. 16. n. 8. Cabezudo 3. p. q. 62. a. 5. q. sua 2. Concl. 6. Nauarrete controu. 59. Cabrera 3. p. q. 62. a. 1. ad 12. §. 15. Ledesma de Auxiliis d. 2. de scient. dif. 1. dub. 4. Zumel tom. 2. Opusc. dub. 41. §. *Hæc tamen solutio* vniuersim docent scientiam visionis, siue omnium in tempore futurorum, & faciendorum, etiam contingentium, causam esse: ac proinde ideo futura esse futura, quia à Deo præsciuntur, non autem ideo præsciri à Deo, quia sunt futura. Hæc tamen sententia adeo aperte communi Patrum videtur aduersari, & contradicere, vt contradictoriam, quoad vtramque reliqui Theologi amplectantur. Ita sentiunt Doctores omnes citati supra pro communi concordia præsente: item rursus ita etiam supponunt, qui docent voluntatem Dei mediare inter scientiam Dei, quæ causa rerum est, futurarum, & res futuras: inter præscientiam siquidem, & futurum nulla Dei voluntas mediat, vltima enim ad futuri extionem requisita ante præmissionem eius est: immo recentium Thomistarum sententia necessario supponitur, vt medium, ac determinatiuum ad futurorum præscientiam: atque etiam, vt formale constitutiuum futuritionis, vt ex eorum aliquibus vidimus q. 5. cert. 1. qui vero voluntatem Dei ita mediare inter scientiam, quæ causa futuri est, & ipsum futurum aiunt, hi sunt S. Tho. q. 2. de verit. art. 14. Ægid. & Argent. in 1. d. 38. q. 1. art. 1. Durand. q. 1. num. 7. Richard. art. 3. q. 2. Carthus. q. 1. circa fin. Hugo Victorin. in Epist. ad Rom. q. 217. Secundo supponunt: scientiam visionis non esse causam rerum, qui cum docent scientiam Dei, quæ causa rerum futurarum est se sola non causare illas nisi ei accedat voluntas, adiungaturque beneplacitum diuinum approbans futuri effectionem vel scientiæ, quæ ad oppositum eius, quod faciendum est, atque adeo non fiet, indifferentiam determinet; visioni vero, seu præscientiæ futurorum nulla Dei voluntas accedit, siue succedit sed ad illam supponitur: neque opus est, vt fiat, quod fore præscitur, siue vt eius indifferens futuri & non futuri repræsentatio determinetur, cum sit determinate futuri præscientia, & repræsentatio; sed solum scientia simplicis intelligentiæ, quæ indifferenter extrema opposita repræsentat, tã facienda quam non facienda. Ij vero sunt S. Tho. proxime & in 1. d. 38. q. 1. a. 1. & 1. p. q. 14. art. 8. corp. 1. cont. gent. c. 66. n. 2. & de verit. q. 6. art. 3. sub init. Magister in 1. d. 38. c. *Hanc igitur*. Alexand. 1. p. qu. 24. m. 2. Albert. qu. 61. m. 2. corp. & ad 2. 3. & 5. ij etiam qui scientiam causam rerum aiunt, quia voluntatem dirigit, cui prosequendum proponit scilicet S. Thom. 1. p. q. 19. a. 4. ad 4. & q. 25. art. ad 4. Albiz d. vlt. de scientia sect. 6. num. 2. §. *Dissi. ilior mihi*, & omnes Doctores; ad id autem, quod factum præuidetur, præuisio nequit voluntatem dirigere.

3. Hæc autem probant scientiam visionis, seu præscientiam futurorum contingentium non esse eorum causam, sed solam simplicis intelligentiæ scientiam, quæ sola voluntatem dirigit indifferenter proponens, vt ex oppositis eligat, ac determinet faciendum, ac proinde non, nisi voluntatis subsecutæ accessu, & mediatione causat. Hæc autem altera pars tantum principij hic statuendi, est expresse & in terminis tradita à Greg. Arim. in 1. d. 38. qu. 2. a. 3. col. postremis. Capreol. d. 35. q. 2. art. 2. col. vlt. ad argum. contr. 8. concl. Bellarm. 4. de gratia & lib. arbit. c. 13. post med. Molina 1. p. q. 14. a. 13. & 17. §. *His ita explicatis*. Valent. ibid. pun. 8. §. *His tamen rationibus*, med. Vasquez ibi comm. art. 8. §. 2. & 3. & d. 68. c. 6. d. 69. c. 2. Lessius de gratia effic. c. 3. n. 24. Albert. tom. 1. q. 1. Theol. ex 4. principio Philos. d. 2. §. *Sed mihi videtur*: Soar. 1. de Auxil. c. 13. n. 15. & lib. 3. de attributis c. 4. n. 10. & 1. de gratia Prolog. 2. c. vlt. & 1. de concursu Dei c. 13. n. 15. Coimbr. in 1. Perihерm. c. 8. q. vn. a. 4. Iustin. in c. 8. ad Rom. ad id, *quos præscinuit*. Peretius d. 21. ad eum locum, & reliqui eius loci interpretes. Fonseca 6. Met. c. 2. q. 4. Mascarenas de Auxil. d. 2. p. 6. n. 13. Diotal. Opusc. de scient. cond. c. 6. propos. 6. de futuris contingent. Trigos. in S. Bonau. 1. p. qu. 10. art. 4. dub. 3. ad 3. sibique contradicens Zumel 1. p. q. 14. a. 8. q. sua vn. præcipue concl. 4. & ad arg. Alarcon, tract. 2. d. 5. sect. 4. concl. 5. à n. 8. Herize d. 10. c. 1. Ruiz d. 15. sect. 4. Pasqualigus d. 24. sect. 2. nu. 20. concl. 7. cui non aduersatur octaua eiusdem conclusio: quoad vtramque vero partem principij hic statuendi scilicet scientiam visionis, siue præscientiam futurorum, præsertim contingentium, causam rerum non esse, sed é contra futura contingentia, quasi natura ad sui ipsorum præscientiam supponi hancque ab illis, licet non rigorose, aliquo tamen modo, tanquam à terminatiuo, & determinatiuo pendere præter Doctores cert. 1. datos citatis locis pro communi concordia præsenti docent expresse Magist. in 1. sentent. d. 38. cap. *Hanc igitur*. Hugo Victorin. quæst. 217. in epist. ad Rom. S. Thom. 1. p. quæst. 14. a. 8. ad 1. Alex. 1. p. q. 24. m. 3. Albert. quæst. 61. m. 3. S. Bonauent. in 1. d. 38. a. 1. quæst. 2. qui omnes à fu-

turo

turo nomen, & rationem causæ respectu præscientiæ sui merito reiiciendam obseruant; licet illud, quia à Patribus recitandis vsitatum, videatur sonare: idcirco nos restrictiuis particulis *quodammodo*, & non stricte nomine causæ in futuris respectu præscientiæ, & dependentiæ huius ab his vsi sumus: quia, quoad intrinsecum repræsentationis futurorum à suo primario obiecto Deo totum omnino adæquare habet, quod habet, dum acta, & futura illa sunt, & repræsentantur; licet nisi essent non repræsentarentur, vt vidimus.

4. Tradiderunt principium hoc Ecclesiæ Patres constantissime Iustin. Martyr q. 58. ad gent. vt causæ peccati, Adami & Angelorum, notam à Dei præscientia diuertat ait: [Causa non est eius, quod futurum est, prænotio; sed, quod futurum est, causa est prænotionis. Neque enim prænotionem sequitur, quod futurum est; sed quod futurum est prænotio:] Hieron. in c. 26. Hierem. [Illud, forsitan, maiestati diuinæ non conuenit (proprie, & stricte) sed nostro loquitur affectu, vt liberum seruetur arbitrium: ne ex præscientia cogatur facere, aut non facere. Non enim ex eo, quod Deus scit futurum aliquid, idcirco futurum est; sed quia futurum est Deus nouit, quasi præscius futurorum:] & in 2. Ezech. ad id [Si forte audiant: loquitur autem hæc Deus ambigentis affectu, vt liberum hominis seruetur arbitrium: ne præscientia futurorum mali, vel boni immutabile faciat, quod Deus futurum nouerit. Non enim, quia ille futura cognoscit necesse est nos facere, quod ille præsciuit; sed, quod nos propria voluntate sumus facturi, ille nouit futurum, quasi Deus,] & Dialogo 3. aduers. Pelag. [Nec enim ideo peccauit Adam, quia Deus hoc futurum nouerat; sed præsciuit Deus quod ille erat propria voluntate facturus.] Orig. 7. in epist. ad Rom. ad id c. 8. [Quos præscisit, *ita ait*, in præscientia Dei (scilicet propria, & absoluta,) neque salutis, neque perditionis nostræ causa consistit: quia, non propterea erit aliquid, quia id scit Deus futurum; sed quia futurum est scitur à Deo antequam fiat. Nam, etsi fingamus Deum non præscire aliquid futurum, sine dubio erit. *& statim fere.* Non, quia Prophetæ dixerant, idcirco prodidit Iudas, sed quia futurus esset proditor, ea, quæ ex nequitiæ suæ proposito gesturus prædixerunt Prophetæ.] Et 2. cont. Celsum vers. med. [Celsus putat, quod aliquis præscius prædixit, ideo fieri, quia prædictum est; nos vero hoc non credentes aimus, non prædictorem causam esse futuri; sed futurum illud, quod omnino euenturum erat, etiam nemine prædicente, præcognitori causam prædicendi præbuisse.] Damascen. Dialog. contra Manich. pag. antepenult. [Deus ea, quæ voluntarie à nobis futura sunt, hoc est ea, quæ in voluntate nostra sita sunt, nimirum virturem, ac vitium, præscius, ea demum præfinit, quæ in arbitrio nostro minime consistunt: ac quidem vis præsciens à nobis causam haudquaquam habet; at vero, vt ea, quæ facturi sumus præsciat Deus, à nobis proficiscitur: est quidem præscientia Dei vera, & inuiolabilis: verum ipsa nequaquam est causa cur omnino fiat quod futurum est; quin potius, quia hoc, vel illud facturi sumus, idcirco prænoscit.] Sicut Medicus prænoscit morbum quem non causat, id quod medio circiter dixerat, *Prænotionis diuinæ causa hæc est, quod ita futurum erat.*

5. Augustinus inter alia, quibus Dei præscientiam cum libertate, tam bonorum, quam malorum operum nostrorum conciliat, 5. de Ciuit. cap. 10. ita scribit: [Neque enim ideo peccat homo, quia Deus illum peccaturū præsciuit: imo ideo non dubitatur ipsum peccare, cum peccat, quia ille cuius præscientia falli non potest non fatum, non fortunam, non aliquid aliud, sed ipsum peccaturum esse præsciuit, qui, si nolit, omnino non peccat: sed si peccare noluerit; etiam hoc ille præscisit:] quia vtique eius peccati in tempore suo positionem, vel negationem præscientia alterutrius expectat, & supponit: si enim posito prænouit, & non posito, non illud, sed oppositum prænouisset: eidem conciliationi insistens 3. de lib. arbitr. c. 2. & 3. ita exemplo præscientiæ nostræ de futuris, & memoriæ præteritorum eam explicat: quia æque præscientia Dei futura contingentia non causat, sed potius supponit, atque nostra præscientia illa supponat, ac memoria supponat præterita, quin ea vllatenus causent: eius verba sunt: [Si tu præscires peccaturum esse aliquem, non esset necesse, vt peccaret, neque ipsa præscientia tua peccare eum cogeret, quamuis sine dubio peccaturus esset: non enim aliter futurum esse præscires: ita Deus neminem ad peccandum cogens: præuidet tamen eos, quia propria voluntate peccabunt,] ac ex memoriæ præteritorum similitudine ait: *Sicut tu memoria tua non cogis facta esse, quæ præterierunt: sic Deus non cogit præscientia sua, quæ facienda sunt:* quia vtique æque ad præscientiam supponuntur futura, & facienda, atque ad memoriam præterita, & fine c. 3. *Non igitur per Dei præscientiam mihi potestas adimitur, qua propterea mihi certior aderit, quia ille, cuius præscientia falli nequit, ad futura mihi esse præsciuit:* cuius rationem dedit ipse Augustin. 26. contra Faustum c. 4. dicens: *Tam non possunt futura non fieri, quam non esse facta præterita: quoniam non est in Dei voluntate, vt eo sit aliquid falsum, quo verum:* quia æque vtrorumque verum in se eorum esse aliquando, siue antea, siue postea supponitur, vt præterita sunt, vel futura. Et tract. 53. in Ioan. inter init. & med. de diuinat. peccati Iudæor. [Fecerunt ergo peccatum Iudæi, quod eos non compulit facere, cui peccatum non placet; sed facturos esse prædixit, quem nihil latet: & ideo, si non malum, sed bonum facere voluissent non prohiberentur, & hoc facturi præuiderentur ab eo, qui nouit, quid sit quisque facturus:] perpende, *quem nihil latet*, vbi obiectum supponitur: ex quo infert oppositum potius, si foret, à Deo præuidendum, vt probet non cogi, neque causari à præscientia futurum, aut oppositum impediri antecedentes contingens; vt dixerat c. 15. de prædestinat. & gratia eidem respondens difficultati in præscientia peccati Pharaonis. [Respondetur, (inquit) Dei præscientiam non cogere hominem, vt talis sit, qualem præsciuit Deus; sed præscire talem futurum, qualis futurus, quem, si cogeret Deus hoc vtique cogeret, quod non est. Porro, si hoc præscirer, præsciret futurum, quod non est:] quibus verbis, sicut, & aliis recitatis supra coactionem opponit potentiæ ad non peccandum, seu, vt idem est, quod impotentia absoluta non peccandi, atque absolutæ necessitati ad peccandum æquiualentem, quam impotentiam non peccandi absolute non fuisse impositam à diuina præscientia certa & infallibili. Respondet ibi; non autem stricte coactionem vsurpat, quæ absolutam impotentiam, & necessitatem arbitrij ad oppositum non affert. Secundo illud: *talis, & qualem*, significat diuinæ præscientiæ à futuro peccato determinationem: postremis vero verbis rationem concordiæ cert. 3. efformandam acute pressit.

6. Concilium Valentinum III. anno 855. sub Lothar. Imperat. c. 2. Profess. fidei ait: [Neque prorsus vlli malo præscientiam Dei imposuisse necessitatem, vt aliud esse non possit: sed quod ille futurus erat ex propria voluntate, ille sicut Deus, qui nouit omnia, antequam fiant, præscit ex sua omnipotentia, & incommutabili maiestate.] Ecce illis, *quod illis, futuris erat*, suppositionem peccati, vt ab omniscio, & incommutabili Deo, nec denuo in tempore illud agituro ex æternitate præsciatur; anterioribus vero à Dei præscientia futurum non necessitari, neque causari. Athanas. serm. de passione longe à med. [Neque inseruientes Propheris ista contra Christum ausi (Iudæi) sunt; sed suo ipsimet studio sponte, volentesque patrauerunt, vt non Propheta istarum rerum author sit, aut causa, sed ipsorum voluntas: quin potius ipsi in causa fuerunt, vt talia deipsis Prophetæ prædicarent: siquidem prophetæ proprium est futura prospicere, & in eo non hallucinari; hominum autem proprium est agere, quod velint:] subdit autem e nostra præsentium visione exemplum: [sicut oculis contuentes in contuendo non fallimur, neque aliter videmus, & aliter res agitur: ita quoque Propheræ futura, & præsentia cernebant, verumque cernebant oporrebat fieri: & ea quæ fiebant non poterant non videre. Rursum, vt ea, quæ nos oculis nostris conspicimus necesse est omnino esse, cum ea, quæ sint, sub conspectum veniant; neque fieri potest, vt aliter sint, quam à nobis videntur: ita quoque, quæ à Propheris prospiciebantur,] quibus æque ad præscienti am supponi futura, atque ad visionem præsentia, atque ideo non posse aliter esse, atque præuidentur aperte tradit, & adscito exemplo prophetiarum de B. Virg. concludit: adhuc ad rem præsentem apertius. [Non enim eo, quod scripta erant, ideo euenerunt; sed quia erant futura omnino, ideo certo prædicta sunt.

7. Consonat Chrysostom. homil. 60. in Matth. col. 1. ad id c. 18. *Necesse est, vt veniant scandala.* Necessitatem hic dictam non esse antecedentem contrariam libertati, & potestati arbitrij ad scandala vitanda, ex qua hæc contingentiam sortiuntur, his statuit: [Cum autem necessitatem sic dicat, non quia voluntas libertatem potestatemque liberi arbitrij tollat: nec, quia necessitati rerum humanam subiiciat vitam, hoc dicit; sed quod omnino venturum est pronuntiat.] Scilicet, & ante, & independenter à potestate: & post multa in sententiam eandem hæc subdit col. 2. ad rem præsentem illustria. [Non ergo prædictio ipsius scandala inducere putanda est. Non enim, quia futura sunt scandala prædixit, ideirco veniunt; sed quoniam omnino ventura erant ideirco prædixit. Nō enim fierent, si nollent ea excogitare nequam homines, atque pestiferi; quod si ventura non fuissent, nec ipse futura prædixisset: ventura vero erant, quia multi erant graviter ægrotantes, qui noluerunt non agere maligne; & ipse, quod futurum erat, prædixit; sed si illi curati fuissent (quispiam dicet) ac nemo esset, qui scandala faceret, nonne hic sermo falsitatis crimine teneretur? certe, si curari, sanarique omnes voluissent, non dixisset: necesse est scandala venire; sed, quia sua sponte incurabiles futuros prospiciebat, ideo ventura omnino prædixit:] Cyrill. 11. in Ioan. c. 21. accinit ita: [Non enim, quia scriptum est de Iuda, quod periturus esset, propterea eo nequitiæ processit, vt paucis argenteis pretiosum Christi sanguinem traderet; verum, quia malignitate sua periturus omnino erat, ideirco id omnino futurum scriptura prædixit, quam falsum quidquam dicere impossibile est.] Et 9. in Ioann. c. 10. fin. [In scripturæ authorem culpa redundare videretur: siquidem, vt adimpleretur scriptura, vi quædam mala commiserint: sed quis adeo rationis, ac mentis inopserit, vt scripturam S. Spiritus peccandi causam attulisse homini vnquam credere possit? non ergo, vt impleatur scriptura, nec ista de causa facta sunt à quibusdam, quæ scriptura prædixit; sed contra: quia ita nonnulli sponte facturi erant, ideirco præsciens Spiritus Sanctus futura prædixit.

8. In eandem sententiam scripsit Epiphan. lib. 1. hæres. 38. post med. *Non quia prædixit scriptura facimus; sed, quia facturi eramus, prædixit scriptura, propter Dei prænotionem.* Inferius: *Non, quia dixit scriptura Iudæi crucifixerunt, & Iudas prodidit Saluatorem; sed, quia traditurus erat Iudas, & Iudæi crucifixuri, ea de causa scriptura prædixit.* Euseb. 6. de præpar. Euangelica circa med. præsentem versans concordiam sic fatur, [Quemadmodum, si quis temeritatem alicuius hominis perspexerit, & quia ignorantem eum cognouerit, propter temeritatem eius non dubitet periculosa eum ac lubrica aggressurum itinera, in quibus lapsus misere iacebit, non effecit hunc ipse temerarium homini lapsum: sic Deus cum vniuscuiusque voluntatem præuideat, hunc perperam, illum recte acturum non ignorat. Non ergo præcognitio futurorum causa.] Post pauca: [Dicam etiamsi absurdum multis forsitan videatur, id quod futurum est causa est, vt Deus euenturum illud præuideat. Non ergo ideo fit, quia præscitur; sed quia futurum erat præscitur:] infra: [Non enim dicimus, quia proditor Iudas præsciebatur, necesse fuisse ipsum prodere: si sic enim esset, non vituperaretur ab his, qui proditurum præuideruot; vituperatur autem: nimirum, quia potuisset, & etiam non prodere.] Ac post. [Si contingat Iudam prodere præsciuit hoc Deus; si non contingeret, similiter Deus præsciuit: cum ergo hæc duo contingentia sint, & potestas in Iuda sit, Deus præscientia sua præuidit, quod à Iuda eligetur, neque præscientia Dei ex contingenti necessaria fiet proditio; vt, si ponamus Deum secum loqui: possibile est Iudam proditorem fore; sed contrarium quoque possibile est, quamuis autem vtrumque possibile sit, ego tamen video proditurum:] Anselmus c. 1. concordiæ col. 2. hoc ipsum his docuit: [Cum dico: si præscit aliquid necesse est illud esse futurum, idem est, ac si dicam: si erit ex necessitate erit: sed hæc necessitas non cogit, aut prohibet aliquid esse, aut non esse, ideo enim, quia ponuntur res esse dicuntur ex necessitate esse; aut, quia ponuntur non esse affirmantur non esse ex necessitate: non, quia necessitas cogit, aut prohibeat rem esse, aut non esse. Nam cum dico si erit ex necessitate erit, hic sequitur necessitas, quæ rei positionem non præcedit:] quibus docet præscientiam eiusque necessitatem non præcedere, sed sequi potius futurum, quod ideo futurum est, necessario etiam, cum præscitur, ex eo, quod futurum est; datis insuper exemplis vtramque necessitatem, & antecedentem, & consequentem illustrans, subdit: [Has necessitates (consequentes) quas solum in præscientia etiam agnoscit:) facit voluntatis libertas, quæ prius, quam fiat, eas cauere potest. Hæc omnia Deus qui scit omnem veritatem, & non, nisi veritatem, sicut sunt spontanea, vel necessaria videt, &, sicut videt, ita sunt. Hac ergo consideratione palam est, quia sine omni repugnantia, & Deus præscit omnia, & multa fiunt ex libera voluntate, & antequam sint, fieri potest, vt nunquam sint: & tamen, quodammodo, sunt necessitate: quæ necessitas vt dixi descendit de libera voluntate:] Et c. 2. post med. *Quædam præscita, & prædestinata, non eueniunt ea necessitate qua præcedit rem, & facit, sed ea qua rem sequitur,* eidem doctrinæ insistens. 2. *cur Deus homo*, c. 18. circa med. distinctione hac necessitatis antecedentis, & consequentis rursus tradita, & explicata subiungit. [Hac sequente, & nihil efficiente necessitate, quoniam vera fuit fides, vel Prophetia de Christo: qua ex voluntate, non ex necessitate, moriturus erat, necesse fuit vt sic esset: ideo enim necessitate fuerunt, quia futura erant:] & in elucidario fere med. difficultati de præscientia ita respondet: [Omnia, quæ futuri homines erant facturi Deus futura præsciuit: non tamen sua præscientia aliquam necessitatem intulerunt, vt fierent; sed potius ipsi necessitatem intulerunt, cum suam voluntatem explerent.] Bedatom. 8. qu. 13. Variar. post med. [quid ergo? cogit nos Deus, vt mali sibi videremur ab æterno? absit. Nam potius nos cogimus eum, vt nos malos videret:] Gaudentius Brixiens. Episcop. serm. 3. de manducat. agni Paschalis post medium de crudelitate Synagogæ in Christum prædicta ait: [Nec ideo factum est, quia prædictum erat: sed ideo prædictum est: quia futurum erat, vt per scientiam suam Deus in his, quæ per libertatem arbitrij hominum futura erant, offenderetur. Hugo Victorin. 1. de Sacram. p. 2. c. 22. vltim. med. [Possibile est non fieri, quod futurum est; & si non fieret, quod possibile est non fieri, nunquam futurum fuisset, nec præuisum: quod, quia fiet, & futurum semper est, & præuisum est.] Et eum obiecisset caßari inde posse præscientiam, & prouidentiam respondet ita: [Quod si mutaretur euentus (quod fieri potest) neque mutaretur, neque caßaretur prouidentia: quia hoc fieri omnino non potest, sed potius nunquam fuisset præuisum, quod nunquam fuerat futurum: & constaret prouidentia in eo, vt non fieret: sicut modo consistit in eo, vt fieret; non mutata, vt post aliam alia esset, sed vt nunquam alia esset.] Consonant omnino quæ c. 15. 16. 17. & 18. eiusdem quæstionis & citata q. 217. ad Rom. scripsit.

9. Id ipsum alio discursu Patres supponunt, & docent, cum ideo ex æternitate cognosci à Deo futura nostra contingentia aiunt, quia æternitas (qua Deus, non autem tempore nostro, illa cognoscit, & indicat) tota quoad intrinsecum sui, vt pote indiuisibilis, eis futuris coexistit, eique toti illa sunt præsentia, nusquamque proinde præterita & futura respectu illius: indeque ex præscientia Dei nullam contingentibus necessitatem eorum libertati aduersam defendunt: cuius discursus, & concordiæ ea aperta ratio est: quod sicut præsentium contingentium visio, siue humana, siue diuina eorum libertati non officit, quia ea non causat, sed supponit: ita neque futurorum præscientia Dei cuius æternitati, æque præsentia sunt futura, & præterita, atque præsentia sint, quæ pro nunc nostro actui de præsenti coexistunt: ac proinde æque, atque hæc, ad sui præscientiam supponuntur, atque ab ea non causantur: ita scripserunt in primis Boëtius 5. de consol. prosa 6. vbi præmissa distinctione necessitatis in simplicem, siue antecedentem, & conditionis, seu consequentem, siue ex suppositione, quod res sit, sic fatur: [Quod enim quippe nouit, vere scilicet aliquem gradientem id esse aliter, quam norum est, nequit; sed hæc conditio minime secum illam simplicem trahit. Hanc enim necessitatem non propria facit natura, sed conditionis adiectio. Nulla enim necessitas cogit incedere voluntate gradientem; quamuis eum, tantum, cum graditur, incedere necessarium sit. Eodem igitur modo, si quid prouidentia præ-

scit

sens videt, id esse necesse est, tametsi nullam habeat naturæ necessitatem. Atqui Deus futura, quæ ex arbitrij libertate proueniunt præscientia contuetur. Hæc igitur ad intuitum relata diuinum necessaria fiunt per conditionem diuinæ notionis (cui præsentantur sicut nobis præsentia:) per se vero considerata absoluta naturæ suæ libertate non desinunt:] superius eadem ratione, & similitudine suppositionis præsentis obiecti ad sui visionem vsus fuerat primo his verbis: [Scientia quoque eius omnem temporis supergressa motionem omnia, quasi iam gerantur simplici cognitione considerat:] post pauca:[quid igitur postulas, vt necessario fiant, quæ diuino lumine lustrantur: cum, nec homines quidem, necessaria faciant esse quæ videantur? num enim quæ præsentia cernis aliquam eis necessitatem tuus addit intuitus? atqui, si est diuini humanique præsentis digna collatio, vti vos vestro hoc temporario præsenti, quædam videtis, ita ille omnia suo cernit æterno:] Iterum post pauca: [sicuti vos, cum pariter ambulare in terra hominem, & oriri in cælo solem videris, quanquam simul vtrumque conspectum discernitis: & hoc voluntarium, illud esse necessarium iudicatis: ita igitur cuncta dispiciens diuinus intuitus qualitatem rerum minimè perturbat apud se quidem præsentium, ad conditionem vero temporis futurorum:] Quam sententiam ex Boëtio transcriptere Burchardus lib. 20. c. 21. & Iuo p.17.c.23.ex quibus, & Gratianus 23. q.4. post caput Vasinæ 23. tanquam Augustinianam, cum tamen Augustini verba, adhuc impositio ipsi lib.de prædest. (qui ei sententiæ fauet) non sint. Boëtium tamen ad rem præsentem interpretatur eius Commentator Raymundus Palasinus q. 1. ex Cratonicis.

10. In idem argumentum scribit Leo Magnus serm. de pass.c.2. [cum omnia, quæ in Christum Iudæa admisit impietas tanto ante prædicta fiut, vt non, tam de futuris, quam de præsentibus Prophetieus sit sermo contextus: quid aliud nobis, quam sempiternarum dispositionum Dei incommutabilis ordo referatur? apud quem, & discernenda iam diudicata & iudicata, & futura iam facta sunt.] Beda: post primo data supra statuta rerum præsentia, & coexistentia æternitati Dei: *Si ergo in conspectu eius semper sumus, & præsentialiter nos videt, quales aut ex ipso futuri essemus in bonum aut non ex ipso, sed ex nobis futuri essemus in malum non inconueniens fuit.* Indeque post pauca nostrorum actuum libertatem cum præscientiæ, & prædestinationis certitudine, & infallibilitate concordat verbis secundo loco ex ipso recitatis supra Gregor. Mag. 20. Moral. c. 23. alias 24. [Deo futurum nihil est, ante cuius oculos præterita nulla sunt, præsentia non transeunt, futura non veniunt: quippe, quia omne quod nobis fuit, & erit in eius prospectu præsto est, & omne, quod præsens, scire potest, potius quam præscire.] Post pauca: [In illo enim, nec præterita, nec futura reperiri queunt; sed cuncta mirabili immutabiliter durant; & quæ in seipsis simul omnia affistunt, nihilque in illo præterit, quod transit: quia in æternitate eius modo quodam incomprehensibili cuncta volumina sæculorum transeuntia manent, currentia stant:] Nemes. Episc. Emissen. c. 4. de natura hominis: *Deo futura, tanquam præsentia sunt.* Damasc. vbi supra. *Deus eum, qui futurus erat, tanquam iam ortum intuens,* &c. Hieron. post data ex Dial. 3. aduers. Pelag. habet: *Nos, vt homines tantum de præsentibus iudicare illum, cui futura iam facta sunt, de fine rerum non de exordij ferre sententiam.* August. 15. de Trinit. c. 7. post med. [Quis potest istam sapientiam, qua nouit Deus omnia, ita, vt neque ea, quæ dicuntur præterita, ibi prætereant, neque ea, quæ dicuntur futura, quasi desint, expectentur, vt veniant; sed & præterita, & futura cum præsentibus sint cuncta præsentia, &c.] Vnde vnum omnium tanquam præsentium diuinum intuitum esse docet. Prosper de præsenti concordia agens 2. de vocatione gent. c. 34. proposita difficultate respondet, *sed, qui se ingeniose hoc arbitrantur opponere, non intelligunt scientiam Dei, qua, & præterita, & præsentia, & futura comprehendit, tempore non tenetur: & tam in conspectu eius adstare ea, quæ gerenda sunt, quam illa quæ geruntur, aut gesta sunt: subditque futura esse æque immutabilia.* Mitto in eandem sententiam plura Patrum testimonia danda postea.

CERTAMEN III.

In idem principium, Philosophum, Scholasticos, & rationem conspirasse.

1. COnstat idem principium ex Aristotele Periherm. c. 8. post med. *Non enim* (ait) *quia affirmatio dicta est, aut negatio, ideo erit, aut non erit, neque magis, si post annos centies centum, quam quantumcumque post tempore, fore, aut non fore dicatur,* vbi generatim de omni præscientia, & prædictione futuri ac non futuri (sub qua diuina etiam coërcetur) locutus est, atque eius futuritionem, aut non futuritionem ab ea causari negauit: rationemque vniuersalem subiunxit, (quod scilicet futuri præcogniti, de quo agebat, necessitas ex suppositione ipsius futuri solummodo & consequens sit) his verbis: [Necesse quidem est, id quod est, tunc, cum est, esse: & id quod non est, cum non est, non esse; verumtamen, aut omne, quod est esse; aut omne quod non est, necesse non est. Non enim idem est omne quod est necessario esse, cum est, & simpliciter necessario esse: & de eo, quod non est simili modo:] & in contradictione etiam ratio est eadem.] Eidem principio ad præsentem, & similem in prædestinatione concordiam ex Anselmi doctrina recitata certam. 2. adhærent constanter Magist. in 1. d. 38. fine & d. 39. §. *Hic ponitur,* d. 40. §. *verumtamen,* vius distinctione sensus compositi, seu coniuncti, & diuisi, seu disiuncti, omnem in præscientia, & prædestinatione nostrorum actuum necessitatem antecedentem auersatus, solamque consequentem, siue ex suppositione, quod sint, admittens. Et d. illa 38. *Præscit Deus, & prædicit, etiam, qua non est ipse facturus, sicut præscit, & prædixit infidelitatem Iudæorum, sed non fecit: nec ideo quia præsciuit ad peccatum infidelitatis coegit: nec præscisset, nec prædixisset eorum mala, nisi essent ea habituri: quia sola notitia illud præsciuit, non beneplacito autoritatis.* Quæ ratio inanis esset, si præscientia (quam admittit) futura causaret, ac non potius illa supponeret, vt præmiserat. & fuse Alexander 1. p. q. 24. memb. 5. Mag. Alber. quæst. 61. memb. 8. certam. 4. recitandi, speciatimque de præscientiæ præsenti concordia: Richard. in 1. d. 39. a. vn. q. 6. corp. med. hæc habet. *Secundum Anselmum lib. de concord.* &c. [Est duplex necessitas vna præcedens, quæ facit rem esse, & vna sequens, quæ nihil cogit esse. Loquendo de prima necessitate non est verum, quod omnia futura de necessitate eueniunt; sed loquendo de necessitate secunda omnia futura de necessitate euenient: quia illa necessitas non plus dicit, nisi necessariam consequentiam euentus rei ad suam futuritionem, & Dei præscientiam; & certum tamen est, quod ista consequentia est necessaria: Hoc est futurum: ergo eueniet: & hoc est necessarium: Deus præscit, quod hoc eueniat: ergo eueniet; sed quia possibile est, vt aliqua futura nunquam fuerint futura (scilicet contingentia) ita possibile est, vt nunquam fuerint præscita.]

2. His negat præscientiæ Dei antecedentiam primo. Secundo ad eam futura supponi ac proinde ab eis pendere; solumque necessitatem consequentem futurorum inducere, quæ est necessitas essendi, cum sunt: quæ omnia ex Richardo relata per silentium approbat Carthusianus in 1. d. 38. qu. 2. post medium; licet, quoad diuinæ præscientiæ contingentiam de nomine (vti ex dicendis patebit) cum illo decertet. Consonat Augentina in 4. d. 40. a. 3. ad 8. eandem esse necessitatem antecedentem Anselmi, atque simplicem Boëtij, & consequentem illius, atque huius conditionalem: cuius vocibus prædestinationis, & præscientiæ certitudinem cum futurorum contingentia, & libertate conciliat speciatim circa præscientiæ concordiam, sic fatur: [Non plus virtute illius consequentiæ potest inferri, nisi quod Petrus saluabitur eo modo quo Deus præuidit seu præsciuit esse saluandum: sed Deus præuidit Petrum sua libera voluntate bene vti gratia sibi collata, & suis virtutibus, & meritoriis actibus vitam

æternam libere promereri: sequitur ergo conclusio, quæ est consequens ex supradicto antecedenti, quod Petrus saluabitur, & contingenter.] Conciliat ergo necessitatem consequentiæ à præscientia futuri contingentis ad huius existentiam, & futuritionem contingentem, & liberam, ex eo solum, quod ad Dei præuisionem bonus gratiæ vsus in virtutibus, & actibus meritoriis existens in se, & futurus libere, & contingenter præuideatur: ac proinde ad Diuinam scientiam supponatur, non autem sequatur eius intrinsecam necessitatem: id quod eiusdem doctrinæ d. 41. a.1. & 2. admitteti prædestinationem, & reprobationem formaliter oppositam ante præuisa absolute merita minime aduersatur, vt controu.4. videbimus, etsi aduersari iudicet Ruiz d.33. sect.6. n.7.

3. Pro eodem principio stat apertus, & constans S.Thom. vbique, atque ex eo concordiam præsentem statuit q. 2. de veritat. art. 2.ad 2. sic scribit: [Contingens refertur ad diuinam cognitionem, secundum quod ponitur esse in rerum natura: ex quo autem est, non potest non esse tunc, quando est, quia quod est necesse est esse quando est, vt in 1. Periherm. dicitur, non tamen sequitur, quod simpliciter dicatur necessarium, nec, quod scientia Dei fallatur, sicut & visus meus non fallitur dum video Petrum sedere, quamuis hoc sit contingens, *& ad 3.* contingens pro tanto dicitur necessarium secundum quod est scitum à Deo, quia scitur ab eo, secundum quod est iam præsens, non secundum quod futurum est: nec ex hoc aliquam necessitatem sortitur, vt dici possit, quod necessario eueniet, euentus enim non est nisi eius quod futurum est: quia id quod iam est, non potest non euenire.] Ad 4. vero habet: *Refertur res ad Dei cognitionem secundum quod est in sua præsentialitate*: Ex quibus postremis constat illud, quod dixerat non cognosci futurum à Deo, vt futurum, sed, vt iam præsens, intelligi debere comparatione æternitatis, qua Deus cognoscit, & iudicat de temporariis, cui nihil temporis decursu, vel præterit, vel succedit, cum indiuisibilis tota æterne simul sit; non vero relate ad tempus, & durationem Deo extrinsecam, qua temporaria durant, prætereunt & succedunt: etenim relate ad tempus futura in sua præsentialitate à Deo cognosci docet, ac proinde futura, nec in se præsentia, vt statim ex responsione colligemus, quæ est eius ad 7. Secundo, ex his locis constat: S.Thom. inde concordare necessitatem præscientiæ cum contingentia futuri, quia ea necessitas non antecedens, sed consequens est ipsum futurum, ortaque ex eo, quod futurum est; siue pro suo tunc, præsens, sua æternitate à Deo videtur, & id, quod pro aliqua duratione est, implicat non esse, quando est. Aperte ergo docet futurum ad præscientiam supponi, non autem ab ea esse futurum: alioqui præscientiæ necessitas non esset consequens, sed antecedens futurum, eiusque libertatem euerteret iuxta S. Thom. Patres, & Scholasticos dandos certam.4.

4. Eidem concordiæ, & principio insistit ad 7. verbis hisce. [Quamuis res in seipsa sit futura, tamen secundum modum cognoscentis est præsens, & ideo magis esset dicendum: si Deus scit aliquid illud est, quam hoc erit: vnde idem est iudicium de ista; si Deus scit aliquid hoc erit: & de hac: si ego video Socratem currere Socrates currit; quorum vtrumque est necessarium cum est:] item 1.p.q.14.a.13. ad 2. [Si dicam: si Deus scit aliquid illud erit, consequens intelligendum est, prout subest diuinæ scientiæ: scilicet, prout est in sua præsentialitate: & sic necessarium est, sicut antecedens: quia omne, quod est, dum est, necesse est esse.] Eodem modo & sententia cum libertate contingentis futuri, necessitatem præscientiæ conciliat ad 4. fine, quia illud esse pro sua duratione supponit, & omne, quod est quando est, necesse est esse: ac proinde consequens solum necessitas est, non antecedens futuri libertati repugnans: eandem doctrinam repetit, & confirmat a. 12. corp. post med. [Sicut visus noster non fallitur videns contingentia, cum sint præsentia, & tamen ex hoc non remouetur, quin illa contingenter eueniant: ita Deus infallibiliter videt omnia contingentia, quia sibi non sunt futura, sed ea inspicit esse tunc, quando sunt.] Et qu. 16. de malo art. 7. ad 15. rem exemplo eodem fusius explicato illustrat. [Sicut inquit se habet diuina scientia ad futura contingentia, sic se habet oculus noster ad contingentia, quæ in præsenti sunt. Vnde, sicut certissime videmus Socratem sedere, cum sedet; neque tamen propter hoc sequitur, quod sit simpliciter necessarium: ita etiam ex hoc, quod Deus videt omnia, quæ eueniunt in seipsis, non tollitur contingentia eorum.] Et in 1. d.40. q. 3. corpore fine [Adæquatio scientiæ (diuinæ) ad rem attenditur, non secundum quod est in causis, in quibus est, vt possibile, futurum; sed ad ipsam rem, secundum quod habet esse determinatum, prout est præsens, & non futurum.] Et 1. cont.gent. c.67. vers. fin. [Si vnumquodque à Deo cognoscitur, sicut præsentialiter visum sit, necessarium erit esse, quod Deus cognoscit: sicut necessarium est Socratem sedere ex hoc, quod videtur sedere. Hoc autem non est necessarium absolute, veluti à quibusdam dicitur necessitate consequentis; sed sub conditione, vel necessitate consequentiæ. Hæc enim conditionalis est necessaria: si Socrates videtur sedere Socrates sedet.] Sed clarius adhuc, & illustrius in eandem sententiam fatus in 1. d.38. a.5. corp. [Causæ quædam sunt, ex quibus sequitur effectus necessario, quæ impediri non possunt:] & in his ait posse effectum certa demonstratione sciri: [quædam autem sunt, quæ se habent ad vtrumlibet, & in istis causis effectus de futuro nullam habet certitudinem, vel determinationem; & ideo contingentia ad vtrumlibet nullo modo cognosci possunt; sed quando iam efficiuntur in rerum natura, tunc habent in seipsis esse determinatum, & ideo, quando sunt in actu certitudinaliter cognoscuntur, vt patet in eo qui videt Socratem currere: quia Socratem currere, dum currit necessarium est, & certam cognitionem habere potest. Dico igitur: quod intellectus diuinus intuetur ab æterno vnumquodque contingentium, non solum prout est in causis suis; sed prout est in esse suo determinatum.] Ad 2. vero ait: [cognitio Dei æternitate mensuratur, quæ eadem manens omni tempori præsens est: ideo vnumquodque contingentium, vider, prout est in suo actu;] & ad 3. [Actus diuinæ cognitionis transit supra contingens, etiamsi futurum sit, nunc, sicut transit visus noster super ipsum, dum est; &, quia omne quod est, quando est, necesse est, quod tamen absolute non est necessarium: ideo dicitur, quod in se considerarum est contingens, sed relatum ad Dei cognitionem est necessarium: quia ad ipsum non refertur eius cognitio, nisi secundum quod est in esse actuali: & ideo simile est; sicuti si ego viderem Socratem præsentialiter currere, & inde bona est distinctio de necessitate consequentiæ, non consequentis conditionali, non absoluta; [& ad 4.] Ideo dicendum est: quod antecedens (Deus præscit Socratem currere) est necessarium absolute, tum ex immobilitate actus, tum etiam ex ordine ad scitum, quia ista res non ponitur subiacere scientiæ diuinæ, nisi, dum est actu, secundum quod determinationem, & certitudinem habet: ipsam enim necesse est esse, dum est. Et ideo similis necessitas est, inferenda in consequente, ergo currit: vt, scilicet, accipiatur ipsum, quod est Socratem currere, secundum quod est in actu, & sic determinationem, & necessitatem habet: non enim sequitur ex antecedente, nisi secundum quod subsitat diuinæ scientiæ, cui subiicitur, prout consideratur præsentialiter in suo esse actuali: vnde etiam sic sumendum est consequens: quomodo patet, quod consequens necessarium est. Necesse est enim Socratem currere, dum currit.] Denique prima p.q.14. a.8. eam scientiam causam rerum esse ait, *quæ ad opposita se habet, atque adeo ex illis vnum non produceret, nisi determinaretur ad vnum per appetitum.* Cum tamen scientia futuritionis, non sit indifferens, & ad opposita, sed determinata, nec sequentem habeat appetitum, quo determinetur. q.item 19.a.4. & 2. de verit.a.14. corpore, & ad Annibald.in 1.d.38.a.1. ad vlt. & a.2. corp. & ad 1. docet recte à Magistro dici scientiam Dei, quæ sola est causa rerum, esse scientiam coniunctam voluntati Dei, quæ proinde beneplaciti scientia dicitur ab illo, quod soli scientiæ simplicis intelligentiæ, vel conditionatæ, non visionis, potest conuenire, & 1.par.q.14.a.8. citato & quæst.2 a.2. scientiam Dei rerum effectiuam esse ait: *quemadmodum quod scientia artificis est artefacti causa; scilicet, dirigendo ipsum, vt illa edat*, quod visioni nullatenus conuenit.

5. Ex hac Angelici Præceptoris doctrina, & aliquot ex datis testimonis, aliisque, quæ recitat Capreolus, præsentem concordiam tradit, ex eo quod necessitas præscientiæ ad futurum antecedens non sit; sed consequens, atque

atque ipsum futurum contingens supponat in 1.d.38.q.1. a.2. concl.1.2.3.4. & 7. & d.40. a.3. concl. 1. eius fine habet; [Sicut visus meus nullam imponit necessitatem cursui sortis: ita neque diuina præscientia rei præscitæ. Tamen, sicut impossibile est me videre sortem currere, & non ita esse, quod sortes currat, quia visus meus fertur super cursum illum, & est in sua præsentialitate: ita impossibile est quod Deus aliquid præsciat, & illud non eueniat.] Eadem concordia, & doctrina necessitatis futuri contingentis præsciti solum ex suppositione, quod futurum sit, & actu pro sua duratione ad præscientiam sui supponatur visus semper est Deza Hispal. in 1.d.38. qu.1. a.3. not.2. ante med. art. 4. ad argumentum contra 2. 4. & 5. concl. & col. vlt. ad 1. & 2. argum. Gregorij, & d.45.q.vnic. a.3. notab.4. & 5. & 2.4. ad argument. cont.2. part.4. concl. Caiet. 1.p.qu.14.a.3. sub init. §. *Aduerte hic*, ait; [Res quantumcunque contingens ex statu præsentis contrahit quendam necessitatis modum ex suppositione status ad ipsum sub tali pertingentem, vt patet ex 1. Periherm. quia vnumquodque, quod est, quando est, necessario est. Res autem, vt futura, seu in potentia, cum non sit, nullem necessitatis modum non contrahit, sed contingens, & in statu contingentiæ absque tali necessitate relinquitur: & propterea contingens, vt præsens, potest subdi infallibili & certæ scientiæ, & §. Ad quartum subdi certæ, & infallibili cognitioni conuenit rei, secundum quod est actu; sic enim terminat diuinum intuitum: esse vero contingens futurum conuenit ei, secundum quod est in causis suis. §. Ad secundam probationem, inquit, sessionem sortis non esse capacem, vt sit terminus certæ Dei notitiæ, nisi, secundum quod est in se certa.] Et fine quæstionum, quas retractat circa solut. ad 1. sic ait; [licet cursus sortis in se, & simpliciter contingens; tamen cursus sortis, supposito, quod sit, necessarium est, dum est: vt patet 1. Periherm: etsi adiungas his, quod cursus Sortis non est capax, vt terminet intellectum diuinum, nisi, vt præsens dum est: consequens erit quod cursus Sortis relatus ad diuinam scientiam, vt sic est necessarius: id est in statu necessitatis, quamuis in se sit contingens, & relatus ad causas proximas sit contingens:] Repetit vers. finem articuli §. *Ad euidentiam*; & §. *Ad primam ergo*.

6. Eandem concordiam ex suppositione contingentis futuri pro sua duratione ad Dei præscientiam tuetur Ferrara e suo etiam Angelico Præceptore 1.cont. gent. c.67. veris illis, quæ propria etiam fecit, [Contingens certitudini cognitionis non repugnat, nisi secundum quod futurum est; non autem secundum quod præsens est: contingens enim cum futurum est potest non esse: & sic cognitio æstimantis ipsum futurum esse falli potest: fallere tur enim, si non erit, quod futurum esse æstimauit; ex quo autem præsens est pro illo tempore non potest non esse.] Repetit §. vlt. eius comment. & col. 3. §. *Aliter etiam*, ait: *non potest certitudinaliter cognosci causa nullo modo impediri à productione effectus, nisi quando cognoscitur vsque ad ipsam productionem effectus inclusiue, quod non impeditur*: & §. penult. cum S. Thom. ait: *Sic necessarium esse quid Deus cognoscit sicut necessarium est sortem sedere, ex eo quod sedere videtur: &, quod videtur sedere, necesse est sedere.* Ne latum quidem vnguem à suo etiam Angelico Præceptore hac in re discrepauit vetus Dominicanus scriptor Theophilus Raynerius in sua Pantholog. verbo *præscientia* c.7.8.10.15. & 16. præscientiam cum futuri contingentia concilians, quod illa certo, & infallibiliter, vt debet, in nostros actus, non prout sunt in causis suis, sed, vt sunt actu, & in se pro sua præsentialitate quasi in iam actu præsens feratur: & in solutionibus virtur distinctionibus necessitatis absolutæ, & consequentis, atque consequentiæ, & conditionatæ, & veritatem earum propositionum modalium de dicto solum, seu compositas esse ait: de re vero diuisas esse falsas, vt sic habet etiam Ferrara vbi proxime ex sancto Thoma. Ex eadem familia & Schola S. Thom. Magister Generalis Franciscus Romeus, qui Tridentino adfuit, lib. de libert. oper. verit. 8. fine ita necessitatem, & infallibilitatem præscientiæ ex fere omnium Doctorum antiquorum sententia conciliat. *Illud*, inquit, *non prætereundum: quod si ad antiquos Doctores te conuertas, reperies fere omnes in hanc vnam conuenisse sententiam: non ex eo, quod Deus scit aliquid futurum, id circo futurum est, sed quia futurum est, Deus nouit, qui est præscius futurorum*: citatisque aliquot ex relatis Patribus cert.2. subdit: *sic plerique Orthodoxi Proceres*: eiusdem sententiæ fuit Heruæus Generalis eiusdem familiæ Magister vetustior, & S. Thomæ auditor loco sæpe citato 1. sentent. Quo vero iure fere omnium Patrum, & Doctorum, tam suæ, quam aliarum Scholarum eam sententiam esse dixerit, & ex dictis, & dicendis claret: denique vetustior S. Thomæ Dominicanus scriptor Vincentius Beluacensis tom.1.lib.29.c.62. fine in eandem sententiam exempio etiam intuitionis præsentium scripsit: *Quæ ergo carent existendi necessitate, cum fuerint, eadem vtique, priusquam fiant, sine necessitate futura sunt: sicut enim præsentium scientia nihil necessitatis importat his, quæ sunt: ita neque præscientia futurorum his quæ futura sunt.* Et c.25. ex doctrina Boetij recitata ait necessitatem futurorum ex præscientia solum esse conditionalem quæ supponit actionem liberam actu existentem, & quasi præsentem ac proinde eorum libertati non officere.

7. Sic etiam Sanctus Bonauentura & censet, & scribit in 1.d.38. a.2. qu.1. ad 1. *Necessitas absoluta, quæ opponitur contingentiæ dicitur necessitas consequentis; necessitas respectiua dicitur necessitas consequentiæ: & hæc non opponitur contingenti. Nam aliquid contingens necessario sequitur: vt si ambulat, necessario sequitur quod mouetur. Dicendum ergo, quod in præscito non est necessitas absoluta, sed solum consequentiæ*, orta scilicet ex suppositione, quod ipsum in se existens, & præsentialiter pro duratione sit, vti ad eius præscientiam opus est, id quod expressit, d.40.a.2.q.1.corpore: vbi pro necessitate consequentiæ conditionalem dicit, ab eaque excludi debere, quod in quantum dicit rationem causæ necessario ponat effectum exemploque illo Boëtij 5. de consolat. prosa 4. *Adhicientis de loco eminenti circumiacentem regionem*, adducto ait, *Talis est aspectus diuinæ præscientiæ, quia ab æterno cognouit, quod cogitare poteramus, vel velle; & simul cum hoc vidit in quam partem nostra voluntas, & operatio inclinantur: & quia totum posse, & velle, & agere complectitur: ideo non potest falli*, Catth. in 1.d.38.q.1. approbat omnino concordiam S. Thom. ex eo quod præscientia supponat actualem existentiam futurorum: vnde eius ad futura necessitatem *conditionalem, & consequentiæ, non absolutam, & consequentis* esse docet: & q.2. illud Boëtianum futura relare ad scientiam Dei, necessaria esse, ad causas vero suas contingentia; atque in generali solutione argumentorum principio positorum ait: *Dato, quod tanta perfectionis aut illuminationis esset nostra scientia, quod omnem rerum ordinem, & causarum cohabitudinem omnemque modum euentus vniuersorum certissime nosceremus, hoc nō auferret à rebus contingentis, quod conuenit eis ex propria natura, & per comparationem ad proprias, & proximas causas.* Quibus aperte docet, præscientiam nullam in causis futuri contingentis numerandam esse; sed potius illud supponere: ac proinde solam necessitatem consequentem illi afferre; quod ipsum Caiet. recitatus num.5. vers. fin. S. Thom. & alij, qui aiebant non cognosci futurum, vt futurum; sed, vt actu, & præsens, ac in sua præsentialitate est cognosci: quia contingens, vt futurum non in se, sed prout in causis suis intelligunt.

8. Gregorius in 1.d.38.a.3. probat. 1. principali ait: *Præscientia Dei nihil veritatis, aut necessitatis, aut contingentiæ addit scito. Neque magis necessario peccabit Petrus, quam, si Deus hoc penitus ignoraret*: quia neque homines necessaria faciunt esse quæ vident, vt Boëtius supra aiebat: nempe Dei ac hominum visio obiecta non causat sed supponit. §. *in tertio autem*, sensu adprobat ad præsentem concordiam distinctionem de necessitate absoluta, & consequentis, & de conditionali, & consequentiæ, siue antecedente, & consequente Anselmi; item d.39.q.1.art.1. concl.4. & d.40.q.vn.a.3. init. distinctionem sensus compositi, & diuisi: semperque supponit præscientiam contingentis actionis illam supponere, ab eaque pendere: ita, vt hæc absolute, vt potest, sublata, non esset præuisa; idem docet Adam in 3. d.14. q.2. conc. 2. 6. 7. & fine & q.3. dub. 1. & antea exemplo Boëtij vsus; & *non ideo futura, quia præsciuntur; sed contra, quia futura determinari Deum ad ea præscienda*, & dub.2. ad 2. ex

Augustino

Augustino adducit distinctionem, necessitatis consequentis, & consequentiæ, & dub. 3. post med. ex Boëtio simplicis, & conditionalis. Marsil. in 1. d. 40. eodem modo rem hanc post multos ambages tandem conciliat a. 2. ante 4. conclusionem & 3. p. art. suppos. 6. exemplo Boëtiano visionis præsentium: & fine quæstionis ad rationem 3. arguit: *Deus scit Socratem peccaturum cras: ergo peccabit cras.* Respondet, *In potestate Socratis esse facere, vt nunquam fuerit verum illud antecedens: quia in potestate Socratis est non peccare; quod si non peccaret, hoc antecedens non fuisset verum*: quia addit in potestate eius est, vt nunquam fuerit vera propositio *peccabit cras*: ac proinde, nec fuerit in Deo, & conclus. 7. applicat huic solutioni distinctionem modalis compositæ, & diuisæ, & necessitatis consequentiæ, & consequentis. Bassolis in 1. d. 40. a. 13. ad rem hanc vtitur distinctione necessitatis absolutæ, & conditionatæ, atque in sensu composito, & diuiso: quia potest absolute non peccare, ac diuidere subinde, & impedire præscientiam. Hac vtraque distinctione sensu eodem ad rem hanc vtitur Nicolaus Orbellis in 1. d. 39. a. 2. & d. 40. a. 2. Glossa 23. q. 4. c. *Valisire* 23. §. *Non ergo*, distinctione vero consequentis, & consequentiæ eo ipso sensu vsus est Enchir. Colon. Christian. instit. tract. de Sacram. pœnit. prope tit. de confess. cap. *Paucis tantum*, licet enim dixisset, *quæ sua natura necessaria non sunt, necessario sequi propter præcedentes causas.* Scilicet præscientiam, & prædestinationem: de præcedentia in tempore intelligit, & causis illationis, & consequentiæ, non futuritionis, & existentiæ contingentium, quas illas esse negat, subdit enim: *licet Deus præscierit hominem casurum, non tamen per hanc præscientiam homini naturale illud donum, quod creando impertit ademit, aut vt sic ageret coegit, aut impulit*; & fine cap. *Oportebat impleri Scripturam de Iuda. Nam, cum Deus præuidisset malam Iudæ voluntatem hoc impium facinus patraturum: id ipsum per Prophetam futurum prædixit.*

9. Consentiunt Valdensis, & Armacanus qui 16. de quæstionib. Armenorum cap. 5. init. *Præscientia Dei non magis imponit necessitatem rebus futuris, in quantum est sola præscientia, quam mea præscientia faceret*, Reddit rationem; quia *Dei præscientia in quantum huius non est causa rerum, sed potius ipsam esse præscientiam, est posterius ratione causali quam res esse futuras.* Et c. 14. distinctione sensus compositi, & diuisi præscientiæ, & prædestinationis necessitatem cum futurorum libertate concordat. Henricus de Gandauo quodlib. 4. q. 18. impossibilitatem non essendi futurum præuisum, ac prædestinatum cum eius contingentia componit, quia est impossibilitas non essendi, ex eo quod sit, *vt ille* (inquit) *quem video stare, potuit cecidisse illo tempore, quo stetit; & tamen non sunt possibilia simul quod eum videam stare, & quod eodem tempore corruat, in quo video eum stare*: Durand. in 1. d. 38. q. 3. a. 3. à num. 20. præscientiam cum libertate conciliat: *quoniam Deus scit infallibiliter, qua possunt determinare liberum arbitrium, & qua determinabunt, & qua possunt impedire quamcunque causam impedibilem, & qua impedient.* Sensusque compositi, & diuisi distinctione ad hanc vtitur concordiam: licuti & d. 39. q. 1. num. 12. & ad concordiam prædestinationis d. 40. q. 1. n. 7. & 8. quibus non aduertatur cum ait: *præordinatos esse homines, eorumque merita præordinata, & volita à Deo esse ante horum absolutam præfinitionem*, vt docet d. 41. q. 2. fin & d. 47. q. 1. num. 6. Gabriel ead. d. 38. q. vn. a. 2. circa med. Okami doctrinam relatam num. 32. sic declarat; *Sicut nostra notitia intuitiua, qua euidenter cognoscimus verum contingens præsens, non addit ipsi contingenti aliquam necessitatem: ita notitia euidens, & infallibilis Dei rebus contingentibus futuris nullam necessitatem imponit*: quia vtique actu esse pro sua duratione futura supponit; neque necessitatem, quæ hinc non oriatur, præscientiæ admittit; vtiturque ideo distinctione sensus *compositi & diuisi*; constat tam eo loco quam a. 3. dub. 8. & d. 39. fine: qua etiam distinctione ad rem præsentem vtuntur peruetustus Doctor Michael de Bononia in 1. d. 29. q. vn. Driedo c. 3. de concord. Bachon. in 1. d. 40. a. 2. post med. & a. 4. præscientiæ, & prædestinationis certitudinem cum futuri contingentis libertate conciliat: quia Deus respectu illius permittit se ad illud in ordine ad voluntatis determinationem, & præscientia supponit futurum esseque dependenter ab illo; vnde ait esse ineuitabile *concomitanter, conditionaliter*, Okam in 1. d. 38. q. vn. vers. fin. vtrumque concordat, quia præscientia supponit futuri veritatem, ac si Deus ad illud non concurreret. Marcus Anton. Nattæ 9. de Deo pag. 6. quia Deus proprie, & respectu sui videt ea præsentia, non autem propriè futura; quare, nec magis necessaria illa reddit, quam nos cum aliorum libera opera videmus ex eadem præsuppositione actualis futuritionis, & existentiæ contingentis pro sua duratione æternitati Dei coexistentis, & præsentis eius contingentiam cum præscientiæ necessitate vnice concordari posse, docet fuse Abulensis in 11. Ioſue, à q. 75. ad 78. & q. 36. in Matth. 18. verba illa; *necesse est, vt veniant scandala.*

CERTAMEN IV.

Colligitur authoritatis pondus rationis præfatæ ex Patribus, & Scholasticis disiectis testimoniis aduersis, & recitatorum tentatis euasionibus.

1. EX quibus omnibus ad oculum, vt aiunt, patet omnium Patrum, & Scholasticorum (præter paucilos, nec primæ notæ Thomistas Recentiores) futura contingentia in se pro sua duratione existentia, ita necessario ad diuinã præscientiam supponi, vt eis pro sua duratione libere non positis, nullatenus præscientia fuisset non autem è contra: quia ad eorum existentiam præscientia Dei de ipsis nullatenus natura, & causalitate præcedit; id quod contra præfatos Recentiores statuendum in præsenti proposuimus, plusque nimio ab authoritate hactenus probauimus. A ratione vero ostendi facile potest: quia, si præscientia, eiusque intrinseca necessitas, ac infallibilis veritas, & certitudo contingens futurum, atque existens in se pro sua duratione non supponeret, sed natura potius ipsum anteiret, illius libertatem, & contingentiam aboleret: maxime, cum in horum Thomistarum sententia, sit proximum, & immediatum principium contingentis futuri subsequens voluntatem Dei, imperansque illud ad executionem intimatæ illius voluntatis per ipsam, vt fuse in simili de præfinitionibus Dominicanis Recentiorum ostendemus sequenti controu. cunctis eorum euasionibus obturatis. Præsenti vero principio nihil à ratione est, quod negotij aliquid faceſſat: cum puræ æquinoctioni de præcedentia durationis in præscientia, cum præcedentia causalitatis, & naturæ innitatur. Ex qua æquinoctione, si quid, non admodum crassum, obiici possit, cernam. 5. diluemus. Alterum autem à ratione, & authoritate simul obiicitur: hoc siquidem principium, *quia futurum est, præscitur*: propriè dici non posse Scholastici supra citati, aliique expresse docent: videturque ei rationi inniti: quod diuina præscientia, qua diuina, neque causam habere sui, neque ab alio esse, aut dependere possit; id quod in nostris principiis, adhuc est vrgentius; omnem enim Dei dependentiam à creaturis, etiam in statu possibilitatis, qui contingens non est, non solum, tanquam à causa, sed adhuc tanquam à termino connexionis ablegauimus controu. 1. atque adeo, ne Dei quidem potentiam, diuinumue quodpiam attributum, aut prædicatum creaturis connexum possibilibus, ab eisque, tanquam à termino sui dependens admittebamus, citius ergo præscientiæ diuinæ dependentia hæc à futuris contingentibus, & defectibilibus, absolute adhuc, tanquam à termino connexionis deneganda est. Ab hac difficultate, licet connotantes Doctores, pureque per extrinseca connotata actus liberos Dei constituentes, facile se expediant, seorsum nos, qui semper eam sententiam fuimus exosi,

2. Accedit Patrum authoritas, qui expresse eam causalem, atque ob proximam rationem, videntur abiicere; exemplo sint Augustinus 15. de Trinitate cap. 13. dicens; *Vniuersas creaturas, & spirituales, & corporales, non quia sunt ideo nouit; sed ideo sunt, quia nouit. Non enim*

nescivit, quæ fuerat creaturus: quia ergo scivit creaturi, non, quia creavit scivit: nec aliter scivit creata quam creanda. Non enim eius sapientiæ aliquid accessit ex eis; sed illis existentibus, sicut oportebat, & quando oportebat, illa mansit ut erat: vbi & rationem Theologicam nuper à nobis oppositam attigit, hisque, quæ dixerat 6. de Triuit. c. 10. concinuit: [Cum decedant, & succedant tempore, non decedit aliquid, vel succedit scientiæ Dei: in qua nouit omnia, quæ fecit per ipsam. Non enim hæc quæ creata sunt, ideo sciuntur à Deo, quia facta sunt; sed potius ideo facta sunt, quia immutabiliter à Deo sciuntur.] Gregorius 10. Moral. c. 23. vel 24. *quæ sunt, non ab æternitate eius ideo videntur, quia sunt; sed ideo sunt, quia videntur.* Augustinus rursus 5. de ciuitate cap. 9. fin. [Voluntates nostræ tantum valent, quantum Deus eas valere voluit, atque præscivit: & ideo, quidquid valent, certissime valent, & quod facturæ sunt ipsæ omnino facturæ sunt: quia valituras, atque facturas ipse præscivit, cuius præscientia falli non potest.] Hinc S. Thom. 1. p. quæst. 14. a. 8. ad 1. illud Origenis supra recitatum ita interpretatur, [Locutus est, attendens rationem scientiæ, cui non competit ratio causalitatis, nisi adiuncta voluntate; sed quod dicit præscire Deum aliqua, quia sunt futura: intelligendum est secundum causam consequentiæ, non secundum causam essendi: sequitur enim, si aliqua sunt futura, quod Deus ea præscierit; non tamen res facturæ sunt causa, quod Deus sciat:] quo etiam modo Originem interpretatus fuerat Magister. 1. d. 38.

3. Respondetur testimoniis vniuersim intelligenda esse de vera, & propria causalitate, & dependentia quam vtique negant futuris respectu scientiæ diuinæ & merito: quia, vt diximus è Deo ipso, vt obiecto specificatiuo vnico sui omniscientia euadit: quare recte etiam dixit S. Thom. illud, *quia* non esse intelligendum secundum causam essendi, sed secundum causam *consequentiæ*: quia, si aliqua futura sunt sequitur à Deo de sese omniscio illa cognoscenda fore; licet omniscientia, ne vlla quidem sui particula, ab eis causetur, etsi illa terminatiue, ac determinatiue supponat: quod solum ea causali, *quia futura sunt præsciuntur* frequentissime repetita, tam hi Patres, quam S. Thom. quam reliqui Patres & Scholastici contendunt: ex hoc autem constat aliam oppositorum testimoniorum partem, qua scientia, seu præscientia Dei de futuris eorum causa significatur; non, qua illorum præscientia formaliter est à Patribus hisce intelligi; sed materialiter, & specificatiue, vt aiunt: quatenus eadem insectilis adhuc formaliter in se omniscientia, quæ futurorum, iamque pro sua duratione factorum, & suppositorum præscientia est, eorundem, vt possibilium, & pro prioti naturæ faciendorum causa est: quippe quæ ad causas eorum apponendas & disponendas, cum ipsisque concurrendum ad futurorum, pro cuiusque duratione, effectionem, vt eorum quodque statuat, ac decernat diuinam dirigit voluntatum. Hoc totum expressius aliis docuit Augustinus testimonio 1. verbis illis: *Non enim nescivit, quæ fuerat creaturus: quia ergo scivit, creavit, non, quia creavit scivit. Nec aliter scivit creata, quam creanda.* Et S. Thom. dum aiebat scientiam Dei solum esse causam futuri, *non secundum se, sed, vt ei adiungitur voluntas*, ad præscientiam quippe Dei de futuro, qua talem, Dei voluntas non adiungitur, sed supponitur. Ad rationem Theologicam constat etiam ex dictis non asseri à nobis futurum esse causam proprie præscientiæ, sed solum, vt terminatiuum, ac determinatiuum eius, quæ omniscientia independenter ab ipsis est, supponi: quippe, & ea esse in se, pro duratione sua, requiritur, vt ad ea omniscientia, atque infallibiliter vera omnirepræsentatio extendatur: vnde ad instantiam è nostra doctrina constat non admitti à nobis præscientiam Dei connexam cum futuritione contingentium, neque hæc esse terminos connexionis, aut connotationis intrinsecæ illius; sed solum esse terminos, seu determinationa præsupposita, vt ad ea Omniscientia illa Dei, ab ipsis omnino absoluta, & independens, absque vllo sui augmento extendatur: qua in re nulla maior, aut alia difficultas est, quam in decreti liberi Dei constitutione Catholico cuiuis diluenda, nec nisi in Patria omnino sors ex antlanda: eam tamen amplius, quam hactenus curare, ac pro modulo nostro emollire conabimur controuers. 4. ea de re ex instituto disputantes: eo adeat lector. Neque enim hic, vel indigne, ac ieiune tractanda, quæ priorem habent sedem vt pro dignitate tractentur.

4. Explicatis testimoniis iuniores Thomistæ principio huic tribus proximis certaminibus statuto, non solum ipsum impugnare, sed, & datis pro illo testimoniis satisfacere contendunt: vt eam causalem futuri ad præscientiam, non, nisi solius consequentiæ intelligant Patres, & Scholastici: contra vero à præscientia, qua tali formaliter ad futurum veram causalitatem proxima testimonia admittant. Sed in primis testimoniis ipsis, legitimaque eorum ac genuina literali explicatione vanam eam euasionem esse perspicuum est. Secundo id ipsum *quia* siue causalitatem quam futuris respectu præscientiæ, qua talis formaliter Patres, & Scholastici conspirato concedunt, præscientiæ, qua tali formaliter, respectu futurorum negant: ergo sensu aliquo eodem (in quo solum aduersatiua locutio esse potest) & concedunt, & negant: ergo nequit intelligi aduersatiua illa de *quia* siue causalitate consequentiæ solius; aut sensu illius *quia* continuatiue solum, vt tantundem valeat, atque & (vt sæpe in scripturis) quam futuro respectu scientiæ formaliter, qua talis, concedunt, & huic respectu futuri negant. Patet, quia causalitate consequentiæ & ex præscientia formaliter, qua tali, æque infertur futurum, atque ex futuro eius præscientia: cum tamen in illa ad futurum à Patribus negetur. Tertio ad intentum Patrum, & Scholasticorum conciliandi libertatem futuri cum præscientæ certitudine, & infallibilitate, causalitas consequentiæ, quæ mutua est, & inter præscientiam, & futurum necessaria mutuo reperitur, omnino erat inutilis: solaque causalitas essendi, vel stricta, vel lata præsuppositione scilicet tanquam terminatiui, aut determinatiui, quam explicuimus, vtilis est. Hinc etiam præcluditur euasio secunda: scilicet, solum intendi à Patribus, & Scholasticis præscientiam Dei, formaliter qua talem, causare quidem futura contingentia, non tamen ita, vt eis necessitatem imponat: ita enim explicat Origenem & cæteros S. Thom. quæst. 2. de veritate art. 14. ad 1. quod eorum *intentio est dicere: quod scientia Dei non est causa, qua inducat necessitatem in scito, vt ex hoc cogatur aliquid euenire.* Sed cum eis testimoniis Patres reddant rationem, cur præscientiæ certitudo & infallibilitas futuro præscito necessitatem non inducat, eiusque contingentiam, & libertatem non aboleat; si id solum intenderent, & dicerent, stupide conclusionem, & intentum redderent pro ratione, fædeque principium peterent. Recte autem ait S. Tho. id solum dicere, & ratione sua intendere, ad quam opus non fuit causalitatem propriam futuro respectu præscientiæ, adhuc, qua tali formaliter, deferre; sed præcedentiam suppositionis futuri, tanquam terminatiui, ac determinatiui, vt diximus: atque insuper ipsam formaliter, qua talem, prioritate aut præsuppositione vlla vera, qua durationis non sit, sed naturæ, vel quasi ad futurum non præcedere.

5. A ratione duo nobis opponunt aduersarij satis seuia. Primum verbum producitur à Patre per visionem sui, ergo, & futurum per sui præscientiam. Antecedens de visione verbi, formaliter, qua tali falsum est; sed, etsi verum, atque de fide esset, ex mysterio abditissimo naturalem Theologiam, ridicula paritas est: alioqui ex eodem mysterio mysterio vniuersale Platonicum à parte rei probabitur. Secundum est: quia scientia antecedens determinationem voluntatis ad executionem futuri contingentis, nec ordinatur ad opus, neque est libera: causa autem contingentis, & libera esse debet, & ordinari ad

illud, & determinate potius, quam ad oppositum: negatur prima pars antecedentis. Ad cuius probationem nego causam directiuam debere esse determinatam ad opus in agente libero, vt patet in nobis, si de determinatione determinante sit sermo. Quoad secundam de libertate distinguo; non est libera in se concedo eam partem: non est libera in causando primaria libertate fateor, secundaria à libertate voluntatis semper eius directionem determinantis nego: nec aliud verum asseritur in subsumpto, quod absolute falsum est. Nam causa contingentis, & liberi primario talis, potius debet esse indifferens ac non determinata adhuc libere.

6. Tertia denique solutio est: solum velle Patres præscientiam nudam, & secundum præscientiæ rationem solam, non esse causam rerum; esse tamen earum causam, vt ei adiungitur efficax contingentis futuri voluntas, vt aiebat S. Thom. loco recitato ex 1. p. sed primo percontor aduersarios, de qua præscientia loquantur? an de ea quæ eiusmodi efficacem voluntatem dirigit? an de alia quæ ipsam supponat, nullamque proinde dirigat? Si de prima: illa vtique præscientia, formaliter qua talis, de futuro non est, sed simplex scientia, nec futuri determinati potius quam non futuri; sed vtrumque indifferenter repræsentans, ac proinde egens voluntate, seu beneplacito diuino, vt ad futurum causandum determinetur, vt aiebant Doctores citati certam. 2. num. 2. sin autem de præscientia quæ decretum efficax de eius futuritione non dirigat, sed supponat, præscientia quidem, formaliter, qua talis, de futuro erit; sed non causa futuri: cum Dei voluntatem de illo efficiendo nullam dirigat, quo solummodo scientiam Dei causam rerum esse posse expressit S. Thom. 1. p. quæst. 19. a.... ad 4. *Scientia, & voluntas sunt causa eiusdem operis sed scientia vt dirigens, & voluntas vt operans*: secundo: præscientia futuri hæc nullam Dei voluntatem efficacem dirigens, sed supponens illud causatum sufficienter, & adæquate supponit etiam: quare neque illud causat, imo neque causare potest ordinaria prouidentia à qua superfluæ causalitates adæquatæ exulare debent: imo, in plurium sententia ab, extraordinaria etiam, prouidentia, & potentia absoluta: si ergo tota causatio futuri à præsupposito decreto efficaci de illo est, perinde erit causari à præscientia, vt coniuncta cum decreto illo, ac si dicas à musca, vt coniuncta cum decreto, vel cum igne causari futurum, vel calorem; totam enim causalitatem futuri de suo ponit decretum: ac proinde, licet aliud quoduis ipsi adiunctum, seu, cui ipsum adiungatur, nihil agat, verum est posito vtroque causari futurum; sed tamen non inde colligitur partitam esse inter vtrumque futuri causationem. Similis igitur ea solutio, & propositio est illi, qua pauperrimi per iocum dicunt. Rex Hispaniarum, & ego triginta milliones aureorum, ex annuis redditibus habemus.

7. Sed, inquiunt, præscientiam causare futura, non, vt directionem voluntatis, sed, vt imperium, quod mediat inter voluntatem efficacem operis, & eius executionem, repræsentando voluntatem efficacem Dei de eius effectione; sed primo hunc modum causandi scientiæ S. Thomas doctissime ignorauit. quæst. 14. art. 16. ad 1. dicens: *Scientiam Dei esse causam quorundam actu; aliorum, quæ non fiunt virtute. Præscientia vero eorum, quæ non fiunt causa non est.* Et ille plane est superfluus, cum solum Dei decretum sufficiat, vt ponat futurum: quod si absque eo imperio exequi illud Dei voluntas nequeat, per illud futurum, non vt futurum in actu, exercito, sed vt decretum, & vt volitum à Deo repræsentabitur: quare non erit præscientia futuri in se existentis pro sua duratione; sed decreti præsentis Dei: ergo non præscientia formaliter talis de futuro in se pro sua duratione existentis, de qua disputatur: & sane imperium hoc præscientiæ de contingenti futuro non habet ad quem dirigatur, quod omni imperio repugnat. Non nostris aliis potentiis, nec rebus ipsis, quæ ratione, & voluntate carent; non Dei voluntati, vt futurum exequi efficaciter velit, cum iam illud efficaciter præuoluerit fore: nec magis præstare possit, quam velle efficaciter, vt futurum sit, quod voluisse efficaciter supponitur. Denique, si præscientia siue, vt imperium, siue quouis modo causa futuri est præsentia Thomistica eius in æternitate ex æternitate superfluit præsupposita, vt à Deo cognoscatur: si enim efficacia meæ visionis facerem hic præsentem rem, quæ Matriti existit, præsuppositio eius Matriti necessaria non esset, vt hic eam cognoscerem. Contra secundo: quia præfata testimonia negant absolute causari à præscientia futurum, falsaque essent, si aliquatenus adhuc inadæquate, causarent: causas enim secundas, & Deum causare effectus, quos videmus, negare absolute non possumus, sed omnino fatemur; cum tamen solum partialiter & inadæquate tam Deus, quam causæ secundæ illos producant. Contra tertio': quia etsi præscientia non sola, sed, vt coniuncta cum decreto, causent infrustrabiliter, & infallibiliter futura iam ex parte Dei dabitur causa antecedens, & determinans antecedenter ad vsum arbitrij nostri futurum contingens; ac proinde æqua est saluandi, & componendi eius libertatem, & contingentiam, quam vt componant Patres, negant præscientiæ in futurum causalitatem: ergo eam ipsi negant, siue nudæ, siue coniunctæ cum decreto.

CERTAMEN V.

Ex fide, & ratione concordia præscientiæ cum futuri contingentis libertate asserta, & propugnata.

1. COncordem esse præscientiæ æternæ Dei infallibilitatem cum præscitorum libertate docuit Augustinus 5. de Ciuitate cap. 10. his verbis: *Nullomodo cogimur, aut retenta præscientia Dei tollere libertatis arbitrium, aut retento voluntatis arbitrio Deum (quod nefas est) negare præscium futurorum; sed vtrumque amplectimur: vtrumque fideliter, & veraciter confitemur: illud, vt bene credamus: hoc, vt bene viuamus. Male autem viuitur si de Deo non bene creditur.* Probatur facile Augustiniana hæc nostra, & communis conclusio; quia, licet simul, & coniunctim tota, & integra à scriptura sacra non tradatur; ast vtraque illius pars seorsim traditur. Deum quippe futura nostra contingentia, & libera præscire multis locis supra recitatis, recitandisque ex scriptura constat. Eorum autem libertas ex 15. Eccles. *Appositit tibi aquam & ignem ad quod volueris porrige manum tuam. Ante hominem vita, & mors, bonum, & malum, quod placuerit ei dabitur illi*: imo multis aliis locis, quibus & opera meritoria, ac demeritoria nostra, eorumque præmia, & supplicia à Deo præscita in scriptura dicuntur: ergo vtrumque coniunctim, & Dei præscientia de contingentibus, & eorum libertas, quam meritis, ac demeriti ratio includit, continentur: eiusmodi sunt plura Exod. 3. Sap. 19. & alibi sæpe: quare, & Conciliis omnibus, quibus, & Deus omniscius, ac proinde, & contingentium præscius, & nostrarum actionum libertas, atque bonus, & malus bonorum exitus Deo prænotus, vel formaliter, vel virtualiter asseritur, definita hæc veritas censenda est.

2. Naturales concordiæ huius rationes omnes attigerunt Patres recitati. Prima sumitur ex principio apud eos omnes constanti, & hactenus à nobis statuto, scilicet præscientiam, formaliter qua talem, non supponi ex parte causæ, & antecedenter ad futurum; sed potius illud iam futurum factum, & in se existens ac præsens pro

pro sua duratione supponere: etenim id solum obesse potest libertati & contingentiæ futuri, quod se tenet ex parte causæ ipsam determinans pro priori naturæ ad illud: inde enim præcise, quod causa cum omnibus, quæ in priori naturæ futurum præcedunt, indifferens, ac indeterminata ad illud sit, liberum, & contingenter erit; sed præscientia diuina, nullatenus supponitur ex parte causæ, ne dum determinat illam, pro priori naturæ ad futurum; sed potius illud supponit futurum, & in se existens & præsens in facto esse pro sua duratione: ergo præscientia diuina de futuro nequit obesse futuri contingentiæ & libertati. Confirmatur. Quia, quod rem supponit factam, & executam à suis causis nequit eius libertati officere, (vt patet de præfato discursu, & exemplis visionis actionis liberæ cursus, & sessionis, præsentis, & memoriæ de præteritis, quibus rem hanc Patres recitati, & S. Thom. frequentissime explicarunt & confirmarunt) at Dei præscientia supponit futurum in facto esse in se existens, & præsens pro sua duratione, vt vidimus: ergo eius libertati non officit: quod rursus confirmatur ex coexistentia futuri toti æternitati indiuisibili Dei, qua solum Deus cognoscit, & iudicat, licet coexistentia illa sit futuri pro sua solum duratione, ac non ex æternitate, vti ad rem hanc Patres supra recitati discurrebant.

3. Secunda naturalis ratio sit: quia nulla scientia (præsertim infallibilis) potest esse destructiua sui obiecti: imo ex eo, quod infallibilis, & certa sit, constantiam sui obiecti à posteriori demonstrat: quia ex huius defectu scientiæ ipsius fallibilitas, quare & destructio conuincitur: atqui futurum contigens, & liberum non solum, qua futurum, sed, qua liberum, & contingens, siue, qua libere, & contingenter etiam futurum, est obiectum præscientiæ certæ, & infallibilis Dei, quæ ad omne verum se extendit: ergo præscientia Dei nequit eius futuritionem, aut contingentiam seu libertatem destruere: quin potius eam debet confirmare. Hoc argumentum dedit nobis Augustinus testimoniis recitatis certam. 2. num. 5. ex 3. de liber. arbitrio c. 3. fine & 15. de Prædestinat. & gratia & 5. de Ciuit. c. 10. & fuit Boëtij 5. de consolat. prosa 6. post med. ita scribentis: [sed si in mea potestate situm est mutare propositum euacuabo præuidentiam, cumque illa prænoscit forte mutauero. Respondeo: propositum te quidem tuum posse deflectere; sed quoniam id te posse, & an facias quoue conuertas præsens prouidentiæ veritas intuetur: diuinam te præscientiam non posse vitare: sicuti præsentis oculi effugere non possis intuitum, quamuis te in varias actiones libera voluntate conuertas;] quos imitantur Patres alij certam. 2. & 3. recitati, & Anselm. de concord. præscient. c. 1. sub init. his verbis: [Nequaquam recte intelligenti hæc repugnare videntur: præscientia, quam sequitur necessitas, & libertas arbitrij, à qua remouetur necessitas: quoniam, & necesse est, quod Deus præscit futurum esse: & Deus præscit aliquid aliud esse sine necessitate:] & S. Thom. 1. contr. gent. c. 67. rat. 6. libertatem futuri, cum præscientia stare probat: *quia scientia Dei vera non esset, & perfecta, si non hoc modo res euenirent, sicut Deus eas euenire cognoscit.*

4. Tertia ratio naturalis concordiæ huius sit ab absurdo, quam nobis dedit etiam Augustinus 3. de lib. arb. c. 3. inter princip. & med. vbi eos, qui ex præscientia Dei de nostris liberis, & contingentibus futuris eorum libertatem pessum ire credebant, ita ab absurdo redarguit: *Nemo igitur cauet, ne tibi dicatur, etiam ipsum* (Deum) *quæcumque facturus est non voluntate, sed necessitate facturum, si omnia, quorum Deus præscius est necessitate fiunt, non voluntate*; etenim, si ex eo quod diuina scientia de obiecto contingenti falsificari nequeat contingentis cogniti libertatem, & contingentiam euertit: cum non minus falsificari nequeat Dei scientia de suis liberis decretis, quam præscientia de nostris liberis actibus (imo eo magis repugnare illud videtur, quo minus voluntate sua à sua scientia discordare, eique contradicere Deus potest) atque illa; imo vero potius, Dei decretis, quam hæc nostris necessitatem imponet. Quod si decretis Dei ex certa, & infallibili ipsorum scientia negent, vt debent, necessitatem induci: neque ex præscientia titulo certitudinis, & infallibilitatis eius nostris contingentibus necessitatem eorum libertati aduersam imponi fateantur necesse est. Nihil enim pro concordia scientiæ infallibilis diuinæ de suis liberis decretis cum horum libertate afferetur, quod non æque pro concordia præscientiæ de nostris cum eorum libertate adsit: vnica siquidem concordiæ vtriusque ratio est: quod vtraque scientia contingens, exercitum, & in se libere positum ab arbitrij siue diuini, siue creati libertate supponat: ac proinde solum consequentem necessitatem ad libertatis vsum, & quæ à voluntate, & vsu libertatis prouenit supponat; nec aliam, quam contingentis cogniti, & exerciti positio inducit, quaque dum contingens est, necesse est esse, vt Patres, Philosophus, & Scholastici expresse docuerunt.

5. Nec mouere iam, nisi bardum quempiam, nimisque obtusæ mentis hominem, potest præscientiæ nomen, quod diuinæ scientiæ respectu nostrorum actuum liberorum, non autem respectu suorum decretorum, quæ scientiæ suæ coæua, siue coæterna, semperque, & pro semper coexistentia, & præsentia sunt, conuenit; ac proinde respectu illorum antecedentiam aliquam præferet, quam respectu horum eadem scientia non sonat; ea siquidem præcedentia, quam specialiter relate ad nostros liberos actus diuina scientia habet, ac nomine præscientiæ sonat, durationis est, quæque nec causæ libertati officit, neque ad effectus necessitatem conducit, vt diximus: eandem quippe futuritio contingentis eiusdem respectu ipsius pro sua duratione apponendi, siue appositi, & actu exerciti, & existentis importat; quin vllius quantumuis stupidi, sententia, imo suspicione, eius contingentiæ obsit, ac libertati. Adde præcedentiam iliam, adhuc duratione, de intrinseca præscientiæ loquendo, falsam, & commentitiam esse: quia duratio, qua Deus cognoscit temporaria nostra, æternitas indiuisibilis, ac tota simul est, cui proinde cuncta sunt actu præsentia, ac proinde, vt recte aiebant Greg. Mag. recitatus cert. 2. num. vlt. & S. Thom. recitatus cert. 3. num. 4. scientia potius, quam præscientia dicenda est: Deusque per illam scire potius quam præscire; etsi relate, non ad durationem intrinsecam, qua Dei scientia durat, quaque Deus temporaria hæc cognoscit, sed ad extrinsecam omnem possibilem seu imaginariam durationem, quam æternitas Deo eiusque scientiæ intrinseca, etiam redundanter, complectitur, & ambit, præscientia dicatur, & æternum creata omnia obiecta antecedens: eequid autem magis extrinseca illa, ac pure denominatiua ab extrinseca illa duratione ac non entitatiua scientiæ diuinæ præcedentia adhuc durationis, obesse ita præscitorum libertati potest quam similis præcedentia extrinseca, ac pure denominatiua ab extrinseca duratione anteriori, futuritio eidem contingenti futuro officiat.

6. Concordia igitur hæc præscientiæ cum libertate præsciti in eo præcise stat: quod, cum præscientia (licet certa, & infallibilis, atque, vt sic loquar, nulla potentia, nec creata, nec diuina falsificabilis) futurum non causet; sed ab arbitrio voluntatis creatæ causatum supponat, eius libertatem, siue suæ causæ in illo apponendo exercitium liberum, quod non antecedit, sed, qua futuri præscientia formaliter est, subsequitur: quin inde potius scientia Dei pro priori, quasi naturæ ad extensionem repræsentationis suæ ad futurum actu repræsentandum qua formaliter præscientia illius est, impediri absolute à nostro arbitrio potuit ea absoluta potestate, qua illud pro priori ad futuri, quod pro posteriori ponit, appositionem, oppositum ponere absolute potest, vel eius appositionem omittere: quocirca etsi posita præscientia in sensuque composito illius non magis illam auferre arbitrium nostrum valeat, vel cum illa futurum, quod apposuit negationem & omissionem, quam, futuro apposito iam, ipsum omittere vel illud ex suppositione, quod sit auferendo, vel coniungendo eiusdem negationem cum ipso; ast in sensu diuiso, sicut absolute pro illo priori potuit eius negationem apponere, atque extremi incompossibilis appositione impedire, ne esset, quando est: ita pro eodem priori impedire potuit, ne præscientia Dei, quæ, qua talis formaliter, illud pro sua duratione positum quasi causalitate vt terminatiuum, ac determinatiuum, & conditionem, sine qua non ad ipsum extenderetur supponit ex æternitate sua non esse, ac facere, ne Deus ab æterno futurum præscierit.

7. Porro ab hac solutione Molina, Ruiz, & Quiros nostri, licet aliquid fuerint humanæ æquiuocationis in do-

ctrina hac explicanda passi, tandem non recedunt: eo enim euadunt omnes postremi huius per circuitiones varias conclusiones, & Ruiz in eo demum quieuit d. 33. sect. 2. num. 5. vbi explicata necessitate, & suppositione consequente: *quod aliquo modo à libertate nostra pendeat voluntas Dei præscientia docet: quia*, inquit, *non poneretur in rerum natura talis suppositio, nisi præsupponendo fore, vt nostra voluntas se libere determinaret: quare, sicut voluntas absolute potest non se determinare ad talem actum: ita, absolute, & simpliciter loquendo, potest voluntas nostra efficere, vt nunquam fuerit in rerum natura talis suppositio*: & n. 7. enumerat gradus necessitatis, & suppositionis eius consequentis, & in sensu composito, qui libertati contingentis non obest, in quartoque gradu ponit necessitatem futuri contingentis ex præscientia: adhibitoque exemplo necessitatis consequentis cursus tui præsentis, ex eo, quod vere à me videatur, quod eius libertati, & contingentiæ non obest: quia illud libere appositum ea visio supponit: quare, *& in tua potestate fuit impedire, ne ego viderem tuum cursum: quare nihilominus integra manet tibi potestas non currendi, quod si tuum esset vt pro tua libertate non curreres Deus ab æterno non præciuisset tuum cursum*: quid clarius, vt præscientiam Dei, qua talem formaliter impediri à præsenti mea libertate pro priori naturæ ad cursum liberum, & ipsam, ne ab æterno fuerit absolute, fateatur? Molina vero eadem distinctione necessitatis consequentis, & antecedentis libertatis ad hanc concordiam fuit in primis vsus.

8. Sed tamen, tam hi Doctores, quam alij humanæ æquiuocationis aliquid sunt passi, cum hic ad præteritum dari potentiam absolute, ac sine vlla distinctione præsenti concordia clamant; alii vero admittendum esse, vel absolute & simpliciter ad eam concordiam tuendam mordicus tenent. Alij vero docti Recentiores admittendam esse eiusmodi potentiam ad præteritum, saltim in præteritis, quæ connotant futurum contingens. Sed certe hi omnes non satis clare rem penetrarunt, aut explicarunt; cum tamen facile possent. Ad præteritum quippe, qua præteritum realiter formaliter, seu reduplicatiue, vt aiunt, siue connotet contingens futurum, quod supponat, siue non connotet, nulla potest nunc vllaue posteriori duratione dari potestas, vt non fuerit: quin ad duplex contradictorium coniungendum absolute. Præteritum enim realiter formaliter eius existentiam exercitam, siue exercite positam in anteriori duratione includit, cum qua eius negatio pro illa duratione contradictorie decertat. Cæterum, licet ad præteritum, qua realiter formaliter præteritum, potentia nulla dari posteriori duratione valeat; ad præteritum tamen materialiter solum, seu specificatiue, vt aiunt, acceptum dari optime potest absoluta potestas impediendi pro priori existentiæ suæ pro illa duratione, seu æternitate, ne pro illa fuerit: daturque de facto, quoties eius pro illa positio à contingenti futuro vero aliquo sensu dependet: quia illud connotat, & supponit, vt in præsenti contingit: vnde constat concordia hac non admitti nunc de præsenti potentiam, vt præterita iam, & anteacta præscientia desineret esse, cum iam tunc esset præterita, & ex suppositione quod fuerit, quo solum pacto realiter formaliter præterita est, ac proinde ad proprie præteritum esset potentia repugnans; sed solum dari potentiam ad præteritum materialiter, ne tunc esset, quando fuit, pro priori ad essendum tunc, ex quo præteritum est: ac proinde ad impediendum, ne tunc esset, ac nunc præterierit.

9. Hinc reliqua euanescunt, quæ opponi solent: quale est illud quod iuniores Thomistæ inclamant; qui nequit tollere antecedens bonæ consequentiæ, nequit tollere consequens: est autem hæc bona consequentia, *Deus scit Petrum peccaturum: ergo peccabit*: eiusque antecedens, nequit tolli à voluntate Petri: ergo nec suum peccatum poterit ab ea tolli: ac proinde necessario peccabit, cum ad peccandum requiratur libertas, quæ sine potestate tollendi peccatum, ac proinde consequens, non est in obiectantium sententia, vel admittere debent posse à Petro tolli antecedens; vel posse tolli consequens bonæ consequentiæ, quin tolli possit antecedens contra assumptum principium; sed certe, si proprietate sermonis, & verbi *tollo* loquamur, totus syllogismus concedendus est: quia tollere supponit positum, quod tollendum est, scilicet, & præscientiam, & peccatum quod ad ipsam supponitur: quibus positis neutrum potest vlla potentia auferri; sed inde tamen non infertur non esse absolutam potentiam non peccandi, & faciendi, vt non fuerit præscientia quæ illud supponit. Hæc enim non est ad ea tollenda proprie, scilicet, semel posita; sed ad impedienda, vel non apponenda pro priori ad peccati, ac proinde præscientiæ ipsum subsecutæ appositionem: si autem verbum *tollere* non eo rigore, & proprietate sumatur, sed, prout etiam significat impedire, vera est antecedentis maior; sed prorsus falsa minor: inde etiam constat, cur nos certi simus de veritate futuri contingentis adeo præsciti & reuelati: quia, cum præscientia, & reuelatio supponant contingentis pro sua duratione existentiam, licet libere exercitam, & appositam; & omne quod iam absolute est, vel erit pro sua duratione nulla potentia fieri possit, vt pro eadem non sit: nequit non esse futurum, quod fore reuelatur, ac præscitur: nemoque, non stupidus, ac infidelis de his, quæ fore reuelata sunt, potest, an futura sint dubitare; etsi sciat pro priori ad eorum appositionem pro illa duratione, non apponi potuisse.

10. Ad illud autem quod cert. 1. in ratione dubitandi subiungimus (nullam scilicet dari potentiam creatæ voluntatis, aut causæ ad agendum, vel impediendum effectum pro duratione qua ipsa non est: ac proinde, cum voluntas nostra tunc, cum Deus præscit eius actum futurum in tempore, nondum sit, nec posse eam vllo modo ponere, aut impedire: neque præscientiam vero, & reali aliquo sensu à potestate voluntatis nunc in tempore primo existentis, ac sese exercentis pendere) respondetur; verum quidem esse, quod assumitur de potentia actiua, aut impeditiua, vera quauis causalitate aut influxu, quæ à nulla causa physica reali pro ea duratione pro qua non est potest exerceri; at vero de oppositione, aut impeditione obiectiua intentionali terminatiui, aut determinatiui, seu tanquam conditionis, sine qua non obiecti, absque aliquo influxu in actum seu cognitionem, falsum omnino esse: vt patet in cognitione negationis existentiæ obiecti v.g. Antichristi, quæ nunc à Deo, & forte ab Angelis, & Beatis videtur, quin aliquid sit; & tamen ita ab ea Dei, aut Angelorum visio terminatur, determinatur, atque ab eâ vero sensu reali pendet, vt si non esset à nullo eorum videretur: in eum igitur modum præscientia contingentis ab huius pro sua duratione libera appositione pendet ex sua æternitate, qua concepta est: ac proinde à voluntate postea primum in tempore existentis, quæ ita libere in tempore illud apposuit, vt non apponere potuerit: ac proinde eius non appositione ex æternitate præscientiam impedire, ne ex illa appositа esset, licet voluntas ipsa ex æternitate non fuerit.

11. Quod autem ex S. Thom. obiicitur 1. p. q. 14. a. 13. ad 2. dicente: *antecedens illud Deus scivit hoc esse futurum est necessarium absolute, nec tamen sequi, vt quidam dicunt quod consequens sit necessarium absolute*, nihil præfatæ concordiæ derogat, neque fauet iuniorum Thomistarum doctrinæ de præcedentia, prioritate naturæ præscientiæ diuinæ ad futurum, cuius præscientia est, quia absolutam necessitatem futuri contingentiæ, & libertati aduersam inducat. Neque enim ait necessitatem illam esse absolutam simplicem, siue antecedentem respectu futuri; sed solum respectu Dei, quod est eius propositionis subiectum, & cuius omniscientia de sese libere non est, sed determinata, saltem conditionate ad repræsentandum verum quoduis, aut cognoscibile, si adsit: quare posito futuro contingenti non potest non illud repræsentare, neque à se, sed à futuro posita libertate voluntatis illud apponente determinatur, vt ad illud exercite repræsentandum sese extendat. Respectu autem futuri contingentis, & voluntatis creatæ illud apposituræ non ait esse necessarium absolute simpliciter, seu antecedenter; sed consequenter, & ex suppositione liberæ appositionis futuri contingentis, quod præscientia supponit: quare bene è propria sententia (quod admissum ab aliis refert) negat consequens (quod admissum ab aliis refert) esse absolute necessarium: scilicet futurum esse futurum, quia voluntati creatæ, cui necessarium solumodo est, necessarium absolute non est, sed solum ex suppositione, quod libero exercitio voluntatis futurum apponatur: ac proinde, tam ipsum, quam præscientia illud supponens

necessa

necessaria voluntati solummodo ex suppositione, & consequenter sunt: vnde subdit, *consequens necessarium esse, sicut antecedens*, scilicet consequenter respectu voluntatis creatæ, ita enim rationem subiungit: *quia, quod est, necesse est esse.*

QVÆSTIO IX.

An Deus cognoscat infinitum in actu?

QVÆSTIONEM, quæ, vel tota, ad Philosophiam, vel ad quæstionem de nomine deuoluenda tandem erit, aliorum exemplo potius, quam ex animo edisseram, supponit ex Philosophia, non dari in rebus infinitum cathegorematicum, siue in actu, id est rerum simul actu pro aliqua duratione existentium: si enim daretur, haud dubio, a Deo cognosceretur, locusque quæstioni præsenti non esset: supponit rursus dari in rebus infinitum syncathegorematicum, siue in potentia: idest infinitarum rerum, siue successiuarum, siue permanentium nunquam tamen simul coadiungendarum. Patet in Angelicæ durationis (ni tota simul & indiuisibilis sit) partibus: vel citra controuersiam in partibus durationis animi rationalis vsque & vsque sine termino successuris, & vtriusque cognitionibus, & affectibus per totam æternitatem successiue habendis, nunquamque simul coniungendis; vtriusque supposita veritatem Philosophi tenent. Nos vero ex eorum hypothesi id solum in præsenti disputamus. An cum infinitas Angelicæ, vel animasticæ durationis a parte post æterne successuras partes, actusque per illas ab ipsis eliciendos Deus cognoscit, vt vere cognoscit, infinitum in actu cognoscat.

CERTAMEN I.

Ex doctorum placitis eligitur.

1. DOctores nonnulli censent earum rerum infinitam multitudinem, solum in potentia, & syncathegorematice infinitum cum omnibus reputant: quia vero, vt diuinæ subsunt scientiæ, & cognitioni, simul tota illa cognoscitur, & repræsentatur, Deum cognoscere infinitum in actu defendunt. Cæterum Doctores isti, & æquiuocatione maxima laborant, & errant, & quæstioni præsenti non respondent. Primum patet, siquidem aliud est actu cognosci infinitum, *simultate*, & illud *actu* appellante supra cognitionem, quæ actu, & simul ex parte sui cuncta illa cognoscat, aliud vero appellante supra obiectum: primo enim modo sensus est actu cognosci a Deo infinitum; quod etsi infinitum in actu non sit verum est: nam actu cognoscitur. Secundo modo est sensus, cognoscitur infinitum, quod infinitum in actu sit etiam vt præcedit diuinam cognitionem, in quo scopus totus, & difficultatis, & quæstionis præsentis positus est; non autem, an infinitum in actu, & simul sit extrinsecum, per extrinsecam denominationem ab actualitate, & simultate diuinæ cognitionis, quæ actu, simulque de tota multitudine habetur.

2. S. Thom. 1. p. q. 14. a. 12. & 1. cont. gent. vbi Ferrara S. Bonauent. in 1. d. 39. a. 1. q. 3. solut. argumentor. Richard. ibidem VValdensis tom. 1. lib. 1. a. 1. c. 14. Vasquez ad locum citatum primæ partis disput. 63. c. 2. Magnus meus Magister Didacus Daza tract. manuscripto de scientia Dei d. 5. docent: Deum, dum infinitas partes durationis Angelicæ, & animasticæ a parte post successuras, atque infinitos, cum Angeli, tum animæ rationalis actus per fluxuram æternitatem cognoscit, cognoscere ex parte obiecti infinitum in actu, & quidem sententia hæc nouis expensis, apud Caietanum, & eius Asseclas Thomistas adsui stabilitatem non egeret; si vera ipsorum sententia foret, de futurorum reali præsentia, & coexistentia ab æterna in Dei æternitate, quam fuse confutabimus d. 6. q. 2. etenim in ea infinita illa successiuarum per æternitatem durationum, & operationum multitudo ab æterno & in æternum tota coexistit, existetue actu simul, quin ita existere actu simul, coexistereque debere vt a Deo cognoscatur, Thomistarum præfata sententia fert: quare non solum cognosci a Deo totam illam multitudinem infiniram in actu, sed neque aliter a Deo cognosci posse consequens, sententiæ illius conclusio est; sed, quod, nescio; an illius sententiæ Patroni satis attenderint: & quod eius sententiæ euersione facile corruat. Ea propter noster Vasquez præsentem suam conclusionem rationi alteri imposuit, quam eius discipulus ingeniosissimus Daza luculenter, subtiliterque explanauit, vt in obiectionibus mox patebit.

3. Durandus in 1. d. 39. qu. 2. Almain. in 3. d. 14. qu. 1. post primam conclusionem, Soarius noster tom. 1. in 3. P. d. 26. sect. 10. negant, dum cognoscit infinita illa per æternitatem successiua cognoscere ex parte obiecti infinitum in actu, siue cathegorematice infinitum, sed solum syncathegorematice, seu in potentia infinitum. Huic ego sententiæ in quæstione pure de nomine lubens subscribo; quia realius, propriusque loquitur: etenim, si doctorum omnium, præcipue Philosophorum, communi sensui standum sit, nemo est, qui infinitum Cathegorematicum, siue in actu ex rebus infinitis, nunquam tamen simul coexistentibus, sed solum ex actu consistentibus aliquot, & aliis successuris componi affirmauit: ac penes hoc tantum infinitum Syncathegorematicum siue in potentia ab infinito cathegorematico, siue in actu Philosophi, & Theologi omnes discriminant: quod hoc totius multitudinis actualem simultaneam existentiam, seu coexistentiam dicat; secus illud: inde autem facili, & legitimo hoc discursu probatur conclusio. Obiecta diuinæ cognitionis, prout in actu primo ipsi proponuntur atque ex parte obiecti præcedunt, necdumque habent denominationem obiecti, & cogniti ab ipsa cognitione posterius obtingentem ipsis, sunt obiecta, vt re ipsa sunt: atqui multitudo illa rerum successiuarum infinita in actu re ipsa non est: ergo multitudo earum, prout obiecta in actu primo diuinæ cognitioni, necdumque ab ea denominata, infinita in actu, & cathegrematice in actu primo non est: quare nec Deus cum illam totam cognoscit infinitum in actu cognoscit.

4. Maior est certa: minor æque firma ex stato illo Philosophico, & Thologico principio, ac definitione infiniti in actu, & tanquam indubitata admissa a nostro Vasquez cit. c. 2. nu. 4. & (vt opus esset) nullo negotio demonstrabilis, etenim multitudo durationum animi, aut Angeli, & operationum eius successiue plurium, & plurium infinite per æternitatem a parte post futurarum nusquam, nunquamque erit actu, & simul in se, & re ipsa existens infinita: ergo nusquam est infinita in actu, & cathegorematice. Confirmatur tam minor eadem, quam commune illud principium, cui innititur: quia compositum in actu, nequit esse in actu quin omnes eius partes in actu sint, atque existant; alioqui compositum in actu non erit, atque insuper non existente anima, sed sola materia, erit homo in actu, ex eo, quod postea anima, eiusque ad materiam vnio sit extitura: vnde nunc verum erit dicere: *Antichristus actu existit, siue est in actu*, quod est non solum absonum, sed præ falsitatis notorietate ridiculum; sed partes illæ omnes durationis Angeli, vel animi rationalis, eorumque actus per æternitatem successiue futuri, ex quibus infinita multitudo componitur nunquam simul in actu existunt, existentue: nec Deo simul in actu extituræ obiiciuntur, repræsentanturue: ergo eiusmodi multitudo infinita ex eis omnibus composita non est infinitum in actu, siue cathegorematicum: nec tale esse a Deo cognoscitur.

***

CERTAMEN II.

Obiectionibus occurritur.

1. OPpones primo inter eam multitudinem partium durationis Angeli, vel animi rationalis, & operationum ab eis per æternitatem à parte post eliciendarum, etiam prout ex parte actus primi diuinæ menti simul proponitur cognoscenda, atque eius præcedit cognitionem, nec dumque ab ipsa denominatur simul cognita, non est assignare vltimam: ergo ea multitudo est actu siue in actu infinita. Hæc ratio doctissimos, & ingeniosissimos alios nostros Vasquez, & Dazam decepit; ne autem alios posthac decipiat, distinguo antecedens. Non est assignare vltimam partium *simul pro aliqua duratione actu existentium siue aliquando, simul extiturarum in ea multitudine*, nego antecedens; *non simul*, sed *seorsim*, & *successiue extiturarum* concedo antecedens; & nego consequentiam ob rationem datam.

2. Instabis ea multitudo, vt ex parte actus primi ad cognitionem diuinam posita non est infinita in actu per nos: ergo est finita in actu: quod est euidenter falsum: cum in ea multitudine, nec sit assignare vltimam partem durationis, neque vltimam operationem assignare: consequentia est legitima: siquidem finitum infinito contradicit: quare, si infinitate in quouis genere negata in eodem genere, de eodemque subiecto finitatem neges, deduceris facile, imo sponte ad impossibile ibis. Nihilominus neganda est consequentia: quia vtraque propositio est de subiecto non supponente: quia tota multitudo nunquam, nusquamque simul existit, aut existet, quare simul existens, vt supponitur ad finitudinem, vel infinitudinem actu de ea prædicandam, neque est finita, neque infinita: quemadmodum, neque de ente rationis optime negatur sine contradictione distingui realiter, atque identificari realiter cum ente aliquo reali; etsi distinctio, & identitas contradictionem inuoluant: quia illud *realiter* supponit vtrumque extremum, de quo identitas, vel distinctio prædicatur, siue inter quæ alterutram esse asseritur reale esse: alterum autem nempe ens rationis, reale esse repugnat; quare vtraque propositione in terminis implicatur.

3. Ita etiam in casu nostro: cum tota multitudo simul aliquando esse non possit, ac proinde totam illam in actu, & simul esse repugnet ex vna parte: atque ex alia esse totam illam collectiue sumptam finitam asseratur: negatur recte totam illam infinitam esse in actu, quia in actu non est, neque erit simul, imo totam in actu, & simul esse, & existere, vel essentia sua in durationis partibus, vel ex suppositione, vt minimum, in Angeli, vel animi operationibus successiue habendis, neque omnibus (vt supponimus) simul. Rectèque negatur etiam finita tota in actu, & simul ob secundam rationem: quia in ea propositione supponitur totam illam multitudinem de qua finitas prædicatur esse, vel fore in actu, & simul saltem aliquando supponitur, quod est impossibile, vt diximus, & in terminis implicatorium. Quòcirca, si non de tota multitudine, sed de aliqua eius parte, quæ simul in actu aliquando erit inferetur esse finitam in actu, bene inferretur, negatique minime posset, quia suppositum subsistit, nullaque est in eius propositionis terminis implicantia, & contradictio.

4. Instabis secundo: tota illa multitudo infinita rerum per æternitatem futurarum, prout diuinam antecedit, quasi pro natuæ priori, cognitionem, nec dumque cognoscitur non habet terminum; ergo est infinita, & simul ex parte obiecti pro illo etiam priori sumpta, & considerata, ergo est infinita in actu pro illo priori, & in sensu præsentis quæstionis, quam de infinito earum rerum simul, prout diuinam præcedunt cognitionem esse diximus. Respondetur simultatem infinitarum rerum obiectiuam solum, etiam prout in actu primo ad sui cognitionem præcedunt satis non esse, vt infinitum consistere, & cognosci dici queat. Alioqui enim non solum rerum, quæ aliquando, etsi temporis successu, erunt in actu, infinitum daretur, cognoscereturque à Deo: verum, & pure possibilium, (quod exoticum, & paradoxum prorsus est) quandoquidem infinita, & vltra numerum omnem possibilia sunt, & omnia simultate solummodo obiectiua, in actu etiam primo, diuinam præcedunt cognitionem. Simultas ergo rerum omnium, quæ infinitum in actu constituit, deberque sui cognitionem præcedere, vt infinitum in actu cognoscatur, est simultas essendi, & coexistendi in actu eorum omnium, ex quibus multitudo illa infinita coagmentatur: quæ non solum infinitæ multitudini possibilium, sed, & successiuæ futurorum deficit: quare neganda est consequentia postrema, cuius inde probatio euanescit.

5. Dices demum: de ratione numeri in actu non est simultas existentiæ, seu existendi in actu omnium vnitatum, quibus ille constat; ergo nec de ratione multitudinis infinitæ in actu erit simultas existendi, seu essendi in actu omnium vnitatum, quibus illa conflatur. Patet consecutio: quia eadem est ratio de vnitatibus componentibus numerum in actu talem, vel infinitum in actu quoad necessitatem existendi simul, vel negationem eius, vt alterutrum in actu componant. Antecedens probatur: quia dicimus tot dies esse præteritos, nec tamen vnitates, quibus is numerus in actu componitur, simul in actu exiterunt: imo, nec simul existere potuerint. Respondetur negando antecedens. Ad cuius probationem fateor primam eius partem, scilicet dicere nos ac numerare tot dies præteritos, qui nec fuerunt, nec potuerunt esse simul in actu; nego tamen illa verba secundæ partis antecedentis, *quibus is numerus in actu componitur*. Is enim numerus ex præteritis diebus nunquam simul existentibus compositus numerus in actu non est, sed in potentia solum, vt ex hactenus dictis constat. Verum quidem est nostrum numerum actiuum, siue numerationem nostram in actu esse; sed sic acceptus numerus nostra cognitio sola est, quæ actu existit, cum elapsos dies numeramus; ast is noster actiuus numerus, seu connumeratio dierum fluxorum præteritis diebus non constat, aut componitur; sicuti nec vlla Dei aut nostri cognitio obiectis, quæ repræsentat.

DISPVTATIO VI.

De mediis materialibus scientiæ diuinæ, circa omnia & singula eius obiecta hactenus statuta.

1. HInc iam pollicitationis nostræ liberabimus fidem distinctius, vt non fecicius, aliis de mediis diuinæ scientiæ, vt ad enumerata obiecta se porrigat, disputantes. Et primo quidem loco de mediis materialibus disputandum est. Media autem materialia voco, quæ obiectum ponunt, præsentantque potentiæ, aut scientiæ Dei, quantum satis est, vt terminet cognitionem diuinam, hæcque ad illud extendatur: ac proinde huic materiam cognoscendam subministrant, quia illam in debito statu, & præsentialitate collocant, vt videantur. Non secus ac baiuli, qui statuam videndam sub conspectum nostrum afferunt, & præsentant, materialia media visionis nostræ de statua illa dici possunt: quia visioni illi materiam ministrant, & conspecturis apponunt; licet ipsi secundum se ad statuæ visionem eam nec determinent, neque aliter, quam materiæ debita appositione concurrant: ex hac vero tituli explicatione constat primo: nihil de medio materiali scientiæ Dei circa seipsum disputari posse: cum nihil sit, quod Deum vel in se, vel in sua præsentialitate pro statu vllo (etiam si eius possibilitatem ab exercita existentia ipsius abstrahi, ac distingui metaphysicè posse admittamus) cum, & in suo esse, duratione, immensitate, & suis omnibus ens à se sit, atque à nullo, adhuc tanquam à connexionis termino, dependens.

2. Constat secundo: neque in scientia Diuina de possibilibus creatis disputationi præsenti locum esse: est enim à Deo, eiusque omnipotentia, tanquam à termino connexionis

connexionis (quam essentia sua intrinsecè respiciunt, quia essentia sua non à se sed ab alio possibilia, & entia sunt) dependeant, illumque proinde prioritate maioris vniuersalitatis, & necessitatis supponant, vt controu. 1. ostendimus; tamen eorum possibilitas, ac non repugnantia ab omnipotentia absolutè non ponitur, & causatur, sed sola eorum existentia: circa quam solam omnipotentia suam potest exercere causalitatem: quin, vt ad possibilia Dei omnipotentia, vt earum formaliter omnipotentia, absolutè comparetur, earum intrinsecam non repugnantiam, seu possibilitatem expectat: vti de præscientia Dei, qua præscientia futuri realiter formaliter absolutè est, huius futuritionem supponere, & expectare nuper docebamus: solum ergo in futuris conditionatis, & absolutis locum præsens disputatio habet: & in conditionatis quidem à quonam eorum futuritio ponatur? an à decreto absoluto ex parte actus, conditionato verò ex parte obiecti? Nam de conditionato omnino, tam ex parte actus, quam obiecti, quod in hypothesi ponatur, eadem est, ac de decreto omnino absoluto circa absolutè futurum contingens, Deive concursum ad illam difficultas ac circa futurum absolutum, eiusque absolutam futuritionem. Tria examinanda sunt. An à decreto absoluto de eius futuritione causetur, & apponatur? Secundo: quali Dei decreto concurrendi eiusmodi futurum absolute existat? de quo controu. 3. Tertio: an, vt sub diuinum conspectum cadat, atrigique à diuina scientia possit, præter temporariam in sua mensura, præsentiam, in Dei æternitate; & ex æternitate realem aliam habere debeat.

QVÆSTIO I.

An decretum subiectiuè absolutum, & obiectiuè conditionatum sit medium materiale scientiæ Dei, de conditionatè contingentibus futuris?

EX dictis disputationis præfatione constat titulum quæstionis tantundem valere, atque communem illum: an ad futuritionem conditionatam contingentis decretum absolutum ex parte actus, & conditionatum ex parte obiecti requiratur? qua in re vnicæ solum nobis cum iunioribus Dominicanis Thomistis controuersia est. An conditionata futuritio decreto eiusmodi tanquam efficienti principio ipsam apponente opus habeat? cum tamen cum eorum nonnullis quæstio alia esse potest. An eo decreto tanquam formali conditionatæ futuritionis constitutiuo conditionata egeant futura: vti de decreto omnino absoluto. Viues cum aliquibus à nobis confutatus d. 5. qu. 4. cert. 1. respectu futuritionis absolutæ philosophabatur: verum ex datis ibi, & vniuersim, & ad hominem contra hosce impugnationibus, qui in re præsenti similiter discurrat, confutari facilè poterit; quare nunc eius in re præsenti opinationis, confutatione iure abstinemus. Maximè cum pleraque ex nunc contra efficientis eius principij necessitatem contra formalis eiusdem indigentiam militent æquè.

CERTAMEN I.

Decretum hoc pro futuritione conditionata inutiliter & inconsequenter ab eius Authoribus inducitur, pauculis nec notæ primæ?

† PRo negatiua Sententia hac nostra nostros omnes Doctores vno verbo recenseo: siquidem ad futuritionis conditionatæ contingentium appositionem, nullo dempto, eius decreti necessitatem non negant modo, sed exhorrent: sicuti ad eorum futuritionem absolutam omnino absolutum decretum exerantur. Pro affirmatiua verò ad rem præsentem sententia ex suis plures Viues d. 2. mala fide, quasi à nobis bona accipiendos, dedit: eos in primis, qui eiusmodi conditionatorum scientiam omninò negasse, vel coniecturalem, & probabilem solum in Deo admittere, & obiecti, vel solum conditionata iuniorum suorum decreta acriter impugnasse retulimus d. 5. sed ille quæst. 2. sect. 1. vniuersim pro eis decretis Thomistas omnes Dominicanos recenset & d. 19. quæst. 2. §. 2. ex eis nominatis quinquagenarium numerum explet. Tamen, vt veteres omitteret, satis haberet, si hæc legisset in suo Aluarez 1. responsion. cap. 5. num. 26. *Scholastici antiquè nihil omninò de scientia sub conditione disputarunt, aut meminerunt: vnde non mirum quod nullam fecerint mentionem diuini decreti conditionati, in quo infallibilitas futurorum conditionatorum innititur*: satis etiam foret legisse Ledesmam d. de scient. futuror. conting. fol. 582. col. 1. concl. 2. sic fatum. *Prima sententia iuxta secundum modum* (cognitionis diuinæ de contingentibus conditionatis in decreto obiectiuè solum conditionato) *declarata est falsa, & improbabilis. Hanc conclusionem docent omnes authores secundæ sententiæ, & præcipuè omnes illi, qui sequuntur doctrinam Diui Thomæ*, & num. sequenti eiusmodi decretum Deo negat, vti illi repugnans, satis item foret si Soarium legisset, vel certe non simulato, aut dissimulato recitasset omnes Thomistas pro eis decretis allegantem Prolegom. 2. de gratia c. 1. numer. 5. vbi loquitur de Recentioribus Aluarez, Ledesma Cabeçudo, Ripa, & Berdu asserentibus, non quidem cognosci conditionata futura contingentia in eis decretis, quod eorum plerique negant, cum certam eorum Deo denegent, vt vidimus, cognitionem; sed solum, si certo à Deo cognoscerentur in eis decretis cognoscenda fore: sed nec ratio, qua suam generalem Thomistarum Dominicanorum omnium allegationem confirmat Viues num. 10. (quia stant omnes pro omninò absolutis decretis ad futuritionem absolutam) quidquam probat; sed potius pro obiectiuè solum conditionatis ad conditionatam futuritionem stare eorum nullum, qui consequentiæ vim non ignoraret, aut remitteret, vt cert. 2. ostendemus: interim mitto (quod contr. 3. monstrabo) maiorem potioremque Thomistarum partem decreta absoluta pro absoluta contingentis futuritione, cum stomacho etiam reiecisse.

2. Ex eis vero, quos nominatim pro se citat Viues, scilicet Ledesmam, Nauarrete, Ripam, Cabeçudo, vel eo falsitatis conuincitur: quod ij omnes, vel certam de futuris conditionatis scientiam denegent vt nuper dicebamus, & fusè ostendimus citata d. 5. quæst. 1. cert. 2. Ledesma, vbi proximè, eiusmodi decreta insectatur: Blasius autem Berdu ex opusculo de auxiliis citatur, vbi de eis decretis nihil nisi, quod numero 12. oppositum asserit: *Deum scilicet nosse peccata*, in quæ homo laberetur, si diutius viueret, absque, & ante vllum actuale decretum. Et Relect. controu. Scient. med. §. 3. contingentium conditionatorum scientiam, (si fortè Deo defere) naturalem illam solum, & ante omne actuale decretum concedit; atque aliter sentientes in scyllam incidere, cupientes vitare charybdim ait, concluditque; *itaque non est admittendum istud decretum conditionatum: vtpote in perfectissima libertate diuina otiosum*. Tertiò citatur falsò Sanctus Vincentius Ferrar. ex locis, quæ nihil de eiusmodi decretis adhuc sonant: quarto citatur falsò ab eodem Capreolus qui primus nihil futurum à Deo cognosci posse, nisi ratione præsentiæ in æternitate, & ex æternitate etiam reputat probabile: cum autem nulla futura conditionata secundum eius futuritionis statum præsentiam in æternitate vllam, nedum ex æternitate, habeant; pleraque autem eorum (quæ scilicet futura absolutè non sunt) eam pro nullo statu sint habitura, consequens in Capreolo est à Deo nullatenus cognosci, vt aiebat Zumel relatus d. 5. quæst. 2. cert. 2. censetque Aluarez de Capreolo 2. de auxiliis d. 10. num. 1. idem ob eandem rationem censet de Francisco à Christo Palacios, & de Caietano eius præsentialitatis aperto defensore censere omnes debemus: citan

citantur 5. à Viues, haud fide meliori, Cabrera, & Zumel. Hic enim 1. p. qu. 14. art. 13. d. 8. concl. 3. de respondentibus Deum nosse conditionata contingentia, quæ absolutè nec erunt nec decreuit, quia decreuit sub conditione fore, inquit: *Ridicula sane responsio quæ Deum imperfectum reddit*: ille verò 3. q. qu. 1. art. 3, d. 2. §. 22. *Responsio friuola, & in Deo imperfectionem inducens.* Peiore ab eodem fide refertur Ioannes Driedo, qui à Deo pro oppositо apertus est, vt illum nobis absque lite donent ex aduersariis Basiez 1. p quæst. 23. art. 3. *Secundus sensus* Zumel 1. p. t. 2. quæst. 11. ar. 3. d. 1. dub. 1. appendice 1. init. Cab. 3. p. t. 3. qu. 62. art. 1. d. 8. §. 2. Ledesma de auxiliis proposit. Fundam. quæst. pag. 7. §. *Ex hac sententia* & art. 10. pag. 189. §. *in hac difficultate* art. 13. pag. 273. §. *Inter Catholicos.*

3. Falso item pro eorum decretorum necessitate ad contingentium conditionatam futuritionem Ruardus Sapper Driedonis discipulus, & hac in re sequax, vt patet ex lib. de libero arbitrio art. 7. pag. 309. idcircò nobis sponte donatus à Ledesma supra Aluarez 1. respons. cap. 1. num. 30. §. *quod dictum est*, sed & falso citatur Stapleton pro nobis expressus. Antidotis in Epistolam ad Rom. cap. 9. vers. 11. §. *Deum altitudine intellectus sui*, vbi Scientiam Dei de conditionatis contingentibus soli nostro bono vsui auxiliorum, si darentur, iniuri, omneque Dei beneplacitum, & prædestinationem anteuertere, vt consonat vbique sibi in Antidotis Euangelicis ad 11. Matth. vers. 12. in acta Apost. cap. 9. vers. 6. in Ioan. 15. v. g. in promptuario Cathol. fer. 6. primæ hebd. quadrag. vers. 2. Refertur falso Cunerus Episcop. Leoard. vt patet ex eius tract. de lib. arbitr. cap. 9. vbi omnia Scientiæ mediæ fundamenta posuit, omneque principium determinans ex parte causæ vt futuri contingentia seruetur excludit: eadem falsitate citatur Lorca ab Aluarez, & Viues: cum tom. 1. in 3. p. quæst. 1. art. 3. d. 10. m. 2. num. 26. & 27. ad id Sanct. Thom. ad 4. *quod prædestinatio supponit præscientiam*, ex eius, suaque sententia docet præscientiam prædestinationi suppositam esse conditionatè futurorum contingentium conditionatam, & mediam, citatur etiam falso Curiel, qui, etsi 3. p. quæst. 11. art. 5. aduersariis iunior accesserit, Senior tamen, & maturior eo retractato nobis omnino consensit contr. 7. vel 5. in 4. Sap. art. 4. num. 1. contr. 2. in 1. Epist. c. 2. Petri *ad id Sagitte, vt per bona opera, &c.* à num. 208. Neque fidelitate maiore citatur Basilius Legionen. quasi Scientiæ med. Sententiam quæst. ex quodlibeticis summo ingenio, & eruditione propugnatam, retractarit: quod etiam de Corneio Augustiniano falso item refertur: etenim eis, & Magistro Antolinez, Augustiniano etiam, pro nobis relatis eorum in primaria Theologiæ Salamantina Cathedra Successor Magister Angelus Manrique scite apud nostrum Henao ventilat. 3. num. 19. siue controu. 25. cap. 4. num. 8. dixit *de retractatione nobis non constat, de sententia non licet dubitare.* Pro hac ergo quam Thomisticam clamant aduersarij nuperi sententia, nec ex Dominicanis, nec ex asseclis exteris, siue Recentioribus omnes sterere, sed pauciores, neque primores: & (quod miraculi, & stuporis plenum est) Viues ipse acerrimus obiectiuè tantum conditionatorum decretorum vindex, & recens assertor, aliquot satis tritis, mox iam pro nostra sententia subiicien-dis conuictus d. 2. num. 31. ait: neminem dubitasse futura conditionata infallibiliter connexa cum conditione sub ea fore à Deo cognosci ante omne actuale Dei decretum eaque de re conclusionem statuit num. 33. Cuius conclusionis limitatores Thomistas, tanquam irrationales, insectatur num. 35. sed, quam rationalis consecutionis ipse sit, videri facilè potest, qui ante actuale decretum obiectiuè conditionatum nullum conditionatum contingens fore conditionate omninò contendit; & tamen nunc fore ante illud, & à Deo cognosci docet: scilicet, antequam conditionatè sit futurum siquidem iuxta generalem eius doctrinam, non, nisi à decreto ipso actuali conditionato obiectiuè, habet contingens illud conditionatam futuritionem: & hactenus de Doctoribus mala fide pro decretis hisce recitaris.

4. Iam, quam inutiliter Thomistæ aliquot eiusmodi decreta pro sua doctrina induxerint, vel inde in primis constat: quia admissa intrinseca auxilij, siue physicæ prædeterminationis efficacia, & connexione eius absolutè positi cum absolutè futuro contingenti, sicuti, & decreti omninò absoluti prædeterminatiui (illæsa tamen, vt iidem Thomistæ volunt eius futuri contingentia & libertate) Scientia conditionatorum contingentium, quæ media sit, euertetur: quia his solum in hypothesi positis nulloque alio decreto absoluto ex parte actus de futuritione conditionata contingentis, necessaria, & infallibilis ab hypothesi ad contingens sub ea futurum consecutio erit; ad quam consecutionis infallibilitatem, & necessitatem decreta hæc obiectiuè solum conditionata commenti Thomistæ præfati sunt: etenim, in eorum doctrina, ita necessariò prædeterminatio, & decretum prædeterminatiuum consensui connectitur, vt alterum ab altero repugnet diuelli: æquè, atque ab igne applicato ad lignum calorem in hoc non induci repugnet: aut à causa quauis naturali cum omnibus requisitis ad operandum non produci effectum: ergo æqua est necessitas, vel infallibilitas illationis à prædeterminatione, & decreto prædeterminatiuo tuo ad consensum atque à causa quauis naturali cum omnibus ex parte causæ requisitis ad operandum ad effectum: etsi, quia benigna illa, & arbitrij indifferentiæ attemperata & operis libertatem respicientia, (vt ais,) nec indifferentiæ arbitrij, nec operis contingentiæ, & libertati officiant: ergo æquè pertinet in tua doctrina ad scientiam simplicis intelligentiæ futuritio consensus liberi conditionata sub hypothesi tui decreti prædeterminatiui, & prædeterminationis ad illud, atque futuritio conditionata caloris ab igne applicito, secluso vtrobique decreto omni actuali de conditionata alterutrius futuritione. Imò positis in hypothesi decreto prædeterminatiuo, & prædeterminatione consensus liberi, vt liberi (tuis verbis, & doctrina vtor) infallibilior necessariorque (vt sic loquar) est consensus liberi conditionata futuritio, quam caloris alteriusve naturalis effectus sub hypothesi suæ naturalis causæ applicitæ ad opus, cum ita applicita concursum ad opus, solum exigat à Deo, qui eius exigentiæ potest non annuere, vt de facto ignis Babilonici exigentiæ non annuit.

5. Idipsum de contingenti, & libera negationis consensus, sub hypothesi negationis decreti prædeterminatiui, & physicæ prædeterminationis, conditionata futuritione facilè discursu simili demonstratur. Nec video quid huic argumento responderi possit præter repugnantiam hypothesis Thomisticæ cum consensus contingentia, & libertate mihi certam, & inexitabilem: sed verò discursus nostri vitium hoc non est; sed doctrinæ Thomisticæ ad ipsum nunc permissæ, ac suppositæ: & ex qua legitimè procedit. Confirmatur: quia addito decreto hoc solum ex parte obiecti conditionato de futuritione conditionata consensus sub hypothesi decreti prædeterminatiui, & prædeterminationis ad ipsum non infertur maiori necessitate, & infallibilitate conditionata eius futuritio, quam ex hypothesi præfata Thomistica: & tamen huius necessitatem illationis ab hoc decreto ad consensum scientiam de huius conditionata futuritione mediam esse negant, atque vel ad simplicem intelligentiam vt plurimum, vel ad visionem reuocant: ergo. Vrgetur: quia negationis consensus conditionata futuritio sub hypothesi negationis decreti prædeterminatiui, & prædeterminationis ad illum præcisè æquè prorsus necessario, & infallibiliter infertur, atque addito decreto de eius negationis conditionata futuritione sub conditione negationis decreti prædeterminatiui, & prædeterminationis ad consensum: siquidem vtrumque principia, vel, si mauis, conditiones essentiales sunt ad consensum per hosce: quare alterius, nedum vtriusque, defectu, & negatione suppositа siue posita in hypothesi, negatio consensus sub illa omnino necessaria est, & consensus prorsus impossibilis: quid ergo huic impossibilitati sub ea hypothesi, vel eius negatione, necessitatis, vt sub illa sit, & inferatur, vel decreti actualis denegationis consensus sub eadem hypothesi futuræ, vel negatio (si malueris consequentius) decreti de futuritione consensus sub hypothesi eadem superaddet?

6. Porro eo discursu eorundem iuniorum Thomistarum inconsequentias deprehendes. Positis enim absolutè, decreto prædeterminatiuo, & prædeterminatione sui consensus

consensus liber, necessario tamen, atque infallibiliter tunc actu, & de præsenti absolutè per eosdem est: ergo eis tantum positis in hypothesi idem concursus sub illis conditionate erit per eosdem, si consequentiæ habeatur ratio. Probatur consequutio quia quidquid absolutè positum infert absolutè, & de præsenti necessario, & infallibiliter aliud, positum sub conditione infert necessariò, & infallibiliter fore conditionate sub ipso; alioqui, si sub eius hypothesi conditionate non erit necessariò, & infallibiliter, neque eo absolutè & de præsenti posito necessariò, & infallibiliter absolutè erit infereturve actu, & de præsenti: est quippe ab existentia absoluta effectus à causa absolutè existente, ad existentiam, seu futuritionem conditionatam illius sub eadem causa in hypothesi posita & è contra mutua, & ineuitabilis consequentia: cui veritati initiatur explorata apud omnes bonitas syllogismorum omnium conditionalium; in quibus ex vera, & admissa propositione conditionali pro maiore, & purificata conditione pro minore, certo, & infallibiliter infertur absoluta existentia effectus, qui in maiore fore conditionaliter dicebatur. Atque id quidem vniuersim absque vlla exceptione, & in materia omni verissimum & statum apud Dialecticos est. Confirmatur in syllogismis conditionalibus materiæ necessariæ causarum necessariarum, seu naturalium, ad suorum naturalium effectuum, & necessariorum existentiam: in quibus purificata conditione in minore, sub qua effectus necessario futurus in maiore dicebatur, rectè infertur effectum absolutè, necessarioque existere, atque ideo aduersarij ad conditionatam futuritionem effectus naturalis, & necessarij à naturali causa, decreto actuali de illa abstinent: est autem connexio, & necessitas maior consensus absoluti à prædeterminatiuo decreto, & prædeterminatione absolutis: ergo ex præfinitione (& idem est, de physica prædeterminatione) Dominicanorum, seu Thomistarum iuniorum posita in hypothesi absque vllo actuali decreto, necessario erit consensus (liber etiam, vt hi volunt) conditionatè: & certo, ac infallibiliter à Deo iuxta eorum principia cognoscetur.

7. Minor probatur: quia connexio causæ physicæ necessariò operantis, ac de esse determinata ad suum effectum, solum est connexio physica cum illo fundata in indigentia diuini concursus, quam ratione determinationis suæ ad causandum exigit à Deo, cum autem eiusmodi exigentiæ possit pro suo absoluto arbitrio, dominio, & potestate Deus non annuere (vti igni Babylonico non annuit) solum est in causa eiusmodi naturali, & necessaria in hypothesi ad effectum sub illa conditionatè futurum connexio physica, & naturalis, atque conditionati sub illa necessitas naturalis, & physica, non autem, metaphysica etiam necessitas, & certitudo; quæ tamen ex præfinitione, & prædeterminatione physica ad consensum liberum, etiam vt liberum (vt iuniores Thomistæ volunt) omninò est: quod si dicas non solam causam naturalem poni in hypothesi, sed decretum etiam Dei concurrendi cum illa, æqua quidem erit necessitas effectus; & connexio conditionis, seu principij adæquati positi cum illo: aft, cum æquè necessarius sit liber consensus ex præfinitione, ac prædeterminatione, ac reliquis principiis suis, si hæc omnia in hypothesi ponantur, æquè necessariò, & infallibiliter erit conditionate consensus idem liber, atque sub hypothesi decreti, & causæ naturalis erit necessarius, & naturalis effectus absque vllo ex parte actus absoluto decreto in Thomistarum iuniorum principiis: quod est huiusce confirmationis intentum.

8. Tertiò inconsequenter Thomistæ iuniores decretum hoc absolutum ex parte actus, & conditionatum ex parte obiecti ad futuritionis contingentis conditionatæ constantiam, & existentiam inducunt: ipsi enim ad malitiam formalem peccati pro statu absoluto ipsius, nedum conditionato, præfinitionem absolutam Dei, siue eius absolutum ex parte actus decretum omninò reiiciunt; licet ad materiale peccati non satis bona, vt ostendam, consequentia efficax Dei decretum, & præfinitionem admittant, atqui malitia formalis peccati (in quocumque demum ea sita sit) est futurum contingens sub hypothesi præfinitionis de materiali peccati, vel, si malunt, etiam ex præfinitione absoluta ex parte actus, & conditionata ex parte obiecti de materiali eodem peccati: ergo contingens conditionatum eiusque conditionata futuritio contingens in horum doctrina absque vllo decreto sui, vel præfinitione diuina absoluta ex parte actus, & conditionata ex parte obiecti constare, ac suo modo potest existere. Quod si dicant, vt inconsequentiam eiirent manifestam, Deum absolutè ex parte actus conditionatam formalem malitiam peccati præfinire: & suam doctrinam deserent, atque rationi, & fidei aduersabuntur: etsi enim Deus ob solum conditionatè existentia peccata, qua peccata etiam formaliter, vt in eo statu præcisè, nondumque ad absolutam eorum existentiam deducta non puniat; aft cum purificata conditione præfinitio Dei conditionata ex parte obiecti, vel seipsa, vel alia, quam de eodem obiecto necessario infert, transeat in absolutam: absolutam omninò præfinitionem formalis malitiæ absolutæ peccati, ob quam Deus punit, atque, ob quam solum hæreticum fuisse Caluinum & sequaces à sua Thomistica diuersos, iidem fatentur, admittere coguntur. Rationi insuper aduersarentur, si id dicant. Quid enim à ratione magis alienum, quam malitiæ formalis absolutæ existentiæ decretum Dei absolutum ex parte actus denegare, & solum conditionatæ, suspensæ, & sub hypothesi malitiæ eiusdem existentiæ, seu futuritioni, decretum Dei ex parte actus absolutum concedere: cum cuiusvis absoluta existentia Dei nutu, & decreto in primis, & explorato egeat; secus autem existentia eiusdem conditionata, quæ absolutè talis non est, sed solum esset, si conditio apponeretur?

9. Si dicant rursus formalem peccati malitiam necessariò, & ineuitabiliter, etiam à Deo, materiale peccati consequi debere: quare decreto absoluto ex parte actus ad futuritionem conditionatam sui minimè egere: bene quidem, ac verè dicent; sed dabitur hac solutione hoc totum, quod intenditur: nempe posita in hypothesi conditione, & causa, seu principio, ex quo absolutè posito liber consensus, & contingens necessariò absolutè erit, satis in eorum doctrina esse, vt ille idem consensus, contingens, & liber sub conditione sit, quin decreto vllo absoluto ex parte actus, & conditionato ex parte obiecti opus habeat. Quod si tandem dicant formale, siue malitiam peccati, quid rationis esse: quare ab huius conditionata existentia ad existentiam realis contingentis futuri independenter à decreto absoluto ex parte actus consequentiam non esse: cum id solum quod reale est à Deo, eiusque decreto pendere possit; secus autem, quod est pure rationis: facilè impugnantur; quia non agimus de malitia formali purè rationis & ficta, sed vera, & reali, & ob quam damnantur, & puniuntur peccatores. Secundo loquimur de malitia formali, quæ necessario consequitur materiale peccati cum ipsa connexum, independenter prorsus ab omni intellectus cognitione; à qua tamen quidquid purè rationis figmentum est, omninò ac necessariò dependeti quare locum eiusmodi solutio non habet.

CERTAMEN II.

Decreti huius impugnatores.

1. DEcreta eiusmodi ad contingentium conditionatam futuritionem apponendam reiiciunt in primis omnes nostri Iesuitæ Doctores; etsi enim Ioannes Martinez de Prado Dominican. pro eis falso reciter in Controuers. metaphys. 2. p. controu. 12. ar. 3. §. 3. num. 45. Nostros Henriquez Pereiram, Azorium, Michaelem Marcos, Ferdinandum Bastida Toletum, & Bellarminum; eos tamen ab hac impostura aperte vindicarunt Paulus, Leonard. 2. p. sect. 15. Fasol. 1. p. qu. 14. art. 13. num. 184. Henao ventilatione 5. Borrul. defens. Scient. med. d. 5. à sect. 4. & ex citandis eorum doctorum locis statim impostura clarebit. Omnes igitur Iesuitæ nostri Doctores eis decretis aduersantur. Primus, etiam ante Molinam, omnes connexum cum consensu & huic naturæ præcedens, vti eius libertati

aduersum, negauit noster Alfonsus Deza in manuscript. de Scientia, qui in Collegij nostri Complutensis archiuo obseruatur, Molina 1. p. quæst. 14. concl. 1. & in concord. quæst. 14. art. 13. d. 50. §. *Triplicem sententiam*, & qu. 23. art. 4. & 5. d. 1. m. 9. §. *& quidem Deus*, & m. vltim. Fonseca 6. met. t. 3. cap. 2. quæst. 4. sect. 8. §. *vnde aperte*, & sect. 10. ad 3. Soarius 2. opusc. de Scientia conditionata cap. 7. numer. 15. cap. 8. num. 8. & Prolegom. 2. de grat. cap. 5. Valent. t. 1. quæst. 14. d. 1. pu. 5. §. 2. versu *Secundum est, & Nunc his ita explicatis*, Vahg. 1. p. tom. 1. d. 67. c. 4. n. 21. Bellar. 2. de amiss. grat. cap. 17. ad 1. rationem & 4. de gratia, & libero arbitrio c. 12. & 17. Cardin. de Lugo d. 20. de Incarnat. sect. 2. n. 33. fin. Becan. 1. p. tract. 1. c. 11. qu. 9. concl. 1. & qu. 11. n. 2. qu. 12. concl. 1. Egid. Koninch. de fide d. 2. dub. 7. n. 10. 7. Ludou. Torres de fide d. 75. dub. 3. Ant. Rub. 2. Physicor. tract. 4. quæst. 8. Conimbr. cap. 5. Physicor. quæst. 13. Didacus Ruiz de Montoya d. 70. de Scientia, & sequentibus; imò, & sæpius in antecedentibus Arrubal 1. p. d. 41. cap. 3. d. 46. c. 1. Herize tract. 1. de Scientia d. 7. c. 7. Granad. tract. 5. de Scient. condit. d. 4. n. 4. d. 8. sect. 1. num. 7. sect. 2. num. 10. Aibertin. quæst. 4. Theolog. corollar. 4. dub. 2. num. 4. Mærat. tom. 1. tractat. de Deo d. 28. sect. 4. §. *Ex his constat*. sect. 5. concl. 3. Adam Tannerus 1. p. d. 2. qu. 6. dub. 8. assert. 3. Fasiol. 1. p. tom. 2. qu. 14. art. 13. dub. 17. num. 283. Lessius Apolog. de grat. efficacia cap. 19. n. 18. & 6. de Diuinis perfectionibus cap. 2. num. 22. Alarcon. 1. p. tract. 2. d. 4. cap. 6. Salas 1. 2. tom. 1. tract. 3. d. 1. sect. 6. & tr. 5. d. 3. sect. Dionys. Petauius tom. 1. Theologicor. Dogm. lib. 4. cap. 8. Marc. Anton. Palumb. 1. p. qu. 14. doctrina 4. Anton. Perez Valiende 1. p. d.... n. 88. Iul. Cæsar. Recupit. tom. 2. in 1. p. lib. 2. qu. 27. & 28. Franciscus Gonzalez de S. Crux, Bartholom. Amic. & Baltazar, Tellez in suis Physicis, Sforcia, Palauic. 1. p. & 1. 2. Anton. Richard. d. de lib. arbitr. Responsione ad obiectiones Vincentianas; Petrus Hurtado d. 9. de anima, & d. 55. de Incarnat. sect. 2. n. 54. Gaspar. Hurtado tract. de Scient. diff. 10. Moncæus d. 3. Theolog. c. 9. §. *Iam ostendo*, cap. 16. §. *At in primis*, Ragusa d. 30. de Incarnat. §. 5. Theophil. Raynaud. d. 8. Theolog. natur. qu. 1. art. 2. num. 37. de noua libert. p. 2. c. 8. num. 3. Martin. Bresser. de Conscient. cap. 19. n. 257. Gualtherius sæculo 1. Chronolog. verit. 4. §. 24. & sæculo 4. verit. 4. §. 13. Salazar. de Concept. cap. 9. num. 32. cap. 24. num. 60. Burghesius continent. Christian. cap. 11. & 12. Ioan. Martin. Ripald. de ente supernaturali d. 103. Franciscus Amicus d. 12. de Scient. sect. 12. n. 200. Ioann. Præposit. dissert. de Scient. med. dub. 2. Arriaga d. 8. de anima sect. 3. subsect. 2. & d. 21. de Scient. sect. 2. Zuniga d. 9. de Trinitate d. 7. m. 2. num. 8. Hemelm. tom. 2. cit. 13. d. 1. c. 4. num. 26. tit. 14. d. 2. cap. 3. num. 7. VVadingus d. 9. de Incarnat. d. 4. numer. 21. Perlin. Apolog. Scholast. Proconcept. d. 4. cap. 4. num. 1. cap. 11. num. 2. Francisc. de Lugo 1. p. lib. 1. d. 32. ante cap. 1. d. 37. cap. 1. num. 7. Martinon. d. 10. de Scient. sect. 10. Francisc. Alphons. 2. Physic. Bernald. d. 18. de Incarnat. sect. 3. num. 53. Ludouic. Ribas d. 6. de Scient. cap. 5. num. 44. Martin. Perez ab Vnanoa d. 13. de Incarnat. sect. 2. numer. 8. Alderete de Incarnat. tom. 1. d. 21. sect. 1. Gaspar de Ribadeneyra d. 3. de prædest. & d. 20. & 21. de Scient. Chrystophor. Vega in Theologia Mariana Paletra 2. certam. 3. & 4. Carteton. d. 46. Philosoph. sect. 4. Ildefons. Peñafiel d. 5. de posterior. resolut. Ordine vero 14. quæstione 1. numero 10. & d. 9. quæst. vltim. section. 3. Franciscus Annato tota fere defens. celebri Scient. med. Richard. Lynce tom. 1. Philosoph. lib. 10. tract. 4. c. vltim. Azor. t. 1. lib. 1. cap. 21. quæst. 8. Bernald. Quiros 1. p. tract. de Scient. d.

2. Et hi quidem ex nostris qui Scholasticè scripserunt è scripturæ interpretibus Cardinal. Tolet. ad cap. 10. Lucæ annotat. 18. notab. 5. Alphonsus Salmeron tom. 4. in Euang. p. 3. tract. 14. §. *Ad secundam quæstionem*, Cornel. à lapide in cap. 38. Ierem. v. 17. in Epistol. 2. ad Timoth. cap. 2. vers. 19. Lorin. in cap. 4. Sap. v. 11. & in cap. 11. v. 18. Iustinian. in cap. 3. ad Ephes. vers. 11. à ventilat. 17. Canisius append. Carhech. de hom. lapsu & iustificat. cap. 5. Maldonat. in Euang. in cap. 6. Ioan. ad illud, *nisi Pater meus traxerit eum*, numero 67. in cap. 13. ad illud *Manete in me & ego in vobis*, num. 4. Barradas tom. 3. cap. 11. ad id Lucæ: væ tibi Bethsaida, Fernand. de visionib. veter. test. vis. 6. cap. 3. comm. 1, sect. 1. numero 1. Francisc. Mendoza tom. 1. in 1. Reg. cap. 11. numero 26. annot. 1. circa literam. numero 1. Iacob. Pinto 2. de Christo Crucifixo titul. 1. loco 1. numero 13. Tirinus in epist. 2. Petri cap. 1. vers. 13. Comzen. in cap. 9. epist. ad Rom. cap. 9. vers. 11. quæst. 7. §. 6. Gabr. Aluar. tom. 2. in Isai. cap. 40. vers. 11. numero 299. cap. 41. vers. 22. numero 256. Gordonus in cap. 4. Sapient. vers. 11. & in 2. ad Timot. cap. 3. vers. 19. Vincentius Reg. tom. 1. Concor. Euangel. lib. 4. Theor. 1. in 1. Bonarcius in cap. 16. Eccl. vers. 16. Didacus Baeza tom. 3. comment. moral. lib. 14. cap. 16. §. 35. Ioan. Philippæus tom. 1. in Ofæam cap. 2. vers. 13. cap. 4. & 11. Viegas, & Guevara apud Ripaldam de ente supernat. d. 113. num. 25. Anton. Escou. tom. 1. problem. moral. lib. 1. numero 5. Sherlog. tom. 1. in Cant. antelog. 4. sectio. 1. numero 7. Delrius in cap. 6. Genes. vers. 8. num. 21. in cap. 50. vers. 10. numero 11. Ludouic. à Ponte tom. 1. in cant. exhortat. 6. §. 1. Masucius in vita S. Pauli lib. 2. cap. 2. Ioannes VValtrius de triplici cœna Christi cœna 2. cap. 13. Combrecius de studio perfect. lib. 1. cap. 4. num. 11. Salian. 2. annal. annot. mund. 2543. numero 52. Ioannes Anton. Velasquez in cap. 1. ad Philippens. vers. 11. annot. 5. morali numero octauo, Andræas Pintus de concept. numero sexto, Henao propugn. historica Scient. mediæ cum aliis apud quem vent. 17. Ioann. Marian. Gaspar Sanchez, Ioann. Rodolph. de Cordoua, Borruil. defens. Scient. med. d. 5. apud quem sect. 5. præfatos omnes citatos merito reperies omnem physicam prædeterminationem præfinitionem diuinam ad futuritionem contingentium, siue absolutam, siue conditionatam ac de eis scientiam auersantes, scientiamque mediam, quæ non, nisi ab hoc decreto independens esse potest pro virili adstruentes.

3. E non domesticis Scholis sed externis ea decreta reiiciunt Parisiensis Petrus à S. Ioseph congregat. Fulien. tract. de diuina gratia d. 7. section. 3. & de suavi Concord. human. d. 4. section. 4. numero 4. Abra de Raconis tract. de principiis section. 3. quæstione 2. propos. 1. fine, §. *Respondeo ad maiorem*. Philip. Gam. 1. 2. quæstione 111. cap. 6. de grat. effic. conclus. 2 ad 4. §. *Vbi obserua*. Andræas Duuallius tractat. de actionib. hum. titul. *vtrum præfinitio*, §. *Hoc autem*, & titulo, *quomodo concilietur* tractat. de grat. quæstione 6. ad 4. & quæstione 7. ad 4. Nicolaus Izambertus & Geruasius Bigonius apud Henao ventilat. 3. E Salmantina Academia Primarij Professores Antolinez Archiepiscopus Compostell. lectura de auxil. diff. 3. §. *Tertiò dicendum*, Francisc. Corneio lectura de Scientia d. 5. dub. 3. Curiel. controuers. 7. aliàs 1. in cap. 4. Sapient. articul. 4. num..... & controuers. 2. in cap. 1. epistol. 2. Petri ad itl *Satagite vt per bona opera*, numero 208. Illustriss. Angelus Mantique Lectura de auxiliis dif. 6. cap. 1. & sect. de Scient. dif. 7. è vespert. eiusdem Acad. professoribus, Alfonsius, Mendoza in quodlib. quæstione Scholast. numero 4. & 16. ad 3. §. *ex his expedita*. & §. *Non vt vulgaris*, & conclus. 5. numero 13. §. *Adde*, citans Guevaram Marquez Epist. ad R. P. Baptistam Pamcitans Guevaram Marquez Epist. ad R. P. Baptistam Pambinum die 28. Septembris anno 1600. apud Paulum Leonardo, responso ad expostulat. cont. Scient. med. 1. p. sect. 10. numero 43. ex Acad. Complut. Professores primarij Ludouic. Zena Episcop. Destusen. in cap. 4. epist. ad Hebræ. dif. 6. & cap. 12. expos. lit. numero 59. §. *ex quo contra*, Ludouic. Montesinos 1. 2. tit. 2. quæstione 19. articul. 2. d. 10. quæstione 3. *Ad confirmat. Durandi*, & quæst. 111. art. 3. d. 31. quæst. 2. numero 44. Lorca 3. p. qu. 1. art. 3. d. 10. m. 2. num. 26. Andr. Henriq. de Villegas de Deo vno controuers. de Scient. conditionata & 3. fin. Albiz tract. 1. de Scient. d. 7. sect. 5. num. 6. sect. vlt. Ex Academ. Louanien. Driedo, Ruard. Tapper, Cunerus & Stapletonius citati & ab oppositi impostura vindicati certam. 1. Ioann. Malder. Episcopus Antuerp. 1. 2. quæst. 111. art. 3. Ioann. VVigueriis 1. 2. quæstione 111. art. 3. quæsito 2. numero 33. Et reliquas Academias nobis donat Viues sed iam Louanien. pro se referens; neque tamen, qualem vidimus, sed qualem inchoarit Michael, Baius, & fecit Cornelius Iansenius quinque suis propositionibus damnatis primum ab Innocentio 10. anno 1656. 17. Kalend. Nouemb. eius Academiæ cunctis cœtu Catholicis Doctoribus contra illorum errores pugnantibus, &

& de Pintiana Moguntina, Hiperbolensi Liguntina Grafiarensi, & aliis à nobis stare ostendit Paulus Leonard. 3. p. respons. sect. 6. de Valentia totam illam coram in testes viuos euocans. Idem testatur Borrull. sect. vltim. n. 370. citans eius præcipuos Magistros Ludouicum Crespi Primarium Episcop. Oriolens. postea Placentinum Lect. de auxiliis & de Scient. & de prædestinat. Iosephum Verge Primatium lecturis similibus Melchiorem Iuster. tract. cuso. de volunt. Dei numero 583. Bonauent. Querau, Chrysostom. Royo & Cauellui lectura de scientia.

4. Nec desunt nobis ex sacris Religionibus omnibus auxiliares Doctores eorum præcipui ex ordine Benedicto Caramuel Thes. 6. fundament. Theolog. à folio. 27. concluſ. 2. & 3. quibus Physicas prædeterminationes, & præmotiones, diuinas circa contingentia, tum conditionata, tum absoluta auertatur; licet aliunde Scientiam nostram mediam reiiciat; ex Cisterciensi S. Bernardi Ordin. nobis consentiunt Petrus à S. Ioseph, inter Parisienses, Angelus Manrique, inter Salmantinos, Lorca inter Complutenses relati; item Eustachius à S. Paulo 2. p. Summ. Philos. tract. 2. d. 1. quæstione 3. §. *Verum & libere* Chrysostom. Caucus Primarius tandem Complut. Professor tractat. 2. Physicor. d. 4. numero 9. ex Dominicana familia illi in primis Primores, quos ab impostura oppositæ sententiæ per suos liberauimus certam. 1. numerandi sunt, aliique ibidem contra decreta, & contra certam Dei scientiam conditionatorum tam ibi quam d. 5. recensiti: & quod caput est S. Thom. locis apertissimis recitandis controuers. 3. docens expresse causas creatas secundas liberas, nullatenus determinata causa vlla superiori ad suos liberos effectus; quod, & quia vniuersale est ad conditionatos etiam effectus extenditur: & quia tam generalis conclusio, quam rationes, quibus illud probat de absolute futuris liberis effectibus (qui dubio procul ratione absolutæ exitentiæ ad Dei præfinitiones absolutas, quam conditionatas apparentius videntur habere) potiori iure in conditionatis solum debent tenere. Addendi etiam eodem titulo sunt Magister Generalis Delphinus, vnus è Tridentinis Patribus 5. de iustificat. §. *de multiplici gratia* Dei pag. 205. & de multiplici gratia Dei pag. 14. vbi omnem Dei prædeterminationem ad actus nostros liberos auertatur, & tandem Ledesma de auxiliis pag. 7. pro nostra hac sententia refert Capreolum, & Caietanum.

5. Ex amplissima Seraphici Francisci familia Hugo Cauellas lib. 2. dil. 37. quæstion. 2. scholastic. ante solutionem, pro hac eadem Sentent. referens Bassolid. Tartaret. Angles, Maior. & 1. Sent. dist. 39. quæst. 5. in Scholio post num. 22. §. *quantum ad secundum*, Vegam. & tom. 3. eius. Lugdunens. in tract. Scoti de primo principio cap. 4. concluſ. 4. numer. 8. Scholio 3. & in eius supplemento ad quæst. de anima d. 3. section. 14. Scotum pro nobis ostendit: atque alibi sæpe. Philip. Faber in 1. Sentent. 6. 39. d. 54. cap. 4. num. 37. cap. 5. num. 47. & 49. Hieronym. Tamaric à Tamaria Horib. Theolog tract. de Scient. qu. 2. Bernisse tom. 2. metaph. cap. 3. p. 5. qu. 3. ante 1. Concl. citans præterea Caspensem tom. 1. tract. de Scient. d. 6. sect. 6. Ludouic. à dola d. quadripart. p. 1. cap. 3. num. 8. §. *Hæc enim præsupposita*, Cartheg. discursu 9. de Præscient. d. 4. pag. 281. & d. 10. dub. 2. pag. 337. dat item nobis Ledesma cit. pag. 7. Alensem, Bonauent. Marsil. Gabriel. Gregorium Henricum: item Smising. tract. 3. de Deo vno d. 2. quæst. 4. num. 69. apud Pasqualigum infrà sect. 4. numer. 29. de absolutis contingentibus futuris loquens licet de hoc apud eundem d. 26. sect. 2. num. 12. in oppositum referatur ex quæst. 5. num. 139. Ex Augustiniana familia præter citatos Salamantinos, & Complutenses Antolinez, Corneio, Basil. Mendoza, Marquez, Albiz Professores Ioannes Puteanus Primarius Tolozanæ Academiæ, Gabriel Pennotas Canon. Regular. S. Aug. propugnaculo sum. libert. lib. 3. cap. 28. 29. & 30. Cælestinus Brunus in quodlibeto d. 13. de Scient. §. 8. Ex Carmelo Calceato Bacon. peruetustus doctissimus, & subtilissimus, Gilius Complutensis Primarius etiam Complut. Benauides, atque vno verbo reliqui ex sacro hoc ordine, qui ante triginta retro annos, vel Compluti, vel Toleti Scolasticam Theologiam docuerunt tractat. de Scient. prædest. volunt. auxiliis, quos vidimus, & audiuimus, ficuti & reliqui eius ordinis Magistri in Regali suo Conuentu Valentino ad hæc vsque tempora oculato, & aurito teste Borrull. cit. d. 5. sect. vltim. num. 372. fine. Ex ordine Beatæ Mariæ de Mercede Zumel supra: Ex ordine Sanctiss. Trinit. Anton. Alos. Lectura de Scient. Dei, ac reliqui eius ordinis apud Hispanos Theolog. Professores si vnum excipias qui nouem retro annis, & à se & à suis non à Theologica ratione sed politica causa deficiens à Scientia media defecit, ad quam tandem ratione cogente, iam rediit. Ex ordine S. Francisci de Paula Durullæus in Dialectico Theca lib. 2. c. 8. titulo *Aliqua argumenta*, & titulo *quomodo sient simul*, §. *Amplius probatur*, & titulo *soluitur quoddam*. §. *infertur tandem*. Marinus Mersennus in 1. Genes. v. 1. art. 5. obi. 10. & 17. Claudius Rangolius in 1. Reg. c. 13. vers. 4. tit. *quomodo intelligendus sit*, §. *Ex his sequitur*. & §. *His ita explicatis*, & vt semel dicam, in nostra Hispania Omnes huius Ordinis Magistri, quod ipsum de reliquis eius vbiuis gentium professoribus reor: ex Patribus Clericis Minoribus Raphaël Auersa Præpos. Gener. 1. 2. quæst. 10. de libert. volunt. sect. 2. argum. 5. sect. 3. § *in hac re* & Seruitis Balonius de prædest. cap. 8. Ex Clericis Zacharias Pasqualig. tom. 1. suæ Theologiæ d. 25. sect. 4. concluſ. 1. licet in vtramque partem claudicare videatur d. 26. à sect. 2.

6. Denique ex sæcularibus Doctoribus præter citatos dum Viues detegeremus impostura Illustr. D. Ferdinand. Mascarenas Algarb. Episc. general. apud Lusitan. fidei quæsitor de auxil. d. 12. p. 3. n. 23. p. 4. num. 27. d. 3. p. 4. num. 6. Illustr. etiam Diota Leuius Episcop. S. Angeli Legatus à Latere Poloniæ sub Paulo V. opusc. 2. de Scient. condit. c. 5. probat. 3. & 4. Pesantius Romanus Eques in vtroque iure, & Theologia Doctor. 1. p. quæst. 14. art. 13. d. 5. concluſ. 4. & 5. & quæst. 23. art. 5. d. 7. & 12. quæst. 111. ar. 5. ad 4. notab. 2. Gundisalu. Sanchez, Lucero discursu de Concep. cap. 5. Thomas Pius 1. p. quæstione 14. art. 13. dub. 3. numero 5. dub. 4. numer. etiam §. Eugen. Philadelphus exercit. Scholast. tripartita cap. 1. coroll. 36. cap. 3. §. 8. versu *quinto quod dicitur*: Illustriss. D. Ioannes Iannis de Echalas Calaguritan. Episc. tract. 6. Log. d. 32. cap. 3. num. 27. Quibus adde ex antiquioribus Abulensem, & Valdensem teste Zumel tom. 5. variat. d. 5. section. 1. Philiarcum & Camerarium teste Herrera tom. 1. in 1. Sentent. d. 24. quæst. vnic. Pyghium, [illegible]ozium, Syrenium Sadoletum, Cordubensem & Vegam teste Ledesma citata pag. 7. de auxiliis.

CERTAMEN III.

Decreta eiusmodi ad conditionatæ futuritionis contingentium statum ex Scriptura reiiciuntur.

1. DEcreta hæc ad conditionatam contingentium futuritionem stabiliendam reiici ex eis omnibus scripturæ locis possent, quibus absoluta nostrarum actionum electio, & determinatio & potestas ad eas apponendas, indifferens, dominium in arbitrio nostro asseritur: si enim ante conditionatum consensum nostrum efficaciter decretum, præfinitumque à Deo est, quid in quauis rerum peristhasi, & suppositione possibili prosequendum, agendumque à nobis sit: cum ea præfinitio purificata conditione, vel in absolutam transeat, vel absolutam aliam necessario, & ineuitabiliter inducat, cum qua, nec potestas indifferens, & dominium arbitrij nostri erga actiones suas, nec nostra item electio, ac determinatio ad eas apponendas queat consistere, aperte ex eis locis scripturæ decreta hæc conditionata ex parte obiecti, & absoluta ex parte actus conditionatam nostrorum actuum liberorum futuritionem causantia, & necessario præcedentia, confutantur: eis tamen nunc recitandis, expendendisque meritò abstinemus, quia opportunius controu. 3. contra necessitatem eorum decretorum omninò, tam ex parte actus, quam obiecti absolutorum (contra quæ ea Scripturæ loca directo decertant) ad absolutam contingentium futuritionem, ex eis locis pugnauimus.

2. Reiicienda ergo sunt decreta eiusmodi subiectiuè

absoluta, & obiectiuè conditionata è celebri illo loco Matth.11. & Lucæ 10. *Væ tibi Corozain, væ tibi Bethsaida quia si in Tyro & Sydone factæ essent virtutes, quæ in te factæ sunt, olim in cilicio & cinere pœnitentiam egissent:* vbi Christus iuste, & prudenter exprobrat incredulitatem, & impœnitentiam Iudæorum absolutam: quare sub eisdem virtutibus, & principiis ad illam absolutè datis, sub quibus, si darentur, Gentilium illorum fides, & pœnitentia conditionatè foret: atqui, si conditionatum obiectiuè, & absolutum subiectiue decretum ad statum conditionatum fidei, & pœnitentiæ (& idem est si requiratur decretum absolutum omnino ad statum futuritionis absolutæ) necessarium sit, ea exprobratio Iudæis facta ex comparatione, & exemplo Tyriorum, nec sub eisdem principiis, ac proinde, nec iusta, nec prudens, sed ridicula, illusoria, & iniusta foret: ergo eiusmodi decreta conditionata obiectiuè, & absoluta subiectiuè ad statum conditionatum fidei, & pœnitentiæ Tyriorum, & consequenter reliquorum contingentium, (& idem est de decretis omnino absolutis ad contingentium absolutam futuritionem) minimè requiruntur: quod Christi exprobratio Iudæis facta comparatione, & exemplo Tyriorum iusta & prudens fuerit, nemo, non hæreticè blasphemus, negare potest: quod autem inde inferatur debere esse ab exemplo, & comparatione fidei, & pœnitentiæ Tyriorum conditionatæ sub hypothesi eorundem omninò signorum, & principiorum, quæ absolutè data sunt Iudæis illis, qui nec crediderunt, nec pœnitentiam egerunt, probatur primò ex Aristotele cap.6. Ethic. & lib.3. Topicor. c.3. & lib.6. aiente argumentum omne à comparatione, & exemplo vim, tunc solum, habere, vbi cætera quæ à voluntate non pendent, paria omnino ad eius vsum apponuntur.

3. Id quod exemplis variis facilè ostenditur imprudenter enim, & iniquè reprehendas seruum, qui pecunia pauciore non tantum mercium tibi emerit, quantum alius tibi multo longè maiore pecunia comparauit. Ducem item, qui æquè potentem inimicum exiguis copiis non prostrauit, quem dux alius multis valde copiis disiecit: denique quod te non æquè amet, ac tibi minus subseruiat aliquis eo, in quem omnia beneuolentiæ tuæ signa contulisti, maioribusque longè beneficiis, & honoribus cumulasti. Præsto enim obiurgationibus tuis respondebit: alteri plus pecuniæ ad negotiationem, plures item copias ad pugnam, ampliora item annis signa, pignora & beneficia, te ipso fatente, collata à te fuisse: quare, nonnisi per summam imprudentiam, imò impudentiam, & iniuriam, sibi à te exprobrari, quod tantundem, atque alij, siue in negotiatione, siue in bello, siue in obsequiis tibi non præstiterit: quinimo in iudicio illo seruorum, quibus Rex talenta, & Minas ad negotiationē fuit impertitus, Lucæ 19, à num.13. & Matth.25. num.15, videas proportione seruata ad ea, quæ acceperant, bonum eorum vsum exactum esse: neque ignauum vnius talenti seruum, quod non tantundem, atque illi, qui quinque aut decem acceperant lucratus esset; sed quod nihil omninò negotiatus fuerat, fuisse damnatum, vt prudens, & iustum (vt oportebat) iudicium foret.

4. Inde verò prona est minoris discursu illo subsumptæ probatio: etenim, si decretum subiectiuè absolutum, & obiectiuè conditionatum ad fidei, & pœnitentiæ statum conditionatum requiratur: vtique decretum conditionatum ex parte obiecti, & subiectiuè absolutum de Tyriorum fide sub eis signis, & virtutibus adfuit; imò, si ad futuritionem earum absolutam decretum omnino absolutum necessarium sit, vt sub conditione illæ futuræ sint, decretum etiam hoc in hypothesi apponi debet eum signis, & virtutibus, quæ in illa hypothesi à Christo exprimuntur, & tamen reticetur nec pro conditione à Christo Domino cum reliquis apponuntur: in quo delusoria, fallax, & deceptoria ea obiurgatio (iuxta horum Thomistarum Recentium sententiam) deprehenditur: quia id solum, in quo Tyrij crediturī, acturique pœnitentiam paria Iudæis incredulis, & impœnitentibus à Deo reciperent exprimitur; decreta verò, quæ ipsis, non autem Iudæis, adfuerunt, quibusque necessario crediturī illi, & acturi pœnitentiam erant, & sine quibus in nullo statu, iuxta Thomistas, crederent, pœnitentiamve agerent consulto in obiurgatione illa, & captiosè reticentur, ne expeditam, promptamque habeant Iudæi obiurgati excusationem, atque reprehensionis impietas & iniquitas deregatur. His enim decretis admissis, & statutis procliue erat ita reprehensorem redarguere; quonam (rogamus,) Tyriis deteriores durioresque sumus? an, quod illi sub his signis conditionatè crederent, eosque peccasse pœniteret? & nos etiam conditionatè crederemus, deberemusque de peccatis, si absolutum subiectiuè decretum, & conditionatum obiectiuè fidei, & pœnitentiæ nostræ sub eis signis, & virtutibus, & decretum omninò absolutum in hypothesi haberemus, sicut illi habuerunt? an, quod positis absolutè eis virtutibus, & signis tantum, absolutè, nec credidimus, nec doluimus? sed, neque illi, eis tantum absolutè positis, crederent, ac de peccatis dolerent, nisi decretum omnino absolutum adesset: quod si nobis adfuisset, vtique credidissemus, ac de nostris doluissemus peccatis: qua ergo fronte, æquitate, quave ratione, & iure quasi deteriores illis in virtutum, & signorum abusu à te reprehendimus, atque illi ob meliorem eorundem signorum ad fidem, & pœnitentiam præ nobis vsum laudantur? quibus sane si decreta illa sicut nobis desunt, defuissent, ne pro statu quidem conditionato, fidem aut pœnitentiam sub eisdem signis haberent, neque absolutam, etsi ea tantum signa absolutè exhiberentur.

5. Hoc argumento ita ferè à controuersiæ de auxiliis, & Scientia media initio Thomistæ iuniores vexari sunt, vt multa effugia incassum tentarint. Respondent primo obiurgatos à Christo Iudæos comparatione Tyriorum non ob fidei, & pœnitentiæ defectum, in illis, & earum in his conditionatam futuritionem, sed ob maiorem in illis facilitatem, & in his ad concipiendas eas duritiem maioremve sed certe Christi Domini verba non de maiori, aut minori aliorum præ aliis, aut duritie, aut facilitate, quasi in actu solum primo, ad fidem & pœnitentiam, sed de fide & pœnitencia in actu secundo Tyriorum, & de actuali impœnitentia Iudæorum sunt, quam ibi Dominus reprehendit, cuique proinde fides, & pœnitentia opponenda erat. Atque id quidem expresse textus asserit, vt Patres plures dixerint. *Numquid possumus dicere* (verba Augustini sunt 9. de dono perseuer.) *etiam Tyrios, & Sydonios talibus apud se* (qualibus apud Iudæos) *virtutibus factis credere voluisse, aut credituros non fuisse: cum ipse Dominus attestetur, quod acturi essent magnæ humilitatis pœnitentiam?* Secundò: vbinam maiori, aut minori duritiei, & obstinationi, vel facilitati locus est ad fidem, & pœnitentiam siue absolutè siue conditionatè concipiendam decreta hæc Thomistica admittantur? siquidem nemo est, qui posito decreto subiectiuè absoluto, & conditionato obiectiuè consensurus conditionatè non sit requisitis reliquis in hypothesi positis: nec qui posito decreto absoluto, & purificatis reliquis requisitis, non sit absolutè consensurus: contra verò nemo est, qui eis decretis sublatis, sit vel conditionatè consensurus, vel absolutè. Denique maior hæc Iudæorum durities, minorque facilitas ad fidem, & pœnitentiam, quam Tyriorum alias, quam ex euentu an cōsentiri possit? prorsus ignoro. Maior quippe durities, minorque facilitas ad pœnitentiam, & fidem reprehensibilis ex maiori hominum in vitiis, fidei, & pœnitentiæ magis aduersis implicatione, & adhæsione stare solet. Tyrij autem, & idololatriæ erant maximè dediti (quæ fidei in primis aduersatur) libidini prostitutæ, & effræni (quæ in masculos etiam præceps iret) assueti: quæ sane consuetudo, vel maximè, corda ad pœnitentiam indurat. Ac tandem magicæ artes, & veneficia vtrique (fidei scilicet, & pœnitentiæ) repugnantia commune, & frequens Tyriorum, & Sidoniorum vitium fuit: vbi ergo maior Iudæorum habitu, & in actu primo ad fidem, & pœnitentiam præ illis durities, & facilitas minor? in quibus nec tam perditi mores, nec idololatria; sed fides potius legis, quæ Christum ita prænuntiabat, vt ferè digito ostenderet?

6. His ipsis argumentis præclusa manet secunda solutio, quam ex Ledesma, Aluarez, & aliis adhibet, qui omnia miscet, ac mouet Ioan. à S. Th. d.20. art.5. scilicet increpari Iudæos, comparatione Tyriorum, quia sufficientibus auxiliis abutentes impedimentum apposuere gratiæ, & decreto efficaci Dei de sua fide, & conuersione: sed certe, si decretum, & gratia Dei efficax de sua fide, & conuersione ab intrinseco prærequi-

rantur ad pœnitentiam, fidem, ac quemlibet alium consensum nostrum, auxilium sufficiens non est, cuius esse in nobis abusus possit: neque fieri potest, vt decretum de fide, & conuersione impediatur per eorundem omissionem, vt ostendemus controuers. 3. ac non habito decreto Dei omissionum earum, in quo eadem instauratur difficultas: solum ergo abusus sufficientium auxiliorum antecactus, quibus se indigniores Tyriis reddiderant Iudæi, diuinis decretis suæ conuersionis, & fidei eorum impedimentum esse potuit, iuxta hanc solutionem, quæ eisdem quibus prima confutatur. Primo, quia est contra Textum, in quo non peccata, & abusus sufficientium auxiliorum, quibus se anteà indigniores Tyriis reddiderant Iudæi, sed fidei, & pœnitentiæ omissio reprehenditur. Secundo indignitas ob abusum auxiliorum sufficientium per anteacta grauiora, & frequentiora peccata Tyriis, quam Iudæis, maior erat, vt vidimus. Tertio, etsi maior in Iudæis esset, nec de ea ex comparatione ad Tyrios poterant reprehendi cum maioris sui abusus auxiliorum sufficientium per anteacta grauiora, & frequentiora peccata, & omnia, & singula eandem excusationem haberent: quod, scilicet, Tyriis quæ ipsis defuerunt decreta adfuissent, vtramque solutionem his fere in Luisio Caluinista reiicit Annatus noster d. 1. defens. scientiæ mediæ.

7. Respondent tertio apud Borrull. d. 6. sect. 2. n. 37. Reprehensionem quidem fuisse ob defectum fidei, & pœnitentiæ actualis Iudæorum sub eisdem signis, sub quibus essent illæ in Tyriis, si hæc eis exhiberentur; sed tamen non fieri comparationem relate ad principia interna, saltem ad decreta Dei: sed in primis: cum externa signa satis non sint ad pœnitentiam, & fidem, vt contra Pelagianos statuunt Augustinus, Prosper, & reliqui Patres, & Concilia, inepta esset reprehensio: quod non haberent sub externis solum signis fidem, & pœnitentiam, quam nec ipsi sub eis solis habere poterant; nec Tyrij etiam essent, si eis exhiberentur solum, habituri, quorum, comparatione reprehendebantur. Secundo, etsi addant principia fidei, & pœnitentiæ interna (decretis necessario prærequisitis ad illas in horum sententia exceptis) est adhuc inæqualitas in iis, quæ ex parte principij daret, imo dedit, ad statum conditionarum de facto Deus Tyriis cum eis signis & virtutibus; quæ tamen Iudæis non dedit: ita respondentes non nominauit Borrull. æstimo autem eos esse Albeldam 1. p. d. 43. num. 80. Franciscum Fœlix de scient. c. 6. diff. 2. & Ioann. à S. Thom. art. citat. 5. dicentes, cum eis signis habuisse Iudæos auxilium sufficiens, licet decreta Dei non habuerint: in eis autem habuisse posse, & potestatem absolutam ad fidem, & pœnitentiam, quibus abusi proinde sunt in omissione fidei, & pœnitentiæ, possuntque reprehendi, non solum absolute, sed comparatiue ad Tyrios, qui insuper fidei, & pœnitentiæ suæ conditionatæ decretum absolutum subiectiue, & conditionatum obiectiue habebant, & in hypothesi cum signis, & virtutibus decretum de absoluta earum futuritione, & efficax de se auxilium ad ipsas: iuste autem in iudicio damnabuntur omnium sententia, qui sufficientibus abusi fuerint, etiam comparatione eorum, qui habuerunt efficacia auxilia, quibus bene sunt operati: imo comparatione Apostolorum Beatissimæ Virginis, & Christi Domini.

8. Verum, sic etiam explicata solutio, nullatenus difficultatem emollit. Et primo, si decretum, aut auxilium ab intrinseco efficax prærequiratur ad fidem pœnitentiam, aliumue actum liberum non dari in eo, cui illa desunt, auxilium sufficiens, certum mihi est, vt suis locis aliis omnibus ostendemus: quare, neque potestas Iudæis, quibus decreta illa defuerunt, siue pro statu condicionato, siue pro absoluto ad fidem, & pœnitentiam esse vsquam potuit. Secundo; licet in nostra opinione, quæ prærequisita decreta, & auxilia de se efficacia non admittit, sed solum ex bono vsu voluntatis iuste damnentur mali ob præuium sufficientium auxiliorum vsum; in aduersariorum vero sententia, cum auxilia sufficientia reipsa in peccatoribus non sint, nescio quo pacto ob eorum abusum possint in iudicio damnari, ac reprehendi: sed esto: sint in eis, etiam in aduersariorum doctrina auxilia sufficientia, & absoluta potestas ad fidem, & pœnitentiam atque vniuersim ad non peccandum: sitque proinde in illis eius auxilij, & potestatis abusus reprehensibilis absolute iniusto Dei Iudicio; at vero comparatiue ad iustos Beatissimam Virginem, & Christum Dominum, quibus decreta, & auxilia efficacia de se connexa, & inseparabilia à fide, & virtutibus ex parte principij adfuerunt, quo pacto damnari & reprehendi iure possint, non video, quin excusationem præfatam in promptu habeant, & iustissimam reprehensionis comparatiuæ querelam! Obiicientur quidem sancti Apostoli, & Beata Virgo, &, si placet, Christus etiam Dominus, vt comparationis extremum geometrice quidem non arithmeticæ: quia impij pro suo gratiæ modulo non operati sint, minimum adhuc, quod poterant: cum illi, summum, quod, gratia ipsis collata, potuerunt, fuerint operati; ast eandem fidem, & pœnitentiam ab vno à Deo minoribus subsidiis præuento; imo necessario prærequisitis ad illas orbato, quam ab alio his omnibus præmunito exigere, & omissionem comparatiue reprehendere atque eius exemplo damnare, imprudens prorsus est, & iniquum.

9. Respondent tandem communiter cum Ioanne à S. Thoma citato: potestatem in Iudæis, quibus decretum, etiam conditionatum obiectiue, defuit, æquam fuisse ad fidem, pœnitentiam, atque Tyriis, quibus illud adfuit, adfuisseque omnino absolutum; si signa, & virtutes adhiberentur: quia decreta eiusmodi pro nullo futuritionis statu potestatem ad illas, aliumue actum liberum constituunt; sed, sufficientibus auxiliis solis constituram, applicant ad actum infallibiliter pro statu, quo præfinitur exercendum: vbi autem æqua est potestas reprehensio in abutentes illa comparatiue ad bene vtentes eadem, vel æqua omnino potestate merito cadi permittimus, quod falso, & implicatorie supponit solutio, de æqua potestate, & eius adæquata constitutione per auxilia sufficientia in horum præmentium sententia, vt proxime indicauimus, & aliis in locis monstratur. Hoc tamen ita permisso, negari ab aduersariis nequit per hanc applicationem potestatis, æqualis etiam, per decretum antecedens de fide & pœnitentia Tyriorum infallibiliter physice, & metaphysice inducens eos ad illas, quibus, metaphysice etiam de se connexum est à Deo, melioris conditionis ex parte antecedentis euadere Tyrios ad fidem, & pœnitentiam, quam Iudæos, quibus ea applicatio ad infallibiliter eas habendas per decreta non adfuit: vt nequeant Iudæi per comparationem ad Tyrios prudenter, & iuste de earum omissione reprehendi (siue ea decreta principia, potestates, siue applicationes voces, tamen ex parte principij se tenent ad pœnitentiam, & fidem) ostenditur aperte: etsi enim coniunctio, & applicatio localis agentis ad passum agentis potestatem non constituat, sed supponat, eiusque solum modo applicatio per omnes sit: inepte, & inique reprehenderetur miles, quod prunis, & igne instructus, in quibus tota comburendi potestas est, hostis distantia castra non incenderit, quæ tamen non maiori igne instructus miles castris hostis applicitus succendit, & tamen in sola applicatione, se tamen ex parte antecedentis tenente, ad castra comburenda, non autem in potestate actiua melioris conditionis est, quam distans ab hostis castris miles: ergo, etsi decretum non constituat, sed applicet, vt conditio, sine qua non, solum ex parte actus primi potestatem aliunde constituram ad pœnitentiam, & fidem, inique, & inepte ob harum omissionem reprehendendi, qui illam defectu decreti applicationem non habuit, comparatione illius, qui non omisit aut non omitteret, quia illam applicationem per decretum habuit, vel haberet.

10. Contra secundo: quia inique, & imprudenter reprehenderetur dæmon quod Deum non amet, sed odio prorsus habeat, comparatione Christi, & Beatissimæ Virginis, aut præstantissimi alicuius sancti (puta Apostoli Petri aut Pauli aut Ioannis Baptistæ, qui Deum ardenter amarunt) præcisis omnibus, quæ in his physicam, aut metaphysicam ad eum amandum necessitatem (si quæ eius generis fuerunt) aut infallibilitatem inducebant, & moralem, vt summum eis ad Dei amorem, siue necessitatem siue infallibilitatem adducebant; v. g. cur Sathan Deum non amans, tot bonis à Deo priuatus, totque malis, & ærumnis ab ipso afflictus, totque diris deuotus, & pœnis ab eodem exarnificatus: cum Ioannes Baptista, vel Diuipara, eiusque filius tot donis, & gratiæ infusæ scientiæ Dei perfectiones euidenter proponentis suauissimarum, & intensissimarum affectionum indeliberatarum &c. ita præuenta, vt moralem habeat necessitatem ad ipsum

amandum, ac non odio habendum, licet habeat (sicut tu) physicam ad oppositum potestatem. Non ne ridendus merito esset, qui ita de omissione amoris in Deum odiique in ipsum appositione dæmonem comparatiue ad Baptistam vel Deiparam reprehenderet: citius ergo, & potius ridendus, in aduersariorum doctrina de prærequisitis decretis, ad quemuis pœnitentiæ, & fidei futuritionis statum cum ea siue per modum potestatis, siue per modum præuiæ applicationis requisitæ ad illas non moralem solum sed physicam, & metaphysicam fidei, & pœnitentiæ, pro suo vnumquodque statu, necessitatem, siue infallibilitatem earum afferant; eorumque negatio necessariam siue infallibilem illarum negationem inducat. Denique vrgentur hæc omnia, & impugnatur solutio: quia Deus ex se omittens decretum, sine quo impossibilis est pœnitentia, & fides Iudæorum, hanc in eis impedit, sicut in Tyriis illud de se ponens in eis illam apponeret: est autem inceptum in eo reprehendere omissionem actus, quem impedis in illo, comparatione alterius, quem laudas, & præfers ob actum quem tu in ipso apponis.

11. Cum ergo videant aduersarij ægre, imo (ne ægre quidem) posse ab hoc argumento se expedire, eius difficultatem communem nobis etiam esse contendunt. Negare siquidem (inquiunt) minime possumus Tyrios consensuros sub eis signis, & vocatione, seu auxilio efficaci (in quocumque demum eius efficacia consistat) quod Iudæi eorum comparatione minime habuerunt. Item sub eisdem signis, & auxilio sufficienti, quod solum habuere Iudæi, minime in fidem, & pœnitentiam consensuros, sicuti neque Iudæi consenserunt: certum item, nobis etiam, est donationem auxilij efficacis Tyriis sub eis signis, & eius denegationem, seu solius sufficientis collationem Iudæis è libera solum, & gratuita Dei voluntate (ne in Pelagianismum, aut Semipelagianismum abeamus) omnino pendere: ex his autem in nostra, & Catholica doctrina statis, ac certis, idem argumentum contra æquitatem, & prudentiam reprehensionis Iudæorum præ Tyriis sub eisdem signis credituris, & acturis pœnitentiam, quibus exhibitis, nec crediderunt, nec pœnitentiam egerunt Iudæi aperte conficitur. Ad manum quippe responsum, imo & contra reprehensorem habent querelam: quod ipsi sub eis signis sufficientia solum auxilio à Deo pro libito ita statuente habuerint; non autem efficacia, quæ cum eis signis à Deo Tyriis darentur, & quibus, si ipsis darentur dubio procul in fidem, & pœnitentiam æque ipsis consentirent.

12. Sed tamen cum reprehensio Christi non fuerit, vt patet ex textu ob statum, in quo constituti à Deo ob eius arbitrium, sunt; sed ob eius malum vsum auxiliorum eis donatorum à Deo, atque in nostra opinione auxiliorum efficacia intrinseca non sit, neque ex parte principij ad sui futuritionem, siue conditionatam, siue absolutam consensus, & boni, vel mali vsus auxiliorum decretum Dei efficax, siue præfinitio necessario connexa cum cõsensu requiratur; sed cum eadem vocatione vnus consentiat, alter vero non consentiat ob suæ voluntatis arbitrium, bonumque vel malum eius vsum, recte Iudæi ob malum vsum reprehenduntur ex comparatione ad Tyrios, qui eadem, vel simili vocatione à Deo sub eis signis donandi bene verentur; male vero in necessario præfinientium doctrina. Adde etiam ob statum illum inefficacis auxilij, in quo à Deo constituti sunt bene posse in nostra doctrina, & iuste præ Tyriis sugillari: cum enim auxilij efficacia, vel inefficacia, eiusque cognitio, & scientia diuina ex bono, vel malo vsu libero voluntatis eorum, saltem conditionato, dependeat: qui status ordine causalitatis ab absoluto dependet (si enim posito auxilio consentiant verum omnino esset, quod, si poneretur consentirent) quod illud auxilium eis collatum efficax non fuerit, neque tale à Deo cognitum, penes malum tandem eorum vsum omnino est: quod autem sub auxilio alio, si eis cum signis illis daretur, essent consensuri, & tamen eis datum non fuit, sicuti nec Tyriis aliud sub quo non consensuri fuere à Deo præuisi, pœnes Dei absolutum gratiæ suæ dominium, summumque arbitrium est: ob quæ nec Tyriis auxilium, sub quo præuisi consensuri sunt, imo nec signa illa, & sufficiens auxilium cum illis datum est: quæ tamen data sunt Iudæis ea vero omnia ex eis sunt, de quibus, vt ait Apostolus dicere Deo nemo potest, cur ita facis? idem argumentum eisdem ponderationibus, & similium euasionum præclusionibus contra necessitatem Thomisticam decreti absoluti ex parte actus, & conditionati ex parte obiecti ad contingentis conditionatam futuritionem ex illa conditionata obedientia prædicationi, & prophetiis Ezech. 3. à Deo prænuntiata illis verbis: *si ad illos mitterer te, ipsi audirent te*: quod dixit comparatiue etiam ad inobedientiam Iudæorum prædicationi eidem, quæ vero ad hæc loca respondit Caramuel confutauimus abunde d. 3. qu. 2. cert. 9.

CERTAMEN VI.

Vlterior decretorum eiusmodi ex scriptura, & authoritate Patrum confutatio.

1. ALterum scripturæ testimonium sit ex illo Sap. 4. *Raptus est ne malitia mutaret intellectum eius* ex quo. d. 5. q. 2. Deum certo, & infallibiliter futura contingentia conditionata prænosse præclusis non admodum Recentium Thomitarũ euasionibus ostendebamus: etenim futura eius immature correpti peccata cõditionata, si diutius viueret, nequeunt à præfinitione, seu decreto efficaci actuali de illis sub diuturnioris vitæ cõditione futuris omnino esse: ergo futuritio conditionata contingentis futuri conditionato, vt talis sit, decreto actuali absoluto subiectiue, & conditionato obiectiue opus non habet. Patet consequutio. Nam peccata illa cõtingentia in statu futuritionis conditionatæ sunt, absque vllo eiusmodi decreto subiectiue, siue ex parte actus absoluto, obiectiue vero, seu ex parte obiecti, conditionato, si vera est syllogismi efformati minor. Eam autem veram esse constat primo. Quia Deus peccata hominum, aut Angelorum siue vniuersim creaturæ cuiusuis rationalis, adhuc, quoad materiale, pro statu vllo non præfinit, potestue præfinire: vt de futuris absolute peccatis, controu. 3. a. 2. aperte ostendemus: ex quibus ad futura conditionata euidens est consequentia præfinitionum negatiua. Tum, quia ex præfinitione conditionata obiectiue, subiectiue vero absoluta, pro casu purificationis conditionis, absoluta omnino peccati, quoad materiale, euidenter infertur: quare ab huius consequentis negatione, ad negationem antecedentis consequentia tenet. Tum, quia status conditionatæ futuritionis contingentium actuali absoluto, decreto, quam status futuritionis absolutæ eorum, minus habet opus, vt de se elaret, superiusque animaduerti: tum denique, quia, cum futuritionis conditionatæ status amplior statu futuritionis absolutæ sit, eoque maioris vniuersalitatis, præcedentia prior eiusmodi decreti pro statu futuritionis conditionatæ contingentium absoluta ex parte actus præfinitio eorum libertati omni signo prioritatis, etiam anteriori ad absolutum officiet.

2. Dices ex Aluarez 7. de auxilijs nu. 24. Peccatum immature correpti fore sub diuturnioris, vitæ conditione à decreto conferendi ita correpto auxilia efficacia, siue perseuerantiæ donum vsque ad instans determinatum, quod fuit vitæ ita correpti postremum; sed certe nisi in eo decreto claudatur aliud de non conferendo auxilio efficaci, seu physica prædeterminatione ad vitandum peccatum, vel potius illam conferendi ad materiale peccati, si diutius viuat (id quod impugnatum proxime est & quicitata vlterius, & fusius impugnabitur) est solutio insufficiens. Quod autem decretum hoc postremum vltrius claudi debeat, & è Dei decreto actuali sit sub conditione diuturnioris vitæ immaturæ correpti peccatum, si ad conditionatam eius futuritionem decreto actuali absoluto saltem subiectiue opus sit: probatur: quia præcise ex omnino absoluto decreto conferendi auxilium efficax, seu physicam prædeterminationem ad non peccandum vsque ad finem vitæ, quæ fuit, immature correpti, non est determinate futurum peccatum eius sub conditione, quod vlterius viueret, neque proxime neque remote: potest siquidem adhuc Deus ex vi eius decreti præcise decernere

vt

vel non decernere physicam prædeterminationem ad non peccandum pro vltteriori vita, quam ipsi concedat, ergo ex vi eius decreti de dono perseuerantiæ pro tempore vitæ, quod fuit, nihil est determinans proxime, vel remote futuritionem peccati conditionatam, si diutius immature correptus viueret; nisi adsit alterum decretum negandi physicam prædeterminationem ad vitandum peccatum, vel concedendi illam ad materiale peccati, si diutius immature correptus viueret. Nec quidquam præstat euasio Zumelis t.2. variar. dub. 5. concl.1. pag. 153. scilicet, fore sub ea conditione diuturnioris vitæ peccatum illud ex decreto illo permissiuo illius sub ea conditione; sed certe decretum permissiuum pure peccati in horum Thomistarum doctrina defendi nequit, vt fusius in sequentibus ostendam. Secundo: decretum permissiuum, nequit connecti cum futuritione conditionata illius peccati, nisi vel ratione sui, vel mediorum, ad quæ determinat, vt supponit ibidem; nec ratione mediorum, nisi ea sint physice prædeterminantia materialis peccati illius quod refugit Zumel. Ratione autem sui nequit connecti cum peccato illa conditionato, nisi, vel sit eius præfinitio cum eius negatione defese pugnans, quod etiam refugit ea solutione Zumel, vel dirigatur scientia media, eamque & futuritionem conditionatam peccati supponat, & non efficiat.

3. Secundo vt arguebam supra malitia peccati illius immature correpti, *ne malitia mutaret intellectum eius*, siue peccatum formaliter, qua peccatum est, futura conditionate est sub diuturnioris vitæ conditione: & tamen de malitia illius peccati formaliter, qua tali, conditionata futuritione nullum est per aduersarios, vllumue doctorem Catholicum, imo, neque Lutheranum aut Caluinistam actuale, & subiectiue absolutum in Deo decretum: ergo futuritio conditionata contingentis absque vllo absoluto subiectiue decreto actuali Dei esse potest: quare futuritio conditionata contingentis decreto absoluto subiectiue, & obiectiue conditionato opus non habet. Hæc eadem argumenta in omnibus, pene infinitis, peccatis hominum sub conditione futuris, si in hac, vel illa rerum, & circumstantiarum peristhasi conderentur, statuerenturue, fieri possunt; quæ vero aduersarij possunt respondere disiecimus cert.2.num.7. Mitto alia scripturæ loca, quæ ad præsens institutum adducuntur communiter: ea siquidem omnia contra decreta omnino absoluta futuritionis absolutæ contingentis directo pugnant: vt ea non necessaria ad absolutam eius futuritionem, imo eius contingentiæ, & libertati repugnantia esse demonstrent: de quo sequentibus quæstionibus opportunius agemus. Nunc ergo ex illis locis argumenta instruere repetitionis vitandæ causa merito omittimus: præsertim, cum ad ea instruenda multi, & profusa opera sit opus, & quam semel exacte adhibere satis. Cæterum, qui ea argumenta ibi attente legerit, ac penetrauerit, facile eis ad præsens institutum (quod nec multis nec oblongis consequentiis euincunt) vtetur ex dictis certam. præsenti num. 1. sub medium. Eadem de causa missa facimus plura Patrum testimonia quæ ex variis capitibus absoluta decreta antecedentia, & efficacia de liberis actibus creatis à Deo prorsus excludunt, eisdem locis expendenda, & quæ eisdem consequentiis notatis præsenti instituto ex vsu esse facile possunt.

4. Ad Patrum authoritatem directo pugnantem contra eiusmodi decreta ad futuritionem conditionatam contingentium ponendam veniamus. Prima sit negatiua authoritas, neque ad rem præsentem infirma: cum enim tot tantique Patres sæpe contingentia hæc conditionata, eorumque scientiam in Deo asseruerint, vt vidimus, nemo illorum decretum hoc conditionatum siue ad eam contingentis futuritionem, vel leuiter insinuauit: cum tamen quandoque diluendis difficultatibus, quas versabant, aliunde que diluebant, decreti illius doctrina ex vsu illis esse posset non exiguo. Secundo: cum apud Patres, & futura conditionata, & eorum scientiam videamus, nihilque amplius, dum id asserimus Patribus, dubio procul, conformamur; qui vero vlterius volunt ea stare per decreta, neque aliter ex Patribus, eis incumbit probatio: negantes enim satis probabimus, si adductis probationibus respondeamus, vti aperte respondebimus. Sed descendo singulatim ad capita authoritatum, ob quas ex sententia Patrum reiecta ea decreta sunt, & reiicienda: Patres omnes libertati, & contingentiæ actuum repugnare docent omnem suppositionem antecedentem determinantem ad ipsos, eosque necessaria consequentia inferentem ob sui cum ipsis intrinsecam connexionem, vt constabit fuse controu. 3. & breuius hic q.2. satis: nunc sit Clem. Rom. epist.3. testimonium: *si quid esset, quod credendum, vel non credendum determinaret, meritum, & libertas tolleretur*: id quod iuxta, *communem sensum Scholasticæ doctrinæ hausium de fontibus Saluatoris per processus scripturæ, & antiquorum scripta doctorum*: vniuersim docet VValdensis 1. doctrinal. fid. a.1.c.28. atqui decretum hoc absolutum subiectiue, & conditionatum obiectiue esset suppositio antecedens determinans consensum conditionatum, cum, eoque intrinsece connexum, illudque proinde necessaria consequentia inferens, imo & purificata conditione absolutum inferens in statu absoluto: ergo ex sententia constanti Patrum reiiciendum est eiusmodi decretum, tanquam libertati contingentis, cum conditionatæ, tum absolutæ contrarium. Minor quoad connexionem necessariam decreti eius cum consensu conditionato absolute, & absoluto purificata conditione, ac proinde necessariam illationem, & præfinitionem absolutam eius quoad statum conditionatum, & purificata conditione quoad absolutum, ipsissima aduersariorum doctrina est.

5. Quod autem sit absolute antecedens futurum contingens, siue conditionatum siue absolutum purificata conditione patet. Tum ex huius antecedentis, & necessitantis suppositionis definitione apud Scholasticos Patres communi statuenda ex ipsis controu. 3. quam breui tradit Anselmus lib. 2. *Cur Deus homo* c.18. med. *Necessitas alia est præcedens, quæ causa est vt res sit; alia consequens, quam res facit.* Tum etiam, quia decretum hoc causat necessario, & infallibiliter futuritionem conditionatam contingentis: ita, vt cum illo eiusmodi futuritio contingentis non esse omnino non possit: eo vero sublato esse prorsus nequeat; quod si abnuant manus nobis, & intentum dabunt. Purificata vero conditione cum decretum hoc, vel transeat se ipso, vt communiter docetur in absolutum de re eadem, vel inferat necessario aliud de re eadem absolute ponenda absolutum decretum: etsi conditio & reliqua principia contingentis indifferentia essent, ac non prædeterminatio physica, iuxta eorum doctrinam, negare non possunt aduersarij esse suppositionem necessitantem, cum absolute ad futuritionem conditionatam contingentis, tum ad absolutam eiusdem futuritionem, si purificetur conditio, sub qua illud fore conditionate decretum est; nisi negent causas, etiam essentialiter requisitas suis effectis antecedere. Hoc argumento ostendemus cert.4. decretum hoc futurum contingens conditionatum, quod eius obiectum est, quare, & se ipsum destruere (si fieri potest, certius, quam omnino absolutum decretum suum obiectum contingens absolutum) quod satis iam est indicatum. Scio plura effugia argumenti huius ab euersione libertatis, & contingentiæ contingentis contra hæc decreta Thomistica petita, incassum à Thomistis Recentioribus Dominicanis tentari: ea tamen opportunius referemus refellemusque quæst. 3. & 4.

6. Arguo secundo: quia Patres recitati disput.5.q.2. vt rationibus suis respondeant quæstionibus illis, seu potius argumentis Manichæorum, & aliorum hæreticorum; vt testatur Nyssenus apud Ruiz disp. 6. sect. 1. nu.26. contendentium Deum esse malum, quia præscius lapsus hominis, & Angeli si eos conderet, eos nihilominus condidit, & purificauit conditionem, lapsus eorum scientiam conditionatam, eiusque à Deo obiectum, quam illi supponebant hæretici. Patres iidem in his, & similibus eorum quæstionibus, & argumentis admittunt, & supponunt vt ibi ostendi: ast tam scientia hæc conditionata, quam eius obiectum, scilicet conditionatus lapsus contingens tale erat apud vtrosque independenter à decreto hoc conditionato obiectiue & absoluto subiectiue: ergo ex Patribus, tam scientia conditionata, quam futuritio conditionata contingentis, quod est eius obiectum, absque eiusmodi decreto consistit: quod ex relatione Nysseni in antecedenti suppositimus (scilicet quæstiones illas esse potius Hæreticorum argumenta, vt Deum ex creatione hominis, & Angeli, & similibus præscium ante à conditionati lapsus eorum, malum ostenderent) ex ipsius verbis claret;

ita

ita enim argumentari solitos Manichæos ait: orat. cather. c.7. init. *Deus, cum præuidisset calamitatem, quæ erat ad hominem ventura, ex malo consilio ad creandum hominem accesserit; cui erat forte conducibilius ortum non esse, quam esse in malis.* Et rursus idem eorum argumentum eisdem fere repetit verbis: imo vero has omnes, & similes citatas quæstiones, esse hæreticorum argumenta, quibus Patres respondent, testatur Hieronym. 3. aduers. Pelag. colum. 5. his verbis: *Marcion, & omnes Hæreticorum canes, qui vetus laniant testamentum, huiusmodi syllogismum texere consueuerunt. Aut sciuit Deus hominem in Paradiso positum præuaricaturum esse mandatum illius, aut nescíuit: non est in culpa is, qui præscientiam Dei vitare non potuit; sed ille qui talem condidit, vt Dei non pessit scientiam deuitare.*

7. Iam minor, quoad Hæreticos probatur: quia si decretum illud de lapsu conditionato sub conditione, quod homo, & Angelus crearentur, ad futuritionem lapsus conditionatam in Deo recognoscerent, posteaque purificari ab ipso conditionem non è præscientia solum; sed fortius (meque Iudice insolubiliter) Deum malum, & causam, & authorem peccati in eorum conditione, quæ conditionem, sub qua eorum peccatum ipse decreuerat, purificabat argumentarentur: cum autem adeo aperto, & claro ad suum intentum argumento vsi non fuerint, cum debiliori petito ex scientia conditionata vtebantur; cuidens est, eos scientiam conditionatam eiusque obiecta, seu contingentia conditionata absque eiusmodi decretis statuisse; id quod ex argumento Marcionis, & aliorum ex præscientia, & purificationis conditionis à Deo independenter à libertate hominis creati à Deo solo positarum ineuitabilitate magis liquet: cum clarius libertas, & culpa euertatur per eiusmodi decretum, & creationem, inferaturque eius ineuitabilitas, quam argumentum attingit ab homine creato, quam ex scientia, & purificatione conditionis. Inde vero, quoad Patres probatur eadem Minor: quia Patres scientiam conditionatam: eiusque obiectum ab hæreticis suppositam, eodemque modo quo ab eis suppositam fuit supposuerunt, atque asseruerunt, vt citato loco vidimus, quin de eis eiusue modo eorum discordarint. Ergo, cum absque decreto scientia conditionata, eiusque obiectum scilicet futurum conditionatum contingens asserta ab hæreticis fuerint, absque illo etiam asserta à Patribus fuere. Secundo probatur: quia, nisi dependenter à decreto ac proinde dependenter ab illo, & scientiam conditionatam, & eius obiectum statuerent, male solutionibus suis respondissent: nimirum præcipuam, & claram, atque obuiam statim difficultatem dissimulantes.

8. Sed præter responsiones ad quæstiones illas, & argumenta hæreticorum, quas (sicuti, & Patres alij) scientiam conditionatam, eiusque obiectum absque vllo decreto recognoscens dedit Augustinus alibi, ea sæpius absque vllo Dei decreto recognouit, & asseruit: id quod etiam cum Patribus reliquis, vt libertatem arbitrij tueatur, supponit: qua de re, post multa 3. de lib. arbitr. c. 14. facilioris memoriæ causa, sic summatim ait: *quæcumque ista causa est voluntatis, si non potest ei resisti, sine peccato ceditur: si autem potest, non ei cedatur, & non peccabitur.* Sed vlterius ostendo, & in primis argumento efformato contra nos à Didaco Aluarez de auxiliis libro duodecimo d. 120. scilicet Augustinum, si agnouisset scientiam conditionatam eiusque obiectum independenter à Dei decreto facile, & bene negaturum obiicientibus ab ipso fatum in nostras actiones liberas induci: quia homines pro sua libertate gratiæ auxiliis vtuntur, quia volunt, & alij non vtuntur quia nolunt: atqui ita sæpe respondit, licet aliter censeat Aluarez: ergo ea cognouit, & asseruit Augustinus independenter à decreto: Minor adeo est constans, & clara, vt mirum sit de ea doctum aliquem dubitasse, etenim lib. de prædest. Sanct. c. 6. med. ita Pelagianis respondet: *Ecce misericordia, & iudicium: misericordia in electione iudicium vero in ceteros qui excæcati sunt: & tamen illi, quia voluerunt crediderunt, illi, quia noluerunt non crediderunt*, 2. de peccatorum meritis, & remiss. contra Pelag. c. 12. init. *Cum voluntate humana gratia adiuuante diuina sine peccato in hac vita possit homo esse, cur non sit? possim facillime, & verissime respondere: quia homines nolunt*, & 1. ad Simplicia. q. 2. *Cum ergo alius sic, alius autem sic moueatur ad fidem: eadeque res sæpe alio modo dicta moueat, alio modo dicta non moueat, aliumque moueat alium non moueat: quis audeat dicere modū vocandi, quo etiam Esau ad eam fidem mentem applicaret, voluntatemque coniungeret, in qua Iacob iustificatus fuit, Deo defuisse?* Eandem sententiam continent verba eius recitata proxime ex 3. de lib. arbitr. c. 14. & eis locis immediata probatione ex Augustino referendis eadem Augustini sententia deprehenditur, quare Didaci Aluarez Recentium Thomistarum Primipili pro scientia & obiectis contingentibus conditionate futuris absque vllo actuali Dei decreto nobiscum Augustinus expressus est: quo vero iure ita iudicauit Aluarez si probaretur Minor (quam ipse falsam supponebat, vt oppositum contra nos ostenderet) quiuis facile comperiet, siquidem vt supra vidimus, si decretum consensus aut dissensus nostri sub conditione cuiusuis auxilij (etsi prædeterminatio Thomistica non esset, nedum, si ea sit, vt aduersarij volunt) in Deo præcederet purificata conditione à Deo ponente auxilium ex hoc coniuncto decreti, & purificatione conditionis, quod totum à Deo, eiusque libera voluntate est, crederent, & consentirent homines, aut dissentirent, non à sua libera voluntate, seu quia ipsi voluerunt, aut noluerunt, vt aiebat Augustinus.

9. Secundo probatur ex Augustino frequenter dicente Deum ita velle, & de facto vocare aliquos misericordia sua in illis, præ aliis exercita, quomodo scit eis congruere, vt vocantem non respuant, sed sequantur voluntate sua Deum vocantem: atque item quomodo eis aptum est, vt intelligant, & moueantur: audi illum 1. ad Simplician. q. 2. *quantumuis multi vno modo vocati sunt, tamen, quia non omnes vno modo affecti sunt, illi soli sequuntur vocationem, qui ei capiendæ reperiuntur idonei*: Ecce in vocati dispositionem, affectum, & idoneitatem ac proinde non in Deum decernentem, siue absolute omnino, siue conditionate ex parte obiecti, quod si vocentur vocationem sequantur. Ne tamen inde Dei misericordiam specialem in electos, seu efficaciter vocatos excludi putes, totumque negotium ab eorum dispositione, & voluntate venire: subdit: *Et illud non minus verum sit: igitur non est volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei: qui hoc modo vocauit, quando aptum erat ei, qui secuti sunt vocationem*: inferius autem subdit: *quod si vellet, etiam ipsorum* (non electorum) *misereri, posset ita vocare, quando illis aptum esset, vt & moueretur, & intelligeret; & sequerentur: verum est ergo multi vocati, pauci vero electi, qui congruenter vocati; illi autem qui non congruebant, nec contemperabantur vocationi non electi: quia non secuti, quamuis vocati.* Ecce congruere, vel non congruere vocationi; siue hanc esse, vel non esse congruam nostrum est, quia sequimur, vel non sequimur illam, non præfinientis Dei, quod sequamur vocationem in Augustino: errori vero præfato, qui inde posset obrepere, eo modo, quo proxime, statim iterum occurrit: *iterum verum est: non est volentis, neque currentis sed miserentis est Dei: quia, etiamsi multos vocet; eorum tantum miseretur, quos ita vocat, quomodo eis aptum est, vt sequantur*: & de dono perseu c. 14. ex præmuntiata à Christo Domino Tyriorum pœnitentia sub conditione signorū, & virtutum Corozainitis exhibitarum concludit. *Ex quo apparet habere quosdam in ipso ingenio diuinum naturaliter munus intelligentiæ, quo moueantur ad fidem, si congrua suis mentibus vel audiant verba, vel signa conspiciant*: & tandem lib. 2. ad simplic. post med. ait: *Cuius autem miseretur, sic eum vocat, quomodo scit ei congruere, vt vocantem non respuat.*

10. Ex quibus omnibus hoc argumentum conficitur. Posita præfinitione absoluta ex parte actus, & conditionata ex parte obiecti, scilicet sub conditione vocationis (quæcumque illa sit) eo ipso quod donetur à Deo, apte omnes vocabuntur, & congrue, vt moueantur ad fidem, quempiamue alium actum ita sub conditione à Deo præfinitum, sequenturque, nec respuent Dei vocationem: ergo posita eiusmodi præfinitione omnis vocatio æque congrua, & apta cuicunque, & quocunque tempore erit, vt eam sequatur, ac non respuat: atqui Augustinus vnam vno tempore, vni, vniusque menti, & genio, seu ingenio aptam, & congruam esse ait; non aliam, neque alio tempore, neque alij, aut alterius menti, genio, seu ingenio. Ergo

Augustinus

Augustinus censet non esse præfinitionem Dei de fide, & consensu quouis, sub conditione vocationis conditionate futuro; & tamen esse fidei, & consensus conditionatam futuritionem, eiusque scientiam, ex qua detur à Deo vocatio electis, & iis omnibus, quorũ misereatur; ergo sentit futuritionem conditionatam non esse ab eius præfinitione absoluta ex parte actus, & conditionta ex parte obiecti. Arguitur ex præfatis locis secundo. Posita eiusmodi præfinitione & vocatione, sub qua consensus, seu fides præfinita per illã à Deo est, omnes æque prompte, & incunctanter illam sequentur illico, nec respuent: ergo æque eunt dociles, geniique apti, & idonei, vt credant, & consentiant, si vocentur; nec erit cur aptiori, & dociliori genio, & affectioni vnius vocati, quam alterius is in fidem consensus tribuatur; aut dari sortes esse alios aliis docet Augustinus, meliorique, aptiori, & dociliori genio, & maiori in fidem affectioni vnius, quam alterius tribuit, quod vocatus fidem concipiat & consentiat præ alio: ergo censet fidem, & consensum sub conditione vocationis futurum conditionatam hanc suam futuritionem è Dei præfinitione absoluta subiectiue, & conditionata obiectiue minime habere. Porro quæ citatis locis respondit Hieronymus Viues apud Borrull. nostrũ disp. 7. sect. 1. à n. 439. futilia sunt, & seipsis subruentia, nec locum in sic à nobis argumentis efformatis habentia: idcirco eis refellendis tempus absumere non libet.

CERTAMEN V.

Peculiaria alia ex Augustino argumenta: vbi etiam S. Thomæ mens contra eiusmodi decreta aperta monstratur.

1. TErtio impugnantur peculiariter ex Augustino eiusmodi ad conditionatam contingentium futuritionem statuendam decreta tantum ex parte actus absoluta: etenim, cum Semipelagianorum responsionem ad illud argumentum (quo merita Pelagianorum ad eorum vsque sententiam in paruulis altero baptizato, altero inbaptizato correptis confutauerat) ex Prospero, & Hilario cognouisset, scilicet alterum cum baptismo correptũ ob bona conditionata opera, quæ viribus naturæ exerceret, si ad ætatẽ adultam perueniret; alterum vero correptum sine baptismo ob mala conditionata, quæ ageret, si ad vsum peruenirent rationis: eam responsionem, vt à ratione alienam in primis reiecit. Secundo; quia, cum de ratione meriti ad præmium, vel pœnam inductiui sit absoluta futuritio, dum eis conditionatis operibus Deum ad illa motum ea solutio defendat, ea non conditionata solum; sed absoluta futura defendere debere: quæ tamen in neutro paruulo absoluta fuere: imo vero absolute non fuere: quare ea solutione asserit futura non futura, dum absoluta merita fuisse Deũ ad præmium in vno: & pœnam in alio iudicentia de facto asserit, & solum conditionate pure fuisse fateatur: deinde aliis eam solutionem alibi opportunius referendis confutat; nisquam vero, quod ea conditionata futuritio à Deo ita illam præfiniente sub conditione, quod diu viuerent, atque ad vsum rationis peruenirent. Hæc autẽ solutio, & promptissima erat, & ad institutum præcipuum euertendi merita conditionata viribus naturæ ab eis paruulis sub præfata conditione habenda efficacissima, si, vel probabiles, necnon ex propria sententia firmas, eas præfinitiones ad futuritionem contingentium conditionatorum Augustinus iudicaret; ergo ex Augustini sententia ad eam futuritionem statuendam præfatæ præfinitiones non dantur; sed neque eas dari probabile est.

2. Ne vero dicas Augustinum omisisse eis locis, quibus conditionata Semipelagianorum naturalia merita, ac demerita confutauit, ex ea parte, quod ex gratia essent confutare; ac proinde ex libera, & gratuita Dei præfinitione ea conditionata solummodo obiectiue, non confutasse, neque eiusmodi præfinitionis meminisse: attende paulisper: quia, cum eodem Prospero, & Hilario didicisset simul Augustinus Semipelagianos ad sua illa conditionata merita fatenda abuti conditionata scientia, quam Augustinus asseruit, in responsione illa sua ad quæstionem Paganorum data lib. *de tempore Christianæ Religionis*, siue epist. 49. q. 2. (de qua fusa, & speciali eruditione & interpretatione egimus d. 5. q. 2. toto cert. 6.) respondet: tunc non disputasse, an conditionata illa merita è Dei gratia futura essent, nec ne? quia necdum id fuerat à Paganis, quibus respondebat: imo, neque ab vllo alio in quæstionem vocatum, vt constat ex c. 9. de dono perseuer. & c. 9. de prædest. sanctorum sub finem recitatis à nobis verbis cert. illo 5. n. 3. Pergitque verbis à nobis etiam recitatis ibidem n. 7. *Sed vtrũ prædicato sibi Christo à seipsis habituri essent fidem? an Deo donante sumpturi: id est vtrum eos tantum præscieritan prædestinauerit Deus, quærere, ac disputare tunc necessarium non putaui.* Ex quibus verbis claret Augustinum his locis, vbi de meritis istis conditionatis Semipelagianis Paruulorum egit, satis attendisse ad eorum errorem in eis imbibitum: quod, scilicet, eiusmodi conditionata merita viribus naturæ fore docerent, & sibi etiam, ob responsionem illam Paganis datam, imponerent: à quo recitatis verbis se purgat, & statim vtique quæstioni, & Paganorum, & Semipelagianorum respondet: in adultis, de quibus quæstio à Paganis proposita fuerat, ita respondisse, vt ex eius respõso nulla Semipelagianismi (meritorum scilicet ex propriis viribus) suspicio esse posset: ergo non ex omissione eius partis erroris Semipelagiani meritorum conditionatorum ex viribus naturæ, præfinitionibus eorum meritorum sub conditione vsus non fuit; sed quia eiusmodi præfinitiones ad eam futuritionem statuendam probabiles, ne per somnium quidem habuit, ac sine earum cogitatione, nedũ dependentia, conditionatã futuritionẽ recognouit, & asseruit.

3. Ex his locis peculiariter argumentor quarto Augustini authoritate. Recitatis quippe verbis ait, se tunc non respondisse Paganis, nam fides illa conditionata, qua ductus Deus voluit eis adultis apparere, & prædicati Euangelium suũ, quos credituros prænouerat, si ipsis appareret, & prædicaretur ex gratia Dei an ex viribus propriis foret? quia tunc de eo quæstio Paganorum non erat; ita vero hæc dicit Augustinus, vt ad dependentiam eorum operum à Deo non agnoscat decretum absolutum ex parte actus, & conditionatum ex parte obiecti à quo illa opera sint à Deo, eiusque gratia. Patet ex illis verbis; *sed an prædicato sibi Christo à seipsis habituri essent fidem, an Deo donante sumpturi?* ergo eodem modo, & statu est à Deo ea fides sub conditione prædicationis, atque à viribus, & facultate arbitrij esset sub eadem conditione per Augustinum; atqui arbitrij facultatem, & vires siue se solis operaturas, siue gratiæ Dei cooperaturas, solum ponit ad eam futuritionem conditionatam in hypothesi, cum aliis eius fidei conditionatæ principiis necessariis: Augustinus ergo in hypothesi etiam ponit decretum gratiæ, & subinde fidei ipsius donatiuum. Hoc argumentum mihi firmum est, si illud *prædicato sibi Christo* tantundem valeat, atque si eis *Christus prædicaretur*, ita, vt non significet prædicationem de præterito, & purificatam conditionem in paganis illis, de quibus loquebatur Augustinus, & in quibus purificata de facto fuit (quia alter, & verisimilior eius dictionis sensus mihi est vti d. 5. q. 2. cert. 5. à n. 7. docebam. Neque satisfacies huic argumento ex periphrasi eius clausulæ ab Augustino adhibitæ: *id est vtrum eos tantum præscieris, an prædestinauerit Deus*, vbi prædestinationem æque absolute, atque præscietiam posuit Augustinus: cum autem præscientiam conditionatam ex parte obiecti posuerit per nos, & prædestinationem ex parte obiecti conditionatam etiam posuisse censendus est; cæterum prædestinationis nomen non, nisi de absoluta omnino Dei voluntate vsurpauit vnquam Augustinus: imo vero eam eius nominis acceptionem reprehendit expresse cap. 16. de prædestinat. sanctorum & c. 14. de dono perseuer. vt vidimus proxime citato cert. 5. num. 6. vbi etiam testimonio Augustini pro se inducto à Ioanne à S. Thoma ex libro apocrypho, falsoque appositio Augustino satisfecimus: verba vero nunc oppositæ formalis periphrasis non sunt, sed virtualis, & æquiualens solum: quia in Paganis illis (de quorum conditionata fidei futuritione, & præscientia sermo erat) fuerat purificata conditio, & posita absolute fides, quæ nonnisi ex absoluta omnino prædestinatione Dei & donatione gratiæ esse à Deo poterat, ea in illis eorumque fide apponi debuit: tantumque ad eam quæstionem de necessitate gratiæ & donationis fidei per illam erat dicere an esset à Deo absolute dante,

& prædestinante; atque an respectu fidei conditionatæ à Deo etiam esset sub conditione futuræ nam à statu absoluto ad conditionatum sub eisdem principiis valet consecutio, vt sæpe diximus.

4. Ob hanc ipsam notissimam consecutionem à statu absoluto ad conditionatum, & verbis datis, & statim datis solius prædestinationis, seu decreti omnino, vt dixi absoluti dandi gratiam, & per illam fidem Paganis meminit Augustinus iuxta aliam eius dictionis, *verum prædicato sibi Christo* (quam verosimiliorem esse dixi) interpretationem de prædicatione absolute posita, & purificata conditione, & posita absolute fide, vt reuera in Paganis illis fuit: etenim, ni supponeret eam à statu absoluto ad conditionatum notissimam cunctis fere ex terminis ipsis consecutionem ineptæ respondisset subortæ Semipelagianorum quæstioni de meritis conditionatis ex propriis viribus, sinistræque responsionis suæ ad Paganos interpretationi obnoxie. Siquidem solum respondisset necessariam esse gratiam absolutam, & donationem Dei absolutam per absolutam prædestinationem (vel si pro nunc malueris præfinitionem fidei) ad fidem absolutam illorum, quibus purificata est conditio, & exhibita absolute prædicatio, & fides absolute donata; vel ergo ad fidei illius futuritionem conditionatam, ex Dei etiam gratia & donatione diuina requiritur vere, & ex sententia Augustini aliud decretū, seu præfinitio diuina absoluta ex parte actus, & conditionata ex parte obiecti præter prædestinationem seu decretum, quod tale absolute omnino erit, & antecedet ex parte actus primi ad absolutam fidei illius futuritionem positū cum reliquis prærequisitis in illa hypothesi, & pro conditione; vel sufficit decretum hoc in hypothesi, & pro conditione cum aliis requisitis positum: si hoc postremum: respondit quidem virtualiter quæstioni subortæ Pelagianorum, & sinistram eorum suæ responsionis ad Paganos interpretationem propulsauit, vt diximus, nosque vere, & ex mente Augustini habemus intentum, & Augustinum contra eiusmodi præfinitiones pro nobis: si autem vlterius requiritur ad fidei illius conditionatam futuritionem illud aliud aduersariorum decretum absolutum ex parte actus, & conditionatum ex parte obiecti: nec quæstioni Semipelagianorum satisfecit, nec calumniosam eorū interpretationem à se propulsauit: respondens per absolutam dependentiam fidei absolutæ à prædestinatione seu decreto omnino absoluto, cuius solum meminit ibi, nihil prorsus dicens de illo decreto fidei eiusdem absoluto subiectiue, & obiectiue conditionato, sine quo eiusmodi conditionata futuritio esse nequit per aduersarios: quare inepte, & quæstioni & calumniæ Semipelagianorum respondisset.

5. Quod autem prædestinationis nomine sola absoluta omnino prædestinatio, (vel si mauis operis decretum omnino absolutum) intelligatur, constat ex aliis verbis, quibus eodem cap. 9. ad altum Dei, & latens consilium recurrendum esse in Tyriis, & Sidoniis, quibus denegata de facto sunt signa, sub quibus visi conditionate crediturī fuerant; *sed quoniam eis non est datum, etiam vnde crederent est negatum &c. & tamen si Dei altiori iudicio à perditionis massa non sunt gratia prædestinatione discreti, nec ipsa eis adhibenda, vel dicta diuina, vel facta per qua possent credere, si audirent vtique talia, vel viderent*: & infra: *sed nec illis profuit, quod poterant credere, quia prædestinati non erant ab eo, cuius inscrutabilia sunt iudicia*: cum ergo credituros sub conditione asserat, & prædestinatos neget: restat, vt expresse neget conditionatam eorum fidem pendere à decreto actuali, vel solum loqui de omnino absoluto, vt ex locis aliis de eodem responso ad Paganos loquens ait cap. 16. de prædestinatione Sanctorū & 14. de dono perseuerant. memoratis nu. 13. Atque in re speciatim præsenti ex verbis immediatis: *proinde, quod dixi* (ad quæstionem Paganorum) *tunc voluisse hominibus apparere &c. posset etiam sic dici* (vt præsenti etiam Semipelagianorū quæstioni satisfieret, & occurreretur) *tunc voluisse hominibus apparere Christum, & apud eos prædicari doctrinam suam, quando sciebat, & vbi sciebat esse, qui electi fuerant in ipso ante mundi constitutionem*: vel si mauis præfinitionem absolutam significant, imo & præscientiam absolutam, vt ostendi citata disp. 5. q. 2. cert. 5. n. 8. & 9. diuersaque est à responsione illa Paganis data, imo & à proxime data, vt errori, & interpretationi Semipelagianorum occurreret quoad præscientiam, licet proximæ huic conformis, quoad omnino absolutam prædestinationem, atque ei æquiualens ad errorem & calumniam Semipelagianorum obstruendam. Porro hoc argumentum, siue primam, siue secūdam interpretationem eius dictionis, sed *verum prædicato sibi Christo* sequamur, eandem vim habet, quam non minui, si dicas, etiam æquiualenter occurrisse Augustinum, & errori, & calumniæ Semipelagianorum semper omnino absolutam prædestinationem, seu decretum omnino absolutum fidei absolutæ eorum, quibus purificata est prædicationis conditio memorans: quia, cum decretum hoc absolutum fidei, siue prædestinatio absoluta, supponat aliud ex parte solum obiecti conditionatum de fidei conditionata futuritione, dum illud asserit, & hoc supposuit Augustinus: quare, & æquiualenter errori, & calumniæ Semipelagianorum occurrit Augustinus, vt nos iuxta aliam nostram interpretationem diceremus: verum hæc solutio haberet hic verisimilitudinem, si suppositio hæc vnius decreti ad aliud in Augustino alicubi asserta, vel saltem indicata leuiter, haberetur, vel ex natura rei euidens ab vno ad aliud decretū consequutio esset: quemadmodum euidens, & fere ex terminis ipsis nota est, ad prærequisita solum in hypothesi ad statum futuritionis conditionatum eorum solum, quæ absolute posita, & purificata requiruntur, ad statum contingentis cuiusuis absolutum. Aſt, ne leuiter quidem insinuata alicubi ab Augustino deprehenditur ea suppositio, estque rationi naturali repugnans, vt cert. 5. demonstrabo; ergo nihil habet verisimilitudinis solutio, sed mere gratuita, & irrationabiliter tradita: quo pacto, quiuis quamuis chimæricam suppositionem ad suos errores tuendos poterit Patribus, & Conciliis adscribere: nullaque proinde hæresis erit.

6. Argumentor quinto ex Augustino: quia in eius doctrina præscientia (non quidem absoluta, quæ post decretum omnino absolutum est) conditionata præcedit absolute ad omne decretum de contingentibus ab Augustino cognitum actuale: ergo nullum absolutum decretum supponit, ac proinde, tam ipsa, quam eius obiectum, conditionatum scilicet contingens, futurū est independens ab omni actuali decreto, quod Augustinus cognouerit, consequentia est legitima Anteeedens probatur ex Augustino de dono perseuerantiæ c. 17. sic scribente: *in sua præscientia, quæ falli mutarique non potest opera sua disposuit futura, neque aliud quidquam est prædestinare*: quod idem aduersariorum doctrina circa contingentia, atque actualiter præfinire est, seu efficaciter ea decernere: aſt scientia, in qua aliquid à Deo disponitur per decretum, ipsum dirigit, & antecedit: ergo nihil actu decernitur circa futuritionem contingentis ex Augustino, quin scientia conditionata præcedat, stando decretis actualibus, quæ Augustinus cognouit. Dices primo: nomine prædestinationis, & decreti actualis Dei intelligi ab Augustino prædestinationē, & decretum omnino absolutum circa futuritionem absolutam non circa conditionatam, de qua, & circa quam est decretum solum actuale ex parte subiecti. Bene: hoc ego solum contendo: sola decreta actualia absoluta prorsus, seu prædestinationem absolute talem tendentem circa absolutam contingentis futuritionem esse decreta seu prædestinationem actualem Dei cognitam, & cogitatam ab Augustino. Secundo vel est aliqua dispositio apud Augustinum actualis Dei, seu prædestinatio (ita enim dictū ab Augustino volunt aduersarij perpensis nuper locis decretum Dei suum de conditionata futuritione) circa contingentium conditionatam futuritionem, vel non? dicent esse: quia alioqui hæc decreta sua Augustino aduersari fatebuntur: atque hæc etiam dispositio actualis est in præscientia conditionata, eaque proinde eiusque obiecto posterior: quare & hoc erit, ante illam dispositionem, non autem ab ea dependens. Dices secundo: præscientiam illam, in qua Deus futura conditionata disponit per Augustinum esse simplicem intelligentiam non conditionatam. Contra tamen est: quia præscientia, in qua Deus dicitur futura disponere ab Augustino, est, quæ ratione suæ immutabilitatis, & infallibilitatis, ita futuritioni rei fidei iubet, vt sic futura res sit, sicut fore à Deo disponitur: ita, vt, si ita non foret, scientia, in qua dispositum est in se, vel in veritate deficeret, esseturque proinde fallibilis, & falsa: hoc autem non euenire scientiæ simplicis intelligentiæ de rerum possibilitate, etsi futuritio rei per illam, seu in illa dispositā aliter, ac dispositā est, euenire; semper

semper enim verum esset, esse possibilem, sicut per scientiam simplicis intelligentiæ fuerat repræsentatum: ergo quæcumque futuritio disposita in præscientia dicitur ab Augustino, non in præscientia simplicis intelligentiæ, sed conditionata, dicitur disposita. Simile argumentum efformari potest ex loco Pauli ad Rom. 8. *quos præscivit, prædestinavit*, & eius Commentatore Theophylacto aiente: *Prioritaque est præscientia, postea prædestinatio. Prædestinationem autē intelligimus, impermutabilē Dei voluntatē.*

7. Sexto arguunt, & nonnulli ex nostris, & contra se Hieronymus Vives, iactans à nostris eum Augustini locum notatum non esse: verum nouem ante eius librum annis ab Annato nostro notatus fuerat d. 1. contra Tuisium c. 3. §. 3. n. 33. verum dicit tamen, si non de loco, sed de eius ponderatione, & sua, & aliquorum loquatur, textus Augustini est. *Prædestinatio est, quæ sine præscientia esse non potest: potest autem esse sine prædestinatione præscientia*: ita enim scripsit c. 10. de prædest. Sanctor. Ponderatio est Præscientia, sine qua non potest esse prædestinatio, seu decretum, est conditionata: atqui hæc potest esse sine prædestinatione, aut decreto per Augustinum: ergo scientiæ conditionatæ subinde obiectum contingens conditionate futurum potest esse sine prædestinatione, ac decreto. Omissa solutione inani Vives, eiusque impugnationibus, inutilibus propterea, à nostro Bortull. datis d. 7. sect. 2. n. 436. ponderatio, & argumentum hoc euanescit. Nam præter præscientiam conditionatam absoluta etiam præscientia peccatorum absolute futurorum esse potest, estque de facto in sententia Augustini sine decreto: & de hac, non de conditionata præscientia, aut conditionatis, ex parte obiecti tantum, decretis, loquitur expresse eo loci Augustinus, ita propositionem suam immediate probans, *Prædestinatione quippe ea præscivit Deus, quæ fuerat ipse facturus, unde dictum est: fecit qui fabricat sunt. Præscire autem potest etiam, quæ ipse non facit*: quare ex hoc loco nihil directe, & in terminis contra decretum Thomisticum, obiectiue conditionatum ad futuritionem conditionatam contingentis deduci potest; nisi indirecte solum: quatenus, vt dixi, solum ex eo, quod ad absolutam alicuius contingentis futuritionem decretū Dei omino absolutum, non requiritur ex Augustino; neque ad eius, aut alterius cuiuspiam contingentis conditionatam futuritionem requirendum esse legitima illatione monstratur. Atque hac ratione eo loco vtitur ad præsens institutum Annatus noster. Nos vero qui directis solum impugnationibus eiusmodi decretorum in præsentiarum vti statuimus, eo, sicut aliis vniuersim omnium præfinitionum omnino absolutarum de absolute futuris contingentibus id ipsum impugnantibus, abstinemus: eas scilicet omnes sequentibus quæstionibus fusius daturi.

8. Ex quibus omnibus concluditur Patres memoratos, & præcipue Augustinum, futuritionem contingentium cōditionatam independenter ab actuali de illa decreto; imo absque vlla huius cogitatione agnouisse: atque ex eius principiis, & doctrina eiusmodi decreta non posse consistere: & quod specialius est, illo ipso Augustini loco ex n. 1. ea decreta impugnari, quo ex Augustino alte, ac firme fundari, ac proinde scientiam mediam iugulari æstimant aduersarij, & cum Ioanne à S. Th. clamant; sed eius loci data intelligētia videbis ex iugulatione ista, ne guttam quidem sanguinis fluere: fortasse, sicut Missæ Sacrificium, & hanc iugulationem incruentam esse volent. Non omittam, neque, vt silentio prætereat, committam, quod Ioan. à S. Tho. primus, & ex ipso Vives d. 4. n. 3. & 4. dissimulata responsione aperta Annati nostri d. 4. c. 1. n. 7. quæ est contra Ioa. à S. Th. (cum tamen eius contra hunc defensio scientiæ mediæ Tolosæ nouem ante librum Vives annis fuerit cusa) ait: scilicet initio disputationum de auxil. nostros solis rationibus naturalibus, nullisque Augustini testimoniis egisse; iuste autem Summi Pontificis totam disputationem ad S. Augustinum deuolutam esse, exruncque primum nostros huius testimoniis vsos esse: sed, præter damnationem falsatus eiusmodi historiæ disputationum de scientia media, cum accursu Carmelitano Discalceato Salmantino, tum à Ioanne à Sancto Thoma editæ, & similium factam ab Innocentio Papa X. decreto suo euulgato die 27 Aprilis anni 1653. & eiusmodi historiæ contradictiones, & inconsequentias ab eodem Annato deprehensas, legant Vasquez nostrum tom. 1. in 1. p. diu ante Romanas has disputationes eiso, nempe anno 1595. vbi scientiam conditionatorum ex scriptura, & Patribus, præsertim Augustino, probat: id quod, & Fonseca in sua metaphysica anno sequenti typis vulgata præstitit, vt constat ex t. 3. mer. lib. 6. c. 2. q. 4. sect. 9. fine: quin & Molina auxiliorum intrinsece non efficacium, ac proinde scientiæ huius primus expressus in terminis, & acerrimus defensor doctrinam Augustinianam prorsus esse fatetur, & probat; licet non fuisse ab ipso omnia eius fundamenta, & circumstantias explicatas asserat: quia nimirum de ea tunc in terminis ex instituto non disputauit Augustinus, sed, aliud disputans, supposuit: ex quo apparet falso citari ab aduersariis, cum Molinam in concordia ad q. 23. 1. p. a. 4. & 5. d. 1. m. vlt. tum Vasquium tom. cit. d. 67. c. 4. fine, tum Fonsecam fine, quasi dixerint eiusmodi scientiam conditionatam ab Augustino, & aliis Patribus omnino fuisse ignoratam; cum tamen primus id solum dixerit quod retulimus: Vasquez vero de nomine scientiæ mediæ inter scientiam simplicis intelligentiæ, & visionis agnitum prius scis non fuisse eo loci solummodo dixerit; non autem de re ipsa, quam eorum testimoniis, sicuti, & Fonseca confirmarat.

9. Decreta hæc de futuris sub conditione ad eorum conditionatam futuritionem statuendam eisdem fere rationibus impugnari directe posse ex Sancti Thomæ locis, quibus ex Augustino impugnata hactenus à nobis sunt, scilicet quia scientiam eorum conditionatorum, ac proinde conditionatam eorum futuritionem, frequenter, & supposuit, & asseruit, (vt decretales isti Thomistæ fatentur) quin eiusmodi decreta insinuauerit, aut de illis cogitauerit, vt ex testimoniis opponendis patebit. Secundo specialius probatur ex Augustino nobis obiecto, & contra Thomistas ipsos obiectantes instructo affini, & simili omnino loco S. Tho. 3. p. q. 1. a. 5. ad 2. vbi de responsione illa Augustini ad Paganorum quæstionem ait: *sed hanc responsionem reprobans idem Aug. in lib. de perseuerant. dicit. Nunquid possumus dicere Tyrios, & Sidonios talibus apud se virtutibus factis credere noluisse; cum ipse Dominus atteſtetur eis, quod acturi essent magnæ humilitatis pœnitentiam, si in eis facta essent diuinarum illa signa virtutum? Proinde, vt ipse soluens subdit: non est volentis, neque currentis; sed Dei miserentis, qui eos, quos præuidit, si apud eos facta essent, his miraculis credituros, quibus voluit, subuenit: aliis autem non subuenit: de quibus in sua prædestinatione, occulte quidem, sed aliud iuste iudicauit*: His autem verbis S. Thom. scientiam mediam admisit illis Augustini verbis, *Numquid possumus dicere Tyrios, & Sydonios*: quam retractatam non ait S. Th. sed responsionem ex illa Paganis datam, ostendisse pro omnibus aliis quæstionibus super prædestinationis, & reprobationis negotio, generalem esse non debere: cum Tyriis, & Sydonis (de quorum fide conditionata, si signa, & virtutes exhiberentur, dubitare non licet, tamen exhibita à Deo non fuerint: quia nec eis, licet iuste, misericors Dei voluntas, nec prædestinatio adfuit, vt exhiberentur, & crederent, atque agerent pœnitentiam. Rogo ergo aduersarios: num misericordis huius voluntatis, & prædestinationis nomine solam omnino absolutam voluntatem de absoluta fide intelligi velint ab Augustino & S. Thom. an etiam conditionatam obiectiue de fide sub conditione futura? hoc postremum dici nequit: siquidem Tyriis, quibus misericordi hac voluntate, & prædestinatione subuentum non esse S. Th. ex Augustino ait; esse autem proculdubio subuentum, si iuxta hos Thomistas voluntas Dei efficax conditionata ex parte obiecti ad huius conditionatam futuritionem requireretur: cum reuera, & per Augustinum & S. Th. fides & pœnitentia conditionata in ipsis fuerit. Si primum, ergo S. Tho. ex Augustino ad solam fidem, & pœnitentiam absolutam, voluntatem Dei, & prædestinationem, omnino scilicet absolutam, requirit: scientiamque, & futuritionem conditionatam fidei, & pœnitentiæ Tyriorum absque Dei vlla voluntate, & prædestinatione absoluta ex parte actus, & conditionata ex parte obiecti recognoscit. Alia argumenta ex S. Thoma indirecte contra hæc etiam decreta mitto, quatenus S. Doctor decreta omnino absoluta ad absolutam contingentium futuritionem frequentissime, & apertissime excludit; multoque potiori iure, & decreta præsentia ad conditionatam futuritionem; quo argumenta, & veteres plures S. Th. discipuli, & Assectæ, & subtilis Scotus, eiusque scholæ Primores cum nostris horum decretorum impugnatoribus castra habent communia.

CERTAMEN VI.

Rationibus ea ad futuritionem conditionatam decreta eliminantur.

1. VEntum iam ad rationes, quibus nos superiores etiam apocryphæ illius historiæ disputationum Romæ habitarum authores plane, & historia illa de prouocatione eorum ad Augustini testimonia supponunt; ac dum nostra argumenta versant, fatentur captiuandum intellectum Christiana humilitate in obsequium fidei. Sed heus vos, cuiusnam fidei? an de decreto hoc absoluto ex parte actus, conditionato vero ex parte obiecti? an de præfinitione omnino absoluta, ac prædeterminatiua ac physica prædeterminatione necessario prærequisitis ad absolutam contingentis cuiusuis futuritionem? sed qua precor fidei Christianæ obseruantia ea de fide Catholica esse putabitis? dicetisue post Pauli Pap. V. constitutionem, & decretum ab eius successoribus confirmatum: quo auxiliorum non ab intrinseco, aut antecedenti aliquo natura ad voluntatis consensum, sed à solo consensu efficacium doctrinam probabilem, tutamque in fide esse statutum est? quidquid enim de fide Catholica est, nullam oppositæ doctrinæ probabilitatem relinquit: sed, nec in fide, vt aiunt, Parentum credi potest: cum, & Ecclesiæ Patribus, & S. Thom. aduersari decreta hæc, & alia omnino absoluta partim ostenderimus, partimque ostensuri in sequentibus aperte simus. Sed rationes contra decreta hæc absoluta subiectiue, & obiectiue conditionata instruamus.

2. Et primam in hunc modum. Præfinitio omnino absoluta prædeterminatiua consensus futuri absoluti atque omnino independens ab illo, & arbitrio voluntatis eius contingentiam, & libertatem euertit, vt fuse demonstrabimus in sequentibus: ergo, & præfinitio de eius futuritione conditionata eius contingentiam, & libertatem conditionatam: quare & suum obiectum seque ipsam destruet; tantum abest, vt ad contingentis futuritionem requiratur! Primam consequentis partem probo: nam reliqua euidenter deducuntur ex illa: quia præfinitio hæc de futuritione consensus sub conditione purificata conditione, vel seipsa, vel per aliam, quam infert, transit in absolutam, ac proinde tollet æque, ac præfinitio absoluta consensus libertatem. Secundo: per aduersarios, & causa est conditionatæ futuritionis contingentis, æque, atque præfinitio omnino absoluta futuritionis absolutæ eiusdem: imo vero magis, cum se sola conditionatam futuritionem apponat: æque item connexa vi suæ causalitatis cum conditionata futuritione atque alia omnino absoluta, cum absoluta eiusdem contingentis futuritione: æque item imo magis independens ab vsu libertatis, & potestate voluntatis conditionata, quam præfinitio ab vsu libertatis, & potestate voluntatis absolutis: sed his solum titulis, hisque causis præfinitio omnino absoluta futuri contingentis eius libertatem absolutam euertit: ergo, & præfinitio absoluta ex parte actus, & conditionata ex parte obiecti euertet eius conditionatam libertatem. Hanc consequentiam, si antecedens certum sit (vt mihi certum est, aliisque ostendam inferius) irrefragabilem iudico.

3. Confirmatur adhuc vrgentius argumento sequenti, quod sit secundum, quia aduersarij totam vim seu virtutem actiuam apponendi hanc futuritionem contingentis conditionatam huic præfinitioni actuali Dei de conditionata illius futuritione omnino tribuunt: quia, vt absolute verum sit esse illud sub conditione, oportet causam actualem huius futuritionis dari: quomodo non sunt, sub quibus fore decernitur, quatenus in hypothesi solummodo sunt: cum autem, vt actu partialiter causent causæ, non minus requiratur absoluta, & actualis earum existentia, quam, vt causent totaliter causæ totales: principia illa, quæ solum in hypothesi sunt ad futuritionem contingentis conditionatam eam in horum sententia, ne partialiter quidem ad futuritionem conditionatam influere planum est: sed solum, vt puras conditiones se habere, totamque eius futuritionis actiuitatem, & influxum præfinitionis esse: ergo euertit potius libertatem, quam præfinitio absoluta, ac physica prædeterminatio. Probatur consequentia: quia nequit exerceri libertas sine potentia actiua: atqui respectu status conditionatæ futuritionis nulla est potestas actiua voluntatis: ergo respectu illius adhuc pro eo statu nulla exercetur in eius consensu conditionato libertas. Confirmo vrgentius. Posita præfinitione consensus voluntatis conditionati impossibilis est negatio eius conditionatæ futuritionis, non solum in sensu composito, sed etiam absolute impossibilis, quia nulla est potestas actiua absolute voluntatis ad eius futuritionis negationem; quia nec est absolute voluntas, nec indifferentia cogitationum, in quibus aduersarij potestatem, seu potentiam ad negationem futuri absoluti omnino absolute præfiniti cum eius præfinitione componant.

4. Dices: ad libertatem voluntatis erga suum consensum conditionatè futurum, huiusque subinde conditionatam contingentiam, & libertatem satis esse potentiam, seu voluntatem indifferentes cogitationes in hypothesi: id quod verissimum nobis est, sed cum aduersariorum præfinitionibus hisce, & doctrina omnino repugnans ac difficultati propositæ insufficiens probo: quia libertas, & potestas ad vtrumuis, solum in hypothesi, sufficiens non est ad vitandam necessitatem antecedentè consensus pro statu futuritionis, pro quo absoluta, & absolute necessitas illa est; alioqui nulla est necessitas antecedens, ac libertatem euertens esse posset, adhuc per potentiam Dei absolutam: cum nulla necessitas antecedens, & necessitans ad actum esse possit, quæ excludat conditiones, & hypotheses omnes sub quibus esset in voluntate potestas ad vtrumuis. Atqui necessitas antecedens præfinitionis Thomistarum de consensu contingenti conditionate futuro seu pro statu futuritionis conditionatæ, absoluta est, & absolute: potestas autem voluntatis ad vtrumuis absolutæ, & absolute non est, sed solum in hypothesi: ergo non est sufficiens ad vitandam necessitatem illam antecedentem absolute libertatis destructiuam. Secundo: per aduersarios, vt Deus suam primam libertatem in positione eius futuritionis conditionatæ exerceat, satis non est eius decretum poni primo gradu, & loco vt pote primi liberi in hypothesi, & pro conditione, licet futuritio conditionata solum sit: ergo neque, vt secundum liberum, scilicet voluntas, suam libertatem necessitati aduersam in positione eius futuritionis conditionatæ exerceat, satis erit eam, & principia indifferentia, quibus potestas ad vtrumuis, & libertas in actu primo seruanda in eorum doctrina est, posita etiam præfinitione, poni in hypothesi, & pro conditione. Tertio denique solutio hæc solidum principium est, ex quo ea præfinitio de futuritione conditionata ad hanc statuendam non necessaria, sed omnino superflua inferius demonstrabitur.

5. Argumentor tertio: ex infallibili consequentia quæ est à futuritione absoluta consensus liberi ab eisdem principiis essentialiter, & adæquate requisitis absolute futuri ad eundem sub eisdem omnino principiis in hypothesi, & pro conditione positis conditionate futurum, quod argumentum persecutus late sum cert. 2. à num. 3. ad 6. inclusiue. Argumentor quarto: à futuritione conditionata malitiæ peccati, seu peccati, qua peccati: quam quidem absque decreto actuali Dei de eius futuritione consistere ostendi pluribus eodem certam. à num. 7. ad certaminis finem: quo loco effugia, quæ ab aduersariis tentari possent, præclusimus. Arguitur quinto: quia implicat præfinitio Thomistica actus praui adhuc materialiter sumpti, siue materialis peccati absolute futuri: ergo, & materialis peccati seu actus praui sub conditione futuri: in quo discursu plura alia argumenta continentur, quibus multiplici ex capite præfinitiones materialis peccati reiiciemus in sequentibus. Sexto argumentor: quia Deus infinities infinitis decretis actualibus inutiliter oneratur à Thomistis circa futuritionem conditionatam omnium actuum creaturarum rationalium possibiliū in omnibus mundis à Deo creabilibus, sub quauis possibili etiam rerū, & conditionum combinatione, & peristhasi futurarum: quæ ratio Magistrum, & Illustriss. Fr. Angelum Manrique, imo & Thomistas peritiores à nobis supra recitatos, mouit, vt non sine irritione præsentes præfinitiones de futuritione contingentis conditionata reiicerent: & sane eiusmodi decreta de rebus, si hoc vel illud eueniat, ita vel secus peragendis imperfectæ nostræ prouidentiæ

& prudentiæ

& prudentiæ est: etenim rerum euentibus omnibus occurrere facile sæpè non possumus, nisi aliquid præueniamus, quod non semper ad manum habemus; ac item, si imparatos nos rerum euentus capiant prompta adeo, atque expedita non est melioris, & opportunioris deliberatio: quare & eis decretis casus præuenire opus nobis, & prudens est; ast ratio hæc imperfectionem minus prompti & expediti consilij & electionis opportunioris, & curtam protestatem Deo indignam in nobis supponit: quare eius præuentionis necessitas à Deo releganda omninò est de cuius prompta potestate, ac expedita, optimaque deliberatione Tertullianus aiebat. *Deus omnia sufficit, nec potest esse sua perficacia præuaricator.* Septimò: quia nonsolum otiosè, sed imprudenter decernet ita Deus de futuritione actionum sub conditione creationis, aut conditionis eorum, quos nunquam creabit, neque conditiones à seipso solum adhibendas apponet. Octauò: quia, cum Deo æquè prompta sint motiua ad decernendum absolutè omninò atque ad decernendum ex parte obiecti conditionate, sitque in eo perfecta libertas, absolutumque ergà vtrumlibet decernendum dominium, poterit decernere absolutè fore consensum, quin decreuerit prius illum fore sub conditione: siquidem status conditionatus consensus absolutum eius consensum nulla causalitate præcedit, sed solum prioritate maioris vniuersalitatis: cum autem præuideat media, & conditiones, sub quibus illum de facto obtinebit, quin eius frustretur decretum (vti perfecta Dei de rebus dispositio, & prouidentia reposcit) fit certe, & scientiam conditionatam, & eius obiectum, illum scilicet consensum sub conditione futurum absque decreto de eius conditionata futuritione, omnimodè ab eo independenter haberi à Deo posse.

6. Nouò arguo à priori: quia effectus solum petit causam proportionatè, & sufficienter ad statum, in quo est: cum enim exigentia effectus, vt eius causa detur, sit eius indigentia, vt à causa sua sit, quia essentia sua ab alio, & non à se est, quidquid creatum est: iuxta eam solum proportionem status, in quo effectus est, exigit, potestque pro illo statu exigere causam sui esse: atqui effectuum non existentium absolutè (cuiusmodi sunt effectus sub conditione futuri) nulla est necessitas, & indigentia existentiæ absolutæ causarum suarum: ergo eius causæ non debent esse in statu absoluto, vt ipsi sint futuri conditionatè, neque absolutus earum status est debitus, & proportionatus statui futuritionis conditionatæ effectus. Maior illa, imo discursus totus, est expressius Sancti Thomæ 2. cont. gent. cap. 21. num. 3. his verbis: *effectus suis causis proportionaliter respondent: vt, scilicet, effectus in actu causis actualibus attribuamus; & effectus in potentia causis, quæ sunt in potentia.* Confirmatur: quia futurum absolutum, quamdiu futurum est, ac non actualiter præsens, non requirit actu præsentem sui causam, sed satis est fore actu, & de præsenti pro sequenti duratione, pro qua de præsenti erit, quod futurum nunc est; alioqui & oporteret etiam actu, & de præsenti esse Patrem, & matrem Antichristi, qui nunc futurus est. Imo, & oporteret eos ab æterno, & ex æternitate actu & de præsenti, ac absolutè extitisse: siquidem Antichristus ex tota anteacta æternitate est futurus: ex quo deduces: non solum Antichristi causas; sed reliquas omnium creatorum effectuum causas: quare & fere creata omnia ab æterno absolutè per intrinsecam durationem, & propriam mensuram esse, ac Dei æternitati ex æternitate coexistisse; imò & per totam æternitatem absolutè coexitura; cum per totam illam præterita futura sint; nec minus requiratur causæ actualis, vt actu pro sua duratione præterita fuerint, quam, vt futura pro sua sequente duratione sint: ex quo nihil tempore cœpisse in mensura, & duratione, etiam propria: nihilque deficere contra Scripturam, Patres, & fidem legitimè deduceretur. Item possibilem, qua tale præcisè, vt aiebat S. Th. non requirit causam existentem actu, quia actu non est, sed solum possibiliter: ac proinde solum petit causas suas possibiles siue in statu possibilitatis: atqui status futuritionis conditionatæ nò est status actualis existentiæ, & absolutè futuri pro illa duratione, sed existentiæ suspensæ, scilicet, si sit suus conditio, & causa requisita: siue non est futurum, quod absolutè sit, vel erit; sed solum quod esset, si poneretur eius causa: ergo ad eius futuritionis consistentiam non requiritur causæ suæ absoluta, & actualis existentia, sed satis est illam esse in hypothesi, & pro conditione.

7. Dici posset hæc omnia verum quidem habere in causis creatis futurorum contingentium; secus in Deo causa etiam essentiali, & necessaria eorum: tum, quia creatæ ipsorum causæ, & futura ipsa debent subordinari Deo in essendo, & operando. Tum etiam, quia certum apud omnes est, ad quodvis etiam possibile, ac futurum Dei existentiam ab æterno, nec solum possibilitatem adhuc præcisiuam requiri. Requiri item omnipotentiam actualem, cum requiratur possibilitas Dei non chimærica, & omnipotentia non ficta: cuiusmodi esset, cum possibilitas, tum omnipotentia ab actualitate essendi præscindens. Sed hæc vim argumenti non euacuant. Non primum: quia subordinatio causarum, & effectuum creatorum in essendo, & operando debet proportionari statui essendi, & operandi causarum, & effectuum creatorum, vt supra factæ rationes probant: cum autem in causis futurorum contingentium, atque in futuris ipsis status essendi, & operandi sit conditionatus, suspensus scilicet, & in hypothesi, satis erit decretum Dei, & pro conditione præcedere, eique sub ea esse, & operationem causarum, & futurorum sub conditione subordinari, & causæ primæ primatus, & dominium, ac creatarum causarum, & effectuum debita illi subordinatio proportionate seruetur: sed, nec secundum magis præstat, (vt enim modo ea quæstione abstineam, an conceptus possibilitatis, & omnipotentiæ Dei ab actuali eius existentia differat (de quo quantum satis est controu. 1. diximus, ex quo pendet, an possibilitas creaturæ petat formaliter, an solum materialiter Dei, & omnipotentiæ existentiam actualem) admisso eo indistinctionis formalis principio: ex illo contra sic respondentes arguo: eius solum principij diuini actualis existentia, & absoluta requiritur ad statum non solum absolutæ existentiæ, & futuritionis, sed etiam possibilitatis, aut futuritionis conditionatæ causarum, & effectuum creatorum, de cuius essentiali conceptu possibilitatis est, vel saltem ex cuius possibilitatis conceptu infertur necessario eius existentia actualis, & absoluta: ac similiter ex eius positione in hypothesi, aut conditionate eadem actualis existentia absoluta infertur; atqui decreti possibilitas, aut conditionata existentia; neque est eius decreti absoluta existentia, neque illam necessario infert: cum sit absolute contingens, & liberum: ergo neque causæ, neque futura conditionata creata, qua possibilia, vel futura conditionata eius decreti absolutam, & actualem existentiam supponunt, sed solum in hypothesi.

8. Arguo decimò: quia implicat aliquem effectum esse in aliquo statu, quin omnia principia essentialia, seu causæ omnes partiales essentialiter requisitæ proportionate ad eiusmodi statum effectus præsupponantur: quin satis sit partialem vnam causam effectus illius esse proportionate ad tribuendum ipsi statum illum. Hoc principium æque euidens est, imo idem cum hoc nullum effectum poni in statu vllo posse ab vna solum causa partiali sui deficientibus aliis causis partialibus essentialibus ipsius siue necessariò, & essentialiter requisitis ad ipsum pro eo statu apponendum, quæ enim causa in statu proportionato ad apponendum effectum pro quouis statu adæquata, & absoluta non est: perinde habet, ac si omnino deficeret ad status illius appositionem: id quod exemplis, ad oculorum penè, euidentiam confirmatur: vt enim aliquid sit absolutè actu nunc, & de præsenti, necesse est vt omnes eius causæ necessario, & essentialiter requisitæ ad eius absolutam productionem, seu positionem actu, & nunc, & de præsenti existant: nec satis est ita existere vnam ex illis, vel aliam, reliquas verò extitisse absolutè, vel extituras postea esse, vel esse possibiles, v.g. vt actu, & de præsenti sit visio mea de colore aliquo, satis non est meam potentiam visiuam actu, & de præsenti esse, nisi de præsenti sit color eiusve species, aut aliquid aliud (quidquid illud sit) loco illius concursiuum, & concurrens, quin satis sit hoc ex parte seu loco obiecti concursiuum extitisse, vel extiturum postea: multoque minus, quod sit possibile, dum actu, & de præsenti non existat: item, vt visio hæc sit possibilis à suis causis essentialiter requisitis, satis non est potentiam meam visiuam, vel aliam causam partialem ex requisitis essentialiter ad ipsam, esse absolutè

possibilem, etsi reliquæ absolutæ possibiles non sint: quorum ea ratio est: quod omnes causæ essentialiter requisitæ ad effectum debent esse in statu proportionato ad illum, in quovis horum statuum apponendum; nec satis est alteram solum ex illis in statu proportionato ad eum effectus statum apponendum: actualis autem absolutæ existentiæ effectus illius visionis, nunc, & de præsenti est in causis status actualis, & absolutæ existentiæ, nunc, & de præsenti: status verò possibilitatis effectus ab illis, est possibilitatis absolutæ.

9. Hoc autem statuto principio notissimo sic rationem efformo: implicat esse pro vllo statu effectum, nisi à suis omnibus causis essentialiter requisitis ad illum statum constitutis in statu proportionato ad illum statum effectus apponendum: atqui voluntas, & indifferens cogitatio sunt principia essentialia consensus vitalis contingentis, & liberi æquè, atque est essentiale principium Dei decretum: ergo implicat esse consensum vitalem contingentem, & liberum pro aliquo statu, quin voluntas, & vocatio, seu cogitatio cum indifferentia, nec solum Dei decretum, sint in statu proportionato ad apponendum consensum vitalem, contingentem, & liberum in eo statu. Tum sic: vel status proportionatus earum causarum essentialium ad apponendum statum futuritionis conditionatæ consensus vitalis, & liberi debet esse status absolutæ existentiæ earum, vel satis est eas in hypothesi & pro conditione apponi? si dicas primum: ergo nequit apponi futuritio conditionata vitalis, & liberi consensus à Decreto Dei actuali, & absolutè posito solum, nisi voluntas, & vocatio absolutè etiam sint. Patet consequentia: quia alias esset in eo statu effectus ille, consensus vitalis, scilicet, & liber ab vna solum ex causis essentialibus posita in statu proportionato ad eius status appositionem, reliquis causis essentialibus in illo non positis, sed deficientibus ab eo: contra euidens principium, quod demonstrauimus: quod si ne in hoc principium impingas, consequentiam admittas: fiet, vt decretum hoc tuum actuale de futuritione conditionata nullam futuritionem conditionatam relinquat, destruatque suum obiectum: cum enim futurum omne conditionatum purificata, & absolute posita conditione transeat in futurum absolutum, si voluntas, & vocatio, seu cogitatio indifferens ponenda actu absolutè est, sicut decretum ad status conditionati appositionem, non quidem hic, ab eis, & decreto, sed status absolutæ existentiæ, & futuritionis necessariò apponetur. Si autem dicas postremum: scilicet, satis proportionatum causarum essentialium conditionati consensus vitalis, & liberi esse statum appositionis earum in hypothesi: ergo ita etiam apponi Dei decretum ad eam conditionatam futuritionem satis erit: ac proinde nullo decreto actuali Dei opus habebit, vt apponatur eiusmodi futuritio: Hoc argumento à me, non ita seni cogitato, iamdiu Thomistas vexabam pertinaces. Quod enim responderi poterat, non eundem statum requiri in omnibus causis essentialibus, vt proportionentur ad eundem statum effectus apponendum dilectum est num. 8. & quod specialiter pro decreto diuino, vt præ aliis concausis essentialibus habere debeat actuale, & absolutum esse ad statum futuritionis conditionatæ apponendum confutatum satis manet n. 7.

10. Argumentor vndecimo: quia Deus vt vidimus d. 5. quæst. 3. cognoscit omnia sua decreta conditionate futura, tum, quæ absolute habuit: quia purificata conditio fuit, sub qua ea fore præ priori ad conditionis purificationem nouit: tum ea, quæ de facto non habuit, quia de facto purificata, & posita absolute conditio non fuit, vt decretum conferendi gloriam Iudæ, ac reprobis, si cum pœnitentia, & gratia decederent, vel dandi alicui ampliorem gratiam, quam dedit de facto, si hoc vel illud opus supererogationis, & Consilij exerceret, quod de facto non exercuit. Hæc inquam, & similia reliqua decreta sua Deus vere & infallibiliter prænouit: ergo status ille conditionatæ futuritionis decretorum Dei consistit, ita, vt à Deo cognoscitur, cognitusque ab æterno fuit; alioqui verè, nedum infallibiliter, à Deo non cognosceretur. Atqui non consistit vi decreti absoluti ex parte actus, & conditionati ex parte obiecti de conditionata futuritione eorum, vel alicuius ex illis decretis: ergo ad futuritionem conditionatam contingentis statuendam decreto absoluto ex parte actus, & conditionato ex parte obiecti opus non est. Minor probatur: quia in decreto illo sub conditione futuro non est, vel apparens ratio dependentiæ, & subordinationis alteri decreto anteriori absoluto ex parte actus, & conditionato ex parte obiecti. Secundò: quia, vt decretum hoc ex parte obiecti conditionatum sit, vt potest, futurum etiam ex parte actus conditionatum, opus alio decreto actuali de illius conditionata futuritione non est: nam ad huius etiam conditionatam, quæ esse potest, futuritionem alio etiam decreto absoluto ex parte actus opus erit, & sic in infinitum progressum anteriorum, & anteriorum decretorum absolutorum ex parte actus, & conditionatorum ex parte obiecti abibitur: quod si status futuritionis conditionatæ diuinorum decretorum, absque decreto vllo absoluto ex parte actus & conditionato ex parte obiecti consistit: reliquorum etiam contingentium conditionatorum status absque eiusmodi decreto consistet: cum nihil pro differentia vnius futuritionis ab alia adduci queat, quod præclusum non sit ex dictis n. 7. & 8.

11. Simile argumentum instrui duodecimo potest, ex veritate, vel falsitate determinata omnium, & singularum propositionum conditionalium independenter à decreto quam d. 7. ostendemus. Neque enim veræ determinate esse possent independenter à decreto, si conditionata necessario futuritio à decreto in sui consistentia penderet, vt proximè dicebamus. Ex quibus omnibus plus satis probatum est futuritionem conditionatam contingentium à decreto absoluto ex parte actus, & conditionato ex parte obiecti nullatenus pendere. An verò poni ad ipsam in hypothesi debeat decretum prædeterminatiuum consensus omnino absolutum, quod ad absolutam contingentis futuritionem iuniores Thomistæ requirunt: vel quodnam tandem concurrendi decretum ex parte Dei ad consensum seu contingens conditionatum ad eam hypothesim aduocandum sit? iuxta dicenda contr. 3. desiendum: vbi de decreto diuino concurrendi ad creatas liberas actiones, & actus, ex instituto disputabimus: quidquid enim ex parte voluntatis diuinæ ad absolutam contingentis existentiam apponendam necessarium esse statuerimus ibi, id totum in hypothesi contingentis conditionati poni omninò debere apertissimum est.

CERTAMEN VII.

Semipelagianorum à Pelagianis in re præsenti discrimen, & error propalatur.

1. VT clarius testimoniis Patrum (præcipue Augustini, & Assectarum) quæ contra nos aduersarij inducunt, possintve deinceps inducere, respondeamus; horumque in doctrina Augustini, Prosperi, Hilarij & S. Thomæ examinanda incuria ac inde ortæ confusio, & æquiuocatio detegatur: oportet Semipelagianorum errorem, atque à Pelagianis discrimen circa necessitatem gratiæ ad salutem clare, & dilucide proponere, atque explicare: vt constet contingentis conditionatam futuritionem, eiusque scientiam ante actuale decretum de illa nullatenus à præfatis Patribus reprobari, post illud vero approbari: nullumque in Augustino, Prospero, Hilario, Fulgentio, aliove Patre, siue merita Semipelagianorum noua impugnantibus, siue ad eorum argumenta respondentibus, eius rei, vel apparens fundamentum reperiri; & sane neque Semipelagianorum hæresis, neque Catholicæ Patrum doctrinæ, qua illos impugnabant, quidquam referebat conditionata illorum merita, ac demerita, eorumque scientiam ante, vel post decretum actuale Dei de eorum conditionata futuritione in eo statu constitui; quod, vt ostendatur, & quæ hinc inde nullo delectu, nullaque contextus, & forte textus ipsius, lectione ex Augustino, Prospero, & Hilario Cursus Discalceatus Carmelitanus, & Ioan. à S. Th. eiusque farinæ alij in nos tumultuario coniectant negligantur. Pelagianorum & Semipelagianorum

gianorum errores ad purum explicandi, atque exactissimè vtrorumque distinctio statuenda in primis erit. Atque, vt Pelagianorum errores alios de nuptiis, & originali, nunc prætereani, totus eorũ (quod ad rem attinet præsentem,) error fuit nos ad gratiã, & gloriam à Deo ante mũdi constitutionẽ electos fuisse ob merita absolutè futura, viribusque naturæ à nobis postea habenda, quibus pie, iuste, & honeste operaremur, & perseueraremus in iustitia: reprobationem verò à gratia, & gloria de meritis operum prauorum absolutè futurorum nostrorum à Deo concipi semper: atque ita electionem diuinam Iacobi præ Esau, ac huius reprobationem habitas aiebant, & à Paulo illis verbis assertas, *Antequam quidquam boni egissent, aut mali Iacob dilexit, Esau verò odio habuit*: id quod apertissimè constat ex Augustino lib. 2. contra duas epistolas Pelagianorum cap. 7. & cap. 12. de prædest. Sanctorum, milleque aliis, vbi contra Catholicam gratiæ ad bene, iusteque agendum necessitatem asserentes Pelagianos memorat, & impugnat, ipsorum autem hæresim hanc duplici ex capite a ratione Augustinus in primis confutauit. Primo: quia iam gratia non esset gratia, cum meritis pure nostris non gratuita quidem, sed remuneratoria voluntate à Deo daretur, id quod euidentissimè concludit. Secundum, vt euidentius non sit, erat autem plausibilius ab electione, & reprobatione paruulorum ante vsum rationis decedentium, alterius quidem baptizati, alterius verò inbaptizati: in quorum neutro merita, vel demerita absoluta, quæ sola merita, vel demerita esse Pelagiani fatebantur (atque adultorum electioni, & reprobationi prætendebant) poterant vel apparenter designari: quare argumento hoc ad silentium vsque confutatos à se Pelagianos testatur citatis locis & alibi Augustinus, cuius verba dabimus certaminis huius decursu.

2. Semipelagiani verò in eo cum Pelagianis errarunt: vt merita ex propriis viribus, & absoluta quidem in adultis (in quibus ea poterant designare) ac demerita ad salutem, vel ad mortem, electionemque, vel reprobationem nostram à Deo prætenderent. Discreparunt verò à Pelagianis: quod merita nostra non ad totam salutem atque gratiam iustificantem perseuerantiam, & gloriam absque Dei, ope, & gratia auxiliante (vt Pelagiani dogmatizarunt) admitterent; sed solum ad inchoationem salutis per fidem, piumve credendi affectum, cuius ex propriis viribus merito ad vlteriora saluti gratiæ iustificanti perseuerantiæ, &c. necessaria peragenda, auxilians gratia supernaturalis à Deo donaretur. Pro casu verò paruulorum, vt hanc suam doctrinam tuerentur, quam absolutis meritis, demeritisve non poterant, merita, ac de merita conditionata de suo absque vllo Pelagianorum exemplo commenti sunt. De absolutis adultorum meritis à Semipelagianis admissis constat ex Augustino c. 12. de prædest. Sanctor. de Semipelagianis dicente: *Tamen apud eos, qui, nisi aliquid assignet, quod priores dant, vt retribuatur eo, ab omni studio pietatis reprimi se putant* (Pelagiani enim non aliquid, sed omnia sua putabant) *laboratur aliquando in ætate maiorum, iam vtentium voluntatis arbitrio; sed vbi venitur ad paruulos, &c. Omnis deficit præcedentium gratiam Dei humanorum assertio meritorum*: quia, scilicet, meritum aut demeritum in absolutis solum operibus (quæ paruulorum illorum nulla fuere) esse potest: quod Principium, quia Semipelagiani abiecerunt ad merita, & opera illorum conditionata pro suo errore recurrentes, subdit: *quis enim audiat, quod dicuntur paruuli* (ab his nimirum, qui ad fidem, & gratiam à Deo obtinendam boni naturalis desiderij, & affectionis absolutæ ih adultis actum requirebant) *pro suis futuris meritis in ipsa infantili ætate exire de hac vita?* atque à Prospero. *Notum absurditatis genus* (in Semipelagianis) *dicitur: vt non agenda præcirca sint*: quia, scilicet, in adultis merita absoluta ad fidem, & gratiam impetrandam primitus asserebant. C. insuper eodem Semipelagianorum errorem de meritis nostri omnium adultorum absolutis, ad fidem, & gratiam, seu fidem, qua credere incipimus, ac non ad totam salutis nostræ negotium vt Pelagiani errarunt refert Augustinus, *Et ideo* apud ipsos Deum *nos elegisse ante mundi constitutionem, vt iam Sancti, atque immaculati gratia, atque ope eius essemus.*

3. Confirmatur: ex Epistola Hilarij ad Augustinum referentis Semipelagianos se tueri doctrina Augustini, de fidei merito ad electionem ad gratiam, & spiritus Sancti donationem in quæstionibus ad epistolam ad Roman. vbi ad ea Pauli verba: *Dicis itaque mihi, quid adhuc conqueritur? Nam voluntati eius quis resistit?* ita inter alia scripsit: *Æquales omnes sunt ante meritum: nec potest in rebus omnino æqualibus electio nominari: quoniam Spiritus Sanctus non datur nisi credentibus, &c. Non ergo elegit Deus opera, cuius quam in præscientia, qua ipse donaturus est; sed fidem eligit in præscientia, vt quem crediturum esse præsciuit ipsum elegit, cui Spiritum Sanctum daret*: quasi Augustinus fidei meritum, ex viribus naturæ, ac non potius à Dei gratia ibi docuisset: ergo ea merita fidei præcedere Dei electionem ad gratiam, & donationem Spiritus Sancti Semipelagiani admittebant ad salutis initium, quæ asserta ibi fuerant ab Augustino: atqui ea erant merita, & nostra, ex gratia, tamen, fidei omninò absoluta: ergo absoluta etiam, licet non ex gratia, asserebant Semipelagiani. Minor constat ex verbis ipsis Augustini proximis. Secundo: quia de conditionatis illis meritis paruulorum noua & inaudita esse aiebant Prosper, & Hilarius proximè, satis in scripris & doctrina Augustini versati, & Augustinus supra memoratus aiebat ipsis rescribens: *iudicari quemquam secundum merita quæ fuerat habiturus, si diutius fuisset in corpore: vnde opinari potuerint homines, quorum ingenia non esse contemptibilia vestra iudicant litteræ, mirans, & stupens reperire non possum. Nec credere auderem, nisi vobis non credere non auderem*: Ex quibus constat merita nulla, tam eo loco, quam alibi vsquam ab Augustino asserta, conditionata fuisse, sed omnino absoluta, & ex Dei gratia. Imò conditionata hæc merita pro paruulis demum à Semipelagianis cogitata contempru potius, quam tam longa cum illis disputatione habita reiicienda censebat Augustinus tom. 10. de bono perseuer. ita locutus. *Quanquam, vt dixi, hanc opinionem, qua putantur in morientibus, vel mortuis peccata qua præsciti sunt facturi esse, si viuerent, etiam refellere pudeat: ne videamur existimasse alicuius esse momenti quam maluimus disputatione cohibere, quam silentio præterire.* Accedit Semipelagianos ipsos teste Hilario citata epistola ad Augustinum ægrè tulisse *vt paruulorum causa*, (in quibus sola fictitia illa sua merita conditionata locum habebant) *ad exemplum maiorum referretur*; scilicet, quia in his absoluta merita propria facilius pro suo errore prætendebant.

4. Quod ipsum constat ex his Augustini de dono perseuer. cap. 11. contra Semipelagianos: *ex ore lactentium, & infantium* (inquit) *perfecisse Deum sua gratia laudem dum, quod in his videmus, quorum liberationem bona eorum merita nulla præcedunt, &c. hoc, & in maioribus fieri, nequaquam omnino cunctamur: non putantes secundum sua merita gratiam cuiquam dari*: scilicet, sicut Semipelagiani his contendebant saltem concedendum, in quibus opera absoluta facilius designabant, ac merita deinde propria: quare, & eorum causam à causa paruulorum diuidi volebant: Confirmatur rursus: quia ex Augustino 2. de prædestin. Sanct. cap. 2. Semipelagiani volebant *fidem auctam, seu perfectam esse mercedem fidei captæ*, absolutæ scilicet, & cap. 17. *Sed hæc, inquiunt, vt à Deo dentur nobis, fides impetrat, quæ incipit à nobis* cap. 19: Deum nos seligere aiebant: *quia credidimus*, cap. 21: *Exigere Deum initium fidei a nobis in Christum primitus credere incipimus, & quod non est donum Dei: vt, cum id præcesserit cætera consequantur*: & apud Prosperum epist. ad August. aiunt: *Homines ad hanc gratiam, qua in Christo renascimur peruenire per naturalem facultatem petendo, quærendo, pulsando: vt ideò accipiat, ideò inueniat, ideò introeat, quia bono natura bene vsus, vt ad istam saluantem gratiam initialis gratia* (naturalis, & suæ naturæ) *ope meruerit peruenire*: item: *fidelem deuotum fuisse quia voluit*. Rursus: *qui Deo sponte credidit merito credulitatis accipere auxilium gratiæ*. Deinceps: *Hominis libertatem iuuari si, quod Deus mandat elegerit*. Demum: *cum in his, qui tempus acceperunt liberæ voluntatis duo sint, qua humanam operantur salutem, Dei scilicet, gratia, & hominis obedientia: priorem volunt obedientiam esse, quam gratiam, vt initium salutis ex eo, qui saluatur non ex eo credendum sit stare, qui*

qui saluat: & voluntas hominis diuina gratia sibi pariat opem; non gratia sibi humanam subiiciat voluntatem: Similiter Hilarius epist. ad Augustin. eorum refert errorem: *Homines eo merito, quo voluerint, & crediderint à suo morbo se posse sanari, & ipsius fidei augmentum, & totius sanitatis suæ consequi effectum.* Et iterum: *non negari gratiam, si præcedere dicatur talis voluntas salutis.*

5. In quibus expresè de fide, voluntate salutis absoluta, adultorum, qui tempus liberæ voluntatis acceperunt eos loqui manifestum est: atque horum merita propria absoluta designasse, nec solum conditionata; alioqui malè, & ipsi aliam adultorum, aliam paruulorum causam esse vellent; & Augustinus Prosper, & Hilarius speciatim in paruulis (in quibus nulla absoluta merita, aut demerita fuere) eos vrgerent, nisi in adultis absoluta designarent, nec ad conditionata recurrerent: vti eo argumento presli in paruulis recurrerunt, in quibus absoluta merita propria nulla inueniri poterant, quæ in adultis prætendebant teste Prospero supra his verbis: *cumque innumerabilium illis obiicitur multitudo paruulorum*, &c. cur autem obiicitur, ni in adultis merita absoluta, ac non conditionata prærendunt? alioqui, si in adultis conditionata prætenderent, nullius ponderis esset, neque cum id obiiceretur, tunc id dicerent, sed antea in adultis dixissent. Dixerunt autem tũc in paruulis, vt statim Prosper subdit: *tales aiunt perdi, talesque saluari, quales futuros in annis maioribus, si ad ætiuam seruarentur ætatem, scientia diuina præuiderit*: accinit Augustinus c. 12. de prædestinat. Sanctorum, vbi ait contra Semipelagianos: *laborari in ætate maiorum. Ast deficere eos omnem assertionem humanorum meritorum, cum venitur ad paruulos: quorum merita* (conditionata à Semipelagianis) *pretensa audienda non sunt*, & iterum clarius: *in hanc Sententiam* (de meritis conditionatis paruulorum) *ire compulsi sunt, qui sic à Pelagianorum errore alieni esse voluerunt, &c. vt tamen gratiam Dei secundum merita nostra dari sibi existiment esse credendum*: at *Nec vacillare illud, quod Deus velit omnes saluos fieri*, & ex epistola Hilarij ab illis, *dicunt etiam esse præscientia diuinæ*, vbi se responsione illa Augustini ad Paganorum quæstionem protegebant vt vidimus, in adultis verò hominibus ad propria merita absoluta, quibus inchoaretur eorum salus constanter, vt vidimus recurrerunt.

6. Cuius veritatis præter innumera testimonia hactenus data hæc etiam sunt non minus perspicua: Prosperi citata epistola, ita eorum errorem iterum referentis: *qui autem crediturí sunt* arbitrio suo, *quique in ea fide, qua deinceps per gratiam* ob fidei meritum, *iuuanda mansuri sunt, præscisse ante mundi constitutionem Deum: & eos prædestinasse in regnum suum quos gratis vocatos*, (in quibus contradictionem notat Augustinus, quod gratis, & tamen ob merita propria vocentur) *dignos futuros electione ac de hac vita bono fine excessuros esse præuiderit*, & Hilarij citata epist. *quod autem dicit Sanctitas tua, neminem perseuerare, nisi perseuerandi virtute susceptâ: hactenus accipiunt: vt, quibus datur, inerti licet, præcedenti proprio arbitrio tribuatur*: August. item de dono persæuer. *Sed hæc inquiunt, vt à Deo dentur, nobis fides impetrat; qua incipit à nobis, quam fidem, & incipere habere, & in ea vsque in finem perseuerare, tanquam id non à Domino accipiamus nostrum esse contendunt*, milleque aliis locis eum esse Semipelagianorum errorem testatur August. cap. 9. 10. 17. 18. & 19. de Prædest. Sanctor. ac de dono perseuerant. cap. 18. 19. 21. & 17. vbi ita contra eum scribit. *Hæc itaque bona Dei, quæ dantur electis secundum Dei propositum vocatis* (*in quibus donis est, & incitere credere, & in fide vsque ad vitæ huius terminum perseuerare, sicut tanta rationum, & authoritatum contestatione probauimus*) *hæc inquam dona, si nulla est prædestinatio, quam defendimus, non præsciuntur à Deo: præsciuntur autem hæc est igitur prædestinatio quam defendimus.* Hinc factum sit Augustinus ibi, vt præscientia pro prædestinatione, quam essentialiter supponit, quandoque vsurpetur iuxta illud. *Non repulit Deus plebem suam quam præsciuit*: ad quæ ille, *quod ait: præsciuit, non recte intelligitur, nisi prædestinauit*: vnde cap. 18. & præscientiam, & prædestinationem tantundem valere, atque electionem ante mundi constitutionem, de µ3 Paulus, his differte docet: *in hac ergo electione, & in his reliquiis, quæ per electionem gratiæ saluæ facta sunt, voluit intelligi plebem, quam propterea Deus, non repulit, quia præsciuit: hæc est illa electio, qua eos quos voluit elegit in Christo ante constitutionem mundi, vt essent Sancti, & immaculati, in conspectu eius in charitate prædestinans eos in adoptionem filiorum.*

7. Atque hunc errorem Semipelagianorum de meritis propriis absolutis adultorum ad inchoationem fidei, & salutis improbo hoc labore clare à Deo, & prolixe ostendendum putauimus, vt æquiuocatio aduersariorum in locis, quæ nobis ex Augustino opposita hactenus sunt, deincepsque opponentur, omnibus pateferet. Sed præter errores: hos positiue à nobis plus satis hactenus probatos, quorumque exacta notitia non soluendis solum, sed negligendis etiam, aduersariorum contra nos ad rem præsentem testimoniis satis foret, ne iterum de eorum errore circa alias nostrorum cum Thomistis controuersias (cum circa gratiæ efficaciam, tum circa prædestinationis cum nostrarum actionum libertate concordiam) præfare aliquid opus sit, aduerte Semipelagianos nusquam de futuritione conditionata, eiusque conditionata scientia, siue ad gratiæ efficaciam, siue ad eius, & prædestinationis cum nostrorum operum libertate concordiam visos fuisse. Neque enim his de rebus vsquam cogitarunt, & licet ad id asserendum satis nobis esset nullum esse in eis, aut errores eorum referentibus eius apud Semipelagianos doctrinæ vestigium oporteretque aliquibus testimoniis oppositum ab aduersariis (quos penes tota probandi obligatio est) nobis probari: quod hactenus præstitum est, neque in posterum præstabitur: tamen maioris abundantiæ gratia facilè, etiam positiuè, ex datis Parrum testimoniis probamus: ex eis quippe constat, tam Pelagianos, quam Semipelagianos non efficaciam (in quocumque stet) gratiæ, sed necessitatem gratiæ Dei, ac proinde à Deo gratis donante dependentiam contrariam aduersamque libertati operum nostrorum existimasse, ac proinde nos independenter abusu nostræ libertatis saluari, si Dei gratia, & gratuita per illam nostrorum operum bonorum donatio à Deo, quasi fato, nobis obueniat, nec completa in arbitrio facultas ad bonum sicuti ad malum sit: idcirco Pelagiani, vt vidimus, omnia opera nostra bona ad salutem consequendam viribus arbitrij nostri solis, atque independenter à Dei gratia, & Deo per illam donante, & arbitrium nostrum iuuante tribuebant: Semipelagiani vero initium solum salutis per fidem imperfectam, & inchoatam, perfecteque desiderium, ac piam affectionem, cuius merito perfecta, & aucta fides, & gratia iustificans nobis à Deo daretur, & ob perfectam fidem, in ea, & iustitia perseuerantiam voluntatis nostræ facultati naturali independenter à gratia auxiliante, & Dei adiutorio tribuebant: quia, ni aliquid prius omnino ex nobis daremus, ob quod reliqua nobis à Deo in præmium donarentur, omnem arbitrij nostri industriam, studium, & libertatem in salutis nostræ negotio excludi putabant: vt supra Augustinus aiebat, & hoc certè, si fusius, & apertius ostendatur, omnia quæ aduersarij ex Patribus nobis obiiciunt, euanescunt.

8. Id autem facili negotio præstabimus: ita enim Semipelagiani (vtique ex communi ipsis, & Pelagianis principio, & argumento) aiebant, referente Prospero citata epist. ad August. necessitate gratiæ auxiliantis, & adiutorij Dei ad quodvis bonum opus præuenientis, *arbitrij nostri vsum, & libertatem, lapsis curam resurgendi adimere*, &c. *& prædestinationis nomine fatalem quandam induci necessitatem.* Excusam, inquiunt: quia vniuersim & indifferenter vult omnes homines saluos fieri: eosque prædicatione, non autem gratiæ auxilio internæ vocat: ipsi autem arbitrio solo oblatam salutem, vel respuunt, vel arripiunt. *Et quantum quisque*, (pergit Prosper) *ad malum, tantum habeat voluntatis ad bonum: parique momento animum se, vel ad vitia, vel ad virtutes mouere: quem bona appetentem Dei gratia foueat, mala verò sectantem damnatio iusta suscipiat.* Et infra: *Priorem obedientiam, quam gratiam, & initium salutis ex eo, qui saluatur, non ex eo credendum stare qui saluat voluntatem nominis diuina gratia opem parare non gratiam subiicere sibi voluntatem.* Atque in his stare Semipelagianorum errorem summatim docet Prosper. *Si principium salutis malè in homine collocatur: si diuinæ voluntati*

voluntati impie voluntas humana præfertur: vt ideo quis adiuuetur, quia voluit; non ideò, quia adiuuatur velit: si originaliter malus acceptionem non à summo bono, sed à se inchoare malè creditur: si aliunde Deo placetur, nisi ex eo, quod ipse donauerit. Ad horum verò eradicationem nonnulla tractanda (quibus dissensione Pelagianorum, & Semipelagianorum à reliquis, *Christianam violari fidem*, ait,) Augustino proponit. Ex quibus erat. *An præscientia innitatur proposito, vel vniuersim, vel saltem in adultis?* Alterum: *quomodo per istam præparantem, & cooperantem gratiam liberum non impeditur arbitrium?* vt vtrique concordes hæretici impediti censebant: [Excludi item aiebant, omnem prædicandi vigorem, & inutilem reddi exhortandi consuetudinem; ni aliquid puri arbitrij, quod ea excitetur, vt per vires eas solas credant, & sanari velint, & medicum quærere, vt deinceps augmentum fidei, & effectum totius sanitatis medicina, & curatione gratiæ consequantur,] vt recitat Hilarius ex ipsis epist. ad Augustinum; idcircò Augustinus ipse cap. 12. de prædestinatione Sanctor. de Semipelagianis concludit. *Nisi aliquid sibi assignent, quod præstent, vt retribuatur eis ab omni studio pietatis reprimi se putant.*

9. Secundò: Semipelagiani ita de hac voluntate quærendi medicum, ac Pelagiani de tota curatione, vel maiore eius parte philosophabantur: atqui Pelagiani destrui putabant arbitrij nostri libertatem, si ad curationem gratiæ præuenientis auxilio opus nobis esset: ergo Semipelagiani destrui arbitrij nostri libertatem censebant ex necessitate gratiæ præuenientis ad voluntatem quærendi medicum: constans maioris veritas Semipelagianis nomen fecit. Minor est Augustini vbi proximè, & epist. 106. ad Paulinum, & epist. 105. & epist. ad Vitalem dicentis: *sublata necessitate gratia non firmari à Pelagianis, vt contendunt, sed destrui, ac per inania ferri arbitrij nostri libertatem*, lib. 2. contra duas epistolas Pelagianorum à se propulsat pelagianorum calumniam quod ex necessitate gratiæ nostra bona opera præuenientis, nec sequentis solùm, fati esset assertor, lib. 3. & 4. contra eosdem tres eorum præcipuos errores è nimia horum quinque æstimatione ortos censet, nempe *creaturæ, & nuptiarum*, vt originale negarent: *Sanctorum*: vt ab omni culpa, in hac etiam vita, immunes illos crederent; *legis, & liberi arbitrij*, vt gratiæ opera præuenientis nostra negarent: solumque præcedentia nostra omninò merita adiuuare, & sequi docerent, & lib. 4. cap. 2. *Pelagianam* hac in re *hæresim emersisse ait: ab eo, qui fatetur captiuam voluntatem non posse, nisi Dei gratia respirare in salubrem libertatem*, & cap. 6. ait Pelagianos Catholicè vsuros verbis Isaiæ 1. *Si volueritis, & audieritis me bona terræ comedetis*: suamque hæresim contituros, *Si ita intelligerent, vt etiam ipsum bonam voluntatem illum præparare conterentur de quo scriptum est: præparatur voluntas à Domino*: Sed tamen quia alterius ope ad volendum egere, & propria voluntate, & arbitrio nos velle, componere Pelagiani non poterant: idcircò: *Si volueritis*: propriis viribus, & absque Dei præuenientis auxilio hæretice intelligebant: Catholicum item *sine Scrupulo*, ait esse Augustinus: gratiam Dei bonum cuiusque propositum adiuuare, ni in hoc meritum Pelagiani ponerent, cui gratia tanquam merces retribueretur; sed potius non solum meritum à gratia consequenter adiuuati sed ab illa præueniente antecedenter, & necessariò ita adiuuati asserent, vt sine gratiæ præcedentia esse minime potuerit; id quod nullatenus Pelagiani admitrebant, quia ex necessaria gratiæ Dei præcedentia operis libertatem, & subinde meritum, aboleri putabant, vt in minori assumebamus.

10. Expressius adhuc minorem eandem nos docuit Hieronymus epist. ad Ctesiphontem vbi discipuli nomine hanc Pelagij sententiam scribit: *destruitur voluntas, qua alterius ope indiget*, & 2. aduersus Pelagianos ita eos loquentes inducit: *quomodo seruas liberum arbitrium, qui dicis hominem, nihil posse, nisi semper Deus adiuuerit?* Arnobius d. de Deo Trino & vno ad calcem lucæi fol. 563. negante ipso, *absque Dei auxilio liberum arbitrium esse sine peccato, laudemve adipisci diuinam.* Sotapion e Pelagianorum persona, vt nomine disputans intulit: *Ergo non est liberum arbitrium.* Non igitur ex speciali auxiliantis gratiæ efficacia, sed ex necessaria eius ad bona nostra opera præcessione eorumque, vt fiant indigentia gratiæ libertatem arbitrij auferri nobis aberrarunt, vt in minori Syllogismi nostri assumebamus: quia sola præuenientis auxilij necessitare ad opera nostra arbitrij elicienda nullas arbitrio nostro partes relinqui putabant: nihil de eius efficacia cogitantes, vel disputantes intrinseca ne auxilio, vel extrinseca foret, sed negantes solum necessarium esse Dei adiutorium antecedens opus bonum, cum, vt hoc à nobis exerceretur, tum, vt potentia compleretur arbitrij, & potestas voluntatis: cum ergo idem hac in re quod Pelagiani, Semipelagiani senserint, (vt dicebamus in maiori) consequens est, eos non de gratiæ efficacia aberrasse, imò ne disputasse quidem; sed de eius necessitate, seu necessaria præuentione in voluntate nostra, vt bonum opus exerceret, atque absolute posset: eamque solummodo negasse, vt in eo eliciendo arbitrii libertatem, & potestatem tuerentur.

11. Atque eum fuisse vnicum Semipelagianorum errorem contra gratiæ præuenientis nostra bona opera necessitatem: non autem contra efficacis gratiæ ipsius modum, præter discursum factum satis firmum, ex eorum expresso, & formali errore patet: ita enim eum refert Augustin. de dono perseuerant. cap. 17. vt ex necessitate gratiæ præuenientis ad piam affectionem, & inchoatam fidem inutilis ab eis dicatur prædicatio: quia fides Dei donum esset ratione auxilij præuenientis, siue in eius collocatione à Deo datum, id quod ex speciali modo efficaciæ auxilij nullatenus pendet. *Hæc dicentes nolunt* (inquit) *hominibus prædicari dona Dei esse, vt veniatur ad fidem, & permaneatur in fide*, quia nimirum à Deo hæc dari, & à nobis liberè ea progredi nullatenus componebant: illos vero ad hominem conuincit Augustinus, & Dei dona esse posse, & liberè à nobis fieri; nec studium, & industriam nostram in eis excludi, nec reddi de illis prædicationem, & exhortationes inutiles, vt voluntates nostræ ad ea sollicitentur, suoque etiam affectu moueantur. Siquidem Semipelagiani ipsi continentiam, & alia plura Dei dona ratione gratiæ præuenientis esse admittebant; & tamen vtiles de illis prædicationes, & exhortationes fatebantur, vt ad ea deliberatè exercenda moueremur, & c. 19. ait: authoritates Cypriani, Ambrosij & Nazian. *Sufficere ad vtrumque* (à Semipelag. negatum) *vt gratiam Dei gratuitam, (sicut credenda prædicandaque est) per omnia prædicent, & eorum prædicationem prædicationi, qua hortamur pigros, vel corripimus malos, non opinentur aduersari.*

12. Patrum verò loca ibi ab Augustino memorata sic habebant: Cyprianus *in nullo gloriandum; quando noxium nihil est.* Ambros. *non est in potestate nostra cor nostrum, & nostræ cogitationes.* Nazian. *qui dedit credere dabit & confiteri.* Et tamen subdit Augustinus: hi ipsi Patres, qui ita nos Catholicè docuerunt, à prædicatione, & exhortatione ad hæc ipsa opera nullatenus destitere, sed institerunt enixè: si autem non ex sola necessitate præuentionis, seu antecessionis auxilij gratiæ, sed ex efficacia antecedenter ad vsum libertatis nostræ insuperabili ipsi intrinseca, vel è Dei decreto efficaci de se extrinsecus adueniente inutilem prædicationem, & exhortationem ad ea opera bona Semipelagiani docerent, præfata testimonia Patrum non sufficerent, vt Semipelagiani de errore inutilitatis prædicationis, & exhortationis ad eiusmodi opera conuincerentur, vt sufficere Augustinus aiebat. Patet aperte. Siquidem hodie ex Catholicis Doctoribus non pauciores, sed plures eis testimoniis Catholice admissis, negant eiusmodi efficaciam auxilij, ante vsum libertatis antecedere: vel eo in primis, quod arbitrij nostri indifferens ad vtrumvis potestas, & subinde operum libertas pessum iret, & quod (huic proximum est) inutilis prædicatio, & exhortatio omnis ad illa exercenda redderetur; & tamen nemo ex Thomistis Doctores istos de vtilitate prædicationis, & exhortationis suppositæ antecedenter gratiæ præuenientis efficacia, siue intrinseca, siue extrinseca à Dei decreto, ex recitatis Patrũ locis cõuincit, imò neque ex illis conuincere hactenus tentauit. De sola ergo necessitate præuentionis, & antecessionis auxilij Dei ad opera bona, & honesta; non autem de antecessione efficaciæ ineuitabilis antecedenter ab

arbitrio noſtro eiuſdem auxilij Semipelagiani eis teſtimoniis ſufficienter de vtilitate prædicationis, & exhortationis ad operà ratione præuenientis auxilij à Deo nobis donata conuincendi, & conuicti (Auguſtino teſte) loquebãtur.

13. Illud Ambroſij inibi ab Auguſtino recitati addendum, qui quærenti, cur ſit vnuſquiſque Chriſtianus? reſpondendum quippe rectè ait: *viſum eſt mihi: quod, cum dicit, non negat Deo viſum. A Deo enim præparatur voluntas hominum*: quibus vtrumque facilè componi aiebat Auguſtinus. Si autem præparatio voluntatis humanæ à Deo per auxilium antecedenter prorſus ad liberum voluntatis vſum efficax, vel ab intrinſeco ſui, vel à decreto foret; non ita facilè componeretur vtrumque: & eius neceſſaria præcedentia, & voluntatis noſtræ libertas, ratione cuius bene reſponderet quiſque *viſum eſt mihi*, etſi reſpondere poſſet *viſum eſt Deo*: ſiquidem ex tot retrò annis Dominicani Thomiſtæ vtriuſque compoſitionem, vel apparentem, veroque ſimilem ea difficultate continuo à noſtris vexati, inuenire minimè potuerunt: Componi vero facilè vtrumque ex eo Ambroſij loco aiebat rectè Auguſtinus contra Pelagianorum, & Semipelagianorum argumentum, & difficultatem, qui non ex antecedenti vſum libertatis noſtræ auxilij efficacia ſed ex auxilij diuini neceſſaria præuentione, & antecedentia, vt bene operemur, & poſſimus operari, ſiue ex neceſſitate ſola auxilij noſtra bona opera præuenientis, nulla efficaciæ ratione habita, euerti voluntatis, & arbitrij noſtri libertatem putabant.

14. Quo circa audiendus inſuper Auguſt. libris de prædeſtinat. ſanctor. & dono perſeuerant. Semipelagianorum errorem confutandum proponens, eiuſque confutationem concludens capite enim 1. lib. 1. de prædeſtinat. Sanctor initio illum ex Proſpero, & Hilario eſſe ait: gratiam Dei dari ſecundum merita, noſtra omnino fidei inchoantis, & perſeuerantis, quam nullatenus antecederet; cuius primam partem confutandam cap. 2. ſuſcipit, & proponit his verbis: *Prius itaque fidem, qua Chriſtiani ſumus donum Dei eſſe debemus oſtendere*: ſub libri verò finem à ſe ad faſtidium vſque præſtitum ait: *quia plura*, quibus id ſæpè aliàs probauerat, ſolum probare fors alicui viderentur: *donum Dei eſſe incrementum fidei; initium verò fidei, quo in Chriſtum creditur ab homine ipſo eſſe, nec eſſe donum Dei*, &c. *Propter quod* (inquit) *inſtitimus, quantum potuimus, vt etiam ipſum initium fidei donum Dei eſſe oſtenderemus, quod etſi diutius fecimus, quam vellent hi propter quos fecimus*, &c. *fateantur nos feciſſe quod fecimus*, id eſt etiam, *initiũ fidei, ſicut continentiam*, &c. (*de quibus cum his nulla contentio eſt*) *donum Dei eſſe docuiſſe*. Secundò verò libro de prædeſtinatione Sanctorum, (qui eſt de dono perſeuerantiæ) alteram Semipelagiani erroris partem de fidei perſeuerantia abſque Dei auxilio confutandam ita eius initio proponit: *Iam de perſeuerantia diſputandum. Nam & in primo libro, cum ageremus de initio fidei, etiam de hac aliqua diximus. Aſſerimus ergo donum Dei eſſe perſeuerantiam, qua vſque in finem perſeueratur in Chriſto*: Concludit librum, *quid plura? ſatis me docuiſſe exiſtimo* (*vel potius pluſquam ſatis*) *dona Dei eſſe incipere in Domino credere, & vſque in finem in Domino perſeuerare: cætera verò bona ad vitam piam, qua Deus rectè colitur pertinentia etiam ipſi* (Semipelagiani) *propter quos hæc agimus, dona Dei eſſe concedunt: ſicut ergo cætera prædicanda ſunt, vt qui ea prædicant obedienter audiantur*, Semipelagianis ipſis fatentibus: *ita prædeſtinatio prædicanda eſt, vt, qui obedienter audit, non in homine ac per hoc non in ſeipſo, ſed in Domino glorietur*. Statim verò, vt prædeſtinationis, & gratiæ Dei neceſſitatem prædicent Catholicos hortatur: precaturque Deum, vt ad eam credendam Semipelagianis gratiam largiatur,

15. In ea ergo prædeſtinationis, & gratiæ Dei præuenientis nos ad quodvis bonum opus, etiam fidei initium, & perſeuerantiam neceſſitate denegata errarunt ex ampliori Pelagianorum errore Semipelagiani, non autem in denegando in illis certo aliquo efficaciæ antecedentis omnem libertatis vſum modo. Alioqui nuſquam eos confutaſſet totis illis libris, atque aliis ſæpè Auguſtinus, qui nullibi eiuſmodi difficultati reſponderit; imò neque ex ipſis retulerit, vt complanaret. Adde ex Auguſtino illa c. 17. lib. 2. de prædeſt. Sanctor. ſeu dono perſeuerant. *Videant quale ſit, quod ſibi perſuaſerunt prædicatione prædeſtinationis audientibus deſperationis plus, quam exhortationis afferri*: & cap. 18. *Neminem contra iſtam prædeſtinationem, quam ſecundum Scripturas Sanctas defendimus, niſi errando diſputare poſſe*: Aſt diſputare contra omnino antecedentem vſum libertatis noſtræ efficaciam prædeſtinationis, & auxilij gratiæ Dei, eamque negare error nullatenus, ſed Catholica prorſus doctrina, imò facilior, & Catholicis communior eſt decretis Pontificiis poſitiuè in contradictorio iudicio probata, vt fatentur aduerſarij, etiam Ioannes à S. Tho. 1. p. d. 20. pag. 636. & 644. & diſcalceat. Curſ. Carmel. non ergo in eo errarunt Pelagiani, & Semipelagiani, quod eum efficaciæ modum negarent; ſed quod neceſſitatem prædeſtinationis, & auxilij præuenientis noſtra bona opera reſpuerent. Ad hæc neceſſitas prædeſtinationis, & gratiæ auxiliantis ad pia opera (pro qua Auguſt. Hilar. Proſper & alij contra Pelagianos, & Semipelag. pugnarunt) ea eſt, ex cuius denegatione infertur, vtramque ex propriis meritis noſtris, & operibus naturalibus noſtræ facultatis à Deo nos obtinere, vt illi errabant; atqui ex negato prædeſtinationi, & auxilianti gratiæ eo efficaciæ modo prædeſtinationem, & gratiã ex meritis propriis, & naturæ facultate habitis nos à Deo obtinere, nuſquam infertur, vt patet; ſed ſolum ex negata neceſſitate prædeſtinationis, & gratiæ auxiliantis noſtra pia opera præuenientis: ergo in hac neganda, non autem in illo modo efficaciæ denegando, Pelagiani, & Semipelagiani aberrarunt, ac pro illa ſolum Catholice contra ipſos adſtruenda præfati Patres certarunt. Minor vt dixi patet, neque ab aduerſariis negatur. Conſecutio eſt legitima.

16. Maior & ex datis locis conſtans, & ex ſequentibus cap. 16. de dono perſeuerantiæ, ſiue lib. 2. de prædeſtin. Sanctor. [Aut ſic prædeſtinatio prædicanda eſt, quemadmodum Sancta ſcriptura euidenter loquitur: vt in prædeſtinatis, ſine pœnitentia ſint dona, & vocatio Dei, aut gratiam Dei ſecundum noſtra dari merita confitendum, quod ſapiunt Pelagiani, cap. 17. cur ad ipſa cætera exhortationem eorum, cæterorumque prædicationem definitione prædeſtinationis non metuunt, impediri? Ac forte nec ipſa dicuntur prædeſtinata? ergo nec dantur à Deo, aut ea ſe daturum eſſe neſciit; quod ſi, & ea dantur, & ea ſe daturum præſciuit profecto prædeſtinauit, infrà, videant impediri potius, atque ſubuerti hac prædeſtinationis definitione illum tantummodo errorem, quo dicitur gratia Dei ſecundum merita noſtra dari, vt qui gloriatur non in Domino glorietur:] c. 10. ait prædeſtinationem ex ſcriptura probaſſe, vt error de donatione gratiæ ex meritis excluderetur cap. 21. *Si autem vtrumque* (fides, eiuſque perſeuerantia) *Dei donum eſt, & hæc Deus dona ſua* (*quod negare quis poteſt*) *daturum ſe eſſe præſciuit prædeſtinatio prædicanda eſt, vt poſſit vera Dei gratia* (*hoc eſt qua non ſecundum merita noſtra datur*) *inſeparabili munitione defendi* cap. 24. *& illum* (Ieſum in noſtrum caput) *& nos prædeſtinauit: quia in illo, vt eſſet caput noſtrum, & in nobis, vt eius corpus eſſemus, non præceſſura merita noſtra, ſed opera ſua futura præſciuit*. Proſper citata epiſt. ad Auguſtin. *Sed reſiuginant iſtud fateri*, (neceſſariam operum à prædeſtinatione, & gratia præuentionem) *diuinoque adſcribere operi merita Sanctorum formidant; ne ſuperflua ſit induſtria, & laboris indictio, cuius ſtudium ceſſante electione fruſtrandum ſit*: quia nimirum abſque ea non eſſet in voluntate plena, atque abſoluta operandi poteſtas, quam ſufficienti auxilio, quod abſque electione, & prædeſtinatione fieri voluntate ignorabant; non quia de ſe, & ante omnem libertatis vſum earum efficaciam in aduerſantium Patrum doctrina refellerent: etiamſi, & id Auguſtino ex reſponſo ad quæſtionem Paganorum (non ſatis reſponſi eius verbis, & occaſione perſpectis) imponere tentarint, & fari proinde aſſertorem proclamare? quam calumniam, vt vidimus, à ſe ille propulſauit, antecedentem prædeſtinationis, & gratiæ præuenientis neceſſitatem à ſua doctrina reiectans.

17. Reſtat Auguſtini alius pro re eadem monſtranda locus ex lib. eod. c. 33. ſub finem, qui argumentum aliud nobis ſuppeditat, *qua bona* (inquit ille) *ſi Eccleſia ſemper orauit ſemper ea Dei dona vtique* (ac non ex meritis propriis) *recognouit: nec ab illo ſemper cognita vnquam*

vinegare fas fuit. At per hoc prædestinationis huius fidem, quæ contra nouos hæreticos noua sollicitudine nunc defenditur, nunquam Dei Ecclesia non habuit. Ex hoc vero Augustini testimonio (in quo negatam solum à Pelagianis, & Semipelagianis necessitatem prædestinationis, & gratiæ auxiliantis continetur, non autem vtriusque ante omnem libertatis nostræ vsum efficaciam) ita hoc ipsum sequenti discursu demonstro. Non habuit semper Ecclesia fidem, seu tanquam de fide bona opera nostra à Deo nobis donari per prædestinationem, & gratiam auxiliantem efficacem antecedenter ad omnem vsum libertatis nostræ; sed solum è Dei prædestinatione, & gratia auxiliante præueniente procedere: ac proinde à Deo donari: atqui solum negatur à noctis hæreticis Pelagianis, & Semipelagianis, defenditurque contra ipsos ab Augustino in materia præsenti, quod semper Ecclesiæ fides fuit, seu tanquam de fide Ecclesia habuit; ergo sola necessitas prædestinationis, & gratiæ auxiliantis nostra bona opera præuenientis, ratione cuius hæc nobis à Deo donentur, ab eis hæreticis negabatur, atque ab Augustino propugnabatur; non autem prædestinationis, & gratiæ auxiliantis efficacia vsum omnem libertatis nostræ antecedens. Minor est ipse recitatus Augustini locus. Maior est certissima: quia quod vsquam Ecclesiæ fides (nedum semper fuit) semper Ecclesiæ fides est, & erit, in cuius nullo mutationem, aut variationem Ecclesia Dei pati nequit: at efficacia prædestinationis, & auxiliantis gratiæ omnem libertatis nostræ vsum antecedens, nunc (etiam aduersariis fatentibus) non est fides (imo nec aliquando fuisse ostendi ab eis potest) sed solum necessitas prædestinationis, & gratiæ auxiliantis nostra opera præuenientis, ratione cuius à nobis à Deo donentur: ergo solum postremi huius fidem Ecclesia habuit semper non primi, vt in maiori dicebamus. Nec refert Semipelagianos aliquo gratiæ Dei auxiliantis, & præuenientis opera nostra admisisse; ac proinde solum efficaciam ipsius ad libertatis nostræ vsum omnem antecedere negalle: fraudulenter enim illi loquebantur de gratia naturali, & iure creationis debita, non autem de gratia supernaturali naturæ indebita, atque ex meritis Christi data, seu donanda, nomen gratiæ intelligentes, vti Prosper in illis deprehendit, atque Augustinum, & Catholicos Patres citata epistola monuit ab illis verbis: *quidam verò eorum in tantum à Pelagianis Semitis non declinant, &c.*

18. Ex hoc igitur hactenus explorata Semipelagiano errore contra necessitatem prædestinationis & auxiliantis gratiæ nostra bona opera præuenientis, ex qua arbitrij nostri libertatem perperam auferri iudicarunt, constat eos nusquam scientia nostra media, & auxilij à nobis asserta efficacia à consensu nostro conditionato pro conciliandæ illius cum libertate concordia vsos fuisse. Primò: quia eorum vsu præcipuum erroris sui fundamentum (ac subinde error ipse) subrueret: nempe, quod ex necessaria præuentione operum nostrorum à prædestinatione, & gratia eorum aboleretur libertas, quæ Scientiæ mediæ vsu, & constitutione efficaciæ auxilij præfata facile, & vnice componitur: & quidem absque vlla erroris, vt vidimus, nota eorum dogmati à Patribus iniuncta. Secundò: quia illi in paruulis ante rationis vsum correptis altero saluato per baptismum, altero damnato absque illo (in quibus nulla operum libertas componenda erat) Scientia media pro fictis meritis ad suum errorem inuenendis vsi vel abusi potius sunt: & in electione vnius nationis præ alia ad Euangelij prædicationem, & fidem, alteriusque ad id reprobationem; cum tamen eorum operæ æquasia ex Dei gratia, & prædestinatione in eorum doctrina non essent; sed ex naturæ viribus: quare neque ex Scientia media directa, vt eorum libertas cum prædestinationis, & gratiæ efficacia, & infallibilitate componeretur. Tunc enim ex Scientia media aliquid prædestinatur, cum id ipsum, quod fore sub conditione præuisum est ex ea præscientia absolute fore prædestinatur. Demum in adultis, in quibus componenda libertati cum infallibilitate prædestinationis & efficacia gratiæ, & locus Scientiæ mediæ nostræ, & constitutioni efficaciæ eius à conditionata operis futuritione esse potest, nusquam Semipelagiani, & Scientia, & efficaciæ constitutione sunt visi: ster ergo indubitatum, eos Scientia media, & conditionata operum futuritione ad merita, qualia, qualia, ac demerita naturalia electioni, & gratiæ, ac reprobationi Deo præterderent, in iis, in quibus absoluta merita naturalia ad eam electionem, vel demerita ad reprobationem assignare non poterant, vsos solummodo fuisse, vt opera nostra gratiæ Dei semper præcedere (qui totus hac in re eorum error fuit) tuerentur; nusquam verò eiusmodi Scientiam, & conditionatam operum futuritionem efficaciæ, & infallibilitati prædestinationis, & gratiæ cum absoluti operis libertate absoluta componendæ (de quo minimè curabant) apud ipsos deseruisse.

19. Claret autem inde: quam malè cursus Carmelitanus Discalceatus supponat Semipelagianos ad concordiam efficaciæ prædestinationis, & gratiæ cum nostrorum operum libertate conditionata operum futuritione, & scientia (non secus atque nos) fuisse vsos: atque eorum verba (vbi vis eius scientiæ Semipelagiani meminerunt) nullo delectu in nos contorqueant, eique supposito ingentem, mirabilium discursuum contra nos machinam imponant; vberiorem, scilicet, Theologici oblectamenti, quam seriæ disputationis segetem: qua in re plerique etiam Thomistæ peccarunt. Sed præcipuè Ioannes à S. Thom. 1. p. quæstione 14. articul. 3. à pag. 636. vbi solito rerum, & verborum lubrico, & implexione multis excursibus, & Prosperi testimoniis idem suadere contendit, & testimonia quia (præterquam quod de absoluta præscientia, vt plurimum, & futuritione sunt) in eorum nullo (imò nec in aliquo quod è Semipelagianis afferri potest) id ipsum, quod prædestinatum dicitur, est quod dicitur etiam præscitum: cum tamen ad nostrorum Scientiæ mediæ vsum, id ipsum quod præscitum conditionatè est, debeat esse ex ea Scientia prædestinatum.

CERTAMEN VIII.

Aduersariorum fundamenta eruuntur.

1. Opponunt aduersarij loca Augustini plura, quibus bonos nostros actus ex Dei misericordis voluntate, & prædestinatione (quam idem, atque efficacem Dei voluntatem prædefinitiuam, & prædeterminantem nostros actus, vt ij sint, atque à nobis eliciantur esse volunt) absolutè esse docet: imo, & malos etiam actus nostros à Deo non solum permittente, sed & decernente præfiniente, ac prædeterminante illos, quibusdam aliis locis doceri ab Augustino contendunt: cæterum licet locis primis nomine misericordis Dei voluntatis, & prædestinationis non præfinitio, aut voluntas efficax Dei prædeterminatiua illorum, vt absolute sint, atque à voluntate absolutè apponatur, sed voluntatem solum dandi media de se indifferentia, quæ tamen præuidit in nobis bonos actus obtentura si darentur, intelligit Augustinus: secundis verò nihil omninò, nisi voluntatem permissiuam prauarū actionum asserit, vt in sequentibus euincemus, vbi de mediis materialibus cognitionis futurorum absolutè contingentium, siue de necessarijs principijs, & causis ex parte Dei ad absolutam contingentium futuritionem disputabimus. Permittamus modo eas omnes Dei voluntates præfinitiuas actionum nostrarum, tam bonarum quam prauarum, vt absolute sint futuræ, ab Augustino requiri: neque eas actionum nostrarum libertati obesse, neque nostremas prauarum actionum nostrarum Dei honestati, & bonitati repugnare, vt obiectantes implicatorie, & volunt, & docent; negamus tamen inde inferri ex Augustini doctrina, imò neque è sani alicuius hominis mente, requirendas esse ad futuritionem conditionatam earundem nostrarum actionum absolutas ex parte actus de ea futuritione conditionata voluntates Dei efficaces, ac præfinitiuas: cum ex necessitate decreti efficacis actualis Dei ad actualem existentiam, & absolutum esse effectus creati non inferatur eius necessitas ad esse conditionatum effectus, quod absolutè nec est, nec erit, sed solum suspensè, siue esset, si conditio purificaretur.

2. Imò verò oppositum potius legitimè infertur iuxta superius dicta: si enim absolutè erit contingens à decreto omnino absoluto, & reliquis principiis absolutè positis, ab eisdem decreto, & reliquis principiis, positis solummodo in hypothesi, & pro conditione conditionatè illum effectum fore, ac subinde decretum absolutum de ea futuritione conditionata necessarium ad eam statuendam non esse euidens, consequentia est, vt sæpè ostendimus. Hinc euanescit illud, imò & contra ipsos aduersarios fortius argumento hoc certiusque regeritur, quod ex cap. vtroque de dono perseuerant. & de prædestin. Sanct. & efficacissimum contra nos decretis absolutis ex parte actuum solum ab illis æstimabatur: cum eis locis de prædestinatione omninò absoluta loquatur Augustinus vt constat ex dictis d.5. quæst.2. cert.5. & præsenti quæst. certam,5. vbi specialibus ponderationibus loca hæc contra aduersarios armatimus: illud etiam euanescit, imo, & argumento proximo contra ipsos instruitur, quod nobis obijcitur ex cap.14. de dono perseuerant. verbis illis. *Audiunt hæc, & faciunt, quibus datum est; Non autem faciunt, siue audiant siue non audiant, quibus datum non est.* Loquitur enim clarè de absolutis operibus, & eorum datione à Deo, sicuti & cap.17. contra Semipelagian. [Hæc vtique dona Dei, quæ dantur electis secundum Dei propositum vocatis (in quibus donis est incipere credere, & in fide vsque ad vitæ huius terminum perseuerare) sicut tanta rationum atque authoritatum contestatione probauimus. Hæc inquam Dei dona, si nulla est prædestinatio, quam defendimus, non præsciuntur à Deo. Præsciuntur autem: hæc est igitur prædestinatio quam defendimus.] His similia plura ex Augustino passim contra nos, vel certè pro nobis potius, aduersarij congerunt, quæ singulatim referre, quoniam refert parui, nos tædet multum.

3. Sed Achille aduersariorum argumento ex locis vtriusque illius capitis noni disiecto, restat aliud ex variis Augustini locis contra Semipelagianos difficiendum, id quod sola erroris Semipelagiani (quem, vel ignorant aduersarij, vel consulto vt aliquid apud indoctos contra nos clament, confundunt, & obscurant) notitia, & clara intelligentia facilè præstabimus. Opponunt ergo Carmelitani Discalceati in suo cursu Salmantino, d.10. dub.3. num.58. Hæc Augustini verba ex cap.14. de Prædestin. Sanctor. [Hæc est tota causa, cur dictum est à quocunque dictum est. Raptus est ne malitia mutaret intellectum eius, dictum est enim secundum pericula huius vitæ non secundum præscientiam Dei, qui hoc præsciuit, quod futurum erat: non quod futurum non erat: id est, quod ei mortem immaturam fuerat largiturus, vt tentationum subtraheretur incerto; non quod peccaturus esset, qui in tentatione mansurus nó esset.] Hunc textum, qui nulli, vel subtilissimo ingenio, pro necessitate decreti actualis ad futuritionem conditionatam induci posse videbatur, ita illi inducunt. Supponunt Pelagianos assignasse merita illa conditionata immature corrupti in gratia, vt ita corriperetur: eaque ita conditionate fore è propriis viribus, & ante omne actuale Dei decretum asseruisse: eamque & futuritionem & scientiam conditionatam pro eo signo ante omne actuale Dei decretum ab Augustino negari, illamque, quæ post Dei decretum omnino absolutum, etiam omnino absoluta est, ab Augustino concedi, sed certè in hac interpretatione ingenij parum, commenti vero plurimum recognosco.

4. Et primo quidem: Pelagianos nusquam ad merita hæc conditionata è propriis viribus immature correpti confugisse certissimum in Augustino Prospero, & Hilario est: cum eam ille è duorum horum epistolis didicisset, primum: merita hæc conditionata ex propriis viribus à Semipelagianis ostendi, vt duorum paruulorum altero baptizato altero non baptizato ante rationis vsum correptis argumento ab Augustino contra Pelagianos facto occurrerent. Doctrinæ nouitate perculsus; (cum tamen in Pelagiana, tam ipse, quam Prosper & Hilarius satis essent versati) dixerat c.13. Primo, Pelagianos, si ad ea merita conditionata recurrissent, facilè defensuros, quod nec originale, nec gratiæ necessitas esset. Secundò ait: conditionata hæc merita ad præmium, vel pœnam infligendam absolute, *ab iis quorum ingenia contemptibilia prorsus non sint cogitari non posse docet*: Tertiò ait: [Dici enim non potest, quam molestè feram, quod viderunt Pelagiani esse falsissimum & absurdissimum hoc non vidisse istos (Semipelagianos) qui nobiscum errorem illorum hæreticorum Catholica authoritate condemnant.] Quartò: ea doctrina authoritatem libri Sapient. eripi à Semipelagianis, quod à nullo etiam Pelagiano tentatum, imò neque de eius authoritate dubitatum. Quintò: *quod non dico* (inquit) *crediturum; sed somniaturum, neminem putaremus: secundum ea, scilicet, iudicari quenquam mortuorum, quæ gesturus fuerat, si tempore prolixiore vixisset.* Ex quibus constat ea merita conditionata ad præmium, pœnamve absolutam, nusquam à Pelagiano aliquo, imò à nullo, ante Semipelagianos admissa fuisse. Sed vt clarius adhuc ex Augustino de Pelagianis constet, legatur Augustin.2. contra duas epistolas Pelagianor. c.7. vbi ait: argumento suo de paruulis illis, non solum non meritis conditionatis; sed nec vlla alia via Pelagianos respondisse, sed omnem suæ caliginis latebram eo argumento auferri. Ac statim: Huic prorsus infanti linguam vestram, vocemque submittitis. Huic non loquenti, quid loquamini non habetis. Nulla quippe merita etiam secundum ipsos Pelagianos possunt in paruulis inueniri, cur alij eorum mittantur in regnum, alij alienentur à regno.] At inquiunt Carmelitani, citato hoc cap.7. vbi contra Pelagianos loquitur: præscientiam operum sub conditione futurorum, scilicet naturæ viribus, & independenter à Decreto Dei aperte reiicit, & confutat illis verbis: *quomodo enim præsciuit ea futura, quæ illis* (paruulis in infantia morituris,) *quia præscientia eius falli non potest, præsciuit potius non futura*: Sed certè non reiicit conditionata merita, ad quæ, vt vidimus, Pelagiani nusquam recurrerunt; sed eos vrget in paruulis ante vsum rationis correptis, in quibus merita absolutè futura (quæ solum ipsi agnoscebant, & in Iacob respectu Esau ad eius præ hoc electionem designabant) futura absolutè esse præsciri infallibi Dei scientia minimè poterant.

5. Vrgent secundo aliis verbis ex lib.26. contra Faustum, quæ sunt de his rebus solum quæ à solo Deo, præter, aut contra naturam fiunt fientve: quare nihil inde ad futura libera præsertim conditionata colligi potest. Secundò scire deberent prius, an Faustus Pelagianus, aut Semipelagianus fuerit, aut alicubi de Scientia conditionatorum, aut conditionatis operibus egerit? vt, quæ contra illum Augustinus disseruit, contra futura nostra conditionata, eorumque Scientiam independenter à decreto actuali Dei obiectarent. Ne ergo post hac adeò fœdè errent, sciant: Faustum Manichæum fuisse, non Pelagianum, aut Semipelagianum, quos tempore, eorumque hæreses anteceserit, nec quidquam meritorum conditionatorum cogitasse: eadem personarum, temporum, textus, & propositi ignoratione opponunt hæc Augustini verba ex libro de anima, & eius origin. cap.12. *quid? quod ipsa existimatur præscientia, si quod præscitur non erit: quomodo enim recte dicitur futurum, quod non erit futurum.* Sed hæc nec contra Pelagianos, nec contra Semipelagianos, nondum natos dicta ab Augustino sunt; sed, vt ex primis eius libri capitibus constat contra Vincentium quendam, qui recens ex Donatista Catholicus disputationibus inter Pelagianos, & Catholicos componendis incautus se inferuit: cumque in eam deueniset, cur Deus animum innocentem corpori à quo statim separanda erat originale contracturam immiserit? vt eius imprudentiam corrigat Augustinus tres eius difficultatis componendæ à Vincentio excogitatos modos, omnibus viis confutat; quartumque de conditionatis, de meritis infantis, si diutius viueret, de suo adiecit, & verbis datis confutauit: supponens (quod omnibus fixum est) nonnisi in absolutis operibus meritum, aut demeritum esse; cum tamen illa absolutè futura non sint, nec nisi ex inanita, falsaque reddita Dei præscientia cognosci futura, scilicet absolutè, vti ad pœnam ob illa infligendam opus erat vllo modo potuerint: quare de hoc quarto modo ait: *quod, nec iste ausus est dicere in tantis angustiis constitutus, imò contra istam vanitatem, iam satis manifeste & breuiter est locutus.* Stet igitur Pelagianum neminem meritra hæc conditionata, ex propriis viribus asseruisse: neque contra aliquem Pelagianum eis locis nunc à Carmelitano cursu obiectis Augustinum egisse; sed eiusmodi merita apud Semipelagianos nata esse: imo verò infantis baptizati, & correpti, ne malitia mutaret intellectui eius

eius demerita conditionata, ob quæ puniendum potius vrgebat Augustinus; sicut de correpto altero infante non baptizato ipsi aiebant, demerita conditionata negabant: & libro Sap. in cuius 4. c. eorum conditionata scientia, quare, & ipsa conditionata opera asserebantur Canonici authoritatem denegarunt, vt Augustinus ipse testatur; *quod à me quoque positum ait fratres istos:* (Pelagianos) *ita respuisse dixistis, tanquam, non de libro Canonico adhibitum*: Ecce strictius conditionata opera Massilienses Semipelagiani, quam Augustinus coercebant.

6. Et hactenus de iis, quæ falso aduersarij historice supponunt, quod autem ad eius loci contra nos inductionem, & interpretationem, (vel potius è suo cerebro commentum) spectat, scilicet, merita illa conditionata viribus naturæ, atque ante omne actuale Dei decretum à Pelagianis (verius Semipelagianis) pro casu paruulorum correptorum asserta, fuisse ab Augustino repudiata; post actuale vero decretum tam ea, quam eorum præscientiam ab eodem laudatam, nullum, adhuc leuissimum, eo loci, imo neque alibi fundamentum vsquam in Augustino Prospero, aut Hilario habet: id enim, quod speciale hæc merita præabsolutis absurdi habent, inde solum impugnat Augustinus, quod meritum ad præmium, vel pœnam absolute infigendam in absolutis solum operibus est; non autem in conditionatis, quæ talia esse possunt, etsi absolute non sint futura: sicuti in paruulis illis absolute de facto non fuerunt, vt, ex ipso, & Prospero recitabamus. Quoad communem autem errorem, quem in conditionatis hisce atque, atque in absolutis operibus Semipelagiani habebant, nempe vtraque ex viribus naturæ, ac sine Dei adiutorio, & gratia fore, opposita Catholica veritas satis in conditionatis saluatur: si Dei gratiam, & adiutorium habeamus, quare, & illud donandi voluntas in hypothesi, sicut reliqua operis boni essentialia principia ponatur: inde enim, nec conditionate sine Dei adiutorio esse posse conuincitur: nec absolute, nisi à Dei adiutorio, & voluntate positis absolute: sicuti, nec sine aliis eius operis essentialibus principiis, quæ in hypothesi ponuntur; posse alterutro modo illud opus esse, manifeste conuincitur: ergo ex eo, quod Augustino ea merita conditionata ex propriis viribus displiceant, non infertur illum actuale Dei decretum de eorum futuritione conditionata requirere: aut, vt placerent expectasse, quinimo nihil tale requisiuisse patet ex eo, quod nunquam, ac nullibi Augustinus, aut Prosper, ea conditionata merita paruulorum Semipelagiana ex ea parte, qua viribus naturæ, & arbitrij solius sub conditione futura essent, speciatim impugnauit; sed quia essent futura, scilicet absolute, quia, vel præmio afficiebantur, vel supplicio; & non futura absolute, quia absolute non erant futura sed conditionate: vt constat ex memoratis locis, & aliis omnibus, quæ aduersarij nobis opponunt: cum enim necessitatem gratiæ, adiutorij, & voluntatis Dei absolutæ ad opus honestum absolutum contra eosdem ij Patres multis euicissent, nihil præterea pro necessitate eorundem ad illud opus conditionatum ostendenda necessarium iudicarunt: cum id, quod ad absolutum requiritur absolute, ad conditionatum requiri in hypothesi, & pro conditione, euidens sit: imo in paruulis illis altero electo, altero præscito vbi nulla erant merita, & operum, quæ præcederent materiam erroris, quem confutabant Pelagiani, ea confutatione subtrahebant: siquidem, quod vsquam non est, à nullo, quare nec à naturali virtute esse dici vllatenus potest.

7. Secundo: in illo priori ante decretum hoc actuale futuritionis conditionatæ non est negatum decretum de illa; alioqui nullum esse posset conditionatum contingens in horum sententia, quia cum negatione decreti pro illo priori decretum illud, licet pro posteriori, coniungi non posset, siue, quo per hosce nequit esse conditionatum contingens: ergo illud prius signum est signum indifferentiæ, & potestatis ad decretum illud, vel eius negationem: ergo pro eo signo, & priori non magis est conditionate futurum quam non futurum contingens, nec magis est scientia futuritionis, quam non futuritionis conditionatæ illius. Ergo nequit Augustinus negare pro eo signo esse contingens illud conditionate futurũ assereuę, cognosci pro eo signo à Deo non fore conditionate potius, quam fore, vt eo loco, & 2. contra duas epistol. Pelagianor. c. 7. & 1. de anima, & eius origin. & 26. Contra Faustum Cursus Carmel. & aduersarij alij Augustino imponunt. Tertio quia Augustinus negat conditionata futura opera paruulorum si diutius viuerent esse futura, quia non diutius vixerunt, sed ante tempus vsus rationis, & libertatis correpti sunt: sed, etiamsi adsit decretum absolutum ex parte actus de eorum conditionata futuritione, si diutius viuerent, qui non diutius vixerunt, eadem manet ratio, vt sint Augustino non futura: ergo non negat ea esse futura; quia ante decretum actuale, nec affirmat futura, quia post decretum. Rursus: purificari, vel non purificari conditionem, neque ad futuritionem conditionatam conducit, neque ad negatiuum existentiæ decreti actualis de illa, aut cum negatione illius decreti connexa est: alioqui nulla essent futura conditionata, quorum non purificaretur conditio, atque absoluta futura essent, contra scripturam plura conditionata tradentem quæ non sunt futura absolute, vti fidem & pœnitentiam Tyriorum: ergo, cum defectu purificationis conditionis negat Augustinus futura bona opera paruulorum; non negat futura conditionate, siue ante, siue post decretum; sed solum futura absolute, simpliciter, vere, ac sine addito conditionis, aut conditionata, (vt ad absoluta merendum, vel demerendum opus erat) defectu purificationis.

8. Quarto eodem modo negat demerita conditionata infantis sine baptismo correpti esse futura; atque merita alterius cum baptismo correpti: atqui in eo, quod demerita illa non essent ex gratia, & decreto Dei actuali futura conditionate sed ex viribus arbitrij, non errarunt Semipelagiani; nec cum eis de eo contendit Augustinus eis locis, quæ nobis opponuntur: quin mendacium, & peccatum, & perditionem nostram ex nobis esse adeo scripturis consona, Augustini, & Patrum sententia est: ex quo arguo tandem: quia, quod conditionata futura talia sint post decretum actuale Dei, ac non antea non probat in aduersariorum doctrina esse à Deo donante, atque ex Dei gratia; quo solum ex capite volunt isti Augustinum ea actualia decreta ad futuritionem conditionatam contra errorem Semipelagianorum de conditionatis meritis ex viribus arbitrij asseruisse. Patet assumptum: quia in istorum doctrina peccata omnia cum futura absolute, tum conditionate futura sunt ex decreto actuali Dei, quoad totum materiale, vltra quod nihil in peccatis, siue à Deo, siue à creatura agitur, & tamen peccata adhuc quoad totum materiale, non est ex gratia, & beneficio Dei; neque à Deo donatur: ergo iuxta istorum doctrinam titulo donationis, & gratiæ necessariæ Dei, nequeunt hæc actualia decreta non solum ad demerita, verum neque ad merita conditionata requiri contra Semipelagianos ab Augustino.

9. Igitur quoties Augustinus, & Prosper conditionata futura opera illa paruulorum absolute futura esse negant, ac vere non futura esse, de absoluta futuritione, quæ simpliciter, & sine addito futuritio est, & absolute, ac simpliciter futurum constituit aperte loquuntur; non de conditionata futuritione, quæ absolute, & simpliciter talis non est, neque absolute sed solum suspense, & secundum quid futurum constituit; scilicet, quod erit non absolute quidem, sed, si conditio ponatur, de quibus propterea, ni purificetur conditio, rite dicitur absolute *non erunt*. Atque ad id, ad quod futura à Semipelagianis asserebantur, scilicet, ad merendum, ac demerendum absolute absolutum præmium in baptizato infante ac pœnam absolutam in non baptizato correptis, de absoluta, vt diximus, futuritione loqui Augustinum, vel locutus est, oportebat: id quod his clarius, quam loqui solet fassus est Ioan. à S. Thom. 1. p. qu. 14. d. 20. a. 2. pag. 130. de loco obiecto ex c. 14. de prædestinat. Sanctor. [Augustinum eo loco negare præscientiam absolutam ex parte obiecti non conditionatam: negat enim præscientiam, ratione cuius Deus, vel puniat, vel præmiet. Dicebant enim Semipelagiani puniri aliquem, vel iudicari, aut illi dari beneficium intuitu eorum, quæ quis facturus videbatur. Negat autem Augustinus ex meritis, quæ de facto futura non sunt, nec in rerum natura posita aliquem iudicari; de his autem, quæ quis faceret, si viueret negat Deum habere præscientiam, id est absolutam scientiam, qualis requiritur ad habendum iudicium præmiandi, vel puniendi.] De loco autem de anima, & eius orig. c. 12. [Tertio dicimus quod ibi Augustinus loquitur de futuris absolutis: quia aiebat

ibi Augustinus contra eandem responsionem Pelagianorum (rectius diceret à se quarto loco excogitatam pro Vincentio, quem confutabat) & multis probat, peccata non commissa à Deo non puniri: & sic probat præscientiam exinaniri, si, quod præscitur, non erit: scilicet secundum vim, & rationem præscientiæ absolutæ, qualis requiritur ad puniendum, & iudicandum. Talis enim præscientia debet esse de rebus de facto futuris.)

10. Instant Discalceati Carmelitani; apud Augustinum, idem esse contingens tantummodo præscitum, ac non prædestinatum, atque contingens ex propriis viribus habitum: ergo idem apud Augustinum est contingens conditionatum, præscitum solum, ac non actu prædestinarum atque conditionatum ex propriis viribus sub conditione habitum, siue sub conditione habendum, si ea apponeretur. Antecedens est Augustini c.9. de dono perseuerantiæ,& ex q.Prosperi ad Augustinum: quam adipsum propositam Carmelitani, & Ioannes etiam à S. Thom. d. 20. qu. 33. a. 3. pag. 638. contra scientiam conditionatorum interpretantur: Prosperi verba sunt: *vtrum præscientia Dei, ita secundum propositum maneat, vt ea ipsa, quæ sunt proposita sint accipienda præscita? an per genera causarum, & species personarum ista varientur? vt, quia diuersæ sunt vocationes in iis, qui nihil operaturi saluantur* (paruulis) *quasi solum Dei propositum videatur existere*: (quia scilicet conditionata opera eorumque præscientia ad propositum Dei de eorum absoluta salute inepta sunt) *in iis autem* (adultis) *qui aliquid boni acturi sunt* (viribus scilicet propriis) *per præscientiam possit stare propositum? an vero vniformiter, licet præscientia à proposito diuidi temporali distinctione non possit: præscientia tamen quodam ordine sit subnixa proposito? & sicut nihil fit, quorumcunque negotiorum, quod non scientia diuina præuenerit: ita nihil sit boni, quod in nostram participationem non Deo authore defluxerit?* sed certe Augustinus, & Prosper plane de absoluta præscientia, & omnino absoluto proposito loquuntur: id enim, & ea verba absolute, ac sine addito dicta sonant: ex antecedenti vero illo de futuro opere, & præscientia eius conditionata sine decreto absoluto, ne illud ex propriis viribus fit, vt illud intellexit Augustinus, solum infertur fore conditionate ex propriis viribus; si prædestinatio Dei cum reliquis operis principiis essentialibus in hypothesi, & pro conditione illius non poneretur; non autem, si actuale, & absolutum decretum ex parte obiecti conditionatum (quod nusquam prædestinationis nomine Augustinus intellexit, imo neque de eo cogitauit, vt vidimus supra) non apponatur vti male ex eo antecedenti inferebant aduersarij.

11. Etsi quæstio illa Prosperi, eiusque resolutio, quoad bona opera, & honesta ab Augustino, Prospero, & reliquis Patribus contra Pelagianos, & Semipelagianos fuit, nihil à Deo præscitum esse, quod non fuerit à Deo gratuito donante, eiusque gratia, ac subinde prædestinatum. Dixi, quoad bona opera & honesta: nam prana præscita à Deo, ac non prædestinata, subindeque Dei præscientiam, latius prædestinatione patere concors Patrum sententia est, vt d. sequenti ex ipsis statuemus: id quod satis est, vt omnia aduersariorum in re præsenti argumenta regereremus; si prædestinationis nomine contra Patrum mentem decretum absolutum ex parte actus, & conditionatum ex parte obiecti, iuxta aduersariorum siniſtram interpretationem, etiam intelligeremus: inde enim constaret conditionatam futuritionem prauorum actuum absque actuali Dei decreto consistere contra aduersarios: atque idem de conditionata bonarum actionum futuritione contra eosdem inferretur. His tamen omissis quæstio illa Prosperi, eiusque, & Augustini, ac reliquorum Patrum resolutio de anterioris ad futuritionem bonorum operum, atque eorum præscientiam prædestinationis actualis necessitate, de absolutis operibus, atque omnino absoluta præscientia, & prædestinatione est: non autem de conditionatis. Primo: quia id præscientiæ, & prædestinationis, seu propositi voces simpliciter, & absolute, ac sine addito dictæ significant. Secundo: quia ad scientiam, & propositum conditionatum ex parte obiecti ea paruulorum ab adultis diuisio inutilis erat; cum in vtrisque æqua esse debeat operum conditionatorum præscientiæ, & prædestinationis, seu propositi ratio. Tertio: quia inepte dubitaret Prosper, an in paruulis solum Dei propositum maneret? cum in eis præscientiam operum sub conditione futurorum certissime cognosceret, nemoque de ea dubitet. Quarto: quia propositum in horum Patrum phrasi est, quo nemo impediri potest (possibilitate consequenti) à consecutione salutis, & perire, vt itacim Prosper subdit: quodque omnino abest ab eis, qui pereunt; cum tamen eiusmodi non sit decretum futuritionis conditionatæ, sed solum omnino absolutum de futuritione absoluta: vt patet in Tyriis conditionate pœnitentibus ex illo alio, (vt aduersarij volunt) decreto. Sed arguit ex his Patrum locis argumento, vt ille putat conuincenti, Ioan. à S.Thom. pag.642. vt autem ego video, tortuoso, & implexo, cuiusque filum ægre sequi possimus, ni illud sic instruamus: *quidquid Deus se daturum præsciuit absolute, & actu prædestinauit ex Augustino & Patribus: at præsciuit se daturum Tyriis conditionatam pœnitentiam: ergo ex Augustino, & Patribus eam absolute, & actu prædestinauit.* Cæterum maior de præscientia absoluta vera, & Augustiniana est: ideo enim Augustinus recitatis locis cert.7. nu.6. à med. præscientiam cum prædestinatione confundebat, confundique sæpe aiebat à diuini verbi tractatoribus, vt præscientiæ nomine prædestinationem intelligerent, *si agitur* (inquit ille) *de vocatione electorum*: quales solum conditionate conuertendi, saluandique minime sunt, vt patet in Tyriis & Sydoniis: si autem ita eam vsurpet conuincens iste syllogismus quatuor terminis constat; dum in minori scientiam conditionatam assumit: si autem in maiori scientia eius, quod Deus daturus siue conditionatè, siue absolute intelligatur, falsa omnino: nec Augustiniana propositio est: imo ipsa conclusio, quam negamus, & (nouo conuincendi genere) conclusio pro eius probatione, & demonstratione assumitur.

CERTAMEN IX.

Ex sancto Thoma ab aduersariis opposita eleuantur.

1. NOn maiori delectu plura S. Thom. loca exponit Ioann. de S. Thom. de suo, & ex antiquioribus ipso Thomistis Recentioribus d. 20. q.14. a. 4. pag.646. Primum ex 3.p. q. 1. a.3. vbi ait, & approbat Augustinum c. vtroque 6. de dono perseuer. & prædestin. sanctor. retractasse responsionem iliam ad quæstionem Paganorum, sæpe à nobis memoratam: quare, quasi ex vtroque sancto inquit Ioann. à S.Thom. *Vade totum hoc non ad præscientiam illam futuri euentus, & decretum dicit ex Augustino Thomas, sed ad diuinam prædestinationem esse referendum.* Bis Augustini, quare & S.Tho. mentem satis fuse expendimus, & pro nostra sententia de futuritione conditionata, eiusque scientia contingentis, absque, & independenter ab actuali Dei decreto de illa esse monstrauimus. Nunc solum de eius verbis obiicientem rogo. An illud *totum hoc*, ad quæstionem Paganorum, cur vni non alteri nationi voluerit Christus apparere? intelligendum sit? vt hæc voluntas Christi ad diuinam prædestinationem omnino referatur vt Augustinus aiunt, & Thomas? quod si ita intelligatur: quid inde, vel pro, vel contra decretum actuale de futuritione conditionata ad hanc, eiusue scientiam stabuendam? si autem *totum hoc* scientiam conditionatam fidei futuræ sub conditione, significet ad prædestinationem esse referendum: neque in his Patribus fundamentum habet: imo voci prædestinationis, quæ non, nisi circa absolute futura, est, & dicitur, sicuti & rationi aduersatur. Ac denique, si totum hoc, neque ad præscientiam, neque ad decretum per te referendum esse dicit ex Augustino Thomas: ecquid ais eos stare pro tuo decreto subiectiue absoluto, & obiectiue conditionato? secundum testimonium arripuit ex Catena S. Thom. in Matthæum, vbi præferre dicit Augustini sententiam: verum neque illo libro aliquid ex propria sententia dicit S. Thom. neque alicuius præfert sententiam, sed alias aliis Catenæ in modum adnectit. Nec si eo loco Augustini sententiam prætulisset, quidquam pro necessitate decreti, siue ad futuritionem conditionatam, siue ad eius scientiam

scientiam ex sententia Augustini afferri, inferriue posset.

2. Tertium testimonium inducit ex qu. 6. de veritate a. 4. in cuius argumento 4. contra prædestinationis ibi asserendam certitudinem opponit: prædestinationem esse debere cum suppositione causæ secundæ, creatæ scilicet voluntatis: quare solum posse habere certitudinem conditionalem, quod *saluabitur, si præparauerit se*, sicut causatio fructus in planta non absolute, sed conditionaliter est certa: si nimirum *eius virtus generatiua adsit bene disposita*. Respondet autem: *Ad 4. dicendum: quod causa secunda, quam oportet supponere ad inducendum prædestinationis effectum, etiam ordini prædestinationis subiacet; non autem est ita in virtutibus inferioribus respectu alicuius virtutis agentis: & ideo ordo diuinæ prædestinationis, quamuis cum suppositione voluntatis humanæ; nihilominus absolutam habet certitudinem; etsi in exemplo adducto contrarium appareat.* His aliam scientiæ mediæ iugulationem proclamat Ioan. à S. Thom. est autem, vt dixi de alia, Sacramentalis etiam, & incruenta: in primis enim sermo est de certitudine, cum obictiua futuritionis absolutæ salutis, & fructus, tum formali absolutæ scientiæ, qua vtraque cognoscitur; vnde hæc solum negabitur; non autem præscientia, & futuritio conditionata, ante absolutam omnino prædestinationem, à qua eius, tam obiectiuam, quam formalem certitudinem obiectans, & aduersarij reliqui admittunt. Secundo: certitudo hæc obiectiua conditionalis non est contingentis futuri nostri formaliter, sed salutis, & saluationis à Deo donandæ, & à prædestinato non libere formaliter, & in se recipiendæ, sed solum præsuppositiue in meritis; quæ supponit: ex necessitate vero decreti actualis cuiusuis ad eà, quæ Deus daturus est ad ea, quæ nos voluntate, libertate, & electione nostra sumus acturi, nulla est consequentia, antecedenti etiam admisso: quia cum decreto salutis suam Deus exerceret libertatem, quam nos præmisso decreto actionis nostræ pro quouis statu, pro illo in eius elicientia exercere non possumus. Tertio verbis ipsis obiectis discrimen assignat S. Thom. cur effectus prædestinationis, scilicet saluatio, certus absolute sit, licet effectus causarum naturalium ex illis solum, nec certus absolute sit; neque omnino certe absolutam scientiam ex superiori, & vniuersaliori causa creata earum haberi queat: quidnam quæso hic de futuritione, ac scientia conditionata, siue ante, siue post decretum absolutum ex parte actus, & conditionatum ex parte obiecti vbi nulla de eis mentio?

3. Sed opponeret iugulatorem hunc articuli eius corpus, vbi solutionibus argumentorum doctrina parabatur attentius legisse, ne eo ipso testimonio ex iugulante, victima foret: etenim corpore articuli absolutam prædestinationis etiam ex operibus liberis, quæ in nobis supponit certitudinem his verbis statuit; *licet arbitrium possit deficere absolute à salute; stare tamen in eo, quem Deus prædestinat: quia tot alia adminicula præparat, quod, vel non cadat, vel, si cadat, quod resurgat; sicut exhortationes, & suffragia orationum, donum gratiæ, & alia huiusmodi, quibus Deus adminiculatur homini ad salutem: si ergo consideremus salutem respectu causæ proximæ, scilicet liberi arbitrij, non habet certitudinem, sed contingentiam; respectu autem causæ primæ, quæ est prædestinatio, habet certitudinem.* Id quod explicat S. Doctor exemplo defectibilitatis individuorum cuiusuis speciei sublunaris, & indefectibilitatis speciei ipsius: quia corrupto individuo cuiuis aliud speciei eiusdem individuum succedit, in quo species illa conseruetur, & perstet. Si autem prædestinatio stet in decreto futuritionis, siue absolutæ, siue conditionatæ, actuali & absoluto ex parte actus, vt obiectans contendit: quidnam aget multitudo illa causarum defectibilium, & altera alterius defectum supplente, ad modum, quo ad speciei conseruationem individuum succedens decedenti substituit? quid item agent orationes, exhortationes, & dona Dei gratiæ? quæ omnia, eo admisso decreto necessario ad effectus futuritionem, ad eius certitudinem, & infallibilitatem omnino superfluunt. Non superfluunt autem: quia tale decretum actuale non requiritur: sed satis est, vt substituente Deo prædestinante, cui voluntas creata prædestinari subditur, ex mediis indifferentibus, & defectibilibus de se, illud, quod habiturum effectum, si daretur, prænouit, in locum alterius non habituri, vt non cadat, vel resurgat. Legat insuper hæc S. Thom. ibidem: *Præscientiam Dei non importare vniuersaliter habitudinem causæ respectu eorum, quorum est, quam addit prædestinatio*: ac proinde aliquid esse præscitum, quod non prædestinatum: quod siue vniuersaliter, de præscientia vtriusque futuri, & de vtraque futuritione absoluta, & conditionata siue de absoluta tantum sit, & aduersariorum principio contradicit, & intentum præsens nostrum euincit, si enim ad absolutam futuritionem, & præscientiam actuali prædestinatione opus ex S. Th. non est; multo minus ad conditionatam (quæ causas sui actuales vniuersaliter non requirit) decreto actuali opus ex S. Thom. erit.

4. Opponitur ex qu. 2. de verit. a. 12. ad 4. dicens: Deum scire aliquod futurum, quod absolute non erit, quatenus scit aliquas causas inclinatas esse ad illum, sed hinc potius infertur non scire illud, neque illud fore ex decreto: quo posito non posset non fore. Secundo: sermo est apertus de absoluta futuritione non de conditionata. Tertio: de effectu causarum naturalium, non de operatione liberarum, & contingenti: quare omni ex parte extra rem pro scientia, & futuritione conditionata contingentium ex actuali Dei decreto affertur: nec minus extra rem opponitur S. Thom. quinto ex qu. 12. de veritate art. 10. vbi diuidens, iuxta Hieronymum, Prophetiam, *in comminationis, & præscientia, & prædestinationis.* ad 8. ait: *quod si Prophetia comminationis referatur ad ordinem causarum, quem directe respicit, si est absque comminatione (absolute enim est ita ordinatum) esse in causis, vt hoc contingat; si autem referatur ad euentum, quem respicit indirecte; sic intelligenda est sub conditione*: in quorum primis verbis est, inquiunt, absoluta ordinatio, seu decretum; in postremis conditionatum eius obiectum: sed certe ordinatio, qua hi decretum intelligi volunt, causarum esse expresse ibi dicitur non conditionati euentus. Secundo euentus ipse non est actus nobis liber, sed supplicium comminatione inductum, & à Deo infligendum, ni peccator resipiscat: quare extra rem hoc testimonium est, sicut & similia opposita ex 1. p. q. 19. a. 1. ad 2. & ex 1. sentent. d. 46. a. 1. ad 2. vbi de præmiis, & pœnis à Deo infligendis, licet sub conditione pœnitentiæ, & meritorum, aut demeritorum, & impenitentiæ libere ab hominibus apponenda. Sed hæc, & similia disparent; quia sine articuli corpore composita, & opposita in vmbras inanes eunt, atque euanescunt: imo vero assumpto corpore contra opponentes armantur, & acerrime pugnant: corpore siquidem eius articuli decimi S. Thom. distinxit ea, quæ à solo Deo fiunt, ac proinde prædestinantur, quia in nobis non sunt (vt debent non esse, quæ prædestinantur seu præsiniuntur à Deo iuxta Damascenum) & ea, quæ à causis secundis præsertim liberis, sunt; proinde, licet præscita sunt, non tamen prædestinata sunt, aut rite dicuntur.

5. Sed vrgentius adhuc & apertius è corpore articuli ea testimonia contra eis abutentes, & absoluta eorum decreta ad futuritionem contingentis, tam absolutam, quam conditionatam earumque præscientiam decertant. Ait enim ibi S. Doctor ideo à Hieronymo præscientiæ Prophetiam de solo libero arbitrio mentionem factam ad ea restrictam, *de quibus non est prædestinatio perse loquendo.* Additque *meritum nostrum non subiacere prædestinationi, nisi secundum quod est ex gratia, qua à solo Deo est: vnde id, quod ex nostro arbitrio est prædestinationi subesse dicitur, per accidens item. Non autem excedit præscientia prædestinationem in malis solum (quæ, nec per accidens prædestinationi subsunt) si prædestinatio stricte accipiatur, sed etiam in omnibus bonis, quæ non fiunt sola virtute diuina*: insuper distinguit duplicem modum præsciendi futurum eorumque ordinem ad effectum. Alterum immediate in seipso intuendo effectum futurum: subditque *sed Deus non solum cognoscit futura ratione ordinis causarum, sed etiam quantum ad ipsum exitum, vel executionem ordinis: cuius ratio est: quia eius intuitus æternitate mensuratur &c. Hoc autem creaturæ impossibile est, cuius iuitus limitatur ad aliquod tempus*: subdit autem pro priori modo non tam futura, quam causas præsentes, & earum ordinationem cognosci, (vt repetit ad 2. vbi concludit, *& sic remaneat solius Dei proprium vere scire futura*) vnde ait Prophetiam comminationis peti ex cognitione

one causarum ordinatarum: & eatenus habere certam veritatem absolutam; non autem quatenus euentum indirecte significat. Prophetiam vero præscientiæ peti ex euentus, quem directe significat, cognitione: quare, ni hic in seipso absolute stet, prophetiæ huius veritatem non stare: ex quibus constat Deum independenter à cognitione causarum ordinatarum, & decreto suo, quæ præcipua eius causa & ordinatio est, futurum in seipso cognoscere: imo cognitionem eius in causis ordinatis proprie non futuri, sed causarum ordinatarum cognitionem esse, nec propriam Dei de futuro cognitionem, nisi quatenus futurum in seipso cognoscitur. Postrema hæc testimonij pars contra aliam partem doctrinæ aduersariorum de necessaria Dei cognitione futuri, tum absoluti, quam conditionati, dependenter ab actuali Dei decreto aperto Marte directe pugnat: sicut plura alia, quæ ex eodem S.Thom. d. sequenti suis locis proferemus: sed omittenda hic non fuit, quia eius testimonij contra præsentem etiam conclusionem inducti pars erat, quæque eius abusum contra nostram doctrinam aperte monstraret.

6. Plura alia ex Augustino, & S.Thom. haud maiori fructu contra scientiam conditionatorum contingentium independenter à decreto, ac proinde mediam, opponunt: quæ, quia hoc punctum directe non oppugnant, suo loco, nimirum controu.3. opponenda, ac diluenda erunt: vbi quidquid in eis indirecte, ac præsuppositiue præsentem nostram sententiam impugnet simul diluetur. Atque ob eandem rationem alia, quæ à ratione conclusionem illam de scientia absolutorum independenter ab actuali Dei decreto directo impugnant, omittemus hic, licet indirecte conditionatorum contingentium futuritionis independenter à decreto actuali Dei de ipsa consistentiam impugnent.

CERTAMEN X.

Oppositiones à ratione eneruantur.

1. SEd opponunt directe contra hanc à ratione: implicat transitus contingentis creati à statu possibilitatis ad alium quempiam eiusdem contingentis statum absque Dei decreto actuali de eo statu, in quem transit; atqui status futuritionis conditionatæ alius est contingentis creati à statu possibilitatis contingentis eiusdem: ergo implicat contingentis creati transitus à statu possibilitatis ad statum conditionatæ futuritionis absque Dei actuali decreto de statu illo conditionato futuritionis. Maior probatur primo à priori: quia implicat contingens creatum extrahi à statu possibilitatis, & poni in statu alio à possibilitate sine dependentia à Deo: poneretur autem in eo statu conditionato, extraheturque à statu possibilitatis ad illum contingens ni pro illo dependeret in sui conditionata futuritione à decreto actuali Dei. Probatur secundo: quia idcirco solum ob necessariam dependentiam contingentis creati à Deo nequit à statu possibilitatis extrahi contingens ad statum absolutum, in eoque poni absque actuali Dei decreto: atqui non minus est dependens à Deo contingens creatum in statu conditionato magisque potest dependentiam essentialem sui à Deo exuere, quam in absoluto: ergo nec potest extrahi à statu possibilitatis ad statum conditionatum, in eoque collocari absque actuali Dei decreto de conditionata futuritione ipsius.

2. Respondetur hoc argumentum nihil ad illationem assumere in antecedenti non aperte falsum in sensu obiectantibus ad inferendum proficuo. Maior est aperte falsa, si sit vniuersaliter de statu omni vltra statum possibilitatis, vt conditionatum etiam comprehendit: primo enim falso supponit probandum: scilicet, ad statum conditionatum apponendum opus esse actuali Dei decreto. Secundo est falsa, ex alio quod implicatorie supponit sic vniuersaliter accepta: scilicet statu pure conditionato contingens extrahi à statu possibilitatis, vt iam ostendam in minori. Tertio est etiam aperte falsa, etsi duo præcedentia omittamus, vt sermo sit de decreto Dei actuali directe tendente, & determinante efficaciter statum illum contingentis, in quem à possibilitate extrahitur, & adducitur, siue ille futuritionis conditionatæ, siue absolute sit; qui solum sensus proficuus aduersariis est ad decretum de futuritione conditionata contingentis inferendum: eo siquidem decreto determinato, ac determinante ad futuritionem alterutram contingentis ex illo necessario futuri contingentiam, & libertatem prorsus euerteret, vt de decreto futuritionis conditionatæ contingentis ostendimus, & de decreto futuritionis absolutæ ostendemus in sequentibus: atque insuper: quia actus prauos aliunde Deus nequit decernere: igitur vt contingens creatum à statu possibilitatis ad statum alium vere extrahatur, & vere transeat satis est decreto Dei non determinato, aut determinante proinde illud, sed indifferenter concurrendi siue offerente concursum ad voluntatis arbitrium; à qua est determinandum: decretum autem aliud ad apponendum prærequisita ad contingens opus non est, vt actu præcedat ad futuritionem conditionatam ipsius v.g. decretum vocationis, seu conditionis alterius purificatiuum; sed satis est poni, aut supponi in hypothesi, aut pro conditione, saltem implicita, vt aduersarij fatentur; nemoque sanæ mentis potest inficiari: cum enim decretum purificatiuum conditionis eam in statu absoluto deuoluat: eaque absolute posita conditionatum necessario transeat in absolutum: nullum contingens conditionatum esse, quod subinde absolutum non foret: quod contra scripturam, Augustinum, ac reliquos Patres est, qui de futuris conditionatis egerunt: etenim fides, & conuersio Tyriorum, & Sidoniorum conditionata solum, nec absoluta manifeste conuincit. Iam maioris eiusdem probationes nihil aliud quam decretum actuale Dei concurrendi ad vtrumlibet pro voluntatis arbitrio, vt vere transeat contingens à statu possibilitatis ad statum alium probat; eo enim solum saluatur dependentia actualis creaturæ extractæ à possibilitatis statu.

3. Quod autem in minori probationis primæ à priori ponendum independenter à Deo in statu conditionato contingens, ni actuale Dei decretum supponat, adhuc de decreto actuali indifferenter concurrendi est de se falsum, & ratione eius, quod videtur supponere: scilicet poni actu conditionatum in statu conditionato extra statum possibilitatis. Non enim est status per quem formaliter contingens actu ponatur, sed per quem poneretur, si conditio adesset, & quia, cum non sit status actualis, quo extra possibilitatem ponatur contingens, sed futuritionis suspensæ à positione conditionis, quæ, vt in hypothesi, posita absolute non est, satis est, si Dei decretum in eadem hypothesi ponatur, siue explicite, siue implicite vt diximus: ad dependentiam quippe absolutam effectus à causa prima, actuale Dei decretum requiritur; non autem ad eam, quæ absoluta non est, vt patet in effectu possibili. Absoluta autem dependentia eius tantum est, esseue potest, quod actu & absolute est; non autem, quæ solum suspense est, seu esset, si conditio poneretur. Secunda probatio eiusdem maioris, ex nunc dictis euanescit. Nam futurum absolutum habet, seu habebit, statum absolute existentiæ pro sua duratione, ac proinde actualem Dei, & absolutam dependentiam à Deo, quæ, nisi per actuale Dei decretum concurrendi cum causa libera ab æterno (ob Dei immutabilitatem, & propriam diuinorum omnium durationem, etsi non ex effectus indigentia) à Deo conceptum esse non potest: ac proinde, si absque actuali Dei decreto (non Thomistico quod aduersarij supponunt; sed indifferenter concurrendi) contingens esset absolute futurum, esset independenter à Deo: inde vero ad statum conditionatæ futuritionis, in quo contingens actuale aliquod, & absolutum esse non habet, quare neque absoluta & actuali dependentia pro eo statu opus habet, actuale Dei decretum non licet inferre, vt proportionate ad illum dependens à Deo ponatur; sed satis est poni Dei decretum in hypothesi, & ex parte conditionis, saltem implicite, vt dependentiam habeat à Deo in eo statu, sicut habet esse, suspense nimirum, & quæ foret, si conditio adhiberetur.

4. Inde etiam constat minoris primi syllogismi inutilitas ad inferendum: etsi enim status alius sit status conditionatæ futuritionis à statu possibilitatis; non est autem status ad quem contingens extrahitur actu à statu possibilitatis;

liratis: cum plura conditionata, vt fides, & pœnitentia Tyriorum intra pure possibilia maneant; sed status extractionis à statu possibilitatis, & transitus suspense ad statum, quo à possibilitate extraheretur, & transiret actu, si adhiberetur conditio, transitus à possibilitate ad alium statum, & extractio non est à possibilitate præcisiua, à qua non transit, adhuc, quod absolute est futurum, aut præsens; manet siquidem cum ea futuritione, aut existentia absoluta de præsenti possibile, quod absolute futurum est aut præsens, quod autem ab vno extremo ad aliud transit, nequit in illo, à quo transit permanere: est ergo transitus à pura possibilitate, in qua negatio absoluta existentiæ continetur eius, quod transit ad ea ad statum alium, vtique cum ea negatione, atque ratione illius cum pura possibilitate incompossibilem: cum autem conditionata contingentis futuritio cum absoluta eiusdem negatione, puraque subinde possibilitate incompossibilis non sit, sed sola eius absoluta existentia, & futuritio, fit ad solam absolutam contingentis futuritionem, aut existentiam posse esse actu transitum & extractionem à possibilitate pura, scilicet à qua solum transitus contingentis esse potest; non ad statum eiusdem conditionatum, qui transitus, & extractio à possibilitate pura solummodo esset, si conditio apponeretur.

5. Licet ergo status conditionatæ futuritionis diuersus sit à possibilitatis cum puræ, tum præcisiuæ statu, non tamen, ad quem transitus & extractio à possibilitate pura fit, esse actu possit; ac proinde neque actuali causalitate, decreto, causaue vlla actuali opus habet; hæc siquidem ad actualem solummodo transitum, & extractionem contingentis à pura possibilitate requiruntur absolute poni, ac non suspense solum præsuppoui. Hoc ipsum est, quod mille modis æquiuocis opponit, ac versat Ioan. à S. Tho. quod scilicet absolute, & de facto est veritas, & futuritio conditionata extracta à possibilitate, ac proinde, si absque actuali decreto sit, *dari horridum quid in tota Theologia, & Philosophia aliquem statum in creaturis impartibilem à Deo, nec ab aliquo eius attributo*: concludit pag. 649. sed magis horridum est antiquum Theologiæ Professorem adeo in sententiarum intelligencia, & æquiuocatione terminorum hærere. Si enim de obiectiua veritate conditionata, siue existentia, ac entitate loquatur, non magis dici potest absolutam, ac non suspensam esse, quam futuritionem conditionatam esse absolutam: si de formali cognitionis quid ad rem, nam eius quod absolute non est, est in Deo absoluta cognitio, quæ omnia in possibili qua tali, eiusque cognitione manifeste instantur. Nam eodem modo, quo absolute verum est conditionatum esse conditionatum vere, verum absolute est, possibile vere esse possibile: & tamen ad eius possibilitatem, cum obiectiuam, tum formalem opus non est possibile absolute esse, atque actuali Dei decreto absolute: siquidem esse possibile, aut conditionatum per hæc addita possibile, & conditionatum minuitur, vt esse absolute, seu absolutum non significet.

6. Oppones ex satis ingeniosis & artificiosis Recentioribus Dominicanis Magistris Salmantinis nostri iam olim amantissimis: conditionata contingentis futuritio est independenter ab actuali Dei decreto de illa, & ante illud: ergo est pro priori ad omne Dei decretum; sed status prior omni Dei decreto actuali, est status possibilitatis: ergo futurum contingens conditionatum, siue eius conditionata futuritio, est pro illo priori, status possibilitatis contingentis eiusdem: seu, quod eodem recidit, futuritio conditionata contingentis, nil aliud est, quam eius possibilitas, seu status possibilitatis: & ipsum proinde conditionatum futurum idem omnino, quod ipsum contingens, vt possibile: siquidem, quod pro priori aliquo est in illo priori clauditur, aliquidque eius prioris est. Inde etiam dedici censent esse conditionatum pro priori ad existentiam Dei: quod est absurdius. Hoc autem est absurdum à nemine concedendum: ergo, & statuere futuritionem contingentis conditionatam independenter à decreto actuali Dei, ex quo hoc infertur, absurdum erit. Hanc paralogismo occasionem dederunt nonnulli ex nostris, qui futuritionis conditionatæ constantiam absque dependentia ab actuali decreto per aduerbia hæc *ante* decretum actuale, seu *independenter* à decreto actuali indifferenter asserebant; aduersarij vero arrepto aduerbio, seu præpositione *ante* alio sensu, pro rigida anterioritate signorum, siue naturæ, siue maioris vniuersalitatis, ac non prout tantundem valet, atque præpositio *sine* ad signa prioris, & posterioris, siue naturæ, siue vniuersalitatis sophismata egerunt sua, vt in disciplinatos turbarent: Distinguo in antecedenti primo illud *ante*, vt idem sit, atque *absque*, *sine*, siue *independenter* concedo antecedens; prout denotat prioritatem aliquam ad eiusmodi decretum, seu signa antecedentia naturæ, vel vniuersalitatis nego antecedens. Tum: quia actuale decretum de futuritione conditionata contingentis omnino constituta, & statuta independenter à decreto omni actuali nullum pro vllo signo esse potest: ac proinde respectu illius nihil esse potest signo prioris, vel posterioris, sicut neque aliquid potest esse prius realiter ente rationis, quod in nullo signo reali esse potest: cum quidquid est ens rationis sit, neque ipsum realiter potest distingui, aut identificari reali enti, quia reale extremum non est: quod autem de futuritione conditionata independenter ab omni decreto constituta, adhuc pro posteriori ad ipsam, nullum actuale decretum esse possit. Patet: quia de effectu præsupposito nullum Dei decretum esse potest; sed solum complacentiæ voluntas.

7. Licet autem pro priori ad futuritionem conditionatam actus contingentis possit esse Dei decretum de illa independenter ab eo, quod causa libera ageret, vel non ageret sub ea conditione, in eaque hypothesi constituta, solum probat, vt summum, posse eam futuritionem conditionatam, quasi supererogatorie e decreto Dei actuali apponi; non autem necessario esse ab eo apponendam: sed neque illud probat. Nam, si ita à Deo apponeretur ea contingentis futuritio non esset liberi, & contingentis respectu arbitrij nostri futuritio: sed omnino nobis, & arbitrio nostro necessaria, vt supra ostendebamus: intellecta autem præpositione illa *ante* vt tantundem significet atque *independenter* in antecedenti illo facile negatur consequentia; quod scilicet pro omni priori ad decretum debeat stare conditionata contingentis futuritio: in qua suppositum prioritatis ad decretum de futuritione conditionata contingentis negandum eisdem de causis est. Vnde discursus totus subsequens ei consequenti vnice innixus, subruat, atque in vmbras ab eat inanes necesse est: proinde subsequentem discursum ad plenam argumenti planamque satisfactionem persequi otiosum esset. Sed tamen, quia in eo plura inuoluuntur captiosa, & fallaciis plena, deregenda hic sunt: cum, vt apparent nil prorsus ab aduersariis firmum, imo nec simile vero pro sua, & contra nostram sententiam assumitur, vt similes in aliis materiis fallacias, & æquiuocationes terminorum pro Philosophiæ, & Theologiæ studiosorum communi vtilitate præueniamus: subsumpta igitur secundæ illationis minor falsa est eisdem rationibus.

8. Nam possibilitas, nequit habere aliquam prioritatem, siue naturæ siue vniuersalitatis respectu de futuritione conditionata contingenti, quod est, vt nuper euincebamus impossibile. Secundo, licet status possibilitatis sit omni Dei decreto vero vtraque prioritate, & naturæ, seu quasi naturæ, & maioris vniuersalitatis prior, non tamen inde infertur id quod aliunde, & independenter ab actuali Dei decreto est ac proinde non illo posterior, debere ad illud ipsum signum possibilitatis, quæ prior decreto omni est, pertinere: ad idem enim signum anterius ea solum, quæ causa eiusdem effectus, seu in re præsente decreti sunt, vt summum pertinebunt: ex eo autem, quod status conditionatæ futuritionis independens ab omni actuali Dei decreto sit, non infertur decreti Dei actualis alicuius, nedum omnis, causam esse: ac proinde illo natura, vel quasi natura priorem, neque ad prius illud possibilitatis rei, quo, quasi causa, & natura prior decreto deipsa, eius possibilitas est spectare debere: neque ad prioritatem maioris vniuersalitatis, quam respectu decreti eiusdem possibilitas habet: alioqui muscæ, & quæcunque alia, quæ independenter à me, & decreto diuino de mei productione producuntur, & fiunt pro priori naturæ ad mei productionem, decretumque de illa erunt statuenda, prioraque prioritate maioris vniuersalitatis erunt, si cuti est vtroque maiori vniuersalitate mei possibilitas prior.

Imo, etsi duo causam alicuius adæquent, ac prioritatem naturæ respectu illius adæquatam constituant, ac proinad totum illud prius spectent; nullum tamen ad partiale prius proprium concausæ alterius spectat, cum causa materialis ad formalem, aut efficientem, aut finalem ex eo, quod cum illis causet, non transeat: neque ex efficientibus actiua physica in moralem, & meritoriam, & motiuam: neque instrumentalis in principalem, aut finalis impulsiua in principalem, ac non impulsiuam solum: oporteret autem aliud alius causæ in alterius genus transire, vt ad illud ipsum prius alterius concausæ expectaret.

9. Quod si intra idem naturæ, & causalitatis genus prioris, diuersum cuique causarum inadæquatarum, etiam eiusdem generis, proprium designandum est: neque altera causa in alterius concausæ priori proprio est constituenda, licet ex omnibus adæquatũ prius causale, & naturæ integretur: longe minus ad aliud prius quod, naturæ, & causalitatis in alia ex concausis in concausam aliam transire, in eoque ipso collocari debebit: id quod, apertius adhuc, conuincetur: ecce ad mei absolutam productionem plures causæ absolute existentes natura, & causalitate præcedunt. Materia, dispositiones, seminalis virtus, pater, mater, ac in primis mea possibilitas, sine qua nusquam, nunquamque Dei decretum vllum de mea productione à Deo conciperetur, quod eam vtique necessatio natura præcedit: an è consortio horum omnium in mei causatione, & naturæ prioritate stupidus aliquis dicet reliqua omnia, quæ cum mea possibilitate mei causationem præcedunt, eandem cum illa prioritatem maioris vniuersalitatis, cum respectu mei, tum decreti diuini (& reliquorum aliorum) quam mea possibilitas habet, habere debere? atque ea omnia ad illud prius signum maioris vniuersalitatis possibilitatis meæ spectare? applica lector aperta hæc propositionibus, & consequentiis argumenti huius, & similium, quæ in aliis materiis occurrerint: & videbis nihil in eis assumi, quod negari absolute, vel distingui, vel permitti non possit sine præiudicio negandi libere consequentiam. Denique distingue. Prima consequentia de omni Dei decreto actuali, vt sumum, probari, inferrique posset, de quo est antecedens; non autem de omni Dei decreto in hypothesi etiam vnde subsumptum statim antecedens intellectum de omni eo, quod antecedit, atque est prius natura omni Dei decreto actuali solum est falsa esse in statu solius possibilitatis; siquidem quod decreto actuali Dei prius esset, si tamen decreto Dei in hypothesi posito sit posterius, conditionate futurus erit, nec in statu solum præcisiuæ possibilitatis, quæ nullum Dei decretum, adhuc in hypothesi supponit, quare nihil est in eo argumento firmum.

CERTAMEN XI.

Reliqua siue à, siue contra rationem opposita abiguntur.

1. CVrsim iam, & breuius reliqua diluenda; ne longius quam par est, & obiectionum momentum exposcit, quæstio hæc euadat. Opponit tertio Ioann. à S. Thom. ea futuritio à Deo decernente, siue à decreto Dei, saltem in hypothesi, esse debet per nos, quia est ab illo, saltem conditionare, causandum: ergo debet Deus cognoscere eiusmodi decretum in hypothesi, & pro conditione ad futuritionem conditionatam contingentis: atqui illud nequit ita cognoscere, nisi habeat actu voluntatem complacentiæ de illo decreto: ergo hæc præcedit, & futuritionem, & scientiam conditionatam contingentis: sed quid hæc ad necessitatem decreti de futuritione conditionata contingentis, vt ipsa eiusque scientia suo modo constitat? nam complacentia nihil agit, sed actum supponit. Secundo: nego ad cognitionem decreti in hypothesi, huiusque pro conditione positionem suspensam mentalem, & cognitionem his vocibus explicatam, *si decreuero concurrere, & vocauero* opus esse Deum de illo decreto (quod, vt dixi nec determinatum nec determinans ad consensum est) sibi complacere amplius, quam de eius possibilitate, ex qua complacentia, nec futuritio illius, nec consensus adhuc conditionata ponitur, aut infertur, neque eius scientia, sed à determinatione libera creatæ voluntatis instat, Deus potest salua libertate disponere, vt foret potius oppositum, & negatio consensus sub conditione futura: ergo vtrumque pendet ab actuali Dei decreto. Nego antecedens, salua libertate, & conditione eadem: si enim Deus independenter omnino ab vsu libertatis nostræ, & suo vsu scientiæ mediæ decernat, si detur talis vocatio consentiat, vel non consentiat (quod facere absolute potest, licet ad futuritionem conditionatam opus non sit, vt faciat) non poterit non conditionate consentire voluntas sub conditione, sub qua consensura conditionate est, & non consentire conditionate sub conditione, sub qua conditionate non erat consensura: ex suppositione enim futuritionis, siue conditionatæ, siue absolutæ consensus, aut negationis eius ab arbitrio, nequit eius contradictorium, neque à Deo, neque ab arbitrio nostro poni: Si autem decreto illo de futuritione conditionata negationis consensus sub vocatione, sub qua alias consentiret de se se, voluntas à Deo præueniatur; iam libertas aboleretur; nec eadem esset conditio, sub qua non esset consensura: siquidem ex parte hypothesis, seu conditionis non sola vocatio, sed decretum illud esset, cuius negationem dicit conditio indifferens ad vtrumque vocationis illius, sub qua libere de se voluntas consentiret conditionate.

2. Arguit tertio pluribus implexis, spirosis, indigestis, atque ab ipso etiam imperceptibilibus pag. 650. quæ ad hanc claram æquiuocationem, si quo tandem, eunt: veritas conditionata consensus, in nostra sententia, est; quod, si vocetur voluntas, Deusque decernat, seu offerat suum concursum indifferenter, voluntas consentiet: ergo determinatio voluntatis supponitur ad illud decretum: ergo, licet sine illo non sit, tamen ea determinatio independens ab illo est, & totaliter à voluntate. Primam consequentiam probat: quia decretum illud regulandum ad illudque dirigendus Deus est per scientiam conditionatam, ad quam consensus conditionatus supponitur: quare, & ad decretum ipsa regulatum, & posterius. Distinguo primum illud consequens. Supponitur ad decretum illud, prout in hypothesi, & pro conditione, ac suspense positum, nego: quin potius illud subsequitur, vt pote conditionem necessariam, à qua, sic posita necessario, & essentialiter conditionate consensus voluntatis pendet, æque atque vocatione, quæ alia conditio, & pars hypothesis illius est, sub qua voluntas se determinabit, & consentiet. Supponitur ad decretum illud in statu absoluto apponendum, si apponendum sit, concedo: sicut supponitur ad decretum aliud absolutum collatiuum vocationis, sub quo etiam consensus, & determinatio voluntatis absolute erit: quia ad vtrumque decretum, & vocationem absolute ordine saltem prædestinatiuo, & perfecte prouido ex intentione consensus, & salutis prædestinati apponendum scientia conditionata dirigitur Deus, quæ ipsa futuritione conditionata est posterior: quod solum primæ eius consequentiæ probatio suader; non autem scientia conditionata dirigi Deum, iuuatiue, vt decretum concurrendi in hypothesi, atque suspense pro conditione ponat, aut cognoscat: sicuti, neque, vt in ea etiam hypothesi cognoscat, seu ponat vocationem scientia conditionata opus habet; imo nec potest iuuari: cum hæc posterioris obiecti ad hypothesim totam positam suspense, siue suppositam, sit: solum ergo scientia simplicis intelligentiæ, vel formaliter, vel præsuppositiue tota illa hypothesis eiusque partes, scilicet decretum, & vocatio cognosci à Deo possunt: quatenus hypotheses illæ possibilibus conditionibus constare debent, cum nequeat status vllus non fictus, & chimæricus, sed verus (qualis est status conditionatus) principium, & causam seu conditionem sui habere impossibilem, sed possibilem. Determinatio autem conditionata voluntatis nullatenus est prior decreto in hypothesi, imo neque magis potest esse illa prior, quam effectus sua causa pro statu, in quo causa eius est, prior esse queat; quod

quod si hæc repugnantia aperta à Deo, nobis atque Ioan. à S.Tho. emolliretur: nihil ea sua consequentia admissa probaret. Admittit enim *decretum esse necessariam concausam cum voluntate consensus in omni, & pro omni statu, & tamen hunc posse in aliquo statu decreto Dei priorem.* Ergo male in tua hac doctrina infers, ex eo, quod futuritio conditionata prior decreto adhuc in hypothesi sit, non esse ipso posteriorem ab eoque dependentem, sed adæquate, & totaliter à voluntate pro statu conditionato; quod tandem male in sensu intento, & Pelagiano infert determinationem totam esse à voluntate nostra independenter à decreto adhuc in hypothesi; in alio vero sensu verum prorsus, & catholicum est: quod scilicet, & sui & decreti, & aliorum essentialium principiorum tota à voluntate sit: in eo quippe dependentia à decreto, & gratia Dei proportionate ad illum consensum boni statum positorum vere & catholice asseritur.

3. Arguit 4. speciali argumento quod ait, nos acriter mordeat, iactarque telorum imbrem. Cæterum in eo illud solum speciale est, quod ex ignoratione nostræ, & suæ communis doctrinæ de simultate concursus diuini cum nostris voluntatibus totum procedat. Miraculi vero instar erit adeo edentulum discursum, non mordere quidem sed vel mordicare. Telorum imbrem esse fateor, cum è mentis solum nebulis gignatur; sed si imbris tela sint, quis aquea fore nesciat, & frigida, & ad quorum vmbram, vt dux alter aiebat, absque vllo æstu pugnemus? nisi ad nostræ doctrinæ solares radios totus imber ille euanescat? arguit ergo: Dei concursum poni pro conditione debere ad futuritionem conditionatam consensus, ad huiusque conditionatam negationem, negationem illius: horum vero alterutro pro conditione posito, neque consensus sub concursu diuini hypothesi, neque eius negatio consensus sub hypothesi negationis concursus diuini contingentes erunt; sed omnino necessario sub Dei concursu consensus noster, sub negatione vero illius negatio etiam consensus nostri erit: vnde infert dari à nobis scientiam inutilem. Addere posset, & nugatoriam: quippe quæ pro consequenti habeat ipsum antecedens. Verum cum Dei concursus cum nostræ voluntatis concursu identificetur, quomodo à sano Theologo poni ille pro conditione ad hunc possit, quin idem pro sui ipsius conditione reali chimærice ponatur? imo inde euidenter infertur sub eadem omnino conditione reali, sub qua noster concursus futurus est, & Dei concursum simul necessario fore: licet autem consensus noster qualitas sit à Dei & nostro concursu diuersa, tota tamen eius in fieri libertas à concursu, & determinatione voluntaris erit: neque aliter ad eius libertatem Dei concursus esse, ac voluntatis concursus debet; cum neuter esse sine altero in signo aliquo reali absque mentis fictione queat: quod autem concursu alterutro seu, quod idem est, vtroque pro reali, & vera conditione posito consensus conditionatus sit necessario futurus, & contra eius negatio sub negatione, concursus alterutrius, vel vtriusque nostra (qui eiusmodi conditiones ad consensum, vel eius negationem minime apponimus) refert nihili obiectantis forte pluris interfit, qui concursum Dei prævium ad nostrum conditione ad contingens conditionatum in physica prædeterminatione necessario, & ineuitabiliter connexa cum consensu futuro ponunt: & ea quidem connexionis necessitate, qua actio, & concursus cum suo termino connectitur. Quocirca, quoad libertatem, facilius in conditionato consensu sub conditione concursus (quem plures communiter ad idem posterius signum naturæ sui termini, ac nullatenus ad prius naturæ illo docent pertinere) saluaretur, etsi eo posito non posset non esse consensus, quia ea necessitas esset solum consensum, vt summum, comitans, noua antecedens, quæ sola eius libertati aduersatur; præuij vero concursus diuini, seu prædeterminationis physicæ ad consensum, continuo, & necessitas, est omnino ipsum natura antecedens: quare, ea pro conditione ad consensum conditionatum posita nescio, an, ægre adhuc, saluari possit huius conditionata libertas.

4. Ex eadem ignoratione, & illa, quæ breuius, & paulum contra nos infert ortum habent: inutilem scilicet, & quæ, ne pueris quidem, desit conditionatam Deo scientiam à nobis concedi: & quidem, si, quam ipse putat, conditionem ad nostri concursus, & consensus conditionatam futuritionem, scilicet diuinum concursum apponeremus, eorum veritas, & scientia prorsus inepta haberi, & in eis, quas Hispani nostri *verdades de Perogrullo* vocant, computari deberet. Tantundem enim valeret atque, *si vocem Petrum, & habeam concursum identificatum, & simultaneum cum eius consensu erit eius consensus*, ecquid bardius? cum autem nos nihil, siue diuinum, siue creatum in tota hypothesi ponamus ad consensum conditionatum quod idem, aut connexum sit cum eo, quinimo, quod non sit ad ipsum, eiusque appositum indifferens, ex nostra præcise hypothesi nullus quantumuis ingeniosus, ac subtilis homo, vel etiam Angelus sub ea futurum determinate consensum citra erroris periculum poterit cognoscere: imo neque Deus ipse, adhuc ex hypothesis super comprehensione; neque illum, nisi omniscientiæ suæ titulo in se penetraret, vllatenus, nedum vt ipsum decet, certo cognosceret sub illa hypothesi fore potius quam non fore. Hanc puerorum nempe, vt ais, & bardorum homuncionum Deo de contingentibus conditionatis scientiam tribuimus: videamus quam profunda, & subtilis à te, tuisque ipsi tribuatur: statuis omnia prærequisita, & necessaria ad apponendum contingens in statu absoluto debere poni in hypothesi, seu pro conditione ad statum eius conditionatum, de eoque scientiam conditionatam concipiendam; in his autem necessario prærequisitis ad absolutam contingentis futuritionem decretum absolutum efficax de se, & physicam prædeterminationem: & vtrumque essentia sua physice, & metaphysice connexum irrefragabiliter, cum absoluta contingentis futuritione. Hoc ergo scit Deus altissima sua, & perspicacissima, quam ei tribuis conditionata scientia. *Si vocauero Petrum, eiusque consensum præfiniero, ac prædeterminauero eum ad illum, erit Petri consensus*: ecquis autem adeo erit stupidus puer, qui ex ea hypothesi consensum sub illa fore nesciat? respondet pag. 666. non poni ad conditionatam futuritionem consensus præfinitionem, & prædeterminationem ad illum conditionate futurum, vt conditionem, sed, vt medium infallibilis scientiæ Diuinæ de illo. Contra primo: ergo male asserebat prærequisita omnia ad absolutum contingens debere pro conditione apponi ad statum ipsius conditionatum, eiusque scientiam. Secundo: non aliter est medium infallibile conditionatæ futuritionis consensus, & scientiæ quam, quia connexa necessario causa est consensus absoluti absolute posita; quare, & posita in hypothesi est causa eius in statu conditionato: ergo implicat poni, vt medium infallibile in hypothesi, & conditione, & non vt conditionem ad statum illum consensus conditionatum. Tertio: facilius, liberiusque ex tua hac solutione dicemus: decretum absolutum ex parte actus, & conditionatum ex parte obiecti non esse causam futuritionis conditionatæ, siue formalem siue actiuam (quod solum in præsentiarum contendimus) sed medium infallibilis scientiæ de illa, quod etiam falsum esse d. sequenti monstrabimus: quarto solutione hac difficultatem non soluis, sed protelas: etsi enim præfinitio, & prædeterminatio in hypothesi non, vt conditio ad statum consensus sub illis futuri conditionatum, sed, vt medium infallibile certæ Dei scientiæ de illo apponantur: æque certo à puero, & stupido quouis ex illo medio, vt medio solummodo, in hypothesi posito fore conditionatum consensum sub illo cognoscetur.

5. Arguit idem d. & articulo eodem pag. 651. Primo: quia, si absque actuali Dei decreto est à nobis bonus consensus conditionatus, & eoque repræsentatur, & offertur quidem Deo à nobis aliquid bonum, & sufficiens subinde motiuum ad donationem gratiæ, & donorum: ergo futuritio conditionata contingentis nostri absque actuali Dei decreto Semipelagiana merita inducit. Distinguo singulas antecedentis partes: *offertur aliquid Deo à nobis* seu nostra voluntate *solis in hypothesi positis* nego; *cum gratia etiam posita in ea hypothesi* concedo: illam item partem, *& sufficiens subinde motiuum ad donationem gratiæ*, distinguo *motiuum finale* fateor; *motiuum meritiuum*, diffiteor; & nego consequentiam: vtrumque enim (quod sæpe, & hac distinctione negamus, & nostri omnes ad vnum Doctores negant) errat Semipelagianorum asserebat, vt multa, & perspicua eruditione ex instituto ostendimus certam. 7. toto. Nempe futura

bona in quouis ſtatu, etiam conditionato, propriis viribus, atque independenter à Dei gratia, adhuc in hypotheſi ſuppoſita, haberi: item in eis bonis conditionatis meritum, ſeu vim, & motiuum meritiuum reperiri; finalem vero vim motiuam, quam ſolum admittimus, in bonis operibus conditionate futuris reperiri vera; & Catholica ſententia eſt, & quæ extra controuerſiam eſſe debet. Audiatur S. Thom. 1. p. quæſt. 23. a. 5. ad 1. dicens: *vſum gratiæ præſcitum eſſe rationem collationis gratiæ*, antequam collationem vſus gratiæ ſolum conditionate futurus potuit præſciri, vt ad illam Deum moueret. Audiatur Paulus Epheſ. 1. *Elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem, vt eſſemus ſancti.* Vbi iuxta Auguſtini Proſperi, & aliorum Patrum, & non Conciliorum, Arauſicani, & Milleuitani interpretationem vtrumque diſtinctionis noſtræ membrum de motione finali, ac non meritiua tradit: ita enim illi ex eo loco contra Pelagium, eiuſque reliquias ex illo *vt eſſemus ſancti*, quibus finalis motio exprimitur inferunt: *ergo non, quia futuri eramus ſancti*, meritiuam motionem, quæ non, niſi abſolute exiſtentium operum eſt, ex finali, quæ non exiſtentium eſt, (atque ad Dei electionem, & prædeſtinationem debet conditionatorum eſſe) reiicientes. Inſtat ſaltem donum perſeuerantiæ, prout à Deo amitti à nobis poſſe, ſi conditionata contingentia abſque actuali Dei decreto ſtatuantur; cuius oppoſitum contra Semipelagianos ſtatuunt Auguſtinus, Proſper, & Hilarius dicentes *tale donum eſſe, quod humana libertas amittere non poſſit.* Hoc tamen effatum de poteſtate antecedenti, ne obiectans quidem audebit admittere. Siquidem poſito etiam actuali hoc ſuo decreto tentationum victoria in dono perſeuerantiæ incluſa ab auxilio gratiæ eſt, quod abiicere, cuique reſiſtere, voluntatem noſtram antecedente poteſtate valere de fide eſt: ſolum ergo de poteſtate conſequente impotentia libertatis noſtræ ad donum perſeuerantiæ amittendum aſſerta ab eis Patribus fuit: quæ, etſi conditionata actuale Dei decretum non ſupponant, iuxta noſtram doctrinam facile aſſignatur. Semipelagiani circa perſeuerantiam eodem modo ac circa ſalutis initium aberrabant, vt ex propriis viribus merito noſtro daretur, vt conſtat ex Auguſtino c. 17. de dono perſeuerantiæ Proſpero, & Hilario in ſuis epiſt. & ex cert. 7. citato, quod nos in nullo operum noſtrorum ſtatu admittimus: quinimo, ſi eis daretur initium fidei ex arbitrij viribus eſſe, & ob hanc perſeuerantiam à Deo donari, ſatis arbitrij noſtri libertati conſuli putabant, vt ex dictis citato certam. 7. ſatis conſtat. Tantum abeſt, vt ad perſeuerantiam ipſam ſecundum ſe amittendam, poteſtatem proximam in noſtra voluntate requirerent: vt falſo ſupponit obiectio: quoniam vero, etſi conſenſus noſtri poſſibilitas, & conditionata futuritio materiam aptam diuinæ electionis, auxilij ad victoriam tentationis perſeuerantia incluſam reddat; tamen meritum ad electionem, & collationem illius auxilij præ alio non eſt: atque, vt hæc victoria finalis ſit, vti ad perſeuerantiam oportet, morte, quæ amica Dei prouidentia vnice diſponitur, excipi debet, ſit vt in Deum tandem, vt in donantem, & prædeſtinatio, & perſeuerantiæ noſtræ donum refundatur: verumque proinde illud Auguſtinianum ſit. *Non, niſi à Deo donari perſeuerantiam, qui nos prædeſtinauit in ſuum regnum, & gloriam.*

6. Iterum tamen Semipelagianiſmi noſtram hanc doctrinam arguit. a. 5. pag. 651. ex his Proſperi epiſt. ad Auguſtin. [Illud etiam qualiter diluatur quæſumus, inſipientiam noſtram ferendo demonſtres: quod retractatis priorum de hac re opinionibus par omnium inuenitur, & vna ſententia, qua propoſitum, & prædeſtinationem Dei ſecundum præſcientiam receperunt: vt ob hoc Deus alios vaſa honoris; alios contumeliæ fecerit: quia finem vniuſcuiuſque præuiderit, & ſub ipſo gratiæ adiutorio in qua futurus eſſet voluntate, & actione præſcierit.] Sed in primis verba hæc, & ſententia de præſcientia boni finis, vndecumque habita, ſiue ex decreto actuali, ſiue ſolum in hypotheſi ſunt; niſi abuſiue, & contra Auguſtini, Proſperique phraſim propoſiti, & prædeſtinationis vocibus decretum conditionatum ex parte obiecti, ac non omnino abſolutum conferendi auxilia efficacia intelligatur. Secundo Semipelagianorum ſententia, non omnium ſententia erat, vt ibi dicitur; & quidem Semipelagianæ hæreſis confutandæ inſipientiam ſuam Proſper, & Hilarius non profiterentur, cui, nimirum, repellendæ ſeſe ſuperiores ſemper profeſſiuntur. Omnium ergo par, & communis ſententia ibi memorata Catholicorum omnium Patrum erat, Chryſoſtomi, Ambroſij, Hieronymi, & aliorum, qui propoſitum, & prædeſtinationem Dei eſſe ſecundum præſcientiam boni finis ſub gratiæ adiutorio, ſiue ſub conditione gratiæ Dei, futuri aiebant. Ea vero omnium Patrum ſententia Semipelagiani retractatis Pelagianorum erroribus, in quibus ab illis diſcordabant, pro ſuo errore dupliciter abutebantur. Præſcientiæ boni finis nomine abſolutam illius præſcientiam intelligentes, & gratiæ adiutorium, ſub quo bonum finem conditionatum Patres aiebant, omittentes; indeque manifeſtationem gratiæ omnia electorum merita præuenientis ab Auguſtino, & Patribus reliquis ex Apoſtolo prædicatam diſtorta ad ſuum errorem Patrum eorundem ſententia, impugnabant. Proſper vero illa modeſtiæ ſuæ erga Præceptorem, Auguſtinum profeſſione petit: vt illam Patrum ſententiam (qua Semipelagiani abutebantur) cum eorundem, & ſua Catholica de neceſſitate gratiæ omnia opera bona præuenientis concordare, ſi iuxta Patrum, & mentem, & verba fideliter referatur, & intelligatur, & ſua doctrina, & authoritate oſtendat, & confirmet: quo citius hæreticorum calumnia dehiſceret: eodem recidit eiuſdem obiectio alia, qua intricari ſæpe, nec ſe expedire, ſed nonnunquam ceſpitare Molinam ait: pag. 654. & 655. Nempe ex ſtatuta à nobis independenter ab actuali decreto conditionata contingentis, & futuritione, & ſcientia ſterni viam ad prædeſtinationem ex meritis conditionatis naturæ viribus. Huic tamen toties ab iſto Doctore huc, illucque verſato, & repetito argumento ſatisfactum apertiſſime eſt nu. 7. diſtinctione de motione finali, ac non meritiua operis noſtri in ſtatu conditionato, & neceſſitate gratiæ in hypotheſi, vt futurum conditionate ſit, quam ſæpe in Molina, & quouis ex noſtris Doctoribus poterat obiectans didiciſſe, ni ceſpitabundo, atque intricato ingenio fuiſſet.

7. Sed totas languidi, & perplexi diſcurſus vires colligit dicens: è conſtitutione noſtri conſenſus conditionati independenter ab actuali Dei decreto inferri à nobis tandem ſumendam rationem ſeu cauſam prædeſtinationis, vt eſt ſpecialis prouidentia, & electio vnius præ alio non prædeſtinato: contra S. Thom. qu. 6. de verit. a. 3. aſſerentem nefarie aſſeri, [Prædeſtinationem ſupra certitudinem prouidentiæ nihil addere, niſi certitudinem præſcientiæ: quia Deus ordinat prædeſtinatum ad ſalutem, ſicut quemlibet alium; ſed de hoc prædeſtinato ſcit, quod non deficiet à ſalute: ſic enim dicendo non diceretur differre prædeſtinatus à non prædeſtinato ex parte ordinis, ſed tantum ex parte euentus.] Qui textum legat ſolum, extra rem adduci, quia totus eſt de certitudine maiore ſaluris à prædeſtinato, quam à non prædeſtinato conſequendæ ex parte ordinis prædeſtinationis ad ſalutem, qui non prædeſtinato non adeſt ante euentum conſequutionis ſalutis, qui prædeſtinationis effectus eſt. Nihil autem ibi de ſpeciali affectu electionis erga prædeſtinatum præ non prædeſtinato, cuius cauſa meritiua ſit conditionatus conſenſus præſcitus: neque enim de conditionatis conſenſu, & præſcientia Dei, ſed de abſolutis eſt ſermo S. Tho. cuius doctrina noſtræ aperte concordat: ſcilicet maiorem eſſe certitudinem ſalutis conſequendæ à prædeſtinato, formaliter per prædeſtinationem, eiuſque ordinationem, vt euentum abſolutæ ſalutis antecedit, quam ex non prædeſtinato, cui ſcilicet è ſola prouidentia ſalutis media ſeu auxilia ad illam conſequendam diſponuntur, & donantur. Hæc ſiquidem prouidentia ſola, & communi ex ſcientia ſolum ſimplicis intelligentiæ poſſibilitatis ſalutis ſub auxilio, & medio ad illam auxilium donatur: cum autem ſub illo medio, & auxilio negatio etiam ſalutis, & poſſibilis ſit, vt à Deo per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ eandem æque cognoſcatur: ſi vtrique, prædeſtinato, ac non prædeſtinato, ex ea ſcientia, & prouidentia communi auxilia, & media ad ſalutem ex æquo donarentur, ſicque ſolum ordinaretur ad ſalutem prædeſtinatus, ex parte ordinis & prædeſtinationis maiorem, quam non prædeſtinatus certitudinem ſalutis non haberet: imo neuter vllam ex parte ordinationis diuinæ haberet ſalutis certitudinem: ſolumque illam prædeſtinatus præ non prædeſtinato haberet ex caſuali prouidentiæ, erga ſe abſoluto effectu, & euentu ſalutis futuræ, eiuſque

eiusque absoluta præscientia, quod dictu est nefas: quoniam vero non communi illa salutis prouidentia, & ex sola Scientia simplicis intelligentiæ possibilitatis salutis sub auxiliis illis, sed ex scientia conditionatæ salutis sub illis futuræ ipsa prædestinatis prædestinatione donantur, in ipsa prædestinatione, & ordine prædestinatiuo maiorem, infallibilemque certitudinem salus prædestinati habet: quippe quæ purificato per prædestinationem auxilio, sub quo fore conditionate fuit præuisa, consequenti necessitate, necessariò erit salus, & eius negario impossibilitate consequenti impossibilis: sic, & doctrina S. Thom. & Prædestinationis definitio. *Præscientia, & præparatio beneficiorum Dei, quibus certissimè liberantur quicumque liberantur*, planè concordant. Neque id obest, quominus prædestinatio, vt specialem beneuolentiam, & electionem diuinam prædestinati præ non prædestinato etiam dicit, à consensu conditionato, adhuc sub hypothesi gratiæ, tanquam à causa absolutè non sit; quia, licet conditionatus consensus, cui salus est coniuncta, auxilium gratiæ materiam, & medium aptum prædestinatione apponendum constituat; alt consensus conditionatus non prædestinati sub alio auxilio, illud etiam medium aptum prædestinationis ad salutem constituit; quod tamen ei à Deo, nec disponitur nec donatur: quare tota hæc vnius præ alio prædestinatiua electio in Dei voluntatem, qui (repote diuitiarum gratiæ suæ absolutus, atque vnicus Dominus) diuidit singulis prout vult, vnicè refundenda est.

8. Consulto distuli hucusque Achillem aduersariorum argumentum ex illo 1. Corint. 4. *Ne supra, quam scriptum est, vnus aduersus alterum insletur pro alio: quis enim te discernit? quid autem habes, quod non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis?* Cuius textus, esti literalis sensus sit, reprehensio eorum, qui vane, & contentiosè gloriabantur, quod, vel Paulum, vel Apostolorum Magistrum habuissent; cum tamen neutrum electione sua, sed Dei dono habuissent: inde tamen Augustinus in simili discretionem prædestinati à reprobo, non à se sed à Deo esse, eisdem verbis, & sententia docet: quem & Patres alij, & Scholastici imitantur. Si autem conditionata futuritio nostri consensus ab actuali Dei decreto non sit, cum per illum materia prædestinationis constituatur auxilium efficax, atque ipse finaliter Deum moueat, vt prædestinet, atque ex prædestinatione auxilium apponat: non Deus solus prædestinatum à reprobo discernet. Hoc tamen argumentum solutione data proxime euanescit. Siquidem in tota latitudine conditionatorum sub aliis auxiliis, ab eis, quæ ipsi dantur, reprobus etiam consensurus, & erat, & vitus à Deo est: nec magis ab vno quam ab alio appositum fuit, vt à Deo prædestinetur: vnde de consensu in eo statu prædestinatus præ reprobo gloriari minimè potest; maximè, cum neuter adhuc pro eo statu se solo consensurus conditionatè foret, sed sub conditione gratiæ auxiliantis Dei; sed potius prædestinatus Dei gratiæ, & speciali beneuolentiæ tribuere debet, quod ipsum præ alio (quod æquè posset) prædestinet, auxiliaque efficacia disponat, quæ etiam alij disponere potuit, & non fecit. Tota solutionis huius doctrina, & loci eius in rem præsentem interpretatio Augustini est lib. de prædest. Sanctor. cap. 3. initio, vbi eam Cypriano refert acceptam, seque ab eo errore correctum, *quod fidem à nobis nostrisque viribus, ac non Dei donum censeret. Neque enim*, inquit, *fidem putabam gratia Dei præueniri*: ex eaque interpretatione, enim fidei initium gratia Dei necessariò præueniendum contra Semipelagianos docet cap. 4. fine, eisdemque interpretationi insistens ait: *A quo habes, nisi ab illo, qui te discernit ab alio, cui non donauit, quod donauit tibi?* cum tamen æquè donare illi posset: id quod non solum de auxilio, sed etiam de consensu ipso, quod illius, ex præuisione eius conditionata, donatione, moraliter à Deo donatur, quoque in actu secundo prædestinatus à reprobo discernitur sub eius capitis finem Augustinus intellexit his verbis: [ipsa fides discernit ab infideli fidelem: non quia credere, vel non credere, non est in arbitrio voluntatis humanæ; sed in electis præparatur voluntas à Domino: ideo ad ipsam quoque fidem, quæ in voluntate est, pertinet: *Christi cap. 14. & de spiritu & lit. cap. 34.* asserens: Deum operari in nobis Sanctam inspirationem, & velle credere: *consentire autem vocationi, vel dissentire propriæ voluntatis est*: & subdit: *quæ res non infirmat, quod dictum est: quid habes quod non accepisti, verum etiam confirmat*, quia nimirum, & ipse in fidem consensus à Deo etiam datur, *in radice opportunæ vocationis*, qua præparatur voluntas à Domino, & tract. 4. in Ioan. [eo, quod adiungis voluntatem tuam Deo, castificas te ipsum, castificas te, non de te, sed de illo, qui venit, vt habitet in te; tamen, quia agis ibi aliquid voluntate, ideò & aliquid tibi tributum est: ita vt dicas adiutor meus esto.] Breuius tamen, & dilucidius suam hanc, & ex ipso nostram, doctrinam dedit quæst. 68. ex lib. Octoginta trium in hæc scribens: [Propterea, & si quisquam sibi tribuit quod vocatus venit, non potest sibi tribuere, quod vocatus sit.]

9. Instat vero Viues Dominicanus Augustinum ferè immediatè dixisse. *Neque illi, qui* (ad cœnam nuptialem paratam) [venerunt, venire possent, nisi vocarentur: itaque nec illi debent sibi tribuere qui venerunt, quia vocati venerunt,] quod cum illis contradicat: *si quisquam sibi tribuit quod vocatus venit*: quare hæc dantur vanitati cuiusquam, non asseruntur ab Augustino, sibi, si ea assereret, à Deo immediatè contradicturo. Sed certe Augustini vtraque sententia est; nec altera alteri repugnans. verbis enim oppositis dicit Augustinus non posse illos sibi tribuere aduentum suum, non autem quod vocati venerint quod tribui sibi posse dixerat: quare illud, *quia vocati venerunt*, non est pars asserti ab Augustino; sed ratio cur sibi tribuere absolutè quod venerint nequeant, cum & facultas veniendi physice à vocante, & vocatione facta illis fuerit, & in ea aduentus ipse illis à vocante datur: vt verbis primis oppositis immediate dixerat. *Neque illi qui venerunt, venire possent nisi vocarentur.* Quod autem vocatus venerit tribuere sibi quisque potest; quia in eo primas suas, & præcipuas misericorditer vocanti & vocationi partes defert: cum, non, nisi vocatus, venisse fatetur; quamuis arbitrio suo vocatione adiuto, & libere venienti illud aliquid, quod agit, seu gratiæ coagit; quod nuper Augustinus aiebat, & in quo eius meritum est; tribuat: quod si conclusionem oppositorum à se verborum Viues, vel legisset, vel consulto non omisisset, atque testimonio à nobis adducto immediatè (vt in textu Augustini est) eam adnecteret, tanti Doctoris mentem, & sententiam pro nobis esse forte cognosceret, ita enim concludit Augustinus. *Vocatio ergo ante meritum voluntatem operatur*: quia in ea meriti facultas, & potestas ponitur, & moraliter ipsum meritum, vt nuper diximus, & superiusculè explicuimus. Pergit continuò: *Propterea, etsi quisquam*, & reliqua quæ pro nobis retulimus, & quibus aptius nos ipsi doctrinam nostram explicare non possemus. Sed obtruncata testimonia sine mente adduci necesse est: Instat secundò idem Viues. Ne hardum quidem, ne dum Apostolum, Paulum, dubitare posse discretionem prædestinati à reprobo per vocationem, non posse esse ab ipso prædestinato, sed à Deo, vel eo, quod nemo seipsum vocet, & compellet. Sed alium: ergo eo loci non agit de discretione prædestinati à reprobo per vocationem, nec de illius acceptione à Deo est illud, *quid habes quod non accepisti?* Sed de discretione per consensum vocationi exhibitum, eiusque acceptione à Deo. Potuisset videre obiectans in nostris Doctoribus, & textu ipso Pauli quod initio num. 10. obseruauimus Paulum de discretione Prædestinati à reprobo ibi non egisse. sed de materia alia, ex qua ad similem discretionem prædestinati à reprobo Cyprianus, Augustinus, & Patres post ipsos alij Pauli verba accommodarunt, Pelagianos, & Semipelag. confutantes: quibus cum, non ea erat stolida disputatio: an quisque se, vel ad omnia bona opera, vel saltem ad fidei, & salutis initium vocaret? Neque enim isti adeò heberes hæretici erant; sed an ita à Deo vocarentur, vt indebita cuiusque naturæ, & arbitrio ea vocatio, & cogitatio Sancta esset? ac proinde gratia, & misericordia Dei auxiliante, siue ad rectè viuendum, siue inchoandum opus esse. Non ergo adeò stupida, vt putabas disputatio, & sententia Patrum esset, etsi de discretione gratuita, & misericorde prædestinati à reprobo per vocationem à Deo factam tota sententia illorum fuisset; neque insulsè ab eis diceretur, *quid habes quod non accepisti?*

cepisti? Sed quoniam ex illo errore de iure naturali arbitrij, eiusque propriis viribus totum opus eis tribuendum erroneè etiam erat: quare, & esse in actu etiam secundò è suis viribus, vel omninò, vel inchoatiuè discernere beandos à damnandis asserebant; Patres ex oppositio principio de necessitate misericordis vocationis, & gratiæ auxiliantis Dei per eiusmodi vocationis, & auxilij diuini beneuolam donationem (in qua, vti ipsi aiunt, non solum potestas consensus, sed ipse consensus *in radice oportunæ vocationis*, & moraliter, seu in morali æstimatione à Deo donatur prædestinato præ reprobo: quia ex scientia boni eius vsus conditionati donatur) discerni etiam à Deo in actu secundo prædestinatum à reprobo consequenter asseruerunt: ita verò, vt suas etiam arbitrij potestati, & libertati partes in consensum relinquerent, vt vidimus, & quæ-tionibus sequentibus aliatim ex scriptura, Patribus, Conciliis, Philosophis, & omnium ætatum, nationum, Academiarum, professionum fere omnibus Theologis communi ostendemus.

10. Illud tamen hic non omittam. Mirum esse hoc Pauli (adhuc iuxta Augustini, & Patrum accommodatitium sensum, & interpretationem) Dominicanos hosce vti contra consensum liberum independenter à suo actuali decreto futuri conditionate. Tum: quia prædestinatio qua prædestinatus à non prædestinato discernitur, in eo decreto obiectiuè conditionato, non stat; sed omninò, etiam ex parte obiecti absoluta voluntate, vt concors Patrum, & Scholasticorum sententia fert; alioqui, cum non existentium, sed pure possibilium hominum sint, cognoscanturque à Deo consensus plures, & salus futura sub conditione quod existerent, & tali auxilio vocarentur, vel tali: atque hæc absque actuali, & absoluto ex parte actus decreto sub ea conditione esse, per hosce, nequeant, de pure possibilibus asserenda esset prædestinatio. Tum etiam: quia, cum existentes omnes, etiam reprobi, ac non prædestinati, sub aliquorum auxiliorum conditione bonum consensum, & salutem conditionate assecuturi sint, in decreto salutis, & consensus sui conditionatè futuri æquales non prædestinati prædestinatis erunt: quare hi misericordi Dei electione, nullatenus à non prædestinatis per illud decretum à Deo discreti essent (vt ea interrogatione, *quis enim te discernit?* Patres supponunt) etiam Dominicanorum istorum sententia. Tum insuper: quia illud, *quid autem habes, quod non accepisti?* de existentibus solum, de quibus solum accepisse verificari potest, dictum est: cum possibilibus etiam ad suos conditionatos consensus, & salutem æquè, atque de existentibus, iuxta aduersariorum doctrinam, illud decretum contingat. Tum denique: quia illud, *quid gloriaris, quasi non acceperis?* acceptionem absolutam vocationis, & in ea, vt diximus, consensus acceptionem dicit: de quo solum prædestinati præ non prædestinato posset esse prælatiua adrogans gloriatio; non de consensu conditionato, in quo, vt dixi, & ipse, & non prædestinatus sunt æquales: quare nemo Patrum eo loco (adhuc accommodatitia sua interpretatione) nisi ad discretionem prædestinati à reprobo absolutam, per absolutam eius prædestinationem vsus vnquam fuit. Itaque omnes, & singulæ eius loci particulæ sui vsum ad decreta ista absoluta ex parte actus de futuris nostris conditionatis adstruenda arcent, & prohibent; quin satis id fuerit, vt tot annis, & disputationibus Thomistæ recentiores eius ad ea adstruenda abusu abstineant: idcirco prolixius, quam ad nostram doctrinam tuendam opus esset, eum locum expendimus: si forte adeò apertis eius loci, & verborum singulorum eius, interpretationibus, & ponderationibus assequi possimus, nè deinceps adeò extra rem continuis disputationibus testimonio isto pro decretis absolutis subiectiuè, atque obiectiuè conditionatis, vt solent, inclament, *quis enim te discernit?* ac doctorum aures obtundant.

11. Denique opponit Ioann. à S. Thom. vel posita futuritione conditionata consensus, eiusque Scientia independenter à decreto potest Deus velle, quod non sit consensus, vel non potest? Si potest ea futuritio conditionata destrui poterit, & Scientia falsificari: quare quousque Deus velit, quod ea conditionata futuritio sit, fixa, stataque illa, eiusque Scientia non erunt: si non potest, conditionata illa futuritione è nostri arbitrij libertate potentia, dominium, & libertas Dei in nostros actus absurdissimè tolletur. Respondetur: non posse Deum velle actu, quod supposita illa futuritio non sit. Negatur tamen destrui è nostra libertate dominium potestatem, & libertatem Dei in nostros actus: etenim ad vsum libertatis nostræ in consensu supponitur exercita libertas, dominium, & potestas Dei in nostrum consensum proportionate ad consensus nostri statum: absolutè nimirum exercita ad consensum absolutum, & in hypothesi ad consensum conditionatum. Supponitur autem exercitium libertatis diuinæ ad rem præsentem in hypothesi cum vocatione, *si vocauero, & decreuero concurrere indifferenter*, ad alterutrum cum voluntate Petri (vel quatenus ad præsens attinet decreto alio quo malueris libertatem voluntatis nostræ constitutam) erit consensus. Cum hoc autem decreto in hypothesi posito pugnat aliud, *nolo, vt sit seu volo, vt non sit consensus conditionatus à voluntate, si vocetur*: illud enim in hypothesi cum vocatione positum voluntati permittit vsum, & sui, & vocationis ad consensum, & eius oppositum; hoc autem ad vnum extremum sub hypothesi vocationis determinat, ac proinde cum de obiecto contradictorio sint, sibi etiam necessariò contradicunt: atque ex suppositione primi, vt in hypothesi supponitur, aliud haberi à Deo nequit. Non quidem ex impedimento potentiæ, & libertatis diuinæ à nostræ voluntatis conditionato vsu, & consensu appositio; sed ab exercitio ipsius libertatis diuinæ in hypothesi supposito, & pugnante cum decreto absoluto ex parte actus, & conditionato ex parte obiecti: esset enim potestas ad coniungendum duplex voluntatis, & libertatis suæ exercitium contradictorium: quæ non diuina, imò, nec vera, & realis, sed chimærica potestas est, & impossibilis, æquè, atque vtriusque exercitij contradictorij coniunctio. Non secus, atque in nobis chimærica potestas arbitrij nostri est ad ponendum amorem ex suppositione, quod illum omiserimus: sed instâter interrogat Ioan. à S. Th. an Deus complaceat, vel displiceat in futuritione conditionata posita independenter à suo actuali decreto? anve alterutro effectu ferri in illam queat? Ne suo tamen quid causæ suæ referat, etsi affirmatiuè respondeamus: quandoquidem, neque complacentia neque displicentia obiecta sua in statu illo ponat; sed aliunde posita supponat, vt sæpè monuimus.

QVÆSTIO II.

An futura absolute sui in Dei æternitate præsentia egeant, vt à Deo cognoscantur?

VONIAM alia hic videbatur quæstio agitanda reddenda omissionis ratio, & quæstionis scopus monstrandus.

CERTAMEN I.

Quæstionis ratio, & difficultatis scopus.

1. EXplosa necessitate decretorum absolutorum subiectiuè, vt obiectiuè conditionatorum ad conditionatæ futuritionis contingentium, diuinæque subinde de illa scientiæ consistentiam: quare, & eis decretis à medio materiali scientiæ huius ablegatis de omnino absolutis prædeterminatiuis decretis, siue Thomisticis præmotionibus agendum statim recta methodus disputationis huius exigebat. Cum enim eas præsinitiones Thomistæ ad absolutam contingentium futuritionem necessarias prorsus, atque essentialiter prærequisitas esse defendant, absque quibus futura contingentia absolutè fore repugnaret, vt media materialia Scientiæ de illis diuinæ illas esse facreantur;

teantur: fit secundo, vt ad futuritionem etiam contingentium conditionatam constituendam necessaria essentialiter sint, ac proinde in hypothesi indispensabiliter apponenda non minus sint, quam vocatio, à qua essentialiter contingens consensus in omni sui statu dependet: hoc pacto. *Si vocauero Petrum, & eius consensum præsiniero eius erit consensus.* Atque inde fit tertio, iuxta præfinitionum harum doctrinam, illas in hypothesi positas esse media materialia cognitionis diuinæ, de conditionata contingentium futuritione: quare earum examen, non solum ad exactam disputationis huius (quæ de mediis materialibus diuinæ Scientiæ erga omnia, & singula obiecta in quouis statu ipsorum agit) sed ad plenam etiam quæstionis primæ de mediis materialibus scientiæ de conditionata contingentium futuritione pertinere siquidem ea omnia, sine quibus absolutè positis absolutè futura esse contingentia nequeunt, conditiones sunt, sine quibus suspense, & pro conditione positis conditionate futura eadem contingentia esse non possunt: ac proinde ea omnia contingens in statu conditionato, & (quod idem est) sub mentis & cognitionis diuinæ prospectum ponunt: quare vtroque, & disputationis, & quæstionis primæ titulo de earum absolutarum præfinitionum à iunioribus Thomistis inductarum examen hue videbatur spectare, vt simul, semelque vtrique satisfieret vnico labore.

2. Tamen, quia res hæc decretum diuinum concurrendi cum causis tangit quod, & difficile, & prolixum exploratu, & explicatu est, atque ad controuersiam de volentate diuina, eiusque actibus attinet directius: & quia non prisca solùm Patrum cum ethnicis facti assertoribus, & veteribus hæreticis prædestinatoribus disputatio, sed nouior Conciliorum, & Doctorum Catholicorum cum recentioribus hæreticis VVicleffo, Luthero, Caluino eorumque assecli & recentissima eorundem cum Iansenio Yprensi Episcopo & nouissimis hæreticis, ex illius doctrina Iansenistis nominatis, & nostrorum Doctorum, aliorumque plurimorum nobis adfauentium cum recentioribus Thomistis Dominicanis, & eorum assecliis adeo amplam controuersiam fecerunt, vt vna quæstione, disputatione, imò libro, & tomo integro vix possit pro dignitate examinari: ac insuper aliis de Scientia Dei difficultatibus propriis, nec alibi locum habentibus examinatis, & postmodum examinandis, plus, fortasse iusto, controuersiam crescere videremus disputationem de præfinitionibus Thomistis ad controuersiam tertiam integram, quæ præsentem hoc etiam tomo excipiet, ne quid pro exacta Scientiæ mediæ intelligentia vltra desideretur reliquus: atque ad celebrem aliam cum Thomistis etiam quæstionem de præsentia necessaria futurorum in æternitate, vt cognosci à Deo possint, fecimus gradum.

3. Vt autem in quæstione hac discutienda omnes æquiuocationis, & paralogismi fibræ præcidantur, id, in quo nulla nostris, atque cæteris aliis cum Thomistis hisce controuersia fuit, esseve potest, statuendum in primis erit. Nempe creata omnia, siue futura, siue præterita, siue præsentia pro quauis temporis nostri differentia existentia, ita æternitati Dei coexistere, vt illi toti secundum suam entitatem, & intrinsecum sumptæ coexistant, non autem eius parti coexistant; parti verò ipsius non coexistant: ac proinde toti Dei æternitati, secundum intrinsecum sumptæ, sint creata omnia eodem præsentia sensu, quo Dei æternitati coexistere dicuntur. Hoc quidem certissimum, atque vtrique sententiæ euidens, & indubitatum est. Siquidem Dei æternitas tota simul duratio est omnino indiuisibilis, nec vllis partibus constans: quare implicat in terminis aliquid aliud eius parti coexistere, præsentemque esse; parti verò ipsius non coexistere præsentemve non esse, in hoc quippe supposito inuoluitur repugnans, atque æternitatis Dei entitati, & essentiæ implicatorium negandum: ac subinde propositio ipsa, vtpote de subiecto, seu termino non supponente. Ex eo porro apertissimo principio æquiuocatio, & paralogismus natus, qui Caietanum, & ipso iuniores Thomistas à communi cæterorum sententia, & semita per auia distraxerit: dum ex eo, quod toti Dei æternitati entitative, & secundum intrinsecum sumptæ omnia, & singula creata coexistere viderent, eis omnibus extrinsecis Deo durationibus, siue realibus siue imaginariis, quibus indiuisibilis Dei æternitas coexistit, quasque non exequat solum, sed de superfluo sui circumdat, & exambit, coextitura illa intulerunt: ac proinde quæstio cum ipsis est: non quidem an creata quæuis pro quauis temporis differentia in se, & extra suas causas posita, vel ponenda, toti toti Dei æternitati intrinsecè sumptæ coexistant: sed an ei ab æterno sensu aliquo verò coexistant, sintque proinde eius æternitati præsentia ex æternitate.

4. Cum autem nihil coexistere alicui possit, quin vtrumque actù existat simul: siquidem coexistentia aliquorum nihil aliud est quam eorum simultanea actualis existentia in seipsis, & extra causas, si creata sint, positorum: fit plane, vt quidquid Dei æternitati coexistit aliquam habere actualem durationem debeat, quæ cum actuali Dei duratione, seu æternitate actu simul coniungatur. Vnde rursus fit, vt quidquid Deo, eiusque, non æternitati solum, sed ex æternitate, atque ab æterno coexistat proprio, & rigoroso coexistendi sensu, ita in omni duratione possibili, & imaginaria, quæ Dei duratione mensuratur, & redundanter cingitur, in se, vt extra causas suas existat, vt nulla sit durationis creatæ illius possibilis, & imaginariæ pars, in qua actu, & extra causas suas in se non existat. Si enim coexistentia duorum essentialiter vtriusque in se existentiam actualem, & simultaneam dicit, & claudit: id, quod in se aliquando, &, extra causas non fuit, ita neque ab æterno, neque ex æternitate Deo, eiusque æternitati coexistit, aut coexister: quare neque ei est ab æterno, & ex æternitate præsens durationis præsentia, & coexistentia reali, nec solum intentionali, & à Dei cognitione extrinsecus desumpta: cuius duratio, sicut, & cæterorum diuinorum, æternitas increata cum sit, & creata in tempore obiecta ab æterno cognita denominat, ac subinde ex æternitate Deo intentionaliter præsentia, & coexistentia facit: quod de coexistentia, & simultanea præsentia reali cum Deo ab æterno, siue ex æternitate nullatenus proprio sensu dici potest, in quo realis vtriusque in se existentia, & præsentia simul requiritur, quæ creatis in se ab æterno siue ex æternitate non adest.

5. Atque hæc, ne à recentibus Thomistis Dominicanis negari credo, ne apertos hæreticos illos credam; sed contendi solum ab eis sensu alio non ita proprio, cuius tamen verba, & propositio affirmans sua sit capax, futura Dei æternitati, Deoque ab æterno, & ex æternitate realiter præsentia, & coexistentia esse; dicique posse: quare, & de voce, ac nomine solum, non de re (quod nisi hæretice nequeunt) nobiscum illos certare, vt bene Mag. Albiz Augustinianus Primarius complutensis d. 6. sect. 4. sic fatus. *Aut de solo nomine est controuersia, aut sententia affirmans non solum est falsa, & improbabilis, sed etiam fidei principiis aduersa.* Cum vero sensum sic Thomistæ præfati explicant apud Albiz eundem ibi num. 20. vt, quia æternitas Dei (cui primo, & propriissimo sensu creata quouis tempore futura pro sua solùm duratione coexistunt, præsentiaque sunt, tota simul, & indiuisibilis indiuisibiliter, & de præsenti in se, omni extrinsecæ durationi reali, & imaginariæ, siue præsenti, siue futuræ coexistit, denominationem extrinsecam durantis de præsenti pro æternitate creatis, siue futuris, siue præteritis tribuat: ac subinde in quauis temporis differentia, tam do præteritis, quam de futuris nunc, & tunc ab æterno, & in æternum Deo, eiusque æternitati præsentia esse, & coexistere dici vero sensu valeant. Et tunc esse Thomistarum dictorum sensum præter ipsorum explicationem constat ex eorum fundamento, & argumento præcipuo, quod ex indiuisibilitate æternitatis diuinæ, cui semel pro sua quodque duratione, creata coexistere præsentiaque duratiue esse fatemur omnes, contra nos deducunt. Secundo ex frequenti, & vsitata eis ad argumenta nostrorum solutione tentata per distinctionem illam de coexistentia, & præsentia creatorum Deo, eiusque æternitati in mensura aliena, non in propria.

6. Porro in sententiam hanc de futurorum præsentia, & coexistentia Deo, eiusque æternitati ab æterno, & ex æternitate alterutro (&, vt credo secundo) sensu recentiores Thomistæ ex alio satis ipsis familiari principio inciderunt, quo putant: ea quæ actu non sunt, actu cognoscibilia non esse, ac proinde, cum futurorum cognitionem (quod ipsum de præteritis est) scripturis, ac fide expressam Deo negare non possent; ne ex illo suo princi-

pio

pię impugnarentur, actualem futurorum præsentiam in æternitate per æternitatem, seu ab æterno ex æternitate, & in æternitatem otiose prorsus, & absque vlla consequentiæ exigentia commenti sunt: cum ad illam seruandam satis ipsis esset æternitati Dei indiuisibili, cum qua solâ, semperque, & pro omni extrinseca duratione præsenti & actuali Deus quæcumque obiecta cognoscit quamque sola iudicij diuini copula concernit (vt docebamus controuers.1. d.4. quæst.3. de Dei per Scientiam liberam immutabilitate agentes) pro aliqua duratione extrinseca, & aliquando coexistere præsentiaque, tam futura, quam præterita creata obiecta esse, vt ipsi, neque præterita esse, neque futura, sed actu, & de præsenti absolutè æternitati Dei cognoscentis forent, respectu cuius nihil transit, ac definit, nihilque est propriè futurum, vt Patres (quorum verbis decepti Thomistæ contra eorum sensum fuere) frequentes, & frequenter loquuntur.

7. Duo ergo hic cum Thomistis iunioribus disputanda: primum de futurorum præsentia, & coexistentia Deo, eiusque æternitati ab æterno & ex æternitate, ac per æternitatem alterutro ex præfatis sensu. Etsi enim secundo eos sensu loquutos non dubitem: de primo etiam disputare nos oportet: ne aliquis eorum verbis deceptus in hæresim incidat, quasi tantorum Doctorum authoritate protectus. Id quod eo rationabilius timendum nobis est, quod videamus eo sensu à plerisque Thomistarum minus cautorum impugnatoribus eorum sententiam intelligi, vti illorum impugnationes satis præseferunt. Secundo disputandum cum Thomistis hic erit, an ea futurorum præsentia, & coexistentia Deo, eiusque æternitati ab æterno, & ex æternitate admissa, præscientiæ absolutæ Dei de ipsis necessaria esset, aut vtilis. Id quod directius ad disputationis præsentis exactum & plenum examen videtur attinere.

CERTAMEN II.

Doctorum placita Sancti Thomæ, & aliorum ab affirmantis sententiæ impostura vindicatio.

1. PRæsentiam futurorum, & coexistentiam realem ipsorum cum Deo, eiusque æternitate ex æternitate, & per æternitatem docuit determinate primus Caietanus 1. p.quæst.14. art.13. *Ad has obiectiones*, vbi D. Thom. ope eam sibi veritatem, quasi per reuelationem, *illuxisse*, in eius articuli interpretatione testatur: quæ tamen citra reuelationem potuit illi innotescere ex Ricardo in 1. d.38.qu.3. & d.39. art.1. quæst.1. vbi idem prorsus, problematice vero, defendit, ex Capreolo (centum circiter annis ipso antiquiore) in 1. d.36. quæst.1.respons. ad 13. vbi eandem Diui Thomæ expositionem, & interpretationem adhibuit sub fin. nihilominus articuli. Id ex propria sententia asserere non ausus, inquit: *De his nihil omnino assero; sed videtur illa fuisse mens Diui Thomæ.* Potuit etiam eam S. Thom. interpretationem, & doctrinam absque eius reuelatione edisscere ab Henrico in 1. d.36. quæst.1. & ex Abulensi in 16. Matth. Item ex Ferrara 1. contra gent. cap.66. & 68. qui tamen oppositum probabilius censent, sicuti Catherinus opuscul. de præscient. & prouid. Corduba quæst.35. dub.8. Edisscere item potuit ex prisco Doctore Parisiensi (cuius meminit, non sine Stomacho, Ægidius Romanus iam citandus) qui post annum obitus S. Thom. eandem tanquam Doctoris Sancti Doctrinam ab aliis habitam retulit, grauique censura notauit. Itaque in ea S. Thom. interpretatione, & sententia Caietani, nihil in illo noui præter affirmandi ausum reperio. Ipsum tamen antesignanum Recentiores sequuntur Thomistæ Dominicani, Aluarez 2.de Auxil.d.8. num.2. Ledesma d.2.de Scient. futuror. dub.1.Nauarrete controu.52. Bannez 1. p.quæst.14. art.13. dub.1. Cabrera ibi. & 3. p. qu.62. art.1.d.13. & alij nonnulli apud nostrum Ruiz d.28. & apud Albiz suprà n.3.& reliqui, qui ex Schola Thomistarum Dominicanorum volunt censeri. Hæc fi-

quidem sententia, vna è tribus, vel quatuor est, quibus nunc Dominicana Schola Thomistica ab Schola Thomistica nostræ societatis in re Theologica distinguitur. Hi autem omnes eiusmodi præsentiam futurorum, & coexistentiam realem Deo, & eius æternitati ab æterno, atque ex æternitate, vt à Deo illa cognoscantur, valeantque cognosci, necessariam esse docent.

2. Vtrumque autem æquam apertam Angelici Doctoris sententiam venditant, atque in illam trahere nostros Molinam, Didacum, Ruiz de Montoya, Granados, & Gasparem de Ribadeneyra conantur, quorum nemini prætata sententia venit in mentem, vt assentiretur, & de S. Thom. fusè statim ostendam, vt nequeat deinceps aliqui eius ad eam tuendam protegi præsidio: constetque quantum Thomas Deuio Caietanus ab Angelico suo Præceptore deuiarit: citatos vero nostros, qui legerit facilè ab ea calumnia vindicabit. Etsi negare non possim, minus caute eos (præcipuè Granados,) locutos, vt, cum oppositum doceant nihilominus, quandoque aduersariorum vocibus vtantur. Et Molina quidem ad locum citatum primæ partis d.13. solum tradit sensum, in quo Dominicanorum sententia possit defendi, d.tamen 14. concluf.2. ait: *Non esse concedendum rei, quæ sunt in tempore, prius existere in æternitate, quam in tempore:* quibus realem earum omnem in æternitate, & ex æternitate præsentiam, quouis sensu negat: solumque sensum obiectiuæ illarum præsentiæ ab æterno, siue realis præsentia toti æternitati Dei, quoad intrinsecum sumptæ, d. illa 13. admisisse satis prodit. Ruiz verò de Montoya hoc solum voluit dum d.28. sect.3. futurorum præsentiam in æternitate concedit, & sect.8. futura esse Deo ab æterno præsentia. Ait enim sect.7. num.2. solum esse realem quantum ad esse materiale, quod est præsens, nempe futuri, quod præsens est; quantum verò ad esse formale præsentiæ ipsius esse relationem, non realem, sed rationis ad intellectum diuinum nempe habentis requisita, vt possit intelligi, siue obiecti intelligibilis, & cognoscibilis, id est præsentiam obiectiuam in actu primo prius ratione, quam à Deo actu cognoscantur, vt ex Soar.1. de Scient. futuror. cap.8. n.9. retulerat n.1. & docent Vasquez 1. p.d.65.cap.4. & reliqui nostri probantes à priori futuri cognitionem à Deo, ex illius obiectiua cognoscibilitate, vt & nos supra d.3.qu.3.probabamus, & clarius hanc esse suam futurorum præsentiam in æternitate docet sect.8.n.14. Neque Thomistica esse potuit, quam impugnauerat acriter in Caietano, & Capreolo sect.3.n.6. *inusitatum* dicens, *& improportionatum captui humani intellectus verbum absque temporis consignificatione vsurpare*: vt opus est ad Thomisticam futurorum præsentiam in æternitate, aliquatenus absque errore in fide percipiendam. Tandem sect.9.num.5. & 6. conceptis verbis Thomisticæ huic sententiæ aduersus ait: *res creatæ non coexistere ab æterno realiter æternitati, sed tantum fore, vt coexistant, quando productæ fuerint.* Id ipsum solummodo voluere Granados controuers. 2.1. p.d.3. & Ribadeneyra: neque de præsentia reali futurorum in æternitate, nec obiectiua solum, quid amplius, quam toti Dei æternitati quoad intrinsecum sumptæ, neque eius solum parti esse præsentia, pro sua tamen quodque duratione, quamquam præfati Doctores reprehendendi merito sint, quod aliquando cum Thomistis hisce loquantur, à quorum sententia valde abhorrent, vt, qui totum contextum non legerit, circa eorum sententiam decipi possit, & aduersarij, qui suæ doctrinæ patronos exteros aucupantur, possint alios decipere.

3. Iam verò adeo absurdæ, atque vero aliquo sensu citra errorem in fide imperceptibilis sententiæ impostura S.Th. pluribus eius (etsi prolixitatis vitandæ causa non omnibus) vindicare proximum est. 1.p.qu.61.art.1. *solus*, inquit, *Deus, Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus est ab æterno. Hoc enim fides Catholicæ docet indubitanter, & omne contrarium, sicut hæreticum est refutandum. Sic enim Deus creaturas produxit, quod eas ex nihilo fecit, id est postquam nihil fuerant* Deinde illud *solus*, quod exceptiuam aliorum omnium propositionem facit, atque absolutè, & sine addito ab æterno quouis vero sensu esse negat. Item rationem subiunctam: quia reliqua *ex nihilo, id est, postquam nihil fuerant*, fuerint à Deo productæ quod autem omni ante sui productionem duratione nihil absolutè fuerat, contradictionè fuisse absolutè ante sui productio

productionem aliquid dicerur; cum tamen aliquid absolutè ante sui productionem, imo tota anteriori æternitate, quod vero reali sensu absolutè ab æterno realiter est præsens Deo, necessario esse debeat. Dixerat etiam qu. 16. art. 7. *quia solus intellectus diuinus est æternus, in ipso solo veritas æternitatem habet. Nec propter hoc sequitur, quod aliquid aliud sit æternum, quam Deus, quia veritas intellectus diuini est ipse Deus.* Essent autem creata omnia ab æterno, & æterna, nec solus Deus, eique identificata veritas, si illa æternitati, & ab æterno ipsi realiter præsentia, & coexistentia, quocumque malueris sensu, forent. Item 1. 2. quæst. 91. art. 1. ad 1. *ea, quæ in seipsis non sunt, apud Deum existunt: in quantum tamen sunt ab eo cognita, & præordinata.* Ecce quam præsentiam futuris, quæ nondum sunt, ab æterno apud Deum, antequam sint S. Th. concedat: obiectiuam, nempe solam. Sed id ipsum ex locis, quibus pro oppositò à Dominicanis iunioribus Thomistis recitatur, ostendamus. Verba eius 1. p. qu. 14. art. 13. sic habent. *Omnia, quæ sunt in tempore sunt Deo ab æterno præsentia, non solum ea ratione, qua habet rationes rerum apud se præsentes:* id est earum idæas, seu quidditates, & essentias earum, prout abstrahunt ab actuali existentia, ac per scientiam simplicis intelligentiæ ab ipso cognitas pro priori ad eorum existentiam decreto suo disponendam; *sed quia eius intuitus* (seu visionis scientia) *fertur ab æterno super omnia, prout sunt in sua præsentialitate.* Nempe realis actualis existentiæ pro sua cuiusque duratione: quibus aperte docet præsentiam futurarum rerum ab æterno apud Deum à se ibi concessam esse obiectiuam solum, & extrinsecam ab eius æterna cognitione, non autem realem, aut realis coexistentiæ earum cum Deo ab æterno, & ita realiter ab æterno in Dei æternitate existentia à Deo cognosci minimè docet: sed solum realiter existentia successiue, & suo quamque tempore.

4. Id quod apertius ostenditur exemplo adducto in responsione ad 3. *sicut ille*, ait, *qui ab aliqua altitudine totam viam intuetur, simul videt omnes transeuntes per viam*, &c. Visionis, & loci sui simultate, non autem obiectorum transeuntium, *ita & Deus ab æterno, & simul omnia videt: suo quaque tempore succedentia*; non quidem horum in se reali simultate, quam neque inter se habent, neque in æternitate Dei secundum suas entitates habent; sed sola scientiæ, & æternitatis suæ simultate, quæ solam obiectiuam, & extrinsecam ipsis impertitur illud autem (etsi huic loco explicando, atque in aduersarios retorquendo necessarium non sit) alias vtile non præteribo ex S. Thomæ doctrina hoc ipso articulo tradita. Nempe illud in *sua præsentialitate* non solam rerum pro sua duratione successiua existentiam, & actualem præsentiam temporariam, qua ex parte eius futuritio constituitur; sed ipsum esse entitatiuum actuale rerum in seipsis, in quo reliquæ fundantur, localis, & temporariæ præsentiæ actualitates à S. Thoma significari; respectu cuius hic penes instantia naturæ, & prius, ac posterius causæ, & causalitatis veram aliam futuritionem ab ea, quæ penes instantia temporis priora & posteriora in eis inuenitur asseri. Verba S. Thom. citat. artic. 13. quibus id expressit hæc sunt. *Vno modo* (considerari quid potest) *vt est in se in actu: quomodo non consideratur, vt futurum; alio modo potest considerari, vt est in sua causa, & sic consideratur vt futurum* (quibus similia scripsit quæst. 2. de verit. art. 12. & in 1. d. 38. quæst. artic. 5.) Pergit in sensum eundem. *Deus autem cognoscit omnia contingentia, non solum prout sunt in suis causis, sed etiam prout vnum quodque eorum est actu in seipso.* Et de contingentibus rursus, *contingentia, & infallibiliter à Deo cognoscuntur in quantum subduntur diuino conspectui secundum suam præsentialitatem; & tamen sunt futura contingentia suis causis comparata.*

5. Secundus locus opponitur ex qu. 57. art. 3. dicens, *quia Deus videt omnia in sua æternitate, quæ cum sit simplex, toti tempori adest, & ipsum concludit, & ideo vnus Dei intuitus fertur in omnia, vt in seipsis sunt: sicut suprà dictum est*, quod, defectu æternitatis ipsis intrinsecè intellectibus, cognitionibusque creatis, etiam Angelicis, statim denegat. consonat 1. contra gent. cap. 66. ratione 6. [eum æterni nunquam esse deficiat, cuilibet temporis vel instanti temporis præsentialiter adest æternitas: quidquid igitur in quacumque parte temporis est coexistit æterno, quasi præsens eidem; etsi respectu alterius partis temporis sit præteritum, vel futurum: æterno autem non potest aliquid præsentialiter coexistere, nisi toti, quia durationis successionem non habet: quidquid igitur per totum decursum temporis agitur, diuinus intellectus in tota sua æternitate intuetur, quasi præsens; nec tamen, quod quadam parte temporis agitur semper fuit existens.] Denique in 1. d. 38. qu. vn. art. 5. corpore ita eidem doctrinæ insistit: [cum Deus sit æternus oportet, quod cognitio eius modum æternitatis habeat. Vnde, sicut quamuis tempus sit successiuum, tamen æternitas eius est præsens omnibus temporibus: vna, & eadem, & indiuisibilis, vt nunc stant: ita & cognitio sua intuetur omnia temporalia, quamuis sibi succedentia, vt præsentia sibi: nec aliquid eorum est futurum respectu ipsius, sed vnum respectu alterius.] Hæc aliquid amplius, quam præsentiam obiectiuam futurorum æternitati Dei sonat: ac proinde ab aduersariis auidissimè arripiuntur, à nobisque ad longum recitanda fuere; ne difficiliora S. Thom. testimonia pro aduersa sententia dissimulasse, atque ex industria omisisse videremur: solutionem autem præstabimus, quæ similia plura ex Patribus, ex quibus hæc Angelicus præceptor pene ad verbum desumpsit, legitimè intelligantur: quare longa horum recitatio breuitati consuluit: quia innumeris aliis Patrum testimoniis referendis, & diluendis abstinere nos merito facit.

6. Hæc ergo, & similia Patrum testimonia solum probant, & docent, quod nemo nostrum negauit vnquam. Nempe: respectu æternitatis indiuisibilis Dei, & subinde scientiæ, & iudicij diuini, quod cum æternitate iudicat, eamque non tempus, sicut creata iudicia, consignificat, nihil transire; denuoue accedere: quia cum tota simul, & insectilis sit, omnemque durationem creatam, creabilem, & imaginariam ambiat redundanter, nihil eam, aliquidve eius potest præterire, nihilque denuo, vel toti, vel eius parti accedere: quare respectu solius æternitatis, & iudicij æterni Dei, quod illam solam concernit, & consignificat, quæcumque in tempore siue præterierunt in suo esse, & duratione actuali, siue succedent in actu præsentia ipsis sunt, & vt in seipsis sunt cognoscuntur, & iudicantur à Deo ab æterno; ac proinde nulla successu temporum notitia de rebus, vt actu in seipsis sunt, denuo aduenit Deo. Ex qua doctrina Dei immutabilitatem, etiam per actus liberos scientiæ suæ de existentia actuali rerum de præsenti ab importunis argumentis ingeniosorum Recentium Murcianorum ex nostris vindicauimus controu. 1. d. 4. & obscurius, quia pressius, ea præoccupauerat argumenta noster Vasquez 1. p. d. 64. c. vlt. versu. *Tertio docet*, proxima S. Th. loca summatim referens, & dissoluens. Itaque testimonia præfata solum contendunt æternitatem Dei, eiusque iudicium comparari, & esse de præsenti cum rebus omnibus cuiusvis durationis creatæ ferrique in illas secundum suum esse actuale, quod in quauis duratione creata, in qua locum habet successio, & præteritio, vel fuerunt, vel sunt, vel erunt: quod creatis durationibus, & cognitionibus, Angelicis etiam, quæ cum tempore, & duratione diuisibili, nec tota simul sunt, denegat statim testimonio primo.

7. Cæterum, quod ideo ab æterno, & ex æternitate sint, atque ab æterno esse adhuc extrinsece, per Dei æternitatem (vt opus erat aduersariorum doctrinæ) minimè eis locis docet S. Th. imo vero docet prorsus aduersum constat primo ex illis verbis testimonij primi, *& ideo vnus Dei intuitus fertur in omnia, vt in seipsis sunt*, non in Dei æternitate, cui in sua, & pro sua duratione coexistunt: non, quia eorum existentia, & duratio retrotrahatur realiter ad ipsum (vt sic loquar) æternitatis Dei, & cognitionis æternæ initium; sed, quia æternitas Dei, & iudicij eius infinita indiuisibilis, & actu, & de præsenti eadem illuc peruenit. Secundo constat ex verbis illis testimonij secundi. *Quidquid igitur per totum decursum temporis agitur, diuinus intellectus in tota sua æternitate intuetur, quasi præsens: nec tamen* (pende) *quod quadam parte temporis agitur semper fuit existens*: quod autem realiter ab æterno est, & fuit sensu aliquo vero, semper fuit existens realiter sensu eodem. Eius autem sententiæ postremæ obseruatione præuenit satis aduersarios nostros, ne occasione sententiæ antecedentis in præceps, in quod

ierunt, haberentur: quia, vt æternitas Dei coexistat de præsenti futuris, eiusque æterna cognitio de illis de præsenti tota sua æternitate sit, sat est Dei, & cognitionis suæ, quæ tota simul est, æternitatem illorum durationi, & existentiæ actuali coexistere, & de præsenti eam totam semper, & solam esse cum illis, quin, vt nuper dicebam illæ ad initium absque initio æternitatis regrediantur. Tertio demum testimonio eadem omnino doctrina continetur: quod scilicet respectu æternitatis Dei, & cognitionis æternæ ipsius non sit successio: quia in ea nec anterior, nec posterior durationis pars est, sed vna eadem, & indiuisibilis præsens est omnibus temporibus, ac rebus per illa succedentibus.

8. Vt hæc tamen adeo aperta pro mente sua explicanda in S. Doctore non adessent, ac solum aliorum de eius hac in re sententia iudicio standum esset, nullatenus pro affirmatiua Recentiorum Thomistarum Dominicanorum; sed pro negatiua nostra steterisse, discipulorum eius (& maxime Dominicanorum) vetustiorum, quibus potior habenda fides, testimonia conuincerent. Et in primis Ægidius Romanus, & ipse S. Thomæ discipulus auditor, & vindex in suo castigatorio aduersus corruptor. doctrinæ S.Thomæ obseruationibus ad citatum art. 13. falso illi impositam affirmantem sententiam à Doctore Parisiense clamat, & dolet: [cum ipse clare suam eo articulo sententiam protulerit: quod res sunt præsentes, Deo ab æterno, non in sua existentia actuali; sed quia ipse actu intuetur eorum præsentiam æternaliter.] Herbæus ducentis ante Caietanum annis florens, post S. Thomæ obitum, necdum quinquaginta, in doctrinæ eius defensione, & in 1. d. 38. quæst. 5. §. *Quantum ad tertium*, ait: [dupliciter intelligi potest aliquid esse præsens Deo: vno modo per existentiam realem in suo esse, etsi non coexistunt res aliæ à Deo ipsi Deo ab æterno, vt dictum est. Alio modo possunt dici res præsentes Deo, vt intuenti, siue per intuitionem: & sic omnia futura sunt Deo ab æterno præsentia non solum, quantum ad suas rationes quidditatiuas, sed etiam, quantum ad suas existentias actuales secundum intuitionem,] quæ sunt non solum doctrina, sed verba S. Thom. citat. art.13. Hunc & imitatus, & laudans Syluester sacri Palatij Magister in confiatorio doctrinæ S. Thom. articuli eiusdem relatis verbis: *Istud*, inquit, *dictum fuit occasio errandi* (coætaneo Caiet.) [& putandi quod D.Thom.intelligat præsentiam in esse reali; quod non est verum; sed vult dicere: quod Deus non solum habet præsentes rationes futurorum, quæ repræsentant eorum quidditatem; sed etiam per illas fertur super præsentialitates, & existentias.] Et hunc solum sensum necessarium esse subinferius probat; alium vero, *inexcogitabilem, & quem nullus Thomistarum, prater vnum ausus est affirmare: quia ex illo videtur sequi aliquid contra fidem: nempe creaturas fuisse ab æterno.*

9. Deza Hispalensis Archiepisc. Caietano etiam coætaneus in 1. d.38. qu.1. art.2. §.2. scribit malè à nonnullis intelligi S.Thom. pro affirmante sententia, quod & sententiam falsam etiam esse *apparet ex multis*: post quæ concludit. *Patet, quod mens diu. Thom. non fuerit, res esse ab æterno præsentes Deo secundum suas præsentialitates.* Et quidem Caietanus ipse se primum esse interpretem S.Thom.pro affirmante sententia iactauit: vt eius solo testimonio omnes exceptis Thomistas pro opposita sententia S.Th. numerasse conuinci possit. Sed & ex Recentioribus Thomistis Dominicanis primarius Salmanticensis Magist. Illustrissim. Arauxo & ipse viginti & eo amplius annis Thomisticarum suarum traditionum in ea Academia Salmantina æmulator contra nostrates Thomistas, postquam sacris Segouiensibus infulis exuit Dominicanum cucullum pro sua circa S.Th. doctrinam eruditione tom. in eius primam partem ad citati art.13.doctrinam de ea rerum in æternitate Dei realem ex æternitate, & ab æterno præsentia exacte, & subtiliter disputans neque ex mente S.Th.illam,neque ex veritate esse docet,fuseque probat: cumque Thomistarum suorum Recentium conclusionem de rerum coexistentia æternitati in sanum sensum explicare velit (nempe pro sua cuiusque duratione, cui tota, & eadem æternitas præsens pro illa tantum est) non eo contentos illos vereri, ac suspicari se,modesta subrisio ne,ait,sed aliquid amplius contendere.

10. Pro negatiua igitur nostra sententia numerandi in primis Angelicus Præceptor Ferrara citatis n.1. Capreolus, qui affirmantem asserere ausus non fuit, vt vidimus n.eod.1.Ægydius Romanus,Herbæus,Syluester, Deza, & Arauxo citati,& recitati,n.8.exaliis antiquis Magist.in 1. d.35.& 36. S.Bonauent.d.39. art.2.qu.13.Scot.qu.1.§. *Aliter poni* cum tota sua, & Nominalium Schola apud Smising. tract.2.qu.3.à n.84.Okam.in 1. d.38.Durand.ibi qu.3. art.2. Gabriele Aureolo apud Albiz supr.& Herize infrà. Vt constet quanta veritate Bañez in 1.p.qu.14.art.13.§. *Antequam concluso quarta*, dixerit: communiter scholasticos contrariam suæ affirmanti sententiam sequi: vniuersi Thomisticæ nostræ scholæ societatis Doctores Molina, Suarez, Didacus, Ruiz de Montoya, Granados, & Ribadeneyra ab oppositæ sententiæ impostura vindicati n.2. Vasq. citatus cert.1.Valentia 1.p. qu.14.art.13. dub.4. Arrubal.t.1.in 1.p.& Herize, Adam, Tanner. in 1.p.d.2.qu.8. dub.6.à vers. *contra istorum vero sententiam.* Mæratius tom.1.tract.de Deo d.26. Franc.Amicus de Deo vno d.12. sect.4.Becan.1.p.c.10.qu.10. Præpositiu.in 1.p.qu.14.art.13. dub.2.Quiros de Deo vno tract.4.d.48. sect.4. Etsi videatur verbis ad Thomistas inclinare, simultas enim coexistentiæ Dei durationibus successiuis, quam admittit ex parte solum durationis diuinæ, seu suæ æternitatis est, non temporis, vt patet ex sectionis initio, & conclusionis explicatione & exemplo coexistentiæ locali Dei omnibus locis: quo vtitur Anton. Perez in 1. p. d.6. art.13. cap.7. §. *vtraque explicatio.*

CERTAMEN III.

Negatiua nostra sententia duplici conclusione contra duplicem sensum præfatum explicata ab authoritate probatur.

1. PRima conclusio: futura non coexistunt æternitati realiter ex æternitate reali, nec sunt Deo præsentia realiter ab æterno consignificato tempore verbis: *sunt*, & *coexistunt*, & vocibus *ex æternitate*, & *ab æterno*,significantibus æternitatem Deo extrinsecam diuisibilem, & successiuam,siue possibilem,siue imaginariam, in qua, seu in ordine ad quam suam intrinsecam durationem, & duratiuam præsentiam realem futura habentia, Deoque, & eius æternitati realiter secundum suum esse actuale, & nunc coexistant, & coexisterent futura. Hæc conclusio de fide est, neque vt arbitror ab aduersariis, nec à sano Philosopho, nedum à Theologo Catholico, negata. Eius proinde opposita affirmatiua propositio hæresis aperta dicitur esse à S. Thom.1. p. quæst.61. art.2, Est expressa scripturæ sacræ locis pluribus Psal.89. *Prius quam montes fierent*, aut *formaretur terra*, & *orbis à sæculo*, & *vsque in sæculum tu es Deus*, quibus consonat illud Prouerb. 8. de æterna, & increata Dei sapientia de se aientis. [Ab æterno ordinata sum, & ex antiquis antequam terra fieret: necdum fontes aquarum eruperant: nec dum montes graui mole constiterant: ante omnes colles ego parturiebar: Adhuc terram non fecerat, &c. Et ego iam concepta eram.] Aft nihil horum verum est, si futura consignificato à verbis tempore, & significata vocibus *ab æterno*, & *ex æternitate* extrinseca Deo æternitate diuisibili, & successiua, siue possibili, siue imaginaria, vel cui respondeat, vel in qua realis præsentia futurorum existat, exteritque futura, vel Deo realiter præsentia ab æterno esse referre dicantur, vel coexistere æternitati ex æternitate: ergo salua fide, & scripturis ita Deo realiter præsentia esse, eiusque æternitati dici vere ea verborum consignificatione, & significatione vocum minimè potest. Minor est certa: quia eo, quod sua propria duratione, & esse actuali æternum est, Deus prior esse nequit.

2. Ioan. item 8. fine. *Amen amen dico vobis, priusquam*

quam Abraham fieret ego sum, aiebat Christus Dominus, vt suam eis diuinitatem insinuaret, quæ etsi duplicis *Amen*, geminata asseueratione à Christo Domino dicta, vera non forent sensu vllo, si nulla anteriori duratione (de qua ibi sermo) proprietate, & rigore sermonis Christus, adhuc qua Deus, Deique, nec solum hominis filius, Abrahamo præexistisset: non præexistisset autem, si Deo semper ab æterno, eiusque æternitati ex æternitate secundum durationem propriam, & suum esse actuale, & intrinsecum realiter præsens, & coexistens proprietate sermonis, & præfata verborum consignificatione, & vocum significatione fuisset: ergo non ita fuit Abrahamus realiter præsens, & coexistens Deo, eiusque æternitati ex æternitate, & ab æterno. Atque ex hoc loco Christi, & Filij Dei, Deitatem, & consubstantialitatem Patri probat contra Arrium Athanasius lib.2. contra ipsum, reprobatque eiusdem verba ex lib. Thal. *erat quando non erat Filius Dei: nec erat antequam fieret*: quia Dei Filio contra Euangelium, id, quod creaturæ proprium est (scilicet ab æterno, atque ex æternitate non esse) auferre tribuere. Inde Athanasius idem, & Concilium Nicenum, quia ab æterno Filius Dei esse in scriptura dicitur Deum illum proprie esse definiunt: quod male ob inde definiretur, si proprietate vocum creaturis etiam esse ab æterno, atque ex æternitate existere, & coexistere Deo competeret: siquidem ex eo, quod plerisque commune est, nec alicui proprium, male hunc esse colligitur: nempe ex eo quod aliquid animal, aut homo sit, perpetam, vel illud hominem esse, vel esse Petrum inferetur.

3. Nihil hac veritate apud scripturam antiquius. Ita enim primum Geneseos caput orditur: *In principio creauit Deus cœlum, & terram.* Cum autem, quod æternum ex æternitate, atque ab æterno, est principium non habeat, neque finem, Cœlum, & terram, quæ initio temporis creata à Deo, productaue, & priusquam creata cætera in duratione fuere, neque ab æterno, neque ex æternitate præsentia realiter, & coexistentia Deo, eiusque æternitate proprietate sermonis fuisse ex hoc loco concluditur: sed ita fuisse ea, & creata cætera, quæ hactenus extitere, deinceps ve successu temporis existent respectu anteactæ, vel possibilis, vel imaginariæ durationis futura, vt quamuis æternitati Dei indistibili pro sua tamen duratione, coexistant, non tamen pro anterioribus. Hinc nihil creatum, sed solum Deum æternum, seu quod idem est, ab æterno esse, definitum est in Conciliis, quæ passim apud Theologos occurrunt, vt videre est apud Valq.1.p. d.120.c.2.vbi inter alia hæc ex Rhemensi Concilio *credimus, & confitemur solum Deum Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum æternum esse*, ac definitum etiam est cap. fuminter de summa Trinit. eademque sententia, atque Deum creatis omnibus duratione, imò æternitate præcelsisse frequens Patrum, & Conciliorum locutio est: quod nisi verborum, & nominum proprietate significationis negatiua nostra conclusio hæc certa sit, certum esse non potest. Videatur Augustt. de Genes. ad litt. c.18. & sæpe lib.12. de ciuit. Dei (ex quo aliqua statim recitabo) de prædestinat. & grat. c.5. ab illis verbis *mundus, quamuis pro tempore, ex quo factus est, cœperit.*

4. Sit secunda conclusio. Futura non sunt realiter præsentia Deo ab æterno nec eius æternitati ex æternitate realiter coexistunt, nec coexistere possunt per extrinsecam ipsis adhuc durationem æternitati Dei. Conclusio hæc me iudice testimoniis iisdem scripturæ, Conciliorum, & Patrum probatur, quæ pro prima retulimus. Si enim sensu aliquo vero futura secundum suum esse actuale, adhuc extrinseca ipsis; & aliena durationis mensura æternitatis diuinæ, Deo præsentia, & coexistentia realiter ab æterno, & ex æternitate essent, absolute dici cum veritate non posset creaturas cœpisse in tempore, quæ ex æternitate in suo esse actuali cœpissent: in quo negatiua hæc continetur ante illud tempus non extitere: quod absolute omnem eorum ante illud tempus actualem existentiam realem negat: & fallo quidem, si per mensuram ipsis extrinsecam, & alienam æternitatis diuinæ realiter ab æterno, & ex æternitate existunt, & coexistunt Deo. Item fallo reliquis locis absolute dicitur Deus, eiusque sapientia increata, antequam terra montes, & creata reliqua producerentur, fierent, & formarentur, esse, & extitisse: eo enim quod ipsi vero sensu ita semper coexistit, præsensque ab æterno est, prior esse, atque, antequam illud existeret, existere dici absolute nequit Deus. Nec satis est id dici, & intelligi de existentia & esse actuali, & Dei, & creaturæ propria duratione, non autem de existentia & præsentia alterius, nempe creaturæ per durationem alienam, etsi verè per ipsam ab æterno duret, præsensque, & coexistens realiter Deo sit. Contra primo: quia, si hic etiam sensus proprius sit, & in eo rerum futura ab æterno, & ex æternitate realiter Deo coexistere præsentia: imprudenter eorum existentia ante tempus negatur, Deique ante illa existentia absolutè, & absque limitatione, & distinctione asseritur in scriptura: quod est blasphemum. Mitto aliam impugnationem, qua, dum à ratione agam, probatio, hanc etiam aduersariorum affirmatiuam conclusionem secundo sensu explicatam in primum sensum (quem loca recitata, tanquam fidei dogmatibus aduersum, ipsis fatentibus reiiciunt) tandem recidere: quare, & secundum hunc æquè demum eisdem testimoniis confutandis.

5. Tertiò impugnatur solutio: quia si æternitas Dei vero aliquo sensu (nec prorsus chimærico, & cum aliquali proprietate sermonis significabili, & perceptibili facit creata realiter ab æterno durare in suo esse actuali, præsentiaque realiter secundum actuale suum esse ex æternitate semper Deo coexistere: male inferunt contra Arriū Athanasius, & Concilia ex loco recitato, *priusquam Abraham fieret ego sum*, quo Christi Filij Dei æternitas, siue eius ex æternitate, atque ab æterno existentia, & actualitas essendi præcisè declaratur, eiusdem diuinitatem, & creaturam non esse. Patet: quia opposita affirmatiua sententia admissa; creata omnia, nedum aliqua (quod consequentiæ vitio sufficeret) sermonis proprietate, & vera significatione æterna in suo actuali esse, atque ab æterno, & ex æternitate præsentia, existentiaque, Deo coexistentia forent: ac proinde ex eo; quod Christus Dei Filius ante Abrahamum extitisset, atque actu ab æterno esset proprietate sermonis (quod solum eo loci asseritur) Dei Filium esse illum male colligeretur: siquidem proprietate sermonis retenta iuxta aduersariorum doctrinam, & ab æterno esse actu, atque ex æternitate existere posset, atque simul esse creatura.

6. Dices in eo loco dici Christum Abrahamo anteriorem: quod de anterioritate per durationem æternam extrinsecam dici iuxta aduersariorum doctrinam nequit: cum iuxta illam æquæ æternitatis durationis extrinsecæ, sint Abrahamus & Christus: ac proinde Patres, & Concilia ab anterioritate per durationem intrinsecam Christi respectu Abrahami; bene illius Deitatem intulisse. Sed contra, quia, vt nuper dicebam ex sola anterioritate respectu Abrahami, quin de illa per durationem intrinsecam fieret à Christo Domino mentio; atque ex eius ab æterno duratione, & existentia per eam anterioritatem insinuata, Deitatem Christi Dei Filij, Patres, & Concilia intulerunt: quæ si, non per intrinsecam solum durationem, sed per extrinsecam proprietate sermonis iuxta aduersarios saluari, & intelligi possunt; & Patres male intulerunt, & Concilia Christi diuinitatem: & Christus male suam respectu Abrahami anterioritatem absolute asseruit: siquidem anterioritas absolutè maiorem à parte ante durationem absolute dicit, quam proprietate sermonis respectu Abrahami Christus, in aduersariorum doctrina, absolutè non habuit: non dicit autem modum eam habendi per durationem intrinsecam, vel extrinsecam; si per extrinsecam absolutè, vt aduersarij volunt, & possit haberi: quia vero ita à creaturis per Dei intrinsecam, ipsis vero extrinsecam durationem haberi non posse Patres, & Concilia recognouerunt, intulerunt bene: & Christus sapientissimè suam respectu Abrahami anterioritatem, & æternitatem nullatenus Abrahamo competentem asseruit: eis vero, & illatione, & asserto durationem creaturarum ex æternitate, & ab æterno per extrinsecam ipsis æternitatem Dei apertissimè, & Christus Dominus, & Patres, & Concilia damnarunt.

7. Quid contra hanc solutionem (quam à Patribus præoccupatam repetio) plura? vnum Sancti Augustini testimonium illi explodendæ sat erit. Ita enim scribit 12. de ciuit. Dei cap.15. *cessante fabricatoria Dei potentia, ita non erunt* (creaturæ) *sicut antequam fierent non fuerunt. Ante dico æternitate, non tempore scilicet ante rerum conditionem æternitas [la præcessit*: diuina, & tota simul nimirum, quæ sola præcessit, extititque, non autem

quæ ante rerum omnium & temporis productionem possibilis solum, & imaginaria permansit, neque vsquam actu fuit, & extitit, vt de ipsa præcessisse, sine falsitate, dici ab Aug stino posset: quo posito contra aduersariorum solutionem, & conclusionem nostræ huic secundæ oppositam ex hoc loco argumentor. Si extrinsecus ab æternitate Dei res creatæ in suo actuali esse ex æternitate Deo coexistere realiter, atque realiter præsentes ipsi ab æterno vere absolutè esse, & proprietate sermonis dici possent, pro præcedente æternitate Dei essent absolutè antequam fierent, & tota Dei æternitate, quæ ipsorum conditioni præcessit: id autem expressis verbis absolutè Augustinus negat, vt vidimus: ergo res creatæ non sunt absolutè præsentes Deo ab æterno, ipsique coexistentes ex æternitate proprietate sermonis per extrinsecam Dei æternitatem. Item 5. de Genes. ad lit. ait. *Antequam fierent, & erant, & non erant, erant in Dei scientia, non erant in sua natura.* Et tamen vt actu in æternitate ab æterno essent in sua natura fuisse oportebat. Similia habet serm. de verb. Apostol. *Elegit tamen, & habet electos, quos habuit apud semetipsum non in sua natura, sed in præscientia sua nondum enim erant*, quæ sic interpretatur Magist. d. 36. *Non in sua natura*, id est, illorum, *quia nondum erant, sed in sua præscientia, quia eos ita nouit, ac si essent.*

CERTAMEN IV.

Conclusio vtraque negatiua valide ab Absurdis probatur.

1. COnclusionis primæ, quæ rigida verborum, & nominum significatione & consignificatione durationis successiuæ possibilis, & imaginariæ procedit probatio euidens, non rationis solum, sed veloculorum lumini est. Præsentia realis futurorum in æternitate, Deoque coexistentia ab æterno eo rigore consignificationis verborum, quæ tempus necessario consignificant, & nominum ab æterno, & ex æternitate extrinseca Deo (de qua prima nostra conclusio procedit) significatio est successiuæ, & diuisibilis, vel possibilis durationis, vel imaginariæ æternitatis Deo extrinsecæ dicit rerum creatarum præsentiam, & in æternitate ex æternitate etiam successiua, & diuisibili Deo extrinseca, & coexistentiam earum Deo ab æterno in æternitate eadem diuisibili successiua, Deoque extrinseca neutrum autem habent referatæ: ergo neque præsentiam in æternitate realem, neque realem Deo coexistentiam ab æterno. Maior est ipsissimus conclusionis huius nostræ sensus. Minor probatur euidenter: quidquid incipit esse in duratione nostrâ successiuâ, Deoque extrinseca, ita in nunc suæ inceptionis est, vt, in omni antecedente duratione eiusmodi, imò neque in aliqua, etiam proximè immediata eius, parte præcedente ipsius fuerit: alioqui in illo suo primo nunc fieri, & esse, non inciperet, vt ex terminis patet.

2. Pergo; atqui creata omnia inceperunt incipiuntque in duratione successiua esse: ergo ita creata omnia pro suo primo nunc sunt, vt in duratione antecedenti successiua anteriori, imò nec in eius minutula etiam proximè immediata, parte præcedente ipsius fuerint: ast quidquid ita nunc primum in duratione successiua est, vt in tota antecedenti; imò nec aliqua eius particula non fuerit, implicat esse in eiusmodi duratione ab æterno & ex æternitate: ergo implicat res creatas esse ab æterno & ex æternitate in duratione successiua Deo extrinseca consignificata & significata verbis & nominibus nostris ergo & implicat eas esse realiter Deo præsentes, & coexistētes ab æterno & ex æternitate in sensu nostræ huius primæ conclusionis. Hæc consequentia est euidens: quia implicat aliquid esse præsens Deo realiter, siue coexistens pro ea duratione pro qua non est: quia implicat id, quod non est pro aliqua duratione, pro illa esse alteri præsens, & coexistens; etiamsi hoc alterum illi etiam durationi præsens sit, & coexistat: siquidem simultanea duorum præsentia, & coexistentia duorum pro illa nihil aliud est, quam duorum pro illa actualis præsentia & coexistentia, quæ rebus pro omni anteriori duratione successiua, & Deo extrinseca deficit, vt euicimus. Quod autem res omnes creatæ inceperint, incepturæve sint ex animalium generatione, actuumque nostrorum, cum interiorum, tum exteriorum non ad rationem solum, sed ad oculum etiam patet euidentissimè.

3. Secunda nostra negatiua Conclusio: quòd futura, seu creata in suo esse actuali, & extra suas causas, nec Deo præsentia realiter, neque coexistentia eius æternitati, & ab æterno sunt, adhuc extrinsecus per Dei æternitatem, quæ tota simul, & de præsenti suo omni extrinsecæ durationi, etiam imaginariæ, respondet, & cui semel, pro sua vnumquodque duratione coexistent, præsentiaque realiter erunt. Probatur à ratione primò: quia vt certam. 3. n. 4. dicebam, secundus sensus affirmantis, & aduersæ in primum eiusdem absurdissimum sensum quem Thomistæ recentiores meritò execrantur, vi consequentiæ cogendus est: etenim in rebus creatis futuris, quæ semel toti æternitati Dei indiuisibili coexistunt, realiter creatæ etiam durationes rerum claduntur: vel ergo ex ea durationum creatarum coexistentia Deo, eiusque æternitati toti, & indiuisibili infertur, & eas extrinsecus ab ipsa Dei æternitate esse ab æterno, & ex æternitate eiusque æternitati vere, & realiter præsentes semper, & coexistentes, vel secus. Si posterius: ergo nec futura reliqua creata ex præsentia, & coexistentia reali semel Deo, eiusque æternitati toti, & indiuisibili, eis ex æternitate & ab æterno Deo eiusque æternitati præsentes sunt, & coexistunt. Si autem dicas primum cum duratio, & sit à re durante distinguatur, accidens sit, naturaliter subiecto siue rei duranti inhærens, imò accidens modale essentia sua à re durante inseparabile, res, sua quæque intrinseca etiam duratione, quæ ipsi inest, ab æterno, intrinsecè ab æterno durabit; nec solum extrinsecus à diuina æternitate, cui semel pro determinato tempore intrinseco, & determinata duratione imaginaria, seu possibili coexistere contendis: quod est in primum affirmantis sententiæ sensum incidere, quem meritò exhorres.

4. Inde verò, quot, quantaque inferuntur absurda. Primum: tempora omnia essentia sua diuersis quæque, & inconiungibilibus partibus imaginariæ durationis affixa, atque ab vna in aliam durationis imaginariæ partem immobilia, vere duratione hac extrinseca æternitatis ex æternitate omnibus æternitatis extrinsecæ siue possibilis, siue imaginariæ, & vltra etiam, sine vllo discrimine: quare & sibi inuicem pugnantia, repugnantia, & inconiungibilia essentia sua tempora amice semper, imò æterne fœderabuntur. Secundò vera cuiusque partis temporis (nedum tempus totum quod sat esset absurdi) æternitati Dei in duratione vera æquabitur, neque ab illa excederur: cum tota illa verè, etsi extrinsecus, tempus horum sententia durer: quare æternitas Dei non erit respectu temporis nostri, imo nec particulæ ipsius minimæ mensura excedens, neque enim eadem Dei æternitas seipsa maior, minorque absque aperta contradictione dici, esseve potest: neque intrinsecam Deo esse: creatis verò durationibus solum extrinsecam durationem, magnitudinis eius extensiuæ quidquam in Deo auget, & in creatis minuit. Vnde cessat solutio aduersariorum frequens ad plura argumenta. Nempè res esse in æternitate ab æterno tanquam in mensura excedente, quemadmodum qui in gymnasio, vel cœlo est, non est in illo tanquam in mensura æquali, sed excedente: ac proinde non oportet, vt sit in æternitate per aliquam durationem anticipatam æternitati Dei coæuam sicuti nec, qui in gymnasio est & in cœlo, tanquam mensura excedente opus est vt æquè extensa præsentia cœlo correspondeat. Sed contra: qua est in gymnasio illo & cœlo continetur, non autem est in illo, sicut aduersarij dicunt, quæ in tempore aliquando sunt esse in æternitate: item, si demus, vtcunque esse in cœlo, tamen non est in cœlo per localem adæquationem eius circumferentiæ, sed solum per correspondentiam suæ præsentiæ, siue pro suo spatio: aduersarij verò dicunt creata in tempore, ita in æternitate esse, vt ab æterno, & in æternum sint; vbi ergo est mensura excedens æternitas? maximè, cum tempus ipsum minutulum, vt dixi, etiam tota æternitate eorum sententia steterit, staturumque sit. Tertiò quæuis minima temporis pars, non erit tempus, sed æternitas, vt doctè satis & præsciè arguebat olim Isidorus de summo bono

bono cap. 8. oppositam Thomistarum doctrinam, & solutiones, quasi præsagio, his verbis confutans. *Si tempora semper essent Deo præsentia non essent tempora, sed æternitas: quia non mutarentur, sed starent*, etenim undecumque duret ab æterno, sitque Deo semper præsens realiter, & vere tempus, nunquam, nusquamque non fuit, aut deficiet.

5. Quarto: si vere ab æterno, etsi extrinseca Dei duratione indiuisibili, duramus, nostræ etiam cognitiones durabunt ab æterno, & ex æternitate Dei: cum ob rationem eandem, qua à Thomistis hisce nos ita durare extrinsecus Dei tota simul, & indiuisibili æternitate dicimur: tum etiam, quia tota nos anteacta æternitate, vel somno æterno pressos, vel perpetuo stupore correptos præcessisse, dum viximus, ridiculum erit asserere: id autem fatendum aduersariis necessario est: cum nemo nostrum æterne durasse recordetur, nec durare se tunc etiam cum ex æternitate durabat, persentisceret: item ex eodem principio coexistentiæ, & præsentiæ veræ, & realis omnium hominum Deo ab æterno, seu ex æternitate modo & sensu, ut secunda hac conclusione contradicimus infertur: nos omnes nobis omnibus vicissim, eodem vero, & proprio sensu præsentes, & coexistentes realiter ab æterno, & ex æternitate fuisse nec stupidos, nec tota illa æternitate dormientes: quare, & nostrum quemque reliquos ab æterno nosse: imprudentiæ ergo, atque affectatæ obliuionis, & impudentiæ notandi essent; quicunque de ipsorum consuetudine, & cognitione antiqua intrepide iactabundos, ex vsu quotidiano illis verbis compescerent: vbi vel *vnde nosti?* cum prompta intrepidis hisce, æque ac vera, in aduersariorum doctrina responsio esset: in Dei, & ex Dei æternitate, vbi, & ex qua fuimus contubernales. Denique ex necessaria hac nostri, nostrorumque omnium præsentia, & existentia reali ab æterno, & ex æternitate infertur nos omnes ab æterno etiam nosse omnia quæ pro aliqua temporis mensura existentia nouimus: quare, & posse illa futura prædicere, vnde futurorum prædictio, & certa diuinatio argumentum diuinitatis, vel per se, vel per alios, futura prænunciantis non erit contra Patrum, & Theologorum axioma, quod supra statuebamus. disp. 5. quæst. 5. cert. 1. Quod autem his responderi poterat: rerum cognitionem in tempore pro solo illo, & durationc intrinseca cognitionis, & cognoscentis hunc denominare verum quidem absolute est; sed quia alia, quam intrinseca rerum vera duratio non est; admissa autem earum extrinseca duratione vera solutio nostra, nec bona est.

6. Quinto: ex opposita conclusione infertur: nihil vnquam absolute incipere, nihilque vsquam absolute desinere defecturumue vnquam esse: quod (præterquam quod scripturis sacris aduersatur) manifestæ, & euidentissimæ quotidianæ experientiæ contradicit: illationem probo: quia id, quod ab æterno, & in æternum absolute proprio veroque aliquo sensu est, neque æternitate à parte ante, neque à parte post absolute non est, nec non esse absolute potest; alioqui ab æterno, & in æternum duo contradictoria simul existerent, quæ, ne ad vnum quidem instans temporis, possunt fæderari: atqui, vt aliquid absolute incipiat, & deficiat, necesse est, vt omni anteacta æternitate à parte ante, & æternitate tota à parte post absolute non sit, vt ex terminis claret: ergo opposita doctrina admissa, nihilque vnquam incipit, nihilque vsquam desinit, defecturumque vnquam est, imo vero nihil potest incipere, vel desinere, discursus est legitimus. Maior de se euidens, & deductione ad impossibile demonstrata. Minor suaderur. Tum, quia, etsi rerum durantium pro aliqua temporis parte duratio intrinseca absolute pereat; ast esse actuale rerum absolute ab æterno fuit, & in æternum erit duratione increata tota simul & indiuisibili, qua etsi extrinseca duratione, ex æternitate & in æternum existunt: quare, etsi intrinsecum ipsis tempus, & duratio pereat, aut anteriore duratione ipsis non adfuerit, res secundum suum esse actuale, & extra causas, neque anteriori æternitate absolute, & quoad substantiam, anterius, vel posteriusue tempore intrinseco deficiunt; sed solum quoad accidens: quemadmodum, cui albedo solum periret, non statim illud quoad substantiam siue absolute periret ac non esset, neque absolute non esse dici posset.

7. Et quemadmodum (quod adhuc aprius est) corpus duplici loco existens, si in vno perimeretur, nihilominus in alio absolute permansuram dicitur à nonnullis, atque adeo non esse dicendum absolute in rerum natura non esse, sed solum secundum accidens, cui doctrinæ non annuo: est tamen eadem, materia tantum mutata, cum horum doctrina Thomistarum. Aiunt enim: deficiente tempore intrinseco rerum, has nihilominus non intra meram suam possibilitatem manere conclusas, sed nihilominus ab æterno, & in æternum in suo esse, & existentia persistere per extrinsecam æternitatis diuinæ durationem, vt verum absolute relate ad Dei æternitatem ex tota, & per totam æternitatem sit de Antichristo dicere: *Antichristus exiit*: secundo, vt proxime dicebamus, duratio intrinseca rerum absolute non deficit sed ab æterno, & in æternum actu, & de præsenti, æque ac res durans, in horum doctrina fuit, & erit. Dicent primo sexti numeri argumento Thomistæ: existentiam, & productionem rerum in tempore posteriorem, posterioritate *in quo*, seu durationis esse earum productione, & existentia in æternitate; secus posterioritate *à quo*, seu causalitatis: siquidem earum in æternitate præsentia, & existentia ab earum existentia, & præsentia in tempore pendet: quia enim in suo tempore futura, & coexistentia æternitati, toti æternitati ab æterno coexistunt. Contra primo: quia inceptio, & desitio rerum in ordine ad prius, & posterius durationis; non autem causalitatis est. Secundo causalitas, & dependentia realis nec solum obiectiua ab eo, quod necdum est, sed solum erit, inaudita, & chimærica in Philosophia est. Tertio (& est valida ad hominem secundæ impugnationis confirmatio) ideo aduersarij præsentiam istam futurorum in æternitate Dei, & ab æterno commenti sunt, vt dependentiam obiectiuam solum diuinæ scientiæ ab æterno præcedentis à futuro nondum existente admitterent: ergo multo minus ab eis admitti potest realis dependentia, & posterioritas *à quo* præsentiæ realis futurorum in æternitate, & ab æterno à præsentia eorum in tempore quæ ab æterno necdum est; sed erit: *cum* physica, nec solum intentionalis dependentia sit.

8. Sexto infertur: non semel, sed & semper simul in rebus creatis esse contraria imo contradictoria: quod licet respectu æternitatis Dei, qua creata omnia horum sententia extrinsece durant ob eminentialem eius omnium temporum, & durationum creatarum continentiam, & virtualem subinde ipsius diuisibilitatem absurdum non sit; tamen ob existentiam durationis extrinsecæ contradictoriorum ab æterno, & in æternum, quam debent fateri aduersarij absurdum est: quia, vt vidimus cuiusque contradictorij intrinseca duratio per æternitatem Dei, & omni durationi extrinsecæ, & successiuæ correspondet præsenstque est, & quæque suum contradictionis extremum, quam diu æternitate Dei absolute est, durare intrinsece facit, duransque absolute denominat: quare, & respectu extrinsecæ cuiusque extremi durationis; nec solum respectu æternitatis Dei admitti debet simul, ac non semel, sed semper, *Antichristus exiit & non exiit*. Septimo hæc sententia ad rerum creatarum vbiquismum (si quid eius ratio, & fundamentum probat) suos Patronos cogit, vel inuitos, vt dum eius fundamentum à paritate rationis certam. 5. conuellamus, manifeste monstrabimus.

CERTAMEN V.

Rationibus à priori, & vnici à ratione fundamenti aduersariorum euersionę eadem conclusio secunda fulcitur.

1. RAtio à priori nostræ secundæ conclusionis prima sit: quia nihil realiter esse, durareue potest durationc alterius: at æternitas Dei rebus creatis est duratio alterius; ergo creata, nec sunt nec durant æternitate Dei: ergo: nec per illam sunt Deo realiter præsentia, & coexistentia ab æterno, & ex æternitate. Minor est etiam apud aduersarios, certa: qui ideirco æternitatem vocant mensuram futurorum alienam, & extrinsecam: maior

non videretur obscurior. Nam, etsi durationem creatam à re durante realiter distingui asseramus, ego tamen duratione Petri, vel Pauli, quibus contemporaneus sum, & coexisto minimè in meo esse actuali vero aliquo sensu duro. Alioqui quouis ex nobis superstite, nemo nostrum diem absolutè obire, absolutève mori ac deficere posset, vt ex dictis certum.4.num.6. conuincitur, & idem est de creatis reliquis. Vnde instantanea quæuis, etiam natura, & essentia sua successiua creata, tam diu, quamdiu cœlum duraßent, atque absolute permanerent: imò Angelorum æuo absolute æterno à parte post perdurarent. Confirmatur quia Deus etiam temporarie extrinsecus durationibus creatis duraret; siquidem plurium extrinsecarum temporariarum denominationum, absque summæ suæ perfectionis, & immutabilitatis præiudicio capax absolutè est, neque denominationis absolutæ ita durandi incapax aliunde esse potest: nisi, quia hæc denominatio absoluta, siue absolutè durandi à sola intrinseca duratione, non autem ab aliena rei alterius alicui possit obuenire vt maior syllogismi huius ferebat.

2. Sed quamuis denominatio durandi absolutè ab aliqua duratione aliena, & alterius posset rebus creatis prouenire, atque in deducta absurda cessarent; tamen ab æternitate diuina non posse durationem extrinsecam durandi, & coexistendi absolutè, & realiter Deo ab æterno, seu ex æternitate, & subinde in æternum creatis contingere ex ipsa diuinorum attributorum: quare, & æternitatis diuinæ, natura probatur secundo à priori: quia attributa, & diuina quæuis prædicata, nec tribuunt, nec possunt effectus suos formales, & denominationes tribuere, nisi identicè coniungantur subiecto, cui suos formales effectus, & denominationes tribuunt: implicat autem Dei æternitatem, quæ vnum ex diuinis attributis est, identice imò vnitiue coniungi cum futuris, vt aduersarij admittunt, ergo implicat æternitatem Dei tribuere effectum formalem durandi, & existendi ab æterno, & in æternum, quem Deo tribuit, futuris, quibus per aduersarios extrinseca solum est, nec ipsis, vnita adhuc & inhærens. Maior mihi est indubitata. Primò: quia attributa, & perfectiones natura sua identicæ Deo, quare non aliis quam Deo, cui identificantur, formaliter perficientis natura sua nata, & congenita. Secundò: quia alioqui Vbiquistarum error nulla ratione Theologica posset confutari; si enim æternitas Dei aliis à Deo, quibus non identificatur, imò neque physicè vnitur, æternos à parte ante, & post vere, & realiter formaliter facit, cur non humanitatem Christi physicè etiam ipsis vnitam, immensitas, & omnipotentia omnipotentem, & vbiquitatam (vt sic loquar) formaliter redder.

3. Et sane Vbiquistarum error id solum intendebat: attributa diuina suos effectus formales humanitati Christi intrinsecus vnitæ tribuere, quos tribuunt Deo cui identificantur: inde verò à Catholicis doctoribus ad identitatem cum Deo eiusque omnipotentia humanitati concedendam vi consequentiæ ex principio hoc, quod pro maiori posuimus, acti, hæresim hanc aliam de identitate humanitatis cum Deo eiusque attributis maluerunt incurrere, quam firmum hoc apertumque principium, ex quo in eam, vt primam de vbiquitate deferrent, cogebantur negare: videndi ea de re Valentia, Bellarminus noster: quod si adeò certum hoc principium non sit: nescio qua fronte nunc Thomistæ Dominicani doctum Magistrum nostrum primarium Salamantinum apud Sanctæ Inquisitionis Tribunal de errore Vbiquistarum appellarint: quod diuina attributa suos effectus formaliter, etsi minus principaliter, nec identicè humanitati Christi iure vnionis tribuerint; & tamen ipsi nec dum vnitis creatis omnibus æternitatem Dei suum effectum ab æterno, & in æternum formaliter tribuere sereno, apertoque vultu fateantur, imò & vnitæ humanitati effectum formalem existendi ab increata verbi existentia concedant: aliaque simili inconsequentia doceant, quæ persequi vbique longum esset? persecuti verò longiùs fuimus in defensione speciali ab errore, & Theologica censura doctrinæ Magistri illius Salmantini, quam supremo Regio S. Inquisitionis senatui præsentandam obtulimus, etsi eiusmodi doctrinæ à principio intrinseco minimè annuamus, & Controu.6. de Incarnatione iis, quæ contra hoc principium de impossibilitate diuinorum communicandi effectus suos formales, nisi per coniunctionem identitatis cum subiecto ex materia de Incarnatione obiici poterant, de effectu formali infinitæ Sanctitatis, & personalitatis diuinæ humanitati Christi per vnionem communicato fecimus satis: ostendentes, non esse illam Sanctam à sanctitate Dei attributali, qua Deus formaliter Sanctus est, sed à Deitate, quam vnione participat, nec personam propriam, & per se à personalitate diuinâ, quæ propriam personam Deum constituit, sed personam alienam humanitati, quæ vnionis beneficio propriam, & per se personam esse non habet, sed admittit, atque in alio scilicet verbo existens constituitur. Minor syllogismi, & probationis huius secundæ à priori per se patet.

4. Probatio eiusdem Conclusionis tertia, & à priori etiam, sit ex essentiali verborum nostrorum significatione, qua implicat illa non significare cum tempore, seu non consignificare tempus: ita enim verbi à nominum essentiali significatione, vel à puerulis grammaticis ex eius definitione significatio dignoscitur. *Verbum est, quod significat cum tempore*, atqui opposita sententia vera esse non potest, nisi verbi significatio in significatione abstrahat à tempore, & cum illo non significet, sed cum Dei æternitate, vt aduersarij fatentur: ergo nequit esse vera opposita sententia, nisi verbum sine quo à nobis enunciari non potest non sit verbum, quod est insana, & apertissima implicatio. Maior est euidens, perseque nota, atque à nobis ostensa controu.1. loco citato supra inquis. præsenti, quibus in locis ostendimus verbum seu copulam iudicij cuiusque consignificare durationem propriam, cum iudicantis, tum iudicij in quo, & ille iudicat, & iudicium habetur: cum autem duratio nostra, nostrique iudicij tempus, soliusque Dei iudicantis, & iudicij diuini diuina æternitas propria duratio sit, huius tantum copula æternitatem Dei totam simul, & indiuisibilem consignificat essentia sua; iudicij verò nostri copula solum tempus essentia sua consignificat. Minor est ipsissima aduersæ sententiæ doctrina: dicit enim hanc propositionem. *Antichristus existit, vel nunc existit*, relatè ad tempus præsens, seu nunc temporis, quo profertur, falsam, & hæreticam, atque euidenter falsam, vt de se patet; veram autem relatè ad nunc, seu præsens æternitatis indiuisibilis Dei, cui coexistit ab æterno, & in æternum, quia toti simul. *Antichristus est*: ergo eo solummodo opposita sententia, eaque propositio verum habet; si, scilicet verbum, & copula iudicij nostri tempus eius iudicij, & quo iudicans illud concipit, (quod verbum, & copula iudicij nostri essentia sua consignificat) non consignificet, sed solam Dei æternitatem, quæ verbo, & copula nostra nequit consignificari.

5. Quarta Conclusionis eiusdem probatio, à priori etiam sit: fundamenti vnici aduersariorum à priori ex opposito principio difficultio: quia ex coexistentia seu ex compræsentialitate cum alia rei quæ indiuisibiliter pluribus aliis adæquatur, non infertur compresentialitas, seu coexistentia adæquata cum illa secundum totam suam virtualem, & eminentialem amplitudinem, & extensionem, qua sola diuisibilis rei extensione, & amplitudine extrinsecus posita actu de præsenti est formaliter tota illi correspondens, coexistens & præsens: atqui oppositum necessarium est, vt futura, quæ semel pro sua intrinseca duratione coexistentia, correspondentia, & compræsentia æternitati indiuisibili totique simul Dei sunt, præsentia, correspondentia, & coexistentia realiter sint æternitati, & ab æterno, & ex æternitate: ergo non ita sunt Deo correspondentia, coexistentia, & præsentia realiter in æternitate ab æterno & ex æternitate. Maior exemplis pluribus ab aduersariis necessariò admittendis, & admissis perspicua fiet. Primò: quia creata omnia, quæque loco, correspondentes, coexistentes, & compræsentes localiter sunt immensitati Dei indiuisibili, totique totaliter simul, & quæ omnibus præsentiis, & locis possibilibus & imaginariis correspondet, ea omnia sola extrinseca ipsorum positione complens, replens, & excedens, æque atque æternitas omni durationi possibili, & imaginariæ correspondet, extrinseca solùm earum positione replens, & excedens: & tamen neutiquam (fatentibus aduersariis) ita creata sunt vero aliquo sensu etiam extrinsecus localiter coexistentia, correspondentia, & præsentia Deo realiter in eius immensitate per totam

immen-

immensitatem: ergo correspondentia, seu coexistentia; & compresentialitas realis rei alicuius cum alia, quæ indiuisibiliter pluribus aliis adæquatur, non infert compresentialitatem adæquatam illius cum hac secundum totam suam virtualem, & eminentialem amplitudinem, & extensionem, qua sola rei diuisibilis extensione, & amplitudine posita extrinsecus actu; & de præsenti est toti illi actu & depræsenti formaliter correspondens, coexistens, & præsens.

6. Minor est clara ex ipsissima doctrina, & fundamento: tum à ratione, (vel potius ab æquiuocatione & paralogismo) aduersariorum: qui est eo, quod semel pro sua quodque durationefutura æternitati Dei indiuisibili, totique simul coexistunt, inferunt cuiusque eorum adæquatum coexistentiam cum illa secundum totam suam amplitudinem &c. Ita vt (etsi extrinsecus) durantem creaturam denominet, & faciat ab æterno, & in æternum, sicut durantem intrinsece ab æterno, & in æternum denominat, & formaliter constituit Deum, quia æternitas mensura ab æterno, & in æternum, è suo indiuisibili, & essentiali conceptu est: quare id totum vtrisque, Deo scilicet, & creaturis, etsi Deo intrinsece creaturis extrinsece præstat: vnde sicut æternitatem, & Deum per ipsam ab æterno esse nihil aliud est, quam ita præsenti nostro tempori præsentem, & coexistentem Deum, eiusque æternitatem esse, vt nunc, non primo durauerint atque incœperit, sed in præexistentibus priori, & priori absque initio præsentes etiam præexiterint: ita creaturas ab æterno esse, etsi extrinsecus, per præsentiam realem in æternitate, nihil aliud esse posset, efficique aduersarij volunt, quam ita, quæ nunc relate ad durationem temporariam, primo sunt, depræsenti, vt anterius, & anterius in infinitum sua durationenon exiterint; per extrinsecam æternitatis formaliter præexiterint, idemque quoad anteriorem, & posteriorem extensionem sine initio & fine quod Deo ciuisque æternitati intrinsecus essentia sua physica conuenit, ratione illius, tanquam mensuræ creaturarum extrinsecæ his etiam conueniat. Alioqui si tantum vellent nunc indiuisibile æternitatis omni anteriori posteriori, & posteriori extrinsecæ durationi præsens, & coexistens fore durationi extrinsecæ futuri, v.g. Antichristi quando illa, & Antichristus per illam præsens, & coexistens fuerint, nil à nobis, & negatiuæ nostræ sententiæ doctoribus diuersum dicent.

7. Fatemur enim æternitatem Dei, Deumque per ipsam formaliter metaphysice vnicum & indiuisibile præsens esse ab æterno, & in æternum, atque ei tandem coexistere toti formaliter entitatiue creata cuncta, quæ in tempore suo facta, faciendaque sunt (pro suo tamen quæque tempore, in quo primum sunt & existunt in suo actuali esse & extra causas tantum) ac proinde non ab æterno, & in æternum Deo ciusque æternitati præsentia sunt, & coexistent: secus autem ante illud suum tempus, ante quod sicut esse actuale, & existentiam creatam non habent, ita neque coexistentiam de præsenti quæ essentialiter vtriusque extremi esse, & existentiam de præsenti dicit: quæ, licet ex parte æternitatis, & Dei semper præsentis non desit; deficit tamen ex parte creaturæ, quæ anterius, & anterius in infinitum, seu ab æterno non fuit, etiamsi semel pro sua durationecreaturæ (pro qua eoram existentia, & actuale esse extra causas non deficiet) coexistentes, correspondentes, & compresentes (vt sic loquar) sint: quia etsi toti indiuisibili æternitati Dei formaliter entitatiue tunc de præsenti coexistant & correspondeant, non tamen toti eminentialiter, seu virtualiter sumptæ, quoad totam amplitudinem, & extensionem virtualem, & eminentialem correspondentiæ omnibus extrinsecis durationibus, ac proinde toti æternitati formaliter entitatiue erratæ quæuis semel (pro sua quæque durazione) correspondere, & coexistere præsentia, seu compresentia; non autem ab æterno, & in æternum consecimus. Thomistæ vero, contra quos agimus, ex eo, quod creata pro sua durationepræsentia, correspondentia, & coexistentia toti indiuisibili æternitati formaliter sumptæ semel sint, præsentia, correspondentia & coexistentia ipsi actu, & de præsenti fore ab æterno deducunt: quoad ipsum est illi toti eminenter, & virtualiter sumptæ, quoad totam amplitudinem, & extensionem eminentialem ad omnes extrinsecas durationes adæquari, atque adæquate correspondere, & coexistere: quare id, quod in Maiori non inferri asserebamus, & exemplo immensitatis monstrabamus num. 5. ipsissima est doctrina, & vnica à ratione probatio, & illatio Thomistarum vt dicebamus in minori n. eodem.

8. Et sane exemplum immensitatis adeo clare ipsorum fundamentum vnicum vel saltem præcipuum, à ratione conuellit, vt nec verba eiusoria ad solutionem, & disparitatem reddendam illis super sint: cum immensitas, & indiuisibilis entitatiue formaliter, physice, & metaphysice sit; eique toti vbique præsenti omnis locus, & præsentia creaturam atque creaturæ omnes pro sua quæque præsentia, & loco præsentialiter, localiterque correspondent, tanquam excedenti superiori supremæque locali mensuræ, vt certissimum etiam aduersariis est: & tamen illas immensitati toti eminentialiter, seu virtualiter sumptæ, secundum totam suam amplitudinem, & eminentialem extensionem ad omnia loca, & spatia adæquate respondere, & præsentialiter coexistere, ac præsens esse immensitate Dei, Deoque localiter præsentes, & per immensitatem, nullatenus aduersarij admittunt, ne in apertum vbiquismum relabantur: ergo maior illa nostra certa est localis coexistentiæ & correspondentiæ. Exemplo alio satis familiari eiusdem maioris indubitatam veritatem dilucide vel oculis proposuit Guarricus Abbas atque ad rerum coexistentiam præsenti semper æternitati Dei indiuisibili ac toti simul, quin ab æterno, & in æternum, siue adæquate secundum totam eius amplitudinem, & eminentialem extensionem ad extrinsecas omnes durationes ipsi correspondeant, coexistant, ac præsententur, explicuit serm. 1. in solemnitate S. Benedicti illud Eccles. 23. & similia scripturæ loca vbi Dei oculi dicuntur *Circumspicientes omnes vias*, ita Guarricus expendens *signanter*, (significanter) *circumspicere Deus dicitur, quia omnia tam præterita, quam futura habet præsentia, vt nec ista prospiciat, nec illa respiciat: sed similiter, quia simpliciter cuncta circumspiciat: sicque illa æternitas, velut punctum omnium media temporalium cuius immobili simplicitati semper æqualiter præsens est circuitus, & rota temporum*; quem locum eo auidius posui, quia exemplo puncti indiuisibilis pungere, nos aduersarij tentant, quo ipsi pungentur: etenim pars circumferentiæ & rotæ quæuis toti entitatiue formaliter sumpto puncto adæquate respondet; non autem toti adæquate, quoad eminentialem, & virtualem correspondentiam cum omnibus circumferentiæ partibus: neque enim illi pars circumferentiæ seu rotæ, vna correspondet puncto in loco partis alterius, nedum omnium, sed in suo determinato loco vnaquæque: sic igitur ait Guarricus æternitati illi, qui semper est præsens, creata præterita, & futura, suo nimirum quæque tempore, præsentia sunt, & præsenti quidem ex parte ipsius, non autem ipsarum: quare, & ex parte eius semper etsi successio essentialis creatæ durationi non obesset ipsis, vt semper, & pro semper illa existerent, & coexisterent.

9. Tertio exemplo Angelici æui stabilienda illa maior contra Thomistas hosce erit: ipsi enim fatentur cum communi æuum Angeli esse durationem indiuisibilem, ac totam simul ab initio mundi; & in æternum durationes possibiles, & imaginarias omnes complectentem (de quo modo non disputo) ac subinde mensuram superiorem rerum corporearum, & durationum, atque instantium, eisque proinde excedentem: eique toti entitatiue formaliter sumpto, quæcunque futura ab initio mundi fuere, deincepsque erunt, pro sua quæque durazione, coexistere, & durazione correspondere, esseque pro illa præsentia: attamen correspondere, esseque pro illa præsentia, & tamen non correspondent æuo adæquate secundum totam suam amplitudinem, & extensionem virtualem, & eminentialem ad omnia tempora & instatia per hosce Thomistas, & per rationem: tum, quia etiam nouissima mundi tempora, & quæ in eis erunt ab initio mundi absolute in æuo Angeli extitissent, & Angelo coextitissent, & æternitate à parte post existeret, & coexisteret præsentesque essent, nec vno titulo, & durazione solum, sed tot durationibus extrinsecis, quot sunt Angeli, & proprium vnicuique æuum, quod est paradoxum & ridiculum. Dices: æuum esse mensuram inferiorem, & minorem æternitate Dei: ac proinde hanc esse mensuram vniuersalem, & aptam mensurandi omnibus; & in

quæ

qua futura omnia tanquam in mensura superiori præsentia sint, & coexistant semper; secus æuum, quod mensura inferior est, & Dei æternitate mensuratum. Contra: quia mensuræ inferioritas, ob quam à superiore, alia, & ipsa mensurentur, non obest, quominus inferiorum durationum, & breuiorum rerum mensura propriè sit, & superior, & excedens: vt patet in motu cœli, qui inferior mensura æternitate, & æuo Angelico est; & tamen mensura propria superior, & excedens absolutè est respectu sublunarium, etsi superioribus illis mensuretur. Patetque item in motu horologij, qui inferior adhuc motu cœli mensura est. Nec præstat præsentiam futurorum in duratione aliena, & extrinseca præuentam à Dei æternitate anteriore ab æterno esse, atque ante æuum præoccupatam: nam hæc, quæ per æuum futuris iuxta tuam rationem obuenit etiam præstari ipsis, nedum præueniri ab æternitate Dei minimè valet. Inde autem infertur Angelos omnes cognouisse futura omnia, ac proinde iudicij diem (quod est contra fidem) à primo suæ conditionis instanti, si vera est illa ratio Thomistarum, ob quam præsentiam futurorum in æternitate, & ab æterno cognosci à Deo possint, vt iam iam vrgebo certamine sequenti.

CERTAMEN VI.

Tertia negatiua conclusio directè quæstioni præsenti respondens, & oppositionum solutio.

1. TErtia conclusio: etsi futura præsentia realiter in Dei æternitate ab æterno essent, cognitioni futurorum à Deo nullatenus præsentia deseruiret: duabus primis conclusionibus præsentiam futurorum in æternitate ab æterno euersa, quasi materiæ, ex qua opposita præsenti conclusio consistere debebat, subtractione tertiam hanc statuimus: quod enim non est, nulli rei potest inseruire: sed ea etiam admissa futurorum præsentia realiter in æternitate diuinæ ipsorum cognitioni inutilem esse ex instituto, & 3. hac conclusione statuendum hic erat: vt ea tanquam materiali medio futura sub diuinum conspectum adducente, vt à Deo cognoscantur, opus non esse, directius ad quæstionem præsentem, & redundantius contra aduersarios euinceremus: quare & nullo diuinæ Scientiæ, aut Theologiæ commodo tanto illam, tamque irrito labore fuisse excogitatam. Probatur Conclusio primo: æternitas Dei est tota simul indiuisibilis, & pro semper præsens: ergo respectu illius seu ratione illius nihil est præteritum, vel futurum, sed cuncta simul præsentia: Hoc non negant aduersarij, sed mordicus affirmant, & saniori quam eorum sensu negari non potest, vt supra, & controuers. 3. attigimus: moxque explicabimus. Pergo, futura, qua præsentia simul in æternitate ab æterno, & in æternum non sunt futura: est euidens consecutio. Subinfero: ergo, si eatenus solum à Deo cognoscuntur cognoscique possunt per vos, quatenus præsentia in æternitate, non cognoscuntur futura, nec cognosci possunt formaliter qua talia, siue, vt futura: quare nec vtrum eorum sit prius duratione, vel posterius: ergo præsentia ista futurorum in æternitate tantum abest, vt cognitioni diuinæ futurorum necessaria, vtilisve sit, vt potius illam impediat, Deoque reddat impossibilem, ac ipsi solam eorum, vt actu, & de præsenti simul existentium cognitionem relinquat. Hinc rursus fiet: à Deo nec cognosci futura, plerumque, vt bona, vel mala moraliter: cum eorum bonitas, vel malitia plerumque ex diuersitate temporis, pro quo adest, vel non adest præceptum, lex, aut contractus, qui actioni præcessit (quod, vt simul in æternitate de præsenti tempora sunt, nullatenus dignoscitur à Deo) desumitur, ac pendet.

2. Dices: futurum quodvis præsens esse æternitati ab æterno, vt à Deo cognosci possit: ast non vtcunque, sed vt præsens etiam tali tempore, ratione cuius alterum altero prius posteriusve præteritumque vel futurum, atque vt tale cognoscitur à Deo: quare, & eius moralis bonitas, vel malitia à Deo etiam dignoscitur. Contra: quia, vel cognoscitur à Deo futurum, vt præsens etiam tali determinato suo tempori intrinseco, vt hoc etiam tempus cognoscatur solummodo, vt præsens est ab æterno, semper, & in æternum realiter in Dei æternitate; vel non ita solum, sed vt determinate est in se essentia sua respondens huic determinatæ parti durationis imaginariæ, ac non alteri: si primum: vt præsens solum in æternitate tempus determinatum non est, sed æternitas vt dicebamus cum Isidoro certam. 4. num. 4. nec vnum altero prius duratione, vel posterius: quare perstant, & argumentum, & absurdum; si secundum ergo Dei cognitio terminatur in tempus determinatum huic parti durationis imaginariæ respondens ac non alteri anteriori, vel posteriori, ac non vt existens, præsensque ipsum est realiter in æternitate, & ex æternitate Dei: ac similiter in reliqua futura, prout suo quæque tempore, & duratione determinata præsentia, & durantia, secluſa, & præcisa eorum duratione & præsentia in Dei æternitate, & ab æterno, & in æternum. Deduco inde rursus: ergo præsentia futuri in æternitate ex æternitate necessaria non est vt cognoscatur duratio creata & futura quæ sunt, neque per præsentiam in æternitate Dei ex æternitate futura esse atque vt futura, seu qua talia cognosci possunt. Deduco secundò: ergo neque vtilis ea futurorum præsentia realis in æternitate ex æternitate, & ab æterno, vt à Deo cognoscantur. Probo illationem primo: quia per aduersarios eatenus solum vtilis eiusmodi præsentia futurorum est, vt à Deo cognoscantur, quatenus ita necessaria ad illud est, vt absque illa cognosci à Deo nequeant: atqui ita necessaria non est, vt demonstrauimus, sed non solum possunt cognosci à Deo futura præcisa eiusmodi præsentia, sed de facto cognoscuntur; atque cognosci à Deo necesse est: ergo per aduersarios inutilis vt futura à Deo cognoscantur eiusmodi præsentia fatenda est. Secundò probatur illatio; quia quod impedit, imò impossibilem reddit cognitionem futurorum à Deo, nequit ad illam vtile esse: ast præsentia eiusmodi eam cognitionem futurorum impedit, reddit que Deo impossibilem, vt ostendi: ergo nequit esse vtilis Deo ad futurorum cognitionem.

3. Secundò probatur conclusio: quia præsentia rerum realis in æternitate, & ab æterno posterior natura, & prioritate à *quo* est, quam ipsarum præsentia, & duratio intrinseca pro suo tempore, & duratione determinata. Hoc expressè fatebantur aduersarij certam. 4. num. 7. & ne ad discursum præsentem eiusque robur eludendum ab aliquo eorum id deinceps negari tentetur, sic demonstro: quia res futuræ non coexistunt, præsenteve sunt æternitati ab æterno realiter secundum statum possibilitatis sui, & durationis suæ præcisiue; alioqui possibilia omnia realiter præsentia in æternitate, Deoque ab æterno coexistentia essent; siquidem statum illum possibilitatis præcisiuæ omnia possibilia, æquè, atque res futuræ habent: quare si in his status eiusmodi satis est ad realem earum præsentiam in æternitate, & coexistentiam Deo ab æterno æquè, atque hæc possibilia omnia Deo realiter ab æterno coexistentia atque in æternitate præsentia ex æternitate erunt: quod est paradoxo amplius, & implicatorium. Nempe quod præcisè possibile solum in se est esse nihilominus suum actuale, & existentiam ad coexistendum alteri essentialiter requisitam ab æterno & in æternum in Dei æternitate habere: ergo res futuræ non coexistunt duratione præsentiaque Deo realiter, & ab æterno in eius æternitate sunt, nisi quatenus suum esse intrinsecum, & actuale, & durationem determinatam intrinsecam pro suo tempore habent: imò, & naturæ prioritate præhabent: neque enim ideò res futuræ in tempore sunt, quia ab æterno in æternitate præsentia præcesserunt; sed contra quia pro duratione determinata succesturi temporis futuræ sunt, ab æterno iuxta doctrinam aduersariorum in Dei æternitate, ab æterno præsentia præcesserunt. Tum sicpro illo priori naturæ suæ durationis, & temporis determinati, ad eorum in æternitate præsentiam, vere sunt, ac proinde cognoscibilia futura: ergo pro illo priori ad eorum præsentiam in æternitate, pro quo nondum præsentia in æternitate ipsis obuenit, à Deo cognoscuntur; nisi Deum omniscium neges, aliquiuslve veritatis ignarum: ergo præsentia realis futurorum in æternitate ab æterno,

vt à Deo cognoscantur, necessaria non est: ergo nec vtilis, imo vero impediens, vt numero 2. concludebamus.

4. Tertio probatur conclusio ab absurdo, quod cert. 5. num. 9. fine attigimus, quia æuo Angelico indiuisibili, totique, iuxta aduersarios, simul à suæ conditionis initio, atque per æternitatem à parte post, in horum principiis, futura omnia præsentia coexistentiaque sunt, vt eo numero ostendebamus: ergo ea omnia, atque in illis iudicij dies contra Euangelium, à quolibet Angelo à principio creationis cognoscuntur futura. Probatur consequentia: quia per te ex reali præsentia, & coexistentia futuri cum Deo in eius æternitate infertur Dei scientia ab æterno de illo, quin aliquid vlterius expectandum necessariumue sit; ergo ex simili præsentia futuri in æuo Angelico, & coexistentia cum Angelo à suæ conditionis initio eius ex tunc cognitio in Angelo infertur: Dices: cognitionem Angeli, eo etiam superstite posse deficere: quare, nec eius æuo toti simul, & indiuisibili durare, sicut Dei æternitate ipsa eius scientia de futuris durat: sed quid ad rem? siue enim deficiat, siue non deficiat defectibilisque sit Angeli cognitio nec æuo Angelico durans, sed sua indiuisibili intrinseca duratione: imo: etsi scientia Dei per impossibile defectibilis esset, & successiua duratione non autem indiuisibili Dei æternitate duraret, ex coexistentia, & reali præsentia futuri in æuo Angelico ex toto æuo, & in æternitate Dei ex tota æternitate, infertur vtriusque, vel ex toto æuo, vel ex tota æternitate de futuro cognitio in tua doctrina, quæ ex præsentia, & coexistentia obiecti cum cognoscente (quam solam necessariam putat, & solam, vt obiectum cognoscatur) infert necessariam de illo cognitionem: secundo eodem argumento tuo, quo futurum æuo Angelico ex æuo, & per æuum totum Angelo coexistere præsensque realiter esse conuincebatur, conuincitur ex toto, & in totum æuum coexistere Angelicam de futuro cognitionem: Tum, quia, & hæc semel toti æuo realiter præsens est, & coexistit: tum, quia ex toto, & in totum æuum futurum realiter coexistit, & præsentatur, ex quo per tuam doctrinam infertur eius cognitio. Contra demum: quia ex coexistentia cognitionis præcisa cum obiecto, non infertur in tua sententia adhuc, quod anteacto ad illam fuerit præcognitum, vt bene noster Herize: ex eo enim quod integrum diem Angelus in sui contemplatione peragat, ipsum ex mane obiecta vespere inceptura, & futura cognouisse non admittes. Non ergo ex coexistentia reali obiecti cum cognitione sed solum cum cognoscente huius de illo in tua sententia infertur cognitio.

5. Iam, quæ à ratione contra secundam, & tertiam conclusionem opponi nobis ab aduersariis possunt leuissima, & de se labantia, atque ex hactenus dictis disiecta sunt. Primum, contra nostram secundam conclusionem pro præsentia reali futuri in æternitate, ex æternitate, & coexistentia Deo ab æterno, ex eo, quod, & æternitas tota simul, & indiuisibilis entitatiue sit, semelque ei coextiterint, constat primo non probare, quod ipsa æternitate Dei durer, atque in illa præsens vnquam, nedum æterne, extrinsecus adhuc, sit, ex rationibus nostris à priori, prima, & secunda, & tertia datis cert. 3. à num. 1. ad 4. inclusiue. Quod autem ex præsentia, seu coexistentia reali futuri semel pro sua duratione toti æternitati entitatiue formaliter sumptæ non inferatur toti illi eminentialiter, & virtualiter sumptæ adæquata futuri correspondentia: constat etiam ex ratione nostra quarta data ibidem à numero 5. ad 9. inclusiue. Et quidem, si ratio aduersariorum hæc quidquam probaret, non quidem futuri præsentiam, & coexistentiam ipsius in æternitate (in qua ipsum existens, & præsens realiter, Deoque coexistens semel esse pro sua duratione supponendum non est pro naturæ priori, vt coexistat Deo per æternitatem, sed eius existentia solum in tempore, & intrinseca sua determinata duratione) ipsa ex æternitate probaret, sed in duratione sua intrinseca, & successiua, quia eius rationis, & generis tantum inferri potest futuri præsentia, & coexistentia æternitati ab æternitate ob rationem istam, cuius erat præsentia, & coexistentia, quam semel habere futurum cum æternitate in argumento supponitur: ast hæc intrinseca, & successiua duratio futuri, & pro tempore determinato est; non autem duratio indiuisibilis, & tota simul diuinæ æternitatis: ergo coexistentia, & præsentia futuri ab æterno, & ex Dei æternitate Deo eiusque æternitati, quæ eo argumento probaretur, non quidem præsentia, & coexistentia æternitati ab æterno futuri ipsius in ipsa æternitate existentis, & per ipsam durantis: sed intrinseca successiua duratione sua probaretur (quod esse contra fidem aduersarij cum sancto Thoma, & Catholicis omnibus doctoribus expresse fatentur) imo solum pro sua illa extrinseca duratione pro qua ex æternitate, & ab æterno durare implicatorium est.

6. Oppones iterum contra eandem conclusionem, secundam Deus relate ad suam intrinsecam durationem est præsens, & coexistens tota, & per totam illam futuro cuiuis, & cuiuis tempori, & parti successiuæ durationis: ergo, & futurum quoduis, & tempus, seu pars quæuis successiuæ durationis relate ad Dei æternitatem ex æternitate, & per æternitatem totam est præsens & coexistens Deo. Probatur consequentia: quia præsentia, & coexistentia vnius ad aliud seu cum alio vtriusque præsentiam, & actualem de præsenti existentiam essentialiter dicit, & claudit; vnde ex præsentia, & coexistentia vnius ad alterum, vel cum altero pro quauis duratione, legitime infertur præsentia actualis, & coexistentia pro duratione eadem huius alterius, & in se, & cum illo, æque paralogistica, & captiosior adhuc argumentatio est: cuius antecedens negandum est ob particulam illam & *per totam*: etsi enim tota entitatiue formaliter sumpta æternitas cuiuis futuro sit præsens, & coexistens, ast non tota virtualiter, & eminenter sumpta, si enim æquiualenter, & eminentialiter, vt successiuæ siue possibilis, siue imaginariæ infinitis partibus æquiualet, correspondet, & immensum excedit, quarum nulli tamen ab æterno præsens sit, & coexistens; sed pro sua cuiusque parte determinata: non quidem defectu præsentiæ, & existentiæ semper, & pro semper actualis, & de præsenti æternitatis ipsius; sed defectu præsentiæ, & existentiæ actualis alterius extremi; nempe futuri, & durationis eius, quam præsentia æternitatis ad ipsum, & coexistentia cum ipso essentialiter claudit, futurumque nullum, nullaque successiuæ durationis seu temporis pars habet ab æterno & in æternum; sed pro suo determinato tempore & durationis parte: ita vt nec eam habeat, nec habere possit pro partibus durationis successiuæ, seu temporis reliquis, quibus æternitas eadem præsenserit, vbi illa suo quæque determinato durationis spatio extiterint primo, & coextiterint: quemadmodum vlmus, vel quiuis ad ripam fluminis sedens eadem inuariata præsentia fluentibus aquæ partibus omnibus præsens coexistensque est, non simul tempore, sed successiue pro tempore, quo earum quæuis eo aduenit: circumferentiæ partibus punctum localiter præsens correspondensque est non pro omnibus partium omnium spatiis localibus, in quibus omnibus nulla earum præsentatur, & existit; sed cuique in spatio suo.

7. Atque ex hac doctrina germaniore sensu, & interpretatione quam aliis innumera Patrum testimonia, quibus contra eandem conclusionem opponi ab aduersariis consueuerunt, explicantur: etenim responderi à reliquis plerumque solet: Patres de sola rerum omnium, tam præteritarum, quam futurarum obiectiua, siue in actu primo, siue in actu secundo simultanea præsentia in æternitate, & coexistentia ab æterno fuisse locutos: & quidem, etsi locis eorum pluribus id solum Patres asserant; pluribus tamen aliis præsentiam, & coexistentiam realem creatorum, æternitati Dei, Deoque subinde ac eius cognitioni assetunt, & asserendam contendunt, vt merito aduersarij ex textuum verbis clamant, nostrique Ruiz de Montoia Granados, & alij ingenue fatentur, etsi quia Patrum sententias non adeo distincte, ac dilucide, neque eorum intentum penetrarunt, assecutique sunt, verbis suis ad Thomistas abiisse nonnullis videantur: intentum Patrum fuit rationem reddere, cur successu temporis quo denuo futura ab æterno talia, actu existentia de præsenti primum sunt, Deoque absolute, atque eius æternitati coexistentia existentiæ eorum actualis de præsenti atque absolutæ eius coexistentiæ Deo eiusque æternitati co-

gnitio Deo non accrescat, quæ tota ipsi anteacta (vt sic loquar) æternitate ipsius non adfuerit, ac subinde, qui fieri possit hac cognitione, *& iudicio. Nunc de præsenti existit dies veneris, & Petrus in ea primum productus mihi coexistit egoque ipsi.* Quæ vere & infallibiliter die anteacto Iouis (nedum ab æterno) haberi, concipique à Deo non potuit, Deus non mutetur, qui tota anteacta æternitate, hoc solum iudicium vere, ac sine deceptione de diuersa plane veritate obiectiua potuit ab æterno habere. *Dies veneris, & Petrus in ea primum producendus, & extiturus erunt, mihique coexistent?* Huius difficultatis compositio scopus Patrum eis locis fuit, non autem quomodo, quæ nondum actu, & de præsenti ab æterno existentiam, & præsentiam habebant, haberent cognoscibilitatem, & futura solum adhuc, à Deo cognoscerentur, possentue cognosci, vt putant Thomistæ, qui ea loca pro reali sua rerum præsentia in æternitate, ex æternitate nobis obiectant ea siquidem difficultas leuissima, & crassissima difficultas est etiam à logicis, nedum à Patribus, contemnenda.

8. Suæ igitur difficultati diluendæ Patres eo locorum doctrinam pararunt de rerum præsentia & coexistentia æternitati Dei, non ab æterno quidem (quæ ei difficultati diluendæ non prodesset) & fututorum, & præteritorum, qua talium, cognitionem redderet Deo impossibilem; sed vnumquodque pro sua solum determinata duratione, cui eadem indiuisibilis entitas semper præsens, vbi primum futurorum ab æterno, præsentia, & existentia adest, præsentatur ipsa, & coexistit: cum enim, vt sæpe hic, & fusius citato loco controuers. 1. diximus, æternitate Dei non Deus solus, sed eius cognitio, & attributa reliqua durent, & iudicij cuiusuis verbum seu copula durationem, & iudicij ipsius, & iudicantis consignificet, seu (quod idem est) cum illa significet non cum aliena; fit, vt scientia Dei de futuro vtriusque solum æternitatem consignificet, futuris, & præteritis, cuiusque durationem, totam, & eandem formaliter, & entitatiue præsentem, & proinde, cui, seu respectu cuius, nihil præteritum, nec futurum sit; non quia ei adæquare, quoad eius eminentialem amplitudinem, & virtualem extensionem coexistant, atque ab æterno, & in æternum præsententur; sed quia totam eius amplitudinem illam nihil antecedere, vt præteritum respectu illius sit, nihil post ire, vt futurum omnino potest: sicut respectu durationis extrinsecæ Deo, & successiuæ, siue temporis, possunt creata omnia proprie, vel præterita esse, vel futura: vt sapienter aiebat supra Sanctus Thomas, & acute Isidorus 1. de summo bono cap. 8. dicens: *in Deo nec præteritum, nec futurum cernitur; sed omnia præsentia in Deo dicuntur, quia æternitate sua cuncta complectitur*: & consone Anselmus Opusculo de concord. cap. 1. *quemadmodum præsens tempus simul continet omnem locum, & qualibet in quolibet loco sunt: ita æterno præsenti simul clauditur omne tempus, & quæ sunt in quolibet tempore*, non quidem ipsorum simultate durationis vlla, sicuti, nec locali aliorum; sed solum simultate æternitatis, quæ omnia complectitur insectilis, & Augustinus de cognitione veræ vitæ: *Nihil præteriti ei recedit, nihil futuri accedit: sed, quidquid fuit, vel erit totum sibi præsens adest.* Consonant Patres reliqui. Ex quo fit, vt diuina de futuris, vel præteritis iudicia, quibus cum sola æternitate, tota simul, iudicat Deus, de tempore quidem sint, & iudicent, non cum tempore, sed cum æternitate de sese cunctis ex parte sui semper præsente futuris, cum pro suo quæque tempore venerint: quare, cum de facto aduenium nulla est ex parte durationis iudicij diuini de eorum in illo tempore actuali existentia, per copulam importatæ variatio: quare neque tunc veritatis obiectiuæ, ac subinde neque iudicij diuini diuersitas; cum, & idem obiectum pro eodem tempore existens, & eadem sua æternitate solaque consignificata ab æterno iudicauerit: vnde nihil, quod tertiam conclusionem, vel apparenter, impugnet, reliquum est: cum soluta solum proxima difficultate posset impugnari.

9. Porro rationem, & doctrinam solutionis huius solum volunt Boëth. de consolat. prosa vltima. Gregor. 20. moral. cap. 23. alias 24. & eorum verbis Anselm. Opusc. de concord. cap. 2. Hugo Victorin. tract. 1. sum. sentent. cap. 2. August. quæst. 2. ad Simplician. negantes cognitioni Dei de futuris præscientiæ rationem, quia nimirum scientia Dei eadem æternitate, qua primo ab æterno durat, & quam solam consignificat, obiectis coexistit, pro cuiusque duratione, non ex æternitate. Augustini verba. *Si autem, sicut in ordine temporalium, ita & apud Deum nondum sunt, qua futura sunt, sed ea præuenit sciendo; bis ergo ea sentit, vno quidem modo secundum futurorum præscientiam; altero vero modo secundum præsentium scientiam. Aliquid ergo temporaliter accedit scientiæ, quod absurdissimum, & falsissimum est.* Quibus consonant Fulgent. 1. ad Monim. cap. 12. Hieronym. & Ambros. ad Ephes. 1. Cæterum anteacto æterne de futuris scientiam antecire, etsi ob semper præsens *nunc* æternitatis præscientia dicenda non sit satis explicuit etiam Boëthius citato loco dicens: *omne namque futurum diuinus præcurrit intuitus, atque ad præsentiam propriæ cognitionis retorquet, ac reuocat*, cuius proinde respectu, nec futurum stricte est; nec Dei de ipso cognitio stricte præscientia, vt ex dictis claret. Petrus Damian. epist. 4. de omnip. cap. 9. *Deus intra sapientiæ suæ sinum sic omnia tempora, præterita scilicet, præsentia, & futura concludit, ac figit, ac perenniter fixit, vt neque nouum aliquid ad se patiatur accedere, neque à se quidquam pratereundo transire.* Nempe ob suæ cognitionis totam simul, cunctisque, pro cuiusque tempore, præsentem æternitatem, vnde obiectiua eorum absque vlla diuersitate, successu etiam temporis, veritas variari Deiue scientiæ possit, sed veritas constet. Cæterum vt dixi supra testimoniis, quæ nobis opponi solent, Patres plerumque de obiectiua futurorum, vel in actu primo, vel in actu secundo futurorum ab æterno præsentia loquuntur, etsi ea proxime datam doctrinam substernant, veluti Gregor. lib. 9. Moral. cap. 16. vbi ait. *Nam quæcunque sunt de præsenti nostro, non ab æterno ideo videntur quia sunt*, quæ aduersariorum doctrinæ aduersantur: & dixerat, *Neque ventura, quasi, qua non appareant* (videantur) *desunt*, lib. 2. cap. 2. *in conspectu eius nihil defluere*, ideoque nihil perire, sed in æternitate cuncta fixa manere, *conspectus enim eius denotat scientiam, & intuitionem*, idem solum sibi vult Augustinus Psalm 49. ad id: *pulchritudo agri mecum est.* Nec aliud 4. de Trinitate cap. 16. & lib. 5. cap. 16. & 15. cap. 7. dicens: *Deo nec præterita transiisse, nec futura non facta esse, atque apud eum præterita & futura stare.* Id ipsum Anselm. de casu diaboli cap. 18. & 21. & Beda quæst. 13. variar. contendunt dicentes *tandem omnia in conspectu Dei esse.* Et Basil. in 3. Isai. præsentiam Deo futurorum, & præteritorum ab æterno à se admissam his demum explicuit: *qua item à nobis sperantur futura, velut iam præsentia diuina præscientiæ oculis subiecta sunt, & conspicua*, & eo tandem deueniunt Patres reliqui, qui initio nihil proprie præteritum, futurumue Dei æternitati, quauis phrasi docent, id enim statuunt, vt illo perueniant.

DISPVTATIO VII.

De mediis formalibus, seu verificatiuis, determinatiuis, & motiuis diuinæ scientiæ erga omnia, & singula obiecta.

1. EXploratis hactenus materialibus diuinæ cognitionis circa obiecta sua mediis, quæ nimirum illorum singula sub diuinum obtutum afferant, & apponant, de formalibus mediis cognitionis eiusdem, siue determinantibus Deum ad eorum singula cognoscenda disputare proximum ex recta methodo est: vbi & de cognitionis diuinæ verificatiuis erit agendum: siquidem diuina cuiusuis obiecti cognitio

gnitio suapte natura vera est, & infallibilis, quare deficiente verificatiuo diuinæ circa obiectum quoduis cognitionis, & eam deficere necesse est: & sane disputationem totam de mediis formalibus diuinæ scientiæ quæst. vnic. de possibilitate, vel impossibilitate vsus mediorum formalium, siue determinatiuorum ad aliquid aliud in illis, vel ex illis cognoscendum possemus facile absoluere, siquidem si eorum vsus diuinæ cognitioni impossibilis, (vti reor, ostendamque inferius) sit: nulli obiecto cognoscendo Deum eusmodi mediis vti, satis conuinceretur: verum quia in determinatiuis siue formalibus mediis singulorum à Deo cognoscendorum doctores, qui hanc impossibilitatem hactenus non viderunt, assignandis, & ad varias doctrinas recurrerunt, quarum examen rigidum Theologorum intererit non pauci, singula media pro singulis obiectis cognoscendis Deo ab ipsis assignata seorsim discutiemus. Primo: an Deus se in creaturis cognoscat, tanquam medio? Secundo: an in omnipotentia tanquam in medio cognoscat possibilia? Tertio in quonam, tanquam in medio conditionata futura cognoscat? Quarto in quonam absolute futura præuideat? Quinto an mediis aliquibus ad alterius cognitionem vti possit? Sexto: an aliis verificatiuis, quam obiectis, pro suo cuiusque statu & tempore positis apponendisue diuina scientia indigeat.

2. Aduerto tamen pro tota disputat. à quæstionibus de nomine (quoad fieri possit) tranfigenda, aliud esse iam iuxta communem Theologorum cognosci aliquid *ex alio*, vel cognosci *in alio*. Primo enim significari doctores dicunt diuersitatem cognitionis medij a cognitione obiecti, quod ex illo præcognito discursus interuentio cognoscitur. Discursus autem, & cognitionum formaliter, & quoad intrinsecum sumptarum, diuersitas, Deo repugnat, vti omnes merito fatentur & dicta hucusque demonstrant; ideirco, vt cum multis loquamur, an Deus aliqua, et aliquibus mediis non inquirimus, sed solum, an in aliquibus mediis cognoscat: quia illa particula *in* determinationem solum ad cognoscendum aliud absque discursu vllo, aut cognitionum diuersitate per eandemmet cognitionem censent denotari. Cæterum, si res ipsa solummodo attendenda sit, nulla est in vtroque loquendi modo diuersitas: vtroque enim præcedentia medij præcogniti, & determinantis ad aliud cognoscendum denotatur, quæ si à particula *in* significata absque cognitionum vtriusque diuersitate, & formali discursu saluari in Deo potest; significata etiam per particulam *ex* potest absque illis saluari: attento enim, quod in creatis, & limitatis cognitionibus euenit cognosci aliquid *in medio* atque arguit cognitionis medij à cognitione illius, quod in illo cognoscit diuersitatem, atque cognosci *ex medio*: dixi *medio*, non autem ratione formali cognoscendi, quæ siue per particulam *in* siue *ex* siue *ob*, vel *propter* significetur, diuersitatem cognitionis rationis formalis, & obiecti materialis, non ita saltem aperte, concernit.

QVÆSTIO I.

An Deus se in creaturis, vt medio cognoscat formali?

QVÆSTIO hæc, etsi postremo loco apud Theologos in terminis, vt aiunt, nata primum in disputatione præsenti locum sibi merito vendicat: quia de obiecto primo est, in quod diuina tendit cognitio, vt vidimus disput. 5.

CERTAMEN I.

In creaturis vt medio nusquam se Deus cognoscit.

1. STeterat multis retro annis apud Theologos Deum se in seipso cognoscere, neque aliud medium rationemue cognoscendi ipsi adesse. Verum cum rationes, quibus Theologi non admodum etiam recentes creata alia obiecta à Deo in se, tanquam in medio, vel in aliis mediis creatis cognosci docebant, se etiam ipsum in creaturis, tanquam in medio cognoscere suaderent. Herize 1. p. tract. 1. disput. 4. dub. 2. ita se cognoscere Deum primus, quem typis viderim, docuit; consensit Magister Albiz disput. 3. de scientia dub. 2. & 3. se primum quæstionis huius in manuscriptis iactans excitatorem, atque strenue adeo decertat, vt Recentiores plures ad suas traxerit partes, præsertim Complutenses Recentiores, quorum frequens nobis vbique mentio, & impugnatio. Herize, discrimen cognitionis Dei à seipso in creaturis, vel ex creaturis commune apud Theologos non magnifaciens Deum ex creaturis se nosse ideo negat, quia creaturarum transcendentalis respectus ad Deum, qua vnum, est, non qua trinum: quare se ex illis non trinum, vt reipsa Deus est, sed vnum (aliter nempe, ac reipsa est) cognosceret. Verum ex eo solum transcendentali respectu creaturarum ad Deum, non, vt trinum, vt realiter est: sed, vt vnum, se in creatis, vel ex creatis, vt talem cognoscere, contra Herize suo argumento facile monstrabitur.

2. Nostra igitur negatiua sententia vetustate venerabilis, vt pote ab antiquorum Theologorum nomine, in dubium vocata à Recentibus omnibus supponitur, qui nec creaturas à Deo in aliquo sui prædicato, tanquam in medio cognosci opinantur: in quibus Vasquez noster, eiusque asseclæ, & alij quæst. 2. recensendi sed præcipue magnus meus Magister Didacus Daza; eam porro sententiam, (si quid aliud) vrgentius probant Lactantij, & Dionysij Areopagitæ testimonia data disput. 2. quæst. 5. certam. 3. fine: quæ, licet de cognitione diuina aliorum in alio, quam in seipso loquantur, maiorem vim habent contra sui ipsius cognitionem in alio, tanquam in medio: ratione, vrgentissima, quæ ab impossibilitate cognitionis Dei cuiusuis obiecti in alio desumitur: sed quoniam hæc generalis est, atque quæst. 5. per otium examinanda, & statuenda, ad speciales conclusionis huius veniamus.

3. Specialiter ergo probatur conclusio argumento tacto num. 2. & ex Herize contra ipsum retorto: eatenus possunt creata ducere Deum tanquam medium in sui ipsius cognitionem; quatenus Dei transcendentaliter respectiua ab ipsoque dependentia essentialiter, eique proinde connexa sunt: atqui creaturæ Dei, solum qua vnus est, essentialiter respectiuæ, ipsique connexæ sunt essentia sua: ergo creaturæ solum possunt esse medium, in quo Deus seipsum cognoscat vt vnum, non autem, vt reipsa est, trinum. Argumento, mutata solum ex parte cognoscentis materia; quo Theologi communiter probant mysterium Trinitatis, & quod illud supponit incarnationis, à pura creatura, etiam Angelo, intuitiue creaturas vidente, non posse naturæ viribus; secluso que reuelationis, & fidei lumine cognosci, nullatenus sit satis ex reali attingentia ad Deum respectus transcendentalis creaturæ, quæ, cum non intentionalis, sed realis ac physica attingentia sit, ad totum Deum, vt reipsa est, trinum, & vnum terminatur, vt vidimus controuers. 1. de Incarnat. quia, etsi realis attingentia totum attingat Deum, ast cognitionem eius ex vi illius tanquam medii ad id solum cognoscendum ducit, cuius titulo ipsum respectus creaturarum attingit; quare cognitio ex creaturis, siue formaliter, siue obiectiue, (quod parui ad rem præsentem refert) præcisiua Deique vnius solùm modo erit: cum opus non sit, vt respectus, siue

transcendentalis relatio, vt reipsa, & in se est, videatur terminum, intuitiue, videri: quin si in ea, tanquam medio terminus cognoscendus, vt in præsenti, sit, implicat in illo terminum intuitiue videri: quia intuitiua cognitio essentia sua obiecti in seipio cognitio est, ac non in alio.

5. Quod autem cognitio Dei, vt vnius præcisiue, ac non positiue etiam vt trino, Deo indignam imperfectionem inuoluat, fatentur, certumque supponendum potius, quam disputandum censent Herize, Albiz, Recentiores Complutenses, & reliqui, quos impugnamus, affirmatiuæ sententiæ Patroni: quare omnes concordi sententia respondent: determinationem cognitionis diuinæ ad seipsum in creaturis, tanquam in medio cognoscendum ex vi præcise medii ad eum, vt vnum, non vt trinum fore: esse autem ad eum, vt trinum etiam, ex vi perfectionis Dei cognoscentis, qui eo vtitur medio, vt seipsum cognoscat: itaque vim medij motiuam, & ductiuam ad cognitionem alterius in ipso tanquam in medio non esse putandam, seu computandam absolute, seorsimque à virtute cognoscitiua cognoscentis, sed cum respectu, ad illam: liquidem vis motiua ad cognitionem essentia sua respectiua est potentiæ cognoscentis, cuius solummodo motiua ad cognitionem esse potest, non respectu potentiæ, quæ cognoscitiua non sit, vt de se patet: volunt ergo ea solutione dicere, creata creatis cognoscentibus, & potentiis cognoscitiuis limitatis, immensque imperfectioribus, quam diuina, ad Deum, qua vnum præcise cognoscendum in ipsis medium esse, non autem cognoscendum qua trinum: quia creatæ potentiæ cognoscitiuæ ad perfectam cognitionem sui obiecti in illis cognoscendi determinatæ non sunt: quare respectu potentiæ cognoscitiuæ creatæ vim motiuam ad Deum, qua trinum etiam, cognoscendum non habent, vel potius exerere, exercereque non possunt: non quidem suæ intentionalis virtutis motiuæ defectu, sed correlatæ virtutis potentiæ. Respectu vero potentiæ cognoscitiuæ diuinæ, ipsis etiam ad diuinam cognitionem correlatæ; & cui nihil virtutis cognoscitiuæ potest deesse totas suas motiuas intentionales vires creaturarum medium ad Deum in ipsis, qua trinum etiam, cognoscendum exerere, exercere, atque explicare.

6. Totas solutionis huius vires explicui, atque de nostro etiam confirmaui. Contra vero primo: quia hac eadem doctrina æque probabitur creaturas specificatiuum diuinæ cognitionis esse posse contra respondentes fere omnes, & Theologos reliquos; imo contra Dionysium Areopagitam, & Lactantium proxime memoratos n. 3. & Patres reliquos recitandos, memorandosque quæst. 2. cert. vlr. Assumptum probatur: quia eadem doctrina, & subiuncta à nobis pro illa probanda, & explicanda ratione, etsi creata limitata de se esse in genere entis, & scibilis sint, ac proinde infinitâ Dei cognitionem specificare videantur inepta; id tamen relate ad potentiam cognoscitiuam limitatam, & creatam intelligi debet; non autem relate ad potentiam cognoscitiuam infinitam Dei, cum qua totas suas vires specificatiuas exerunt, & exercent. Dixi fere contra omnes ita respondentes hoc argumentum conuincere: quia Recentiores Complutenses diuinæ cognitionis specificatiuum omne negant, atque è sola infinitate Dei cognoscentis cognitionis diuinæ totam perfectionem, & infinitatem desumendam pensandamque esse arbitrantur: contra eos tamen fuso calamo egimus disput. 2. quæst. 5. certam. 2.

6. Impugnatur secundo solutio: quia, etsi vis motiua intentionalis medij in quo aliquid cognoscendum est respectiua essentialiter sit potentiæ cognoscitiuæ, respectu cuius solum motiua intentionaliter est ad cognitionem alterius in ipso cognoscendi: vltra modum tamen suæ motionis intentionalis mouere non potest: vt patet de se, & probabitur quæst. 5. dum similem solutionem adhibitam argumento alteri vniuersim omnem cognitionem Dei cuiuslibet obiecti in alio, tanquam in medio, ob necessariam imperfectionem abstractionis Deo indignæ in cognitione illa reperiundæ impugnanti, confutemus. Atqui modus intentionalis motionis, creaturæ tanquam medij, in quo cognoscatur Deus, est ratione respectus transcendentalis creaturæ ad Deum, ipsique proportionatus, ratione cuius, tanquam filii ductu solum ad suum terminum Deum, ducere potest Deum ipsum se in illo cognoscentem: at filum illud, ductusque illius transcendentalis solum respectus, est ad Deum, qua vnum, non qua trinum per vos: ergo motio intentionalis creaturarum ad Deum in illis tanquam in medio cognoscendum ad Deum, qua vnum, non qua trinum cognoscendum erit.

7. Confirmatur: respectus ille formaliter non est ad Deum, qua trinum per vos: ergo ductus mentis Diuinæ ad Deum qua trinus ex illo respectu non est: ergo quatenus per illum respectum mens ducitur diuina, Deum, qua trinum, vt reipsa est, nequit attingere, sed solum, qua vnum: quod est cognitionis diuinæ perfectione indignum: ergo, etsi Deus sit determinatus ad perfectissimam sui, neuti reipsa est, cognitionem: id quidem de se, ac seorsim à motione, siue virtute intentionali medij creaturarum, in quo cognoscatur, habet; non autem à medij eiusmodi motiua intentionali virtute: at, quatenus eo vteretur medio ad sui cognitionem, Deus ad se cognoscendum, vt trinum minime peruenire: esto aliunde peruenire ex suæ mentis determinatione ad perfectissimam sui cognitionem: etenim quouis modo, medio creaturarum excitari, mouerique intentionaliter diuinam mentem ad sui cognitionem fingas, vt sic excitata se cognoscendi ansam arripiat, cognitio sui, vt vnius tantum ab eo medio erit: quod autem inde mens diuina ad se, vt trinum cognoscendum, quasi resiliat, non à medio illo, adhuc partialiter, sed adæquate à suæ mentis perfectione summa habebit.

8. Inde infertur: cognitionem Dei in creaturis, tanquam in medio imperfectionem attingendi illum vt vnum præcise ac non vt trinum minime exuere, etiam ex doctrina solutionis aduersariorum. Secundo infertur: cognitionem Dei, vt trini simul, ac vnius, inquam occasione cognitionis illius imperfectæ Dei vnius præcise in creaturis, tanquam in medio habitæ totam adæquate ex perfectione summa diuinæ mentis prouenire, ob quam determinatus est Deus ad se perfectissime, vti reipsa est, cognoscendum, absque vllo influxu, motioneue intentionali medij creaturarum ad hanc perfectam Dei, vti reipsa est, resultantem cognitionem, sed sola terminatione, & motione intentionali obiectiua Dei ipsius cogniti. Vnde infertur tertio: ex motione intentionali medij creaturarum, cuius occasione Deus ad seipsum perfecte cognoscendum resilire diceretur, nullam denuo cognitionem, nisi imperfectam illam Dei, qua vnus præcise, Deo accrescendam: nam perfecta illa Dei, vt reipsa vnus est, & trinus, à sua perfectissima mente seque ipso tanquam obiecto terminante, & specificante antecto admotionem illam intentionalem medij creaturarum, & occasionem per cognitionem Dei, vt vnius, in medio illo, præhabebat Deus.

9. Contra rursus ac denuo impugno sententiam aduersam. Determinatio diuinæ mentis est ad perfectissimam sui ipsius, vt vnus trinusque reipsa est, cognitionem: sed cum hac determinatione pugnat in Deo vsus medij, in quo vt vnus præcise, cognoscatur, ac non vt trinus: ergo cum hac determinatione pugnat in Deo vsus medij creaturarum: tantum abest, vt ex hac determinatione diuinæ mentis argumentum nostrum eiuretur, & mitescat. Maior est certa apud aduersarios, & apud omnes, & apud eos etiam qui diuinam cognitionem præcisiuam, etiam ex parte obiecti, diuinorum prædicatorum admittant: nam vtroque modo & præcisiue, & identice prædicata diuina vera, & cognoscibilia sunt: quæ omniscientia vtroque modo ipsa pertingit, atque ad ea vtroque modo cognoscenda diuina mens determinata in actu primo intentionalis actuitatis suæ est. Minor probatur, quia vsus medij ad cognitionem cum illa determinatione pugnantem, est impossibilis; sed cognitio Dei præcise, vt vnus est, nec cum similitudine repræsentans trinum, pugnat per aduersarios cum ea determinatione: ergo & vsus medij ad eam cognitionem pugnat in Deo cum eiusmodi determinatione: consequentia probatur, quia vsus medij creaturarum in Deo ad cognoscendum seipsum in illis secundum huiusmodi motiuam totam considerationem ad cognoscendum se præcise, vt vnum, non autem vt trinum est.

10. Tertio eandem sententiam impugno: quia infallibilitas, & firmitas cognitionis alicuius in medio aliquo

aliquo, non potest medij infallibilitatem superare, vt constat ex infallibilitate, & firmitate conclusionis ex medio quouis deductæ, quæ medij, ac præmissarum ex quibus deducitur firmitatem, atque infallibilitatem superare nequit, imo verò æquare (si Aristoteli adhibenda fides sit dicenti de præmissis respectu conclusionis, *propter quod vnumquodque tale, & illud magis*) atqui infallibilitas, ac firmitas cognitionis cuiusvis diuinæ de seipso maior longè esse debet, quam firmitas, & infallibilitas veritatis creaturarum: ergo creaturæ non possunt esse medium in quo se Deus cognoscat, & cui infallibilitas, & firmitas cognitionis diuinæ innitatur.

11. Denique eandem sententiam affirmatiuam impugno, iuxta communem horum, & fere reliquorum doctrinam, qui obiecta motiua omnia cognitionis, & volitionis diuinæ earum specificatiua censent, quia vel cognitio Dei de seipso in creaturis, tanquam in medio dicit aliquam perfectionem diuinæ cognitionis, vel secus. Si non dicit nec addit: ergo non est in Deo admittenda: si perfectionem aliquam addit diuinæ cognitioni directæ primo habitæ à Deo de seipso: ergo directa Dei de se primo habita cognitio non fuit infinita è genere suo simpliciter per denegationem termini etiam extrinseci, vt cognitio diuina esse debet. Patet: quia ea cognitionis Dei in creaturis perfectio pro priori cognitionis directæ Dei de se, & in seipso Deo non aderat: quare illi addita est, vt dicis: ergo aliquid diuinæ cognitionis primæ illi directa aberat, atque extra illam formaliter erat: ergo non erat infinita per denegationem termini, extrinseci etiam, & è genere suo simpliciter infinita. Patet vtraque consequentis huius pars, earumque legitima illatio: quia infinitum è genere suo simpliciter tale soli Deo competens, vt vidimus contra 1. est, cuius essentia metaphysica in genere suo esse, concipique verè nequit, quin infinitum in illo genere sit, & concipiatur verè; non concipitur autem, nec est verè tale, cui addi aliquid in illo genere potest: vnde patet etiam nihil illius generis posse esse extra illud, quod ita simpliciter infinitum est: ac proinde eiusmodi infinitum tale esse debere per denegationem termini, etiam extrinseci: nam creata (si quæ infinita esse possunt) non è genere suo, quod absque infinitate saluatur, per partium eiusdem generis siue magnitudinis intensiuæ, vel extensiuæ continuæ, vel discretæ infinitam additionem infinita sunt, & per denegationem termini, solum intrinseci, infinita constituuntur.

12. Dices: hoc argumentum, plusquam oporteat, nobilque libeat, probare. Probat enim Deum creaturas non cognoscere, vel probat nihil: etenim pro illo priori, quo se Deus primo directè cognoscit non repræsentat ipsi cognitio illa creaturas, quæ pro illo priori nondum sunt, de quarum repræsentatione posteriore, cum primum in quouis statu sunt, totum contra illarum cognitionem à Deo, argumentum nostrum instauratur: Quod si respondeamus iuxta suprà à nobis datam doctrinam, integram omnem, quoad substantiam & modum cognoscendi, intrinsecam repræsentationem pro illo priori cognitionis directæ Dei de seipso adesse, solumque addi extrinseca obiecta, vt infinita illa repræsentatio simpliciter, & è genere suo talis, & quoad substantiam, & quoad modum omniscientia, absque vlla in genere cognitionis intrinseca variatione ad ea extendatur, & explicetur: Id ipsum, vt ad cognitionem seu in creaturis, tanquam in medio sese exerat responderi nobis putemus. Sed contra est: quia solutio nostra solum aptat extensioni scientiæ eiusdem, & immutatæ, quoad intrinsecum, adhuc formaliter, ad terminos, seu obiecta purè materialia, & solum terminatiua; non autem ad obiecta specificatiua motiua, seu media formaliter quæ, vt talium munus exerceant mentem debent intentionaliter ad cognitionem alterius in ipsis mouere, quam nequeunt formaliter pro priori ad suam motionem intentionalem supponere, ne actum agant, & suam intentionalem causam, & motionem, cognitio, quæ effectus illius esse necessariò debet, contradictorie præcedat: ergo solutionis nostræ ad instantiam factam doctrina id solum euincitur: nempe, creaturas, earumque respectum transcendentalem ad Deum, ob quem (esto medium alias creatis mentibus esse formaliter possent in quo Deus cognosceretur) à Deo, vt purè terminatiua obiecta cognosci, & vt materialiter solum media; non autem, vt formaliter talia, mouentiaue Deum ad sui in ipsis vlteriorem cognitionem, vt ex data ratione suadetur. Porrò extremas has duas impugnationes oportebit obseruare, ac meminisse pro vera quæstionis vniuersalis de possibilitate Dei cognoscendi vnum in alio resolutione, vbi alias huc facilè aduehendas rationes dabo. Huic tamen argumento non fido: quia respectu scientiæ, & amoris diuini motiua plura, quæ specificatiua non sint, admitto: quare ad hominem solum contra aduersarios præstat.

CERTAMEN II.

Exarmantur aduersariorum fundamenta.

1. Opponis: Deus non cognoscit se in creaturis tanquam in medio: ergo ex vi visionis illarum non regreditur ad se cognoscendum, etsi aliunde se perfectissimè cognoscat: ergo Deus non comprehendit creaturas. Patet: quia comprehensio est visio rei, ex cuius vi nihil rei lateat videntem; at Deus aliquid creaturarum est, vtpote earum causa, & terminus respectus transcendentalis illarum ad ipsum: ergo, ni ex vi visionis illarum, seu in illis (quod idem est) tanquam in medio se videat Deus, non comprehendet creaturas: ita quondam Vasquianos ex Vasquiana hac definitionis comprehensionis intelligentia coram impugnabam: eludi posse video, si respondeatur effectus esse aliquid causæ, quia in ea continentur, secus autem causam, & in re præsenti, Deum esse aliquid effectuum creatorum; negari tamen reuera, ac sine vacuarum vocum vsu, vel potius abusu nequit, quin terminus relationis, seu relatiue transcendentaliter aliquid sit ita relati, etsi non intrinsecum essentialiter, tamen ad essentiæ huius consistentiam requisitum: imo, si continentiæ causalis voces denudentur, cum effectus formaliter, & in se sumpti (quomodo ad comprehensionis sic explicatæ cognoscendi ex vi visionis causæ sunt) intra illam non sint, idcirco solum cognoscendi ex vi visionis causæ ad eius comprehensionem erunt, quia effectus huiusmodi formaliter, & in se sumpti extrinsecum aliquid, & terminus actiuitatis causæ sunt.

2. Respondetur ergo visionem creaturarum illarum comprehensionem non esse non quidem ob perfectionis defectum; sed per excessum: quia nimirum realiter, & formaliter supercomprehensio illarum est, vt docte Molina noster obseruat: etsi enim ex vi visionis illarum, tanquam medij, ad Deum non regrediatur: ast nobiliori modo eademmet formaliter, quæ creaturas repræsentat, & earum terminum Deum ob infinitam simpliciter, & indiuisibiliter, etiam metaphysicè, è genere suo repræsentationem, & omniscientiam, quam è primario, & adæquato specificatiuo obiecto suo Deo, Deus ipse habet, ex quo & repræsentationem omnium, quæ ad quodvis obiectum aliud spectant esse vltra veritatis obiectiuæ, & cognoscibilitatis intrinsecæ eorum limitationem anteacto habet: ac proinde eorum supercomprehensio: Dei autem ipsius cuius obiectiua veritas, & cognoscibilitas intrinseca infinita simpliciter etiam è genere suo est, ad amussim est comprehensio, quia eius veritatem obiectiuam & intrinsecam cognoscibilitatem ad extrinseca omnia sua adæquat, quin excedat. Et hunc philosophandi modum non solum Vasq. & Alarcon, Vasquianique cæteri admittunt; sed & Soarius 3. de attributis, atque inde Deum se comprehendere, quia etiamsi futura in se, tanquam medio, seu vi visionis sui, tanquam medij non videat, ea tamen in se vt specificatiuo, & è sui tanquam specificatiui visione videt, quod satis ad comprehensionem, ait; inconsequenter autem id sufficere negat de possibilium ex vi visionis sui cognitione, vt Deus se comprehendat: atque eorum in seipso tanquam medio cognitionem, nec solum specificatiuo Deo adesse requirit.

3. Obiectionem aliter premo. Per comprehensionem debet cognosci obiectum omni modo, quo cognoscibile est: ast Deus, & causæ reliquæ cognoscibiles sunt in suis

effectibus, tanquam in mediis, ita enim eas quotidie nouimus; ergo, ni Deus se in creatis suis effectibus nouerit citra, aut non vltra, creaturarum suarum comprehensionem erit: cum hunc cognoscibilitatis earum modum non pertingat. Respondetur, distinguendo maiorem; omnem modum cognoscibilitatis effectuum intrinsecum ac non concernentem imperfectionem cognitionis, & cognoscentis, fateor: illam concernentis, diffiteor. Minorem item distinguo, cognoscibiles sunt concernendo imperfectionem cognoscentis, & cognitionis concedo; non concernendo illam nego ob supradicta: & nego consequentiam.

4. Tertiò oppones: Si Deus non se primariò cognosceret suamque cognitionem non specificaret, & cognosceret nihilominus creaturas intuitiue, illas nihilominus comprehenderet, ac subinde se in illis tanquam medio videret: quemadmodum, & Angelus illas videns Deum in ipsis tanquam in medio cognoscit, easque proinde comprehendit: ergo & tunc se in illis tanquam medio videret Deus: quia eadem vis motiua intentionalis creaturis adest, ac tunc adesset. Respondeo primo in antecedenti esse implicantiam terminorum: quia cognitio omnis diuina sublato specificatiuo sui adæquato, & obiecto primario per locum intrinsecum repugnat: quare & repugnat per locum intrinsecum cum hypothesi posita in antecedenti cognitio Dei de creaturis, quæ in ipso antecedenti asseritur: dato tamen, facile negatur consequentia. Ad cuius probationem respondetur ex dictis: vim motiuam intentionalem creaturarum ad Deum in ipsis tanquam in medio cognoscendum, & nunc, & tunc solum esse admouendum in absentia cognitionis perfectæ diuinæ, ac simpliciter è genere suo infinitæ, quæ tunc abesset; nunc autem Deo adest.

5. Quartò oppones: non obstante cognitione Dei simpliciter infinita è genere suo, quæ antecedit natura, quaque Deus cuncta intuetur, nihilominus causas creatas in suis effectis tanquam in medio cognoscit, & è contra earum effecta in causis: ergo eadem cognitio sui ipsius antecedens non obstabit, quo minus se in suis creatis effectibus rursus cognoscat, fateor consequentiam negari minime posse; posse autem, & negari deberi antecedens, ob rationes easdem hactenus datas, & dandas, vbi de possibilitate, vel impossibilitate mediorum ad aliquid in ipsis à Deo cognoscendum inferius disputemus: sed fulcies antecedens: quia Angelus videns creaturas, & Deum etiam intuitiue; nihilominus Deum in effectis creatis cognoscit; alioqui creaturas non comprehenderet: etsi vtrumque simul intueretur, non autem Deum ex vi visionis creaturarum: ergo idem de Deo dicendum est: verum facilè negatur consequentia antecedenti permisso: quia visio Dei Angelica beata non habet rationes assignatas repugnantiæ in visione Dei de seipso, vt creatis tanquam ad seipsum rursus cognoscendum vtatur, moueaturque. Ne verò interim aliquis eo antecedenti decipiatur, negandum absolutè est ob rationes dandas loco citato. Nam etsi media illa Angelo non videnti Deum & Beato ex vsu esse possint mouereque illum valeant ad Deum cognoscendum; secus videnti Deum: nam in conspectu visionis Dei, nec mouere Angelum ad Deum cognoscendum valentinec abstractiua Dei cognitio, ad quam solum mouere media illa valent cum visione Dei est componibilis.

6. Quintò demum oppones: non obstante præcedentia diuinæ volitionis simpliciter è genere suo infinitæ ex primario suo obiecto, & specificatiuo adæquato, nempe infinita simpliciter etiam è genere suo bonitate diuina, locus est, vt Deus se amet pro posteriori signo ob creaturas, tanquam finem, siue, vt ipsis vtilis, & proficuus est, ac proinde motioni intentionali bonitatis creatæ pro posteriori signo propositæ datur locus respectu diuinæ voluntatis: ergo non obstante præcedentia diuinæ cognitionis de Deo simpliciter, & è genere suo infinitæ Deo ipso, tanquam obiecto primario, & adæquato specificatiuo dabitur locus, vt se rursus in creaturis, tanquam in medio cognoscat: quare & harum intentionali motioni pro signo posteriori respectu intellectus diuini consequentia videtur legitima, & quæ rationem Conclusionis nostræ datam certam. 1. num. 12. funditus euertat siquidem vtrobique eadem prorsus militat, nullo, præter materiam, variato: quare nos metipsos obiectione hac à nobis etiam molestissimè vexatos fuisse fateri debitæ ingenuitatis nostræ omnino erit: etsi ob rationes alias nunc, vsque ad quæstionem de possibilitate, vel impossibilitate vsus mediorum in Deo ad se iterum in illis cognoscendum consultò dissimulatos, (ne quæstioni huic, & sequentibus immediatis aditum occluderemus) vim non habeat, vt conclusio nostra absolutè deseratur, ex ibi dicendis, fic constabit.

7. Sed tamen neque ratio illa, quam videtur obiectio euertere est deferenda ob diuersitatem, quæ inter veritatem, & bonitatem diuinam intercedit: etenim Dei bonitas intrinseca duplex est; altera qua bonus, perfectusque in se entitatiue est; altera verò, qua aliis vtilis proficuusque creaturis suis est, etsi absque vllo ad ipsas connexionis respectu: vt tertiam aliam bonitatem moralem Dei nunc omittam. Diuinus igitur amor intrinsecam bonitatem Dei vtilis & creaturis proficui, ad hunc, vel illum finem obtinendum pro specificatiuo adæquato amoris sui habet, cum autem vtilitas non, nisi propter aliud, tanquam finem ametur propter omnia quibus Deus vtilis commodusque esse potest è primario suo conceptu tanquam fine Deus se primo illo suo amoris signo amat: quia ita etiam amabilis est: non expectatis tamen creaturis earumque siue possibilitatis, siue absolutæ existentiæ signis, à quarum, vt dixi existentia & possibilitate, absoluta prorsus intrinseca Dei vtilitatis bonitas est: sicuti, & earum actiua potentia à rerum possibilitate absoluta est, atque ipsis inconnexa; etsi neutra à nobis, nisi per ordinem ad res alias explicari concipiuè vllo pacto queat: veritas verò diuina vnica solum, & nostro etiam concipiendi modo absoluta à rebus est, in positiua, nec solum apparente soliditate essendi, ac proinde, non solum ad conuertentiam, identitatis realis iure, essentiæ comes, sed idem formaliter est cum illa: & quibusvis mediis cognoscereturr: atque vt in illis cognoscerentur illa præcognosci oporteret: quare & eorum posteriora signa expectari. Vnde cognitioni Dei pro signo, quo se primum in se, cognouit aliquid cognitionis accresceere, quod ipsam pro illo priori infinitam simpliciter, & è genere suo talem non esse conuinceret, dicebamus. Ac demum, vt dicebam ratio illa ad hominem contra aduersarios solum firmitatem habet, qui motiuo omni diuinorum actuum obiecto, specificatiui rationem inesse necessario putant.

QVÆSTIO II.

An Deus in se tanquam in medio possibilia creata cognoscat?

DEVM omnia in se, tanquam in obiecto primario, & specificatiuo adæquato suæ, sibique intrinsecæ cognitionis, etiam quo ad aliqua obiecta extrinseca eademmet intrinsecitatis, adhuc metaphysicè, extenditur, & explicatur, constat ex proximè, ac sæpius dictis, præsertim d. 2. quæstione 1. Nunc autem inquirimus, atque in sequentibus inquiremus, an non solum eo obiecti adæquatè specificatiui cognitionis suæ, sed alio etiam titulo, vel causæ, vel comprehensoris, vel aliunde, in seipso tanquam in medio creaturas cognoscat Deus: atque de possibilibus in præsenti.

***

CERTAM.

CERTAMEN I.

Variæ sententiæ affirmantium.

1. DEum in se tanquam in medio titulo causæ vniuersalis creaturarum illa nosse vulgatissima Theologorum Sententia est. Supponit Durandus in 1.d.35.q.1.& in 3.d.14. quæst.2.& in 4. d.49. quæst.3. atque expressè docet in 1.d.35. quæst.2. vbi Argentina quæst.1.concl.4. Capreol. quæst.2.art.1. concl.1.& 2.& in 4.d.49.quæst.6. art.1.2.& 3. vbi Sotus quæst.3.art.3. Bassol. qu.4. Prologi art.3.Godfred. quodlib.6.quæst.3. Ferrara 1. cont. Gent. cap.49.& lib.3. cont. gent. cap.56.59.& 60. Richard. in 4.d.14.art.2.quæst.3.& 4. d.49. art.3. quæst.3. Caiet.1. p. quæst.12.art.8. & sequentibus Bañez,& Zumel quæst.14. art.5.& 6. ex nostris Molina ad citat. quæst.12.art.8. Henriquez tom.1. de fine hom.cap.10. §.2. & 3. Salas t.1. in 1.2. d.4. sect.4. n.38. plures viginti authores præferens, Arrubal tom.1. in 1. p.d.25.cap.3. Didacus Ruiz d.10. de Scient. à sect.2. Granad.controu.2.tract.2.d.3. Albiz d.5. sect.12.& 16. docens Beatos possibilia in Deo præ cognito tanquam in medio videre, ex Beatisque ad Deum reliquorum, qui data proximè pro negatiua sententia principia nostra non viderant,consectaria doctrina est. Verum in terminis nihil de diuina cognitione possibilium creaturarum in Deo tanquam in medio egit Arrubal, sed solum in Deo eiusque omnipotentia tanquam cognitionis earum specie & specificatiuo vt vidimus d.2.quæst.5.cert.2. quæst.6. Recitatis Doctoribus consensit magna Recentiorum nostrorum, & externorum turba, etiam memorandus Herize.

2. Igitur Sententia secunda fuit Herize nostri tom.1. in 1.p.tract.1.d.5. cap.3. §.1. qui non solum omnipotentiæ titulo Deum in se tanquam in medio possibilia creata cognoscere docuit (sicuti relati Doctores aiebant) sed titulo etiam complacentiæ de illis diuinæ, cui quoad titulum complacentiæ obsistunt alij ex nostris Recentioribus, qui tamen vi consequentiæ consentire deberent Recentiores Complutenses sæpe à nobis memorati addunt titulum diuinæ Scientiæ,& comprehensionis possibilium: nec dubito, quoad titulum etiam diuinæ Complacentiæ de illis Herize nostro consensuros: & hi quidem, tam pro prima, quam pro secunda sententia nominati Doctores de cognitione possibilium à Deo in se tanquam in medio quocunque titulo ab eis assignato secundum atomas etiam, & indiuiduas eorum possibilium differentias aperte loquuntur, nec solum secundum rationem possibilitatis, siue non repugnantiæ ad existendum possibilibus omnibus communem.

Idcirco Henricus quodlibeto 7. quæst.4. & 5. tertiam hac in re sententiam inuexisse in Scholas meritò videatur. Ait enim essentiam Dei sub ratione, & formalitate ideæ creaturarum referri ad creaturas possibiles non in indiuiduo, sed in specie, siue secundum communem ipsis possibilitatis, seu non repugnantiæ rationem: quod ipsum de Omnipotentia videtur dici posse, cum de causa exemplari quoad rem hanc, non aliter atque de actiua videatur sentiendum. Propterea non longè ab hac sententia abire nonnullis fortasse videatur Vasquez noster 1. p. t.1. d.50. & tom.2.d.104.cap.6.n.26. vbi Omnipotentiæ obiectum possibilia creata, non secundum omnem ipsorum rationem, sed solum secundum rationem communem non repugnantiæ, siue non implicandi contradictionem designat: ad eaque secundum eam rationem proinde diuinam Omnipotentiam referri docet: cum autem ideo solum Deo cognitionem creatorum possibilium in seipso, siuque omnipotentia, tanquam in medio deneget,quia ad ipsa non refertur: atque ex alia parte ad ipsa secundum eam rationem communem non repugnantiæ referri Omnipotentiam fateatur (quod ipsum de diuina idea erit) vtroque titulo cognitionem creaturarum possibilium ,secundum rationem communem non repugnantiæ earum videtur Deo concessurus.

4. Cæterum longè Vasquez nostrum ab hac Henrici sententia abfuisse certum mihi est, Primò: quia Vasquez noster entis & non repugnantiæ prædicatum intimas omnes etiam indiuiduantes, & atomas entis cuiusvis differentias transcendere vbique constanter docet: debentque Doctores omnes fateri, si de prædicato entis realis adiectiui metaphysici sit sermo, vt controuers. de Trinit. d.6. quæst.1. & controu.metaph. de entis transcendentia fusè docuimus, etsi de prædicato entis realis substantiuè, & neutre sumpti aliter censendum sit, atque ea solum entis realis acceptione transcendentiam entis Scotum negasse, negatorosque eius assecias esse eis locis ostendi quocirca, si realem respectum omnipotentiæ ad creaturas possibiles secundum rationem non repugnantiæ earum admitteret, ad illas secundum omnes earum differentias etiam atomas, in quibus prædicatum illud non repugnantiæ, vtpote omnes transcendens recognoscit referri realiter omnipotentiam admitteret: quare & possibilia etiam indiuiduaiter in seipso tanquam in medio Omnipotentiæ,& ideæ suæ titulo à Deo cognosci consequenter ad sua principia Vasquez doceret, cum autem id constans vbique neget: patet eum de respectu Omnipotentiæ ad possibiles creaturas secundum communem rationem non repugnantiæ non reali, sed ficto & secundum modum nostrum concipiendi fuisse locutum.

5. Cæterùm, Henrici, vel cuiuscumque alterius tertia hæc sententia sit, secundum speciale,quod ait de relatione causæ exemplaris ideæ, vel actiuæ Omnipotentiæ diuinæ transcendentali ad possibilia secundum communem solùm rationem non repugnantiæ, ac subinde cognitionis à Deo in se tanquam in medio eorum secundum illam præcisè rationem impugnatur primò: quia respectus, siue relatio transcendentalis realis, nec solum intentionalis, & rationis præcisiua ex parte sui obiecti, seu termini non est: ergo implicat terminari ad possibilia secundum communem illam rationem præcisè, non attactis eorum, etiam atomis, & indiuiduantibus differentiis; alioqui enim transcendentalis illa relatio realis præcisiua ex parte sui termini foret. Secundo: quia realis relatio, siue respectus transcendentalis causæ, siue actiuæ, siue exemplaris diuinæ ad creata possibilia est potentis alterutro,vel vtroque potius modo causare creaturas: ergo eo solummodo ad eas est, quo eas causare realiter potest: atqui nequit alterutro modo, vel vtroque causare illas realiter Deus secundum communem illam rationem præcisè non attactis reliquis eorum, etiam indiuiduantibus, prædicatis: quia, si posset esse actio realis productiua vnius prædicati rei non producto per ipsam alio, posset vnum rei prædicatum esse absque alio rei eiusdem, quod contradicit reali eorum in re illa identitati. Tertiò: quia, vt dixi, prædicatum illud non ita commune, & præcisum à differentiis creaturarum possibilium est, vt omnia eorum, etiam indiuiduantia, eorum prædicata non transcendat: quare quod eius prædicati titulo ad creaturas possibiles transcendentaliter realiter refertur, non potest non illas secundum prædicata omnia, etiam indiuidua realiter transcendentaliter referri. Quartò: quia prædicata omnia, etiam indiuiduantia, rerum creatarum possibilium à Deo sunt tanquam à causa earum actiua, & exemplari: ergo vtroque titulo realiter transcendentaliter Deus ad omnia eorum etiam indiuiduantia prædicata refertur.

6. Nec præstat Recentiorum pro hac sententia (quam Vasquez nostri falsò putant) meditatio, & instantia pro respectu reali transcendentali potentiæ ad prædicatum commune possibilibus, quin sit etiam ad prædicata eorum inferiora & particularia, quia potentia loco-motiua est ad motus locales, & non secundum indiuiduas cuiusque rationes, sed solum secundum superiores; alioqui cum motus localis indiuiduatio pendeat essentialiter à tempore, quo exercetur motus localis hodiernus cras fieri non poterit, neque hodie hesternus, aut crastinus: quare quotidie potentia localis variaretur quod est paradoxum, & absurdum, sed in primis motus localis indiuiduationem à tempore essentialiter pendere falsò ac sine fundamento à pauculis asseritur: & quamuis esset verum, potentiam loco-motiuam realiter suorum motuum etiam in indiuiduo respectiua per dies singulos variauda non inferretur: quia nulla potentia realis cuiusvis effectus illum

semper

semper & vbique debet posse absolutè efficere, vt vera, & realis ipsius potentia sit, sed satis ad id habet, si aliquando, alicubique ipsum edere possit, quia posse vt summulistis constat ampliatur ad omnes temporis, & loci non solum aliquando existentis, sed & possibilis differentias: patetque in materia prima, quæ formarum omnium receptiua est, & tamen quamdiu vnam habet reliquas, imò neque earum vllam, nequit recipere, & in eadem potentia mea loco motiuæ, qua dum Matriti sum localem motum (adhuc secundum prædicata communia) nequeo Romæ exercere: quod ipsum de tempore in ea opinione dicetur rationabilius, cum maior certe, & exploratior dependentia localis motus à loco, quam à tempore sit.

7. Iam vero, si nequit Omnipotentia, & idea diuina realiter transcendentaliter ad creaturas possibiles secundum prædicatum commune non repugnantiæ, siue possibilitatis referri, quin ad inferiora ipiorum, etiam indiuiduantia, prædicata referatur vt probatum est, atque ratione respectus huius Deus possibilia creata in se, tanquam in medio illa secundum rationem communem cognoscit: non solum secundum eam rationem, sed etiam secundum cuiusque, etiam indiuiduantes, differentias, in se tanquam in medio creata possibilia Deus procul dubio cognoscet, nec solum secundum prædicatum illud non repugnantiæ commune, id quod, & speciale tertiæ Henrici Sententiæ erat; & nos hic suscepimus impugnandum. Nam qua parte cum primis duabus respectum realem cuiusvis diuini prædicati ad creatum aliquod prædicatum admittit, impugnationibus contra Superiores sententias mox subiiciendis æquè patet vt illas expendenti, atque prædicato illi communi applicanti perspicuum fiet: qua etiam parte ob eiusmodi respectum transcendentalem (quatenus vtraque conuenit) ad creaturas possibiles aptum medium esse Deum in quo possibilia secundum id, quod in ipsis respicit, Deus ipse cognoscat, postmodum communibus vtrique impugnationibus reiicietur qu. de possibilitate, vel impossibilitate in Deo vsus medij, ad aliud cognoscendum.

8. Sed aduertendum tandem est ex doctoribus, qui Deum in sua Omnipotentia, aliove intrinseco prædicato ex memoratis, tanquam in medio, creaturas possibiles cognoscere affirmant, plerosque suam hanc conclusionem à respectu, siue relatione reali transcendentali prædicati illius diuini ad creaturas, ratione cuius medium, in quo creaturas cognoscat sibi ipsi Deus sit pendere omnino velle: in his vero nonnulli eo etiam transcendentali respectu ad creaturas possibiles ab omni prædicato diuino prorsus relegantes, nihilominus in se, tanquam in medio, creaturas possibiles à Deo cognosci contendunt. Hi verò sunt. Arrubal. d.30. cap. 2. & 3. Herize disput.5. cap.3. numer. 19. Albiz d.5. section.4. numero 39. qui Deum vndique à creaturis possibilibus omnino absolutam, tanquam à termino etiam, independentem asserente nihilominus Deum in se tanquam in medio creaturas cognoscere defendunt vt vidimus numero 1. His adnumeratur d.30. metaphys. sect.15. num. 26. Deum omnino absolutum à possibilibus creaturis earumve possibilitate docens, & tamen ipso tanquam in medio possibilia cognosci à Deo fatetur, quanquam de independentia Dei, & absolutione Dei à possibilitate creaturarum nescio qua fide referatur, Soarez oppositum toties ex instituto docens. Adnumerandus etiam his venit Ruiz de Montoia, qui, etsi Deum transcendentaliter respectiuum creaturarum ipsisque reipsa connexum esse defendat d.5.de Scientia section.2.& d.10.sect.4. numero 10. & section.5. numero 9. tamen sect.4. eadem ex eo respectu cognitionem creaturarum à Deo in seipso tanquam in medio à se citato loco asserta pendere noluit, sicut Recentiores Complutenses memorati pendere nullatenus voluerunt.

CERTAMEN II.

Deum nullius prædicati diuini titulo creata possibilia in se tanquam in medio nosse iuxta aduersariorum modum primum.

1. Conclusio contra duplicem modum defendendi eius contradictorium statuenda est: & primo contra modum primum communiorem: nempe, quia Deus respectiuus realiter transcendentaliter est creaturarum possibilium ratione omnipotentiæ suæ, vel alterius cuiuspiam sui prædicati, è sui cognitione ad illas cognoscendas necessariò determinetur. Secundo vero contra modum secundum aliorum, qui affirmatiuam, conclusionem nostræ huic negatiuæ aduersam, independenter à respectu reali transcendentali Dei ad creaturas, connexioneve ipsius (quouis titulo) cum illis defendunt memoratique à nobis sunt certam. 1.n.8. cæterum præsentem conclusionem nostram vniuersim defendunt ex priscis Theologis Sanctus Bonauentura in 1.d.35.art.1.q.1.Gabriel.art.2.concl. 2.Okam qu.3.Scotus qu.1. §. *Ad ista*, quos duces vtraque Scotica, & Nominalis Schola sectatur: ex nostra verò Vasquez d.60.c.2. & d.50. de visione creaturarum à Beatis in verbo disputans, Becan.tract.1.cap.10.qu.4.à n.8. Alarcon. d.2.c.3. Arrubal.d.30.& 31. Magnus meus Magister Didacus Daza manuscripto de Scientia d.2. Conclusionem hanc summo ingenio suo (vt reliquas assoler suas) illustrans: demum non admodum recentibus nostræ huius Toletanæ Prouinciæ Magistris Dasquianis, plurimum, fuit constans sententia, & communis.

2. Iuxta primum igitur, & communem aduersæ conclusionis tuendæ modum probatur conclusio primo: quia, iuxta illum, eatenus solum Deus medium in quo cognoscendi creaturas possibiles sibi ipsi esse potest, quatenus aliquod eius prædicatum intrinsecum realiter respectiuum transcendentaliter est creaturarū possibilium, cōnexumve essentia sua cum illis: ast nihil Deo omnino intrinsecum realiter transcendentaliter respectiuum creaturarum possibilium essentiaue sua connexum cum illis est: ergo nec Deus medium in quo cognoscendi creaturas possibiles vllatenus sibi ipsi esse potest. Discursus est legitimus. Maior ipsissimum aduersariorum, in hoc primo modo, fundamentum, siue modus ipse tuendi aduersam conclusionem primus. Minor probatur, vt sæpè hic, & controu.1. & controu. de Trinitate à nobis datis: Etenim quidquid Deo intrinsecum est summæ, maioriſque longè est, imo infinitæ maioris necessitatis, quam possibilia creata, siue eorum possibilitas: atqui, si aliquid Deo intrinsecum realiter transcendentaliter respectiuum creaturarum possibilium esset, summæ longéque, & infinitæ maioris necessitatis, quam creata possibilia, siue eorum possibilitas minimè foret; ergo nil intrinsecum in Deo realiter transcendentaliter respectiuum creaturarum possibilium, ipsiusve essentia, & entitate sua connexum est.

3. Maior huius etiam syllogismi ostensa à nobis ex instituto, & rationibus, & exemplis maiori necessitatis, & certitudinis in veritate assensus fidei, quam in veritate conclusionis euidentis ex necessariis principiis euidentibus, etiam per se notis, vel altero euidenti, altero de fide deductæ: item ex maiori necessitate, & euidentia principiorum demonstrationis cuiusvis, quam Conclusionis ex ipsis demonstratæ iuxta Aristotelicum proloquium. *Propter quod vnumquodque tale, & illud magis*: aliisque exemplis plurimis: quæ idcirco otiosè in præsentiarum, superflueque repetentur: sicuti, & responsio ad instantiam (cui contra maioris huius constantiam in primis Complutenses memorati sæpè recentiores fidebant) de veritate, quæ maior vna quam alia esse nequit: id enim, quo id probatur, (nempe veritatem in indiuisibili, & prorsus adæquata conformitate iudicij cum obiecto iudicato consistere) instantiæ debilitatem probat:

est enim ab indiuisibili, & quod nec magis, nec minus proinde suscipit, ad id quod magis, & minus recipit, consequentiam ducere. Minor ex terminis & obuiis exemplis mille patet: quod enim realiter transcendentaliter respectiuum alterius, ipsique essentia sua connexum est, altero deficiente, & illud deficere necesse est: etenim, ex eo, quod deficiente altero illud perstet, huius cum altero realis inconnexio, ac negatio respectus transcendentalis realis ad alterum euidenter atque indubitato demonstratur: quare implicat realiter transcendentaliter respectiuum alterius, ipsique essentia sua connexum, maioris constantiæ, & necessitatis esse quam illud.

4. Patet in actione transcendentaliter relata ad terminum, essentiaque sua illi connexa; quæ proinde absque suo termino, nequit consistere: ac subinde neque maioris necessitatis esse, quam ipsum. Patet secundò in modis omnibus realibus rerum, quarum modi sunt, realiter transcendentaliter respectiuis, atque illis essentia sua connexis, & affixis, quique proinde rebus deficientibus consistere non possunt: igitur, & euidenti ratione, & apertissimis exemplis frequentibus innumeris minor postremi syllogismi euincitur: nimirum, si aliquid Deo intrinsecum realiter transcendentaliter respectiuum creatorum possibilium, ipsique subinde essentia sua connexum esset, maioris necessitatis, quam creata possibilia, eorumve possibilitas minimè fore: vnde inferebat coram, Vasquez noster, & contra Suarium nostrum, aduersæ opinionis Patronum acerrimum, repugnante simiæ cauda Deum quoque repugnaturum, (cui Suarius præ sua pietate respondebat, rogans, vt in nobiliori materia illationem formaret, quam non fateri non poterat: sicuti, neque has huius sententiæ Doctores possunt diffiteri: ergo repugnante, vel patice, vel cinipe, vel cuscice vna repugnaret Deus, excorandus sanè culex iste semper mihi in Dei nostri obseruantiam visus est, ne degustemus camelum.

5. Probatur secundo contra hunc primum modum conclusio. Admisso etiam Deum, siue omnipotentiæ, siue alterius cuiusvis diuini prædicati titulo creaturarum possibilium realiter transcendentaliter respectiuum, ipsisque essentia sua connexum esse, non inde inferretur medium sibi ipsi esse, in quo possibilia creata cognoscat; imò verò inferretur non posse esse medium in quo possibilia cognoscereet creata. Probatur de ratione medij, in quo aliud cognosci potest, omninò est, vt præcognoscatur, siue præuideatur aliquomodo, atque ex eo sic præcognito, præuisoue determinetur cognoscens ad alterius cognitionem, siue eadem, siue diuersa cognitione, de quo modo non disputo: ergo si eiusmodi præcognitio respectu cognitionis alterius obiecti repugnet, repugnat etiam esse medium in quo illud alterum cognoscatur: consequentia est legitima. Antecedens est aduersariorum doctrina, & de se patet, id enim quod cognitum determinat cognitionem, siue ad cognitionem alterius necessariò præcedit præcognitum ad cognitionem: illius si enim non ita præcedit vero aliquo sensu, etsi eadem cognitione vtrumque simul necessariò cognoscatur, simul necessariò vtrumque cognoscetur, quin vnum in alio tanquam in medio cognoscatur: quare, etsi non possit non cognosci cum illo, non poterit cognosci in illo, ni huius cognitio, alterius cognitionem aliquomodo antecedat.

Quocirca valde decepti sunt Doctores, tum nostræ, tum aduersæ Conclusionis: qui ex necessitate simultaneæ cognitionis duplicis extremi alterum esse medium in quo alterum cognoscatur, & ad alterius cognitionem determinatum concordes admittunt; cum tamen ex eo non sit præcisè maior ratio cur vnum potius, quam alterum ad alterius cognitionem determinet, sitque medium, in quo alterum, & non è contra cognoscatur: & sane cum triplex sit modus cognoscendi plura, quorum nullum sine alio cognosci queat: nempe, vel cum alio, vel in alio, vel ex alio: & necessitas simultaneæ cognitionis vtriusque sit necessitas solum cognoscendi vnum cum alio, qui rationem medij in quo aliud cognoscatur in sola necessitate simultaneæ cognitionis vtriusque absque præcedentia aliquali cognitionis vnius, qua mens ad cognitionem alterius determinetur, necessitatem cognoscendi simul vtrumque, seu vnum cum alio, sine cuius cognitione cognosci nequit, cum necessitate cognitionis vnius in alio caussè confundunt, & subinde vnius in alio, & vnius cum alio cognitiones, imò verò & cum his confundunt etiam cognitionem vnius ex alio: siquidem medium in quo, à medio ex quo alterum cognoscitur, quoad vim moriuam intentionalem vnius ad cognitionem alterius minimè differunt, sed solum quoad diuersitatem cognitionum medij, & cognitionis alterius obiecti ex medio illo deductæ, vt communiter putatur: quare nulla alia necessitas cognoscendi vnum in alio, vel ex alio admitti ab his potest, nisi vltra necessitatem cognoscendi simul vtrumque, præcedentia aliqualis cognitionis alterius ad cognitionem illius, quod in ipso, tanquam in medio cognoscitur, admittatur, quam denique probat intentionalis motio medij determinantis, vt cogniti, ad cognitionem alterius quod in illo cognoscitur: eademque est, vt diximus, in medio in quo, atque in medio ex quo alterum illud cognoscitur. Quæ obiici possunt, diluam q. 5. cert. 1. vbi iterum hæc fusius, firmiusque stabiliam.

7. Eo igitur antecedenti, & legitimitate consequentiæ statutis pergit discursus in hunc modum cui repugnat præcognitio, siue aliqualis præcedentia cognitionis ad cognitionem alterius, repugnat ratio medij in quo cognoscatur illud alterum: atqui relatiuis omnibus, qua talibus repugnat præcognitio siue præcedentia cognitionis vnius ad cognitionem alterius: ergo relatiuis, qua talibus repugnat ratio medij in quo alterum cognoscatur. Minor (quæ sola probationem desiderat) suadetur: quia relatiua qua talia debent necessariò simul cognosci, ac proinde simul non solùm natura, sed & cognitione dicuntur esse ab Aristotele, & Philosophis: & ratio est: quia cum relationis, seu relatiui, qua talis totum esse sit ad aliud esse, nequit eius esse cognosci, nisi ad aliud cognoscatur, quod absque alius cognitione, & fors præcognitione fieri nequit. Tum sic: sed in iis, quæ simul cognitione necessariò sunt, repugnat vnius præcognitio, seu præcedentia cognitionis respectu cognitionis alterius: ergo relatiuis, qua talibus repugnat præcognitio siue præcedentia cognitionis respectu cognitionis alterius, nempe sui termini. Vnde legitimè infertur respectum siue relationem realem transcendentalem Dei ad creaturas, eiusque cum ipsis connexionem intrinsecam primi modi doctoribus modo permissam, non euincere in Deo rationem medij, in quo vel ipse, vel alius ipsum videns creata possibilia cognoscat; sed oppositum potius concludere. Nempe eius respectus titulo medij, in quo possibilia cognoscantur rationem Deo repugnare.

8. Ob hoc argumentum Soarius, oppositæ sententiæ cum primis Patronus, noluit eius veritatem à respectu transcendentali Dei ad creata possibilia pendere cum citato loco tom. 1. in 3. p. d. 27. sect. 1. §. *secundus modus*, ex quo potius oppositam sententiam euerti videbat. Sed dices; proloquium illud de relatiuis, quod scilicet necessariò simul cognitione sint, non de relatiuis transcendentaliter, & entitatiue ac essentia sua connexis, sed de relatiuis prædicamentaliter intelligi solum debere. Præuenit tamen solutionem Soarius loco vltimo citatus, (quem nobis familiares Murciani Recentiores satis docti, & ingeniosi imitantur) dicens: relatiua transcendentaliter, quoad modum cognitionis, relatiuorum prædicamentaliter naturam induere: id quod certissimum est: etenim, quoad respicientiam sui termini essentialem (vnde relatiuis prædicamentaliter, qua talibus, simultaneæ cognitionis necessitas obuenit) æquant relatiua transcendentaliter relatiuis prædicamentaliter sunt: solumque in eo differunt, quod relatiua prædicamentaliter ex accidenti relata sunt; relatiua verò transcendentaliter non ex accidenti, sed entitate, & essentia sua sunt relata, & ad aliud; quare, sicut illa secundum relationis ipsis in suo esse constitutis accidens, simul esse, & cognosci cum suo termino necessario debent, neque, qua talia, prius suo termino esse, cognosciue possunt; ita transcendentaliter relata entitate, & essentia sua simul cum suo termino, in eo statu, quo eius transcendentalis respectus terminus est, esse cognosciue necessario debent, quin prius illo esse, cognosciue vsquam valeant.

9. Dices tandem: argumentum hoc sophisma fallax inde conuinci: quod omne medium cognoscendi vnum in alio, vel ex alio nobis prorsus è medio tollat: etenim vis medij omnis, in quo vel ex quo aliud à nobis cognoscatur, vtriusque connexioni vnice innititur, & necessitate

coexistentiæ, siue existentiæ simultaneæ extremorum, seu medij cum extremo, ita vt alterum siue altero esse repugnet: ex hoc autem rationem medij impediri, aboleique argumentum contendit, & probat, si quid probat. Verum respondetur facilè primo: connexionem medij cum extremis, in qua vis tota inferendi syllogistica fundatur, & nititur, non esse connexionem realem, siue respectum transcendentalem realem medij ad extrema, seu cum extremis, sed metaphysicam, seu logicam, rationisque totam: est enim connexio identitatis medij, & extremorum inter sese, connexio autem identitatis, realis connexio, aut respectus esse non potest; siquidem eiusdem ad seipsum realis, ac non fictus, pureque rationis, esse nequit. Quod autem connexio terminorum, cui tota vis syllogistica ad inferendum vnum ex alio, tanquam medio connexio identitatis extremorum sit, constat: quia in præmissis identitas extremorum cum medio asseritur, indeque deducitur extremorum identitas in conclusione.

10. Fateri tamen oportet ex connexione physica, & transcendentali respectus vnius ad aliud quandoque ad syllogismos propositionibus in materia necessaria efformandos connexionem identitatis extremorum cum medio, cui vis syllogistica proximè, & formaliter innititur, indagari à nobis, & deprehendi: atque eiusmodi connexionem physicam à nobis cognoscendam esse primò, vt inde connexionem illam identitatis extremorum venemur, ac deprehendamus: tuncque solùm cognosci necessitatem simultaneæ existentiæ physicè, & realiter connexorum, siue realiter transcendentaliter respectiuorum: quia id solum nosse ad connexionem identitatis extremorum, quæ formæ, & virtuti illatiuæ syllogisticè proximè & formaliter subseruit, satis nobis est. An verò prima illa cognitio connexorum, realiterque respectiuorum alterius in altero tanquam medio à nobis habeatur parui ad rem præsentem refert: quandoquidem à nobis ea per species alienas, & abstractiua cognitione habetur, ex qua ad visionis, & intuitiuam cognitionem, quam de se Deus, suoque transcendentali reali respectu ad creata possibilia, & connexione physica, cum illis (quæ modo permittimus) nulla esse potest legitima illatio. Visionem igitur intuitiuâ respectu sui transcendentalis ad creaturas possibiles physicæque connexionis Dei cum illis, absque simultanea, vt minimum, naturæ simultate, cognitione sui termini, nempe possibilium creaturarum constat esse non posse: quare nec posse esse sibi ipsis medium in quo illas cognoscat, vt proximo argumento ostendebamus.

11. An verò necessariò simultanea de termino transcendentalis realis sui respectus & physicæ cognitionis, modo à nobis permissæ, cognitio, intuitiua, an abstractiua solum esse in Deo deberet: fortasse perconteris: Respondeoque intuitiuam in ea hypothesi Dei de sui respectus, & connexionis termino, nempe creaturis possibilibus necessariò fore: tum è Dei illas cognoscentis perfectione in genere cognoscentis summa, tum quia cum eas non cognosceret in se tanquâ in medio, vt ostendimus argumento proximo, sed in ipsis cognosceret, vnde abstractiua ac non intuitiua earum cognitio esset, non haberet. Denique an eo respectu reali transcedentali Dei ad creata possibilia admisso (ex quo medium in quo ipsa cognoscantur eum intuenti Deo esse non potest, ob impossibilitatem præcedentiæ aliqualis nõ fictæ cognitionis de Deo ad cognitionem creaturarum possibilium necessitatemque simultaneæ, vt minimum simultate naturæ, cognitionis termini cum relato transcendentaliter ad ipsum cognitio simultanea possibilium Beatis Deum intuentibus intuitiua etiam foret, an sufficeret abstractiua, etsi non ex Deo, vt medio physico, sed aliunde habita? ad rem præsentem non facit alterutro modo respondeatur. Nec firmum aliquid pro altero determinatè asserendo nobis occurrit. Cum nec entitatiua Beatorum (etiam Angelorum,) nec status beatitudinis perfectio obiectorum aliorum à Deo abstractiuam in ipsis cognitionem detrectet; neque opus videatur ad eius relationis, quæ diuersa entitatiue à suo termino dubio procul esset, visionem terminum quoque videri, sed satis fore videatur, vtcumque simul cognosci.

CERTAMEN III.

Secundus modus dicendi affirmantem nostræ aduersam sententiam independenter à respectu transcendentali Dei ad creaturas reiicitur.

1. SEcundus modus tuendi affirmatiuam, negatiuæ nostræ aduersam, independenter à respectu transcendentali Omnipotentiæ ad creaturas possibiles ob eminentialem earum omnium continentiam in illa (Quod ipsum de continentia eminentiali intentionali, & representationis earum in Scientia & beneplacito diuino dicendum esse doctoribus est) sic impugno, de ratione medij in quo aliquid cognoscitur, est determinare intentionali sua motione intellectum determinatè cognitione sui ad cognitionem alterius; sed quod indifferens est ad coexistendum cum illo altero, vel eius contradictorio, siue, vt cum illo, vel eius negatione coniungatur, nequit determinare intentionali sua motione intellectum ad cognitionem alterius determinatè, potiusquam oppositi: ergo, quod est ita indifferens nequit esse medium, in quo alterum determinatè præ eius contradictorio cognoscatur. Tum sic sed Omnipotentia absoluta, nec transcendentaliter respectiua creaturarum, reque ipsa inconnexa cum illis, est indifferens de se ad coexistendum, siue, vt coniungatur cum creaturis possibilibus earumque possibilitate, vel cum earum impossibilitate, & repugnantia, etsi eas omnes eminenter contineat: ergo ita absoluta ab illis, & inconnexa re ipsa omnipotentia, (& diuina alia) etsi eas omnes eminenter contineat, nequit esse medium, in quo illas, earumque possibilitatem, præ impossibilitate cognoscat Deus. Discursus est legitimus, ac, si præmissæ veritusque syllogismi constent, rem prorsus euincens: subsumptum autem ad illationem postremam euidens est: siquidem nihil aliud est Omnipotentiam (& diuina reliqua) omnia eminenter continentem possibilia, ab eis absolutam, reque ipsa inconnexam transcendentaliter cum eorum possibilitate esse, quam de se atque entitate sua esse indifferentem, vt coexistat, siue coniungatur cum eorum possibilitate, vel cum eorum impossibilitate, & repugnantia: atque eis omnibus implicantibus æque, eandemque permanuram, quæ modo non implicantibus permanet.

2. Maior syllogismi primi est medij, in quo aliud cognoscitur, definitio. Minor autem, me, & aliis etiam iudicibus euidens: etenim, etsi à principio indifferenti possit esse libera determinatio, determinatè ad vnum potius, quam ad eius oppositum, vt patet in Dei, & creati arbitrij liberis determinationibus proximè à principio indifferenti conceptis, & exercitijs: est à principio naturali, naturaliterque, ac non liberè se determinanti, si indifferens ad vtrumuis de se, naturaque, & entitate sua sit, nequit ad alterum extremum potius, quam ad eius oppositum determinatio procedere: siue realiter, siue intentionaliter actiuum, vel motiuum principium illud sit: quia nimirum in naturaliter, ac non liberè actiuis, vel motiuis principiis determinatio exercitij, & motionis in actu secundo ex determinatione principij in actu primo ad vnum determinatè præ alio exercitium & motionem in actu secundo debet prouenire; vt propterea statum principium, & dignitas apud Philosophos sit *naturam* (id est naturalia agentia naturaliter operantia, vel operatiua) *determinatam esse ad vnum*: secundò ex rebus omnibus non connexis entitatiue, seu entitate sua cum aliis, sed ab illis re ipsa absolutis; quæ ideirco media, in quibus alia illa cognoscantur esse nequeunt: fin, aliam eedo nobis causam, cur Symia in quo Psytthacus cognoscatur, aut ego, in quo cognoscatur Alexander Papa Septimus, media esse non possumus, nisi, quod natura, & entitate nostra illam ad Psytthaci existentiam, eiusve negationem; ego verò ad negationem, vel existentiam Alexandri septimi indifferentes sumus, & cum alterutro coniungibiles.

3. Probatur inde negatiua sententia secundo: quia,

Deus secundum omnia sua prædicata, iuxta secundum hunc modum absolutus à creaturarum possibilitate, statuitur, & maioris necessitatis, quam creatorum possibilitas, infertur, Scientiam Dei in se, vt medio de possibilibus non esse summè, & digne Deo infallibilem, neque eius veritatem maioris necessitatis, & constantiæ esse, quam sit creatorum possibilitas: id quod & absurdum de se est, & suppositioni aduersatiorum de independentia, & absolutione cuiusvis prædicati diuini à respectu transcendentali ad possibilia, realique connexione cum ipsis aperte repugnat: siquidem Scientia diuina, quæ in sui, suæque veritatis intrinsecæ constantia à possibilitate creaturarum ita pendet, vt hac sublata, & ipsa eiusque intrinseca veritas nusquam sit permansura, dubio procul essentia sua connexa reipsa cum eorum possibilitate est, eamque realiter transcendentaliter respicit: quidquid enim essentia, & entitate sua absolutum transcendentaliter ab alio, ipsique inconexum prorsus re ipsa est, alio sublato persistet: quinimo nec vnde euidentius vnius realis transcendentalis respectus ad aliud, entitatisque cum ipso connexio demonstratur, quam ex destructione vnius ad sublationem alterius.

4. Illationem illam de præiudicio infallibilitatis dignæ Deo Scientiæ Dei de possibilibus in seipso, tanquam in medio, omnino à creatorum possibilitate absoluto; sic probo: etenim Deus ita omnino à creatorum possibilitate absolutus medium naturale, ac ad eorum cognitionem ducens erit, nec libere ad ea cognoscenda intentionaliter mouens, vt patet, ac per se notum, etiam aduersarijs est: quare quamdiu in se manserit ad illa cognoscenda æque Deum ducet, naturaliterque, & necessariò intentionaliter mouebit; ast maneret in se, etsi per impossibile creatorum possibilitas repugnaret, cum ab eius per hoscè reali transcendentali respectu sit omnino absolutus, eique prorsus reipsa per hos doctores inconnexus: ergo, si creatorum possibilitas repugnaret Scientia Dei in se tanquam in medio de creatorum possibilitate falsa foret: ergo eius infallibilitas, & veritatis constantia pendet à possibilitate creaturarum, nec est ab ea absoluta contra huius secundi modi suppositionem: siquidem eius de earum possibilitate, & Scientiæ & intrinsecæ illi veritatis constantia, & permanentia à possibilitate creaturarum omnino dependet. Pergo inde: ergo Scientia Dei ita creatorum possibilitate absoluti, de possibilitate creatorum in seipso, tanquam in medio, non est dignè Deo infallibilis, siue necessitatis, & constantiæ dignæ Deo in sui veritate. Patet: quia, cum pendeat eius infallibilitas, & veritatis suæ necessitas, & constantia ab infallibilitate, & necessitate, ac constantia possibilitatis creaturum, maior, quam huius infallibilitas constantia, & necessitas, quare & digna Deo, esse non poterit.

5. Vtrique argumento respondet (qui omnia in re Theologica vidit, & præuidit) Ruiz de Scientia citata d. 24. section. 3. & 4. numero 15. de futurorum à Deo in sua Omnipotentia, & idæa cognitione agens, quod nos de possibilium à Deo in se tanquam medio cognitione iunenes adhuc, pro aduersatijs meditati sumus, & impugnauimus. Nempe Dei Omnipotentiam (& idem esto de Scientia comprehensiua, & complacentia de possibilibus proportione seruata) esse potentiam de se non repugnantiam, siue omnium, si vel casu quo non repugnent: quare posita absolutè non repugnantia creaturarum eademmet, quæ quasi conditionata illarum potentia, & continentia eminentialis actiua erat, purificata conditione possibilitatis creaturum in particulari, (qua, vt absoluta potentia, & continentia actiua illarum determinate, & in particulari esset, indigebat) illarum determinate, & determinata absoluta potentia est. Cum autem eatenus Omnipotentia Deo intrinseca medium determinatè, & absolutè determinans ad cognitionem possibilium in particulari sit, quatenus eorum in particulari absoluta potentia, & actiua eminentialis continentia est, eademmet, quæ pro priori ad creatorum possibilitatem medium solum quasi conditionatum ad creata possibilia cognoscenda ratione similis conditionatæ continentiæ erat, nec magis determinatè seu determinans medium ad illarum determinate cognitionem, purificata conditione possibilitatis illorum in particulari medium absolutum determinate, & determinans ad eorum cognitionem Deo erit: ita, vt, sicut absoluta possibilitas entitatiua creaturum conditio est, sine qua non, absolutæ continentiæ earum eminentialis actiuæ, siue omnipotentiæ absolutæ earum in genere entis, sic etiam absoluta earum veritas, & cognoscibilitas obiectiua possibilitatis absolutæ earum comes, sit conditio, sine qua non, rationis absoluti medij, ob quam in omnipotentia eadem absolutè contineantur in genere veri, & obiectiuè cognoscibilis. Et hanc quidem solutionem arripuerunt ingenioſi Recentiores sæpè memorati Complutenses, & Murciani ex nostris.

6. Fateor acumen solutionis, quam exemplis ex humanis, & diuinis sic olim illustrabam: ex humanis siquidem, & nostræ voluntatis decretum, & votum conditionatum absque vlla sui intrinseca variatione idem, ipsumque sola conditionis purificatione transire in absolutum à Theologis communiter dicitur; solaque vt absolutum sit idemmet, quod conditionatum pro priori erat, purificatione conditionis, tanquam conditione, sine qua non eget, quod ipsum in decretis conditionatis ex parte obiecti diuinis, vt transeant in absoluta vlu venit. Secundum exemplum pure diuinum, & ad rem præsentem accommodatissimum, ex scientia Dei de eisdem possibilibus desumitur: etenim eademmet adhuc formaliter inuariata Dei scientia, quæ pro priori ad creatorum possibilitatem Dei absoluta cognitio & repræsentatio formalis tantum erat; cæterorum vero possibilium conditionata solum formalis repræsentatio, sola possibilitatis eorum absoluta positione, & purificatione conditionis absoluta eorum repræsentatio est: quia eorum absoluta veritas, & obiectiua cognoscibilitas supponi necessario debet, vt absolute cognoscantur: ac proinde conditio, sine qua non, est, vt scientia Dei, pro priori conditionata solum de ipsis, eademmet inuariata, quoad intrinsecum in absolutam transeat, atque ad ea formaliter repræsentanda profiliat, atque explicetur.

7. Cæterum, neque his illustrata exemplis solutio argumentorum difficultatem euacuat, contra primo: quia, vel absoluta omnipotentia, vel actiua eminentia & continentia absoluta possibilium in ipsa, quoad intrinsecum sui indiget possibilitate absoluta ipsorum, vel non eget? si postremum, ergo absoluta potentia, & continencia eminentialis actiua omnipotentiæ erga possibilia in particulari quoad intrinsecum indifferens est, vt coexistat, & coniungatur cum possibilitate, vel repugnantia eorum in particulari: ac proinde absque illorum in particulari possibilitate esse quoad intrinsecum, poterit: vnde nec poterit esse medium, quoad intrinsecum sui, omnipotentia cognita ad eorum in particulari possibilitatem determinate inferendam, nec scientia Dei de possibilibus in particulari habita in omnipotentia, tanquam in medio, erit infallibilis diuinæ. Si autem omnipotentia, & actiua eorum in particulari eminentialis continentia absoluta, quoad sui intrinsecum, illorum in particulari absoluta non repugnantia, & possibilitate eget, ita, vt absque ea esse non possit: ergo omnipotentia absoluta possibilium in particulari à creaturis absolutè dependens, & reipsa necessariò connexa contra huiusmodi secundi suppositionem est.

8. Confirmatur & explicatur impugnatio: quia, vel expositione possibilitatis absolutæ possibilium in particulari, Deo extrinsecæ suboritur intrinsecè in Dei Omnipotentia aliquid, quo ipsa determinetur à Deo existendum necessariò cum ad illorum absoluta possibilitate, & non cum eorum repugnantia, vel non: si postremum: æquè inepta est posita etiam illorum absoluta possibilitate, vt medium sit determinans ad possibilia in particulari cognoscenda, seu indicanda, & infallibilitatem Deo dignam Scientiæ diuinæ in ipsa, tanquam medio habitæ, atque pro priori ad possibilium

possibilium in particulari absolutam positionem: si primum: iam aliquid Deo intrinsecum ex creaturis possibilibus Deo adnascetur, & augescet, (quod absurdissimum de se est) ac insuper aliquid Deo intrinsecum realiter transcendentaliter creaturarum possibilium respectiuum, ipsisque entitate sua connexum erit contra aduersariorum, vt dixi suppositionem.

9. Vrgeo: vis illatiua, seu determinatiua medij ex cognitione sui ad cognitionem alterius in ipso per eandem, vel ex ipso per diuersam cognitionem, nequit adnasci medio ex alterius in ipso vel ex ipso extrinseca positione; alioqui, non ex vi medij seu, in, vel ex medio alterum cognosceretur, sed contra potius ex hoc altero medium cognosceretur, dicique æqua facilitate posset assensum conclusionis ad præmissarum assensum posse supponi, quod est implicatorium. Quod si dicas; vim quidem determinatiuam in actu primo Omnipotentiæ ad iudicium possibilium de possibilitate in particulari intrinsecam, atque omnino independentem à possibilitate esse: secus autem determinationem in actu secundo, siue eius determinatiuæ virtutis exercitium, quod à possibilitatis extrinseca positione, tanquam à conditione necessaria dependet: Contra est: quia eadem facilitate dicam quamuis creaturarum posse esse medium in quo, & ex quo cognitionis cuiusvis alterius creaturæ, quantumuis ab ipsa dissitæ, & disparatæ: quia æqua facilitate dicam: in quauis creatura esse vim intrinsecam determinatiuam in actu primo ad cognitionem, & iudicium de altera, quantumuis dissita, & disparata: Cæterum exercitium determinandi ad eius iudicium ab eius extrinseca positione pendere, vide solutione, & doctrina hac totam inuerti philosophiam, & euerti.

10. Iam exempla illa de nostris voto, & decretis ex parte obiecti conditionatis physicè loquendo falsum est eadem inuariata intrinsecè sola conditionis purificatione in absoluta transire; etsi moraliter, & quoad obligationem in absoluta transeant, & absoluta alia decreta inferant, ni antea rescisa, & retracta sint, vt absolutè id, quod vouimus, vel decreuimus, apponamus. De similibus verò decretis diuinis, etsi eorum diuersitas nequeat physica esse, sicuti nec secundum exempli è scientia Dei de possibilibus, aliisque Deo extrinsecis obiectis petiti (quo video Soarium supra vsum) difficultatem nostrorum argumentorum non emollit: in primis enim obiectiuam veritatem obiecti purè materialis, & terminatiui solum ad exercitium suæ cognitionis supponi debere commune Philosophis est; etsi diuinæ Scientiæ ob omnimodam à creatis independentiam creata obiecta vera causalitate non præcedant, sed totam eius repræsentationem formalem, qua omniscientia, & è genere suo infinita simpliciter per termini, etiam extrinseci, denegationem formaliter est, à Deo ipso tanquam intentionali principio, & obiecto formali primario, & specificatiuo adæquato è suo genere, itidem infinitis supponant. Vnde creatis obiectis nullum, vel illam specificandi, vel mouendi intentionaliter, tanquam media motiuaue supereresse locum docuimus; at verò virtutem medij determinatiuam naturalem ad cognitionem termini, vel in actu primo, vel in exercitio à termini ipsius positione pendere diuersissimum est, atque Philosophis, & Theologis inauditum: imo totius Philosophiæ euersiuum, & inuersiuum: quæ ab vno ad aliud paritas disparet.

11. Et quamuis aptior paritas vtriusque foret, atque scientiæ exemplum rei præsenti prorsus aptari videretur; non statim similis dependentia, vel virtutis determinatiuæ medij ad cognitionem alterius vel exercitij eius ab alterius illius positione admittenda esset: siquidem in Scientiæ diuinæ ad extrinseca obiecta extensione absque vllo suæ intrinsecæ repræsentationis augmento, solaque extrinseca ipsorum positione admittenda, mysterium est, in quod è Dei intrinseca immutabilitate, atque à creatis independentia, & fide, & euidentibus rationibus nuper attactis notissima agimur; quod non ad alia transmittendum, vbi nec fides, nec rationis euidentia cogat, ne tota Theologia mysterium sit. Cum autem perspicuum ex dictis sit rationes, & fidem ad extendendum hucusque diuinæ Scientiæ mysterium non adesse; quin potius huic extensioni rationem valide aduersari: etsi nihil amplius, quam in exemplo scientiæ in ratione medij reperiretur, admitti in hoc mysterium simile nec deberet, nec posset: & quidem in sententia Soarij, qui hoc exemplo vtitur citata d. 30. metaphysic. section. 17. numero 47. Omnipotentia, etsi à voluntate formaliter distinguatur, secus à Dei essentia, quam in Dei cognitione formaliter constituit; ast Dei Scientia formaliter, qua talis non est medium in eius sententia in quo creaturæ à Deo cognoscantur, sed formalis earum repræsentatio: ergo, nec omnipotentia formaliter, qua talis, est medium Deo cognoscendi creaturas, sed earum formalis cognitio. Nec refert, vt directè sumptam, &, vt obiectum reflexè cognitum, cognitionem, quæ omnipotentia est, medium Deo esse, in quo creata possibilia cognoscat. Primò enim cognitionem reflexam cognitionis suæ in Deo à directa sui cognitione nullatenus, formaliter adhuc, differre Soarij doctrina est. Secundo: quia per ipsum Soarium, & omnes, etsi visio Dei intuitiua repræsentet formaliter Beatis Deum, sicuti est (trinum scilicet, & vnum) non tamen statim reflexè cognita, vt medium, Deum trinum & vnum repræsentat: ac proinde ex clara Dei visione nemo Beatus abstractiuam euidentem, nedum intuitiuam, Trinitatis cognitionem, tanquam ex medio teste etiam eodem Soario deducit: ergo nec Scientia Dei reflexè cognita Deum ducet ad cognitionem creaturarum tanquam in medio: maximè, quia pro eo priori creaturarum formalis repræsentatio non est, nusquamque cum illis est connexa: visio autem Beati Dei trini, & vnius, siue Trinitatis, formalis repræsentatio est illique re ipsa, & entitate sua connexa.

12. Sed explicare oportet quid omnipotentia absolutè & pro priori ad possibilitatis creaturarum positionem sit, quidque pro statu huius positionis illi accedat, vt potentia producendi determinate has creaturas possibiles sit, & absolutè dicatur in verosimiliori sententia, quæ omnipotentiam iuxta secundum hunc modum in respectiuam, & in connexam transcendentaliter, prorsusque à creatis possibilibus, (sicut, & diuina reliqua) quoad intrinsecum sui absolutam constituit: & quidem, pro priori illo, Omnipotentia nil creatum possibile, seu non repugnans non solum in particulari, sed neque secundum prædicatum commune non repugnantiæ realiter transcendentaliter respicit ipsive essentia, & entitate sua connexum est, vt vidimus certam. 1. à numero 5. etsi à nobis sine respectu ad illud prædicatum commune non repugnantiæ, seu possibilitatis concipi nequeat: quare & illius secundum dici, vt aiunt, non autem secundum esse, respectiua, & relatiua omnipotentia sit, vt conditionate ex parte termini commode ad nostrum captum explicetur: id est potentia producitiua omnium, si non repugnent, quamdiu in nullo non repugnantiæ, siue absolutæ possibilitatis non intelligitur purificata conditio: cum verò purificata pro posteriori possibilitatis, & non repugnantiæ absolutæ creaturarum conditio in vnaquaque earum deprehenditur illatum determinatè actiua potentia est, non quidem determinatione, quin intrinsecus eius virtuti ex absoluta rerum possibilitate adnascatur, & accedat, vt ostendimus, sed termini sui extrinseci determinatione positiua ad possibilitatem, quam pro priori signo Omnipotentiæ non habebat.

13. Quare potentiæ actiuæ absolutæ determinatè possibilium in particulari denominatio prorsus extrinseca diuinæ Omnipotentiæ est, ab extrinseca eorum positiua determinatione ad absolutam sui possibilitatem, & non repugnantiam prouenions ob quam intra sphæram absolutæ prorsus actiuitatis, & Omnipotentiæ diuinæ trahantur, & sine qua progredi, & ab ea fieri nequeunt; non illius potentiæ, & virtutis actiuæ defectu, & impotentia, sed defectu suæ potentiæ passiuæ, vt fierent, quæ nisi positiua sui non repugnantia, & determinatione possibilitatis intrinsecæ suæ non habebatur. Non aliter atque homo albus, vt albus sit omnino absolutus, & indeterminatus est, vt alter homo albus sit, cui in albedine assimiletur, vel niger, cui dissimiletur: si tamen alter sit albus, & determinate similis illico ei is non intrinseca sibi deter-

minata

minatione, sed extrinseca prorsus sibi alterius hominis determinate albi positione: quare sicut ex hac extrinseca determinatione, vt similis ille alteri homini sit, non infertur, in illo esse determinationem necessariam, vt in ipso tanquam in medio alter homo albus cognoscatur esseue inferatur, & iudicetur, etsi, vt similis alteri, nec esse, nec cognosci iudicariue possit sine illo, quia hæc denominatio similis vtrumque album importat: ita, etsi denominatio omnipotentiæ absolutæ determinate possibilium in particulari, nec esse, nec concipi sine absoluta possibilitate creaturarum, quam, vtpote denominatio extrinseca omnipotentiæ claudit: quia tamen possibilitas horum in particulari, qua formaliter determinantur ad esse possibilium, extrinseca denominatio, ac non intrinseca omnipotentiæ est, medium illa cognoscendi omnipotentiam non efficient. Quod ipsum de absoluta denominatione scientiæ Dei de his, de quibus determinate, & in particulari scientia determinate: & est absolute ac dicitur dictum puta: completur enim intrinseca obiecto, & extrinseca scientiæ veritate, & cognoscibilitate.

14. Dictis consectarie venit singularitatis, inconsequentiæ notanda nostri Herice sententia d. 5. citata cap. 3. §. 2. & 3. asserentis creata possibilia in omnino absoluta ab ipsis omnipotentia ratione continentiæ realis eminentialis actiuæ illorum tanquam in medio cognosci; secus in eorum diuina scientia, & comprehensione reflexe cognita, (quam tamen cap. 4. n. 48. connexam realiter cum creatis possibilibus defendit) quia in ea non realiter, sed intentionaliter solum possibilia continentur. Caterum pluris ad rationem medij referre realem eius cum termino per illud cognoscendo connexionem, quam continentia in illo quæcunque, satis claret ex dictis. Secunda: quia ipse citato c. 3. §. 1. ex præcisa ratione connexionis, & respectus transcendentalis creaturarum ad Deum absque vlla continentia, vera actiua, vel intentionali Dei in creaturis docet Deum in ipsis tanquam in medio, vel ex medio seipsum cognoscere: multo ergo melius creaturas in sua earum scientia & comprehensione, quæ, ipso asserente, illis connexa, & respectiua realiter transcendentaliter earum est, & vlterius ipsas vere, & realiter intentionaliter continet, tanquam in medio, vel ex medio cognoscet. Tertio: continentia vera realis intentionalis creaturarum in scientia, & comprehensione per additum *intentionalis* non excluditur à veritate, & realitate continentiæ earum: neque enim per vocem *intentionalis* fictitia solum, seu rationis esse dicitur, licet à ratione procedat, sicut scientia, & cognitio ipsa realis earundem creaturarum, cui prorsus identificatur: cum ergo realis, & vera continentia sit: cur id non præstet, quod realis continentia alia actiua creaturarum in omnipotentia (est respectiua realiter transcendentaliter vlterius non esset) non facile inuenietur.

15. Quarto: quia ideo ait c. 3. num. 17. Deum creata possibilia in sua omnipotentia cognoscere, quia nequit hanc quidditatiue, nedum comprehensiue cognoscere, quin de illa iudicet esse potentem producere, quidquid iosibile, & repugnans non sit: at nequit reflexe cognoscere quidditatiue, nedum comprehensiue, suam scientiam, & comprehensionem possibilium creaturarum, quin de illa iudicet esse clarè repræsentantem, & comprehensiuam illarum: ergo nequit illam reflexe cognoscere, quin in ipsa cognoscat creata possibilia: quod vrgentius probatur ex relatione transcendentali, & connexione scientiæ diuinæ cum creatis per ipsam repræsentatis, quam vlterius admittit, nequitque incognito termino cognosci. Respondet nu. 26. non posse eos conceptus cognitionis suæ de creaturis cognosci quidditatiue, nedum comprehensiue, quin simul Deus quidditatiuam intuitiuam, & comprehensiuam habeat de ipsis cognitionem, illam vero in ipsarum, vel ex ipsarum scientia tanquam medio à Deo non haberi, nec opus esse vt habeatur, sed vel e cognitione directa de obiectis, vel aliunde, solutionis doctrinam laudo, & statuebam fuse certam. 2. à num. 5. sed tamen cum Herize nostri, & communi doctrina non concordat: in qua ex connexione reali vnius cum alio cognitio vnius ad aliud in ipso cognoscendum deducitur.

16. Secundo: si, vt cognoscatur, & iudicetur, scientiam Dei de creaturis esse claram, intuitiuam, & comprehensiuam illarum repræsentationem, vt in se sunt, sufficit aliunde haberi à Deo simul earum quidditatiuam, & intuitiuam cognitionem, & iudicium, quin ad illud ex scientia de ipsis reflexe cognita, tanquam medio determinetur Deus: ergo, vt cognoscatur omnipotentia, vt potentia possibilium, & non repugnantium omnium productrix (quod non cognitis ipsis fieri nequit) satis erit simul, aliunde tamen, quam ex determinatione omnipotentiæ præcognitæ, possibilium haberi cognitionem: vnde eius ratio pro omnipotentia cuanescit. Tertio denique: posita absoluta omnipotentiæ in connexione reali cum possibilibus, etsi nostro hoc abstractiuo modo, nec concipi, neque explicari, nisi in ordine ad possibilia, hisque ignotis nequeat, ac proinde secundum dici, nostroque concipiendi modo relata ad possibilia omnipotentia sit; ast ab illam, sicuti est, intuentibus, vti à possibilibus in se absoluta secundum suum esse omnino est, ita ab eis secundum cognitionem sui absoluta prorsus erit: quare, ne simul adhuc, aliunde cognosci possibilia oportebit ad omnipotentiam intuitiue cognoscendam: quod secus in diuina de possibilibus scientia, & comprehensione realiter transcendentaliter possibilium respectiua, ipsisque per Herize connexa dicendum necessario erit.

CERTAMEN IV.

Vniuersim affirmans sententia, eiusque fundamenta exploduntur.

1. Reiecimus singulatim vtrumque tuendæ affirmantis sententiæ modum: nunc à capite, vt aiunt, & vniuersim reiicienda eadem sententia est, ne suborturus forte posthac modus alius confutationibus libera nascatur, nostraque aliquando negatiua sententia nutet. Sic igitur illam vniuersim impugno. Primo: quia vt late qu. 5. ostendam, nihil potest Deus in alio tanquam in medio cognoscere: ergo nec possibilia in sua omnipotentia alioue suo attributo, aut prædicato diuino consecutio euidens vt patet omnino est. Antecedens citato loco affatim monstrabitur, vbi, & illud probandi media suppetent plura, quibus nunc scribendis proinde merito supersedimus. Secundo: quia, si Deus secundum aliquid intrinsecum sui sit medium absolute cognoscendi possibilia, naturale medium ea cognoscendi erit, naturaliterque, ac non libere, determinabit semel visum intuitiue ad omnium, neque ad aliquorum præ aliis cognitionem. Patet: quia, siue titulo connexionis relatiue transcendentalis respectus ad ipsa prædicati cuiusuis diuini, siue titulo continentiæ realis physicæ vel intentionalis eminentialis possibilium, in prædicato quouis diuino, æque possibilia omnia ab eo attinguntur, ad illudque spectant; neque vnum alio titulo potiori. Atqui beati omnes Deum omniaque prædicata diuina vident, vt de fide est ex illo Ioann. 3. *Videbimus eum sicuti est.* clareque intuentur: ergo æque ex parte obiecti in Deo viso tanquam medio ad videnda omnia naturaliter possibilia determinabuntur: ac proinde (absit miraculum) Beati omnes possibilia omnia in Deo, tanquam medio videbunt, neque vnus alio plura ex possibilibus, vel pauciora: consequens vero & absurdum & falsum Theologis omnibus est; ergo & antecedens.

2. Quot quantaque huius argumenti solutioni mouent aduersarij, cum hic, tum de visione creaturarum à Beatis in verbo disputantes: verum nihil eorum effugio argumenti aditum facit quod non sit argumenti facti terminis ipsis occlusum: etenim recursus ad perfectius lumen, siue naturale intellectus, siue supernaturale luminis gloriæ vnius Beati præ alio præclusus est; siquidem perfectius alterutrum lumen, vel imperfectius, solum conducit vt medium natura e, vel clariori ex specie sua, vel intensiori visione, quam ab aliis imperfectiore lumine alterutro, vel vtroque præditis videatur: quare medium siue Deum, & quæ in eo, vel ex eo videnda sint clarius perfectiusque á perfectiori lumine instructis videri, quam videatur ab instructis imperfectiori. Cæterum, cum æque, nec magis ad aliqua possibilia, quam ad reliqua cognoscenda

Deus intuitiue visus medium naturale, & naturaliter determinatiuum sit, quia æque, vt dixi, à Deo attinguntur, ad ipsumque spectant, quantumuis magis, minusue perfecte & clare videatur, dummodo clare, & intuitiue videatur, à magis, vel minus, imo & minime Beatis, tamen Beatis, æque, nec magis ad vnum, quam ad reliqua possibilia in ipso cognoscenda determinabit: dummodo vel ad vnum solum videndum in ipso naturaliter determinet, vti in aduersariorum sententia ad aliqua videnda in Deo, tanquam medio determinet, vel minime Beatum: etsi verum sit ad ea, vel clarius, & perfectius, vel minus perfecte, & clare, pro maiori, vel minore claritate, & perfectione visionis Dei medij, magis, vel minus Beatis sit locus.

3. Patet id quidem, siquidem, vt ad vnum possibile in ipso tanquam medio naturali videndum Deus visus, quantumuis minus clare, & remisse, naturaliter determinet Beatum: cum eodem titulo, & ratione prorsus inflectili, adhuc formaliter, æque primo naturaliter iuxta aduersariorum sententiam determinet ad illud, & ad reliqua, non est vnde naturaliter ad reliqua non determinet cognoscenda, & ad vnius, vel reliquorum tantum cognitionem in ipso habendam, vel ex ipso deducendam, naturaliter coarcteturque teneatur. Ratione hac præoccupaui effugium aliud: quod nimirum à perfectius intensiuue Deum videntibus magis intimius, profundiusque (vt sic loquar) Deum medium penetrari: ex maiori vero, & perfectiori medij penetratione plures veritates naturaliter deduci certum experientia quotidiana est: quare mirum non esse, si Beati Deum intensius, perfectiusque videntes, plura in ipso possibilia naturaliter, quam remissius, imperfectiusque ipsum intuentes Beati alij cognoscant. Præoccupaui, inquam, solutionem hanc terminis illis *æque primo*: si enim æque primo Deus quocunque velis titulo ratione sibi intrinseca formaliter possibilia omnia attingit, eaque omnia ad ipsum æque primo, neque vnum ratione alterius, medioue altero, vtcunque clare, &, vt est in se, semel absoluteque visus, æque etiam primo, vt naturale medium ad omnia cognoscenda naturaliter, vel ad nullum in se, tanquam medio cognoscendum determinabit: quin sit ex parte motionis intentionalis, & determinationis naturalis Dei visi ad aliqua præ reliquis cognoscenda ratio vlla, vel apparens.

4. Inde euanescit exemplum adductum, atque ex eo instructa pro solutione instantia, etenim, quod frequenti experimento didicimus est, plures ex remotioribus, longiusque à medio distantibus veritates ab his, qui, vel maiori ingenij acumine, & profunditate pollent, magisque proinde, & viuidius, atque (vt modus cognitionis abstractiuæ nostræ patitur) clarius medium penetrauit, in illo, vel ex illo ita penetrato deduci, quia clarior, viuidiorque huius penetratio veritatum immediate in illo, vel ex illo cognoscendarum cognitionibus faciunt claritatem maiorem, quam habeant earundem ex minus clare viuide cogniti media cognitione, quæ adeo imperfecta propterea esse potest, vt mens illa ad vlteriores veritates deducendas progredi nequeat; vt posset, si primæ illæ clarius viuidiusque cognoscerentur, ex quo nihil pro cognitione vnius veritatis, vel plurium ex immediatis medio præ aliis immediatis, & æque proximis (vti possibilia omnia Deo sunt, vt diximus) deduci contra nos, & pro solutione data proxime, nemo non videat: maxime, cum Dei medij ad possibilia cognoscenda cognitio, visio ipsius intuitiua sit, vt stata lege Beatis omnibus vsu venit: id quod clarius ex iam dicendis patebit.

5. Certa sane proxime dicta, & explorato certa sunt. Negare tamen non possumus (quod experimento etiam quotidiano didicimus) ex viuidiore clariore, profundioreque per abstractiuas nostras cognitiones medij penetratione, plures etiam & immediatas, & proximas medio veritates deduci, quam ex obscuriore, minusque viuida, & profunda penetratione ipsius: quin, ex perfectiori, & profundiori terminorum propositionis vnius penetratione absque medio vllo eius veritatem dignosci, posseque, imò de facto elici assensum veritati in ea inclusæ, quæ est minus perfecta & profunda, sed quasi extima, & perfunctoria eorundem terminorum cognitione, nec dignosceretur; neque assensus ipse elici posset certum mihi est: & ex quo plura esse in Philosophia ac Theologia prima, nec per aliud & per se principia probabilia perspectum iamdiu habeo, præsertim ex lectione profundi nostri Vasquez. Etenim in huius præiactis ad suos discursus notationibus nullo medio illas sæpe probare, cum recens Theologiæ auditor viderem, sine fulcro illum, ac puro arbitratu suo discurrere sæpe, atque opinari censebam: postea vero notata illa meditatius, & terminorum propositionum, quas in eis statuebat, rursus legens, reperi propositiones illas doctoris profunditate, & penetratione terminorum ex ipsis, quos explicuit, terminis notas probabilissime fuisse, atque si eorum subiuncta à Vasquez explicatio attente legatur, cuiuis non inepto homini verosimillimæ apparebunt, quin plerumque aliunde ex mediis aliis suaderi earum veritas possit: id pro lectione tanti Doctoris obiter uarim.

6. Verum, etsi ita hæc in abstractiuis mediorum cognitionibus perfectioribus, etiam quoad immediatas ipsis veritates, habeant, quia cum omnibus immediata medij connexio, nec de se, ac in se per illas nobis apparet, sed per species alienas, vel aliunde, vnde scilicet, connexio cum aliquibus cognosci potest, saltem faciliusque secus cum alias; at vero medium in se videnti, & intuenti æque immediate veritates omnes attingens, & continens, nequit connexio eius cum aliqua veritate, quam cum immediatis reliquis magis, clariusque apparere, quare neque illud ad has præ illis in seipso cognoscendas naturaliter, siue, qua medium, & determinatiuum naturale mentem intentionaliter mouere, & determinare. Dixi proxime, & sæpe, medium intuitiue visum, qua naturale determinatiuum, & medium naturaliter ad vnam veritatem immediatam præ alia, imo quin ad omnes mouere non posse: ac proinde neque Deum, vt medium determinare naturaliter mouereue Beati ipsum, vt in se est, videntis intellectum posse ad vnum possibile cognoscendum, quin ad cognoscenda in ipso possibilia omnia naturaliter moueat, ac determinet, si miraculum ex Dei puro arbitrio abiit: vnde occurritur euasioni alteri, quod nimirum ex Dei voluntate magis Beato plura possibilia in Deo medio, minus vero pauciora monstrentur; id enim non miraculose modo, & vltra medij exigentiam naturalem; sed violente, & contra ipsius exigentiam fieret: mitiusque, & connaturalius esset, si ex sola Dei voluntate, ac non ex determinatione Dei medij, plura possibilia beatiori, minusque beato pauciora ostenderentur: si enim naturali motioni, & virtuti determinatiuæ medij standum sit, Deique velit, non ostendi in Deo medio Beatis omnibus omnia, naturaliter ac sine violentia eius virtuti determinatiue illata, est omnino impossibile: id quod solum argumentum nostrum contendit, & vt absurdum aduersarij inficiantur.

CERTAMEN V.

Ex fundamentorum euersione affirmantis impugnatio postrema.

1. VLtima affirmatis sententiæ vniuersim impugnatio, & negatiuæ nostræ probatio fundamentorum illius euersio est: & sane, quæ à ratione sunt obiter dificimus: nam quæ respectum realem transcendentalem Dei ad creaturas quouis titulo, siue omnipotentiæ, siue scientiæ, etiam comprehensiuæ vel Dei, vel possibilium difficimus certam. 2. & quoad comprehensionem attinet, cui insistit maxime pro affirmante sententia Abbiz constat ex dictis in simili quæst. 1. certam. 2. num. 2. & 3. Deum se perfectissime comprehendere, quin vllam in se, tanquam in medio, creaturam cognoscat, & quanquam nec Dei potentia, cuiusuis sue obiecti comprehensio, & scientia cognosci à nobis absque suis terminis possit, non probat suis, vel terminis, vel obiectis essentia sua connexas esse ratione respectus realis transcendentalis earum ad illa; sed solum ex imperfecto nostro modo cognoscendi, relata, connexaque illis esse secundum dici, quod secus euenit absolutas eas, vt in se sunt, intuentibus, quomodo se Deus videt, vt constat ex certam. 2. num. 12. atque ex pluries 1. & 2. qu. dictis

dictis. Nec præstat contra dicta citatis locis pro comprehensione sui, etsi ex vi visionis sui, tanquam medij creata possibilia non videat, sed solum ex vi visionis sui, tanquam primarij obiecti, & adæquati specificatiui infinitæ suæ cognitionis: quod, si alia plura non ab ipso, vel factibilia, vel facta (per impossibile) essent, ac proinde nihil sui, adhuc extrinsecum, forent, in se etiam tanquam in obiecto primario, & specificatiuo, siue ex vi visionis sui, tanquam specificatiui, videret. Fateor enim sed comprehensio solum requirit, vt ex vi visionis obiecti comprehensa omnia illius, siue intrinseca, siue extrinseca videantur: non autem excludit quod eodem modo ex vi visionis obiecti alia videantur, si adsint.

2. Obicies vlterius: cum ens, & verum idem sint, quod dat rebus esse, dat & verum, seu posse cognosci; ast omnipotentia dat rebus esse: ergo & dat verum, seu cognosci posse, hoc est cognoscibilitatem: hoc autem dat medium iis, quæ in ipso cognoscenda sunt: ergo omnipotentia est medium in quo cognoscenda sint creata possibilia, id quod his terminis instruit Herice, sicut se res habet ad esse, se habet ad cognosci: ergo omnipotentia, quæ est causa rebus, vt sint, causa erit, ac medium, vt cognoscantur. Nihil in obiectione non æquiuocum. Distingue maiorem primam, quod dat effectiue esse dat effectiue verum seu posse cognosci pure terminatiue, & materialiter fateor; cognoscibilitatem dat motiue, &, vt ratio formalis cognoscibilitatis illius diffiteor; & similiter, datamore de donatione effectiue ab omnipotentia, distingue consequentis, ergo & dat effectiue verum pure terminatiue, & materialiter, idest materiam, & terminum, seu obiectum cognitionis, concedo (quod enim reuera, & solide non est, sed solum apparenter esse, reuera vere non cognoscitur) concedo; dat motiue, &, vt ratio formalis cognoscibilitatis, siue ob quam tanquam ob determinatuum cognosci possint, nego consequentiam, ita, autem, non effectiue solum, dare debet medium, qua medium, cognoscibilitatem seu verum obiecto: idem respondendum est eidem difficultati vt ab Herize proponebatur; in qua antecedentis, sicut & aliorum axiomatum vulgarium, &, vt sonant, arreptorum, plures sensus falsi sunt, vixque vnus verus. Adde omnipotentiam non dare esse possibilibus, qua talibus, de quibus quæstio, sed existentibus: neque esse actiuam adhuc possibilium qua talium: vade patet, extra rem quæstionis huius, & inepte contra nes vtrumque argumentum efformari.

3. Ex Sancto Thoma opponuntur plura 1.p.q.12.a.8. *Omnia sunt in Deo sicut effectus virtute in sua causa: sic igitur videntur omnia in Deo sicut effectus in sua causa: ille autem intellectus perfectus in causa comprehendere omnes effectus, qui causam valet comprehendere*, quibus similia scripsit 1.contra Gentes cap.69. vbi generalem hanc suam doctrinam cognitioni creaturarum a Deo sic applicuit, *effectus cognitio sufficienter habetur per cognitionem causæ: cum igitur Deus suam essentiam plenissime cognoscat, per quam est causa, oportet ponere quod alia cognoscit*, & lect. 3. in cap.7. Dionysij, *in ipso Diuino esse existit omne esse. Aliter enim per suam essentiam non posset omnia cognoscere, nisi omnia causaliter in ipso essent.* Hæc ex Sancto Thoma difficiliora, & quæ verosimiliter satis illum pro affirmante sententia sistunt; quin probabilis (in eo iudicio, & ingenitati) responsio sit, velle ipsum tantummodo creaturarum cognitionem emendicatis speciebus à creatis obiectis non egere: quæ, licet aliis iam obiectis conueniant, non autem recitatis locis, vt verba demonstrant, nam potentia speciei tota ad cognitionem est, non ad obiecta; & tamen Sanctus Doctor ex potentia Dei ad obiecta, non autem ad cognitionem, infert in se, tanquam in creatorum omnium causa à Deo cognosci. Nec loquitur de se vt medio materiali solum: aliud mihi enim verba sonant.

4. Cum autem vbique Deum absolutum à creatis dicat, cum quo, vt vidimus, medium ad creaturas cognoscendas esse repugnat, non eo illum sensu, quo volunt aduersarij, locutum fuisse verosimilius est. Respondeo ergo generale principium eis locis statuisse effectus nimirum in suis causis cognosci: quod certissimum est, non autem respectu omnium cognoscentium, & modorum cognitionis eodem modo verificandum docuisse: nam in creatis intellectibus abstractiue causas cognoscentibus effectus tanquam in medio cognosci: & eo plures, quo perfectius profundiusque, & plenius causa cognoscitur, vt docuimus, experientiaque notissimum supponit, idque independenter à respectu reali transcendentali, & connexione physica causæ, ad rationem medij physici necessario, cum suis effectis cognoscendis: cum ad abstractiuam cognitionem extremorum in medio, vel ex medio, cuius cognitione extremorum cognitio deducitur iudicatiua, logica, & metaphysica eiusdem ad seipsum connexio sufficiens sit, ac sola subseruiens, vt diceebamus cert.2. Beatis vero Deum intuitiue, & vt in se est, videntibus, etsi medium physicum naturale Deus non sit, iuxta dicta à certam. 2. & præsertim certam.4. pro meritis, & perfectione visionis Beati vniuscuiusque de Deo omnium causa, Deus medij partes supplet, quæ sic viso sibi non suppetunt: vt videns ea videat, quæ si abstractiue eadem proportione cognosceretur, cognosci in ipso, tanquam causa, & medio deberent.

5. Deus autem se rerum causam infinite clarius, & perfectius videns reliqua videt, non quia ratione causæ, qua tali, vt medio, in quo illa cognoscat, vtatur: quod doctrinæ Sancti Thomæ repugnat; ac proinde nusquam omnipotentiæ (quæ ratio formalis causæ creaturarum, & actiua earum eminentialis continentia est) eis meminit locis, sed essentiæ, quæ neutrum formaliter est. Altiori igitur sensu in se, vt causa, atque quia se omnium causam, & omnia in se suaque essentia continentem creata omnia Deum cognoscere deducit: etenim, cum Deus eminentissima, ac perfectissima causa sit: cunctaque proinde in genere entis, cum actiue, tum idealiter in sua essentia contineat, (alioqui nec omnia actiue nec rationaliter, & libere à se producibilia contineret, alteri cuiusque defectu eminentissima, ac perfectissima creaturarum causa non esset) sit vt rationem omnium entium obiectiuam formalem, eminenter tamen, in suo formalissimo esse contineat: ac subinde rationem veri seu cognoscibilis, siue idem formaliter cum ratione entis sit, siue formaliter diuersa (quod parui ad rem præsentem attinet) eadem, vel simili eminentia claudat, cum autem ex suo infinito esse, (quod proinde omne aliud esse continere debet, cum actiue, tum idealiter, vt causa omnis alterius esse perfectissima sit) obiectiue proueniat eius cognitionem infinitam è genere suo, & omnium scientiam esse: fit itidem ex hac omnis entis, & subinde veri formali eminentiali continentia essentiæ diuinæ ad rationem causæ cum actiuæ, tum idealis perfectissimæ præsupposita, rationem formalem adæquati specificatiui diuinæ cognitionis ad omne ens verum, seu cognoscibile formaliter repræsentandum formalissime prouenire: ac tandem ad rationem causæ omnium Dei de omnibus cognitionem esse reducendam, (non formalis quidem causæ, sed præsuppositiuæ) seu formalis eminentialis continentiæ omnis esse, & entis in essentia diuina, absque qua omnium causa neque actiua, neque idealis Deus foret.

6. Idcirco sanctus Thomas non ad omnipotentiam, seu virtutem actiuam formalem vt in se tanquam causa creatæ cognoscerer, recurrit, sed ad essentiam in qua formaliter, & formalis eminentialis omnis entis continentia est: clarius autem suam hanc doctrinam tradit 1.p.qu.14. a.5. verbis illis, quæ opponi etiam nobis solent. *Alia autem à se videt non in ipsis*, tanquam formalibus ea videndi rationibus (nam materialiter, & terminatiue in seipsis ipsa absque dubio videt) *sed in seipso: in quantum essentia sua continet similitudinem aliorum ab ipso*, quibus lucem accipiunt verba data ex lectione 3. in cap 7. Dionysij, quæ duobus prius recitatis, clarius hanc doctrinam insinuant, & aptissime ad testimoniuum Dionysij, quod interpretatur, nobisque etiam obiici soleat; sicque habet. *Si secundum vnam causam Deus omnibus existentibus esse tradidit: secundum eandem causam scit omnia ex ipso existentia*: quæ sic vertit Hyparissiot. *Si secundum vnam causam Deus omnibus impertit, vt sint, secundum illam ipsam causam cognoscet omnia quæ ex ipso sunt* (nota sequentia) *& ex ipso exiterunt*, addit Dionys. ibidem: *in ipso diuino esse existit omne esse. Aliter enim per suam essentiam non posset omnia cognoscere, nisi omnia in ipso causaliter essent. Neque enim ea quæ sunt, ex iis quæ sunt, nouit diuina mens, sed ex se, & in se per causam rerum omnium cognitionem, scientiam, notitiamque*

anticipatam

anticipatam habet. Sic legit hæc Ambros. Florent. apud Herize d. 5. c. 5. *ex se & in se secundum causam omnium notitiam, & scientiam, atque substantiam anticipat.* Pergit Dionys. *Non quod per speciem, sicuti nostræ cognitiones singula considerat; sed uno causæ complexu, ipsa enim seipsam omnium causa cognoscens diuina mens, qua tandem ratione, quæ ab ipsa sunt, & quorum causa est ignorabit? Hac igitur ratione Deus entia nouit non entium scientia* (tanquam specificatiuorum vt nobis euenit) *sed sui.*

7. Hæc inquam omnia de se satis obscura, & ambigua data nostra doctrina claresc unt, quam mutua etiam vicissitudine illustrant; siquidem ad continentiam formalem eminentialem omnis entis, & esse creati in ente à se, seu essentia diuina ad causæ, & omnipotentiæ rationem formaliter presuppositam reducitur tandem à Dionysio, eiusque interpretibus de creatis omnibus scientia, & cognitio diuina. Secundo formalis eorum omnium cognitio, & repræsentatio anticipata esse in Deo asseritur expresse ab iisdem: id quod ex munere medij Deus, vt causa nequaquam potest habere: qua medium siquidem solum pro signo cognitionis sui munus determinandi ad formalem creatorum cognitionem habere posset, non autem cognitionem suam, qua ipsius cognitionem formalem, formalem etiam creatorum cognitionem esse: id autem solum habet, habereque potest eo, quod omnis scientiæ infinitæ è genere suo scientiæ Dei, essentia ipsius, ratione eminentialis continentiæ præsuppositæ formalis omnis entis, & esse creati ad rationem causæ, & omnipotentiæ, adæquatum specificatiuum, vt diximus, sit: inde enim euidens est cognitionem suæ essentiæ pro nullo signo esse posse, quin eadem formalis infectilis creatorum omnium formalis, quoad intrinsecum, creatorum cognitio sit, ipsorumque extrinsecam, pro statu quouis positionem anticipata præcedat: idipsum de Dionysij, & reliquorum mente suadet exemplum, quo statim Dionysius suam doctrinam confirmat, & illustrat, *quemadmodum* (subdit) *etiam lux per causam in se tenebrarum notitiam anticipatam, & informatam habet*: ad quæ optime Vasquez noster aduersarios rogat: an velint ex mente Dionysij esse, & asserere lucem, quæ tenebrarum destructiua prorsus, & contradictorium est, illarum quoquomodo causam esse, atque in ea qua tali, vt in medio tenebras nosci? certe neque eorum ingenium in tantam insaniam ruere illos permittet, nec subiuncta Dionysij ratio: *quod non aliunde, quam ex luce tenebras nouerit*: nempe, tanquam in termino necessario præcognoscendo vt tenebræ, quæ lucis priuatio sunt, cognoscantur, ac proinde de se cognitioni sine qua, Deoque ipsius adæquato specificatiuo formalis creatorum cognitio repugnat, recte lux, eiusque cognitio respectu cognitionis tenebrarum comparantur.

8. Leuiora licet, duo tamen contra aduersarios hæc in locis his, quæ nobis opponunt, notare non omittam. Primum omnia hæc loca de cognitione creatorum existentium non autem possibilium in Deo esse expressissima, vt ea legenti, & rationem supra à nobis datam patebit: quare importune hic ea nobis obtrudi. Alterum est præfatis locis indifferenter à Patribus dici *in se*, vel *ex se, vt causa* Deum, creaturas, & alia à se cognoscere: obiectantes vero subtiliores ex se, vt causa medioue creaturas noste nusquam admittunt, sed mordicus negant: quare in iis ipsis, quæ nobis opponunt exponendis obiectionibus, etiam erit ex parte laborandum: sicuti & in illo quod etiam hic obtrudunt, ex Concilio Valentino sub Lothario Imp. c. 2. *Deus nouit omnia antequam fiant ex sua omnipotentia, & incommutabili maiestate*: sed an diuina maiestas, & incommutabilitas medium etiam in quo Deus creata cognoscat iuxta aduersarios erit? illud igitur ex omnipotentiæ, & incommutabili maiestate æque applicitum non medium denotat, sed rationem cur à nobis Deus ab æterno creata cognoscere probetur: quia in ea ab æterno posset, sed in tempore mutabilis esset, non immutabilis & in ea nosset, non esset omnipotens perfecte, quia non eorum operatiuus per rationem, & arbitrium.

***

QVÆSTIO III.

An futura siue conditionata siue absoluta Deus in medio aliquo noscat?

DVPLICI adeo grauis difficultatis in vna eademque quæstione complexio methodo nostræ (quæ claritati, & difficultatum distinctæ ac dilucidæ excussioni in primis studet) videbitur aduersa: verum quia nihil fere de eis speciatim, atque ex instituto disputandum in præsentiarum hoc est, quod examinatum in superioribus, ac definitum in terminis, aut in simili non fuerit, vel pro priori sede non sit deinceps discutiendum per otiumque statuendum, & confirmandum, vtraque difficultate iustam (quod fieri ex altera seorsim non poterat) instruximus quæstionem: seorsim tamen suis certaminibus de vnaquaque agemus; ne quod cuique speciale, siue in re, siue in Doctorum sententiis sit, vel ignoretur, vel confundatur.

CERTAMEN I.

Nullum futurum conditionatum in medio aliquo Deus cognoscit.

1. TOt sane cognoscendi futura conditionata libera, seu proprie futura conditionate assignari Deo possent, quot ipsi ab absolute futura cognoscenda eidem ab Authoribus assignantur; siquidem, quæ absolute posita futurum absolutum indefectibiliter ponunt, ac illud subinde cognita infallibiliter inferunt absolute fore, ac media sunt, in quibus, vel ex quibus absoluta eius futuritio iuxta varias sententias cognoscatur, eadem in hypothesi, seu pro conditione posita eiusdem conditionatam futuritionem apponent, foreque indefectibiliter sub eisdem facient, & cognita ita sub ipsis fore demonstrant: atque à Deo ad eius conditionatam futuritionem cognoscendam media formalia, & determinantia Deo erunt, si semel à Deo cognoscantur: quare hic, non adeo antiqua, decreta prædeterminatiua omnino absoluta Thomistica, & alia aliquorum illegitimorum Scotistarum decreta similia physicæque prædeterminationes Recentium Thomistarum positæ in hypothesi in mediis formalibus Deum ad conditionatam contingentis futuritionem à Deo cognoscendam, consectarie ad vniuscuiusque ex memoratis Doctoribus sententiam, numerari hic deberent: sed quoniam, necessaria ne vel conducentia ea omnia sunt ad absolutam contingentis futuritionem apponendam (vnde tota ad rem præsentem definitio pendet) examinare, ad examen mediorum formalium dignoscendæ contingentis futuritioni absolutæ spectat, ex nunc opinionibus referēdis, atque speciatim repellendis merito abstinemus: atque ex ibi statim dicendis, de eis omnibus media formalia ad futuritionem contingentis conditionatam à Deo cognoscendam vniuersim negare habemus satis: ne eadem fastidiose, & inutiliter repetantur.

2. Igitur Thomistæ, nec plures, nec sapientiores, vt vidimus d. 6. ex primis, qui nostri Molinæ scientiam mediam fuerunt pertræti, decretum subiectiue absolutum obiectiue conditionatum pro futuritione conditionata contingentis statuenda commenti sunt, vt scientiam mediam abolerent, atque eius loco naturalem solum, & simplicis intelligentiæ à Deo in eo decreto tanquam medio formali habitam statuerent: verum, cum ex decreto prædeterminatiuo suo omnino absoluto necessario ad futuritionem contingentis absolutam apponendam, cum ea, quæ de sese connexo in hypothesi, siue pro conditione posito, necessario, & infallibiliter eiusdem contingentis conditionata futuritio

futuritio apponatur, ac inferatur, vt nuper dicebamus, frustra omnino eiusmodi decretum inducitur, cum vt futuritio contingentis conditionata ponatur, ac scientia naturali, & necessaria, seu non proprie media, à Deo in illo, tanquam medio cognoscatur: idcirco ex primis illis doctiores ad neutrum horum eiusmodi decreta admittunt, sed respuunt, vt citato loco vidimus, solum autem eis arguunt, ne scientiam mediam & liberam circa sua decreta omnino absoluta pro priori signo ad absolutam eorum conceptionem admittant in Deo, scilicet posita in hypothesi, & pro conditione ante eius absolutam puri ficationem occasione, & motiuo, sub quo absolute posito decretum à Deo absolute concipiendum est: inde enim ad similem scientiam mediam liberam, nec naturalem de contingentibus admittendam molestam ipsis, atque ineuitabilem consecutionem (in qua omnia sua principia deessent animaduerterunt: eo vero decreto conditionato pro decretis conditionatis Dei conditionate statuendis in priori illo ante purificationem conditionis, seu occasionis, ex qua absolute posita decretum absolute habendum est, aliquid antecedenter connexum cum futuritione eius decreti conditionata assignarunt, in quo naturali nec media libera scientia cognosceretur, videatur Aluarez 2. de Auxil. d. 7. num 8. Zumel tom. 2. Opuscul. d. 2. p. 2. concl. 5.

3. Itaque alterutro ex his ratione præfati Thomistæ futura contingentia conditionata pro eo statu in suis ex parte actus, subiectiue absolutis, ex parte obiecti, seu obiectiue conditionatis decretis, tanquam in mediis formalibus ad ea futura cognoscenda determinantibus, à Deo cognosci docent. Sed enim hoc quod vtriusque commune est, (nempe eiusmodi decreta ad futuritionem conditionatam contingentium, vel formaliter, vel actiue apponendam necessario præcedere (satis fuit à nobis disiectum d. 6. q. 1. cert. 3. vbi ex instituto ostendimus, ea decreta necessario præcedentia, vt quouis modo futuritionem contingentium conditionatam, eiusque obiectiuam veritatem apponant, multiplici ex capite non replicando hic, & repetendo fictitia esse, & repugnantia. Ratio vero ob quam à doctioribus eorum nonnullis admittebantur, etsi eius efficacia magni consequentiæ suæ doctrinæ interesset, infirma tamen est: etenim, cum decreta hæc ex parte actus absoluta sint, atque absolute à Deo concipiantur de conditionata contingentium futuritione, & quidem ob aliquod motiuum ab ipso concipiantur, ac proinde sub eo motiuo in hypothesi, & pro conditione posito vere concipienda habendaque eiusmodi decreta Deo sunt.

4. Rogo ergo hosce: an veritas illorum decretorum conditionata, eorumque conditionata futuritio pro priori ad absolutam eorum futuritionem, & veritatem aliud decretum absolutum ex parte actus, & conditionatum ex parte obiecti in Deo supponat, vel secus? si supponit, in futuritione, & veritate conditionata huius instauratur argumentum: an simile aliud pro illo suæ conditionatæ veritatis, & futuritionis statu supponat, necne? & de illo redibit quæstio: an simile aliud supponat? & sic de aliis, & aliis prius supponendis quousque in infinitum abeatur præcedentium decretorum absolutorum subiectiue, & obiectiue conditionatorum. Sin autem nullum anterius de eretum pro illo signo, & priori futuritionis conditionatæ decreti primi absoluti ex parte actus, & conditionati ex parte obiecti supponi debere, ac necessario præcedere dicat, vt illius veritas & futuritio contingens conditionata necessario consistat: ergo absolute verum est ad futuritionem, & veritatem contingentis conditionatam decreti de illa absoluti ex parte actus, & conditionati ex parte obiecti præcedentia opus non esse. Patet: quia, si opus eius præcedentia ad futuritionem & veritatem contingentem conditionatam foret, nullum contingens habere illas absque decreti eius præcedentia posset. Confirmatur: quia aduersariorum fundamenta, vel de omni futuritione, & veritate contingenti conditionata probant, vel de nulla probant: vt constat ex citata, d. 6. q. 1. in solutione argumentorum, vt diximus d. 6. q. 2. cert. 6. n. 10.

5. Aliter à nostrorum doctorum nonnullis Soaristis decreta ista subiectiue absoluta, & conditionata obiectiue ad media formalia cognitionis diuinæ de futuritione, & veritate contingentis conditionata aduocari possent. Non, quia alias eam Deus non cognosceret, secundum seipsam independenter ab eiusmodi decreto; sed quia eiusmodi decretum de futuritione contingentis conditionata, etsi non necessarium ad ipsam, eiusque veritatem apponendam potest Deus in eorum sententia pro suo arbitratu, & libertate concipere, vt Soarez sæpe eiusque Assectæ defendunt: eo vero semel concepto, tanquam medio in quo vti Deum posse, vt eam futuritionem, & veritatem contingentis conditionatam infallibiliter cognoscat in eorum sententia, & modo assignandi media diuinæ cognitioni de extrinsecis aliis obiectis, & veritatibus consectarium est, vt constat ex dictis q. 2. Sed neque hæc doctrina admittenda nobis est. Primo ob rationes, quibus Deum omni mediorum ad alia in ipsis cognoscenda interdictum vniuersim ostendemus. Secundo ob rationes, quibus in simili nihil diuinum medium, in quo alia à se possibilia adhuc, cognoscat Deo esse posse q. 2. ostendebamus. Tertio quia eiusmodi decreta de futuritione conditionata cõtingentis Deo impossibilia fortasse sunt. Quia, nec antecedenter, nec comitanter decerni à Deo potest; quin eius contingentia & libertas pessum eat. Posita vero, ac præsupposita aliunde eiusmodi conditionata contingentis futuritione, inepte Deus decerneret, vt sit, & ponatur, quod positum vt ita decerneret præuidit: quo circa actu complacentiæ, circa sic præcognitam conditionatam contingentis futuritionem ferri, vt summum, Deus posset, de quo citata controu. 4.

6. Tertio possent in mediis formalibus Deum ad conditionatam contingentis futuritionem cognoscendam determinantibus recenseri, tam dicta proxime de ea futuritione scientia, vt supra ex nostris Doctoribus plures de scientia simplicis intelligentiæ, & comprehensione possibilium media formalia, & determinatiua Deo esse, vt possibilia rursus cognosceret, philosophabantur. Cæterum de complacentia Dei erga conditionatam contingentis futuritionem, sitne Deo possibilis, examinandum est citata controu. 4. Secundo eius possibilitate, imo existentia in Deo admissa, sicut de eadem contingentis futuri futuritione diuina scientia non potest non admitti, neutrum medium formale in quo Deus conditionatam contingentis futuritionem iterum cognoscat dicendum nobis est: cum ob impossibilitatem vlus mediorum ad aliud quidpiam cognoscendum in Deo demonstrandam qu. 4. tum ob inconnexionem cuiuslibet prædicati diuini cum creatis obiectis, pro quouis statu consideratis, & rationes reliquas datas qu. 2. ex quibus omnibus concludo, nullum medium formale assignatum, vel assignabile esse Deo, in quo conditionatam contingentis futuritionem cognoscat: quare illa in seipsa semel directo cognoscere, nec in alio aliterue cognoscere rursus posse.

CERTAMEN II.

Media formalia pro futuris absolutis naturalibus cognoscendis hactenus assignata referuntur, & confutantur.

1. FVtura absoluta vel sunt respectu causarum suarum secundarum necessaria, quia à causis ad vnum determinatis proueniunt: quare, & quatenus ex parte ipsarum est, cum sui futuri effectus, negatione inconiungibilibus: vel sunt respectu suarum causarum secundarum contingentia, & libera, quia, cum causæ determinatæ ad vnum de se minime sint; sed indifferentis ad vtrumuis potestatis, quatenus ex ipsis est, æque cum futuris de facto ab ipsis, atque cum eorum negationibus, extremisue aduersis, & coniungi possent, & de facto coniungerentur: cum autem nihil creatum necessariæ existentiæ pro vlla duratione de se sit, sed in sui existentia diuinæ potestati, atque arbitrio subiaceat, eiisque dependeat, fit, vt futura omnia creata in sui existentia pro quauis duratione respectu Dei causæ ipsorum primæ, & præcipuæ, quare & absolute contingentia liberaque sint; etsi, quia à causis naturalibus secundis, ac non liberis oriunda necessaria appellentur; quæ vero à causis secundis liberis sunt pro earum arbitrio de facto apponenda contingentia

vocantur, & libera: contingentia nimirum, & libertate speciali, quam respectu causarum suarum secundarum habent, aliisque naturalibus effectibus futuris respectu suarum causarum secundarum deficit: quare non attenta contingentia, quam vtraque respectu causæ primæ Dei habent communem, sed, quam respectu causarum secundarum, quædam ex illis habent, alia vero non habent, hæc naturalia, & necessaria futura, illa vero contingentia, & libera futura, ex peculiaribus quorumque ex eis rationibus, & quasi characteribus, absolute nominantur.

2. Quoad futura igitur necessaria eo sensu à causis naturalibus, atque in actu primo determinatis in eis diuinis omnibus, tanquam in mediis, cognosci à Deo dici in primis posset, in quibus cognosci à Deo futura alia contingentia authores postmodum referendi docuerunt: tutiusque id asseretur, cum eorum mediorum plura in futuris naturalibus, & necessariis libertatem, & contingentiã non inueniant, quam in contingentibus, & liberis futuris videntur euertere. Aliunde tamen ea media ad cognoscendum necessaria, & naturalia futura Deo repugnare ex mox dicendis de cognitione contingentium in mediis eisdem patebit. Ad specialiora igitur media Deo ab authoribus assignata pro futurorum naturalium, & necessariorum cognitione veniamus. Theologorum igitur plerique, cum videant eorum naturales causas secundas ad illa apponenda de sese determinatas esse, ac proinde ab illis cum reliquis conditionibus, & requisitis creatis ad agendum futurorum eiusmodi pro sua duratione absolutam existentiam necessario deduci, in eis, ita instructis, tanquam in mediis ea futura cognosci à Deo communiter consentiunt.

3. Ea tamen media his terminis, & vocibus assignata refelluntur primo ex generali principio nostro tacto sæpe quæstionibus præcedentibus. De repugnantia cognitionis Dei de vno obiecto in alio tanquam in medio, vt qu. 5. probabimus. Secundo specialiter ex summa infallibilitate physica, & metaphysica scientiæ cuiusuis diuinæ, quæ cognitioni huic naturalium futurorum in suis causis naturalibus etiam cum requisitis ad operandum deficeret. Posita quippe determinatione, quauis operandi suos effectus, in suis causis naturalibus, adstantibus etiam conditionibus, & requisitis omnibus liberum physice, & metaphysice Deo est cum illis concurrere, vel secus, sine cuius concursu præfatæ causæ nequeunt operari: ergo positis absolute causis naturalibus cum requisitis omnibus ad operandum, potest earum effectus, & physica, & metaphysica possibilitate absolute deficere, est euidens consequutio: ergo, & scientia, quæ in eis ita instructis causis naturalibus suos effectus absolute esse repræsentet, ac iudicet, tam physice, quam metaphysice falsa esse absolute potest. Patet: quia ex vi, & determinatione illarum, ita instructarum repræsentat, iudicatque absolute effectus, qui ab eis disiungi absolute, ac non esse, tam physice, quam metaphysice possunt: aft scientia, quæ tam physice, quam metaphysice falsa esse absolute potest fallibilis vtroque genere absolute est, non infallibilis, vt omnis Dei scientia esse debet.

4. Vrgetur: quia diuina scientia quæuis debet esse physice, & metaphysice absolute infallibilis, non vtcunque sed diuine: atque, etiamsi existentia causarum naturalium cum omnibus requisitis ad operandum connexa physice, & metaphysice absolute esset cum existentia suorum effectuum scientia horum in causis eorum habita, etsi absolute infallibilis physice, & metaphysice foret, tamen non esset diuine, seu digne Deo infallibilis: ergo eorum cognitio in suis causis naturalibus, cum omnibus etiam requisitis ad operandum Deo est impossibilis: siquidem non, nisi diuine, Deoque digne infallibilis scientia in Deo admitti potest. Suadetur minor: quia causarum naturalium existentia, physice etiam ac metaphysice connexa cum existentia suorum effectuum, solum dicit connexionem vtriusque generis, & inseparabilitatem existentiæ causarum ab existentia suorum effectuum, creatam quidem, non diuinam, vt patet, quæ longe, imo infinite maior, (vt sæpe in simili ostendimus) est: ergo solum potest fundare infallibilitatem physicam, & metaphysicam scientiæ illius creatam, non diuinam. Patet: quia infallibilitas diuina necessitati, & connexioni diuinæ medii cum termino, seu extremo in illo cognoscendo inniti solummodo potest: siquidem indefectibilitas, & necessitas veritatis diuinæ scientiæ, sicuti, & cuiusuis prædicati diuini, immensum maior, constantiorque indefectibilitate, & necessitate quauis creata esse debet: quare solum indefectibilitati, & necessitati alicuius prædicati diuini, quod deficientibus ab existentia imo etiam à possibilitate (si fieri posset) creatis omnibus, nihilominus consisteret.

5. Dices: Dei interesse suam scientiam infallibilem physice, & metaphysice, etiam diuine reddere: quare non posse non suum concursum causis naturalibus, ita dispositis exhibere; nisi antecedenter ad suam scientiam de effectibus illarum in ipsis, tanquam mediis, oppositum ipse decreuerit: tunc enim non effectus in ita dispositis causis, sed eorum negationes in suo decreto non concurrendi infallibiliter quidem infallibilitate diuina cognoscer. Contra tamen primo: quia vel pro illo priori, quo eius scientiæ effectuum in causis naturalibus, & causæ, & effectus obiectiue præcedunt adest pro signo priori ad effectuum positionem causarum determinantium Deum ad effectuum suorum cognitionem positiue decretum diuinum concurrendi cum ipsis, vel non præcedit, sed ab eo, vt minimum, præsciditur si positiue præcedit, non quidem in causis naturalibus creatis, etiam cum omnibus creatis, requisitis tantum (vt ea sententia ferebat quam impugnamus) sed in eis, & decreto, tanquam medio adæquato naturales effectus à Deo cognoscentur: de quo postmodum cum aliis pugnabimus: sin vero non præcedat decretum concurrendi positiue pro signo, sed saltem præscindatur pro illo: in primis, scientia eiusmodi infallibilis diuine non erit, cum nullo prædicato diuino innitatur. Secundo: liberum Deo physice, & metaphysice erit velle, aut non velle, cum ita dispositis causis naturalibus concurrere: quare, nec scientia effectuum in ipsis physice, ac metaphysice infallibilis absolute, nedum diuine, erit, vt arguebam.

6. Dices: eam connexionem necessariam, & infallibilem, etiam diuinæ, tribui mediis, nempe causis naturalibus dispositis, non à decreto pro earum signo anteriori ad effectus in illis cognoscendos sed à scientia diuina horũ in ipsis in primis deferitur conclusio, cum ad connexionem necessariam medii cum effectu, seu extremo in illo cognoscendo non solas naturales causas dispositas, sed diuinum aliquid vlterius requirat. Secundo negatur solutio: ideo enim asseritur cognosci à Deo effectus naturales futuros in suis causis naturalibus dispositis, tanquam in mediis, quia hæ cum illis necessariam habent, & indefectibilem connexionem: ideo autem eam habere nunc dicitur, quia in eis tanquam mediis à Deo cognoscuntur. Tertio si ea necessaria, & indefectibilis connexio causarum naturalium dispositarum cum suis effectibus à scientia diuina horum in illis sit, cum ante assensum scientificum diuinum prænosci à Deo debeat, vt vi, & determinatione causarum naturalium dispositarum absolutæ existentiæ effectuum pro cuiuscunque duratione siue futuritioni assentiatur: fiet plane, vt pro priori illo obiectiuo diuina hæc scientia primam sui absolutam existentiam præcedat, sitque absolute, antequam absolute sit contradictione manifesta. Denique à priori: quia scientia omnis, vt certa sit, debet supponere obiecti certitudinem, & constantiam: quare, si alicuius in alio tanquam in medio scientia sit, huius cum illo necessariam connexionem debet supponere; non contra certitudo medii scientiæ certitudinem obiectiuam, siue connexionem cum termino in illo noscendo sortiatur.

7. Dices: verum esse certitudinem obiectiuam, siue connexionem indefectibilem medii cum extremo in illo cognoscendo debere ad scientiã supponi, nec posse à scientia ipsa formaliter, præstari, vt argumenta conuincunt: caterum posse medio certitudinem obiectiuam eiusque indefectibilem connexionẽ cum extremo in illo cognoscendo finaliter causari, vt pleraque, imo omnia, quæ ex fine quouis fiunt, etsi eorũ existentia finis existentiam physice, siue in genere causæ formalis, siue efficientis antecedant, suam tamen existentiã ab hoc in alio genere causæ finalis nihilominus habent: cum ergo Dei (vt hi dicebant) interfit scientiam infallibilem, etiam diuinæ, habere, vt eam ita assequatur medio connexionem indefectibilem prout-

dere

videre ob illam tanquam finem tenebitur, sicuti & de mediis ad finem à se intentum assequendum. Contra primo: quia ex eo, quod Dei interfit scientiæ suæ de quocunque obiecto infallibilitas Deo digna, non infertur eam scientiam habiturum, quæ ex obiecto infallibili diuinæ non sit, vti hanc de naturalibus effectibus in suis causis naturalibus fore probamus: imo vero probatur potius ab eiusmodi scientia Deum suæ diuinæ infallibilitatis in cognoscendo maximopere abhorrere: contra secundo: quia infallibilitas Deo digna diuinæ scientiæ attributum naturale Dei est, ipsius naturam necessario nullo eius studio, arte, aut prouidentia consequens, neque ex ipsius intentione pendens.

8. Contra tertio: quia id, quod à Deo ex fine infallibilitatis scientiæ huius suæ prouidetur vltra causas naturales dispositas ad connexionem earum indefectibilem cum suis naturalibus effectibus absolute futuris, vel creatum est, vel increatum? inassignabile est firmius aliquid, creatum coniunctum arctius cum eis effectibus, quam causæ naturales ita dispositæ cum ipsis coniunctæ sint: ac proinde scientia hæc physice, ac metaphysice fallibilis absolute erit: insuper non erit infallibilis diuinæ Deoque digne, vt præfata argumenta demonstrant: sin autem diuinum aliquid ad eam indefectibilem connexionem à Deo prouideatur iam non in causis naturalibus dispositis solum, vt hæc ferebat sententia, sed in illo etiam diuino ita prouiso effectus naturales futuri, tanquam in medio, à Deo cognoscentur, quod in iam referendas, & refellendas sententias alias relabitur. Contra tertio: quia illud diuinum nihil aliud esse potest præter decretum concurrendi, cum causis ita dispositis; quod ob exigentiam causarum naturalium absolute existentium; & absolute dispositarum libere à Deo concipitur, poteſtque ab ipso non concipi, vt in igne Babylonico, aliisque quam plurimis eventibus miraculosis patet; non autem concipitur decretum concurrendi ob scientiæ infallibilitatem; alioqui & necessario concipereturr: & quamuis libere, non tamen ob exigentiam causarum naturalium absolute positarum, & dispositarum (quod absonum, & contra omnes Philosophos, & Theologos est) siquidem motiuum, & finis infallibilitatis scientiæ huius suæ, & anterius est, & necessario à Deo obtinendum.

9. Soarius noster sententiæ impugnatæ difficultates videns cum nostris communiter negat in causis naturalibus absolute positis ac dispositis futuros absolute effectus suos à Deo cognosci posse, ac solum conditionate cognosci à Deo, nempe sub conditione concursus sui, v.g. si absolute existenti, & applicato igni non subtraxero meum concursum calefaciendi; vel ingniendi lignum: ex quo consequens, vt in eis ita positis, & dispositis causis, & non subtracto, sed absolute posito concursu suo, operationes, & effectus naturales absolute futuri à Deo cognoscantur. Hæc tamen opinio, vt verba sonant, quoad neutram partem, defendi à nostris vllatenus potest, etsi aliquatenus à Thomistis, qui Dei concursum, & operationem ad effectus causarum secundarum etiam liberarum, cum harum concursu & operatione non identificant; sed titulo Primatus Dei in causando physice præuium, & anteriorem natura esse volunt: in nostrorum vero vtrumque concursum identificante sententia idem in statu conditionato sub sui ipsius conditione cognosceretur: stolide nimirum, si causæ secundæ naturales operentur operabuntur: & in statu absoluto ineptia non minori: operabuntur, quia operabuntur. Secundo, etsi hæc non obessent, tamen cum concursus Dei ad extra diuinum aliquid intrinsecum non sit sed pure creatum, eiusque cum effectibus creatis naturalibus connexio, etiam si pure creata, scientia illi solum innitens non erit infallibilis, Deo digne, seu diuine, vt supra ostendebamus: atque hac impugnatione Thomistæ concursum Dei à concursu creaturæ realiter diuidentes æque confutantur, vt patet.

10. Tertia sententia est: eiusmodi naturales effectus cognosci à Deo in causis suis naturalibus absolute positis, & dispositis, ac decreto Dei concurrendi cum ipsis; atque hanc credo Soarii, & nostrorum mentem esse, eum negationem subtrahendi concursum, siue pro eorum conditionata à suis causis futuritione in hypothesi ponunt, siue absolute pro eorum futuritione absoluta in suis causis à Deo cognoscenda: ita vt negatio subtractionis concursus non formaliter (quo pacto idem quod concursus Dei identificatus iuxta hos doctores cum causarum concursu, & operatione est, siquidem negatio subtractionis formalis concursus, quæ negatio concursus est, affirmat concursum subtractione formaliter negatum) sed virtute, & in sua causa quæ decretum concurrendi est ab hisce Doctoribus intelligatur. Sed aduertendum est, Vasquez nostrum, & Asseelas Vasquianos, atque vniuersim Doctores omnes, siue priscos, siue iuniores, qui libertatem absolutã diuinorum decretorum non intrinseca prorsus Deo formalitate, & prædicato constituunt, sed extrinseco effectu, & operatione, quam ponit, hac intelligentia, & explicatione minime iuuari: siquidem in decreto siue in hypothesi ad futuritionem operationis & effectus naturalis conditionatam, siue absolute ad absolutam posito, eadem naturalis operatio in horum omnium sententia continetur.

11. Sed tamen hi etiam, qui decretum liberum Dei intrinseco Dei adæquate constituunt, sententia impugnantur aliunde. Primo: ob vsum medii ad cognoscendum in eo aliud Deo impossibilem, vt ostendemus q. 5. Secundo: quia, cum non in solo decreto Diuino atque ob illius solum connexionem indefectibilem causis cum suis naturalibus operationibus, & effectibus communicatam siue extrinsecus assistentem (alioqui in eo solo atque ob eius solum cum operationibus, & effectibus connexionem, hi à Deo contra hanc sententiam cognoscerentur) sed in causis etiam naturalibus, & earum determinatione cognoscantur, scientia hæc non erit infallibilis prorsus diuine, cum aliqua medii adæquati parte creato alicui, nempe causis naturalibus, innitatur, ex quibus ab infallibilitate omnino diuina decidat, & claudicet: concludendum igitur ex dictis hoc certamine erit effectus naturales absolute futuros in suis causis absolute positis, & dispositis, siue seorsim, siue cum decreto concurrendi diuino coniunctim sumptis à Deo tanquam in medio nullatenus cognosci.

CERTAMEN III.

Media formalia, in quibus Deus futura libera creata cognoscere hactenus dicitur, recensentur.

1. THomistæ Dominicani Recentiores, siue Banistæ ex rigidioribus aiunt: liberos arbitrij creati actus siue operationes absolute futuras in physica Dei causæ primæ præmotione præuia, siue physica qualitate creatum nostrum arbitrium anterius natura ad operandum adigente, ac ineluctabiliter physice prædeterminante, tanquam in medio, cognosci à Deo: ideoque præmotionem hanc, & prædeterminationem à Deo physicam arbitrij nostri excogitarunt, vt non obstante operationum eius contingentia, & libertate scientiæ de illis diuinæ infallibilitatem (quam aliter intelligere non poterant) ostenderent, atque obfirmarent: iidem decretum Dei efficax prædeterminatiuum physice admittentes, eadem ratione in ipso, tanquam in medio, eiusmodi contingentes, & liberos creati arbitrij actus cognosci à Deo affirmant, siue (quod idem est) in decreto Dei concurrendi ex parte sua cum arbitrio creato, ita referuntur docuisse Richardus in 1.d.38. a.1. Durand. ibi Scotus d. 39. quæst. 1.§. *visio de contingentia*. Alex. 1.p.quæst.27.m.7. & Caiet. 1. p. qu.14. certo vero docent Bañez ibi q.13. dub.3. Ledesma de auxiliis de scientia futurorum contingentium dub. 2. a. 10. ad 15. Aluar. de auxil. d. 12. & lib. 9. d. 92. Nauarrete controu. 19.§.1.

2. Thomistæ vero ex Recentioribus, qui præfatæ sententiæ duritiem ferre nõ possunt, ac subinde non physicam, sed moralem solum præuiam præmotionem à Deo, atque prædeterminationem arbitrij nostri admittunt, in ea morali præmotione, ac prædeterminatione nostros liberos actus cognosci tanquam in medio fatentur, ac subinde in decreto eius præmotionis & prædeterminationis arbitrio creato immittendæ cognosci à Deo actus nostros liberos

fateri potius tenebuntur. Moralis huius solum ac non physicæ præmotionis & prædeterminationis author primus extitit Ioannes Gonzalez Albelda Dominicanus, qui Romæ postremis disputationibus nostrorum cum suis Dominicanis, pro ordinis sui sententia tuenda, interfuit: ac proinde, quasi è sui ordinis physicas illas arbitrio creato præmotiones ac prædeterminationes videtur abiecisse, dum in 1.p. sancti Thomæ solas morales admisit, ac physicas reiecit, in cuius sententiam eandem scripsit tandem insignis eiusdem Ordinis Magister & Primarius Salmanticus emeritus Illustrissimus Arauio postquam Segouiensibus infulis (vt aiunt) exfrattauit tom.2.in 1.2. Sancti Thomæ easdem solum morales admittens, physicas vero prædeterminationes vti Sancto Thomæ, eiusque Germanæ scholæ suppositicias abiecit, vt fusius controu.3.d. de præfinitionibus prædeterminatiuis actuum creati arbitrij referemus.

5. Neque minus ab hac Thomistarum sententia Vasquez noster abiisse videatur lectori in eius doctrina non satis versato; siquidem 1.p.d.99.c.8. num.43. & 1.2.d.26. c.2.n.17. docet arbitrio nostro congrua cogitatione præuento, ac sic ad operandum disposito in denegatione concursus ad operandum violentiam à Deo inferendam: Atque addit primo loco, consensum nostrum liberum antecedenter ad absolutam libertatis nostræ vsum posse à Deo præfiniri, non in seipso, sed in congrua cogitatione. Ex quo admittendum ab ipso videtur in auxilio congruo, tanquam in medio liberos nostros actus absolute futuros à Deo cognosci. Sed (vt modo mentem in antecedenti doctrina relata Vasquez nostri explicare differam tantillum) consequens in eius doctrina, quæ ad præsentem facit quæstionem minime est in auxilio siue cogitatione congrua tanquam in medio nostrum consensum absolute futurum cognosci à Deo: quantum enim ex eius principiis colligi potest, censeo illum omnem medij vsum ad aliud in ipso, quantumuis determinatiuo, & determinate ad illud cognoscendum, repugnare Deo sensisse. Doctrina vero è citatis eius locis recitata efficaciam auxilij antecedentem, & independentem omnino ab vsu libertatis nostræ, atque arbitrij creati operationi, siue physice, siue moraliter connexam nullatenus continet: siquidem 1. p. d.67. c.4. num.22. & 3.p.d.23. c.11. num. 27. neque exigentiam diuini concursus, neque præfinitionem consensus in auxilio huius entitati, inclinationique in actu primo, & congruitati competere initiue docet: totumque ratione scientiæ mediæ de futuro consensu sub eo auxilio asserit euenturum: quo à Thomistarum doctrina toto discrepat orbe: & quanquam congruitatem auxilii in maiori cogitationis viuacitate alias constituat; tamen potestatem arbitrii ad oppositum viuaciorem reddendam concedit; quare, & eius potestati indifferenti congruitatem subiacere: eis vero locis, ex quibus pro sua doctrina, absque posterius à se data explicatione posterioribus locis, recitatur, crediderim Doctorem doctrinæ constantia, & consequentiæ laude Theologorum præstantissimum ex indifferentia potius, quam ex determinatione, & propensione ad consensum congrue vocatæ voluntati violentiam inferendam intulisse, quia alterum extremum indifferentis potestatis contra id, quod indifferentia exigit, absque eius vsu redditur ea concursus denegatione impossibile.

4. Quod vero ad medium decreti, seu præfinitionis diuinæ attinet, videatur fortasse Soarius noster præfatis Thomistis consensisse lib.1. de scient. futur. conting. c.6. num. 6. vbi docet Deum ex scientia conditionata operum arbitrii creati sub tali, vel tali auxilio, & vocatione eiusmodi opera prius natura, quam ad executionem eorum ab arbitrio nostro veniatur, ordine intentionis efficaciter quandoque præfinire: & semper posse, si bona opera sint, secus si praua, nec solum illa, quatenus ab ipso, sed etiam, quatenus ab arbitrio creato: ac subinde in ea, tanquam medio arbitrii creati opera à Deo infallibiliter videri: quia ea præfinitione ordine intentionis posita non possunt non eiusmodi opera executioni mandari atque absolute à nostro etiam arbitrio apponi consequente, impotentia non existendi, seu necessitate absolute existendi; non autem antecedente necessitate essendi, & impotentia non essendi: verum multis à Thomistarum sententia dissider Soarius. Primo enim medium necessarium, vt existant, futuraue sint absolute, atque, vt absolute, futura cognoscantur arbitrij creati opera præfinitiones esse negat contra præfatos Thomistas, eorumque principia, quæ voique respuit: vnde fore sub conditione absque præfinitione illa fatetur, atque ita fore sub auxilij, & decreti indifferenter concurrendi hypothesi tantum: eamque conditionatam scientiam necessario supponi, vt salua creati arbitrij libertate de eius operibus præfinitiones concipi à Deo possint: inde etiam non posse à Deo eas præfinitiones haberi de prauis arbitrij operibus asserit: quod in Thomistarum doctrina, & principiis non, nisi per inconsequentiam apertam dici potest. Denique neque de omnibus operibus arbitrij bonis haberi de facto à Deo eas præfinitiones defendit, sed haberi ab eo pro suo libito posse, de factoque eas solum cum fundamento in Deo asseri posse erga aliquot eximie prædestinatos. Est ergo Soarij sententia à præfata Thomistarum valde discordans: quare & est in re præsenti sententia secunda.

5. Arrubal etiam noster 1.p. etsi de formali constitutiuo decreti liberi Dei à Soario illud adæquate per Dei intrinsecum constituente dissideat, atque cum Vasquez per extrinsecam, & creatam actionem constituat, tamen diuinas præfinitiones cum Suario admittit, easque actione constitui etiam docet: ast actiones ex fine præintento, quem essentialiter respiciunt, diuersificari, eiusque absolutæ existentiæ realiter entitate sua, & intermediis subinde connecti: quare in actione r[illegible]ori à fine præfinito, ob quem elicitur, & in reliquis interuediis, quibus, vel præfinitio, vel decreta subsequentia constituuntur, tanquam in eorum vltimis formalibus constitutiuis, tanquam in mediis, cum præfinitum finem, tum media cognosci à Deo docet: atque eo sensu cognosci in suis liberis præfinitionibus, & decretis contingentia, & libera actu opera futura: cæterum rationem à nobis in Doctr[illegible] ex extrinsecas operationes, seu effectus decreta libera [illegible] constituentibus obseruatam certam. 2. num.10. post [illegible]um subodoratus, operationem immediate proximam decreto, seu præfinitioni per ipsam constitutæ, in præfinitione, seu decreto libero, quod ipsa constituit, tanquam in medio cognosci à Deo non asseruit: nempe, ne idem in seipso, tanquam in medio, cognosci à Deo cognosci fateri inepte teneretur. Porro cum noster Herize de constitutiuo decreti liberi Dei per actionem creatam essentia, & entitate sua finis per illud intenti respectiuam ipsique essentialiter connexam cum suo Magistro Arrubale conuenerit, eandem doctrinam videtur in re præsenti admissurus, etsi nihil ad rem hanc expresserit, fors, quia illam supposuit.

6. Tamen tract.1. d.6. c.3. num.51. docet supposita scientia media actuum arbitrij nostri sufficienter à Deo illos cognosci absolute futuros in voluntate absolute præuenta congrua cogitatione, & decreto absoluto Dei de concursu indifferenter oblato voluntati, & arbitrio creato ad vtrumuis, id quod sola explicatione probari & ostendi potest. Si enim (inquit) nouit scientia sua conditionata Deus: *si omnipotentiam parauero arbitrio huic creato per decretum indifferenter concurrendi, & hanc ipsi cogitationem immisero consentiet*: ac postmodum totam videt Hypothesim purificatam per absolutum decretum indifferens, & absolutam huius cogitationis immissionem: qui fieri potest, vt inde absolute futurum arbitrij illius consensum non videat? hæc igitur sit quarta in re præsenti sententia.

7. Quinta sententia Thomistarum etiam Dominicanorum asserit præscientiam absolutam Dei causam futurorum, etiam operum arbitrij creati, absolute talium esse, ipsisque indefectibiliter, atque infallibiliter connexam; quare, & in ipsa libera nostra opera creata absolute futura infallibiliter à Deo cognosci, sic Aluarez de auxil. d.16. Nauarrete 1.p. quæst.19. controuers. 59. Carbrera 3.p. quæst.62. a.1. d.12. §.2.num. 57. & §.15.num. 352. pro qua sententia referunt Sanctum Thomam 1.p. q. 14. a. 8. Magistrum in 1. d. 39. Albertum ibi a.3. & alios ex priscis, neminem tamen fundamento sufficienti.

8. Sexta sententia sit asserentium contingentia, & libera creata opera absolute futura à Deo cognosci in suis ideis: sic censere videntur ex antiquis plures Alens. 1. p. quæst. 23. m.3. S.Bonauent. in 1. d.35. & 39. d.2. quæst.3. Caietan. & Thomistæ Recentiores, tanquam ex mente

Sancti

Sancti Thomæ citato art. 8. atque hactenus relatæ sententiæ (si secundam Soarii, tertiam Arrubalis & quartam Herize nostri, & alteram nostri Vasquez, (quæ ad primam Thomistarum falso reducebatur) excipias, in aliquo antecedenter natura ad arbitrii creati operationem, atque omnino cum illa connexo, abusiue libertatis eius prorsus independenti illam absolute futuram cognosci à Deo defendunt.

9. Septima sententia fuit nostri Valentiæ in 1.p. q.14. puncto 5.§. *Tertia assertio.* Arbitrii nostri actus absolute futuros à Deo cognosci in determinatione quadam voluntatis creatæ, non à Deo immissæ, sed à voluntate ipsa præconcepta, & habita prius natura, quam operetur, & per quam constituitur in actu primo proximo ad operandum, qua in re sequi se ait Durandum in 1. d. 38. quæst. 1. illum vero postea secuti sunt noster Salazar de conceptione c. 24. §. 3. num. 59. atque ex nostris germanis & aliis Recentiores nonnulli, vti ex familiari aliquorum ex ipsis hac de re colloquio, vel didicimus, vel coniectamur: vulgatam quippe & arduam apud ipsos difficultatem esse compertimus, quod à principio nec vnde determinato operatio determinata procedat: quare, cum hanc arbitrii nostri determinationem à Deo independenter ab eiusdem arbitrii vsu immissam exhorreant: ab arbitrio nostro autumant præconceptam, vt suum actum determinatum eliciat.

10. Octaua sententia adinuenta (vt in re Theologica pleraque alia (subtiliter in re præsenti fuit à nostro Molina 1.p.q.14. ar.13.d.17. & qu. 19. a.6. d.3. & in concord. d.37.49. & 50. asserente liberos actus ob scientiæ diuinæ infinitam summamque perfectionem: qua creatorum omnium non modo comprehensio, sed supercomprehensio est, in arbitrio, & voluntate creata omnibus ad proxime operandum requisitis instructa, etiam congrua cogitatione in actu primo proximo nihilominus indifferente, necundeque determinata ad operandum, tanquam in medio, cognosci à Deo non solum quid possit (id enim comprehensionis cuiusuis est) sed quid sit absolute factura, id quod diuinæ super comprehensionis est proprium nempe vitra, & supra naturalem medii ductum, & determinationem ad eius effectus cognscendos porrigi, & extendi. Molinam secuti sunt nostri Becan.1. sum. c. 10. quæst. 9. & Complutenses Recentiores.

11. Nona demum sententia sit: liberos arbitrii creati actus absolute futuros à Deo cognosci in ipsorum præscientia non quidem quæ illos absolute causet, & natura antecedat (vt falso rebantur Thomistæ citati num. 7. sed quæ eis large causetur, certe supponat, ac sequatur; ac similiter in diuina de illis ita cognitis complacentia. Hæc sententia consectaria omnino est ei quam ex Herize nostro retulimus q.1. de mediis, in quibus à Deo creata possibilia cognoscuntur: in quibus, & eorum de istis comprehensionem, & de eisdem complacentiam diuinam recenset, & de præscientia, imo & complacentia est expressa nostrorum Complutensium, Recentiorum: nec video ab aliquo, qui vsum medij, in quo aliquid cognoscat, Deo repugnare non iudicet (iudicauit autem expresse hactenus nemo) hanc sententiam negatam: quare censeo à pluribus, quia suppositam, non assertam.

CERTAMEN IV.

Media formalia Thomistarum Recentiorum absolute præcedentia natura, atque abusu arbitrij creati omnino independentia, & generatim, & speciatim reiiciuntur.

1. COnfutantur vniuersim primo communi tam ipsarum quam reliquarum recitatarum opinionum confutatione generali petita ex repugnantia vsus medii formalis, in quo aliud cognoscat, in mente, & cognitione diuina, quam sæpe supposuimus, & q.4. non vno solum ex capite ostendemus. Secundo confutantur vniuersim argumento Thomistarum Recentiorum communi, & intensissimo desumpto ex ineuitabili (meo quidem iudicio) præiudicio, & iactura libertatis, cum arbitrii creati in actu primo, tum operationum eius, quæ non aliunde, quam ex indifferenti, nec vllatenus determinata arbitrii, qua proxime egrediuntur potestate liberæ vnicæ, & sunt, & ab Authoribus, & ratione. Hoc argumentum fuse satis instruam controuers. 3. d. 1. de Thomisticis præfinitionibus cunctaque aduersariorum effugia obturato præcludam.

2. Sed contra vnumquodque medium à Thomistis assignatum speciales præterea confutationes occurrunt, contra physicam prædeterminationem (præter multa alia, vbi de ea disputatio licuerit, à nobis proferenda) è re præsenti illud profero: etenim, vt certam. 2. notabam nihil creatum, eiusque entitatiua, & essentialis creata connexio cum effectu satis est ad fundandam diuinæ scientiæ infallibilitatem diuinam siue veritatem eius digne Deo, seu diuine indefectibilem: atqui physica hæc prædeterminatio eiusque entitatiua, & essentialis connexio cum consensu libero (talem esse permitto) creata est: ergo non potest fundare infallibilitatem, & indefectibilitatem à veritatem diuinæ scientiæ, diuine, Deoque digne: quare nec medium formale Deo esse in quo arbitrii creati consensum absolutum (esto liberum) cognoscat.

3. Medium vero moralis solum prædeterminationis ad quod huius horrore perculsi mitiores illi Thomistæ se receperunt, modestius quidem cum arbitrii nostri libertate agit; sed cum diuinæ scientiæ infallibilitate irreuerentius: etenim, cum, nec physice (ne dum metaphysice) adhuc, cum arbitrii nostri consensu connectatur, non solum digne Deo, seu diuine infallibilem consensus scientiam in ipsa, tanquam medio, fundare non potest; sed neque creato modo metaphysice, imo nec physice infallibilem: quare absolute prorsus fallibilem, atque à veritate defectibilem, & quæ ad scientiam humanam absolute talem non perueniat; sed intra opinionem, & prudentem, vt summum, humanam coniecturam teneatur.

4. Medium formale præfinitionis prædeterminatiuæ operationum arbitrii creati siue decreti efficacis concurrendi cum illo antecedenter ad vsum libertatis; atque omnino independenter ab eiusmodi vsu à Deo habiti nulla alia ratione melius impugnatur, quam ostensione impossibilitatis eiusmodi decreti, & præfinitionis prædeterminatiuæ, quam præstabo controuers. 3. propria neque angusta disputatione. Audiendus tamen Caluinus apud Illustrissimum Belcarium Metens. Episc. Opusc. contra dogmata Caluiniana Parisiis cuso anno 1557. pag. 62. præsentem Recentiorum Thomistarum sententiam sic tradens. *Neque alia ratione Deum, quæ futura sunt, præuidere, nisi, quia, vt ita fierent decreuit, idcirco autem decreuisse, quia voluit*, ex quo reliquos Caluini errores pendere iure Illustrissimus concludit: innumera Caluini, Lutheri & asseclarum testimonia controuers. 3. d. citata suum de præfinitionibus errorem trandentium, tuentiumque adeo terminis Thomistarum horum pro suis præfinitionibus explicandis ac tuendis consona, vt mirum sit, Catholicos certe animo, fors & sententia, Patres, adeo, voce saltem tenus, illorum erroribus concordare. Porro, quoad decretum seu præfinitionem hanc quocunque Thomista, imo & Scotista, (sunt enim etiam ex hac schola pauculi, qui ex praua, paruaue præceptoris sui Scoti intelligentia Thomistis hisce consentiunt; vt citato loco videbimus) asseratur, nulla est, vel, quoad rationem medii formalis cognitionis diuinæ de futuro consensu, vel, quoad difficultatem, & confutationem differentia. Hi siquidem, qui moralem solum præmotionem, & connexionem cum consensu absoluto voluntatis, non autem metaphysicam, nec physicam in Dei auxilio recognoscunt, in decreto efficaci Dei de nostro consensu nec physicam, nec metaphysicam connexionem cum illo fatentur.

5. Medium præscientiæ absolutæ de absolute futuro consensu libero facile confutatur: quia, etsi eiusmodi præscientia Deo adsit, sitque consensui absoluto connexa physice, & metaphysice imo & connexione diuinæ infallibilitatis; inde tamen futurum absolute consensum libe-

rum voluntatis creatæ non posse natura, & causalitate præcedere, sed illum potius sequi, atque supponere certissimum est, ne voluntatis, & consensus absoluti libertas pessum eat, id quod ratio naturalis euincit: Conciliaque, & Patres, ac, præter Thomistas Recentiores pauculos, Theologi reliqui supponunt cum inde præscientiæ absolutæ Dei infallibilem indefectibilemque veritatem cum præsciti consensus libertate, in primis, imo vnice tandem, communi hoc axiomate componant, *quod præmotio, seu præscientia non sit causa præsciti; sed præscitum potius præscientiæ, & præmotionis*, vti non exigua eruditione, nec leuibus rationibus ostendimus d.5.qu.8. à cert. 2. per totam, iterumque præcedentiam prioritate naturæ præscientiæ ab futurum absolutum præscitum reiiciemus controu. 5.d.1. de prouidentia.

6. Inde etiam ideæ Diuinæ à ratione medii formalis diuinæ cognitionis de nostris contingentibus, & liberis actibus absolute futuris excluduntur: etenim ideæ diuinæ formaliter sumptæ, non sunt factorum præscientiâ, sed faciendorum prius natura, quam absolute fiant, siue factibilium scientia: quæ simplicis intelligentiæ scientia est, atque diuinæ voluntatis, seu decreti liberi de faciendis directrix: quare, & cum decretis ipsam libere secuturis, & cum absolute per ipsa apponendis, atque cum decretorum, & absolute apponendorum negationibus componibiles: vt aduersarii ipsi fatentur: ergo scientia de absoluto futuro consensu ideæ formali Dei, tanquam medio innitens deficere à veritate absolute potest, eâque absolute fallibilis; non autem diuinam scientiam decet absolute, & prorsus esse fallibilem: quod ipsum argumentum fit de ideis obiectiuis (quas nonnulli cum formalibus confundunt) seu essentia diuina, vt varie à creaturis faciendis imitabilis est. Neque enim ita considerata essentia absolutæ existentiæ consensus liberi, alteriusue creaturæ cuiuspiam connexa physice (nedum metaphysice) est eamue necessario, & indefectibiliter infert: quare scientia de absolute futuro consensu ideæ obiectiuæ, tanquam medio innitens esset absolute fallibilis.

7. Respondent Caietanus, & Asseclæ ideas formales, etsi de se futuro absoluta contingentia nostra determinate talia non repræsentent, sed solum possibilia illa, & factibilia; tamen ex coniunctione absoluti decreti subsecuti de ipsis absolute apponendis ea determinate futura absolute repræsentare, ac proinde in illis citra falsitatis periculum cognosci à Deo posse verum, cum decretum de linea repræsentandi, & intelligendi non sit, ex eius coniunctione augeri ideis repræsentatio eius, quod non repræsentabat, intelligi nequit. Secundo eito augeret: per repræsentationem ipsi adauctam consensus contingentis absolute futuri hunc absolute repræsentaret, atque præscientia esset non idea, quæ essentia sua factibilium solum, non absolute factorum scientia est: quare, licet in ea repræsentatione, qua tali, medium in quo cognoscendi contingentia absolute futura reperiatur, non in idea, sed in præscientia reperiretur. Tertio decretum hoc si futuritionem consensus absoluti liberi independenter ab omni vsu libertatis arbitrij natura antecedat, vt Thomistæ plerumque volunt, destructiuum libertatis consensus, & subinde sui obiecti est: sin vero scientia media in sui positione à consensu absoluto nostri arbitrij impedibili dirigatur, ac proinde ab eius vsu, & exercitio libertatis pendeat in Soarij, & aliorum nostrorum medium aliud formale cognitionis diuinæ supra memoratum ibitur: de quo postmodum agetur: & tandem: cum solum decretum adiunctum ideæ totam determinationem, & connexionem cum absolute futuro contingenti, in coniuncto illo ex ipso & idea habent, æque in musca quadris, aut pulice, vt decreto de absoluta futuritione, contingentis adiuncta contingens absolute futurum à Deo cognosci dicere licebit.

***

CERTAMEN V.

Media formalia reliqua à nostris Doctoribus assignata singulatim reiiciuntur.

1. Dlsplicet primo medium formale assignatum à Valentia nostro certam. 2. num. 9. in determinatione voluntatis in actu primo proximo ad operandum, priusque natura, quam operetur, atque suum actum absolute eliciat: etenim, ni ficta prorsus, & chimerica hæc voluntatis auxilio congruo præuenta determinatio in actu primo proximo ad operandum fit, (quo pacto medium verum formale realiter ad operationem absolutâ cognoscendam ducens esse non poterit) vel erit à voluntate indifferente, ita præuenta proueniens, vel ipsi ita præuentæ identificata: si proueniens: ergo ab indifferente principio libero potest realiter prouenire aliquod determinatum effectum; nisi ad hanc determinationem aliam priorem à voluntate sic præuenta egressam præcedere admittas: in qua tamen, & in quauis anteriori argumentum recurret, & consequentiam admittere, vel in infinitum processum anteriorum, & anteriorum determinationum voluntatis abire absurdissime cogeris: sin vero à voluntate congrue vocata, & determinatio vera, ac non chimærica, realiter non differt. Ergo implicat illam veram esse determinationem ad operandum. Patet: quia per hos Doctores ita vocata voluntas vere & realiter est indifferens principium ad operationem: huic indifferentiæ principii contradicit determinatio: ergo, si hæc à voluntate ita vocata, & præuenta reipsa non differat, idem reipsa erit principium indifferens, & indeterminatum, ac rursus determinatum, & non indifferens principium operationis eiusdem contradictione manifesta.

2. Ad hæc in principio reipsa indifferenti, nequit per hosce cognosci à Deo, tanquam in medio, determinata eius operatio, ac proinde ab eis determinatio hæc in actu primo proximo ad operandum excogitatur: atqui ea etiam admissa identificata realiter, cum ita præuenta, & vocata voluntate reipsa indifferens, & indeterminatum principium est. Ergo non est verum medium formale ad cognoscendum in ea absolutam determinatam operationem: vel potius implicatorie medium reipsa erit, & non erit. Tertio: cum nihil in eo principio coniuncto ex voluntate, & vocatione congrua sit, cuius positio à nostra pendeat voluntate: ac determinationem cum ipsa identificatam, necessario, & ineuitabiliter à nostra voluntate eius operatio sequatur: nulla voluntatis nostræ operatio proxime, imo nec remote libera erit. Nec patet eius recursus ad apparentem (meoque iudicio elusoriam) solutionem, de dependentia positionis absolutæ vocationis congruæ à nostro arbitrio, eiusque vsu à Soario pro suis præfinitionibus excogitatam: quod detur vocatio scilicet ex scientia media futuri consensus conditionate, si ea vocatio detur: siquidem ea scientia media futuritionem conditionatam consensus sub nuda vocatione repræsentabat; non sub ea, & determinatione voluntatis in actu primo proximo, quam per hosce physice, ac reipsa constituit, cum qua negatio operationis voluntati est antecedenter impossibilis.

3. Quinto arguo: admissa eius determinationis libertate nostra, quam hi Doctores volunt, & quæ esse nequit, si cum voluntate congrue vocata identificetur: si enim ea determinatio ad bene operandum libera nobis sit, erit, & honesta, & meritoria, & quidem sine immediata dependentia à Deo: quandoquidem per eosdem Doctores à voluntate, & vocatione congrua physice, & realiter non differt; sed solum moraliter, & quasi ratione sola: ac proinde physico Dei concursu, & determinatione vlteriori opus non habet, sed solum nostra determinatione. Denique (vt plura alia omittam, ac sensum germaniorem horum attingam) moralis hæc determinatio voluntatis in actu primo congrua vocatione præuentæ, eique pro illo priori

priori identificatæ solum potest, intelligi, vel quia consideratur, cum cogitatione, & futuritione conditionata consensus, & operationis arbitrij sub illa futuræ: etsi placet etiam cum media scientia de eiusmodi conditionata futuritione, & sic male appellatur moralis, aut physica voluntatis determinatio: est quippe determinatio pure logica, eiusdem tandem ad seipsum, secundum status diuersos, vt infra contra Herize ostendemus: quare medium, in quo operationem nostram Deus cognoscat esse non potest. Alter moralis illa determinatio voluntatis congrue vocatæ in actu primo ad operationem, potest absque futuritione conditionata illius, ac de illa scientia intelligi, ob intentionalem vocationis motionem, ita viuidam, & vehementem, cui, nonnisi maxima difficultate, moraliter loquendo non superanda, resistatur: ita enim determinatio moralis voluntatis congruè vocatæ in actu primo physico percipi potest, & id quidem in Thomisticam prædeterminationem moralem fere recidit. Verum illi eanquam medio inniteus scientia nequit esse metaphysice, imo nec physice, nedum diuine, infallibilis, vt contra prædeterminantes moraliter Thomistas dicebamus.

4. Displicet item Molinæ sententia. Primo ob doctrinam, & lumine naturæ notam rationem S. Thom. 1. p. q. 14. a. 13. illis verbis. *Alio modo* quam in seipso, *consideratur contingens, vt est in sua causa, ac sic consideratur vt futurum, & vt contingens non determinatum: quia causa contingens se habet ad opposita* (futurum quidem causalitatis posterioritate non temporis) *& sic contingens non subditur per certitudinem alicui cognitioni*: quia nimirum etsi ex sua causa futurum de facto determinate sit in se, in illa tamen determinatum non est; *Vnde quicunque cognoscit effectum contingentem in sua causa tantum, non habet de eo, nisi coniecturalem cognitionem.* Hanc ipsam sententiam, & rationem repetit qu. 57. a. 3. qu. 86. a. 1. contra gent. c. 66. & 67. & in 1. d. 38. corp. vbi habet, *Quædam sunt causa quæ se habent ad vtrumque, & in ipsis causis effectus de futuro nullam habent certitudinem, vel determinationem; & ideo contingentia ad vtrumlibet in causis suis nullo modo cognosci possunt: sed quando efficiuntur in rerum natura tunc habent esse determinatum, & ideo quando sunt in actu, tunc certo cognoscuntur.* Ad 2. *Futurum contingens non est determinate verum, antequam fiat: quia non habet causam determinatam: sed dum est in actu est determinate verum.* Et ad 3. ait: relate ad diuinam cognitionem futurum contingens necessarium esse, quia ad illam non refertur, *nisi secundum quod est in esse actuali.* Ad 6. ait: *scientiam Dei non respicere rem contingentem, nisi, vt est in suo esse actuali præsentialiter: quia si vidisset Deus causam, & non vidisset immediate effectum in suo esse, nunquam potuisset illum certo cognoscere*, quæst. 2. de verit. a. 12. *Licet contingens non sit determinatum, quamdiu futurum est* (nempe futuritione, & posterioritate causalitatis, relatæ ad prius suæ causæ, vt supra primo loco, ac semper intelligit) *tamen, ex quo productum* (pro natura potentiæ) *est in rerum natura, veritatem determinatam habet: & hoc modo super illud fertur intuitus diuinæ cognitionis*, & corpor. *contingens vt futurum* (naturæ priori) *est per vllam cognitionem cognosci potest, cui falsitas subesse non possit*: ac proinde concludit, vt futura, diuinæ scientiæ, cui falsitas subesse nequit, non posse subiacere. Præclarissime in eandem sententiam scripsit 1. cont. gen. c. 68. & 2. 2. quæst. 171. a. 6. ad 2. *Diuina præscientia respicit futura secundum duo scilicet, quod sunt in seipsis, in quantum scilicet, ipsa præsentialiter intuetur: & secundum quod sunt in suis causis, in quantum scilicet videt ordinem causarum ad effectus: & quamuis contingentia futura, prout sunt in seipsis, sint determinata ad vnum, tamen, prout sunt in suis causis, non sunt determinata, quia possint aliter euenire &c.*

4. Et hæc sane doctrina, & ratio sancti Thomæ adeo repetita, & constans contra Pseudo-Thomistas Dominicanos Recentiores æque ac contra hanc Molinæ nostri sententiam decertat, contra quem sic S. Thomæ edissero rationem, quia voluntas creata coniunctim sumpta, cum omnibus requisitis ad proxime operandum per S. Thom. (& per Molinam acerrimum indifferentiæ, & indeterminationis illius in actu primo consistentis propugnatorem) neutri extremo determinate connexa est, eademque cum futuritione operationis, atque cum eius negatione persisteret: ergo eodem modo ad vnius cognitionem duceet, ac determinabit, atque ad alterius cognitionem: quare, vel ad neutrius, vt volumus, vel ad vtriusque cognitionem: quod implicat, sicuti & eius obiectum: scilicet operationem voluntatis absolute fore, & eandem absolute non fore. Secundo: esto, non determinet ad vtriusque extremi contradictorii absolute futuri cognitionem; ast cum posita etiam negatione absoluta operationis, (cum qua, vt diximus, voluntas cum requisitis omnibus coniungibilis est) eadem, eodemque modo absque vlla sui ex parte actus primi varietate voluntas persisteret: tunc etiam in absolutam operationis futuritionem duceret cognitionem iuxta vulgare proloquium, *idem in quantum idem semper est natum facere idem*, ac proinde scientia in illa, tanquam in medio, falsa esset: quare &, quæ nunc, quando de facto operatio absolute est futura, non est infallibilis de se sed prorsus fallibilis: quorum omnium ratio à priori est: quia connexio necessaria medii cuiusuis, siue physici de quo agimus, siue logici necessaria cum eo, quod determinate esse fore in illo cognoscitur cum medii indifferentia, & indeterminatione ad coexistendum cum ipso, vel cum eius negatione, contradictorie repugnat.

6. Quarto demum ex ratione summæ atque infinitæ perfectionis comprehensionis diuinæ, qua in eam doctrinam impulsus Molina est, impugnatur: quia, quo magis, ac perfectius penetratur, & comprehenditur indifferens voluntatis potestas, eo magis, & perfectius cognoscitur eius inconnexio cum sua absoluta operatione, ac subinde eius coniungibilitas cum absoluta negatione illius: ergo, & ineptitudo, vt medium sit, in quo certo operationem absolute fore cognoscatur: quocirca, etsi imperfecte cognita indifferens illa potestas decipere ignarum posset, vt ipsi tanquam medio fideret ad assentiendum absolute operationis eius futuritioni; ast gnarum eius indifferentiæ, sciumque hominem ad eiusmodi assensum, non posset retrahere: nedum perfectissime, summe, & infinite illam comprehendentem Deum. Denique, quomodo ad diuinæ scientiæ, & comprehensionis causæ perfectionem reducatur ea tanquam medio vti fallibili quidem, & subinde, ex quo scientia eius fallibilis necessario, vt vidimus, cuadat ingenii mei tarditas assequi non valet.

7. Medium formale præfinitionis diuinæ de futura absolute arbitrii operatione scientiæ tamen mediæ innitentis memoratum certam. 3. num. 4. duplex medium, seu duplicem medii rationem includit, quia duplicem cum operatione connexionem. Alterum ratione conditionatæ futuritionis, & scientiæ, quam supponit, alterum ratione præfinitionis ipsius. Primam inferius contra Herize, & Recentiores refellemus: secundam contra Soarium, & recentes non pauciores (præter generale principium nostrum quod medium in quo aliud cognoscatur à diuina mente quæst. 4. relegabit) speciatim impugno, quia eiusmodi præfinitiones sunt impossibiles. Et, licet rem non alte penetrantibus Suarius cum arbitrij creati, & consensus libertate agere videatur benigne, eas tamen vtriusque libertati esse inuisas, & aduersas dilucide cum profundioribus, ex nostris doctoribus ostendam controuers. 4. ex instituto de eis differtans d. 3. Secundo eodem modo actus indifferentes, & præfiniri, & cognosci in sua præfinitione à Deo poterunt, cuius oppositum in primis Soarius statuit. Tertio: cum ipse 1. p. 2. de attributis c. 22. num. 14. & c. 27. num. 12. decretum; prius, quam eius obiectum, cognosci neget, simul cognoscetur necessario, non vero vnum ex motione, & determinatione intentionali alterius, tanquam medij Arrubalis, & sequacium paucorum formale medium, quoad speciale, quod addit, certam. 3. num. 5. ex falsitate suppositionis eum de constitutione decreti liberi per creatum aliquid, tum de diuersitate operationum quarumuis ex diuersitate finis, ob quem exercentur, cum denique, quia adhuc connexio eius, siue cum fine, siue cum mediis, siue cum suo termino immediato, creata cum sit, scientiam diuine infallibilem, seu diuinam fundare non poterit.

8. Nona

9. Nona sententia Herize, & Recentiorum relata certam. 3. num. 11. duplicem habet partem: in quibus duplex etiam medium formale designat. Primum futuritionis, & Scientiæ conditionatæ, ac purificationis conditionis, quod pluribus quam explicatione sola (vt putabat Herize) videtur egere: etenim futurum absolutum à conditionato re ipsa diuersum non est, sed idem soloque statu diuersum: eidem autem ad seipsum è sola statuum diuersitate medium verum, & reale esse non potest; alioqui status possibilitatis rei ad eam secundum alios status cognoscendam, adiunctis saltem aliis mediis aptum foret: & Ratio est: quia eiusdem ad seipsum, adhuc secundum diuersos status ipsius connexio identitatis est, & metaphysica, mediis logicis solummodo apta; non autem physica alterius ad alterum, vt ad verum, & physicum medium, de quo hic, oporteret; etsi autem conditionata Scientia diuersa realiter à futuro, & conditionato, & absoluto sit, tamen eius cum absoluto connexio, etiam purificata connexione, extrinseca est, eademque, quæ est sui obiecti conditionati cum absoluto, ac non alia: quare nec connexionem logicam prætergreditur. Secundum medium de futuri absoluti complacentia, & comprehensione, & similibus, futurum absolutum supponunt: quare, & perfectissimè in seipso comprehensum, & penetratum apertius, otiositatisque; & impossibilitatis mouendi diuinam mentem, vt illud iterum in ipsis cognoscat arguuntur vt ex dicendis iam qu. 5. patebit. Rursus comprehensio, & complacentia de absolutè futuro contingenti extrinsecus in huius Sententia per contingens ipsum constituitur ob alterius libertatem: vel ergo medium est comprehensio, & complacentia, secundum extrinsecum etiam, quo vniuscuiusque libertas constituitur, & iam idem secundum statum eundem sui cognoscendi medium formale erit repugnantia clariori: vel præcisè, secundum, quod in illis intrinsecum est: & fiet primo: Beatos omnes æque omnia futura absoluta contingentia videre: cum extensiuè (vt sic loquar) totum Deum, quoad intrinsecum, ac non realiter formaliter liberum, æquè videant. Secundo: cum quidvis Deo intrinsecum maioris necessitatis, quauis creatura sit, adhuc possibili, ipsique proinde entitatiuè inconnexum, nec ducere poterit infallibilitate diuina increati cuiuspiam absoluti cognitionem. Tertio: nec absoluta infallibilitate in contingens absolutum: quo deficiente (vt absolute potest) intrinsecum totum realiter formaliter non liberum, eodem modo perstaret. Nec patet recursus ad connotationem, quæ nihil reale intrinsecum Deo addit, sed pure rationis, medio, scilicet reali, & vero constituendo prorsus ineptum. Nec momenti alicuius quidpiam pro aliquo ex impugnatis modo contra nos obiici potest, quod non sit datis impugnationibus disiectum, vel ad præsens spectet; sed ad alia solum loca, ad quæ aliqua impugnationum principia probanda, & defendenda remisimus.

10. Illud denique in nostro Vasquez 1. p. quæst. 66. c. 2. mirentur nonnulli, quod, & in Arrubale: quod, cum decreta Dei efficacia, & libera operatione, & effectu constituant absoluto, atque hoc respectu consensus nostri comitanter se habere, non autem antecedenter natura, & causalitate asserant, vt saluent arbitrij, & consensus libertatem, nihilominus decretum Dei causam diuinæ præscientiæ de absoluto consensu fateantur: quia, inquiunt, secluso consensu, & operatione voluntatis, quo decretum ipsum constituitur, nihil est intrinsecum Dei in decreto illo, quod infallibiliter cum consensu connectatur; consensus autem ipse, quo decretum constituitur, ad seipsum cognoscendum medium esse non potest: item, cum decretum hæc causa partialis, & comitans solum voluntatem nostram per Vasquez, & Arrubalem sit; nec illam secum ad operationem trahens, ne pereat operationis eius libertas; ex ea etiam parte medium erit fallibile, ac subinde diuinæ Scientiæ ineptum. Verum, nec Vasquez ibi, neque Arrubal in eis locis docent diuinum decretum liberum efficax concurrendi ex parte sui, quod operatione, & sua, & nostra constituitur, medium formale Deo esse, in quo operatio ipsa cognoscatur, sed solum causam esse, per operationis nimirum cognitæ positionem præscientiæ de illa diuinæ: quod nil aliud est quam asserere decretum Dei esse medium materiale præscientiæ diuinæ de operatione creata. Contra hoc autem nihil præfatæ impugnationes præstant, etsi aliàs difficile explicetur, quo pacto nostra operatio à decreto diuino, quod ipsa constituit, effectiuè causetur, de quo controu. 3. vbi alia contra decretum comitans Vasquesij, & aliud parum dissimile Recentiorum expendemus.

QVÆSTIO IV.

An in medio negationes possibilium, & necessariæ chimærarum, seu impossibilium secundum omnes suos status, ac insuper entia moralia à Deo cognoscantur?

DIXIMVS d. 4. qu. 4. negationes absolutas contingentes possibilium, & quæst. 5. negationes necessarias chimærarum siue impossibilium, seu, quod idem est, impossibilia à se non entia, & necessario subinde ab entibus, & existentia remota, ita secundum se, & vt in se suo modo sunt, à Deo cognosci, vt opus non habeant alio, in quo, seu ratione cuius cognoscantur; id autem assertum non prohibet, quo minus in alio, tanquam in medio, cognosci vtraque vlterius possent: id quod nunc examini subiicimus, & quoniam cognitionis medium materiale, & formale esse potest, mihilque de medio materiali de antecedenti de præfatis negationibus diximus, de medio ipsarum cognoscendarum vtroque in præsentiarum agemus, & quidem secundum omnes ipsarum status possibilitatis, & de nobis contingentibus negationibus conditionatæ futuritionis, & futuritionis absolutæ.

CERTAMEN I.

Media negationum omnium possibilium, conditionatorum, & existentium examinantur.

1. DE mediis materialibus earum negationum secundum statum possibilitatis assignari habitus possibiles earum possent; sed tamen, vt ex dictis citata qu. 4. liquet, licet à nobis pro hoc statu, non, nisi in ordine ad eos cognosci valeant: ast, cum, nec habitus prædicti cum suis negationibus physice connectantur, nec negationes possibiles cum ipsis, neque tanquam à termino, neque tanquam à principio, in suæ possibilitatis consistentia, negationes eorum habituum possibilitas apponetur, vt apponi debebat, ad hoc, vt medium ipsarum pro statu possibilitatis suæ cognoscendarum materiale adhuc, illorum possibilitas esse posset: quare habitus possibiles à ratione medij materialis ad cognitionem negationis possibilis videtur iure amouendum.

2. Dicendum tamen est negationes possibiles qua tales à suorum habituum possibilitate vt à termino necessario pendere ac proinde illorum possibilitatem medium materiale cognitionis possibilium negationum qua talium esse. Probatur: quia possibilis negatio, (& quæ à necessaria negatione chimærarum, quæ è conceptu & essentia sua existens suo modo negatiuo est, à quo nequit præscindere sicuti neque à sua actuali existentia Deus, vt qu. 5. citata dicebamus) à sua actuali existentia negatiua præscindit, estque è conceptu, & essentia sua in existentia actuali negatiua contingens, ast nequit esse possibilitas in sua actuali existentia negatiua contingens, nisi habitui possibilitas sit: ergo pendet ab eo negationis, possibilitas, tanquam

tanquam à termino: ac proinde habitus possibilitas erit medium materiale possibilitati negationis, vt cognoscatur. Minor proxima patet: quia, ni habitus possibilis sit, negatio eius non erit possibilis contingens, sed negatio necessaria, sicut chimæræ: contingentia enim dicit mutuam vtriusque extremi possibilitatem: quare altera alterius medium materiale, tanquam contingentiæ terminus, est.

3. De omnipotentia dubitari potest an sit medium materiale, possibilitatis negationis contingentis, non quia eius possibilitatem actiue apponat, non enim ita apponit, sicuti neque habitus possibilitatem actiue efficit, sed supponit potius, vt habitum absoluta existentia donet: solum ergo dubitari potest, an ab omnipotentia tanquam à termino negationis possibilitas pendeat, atque apponatur id quod negandum videbitur, quia omnipotentia factibilium, & positiuorum est, seu illorum in quæ esse potest influere; non autem negationum, quæ esse recipere à nullo possunt. Confirmatur, quia causæ actiuæ defectus medium aptius est, vt negatio eius sit, sublataque à possibilitate causæ effectus eius negatio, determinatiusque, erit, non solum possibilis, sed existens, vt patet: ergo omnipotentia non est terminus necessarius ad coexistentiam possibilitatis negationum; siquidem ea sublata per impossibile, firmior earum possibilitas persisteret: quo circa, etsi possibilitas habitus ab omnipotentia, tanquam à termino necessario dependeat, ac proinde hæc medium materiale sit, vt habitus possibilitas cognoscatur, secus in possibilitate negationis habitus omnipotentia videtur habere.

4. Dicendum nihilominus est omnipotentiam esse remote requisitam, & terminum mediatum possibilitatis negationis habitus: ac subinde medium materiale, vt negatio habitus in statu possibilitatis à Deo cognoscatur. Hæc conclusio probatur ex prima, siquidem cuiusuis contingentis possibilitas pendet tanquam à termino à possibilitate extremi ipsi oppositi: contingentia enim cuiusuis dicit essentialiter extremi oppositi possibilitatem; atqui possibilitas habitus pendet ab omnipotentia Dei tanquam à termino (est siquidem habitus, sicut & creatum quoduis essentia sua ens & possibile ab alio:) ergo possibilitas negationis habitus pendet remote & mediate ab omnipotentia, tanquam à termino. Patet: quia, quod pendet ab alio, quod immediate pendet ab aliquo alio, eodem dependentiæ genere mediate, & remote pendet ab hoc aliquo. Confirmatur: quia negatio habitus non est negatio à se, & necessaria, vt negatio chimæræ imbibita in conceptu impossibilitatis eius: ergo est negatio ab alio, seu à Deo in primis, solummodo possibilis: ait nequit esse à Deo eiusque omnipotentia immediate, vt bene rationes dubitandi concludunt: ergo solum mediate: quatenus habitus sui possibilitas ab omnipotentia tanquam à termino suæ constitentiæ necessario pendet: idem sua proportione dicendum est de voluntate, & libertate diuina, à qua ad habitus edendos omnipotentia applicanda est.

5. Dico tertio: negationes operationum omnium, & actuum vitalium viterius causarum, quas tam operationes, quam vitales actus essentialiter respiciunt possibilitate mediate & remote, quoad possibilitatis suæ statum tanquam à termino dependere: ac subinde causarum possibilitatem medium materiale esse, vt negationum harum possibilitas à Deo cognoscatur. Huius conclusionis ratio eadem mutata solum materia est, atque conclusionis proximæ, ob quam ipsam similis conclusio quarta statuenda est de negatione modorum, vt mediate scilicet à possibilitate terminorum & rerum quarum modi & actiones sunt, quoad suam possibilitatem eorum omnium negationes, tanquam à termino pendeant. Nec video, quid iam aliud ratione dependentiæ possibilitatis negationum habituam siue creaturarum tanquam à termino, siue aliunde assignari vt medium materiale posse, vt eæ negationes in suæ possibilitatis statu cognoscantur. Nam quod formaliter ab omnipotentia possibilia siue positiua siue negatiua creata sint, vt alio & alio modo Valentia & Ribade neyta defendunt, falsum esse qu. 6. ostendimus.

6. Quoad statum conditionatæ futuritionis, quem negationes omnes creaturarum mediatum respectu Dei habent (si actus, & omissiones omnes voluntatis diuinæ liberæ adæquate per Deo intrinseca constituantur (dicendum quinto est: ab omnino conditionatis vel decreto, vel omissione eius ex parte hypothesis adhibitis tanquam à principio suo modo actiuo pendere: ac proinde media esse materialia, vt in statu futuritionis conditionate cognoscantur, & remotiora etiam materialia media esse motiua, & eorum scientiam, ob quæ Deus, vel positiuorum positiones omitteret, vel esse eorum negationes decerneret, respectu vero earum, vt liberarum, cum mediate solum liberæ ex decreto illo in hypothesi forent materialia media proxima erunt, quare & earum, vt propria conditionatæ futuræ sunt: cum id è conditionata contingentia & libertate habeant. Respectu autem conditionatæ futuritionis eiusmodi vel decreti vel omissionis liberæ Dei, (sicuti & aliorum omnium liberorum Diuinorum) nuper dicta medium materiale proximum erunt, vt præfati actus vel omissiones liberæ sub conditione futuræ à Deo noscantur. Respectu autem negationis liberæ etiam nobis sub conditione futura ea solum proportione seruata admittenda tanquam media, & principia ex parte hypothesis sunt, quæ ad contingentis actus futuritionem conditionatam admisimus; eaque reiicienda, quæ ad horum conditionatam futuritionem reiecimus: quare absoluta subiectiue & obiectiue conditionata decreta, tam pro conditionatis contingentibus negationibus nostris, quam omissionibus diuinorum decretorum abigi prorsus debent.

7. De mediis, quæ absolutam futuritionem negationum creatarum contingentium, apponant ac proinde cognitionis de illa media materialia Deo sint nihil positium quod ipsarum & voluntatis libertati officiat admittendum est, quid autem, qualeque illud sit ex dictis qu. 3. satis apparebit. Dixi de contingentibus, & liberis nostris negationibus, de non liberis enim absolute futuris ex defectu causæ partialis, seu requisiti cuiusuis, vt absolute earum habitus siue positiua entia quæ à rebus formaliter amouent, apponantur satis esse absolute futuras eorum negationes satis claret, cum absque omnium requisitorum ex parte causæ coniuncta poni in rebus entia positiua absolute nequeant: quare & ipsa absolute in rebus non esse sed potius eorum negationes sit omnino necessarium.

CERTAMEN II.

Media formalia negationum, & entium moralium excutiuntur.

1. SAne de mediis absolutæ negationis creatæ cognoscendæ disputatum à Doctoribus hactenus inuenio & de negationibus impossibilium necessariis, non de materialibus quidem, sed formalibus mediis: illasque in habitibus solum cognosci à Deo, quatenus cognoscit eas, suos habitus non esse, absque alia earum directa repræsentatione, docuisse Soarius refertur ex tom. 2. metaph. d. 54. sect. 3. nu. 22. id quod non est medium formale cognitionis earum designare, sed ipsarum secundum se negare cognitionem, quam contra ipsum probauimus disp. 4. q. 4. sicuti, & de chimæris, seu negationibus absolutis, & necessariis in eis inclusis qq. ad quas media materialia adhuc nulla assignari possunt, quandoquidem, & à se negatiue sunt, sicuti, & à se Deus positiue est: quare nihil est à quo alterutrum, siue positiue siue negatiue apponatur.

2. De mediis formalibus cognoscendi iam positas, & suppositas negationes rerum, siue in statu possibilitatis, siue futuritionis conditionatæ, (si contingentes, & liberæ respectu Dei, vel respectu nostri etiam sint,) siue absolutæ futuritionis, ex necessariis terminis seu principiis hactenus pro quouis eorum statu designatis eæ omnes sententiæ possent referri, quas quæstionibus præcedentibus pro formalibus mediis cognoscendi pro eis statibus entia positiua retulimus & confutauimus; verum epretendæ hic, ac confutandæ denuo non sunt: cum ea-

rum confutationes ad materiam præsentem nullo negotio accommodari possint: scio Recentiores nonnullos asserere Deum per discursum virtualem ex negatione cognitionis entis positiui eius negationem cognoscere, sicuti nos ex negatione visionis lucis apertis oculis lumen non esse cognoscimus, verum si negationem visionis suæ, ac non in medio alio cognoscit Deus, cum ens, cuius negatio est, non videt: cur non, & entis positiui negationem in se, & absque medio vllo videat: neque hac via negationes vt possibiles à Deo cognosci poterunt, cum negatio possibilis habitus possibilitatem non amouear.

3. De negationibus necessariis chimærarum, & impossibilium dicendum est, nullum pro eis cognoscendis formale medium Deo supperere. Probatur facile, quia negationes huiusmodi necessariæ, & à se actu, & exercite essentia sua existentes cum nullo connectuntur, neque ab aliquo, adhuc tanquam à termino, inferuntur, aut determinantur physice cum à se prorsus suo negatiuo modo, sint, quare respectu illarum, ne vmbra quidem, medij formalis apparet, quod nec si ab alio in suo actuali esse negatiuo penderent determinarenturque, eique subinde connecterentur, assignari deberet ob rationes quæstionibus præcedentibus datas, dandasque qu. 5.

4. Porro de mediis, tam materialibus quam formalibus pro cognoscendis à Deo entibus rationis, chimæris scilicet, sola cognitione existentibus definite promptum est. Materialia enim media cognitio illa repræsentans, tam humana, quam diuina erit: alterutra enim, & cognosci, & in suo intentionali, & obiectiuo esse apponi d. 5. quæst. 5. monstrauimus: de medio vero formali dicendum est: pro eis figmentis cognoscendis Deo adesse nullum, ob generales rationes qu. 5. dandas, & quia ratione connexionis cognitionis suæ cum ipsis cognosci cum illa, non autem in illa coniungitur, vt supra tetigi, & qu. 5. persequar prolixius.

5. De mediis tandem pro moralibus entibus à Deo cognoscendis æquo longius à nonnullis disputari otiose & inutiliter video, cum satis sit in superius dictis definitum: etenim quidquid hæc entia reipsa, in quauis sententia Philosophorum, & Theologorum, vitium, virtusque sint (quibus entia moralia omnia continentur) positiuum physicum ens, vel negatiuum siue ex positiuo, & negatiuo, seu priuatiuo conflatum esse solummodo potest: quare cuiusuis moralis entis, vt reipsa, ac sine mentis fictione est, quoad eius negatiuum, & quoad positiuum secundum omnes eius status media tam materialia, quam formalia examinata abunde in superioribus remanent.

6. Qua vero mens nostra rebus, seu negationibus, quibus reipsa constant relationes rationis quodpiamue aliud figmentum superponit proxime etiam definitum de eorum mediis tam materialibus, quam formalibus fuit n. 4. Quod autem nonnulli hæc entia moralia, nec entia realia positiua, nec reales negationes, nec ex entibus realibus, & realibus negationibus conflata, sed quoddam aliud entis veri, ac non ficti genus esse aiunt ridiculum est, atque à nostri Vasquez non satis ipsum intelligentibus, Asseclis excogitatum, vt eum ab impostura liberent, aliquorum, qui vitia virtutesque relationibus purræ rationis formaliter constitui, tanquam Vasquij doctrinam referebant, ex qua absurda plura contra ipsum inferebant facile.

7. His vt Asseclæ occurrerent, genus hoc moralis entis, nec physici, & realis, nec rationis, sed veri, atque inter vtrumque medij excogitarunt, & sub entis imperceptibilis caligine, & specu positi dispici adhuc ipsi, ab aduersariis non possent, ne dum videri, vt suis difficultatibus in ipsos collimarent, non tam illas diluebant, quam eludebant: seque potius obscuritate, quam Patronum, & Magistrum Vasquez doctrinæ claritate tuebantur. Horum præcipuus Assertor fuit, & Propugnator Ambrosius noster de Penalosa, quem sepe entia hæc moralia defendentem passim videbit. Cæterum nostri Vasquez doctrina perspicua est, neque illis difficultatibus, & absurdis obnoxia: nempe entia moralia reipsa plurium realium coniuncto non differre; etsi, cum à nobis, vt vnum quid cogitatur, & relatione quadam à coniuncto illo diuersa affectum rationis figmentum esse: quia reipsa nec plura esse vnum quid possunt, nec relatio alicui ab extrinsecus denominante desumpta ipsi quasi insidens, realis, ac non puræ rationis esse vllatenus potest.

QVÆSTIO V.

An Deus ad aliud noscendum medio aliquo formali vti queat?

EX dictis hactenus, dataque non semel distinctione, & explicatione medij materialis, & formalis, in quo aliquid cognoscatur adeo claret quæstionis scopus, vt vlteriori explicatione non egeat, etsi à nemine fuerit hucusque disputata.

CERTAMEN I.

Non posse Deum medio aliquo vti ad quidpiam aliud cognoscendum, ex medij physici ratione monstratur.

1. FAteor ingenue conclusionem hanc nullum in terminis ipsis Patronum ex priscis doctoribus habere: imo vero omnes illos oppositam conclusionem certam supponere, potius quam disputare: dum media, in quibus Deus pro quouis ipsorum statu obiecta alia cognoscat serio examinant: & quamuis alij assignata ab aliis mediare iiciant, atque his iudicio suo potiora media alia formalia substituant; ex eis tamen nemo à reliquis excogitata media formalia, ob impossibilitatem nostra conclusione assertam, abiicit: solus Vasquez noster principia aliquot variis locis iecit, quæ possibilitatem vsus mediorum formalium ad aliquid aliud cognoscendum in Deo non patiantur: vti ex rationibus subiiciendis patebit: quare illum, ne quæstiones Theologis assuetas omitteret, eam possibilitatem toleraſſe, ac permisisse, quam ex propria sententia supposuisse, reor clarius, etsi obiter, neque ex instituto eam possibilitatem negauit magnus meus Magister Vasquianæ mentis mens altera Didacus Daza manuscripto de scientia Dei, id quod mihi, & ab authoritate satis conclusionem obfirmauit, & rationibus, quas præfixit, qualsque excogitauit, vt firmius assentirer, animos fecit.

2. Probationibus suppono, quæ dixi quæst. 1. & 2. & primum quidem diuersitatem, quæ inter cognitionem cum alio, seu duorum simul, & alterius in altero, tanquam in medio, cognitionem: illud enim dicit præcise simultaneam vtriusque cognitionem; hoc autem secundum addit præterea motionem, & determinationem intentionalem eius, quod est medium ad cognoscendum in ipso aliud. Hinc fit medij cognitionem, necessario debere aliquo modo præcedere, ad cognitionem eius, quod in ipso, tanquam medio cognoscendum est: siquidem intentionalis determinatio, & motio eius, quod non, vt species impressa, sed, vt obiectum mentem ad aliquid aliud cognoscendum mouet, ac præmouet, nequit sine ipsius, quod, vt obiectum mouet, cognitione esse: & præuia fine, sicuti motio omnis in actu primo considerata ad id ad quod mouet debet præcedere. Hoc totum, & est ex terminis penetratis per se notum, & reliquarum motionum intentionalium alicuius, tanquam obiecti experientia, & exemplis comprobatum, ideo enim obiecti amandi, ac prosequendi, vel fugiendi bonitas, malitiaue anteriùs ad eius à voluntate prosequutionem, vel fugam cognosci, ac præcognosci debet, quia eius bonitas, vel malitia, vti obiectum ad prosequutionem, vel fugam ipsius intentionaliter mouet: ideo etiam medium logicum identificatum cũ extremitatibus præcognosci in præmissis syllogismi

cuiusuis

cuiusuis debet: quia eius cum extremis identitas intentionaliter, vt obiectum mouet, ac determinat ad assentiendum identitati extremorum in conclusione. Atque ad assentiendum identitati medij cum extremitate alterutra in alterutra ex præmissis, oportet, vel ex terminis ipsis, vel aliunde eam saltem apprehensiue prænosci, id quod in medio physico ad aliquid cognoscendum, nec solum logico identitatis, eodem modo vsu venit.

3. Inde fit secundo satis non esse aliquid cognosci non posse, quin aliud cognoscatur, vt medium in quo ad hoc aliud cognoscendum debeat censeri. Patet, quia necessitas cognoscendi aliud quoties aliquid cognoscendum sit, solum probat non posse illud cognosci, quin aliud cognoscatur: quod solum est simultaneæ cognitionis necessitas; non autem intentionalis motio, & determinationem illius prænogniti ad aliud cognoscendum, quæ præterea esse debet, vt medium in quo aliud cognoscatur esse, censerique iuxta dicta possit. Hoc valde obseruatu dignum est, quia ex eius inaduertentia plures, qui oppositam nostræ sententiam sunt hactenus secuti, decepti fuere vt animaduertebam q. 2. cert. 2. vbi à nu. 5. hoc ipsum notatum probabam, & statuebam, maxime ex relatiuis, quæ cum per Aristotelem, & Philosophos simul natura, & cognitione sint, simultaneæ cognitionis qua talia sunt, necessitatem habent; & tamen obinde alterum ad alterius cognitionem medium esse non infertur, imo vero ea de causa medium esse non posse, vt Vasquez de cognitione possibilium in Deo tanquam in causa disputans obseruat, tacitusque admittit Soarius etiam noster à nobis relatus citato cert. 2. n. 8. cuius rationem dedi citato cert. 2. nu. 7. Id autem, quod notato huic aduersari à ratione, & absurdo posset, opposuimus, diluimiusque ibidem nu. 10. quare illud hic, & opponere; & enecruare inutile, & otiosum prorsus esset.

4. His positis probatur primo. De ratione medij physici (de quo hic) est, motio, & determinatio intentionalis ipsius ad cognoscendum aliud, quod in ipso, tanquam in medio cognoscendum est: atqui in nullo ea intentionalis motio, & determinatio intentionalis ad cognoscendum aliud à Deo potest reperiri, ergo nec Deo vsus medij Physici, in quo aliud cognoscat esse potest. Maior constat ex dictis nu. 2. init. Minor probatur: quia, vel illud, quod, vt medium, in quo Deus aliud cognoscat, assignari potest, est essentia sua, & entitate, inconnexum, & absolutum ab alio, quod in eo dicitur cognoscendum, vel ipsi connexum, atque eius essentialiter respectiuum: si absolutum: ergo poterit absque illo in suo statu, siue possibilitatis, siue futuritionis subsistere: ergo deficit illi intentionalis vera determinatio ad cognitionem alterius. Patet: quia est indifferens, vt cum illo, vel sine illo subsistat: quare de se non magis determinare potest ad illud, quam ad eius negationem cognoscendam: quare, qui ob illud subsistentiæ, seu consistentiæ alterius determinate assentitur fallibiter, vt minimum, assentietur: cum assensus consistentiæ illius vi eius medij, cum negatione consistentiæ illius contingi absolute possit: ac si de facto illius consistentiæ (vt vi medij absolute potest) deficiat, falso eius consistentiæ assentietur: quæ Dei cognitioni repugnant: imo & creatæ omni cognitioni, quæ scientia propriè sit.

5. Sin vero, quod medium fore ais de se & essentia sua respectiuum, connexumque illi sit, quod in ipso cognoscendum est, non potest habere intentionalem motionem ad cognitionem illius: ergo neque esse medium, in quo illud cognoscatur. Probatur antecedens: motio intentionalis obiectiua medij physici ad cognitionē alterius in ipso requirit medium aliquo modo vero prænosci ante cognitionē illius, quod in ipso tanquam in medio physico cognoscendum est: aſt illud quod medium physicum, in quo illud cognoscendum dicitur connexum illi, illiusque essentia sua respectiuum, implicat prænosci ante cognitionem illius: ergo implicat ipsi motio intentionalis ad cognitionem illius currit in oſſenſo diſcurſus. Maior constat ex nu. 2. sub initium ac deinceps ad satietatem probata. Minor vero probatur aperte ex dictis nu. 3. quia, quod essentia sua connexum cum alio est, essentia sua relatiuum ad illud est: aſt relatiuum omne necessario est simul cognitione cum illo: ergo nequit prænosci ante illius cognitionem. Patet: quia, quod simul cum alio cognoscendum est: pro nullo vero signo cognosci potest, pro quo non cognoscatur illud aliud; ac proinde prænosci aliquomodo vero, ante illius cognitionem nequit.

6. Dices primo: proloquium de simultate cognitionis relatiuis necessaria, de relatiuis prædicamentaliter dictum à Philosophis esse, & intellectum; non autem de relatiuis transcendentaliter: cuiusmodi solummodo sunt physica media, de quibus disputamus: sed certe discrimen prædicamentaliter relatiuorum, à transcendentaliter relatis friuolum ad rem præsentem est. Primum, quia etsi prædicamentalis relatio ex accidenti, ac non ex entitate sua, ita relatis obueniat; aſt relatis prædicamentaliter, qua relatis, essentialis est, sicuti albo, qua albo essentialis est albedo: aſt Philosophi non aiunt relatis prædicamentaliter (in quibus doctrinæ huius posuerunt exemplum, vti in re clariore, vulgoque notiore) absolute simul cognitione esse debere; sed solum relatis, qua talibus, seu qua relatis: quo pacto essentialiter relatiua sunt, estque illis essentialis relatio, tanquam forma, qua in esse relatorum essentialiter constituuntur cum ergo essentialiter connexa, seu alterius transcendentaliter respectiua physice alterius entitate sua habeant, quod prædicamentaliter relatiua ex accidenti, qua talia tamen essentialiter idem, quoad simultatem necessariam, & natura, & cognitione habere debent: nam his essentialis connexio, & consistentia cum termino suo, quæ prædicamentaliter relatis, qua talibus accidit, transcendentaliter relatis, & connexis imbibita est: ex quo ea sola differentia ad rem præsentem est: quod prædicamentaliter relata secundum suam entitatem esse simul natura, & cognitione cum suis terminis non debeant, sed solum ex accidentali, & aduentitia ipsis relatione, si, vt relata, cognoscenda sint; transcendentaliter vero relatiua, nec secundum suas entitates cognosci possint, quin simul natura, & cognitione cognoscantur: & ratio, quam Philosophi tradunt, noscque citato certam. 2. num. 7. ex ipsis pro suo proloquio dedimus (quod relatorum qua talium totum esse sit esse ad aliud) de vtrisque relatiuis, vel de nullo probat.

6. Dices secundo: non oportere, vt id, quod obiectiue mouet ad assensum alterius aliquo modo vero prænoscatur ante assensiuam cognitionem illius, id quod duplici instantia, & exemplo probatur. Primum in assensu affectiuo siue prosecutione voluntatis alicuius obiecti, quod ob eius bonitatem, tanquam rationem motiuam intentionaliter media cognitione voluntas prosequitur: & tamen opus non est, vt bonitatis illius amor ad amorem obiecti vere, ac sine fictione aliquomodo præcedat: ergo nec quod medij cognitio præcedat ad cognitionem alterius, quod in ipso cognoscendum est. Respondetur negando consequentiam: quia obiecti bonitas vnum obiectum adæquatum amabile constituit cum obiecto ob illam amato, vt ratio formalis cum materiali: quare non oportet, vt bonitas, ad obiecti amorem media sui cognitione præamerur; medium autem, & illud aliud, quod in ipso cognoscendum est, duæ diuersæ veritates, duoque vera sunt, & huius alterius assensus essentia sua subordinatus assensui illius, si in illo, tanquam medio, assentiendum illi est; ne sit solum simultaneus duarum veritatum assensus.

8. Instabis in amore mediorum ob finem, in quibus duplex bonitas etiam est, illorumque amor amori finis subordinatus; & tamen potest vno affectu, in quo præcedentia amoris finis ad medij amorem vera non est, voluntas in finem, & media ferri, etsi finis bonitas intentionaliter moueat ad amorem mediorum: ergo, etiam si medium, & id, quod in ipso cognoscendum est, duæ veritates, duoque vera subordinata, quoad assensum, sint, atque intentionaliter medij assensus moueat ad assensum illius, quod in ipso cognoscendum est, medij assensus, non debet vero aliquo sensu, vt diuersum quid ad assensum alterius præcedere. Respondetur negando amari posse finem, & media ob illud cum debita subordinatione eodem amore, qui simul intentio, & electio sit siue (quod est idem) exercendo finem suam finalem motionem, quæ in eo stat, vt gratia, & amore finis cætera, id est media amentur: ad quod opus est, vt amor finis in amorem mediorum moueat, & impellat, quod cum identitate amoris, medij, & finis non componitur, & hæc iuxta communem antiquis, & adhuc satis probabilem sententiam. Sed ne veritas nostræ

doctrinæ eius solum opinionis probabilitati innitatur, in aduersa,& communi iam Recentioribus sententia,admisso antecedenti negatur consequentia : nam motio intentionalis medij per sui cognitionem, & assensum non est motio intentionalis solius medij, & connexionis eius cum alio in ipso cognoscendo, sed motio cognitionis etiam, & assensus ipsius ad assensum alterius, quæ eiusdem assensus ad seipsum nequit exerceri : quemadmodum nec motio amoris finis ad amorem medij, casu quo idem vtriusque amor esset ; & tamen finis ratio tunc exerceretur, quia ob eius bonitatem medium simul amaretur, alias non amandum : & tunc quidem adhuc cognitio, qua intentionaliter bonitas finis, tanquam requisita conditione moueret ad actum voluntatis diuersa ab ipso, esset, non solum titulo diuersitatis potentiæ à qua procedit, sed quia cognitio est quæ, seu media qua finis bonitas mouet.

9. Obiicitur exemplum secundum : reuelatio, absdubio, mouet intentionaliter obiectiue ad assensum fidei veritati per ipsum reuelatæ : non secus, ac medium cognitum ad assensum eius, quod in ipso cognoscendum est ; & tamé non oportet, vt reuelationis assensus vere,& realiter, ac non ficte præcedat ad assensum veritati reuelatæ : ergo neque ad intentionalem motionem medij huius cognitionem vere & realiter præcedere ad assensus eius, quod in ipso cognoscitur. Consequentia videtur legitima. Antecedens apud Recentiores est firmum : ea in primis ratione : quod alias fidei certitudo claudicet in eodem certissimo fidei assensu, ni reuelatio, & reuelatum tangantur : siquidem Parochi misteria fidei fidelibus, vt plurimum, proponentis,ac de eis habitam reuelationem, testimonium certum, atque infallibilem de existentia reuelationis assensum fidelibus ingenerare non potest ; & tamen non potest non certitudo assensus fidei assensui de existentia reuelationis quo volueris modo, tandem inniti. Fateor consequentiam: etsi eludi vtcumque posse videam: sed antecedens falsissimum est: & infirmissima probatio: etsi enim certitudo subiectiua actus fidei,à certitudine assensus reuelationis existentiæ pendeat, quare is solum subiectiue certus de existentia reuelationis, ac subinde de reuelata veritate esse possit, qui euidentiam habeat reuelationis ; obiectiua tamen certitudo fidei à certitudine assensus existentiæ reuelationis, quare propositione Parochi, haud quaquam pendet ; licet ab ea tam intentionalis, in actu primo, & secundo, motio reuelationis existentis pendeat : & quidem aduerse hac in re opinantes percontor : an vt eodem actu, & reuelationi, & reuelatæ veritati assentiamur, assensus aliquis existentiæ reuelationis necessario præcedat ? vel absque vllo præcognito motiuo nos in assensum existentiæ reuelationis inducenti eius existentiæ, & veritati reuelatæ simul assentiamur ? sit primum : quod fide, & ratione certum est, iuxta illud Pauli *quomodo credent sine prædicante ?* & experientia ipsa comprobatum) in difficultatem fugiunt,relabuntur : si secundum : absque vllo motiuo existentiæ reuelationis assentiemur : quod, & imprudens, & stolidum esset, ac forte repugnans.

CERTAMEN II.

Ex medij physici ratione probatio secunda.

1. Probatur secundo conclusio : quia nulli medio alias intentionaliter motiuo, vis motiua adest adhuc in actu primo absoluta expedite in conspectu, & præsentia motiui alterius intentionalis vndequaque fortioris, & efficacioris, ac saltem summæ efficaciæ, & virtutis motiuæ ; atqui præsentia obiecti in se absque vllo ex parte obiecti velamine inuolucro, vel obscuritate propositi (quomodo Deo obiecta omnia repræsentantur cognoscenda, & comprehendenda) est non solum efficacius, & fortius, sed summe efficax, & forte motiuum intentionale ad assensum de eius præsentia, & consistentia, pro quouis statu ita præsentetur : ergo reliqua alia motiua intentionalia medij cuiusuis non habent vim motiuam intentionalem ad assensum à Deo eliciendum de consistentia obiecti alicuius, pro quouis eius statu. Maior mihi ex terminis notum principium est ; fuitque nostro Vasquez terminorum profundissimo Doctorum penetratori exploratissimum : & cui soli communem illam priscis Doctoribus cõclusionem de incompossibilitate actus fidei diuinæ cum clara visione, & euidentia obiecti reuelati voluit inniti, & doctius quidem, firmiusque, quam Thomistæ Dominicani, cum veteres, tum Recentiores, qui ex contradictione visionis claræ, & obscuræ, etsi ex diuersis mediis habitarum, vocum sono decepti eandem fidei, & visionis, seu euidentis cognitionis de obiecto eodem repugnantiam deducebant.

2. Non tamen omittam Vasquium ea in re, etsi ex principio è terminis notissimo minus solide, ac legitime præfatam repugnantiam intulisse : quia obiter rem tractabat, ac solum reiiciendæ rationi repugnantiæ ex antiquis Thomistis memoratæ, potiorique, & connaturaliori assignandæ intendebat. Minus autem recte intulit,vt dixi : quia motiuum intentionale euidens, claritate quidem, superat motiuum intentionale fidei, quod reuelatio diuina est ; ab hoc tamen certitudine, & firmitate superatur : quare neutrum vndequaque fortius, efficaciusque, vel debilius : quare alterum in præsentia alterius,qua parte superat illud, potest absolute ad assensum veritati eidem & expedite mouere ; imo vero in Philosophis Christianis,& Theologis Dei vnius existentiam reuelatam demonstratiue cognoscentibus, de facto motiuum vtrumque mouet, ne existentia ipsis fidem deficere absurde admittatur: eamque ob rem visionem Beatam in Beatis, & in humanitate Christi eorundem obiectorum fidei non repugnare deduximus controuersiis de fide, de visione, & de incarnatione.

3. Sed, quoniam præfato principio (ex quo legitime fluit) tota probatio nostra incumbit : & quæ ex terminis nota sunt ab aliis, qui aliter, vel penetrant, vel percipiunt eadem facilitate, qua asseruntur ab aliquibus, possunt ab aliis negari, fulciri aliunde illud hic oportet, ne probatio nutet. Confirmatur primo experientia, videt quis Petrum aperte in foro, atque illum in foro esse ob eius claram inibi præsentiam assentitur : an si ei quuis alius cuiusuis humanæ authoritatis Petrum esse in foro attestetur, in foro illum esse, quem in aperto videt,ob huius testimonium assentietur ? minime : & quamuis verbis quispiam assentire, assensurumue, fide etiam humana, dicat,si se tamen suamque mentem intus consulat reperiet se intus negare, quod extra fatetur ; id autem in Deo solum non fiet, quia præsentiæ claræ, atque expeditæ obiecti clare visi motiua vis intentionalis vndequaque fortior, efficaciorque est virtute motiua intentionali humani cuiusque testimonij.

4. A paritate simul & à priori confirmatur ex fine naturali motiuorum intentionalium, & mediorum ad finem consequendum, etenim mediorum finis est eius assecutio, quare assecuto fine & perfecte possesso redditur mediorum physicorum ad illum assequendum vsus non solum otiosus superfluus, & inutilis,sed prorsus impossibilis : atqui naturalis finis motiuorum intentionalium obiectiuorum est perfecta veritatis assecutio, & intellectualis possessio : ergo adstante motiuo perfectam summe & vndequaque assecutionem, & possessionem inducente, ac subinde adstante eiusmodi veritatis assecutione, & possessione, motiuorum intentionalium obiectiuorum vsus erit menti, non otiosus, & inutilis modo, sed prorsus impossibilis.

5. Rationes istæ ex parte mediorum physicorum formalium ad cognoscendum vnum in alio petitæ, æque probant respectu intellectus creati clare, & intuitiue videntis obiectum quod in alio, tanquam medio, cognoscendum alias foret, vt obiectioni contra rationem primam speciali materiæ applicitam respondimus quæst. 2. cert. 2. à nu. 9. Probat enim vtraque ratio ex virtute naturali medij formalis ad aliud cognoscendum in ipso independenter à speciali perfectione intellectus diuini cognoscentis, vt certaminis titulo monuimus, quæ enim rationes ex perfectione Dei cognoscentis supperunt,in certamen sequens adseruauimus.

6. Dices hanc rationem secundam tenere quidem,cum obiectum

obiectũ in medio formali physico alias cognoscendũ præsens pro aliquo statu, & apertum supponitur, nec medium formale in quo cognoscendum est, est in se, & cognitione diuina prius: quocirca, etsi demus Deum quod nullo posterius est, primumque, & primarium, atque adæquatum specificatiuum suæ cognitionis in alio tanquam in medio formali physico cognosci à se non posse: ac similiter creata possibilia quæ suæ intrinsecæ possibilitatis nullum principium habent, non posse in medio physico formali cognosci: ast de futuris crearis, siue conditionatè, siue absolutis, præsertim naturalibus, nihil probat: quia pro eo priori quo eorum principia, siue in hypothesi, siue absolute sunt, & à Deo cognoscuntur, nec futurorum conditionata, vel absoluta præsentia adest, neque eorum visio, quæ vim motiuam intentionalem, eorumque motionem ad assensum illorum futuritioni alterutri, quem inducunt, præstandum pro illo priori impediant.

7. Laudo subtilitatem obiectionis: qua tamen à ratione hac secunda non retrahor: etenim vt obiectio ipsa supponit, nec futurum alterutro modo pro illo priori sui principij, siue in hypothesi siue absolutè positi existit, siue futurum, siue conditionatè, siue absolute, ac subinde, nec à Deo cognoscitur vllo modo, etsi demus cognosci medium formale, & determinatiuum de se ad futurum alterutro modo cognoscendum expectandum, igitur necessario est posterius signum futuritionis alterutrius, ex suo principio posterioritate naturæ obiecto illi aduenturæ, vt existens, seu futurum in se præsentialiter à Deo cognoscatur; ecce tunc, motio intentionalis medij formalis de se motiui ad assensum de futuritione obiecti, non in aperto positi, & clare visi, illius præsentiam aperramque propositionem, & visionem claram incurrit, qua eius motiua intentionalis vis sufflaminetur, atque eius exercitium, & motio impediatur.

8. Instabis secundo: Etsi pro illo priori sui principij non existat futurum executiue & in se extra suus causas, tamen cum Dei decretum executiuum necessarium principium futuri creati sit, atque Dei intentio efficax, etsi necessarium futuri principium non sit; ast principium eius absolute esse potest: ac proinde in illis tanquam in causa, siue causaliter siue decretaliter, siue, vt dicitur vulgo intentionaliter, vel in intentione, pro illo priori possunt esse futura, & videri in eis, tanquam in medio ante signum, & posterius illud naturæ, quo præsentialiter executiuè extra suas causas, & in se sint futura, & visio eorum clara, qua vis principiorum motiua, eiusque exercitium & motio impediatur. Minus habet roboris, quam æquiuocationis, & verborum, instantiæ huius doctrina: quam pessimè semper odi, sicut & reliquas, quæ nihil præter verba habent; etsi videam ipsam multis Dominicanis Thomistis, nostrisque non paucis adeo placere, vt iudicent ei grauissimas Theologiæ veritates, non alias ipsorum iudicio componendas, imponi debere.

9. Ad rem nunc respondeo: futurum, seu faciendum in causis suis, etiam diuino decreto, nihil aliud esse quam causas ipsas futuri, seu faciendi: quo pacto S. Thom. frequentissimè vltra à nobis ex ipso data quæstione 2. creata omnia, & creanda, quatenus in prima causa Deo sunt, Deum ipsum esse docet edoctus scilicet à Ioanne illis verbis capitis 1. sui Euangelij: *quod factum est in ipso vita erat*, & à Patribus, & commentatoribus ad eum locum de hoc sensu concordibus: illa ergo futuritio rerum intentionalis siue in intentione, nihil aliud, quam Dei efficax intentio de rei futuritione, ac præterea de rei futuritione nihil: quovsque res pro sua duratione extra causas, in se, & executiue ponantur, vt posterius natura, per executiuum decretum vi efficacis illius intentionis apponetur, quibus instantiæ nebula, seu nimbus totus euanuit, vt patet.

CERTAMEN III.

Ex perfectione Dei cognoscentis, conclusionis eiusdem reliquæ probationes.

1. SIt tertia Conclusionis eiusdem probatio è Scientiæ, & mentis diuinæ perfectione petita: quia perfectionis, mentis, & Scientiæ diuinæ titulo cognitio abstractiua formaliter Deo repugnat; atqui omnis cognitio alicuius in alio, tanquam in medio, formali est formaliter abstractiua illius obiecti cognitio: ergo omnis cognitio alicuius in alio, tanquam in medio, formali Deo repugnat. Minor, quam negari, distinguiue, posse, video in doctrina aduersariorum, probatur: quia quæcumque cognitio non est formalis, seu formaliter intuitio obiecti, est formaliter abstractiua cognitio obiecti: atqui omnis cognitio obiecti in alio tanquam in medio formali, non est formaliter, seu formalis obiecti intuitio, ergo omnis cognitio obiecti in alio, tanquam in medio formali est abstractiua cognitio. Confirmatur ac probatur simul maior: quia Theologi in præsentiarum cognitionis abstractiuæ nomine, non eam solum cognitionem intelligunt, quæ in obiecto per alterius species habetur, illudque alterius ad instar repræsentat: neque enim Deum ita in alio, tanquam in medio, aliud cognoscere posse vllus somniauit, nedum asserto, dubioue dignum censuit: ergo eam etiam abstractiuam cognitionem ad præsens vocant, quæ quouis modo formaliter, seu formalis intuitio obiecti non est. Minor verò postremi Syllogismi suadetur: quia formalis intuitio obiecti formaliter dicit cognitionem obiecti in se: quod contradicit cognitioni obiecti in alio, tanquam in medio formali seu motiuo obiectiuo intentionali ad eius cognitionem.

2. Negabis tamen absolutè minorem primi syllogismi, & similiter probationem eius vtramque, etsi enim cognitio alicuius in alio, tanquam in medio, formali, vniuersim intuitio obiecti in medio illo cogniti, eo præcisè, non sit: quare in conceptu generico cognitionis obiecti in alio, tanquam in medio formali, intuitionis obiecti formalis ratio non claudatur; non tamen excluditur, sed ab eo præscinditur, ac subinde cum eo conceptus differentialis in eandem cognitionem confluere, atque in Diuinam sanè cognitionem obiecti in alio, tanquam in medio formali, vtrumque conceptum influere facile ostenditur. Primò: quia, vt in prima eius minoris probatione nostra dicebatur, nemo aduersariorum etiam somniauit (nedum seriò dubitauit, vel asseruit) diuinam obiecti in alio, tanquam in medio, cognitionem, obiectum illud per species alienas, atque alterius ad instar repræsentare; sed solum eo medio formali intentionaliter motum, & deductum in obiectum tandem ipsum secundum entitatem, & essentiam suam (pro statu, in quo ex ea medij intentionali motione cognoscitur) Deum venire: quare & cognitione illa obiectum, vt in se est, repræsentare, &, quod ipsum est, illud intuitiue videre: id quod, vt in simili respondebant quæst. 1. cert. 1. num. 5. prouenit ex perfectione summa cognoscentis, respectu cuius ad intuitionem obiecti, vt in se est, medium formale motiuum de se est, de factoque mouet; etsi ad solam abstractiuam obiecti cognitionem motiuum sit respectu imperfectionis cognoscentis: vis siquidem motiua intentionalis non æqua respectu omnium potentiarum, & cognoscentium est, sed perfectiorum respectu maior: respectu verò imperfectiorum minor, vt ex se, & experientia clare deprehenditur.

3. Contra verò primò: quia, vt loco citato arguebam à num. 6. tota vis intentionalis medij formalis, qua talis, ad alterius in ipso cognitionem respectu cuiuscumque, etiam summè perfecti intellectus, & cognoscentis est vis motiua ad cognitionem alterius in alio, siue, vt est in alio, non autem in se, siue vt est in se: ergo motiua vis intentionalis medij formalis nequit ducere etiam perfectissimum intellectum, & cognoscentem ad cognitionem obiecti in se, & secundum se, ac subinde, neque ad

obiecti intuitionem: quare motio medij formalis, etiam respectu perfectissimi intellectus, & cognoscentis ad intuitionem obiecti in ipso cognoscendi nequit pertingere, sed solum ad abstractiuam cognitionem, perfectiorem quidem quo perfectior intellectus sit: ex quo patet cognitionem obiecti in alio, tanquam in obiecto formali non præscindere solum ab obiecti intuitione, sed hanc è conceptu suo potius, & prorsus excludere: quare, & in Deo, qui è suæ mentis perfectione ad obiecta in se, &, vt in se sunt cognoscenda, intuendaque determinatus est, omnem intuitionem eorum, ex sua perfectione, non autem ex vi medij prouenire: imo inde etiam clarius repugnantia vsus medij in Deo ad alicuius cognitionem explicatur: quia, determinationi ad cognoscendum obiecta in se, & vt in se sunt potentia ad ea in alio, & vt in alio sunt cognoscenda manifestissimè contradicit. Contra secundò: quia vti hac solutione dicitur, nosque supra subtili obiectioni respondebamus certam, 2. num. 7. vt obiecta in se, & secundum se pro quovis eorum statu, à Deo intuitiue, ac non abstractiue cognoscantur, oportet, vt pro illo constituta & consistentia supponantur: ergo, dum ita cognoscuntur vi medij non cognoscuntur. Patet: quia vis motiua intentionalis medij, vt exerceatur, obiecti positionem non expectat, aut supponit: quare intuitio, quæ illam supponit, & spectat vi medij formalis non est: quare ex determinatione diuinæ mentis ad obiecti intuitionem in seipso, ex qua respondetur, vsus medij Deo repugnare conuincitur, idipsum infero secundo iuxta dicta eodem numero 7. quia posito, & statuto in aperto obiecto, ac subinde clara eius visione, & intuitione tota vis intentionalis medij, eiusque motio, & exercitium tam in actu primo, quam in actu secundo impeditur: ergo vi eius nequit obiectum cognosci.

4. Postrema conclusionis probatio ex conceptu infinitatis simpliciter, & indiuisibiliter è genere suo per denegationem termini etiam extrinseci petenda est contra aduersarios: in meis enim principiis non vrget, vt videbimus controu. 4. de voluntate: conceptum hunc prædicatis diuinis omnibus communem explicuimus ex instituto, & demonstrauimus controu. 1. de essentia & attributis, atque à conceptu infinitatis (si qua esse potest) creatæ in suo, non tamen è genere suo, & simpliciter infinitæ, sed ex partibus eiusdem generis compactæ penes id distingui, quod hæc terminum solum intrinsecum excludat, secus extrinsecum generis, & specie eiusdem. Ex quo sic arguo. Scientia Dei, vbi primum est, atque esse diuina intelligitur è conceptu suo indiuisibili infinita simpliciter è genere suo per denegationem termini, etiam extrinseci, generis eiusdem, & est, & intelligitur: ergo contradicit seipsa icuius Scientiæ diuinæ, quæ extra id, quod in eius conceptu primo, & metaphysicè adhuc indiuisibili clauditur asseratur: est ex eo principio euidens consequentia; quippe quæ solam sententiam principij eius explicatius continet. Pergo. Sed cognitio, & Scientia diuina ex Deo, & cognoscente, & obiecto specificatiuo & primario, primo est, intelligiturque diuina, & pro tunc ita infinita simpliciter è genere suo & conceptu, etiam metaphysicè indiuisibili, per denegationem termini, etiam extrinseci, vt nihil in genere diuinæ Scientiæ extra illum primum conceptum diuinæ Scientiæ, (qui proinde Omniscientiæ conceptus est) sit possibile: ergo nequit esse in Deo Scientia obiecti alicuius in alio, tanquam in medio formali, vt fert nostra Conclusio.

5. Illationem hanc postremam, quæ ab aliis videtur remota, sic prioribus reliquis adiungo: quia pro illo priori, quo Deum solum, vt obiectum primarium terminatiuum, & adæquatum specificatiuum sui diuina Scientia & Omniscientia habet, medium nullum suam vim motiuam exercet, imò nec ipsum adest, sed solum Deus, vt specificatiuum adæquatum suæ cognitionis: vel ergo pro posteriori signo, pro quo solum adesse potest, mouet medium formale ad cognitionem obiecti in ipso, vel non mouet: si non mouet: ergo medium formale non est, neque suum munus exercet, sed materialiter terminat diuinam cognitionem, sicuti cætera obiecta, quæ nullatenus media formalia sunt. Si intentionaliter mouent Deum ad cognitionem alterius in ipso, tanquam medio: ergo ea obiecti illius Scientia in prioti illo, quo seipsum Deus, vt adæquatum suæ Scientiæ specificatiuum, & primarium terminatiuum cognoscit non est; siquidem motio intentionalis ad scientiam iam suppositam esse nequit: ergo præter scientiam illam diuinam formalis scientia alia diuina erit: quare neque simpliciter è genere suo, & concepta indiuisibili infinita erit per denegationem termini extrinseci, excludensque conceptum omnem Scientiæ formalis diuinæ, quod extra ipsam sit: quod principio illi, ex quo arguimus aperte contradicit.

6. Infero vlterius: Mouet pro posteriori medium illud formale ad cognitionem alterius in ipso: ergo hanc diuinam cognitionem (quæcumque & quouis loco sit) specificat, quæ est alia (etsi proximæ datæ affinis) probatio: ergo Deus, qua in se directè tendit, ac sistit, vt in obiectum primarium terminatiuum, & specificatiuum adæquatum, adæquatum specificatiuum non est, quod repugnantiam inuoluit; siquidem postrema consequentis pars primæ eiusdem à nobis, & ferè potiori, ac profundiori Theologorum parte statuæ contradicat. Secunda verò consequentia certo deducitur ex prima: quam sic probo: quia etsi obiectum purè terminatiuum Scientiam sui specificare non oporteat, vt ex dictis de diuinæ Scientiæ specificatiuo, atque illius ad obiecta reliqua pure terminatiua, & materialia extensione constat: ast obiectum motiuum intentionale, ac tale munus exercens, & mouens ad cognitionem alicuius (vt exercere, moueregue debet medium quodvis formale, qua tale), est obiectum formale, & ratio, sub qua cognitionis illius: est de ratione obiecti formalis, & rationis sub qua quis mouetur ad cognitionem est specificare cognitionem ad quam obiectum formale, & ratio sub qua mouens est vt etiam aduersarij Theologi supponunt: ergo, si medium formale suum munus exerceat, atque intentionaliter mouet ad alterius cognitionem in ipso, eam formaliter, & verè specificat, vt primo inferebamus.

7. Quod vtrique rationi de infinitate simpliciter è genere, & conceptu suo indiuisibili, & de adæquato specificatiuo tentari effugium poterat; nempe in illo priori, quo se solum Deus cognoscere intelligitur, hanc etiam repræsentationem obiectorum in aliis tanquam mediis formalibus adstare: (quemadmodum & obiectorum reliquorum materialium adstare dicimus) ex proxima & postrema ratione præoccupatum est sicuti quæst. 1. certam. 2. præoccupauimus vbi num. 6. satis apparentem rationem proposuimus, & deinceps diiecimus. Mitto aliam probationem ex eo, quod si Deus aliquid in alio tanquam in medio cognoscat eius de omnibus, & singulis obiectis suis æquæ euidentiæ, & certitudinis esse nequeat: id quod, & contra omnes Theologos est, & diuinæ cognitionis perfectioni repugnans. Hanc rationem efformabo disp. 8. quæst. 2. cert. 1. num. 7. Ex quibus omnibus hucusque dictis, & assertis, de mediis diuinæ cognitionis cum specialim, tum vniuersim liquido apparet: Deum, & se, & reliqua omnia obiecta in ipsis solum, ac non in alio, tanquam in medio formali, scientia sua penetrare, neque aliter vsquam posse cognoscere: sed tamen ad disputationis exactam absolutionem restat adhuc inquirendum, ac definiendum: an ad obiectum aliquod cognoscendum verificatiuo aliquo egeat Deus? quia de eo prolixe, & contentiosè nunc à Recentioribus, nec satis dilucide, sed mediorum ad eam decidendam mixtione, & confusione disputatur.

QVÆSTIO VI.

An Scientiæ diuinæ verificatiua ab ipsis differant obiectis?

QVÆSTIO hæc respectu Scientiæ Dei quatenus Deum ipsum attingit non procedit: nec procederet de absolute futuris, si ea non tota anteacta æternitate, sed in tempore solum, & durarione, qua de præsenti sunt, Deus solum cognosceret: Dei enim, & cuiuscumque obiecti absoluta actualis, & præsens existentia, siue ad

ad actualis veritatis & obiecto, & iudicio illi concedendæ adæquaram constitutionem, & si hæc ex intrinseca iudicij entitate, & extrinseca obiecti positione confletur, est laris; siqidem in actuali absoluta præsentia obiecti satis determinatiui est, vt ipsum, potiusquam eius negatio, quæ de præsenti abest, adesse percipiatur, ac subinde iudicetur: sicuti in præsentia obiecti sensibilis, quod seipso, ac sine specierum interiectu à sensu percipitur, sufficiens determinatiuum sensibus est, vt illud potius, quam aliud oppositum, quod abest, percipiant, etsi hoc percipere possent, imo perciperent de facto, si adesset: atque item cognitioni seu iudicio de absoluta obiecti præsentia, & existentia, cui coexistit, veritas necessario actu aderit; etsi hæc ex iudicij, & obiecti existentia confletur: solum igitur versatur, versarique quæstio potest de creatis obiectis, quæ actu de præsenti positiue non sunt, cum cognoscuntur, vt non erant ab æterno, & ex æternitate, ex qua à Deo (vt dixi) cognita sunt omnia, cum possibilia, tum futura conditionata, tum futura absolute: in quibus omnibus eadem est formalis (etsi ex parte materiæ diuersa) & communis difficultas: siue possibilia, & futura conditionata præcisiue, siue pure talia considerentur.

CERTAMEN I.

Omnibus communia, & supponenda, atque aduersariorum sententiæ.

1. ID in primis cunctis in confesso esse debet, præfata omnia, quæ actu, & de præsenti non sunt cum actu cognoscuntur, absolute, neque esse, neque existere: ac proinde, pro tunc, nullam habere actualem absolutam existentiam; etsi neque habeant negationem necessariam absolutæ existentiæ: quia eorum negatio contingens, relate ad Deum saltem est, qui potuit pro ea duratione, eiusmodi obiecta absoluta existentia donare, cum eam ipsis non contulit. Hoc patet, quia non esse necessarium, necessariane essendi absolute absoluta negatio chimæris, & impossibilibus propria est, quæ à se non sunt: sicuti & Deo necessaria est absoluta existentia actualis siue actu absolute esse, quia à se est: vnde, nec Deus ab actuali absoluto esse, nec impossibilia ab actuali absoluto non esse possunt præcindi. Possibilia vero creata inter Deum, & chimæras media è conceptu, & essentia sua, à se absolute nec sunt, nec non sunt, sed ab absoluta sua, & actuali existentia præscindunt, pro eoque statu possibilitatis suæ, nec sui existentiam actualem, neque eius absolutam negationem excludunt, vt supra d.4. quæst.1. certam.4. docebamus; imo negationis existentiæ actualis suæ possibilitatem possibilis creaturæ; & huius possibilitas negationis existentiæ suæ possibilitatem concernit, titulo contingentiæ, alterutrius in existendo, cuius ratione concepius possibilitatis ab actuali existentia potest sine fictione præscindi; quia neque à se, essentiaque sua est, & existit, vt existit Deus: nec non existit à se, & essentia sua, sicut impossibilia & chimæræ non existunt, vt tum ibi, tum hic q.4. cert.1.n.4. docuimus.

2. His communibus statutis, concors Thomistarum Recentiorum sententia est: ea omnia, quæ absolute, & actu non existunt, cum actu, & absolute pro statu quouis suo cognoscuntur, verificatiuo aliquo, seu determinatiuo veritatis suæ obiectiuæ egere; dixi determinatiuo veritatis suæ obiectiuæ: ne sententia hæc cum alia confundatur eorundem sententia de necessitate mediorum, siue materialium, siue formalium, vt, à Deo creata, siue positiua, siue negatiua, quæ actu exercite, & absolute sunt ab æterno cognoscantur: quæ sententia, etsi veritas obiectiua ex tunc illis adesset locum habet, atque ex aliis ipsorum principiis, à nobis hic diluendis, deduci tentatur; etsi quæ præsenti quæstioni inseruientia misceant, vitio, (vt notabam) supra d. 5. in præfatione cunctis, quia antea de creaturarum vel in se, vel in alio disputabant communi: ita quæ sententia hæc docet, non existentia absolute actu, & exercite, cum cognoscuntur, non nisi ab alio formaliter, & vere obiectiuam veritatem habere, qua & terminate valeant diuinam cognitionem, & Dei cognoscentis mentem determinare. Id quod verum, formaliter loquendo esset, etsi, nec ad entitatis ipsorum appositionem, tanquam media materialia, nec vt cognita, & præcognita ad mouendum cognoscentem intentionaliter ad ipsorum cognitionem illud aliud requireretur, vti in eorum sententia etiam requiritur. Sed specierum impressarum adinstar mentem incognitum illud aliud ad creaturarum cognitionem determinaret. Atque hanc esse specialem Thomistarum Recentiorum in speciali hac, & ab examinatis diuersa difficultate mentem, eorum, quæ postea adducemus, atque ad hanc specialem difficultatem spectant, fundamenta monstrabunt.

3. Igitur præfati Thomistæ in præsenti quæstione, atque difficultate speciali ab examinatis hactenus diuersa pro diuersitatibus eorum, quæ actu exercite, & absolute non sunt, cum à Deo ex æternitate cognoscuntur, diuersa verificatiua, & determinatiua assignant. Nempe pro statu possibilitatis ipsorum omnipotentiam: pro statu futuritionis conditionaræ decretum absolutum ex parte actus, & conditionatum ex parte obiecti: pro futuris absolutis decretum omni ex parte absolutum: contra eos tamen ea omnia ad rem præsentem faciunt, quæ disputat, 5. nec decreta ex parte subiecti absoluta, & conditionata ex parte obiecti pro futuritione contingentium conditionata, neque omnino absoluta pro futuritione eorundem absoluta Deo adesse posse monstrabant; etenim, si hæc absque eiusmodi verificatiuis, & determinatiuis, vt à Deo cognoscantur ex æternitate, ex qua (eorum sapientioribus fatentibus, & manifestis rationibus contra præsentiam rerum in æternitate ex æternitate) non erant, & tamen pro statu conditionato cognoscuntur: ergo, & reliqua absque eiusmodi determinatiuo, & verificatiuo ex æternitate ex qua non sunt, fore sub hypothesi cognoscentur. Secundo cum contingentium conditionatorum ædæquatum determinatiuum, & verificatiuum, sicuti neque adæquatum essentiale illorum principium, (cum essentiale illorum principium sit voluntas creata) decretum illud non sit, deficiatque alterum partiale conuerificatiuum absolute, & actu, solumque adsit suspense, & in hypothesi, ni ita poni verificatiuum, & determinatiuum ad eam futuritionem cognoscendam sit satis, determinatiuum, & verificatiuum absolute, & sufficienter tale ab his Doctoribus non afferetur.

4. Hac etiam ratione impugnatur verificatiuum, & determinatiuum omnipotentiæ pro possibilium cognitione; siquidem contingentium nobis proxime liberorum principium, seu terminus essentialis omnipotentia sola non est, sed voluntas possibilis. Nec dicere poteris non esse idem verificatiuum, seu determinatiuum, de quo nunc agimus, atque principium actiuum seu terminus essentialis, & necessarius ad consistentiam obiecti pro statu, in quo cognoscitur. Principium enim, aut terminus essentialis ad consistentiam obiecti, qua talia, media materialia sunt cognitionis obiecti de quibus nunc non agitur (quia de illis actum fuit d.6.) sed de aliis verificatiuis, & determinatiuis ad veritatem obiectiuam creaturarum constituendam quæ diuersa esse diximus: quare ex eo, quod in omnipotentia sola principium, seu terminus adæquatus possibilitatis earum creaturarum non sit, nec decretum absolutum subiectiue, & obiectiue conditionatum pro futuritione contingentium conditionatorum, non infertur eadem non esse adæquata verificatiua, & determinatiua quæstionis præsentis. Sed (vt aliam impugnationem contra Authores similis maiori ex parte sententiæ secundæ nunc taceam quæ contra sententiam hanc primam eandem vim habet.) Contra, quia verificatiuum, & determinatiuum in sensu etiam quæstionis præsentis non potest disparate se habere ad obiectum, cui veritatem, & determinandi vim ad sui cognitionem tribuit; quare, etsi, qua actiuum & determinatiuum essentiale obiecti non habeat formaliter, realiter tamen, quia alterutro modo se ad obiectum habet, id obiecto præstat: quia id est vt connexum; nequit autem connexio hæc esse, nisi, vel quia essentialle eius principium, vel terminus est. Contra secundo: quia, cum ens, & verum vt conuo. metaph. ostendam idem, adhuc formaliter, sint, nequit

principium

principium & terminus essentialis consistentiæ entitatiuæ obiecti esse, quin, & consistentiæ veritatis obiectiuæ illius & principium, & terminus essentialis sit: nec video, qua ratione diuidi ab hisce alterum ab altero possit.

5. Impugno tertiò sententiam præfatam, quoad statum futuritionis conditionatæ, & possibilitatis in futuris absolutè, quæ ex æternitate, ex qua à Deo cognoscuntur actu, & absolute, & exercite non fuêre: etenim, cum futuritio absoluta possibilitatem non aboleat, sed perficiat, atque ad actum perducat, vel identicum, vt censeo, vel, vt Thomistæ volunt additum possibilitati rerum, & adiunctum, atque ex æternitate Dei sit de eorum futuritione pro cuiusque duratione decretum, vt horum possibilitati ad actum per decretum illud deductæ cognoscendæ verificatiuum, & determinatiuum actuale ex æternitate assignetur, recursus ad omnipotentiam est otiosus: maximè, cum iidem Thomistæ Scientiam visionis de absolute futuris eorum causam esse directricem, etsi non meliore Theologia, fateantur. Secundo simili ratione ex præsentia reali futurorum æternitati, quam iidem defendunt, otiosum verificatiuum, & determinatiuum Omnipotentiæ in statu possibilium cognoscendis possibilibus ostenditur. Similiaque dicito contra determinatiuum, & verificatiuum futuritionis conditionatæ. Denique, cum præsentia futurorum ex æternitate, quam Thomistæ iidem inuexêre, actu absolutè & exercite futura Deo cognoscenti præsentet, æque, atque, cum actu, & de præsenti nostro sunt, decretum, quo tandem in tempore apponentur, absolute ad existentia atque futura cognoscenda superfluet. Sin vero non superfluit, sed est satis, & necessarium præsentia eorum ex æternitate vt ex illa ideo videantur, erit inutilis.

6. Ad eadem à nobis dissicienda atque à doctoribus priscis plus satis dissecta principia offendentes Recentiores ex nostris acuti Antonius Perez Valiende in 1. p. siue de Deo vno d. 6. c. 9. §. *Obiicies* 4. & Gaspar de Ribadeneyra subobscurius ipsius doctrinam tradens tractatu eunso de Scientia, clarius tamen manuscriptis, & ore, docuerunt quæcunque actualem existentiam, exercite, & absolute in se non habent pro eo statu, pro quo cognoscenda sunt, sufficiens determinatiuum, & verificatiuum in se non habere, vt, à Deo etiam, cognoscantur: quare aliunde, & extrinsecus esse ipsis quærendum & designandum. Cum autem creata omnia ex æternitate pro omni eorum statu, ex qua nullum eorum actu absolute est, à Deo cognoscantur, ad Deum, qui solus æternus est cum Dominicanis Thomistis recurrunt, eisque quoad verificatiuum & determinatiuum cognitionis diuinæ de creaturis pro statu possibilitatis conueniunt: diuinamque omnipotentiam designant, etsi scientiam etiam simplicis intelligentiæ pro verificatiuo, & determinatiuo admittant. In determinatiuis verò, & verificatiuis cognitionis diuinæ de liberis nostris futuris, tam conditionatis, quam absolutis, cum Thomistica decreta memorata cum illorum libertate consistere posse non videant singularem viam capessunt. Assignant enim pro conditionatis diuinam conditionatam Scientiam, pro absolutis absolutam.

CERTAMEN II.

Postrema hæc Recentiorum sententia reiicitur.

QVâ Sententia hæc quoad verificatiuum, & determinatiuum possibilium, pro statu possibilitatis designandum conuenit cum prima, Omnipotentiam designans, datis impugnationibus contra primam patet proportione seruata: quibus addo hanc sententiam supponere possibilitatem rerum formaliter realiter Omnipotentiam esse, id quod falsum esse ostendimus controu. metaphysica d. 1. ex instituto, & obiter hic d. 5. quæst. 1. cert. 3. n. 4. quia, etsi nondum absolutè & actu existentia possint denominationes actuales intentionales ab actualibus formis accipere (vt patet in denominatione actu cognitorum, quæ eisdem conuenit possibilibus omnium sententia ab actuali de ipsis cognitione, & exemplis aliis pluribus) ast de realibus denominationibus, ac non purè intentionalibus exemplum nullum est actualis denominationis ab actuali aliqua forma præstita subiecto, quod non existat positiue, & præexistat, nisi ad Dominicanam doctrinam de existentia materiæ per existentiam formæ migretur. Contra secundò: quia, vt ea subiecti existentia non requiratur in subiecto non existente, siue ex eius parte, qua à forma differt capacitas eam denominationem suscipiendi requiritur; nec forma ipsi capacitatem affert. Alioqui ab omnipotentia non minus possibilis Hircoceruus esset, quam Petrus: quid igitur est capacitas illa Petri, ex parte sui, ad eam denominationem, vt possibilis ab omnipotentia sit, atque cum illa, vt forma concretum hoc actu possibile constituat? quidve vt eam recipiat denominationem Hircocerui deficiat? si prædicatorum huius repugnantiam intrinsecam eam incapacitatem esse; & prædicatorum Petri non repugnantiam intrinsecam capacitatem, quidve aliud dixeris à forma seu Omnipotentia diuersum: id ipsum nos intrinsecam Petri possibilitatem, Hircocerui impossibilitatem dicimus: & quidem, cum recentioribus hisce, vt argumenta eludant familiaris distinctio sit *possibilis, vt quo* & *possibilis vt quod* (ne solutionis elusio, vel ita respondentium illusio, in aperto sit, ac deprehendatur) vnum ex parte formæ omnipotentiæ denominantis, & aliud ex parte subiecti denominati proponi, & in eo concreto adesse fatendum necessario ipsis est.

2. Contra tertiò, vt oppignoratam fidem certam. 1. num. 4. liberemus: quia actus vitales non à sola Omnipotentia possibiles sunt, sed ab ea, & potentia vitali possibili solum, & necdum existente positiue pro suæ possibilitatis statu, pro quo eorum actuum, vt possibilium respectum essentialem terminat: ergo non à sola Omnipotentia tanquam forma, & *vt quo* possibilitatem vitales actus habent formaliter, sed ab ea, & potentia vitali possibili: quare & hanc completè possibilem atque ex *quo* & *quod* constitutam, ac proinde ipsum quod potentiæ vitalis possibilis; (quod in se & intrinsecè nihil actu est per se) est pro parte formæ constituentis actum vitalem possibilem assignare debebis: id quod paradoxum est multo ex capite, vt patet, & quia concretum vnius generis esse formam denominantem alterius concreti generis eiusdem, v.g. vnum album, dextrum vel visum alterius albi dextri, vel visi est ridiculum. Dices: potentiam vitalem solam Omnipotentiam, vt terminum adæquatum essentialem, sui, vt possibilis respicere, atque ab ipsa proinde adæquatè denominari: quare, qua hanc actus vitales possibiles possibilem concernunt, & tanquam terminum essentialem respiciunt, non posse non omnipotentiam respicere à qua etiam possibiles constituuntur.

3. Contra tamen: quia is respectus actuum vitalium ad Omnipotentiam, quatenus æque immediate, & primo, atque Omnipotentiam, respiciunt possibilitatem potentiæ vitalis, & hæc respicit Omnipotentiam, vt terminum seu formam adæquatam, & proximam, solum probat actus vitales possibiles qua parte respiciunt proximè potentias vitales possibiles, vt terminum essentialem & formam partialem proximam, qua in esse possibilium constituuntur, mediate respicere Omnipotentiam: ergo ab ea non constituuntur adæquatè actus vitales proximè possibiles, vt de se patet. Secundo solutio hæc probat absurdum, quod deducebamus: nempe vnum concretum aliud generis eiusdem posse contra omnes philosophos, & communem hominum apprehensionem constituere, ac denominare. Adde iuxta hanc doctrinam minimè, vel saltem ægre, defendi posse essentiam possibilem rei ab eius existentia realiter indistingui. Cum certum sit Omnipotentiam, qua formaliter essentia rerum consistit, ac non repugnat, esseque possibilis à Petri existentia realiter, & immensè differre: quare doctrina hæc à doctrina societatis valde discordat, & hæc satis contra huius sententiæ suppositionem pluries à nobis ex instituto impugnatam.

4. Iam doctrinam hanc quoad quæstionem de verificatiuo, & determinatiuo diuinæ scientiæ de possibilibus attinet, sic impugno: quia cognitio diuina de Petro possibili

possibili non attingit solam possibilitatem, eiusque veritatem intrinsecam, sed prædicata etiam Petri, quæ nec omnipotentia nec scientia simplicis intelligentiæ sunt: alioqui nihil extra se Deus cognosceret, cum cognoscit, & iudicat Petrum v. g. esse possibilem: neque eius iudicij obiectum esset vllum, præter vel omnipotentiam, vel scientiam simplicis intelligentiæ: ac proinde hoc ipsum iudicium esset, omnipotentia est omnipotentia, vel scientia de omnipotentia est scientia de omnipotentia, imo distinctioni illi aduersariis familiari in rebus hisce vt *quo*, & vt *quod* locus non esset: cum ergo vltra potentiam, & scientiam prædicata Petri, quoad intrinsecum, cognoscenda sint, & quoad intrinsecum sui neque omnipotentia, neque scientia simplicis intelligentiæ, tanquam forma constituantur, fateri aduersarij debent in prædicatis ipsis Petri obiectiuam veritatem, siue cognoscibilitatem esse, quam etiam Dei cognitio, vltra omnipotentiam, vel scientiam repræsentet, & qua Petrus possibilis diuinam terminet cognitionem.

5. Vnde infertur: in prædicatis intrinsecis Petri possibilis esse veritatem, qua etiam scientiam illam, siue Deum ad illam determinet: cum Dei omniscientia, quæ veritatis omnis scientia est, nihil aliud, quam obiectiuam veritatem cuiusuis, pro statu quouis, vt illius determinate scientia sit, pro determinatiuo requirat, vt supra d. 5. qu. 1. certam. 1. a num. 2. & certam. 3. num. 1. & fusius d. 4. quæst. 3. docebamus. Inde etiam infertur ad consistentiam veritatis scientiæ simplicis intelligentiæ, quæ de intrinsecis illis Petri possibilis, seu, quod idem ad rem præsentem, futuri, nondum existentis, tamen cum cognoscitur opus actuali verificatiuo non esse: imo hoc esse impossibile, siquidem actu Petrus quoad intrinseca ipsi prædicata non est, & tamen vere cognoscitur? quia actu esse non dicitur, sed esse posse: ad quod opus non est Petri actualitate, quæ non asseritur, sed quod esse possit, vt asseritur id enim satis est, vt assertio asserto conformetur, quod ipsum formaliter est esse, veram assertionem.

6. Frustra item ab his Doctoribus pro determinatiuo & verificatiuo cognitionis de Petro possibili scientia simplicis intelligentiæ designatur: quandoquidem Petri possibilitatem, qua formaliter possibilis constituitur omnipotentiam actualem quidem, & æternam esse aiunt: in qua satis actualis determinatiui, & verificatiui adest: imo, non frustraneum modo, verificatiuum scientiæ simplicis intelligentiæ est, sed impossibile, siquidem Petri possibilitas, seu Petrus possibilis actu prioritate obiectiua ad sui vt talis, scientiam constitutus, & intimius est quam post per scientiam possit constitui: id autem solum cognoscitur, cum Petrus cognoscitur possibilis; non autem cognoscitur cognitus, qua talis enim, non possibilis quidem per scientiam simplicis intelligentiæ, sed actu cognitus à Deo per scientiam visionis solummodo cognosci potest; denique, vt ita cognoscatur Petri possibilitas vere actu possibilis per scientiam de eo, qua tali actualem oportet fateri obiectum terminatiuum ad hanc scientiam non supponi sed subsequi, contra commune omnium iudicium: quod autem inde absurda, maxime in scholæ Societatis principijs inferantur ex parte saltem inferius ostendemus. Ac tandem, si scientia ipsa verificatiuum sui, & veritatem obiecti formaliter constituens sit. Omnis scientia diuina de quouis obiecto actu absolute non existente in se rectè solum modo esse poterit.

CERTAMEN III.

Verificatiuum futuritionis vtriusque ab his Recentioribus nostris assignatum speciatim refellitur primo.

1. PRæter hactenus data contra verificatiuum possibilium, ac scientiæ de ipsis quod prædicti Recentiores nostri (non quidem ex necessitate principiorum, quibus ducebantur, & quibus designata omnipotentia fie-

bat satis, (sed vi consequentiæ ad ea, quæ de verificatiuis futurorum dicturi erant) addiderunt proportione seruata verificatiua futurorum æquo impetu impugnant; singulatim tamen verificatiua scientiæ mediæ de futuris conditionate, & scientiæ visionis, & absolute de absolute futuris specialibus argumentis refellenda hic sunt. Et primo verificatiuum scientiæ mediæ de futuris, quod ipsamet scientia media de ipsis ab his Recentioribus dicitur esse, sic impugno primo. Ideo per hoscce cognoscitur actu à Deo futurum contingens conditionatum, quia est actu, & determinate, verum, cum ita cognoscitur: siue, quia à verificatiuo, & determinatiuo actuali habet actualem veritatem determinatam: atqui ideo est actu determinate verum, siue habet à verificatiuo, & determinatiuo actualem veritatem determinatam futurum contingens conditionatum, quia à Deo cognoscitur per vos: ergo ideo cognoscitur contingens conditionatum, quia cognoscitur, siue ideo est scientia media, quia est scientia media.

2. Proba (si potes) Domini canis tua doctrina suppositia scientiam mediam nostram quam negant firmissime, & conanti adhuc irridebunt: vt appareat quanto scholæ Societatis damno, quæ pro libertate nostrorum actuum cum prædestinationis certitudine concilianda diuino illustrata lumine scientiam hanc ex scripturis, patribus, & rationibus in lucem protulit, totque lucubrationum laboribus defendit, atque illustrat, doctrinam hanc Recentiores excogitarint, quæ merito irrationalis reddatur, & ridicula. Redeundum ergo his erit ad probationes nostrorum antiquorum ab his verificatiuis independentes, imo ipsis aduersas, vt scientiæ mediæ assertores se, & vindices esse absque audientium risu profiteantur. Scio nonnullos, nescio quas formalitates in scientia media diuisisse, vt altera verificatiuum, & determinatiuum sui ipsius sit sibique præcedat; altera vero seipsam sequatur; sed hæc ad quæstionem de re, atque à præcisionibus pure mentalibus independentem inania prorsus, & nugæ sunt.

3. Antonius Perez citato c. 9. versu *sed rogas* num. 114. in quo hanc proponit, versatque difficultatem, clariusque mentem explicat suam, plura secum pugnantia docet. Primo sub eius paragraphi initium causalitatis obiectiuæ in actu primo; siue vim determinatiuam contingentis conditionati ad scientiam mediam non posse esse scientiam, ne conditionata scientia sumet causa dicatur. Circa medium vero respondet difficultati statum intrinsecum à re ipsa indistinctum esse scientiæ conditionatæ causam; illum autem statum non esse statum qui in re sit, sed qui esset, si conditio poneretur; quem satis esse, vt causa scientiæ sit, inquit, quia causa intentionalis est, quæ existentiam actualem sui ex parte actus primi non requirit, vt caueret, (id quod constat exemplis quotidianis plurimis) quam causæ physicæ ex parte actus primi ad causandum supponunt: ac proinde ab obiecto non existente actu progredi potest. Concludit autem paragraphum. *Caterum causalitatem in actu primo obiectum scientiæ mediæ non habet, sed haberet, si poneretur conditio, & nunc solum existit in suo effectu, qui est scientia media.*

4. Præter proxima verbatim transcripta, fere reliqua Doctoris huius verba (nec solum sensa) sunt: in quibus non vnam tantum contradictionem deprehendi. Primam in postremis verbis scientia media est effectus contingentis, qui esset, si conditio poneretur: ast effectus omnis in actu secundo dicit vt essentialem terminum, & correlatum causam sui in actu primo pro priori modo sufficienti constitutam; alias esset, & non esset illius effectus: ergo, cum per te scientia media sit effectus illius contingentis conditionati, quod actu in se non est, sed esset, si conditio poneretur supponitur in eiusmodi contingenti, quod actu non est, sed esset, si conditio poneretur sufficiens constitutio in actu primo ad causandam scientiam mediam secundo eorum verborum sententia contradicit alteri, quæ asserebat statum intrinsecum conditionatum contingentis esse causam scientiæ mediæ: quia ad causandum intentionaliter non requiritur ex parte causæ existentia actualis: ac proinde non existente actu potest effectus procedere.

5. Ex qua verissima, & fere omnibus constanti ratio-

ne, verificatiuum, omne pro possibilibus, & futuris vtrisque actu non existentibus, cum cognoscuntur, quare & scientia media pro futuris conditionatis ab ipso assignata refellitur: siquidem principium vnicum, ob quod intellectus egeat actuali determinatiuo, vt actu hoc potius, quam eius oppositum cognoscat, & cognitio verificatiua actuali vt eius veritas actualis consistat, cum de actu absolute & præsenti non existente obiecto habetur, præfatæ rationi contradicit: denique si nullam rationem causæ actu primo habet obiectum contingens secundum intrinseca sui consideratum, sed haberet, si poneretur conditio illa: quam haberet respectu scientiæ absolutæ purificata hypothesi esset, non mediæ, qua scientia media esti nisi forte cum rudioribus aliquod Thomistis qui alios rubore suffuderunt, scientiam mediam absolute non esse, sed conditionate solum esse asseras, sicut eius obiectum: cum ergo secundum se conditionatum contingens causa in actu primo non sit, nisi, vt ipsi scientia media, quæ eius per te verificatiuum est, adiungatur; fatearis clare esse scientiam mediam, quia est scientia media, rigoroso sensu propositionis causalis, (quod negabas) & effectum ad seipsum ex parte causæ in actu primo posse præsupponi: semelque toti Philosophiæ, & Theologiæ renuncia.

6. Modestius hic suæ huius propositionis absurditatem subtinuit; audacius verò Ribadeneyra eam propositionem, vi actus consequentiæ, admittit, nihilque in ea absurdi esse instantiis pluribus suadere contendit. Primò: quia nulla pro priori & immediatiori ratione respondebit roganti cur agens agat? nisi quia agit: siquidem actione in ratione agentis actu constituitur, quare eo responso per causam formalem intimam agenti actus ratio respondetur; ita ergo scientia media, quæ quasi actio intentionalis conditionati contingentis est, per causam formalem, ipsum scientiæ eiusdem causam intentionalem constituentem in ea propositione ratio redditur: item roganti cur hoc velimus? responderi aptius nequit, quam, quia volumus, & in re præsenti, cur si vocatio detur consensus erit, nisi quia erit, si detur vocatio? Et sane barda est, inquit, & esset responsio, si eisdem terminus diceretur, ideo est scientia media, quia est scientia media tanquam proxima causa sub illis terminis significata: quare immediate respondendum esse ait, esse scientiam mediam, quia contingens erit, si talis adhibeatur conditio: etsi cur hoc ita conditionate vere, ac determinate foret potius, quam oppositum? Scientia ipsa mediam de illo habitam in causa esse responderi debeat, ne barde respondeatur: quemadmodum roganti, cur Petrus sit homo? quia est homo, si respondeas, stolide respondebis; sin autem respondeas, quia est animal rationale, respondebis sapienter; etsi idem ipsum, quod animal rationale homo sit nihilque diuersum tanti refert idem, non tamen terminis eisdem respondere, vt in his causalibus non inepte respondeatur.

7. Cæterum doctrina, & exempla hæc difficultatem & responsi ineptitudinem non euacuant. Primò enim exempla omnia rationum redditarum per causam formalem, siue physicam siue metaphysicam eius, de quo rogatur, sunt, vt singula consideranti parebit: quare recte in eis respondetur; in præsenti verò de causa effectus, seu denominationis formalis scientiæ, aut motionis in actu secundo ab obiecto conditionato procedentis non inquiritur; sed de eius actiuitate intentionali, vique ipsius determinatiua determinate, seu determinatiua in actu primo ad sui cognitionem, siue motionem actualem, & exercitam pro posteriori, & actu secundo: reddere autem rationem causalem, quia est motio in actu secundo siue eius obiecti cognitio, siue his, siue illis terminis explicetur, est reducere actum secundum causæ ad actum ipsius primum, atque posterius illud naturæ pro naturæ priori contradictione, & ineptitudine manifesta collocare: id quod exemplo primo demonstratur. An roganti, cur ignis calefactiuus, siue in actu primo ignis alterius seu caloris productiuus sit? sapienter, ac non barde, & repugnanter respondeas: quia ignit, vel calefecit? minime ob rationes datas: etsi rogatus, cur in actu secundo igniat, vel calefaciat rite, recteque respondeas, quia ignit, & calefecit; quia eo per causam formalem nempe ignitionem, vel calefactionem, qua formaliter igniens, vel calefaciens ignis constituitur, respondes: ideirco Antonius Perez sententiæ huius primipilus citato, §. *causationi in actu secundo* obiecti contingentis conditionati solum per scientiam mediam responderi fatetur: quia ea mouens, seu agens in actu secundo constituitur, sicut agens in actu secundo formaliter constituitur, per actionem; non autem per illam reddi causalem rationem posse causalitatis eius obiecti in actu primo respectu scientiæ suæ.

8. Et hoc sane vltque aliud præterea probat exemplum responsionis rectæ ad secundum illud, scilicet: ideo nos velle, quia volumus, ea siquidem responsione causam formalem huius concreti *volumus*, nempe volitionem nostram, sapienter designamus; quod si non de concreti huius *volumus*, in actu secundo, deque eius formali causa rogaremur, sed de nostræ volitionis causa in actu primo, seu potestate, à qua volitio procedit, sicuti in præsenti de virtute actiua, seu motiua intentionali in actu primo obiecti contingentis conditionati inquiritur, ineptè, & contradictorie per volitionem nostram responderetur. Contra secundo: quia ea responsio de actibus, siue de actionibus liberis formaliter immediate, & proximè est, respectu quorum causa determinata in actu primo nulla assignari, reddique potest, cur determinate volitio potius, quam eius omissio, seu nolitio sit, cum ea, qua libera non possit principium sui determinatum habere, sed prorsus indeterminatum, & ad ipsam, eiusque oppositum prorsus indifferens: quare ipsa sibi est tota determinatæ existentiæ suæ, præ eius oppositio determinatio: ac proinde nulla extra ipsam determinatæ existentiæ suæ præ oppositio causa reddi potest; quod etiam sapienter denotatur: secus autem in casu præsenti res habet. Nam scientia media libera formaliter immediate, & proxime non est, neque in ipsa eius determinatio esse potest, vt sit potius quam non sit: quare neque ipsa pro determinatione suæ existentiæ reddi sapienter potest; sed siquanda est in alio, quod ipsam natura antecedat, & à quo in actu primo determinata existentia eius præ oppositio determinetur: quod si ea determinatio in actu primo ad scientiam non sit in obiecto nudo, sed addita illi per scientiam, scientia ipsa pro causa immediata, & ratione proxima suæ determinatæ existentiæ præ eius oppositio hebetissime ab hisce redditur. Illa ratio ostendens roganti, cur Petrus sit homo, quia est animal rationale, ad rem non est: tum, quia per causas metaphysicas materialem, & formalem seu genus, & differentias redditur: tum, quia inde fit explicatius, etsi idem ipsum proponis: quare definitio illationis ad definitum medium potissimum est: quorum neutrum in re præsenti inuenitur.

CERTAMEN IV.

Eiusdem sententiæ à libertate Scientiæ impugnatio secunda.

1. SEcundò eadem Recentiorum doctrina à libertate Scientiæ mediæ (cuius nuper meminimus) confutatur; etenim Scientia hæc media conditionate futuro contingenti libera & absolute libera est: his doctoribus. Siquidem ita de facto, & absolute est, vt absolute potuerit non esse; aft non habet liberratem absolutam mediatam à decreto Dei absoluto, quod pro statu futuri contingentis conditionate non extat: ergo habet immediatam & proximam absolutam libertatem? sed hanc non habet realiter formaliter à voluntate diuina, à qua realiter formaliter non progreditur; etsi realiter materialiter, & identicè ab ea & reliquis diuinis progrediatur: ergo eam habet in horum sententia ab intellectu diuino à quo realiter formaliter procedit. Infero inde: ergo intellectus diuinus realiter formaliter, nec solum realiter materialiter, & identicè est potentia libera, quod est exoticum, & absurdum. Probo illationem: quia formalis

libertas

libertas immediata, & proxima actus ab indifferentia ad vtrumvis (quod ipsum potentiæ in actu primo libertas est) principij proximi à quo procedit formaliter desumitur: atqui scientia procedit immediate, & proxime ab intellectu, tanquam à suo proximo principio: ergo si libera formaliter proxime scientia est, intellectus realiter formaliter, nec solum materialiter, & identice, liber est.

2. Respondent ex libertate formali proxima actus non recte inferri illam habere ex libertate in actu primo cuiusvis principij proximi à quo actus procedit: quare peccat consequentia vltima argumenti nostri, & illatio ex illa deducta de libertate formali in actu primo intellectus diuini, à quo realiter formaliter, nec solum materialiter, & identice, sicut à voluntate, scientia media procedit. Assumptum patet in actu charitatis proxime formaliter liberi, qui tamen ab habitu, à quo proxime procedit, tanquam à principio non minus nec distantius quam à voluntate libertatem non trahit; sed à voluntate, quæ alterum actus illius principium, seu comprincipium proximum est: libertas igitur proxima formalis actus non arguit cuiusvis sui principij proximi libertatem in actu primo, sed alicuius tantum: cum ergo ad scientiam mediam principium proximum non solus intellectus sit, sed contingens ipsum conditionatè futurum ab hoc libertatem scientiæ mediæ trahi satis erit, non ab intellectu; illiusque inde, non autem huius argui formalem libertatem.

3. Contra primò: quia conditionare futurum contingens non est principium indifferens suique ad vtrumvis potens in actu primo ad sui cognitionem, vel ad oppositum: ergo, qua ab ipso eius cognitio seu scientia media procedit, non trahit libertatem: siquidem hæc per denominationem formalem extrinsecam ab indifferenti, suique potenti ad vtrumvis principio proximo trahitur: ergo, si proxime libera scientia media sit ab indifferentia alterius comprincipij (quod reliquum est) nempe intellectus in actu primo trahi proxime debet: quare intellectus realiter formaliter potentia libera in Deo erit. Contra secundo: quia, cum obiectum conditionatum contingens non sit potentia libera, & indifferens solum erit liberum vt actus quare in sui conditionatam scientiam libertatem formalè proximam immediatam, & primariam non poterit refundere; sed mediatam, & secundariam: sicut actus imperans in imperatum, siue eiusdem, siue diuersæ potentiæ, actum refundit: ergo scientia media proxime libera non erit, contra id quod supponis, atque in tua doctrina est certum. Contra tertio: quia libertas formalis communicata alteri actui, qui ad illum necessariò consequitur eadem omnino est, ac non alia, ab ea, quæ in illo actu reperitur, solumque in eo mediata actus consequentis libertas, à libertate actus antecedentis, quem sequitur differt, quod sequens actus mediatius, & in illo, antecedens verò immediate in se libertatem eandem fortitur: vt in imperantibus, & imperatis actibus cuncti is est videre: atqui libertas formalis futuri contingentis conditionati solum est libertas conditionata, non absoluta: ergo, & scientiæ mediæ libertas subiectiua ex parte actus conditionata solum erit, non absoluta, vti esse meritò in tua doctrina supponis.

4. Contra quartò: quia (vt hæc cessarent) rogo, an futurum contingens conditionatum sit principium proximum liberum, & indifferens, ex quo scientia de ipso media libertatem formalem actus immediatè, & proximè trahat, secundum nudum intrinsecum suum esse, quod actu quidem non est, per omnes, sed solum esset, si conditio poneretur? an vt vestitum, & coniunctum cum esse actuali, & intentionali, quod in scientia sui media habet? Si postremum ergo scientia media à se ipsa absque alio principio indifferenti proxime, & immediate libertatem trahit: nec solum esse, sed libera esse dicitur, quia est, & quia libera est, quod est respectum ineptissimum: secundo & implicatorium: quia cum libertas formalis proxima, & immediata actus essentialiter desumatur ex indifferenti potestate ad vtrumvis principij, à quo proximè procedit, & scientia media, quæ coniuncta cum futuritione conditionata contingentis, principium, ex quo eadem scientia libertatem proximam formalem trahat esse asseritur, indifferens ad existentiam ipsiusmet scientiæ eiusque negationem non sit, sed omnino determinata ad seipsam, ac sui negationi essentia, & entitate sua repugnans, sicut reliqua omnia sui negationi contradicunt: nec plane ex duplici capite apertissimè repugnare, vt à futuro contingenti conditionato, vt existente actu intentionaliter in sui scientia media, siue, vt coniuncto cum illa libertatem formalem proximam actus scientia ipsa media trahat. Tum: quia scientia media, vt existens nullo causandi genere, siue physico, siue intentionali sui ipsius principium, seu conditio ex parte actus primi præsupposita esse potest: vt esse oporteat, ad hoc, vt à seipsa, tanquam principio proximo libertatem traheret. Tum: quia à principio omninò determinato ad actum, nec vllatenus indifferenti ad ipsum, eiusque oppositum formalis libertas actus trahi non potest: vt omittam (quod iam subdam) esse, ac vim motiuam solum intentionalem ad rationem principij, quod posset libertatem in actum refundere, esse insufficientem.

5. Sin autem dicas: futurum contingens conditionatum secundum purum suum illud conditionatum esse, quod actu absolutè non est, sed solum foret, si conditio poneretur: proximum libertatis scientiæ mediæ esse principium. Contra primo: quia vt dixi num. 3. eiusmodi futuritio conditionata contingens non est indifferentis, suique compotis potestatis ad sui scientiam eiusque negationem, sed quatenus de se est determinatæ, vt eius scientia existat sestò, aliud præterea requireretur, vt actu ea existeret scientia) ergo à contingenti sub ea futuritione conditionato, nequit in sui scientiam libertas refundi, iuxta proxime repetitum principium de necessitate indifferentiæ requisitæ ex parte principij, à quo in actum deriuanda libertas est. Secundo: omne principium à quo in eius actum deriuanda libertas est, debet esse principium physicum, & vitale illius actus, vti in omni principio, comperto tali, monstratur: atqui contingens futurum conditionare secundum eum statum, nec principium physicum nec vitale suæ scientiæ mediæ est. Ergo nequit esse principium, ex quo in scientiam mediam deriuetur libertas. Minor, sola probanda, suadetur: & primo principium vitale suæ scientiæ non esse, probatione primæ partis satis ostendebatur: siquidem omne principium vitale actus cuiusuis principium physicum ipsius esse debet: sed immediatius ex speciali ratione vitalis principij ostenditur: quia omne principium vitale, qua vitale, est principium operationum immanenter actus, cuius principium vitale est: atqui contingens conditionate futurum suæ scientiæ mediæ principium operationum immanenter non est; sed in alieno supposito, scilicet Deo: ergo scientiæ mediæ principium vitale non est: sed nec physicum principium eius scientiæ operationum esse contingens pro statu futuritionis conditionate demonstratur: quia principium physice operationum absolute tale, dicit positiue ex parte sui actualem absolutam existentiam: atqui contingens futurum conditionate, pro illo statu, actualem absolutam existentiam positiue nec dicit, nec habet in se: ergo nec est principium physicum operationum suæ scientiæ mediæ.

6. Et sane miraculi instar esset (ni forte de facto est) viros non præ hebetudine mentis, sed præ nimio ingenij acumine, & subtilitate, adeo scrupulosos pro principiorum scientiæ mediæ necessaria existentia physica absoluta, & actuali fuisse, vt ne intentionalis quidem principij vim motiuam in actu primo respectu scientiæ mediæ, absque aliqua extrinseca saltem absoluta physica, & actuali existentia positiua præmissa conditionate futuris contingentibus concedere ausint, etsi pro eis assignandis extrinsecus in tot arduos anfractus iactentur; & tamen ad hoc, vt eiusdem scientiæ principia physica sint, (vt oportet, vt in eam libertatem formalem proximam deriuent) futuritione, & existentia eorundem contingentium conditionata solum, nondum pro eo statu absoluta existentia positiue posita, & in pluribus eorum pro nullo statu ponenda, satis esse putent: & hæc sit quarta hactenus impugnatæ solutionis impugnatio, atque vt alias tædio mittam postrema. Nec pu-

ter aliquis nos nostri huius argumenti difficultati hactenus ostensæ & confirmatæ subiacere : quia, & Scientiam mediam actu esse, ac non esse absolutè potuisse nobis, & cunctis fatendum necessariò est : quare, & liberam ex parte actus esse ab omnibus est admittendum : inquirendumque principium vnde eam libertatem trahat, atque adeo vel ad intellectum, vel ad futurum contingens conditionatum per eadem incommoda & absurda recurrendum omnibus esse : sed hæc is solum dubitet, aut suspicetur, qui Scientiæ mediæ naturam, & rationem cur media nominetur, non penetrauerit : atque vniuersim Scientiæ diuinæ, & essentiam, & adæquatum specificatiuum iuxta à nobis dicta non statuerit : de quibus d. sequenti affatim instruetur. Nunc autem supponat ex ibi dicendis explicatius, Scientiam diuinam ex parte actus, & sui nullam habere proximam libertatem : cum Omniscientia, essentia, & conceptu suo primo sit, atque veritatis omnis de se, & ex parte sui formalis repræsentatio : ac proinde extrinsecus solum è libertate obiectorum per puram extrinsecam denominationem liberam esse eodem subinde libertatis genere, statu, & modo, quem obiecta sortiuntur : quo difficultas secundi huius argumenti nostri nobiscum non agit.

7. Tertiam aliam generalem, & à priori impugnationem verificatiuorum & determinatiuorum omnium extrinsecorum obiectis quibusvis, quæ absolute, & de præsenti actu non sunt cum cognoscuntur, & qua principium generale, quo verificatiua, & determinatiua actualia pro illis cognoscendis necessaria ab aduersariis vnice probantur, prorsus abiicitur, commodius, & clarius producemus certamine sequenti, cum generali principio illi aduersariorum respondeamus, vbi, & illud confutabimus : sed illud tandem contra Recentiores nostros notare hic non omittam : ex eorum doctrina vt libertas nostrorum actuum pro vtriusque futuritionis conditionatæ, & absolutæ statibus non euertatur (quam euerti certum est mihi, & præcipua horum Recentium impugnatio) tamen Recentioribus Dominicanis arma inde ministrari, quibus se tueantur atque argumentorum nostrorum impetum tutius, leniusque recipiant, imò & fatales, ethnici, & hæretici gnostici (contra quos speciatim scripsit Augustinus) cum contra ipsos è nostrorum libertate arguimus præscientiam absolutam futuri absolutè contingentis causam esse non posse : & quanquam ex hactenus dictis notatum hoc postremum in terminis contra verificatiuum & determinatiuum præscientiæ absolutæ de absolutè futuris, antequam actu, & de præsenti à Deo cognitis à Recentioribus nostris assignatum (præscientiam nimirum absolutam) impugnat : Reliqua verò proportione seruatâ idem verificatiuum refellunt : ea tamen contra hoc verificatiuum in terminis reperenda non sunt, cum facile à quouis contra ipsum valeant aptari.

CERTAMEN V.

Principij aduersariorum solutio, & confutatio.

1. FVndamentum Recentiorum duplici ex capite sumitur. Primum : quia, cum ea, quæ actu absolutè non sunt, cum cognoscantur, siue, vt possibilia, siue, vt conditionata, vel absolutè futura pro tunc determinate non sint, nil ex parte ipsorum præcisè sumptorum est, quod determinet vt illa pro tunc esse cognoscantur : quare aliquid extra ipsa designandum necessario, vt mens ad ea secundum status illos cognoscenda determinetur. Secundum caput est natura, & essentia ipsa veritatis diuinæ Scientiæ quæ infallibilis esse debet : ni autem actuale verificatiuum obiecti, quod positiue actu non est, designetur, Scientia diuina de ipso non erit infallibilis ; sed neque erit absolute vera. Primò : quia per copulam est, asseritur positiuum esse de obiecto secundum statum, in quo esse non claudit positiue, sed vt summum præscindit ab esse : ergo falsa est illa assertio, non vera, nedum infallibilis. Secundò : quia veritas iudicij cuiusvis in relatione conformitatis iudicij eius cum obiecto consistit : ergo nequit consistere veritas absolute, quin relatio illa conformitatis ad obiectum consistat : nequit autem relatio illa conformitatis cum obiecto absolute consistere, quousque obiectum absolute consistat : quod in se absolutè non consistere pro statibus illis cum pro eis cognoscitur certum nobis etiam est : ergo debet consistere absolute in alio, quod, & ipsius pro illo statu cognoscendi, & cognitionis de ipso verificatiuum actuale, & absolutum sit ; Neque intelligi vsquam potest, quomodo obiectorum, quæ non sunt, sed solum esse possunt iudicia æternæ veritatis sint, (vti esse ab omnibus dicuntur) cum obiectiua rerum veritas, & verum ab earum entitate, & esse, quod ab æterno non est, re ipsa physicè imo formaliter, & metaphysicè verosimilius, minimè differat : non ergo in ipsis, quoad intrinsecum, sed in alio verificatiuo extrinseco eorum veritas æterna est.

2. Hæc tamen omnia, quæ in auia adeo Recentiores nostros egerunt, ex aliis principiis desumpta à peritioribus nostris doctoribus iam pridem dicta sunt, imo & neglecta : quia pura æquiuocatione & ignorantia obiicientium nisi deprehensa sunt, ex quo primum opponebantur. Respondeo igitur facile ex dictis disp. 4. & d. 5. quæst. 1. certam. 4. & primo vniuersim rogo, an, vt obiectiua veritas omnis, quæ iudicio cognoscitur, & attingitur, cognoscatur, debeat esse absolutum habere, actu, & exercitè, quod determinet, aut verificet cognitionem, aut iudicium, quod de ipsa habetur ? rogoque rursus, an illo extrinseco determinatiuo, aut verificatiuo illud habeat ? si vtrique interrogationi affirmatiue (vt tuo principio, & argumento consectarie debes) respondeas : ergo, cum per simplicem intelligentiam, scientiam mediam, & præscientiam absolutam cognoscantur ab æterno, ex quo non erant, possibilia, futura, tum conditionate, tum absolute, nec solum eorum determinatiua, per determinatiua, & verificatiua tua esse absolutè, & cognoscibilitatem obiectiue præhabere debent, vt cognoscantur, ecce per aliquid extrinsecum illud esse actuale absolutum, quod asseri eis scientiis dicis, in eis obiectis reuera cognitis admittis, quod est paradoxum, nec intrinsecum obiectorum illorum statum (qui præter determinatiua, & verificatiua tua scientia etiam cognoscitur) immutat : quare, & de illius status cognitione, & obiectiuo esse quoad intrinsecum, si quid tua difficultas præstat, omnino consistit.

3. Etenim vel in illo intrinseco satis determinatiui est, vt tunc, & pro eo statu quoad intrinsecum sumpto cognoscatur, cum absolutè non est, & pro statu pro quo absolutum esse actuale, & exercitum non includitur, vel non est satis determinatiui, & verificatiui : si non est, quoad intrinsecum : nec status ille, nec obiecta quoad intrinsecum cognoscentur, sed solum determinatiuum, & verificatiuum cognoscitur : si in eo, quoad intrinsecum sumpto satis determinatiui, & verificatiui est, vt præ impossibili, seu neutro modo futuro cognoscatur actu : ergo determinatiuum, & verificatiuum actuale, & absolutum superfluit : vlterius aliquid esse, & iudicari possibile, vel alterutro modo futurum, non est iudicari esse actu absolute, & de præsenti : huic autem iudicio verificando nulla existentia actualis absoluta, siue possibili, aut futuro intrinseca, siue extrinseca subseruit ; quinimo officit vt contra præsentiam futurorum in æternitate arguebamus, arguuntque recentiores nostri contra quos agimus, ratione illius non posse verificari iudicium de futuris, sed de præsentibus : quare, si solum secundum eam præsentiam cognoscantur, falso cognosci futura, vt futura.

4. Negari demum non potest possibile, & alterutro modo futurum secundum intrinsecum etiam eorum status, nec solum secundum sui determinatiuum, aut verificatiuum cognosci à Deo, ac proinde terminare scientiam diuinam : quare in intrinseco eorum, secundum status suos, & aptitudo terminandi cognitionem veram sui secundum intrinsecum sui, & status illius, quæ non est in prædicatis intrinsecis chimeræ, & in statu neutro modo futurorum, ergo est ex parte Petri v. g. & cuiusuis possibilis

sibilis determinatio pure passiue terminandi cognitionem veram de sui possibilitate, quoad intrinsecum, præchimæra, & impossibili, è suorum prædicatorum repugnantia; sed nulla alia determinatio obiectiua præter passiuam pure terminandi requiritur, vt à Deo cognoscantur, vereque possibilia iudicentur, quæ possibilia sunt præ chimæris, & impossibilibus: ergo, vt possibilia in eo statu cognoscantur, & iudicentur talia, præ impossibilibus, determinatiuo alio extrinseco non egent: & idem est de iis quæ alterutro futuritionis modo & statu futura sunt, atque vt talia cognoscenda. Minor proxima probatur: quia, quæ solum terminatiue se habere possunt respectu suæ cognitionis in determinatione pure passiua, & terminatiua satis determinationis obiectiuæ habent, vt cognoscantur: ita vero solum se habent obiecta omnia extrinseca respectu cognitionis diuinæ, quæ de se, & conceptu suo actualis formalis repræsentatió anticipata euadit omnis obiecti extrinseci, vt sæpe monuimus d. 2. 3. 4. & 5.

5. Atque hæc primum caput, ex quo generale illud aduersariorum principium probatur, imo, & caput secundum, præcidunt, sed secundi huius probationes ex veritate, & infallibilitate scientiæ diuinæ speciatim difficiamus, prima erat ex copula *est* in iudicio de eorum possibilitate, aut futuritione imbibitæ significato: quia quæ ponitur non sunt: cum esse iudicantur, falso esse iudicantur. Hæc tamen probatio ignoratione significationis copulæ *est* in iudiciis de rerum possibilitate, aut aliis quæ actuale absolutum esse eorum, nec important, nec concernunt, vt aiunt necessaria sunt, omnino nititur; vt enim d. 5. quæst. 1. certam. 4. ex communi Philosophorum sensu, dicebamus copula *est* propositionum in materia necessaria abstrahit à tempore, neque illud concernit, qua solum de causa æternæ, ac necessariæ veritatis esse dicuntur; quæ autem in materia contingenti sunt, quia prædicatum contingens important, quod non, nisi in tempore; potest subiecto, de quo prædicatur, accidere, esse contingens, & in tempore per copulam iudicij concernitur; non tamen eodem modo: sed de futuro, de præterito, vel de præsenti iuxta verbi substantiui varias per tempora & modos suos inflexiones: quod si esse actuale & de præsenti absolutum ad propositionum siue de futuro, siue de præterito veritatem requireretur, non solum otiose, sed inepte essent in verbis introductæ verborum per varios modos, & tempora varia inflexiones.

6. In propositionibus vero in materia necessaria per copulam *est* sola connexio identitatis necessariæ prædicati cum subiecto significatur, quin tempus aliquod consignificetur vlterius: idemque suo modo de propositionibus de futuro conditionato dicendum est, etsi de prædicato contingenti sint: quia tempus, & existentia contingens hypothesis non importatur absolute, sed suspense. v. g. si esset cogitatio, seu vocatio, & sub ea existentia, & esse suspenso fore consensus asseritur; nusquamque actu, & de præsenti absolute esse, imo nec fore absolute de futuro: quare, etsi actu, & de præsenti non sint, quæ possibilia, vel solum conditionate futura iudicantur ratione consignificati temporis essendi per copulam à veritate eiusmodi iudicia non possunt deficere: quia nullum tempus absolute essendi eis copulis de obiectis illis consignificatur, in propositionibus autem de præterito, vel futuro, etsi tempus per copulam importetur essendi, seu existendi absolute obiecta illa, non tamen præsens, & actuale, cum ita de eis, vel fore, vel fuisse iudicatur: quare nec defectu actualis existentiæ eorum absoluta de præsenti, quæ eorum iudiciorum copula nusquam concernitur, à veritate iudicia illa deflectent.

7. Tertia, ratio pro verificatiuo ex relatione conformitatis iudicij ad obiecta, quam essentialiter iudicij cuiusuis veritas actualis dicit, nequitque actu absque actuali consistentia vtriusque extremi, nempe iudicii, & obiecti consistere, futilissima est: conformitatis enim cum obiecto relatio, quam actualis veritas dicit, non est cum obiecto, vtcumque, & vt absolute existente entitatiue, sed cum obiecto vt repræsentatur: quare ad eam conformitatem, & veritatem actualem iudicij, & cognitionis sat est, quod ita obiectum sit, vt repræsentatur, & iudicatur de illo; quin actu illud, & de præsenti duratione esse obiectum, cum iudicatur sit opus, ad cuiusuis iudicij actualem veritatem; immo vero, si iudicium de prædicato contingenti de præsenti non sit, sed de pure futuro, veritas eius actualis non consistet: cum eiusmodi iudicio asseratur prædicatum actu, & de præsenti non esse, & posterius primo fore: & sane, cum status futuritionis alterutrius vel possibilitatis iudiciis, de quibus agimus, asseratur esse de iis, quæ actu absolute non sunt cum eis debet esse iudicij conformitas: & vero, etsi determinatiua, & verificatiua actu absolute, & de præsenti sint: status ille, & obiecta ipsa secundum se, & quoad intrinsecum non sunt; & tamen cum illis debet esse iudicij conformitas, vt actu sit verum: quare eodem tuo argumento, & tu impugnaris; nisi asseras nihil præter determinatiua æterna, & diuina, quæ assignas, à Deo cognosci, ac proinde impudenter & erronee obiectorum extrinsecorum omnium, antequam sint scientiam ipsi neges, vel possibilia, & alterutro modo futura per ea determinatiua, & verificatiua formaliter in sua, vel possibilitate, vel futuritione alterutra omnino constitui, quo vtrorumque futurorum contingentium euertes libertatem: cum eorum determinatiuorum, & verificatiuorum positio in ea doctrina nostræ libertati non subiaceat. Satius igitur erit, tutiusque, & prorsus verum asserere relationem conformitatis intentionalem simultatem actualis existentiæ in duratione iudicij; & obiecti non requirere, nisi iudicio ea simultas enuncietur: sicut nec requiritur localis vtriusque simultas, vt in loco, quo de distanti obiecto iudicatur, sit actualis veritas: & ratio est, quia intellectus cognitione, & iudicio suo seu intentionali repræsentatione sicuti loca omnia ita, & tempora penetrare potest & transcendere.

8. Sed quid tandem illud est obiectiuum esse, ad quod terminatur iudicium illud, eiusque veritas, & conformitatis relatio cum de obiectis iudicatur, quæ tunc non sunt? an absolutæ existentiæ de præsenti? certe si id quæris, nodum in scyrpo quæris; siquidem in obiectis ex fide, vt dixi, necessario cognoscendis pro statibus, pro quibus actu, & de præsenti esse non claudunt, esse præsenti actu, & absolute, quasi tactu percipere, & palpare conaris; si aliud esse obiectiuum & intentionale quæris, designabo facile ex dictis disput. 5. quæst. 1. cerri 4. sed mentem acue, atque ad illud percipiendum ruditati sensuum renuntia, qui solum præsentia, & actualia percipiunt: etsi quandoque futura præsagiant ipsi, & persentiscant: & pro futuris, & præteritis absolute facilius perceptu assignabo: nempe absoluta pro aliqua duratione existentiaque asseritur. Pro possibilibus illud obiectiuum esse, quod, etsi extrinseca pura denominatio extrinseca à cognitione non sit (neque enim reflexa cognitione, & iudicio opus est vt cognoscantur) extra cognitionem tamen physice absolute actu non est: quin rationis figmentum sit: quia absolute esse in rebus potest, vt cognoscitur, & iudicatur; etsi cum reflexe esse pro eo statu, quoad intrinsecum iudicamus fictò illum esse vestimus, directe vero necessariam connexionem prædicatorum non fictam, & non repugnantem, cognoscimus, atque enunciamus. Idemque iuxta dicta de futuris conditionate proportione seruata dictum puta. Nec maioris explicationis capacia sunt; quia ex terminis, & vocum apprehensione nota, vt pleraque alia; sin, explica mihi (amabo te) conceptum notissimum existentiæ clarius, quam ea voce simplici significatur.

***

DISPVTATIO VIII.

De scientiæ diuinæ diuisione, & affectionibus, & diuinis idæis.

EXplicatis scientiæ diuinæ natura, principiis, & omnigenis obiectis, vt septem anteactis disputationibus ea omnia statuimus, explicuimusque: eam demum, etsi reipsa, imo & metaphysice vnissimam, vt diximus pro nostro concipiendi modo diuidere, atque eius insuper affectiones, &, quasi passiones, indagare, & methodi ratio, & aliorum scriptorum exemplum iure à nobis expoſcit, vt ad plenum controuersia hæc de scientia Dei absoluatur: ea vero breuius multo præstabimus, quam aliquorum contumax, proterua, & prolixa concertatio videbatur exigere, in ea enim magna de vocibus lis est, quam semper odi, & contemno, de re vero nulla: ostendam proinde breui quomodo loqui in re præsenti debeamus, non autem cum eis, qui ita loqui nolint, contendam.

QVÆSTIO I.

Quotuplex scientia in Deo adstruenda sit?

CVm Dei scientia non solum physice, sed metaphysice etiam vnissima ex parte actus & insectilis sit, quippe quæ è suo formali conceptu, atque è genere, vt dixi infinita sit per denegationem termini, etiam extrinseci, eam ex parte actus nisi chimærice diuidere non valeamus: quare tota eius diuisio penes obiectorum diuisionem, atque statuum, pro quibus ab ea attinguntur, & repræsentantur, aliudue, quod extra scientiæ lineam diuisione concernatur, esse prorsus debet.

CERTAMEN I.

Scientiæ diuinæ penes obiectorum status diuersos partitio, vbi de scientiæ mediæ membro, & proprietate ratio prima.

1. PRima vetustissima, & vulgatissima scientiæ medię diuisio est in scientiam simplicis intelligentiæ, & visionis: illa est, omnium sententia, qua possibilia secundum statum possibilitatis suæ supra à nobis explicatum cognoscuntur, vt à sui existentia exercita abstracta. Visionis vero scientia ea est, qua omnia obiecta Deo secundum absolutam, & exercitam sui, pro sua quæque duratione, repræsentantur: & hanc adæquatam esse diuinæ scientiæ partitionem, & quæ diuinam obiectorum omnium pro statibus omnibus cognitionem coerceat, recentes volunt Thomistæ, quod, an proprie loquendo verum sit? infra examinabo, dum an scientiæ mediæ membrum rigorose loquendo addendum huic primæ diuisioni obiectorum, & statuum, eorum diuersitati præcise stando, discutiam? sed prius membri duplicis diuisionis huius obiecta assignanda singulatim erunt.

2. Et in primis impossibilia & chimæras (quas omnes à Deo cognosci supra docuimus) ad scientiam simplicis intelligentiæ spectare communis sententia: quia oppositorum eadem est ratio, & disciplina, vt vulgo circumfertur. Deum vero, qui putant essentia, & conceptu suo ab actuali existentia præscindere, posseque subinde possibilem præcisiue ab existentia sui exercita absque obiectiua fictione, & chimæra cognosci, secundum eum ipsius conceptum, & statum ad scientiam simplicis intelligentiæ pertinere; secundum statum verò suæ exercitæ, & actualis existentiæ ad scientiam visionis: ego vero censeo vtrumque solum ad scientiam visionis spectare: & de Deo quidem communiori Theologorum sententia iam est (siquidem Deum eiusque essentiam ab actuali, & exercita sui absoluta existentia non præscindere, vt ostendimus vulgatius, politiusque asseritur) ad scientiam visionis solummodo spectare.

3. Eadem vero ratione impossibilia ad scientiam visionis solummodo attinere si secundum proprium primariumque conceptum spectentur facile ex supra à nobis dictis de essentiali eorum conceptu probatur. Ostendimus enim illum in negatione à se, siue necessaria impossibilium actuali, & absoluta negatione situm esse: quemadmodum in necessaria sui existentia, absoluta actuali Dei, seu entis à se essentia constituitur: quare non minus eis, quæ seipsis, & non ab alio remota à rebus sunt, vti impossibilia remota sunt, possibilitatis non essendi conceptum præcisum ab actuali, & absoluta sui à rebus remotione, siue negatione essendi repugnare quam Deo, siue à se, ac de se actu absolute, & existenti essentia sua possibilitatis status, ab actuali & absoluta sui existentia præcisus repugnet: cum autem quidquid solummodo statum actualis, & absolutæ existentiæ habet, vt Deus, & impossibilium negatio ad scientiam visionis tantummodo spectabunt. Proloquium illud vulgare ex quo opposita de impossibilibus conclusio probabatur, extra rem præsentem, & germanum eius sensum, sono tenus vocum (vt plerumque similia axiomata producuntur) obtruditur; neque enim de scientiarum pro statibus obiectorum vnitate, vel diuisione (vt in præsenti agimus) neque ab eius inuentoribus, neque à Philosopho vllo intellectum hactenus, vel vsurpatum est.

4. Nouior, maiorque est concertatio, adæquatane ea diuisio scientiæ diuinæ sit, ex quo contingentium conditionatorum pro eo futuritionis conditionatæ statu scientia distinctius, explicatiusque, atque, in terminis, vt aiunt, ipsis, nostrorum doctorum industria in scholis fuit disputata: qua in re aduersarij Dominicani adæquatam diuisionem præfatam reputant, ne membrum rectum scientiæ mediæ nomine (quod ad horrorem stomachantur) admittant: qui eorum nonnulli, vt Blasius Berdu scientiam integram Deo à nostris denegari putarunt; quos proinde pro sua in Deum reuerentia, & pietate his verbis hortatur; *date ergo illi scientiam integram*: laudanda quidem à nostris eius pietas; nescio an ita sit à peritis latinitas eius laudanda: cum videant *medium* pro *dimidio* barbarismo vsurpari: idcirco eorum Thomistarum nonnulli ad scientiam simplicis intelligentiæ contingentium conditionatorum scientiam attinere aiunt: quibus assentitur Magister Curiel controu. 7. c. 14. a. 2. num. 195.

5. Ex nostris etiam, quibus res ipsæ altercari, aduersarique aliis solummodo cogunt, ne de nomine cum Thomistis hisce contendant contingentium conditionatorum scientiam vel ad simplicem intelligentiam, vel ad visionem reducunt. Ad simplicem intelligentiam Salmeron in Epistol. Pauli lib. 1. p. 2. d. 1. Bellarmin. 2. de amissione gratiæ & statu pecc. c. 17. Valent. 1. p. ad qu. 14. punct. 5. Vasquez disput. 67. cap. 4. Arrubal d. 38. c. 9. Accedit Diotale p. 2. Opusculor. in procem. cap. 11. & vlt. Ad visionem vero Soar. lib. 2. de auxil. c. 3. num. 6. Ruiz de Montoia d. 76. sect. 2. & Recentiores Complutenses. Primi mouentur: quia contingentia conditionata futura absolute

absolutè non sunt, imo eorum pleraque non sunt futura: id quod confirmari viterius potest ex Augustino, qui contingentia conditionata ex naturæ viribus à Semipelagianis, tanquam merita, vel demerita ad prædestinationem, & reprobationem in paruulis correptis prætenta ea non solum merita, sed & futura esse negauit, ac non futura esse docuit: nihil autem, quod futurum absolutè non est, ad visionem, quæ solum circa absolutè futura versatur, potest pertinere.

6. Secundi vero eo in primis fundamento ducuntur: quod Patres, qui conditionatorum contingentium eorumque scientiæ meminerunt, vel futura ea dixerunt, vel verbis in futuro tempore explicarunt: quibus magis ad futurorum, quam ad possibilium statum sua sententia accedere satis insinuarunt: propriusque subinde ad visionis, quam simplicis intelligentiæ obiecta pertingere. Secundo: quia possibilia, seu prædicatorum essentialium identitatis vera connexio, quæ est obiectum simplicis intelligentiæ, est omnino indifferens ad futuritionem conditionatam contingentis, atque ad eius futuritionis negationem, cum pleraque è contingentibus non sint, quæ tamen sunt conditionatè futura: male ergo cum sui possibilitate tanquam cum affini obiecto numerabuntur, est tamen hic contra Gonzalez Albeldam Dominicanum d. 45. sect. 2. concluf. 3. falso retulisse ex Soario nostro lib. 2. de scientia conditionatorum cap. 3. n. 4. quæstionem nouam de nomine esse an contingentium conditionatorum scientia ante actuale ex parte Dei decretum de eorum conditionata futuritione habeatur? cum toto eo libro ante illud haberi serio, ac de re contendat: eoque loci, num scientia media dicenda sit atque tertium scientiæ diuinæ medium inter simplicem intelligentiam, & visionem constituere quæstionem de nomine appellet.

7. Verum, etsi cum Thomistis hisce de nomine decertandum non sit, si rem concedant, de qua hactenus abunde disputauimus: imo etiamsi eam scientiam non, nisi post actuale decretum de futuritione conditionata contingentium, (quod de re quæstio est) aduersariis demus, quæstioni de nomine locus cum hisce Thomistis, & ratio eadem, vt, si penes diuersitatem statuum obiectorum partienda scientia Dei sit; membrum tertium scientiæ mediæ, æque sit ab eis, atque à nostris, qui ante omne actuale Dei decretum eius futuritionis scientiam haberi à Deo contendunt, medium inter simplicem intelligentiam, & visionem debeat admitti. Etenim, etsi decretum illud ad scientiæ diuinæ de conditionato contingenti infallibilitatem autument aduersarij necessario præcedere, tamen contingentiam & libertatem conditionatam (ægre quidem & imperceptibiliter) defendunt, negantque ne Caluinismum expressè fateantur infallibilitatem consequentiæ eius rationis eiusdem esse, atque infallibilitatem consequentiæ huius conditionalis, (*si sol lucet dies est*) & reliquarum similium, quæ ex hypothesi causarum naturalium ad suos naturales effectus deducuntur: quare in illis conditionati contingentis conditionatam contingentiam, & libertatem seruari, diuersam quidem, quoad statum à libertate eius, vt possibilis præcise, & vt absolutè futuri: idcirco Gonzalez Albelda, qui rem hanc suis acutius, & minutius excussit, & disputauit, statum hunc conditionati contingentis medium inter possibilitatis suæ, & absolutæ futuritionis status esse iure concedit d. 39. fine.

8. In hac igitur quæstione de nomine concludo: bimembrem illam priscam diuisionem scientiæ Dei in simplicem intelligentiam, & visionem ex diuersitate obiectorum, & statuum (si loquendum proprie, & sermonis rigore sit) adæquatam non esse: sed scientiæ mediæ membrum tertium ille esse adiungendum, vt proprietate sermonis obiecta diuinæ scientiæ cuncta, & quoad omnes eorum status diuinæ scientiæ diuisio coerceat: est omnium societatis Doctorum, & asseclarum innumerorum expressa vbique sententia; etsi quandoque contingentium conditionatorum scientiam ad alterum ex duobus membris reduci, vtcumque posse (ne nimis de nomine litigiosi videantur) concedant. Sed reductionis nomine, non rigore & proprietate sermonis abunde significarunt. Probatur facile concluso: quia diuisio scientiæ pro diuersitate statuum obiectorum eius, quæ proprietate sermonis omnes eorum status non comprehendit proprietate sermonis adæquata non est: atqui diuisio in scientiam simplicis intelligentiæ, & visionis aliquem statum aliquorum obiectorum eius proprietate sermonis non comprehendit: ergo nec proprietate sermonis adæquata est. Minor probatur: quia simplex intelligentia proprietate sermonis solum comprehendit statum possibilitatis suorum obiectorum: visio autem proprietate sermonis solum comprehendit statum absolutæ existentiæ eorum: idque apud priscos omnes bimembris eius diuisionis authores, cum de scientia conditionatorum contingentium in terminis non disputabatur. Atqui status conditionatæ futuritionis contingentium neuter eorum statuum est, sed diuersus: ergo aliquis status aliquorum obiectorum diuinæ scientiæ bimembri illa diuisione ipsius non comprehenditur.

9. Minor postrema multifariam ostenditur. Primo contra Thomistas plures supra memoratos, qui, cum Deum cognoscere contingentia, & libera nostra, & secundum possibilitatis, & secundum existentiæ suæ absolutæ statum admitterent, tamen cognosci secundum futuritionis suæ conditionatæ statum negabant: ac proinde huius ab illis statibus diuersitatem agnoscebant. Secundo: quia pleraque opera nostra libera possibilia futura conditionatè minimè sunt: ac proinde nequeunt non sub possibilitatis conceptu à conditionata sui futuritione præscindere, atque ad sui conditionatam futuritionem, & non futuritionem esse indifferentia: cum item sub conditionata futuritione præcise ab absoluta sui futuritione præscindant, indifferentiaque ad hanc, cuiusque absolutam negationem, siue ad absolutam sui non futuritionem, & existentiam sint, (pleraque enim conditionatè futura nunquam absolutè fuerunt, eruntue vt de fide, & pœnitentia Tyriorum, Sydoniorum, &c. constat) haud dubio, quin præcise, qua conditionatè futura, statum absolutæ existentiæ, vel futuritionis suæ absolutæ non attingant; sed intra priorem alium maioris vniuersalitatis statum coerceantur: id quod Patres pro alterutra reductione, vel ad simplicem intelligentiam, vel ad visionem recitati aperte satis docuerunt: dum conditionatè futura, futura modo, modo non futura, ac tandem futura non futura dixerunt. Ex quibus facile ostenditur media illa inter possibilia, & futura absolutè esse, & quorum status de vtroque participet. De statu possibilitatis quod ad statum futuritionis absolutæ non perueniat. De statu futuritionis absolutæ, quod intra statum præcisæ possibilitatis non teneatur; quare, si obiectiuarum veritatum, & statum obiectorum, pro quibus à Deo contingentia cognoscuntur, habenda ratio sit eius scientia, quatenus contingentia pro statu futuritionis conditionatæ præcise repræsentat, iure media nominatur: eiusque tertium membrum bimembri diuisioni priscæ addendum erit, vt proprietate sermonis adæquatè diuinam scientiam partiamur.

CERTAMEN II.

Alia generalis diuinæ scientiæ in necessariam, & liberam, & additionis tertij membri scientiæ mediæ ratio secunda.

1. HAud ignotior est secunda alia scientiæ Dei generalis diuisio in necessariam, & liberam: sed nescio an sit vulgari, & vsitato pluribus modo accipienda. Putatur enim à multis in primam hactenus explicatam penitus coincidere, cum eaque prorsus reipsa confundi, etsi ab illa vocibus discrepet: vt tantumdem scientia necessaria, atque scientia simplicis intelligentiæ sit, ac scientia libera idem omnino, quod scientia visionis: ego vero æstimo diuersam esse secundam hanc diuisionem à

prima

prima, non vocibus solum, sed rebus, & primam quidem penes diuersitatem obiectorum, & statuum; pro quibus à Deo cognoscuntur fieri; secundum vero hanc non inde, sed ex scientiæ diuinæ affectionibus, necessitatis nimirum, & libertatis, vt voces ipsæ demonstrant, esse pensandam: id quod ita facile ostenditur: etsi enim possibilia omnia scientia necessaria, & nullatenus libera à Deo cognoscantur: at vero absolute existentia plura (quæ dubio procul ad scientiam visionis spectant) scientia item necessaria à Deo cognoscuntur: ergo scientia necessaria Dei vltra obiecta scientiæ simplicis intelligentiæ porrigitur. Antecedens est certum, siquidem scientia, quam Deus de seipso suisque attributis & Trinitatis personis absolute existentibus habet (esto ea omnia possibilia, quod renuo, præcisiue etiam cognoscat) scientia necessaria, ac nullatenus libera est, & quæ visionis, non autem simplicis intelligentiæ scientia sit. Deinde impossibilium, & chimærarum scientia visionis est, vt ostendimus certam. 1. num. 2. & 3. & tamen est scientia necessaria.

2. An vero ea diuisio adæquata sit, quin mediæ etiam scientiæ membrum ab vtroque diuisionis membro diuersum sermonis proprietate sit addendum? nostrorum cum Dominicanis Thomistis Recentioribus quæstio etiam de nomine est; negantibus his, illis vero concedentibus: & quidem, si de libertate, ac necessitate obiectorum non autem de scientiæ ipsius necessitate, & libertate ageretur, facili negotio nostrates intentum obtinerent: siquidem contingentia conditionata; nec solum possibilem contingentiam pro illo conditionato statu habent, neque absolutam libertatem, & contingentiam sui sortiuntur, sed mediam interpossibilem, & absolute futuram libertatem: quare libertatis, ac necessitatis obiectorum ratione solummodo habita haud dubio contingentium conditionatorum scientia inter absolute necessariam, & absolute liberam sermonis proprietate merito diceretur. Atque me iudice id solum, & attenderunt, & conclusione sua intenderunt nihil vlterius inspectantes, præter obiectiuam libertatem decreti diuini, quam futurorum absolute scientia supponit, seeus conditionatorum, & mediam, quæ cum scientia necessaria concordat; & cum absoluta in eo, quod contingens obiectum, & quod conditionate etiam, deficere absolute potuit: quare & neutra harum in eo etiam est, sed participans de vtraque: ita Molina noster scientiæ huius illustrator, & vocis mediæ author 1 p.q.17. §. *Triplicem scientiam*, & d.52. concordiæ, ex quo reliqui.

3. Vlterius tamen aliquid, & altius, examinandum erat, vt quæstio hæc (quamuis tota de nomine) proprietate sermonis definiretur: etenim necessitas, & libertas non obiectorum quidem, sed scientiæ ipsius asseruntur, vti eius affectiones, & accidentia, cum in liberam, & necessariam dissecatur: quemadmodum albedo Petri dicitur, cum Petrus albus asseritur: in hac autem propria sane significatione, adæquatam eam diuisionem scientiæ in necessariam, & liberam videtur Dominicanis, (etsi nil de hac sermonis proprietate cogitantibus, sed ad obiecta solummodo intentis) concedendum. Probo: quia scientia Dei de conditionatis, ac nondum absolute contingentibus, non est scientia, quæ esset, si conditio, & conditionata absolute ponerentur, vt Thomistæ Dominicani nonnulli arguebant: sed est scientia, quæ actu, siue ex parte actus absolute est: atvtra absolute actu est, vt absolute potuerit non esse eiusmodi scientia: ergo absolute libera est conditionata scientia; non autem media inter necessariam, & liberam: consequentia euidens est à definitione ad definitum: nihil siquidem aliud est absolute liberum, quam quod ita actu absolute est, vt potuerit non esse. Maior est certa apud nostros, & apud omnes, qui rem scientiæ mediæ callent. Minor non videtur obscurior: si enim contingens, quod conditionate futurum de facto est, vt absolute potuit, futurum conditionate non esset, scientia conditionata in Deo non esset, quin falsa foret, quod Deo repugnat. Huic argumento, qui ex nostris scientiam diuinam cuiusuis obiecti (etiam extrinseci) entitate sua, atque ex parte actus, &, quoad intrinsecum repræsentationis, repræsentato obiecto connexam minus (ni fallor) Theologice fatentur succumbant necesse est.

4. Vt autem illud diluam, atque rigida hac sermonis proprietate scientiæ mediæ nomen, illamque tanquam tertium membrum bimembri huic diuinæ scientiæ in naturalem seu necessariam, & liberam partitioni addendam esse, vt adæquata fit eius diuisio; simul probeam præmittenda aliqua necessario summatim sunt. Primum: Dei scientiam ex parte actus, siue quoad intrinsecum repræsentationis omnium, & singulorum obiectorum à nullo extrinseco obiecto vllatenus tanquam à termino entitatiuæ suæ connexionis pendere; sed ab eis omnibus independentem prorsus, & absolutam esse, imo, ne à cunctis quidem Deo intrinsecis, quarto vt aiunt, modo dicendi per se, siue formaliter, sed materialiter solum & identice pendere, tanquam à termino: formaliter vero ab eo solum prædicato diuino, quod eius primarium, & specificatiuum adæquatum est, nempe essentia, à quo speciem, & perfectionem adæquate, tanquam ab obiecto desumit, atque infinita simpliciter, & è genere suo per denegationem termini, etiam extrinseci, generis eiusdem: quare, & omniscientia euadit, & cui aliquid repræsentationis formalis alicuius obiecti vlterius accedere repugnet: vt fuse de specificatiuo adæquato scientiæ diuinæ agens præsenti controu. ostendi ac sæpius inde plura, & hic, & controu. de Trinitate ac sæpe alibi deduxi: itaque repræsentationi diuinæ formali de obiecto extrinseco nihil prorsus abesset, etsi obiectum deficeret, quoad scientiæ, & repræsentationis formalis intrinsecum: quemadmodum de omnipotentia diximus, nihil, quoad intrinsecum defecturum, etsi aliqua, imo omnia possibilia repugnarent.

5. Notandum secundo est intellectum diuinum potentiam liberam formaliter non esse, vt omnes Theologi certum supponunt: quare, neque eius scientiam liberam formaliter immediate, & proxime esse posse: quod ex denegatione libertatis potentiæ euidenter deducitur; siquidem proxima, atque immediata formalis libertas actus nihil aliud formaliter est, quam denominatio extrinseca à libertate in actu primo, siue indifferente potestate in actu primo ad ipsum apponendum, vel non apponendum potentiæ, à qua procedit: imo vero, cum pro priori ad obiecta reliqua à primario, & specificatiuo suo adæquato Dei scientia omniscientia vt sæpe, & nuper notauimus euadat) necessario euadat independenter à negatione libertatis in actu primo potentiæ intellectiuæ Dei probatur diuinam de quouis suo obiecto cognitionem liberam in actu secundo formaliter immediate, & proxime esse non posse: quia independenter, & antecedenter ad cuiusuis contingentis positionem ad illud repræsentandum determinata est de se diuina cognitio, seu potius illius repræsentandi actualis formalis determinatio, & repræsentatio de se est; etsi ex parte obiecti conditionata: nimirum, si obiectum debite ad sui cognitionem apponatur, atque intentionaliter subsistat: sicuti de omnipotentia formali philosophantur, qui eam absoluram à possibilitate creaturarum nobiscum recognoscunt: & sicut Dei amor; etsi à voluntate Dei, quæ libera perfectissime, atque infinite præ creatis, tamen quatenus circa seipsum, à quo necessario rapitur, versatur, necessarius est.

6. Inde notandum tertio Dei scientiam solummodo mediate circa extrinseca obiecta liberam esse, vt constat ex actibus potentiarum omnium quæ in actu primo formaliter liberæ, & indifferentis potestatis ad vtrumuis non sunt. Inde vero vlterius fit: diuinam scientiam eiusdem tantum rationis libertatem posse sortiri, cuius rationis fuerit libertas illius, quo medio libertatem participat, & per quem mediata libertas ipsi per extrinsecam denominationem formaliter communicatur. Patet primo exemplis omnibus actuum mediate solum liberorum, atque à potentiis formaliter in actu primo non liberis prouenientium: & ratione à priori aperta: quia nemo dat, quod non habet: quod in virtute, & communicatione actiua certissimum etiam principium est. Etsi in hac virtute & communicatione actiua formalis præcontinentia eius, quod effectui communicatur necessaria non sit; sed eminentialis sufficiat: vt in pluribus agentibus æquiuocis creatis, & in prima rerum causa actiua Deo compertum est: in communicatione vero formali eandem omnino rationem,

rationem, quæ alteri communicatur, præcontineri in eo, qui eam communicat ipsi, exploratissimum ex terminis est, vt probatione non egeat.

7. Sed illud tandem examinandum, definiendum, atque statuendum restat: à quonam scientia Dei mediatam quamuis libertatem proximè participet, & quidem à Diuino decreto siue conditionate, siue absolute libero illam participare non posse certissimum est. Etenim diuina scientia actus à voluntate Dei per decretum liberum imperatus intellectui diuino formaliter immediatè non est, sicuti actus potentiarum exequentium ab actibus voluntatis imperantur. Neque enim Deus ideò aliquid cognoscit, quia vult; alioqui posset nescire, si vellet, aut non vellet nosse: quod prorsus repugnat, profundeque obseruauit Tertullianus dicens: *Deus in omnia sufficit, nec potest esse sua perspicacia præuaricator*, & ex dictis nu. 4. & natura decreti liberi perspicuum bifariam est, tum, quia, vt dixi, necessario ex Deo ipso, vt obiecto primario specificatiuo adæquato independenter ab omni decreto libero Dei omniscientia eius scientia necessario euadit: tum secundo, quia, cum voluntas Dei nequeat in incognitum ferri; sed eius, quod vult cognitionem pro signo priori necessario præsupponat: fieret, vt ante decretum imperans cuiusuis obiecti cognitionem eiusdem obiecti cognitio debeat præcedere, non imperata per decretum illa posteriùs; neque per anterius ipsa aliud, in quo instauratur argumentum idem, & de aliis in infinitum; nisi ad aliquam eius obiecti cognitionem per nullum Dei decretum imperatum deueniatur.

8. Cum ergo præter decreti diuini libertatem nulla alia præter obiecti libertas, à qua immediate libertatem mediatam formalem diuina scientia participet inueniri, excogitariue queat, ab obiecti libertate proxime, & immediate eam ipsi communicari formaliter statuendum est; remotius vero non dubito, quin à decreto libero Dei eidem scientiæ libertas communicetur, non quidem formaliter, quasi ex decreti diuini libertate adduc remotius, quam ab obiecti libertate Dei scientia libera formaliter fit, ac denominetur; sed materialiter solum: quatenus, nisi per Dei decretum, siue in hypothesi, siue conditionate, siue absolute proportionate ad statum futuritionis siue absolutæ, siue conditionatæ, pro quo contingens nostrum Deo extrinsecum cognoscitur in illo statu non apponeretur, præsentaretur que à Deo cognoscendum: id autem ad formalis libertatis mediatæ denominationem (quam ad quæstionis præsentis, rigida sermonis proprietate, decisionem venamur nihil refert.

9. Ex his probatur: proprietate rigida sermonis scientiam mediam inter absolute liberam, & absolute necessariam in Deo, atque ad adæquatam scientiæ diuinæ partitionem, vt tertium membrum ab vtraque diuersum, esse admittendam. Quia scientia de conditionatis contingentibus non est rigida hac sermonis proprietate necessaria, seu naturalis, quemadmodum hæc: *sol lucet dies est*: quæ de obiecto contingenti nullatenus est. Sed neque est absolute libera, sed solum conditionate rigida hac sermonis proprietate: ergo rigida hac sermonis proprietate media est, nec formaliter in alterutra contenta, addendaque, vt formalis diuinæ scientiæ diuisio sit adæquata: secundam antecedentis partem (cui soli probatione opus est) ita ex dictis probo. Scientia Dei proxime primario, & immediate libera non est, sed solum mediate per eandemmet libertatem formaliter obiecti, à quo proxime ipsi formaliter communicatur, sola diuersitate proximioris vel remotioris gradus illam formaliter habendi, vt hactenus ostendi; sed libertas contingentis conditionati pro eo statu, pro quo præcise obiectum scientiæ conditionatæ est, &, à quo libertatem proxime formaliter, & immediate mediatam ipsa participat, non est absolute, sed conditionate solum contingens, & liberum: ergo non est libera absolute, sed conditionate solum, ac mediate inter absolutam libertatem, & necessitatem.

10. Inde euanescit argumentum contra hanc conclusionem instructum num. 3. in aliis principiis aliquorum ex nostris indissolubile. Procedit enim, vimque habet solum contra libertatem formalem proximam actus, siue subiectiuam, quam secundum sui intrinsecum diuinæ scientiæ non posse conuenire ostendi num. 4. & 7. non autem contra libertatem actus mediatam solum, & obiectiuam ab obiecto per formalem denominationem extrinsecus in actum proxime formaliter deriuatam, sicuti ab obiecto contingenti conditionato in eius scientiam deriuetur; vnde in forma negandum est scientiam diuinam Dei conditionatis defecturam, quoad sui intrinsecum, si conditionata, vt potuerunt absolute conditionate non essent, vt in simili de omnipotentia, si possibilia impossibilia, seu non possibilia forent communiter asseritur. Deficeret autem scientia conditionatorum, quoad denominationem præsertim liberæ: neque enim libera esse posset deficiente obiecti sui conditionata libertate (vti conditionate deficiente consignionato deficeret) qua sola eius scientia libera est, & denominatur; imo neque, quoad denominationem absolutam scientiæ huius conditionati, si conditionatum non esset, maneret: qua in re & similibus de omnipotentia, ideis, & cæteris ab extrinsecis Deo, quæ vocibus concernere videntur in dependentibus, ac non liberis formaliter proxime prædicatis diuinis connotatores cum Vasquez sumus: esseque debent, quicunque digne Theologizentur, de liberis autem formaliter, & proxime prædicatis, seu actibus diuinis (cuiusmodi decreta Dei sunt) sine extrinsecis connotatis eadem diuinæ perfectionis reuerentia, & rationes aliæ philosophari nos docent.

CERTAMEN III.

Diuinæ Scientiæ perfectiones reliquæ examinantur & explicantur.

1. Diuisio scientiæ diuinæ tertia æque, atque præcedentes, vulgata, & antiqua in practicam & speculatiuam est. Speculatiua ea per omnes est, quæ in veritatis speculatione sistit; practica vero quæ ad aliquid exequendum dirigit operatiuum cognoscentem; vnde à nobis controu. dialectica d. proœmiali, & controu. de anima, ex communi dialecticorum, & animasticorum sententia definitur *qua versatur circa rem operabilem, & modo operabili*; quam ibi latius per particulas sigillatim explicuimus. In re ergo præsenti scientia practica Dei eadem, quæ in illo causa rerum est illum dirigens, vt aliquid exequi velit, atque exequatur omnino erit. Hinc definienda suborta alia quæstio scientiæ practicæ venit: an scilicet ad scientiam simplicis intelligentiæ spectet, an ad scientiam visionis, Thomistæ Recentiores ad scientiam visionis solummodo pertinere arbitrantur: quia putant solam scientiam visionis esse causam rerum, eos tamen controuers. 6. de prouid. & 7. de prædestinatione abunde confutabimus. Sed permisso nunc visionem causam rerum esse quia vltra Dei voluntatis imperium, aliud, qui actus intellectus diuini imperatiuus necessarius sit, vt opera extremæ executioni à Deo mandentur, adhuc actus iste visionis intermedius, etsi executiuus sit scientia practica non esset, neque à ratione scientiæ practicæ scientiam simplicis intelligentiæ excluderet. Primum patet: quia non dirigeret operantem imperatiua illa visio, quæ, vel ad opus, vt prodeat, esset, vel ad potentiam exequentem, quam despotice, vt sic dicam, quin cognitione ageret: cæca enim, atque intentionaliter immobilis ea potentia seu omnipotentia formaliter est, physico solum impetu, & impulsu ad opus applicita, & adacta. Patet etiam secundum. Negari siquidem ab his nequit (etsi rerum causa proxima, & directiua Dei ad opus visio illa eius imperatiua esse admittatur) scientiam simplicis intelligentiæ, & opus, & modum illud recte exequendi repræsentantem Deum operaturum, eiusque voluntatem intentionaliter mouere, ac dirigere, vt illud exequi modo debito decernat: ergo neque ab eis potest scientia simplicis intelligentiæ à ratione scientiæ practicæ secludi.

2. Contra vero Doctores noſtri, cum ſcientiam viſionis cauſam rerum merito, & conſpirato contra Thomiſtas hoſce negent, eam prorſus à ratione ſcientiæ practicæ excludunt ſoliſque ſcientiæ viſionis, & ſimplicis intelligentiæ, atque naturalibus effectibus, & operibus ac Thomiſtarum horum ſententiæ confutandæ attendentes intra ſimplicem intelligentiam totam Dei ſcientiam practicam coercent, quam dubio procul non coercerent, ſi contingentium conditionatorum noſtrorum actuum, & operationum loquerentur, aut meminiſſent: cenſeo ergo ſcientiam Dei practicam per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, & ſcientiam mediam diuagari primam ad opera naturalia exequenda: ſecundam etiam ad apponenda opera libera. Primum probatum eſt ratione poſitiua contra Thomiſtas: ſecundum facile ex noſtris principiis probatur: quia dubio procul ſcientia media de noſtris conditionatis contingentibus mouetur inuentionaliter dirigiturque Deus cum vt habitura in nobis effectum auxilia apponat, cum vt mediis illis, & noſtræ libertatis vſu conſenſum abſque fruſtrationis periculo, & libertatis creatæ præiudicio à voluntate noſtra obtineat: ergo ea ſcientia practica Deo eſt. Porrò huic concluſioni nemo noſtrum non conſentiet, poteritue aduerſari.

3. De viſione vero cenſeo cum noſtris etiam omnibus nullatenus ſcientiam practicam, non ſolum quia cauſa rerum nullatenus eſt (quod ipſis, & ſolum, & ſufficiens principium fuit, vt ad res ſeu opera ipſa viſa ſcientia practica non eſſet dicenda) ſed ob aliam rationem, qua, non rei viſæ ſolum, & cuius cauſa non eſt, ſed neque aliarum rerum, cuius rei illius viſio cauſa, omnium ſententia eſt, ſcientia practica non eſſe monſtretur, etenim cauſæ abſolutæ applicatæ viſionem cauſam eſſe Deo, vt cum ea decernat concurrere, atque eius ſubinde effectus naturalis abſolute apponatur, citra dubium eſt: deinde viſionem abſolutam meriti, aut demeriti, vt præmium merenti concedatur, atque infligatur demerenti ſupplicium cauſam eſſe, nemo eſt qui dubiter; & tamen neque viſionem cauſæ applicitæ, neque meriti, aut demeriti viſionem ſcientiam practicam, adhuc reſpectu effectus naturalis, neque reſpectu præmij, vel pœnæ, quorum cauſa eſt, probari oportet, vt abſolute, & vniuerſim ſcientia viſionis à ratione ſcientiæ practicæ excludatur: id autem præſto: quia cauſæ applicitæ, meritiue, aut demeriti viſio, etſi Deum ad effectum præmiumue, ac ſupplicium apponendum moueat, ac proinde eorum cauſa abſolute ſit; aſt ad ea apponenda non dirigit, nec dictat modum, quo apponenda illa ſint, quod præter motionem puram voluntatis, quæ in ſcientia etiam pure ſpeculatiua inuenitur, ſcientiæ practicæ ratio adſit.

4. Hinc procliuis eſt duarum difficultatum ſolutio. Primæ. An ſcientia Dei qua verbum producitur practica ſit? affirmat Aluarez d. 6. de Auxil. ſed male quia eiuſmodi ſcientia ſolum eſt verbi productio, non autem ad illud producendum directio, vt opus erat, vt reſpectu illius practica ſcientia eſſet. Confirmatur: quia omnis ſcientia practica ars eſt de rebus quæ malæ, vel ſecus fieri abſolute poſſent, ſi abſque artis ſeu ſcientiæ practicæ directione fierent: quare nulli cognitioni naturaliter, ac non ex arte (quemadmodum diuina ſcientia verbum producitur) ſuum terminum producenti ratio practicæ poteſt conuenire. Tertio, cum Thomiſtæ intellectionem creatam, in productione verbi creati conſtituant, nulla apud eos pure ſpeculatiua ſcientia erit. Quarto: quia, vt contr. de Trin. d. 5. oſtendi verbum non procedit formaliter è ſui cognitione: quomodo ergo cognitio, qua formaliter ſumpta procedit, practica erit verbi, quod per illam formaliter ſumptam, ne quidem repræſentatur? eadem eſt difficultas, eodemque modo definienda negatiua, ob tres priores rationes circa ſcientiam diuinam entium rationis effectiuam, num practica ſit? ſecunda difficultas an ſcientia diuina ex qua à Patre, & Filio amor mutuus & neceſſarius concipitur quo Sanctus Spiritus procedit reſpectu huius practica ſit? cui etiam negatiue eſt reſpondendum, quia ea ſcientia ad eius productionem non dirigit, neque ars eius producendi eſt, neque eius proinde eſt ex arte productio, ſed naturalis, & tandem quia eiuſmodi ſcientia formaliter, qua eius proceſſionem, & amorem mutuum præcedit, Spiritus Sancti cognitio non eſt.

5. Quarta nec minus communis antiqua, & vulgata diuiſio Scientiæ diuinæ eſt, in Scientiam ſimplicis notitiæ, & ſcientiam approbationis: cæterum harum vocum explicatio, & cuinam membro primæ diuiſionis in ſimplicis intelligentiæ & viſionis ſcientiam, alterutra conueniat an verò ſuprà ſcientiæ rationem aliquid addat? non æquè commune & vulgatum Theologis eſt. Aluarez citata d. 6. concl. 2. & à d. 7. arg. nihilo à ſcientia viſionis ſcientiam approbationis diſtingui putat, ac ſubinde ſimplicem notitiam idem prorſus eſſe, quod ſcientia ſimplicis intelligentiæ videtur docere: atque diuiſionem hanc cum prima conuenire, verum cum Deus ſcientia viſionis non minus peccata, & demerita abſoluta, quam virtutes, & merita abſoluta cognoſcat, ni vlterius quam viſionem ſcientia approbationis dicat, peccata etiam, & demerita ſcientia approbationis cognoſcere, æque atque abſolutè ea dicetur videre, vt expreſsè ipſe fatetur quid ni Deus per hunc Authorem etiam ea dicatur approbare: id enim de ſe ſcientia approbationis ſignificat, & Patres omnes intelligunt: vt videre eſt apud noſtrum Ruiz de Montoya de hac diuiſione agentem, & ex ſcripturæ locis, quorum iam vnum vel alterum ſubiiciemus: quare opinatio hæc meritò à ſcholis Catholicis releganda videatur.

6. Gonzalez Albeda, etſi in eandem ſententiam videatur abiiſſe ex generali ſibi, & ſuis Dominicanis Recentioribus principio: nempe ſcientiam viſionis eſſe cauſam rerum, & alio priſcis Theologis receptiſſimo, ſcilicet Scientiam approbationis rerum cauſam eſſe; tamen cum neque ipſe, neque ex ſuis alij Deum eſſe cauſam peccati admittant, etſi ex eo, quod materialis peccati, quod prædeterminatiue per ipſos prædefinit, cauſa ſit, ad illud etiam admittendum vi conſequentiæ agantur, peccata quæ videt ſcientia approbationis cognoſcere ex ſua hac concluſione neque admittunt, nec tenentur, neque vniuerſim ſui Aluarez concluſioni conſentiunt, qua viſio cum ſcientia approbationis ad conuertentiam dicitur, ſolum viſione eorum, quæ cauſat Deus ſcientiam approbationis totam contineri docent; neque ad viſionem eorum, quæ non cauſat, nempe peccata extendi: quod, licet fallo, vt dixi principio innitatur Thomiſtico, & alteri communi, & antiquo; quare aliquatenus, ſed non omni ex parte verò, abſurditatem tamen concluſionis Aluarez declinat.

7. Ex priſcis Theologis communis ſententia fuit ſcientiam ſimplicis intelligentiæ quæ cauſa rerum eſt eſſe approbationis ſcientiam, non quidem ſimplicem intelligentiam nude ſumptam, ſed vt coniunctam cum voluntate ſeu decreto Dei ad quod mouet, & medio quo res cauſat, ita expreſsè Sanctus Thomas pluries (vt hac etiam in re non ſemel ſuorum Dominicanorum ſententiis repugnet) quæſtione 3. & 8. de veritat. & 1. part. qu. 14. artic. 8. corpore in hæc verba: *Vnde neceſſe eſt vt ſua ſcientia ſit cauſa rerum, ſecundum quod habet voluntatem coniunctam, vnde Scientia Dei ſecundum quod eſt cauſa rerum conſueuit nominari ſcientia approbationis.* Hoc, & ſimilibus S. Thom. & priſcorum doctorum teſtimoniis ſcientiam approbationis per id, quod cauſa rerum ſit, tanquam per propriam notam à Scientia notitiæ ſimplicis diſtinguunt plerique ex noſtris, atque per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ eorum tantum, quæ Deus cauſat, putant coerceri, quibus Recentiores Complutenſes ſæpe à nobis impugnati conſentiunt. Soarius verò noſter 3. de attributo cap. 4. num. 11. melius cenſet etiam ad viſionis ſcientiam porrigi ſcientiam approbationis.

8. Cenſeo ergo ſcientiam approbationis tam in ſcientia ſimplicis intelligentiæ, quam in ſcientia conditionatæ & viſionis reperiri, neque cauſationem rerum ſcientiæ approbationis eſſe charactherem, ſed ſolum beneplacitum diuinum ſuæ ſcientiæ cuicumque adiunctum, quo, vel quæ videt facta, approbet, vel decernat facienda: & primo eſſe cauſam præciſe rerum ſatis non eſſe, neque rationem, vt ſcientia Dei ſcientia approbationi

bationis sit manifeste probatur. Nam scientia Dei præcise, qua practica, non est scientia approbationis, quousque à Dei beneplacito ipsa & per ipsam secuto ipsique adiuncto de re facienda scientia approbationis sit ac denominetur: ergo ratio causæ rerum præcise non est ratio scientiæ approbationis, vel adiunctio diuinæ voluntatis, seu beneplaciti, & decreti de effectu in rebus ponendo, quod per ipsam sollicitatur, quoque medio ponitur, eam scientiam approbationis scientiam formaliter constituit. Probatur secundo ex verbis datis Sanct. Thom. quibus decepti nostri Doctores sunt, vt per rationem causandi, seu, quod scientia Dei causa rerum sit scientiam approbationis formaliter constitui putarunt: cum ideo dicat scientiam quæ rerum causa est, scientiam approbationis, & esse, & nominari; quia nisi adiuncto beneplacito Dei rerum causa de facto esse nequit, vt præmiserat: est igitur verum, & apud Theologos constans scientiam omnem quæ causa rerum sit scientiam approbationis, non, quia causa formaliter, sed quia, vt causa sit, diuinæ voluntatis de re facienda beneplacitum, seu approbationem, qua ipsam approbationis scientiam formaliter constituat, debet habere.

9. Hinc conclusio nostra de diuagatione scientiæ approbationis, per scientiam conditionatam, & visionis, nec sola illam simplici intelligentia contineri facile monstratur: quia forma constituens scientiam Dei approbationis scientiam, est adiuncta, & secuta diuinæ voluntatis approbatio, & beneplacitum; atqui diuinæ voluntatis approbatio adiungi, sequique potest, tam scientiam simplicis intelligentiæ, quam mediam, & visionis, de factoque eis omnibus adiungitur easque sequitur: ergo eæ omnes approbationis scientiæ de facto sunt, nedum esse possunt. Maior statuta proxime fuit. Minor probatur. Nam diuinæ voluntatis beneplacitum, & approbatio, non minus de re facta, quam de facienda esse potest, de factoque in Deo est: atqui, quæ de faciendis est, si contingentia facienda sunt, adiungitur scientiæ mediæ, illamque subsequitur, æque, atque scientiam simplicis intelligentiæ subsequitur ipsique adiungitur, si facienda sunt naturalia, & necessaria, causisque suis non contingentia: quæ vero de factis complacentia beneplacitum, & approbatio diuinæ voluntatis est, scientiæ visionis adiungi, illamque subsequi potest, de factoque illi adiungitur, illamque subsequitur: ergo constans est minoris illius veritas.

10. Maior, quoad possibilitatem, est euidens: quoad de facto de faciendis, est æque nota, neque à nostris Doctoribus negatur, imo ab illis cum sancto Thoma recitatis, & priscis Theologis asseritur: quatenus vero de facto approbatio diuinæ voluntatis asseritur fide, & Patrum authoritate, & certior adhuc, & firmior, vt ex dicendis in probatione postremæ partis minoris constabit: & quidem primam minoris partem, quæ ad scientiam mediam attinet, nobis vltro doctores nostri donabunt, donareque velint nolint, debent. Siquidem non minus adiungitur, sequiturque per ipsos beneplacitum, & approbatio effectiua tum purificationis conditionis, tum honesti, & contingentis nostri consensus scientiam mediam de eius conditionata contingentis futuritione, etsi respectu huius efficax de se, & ab intrinseco non sit) quam approbatio, & beneplacitum efficax de effectu naturali, & suis causis necessario scientiam simplicis intelligentiæ de illo sequatur, eique adiungatur, vt causa eius effectus naturalis ea scientia simplicis intelligentiæ de facto sit.

11. Quoad postremam minoris eius partem, quæ de facto loquitur probatur. Est enim de fide ex Genes. 1. num. 31. seu capitis fine, vbi rerum creatione peracta, summatimque toto illo cap. relata dicitur, *viditque Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona*: quibus, vt verba ipsa absolute, absque interprete etiam, eiuncunt generalis voluntatis Dei de factis cunctis coniunctim vitis complacentia, beneplacitum, & approbatio adiuncta, secutaque de facto eorum omnium visionem continetur: sicuti, & singulatim de vnoquoque eorum iam facto, ac viso similis voluntatis diuinæ complacentia; & approbatio post vniuscuiusque absolutam executionem in superioribus capitis partibus referebatur confirmatur: quia ita, & hunc, & similes eius capitis textus interpretes, & Patres omnes commentantur, quod in adeo apertis locis, secus fieri non potuit. Probatur secundo ex locis, innumeris, quibus peccata absoluta, & peccatores ignorare Deus dicitur in scriptura: *mundi sunt oculi tui ne videant malum* Habacuc. 1. & Matth. 25. *Amen dico vobis nescio vos*. Quæ Patres, & interpretes omnes de scientia visionis quæ ex subsequuta, adiunctaque approbatione, & beneplacito Dei approbationis scientia sit interpretantur: quia alias verum habere non possunt.

12. Ex innumeris videndis, cum ad ea loca, tum apud Suarez, & Ruiz citatos vnum Augustinum produco 1. quæstion. in Exod. 33. *Noui te ex nomine* quæst. 152. vbi sic: *Numquid Deus plus aliquid scit, & aliquid minus? an secundum quod in Euangelio dicitur quibusdam non noui vos? secundum hanc sententiam, qua Deus dicitur scire, quæ illi placent, nescire, quæ displicent, non quia ignorat ea, sed quia non approbat*, & in Psalm. 100. ad illa verba: *declinantem à me malignum non cognoscebam*, ita scribit: *quid est non cognoscebam? non approbabam, non laudabam: cognoscere enim in scripturis inuenimus aliquando pro eo, quod est placere nobis*: & sane locutio hæc hominibus vsitatissima, & frequentissima est: sic enim de aliquo, quod nobis displicet rogati an illud sciamus, respondere solemus, *sine me: nihil de eo scio, scireque nolo*. Nec audienda est Complutensium Recentiorum solutio, ita approbationis scientiam in scriptura, & Patribus, secus vero à scholasticis vsurpatam, qui de sola scientia, quæ causa rerum sit eam vsurpant; ostendi enim num. 8. in Scholasticorum intelligentia sic respondentes deceptionem passos. Nec prisci Theologi, qui ex puris scripturæ, & Patrum locis ac sensibus, cum in Scholasticam methodum disposuerunt ab illorum sententia, & sensu declinasse, credendi prudenter sunt.

QVÆSTIO II.

De Diuinæ scientiæ propriis affectionibus, & proprietatibus.

DVM de diuinæ scientiæ proprietatibus, seu propriis affectionibus inquirimus, proprietates reliquis prædicatis diuinis communes vti infinitatem physicam, improductibilitatem, æternitatem, immutabilitatem &c. à præsentis quæstionis examine relegamus: de eis siquidem omnibus pro cunctis diuinis prædicatis controuers. 1. per disputationes plures singulatim à nobis, nec ieiune, & curte sed abunde disputatum est: quæ autem ex scientiæ Dei specialis, satisque contra immutabilitatis attributum captiosa suborta est difficultas, quæ proinde non importune quæstioni huic inseri posset, eadem controuersia dum de immutabilitatis diuinæ attributo ageremus perpensa examinata, & complanata sic fuit, vt nullo alio examine egeat, vt quiescat: præsertim, cum controuers. hac 2. doctrinam eandem prestius, & forte viuidius, alterius affinis difficultatis occasione repetere coacti simus. Duo ergo ad quæstionis præsentis examen vocanda. Primum diuinæ scientiæ indefectibilis, siue infallibilis veritas, & certitudo, quæ lineæ scientiæ affectio propria est.

Secundum de diuinæ scientiæ simplicitate, cum vero iudicio, quod compositionem, aut diuisionem sonat, concordia.

***

CERTAMEN I.

De diuinæ scientiæ certitudine, & veritatis infallibilitate.

1. DIuinam scientiam certum æque est, certam, atque necessariæ, siue indefectibilis veritatis & infallibilem esse, atque esse scientiam: dicit autem vltra veritatem (quæ communi sententia in scientiæ, seu iudicij adæquata conformitate consistit, vt ita prorsus obiectum habeat sicuti iudicio enunciatur) principij, seu principiorum scientiæ determinationem, quasi in actu primo ad eam scientiæ cum obiecto conformitatem, seu, quod idem est, scientiæ veritatem: nec satis ad certitudinem diuinæ scientiæ, de qua in præsenti, quod scientia ex suppositione quod vera sit, nequeat à veritate deficere, sitque proinde veritatis indefectibilis, sic enim plurium sententia non solum certæ, & euidentes scientiæ ex certis, & euidentibus principiis, & mediis comparatæ, verum &, quæ ex probabilibus, imo & falsis, ex quibus quandoque verum colligitur procedunt, si semel veritatem habeant nequeunt illorum sententia à veritate deficere: eoque sensu indefectibilis veritatis, ac necessariæ ex suppositione per illos Doctores sunt: quibus proinde proloquij loco habetur: *propositio, quæ semel est vera semper est vera.*

2. Et apud omnes certissimum est propositionem veram, pro tempore, quo vera est, necessariæ veritatis esse ex suppositione: quemadmodum contingens in sua causa quoduis ex suppositione, quod sit, seu quamdiu est, necesse verum; sicuti autem ea contingentis necessitas ex suppositione satis non est, vt ex necessitate, seu necessario esse absolute dicatur, nec sit absolute contingens, nisi pro priori naturæ, & in sua causa determinationem essendi effectus supponat: ita neque necessitas, & indefectibilitas veritatis scientiæ, ex suppositione, quod vera sit eam necessariæ & indefectibilis veritatis, seu certam absolute facit, nisi veritatis eius indefectibilitas, & certitudo, siue determinatio ad veritatem ex parte principij scientiæ supponatur, ac præcedat. Cum igitur de Dei scientia absoluta certitudo inquiratur, atque veritatis absoluta necessitas, seu à veritate indefectibilitas, ea absoluta veritatis necessitas atque certitudo inquiritur, quæ ex determinatione principij eius scientiæ ad eius veritatem est, vt eam scientiam esse, ac non veram esse repugnet, omnemque ab illa falsitatis contingentiam anticipato secludat.

3. Præfatæ scientiæ diuinæ certitudini fidem in primis facit, quæ ex fide in ipso est futurorum contingentium præscientia constanter, ac semper vera, quam vt Dei propriam, ex sacra pagina, patribus, & hominum constari iudicio supra statuimus: quæ enim semper, constanterque scientiæ veritas inest, non ex accidenti, sed ex necessitate, & determinatione cognoscentis, ad vere, ac non falsè cognoscendum, ipsam contingere euidens est. Probatur secundo: quia necessitas, & determinatio cognoscentis in actu primo ad vere, ac non aliter de rebus, & obiectis cognoscendum perfectio est, & præcisè considerata, siue imperfectione in linea cognoscitiua, & cognoscentis: ergo Deo tribuenda: vti reliqua Dei attributa discursu simili Theologico de Deo monstrantur: eodemque non solum scientiæ diuinæ certitudo, sed & euidentia absoluta demonstratur, vt consideranti patebit: in hac vero certitudine scientiæ diuinæ, absolutaque euidentia, seu determinatione principij eius ad vere, & euidenter cognoscendum, ac de obiectis cunctis iudicandum assignanda, nec tuto, nec eodem modo ab omnibus Theologis, discurri potest, sed diuersimode pro diuersitate principiorum, quæ nonnulli in hac materia statuunt, vt ex difficultatibus contra secundam conclusionem, communem etiam, iam subiiciendam clarebit.

4. Dicendum secundo cum omnibus Theologis: scientiæ diuinæ certitudinem, & euidentiam absolutam æquam esse in ea, de quocunque obiecto sit, siue increato siue creato, siue possibili, siue absolute futuro, siue necessario, siue contingenti. Ratio est: quia ea determinatio ex parte principij cognoscitiui diuini, & obiecti primarij, & specificatiui adæquati diuinæ scientiæ desumenda est; non autem ex obiectis pure terminatiuis, cuiusmodi sunt extrinseca obiecta omnia, ad quæ præhabita, è suo principio, & adæquato specificatiuo secundum totam suam simpliciter infinitam intrinsecam perfectionem repræsentationis, absque vllo sui in ratione repræsentationis augmento, aut variatione, diuina scientia per illorum solum extrinsecam positionem, tanquam ad obiecta pure terminatiua, nullatenusque specificatiua, seu, à quibus in sua intrinseca entitate perfectione, & repræsentatione, adhuc tanquam à termino, intrinsecæ suæ entitatis, siue entitatiuæ connexionis, & respectus transcendentalis dependeat: cum autem inde clareat, Deum ipsum, vt principium, ac, vt specificatiuum adæquatum obiectum suæ cognitionis, tam circa se, quam circa reliqua obiecta omnia extrinseca certitudinem, & euidentiam obstirmare, clarèt etiam certam, & euidentem, perfectamque eius scientiam de quouis alio obiecto extrinseco, vilissimo etiam, & contingentissimo, atque de seipso fore: quare in nostro hoc principio de adæquato diuinæ scientiæ specificatiuo in essentia Dei sola constituto difficultates omnes ante eorum ortum suffocantur.

5. Recentiores Complutenses ex principio suo de tota scientiæ diuinæ infinitate, & perfectione ex Deo, vt principio solum elicitiuo ipsius, non autem ex eo, vt adæquato obiecto specificatiuo eius, æque putant difficultates præfatas componi; cæterum, & principium illud falsum esse ostendimus d. 3. qua parte docet e solo principio elicienti, & subiectiuo Deo totam scientiæ diuinæ perfectionem desumi, quin Dei ipsius, vt obiecti specificatiui ratio ad perfectionem, & infinitatem illam scientiæ diuinæ asserendam ratio habeatur: vbi aliorum attributorum (quorum exemplis ad id suadendum deceptus vtitur) à scientia diuersitatem manifestauimus, secundo principium hoc cum eorum principio alio pugnat, redditurque ad præsentes difficultates euacuandas inutile, docent enim omnia, & singula obiecta, etiam extrinseca, & vilissima (pulicem puta) diuinam de ipsis scientiam specificare, quoliberque deficiente scientiam de ipso formaliter defecturam: quippe quæ essentia sua sui illius obiecti respectiua sit, &, tanquam à termino intrinsecæ suæ connexionis, dependens.

6. Et sane (ni verborum stata apud Philosophos, & Theologos omnes significatione abuteremur) cum specificare idem sit, quod speciem specificato tribuere, & perfectionem, atque eas specificatum à specificante, seu specificatiuo recipere, sit primo: speciem, & perfectionem cognitionis de quouis obiecto extrinseco, vel intrinseco ante huius specificatiuum influxum (vt sic loquar) è solo Deo principio, & subiecto non præhaberi; quod eorum principio repugnat, sitque ad rem præsentem secundo: cognitionem de obiecto extrinseco diuinam æque perfectam non esse, atque illa, quæ de Deo ipso sit. Tum etiam scientiam de musca non esse æque perfectæ speciei atque scientiam de Angelo, homine, equo, vel bouc: nam specierum scientiæ perfectiones ab earum specificatiuis taxari statum hactenus in Philosophia, & Theologia fuit. Fiet tertio: non esse æque certam, & euidentem Dei scientiam de creatis obiectis, ac de se ipso: quia non solum contingentia obiecta, verum & necessaria creata, adhuc possibilia, qua talia minoris necessitatis sunt, quam Deus, vt controuers. 1. atque hac 2. & controuers. de Trinit. d. 2. contra eosdem Recentiores ostendimus: quare minoris necessitatis horum scientia, eiusque veritas, & certitudo ipsis innitens erit, quam scientia de se ipso.

7. Ad hæc: cum præfati Recentiores Deum, & se in creaturis, & has in seipso scire asserant, tanquam in medio, dubio procul eius scientia, qua medium re-

præsentat

præsentat certior largiorque, & certior seipsa erit, qua in medio aliud attingit, vnde non solum qua Deum attingit seipsa perfectior, certiorque, & euidentior erit, qua inde creaturas pertingit: verum qua attingit creaturas certior, euidentior seipsa qua in illis, tanquam medio Deum repræsentat, quod totum Aristotelico proloquio: *Propter quod vnumquodque tale, & illud magis*: contradicit. Respondent Recentiores Complutenses: proloquia similia vt sonant, nec solum proprio sensu, & intento ab eorum adinuentoribus accepta esse totius bonæ Philosophiæ pestem: id quod, & nos sæpe ac iure notauimus. Addunt vero proloquij huius verum, & intentum ab Aristotele, & Philosophis sensum in fine, seu causa finali locum solummodo habere, vt in formali patet: verum, etsi non in omni genere causæ verum habeat proloquium illud, vt de formali constat; tamen Aristoteles, & Philosophi illud, non de causa finali respectu mediorum primitus intellexerunt, (etsi id fini etiam, ob rationis paritatem, post modum merito accomodatum sit) sed de medii ratione quorum, sue, in quibus, seu ex quibus aliud cognoscitur, cognitionisque illorum respectu cognitionis eorum, quæ in illis, siue ex illis cognoscuntur, & conclusionis qua cognoscuntur: vt nimirum præmissas, qua tales, euidentiores conclusione necessario fore monstraret Aristoteles libro de posterioribus vbi ad id probandum proloquium illud constituit.

8. Eius ratio est, quia principia, quibus media ad inferendam conclusionem cognoscuntur, vel per se, vel per experientiam nota sunt, vel saltem principiis per se, vel per experientiam notis proximiora, quam conclusio ex illis deducta: quare, vti primo, & naturali rationis lumine, & euidentiæ viciniora, magis de illo, quam remotior conclusio participant. Id quod in cognitione quatenus infectili; quæ medium, & in ipso aliud repræsentet locum formaliter habet: vt scilicet, qua formaliter medium repræsentat, certior euidentiorque sit; qua vero repræsentat aliud in ipso æque certa, & euidens esse non possit: siquidem repræsentationis formalis medij euidentiæ, ac certitudini innititur, ab eaque, tanquam à ratione, & quasi causa æquiuoca, certitudo cognitionis alterius in medio deriuatur: cum eiusdem rationis non sit certitudo, & euidentia cognitionis rei non in alio, sed in se, cum euidentia, & certitudine rei non in se, sed in alio: quare hanc oporteat in cognitione formali medij eminenter, ac subinde cum excessu, contineri: & quidem Recentiores Complutenses, quoad claritatem cognitionis medij directe cogniti, maiorem, quam sit in cognitione indirecti obiecti, quod in ipso cognoscitur, huic argumento concedunt; quoad euidentiam, & certitudinem reluctantur: cum tamen æque de eis omnibus probet: nec appareat, quonam cognitionis claritas ab eius euidentia, nisi vocibus differat. Hac etiam ratione (quam huc instruendam remisi d. 7. quæst. 5. certam. 3. num. 8.) probatur vsus medij, in quo aliud cognoscat, Deo repugnans, vt ibi fuiter pressi: quia eius probationis efformandæ propria hic sedes. Concludo ergo statam hanc apud Theologos conclusionem de æqualitate certitudinis euidentiæ, & perfectionis diuinæ scientiæ, de quouis suo obiecto ex nostra doctrina de Deo adæquato suæ omniscientiæ specificatiuo vnice dependere, quæ ex dictis non leuiter firmatur.

CERTAMEN II.

An diuinæ scientiæ simplicitas, & indiuisibilitas cum obiectorum diuersitate constet.

1. PHysica diuinæ scientiæ simplicitas, & vnitas extra controuersiam Theologis est, quantumuis eius extrinseca obiecta diuisa absque numero numerentur: id enim constans Dei attributum est, omniaque eius attributa, & prædicata diuina transcendens. An vero formaliter, & metaphysice loquendo absque fictione vlla, obiectiua diuisionem patiatur: an scilicet cognitio Angeli diuina, formaliter loquendo, à cognitione hominis diuersa metaphysice sit? an formaliter ex parte actus infectilis, & eadem? in quæstionem à nonnullis vocatur: in qua Complutenses Recentiores, cum distinctione loquuntur. Aiunt enim, directam omnium suorum obiectorum scientiam, pro cuiusque diuersitate, formaliter, & metaphysice diuersam esse: & consectarie quidem ad suam doctrinam de specificatione diuinæ scientiæ, à quouis suo obiecto directo: scientiam vero, qua vnum obiectum directe cognoscitur, atque in eo tanquam in medio indirecte cognoscitur aliud, eandem formaliter, & metaphysice terri in vtrumque, neque pro indirecti, & in alio cogniti obiecti diuersitate repræsentationem formalem esse metaphysice in Deo multiplicandam: quia indirectum illud obiectum materiale solum scientiæ illius obiectum est: hanc, quasi à priori, rationem pro conclusionis suæ postrema hac parte cursim assignant; re autem vera obiectionis à nostro Ruiz, & Recentioribus pro opposita sententia nostra citandis, (quod nulla esset in Deo cognitio, quæ sui comprehensio foret, etsi diuersis cognitionibus, quasi cumulatim iunctis, ac non subordinatis, & se, & creata, quæ ad ipsum proculdubio spectant, aliquidque ipsius sunt, Deus nosset) meru in eam conclusionis partem fuit actus. Doleo nunquam me cum adeo ingeniosis Recentioribus, neque in Philosophia, neque in Theologia posse conuenire.

2. Quoad vtramque sententiæ suæ partem displicent. Nec solum ex generalibus nostris principiis, quoad primam: sed etiam ex suis: etsi enim consectarie ad suum principium de scientiæ diuinæ à quouis suo obiecto, etiam extrinseco specificatione sæpe à nobis confutata philosophentur; ast nec in eo principio, nec in ea sententiæ parte consequenter ad aliud suum principium generale loquuntur: docent enim totam infinitatem simpliciter, & è genere suo diuinæ scientiæ in sua linea, & genere scientiæ, & repræsentationis à Deo subiecto, & principio illius adæquate, & totaliter, atque indiuisim desumi; non secus atque à Deo subiecto omnipotentiæ, & reliquorum non vitalium attributorum infinitas simpliciter, & è genere suo adæquate, & indiuisim desumitur: implicat autem ita indiuisim, & adæquate omniscientiam infinitam simpliciter, & è genere, & conceptu suo à Deo subiecto, &, si velis, principio scientiam Dei oriri; & tamen in genere scientiæ, & repræsentationis ab obiecto vllo, nedum ab extrinsecis, specificari, ab eisue ipsi aliquid in eo genere addi: quod est, cum primum Dei scientia, & diuina è Deo subiecto est, neque infinitam simpliciter, & è genere, & conceptu suo infinito, & omniscientiam esse, vt ex dictis de diuersitate infinitatis, & simpliciter, & è genere, & conceptu suo ab infinitate non è genere, & conceptu suo, sed in genere suo tantum, manifestum est: de quo sæpe controuers. hac, & controu. 1. Patet implicatio, quia, quod additione formalitatis, seu formalitatum scientiæ, & repræsentationis infinita, & omniscientia est, è conceptu, & genere suo, nec omniscientia, nec infinita formaliter est.

3. Diplicet etiam pars eius sententiæ secunda primo, ob inanem metum difficultatis, quo adacti in illam Recentiores fuere; etsi enim cognitio omnium extrinsecorum, quæ ad Deum spectant, ex cumulo cognitionum non subordinatarum, sed coaceruatarum, & quasi per accidens compacta ad comprehensionem strictam non sufficiat; at vero, si ex vi cognitionis Dei de sua omnipotentia formalis, creatorum omnium formales cognitiones diuersæ, quas possibiles absolute admittis, Deo accrescere dicas cognitiones, & omnipotentiæ & creatorum omnium subordinatas esse ostendes, atque horum omnium formales cognitiones ex vi formalis cognitionis diuinæ de omnipotentia prouenire: quare ex vi visionis formalis de se suaque omnipotentia nihil sui Deum latere, & se rigorose comprehendere: secundo: quia, si locus pateat, (quem hi aperiunt) specificationi diuinæ

scientiæ ab obiectis extrinsecis, nescio cur ab his omnibus, quæ ipsam terminant, per eamque formaliter secundum suam obiectiuam veritatem repræsentantur, etsi ex medij alterius determinatione diuinam scientiam non specificent, ac pure materialia, & non specificatiua dicantur. Confirmatur; quia simplices apprehensiones omnes (quibus motiuum nunquam est) solum obiectum pure terminatiuum, à quo ob solam terminationem specificentur, habent: materiale autem hoc à pura terminatione scientiæ, nequit excludi; ergo neque à specificatione ipsius.

4. Confirmatur ad hominem vrgentius: quia, etsi cognitio alterius in alio tanquam in medio, abstractiua vi medij solum sit, tamen ratione perfectionis Dei medio illo vrentis intuitiua obiecti in medio illo cognitio euadit, vt supra d. 7. quæst. 5. certam. 3. respondebas, & impugnabamus: quod est cognitionem, quæ vi, & determinatione medij præcise indirecte, & abstractiue obiectum illud repræsentatura erat, ex perfectione Dei cognoscentis per medium illud, eiusque determinatione excitati, & determinati ad intuitionem, & directam alterius obiecti visionem diuerti atque perduci: atqui per te obiecta omnia directa, siue directe repræsentata diuinam scientiam specificant, & diuersificant formaliter à cuiusuis alterius obiecti scientia: ergo &c. Denique cognitio vnius non in alio, sed in se, à cognitione alterius in alio, & non in se plus multo formaliter differt, quam cognitio vnius in se à cognitione alterius in se. Hæ enim cognitiones formaliter, & metaphysice specie infima conueniunt; illæ vero specie, imo genere intermedio formaliter metaphysice distinguuntur: ergo magis repugnat illas primas formaliter metaphysice adunari identicarique, quam secundas: quo enim maior, distantiorque extremorum distinctio, separatioque est, magis repugnat eorum adunationi, & identitati: atqui per te secundarum vnitas & identitas formalis metaphysica repugnat, vt prima tuæ sententiæ parte asseris: ergo multo magis repugnat primarum vnitas & identitas, quam secunda parte defendis.

5. Secunda, & communis sententia est: scientiam Dei pro obiectorum diuersitate adhuc formaliter metaphysice, vnam atque insectilem esse, quin pro obiectorum diuersitate, diuersis formaliter metaphysicis scientiæ partibus in omniscientiam metaphysice confletur: ita sæpe, ac semper noster Vasquez cum Asseelis Ruiz de Montoia d. 2. de scientia sect. 4. à num. 5. & qui nobiscum scientiæ diuinæ specificatiuum adæquatum Deum ipsum constituunt: inde enim fit è Deo ipso primario suo obiecto, & specificatiuo adæquato Dei scientiam omnem suam formalem repræsentationem ex parte obiecti trahere, esseque, vbi primum est, omniscientiam formaliter, & quæ, sola obiecti cuiusuis extrinseca positione, absque vlla sui intrinseca variatione, & augmento, illud repræsentet, vt sæpe docuimus. Probatur secundo ex generali nostro principio monstrato controuers. 1. quia quoduis prædicatum diuinum, è genere, & conceptu suo formali infinitam simpliciter est per denegationem termini, etiam extrinseci, rationis, & generis eiusdem: atqui, quod ita infinitum est, omnem formalitatem rationis, & generis eiusdem in conceptu, & essentia sua formali claudit: ergo implicat extra essentialem suum conceptum aliquid eiusdem generis, & formalitatis esse, atque eam ex partialibus scientiæ conceptibus infinitis metaphysice in omniscientiam conflari: quia è conceptu, genere, & essentia sua infinitum non est, cuius essentia, & conceptus saluari absque infinitate poterit: vti in quauis ex illis partialibus scientiis, saluaretur, quibus infinita scientia, & omniscientia Dei conflaretur.

***

CERTAMEN III.

Discursus ratio diuinæ scientiæ simplicitati repugnat, vbi de scientia, quia, & propter quid.

1. OB hanc diuinæ scientiæ simplicitatem discursus ratio propria ab ipsa per Theologos omnes relegatur: dicit enim ille proprietate sermonis mentè discurrentis, à cognitione vnius in alterius currere, & incurrere cognitionem: qui cursus, si verus, ac non fictus per rationem fit, alterius ab altera cognitione realem distinctionem Deo impossibilem supponit: sed etsi demus ad discursum verum, propriumque distinctionem formalem cognitionem satis esse: cum nullam in diuina scientia cognitionum formalem diuisionem esse, sed summam eius, etsi circa obiecta diuersa, formalem, & metaphysicam identitatem ostenderimus, discursus ab ea ratio omnis ableganda esset: vnde & quæstio alia, an scientia *quia* seu rei per effectum, & *propter quid* seu effectus per causam admittendæ sint proprietate sermonis? manent negatiue definitæ: quia alterutra ex illis discursum (Deo vt dixi impossibilem) proprium importat: sed adhuc in propria significatione, qua solum dicat cognosci effectum in sui causa, tanquam medio, vel causam in suo effectu absque vlla cognitionum realì, vel formali diuersitate neganda vtraque scientia in Deo est ex dictis d. 7. tota quæst. 5. vbi omnem medij vsum ad alterius cognitionem ostendimus impossibilem.

2. De materia vero, quam quæstio hæc supponebat, potius, quam de quæstione ipsa lis cum Thomistis aliquot est. An scilicet necessariarum veritatum, siue obiectorum, quæ æternæ veritatis esse dicuntur, causa detur? & quidem Dei, atque attributorum eius, quæ æternæ veritatis obiecta positiue sunt, quia ab æterno re ipsa absolute subsistunt nullam veram sui causam (ea adhuc, quæ alia in Deo metaphysice supponunt & subsequuntur) habere certissimum est: cum toto ea diuinorum prædicatorum re ipsa identificatorum, & eorundem, prioritatis, & posterioritatis ratio, atque successio, & coordinatio ficta per rationem nostram sit: quare ad obiecta æternæ veritatis præcisiuæ, siue quæ, vt cognoscantur, & vere iudicentur abstrahunt, præscindunt que à tempore omni, tota quæstio deuoluitur. V. g. de hominis possibilitate, & prædicatis essentialibus, seu, quod possibilis, aut animal rationale fit homo, (quæ nusquam in sui veritate à tempore aliquo pendent) causam veram habeat? video, in recta methodo, huius controuersiæ quæstionem non esse; sed minus methodicorum abusus eam hic versandi non vsum solum, verum & necessitatem nobis fecit.

3. Gonzalez Albelda d. 33. sect. 1. §. *Tertio dico* affirmauit: quia sanctus Thomas 1. p. quæst. 21. a. 1. ait: *hominem propter diuinam bonitatem hominem esse*, & quæst. 103. a. 1. ad 3. ait: *naturam esse quam recipiunt homines à Deo*: & 1. 2. quæst. 91. a. 4. *æterna & necessaria legi æternæ Dei subiici in quantum ratio eorum est in diuina sapientia.* Tertio: quia in Deo idea hominis possibilis est, & eius quod est animal rationale esse, & ratio, quam esse hominis imitetur: ergo & in Deo est causa, & forma possibilis hominis, & eius, quod est illum animal rationale esse: quarto: quia vtraque illa necessaria hominis veritas, & comitans bonitas summe perfecta, & vltimus finis non est, sed & limitata: ergo, & dependens à bonitate Dei atque ad eam, vt ad vltimum finem ordinabilis, ac proinde causam finalem habens. Thomistica hæc argumenta, & principia robur capiunt ex nostris pro eadem conclusione possibilium, qua talium, terminum necessarium omnipotentiam esse, & non è contra omnipotentiæ, possibilia, vt diximus: quia

quia possibilia, non à se possibilia, sed ab alio sunt: in quo conceptu eorum ab omnipotentia dependentia, tanquam à termino essentialis suæ connexionis est, & in omnipotentia aliqualis ratio causæ respectu ipsorum. Denique in nostri Valentiæ, vt putatur, & Recentiorum sententia omnipotentia possibilium forma, & possibilitas tota formalis est: qua per impossibile sublata non magis possibilia, & æternæ veritatis essent, quam id, quod album est sublata albedine album foret: ergo veritates illæ necessariæ causam formalem habent.

4. Opposita Conclusio negans veritatum earum necessariarum causam, vera est, & communis: fundamenta pro opposito ex sancto Thoma è re non sunt: cuncta enim de homine absolute existente sunt, non de possibili, vt verba eius sonant (etsi secundus locus non falso referretur.) Neque enim esse hominis, absolute dictum, est esse possibile, neque hoc à Deo recipitur, sed esse absolutum: & id quidem ob diuinam tandem bonitatem ex Dei misericordia, & iustitia, ex quibus omnia eius opera fieri primo loco solummodo contendit. Tertio loco necessaria legi Dei subiiciuntur, quoad eorum absolutam existentiam, circa quam solum lex, & gubernatio locum habent, non circa eorum possibilitatem: quia non ideo possibilia sunt, quia à Deo sciuntur talia; sed è contra potius ideo sciuntur, quia possibilia, ac proinde non subduntur legi Dei, in quantum sunt in diuina sapientia, & in quantum possibilia sunt æternæ veritatis necessariæ, sed contingentis absolutæ existentiæ, quæ eis iuxta præscriptum modum, & rationem scientiæ simplicis intelligentiæ dirigentis attribui illis debet.

5. Idea item, si pro ratione seu scientia, & arte Dei de absolute faciendis, siue obiectiue pro eius obiecto, aut termino scientiæ, & artis illius vsurpetur (iuxta dicenda, q. sequenti) possibilium secundum eum statum possibilitatis causa non est; neque enim secundum eum statum fieri à Deo, eiusue idea possunt; sed solum secundum absolutæ existentiæ statum: similiter, etsi infinita non sit bonitas creata possibilis, secundum eum statum Deum vltimum finem habere nequit, neque ad ipsum tanquam ad finem ordinari; sed, vt summum, secundum absolutæ suæ existentiæ statum: imo nec secundum hunc, cum ad hoc, vt Dei bonitas sit, nec medium creata, neque conducentia, vtiliaue esse queunt, illa Valentiæ putata doctrina, ex qua arguebatur loco postremo falsa, & multis reiecta à nobis fuit controuers. 1.

6. Penultima ratio, etsi verosimilior, nihil probat: quia ratio termini connexionis ratio causæ eius, quod essentia sua termino illi connectitur minime est, vt patet in actione effectui, qui eius causa non est, essentia sua connexa. Dicique vlterius posset possibilia secundum eum statum in actu exercito non esse omnipotentiæ connexa, sed solum in actu signato pro statu absolutæ existentiæ ipsorum: conceptus enim essendi ab alio siue ab omnipotentia hanc respicit, vt actiuum principium, quod respectu status possibilitatis creaturarum omnipotentia exercite, neque est, neque esse potest, sed signate solum pro statu absolutæ existentiæ earum, pro quo solum eas potest producere: imo vero, vt omnipotentia omnino absolute talis etiam ex parte obiecti sit intrinsecam earum non repugnantiam videtur supponere, nullatenusque etiam vt terminum constituere; ita vt, quemadmodum omnipotentia secundum suum intrinsecum sumpta est Petri v.g. & reliquorum creaturum potentia si non repugnent, ita Petrus possibilis, si aliud sit à quo esse possit, quin ab

huius determinate existentia absoluta
in sui possibilitate
pendeat.

***

CERTAMEN IV.

Simplicis apprehensionis, & iudicij distinctio, huiusque ratio diuinæ scientiæ simplicitati non officiunt.

1. SImplicem apprehensionem dari in Deo commune, & certum apud Theologos est: tamque certum, quam dari in illo de rebus cunctis, siue affirmatiuum, siue compositionis quod vocant, siue negatiuum, seu quod diuisionis appellant iudicium, quia cum iudicium quoduis conuenientiæ subiecti cum prædicato (si affirmatiuum, & assensus sit) propositione, & cognitione ducatur; si vero negatiuum, seu dissensus cognitione disconuenientiæ eorundem: &, neque conuenientiæ, neque disconuenientiæ illius propositio ad assensum, vel dissensum prætia, assensus, vel dissensus formalis esse formaliter possit, apprehensionem formaliter pro illo priori, cum extremorum, tum conuenientiæ, aut disconuenientiæ eorum esse, manifestum est. Conueniunt autem Theologi eam apprehensionem puram re ipsa apprehensionem non esse in Deo, sicut in nobis est, quia Dei cognitio omnis penetratiua obiecti sui, & perfectissima esse debet, cuiusmodi non esset, si in pura eius apprehensione sisteret, nec simul, quidquid verè in illo, vel est, vel non est clarissime, & certissime iudicaret. Ex quibus etiam Theologi omnes inferunt veram hanc, & apprehensionis, & iudicij rationem diuinæ scientiæ simplicitati non obesse: quin è summa eius simplicitate, & perfectione in eandem scientiam debere conflari: duo autem sub Iudice apud Theologos esse videbuntur in præsenti. Primum: an iudicij (quod scientiæ diuinæ competere omnes fatentur) ratio eius simplicitati deroget? secundum: an in diuina scientia ratio apprehensionis simplicis, de aliquo obiecto sit, quæ ad iudicij rationem non perueniat?

2. Circa primum nonnulli inde eius decisionem pendere volunt. An scilicet iudicium nostrum quoduis triplici (vt docuit Molina 1. p. quæst. 1. a. 3. cum multis) cognitione constat, altera subiecti, altera prædicati, altera conuenientiæ, seu identitatis, vel disconuenientiæ, & diuersitatis eorundem? vel potius vnicus, & indiuisus actus sit (vt docuit Petrus Hurtado d. 7. de anima sect. 3. cum aliis) si enim extremum hoc demus, aut sequamur, clarius seruatur iudicij diuini simplicitas, quin è nostris imperfectis, vel leuis contra illam vmbra succrescat? alij vero grauiorem esse difficultatem putant de iudiciis diuinis, quibus, vel diuersorum realiter prædicatorum à subiectis conuenientia per dissensum negatur, v.g. homo non est lapis, vel conuenientia affirmatur, vt homo est albus, currit, vel legit: albedo enim, & cursus diuersa realiter ab homine de quo affirmamus, manifeste sunt: ac proinde diuersam videntur petere cognitionem: sicut, & in iudiciis negatiuis in materia remota, vt in allata illa *homo non est lapis*: in materia autem proxima, & necessaria diuisis, & compositis cognitionibus opus non esse videtur apertum, cum idem re ipsa subiectum, & prædicatum sint, vt in his patet, *homo est animal*, seu *rationale*.

3. Censeo tamen maiorem non esse in illis iudiciis, quam in his, difficultatem (vt docte, & subtiliter vidit noster Ruiz de Montoya d. 13. de scientia sect. 3.) neque in sententia ex tribus partibus cognitionis, siue ex tribus partialibus cognitionibus componente quam in constituente illam in indiuisibili cognitione. Ratio primi est, quia in assensu quouis, de contingenti etiam prædicato, identitas subiecti, & prædicati asseritur, & ipsi annuitur æque, atque in assensu in materia proxima, & necessaria, seu de prædicato necessario: quia æque est idem habens albedinem homo, cum de ipso

album

album prædicatur, atque habens animalitatem, seu rationalitatem, cum animal vel rationale de eo dicitur: in primo cum assensu non prædicatur albedo (nec nisi falsò prædicari potest) sed eius subiectum, seu habens, quod est rectum eius prædicati, cum subiecto tribuitur, concordans, vt controuersiis dialect. de Trinit. d. vltima, & controuer. vltima de Incarnatione d. de excommunicat. idiomatum fusè ostendi.

4. Differunt autem propositiones in materia contingenti, quòd hæc identitas recti in prædicato cum subiecto contingens est, sicuti & ei in esse albedinem, (sine quo eam habens homo esse non potest) est contingens: in propositionibus autem in materia proxima, seu necessaria rectum prædicati cũ recto subiecti necessariò idem est & idẽ est vtriusque forma metaphysica: vnde prædicatione identica prorsus, nec formali tamen, in materia proxima, & necessaria, æquè abstracta de abstractis, atque concreta de concretis prædicantur: quia eadem realiter, tam inter, se quam cum vtroque concreto abstracta illa vicissim, & alterutrè sunt; in iudiciis verò negatiuis, seu dissensibus, siue de contingenti, siue de prædicato remoto, & impossibili, subiectum & prædicatum siue aliter diuersa, æquè omninò, & absolutè asseritur, vel eorum saltem identitati abnuitur: quare æqua est circa dissensum de eius diuisione in Dei scientia, & contra eius simplicitatem difficultas vel potius nulla.

5. Circa secundum, etsi iudicium nostrum tribus partialibus cognitionibus constare cum Molina, & Asseclis dicamus; secus tamen in scientia Dei euenturum æquè, ac si in omnibus asseratur stare in cognitione indiuisibili: ac proinde in iudicio propriè tali diuino intrinsecum ex parte actus, cum assensus est, compositionem non dari, nec, si dissensus sit, diuisionem communis Theologorum consensus est cum S. Thom. 1. p. quæst. 14. ad art. 14. & 1. contra Gent. cap. 58. Noster Ruiz de Montoia cum pluribus citata disput. 13. à sect. 1. ad 3. & quod in Scientia Dei proprium iudicium de rebus sit, constat ex fide: quia plura assertiuo, & negatiuo iudicio reuelat, quæ, ni eodem assensu, & dissensu ipse cognosceret, reuelare non posset. Secundo ratione: quia perfectissimo intuitu, non solum rem apprehendere, sed & discernere, ac secum determinare, quid sit, habeatque, vel non habeat, aut non sit perfectio procul dubio est, & resecatis imperfectionibus iudicij creati, simpliciter simplex perfectio, Deo proinde concedenda, & sane infantium, necdum ad rationis vsum est, in rerum obiectarum apprehensione sistere, nec de illis iudicare, sed dubios, vt summum, habere. Tertiò: quia in rationalibus; quo maior, & perfectior est obiectorum apprehensio, & penetratio, eo promptius est in eis de illis iudicium, vt experimur; imò si euidens, & intuitiua apprehensio eorum, & conuenientiæ, aut disconuenientiæ sit, naturalis, & necessaria est ad assensum, aut dissensum mentis determinatio: ergo citius in Deo, qui infinite clariore, & euidentiore apprehensione intuitiua cuncta perlustrat.

6. Id autem, vt dixi, absque vlla ex parte actus compositione fit. Primò: quia infinitas è genere, & conceptu suo, nec solum in genere omni actus compositioni repugnat, vt sæpè ostendi. Secundò: quia, etsi in iudiciis nostris assertius ex parte actus compositio sit, & in negatiuis diuisio, id tamen, non ex ratione formali iudicij (quam in determinatione intellectus esse vidimus) sed è creatorum iudiciorum limitatione, & imperfectione dimanat: cum enim Petrum esse lapidem negamus, ex parte alterutrius negationem vtrique superaddimus, cuique suam, ab ipso diuersam, cum tamen seipso Petrus lapis non sit: & lapis non sit Petrus: quod si vtrumque extremum clare intuerenmur, sicut intuetur, penetratque Deus, cognosceremus, iudicaremusque absque vlla Petri, vel lapidis à seipso diuisione, & Petrum esse, & lapidem non esse: in assensu autem propositionis, de prædicato, contingenti etiam ostendi num. 3. quo pacto per summam subiecti, & prædicati absque, vlla compositione identitatis penetrationem habeatur. Hæc autem doctè etiam à nostro Ruiz obseruata amplius probant, quam, hic contendimus: nempe, adhuc ex parte obiecti in iudicio diuino nullam compositionem, aut diuisionem intercedere, quæ tamen etiamsi adessent, adhuc ex parte actus non probarent adnittendam: quod solum nunc contendimus: siquidem ad ea, quæ re ipsa valde diuersa, imò & aduersa sunt, eandem etiam metaphysice, & formaliter infectilem repræsentenda Scientiam extendi quæstione 1. & sæpe antea monstrauimus: id quod notari hic oportuit etiam: quia cum Deum intuitione sua rei eiusdem prædicata præscindere docuerimus etiam assensu in materia proxima, & necessaria, pluta ex parte obiecti Deum attingere consequens est, absque vlla tamen iudicij sui, non solum reali, sed & formali compositione, aut diuisione, vt contra Complutenses Recentiores docuimus certam. 2.

7. Ad difficultatem secundam initio propositam Recentiores iidem censent obiecta directa cognitionis diuinæ apprehendi non posse à Deo quin de ipsis iudicetur, vt in hoc iudicio *homo est animal; homo est albus*: & hoc probari ex diuinæ cognitionis de obiecto suo directo perfectione. De obiectis vero indirectis putant à Deo apprehendi posse, quin ad iudicium de illis formandum eius Scientia progrediatur. Probat: quia, cum cognoscit Deus meum iudicium de Petri existentia, cognoscit iudicium hoc meum determinate de Petri existentia, & apprehendit directè, & mihi adesse iudicat: idemque est de cognitione iudicij mei de eo quod Petrus sit albus: cuius reflexæ cognitionis, & iudicij iudicium hoc obiectum directum est, indirectum autem eius directi iudicij extrema necessariò sunt: cum determinatum hoc iudicium *Petrus est albus* cognosci nequeat, quin eius extrema, Petrus scilicet, & illi inhærens albedo cognoscatur: quare cognitione iudicij huius ad cognoscendum extrema scilicet Petrum, & albedinem determinatus Deus est, (& idem est de cognitione cuiusvis obiecti indirectè in alio, tanquam medio, cogniti) atqui de extremis illis ita indirectè, & in iudicio illo meo, tanquam in medio, cognitis, nequit Deus determinari ad iudicandum Petrum existere, eive albedinem inesse, cum iudicium meum indifferens enticare sua de se sit, vt cum Petri, & albedinis existentia, imò & possibilitate, vel oppositis coniungatur: ergo vi eius indirectæ cognitionis extremorum in illo meo iudicio indirectè & tanquam in medio, cognitorum, nequit Deus determinari ad iudicandum de illis, quod determinatè sint, vel non sint,

8. Eis tamen Recentioribus, quoad vtramque partem aduersos etenim in hoc Dei iudicio. *Si vocauero Petrum consentiet.* Vocatio directum obiectum est, in se, ac non in alio indirectè cognitum & apprehensum à Deo quin ad aliquid de eo iudicandum Deus progrediatur, sed solum in suspensa eius apprehensione sistat: ergo datur in Deo apprehensio obiecti directi absque vllo iudicio circa illud, siue de illo, quod primæ parti sententiæ Recentiorum contradicit. Secunda etiam ratio de obiecto indirecto falsa est. Primò: quia supponit aliquid à Deo posse in alio, tanquam in medio cognosci; cuius oppositum ostendimus d. 7. tota quæstione 5. Secundò: quia (vt ipsi nobis respondebant, ea quæst. certam. 3. num. 2.) etsi determinatio intentionalis medij ad aliud in ipso cognoscendum de se præcise ad abstractiuam eius cognitionem; tamen ex perfectione summa Dei cognoscentis eam medij determinationem ad intuitiuam alterius cognitionem flectit, ac detorquet: ergo Dei cognoscentis in illo medio perfectio facit, vt alterius in alio cognitio, alias abstractiua futura, in eius perueniat, desinatque intuitionem: ergo & facit, vt alterum illud, quod alias obiectum indirectum foret, directum sit: siquidem obiectum quodvis intuitionis suæ obiectum directum est: sed nullum obiectum directum à Deo apprehenditur, quin de eo ab ipso iudicetur: ergo. Tertiò conclusio hæc de obiecto indirecto vniuersim, vt à te ponitur, non probatur: siquidem in cognitione diuina iudicio meo in materia proxima, & necessaria cognoscuntur à Deo extrema indirecte, cum quorum essentia, & possibilitate iudicium connectitur, v. g. Petrus est animal, aut rationalis: nequitque Deus ex perfectissima eorum apprehensione non iudicare esse possibilia; ad id enim ex apprehen-

sione

sione cogitur imò in contingenti materia ex vi cognitionis iudicij, & extremorum, nequit non cognoscere, & iudicare, conformisne obiecto suo mea propositio sit, vel secus: quod si conformem inueniat eius obiecto, nequit non de illo per assensum, vti ego censui, iudicare, per dissensum verò si secus: quare nunquam in pura extremorum apprehensione poterit sistere, etsi possit secus ac nos de illis iudicare, quod præfatos Recentiores decepit, quia videntes argumento suo probari Deum ad similem nostro assensu extremorum identitati ex eius cognitione non cogi, cogi tamen in aduersum dissensum non viderunt.

QVÆSTIO III.

De diuinis ideis.

DISPVTATIONIBVS de Scientia affinitatis saltim iure de diuinis idæis quæstionem attexere S. Thom. & Theologorum vsus nos fecit: & quanquam à pleriſque Recentioribus earum disputatio omittitur, quia ad disputationem philosophicam de causa exemplari videatur pertinere: tamen ibi de causa exemplari vniuersim disputatur. sicuti, & de causa efficienti, intellectu, voluntate, eiusque actibus, de quibus tamen, vt specialim Deo insunt, plura, & scitu & disputatione Theologica digna reperiuntur. Ita ergo & de idæis, seu exemplaribus diuinis rerum ab ipso non, nisi ex arte, faciendarum plura examine Theologico digna sunt; & de quibus Patres Theologi Primi bonæque Theologiæ Parentes plura Theologos docuerunt: quæ à nobis proinde Theologico rigore, vel referri saltem, oportet, vt eorum de hac relata, & intelligamus, & sectemur.

CERTAMEN I.

Quid idea diuina sit, examinatur, & statuitur.

1. DE ideæ diuinæ essentia tum physica, tum metaphysica examen procedit: &, quoad metaphysicam attinet, ita communem eius definitionem tradit Ruiz d.24. de Scientia sect.5. num.1. *exemplar ad quod respiciens Artifex Deus operatur*: & re sanè ipsa, meque iudice, bona ea diuinæ ideæ definitio est, vti de eius essentia physica agens iam ostendam: at verò nequit esse illa Theologis communis: ij enim qui idæam diuinam non in obiecto aliquo à Deo cognito sed potius in eius obiecti diuina scientia & cognitione formali constituunt (sunt autem, nec pauci, neque indocti) eam definitionem non patientur, neque enim cognitionem diuinam, in qua ideæ rationem statuunt, vt obiectum reflexè cognitum, idæam esse volunt, sed vt scientiam directam, & se ipsa dirigentem ad opus; quo pacto exemplar obiectiuum non est, sed eius & operis faciendi formalis repræsentatio: itaque definitionis eius metaphysicæ bonitas ex vera decisione de physica ideæ essentia, an in scientia, an in eius obiecto consistat? vnicè dependet interim idæa in Dei digito *cuius ad instar & imitationem Deus potest operari*: sic enim & idæa in actu primo, seu in se definitur vt suam operationem præcedit nec scientia formaliter, & expresse ab idæa, ratione ante acto excluditur.

2. In ea verò quæstione Vasquez d.72.1. p. Martinon d.12. de Scientia sect.4. num.24. in Scientia diuina stare docent: quia nihil diuinum præter scientiam rationem imaginis in Deo habet; idæa autem diuina diuinum aliquid est ex Patrum consensu increatum, & æternum, vt ex eorum Testimoniis ab vtroque recitatis, & copiosius à Ruiz d.88. de Scientia sect.2. num.1. vt inde opposicum temeritatis insimulet: essentia autem diuina, neque imago est, neque id quod perfectè imitari creaturæ possint, vt sui scientiam, & intentionalem imaginem vnaquæque imitatur: ergo diuina scientia, non autem eius obiectum idæa in diuinis est: exiguum hæc robur habent: constabit enim ex dicendis, aliquid præter cognitionem formalem in diuinis veram imaginis rationem habere. Neque id à Vasquez & Martisione, imò à Catholico vllo doctore potest negari. Nam filius, qua filius, in diuinis characteristica sua proprietate imago est, vt ex fide, & Patribus, cunctisque Catholicis Doctoribus statui controu. de Trinit. d. de propriis, & appropriatis: proprietate verò sua filius scientia, seu sapientia formalis non est; quin sine addito *genita* sapientia Dei dici non potest. Secundum non est simius. Tum, quia, etsi essentia Dei non esset perfectè imitabiles à creaturis, aliud, quod id haberet, in diuinis non deficeret. Tum, quia, & essentia ipsa perfectè imitabilis est, vt ad rationem ideæ oportet, vt iam ostendam.

3. Sententiam secundam inuexit Quiros noster tom.1. de Deo vno in illustrationibus quæstionum 1. p.S. Thom. ad quæst.15. artic.1. num. 5. versu *ego Conseo* asserens idæam puré obiectiuè sumptam à Scientia Dei formaliter distingui, quia non ipsa est, sed obiectum ipsum (quidquid illud sit) per ipsam repræsentatum; subiectiuè verò sumptam ideam à scientia diuina nullatenus differre: quæ ex singulari quadam doctrina sua tradenda fusè in Philosophia, satisque, etsi breuius, proposita eodem tomo tract.3. d.25. sect.5. à num.41. ad quam se refert, ita intelliguntur: vt puré obiectuum esse sint res, ipsa eiusve prædicata repræsentata, siue existant, siue non existant; subiectiuè autem siue existentialiter intentionaliter sint eadem, non prout in se physicè existunt, ea enim, quæ in se non sunt, tunc etiam, cum in se non sunt, cognoscuntur, cum autem, inquit cognitio sine obiecto, cuius respectiua essentialiter est; neque esse neque intelligi possit: oportet illud aliquam præsentialitatem, siue existentiam de præsenti, tunc habere, cum cognoscitur; cum autem eam non habeat in idolo aliquo, seu similitudine & pictura aliqua ipsius reali, quæ qualitas sit per intellectionem producta (verbum mentis Thomistæ, & noster Franciscus Amico tom.1. Theolog. curs. d.9. sect.3. à num.40. vt multis Quiros ipse à n.45. nec satis omnibus firmis refellit) restat, vt in sola sui cognitione obiecta præsentialiter existant, cum cognoscuntur, ac in se actu non sunt. Nihil enim aliud est intentionaliter esse aliquid actu in mente cognoscentis, quam actu cognosci. Atque hac ratione ita se respondere quæstioni putat, vt primam sententiam cum tertia à nobis referenda, & amplectenda conciliet, ac fundamentorum vtriusque impetum declinet.

4. Verùm opinatio hæc falso Recentiorum principio nititur de necessitate actualis alicuius præsentiæ obiecti actu, cum actu cognoscitur: id quod Thomistas, Dominicanos Recentiores, & aliquot ex nostris in deuia prærupta verificatiuorum, & determinatiuorum scientiæ simplicis intelligentiæ, scientiæ mediæ, & præscientiæ ex æternitate de absolutè in tempore futuris egit præcipites, vt supra monitrauimus: deinde, eo principio permisso, non euincit esse intentionale actuale necessarium iuxta principium illud obiecto, vt actu cognoscatur, esse solam cognitionem: quia, etsi verbum mentis à cognitione quavis in Thomistarum, & Amici nostri sententia realis, & physica qualitas idoli, seu picturæ non sit, ast ens, siue idolum, & spectrum esse potest, vt noster Isquierdo in suo Scientiarum Pharo late contendit d.2. de natura intellectionis quæst.3. deinde respectu Dei cognoscentis obiecta, maximè diuina, & intrinseca sua omnia, de quibus, an in eorum aliquo obiectiuè cognito idæa diuina consistat? Inquiritur, obiectiua illa, & intentionali præsentia opus non est, vt cognoscatur actu: cum realis, cuiusque illorum, ab æterno, & in æternum actualis existentia, & coexistentia, seu cognitioni indefectibiliter adsit: ac proinde de obiectis diuinis nihil Recentioris huius ratio probat, vt

pater. Vnde qui eo principio vtuntur, pro actuali determinatiuorum, seu verificatiuorum existentia, & præsentia ab obiectis cognitis diuersa, obiectis in se actu existentibus, cum cognoscuntur (cuiusmodi diuina omnia sunt) nullam aliam, neque ipsorum, neque aliorum actualem existentiam, seu præsentiam, præter ipsorum in se obiectorum actualem existentiam requirunt. Ad hæc: cum ideò hanc existentiam subiectiuam, seu intentionalem adstruas, vt cognitio obiecti essentialiter respectiua absque eius actuali existentia, & præsentialitate actu implicatorie non fit: oportet obiecti existentiam aliam ab ea, quæ formaliter per cognitionem tribuitur, ipsi à te designari: quia sui ipsius cognitio respectiua esse non potest: & ne idem per idem inepte probes: nempè obiectum esse præsens, vt debet suæ cognitioni præsenti, quia cognitio ipsius præsens, & actu est.

5. Item: vel, vt obiectum sit idea, & exemplar requirit eam existentiam intentionalem subiectiuam, vel non requirit? Si non requirit quæstioni non respondetur tua hac sententia; ne dum duæ circa illam oppositæ sententiæ, vt aiebas, conciliantur: erat enim quæstio: an obiectiuum exemplar, an eius cognitio idea, & exemplar propriè sint? neque id de finis (nisi fortè vtrumque coniunctim ideam esse quo quoad negatiuum alterutrius sententiæ vtrique aduersaris vt iam dicam) solum quippe tandem dicis obiectum ideam seu exemplar obiectiuum esse, cognitionem verò ideam formalem, quod vtriusque aduersæ sententiæ Authores fatentur: non autem definis, vtri eorum ratio formalis, & propria ideæ conueniat, de quo solum quærebatur. Si autem dicas requiri illam intentionalem, vel subiectiuam existentiam obiecti, vt idea propriè sit: cum per te numer. 8. id propriè ex communi, & recto omnium Philosophorum, Patrum, & Theologorum sensu idea & exemplar sit, in quod intuens, seu respiciens artifex operatur, oportebit existentiam illam subiectiuam, seu intentionalem obiecti, qua in esse exemplaris, & ideæ propriæ obiectum formaliter, & vltimo constituitur Deum intueri: cum autem ea intentionalis, & subiectiua obiecti existentia illius cognitio per te sit, in eam etiam debet artifex respicere, & intendere, vt ex arte & per ideam, & exemplar propriè operetur: quo fiet, vt nunquam ita operari directa solum obiecti cognitione valeat, quæ sui formaliter reflexa cognitionis suæ de obiecto illo directæ cognitione opus habeat, quod & contra apertam Artificum omnium experientiam est, ac subinde exoticum, & absurdum. Si autem dicas eam obiecti subiectiuam, & intentionalem præsentialitatem & existentiam formaliter per sui cognitionem habitam non esse formam constituentem obiectum in ratione exemplaris, & ideæ, sed conditionem solùm, verum quidem, atque à nemine Doctorum tertiæ sententiæ negatum, vel negandum: siquidem per omnes exemplar & idea mouere, dirigereve operantem non potest, nisi cognitum, mediáque sui cognitione operanti intentionaliter applicitum; sed certè conclusionem deseres tuam.

6. Vera igitur, & tertia sententia est ideam, & exemplar diuinum (sicuti, & creatum) in obiecto non in eius cognitione physicè formaliter consistere, ita Scholæ omnes Theologicæ. Scotus cum suis omnibus in 1. d. 35. quæst. vnica. *Ad ista* vbi Okam, & Gabriel cum Nominalibus reliquis, Durandus cum suis d. 36. S. Thom. d. eadem, & variis locis quæstionum de veritate, & 1. part. quæst. 15. ad quæ loca Dominicani omnes Thomistæ. Thomistæ verò nostri Valentia, Molina, Soar. Arriaga ad quæstionem citatam 15. qui etiam d. 8. Physicorum quæst. 8. Didacus Ruiz d. 81. sect. 2. & præter citatos duos pro prima sententia reliqui, Auersa quæst. 15. citata art. 4. sect. 4. §. *Dico primo*: quam sententiam, Scriptura, Patres, & communes Philosophorum, & hominum consensus & ratio tradunt. Scriptura Exod. 25. 40. *Inspice, & fac secundum exemplar, quod tibi in monte monstratum est*, & cap. 26. 30. *Eriges tabernaculum iuxta exemplar, quod tibi in monte monstratum est.* nempè 24. num. 10. vbi Deus à Moyse Aaron, Nadab, Abiu, & Septuaginta Senioribus, ita in monte dicitur visus, *sub pedibus eius quasi opus lapidis Saphirini, & quasi cælum cum serenum est*, quæ duo loca memorantur Actorum 7 44. his verbis: *Tabernaculum testimonij fuit cum Patribus nostris in deserto, sicut disposuit illis Deus loquens ad Moysem, vt faceret illud secundum formam; quam viderat*, & vtrumque etiam, sed præcipuè primum locum refert Paulus, ad Hebræos 8. num. 5. *vide* (inquit) *omnia facito secundum exemplar quod tibi ostensum est in monte.* Ex quibus ita arguitur: id dicitur in scriptura, non, nisi proprietate sermonis, intelligenda, exemplar, quod monstratur ostenditur, vel monstratum ostensumque est, siue forma, quam Moyses viderat: atqui, quod Moyses viderat, monstratumque, & ostensum ipsi est, non est visio, aut cognitio, seu formalis ostensio reddens Moysem formaliter illud obiectum intelligentem: sed obiectum ipsam monstratum, ostensum, & quod Moyses viderat: ergo exemplar proprietate sermonis non est formalis obiecti cognitio, sed eius obiectum.

7. Patrum, & interpretum, cum ad ea loca, cum alias, de exemplari agentium recitare testimonia operosius, quàm vtilius hic foret videri possunt plura apud nostrum Ruiz d. 81. & 82. sect. 2. & 6. quorum nonnulla dabimus certam. 2. 3. 4. & 5. pro nostris ibi statuendis conclusionibus: Theologos plures hanc sententiam docentes, atque, vt minimum supponentes, dabimus: esse verò hanc conclusionem Philosophorum omnium constat ex communi definitione ex ipsis &, Theologis data, quæ, nisi in hac tertia sententia, bona esse non potest vt ibi docebamus. Constat item quia ante nostrum Vasquez nemo ex illis fuit, qui de eius bonitate dubitauerit: nemo qui ideæ aut exemplaris rationem in scientia, aut cognitione constituerit; etsi vt obseruat Ruiz d. 82. sect. 5. Bonau. Capreolus, & Durand. falsò pro ea constitutione referantur: sicuti Okam, & Gabriel. Alexan. verò 1. par. quæst. 13. num. 4. artic. 1. sub init. & Maior. d. 38. quæst. vnic. qui videntur ei constitutioni fauere absque notitia ideam exercitè esse non posse solùm contendunt: sicuti neque motiuum aliquod exercitè intellectum, aut voluntatem mouere ad operandum potest, nisi cognitum, id quod mens Suarij fuit ita etiam loquentis disput. 35. metaph. sect. 1. à num. 10. & 3. de attribut. sect. 1. à num. 6. de communi hominum sensu constat. Nam, si pictorem, aliumve quempiam artificem de exemplari, ex quo, seu ad quod picturam, arte factumque quodpiam effecerit rogES, vel hominem, aut equum ipsum, vel picturam prototypum, seu originalem ad cuius modum, & instar transsumptum est, non autem cognitionem suam conatur ostendere, vt roganti respondeat, eique satisfaciat: ostendens nimirum in obiectis non in cognitione eorum exemplar, seu ideam propriam esse quærendam. Ratio est, quia exemplar, seu idea est causa imitanda ab artifice in sui effectus, & operis efformatione; cum autem imitatio hæc nonnisi obiecti cogniti esse possit; fit, solum obiectum cognitum ideam propriè, seu exemplar esse; non autem formalem eius cognitionem, quæ ab artifice, vt ex idea, & exemplari operetur, nec cognoscitur, neque cognosci debet, vt dixi, nec si cognoscatur cognitionis formalis, sed obiecti munus obibit. Atque inde communis illius definitionis ideæ, & exemplaris num. 1. positæ bonitas constat, atque in super ideæ formalem, & subiectiuam diuisionem primæ sententiæ difiectæ sunt partim n. 2. & ex dicendis certam. 2. prorsus euanescunt.

***

CERTA

CERTAMEN II.

Objectum quòd idæa diuina sit extrinsecum Deo non est.

1. SOlæ creaturæ possibiles ideæ, ex quarum præcognitarum imitatione creata Deus producat cententur à Scoto Okamo, & Durando supra, Bassoli d.36. quæst.2. a. 2. Gerson de vita spirituali licet 1. Corollar. 12. Reputant probabile Richard. d.36. q.2. a.2.& Maior d. 35. q. 1. fine. Sententiæ huius fundamentum præcipuum est, quia res in executione suis essentiis solis in statu possibilitatis præcognitis à Deo ad amussim conformantur, easque perfectissimè imitantur; non autem diuinum aliquid, à quo magis quam ouum ab Angelo, imò infinitè distant. Secundò: quia, ni Deus cognosceret creaturas possibiles, & se cognosceret, non posset eas producere; quemadmodum nec se cognito potest producere chimeram; posset autem creaturas producere cognita earum essentia, & possibilitate, & si se ipsum non nosset: id autem idæa est, quo solo cognito potest artifex operari; nequit autem operari eo ignorato. Tertiò; quia in mente cuiusuis artificis res faciendæ præcognita idea ad ipsam operandam est, nihilque vlterius requiritur. Rectè enim Aristoteles aiebat 7. Metaph. text. 28. sanitatem in materia fieri à sanitate inanima, quia præconcepta sui exequendæ idæa est, & exemplar. Cæterum opinio hæc meritò reijcitur à scholasticis reliquis: non solum, quoad negatiuum excludendi à ratione ideæ diuinæ omnia prædicata diuina quod prima ratio mox diluenda contendit; sed quoad positiuum de admittendis ad illius rationem creaturis, quod reliquæ contendunt, etsi non euincant. Tertia male innititur testimonio Aristotelis quod de causa finali est non de exemplari, nec ratio inibi tacta quid probat adhuc de idæis artificum creatorum.

2. Necinde ad idæam artificis increati consequentia teneret, idea quippe, & exemplar idem, quod Archetypus, & prototypus, seu primarium exemplar est, quod aliud exemplar non supponat, ex cuius præcogniti imitatione artefactum procedat: quocirca, & si demus artefactum vt possibile & faciendum, necdumque factum ad ipsum faciendum idæam, & exemplar esse posse, quia nihil prius, quod opus imitetur ab Artifice creato præcognitum est; ast cum à Deo ipsius essentia necessariò cognitioni creaturarum cognita (vt primarium, & adæquatum specificatiuum scientiæ diuinæ) præcedat, ipsamque, pro suo quæque modulo, primariò imitentur, atque ex eius imitatione primariò procedant: essentia diuina (& si quod diuinum aliud à creaturis imitabile est) rationem ideæ diuinæ propriè solummodo habebit; non autem creatorum essentiæ pro statu possibilitatis pro posteriori cognitæ: quare propriè loquendo male noster Ruiz aduersariis concessit d. 82. sect. 4. n. 1. creaturas possibiles, ipsarum absolutè faciendarum idæas Deo secundario esse dicique posse; nam illud *secundariò* rationem destruit ideæ diuinæ, respectuque artificis increati Dei secundum argumentum à Gabriele excogitatum, quod vexauit plures, nullius est ponderis. Solum enim probat cognitionem essentiæ rerum faciendarum pro statu possibilitatis necessariam esse, vt fiant; quia nimirum absque cognitione materiæ faciendæ, seu circa quam versari actio, & executio agentis intellectualis debet, nequit actio prodire; non autem probat eam idæam, & exemplar propriè esse. Ad quod satis non est, materiam faciendam, debere necessariò præuisi ad eiusdem executionem; sed etiam, vt quid primario imitandum: quare si è sola eius materiæ præcognitione opus ederetur, haud quaquam ex arte, idæa, & causa exemplari proditet, vti oriri à Deo debet, neque aliter potest.

3. Dico igitur primò: essentiæ creaturarum ideæ, & exemplaris diuini propriam rationem non habent; est communis scholasticorum conclusio pro ea stant, præter nuper citatos, reliqui: ideò singulatim non recitandi; eam suadent pleraque Patrum testimonia Certam. 3. pro nostra Conclusione referenda, non tamen adeò aperte, vt opposita Conclusio grauì Theologicæ Censuræ subiaceat, vt magis puri scholastici, quam dogmatici, & eruditi Theologi nonnulli arbitrantur vigentissimum Censuræ fundamentum videtur illud Augustini q. 46. ex libro 83. quæstionum. *Vbi arbitrandum est esse idæas, nisi in ipsa mente creatoris? Non enim extrà sese quidquam positum intuebatur, vt secundum id constitueret, quod constituebat; nam hoc opinari sacrilegum est.* Verùm, vt, quid sacrilegij censura nocet Augustinus, intelligatur, sciendum est: apud Platonem, & eius Græcos Asseclas frequentem esse idearum diuinarum, & mentionem, & doctrinam, non tamen adeo puram, excoctam, & exactam, & constantem, vti Patribus, & Theologis Christianis fidei luce illustratis fuit, statuebat primò ideas æternas esse, & incommutabiles, & permanentes, quo superlaudatur à Iustino Martyre, & à Maximo recitandis Certam. 3. Hinc, quia Deum æternum, immutabilem, semperque eodem modo permanentem iudicabat, idæas, & exemplaria æterna Deum esse quandoque aiebat: de quo proinde à Clemente Alex. 4. stromat. vers. finem certam. etiam tertio recitando laudatur. Cæterum, cum artificum creatorum exemplaria, & idæas extra ipsos positas semper videret, æternas illas suas, atque immutabiles idæas extra Deum positas esse aliis locis docuit, ad quam sententiam respicientes, eius & Asseclarum Græcorum idæas, tanquam somniantium deliria ridebant. Ambros. 4. de fide ad gratian. c. 3. post init. & 1. exhamer. c. 1. init. Cyrill. Alex. 2. contr. Iulian. versus finem. §. *videtur.* Nazianz. orat. 33. 1. de Theolog. num. 33. ad quem sic Basil. *in hoc errabat Plato, quòd idæas,* hoc est exemplares rerum formas, & abstractas à singularibus species realiter communes, & vniuersales) *extrà Deum constituebat; aiebatque Deum, in hac quasi exemplaria, respicientem res sensibiles condidisse.* Atque hoc sensu idæas Platonicas refert, ac refellit Aristoteles 3. Metaph. à text. 10. cum quo etiam S. Thom. 1. p.q.15. a.1. ad 1. & Eusebius Cæsar ita aliquando Platonem significasse fatetur 11. de præparat. Euang. c.11.

4. Contra hunc planè Platonis, & Græcorum Philosophorum Asseclarum errorem scribebat Anselmus c.10. Monolog. verbis illis: *Nihil omninò aliunde assumpsit, vnde, vel eorum quæ factura* (diuina substantia) *erat formam in se ipsa compingeret: vel ea ipsa id, quod sunt, perficeret.* Hoc posito facile monstratur, neque hunc Anselmi locum, nec quæ afferri possunt ex Patribus similia contra nobis aduersam præfatorum Theologorum de essentia, & possibilitate creaturarum, siue de crearis possibilibus ideæ diuinæ rationem, & proprietatem fatentibus, ita expresè aduersari, vt in eam, temeritatis saltem nota ferri merito possit. Nam, & rerum essentias, creaturasque possibiles, pro eo statu immutabiles permanentes, atque adeo indefectibiles, æternæ subinde veritatis quotidie in Theologia, (vti de diuinis idæis Patres aiunt) absque censura, vel minima auditur, ac defenditur. Cum autem pro eo possibilitatis statu posita absolutè, & existentia, non sint, ab æterno absolutè non sunt posita, nec Deus cum ex eorum, qua talium, scientia, & intuitione, tanquam exemplarium, ipsa operaretur, vt aiebat quandoque Plato: *aliquid extra se positum, vt secundum illud constitueret, quod constituebat* intueretur, vt contra eum errorem negabat Augustinus.

5. Oppositum verò iure aiebat Augustinus *sacrilegum* esse: Tum quia non vnam solum contra fidem, sed creaturas omnes factas, imò, & quæ fieri possent exemplaris absolutè existentia ab æterno, & in æternum Deo coæua, & extrinseca habere ex eo errore infertur, etsi creata esse asserantur: Tum, quia, si asserantur Deo extrinseca ipsique coæua, Deum, & increata esse, pluralitas deorum in ducetur sacrilegio maiori. Neutrum autem horum ex opinione aduersa infertur, vt patet: quare ipsa sua Censura, qua notandæ, ac sugillandæ sententiæ præfatorum Theologorum,

aduersæ copiam aliis feciſſe Auguſtinus viderur, nihil ſe contra illam eo loci intendere, nec per ipſum aliis in eam cenſuras licere ſaris claret & alios quidem minus eruditos Theologos, ac vocum tenus teſtimoniis Patrum abutentes præfatæ ſententiæ cenſuram inuſiſſe, non mirarer; valde autem miror noſtrum Ruiz, qui, cum d. 82. ſect. 2. erroris Platonici de idæis eruditionem obſeruet, nihilominus d. 81. ſect. 2. num. 3. dixerit æque certum eſſe idæas diuinas Deum ipſum, neque aliquid extra ipſum ac idæas eſſe in Deo dixerat num. 1. vbi aiebat in Deo ſiue diuinas idæas eſſe à nullo Theologo poſſe abſque temeritate negari; cum tamen de hoc concors ſit Patrum & Theolorum, & expreſſa ſententia; de illo autem Scotiſtæ, Nominales, & Durandiſtæ omnes expreſſe diſſentiantur: quorum ſententiam Maior, & Richardus probabilem iudicant: etenim Patribus nihil ſit contra eam ita expreſſum, vt commodam ſolutionem, non habeat.

6. Idque etſi ex recitatis, & recitandis Patribus certam. 3. longe vero ſimiliùs germaniuſque Concluſio noſtra tradita ſit; non ita tamen, vt, contra ipſos aduerſam concluſionem eſſe, valeat ex eorum teſtimoniis conuinci. A ratione verò probatur primò ab excluſione ſupra facta argumentorum pro concluſione aduerſa. Secundò à priori in eorum excluſione tacta quia de ratione ideæ, & exemplaris propriè dicti eſt archetypum, & primarium exemplar primarioque imitabile, & imitandum ab artifice ex eius cognitione in opere edendo: atqui huiuſmodi eſt eſſentia diuina, ſeu quidquid diuinum ideæ diuinæ rationem habere monſtrabimus certam. 3. primarioque de neceſſitate à Deo cognitum, & quo primario imitabile & imitandum à Deo eſt in creaturis efficiendis, quorum nihil conuenit rerum eſſentiis pro ſtatu poſſibilitatis à Deo ſecundario cognitis; ergo nec pro eo ſtatu ideæ diuinæ, ſeu artificis diuini eſſe proprie poſſunt: Confirmatur. Nam ponamus pictorem tranſſumpti Petri, Petrum habere præſentem, ac ſimul aliud eiuſdem tranſſumptum, nec poſſe, vt penicillo Petrum, imò neque præſens aliud Petri tranſſumptum intueri, vt Petrum iterùm depingat, quin Petrum ipſum præintueatur, ac penicillo etiam in effoꝛmanda pictura illa imitetur: ecquid illorum picturæ illius idæa erit? tranſſumptum illud, an Petrus? hic planè ita euenit Artifici Deo in ſua eſſentia, eiuſque cognitione reſpectu poſſibilium, & cognitionis eorum, quæ non ſine formali cognitione eſſentiæ (vtpote adæquati ſpecificatiui, & primarij ſcientiæ obiecti) poſſibilium cognitio formalis eſſe, intelligiue poteſt, vt ſæpè oſtendimus, & adeo reſpectu poſſibilium, qui primum eus eſt, & primarium, neceſſariò in cuiuſuis creaturæ effectione imitandum; ergo, etſi obiectiuè adſit, & intentionaliter præſens eſſentia creata poſſibilis, ſecundaria eſſentia, & quaſi diuinæ tranſſumptum, hæc ſanè, non autem eſſentia creata poſſibilis, Deo Artifici idea propria, & exemplar erit.

7. Tertiò perfectiſſimum, ſummumque artificem Deum ſummum perfectiſſimumque exemplar ſolummodo decet, cuius modi eſſentiæ creatæ, ſeu creaturæ poſſibiles non ſunt; vt patet: ergo nec ſunt idea, & exemplar proprium ipſius. Confirmant nonnulli ex bonitate quia creata nulla Deo finis eſſe poteſt; ſed ſola bonitas diuina. Cæterùm Deum finem, qui rerum ſibi propriè loquendo eſſe non poſſe dubitari à fano: Philoſopho, aut Theologo non valet. Neque enim ſui ipſius, aut alicuius diuini aſſecutionem, & poſſeſſionem, quam entitate ſua & à creatis independenter præhabet, illarum productione aſſequi poteſt, vel intendere, vt finis *qui* ratio requirit: ſed neque ſe vt finem *cui*, ſiue ex cuius complacentia cuncta operetur Deus, habet, vt latiùs controu. 4. & 5. cum pluribus Theologis perſequar. Vbi quo ſenſu *Alpha & Omega*, ſiue *principium & finis creatorum* atque vniuerſa *propter ſe ipſum operari* dicatur in ſcripturis Deus rigide Theologice examinamus. Melius ex reliquis rationibus cauſandi quæ in Deo reperiuntur, confirmatur; quia eſſe principium actiuum creaturarum, ſiue omnipotentem Deum per omnipotentiam Deo prorſus intrinſecum, atque ab extrinſeco omni abſolutam, & independentem, etiam extrinſecùs, per meliorem, intrinſecus verò, per Theologiam omnem habet: ergo & eſſe cauſam exemplarem creaturarum non per earum poſſibilitatem (alioqui ea ratio cauſæ ſecundùm eius totam rationem intrinſecam, in extrinſeco Dei conſtitueretur) ſed per ſuammet entitatem habet Deus. Confirmatur ſecundò: quia ratio principij Phyſici actiui Deo digni, debet eſſe potentia actiua indiuiſibiliter actiuè creata omnia eminenter continens, ac ſubinde, quæ omnipotentia ſimul re ipſa, ſiue omnium potentia ſit: ergo & ratio principij idealis Deo digni debet eſſe, quod eminenter indiuiſibiliter idealiter omnia contineat, ac proinde omni ſiue omnium idea ſimul reipſa ſit; quod poſſibilia creata nequeunt habere. Confirmatur tertiò, quia non eſt ideæ dignæ Deo ratio quæ creato Artifici idæa eadem proprietate eſſe poteſt. Poſſent autem poſſibilia eadem proprietate eſſe idea faciendorum, (ſi Deus vt poteſt) eorum omnium notitiam præberet: ergo in eis ideæ dignæ Deo ratio non ſtat.

8. Hæc è Summi Artificis Dei dignitate, & perfectione negatiuam de poſſibilibus creatis concluſionem noſtram probant. Subiungamus quartam rationem probatiuam ex natura, & eſſentia ideæ, & exemplaris propriè & vniuerſim ſumpti petitam; etſi eam noſter Ruiz citata d. 82. ſect. 3. a. n. 1. ad 4. vti debilem reijciat, quia modum, quo exemplar cauſat cum modo, quo cauſat finis (nempè media ſui cognitione) male confundit, nec debitè, & accurate diſpicit, ac diſtinguit. De ratione cauſæ veræ, & proprie exemplaris, ſeu ideæ, eſt realis diſtinctio ab effectu per ipſam idæaliter producto: aſt diſtinctio hæc creaturæ factæ, vel abſolutè faciendæ ab ipſa poſſibili eſſe nequit: ergo creatura poſſibilis reſpectu ipſius factæ, vel abſolutè faciendæ nequit habere rationem ideæ. Minor nobis, & noſtro Ruiz, atque toti Scholæ Societatis Philoſophica dignitas, & principium eſt. Maior probatur primo quia effectus ideæ eſt vera huius realis, nec ſolum per rationem & chimærica, imago, & imitatio; aſt eiuſdem ad ſe ipſum vera realis, ac non ficta, & pure rationis imitatio, & imago eſſe non poteſt: ergo ratio effectus idealis dicit neceſſario diſtinctionem realem ideæ ab effectu per ipſam idæaliter producto. Nec ſatis eſt quod non, niſi per cognitionem, cauſet idea effectum: quemadmodum, nec, niſi per cognitionem, cauſat finis, qui ſe ipſum exiſtentem cauſat cognitus, vt poſſibilis, etenim motio, & modus cauſandi finis per cognitionem ſolum eſt, vt in executione, & abſolutè ſit id ipſum, quod cognoſcitur poſſibile: & ea apponantur media, quæ in ſtatu etiam poſſibilitatis vtilia cognoſcuntur, vt cognitus finis abſolute apponatur: quare, & ex motione, modoque cauſandi finis implicat aliud abſolutè in executione apponi, quam quæ cognita in ſtatu poſſibilitatis ſunt: at motio, & modus cauſandi ideæ cognitæ non eſt vt abſolutè ponatur idipſum, quod cognoſcitur, ſed eius realis imitatio, & imago, ad normam, & imitationem eius, quod cognitum, vt exemplar illius eſt: vnde non ſolum de facto diuerſa realiter ſunt Pictorum tranſſumpta per artem à Prototypis ſiue exemplaribus ſuis depicta (quod in effectu reſpectu ſuæ cauſæ finalis eſſe nequit) verùm neceſſariò effectus idæalis, ſiue eius vera imago, & imitatio realiter ab idæa, & exemplari diuerſus eſſe debet. Confirmatur: quia merita etiam non, niſi cognita, cauſant præmium; & tamen, nec merita, nec eorum principia cauſari ab ipſis meritis poſſunt, neque ſub ipſa merita cadere. Confirmatur: quia cauſa exemplaris, & ſi media cognitione cauſet, tamen ad genus cauſæ efficientis, ſicuti, & merita; non autem ad genus cauſæ finalis per omnes reducitur.

9. Dices: verum quidem eſſe cauſam exemplarem non mouere ſolum, vt res, quæ cognita eſt, ſit, ſicut finis, ſed vt ad normam, & imitationem cogniti exemplaris ſit: quare & ad genus cauſæ efficientis, ſicut, & cauſam meritoriam, reduci, non autem ad genus cauſæ finalis, & poſſe proinde realiter à ſuo effectu diſtingui; non autem ita diſtingui debere ſicut meritum à præmio diſtingui debet, neque ab hoc poſſunt, meriti adhuc principia, cauſari; etſi merita ad genus etiam

cauſæ

causæ efficientis reducantur: quia, etsi, tam meritum, quam exemplar intentionaliter solum, ac non, nisi media sui cognitione, ad suos effectus moueant; ast merita non, nisi absolutè existentia, & præexistentia physicè prioritate naturæ ad præmium mouent, cum quo pugnata præmio, vel meritum eius, vel principia præsuppositа ad meritum posse causari. At verò exemplaris, seu ideæ existentia absoluta, & realis præsentia non requiritur, vt idealiter eius effectus ab ipsa, ad cuius normam, & secundùm ipsam procedat; sed satis est, vt intentionaliter, & in cognitione, quemadmodum finis præsentetur: quæ sanè præsentia creaturæ possibili respectu sui ipsius absolutè faciendæ, vel factæ proculdubio competit: nec magis ad amussim imago, & imitatio excogitari potest quam identitatis omnimodæ cum suo exemplari intentionaliter præsentato: qualis est rei factæ ad seipsam cognitam, & præsentatam, seu re præsentatam vt possibilem.

10. Contra primò: quia Augustinus recitatus num 3. vers. med. & Anselm. num. 4. sub initio absolutam existentiam, & præsentiam exemplaris, & ideæ in se, etsi eius etiam cognitionem, requirunt illis verbis: *non enim quidquam extra se positum intuebatur* vtique absolutè, & in se positum, & præsens, nam faciendum in statu possibilitatis intentionaliter præsens, & cognitione præsentatum Deo non ignorabat Augustinus: solumque negabat in se actu præsentes Deo adesse reales illas & abstractas formas, & ideas Platonis, quas impugnabat: ac proinde ad diuinum aliquid actu in se præsens quod intueretur, recurrit, vt exemplar diuinum inueniret, vt Anselmus: *non aliunde formam, seu exemplar* à diuina substantia *compactum* dixit, quæ absolutam exemplaris in se actualem existentiam sonant: quare etiam pro diuina idea assignanda ad ipsam diuinam substantiam actu in se præsentem, & existentem abiit: quod ipsum recitandi Patres certam. 3. nos docent: ergo ex parte existentiæ, & præsentiæ requisitæ, & à Deo cognoscendæ in idæa, vt suum causet idealiter effectum meritorie potius, quàm finali causæ idæa, & exemplar assimilatur. Contra secundò: quia, etsi sola intentionalis præsentia ideæ requireretur, tamen obiecti faciendi ab idæa, & exemplari suo requiritur entitatiua distinctio ob rationem realis, & veræ, ac non ficiæ, imitationis: quare non sufficit statuum eiusdem rei, & entitatis diuersitas, vt supra dicebamus. Hoc iidem Patres docent præfati Augustinus illis verbis, *vt secundum id constitueret, quod constituebat*: Vbi duo aperte obiecta distinguit; alterum exemplar, siue id secundum quod constituendum; aliud quod constituendum est secundum illud, siue exemplaris, & ideæ effectus: & clarius adhuc Anselmus dicens: *non aliunde faciendorum compegisse Deum in se ipso formam, vel ea ipsa aliunde compacta, id quod sunt*, (nimirum quæ facienda & futura sunt) petficeret quibus formam, & exemplar, quo res fiunt, & in suo esse petficiuntur ab eo, quod ipsæ res sunt, siue ab ipsarum esse entitatiue distinguit: quod identitati entitatiuæ rei absolutè futuræ respectu sui, vt possibilis repugnat: quo ostenditur rei factæ ad se ipsam, vt possibilem, non solum perfectissimam, & ad amussim similitudinem esse non posse, sed nec esse posse veram nullam: Et quamvis Sanctus Thomas quæst. 44. ad 1. videatur admittere domum, quæ est in materia attingere similitudinem & imitationem domus, quæ est in mente artificis: quæ nonalia esse videtur, quam domus eadem cognita, vt possibilis; tamen non est eadem vt possibilis; sed alia possibilis etiam, & mente suis delineationibus figurata, vt expressè eodem exemplo vsus docuit Augustinus recitandus à nobis certam. 3. num. 1. ex tract. 1. in Ioan. & certè Sanctus Thom. non agit de possibili cogito, sed de exemplaribus creatis, & per participationem ideæ diuinæ, seu primarij exemplaris, talibus secundariis, quæcunque illa sint, & hæc *attingere ad similitudinem Dei secundum repræsentationem rationis intellectæ à Deo vt domus*, &c. Quibus solum docet imitationem exemplaris primarij, quam secundarium creatum (quod in corpore per subordinationem ad primarium talis esse debere merito dixerat) non autem quidquam de possibilitate entitatiuæ identitatis effectus idealis (quod suum exemplar imitari verè, & realiter debet) cum idea & exemplari suo.

CERTAMEN III.

Quid diuinum Deo exemplar, & idea propria est.

1. IDeam, siue exemplar proprium diuinum, ipsum Deum esse, ex dictis certam. 2. est euidens conclusio: quia nihil Deo extrinsecum, adhuc secundum statum possibilitatis (de quo solum esse quæstio posset) consideratum est idea diuina: cum ob summi artificis Dei, ac suæ, diuinæ artis perfectionem, & decentiam: tum ob proprij exemplaris essentiam, & naturam: ergo idea proprie talis, diuina aliquid Deo intrinsecum est, ac subinde ipse Deus: id constanter Patres tradunt. Iustin. Mart. orat. exhort. ad gent. post med. laudat Platonem: *esse quandam antiquiorem speciem separatam ab ipsa, quæ sensu percipitur: illam etiam rerum exemplar nominare solitus.* Deum per hoc exemplar rerum intelligens. Clem. Alex. 4. strom. versus finem: *Merito Plato eum, qui ideas contemplatur, dicit victurum esse Deum inter homines*: quia nimirum Deum contemplaretur, Euseb. Cæsar. 11. de præparat. Euang. c. 11. Plura in hanc sententiam ex libro de Republica, & ex Timæo refert, & circa medium, *ipsum bonum boni ideam censet Plato, vt sit creatoris idea ipsum bonum summum, & creatis bonis antiquius prius, & primum, nempe Deus*: eodemque sensu Platonem intelligit libro de eius placitis apud Eusebium ibidem Didymus, cuius hæc verba: *est autem idea perpetua substantia causa, & principium, vt singularia talia sint, qualia est ipsa: & quemadmodum primitiua sensibilium exemplaria ad hæc corpora præcedunt: sic, quæ omnia in se ipsa continet, pulcherrima, atque perfectissima, huius mundi exemplar est: ad quam à creatore Deo ab vniuersa substantia mundus simile formatus.* Sicque Iustinus, & Augustinus Platonem intelligunt: in eandem de diuinis ideis sententiam consentiunt Cicero 1. Tusculanar. ac de Oratore, & Seneca epist. 66. & quanquam Platonem primum eius vocis *idea* inuentorem fuisse testetur Augustinus quæst. 46. ex octoginta tribus; tamen rem ipsam ex Socrate, & Moyse didicisse testatur, & quoad nominis inuentionem, idem censet Augustin. 7. de Ciuit. cap. 28. circa med. vt Varro obseruat, & Viues ad eum locum: atque eandem fuisse de ideis Deo identificatis sententiam Philonis, & Hebræorum à Moyse edoctorum docet Eusebius cap. 12. init. expressius, vt infra referemus: & citato cap. 11. Didimum de recitatis proximè sic laudans. *Hæc didymus ex sententia Platonis: quæ omnia multò altius sapientissimus ille Moyses, à quo hæc isti detorserunt breuissimè conscripsit*, & cap. 12. fine. *Hæc latius diximus, vt ostendamus ideas animalium in intelligibili mundo positas, à quibus sensibilia ista secundum Platonem creantur, ab Hebræorum scriptura esse derivatas.* Cui consentit Elias Creten. seu potius Billius ad orat. 33. Nazian. num. 31. Clithouæus in 1. Damasceni cap. 12. post med. Socratem & Platonem ideæ rationem ex Mose didicisse.

2. Dionys. 5. de diuin. nominibus: *exemplaria dicimus esse essentiæ rerum effectrices rationes quæ in Deo coniunctæ ante fuerunt, quas scripta diuina prædestinationes appellant*, id est præfigurationes, & præfineamenta rerum, non, prout prædestinationis vox Theologis sonat) *diuinasque, ac bonas voluntates, quæ constituunt, & faciunt omnia.* Postremis hisce verbis exemplaria diuina in actu exercito, siue idealiter actu operantia, res ipsas, & effectus suos explicuit, vt patet & eiusdem capitis commentario, hæc Sanctus Maximus apud Albertum 1. p. q. 55. memb. 2. sub init. *causa primordiales sunt principia, quas græci ideas vo-*

ant: hoc est species, & formæ æternas, & incommutabiles rationes, secundum quas, & in quibus visibilis mundus formatur, & regitur: inferius: *Has formas, siue ideas Dionysius, cæterique sancti appellant per seipsam bonitatem per se ipsam essentiam, per se ipsam vitam.* Subinferius. *Nulla siquidem virtus, siue generalis, siue specialis in natura rerum inuenitur, quæ à primordialibus causis inæstimabili participatione non procedat*, Plura fragmentatim ex Dionysio refert Ciparissiot. decad. 5. c. 4. ante med. Rursus Dionys. c. 7. inter princip. & med. ait: *Dei nos habere notitiam ex rerum omnium descriptione: vt, quæ ab eo prolata sunt in lucem & imagines quasdam similitudines quæ diuinorum eius exemplarium in se contineant.*

3. Iustinus Martyr iterum orat. exhort. ad gent. errorem Platonis memoratum certam. 2. num. 3. eiusque occasionem referens in communem hanc Patrum sententiam scripsit his verbis: *Scribit Moyses Deum sic ad ipsum locutum de suo tabernaculo, & facies mihi tabernaculum per omnia simile exemplari, quod in monte præscriptum ostendi tibi. Ac rursus paulò post sic: vtique faties iuxta formam, quam in monte ostendi tibi. Hæc scripta nactus Plato, postquam diligenter pensitauit, ita, vt debuit, existimauit esse quandam antiquiorem speciem separatam ab ista, quæ sensu percipitur: illam etiam rerum exemplar nominare solitus, quoniam Moysis litteræ sic loquuntur de tabernaculo iuxta speciem in monte indicatam tibi sic facies illud. Ad eundem modum de terra cælo homine in errorem lapsus videtur*: quia non Deum ipsum, sed extrinsecum, & creatum ipsi mundi exemplar, (sicuti & Moysi tabernaculi exemplar) Deo fuisse putauit, consonat Boethius 3. de consolat. metro 9. Deum sic alloquens. *Tu cuncta supernodans ab exemplo: pulchrum, pulcherrimus ipse mente gerens, pende, superno ab exemplo*, quod Deus solum est: nam reliqua creata superna minime exempla, siue exemplaria sunt. Clem. iterum Alex. 6. strom. *Mundum philosophia barbara* (in eo non barbara ipsi, sed sapiens) *alium intelligibilem, alium sensibilem censet: alterum primitiuum alterum boni exemplaris imaginem*, & lib. 4. strom. tribus paginis ante finem. *Mens est locus idearum, mens autem Deus est*, dixerat.

4. Damascenus orat. 1. de imaginibus. *Sunt in Deo imagines, & exemplaria rerum, quæ ab ipso futura sunt*: Subinferius: *Non aliter antequam fierent, erant expressa, quam si quis volens domum ædificare, prius imaginem, & formam ipsius in animo effingit, cogitatione complectitur*, & 1. de fide c. 12. post med. in Deo constituit, *imaginem, cuius exemplum, & expressio in præfinito tempore fit.* Anselmus præter recitatum eius testimonium certam. 2. num. 4. ad rem hanc luculentissimum scribit. c. 8. Monol. circa finem, *Nullo pacto fieri potest aliud rationabiliter ab aliquo, nisi in facientis ratione præcedat aliquod rei faciendæ quasi exemplum, (siue, vt aptius dicatur) forma, vel similitudo, aut regula. Patet itaque, quoniam prius, quam fierent, vniuersa erant irratione summæ naturæ quid, aut qualia, aut quomodo futura essent.* Illam verò rerum formam, & similitudinem, & exemplum præcognitum ad creaturas faciendas ipsum Deum æternum esse probat c. 9. & 10. præsertim verbis citato loco à nobis datis. Sed Damasceni plura, & Anselmi testimonia (sicuti & Patrum aliorum) dabimus cert. 4. vbi an in diuina scientia formaliter, an in aliis Deo intrinsecis idea diuina consistat? examinabimus, quidquid enim ex Deo intrinsecis ideæ diuinæ rationem habere Patres asserant præsenti Conclusioni aperte adstipulantur.

5. Tam multus in hac veritate stabilienda fuit Augustinus vt omnia eius testimonia proferre prolixum sit. Tota enim quæst. 46. ex octoginta tribus pluries illam (præter celebre illud testimonium ex eadem quæstione recitatum. Certam. 2. num. 3.) statuit, sub eius init. ait: *ideas latinè possumus, vel formas, vel species dicere, vt verbum è verbo transferre videamur: Si autem rationes eas vocemus ab interpretandi quidem proprietate discedimus. Rationes enim Græcè λόγοι appellantur, non ideæ: sed tamen, quisquis hoc vocabulo vti voluerit à re ipsa non errauit, sunt namque ideæ principales formæ quædam, vel rationes rerum stabiles* (quare nec diuersorum statuum capaces,) *atque incommutabiles*: Deus autem solus diuersorum statuum incapax & incommutabiles, est, vers. fin. *Rationes principales, quas intuetur creator.* Ideas appellat, & fine concludit: siue ideas, siue formas, siue species, siue rationes, licet vocare: ac iterum *principales, & originales formas* nominat: atque *ideas esse* (Continentia eius, seu continua verba sunt) *principales formas, & rationes rerum stabiles, quæ ipsæ formatæ non sunt, ac per hoc æternæ, ac semper eodem modo se habentes, quæ in diuina intelligentia continentur.* Addit *nisi visione beata* videri non posse, & earum necessariò *participatione fieri, vt sit quidquid est*, & 6. de Trinit. c. vltimò: *verbum perfectum, cui non desit aliquid, & ars quædam omnipotentis & sapientis Dei plena omnium rationum viuentium, & incommutabilium: & omnes vnum in ea, sicut ipsa vnum de vno, cum quo vnum ibi nouit omnia Deus, qua fecit per ipsam*, & 11. de Ciuit. c. 29. fine ait: *creaturas, in verbo Dei habere causas, rationesque suas ideas secundum quas facta sunt in commutabiliter facientes*, & 1. Retract. ait: mundum intelligibilem à Platone positum, siue ideam esse rationem sempiternam, atque incommutabilem, qua fecit mundum visibilem *quam, qui esse negat, sequitur, vt dicat, Deum irrationabiliter feciisse qua fecit*; quod totum dixerat etiam cit. q. 46. post medium immediatè, ad verba exinde à nobis recitata cert. 2. num. 3. Plura ex ipso dabimus num. 7. & certam. 4. in sententiam eandem.

6. Nec tantus Patrum consensus, ni scripturæ inniteretur esse posset. Primum sacræ paginæ testimonium est ex Genes. *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram*, vbi & homo ad Dei imitationem, & similitudinem, ac imaginem factus: Deusque eius exemplar, & idea asseritur, vt approbat Eusebius supra recitatus Didymum laudans 11. præp. cap. 11. vers. finem, & capite 12. initio Philonem super eo probans, & eius verba ad eum locum recitans, *si quis voluerit significatioribus, vti verbis, nihil aliud intellectuale dicet esse mundum, quam Dei iam creantis verbum. Nihil enim aliud ciuitas illa intellectualis est, quam creatoris ratio creare iam cogitantis: quod dogma Moysis, non meum est. Aperte namque scribit ad imaginem Dei hominem esse formatum: quod si pars mundi imago imaginis est, vniuersalis iste mundus sensibilis ad exemplar diuina imaginis factus est. Primitiuum ergo sigillum, quod intellectualem mundum appellamus, ipsum exemplar est. Primitiua idea idearum omnium Dei verbum*: sicque intelligit Philo initium illud Genes. *in principio creauit Deus cælum & terram*: vt sensus sit, *in verbo suo*: solumque defuerit illi mysterij Trinitatis expressa fides, & cognitio, vt cum pluribus Patribus non dixerit *in filio.*

7. Secundum testimonium sit ex illis Ioan. 1. verbis, iuxta Augustinum, & aliorum Patrum dispunctionem, *quod factum est in ipso vita erat.* Ad quæ Augustinus tract. 1. in Ioannem inter alia ad rem hanc: *facta est terra, sed ipsa terra, quæ facta est, non est vita. est enim in ipsa sapientia spiritualiter ratio quadam, qua terra facta est, hæc vita est.* Subdit exemplum. *Faber facit arcam. Primò in arte habet arcam: si enim in arte arcam non haberet, non esset vnde fabricando illam proferret: sed arca, sic est in arte, vt non ipsa arca sit: quæ videtur oculis, in arte inuisibiliter est, in opere visibiliter.* Subinferius, *Arca in opere non est vita, arca in arte vita est, quia viuit anima, artifex.* Quem locum Similiter explicat 5. de Genesi ad lit. c. 14. 15. & 16. & init. capitis 15. inde infert *in qua vita vidit omnia, quando fecit: & sicut vidit ea, ita fecit, non præter seipsum videns, sed in seipso.* Et apud ipsum author Dialogi 65. quæstionum q. 26. sub initio quam ad eum locum, & eius interpretationem tradunt etiam Beda, Rupertus, & S. Thom. qui etiam 1. P. quæst. 18. a. 4. Magist. 1. d. 36. c. *Propterea* vbi S. Bonauent. art. 2. quæst. 1. Alex. 1. P. quæst. 23. meraph 4.

metaph. 4. art. 1. §. 4. Albert. 1. part. quæst. 55. metaph. 2. art. 3, post med. est etiam interpretatio Anselmi sine cap. 34. & init. cap. 35. Monolog. vbi quæstionem dissoluit, an creaturæ melius, veriusque in se sint in suis ideis quam in seipsis? asserens melius, veriusque in se, quam in nostris creatis ideis etiam esse; ast melius veriusque, quam in seipsis esse in idæis diuinis concludit verbis hisce: *Cum ergo constet, quòd omnis creata substantia, tanto verius est in verbo, & intelligentia creatoris, quam in seipsa, quanto verius existat creatrix, quam creata essentia; quomodo comprehendat humana mens cuiusmodi sit illud dicere, &c.* Scio Græcos Patres aliter textum Ioannis dispungere; *& sine ipso factum est nihil quod factum est*, vt alia deinceps clausula & sententia plena sit: *in ipso vita erat*: nec improbabilem proinde esse eam dispunctionem; id autem solum efficient sententiæ nostræ certam, & infallibilem ex contextu collectionem non esse; non autem non esse valdè probabilem, & ex dictorum Patrum, & Scholasticorum mente apertissimam: vera verò dispunctio textus probatior, probandaque sit sacrorum interpretum quæstio est anceps.

8. Tertius scripturæ locus ex 11. ad Hebræos vbi Paulus: *fide intelligimus aptata esse sæcula verbo Dei, vt ex inuisibilibus visibilia fierent*: quem locum sic interpretatur ibi Anselmus, *ex inuisibilibus facta sunt visibilia, id est ex intellectuali mundo visibilis: inuisibilis enim mundus in sapientia Dei erat: & ad illius imitationem factus est iste visibilis*, quam interpretationem huius loci tanquam Augustini refert, & sequitur glossa ordinaria apud quem tamen expressa super eo loco non extat: sed virtute quidem eius interpretatio est cum 1. Retract. visibilis, & inuisibilis mundi Platonici siue idearum meminerit, ac locutionem probauerit, atque inuisibilem intra Deum esse docuerit in suaque sapientia, vt num. 6. aiebat: est autem expressa interpretatio S. Thom. ibi lect. 2. & sanè *vox aptata*, conformitatem, & correspondentiam sæculorum Dei verbo propriam imaginis cum sua ideâ, & exemplari satis expressit: cum autem id fide à nobis intelligi Paulus dicat: idque, vt, quomodo, visibilia ex inuisibilibus esse declarer; & ostendat: aptissima, & interpretatio videtur; ac subinde ex eo testimonio magnopere præsentem nostram Patrum. & Theologorum conclusionem firmari.

9. Opportunè hic obiectioni illi semel propositæ certam. 1. numer. 1. rati. 2. & certam. num. etiam. 1. rat. 1. respondebo: cum eius solutionem huc (ad locum nimirum proprium) remiserim: fatemur imitationem creaturæ, vel factæ, vel faciendæ. vt imaginem creatoris ad amussim, vt aiunt) exæquatamque cum Deo similitudinem, neque esse, neque vsquam posse: cæterum neque vllam esse posse rei factæ, vel faciendæ cum seipsa, vt possibili, vt contendebatur ab aduersariis certam. 2. numer. 1. quia nihil sui ipsius imago, & imitatio (præsertim realis, vti effectus cum suo exemplari) esse valet, sibique verè simile: sed neque cum diuina cognitione rei factæ, vel faciendæ maior similitudo est, (vt hic, nè iterum certam. 4. eadem suboriatur obiectio, præcidatur) quam cum diuinis reliquis: siquidem è conceptu suo indiuisibili infinita, & omniscientia est, vt sæpe vidimus: quare, & excellens infinitè quodvis obiectum creatum, imò & creata omnia obiecta in ratione suæ formalis, & intrinsecæ repræsentationis, cui proinde nequeant creata cuncta, nisi per infinitam defectionem assimilari. Hoc igitur ab omnibus admittendo, atque à me admisso, aliorumque missis minus solidis, & perspicuis subtilitatibus, nego propterea diuina prædicata Deumve à ratione perfectissimi, summique exemplaris excludi, aut artificis summi à Deo prærogatiuam. De ratione enim summi exemplaris diuini est vniuersalitas, & omniexemplar esse: sicuti, & diuinæ scientiæ omniscientiam, & virtutis diuinæ actiuæ, adeoque dignæ esse Omnipotentiam, quin alicuius obiecti scientia, vel creati effectus potentia, nisi obiectorum, & creatorum omnium scientia, & potentia diuina sit, esse vllatenus possit. Quod autem ex adeò superexcellenti, atque infinite per excessum distanti à creaturis exemplari limitatæ, ac minutulæ entitatis, & perfectionis creaturam Deus, in suo quamque genere, perfectam, & absolutam effermet, non artis, artificivè defectus & imperfectio est, sed summa propriaque artis, & artificis diuini perfectio, & commendatio.

10. Artificum creatorum mille obuiis exemplis demonstratur. Hominem siquidem in eadem mensura, & proportione, qua, vel homo, vel Originale, & exemplar est imaginem prorsus similem depingere, vulgaris adhuc pictoris est; at verò breuiori tabula, aut breuissima illius transumptum perfectum exprimere, artis est non vulgaris. At ex viri iam hominis idea qualis puer ille fuerit depingere multò sanè accuratioris artis & artificis est. Hinc insignis ille sculptor cunctis vetusti sui sæculi artificibus admirationi fuit, quod nauim tam exiguo eboris frustulo cum supellectili omni descripserit, vt totum opus musca expansis alis obtegeret: atque per exigua illa Christallina Archimedis Sphæra, in qua nihil non amplissimæ Cælestis fuerit figuratum, quam Iupiter ipse, & suæ, & deorum artis puratse dicitur conuicium, apud Claudiani epigrammate sui operis fine. Phidias item, quod breui Scuto Gigantomachias, & Amaconimachias omnes figurarit: & magis ad rem nostram de totius mundi imagine à Deo in homine expressa, qui propterea *Microcosmos*, siue *parvus mundus*, nominatur, aiebat Philo ita à Deo effectum: *quemadmodum Coelestorum magnitudines in exiguo exprimuntur annulo.* Sic ergo, qui infinitas illas entitatem, substantiam, & perfectionem diuinas pro cuiusque limitatæ, & minutulæ creaturæ modulo, & capacitate, ita à Deo depictas (vt sic loquar) & sculptas in creaturarum formatione videat, vt per eas author Deus mentibus nostris fere ad conspectum ingeratur (iuxta illud ad Rom. 1. num. 20. *inuisibilia enim ipsius à creatura mundi per ea, quæ facta sunt intellecta, conspiciuntur, sempiterna quoque eius virtus, & diuinitas, ita vt sint inexcusabiles* (Philosophi) non poterit non diuinam artem, summumque artificem ipsarum Deum mirari; nec tamen poterit demirari.

CERTAMEN IV.

Quid diuinum idea, & exemplar, & quorum obiectorum Deo sit, statuitur.

INstaurandum hic prælium cum Doctoribus citatis certam. 1. numer. 1. asserentibus ideam, & exemplar vniuersim non in obiecto aliquo, sed in cognitione formali, qua scilicet obiectum artifici formaliter repræsentat consistere. Hanc enim generalem doctrinam, vt Deo ideam propriam, ipsi iuxta Patres intrinsecam & re ipsa identificatam, (cuiusmodi eius scientia est) designarent, excogitarunt: & quanquam generalis illius doctrinæ fundamenta à ratione partim certam. 1. num. 2. partim certam 3. à numer. 9. disiecerimus; tamen quæ specialia, quoad diuinas ideas apud Patres pro his Doctoribus leguntur genuino sensu, minimè nobis aduersò, explicanda hic erunt. Et primo Dionysius recitatus certam. 3. num. 2. initio vbi ideas, & præfinitiones, & prædestinationes à scriptura diuina nominatas ait, quem his laudat, & sequitur Damascenus Orat. 1. de imaginibus pag. 3. *Has imagines, & hac exempla præfinitiones appellat Sanctus ille Dei munere diuinis in rebus considerandis, & explicandis excellentissimus Dionysius: omnia enim ab illo præfinita, & sine vlla commutatione futura in eius Consilio non aliter, antequam fierent, erant expressa, quam si quis velit domum ædificare, prius imaginem, ac formam ipsius in animo effingit, cogitationeque complectitur*, & 1. fid. cap. 12. post med. *intuetur omnia, priusquam deducan*

deducantur ad ortum, intemporaliter, intelligens vnumquodque secundum voluntariam ipsius intemporalem intelligentiam : quæ quidem est præfinitio , & imago, cuius exemplum , & expressio in prædefinito tempore fit. Consonat Sanct. Maxim. apud Cyparisiet. decad. 8. post medium ex Dionysio dicens : *ea , quæ Deus produxit prius extitisse in Deo secundum præfinitionem , & præcognitionem.*

2. Verùm quid præfinitionis nomine Dionysius velit, diximus ad eius locum certam. 3. num. 2. init. deinde ostendimus : non loqui illum de idæis præcisè qua talibus , sed de illis , vt coniunctis cum voluntate operandi aliquid ad ipsarum exemplar, siue cum omnibus ad exercite operandum requisitis : atque in eas , ita sumptas , rectè præfinitionis, & prædestinationis , siue determinationis voluntatis diuinæ ad agendum nomen cadit. Sed quid , sic in sua proprietate sumptæ præfinitionis , & prædestinationis voces his doctoribus faueant, non video. Non enim de actu intellectus, sed voluntatis diuinæ probant ; & Damascenus Dionysij interpretem agens testimonio secundo vbi intelligentiam expressit. *Voluntariam* adiunxit ; cum tamen ideæ in Deo non magis voluntariæ sint , quam omnipotentia, quæ prorsus naturalis Deo est , non voluntaria. Itaque non de ideis puris intelligentiam esse dixit, sed de voluntaria Dei ad operandum secundum idearum intelligentiam, siue secundum ideas intellectas ; id quod ostendit clarius exemplo artificis , qui rei faciendæ *in animo imaginem effingit , cogitationeque complectitur.* Aliud ergo imago est , quam cogitatio , qua eam artifex complectitur , differtque per Damascenum. Nec magis his doctoribus faueat Augustinus supra recitatus ex q. 46. ex octoginta tribus , ter , quæque ideas rationes rerum in mente Dei appellans : atque infrà , & certam. 5. ex aliis locis recitandus ; ratio autem in mente est eius cognitio , & sapientia , sed nec alij recitati fauent amplius , dum aiunt esse ideas in sapientia creatoris. Nam hi omnes locum , & sedem earum , vt intentionaliter mouere Deum possint , vt iuxta eas operetur, designant; non verò ideas ipsas , vt verba in *mente , in Sapientia* satis declarant , & Augustinus ex quæst. illa citatus , & recitatus cert. 3. num. 5. testimonio primo , non dici proprie *rationes* , sed *formas* , seu *species* aiebat : quia ratio actum mentis , seu locutionem propriè significat non ideam : quibus ideam propriè à cognitione seiunxit, Anselmus verò iam recitandus ex 10. Monolog. aliud , quam scientiam , voluit in Deo ideam esse , (sicuti & August. 5. de Genes. ad lit. cap. 13. ibidem in eandem sententiam recitandus) & eam quidem à cognitione differre exemplo ideæ artificis creati, vt supra Damascenus significauit.

3. Et quanquam Platonis , & aliorum Philosophorum mens , & sententia non magni Theologorum refert ; aduersam tamen eis locis , quibus alij doctores putare possent , non habemus. Illud enim , quod è Trismegisto , & Chaldæis refert Euseb. 11. præparat. Euang. cap. 11. *ideas esse Patris cogitationes , & rationes vniuersales naturæ* vtramque coniunxit ; & rationes vniuersales naturales , quæ apud Philosophos cognitiones non sunt , & cogitationes seu cognitiones earum, sine quibus secundum ideas suas nequit operari Deus, quod autem immediatè adnectit Euseb. Stoici , qui à Zenone *originem ducunt , notiones in animis nostris anticipatas ideas esse dixerunt* : Minus difficultatis habet. Notio , siquidem nota , & character propriè dicitur, non autem cognitio : vt controu. de Trinit. de diuinis notionibus diximus : quod ibidem ait *Socrates* , & *Plato ideas seiunctas à materia substantias existimant in sensis , visisque Dei , id est mentis subsistentes* ; potius hos Doctores oppugnat. Id quod de vtroque ex Plutarcho refert Eugubinus 1. de perenni Philosophia cap. 12. vbi, & Plutarchum : *idem esse diuinam mentem , atque ideas ipsas iudicasse refert* , ex Philone vero & Plotino , *idem esse totam idearum seriem , atque ipsam immensam Dei sapientiam* , & ordinationem idem , quod res ordinatas , non esse apertum est & certe , cum ideæ non , nisi cognitæ artificem ad opus mouere intentionaliter possint , quandoque earum cognitioni necessariæ illius nomen primi illarum adinuentores Philosophi applicuerunt : eius tamen obiectum non excludentes , sed confundentes vtrumque. Vnde Cyrill. Alex. 2. contr. Iulian. vers. fin. §. *videtur* aiebat , *ideas interdum essentias , & per se subsistere affirmat Plato , aliquando autem & cogitationes Dei definit.* Sed quamuis demus Platonem , & Philosophos strictè , ac distinctè de ideæ ratione locutos , nec ipsam cum necessaria eius applicatione intentionaliter cognitionem confundentes , quandocunque ideas in cogitatione constituere videntur : cum iidem alibi in cogitationis seu cognitionis obiecto sæpius , vt vidimus , constituant , & illos strictius, propriusque locutos , vbi constantius , & frequentius loquuntur , longe probabilius pro nobis est. Illud autem certum est : varios testes , ac subinde nullius authoritatis esse , maxime pro sententia , cui ipsi toties repugnant.

4. Sed præter generales rationes , quæ ideam nullam in obiecti cognitione non posse consistere , sed potius in eius obiecto vniuersim probant certam. 1. speciales in ideis diuinis duæ succurrunt docte notatæ à nostro Ruiz d. 82. sect. 6. à num. 16. Quia alioqui Augustini , Anselmi , & aliorum Patrum , quos & dedimus , & vlterius dabimus , ac Theologorum cum Sancto Thoma illos imitantium nugatoriæ rationes erunt , & ridiculæ. Probant enim omnes ideas in Deo esse , ac Deum per ideas operari , quia per artem, rationem & intellectione creata operatur : atqui per vos idea ipsa cognitio est : ergo probatur , agere Deum ex cognitione, per cognitionem , quia agit per cognitionem , & ex cognitione: quod est idem per idem ineptissime probare : quod de Patribus & Theologis , tot , tantisque admittere probrosum , ac subinde absurdissimum est : est autem hæc Patrum , & Theologorum communis , constansque probatio ex aduerso principio de se , atque experientia notato : nimirum artem omnem ab idæis , & exemplaribus suis , ac proinde artificialibus cognitionibus distingui, vt obiectum à sui cognitione debere ; id quod satis professe docuit S. Thom. 1. p. quæst. 15. art. 1. ad 2. *Sapientia , & ars significantur , vt quo Deus intelligit , sed idea vt quod Deus intelligit* , Secunda ratio : quia si ideæ diuinæ in Dei cognitione consisterent , cum ea practica , nihilque aliud esse debeat , facilius multò , & aliunde probandæ essent quam vnde probantur : nempe ex eo , vnde cognitiones practicæ probantur in Deo , vt per se patet.

5. Arguo tertiò quia , vt Deus ex idæa , & per idæam operetur aliquid vlterius cognoscendum , quam , vt practica eius cognitio sit , requiritur : quod aliud esse nequit nisi obiectum , cuius ad instar , & imitationem operatur. Hoc autem ipsum idæa , & exemplar est : ergo in obiecto illo vlterius cognoscendo , non autem in cognitione practica ratio stat ideæ. Antecedens assumptum probatur , quia , vt cognitio sit practica , sat est cognosci rem faciendam modumque quo actiuè siue à potentia actiua apponi in executione debeat ; vt autem ex arte , ideaque , & exemplari , eiusque ad imitationem , & instar seu imitatiue , aliquid aliud cognosci ab artifice opus est , vt patet. Argumentum aduersariorum à ratione præcipuo , quod scilicet creata in Deo non formaliter ob immensam dissimilitudinem in Deo contineantur , vt opus est contineatur in exemplari exemplatum , seu illius imitatiua imago , & si contineantur actiuè , difiecimus cert. 3. à num. 9. quin , sicut in omnipotentia admittitur continentia actiua non formalis seu formæ ad similem primam effectus , sed eminentialis : etiam in Deo idealis continentia , non formæ ad similem prorsus formam , sed eminentialis debet admitti , etsi in agentibus creatis ex eminentiali continentia actiua idealis inferri nequeat : quia respectu Dei (qui nihil creatum pro idea habere potest , vt vidimus certam 2.) admitti debet , quod respectu artificis creati cuius ars , nisi ex formaliter simili imaginem edit , quia nequit superiorem speciem ad inferiorem imitatiue in arte facto deducere , vt experientia constat ; & quia id summæ artis diuinæ proprium & admiratione dignum, vt vidimus est , si quæ alia sunt primam conclusionem impugnant.

6. Dici

6. Dico primo essentia diuina, physice loquendo, vt imitabilis à creatura est propria idea diuina est expressa conclusio Sancti Thomæ 1. p. q. 15. a. 1. corpor. & ad 3. & a. 2. corp. fine, *in quantum* (ait) *Deus cognoscit suam essentiam, vt sic imitabilem à tali creatura cognoscit eam, vt propriam rationem, & ideam huius creaturæ*, & quæst. 3. de veritate art. 2. corporis fine, *essentia non accipitur absolutè ab intellectu, vt idea rerum, sed cum proportione creaturæ fiendæ ad ipsam diuinam essentiam secundùm quod deficit ab ea, vel imitatur eam* &c. Constat sibi 1. contra Gentes cap. 54. sæpè sed maximè fine, in 1. d. 36. quæst. 2. art. 1. corpor. & ad argum. & art. 2. consentiunt omnes eius interpretes citatis locis, Ferrara ad locum contra Gentes. Capreol. dist. citata q. vn. art. 1. Caietanus ad locum 1. p. Bañ. Gonzalez & Dominicani reliqui. Ex Thomistis notitis Molina § penult. Valentia quæst. 15. punct. 2. sentent. 6. & alij omnes, qui in 1. p. commentario perpetuo scripsere (si Vasquez & Martinonem excipias) consensère. Ex priscis S. Bonauent. in 1. d. 35. art. 1. quæst. 1. corp. præsertim fine, vbi similitudinis expressiuæ nomine ideam nominat, atque explicat non formalem expressionem, sed eius principium obiectiuum, siue obiectum formale specificans, & terminans cognitionem intelligit, vt ex contextu claret, & ex quæst. 2. corp. vbi idea *est similitudo, quæ est ratio cognoscendi*. Richard. dist. 36. art. 1. quæst. 1. corp. quæst. 2. corp. fine quæst. 3. Argentina ibi quæst. vltima art. 1. vers. finem & art. 2. Ægid. art. 2. quæst. 2. ad 2. Aureol. p. 2. art. 1. col. 6. §. *Restat*, Henricus in summ. p. 2. art. 68. quæst. 5. corp. & quodl. 9. quæst. 2. Tarantas. & Vlderic. apud Carthus. in 1. d. 36. quæst. 1. circa med. & vlterius. Albertus 1. p. quæst. 55. metaph. 2. Marsil. lib. 1. Sententiar. quæst. 1. art. 1. etsi ambigue quandoque loquatur, quos refert, & sequitur noster Ruiz d. 82. sect. 6. quibus adde scholas omnes citatas certam. 1. num 6. Hanc conclusionem expresse docent Augustin. & Anselm. recitati cert. 2. num. 3. & 4. & omnibus locis ex ipsis, aliis Patribus, Philosophis, & ex scriptura recitatis toto fere cert. 3. imò & eis testimoniis, quæ, pro idea in cognitione diuina constituenda, nobis opponebamus hic num. 1. vt ex eorum genuina interpretatione, & intelligentia data num. 2. claret.

7. Quibus adde Clement. Alexand. 5. strom. sub initio dicentem, *idea est diuina intelligentia, siue, quod à mente diuina intelligitur*: & Dionysium c. 5. *de diuinis nomin.* apud Sanctum Thom. 1. contra gentes cap. 54. post med. aientem: *quidam Philosophus. Clemens nomine, dixit, quod nobiliora mentibus sunt minus nobilium exemplaria*: Subinde autem nobilissimum, & infinitum ens Deus cæterorum exemplar, & idea erit. Hunc autem Philosophum illum fuisse, qui postea Petri, & Discipulus fuit, & successor satis probabiliter, & prudenter coniectatur Carthusianus loco citato. §. *Apparet demum*, & Augustinus 5. de Genes. ad literam, vbi postquam quatuor anterioribus capitibus statuerat, rationes, & formas, rerum in Deo vitam esse ait: cap. 26. sub init. *Neque enim ea faceret, nisi ea nosset, ante quam faceret, nec nosset, nisi videret, nec videret, nisi haberet ea, quæ nondum facta erant, nisi quemadmodum est ipse non factus*. Sed aiunt aduersarij: essentiam diuinam, vt imitabilem à creaturis formaliter cognosci à Deo non posse, quin creaturæ cognoscantur, ac proinde ideæ diuinæ cognitio, sit creaturarum cognitio, quare & ipse etiam, vel solum, vel partim ad ideam diuinam spectabunt: quod variis modis contra nos versant apud Ruiz sect. 5. num. 16. nullo tamen firmo eis respondet sect. 8. à num. 9. distinctione obiecti directi, & in se cogniti, & indirecti, cognitique in alio: vt illud, *quod Deus est*, idea sit; secus istud, quod sunt creaturæ; etsi, vt immutabilis à creaturis, atque, vt idea, absque creaturis cognosci nequeat: cæterùm ea nos doctrina vti non possumus, qui mediorum vsum ad aliquid cognoscendum Deo ostendimus impossibilem, nullamque relationem, seu connexionem, nisi directè cognitis terminis cognosci à Deo posse. Respondeo expeditùs: rationem idealis principij, siue ideæ in Deo absolutam prorsus à creaturis ipsam imitaturis esse, non secus, atque omnipotentiam à possibilibus: quare à Deo ideam, vti, in se est, intuente, absque vlla creaturarum cognitione cognosci quamuis autem, vt exercitè ad eius imitationem creatura à Deo producatur, hæc etiam præcognosci à Deo debeat, vt materia ideam imitatura, non autem vt idea, & exemplar, sed vt ideatum, exemplandumque, (vt sic loquar) cognoscitur: vt docui certam. 2. num. 2. fine ad Gabrielis argumentum: id quod è proximè dicendis, clarius adhuc, apparebit. Sed explicari ad plenam, planamque conclusionis huius Patribus, & Theologis communis intelligentiam vlterius debet, sub quo conceptu, & formalitate obiectiua essentia diuina, (quæ, vt imitabilis à creaturis, idea diuina asseritur, idea diuina sit. Potest enim essentia, & physice, & metaphysicè tam Theologicè, quam Philosophicè sumi, vt controu. 1. d. 2. vidimus, & explicuimus: quare, cum vtro modo sumatur præfata conclusio non explicauerit, definiendum hic est.

8. Dico secundo: essentiam diuinam non solum secundùm prædicatum essentiæ metaphysicæ Dei, siue entis à se (quo essentiam Dei metaphysicam constituimus contr. 1. d. 2.) Sed secundum prædicata reliqua ipsum metaphysicè consequentia rationem, metaphysice etiam loquendo, ideæ propriæ diuinæ habere. Hoc expressit Sanctus Thom. immediate ad verba recitata ex quæst. 3. de veritate art. 2. corp. fine, & ex Augustino, & aliis recitandis certam. 5. pro diuersitate, & pluralitate diuinarum idearum cum enim essentiæ diuinæ metaphysicæ conceptus formalis obiectiuus indiuisibilis sit metaphysicè, si is solus idea diuina esset, non minus repugnaret ideas, quam indiuisibilem illum conceptum metaphysicum diuisibilem esse, & multiplicabilem. Insuper plerique Patres, tam certam. 3. quam 4. de diuinis ideis pluralitatem, vel asserentes, vel supponentes hoc ipsum argumentum confirmant. Tertiò apertus pro hac conclusione est S. Maxim. partim iam, & integrè hic recitandus apud Albertum 1. p. quæst. 55. metaph. 2. argum. 4. dicens: *Has formas, siue ideas Dionysius cæterique sancti appellant per se ipsam bonitatem, per se ipsam essentiam, per se ipsam vitam, per se ipsam virtutem, per se ipsam sapientiam: quæcunque enim bona sunt, participatione per se essentiæ sunt: & quæcunque viuunt participatione per se vitæ viuunt: & sic de aliis participationibus, & participantibus*, Idipsum expressit S. Thomas recitatus num. 6. ex quæst. 3. de verit. art. 2. illis verbis *cum proportione creaturæ fiendæ ad diuinam essentiam, secundum quod deficit ab ea, vel* imitatur eam.

His apertissimè participationem similitudinariam formalem creaturarum à Deo ac prædicatis eius tradit Maximus, nec solum actiuam, quæ à sola eius actiua virtute, seu omnipotentia est. Illisque ipsis rationem à priori conclusionis suæ, & nostræ tradit etenim idea diuina propriè est Deitas, siue substantia, & essentia diuina, quatenus imitabilis à creatura, siue qua imitationis creatæ capax est, vt vidimus: aut capax est imitationis creatæ, non solùm secundùm prædicatum essentiæ metaphysicæ, siue entis à se, sed etiam secundum reliqua prædicata illam consequentia viuentis, spiritualis, intellectiui, tam in actu primo, quam secundo, durantis præsentis: ergo non solum secundum prædicatum essentiæ metaphysicæ, sed secundum reliqua essentiæ & substantiæ diuinæ, habet rationem propriam ideæ. Nec obest conceptum formalem obiectiuum ideæ iuxta nostrum principium è genere suo infinitum simpliciter esse debere, etiam per denegationem termini extrinseci: quare, & indiuisibiliter infinitum, nec ex pluribus formalitatibus metaphysicè adhuc compactum: id enim de non transcendentibus prædicatis diuinis intelligendum est; secus de transcendentibus, vt infinitas, quæ omnia diuina metaphysicè transcendit, indiuisibilitas, seu simplicitas, è quorum genere est imitabilitas à creaturis. Probatur secundò quia pro priori metaphysico signo ante reflexam scientiæ diuinæ cognitionem

intelliguntur directè cognita, & imitabilia à creaturis ex diuina arte reliqua prædicata diuina: ergo, & pro illo priori sunt propriæ ideæ diuinæ: intellectio autem diuina, etsi imitabilis etiam ex diuina arte ab intellectionibus, & sensationibus etiam creatis sit, atque id muneris absque reflexa sui cognitione exercere nequeat, tamen à reflexa sua cognitione formaliter non habet; neque qua cognitionis munus obit; sed obiecti.

10. Dico tertiò: Secunda Trinitatis persona, seu Dei verbum idea diuina proprietate sua characteristica est: id tradidit primus Philo Hæbreus recitatus, laudatusque ab Eusebio Cesarienſi certam. 3. numero 6. Deinde Augustinus ibidem recitatus numero 9. & 6. de Trinit. cap. vltim. & 11. de Ciuit. cap. 29. fine, & Anselm. cap. 10. Monolog. *Sed quamvis summam substantiam constet prius in se, quasi dixisse cunctam creaturam, quam eam, secundum eandem, & per eandem suam locutionem conderet*, & luculentius epist. 115. ad Nebridium circa finem dicens: *quæris vtrum summa illa veritas, & summa sapientia, & forma rerum, per quam facta sunt omnia quam filium Dei vnicum sacra nostra proteſtantur*, &c. locutio autem Dei ad intra verbum personaliter sumptum est, idque ex pluribus Patrum testimoniis immensa sua eruditione ostendit noster Ruiz de Montoia de Trinit. d. 111. section. 5. vt propterea Patres doceant specialiter nihil sine verbo Patrem posse ad extra producere. Nec nimis ieiune nos Controuers. de Trinitat. d. de propriis person ostendimus quæstion. secunda, & Augustinus quidem, & cæteri Patres recitati certam. 3. numer. 7. pro interpretatione ibi data ad illud Ioann. 1. *quod factum est, in ipso vita erat*. Præsertim Anselmus circa eius numeri finem. Nec aliter iuxta eam textus dispunctionem sentire aliquis potest: nam illud *in ipso vita erat*, relatiuum est: in alia verò Græcorum, & communiori dispunctione: *Omnia, per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil*, alia est conclusionis huius probatio: quia particula *per* exemplari causa propriis, quam causis aliis conuenit: sic pictores, & acupictrices imagines, vel opera sua dicuntur efformare, *por el Original ò el dechado*. Confirmatur ex Paulo recitato certam. 3. numer. 8. dicente: *aptata esse secula verbo Dei*: ac tandem ex Psalm. 32. vers. 6. *verbo Domini cæli firmati sunt*, vbi specialis ratio verbi in creaturarum formatione, (quæ non, nisi ideæ, & exemplaris causæ creaturarum esse potest) denotatur consonè quidem ad illa in tota rerum formatione apud Genesim repetita, *dixitque Deus Fiat lux*, quorum meminit Psaltes Psal. 148. *ipse dixit, & facta sunt*: vtique verbo suo: quo solum, & specialiter, Deus dicit: videantur Patres, & interpretes, tum ad illa Psalm. recitata; tum ad Geneseos loca.

11. Dico quartò: diuina enumerata factibilium, faciendorumque ideæ diuinæ sunt, non autem alicuius iam facti, vtrumque probatur: quia scientia seu cognitio, qua idea applicatur artifici, vt iuxta ipsam se exerceat practica per omnes est. Vnde infertur factibilium, & faciendorum tam idealem cognitionem, quam ideam ipsam esse: item iam factorum in Deo nec scientiam, nec ideam esse posse: quia, quæ facta supponuntur, qua facta, nec factibilia sunt, nec facienda, neque respectu ipsorum, qua talium, scientiam ad ipsa practicè, neque ideam tanquam ad factibilia, vel facienda comparari: quare audiendus non est noster Ruiz d. 24. de Scientia section. 5. vbi ideam diuinam, qua talem posse esse obiectum motiuum formale operis iam facti multis contendit: quia id putat ad perfectionem artis spectare. Posset apparentius exemplo creatorum artificum suadere: qui imagines iam factas contemplantur, num ad artem, & exemplaria perfectè efformatæ sint, quod si secus sint efformatæ penicillo rursus ex arte, & idea perficiunt, & absoluunt: id quod in formatione mundi Deo viderur euenisse iuxta illa apud Genesim repetita, *vidieque Deus, quod esset bonum: vidit cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona*: id est ad diuinam ideam pro eorum captu absolutissimè conformia; id quod absque ideali cognitione cognosci non potest: cæterum vsus scientiæ idealis ad opera corrigenda Deo, qui nequit in opere edendo aberrare, atque ab arte deficere, est omnino impossibilis, nec solum superfluus: quod in artifice creato secus habet. Verum neque in hoc vt in opere aliquid corrigat, neque in vtroque, vt de eius absolutissima perfectione complaceat, facti iam operis cognitio idealis est; sed alia, qua, & opus videatur, & an ideæ de eo faciendo, & per idealem propriè cognitionem cognitæ respondeat, dignoscitur: ac proinde iam facto operi cognoscendo propriè idealis cognitio non subseruit, quæ tota opere faciendo, & practica est; etsi sine ipsa conformitas exemplaris, & artefacti nequeat cognosci: &, si minus conformis ab artifice creato prodisse videatur ideæ scientia dirigitur, vt quæ artefacto defuerunt, ac proinde facta in illo non sunt, sed restant facienda, ex ea scientia practica & propriè idealis in ipso artefacto fiant. Vnde intelliges, nec intrinsecorum Dei, nec malorum culpæ ideas Deo adesse, quia neutra ab ipso factibilia neque facienda: sed neque negationum, entiumve rationis: quia, etsi à Deo esse, fierique possunt, non tamen ex sui imitatione, & arte.

CERTAMEN V.

De vnitate vel numero idearum diuinarum, & de sententia Augustini, & Anselmi tacta certamine 3. n. 7. fine, & VviKlessi errore.

1. Circa vnitatem vel pluralitatem ideæ diuinæ dicendum est, in Deo plures, nec vnam solùm, obiectiuè formaliter sumptas ideas esse. Id Patres communiter asserunt de ideis diuinis plurali numero semper loquentes, vt ex datis hactenus testimoniis claret: cumque de eis realiter sumptis ita loqui sit nefas, cum re ipsa Deus physicè vnus, atque cum suis omnibus (excepe personalem diuersitatem) idem prorsus sit, de formali, & metaphysica diuersitate, & pluralitate necessariò intelligendi sunt: vtrumque, & physicam idearum omnium diuinarum vnitatem, & identitatem, atque formalem obiectiuam metaphysicam ipsarum pluralitatem, & distinctionem. Primum Augustinus docuit loco recitato à nobis certam. 3. num. 5. ex lib. 6. de Trin. c. vlt. postremis illis verbis de rationibus idealibus, & *omnes vnum in ea*, (Dei arte) *sicut ipsa vnum de vno, cum quo vnum*. secundum vero quæst. 46. ex octoginta tribus post medium factus: *quis audeat dicere Deum irrationabiliter omnia condidisse? quod si recte dicitur, & credi non potest, restat, vt omnia ratione sint condita; neque eadem ratione homo, qua equus; hoc enim absurdum est existimare: singula ergo propriis creata sunt rationibus.*

2. Ne verò putes cum nostro Ruiz d. 84. sect. 4. (vbi omninò nobis, & Patribus recitatis non contradictorie solùm, sed contrariè, pro solis indiuiduis ideas multiplicans opinatur) pro numero, & pluralitate singulari obiectorum v.g. hominum, equorum, sed solum specierum quorum sibi solum meminit pluralitate ideas diuinis multiplicandas: quam quæstionem magnam vocauit Augustinus epist. 115. ad Nebridium, respondet autem. *Mihi videtur, quod ad hominem faciendum attinet, hominis tantum non meam vel tuam ibi esse rationem*: vtique, & à speciei, ratione seu idea & interse distinctam. Nam in idea speciei totius speciei, & indiuiduorum, quæ ipsa complectitur, forma est, & ratio sufficiens, iuxta quam indiuiduatim efformari à Deo singularia queant; alioqui idea nulla esset, omni idea atque formaliter, è genere suo infinita simplicitate aliquo verò sensu posset, si pro obiectorum etiam numero, formaliter diuideretur: cum ergo idea omnis infinita sit formaliter è genere, & conceptu suo indiuisibili (sicuti, & diuina prædicata reliqua) oporteat, vt

cuiusvis

cuiusvis speciei idea omnium indiuiduorum illius, idea atque eo saltem sensu omni idea sit: etsi verò Augustinus statim ob aliam considerationem de sua conclusione dubitare videatur, imo, & in oppositum vergere; nullatenus tamen in aduersam suæ, & nostræ inclinat, aut ambigit de sua solùm enim concludit etiam de singularibus speciei cuiusque debere esse in Deo rationem siue ideam; nusquam tamen à speciei suæ idea diuersam. Neque id, vt suis rationibus satisfaceret debuit docere: cum satis, vt indiuiduorum exemplaris causa, & idea sit, (neque enim specierum vera causa, & idea esse, nisi indiuiduis inclusarum potest, sicuti nec ipse secundum se præcisè produci) rationes indiuiduales etiam in speciei idea eminenter contineri, quo solum modo, & species ipsæ continentur.

3. Hic de ideis quæritur: Num infinitæ, an saltem infinitorum Cathegorematice ideæ sint? & an absolutè faciendorum, an saltem factibilium? & de infinitate faciendorum absolutæ intra speciem quamque, vel etiam intra species omnes eadem quæstio est, cum ea quam supra de Dei scientia habuimus. An Deus cognoscat infinitum in actu, & cathegorematice tale? eritque hic, sicut ibi negatiuè decidenda eisdem fundamentis, & solutionibus oppositionum datis ibidem circa infinitatem absolutam possibilium, factibiliumque omnium affirmatiuè respondendum erit; si infinitam pluralitatem rerum discreram non repugnare statuatur, quod vero mihi similius longe est alioi tamen controuersiis physicis fundatum; &, si vera sit iam subiicienda de idearum infinita pluralitate conclusio, nequit à veritate deficere, cum non indiuiduorum solùm, sed & specierum infinitæ pluralitati innitatur. Dicendum igitur est ideas in Deo alias ab aliis formaliter diuersas infinitas esse: quia, & rerum possibilium species infinitæ sunt, vt communiter docetur; imò & inter hominem, & Angelum perfectiores, & perfectiores species possibiles infinitas esse S. Thom. & Doctorum communis sententia est: cum autem pro specierum pluralitate ideæ diuinæ formaliter multiplicentur, & has infinitas esse consequens. Nec te contra idearum diuinarum pluralitatem, & distinctionem formalem moueat, Deum, respectu cuius ideæ solum sunt non posse in re eadem Physice vnam formalitatem ab alia præscindere: ostendimus enim controuersiis Philosophicis, & Theologicis præscindere posse ex parte obiecti, & Beatos; & Deum (ni eius scientia è conceptu suo metaphysice in se omni scientia; & infinita foret) neque in eo visionem, & intuitionem rei physicè eiusdem à cognitione abstractiua, & per alienas species habita discriminari. Adde ideæ metaphysicæ rationem omni ideæ rationem, vt physicè sumpta est, sed pro capacitate creaturarum, vt Dei aliquid suo modulo imitentur diuisibilem.

4. Circa quæstionem excitatam verbis Anselmi recitatis cetam. 3. numer. 7. circa finem asserentis melius esse creaturas in diuinis ideis, quam in seipsis, etsi melius in se sint, quam in ideis creatis: duo examinari possunt. Primum eius asserti veritas: secundum modus, & ratio, qua in diuinis ideis melius creata habeant, quam in seipsis; & de asserti quidem veritate nos ambigere non sinit Anselmi authoritas adeò expressa, maximè, cum eam ebiberit sententiam ex Augustino 5. de genesi ad liter. cap. 15. post med. ita scribente. *Hæc omnia prius, quam fierent, erant in notitia facientis: & vtique ibi meliora, vbi veriora, vbi æterna, & incommutabilia.* Quod ipsum de eorum in ideis existentia, in quibus vita erant, antequam fierent, dictum Augustinus voluit, etsi eis verbis scientiæ solum meminerit: siquidem & ratio eadem de idea, atque de scientia diuina est, & locus, ex quo eam sententiam deduxit est Ioan. 1. *quod factum est in ipso vita erat*, quem ipse capit. illo 15. & antecedentibus, aliisque locis de creatorum existentia in Deo eiusque verbo interpretatur: quare eandem de existentia eorum in scientia, ac in verbo, & diuina idea voluit esse sententiam.

5. De modo, & ratione qua vera ea sententia sit maior difficultas visa est nostro Ruiz d. 81. sect. 5. principiè, cùm Anselmus neget melius, veriusque esse creata in sua scientia, & ideis creatis, quam sint in seipsis: tantamque esse apud Theologos rationis assignandæ difficultatem, vt enumeratis doctoribus, qui eam, & olim, & nostro sæculo rationem, & modum indagarunt (nimirum S. Th. in 1. d. 35. quæst. 1. artic. 2. quæst. 18. artic. 4. ad 3. de verit. quæst. 4. artic. 6. S. Bonauent. d. 36. art. 2. quæst. 2. Ægyd. d. 35. quæst. 3. Richard. d. & quæst. eadem, Carthus. d. 36. quæst. 5. apud quem Vdalric. & Tarantas, Valdens. tom. 1. lib. 1. artic. 1. cap. 3. columna vltim. Vasquez 1. part. d. 70. §. *vltim.*) neminem in modo, & ratione eius veritatis reddenda cum alio conuenire dicat numer. 5. ac proinde eorum imitatione suam ipse, nec parum doctam, & ingeniosam rationem tradit. Sed Patrum sensus, & ratio plana est nec discursibus egens: nempe id idea, & exemplari diuino creata vitam, & essentiam diuinam esse nec, aliud quidpiam: quod dubio procul melius, veriusque, quia constantius, & incommutabilius esse est, quam ipsum creatum esse intrinsecum, commutabile, & defectibile.

6. Nihilominus laudandus est Ruiz nostri labor; & discursus: creata scilicet per ideam maius spatium ab impossibilitate chimeræ ad suum esse, & subinde veritatem absolutam, transcurrisse; quam ab ideis ad ipsorum esse absolutum, & actu percurrendum restet; cum maior sit transitus ab impossibilitate ad possibilitatem essendi, quam ab hac ad esse actuale iam possibilium: quare considerato, quod præter, & vltra concessum rebus possibilitatis conceptum per ideas diuinas (suppositis tamen inquit intrinseca earum non repugnantia) eorum esse absolutum & veritas actualis in illis ponit, plus multo est, quod ab ideis in ordine ad essendum recipiunt, quam vlterius absoluta sua existentia, & veritate recipiunt quod, ni illo præsuppositio habere non possent: laudandus inquam labor, & discursus est; non autem admittendus. Nam insuperabilis illa distantia, quæ in ordine ad essendum ab impossibilitate ad possibilitatem creaturarum per harum intrinsecam non repugnantiam, non autem extrinsecus ab ideis, habetur per te: quare totus discursus languet: quod enim per ideam, vti causam necessariam sui, proximiora suo esse creata sint, gradus quidem est, sed non immensus ille ab impossibilitate ad intrinsecam non repugnantiam sui, & possibilitatem creatorum: & gradus quidem, qui à causis necessariis effectuum creatorum (puta vitalium) eiusmodi effectibus tribuitur; qui tamen non proinde melius in suis causis veriusque quam in seipsis esse à Patribus & Theologis dicuntur. Sed expresse potius ab Anselmo negatur. Discursus eiusdem alius subiunctus in præcedentis confirmationem num. 8. ex maiori rerum naturali inclinatione ad vniuersi conseruationem, quæ Deo (in quo idealiter sunt) deficiente non esset, non est illius confirmatio, sed potius diuersus, & politicus, qui subinde non in rebus ipsis, sed in gubernantis prouidentiæ locum habet. Neque exempla grauium sursum, & leuium deorsum contra sua commoda priuata, & naturalem propensionem, ne detur vacuum, venientium opposita suadent: quia non veniunt: sed trahuntur vt in physicis ostendi.

7. Huius veritatis occasione hæresum sæculi proximi seminator & sectarigo Wicleff. apud Valdensem cit. cap. 1. num. 1. & circa med. asseruit ratione existentiæ idealis creaturarum in Deo dici absolutè, nec additò, *secundum esse ideale, omnis creatura est Deus etsi*, inquit apud rudiores *equum aut asinum esse Deum male sonet.* Rationem subdit: quia talia subiecta, sunt, qualia à prædicatis præmittuntur: quare cum ex parte prædicati Deus ponatur se solo facit pro esse ideali creaturam supponi, etsi in propositione esse ideale ipsius non exprimatur; negat inde hanc conuertentem, *ergo Deus est creatura*, quia ex parte prædicati creatura posita, nequit ex subiecto determinari, vt secundum, seu pro esse ideali supponatur. Discrimen hoc refert Valdensis ibi cap. 2. sub init. & confutat vsque ad caput nonum.

8. Cæterùm: etsi regula illa dialectica pro varianda subiectorum suppositione ex prædicatis adiuncti vera sit, vt docuit etiam Boëthius, & ex ipso Theologi re-

liqui pro variis locutionibus in materia de Trinitate explicandis, quibus nos Controu. vltima de incarnat. d. vlt. & controu. de Trinit. d. etiam vlt. non solum consensimus, sed & in eius confirmationem non pauca de nostro addidimus; ast, prædicata nuda propositionis non mutant sine addito alienante à propria significatione ad impropriam subiectum, vt regula etiam dialecticorum est. Ecquis autem dubitet impropriam imò à propria creaturæ significatione alienam esse, significare Deum, ergo sine addito alienante *esse idealis*, nequit significare in ea propositione Deum sed creaturam: quare etsi Vvikleffi animus hæreticus non sit; ast propositio hæretica est. Nec vitari potest eius conuertens, quæ negatur à Vvikleffo *Deus est creatura*, ex regulis dialecticis, & exemplis propositionum omnium in quibus ex prædicato subiecti determinatur suppositio, vt patet in propositionibus notatis in materia de Trinitate, & Incarnat. locis citatis: & quia creatura à parte prædicati determinare Deum subiectum potest vt supponatur pro esse imitatiuo creaturæ iuxta Vvikleffi doctrinam: quemadmodum, vt creatura supponatur pro esse ideali determinat in conuersa propositione prædicatum *Deus*.

9. Etsi ergo dubio procul materialem hæresim incurrerit Vvikleffus, quia tamen ipse assensu illo Catholico de creatura secundum esse ideale, & intelligibile locutum se fuisse explicuit, Concilium Constantiense grauioribus intentum eas propositiones inter Vvikleffi errores non recensuit, & damnauit: quia de modo loquendi solum errores erant. Sed nec sic, vt aliqui aiunt, sess. 15. inter errores discipuli eius Ioannis Hus, hæ propositiones damnarentur, *quodlibet est Deus: qualibet creatura est Deus: Omne ens est vbique, cum omne ens sit Deus*. Vvikleffi doctrina eo Concilio damnata dici posset: cum discipuli errorum semper in erroribus supra Magistrum sint, atque vi argumentorum à Catholico vexati in maiora deliria prosiliant, ne prima deserant à fide naufragi: deteriore sensu, quam eius Magister credendus Hus esset si ibi ea ipsius dicta fuissent damnata. Cæterùm Recentiores qui verificatiua possibilium futurorum positiuorum, & negationum, & impossibilium Deo identificant, videant, quo pacto ab his propositionibus absolutè, ac in eorum sententia sine addito vllo verificandis se expediant. *Omnis creatura secundum essentialia considerata Deus est*. Siquidem reipsa Dei Omnipotentia est, nihilque præterea aliud, atque similibus, ac insuper ab hac multo dissonantiore: *hircocerum est Deus*, & sic de impossibilibus reliquis, quæ Deo identificant.

CONTRO